

Í niucari tí jejcua, tí ajta jíme'en ra'axa
a'ijna í tavastara'a, í Ciriistu'u tí jí'í Jesús
tì tu'irájtuaa

El Nayar Presidio De Los Reyes Cora New Testament

Contents

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Mateo jíme'en í Jesuciriistu'u	1
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Marcos jíme'en í Jesuciriistu'u	82
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Lucas jíme'en í Jesuciriistu'u	135
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Juan jíme'en í Jesuciriistu'u	221
A'ij mej ye'í huaríj a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase	284
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Roma a'uchéjme'ecaa	360
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Corinto a'uchéjme'ecaa, í ti seij	396
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Corinto é'eme'ecan, í ti hua'apua	427
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Gálatas a'uchéjme'ecaa	448
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Éfeso a'uchéjme'ecaa	460
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Filipos a'uchéjme'ecaa	472
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Colosas a'uchéjme'ecaa	480
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa, í ti seij	488
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa, í ti hua'apua	495
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Timoteo, í ti seij	499
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Timoteo, í ti hua'apua	509
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Tito	516
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Filemón	521
Í ti té'eyu'usi'ihuaca'a a'ímej jemi í mej Israel jetze ajtème'ecan	523
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Santiago	548
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Pedro, í ti seij	557
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Pedro, í ti hua'apua	567
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti seij	574
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti hua'apua	583
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti huaíca	585
A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Judás	587
Í niuucari ti jíme'en raxa í Jesús ti a'íin tiraatasejrate a'íjna í Juan	590

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa a'ijna i
tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De
Los Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

Language: Cora, El Nayar

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

462374fd-637e-5dc3-ac1f-8db3cba13ac6

ISBN: 978-1-5313-0172-9

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Mateo jíme'en í Jesuciriistu'u

A'ímej í
vaújsimua'aci'istemua'ame'en
a'íjna í Jesús
(Lc. 3:23-38)

1 A'ii mú a'íin pú'een í vaújsimua'ame'en a'íjna í Jesús, ti ajta i'í Ciri'istu'u í ti a'ímej jetze airáane a'íjna í David teecan, ajta a'íjna í Abraham teecan.

²Abraham pu rape'eric'a'a a'íjna í Isaac. Ajta a'íjna í Isaac, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Jacobo. Ajta a'íjna í Jacobo, a'íi pu títi'iríjmu'a'a já'araa a'íjna í Judá, majta seica í mej ihuáamua'ame'en pú'een í Judá. ³Ajta Judá a'ímej pu títi'iríjmu'a'a já'araa, í mej miyen ánte'huajca'a tíjín Fares, ajta a'íjna í se'íj Zara. Ajta í hua'anáanaci'i, ayée pu ánte'huaca'a tíjín Tamar. Ajta a'íjna í Fares, a'íj pu típe'eri já'araa í Esrom. Ajta Esrom pu rape'eric'a'a í Aram.

⁴Aram pu rape'eric'a'a a'íjna í Aminadab. Ajta Aminadab pu rape'eric'a'a a'íjna í Naasón. Tí'íj jí Naasón típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tíjín Salmón. ⁵Ajta a'íjna í Salmón, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Booz. Ayee pu ántehuaaca'a í náanajra'an í Booz tíjín Rahab. Ajta a'íjna í Booz, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Obed. Ajta ayén ántehuaaca'a í náanajra'an a'íjna í Obed tíjín Rut. Ajta a'íjna í Obed, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Isaí.

⁶Isaí pu rape'eric'a'a a'íjna í David, í ti ajta te'enteájrupi í rey jíme'e. A'íjna í David teecan, jamuan a'íjna ti ajta íra'ara'an pú'een'e a'íjna í Urías, a'íi mú típe'eri muá'araa a'íjna ti ayén ántehuaa já'araa tíjín Salomón. ⁷Salomón pu rape'eric'a'a a'íjna í Roboam. Ajta a'íjna í Roboam, a'íi pu pé'ericira'an pú'een'e í

Abías. Ajta a'íjna í Abías, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Asa.

⁸Asa pu rape'eric'a'a í Josafat. Tí'íj jí Josafat típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tíjín Joram. Ajta a'íjna í Joram, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Uzías. ⁹Ajta a'íjna í Uzías, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Jotam. Ajta Jotam pu rape'eric'a'a a'íjna í Acáz. Ajta á'iyen a'íjna í Acáz típe'eri já'araa a'íjna í Ezequías.

¹⁰Ezequías pu rape'eric'a'a a'íjna í Manasés. Ajta Manasés pu rape'eric'a'a a'íjna í Amón. Ajta a'íjna í Amón, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Josías. ¹¹Ajta a'íjna í Josías, a'ímej pu títi'iríjmu'a'a já'araa í Jeconías, majta a'ímej í mej ihuáamua'ame'en pú'een'e a'íjna í Jeconías.

Tí'íj Josías títi'iríjmu'a'a já'araa, seica mú mú a'uv'é'uju'un. Matí'íj mi a'ímej a'uví'tí'í í mej Israél a'uchéjme'ecaa. A'uu mú já'ahua'a huaja'uví'tí'í se'íj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Babilonia. ¹²Matí'íj miyen huaja'uví'tí'í, aj pu'i Jeconías se'íj típe'eri já'araa ti ayén ántehuaaca'a tíjín Salatiel. Ajta a'íjna í Salatiel, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Zorobabel.

¹³Zorobabel pu rape'eric'a'a a'íjna í Abiud. Tí'íjta'i a'íin Abiud rape'eri já'araa a'íjna í Eliaquim. Ajta a'íjna í Eliaquim, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Azor. ¹⁴Ajta a'íjna í Azor, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Sadoc. Ajta a'íjna í Sadoc, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Aquim. Ajta a'íjna í Aquim, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Eliud.

¹⁵Ajta a'íjna í Eliud, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Eleazar. Tí'íjta'i a'íjna í Eleazar típe'eri já'araa a'íjna í Matán. Ajta, a'íjna í Matán, a'íi pu rape'eric'a'a a'íjna í Jacobo. ¹⁶Jacobo pu rape'eric'a'a a'íjna í José, a'íjna ti María tévi'itine'e. A'ii pu a'íin pú'een ti náanajra'an pú'een'e a'íjna í Jesús, í mej miyen ratamuá'amua tíjín Ciri'istu'u.

¹⁷A'íj mú jíin miyen ará'aseca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muáacua

í mej jetzen airáane a'íjna í Abraham teecan. A'íi pu a'íin pú'een í tu'uvé'eteajti a'íjna í David. Majta miyen che'atá mena'a ará'axcaa a'íime í mej huá'a jetze airáane a'íjna í David teecan. A'íimej mú a'uví'ití a'íimej í mej Israel jetze ajtémecantaca'a a'ujna já'ahua'a Babilonia. Ayee mú che'atá mena'a ará'axcaa tamuáamuata'a japuan muáacua t'íij huanú'ihuaca'a a'íjna í Ciríistu'u.

Tí'ij Jesús huanú'ihuaca'a

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Ayee pu éeni'ici'e huanú'ihuaca'a a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u. A'íi pu náanajra'an, a'íjna í María, pu'uri huataúra'acaa í runiuuca jíme'e ti ij huatéviche'en a'íjna jamuan í José. Matí'ij caí xi naími'i huaté'eca'a, aj pu i a'utasejre í pa'ari'i jucáara'an jetze. A'íi pu ayén ráaruu jíme'en í muári'eri'ire'ara'an a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹⁹Ajta nu'u a'íin ti ratévi'itíné'e a'ame, a'íjna í José, rí'i pu tí'itevistaca'a. Capu raxí'eve'eca'a ti ayén puajtzi raatá'an mé jéjre'e huá'a tzajta'a í teite. Mí ajta, a'íi pu ayén raxí'eve'eca'a ti mé rúurieni avíitzi jíme'e. ²⁰Tí'ij raaxí'epi'intare ti ayén huárini, aj pu'i sefj tevi huatasejre í jemin í cutzí tzajta'a. A'íi pu a'íin pú'een sefj ti tí'ivaire'e í ta japua. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—José, mú'ee pej i'i huácixa'ara'an í David teecan, capej rátziine'e pej rá'anvi'itín a'u pe é'eche a'iné í ti a'utasejre í jucáara'an jetze, a'íj pu jíme'en huanéj í muári'eri'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ²¹A'íi pu teáatacan tíyaúj a'ame. Ayee xu nu'u raatámua'ati tíjín JESUS, a'iné a'íi pu a'íin pu'éene'e a'ame í ti huá'a japua niuuni í rutéftestemua'a í mej meri auteajturaa í Dios jemi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

²²Ayee tiuju'uríj ti ij ayén te'araúras-ten a'íj ti ajmí'i tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í tavástar'a jetze me'ecan. ²³Ayen tíjín:

Pa'ari'i pu nu'u huatasejre'esin í jucaatze'en a'íjna jetze í 'íita'a ti caí xi ja'atí ratévi'itin.

Tíyaúj pu nu'u a'ame teáatacan.

Aj mú mi miyen raatámua'atzi tíjín Emanuel.

A'íjna niuucarijra'a tíjín Emanuel, ayée pu huataújmu'a'a tíjín: Dios pu ta jamuan yé huaca.

²⁴Tí'ij huáji a'íjna í José, aj pu i ayén huaríj a'íj ti tiraatá'ixaa a'íjna í ja'ati ti ta japua tí'ivaire'e. Tí'ij jí ya'uví'iti í ruche. ²⁵Mí ajta, capu jamuan huáhuui ajta caí huanú'ihuaca'a a'íjna í pa'ari'i ti teáata'a. Matí'ij mi miyen raatamuá'a tíjín JESUS.

Matí'ij u yé'emuaareca'a a'íjna í Jesús a'íime í mej jeíhua támua'arejca'a

2 A'uu pu ja'unú'ihuaca'a a'íjna í Jesús, chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Belén. A'uu pu ajtémecan a'íjna í chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Judea. A'ájna a'u ti a'íin ja'unú'ihuaca'a í Jesús, a'íi pu tí'itéveeca'a í rey jíme'e a'íjna í Heródes. Matí'ij mi seica Jerusalén e'iré'ene í mej jeíhua támua'arejca'a. U jetze pújme'en mú e'eráaci a'utí 'eíjninei í xicaj. ²Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i í Heródes miyen tíjín:

—¿A'uné a'íj 'een a'íjna í huá'a rey í mej Israel jetze ajtémecan, a'íjna ti auchén huanú'ihuaca'a? A'ájna já'ahua'a a'utí 'eíjninei í xicaj, a'ujna a'u tej é'eche, xu'ura'ave tu huasefj ti a'utátzaareajraa a'íjna jíme'e ti huanú'ihuaca'a. A'íj tu jín te'uun mú a'uvé'eju'un tej ti rí'i tíraatéanajche.

³Tí'ij ráamu'a'areeri'i a'íjna í rey, a'íjna í Heródes, jé'ecan pu tí'ijmu'a'astí já'araa a'íjna jíme'e. Majta, í teite í mej

Jerusalén a'uchéjme'ecaa, naími'i mú tí'itziine'eca'a. ⁴Tí'ij jí Heródes hua'utajé najmí'ica í mej tihuá'ajte'e a'ímej í mej tí'ivaire'e hua'atéyujta'a, majta í mej tihuá'amua'atehua'a í teite a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'uné nu'u á'anuíhuan a'íjna í Cirístu'u?

⁵Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—A'ujna Belén, í chajta'a ti a'uun ajtémecan a'ujna já'ahua'a u Judea, a'iné ayée pu ajmí'i ra'uyú'uxaca'a a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. ⁶Ayen tíjín:

Mú'een mi sej Belén a'uchéjme, a'ujna chuéjra'a japua ti a'uun auucá'a u Judá,

íjii, mú'een xu xaa se'íin pú'een í sej jaítze'e cñíeen jín tí'ajjta.

Mí ajta, méjca'i huáyee, se'ij pu a'amua jetze nu'ihuan ti ve'ecán jín tiu'uta'ajjta. A'íi pu antiújmua'aréere a'ame huá'a jime'e í nete'fístemua'a, a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan.

⁷Aj pu i Heródes huaja'utajé avíitzi jime'e a'ímej í mej jeíhua támua'arejca'a. Tí'ij jí ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'achúni ari á'atee ti huaja'utasejra a'íjna í xu'ura'ave?

⁸Ajta á'iyen hua'uta'ajj mej á'uciine a'ujna u Belén. Ayen tihua'utá'ixaa tíjín:

—Sericu, setá'aj yá'uhuauni temua'a naa se'íjna í pa'ari'i. Setí'ij raateún, aj xu si mú a'uvé'uju'un setá'aj naatá'ixaaate'en, neatá'aj neajta inee á'ume'en, neatá'aj r'íi tiraate'ajtuani.

⁹Matí'ij ráanamujri'i me'íjna í rey, aj mú mi a'ucíj. Ajta a'íin xu'ura'ave ti a'utasejre a'ímej jemi a'ujna se'ij chuéjra'a japua a'u ti e'íjninei í xica, a'íi pu amuacá huamé'ecaa. Tí'ij jí án a'ujcháxi í chí'ij japua a'u ti a'ij

é'ene'e a'íjna í pa'ari'i. ¹⁰Jé'ecan mú huataújtemua'ave matí'ij raase'ij me'íjna í xu'ura'ave. ¹¹Mua'antenésime'ecaa mú u chí'ita, matí'ij mi raase'ij í pa'ari'i jamuan í náanajra'an. Aj mú mi tí-tunutaxi. Temua'a mú naa r'íi tiraatá'a. Matí'ij mi te'entícuunaxi tiu'ujcáaja, a'íi mú raatapua'ijve tí'it'ij oro, majta tí'it'ij cítzive'eri, majta tí'it'ij cuaane'e tí ayén ántehuaa tíjín mirra. ¹²Majta á'iyen tiú'umaaraca'a tí nu'u Dios hua'utá'ijmíjri'i mej nu'u caí huaré'eciine a'íjna jemi í Heródes. A'íj mú jín se'ij jetze a'ucí í juye mej mi a'uré'enen me'újna chuéjra'a japua a'u mej é'echejca'a.

Jíme'en í mej huataúruu me'újna u Egipto

¹³Matí'ij a'ucíj a'íime í mej jeíhua támua'arejca'a, ja'ati pu huatase'ijre a'íjna jemi í José tí'ij tí'imaaraca'a. A'íjna í ja'ati, a'ii pu a'íin pú'ene'e se'ij tí'ivaire'e u ta japua. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín:

—Ájchesi. Patá'aj rá'anví'itin pe'íjna í pa'ari'i, pajta í náanajra'an. Á'ura'a patá'aj raaté'avaa mi pa'ari'i, pajta í náanajra'an. Huá'anví'itichi a'ujna Egipto. Setá'aj se'uun a'uté'en ajta nena'a caí neajtahua'a amuaatá'ixaaate'en ja'anáj ti huatári'iristari sej yé uvé'enen seyajna. Ayee xu huá'arini a'iné a'íjna í Heródes, a'íi pu rahuauni í pa'ari'i tí i raajé'ica. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

¹⁴Tí'ij jí ájchee í José. Ya'uví'iti a'íjna í pa'ari'i, ajta náanajra'an. Ajta a'íin huá'a jamuan pu á'uraa a'ájna tíca'ari tzajta'a. A'uu mú a'ará'a a'ujna Egipto. ¹⁵A'uu mú é'etee ajta caí huamí'i a'íjna í Heródes. Ayee pu a'íjna jín huar'íj tí'ij araúrasten í niuucari tí jíme'en ayén ajmí'i tiu'utaxájtaca'a se'ij tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tíjín: “U nu ya'utajé í niyauj a'ujna Egipto.”

Heródes pu raata'ajjtaca'a mej huá'ucui'ini í ti'iríi

¹⁶Tí'ij Heródes ráamua'areeri'i mej raatémua'iti a'íime í mej jeíhua tá-mua'arejca'a, jé'ecan pu huataniú'uca-ca'a. Tí'ij jí ra'utámua'areeri'i a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime, aj pu í Heródes tiu'uta'ajjtaca'a mej nu'u huá'ucui'ini naíjmi'ica í ti'iríi mej teteca í mej miyen raacha'íjme hua'apua nine'ira'a múuci pújme'en. Naíjmi'ica mú huajá'u-cuii a'úu mej Belén é'echejca'a, majta í seica í mej a'imuá antachéjme'ecaa.

¹⁷Ayee pu te'araúaste a'íjna í niuucarijra'a ti jíme'en ayén ajmí'i ra'uyú'uxa-ca'a a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Jeremías. ¹⁸Ayen tíjín:

Ayee pu tiú'unamuajri'i a'ujna já'ahua'a
u Ramá,

mej ruyeineca'a,

majta jeíhua ruxieemijte'eca'a.

A'íjna í Raquel, a'íi pu seíj a'íin pú'een
í mej ruyeineca'a.

Ruyaujmu'a pu jíme'en ruyeineca'a.

Capu raxí'eve'eca'a mej rí'i tiraatéjeeve
a'íjna jime'e

í mej caí ché'e mé jé'e já'ahua'a

í yaújmua'ame'en.

Ayee pu'u.

¹⁹Aru tí'ij ari huamí'i a'íjna í Heródes, seíj pu ajta huataseíjre a'íjna jemi í José tí'ij tí'imaaraca'a. A'ii pu a'íin pú'een seíj ti tí'ivaire'e ta japua í tavástara'a jemi. Ayee pu a'íin tiraatá'ixaa tíjín:

²⁰—Ájchesi. Ánvi'titichi hui a'íjna í pa'ari'i, pajta í náanajra'an. Setá'aj já'uciine se'újna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Israél. Pu'uri huamí'i í ti rajé'icatami'ica'a a'íjna í pa'ari'i. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

²¹Tí'ij jí ájchee a'íjna í José. Aj pu'i ya'uví'iti a'íjna í pa'ari'i, ajta náanajra'an. A'uu mú a'ará'a me'újna Israél.

²²Mí ajta a'íin José, ayée pu ráamua'a-

reeri'i ti nu'u a'íin Arquelao tí'ajjtaca'a ruyá'upuaci'i jetze me'ecan, a'íjna í Heródes teecan. Ajta pu Dios raatá'ixaa tí'ij tí'imaaraca'a. A'íj pu jín tí'itziine'eca'a ti a'uun e'ará'asti, a'ujna Judea. Tí'ij jí a'uun a'ará'a ti jetzen ajtéme'ecan a'ujna Galileeye. ²³Tí'ij a'uun a'ará'a, a'úu pu e'ehuaújchejte, chajta'a jetze ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Nazarét. A'uu pu huayefíxi. Ayee pu tiuju'uríj ti ij ayén araúrasten a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Miyen tíjín: “Ayee mú raatámua'atzi tíjín Nazarét ti éleme'ecan.”

Juan pu nu'u huá'amuai'ihuacare'e a'ujna a'u ti caí é'e ti'itíj

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 A'ájnánimua aj pu a'utaseíjre a'u ti caí é'e ti'itíj a'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuacare'e. A'uu pu tihuá'a'ix-aate'eca'a. ²Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín: —Setá'aj seicié tiú'umua'ati í ru tza-jta'a a'iné pu'uri hui tén a'ájna te-ja'uré'enejsin ti Dios íiyen tiu'uta'ajta nainjapua í chaanaca.

³A'íjna í Juan, a'ii pu a'íin pú'eene'e ti jíme'en raataxájtaca'a ajmí'i a'íjna í ja'ati ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Isafas. Ayen tíjín:

Ja'atí pu u e'ejíhuá a'ame a'ujna
já'ahua'a a'u ti caí é'e ti'itíj.

Yee pu ti'ixa tíjín:

“Naa xu rí'i huaujéjcuare'en, mi ru tzaj-ta'a, mú'een, a'iné tavástara'a pu yé uvé'enejsin.

Caxu a'ij yá'unamuajra.”

⁴Ajta a'íjna í Juan, ayée pu éene'e ti'itíchejca'a cáxuri ti itzíjhua, cameeyu'u ju'uxa'a jime'e. Ajta típuaasica'a, navij tu rumua'atí. Ajta nu'u huátuna'ise cua'acare'e, ajta searate, lítizítá mej xuaa. ⁵Majta me'ín í mej a'imuá a'uchéjme'ecaa, naíjmi'i

mú e'iré'eneica'a a'u ti a'utéveeca'a í Juan. A'uu mú e'eráci'ica'a tǎj na'a a'u ti huatacá'a a'ujna chuejra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tǎjín Judea, majta seica í mej me'uun é'eche a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tǎjín Jerusalén, majta í seica í mej me'uun é'eme'ecan a'u ti a'atamí'iee í játe'ana ti ayén téja'arájtehuaa tǎjín Jordán. A'uu mú a'uré'eneica'a mej mi ráanamua. ⁶Jíme'en mu'u tiu'utézzaahuate í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu'i Juan huá'amuai'ihuaca'a í játe'anara'an jetze í Jordán. ⁷Mí ajta í Juan, tǎ'ij a'ímej huasej í mej miyen ánte'arua tǎjín fariseos, majta í mej miyen ánte'arua tǎjín saduceos, tǎ'ij a'íin hua'usej í mej jeíhua e'evé'uju'uca'a mej mi huaújmuai'ihua, ayée pu tihua'utá'ixaa tǎjín:

—Mú'een mi sej tǎ'ihua'itaca, ¿ni tzaa seri tǎ'itese'e ti caí Dios puajtzi amuaatá'an? ¿A'ataani amuaatá'ixaa sej si siyen rici? ⁸Rí'i xu'u se'ljna jime'e mej mi ráamua'aree í teite sej seri tzaahuati'ira'a jín tǎ'imua'atze. ⁹Caxu siyen tǎ'imua'ajca í ru tzajta'a yee: “Ayej tǎ'ayajna ti naa titaatévaire'en a'iné teen tu i'í huácixa'astemua'ame'en a'ljna í Abraham teecan.” Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej tǎ'ayajna ti Dios raayí'iti ti rí'i raará'atza í tete matj í huácixa'astemua'ame'en a'ljna í Abraham teecan. Capu tǎ'itǎ'ij a'ij tejámuaatévaire'esin sej siyen tǎ'imua'ajca rujimua'a sino sej siyen huanén tǎj Abraham teecan. ¹⁰Pu'uri teja'uré'enejsin vejlí'i a'ájna xicájra'a jetze ja'anáj ti pu'a'amua'ajteá'axi'isin í Dios ca'anín jime'e. Ayeé pu á'amuaruuren cumu tǎj ja'atǎ'ij ciyej tǎ'ijveichixi'ín tepuaij jime'e. Nain í ciyej ti caí tǎ'itaca, a'íi pu tǎ'ijveichixi'isin. Tǎ'ij jí ra'anteáaira. Ayeé pu che'atá na'a tejamua'ajteá'axi'isin mú'ejmi. ¹¹Aru inee, nee nu amua'amuai'ihuaca'a jaj jime'e mej mi ráa-

mua'aree í teite sej seri seicié tiu'umuá'aj í ru tzajta'a. Mí ajta, a'íin ti hui nehuárita'a yé e'evé'eme, a'íi pu jaítze'e raayí'iti necaí inee. A'iné nee nu cálieene'en jín tǎ'itǎjvee í jemin, capu ayén tǎnaavjíte'e ineetzi nej rajta'ípi'ín í ca'acaira'an. Mí ajtá'i a'íin, sej pu huata'íti ti huateáturan mú'ejmi jemi. Ajta a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu uté'a'asin mi a'amua tzajta'a. Ajta a'ljna ti hui nehuárita'a yé e'evé'eme, a'íi pu rí'i á'amuaruuren. ¹²Ayeé pu té'eme. Xiee ti ja'atǎ'ij ari ru'ite'í í tǎjín ra'anáca'atzi í triigu. A'íi pu ru'irátu'isin í xaiiri pua'acié. Ajta a'ljna í imue'eri, rájseire'esin u chi'ita. Ajta í xaiiri, taij jetze pu án yá'urieexijsin í tǎ'ij caí ja'anáj á'ami'ini. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'ljna í Juan.

Tǎ'ij Juan ráamuai'ihuaca'a a'ljna í Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Aj pu i Jesús huatasejre. A'uu pu a'arájraa a'ujna chuejra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tǎjín Galileeye tǎ'ij Juan ráamuai'ihua játe'ana jetze ti ayén ánte-huaa tǎjín Jordán. ¹⁴Ajta a'ljna í Juan, ayée pu tǎ'imua'ajca ti raatá'ijmii. Ayeé pu tiraatá'ixaa tǎjín:

—¿Ni mú'ee piyen yé vé'eme inee jemi? Jaítze'e pu raavjíte'e pej piyen náamuai'ihua ineetzi.

¹⁵Mí ajta a'íin í Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tǎjín:

—Ché'e ayén 'eene'en. Ayeé pu hui tiraavjíte'e tej tiyen huárini tej ra'ará'astijre'en te'ljna jime'e a'ij ti tǎ'ijxe'eve'e í Dios.

Aj pu i Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús. ¹⁶Tǎ'ij ráamuai'ihuaca'a, aj pu'i Jesús a'itáara á jaata'a. Jíme'en pu'u a'itáara, tǎ'ij jí antácuunareca'a í ta japua ti a'utéjmuua. Tǎ'ij jí iiraasej ti a'icamé'ecaa a'ljna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayeé pu seijre'eca'a tǎj cucu'li. Tǎ'ij jí japuan

a'ujyejxi. ¹⁷ Ajta áiyen niuucari huá-namujri'i ti júte'e uj e'icánamujre'e. Ayen tijín:

—Niyauj pej pírici í nej muá'ixe'eve'e. Jé'ecan pej hui naa rí'i naatá'a í ne tzajta'a.

Tiyaaru'u pu tiu'utése ti raamuá'itin a'íjna í Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Tí'ij jí a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ya'uví'iti a'íjna í Jesús í jirí jetze tí'ij a'íin tiyaaru'u tiu'utése'en ti raamuá'itin a'íjna í Jesús.

² Ajta a'íin Jesús, a'úu pu é'etee a'achú cumu hua'apuate xicaj ti caí tí'icua'a. Aj pu í huata'í'icuataca'a. ³ Ajta áiyen a'íin tiyaaru'u e'iré'ene a'íjna í Jesús jemi ti ij raamuá'itin. Ayee pu tiraatá'ixaa tijín:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'een í Dios. Patá'aj raata'ájte'en amíjna mi tetej tí'ij pan huatejútaahua.

⁴ Ajta Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Capu a'íi na'a ruxe'eve'e í pan ti jín te'utáviicua'í í tevi, sino ajta pu a'íin rux-e'eve'e nain í niuucari ti é'eme'ecan í Dios jemi.

⁵ Tí'ij jí a'íin tiyaaru'u ajtahua'a ya'uví'iti a'íjna í Jesús a'ánna Jerusalén. Teyuu pu japuan ra'antítuaa a'u ti e'evé'epa'atzara'a. ⁶ Ajta ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'een í Dios, ancájvetzi, a'iné ayée pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tijín:

Dios pu huaja'uta'í'ti í mej títetateí í jemin mej mi muáacha'in.

Majta mú'eetzi memúá'atini rumuájca'a jíme'e.

A'íime mú á muaatéchajtzta tí'ij caí ti'itíj a'íj muaruure.

⁷ Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Mí ajta, ayée pu che'atá na'a ayén té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tijín: “Capej piyen tirá'axieehuari'lira ti'itíj jíme'e ti Dios ayén ti'itíj jín huárini.”

⁸ Ajta a'íin í tiyaaru'u, ajtahua'a pu ya'uví'iti já'ahua'a yee jirí jetze ti ájte. Aj pu í raatasejra nainjapua, tíj na'a sejí chuéjra'a japua a'u mej a'uchéjme í teite. Raatasejra a'achú ti ve'etí a'uun huat-acá'a. ⁹ Ayee pu tiraatá'ixaa tijín:

—Nain nu muatapuaíjve'esin ne'íjna ti pua'a piyen huárini pej títunuta, pej pi naateánajche.

¹⁰ Aj pu í Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Aricu, mú'ee pej í'i tiyaaru'u, a'iné ayée pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tijín: “Setá'aj raateánajche se'íjna í tavástara'a í a'amua Dios. A'íj xu'u huatévaire'en.”

¹¹ Aj pu í á'uraa a'íjna í tiyaaru'u. Capu ché'e a'íj ráaruu. Matí'ij mi huatasejre í mej títetateí í ta japua mej mi raatévaire'en me'íjna í Jesús.

Jesús pu a'utéjche ti tiu'umuári'en u Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Tí'ij Jesús ráamua'areeri'í ti aiteá-nami'ihuaca'a a'íjna í Juan, aj pu'í á'uraa a'ujna chuéjra'a japua ti ayén té-ja'arájtehuaa tijín Galilea. ¹³ A'u pu e'erájraa a'ujna Nazarét. Tí'ij jí a'uun a'ucáane a'ujna Capernaúm, chajta'a ti a'utacá'a a'ujna ti e'eve'e'ástime í jaj ti a'utacá'a a'ájna vejli'í sejí chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Zabulón, ajtahua'a sejí chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Neftalí.

¹⁴ Ayee pu tiuju'uríj ti ij ayén araúras-ten a'íj ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti tí'ixax-a'ata'a í Dios jetze me'ecan a'íjna í Isaías.

¹⁵ Ayen tijín:

Ayee pu té'eme a'ujna chuéjra'a japua a'u mej é'eche í teite í mej caí Israel jetze ajtémecan,

a'ujna ti huatacá'a u Zabulón,

ajta í sejí chuéjra'a japua u Neftalí,

ajta sejí í juye ti a'uun e'eténeana a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti ve'ée,

ajta utavén pújme'en í Jordán,

ajta u Galileeye a'u mej a'uchéjme í mej caí Israel jetze ajtéme'ecan.

¹⁶ A'íime í teite, a'iné capu huá'a jemi raateájtuaa í mej seijre'eca'a í tí-ca'ari tzajta'a, a'íi mú raasej tí u ajtátzaca'a, temua'a naa, majta a'íime í mej a'uchéjme'ecaa a'u mej yé'ejpuaíjtica'a, ayée mú 'eene'e, xíee mej cuj mí'ichica'a, a'iné ayée pu hua'é'ene'e, xíee tí huatíca'a.

Aj pu'i huá'a jetze huatátzareajraa.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁷ Tí'ij jí a'íin Jesús a'utéjche tí tihuá'amua'aten. Ayee pu tihuá'atixáate'ajraa tíjín:

—Setá'aj seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a a'iné pu'uri tén teja'uré'enejsin tí tiu'uta'ajta í Dios íyen chaanaca japua.

Jesús pu hua'utajé í mej ruhua'itépe'eca'a, í mej muáacua

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Ajta í Jesús, áa pu 'ejtéme'eca'a a'ájna vejli'i tí e'eve'e'ástime í jaj tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Galilea. Tí'ij í a'ímej huasej í mej hua'apua í mej ru'ihuaamua'a pú'een. A'íime mú a'íin pú'een a'íjna í Simón, ajta juutzeájra'an a'íjna í Andrés. Ajta a'íjna í Simón, ayée mú majta ratamuá'amua tíjín Pedro. A'íi mú xiéjmua'ari jín hua'ité vivi'iraca'a. Ayee mu'u tí'ijrí'rejca'a a'íime. ¹⁹ Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú se'utáuruyi'i neetzi jemi. Nee nu tejá'amua'aten sej si caí ché'e siyen hua'ité tí'ivi'ira'an sino teite xu'u sí tíseire'esin ineetzi jemi.

²⁰ Jíme'en pu'u ayén tihua'utá'ixaa, aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Matí'ij mi ateja'upí í xiéjmua'ari, Matí'ij mi a'ucí jamuan. ²¹ Tí'ij íjtá'í á'ayee a'uré'ene. Ajtahua'a pu hua'apuaca huasej í mej ru'ihuaamua'a pú'een. Sej pu ayén ántehuaa tíjín Jacobo. Ajta í juutzeájra'an, ayée pu ántehuaa

tíjín Juan. A'íi pu huá'ape'eri í Zebedeo. A'uu mú a'aráte'eca'a í canuuhua'a jetze. Huá'a jamuan pu arácatii í hua'atáata. Xiéjmua'ari mú rí'i tí'iruurejca'a tí tí'isiujtza'ani. Tí'ij í Jesús hua'utajé mej mi jamuan á'ujujhua'ane'en. ²² Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Matí'ij mi aita'c'íj í canuuhua'a jetze. A mú yaúurie í rutáata. Matí'ij mi a'ucíj jamuan í Jesús.

Jéihua pu tihuá'amua'ate a'íjna í Jesús í teite

(Lc. 6:17-19)

²³ Tí'ij a'íin í Jesús a'utéjche tí á'u'che'ecane'en nainjapua tíj na'a a'úu tí huatacá'a u Galileeye, a'íi pu tihuá'amua'atehua'a í teite tíj na'a tí seijre'e hua'ateyuu tzajta'a. A'íi pu jín tihuá'a'ixa'atehua'a í niucari tí jíme'en raxa í Dios tí tí'ajta nainjapua í chaanaca. Ajta Jesús tihuá'uhuaa najmí'ica í mej tí'icucui'i. Capu tí'iseicaj na'a í cu'ini'ira'a. A'íi pu nain jín tiú'uhuaataca'a. ²⁴ Aj mú mi ráamua'areeri'i tíj na'a a'uun tí huatacá'a sej í chuéjra'a japua tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Siria. A'íj mú huámua'areeri'i a'ij tí tí'tíj huáruu a'íjna í Jesús. Matí'ij mi u huaja'aráavi'iti í mej tí'icucui'i, tí tí'imuí'í í cu'ini'ira'a. Seica mú huápi'i tí'icucui'icaa, ajta seica, capu huá'aca'anisti'iraca'a. Ajta seica, tiyaaru'u pu huá'a tzajta'a seijre'eca'a, majta seica í tí hua'acáteuunéjme'ecaa, majta seica mú ciyáaxavi'i. Najmí'ica pu tihuá'uhuaa. ²⁵ Jéihua mú ajteáxiireca'a í teite, í mej me'uun e'eráaci a'ujna chuéjra'a japua u Galileeye. Majta seica, a'úu mú e'eráaci tí ayén téja'arájtehuaa tíjín tamuáamuata'a tí chájta'ajme, majta seica me'újna já'ahua'a u Jerusalén, majta seica tíj na'a a'uun tí huatacá'a u Judea. Seica mú majta aita'c'íj í mej

utavén pújme'en e'echéjme'e u Jordán. Jéihua mú jamuan á'ujjuhua'ane'e.

**Í niuucari ti Jesús
hua'utá'ixa í jírí jetze**

5 Tí'ij hua'usej í teite mej jéihua mu'licáa, aj pu'i antíraa í Jesús í jírí japua. An pu a'ujyefjxi. Matf'ij mi a'íime í mej á'ujjuhua'ane'e jamuan, a'íi mú ajteáxiireca'a. ²Aj pu í a'utéjche ti tihua'umua'aten.

**Í niuucari ti tamuáamuata'a
ará'ase í mej jín ráamua'aree ti
Dios rí'í tihua'atá'aca**

(Lc. 6:20-23)

³Ayen tíjín:

—Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej tirú'umua'aree í ru tzajta'a mej caí a'ij tí'ijviicua'i í Dios jemi, a'iné a'íi mú me'uun huaté'uu muá'aju'un í Dios jemi.

⁴Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej ruxieemjite'e me'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi a'iné Dios pu rí'í tihua'utá'asin.

⁵Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej rí'í té'umuajcaa í ru tzajta'a í Dios jemi, a'iné a'íi mú ra'ancuré'asin a'íjna chuéjra'a ti jíme'en Dios te'ateújratiiri'i ti hua'utá'an.

⁶Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej rahuauca, majta í mej jéihua raxí'eve'e, mej mi miyen huárini a'ij ti tiraavjite'e í Dios jemi, a'iné Dios pu ayén huá'aruuren mej mi miyen ra'ará'astjire'en.

⁷Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej huá'acu'uve í seica í ru'ihuaa-mua'a, a'iné Dios pu huá'ancu'uva-jxi'isin a'íimej.

⁸Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej urarí'en seijre'e í ruxiéjniu'uca jetze, a'iné a'íi mú rasejran í Dios.

⁹Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej rahuauhuaú mej caí ne'use'e,

a'iné ayée pu Dios hua'utámua'atzi tíjín: “Niyaujmua'a.”

¹⁰Miche'e huaújtemua'ave'en jéihua í mej rajpuaítzi muá'aye'i me'íjna jime'e mej miyen rici a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Nain pu xaa tihuá'aci'iti a'ujna a'u ti é'e-seijre'e í Dios.

¹¹'Setá'aj huaújtemua'ave'en setj sena'a pua'amé mú'een, ti pua'a me'ín í teite miyen a'ij pua'a tejá'amuaxajta, majta a'ij pua'a á'amuaruure na'ari hua'ítzi jín tejá'amuaxajtzi'i me'íjna jime'e sej tí'ixaxa'a neetzi jetze me'ecan. ¹²Setá'aj huaújtemua'ave'en. Caxú ruxieemiste'e, a'iné jéihua pu tejá'amuaci'iti í ta japua Dios ti é'eseijre'e. Ayee mú che'atá mena'a huá'uruu a'íimej í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

**Mej nu'u miyen me'íjna jín tí'ivaire'e
mej mi rí'í huá'aruuren a'íimej
í mej yen japan seijre'e**

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³Ayee xu hui tí'ivaire'e huá'a tzajta'a í teite tíj ajta tí'ivaire'e í unaj í mej jín tí'icacare í cua'ira japua. A'íjna í unaj tí'ivaire'e tí'ij caí huatépete í hua'ira'a. Mí ajta, ti pua'a huatéaru'una, aj pu'i ráxi'isin í ti a'ancacá. ¿A'iné auj tí'iri'iri tí'ij ajtahua'a ancacá á'ara'ani? Capu ché'e a'ij tí'iri'iri, a'iné pu'uri ráaxi'í í ti ancacá. Ayee pu'u qui tí'ivaire'e mej mi mé rúurieexin, mej mi majta ratzí-najye'ican í teite. Rí'í xu'u mú'een tí'ij caí ayén che'atá na'a tejamuáaruuren mú'ejmi.

¹⁴Ayee xu seijre'e huá'a tzajta'a í teite tíj tatzari ti ja'atí án yá'ujche ti ij a'ímuá a'atáneeri'icij nainjapua íyen chaanaca japua. Ajta, chajta'a ti a'utáca í jírí jetze, capu rí'irí ti huatéuravaa. ¹⁵Ajta, capu ja'atí ayén cantiira'a antí-taiira ti ij a'uun ya'uteárujte'en í utaatzi jete, sino án pu ya'ujchájta animua tí'ij a'ímuá a'atáneeri'icij huá'a tzajta'a í mej

uráatei u chi'ita. ¹⁶A'íj pu jín, ti pua'a ti'itíj a'ij seruure mú'een, setá'aj hui siyen ráaruuren mé jéjre'e huá'a tzajta'a í teite mej mi ráamua'aree sej siyen rici se'íjna jime'e í ti í'ixi'epi'in. Aj mú mi xaa rí'i tiraateájtuaani í Dios.

A'íjna í niuucari í mej jíme'en tí'ajta

¹⁷Caxu siyen tí'imua'ajca í ru tzajta'a yee nee nu ra'antipúa'ajte'esin ne'íjna í niuucari ti raateájtuaa itejmi jemi a'íjna í Moisés teecan, ajta í mej raataxájtaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Canu ne'íjna jín mú a'u-vé'emej nej ni ra'antipúa'ajte'en ne'íjna í niuucari. Canu xaa ne'u. Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni raanaíjmire'en. ¹⁸Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e, tí'íj auj seijre'e ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua, ajta í ti é'eseijre'e júte'e u ta japua, capu hui ti'itíj a'u-vaíjtzi a'íjna jetze í mej ra'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze, capu ti'itíj, ti pua'a leetra na'a, na'ari í ti ra'avé'ereráatzajme.

¹⁹A'íj pu jín, ti pua'a ja'atí caí ra'ará'astijre'en se'íj í niuucari ti ayén té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze, ti pua'a ajta a'íin tiráamua'aten se'íj í ja'atí ti ayén che'atá na'a caí ra'ará'astijre'en a'íjna, Dios pu jemi ayén ámitieere'e ti caí ti'itíj vaire'e a'íjna í ja'atí a'ujna u ta japua. Capu amín a'ij ti pua'a caí ra'ará'astijre' í niuucari ti jaítze'e caí ruxe'leve'e; aúche'e pu ve'ecán jín auteáturaasin í Dios jemi. Mi ajta, ti pua'a ja'atí ti na'a ti ayén rá'atzaahuat'e a'íjna í niuucari, ajta seica tiú'umua'aten mej mi miyen che'atá mena'a rijca, Dios pu jemi ámitieere'e ti a'íin xaa tí'ivaire'e jeíhua u ta japua.

²⁰A'íj pu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a secaí siyen tihua'utémua'itín a'ímej í mej tihuá'umua'aten í yu'uxari jetze, majta a'ímej í fariseos, ti pua'a secaí hua'utémua'itín se'íjna jime'e í sej

ra'ará'astijre'en a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze, ca xu ja'anáj a'uteáruti a'ájna Dios ti é'eseijre'e u ta japua.

Jíme'en í mej jín níniu'ucacu

(Lc. 12:57-59)

²¹Xu'uri siyen ráanamua'ajri'i mej miyen tihua'utá'ixaa í á'amua'ayupuaci'istemua'a tíjín: “Caxu tí'itecuil'ica. Na'ari caí, ti pua'a ja'atí se'íj huajé'ica, ruxe'leve'e mej puafíjtzi raatá'an.”

²²Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén huataniú'ucan jemin í ruxí'ej tevi, ayée pu tiú'ujxe'leve'e ti Dios ayén puafíjtzi raatá'an a'íjna í ja'atí. Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiraatájeeve a'íjna í ruxí'ej tevi tíjín: “Mú'ee pej caí ti'itíj huayí'ití”, ayée pu tiú'ujxe'leve'e mej rá'anvi'itín a'ímej jemi í jueesi. Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiraatájeeve í ruxí'ej tevi tíjín: “Mú'ee pej caí ti'itíj mua'aree”, ayée pu Dios ayén tiraatá'ixaate'esin tíjín: “Ar-icu, áa pej a'utevé'e puá'ara'ani í taij tzajta'a ti caí ja'anáj á'amí'ini.”

²³A'íj pu jín, ti pua'a peri ti'itíj tí'imua'í'ivajta a'íjna japua a'u sej yé'ana'amiche í Dios, ti pua'a peri ra'utámua'aree í pej jín auteájturaa jemin í axí'ej tevi, ayée pej huá'ini. ²⁴A'uu pej ye'utécán í pej tiu'utámua'í'ivejta a'íjna japua a'u sej yé'ana'amiche í Dios. Patá'aj amucaí u á'ume'en a'íjna jemi í axí'ej tevi patá'aj tiu'utá'uuni'i í pej jín a'uteájturaa í jemin. Aj pu xaa ari rí'rí'í pej mú a'uvé'eme'en patá'aj tiu'utámua'í'ivejta.

²⁵Setá'aj ca'anacan raaxí'epi'íntare'en a'íjna jamuan í ti muájcha'íire'e, tí'íj auj muá'anvi'itín huá'a jemi í jueesi. Setá'aj siyen raaxí'epi'íntare'en setí'íj seuj huajú'un í juye jetze. Na'ari ti pua'a

pecaí piyen huárini, a'íi pu mú'etzi tiu'utátuiire'esin í juees jemi. Ajta a'íjna mú'etzi pu tiu'utátuiire'esin jemin a'íjna í ti ravaire'e. Ajta a'íin ti ravaire'e, a'íi pu mua'iteánajsin. ²⁶ Ayee nu hui tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu ja'anáj mua'irátuaasin ajta pena'a caí tihua'unájchite'en nai jime'e a'achú mej muá'ijjive'e.

Jíme'en a'ímej í mej tiú'ujxana'acira'ate

²⁷ Xu'uri ráanamujri'i í mej mejmí'i miyen tiu'utaxájtaca'a tijn: "Capej 'íita'a jamuan hui'ica í pej caí ratévi'itin."

²⁸ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e tijn: A'atí ti na'a ti ayén 'íita'a seijra temua'a naa ti ij ayén raatá'asti í ru tzajta'a ti jamuan huáhuini, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íjna í ja'ati ari tiú'ujxana'acira'ate í ru tzajta'a a'íjna jamuan í 'íita'a ti caí ratévi'itin.

²⁹ Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e tijn: Tí pua'a piyen éene'en pej jetzen rapua'ajte'e mi á'ajji'í ti ari'iríinta'a pújme'en seijre'e pe'íjna jime'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aítátichi muá'ajji'í ti ari'iríinta'a pújme'en seijre'e. Aa pej yaúurieni. Ayee pej huárini, a'iné jaítze'e pu timuaatéva'iri pej ti'itíj á'urieni ti c'lieen caí pej nain e'e-huá'arieni mat'íj án muajá'urieeni í taij tzajta'a. ³⁰ Ajta ti pua'a piyen éene'en pej jetzen rapua'ajte'e mi á'amujca'a ari'iríinta'a pújme'en seijre'e, patá'aj ra'ajtaveíjche amíjna mi á'a muajca'a. Pajta a'imua' yaúurieni a'iné jaítze'e pu timuaatéva'iri pej ti'itíj á'urieni ti c'lieen caí pej nain e'ehuá'arieni mat'íj án mú'jaurieni í taij tzajta'a.

Jíme'en í mej já'ita'a a'utací'ica

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Majta hui mejmí'i miyen tí'ixax-ata'a tijn: "Ja'atí ti raxí'leve'e ti ru'íj

mé úrieni, ché'e a'íin cuapée raat-apjíte'en í ru'íj í ti jín mé rúurieni."

³² Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e. Tí pua'a ja'atí ru'íj mé úrieni, caí ayén ti'itíj jín huarín a'íjna í 'íita'a ti xana'acire'e, ti pua'a caí seíj jamuan huáhuini, seíj pu'u í ti jín tiu'utá'a ti ij ja'atí ru'íj mé úrieni. A'ii pu a'íin pú'een ti i'í fira'ara'antaca'a tihuaújx-ana'acira'ate seíj jamuan í teáata'a. Aj pu xaa í'iri'iri ti mé rúurieni. Ajta a'íjna í teáata'a ti seíj ancuré'evi'itin í 'íita'a ti ja'atí ari mé rúurie, a'íjna í ja'ati ajta pu tihuaújxana'acira'ate.

Jíme'en í mej jín te'ataújratzi'iraca

³³ Seajta xu'uri ráanamujri'i se'íjna i niuucari í mej mejmí'i tihua'utá'ixaa í teite tijn: "Capej yá'ujipuan í pej jín te'atá'aratziiira niuucajtze'en í Dios."

³⁴ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e tijn: Caxu a'atzu te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en í Dios, caxu a'atzu. Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en í ta japua, a'iné a'íi pu japuan án á'ujca í Dios. ³⁵ Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an niuucajtze'en i chaanaca a'iné a'íi pu yen ra'íicajme í Dios. Caxu seajta te'ataújratzi'ira'an í niuucajtze'en í Jerusalén, a'iné a'íi pu antiújmua'aree íiye chajta'a a'íjna í Rey ti ve'ée.

³⁶ Caxu seajta te'ataújratzi'iracare'en niuucajtze'en mi a'amua'úu jetze, a'iné caxu rujímua'a sena'a raayí'iti sej raatéxumuare'en na'ari sej raatécuinare'en seíj mi a'amua cipua.

³⁷ Ché'e ayén éene'en, ti pua'a piyen raataxáj yee "¡Jee!", ché'e ayén éene'en tzáahuati'ira'a jime'e yee "¡Jee!" Ajta, ayén che'atá na'a, ti pua'a piyen yee "¡Capu!", ché'e ayén éene'en tzáahuati'ira'a jime'e yee "¡Capu!" Ti'ití ti a'ij seicié 'een, a'íjna jetze pu avé'eme'ecan a'íjna í ti a'ij pua'a 'een.

Jíme'en a'ímej í mej puaíjtzi huataúra'a

(Lc. 6:29-30)

³⁸Xu'uri siyen tiú'unamuajri'i í mej mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a tíjín: “Tí pua'a ja'atí ra'itátini í ji'iseáara'an í ruxí'ej tevi, ruxe'leve'e ti a'íjna í ja'ati ayén che'atá na'a tiu'unájchita rují'i jíme'e.” Ajta ayén tíjín: “Tí pua'a ja'atí sejí ra'antácuura í tamaara'an, ruxe'leve'e ti a'íjna ja'atí ayén che'atá na'a tiu'unájchita rutamej jíme'e.”

³⁹Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e yee: Caxu siyen che'atá sena'a raruure í ti a'ij pua'a 'een a'ij ti a'ín ari ayén amuáaruu mú'ejmi. Tí pua'a ja'atí mu'itéjveeni mua'ípée jetze ari'irínta'a pújme'en, patá'aj pajta raatá'an ti mu'itéjveeni í sejíta'a í mua'ípée jetze. ⁴⁰Tí pua'a ja'atí ca'anéeri jín muájhuavii mi á'asiicu'u ti ij a'ín mú'ijchueeni, patá'aj raatá'chuite'en pajta mi pej jíme'en ra'itévajra mi á'ahuare'etze'e. ⁴¹Ajta, ti pua'a ja'atí mua'áijte'le pej ti'á'ara'an té'entini sejí vi'ira'a imuá ti huatátee, patá'aj hua'apua vi'ira'a imuá té'entini. ⁴²Pajta, patá'aj raatá'an, ti pua'a ja'atí ti'itíj muáhuaviira, capej ramuaire'e í ja'ati ti muane'íri'ira a'ame.

Mej nu'u huá'axe'leve'en í mej huá'ajcha'ire'eca

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Ayee xu seri ráanamujri'i í mej mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a tíjín: “Patá'aj raxí'leve'e puá'ara'ani pe'íjna í á'amiigu.” Ajta ayén tíjín: “Patá'aj rájcha'íire'e puá'ara'ani pe'íjna í ti muájcha'íire'e.” ⁴⁴Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e yee: Patá'aj raxí'leve'e puá'ara'ani a'íjna í ti muájcha'íire'e. Pajta rahuaviira í Dios jemi a'ímej jíme'en í mej a'ij pua'a á'amuaruure sej si siyen ruxí'ej éene'en

xá'ara'ani a'ujna, á'amuya'upua ti é'esejre'e u ta japua.

⁴⁵A'í pu hui huatá'aca ti a'ín xica hua'utétatzavil'ite'le huá'a japua í mej a'ij pua'a tí'iteteite, ajta huá'a japua í mej rí'í tí'iteteite. Ajta a'í pu huatá'aca mej mi víjvi'iyej huá'a japua í mej xí'epi'ín rici, majta huá'a japua í mej a'ij pua'a rici. ⁴⁶Tí pua'a siyen huá'axe'leve'e sena'a a'ímej í mej já'amuaxe'leve'e mú'ejmi, ¿ní secaí siyen tí'imua'atze sej si se'íjna jín ti'itíj hua-muá'itin í Dios jemi? Mí seajta caí, caxu. Casi'i, ayée mú che'atá mena'a rici a'ímej í mej á'ujjuhuan í mej hua'u-jíjve'e í mej tí'itici. ⁴⁷Ajta, ti pua'a siyen hua'utateújte sena'a se'ímej í mej á'amua'ihuaamua'a pú'een, ¿ní qui caí ayén tejamuá'amitiejte'le sej siyen hua'utémua'itin í seica? Mí seajta caí, caxu. ¿Ní qui mecaí miyen rici a'ímej í mej caí ramua'ate í Dios tzáahuati'ira'a jíme'e? Ayee mú rici xaa ne'u.

⁴⁸A'íj pu jín, setá'aj siyen raanaíjmire'en a'achú ti tejamuá'aturate'le, sej si siyen ruxí'ej 'eene'en temua'a naa a'ujna a'u ti á'amuya'upua é'esejre'e u ta japua.

Jíme'en a'ímej í mej rusejrata mej miyen rici ti xí'epi'ín

6 Rí'í xu'u mú'een sej caí siyen huárini í ti xí'epi'ín 'een mé jéjre'le huá'a tzajta'a í teite mej mi amuaaséj. Tí pua'a siyen sena'a rijca, capu ti'itíj tejá'amua'iti a'íjna jemi í sej rájya'upua ti a'ín tejámuaatapuajve'en. ²A'íj pu jín, setí'ij tihuá'apuajve'e a'ímej í mej caí a'ij tí'íjviicua'i, caxu raxájta mé jéjre'le yee ayée tu huaríj. Ayee mú xaa rici seica í ruteyujta'a, majta caaye jetze a'ímej í mej ra'arástijre'le hua'aye'ira jéjre'ecitze'le. A'íj mú miyen rici mej mi a'ín teite rí'í tihuá'utá'ixaate'en. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíjín a'íj mú meri

nain huamuá'iti me'íjna jime'e í mej teite rí'i tiu'utá'ixaa. ³Mí pajta mú'ee, ti pua'a ti'itíj paraatapuaíjve'en í ti caí a'ij tí'ijviicua'i, ayée pej huárini ti ij caí ja'atí ráamua'aree. ⁴Ayee pej huárini, ti pua'a petiu'utapuaíjve'en avíitzi jime'e, aj pu xaa, a'íin í pej rájya'upua, a'íi pu rasej í ti rú'avaa. Ajta, a'íi pu timuaatá'asin a'íjna í pej raamuá'iti.

Jesús pu tihuá'amua'ate a'ij ti tiraatéjhuuuni í Dios jemi

(Lc. 11:2-4)

⁵Ajta, setí'ij mú'een téniuusime'en í Dios jemi, caxu siyen jéjre'ecitze'e rijca matj í seica í mej nu'u ra'ará'astijre'e hua'aye'ira í mej miyen tí'ijri'ire. Yee pu tihua'aráanajche mej uteáru'ipi u teyujta'a mej huatéjniuuni í Dios jemi, na'ari mej miyen e'ejcáaci'ica a'u-jna caaye jetze mej mi seica hua'usej. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, amí mu'u huamuá'iti, xaa ne'u.

⁶Mí pajta mú'ee, patí'ij téniuusime'en í Dios jemi, pauj mi'i uteárutén a'ujna 'achi'itá. Pajta te'iteanán í ta'anténine'i jime'e. Aj pej xaa pi huatéjniuuni a'íjna jemi í pej rájya'upua í ti caí seijre'e. Ajta á'iyen a'íjna í pej rájya'upua í ti tí'isise'ij naíjmi'i tñj na'a a'u ti é'eruuri'ihuaca'a avíitzi jime'e, a'íi pu hui muaatá'asin í pej raamuá'iti.

⁷Ajta, patí'ij téniuusime'en í Dios jemi, capej piyen á'ateevi'in pej téniuusime'en í niuucari jime'e ti caí a'ij huataújmu'a. Ayee mú xaa rici a'íime í mej caí ramua'ate í Dios. Ayee pu tihuá'amitije'te ti Dios ayén huá'unamua ti pua'a miyen á'ateevi'in mej téniuusime'en. ⁸Caxu siyen che'atá sena'a rijca matj a'íime, a'iné ayée pu i tí'een sej caí xi huaténiu jemin í sej rájya'upua, a'íi pu ari rú'umua'aree ti'itíj ti a'ij tejamuá'aturaate'e. ⁹Ayee xu si tí'ijhuaviira. Siyen tíjín:

Mú'ee, í pej tá'iyá'upua, a'úu pej é'eseijre'e u ta japua, miché'e rí'i yá'unamuajra a'ij pej ántehuaa.

¹⁰Ché'e teja'uré'enen a'ájna xicájra'a jetze

patí'ij nainjapua tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

Miché'e ra'ará'astijre'en a'ij pej tí'ijxe'eve'e

íiyen chaanaca japua mej mi miyen che'atá mena'a ra'ará'astijre'en u ta japua.

¹¹Patá'aj pajta taatá'an í ti tí'icua'iri'i í ti ruxe'leve'e nain xicaj tzajta'a.

¹²Titaatá'uuni'iri'i í tej jín auteájturaa mú'etzi jemi

a'iné ayée tu che'atá tena'a rí'i tihua'utá'uuni'ira a'íimej í mej auteájturaa itejmi jemi.

¹³Pajta, capej piyen titaatá'acare'en ti ayén titáaci'iti

í tej jíme'en caí rá'aviicua'i sino patá'aj piyen ta japua huániuuni ti ij caí taatémua'itin a'íjna ti a'ij pua'a 'een.

Ayee tu tí'imuhavii a'iné mú'ee pej tí'ita'ajite'e nainjapua,

mú'ee pej antí'amua'aree nain jime'e, miché'e naími'i rí'i

timuaatátémua'aviste'en tíj na'a rusén jime'e.

¹⁴A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a siyen tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa mú'ejmi jemi, a'íi pu ajta tejámuaatá'uuni'ira mú'ejmi a'íjna í sej rájya'upua ti a'uun é'eseijre'e u ta japua. ¹⁵Mí ajta, ti pua'a secaí siyen tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa mú'ejmi jemi, a'íjna í sej rájya'upua, capu ajta tejámuaatá'uuni'ira mú'ejmi í sej jín auteájturaa í jemin.

Jíme'en í mej jín rú'itzi'ive'e

¹⁶Tí pua'a seúru'itzi'ive'e, caxu siyen acaújtzaahuat'e í runéerime

jetze matíj a'ñime í seica í mej miyen rici jéjre'ecitze'e. A'ñime í teitejra'a, ayée mú acaújtzaahuat'e í runéerime jetze mej mi seica teite ráamua'aree yee mej rú'itzi'ive'e. ¹⁷⁻¹⁸Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzaáhuati'ira'a jime'e. Mu'uri me'fjna jíme'en raamuá'iti nain í ti tihuá'aci'iti. Mí pajta mú'ee, patí'ij á'itzi'ive'e, patá'aj acá'ajista'ante'en, pajta tel'avá'ahuat'e'en á'amu'uutz'e aceite jime'e, mej mi caí ráamua'aree í teite yee pe'á'itzi'ive'e. A'ñi pu'u ayá'upua í pej caí rasise'i, a'ñi pu ramua'aree. Ajta a'fjna í ayá'upua ti rasise'i í ti rú'avaa, a'ñi pu muaatá'asin í pej raamuá'iti.

**Jíme'en í ti jeñhua huápi'i
ruxe'eve'e í Dios jemi**

(Lc. 12:33-34)

¹⁹'Caxu siyen té'useire'e u ruchil'itá jeñhua í ti huápi'i tí'ijnajche sej si se'uun tel'urácha'ñica. Tí pua'a siyen huárini, aj mú mi tejpua'si raatéte'eneajxi'isin í caanari. Ajta í tepúusti'i, temua'a pu tiu'uteújchuitaamua'asin. Majta a'ñime í nahua'ari, a'úu mú uteáruti ca'anéeri jime'e. Matí'ij mi té'unahua'an. ²⁰Mí seajta mú'een, setá'aj tel'uhuáseire'en u ta japua jeñhua í ti huápi'i ruxe'eve'e í Dios jemi. Capu ti'itíj ruchuitáamua'aca a'ujna, capu ajta ti'itíj a'uvañtzi. Camu majta uteáru'ipi í nahua'ari me'újna. ²¹Ayee pu té'eme: ti'itíj ti na'a ti mú'e-jmi tejá'amua'a, ti jaítze'e timuaaté-va'iri, mú'een xu tiújmua'atzíte'e xá'a-jun sel'fjna jime'e.

Jíme'en í ti jín rutátzavi'ite'e

(Lc. 11:34-36)

²²'Ajta hui, amíjna mi á'aji'i, a'ñi pu a'ñin pú'een í pej jín á'uche'ecan. Tí pua'a ri'éene'en puá'ajji'isíjme'eni, temua'a pej naa meteúnee. ²³Mí ajta, ti pua'a caí ti'itíj vaire'e mua'a jí'i, ayée pu hua'éen cumu tíj huatíca'a.

Ajta mua'axiejniu'uca, ti pua'a piyen rí'i raaté'avaa, ayée pu che'atá na'a tí'i-vaire'e í pej jín huáye'iven huá'a tzaj-ta'a í teite. Ajta ti pua'a piyen caí rí'i tiraaté'avaa í mua'axiejniu'uca ti ij caí ch'é'e mú á'ayee mú á'uvi'itíjcare'en, ¿ni caí ayén tel'iráame cumu tíj huatíca'a? Capu a'atzu huáneeri'i.

Jíme'en í tumin í Dios jemi

(Lc. 16:13)

²⁴'Capu ja'atí raayí'iti ti hua'apuaca jemi tiu'utévaire'en. Tí pua'a tiu'utatése'en ti ayén huárini, seíj pu ticha'ñire'e a'ame ti tí'ira'ajjte'e, ajta í seíj, a'ñi pu raxí'eve'e a'ame ti tiraata'ajjte'en. Na'ari caí, nain pu jín tiraatévaire'esin í seíj, ajta a'ñi pu caí ra'ará'astíjre'e í seíj ti tí'ira'ajjte'e. Jíme'en a'fjna í Dios, ajta jíme'en a'fjna í tumin, capu ja'atí ayén raayí'iti ti tiu'uta'ajti'ire'en ruxí'ej na'a a'ñimej jemi í mej hua'apua.

**Dios pu nu'u rí'i
tihuá'acha'ñi í ruyaujmu'a**

(Lc. 12:22-31)

²⁵'A'fj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e jime'en a'fjna yee: Caxu sel'fjna jín tí'imua'jca yee: “¿A'iquí tetí'icua'ani?”, nusu yee: “¿A'iquí tetí'iteye'en?”, na'ari yee: “¿Tí'itaqui jín tetiu'utéachejte'esin?” ¿Ni caí jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi sej ruuri xá'ara'ani, caí í cua'ira? ¿Ni caí ayén che'atá na'a jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi á'amua'ira'a ti ruuri, caí í sej jín tiu'uteújchejte'en? A ni'íjtá ne'u.

²⁶'Casi'i, hui sehua'useíj mi pina'ase í mej júte'e rá'ara'a. Camu a'atzu tí'i-huaste'e, camu majta tí'itza'anaca, camu majta rase'iri í imue'eri í ruchil'itá. Mí ajta, a'ñi pu tihuá'ami'icuaca a'fjna í á'amua'upua a'uun ti é'eseíjre'e u ta japua. Ajta jeñhua xu jaítze'e jetzen ruxe'eve'e mecaí a'ñime mi pina'ase. A'ñi pu

rí'i tejá'amuacha'íi a'ame. ²⁷ Capu a'atzu tí'ivaire'e ti ja'atí ayén á'uche'ecane'en ayén te'entímua'astí a'íjna jime'e yee a'iquí té'eme. Capu a'atzu raatéva'iri ti jaítze'e á'ateevi'in.

²⁸ Ajta, ¿a'iné 'een jín siyen tí'itz-iiine'e se'íjna jime'e yee ti'itájqui jín tetiu'utétachejte'esin?

'Casí'i mú'een, xaasej'í mi xuuxu'u a'ij ti té'ejvivausi mé já'ahua'a ti huapá'atza. Capu tí'imijhuaca mi xuuxu'u, capu ajta tí'itzaca. ²⁹ Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'íjna í rey, a'íjna í Salomón teecan, jé'ecan pu huáp'i tí'ijcha'íica'a. Mí ajta, capu ja'anáj naa éene'en tiu'uteújchejte t'íj mi xuuxu'u.

³⁰ Ayee pu'u, Dios pu ayén naa éene'en rí'i tí'iruure mi ixaj ti íjii a'uun é'eseijre'e a'úu ti a'upá'atza. Ajta á'iyen, aré'apua'a rasiychen. Tí'íj huatéehuan, aj mú mi raateátaiira chuej tzajta'a tá'ajtaavijhua. Dios pu xaa jaítze'e rí'i á'amuaruure caí a'íjna ti rí'i ráaruu mi ixaj. Mú'een xu hui caí a'atzu té'atzaahuate'e xaa ne'u. ³¹ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu siyen tí'imua'jca se'íjna jime'e yee: "¿Tí'itájqui tecua'ani?"; nusu yee: "¿Tí'itájqui teyé'en?"; na'ari yee: "¿Tí'itájqui jín tetiu'utétachejte'esin?"

³² A'íime í mej caí ramua'ate í Dios tzaáhuati'ira'a jime'e, a'ii mú a'íin pú'een í mej jín rahuauca. Mí ajta, a'íin í á'amua'upua ta japua ti é'eseijre'e, a'íi pu ari ramua'aree nain t'íj na'a í ti tejamuá'aturaate'e. ³³ Ayee pu'u, seuj mi'í raatahuau'n ti Dios tejamua'aíjte'en, sea'jta sej ra'ará'astijre'en a'ij ti a'íin tí'ijxe'e'leve'e. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu ajta tejámuaatá'asin najjmi'i a'íjna í ti tejamuá'aturaate'e.

³⁴ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Caxu tí'imua'jca se'íjna jime'e yee a'iquí té'eme ruijmua'a. Ruijmua'a xu sijta tí'itese'e xá'aju'un se'íjna jime'e í ti

te'jámua'aci'iti a'ájna. Amí pu'u aúche'e í sej jín tí'itese'en íjii.

Tej nu'u caí seica jetze tí'ijpua'ajte'e

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 'Caxu ché'e sena'a seica jetze tí'ijpua'ajte'e í se'íj ti i caí Dios ayén mú'ejmi jetze te'ujpuá'ajte'en ca'anín jime'e. ² Ayee pu'u, set'íj siyen tí'ijxajtz-i'ira í ruxí'ej tevi, ayée pu che'atá na'a Dios mú'ejmi tejá'amua'axajtzí'i. A'achú sej caj tiraatá'an í se'íj, ayén che'atá na'a tejá'amua'aci'iti. ³ ¿A'iné 'een jín siyen rasise'i á'amua'ihuara'a í tí'írí c'ílieen jín te'utéjturaa í Dios jemi? Mí sea'jta mú'een caxu rusise'íj í sej ve'ecán jín auteájturaa jemin í Dios. ⁴ Ajta, ti pua'a peri ve'ecán jín auteájturaa í Dios jemi, ¿a'iné tí'írí'iri pej piyen tiraatá'ixaate'en pemíjna ti c'ílieen jín a'uteájturaa a'ij ti tí'itáj jín te'uteájturaa? ⁵ Mú'ee, í pej caí piyen mé teuúmua'aree, pauj mi'í nain jín tiu'utetzáahuate'en a'ímej jemi í pej jín auteájturaa. Aj pu xaa raaviíte'e a'ame pej piyen tiraata'ixaate'en í se'íj a'ij ti tí'itáj jín te'uteájturaa.

⁶ Caxu siyen tihuá'ixaate'e í niuucari ti jime'en raxa í Dios huá'a tzajta'a a'ímej í mej tiú'uxana'avi'iste'e mej mi caí á'amua'ieehuari'ira mat'íj í tzi'íci mej tiú'uche'eveca. Ajta caxu siyen tihuá'ijcate'e í ti Dios jemi é'eme'ecan a'ímej í mej caí tí'itevi'ira'a. Na'ari caí, ayée mú rini mat'íj í tuiixu í xarij tzajta'a a'utí jé'ejmuaa. A'ij mú pua'a tejámuaataxajta, mej nú'u amua'jcha'íire'e mú muá'aju'un huáp'i'i.

Mej nu'u rahuauca í Dios jemi tí'íj a'íin hua'utá'a

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Setá'aj siyen seuj rahuauca í Dios jemi, a'iné a'íi pu tejámuaatá'asin. Tí pua'a siyen rahuauca í jemin, aj xu xaa ráateuni jemin í Dios. Seuche'e sea'jta te'ejteátu'asixi'ín í puéerta jetze. Dios

pu xaa te'antácuuna, amuaatá'asin í sej jíme'en rahuahuau. ⁸Ayee pu té'eme a'iné ti pua'a ja'atí ayén tí'ijhuauca, a'íi pu ajta ra'anuré'asin. Tí pua'a ja'atí tí'itíj huauca, a'íi pu ráateuni. Ajta ti pua'a ja'atí ayén te'ejteátu'asixi'in tá'apueerta, Dios pu xaa te'antácuuna.

⁹'¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? Tí pua'a muá'ayauj ayén tí'imuahuviira í pan pej raata'f'ite'en, ¿ni mi tetej paraatátistejsin? Capej xaa ne'u tetej raatátistejsin sino pan pej raata'f'ite'esin. ¹⁰Na'ari, ti pua'a ayén tí'imuahuviira pej hua'ité raatá'an, ¿ni qui cu'ucu'u paraatapíjte'esin? Capej xaa ne'u cu'ucu'u raatapíjte'esin sino hua'ité pej raatá'asin.

¹¹Jee sein, ayej ti'ayajna, mú'een xu caí urarí'en í ru tzajta'a. Mí sea-jta mú'een, seúche'e xu ramua'aree a'ij sej ye'í huárini sej si hua'utapuaíjve'en í ruyaujmua'a tí'itíj ti i'irí'en. Ajta í á'amua'iyá'upua, jeihua pu jaítze'e hua'utá'asin í ti tí'irí'een a'ímej í mej rahuaviira muá'aju'un.

¹²A'íj xu jín siyen huárini nain jime'e. Setá'aj siyen che'atá sena'a huá'uru-uren í ruxí'ej teite a'ij sej tí'ijxe'eve'e mej miyen amuáaruuren mú'ejmi. Ayee pu huataújmua'a nain ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, ajta í seica jetze í mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

**Jíme'en í juye ti auuyaúj,
ajta í ti cíf auuyaúj**

(Lc. 13:24)

¹³Sej si e'ará'asti a'úu ti Dios é'e-sejre'e, ayée xu huárini. A'uun xu a'uteároute í puéerta jetze ti cíf antéeyauj. Jee xaa, sefj pu sejre'e í puéerta ti antéeyauj. A'uu pu pújme'en e'enténine'i í juye ti ajta auuyaúj. Mu'iiti mú me'uun a'uteáru'ipi, majta a'íj mú japuan ciine í juye ti auuyaúj. Matí'ij me'uun a'uré'e-

nen a'u ti aupuá'ari, naími'i mú jé'e huaújpua'arixi'isin, micu. Miyá'ujisin í ruxíejniu'uca ti auj ruurica'a. ¹⁴Mí ajta í sefj í puéerta, a'íi pu hui cíf antéeyauj, ajta a'íin í juye ti a'uun e'enténine'i, cíf pu auuyaúj. Ajta jé'ecan pu muári'eri ti ja'atí japuan huamé'en ti ij a'uun e'ará'asti Dios ti é'esejre'e ti ij ruurican a'uteáuran í Dios jemi. Ajta, camu mu'íi í mej miyen tí'irateuni.

**Mej nu'u ráamua'aree tí'itíj
ti cíye'ara'an pírici
me'íjna jime'e ti taaca**

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Rí'i xu'u, mú'een, huá'a jemi í mej tí'ihua'itaca. Ayee mú tí'ixaxa'a tíjín: "Dios jetze me'ecan tu hui tí'ixaxa'a." Mé mú ve'eré'ene mé muá'acanta. Ayee mú á'ujujhua'an a'amua tzajta'a. Cu xíee mé caí tí'itíj a'ij ruure. Mí ajta, capu ayén ti'ayajna. Jee xaa ne'u ayén ti'ayajna. Ayee mú 'een matíj í íra'avete í mej tí'itecui'ica. Jé'ecan mú tihuá'ari'iraca í teite í tihua'áa. Majta huá'acuanamuáj. ¹⁶Rí'irí sej si siyen tihuá'umua'ati se'íjna jime'e a'ij mej ye'í ricí. Ayee xu che'atá sena'a tihuá'umua'ati setíj tí'ijmua'ate sefj í ciyej ti pua'a caí rí'éene'en taca'a. Casi'i, jetzen a'íjna í ti tétzicare'e, capu a'íjna jetze taaca í uuva; capu ajta a'íjna jetze taca'a í huaréj, jetzen a'íjna í ciyej ti tétzicare'e.

¹⁷Ayee pu tí'een, nain í ciyej ti tí'irí'een, rí'éene'en pu tí'itaca'a. Ajta, nain í ciyej ti caí tí'irí'een, capu ajta rí'éene'en tí'itaca'a. ¹⁸Capu a'atzu a'ij tí'irí'iri ti a'íin ciyej ti tí'irí'een, ayén taca'a a'íjna ti caí rí'en. Ajta, jíme'en a'íjna í ciyej ti caí rí'en, capu ajta í'irí'iri ti rí'éene'en tiu'utáca'an. ¹⁹Mí ajta a'íime í teite, ayée mú 'een tíj í ciyej ti caí tí'irí'een. Dios pu ayén che'atá na'a huá'aruuren matíj í teite miyen tí'iru-ure í ciyej ti caí rí'en. A'íi mú tél'ijve-ichixi'isin, majta ra'anteáaira. ²⁰A'íj nu

jín niyen tejá'amua'ixaate'e tijn: Ayee xu'éeni'ici'e huá'umua'ati se'ijna jime'e a'ij mej ye'í rici.

**Camu nu'u na'ijmi'i
a'uun a'uteáturaasin
tavástar'a ti é'esejre'e**

(Lc. 13:25-27)

²¹ Mí majta me'ín í mej miyen tí'inejee tijn: “Nevástar'a, casi'i nevástar'a”²¹, camu na'imi'i me'uun a'uteáruti a'u ti tejé'ajta í Dios. A'ii mu'u me'uun a'uteáruti í mej miyen rici a'ij ti tí'ixje'eve'e í Dios. ²² Ayee pu té'eme a'ájna xicájra'a jetze tí'ij Dios ayén huá'axijte'en í teite. Mu'iití mú miyen tinaatá'ixaate'esin me'ijna jime'e yee: “Nevástar'a, casi'i nevástar'a, teen tu tiu'utaxájtaca'a aniúcajzte'en tetí'ij teuj ruurica. Teajta aniúcajzte'en jín hua'utamuarí í tiyaaru'u mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Ayee tu che'atá tena'a, jeihua tiu'umuáriej te'ijna jime'e tej mú'etzi jetzen arátaca'anejca'a.”

²³ Mí neajta inee, ayée nu hui tihua'utá'ixaate'esin tijn: “Canu ja'anáj amuaamuá'a a'atéenni sej pú'een. Caxu a'atzu neteítstemua'a pú'een. Sericu, sej hui iyeecu'í inee jemi, mi sej a'ij pua'a rici.”

**Jíme'en í mej japuan rá'ajtaahuaca'a
í ruchi'i í mej hua'apua**

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴ A'ij pu jín, ja'atí ti na'a ti ayén nenamua, ajta ti ayén ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a, ayée pu hui che'atá na'a mé teúumua'aree tijn a'ájna í ja'atí ti huatéujchi'ite tetej japua. ²⁵ Aj mú mi huatéviiyeca'a. Ajta cámi'iyixi í jaj. Ajta huatá'eecareca'a. Ajta a'ín í chil'ira'an, capu á'ave a'iné tetej japua pu rá'ajtaahuaca'a. ²⁶ Mí ajta, a'ájna í ja'atí ti ayén nenamua, ajta capu ayén ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a, ayée

pu che'atá na'a 'een tijn a'ájna í ja'atí ti cáí tí'itíj mua'aree. A'ájna í ja'atí huatéujchi'ite a'u ti á'useaata'a. ²⁷ Aj mú mi huatéviiyeca'a. Ajta cámi'iyixi í jaj. Ajta huatá'eecareca'a. Ca'anacan pu á'ave í chil'ira'an. Jé'ecan pu yá'urie a'ájna í ja'atí ti huatéujchi'ite a'u ti á'useaata'a. Ayee pu che'atá na'a tí'ijruuren í ja'atí ti cáí ra'ará'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

²⁸ Tí'ij Jesús ra'antipua'ajte ti tihua'utá'ixaa, jeihua mú huajíjxica'a me'ijna jime'e a'ij ti tihua'umuá'ate. ²⁹ Capu cha'a na'a tihua'umuá'ate matíj í seica í mej tihua'amua'atehua'a í yu'uxari jetze, sino ayée pu'u cumu se'ij ti ti'itíjvee tí'itíj jime'e ti ve'é.

**Jesús pu se'ij tiú'uhuaa ti
ru jetze cá'atzaca'a**

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Tí'ij acájraa í Jesús jirí jetze, jeihua mú teite a'ucíj jamuan. ² Tí'ij jí se'ij ave'eré'ene í Jesús jemi. Tí'icui'icaa a'ájna jime'e ti tinéj í 'atzaj huá'ire'ara'an jetze. Ayee mú ratamuá'amua tijn lepra. Tí'ij i a'ín títunutaca'a jemin í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tijn:

—Tí pua'a hui mua'ará'anjche pej tináahuate'en.

³ Aj pu i Jesús ra'ajtamuariej. Ayen tijn:

—Na'ará'anjche pej huarún.

Jíme'en pu'u ayén raataxájtaca'a, aj pu i tiraacá'ari'iri'í í ti jíme'en tí'icui'icaa. Tí'ij jí huarúj. ⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijn:

—Casi'i, capej ja'atí ixaate'e sino aricu, a'ájna jemi ti tí'iva'iri teyujta'a. Ché'e muaase'ij. Pajta tiu'utamuai'ivejta a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moises teecan. Ayee mú éeni'ici'e ramua'aréeren tijn pepu'uri huarúj.

**Jesús pu tiráahuua a'íjna ti
ravaire'eca'a a'íjna í
xantaaru'u ti anxíte tí'ajta**

(Lc. 7:1-10)

⁵⁻⁶ Aj pu i Jesús a'uteájrupi a'ujna Capernaúm. Tí'ij a'uun a'uteájrupi, se'j pu u a'uvé'emej ti i'í xantaaru'u. A'íi pu a'íin pú'een ti anxíte tí'ajta. Jé'ecan pu rájhuaviiri'i a'íjna í ja'ati. Ayen tíjín:

—Nevástara'a, jé'ecan pu tí'icui'i a'íjna ti nevaire'e. An pu a'ujcá'a í utaatzí japua. Ciyáaxara'a. Nainjapua pu racui'i huápi'i.

⁷ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Née nu xaa a'umé'e na'ame nej ti tiráhuuaate'en.

⁸ Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna ti anxíte tí'ajta tíjín:

—Nevásta'ara'a, capu ayén muaavíjite'le pej piyen uteároute u niche, a'iné canu Israel jetze ajtémé'ecan. Ayee pepu'u huáriní, patá'aj piyen tiraataxáj í niuucari jime'e. Aj pu xaa rujni a'íjna ti nevaire'e. ⁹ Ayee nu tí'imua'ixaate'le ne'íjna jime'e í mej seica tí'ine'ajite'le ineetzi. Neajta inee, nee nu seica tí'ajite'le. Tí pua'a niyen tiraata'ixaate'en se'j tíjín: “Aricu, u pá'ume'en”, a'íi pu xaa a'umé'e a'ame. Na'ari, ti pua'a niyen tiraata'ixaate'en í se'j tíjín: “Yé vé'exijri'i”, a'íi pu ajta yé ve'eré'enejsin. Neajta niyen tiraata'ajite'esin í ti nevaire'e tíjín: “Aisí mú'ee, pí huaríchi.” Ajta a'íin, ayée pu rini. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í xantaaru'u.

¹⁰ Tí'ij Jesús ráanamujri'i, jé'ecan pu huataújtemua'ave. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej rá'ajaahuate'le tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'le tzáahuati'lira'a jime'e. Huá'a tzajta'a í teite ayujna mej huachéjme tíj na'a ti huatacá'a íiyu Israel, canu ja'anáj se'j huaté'u u íiyu Israel, ja'atí ti ayén che'atá

na'a té'atzaahuate'le tíj a'íjna i teáata'a.

¹¹ Neajta niyen tejá'amua'ixaate'le, a'íjna jime'e yee jeíhua mú u a'uvé'uju'u muá'aju'un mej mi a'ujrá'ase me'íjna jamuan í Abraham teecan, majta me'íjna í Isaac teecan, majta me'íjna jamuan í Jacobo teecan. A'uú mú hui a'uvé'uju'u muá'aju'un a'u ti xicaj 'e'íjnineí, majta a'u ti xicaj e'eteáru'ipi. Aj mú mi tí'icua'ani huá'a jamuan í mé huaíca tí'ij teja'uré'ene a'íjna xicájra'a jetze ti Dios nain jín tiu'uta'áijta íiyen chaanaca japua. ¹² Mí majta a'ímej í mej Israel jetze ajtémé'ecan, Dios pu hua'irá'iti á pua'acé'le a'u ti a'utíca'a. Jéíhua mú huateujyéineajra'asin, majta jeíhua mú ancuré'ujci'iméé muá'aju'un í rutamej jime'e a'íjna jime'e mej jeíhua rapua'ítzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹³ Aj Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti anxíte tí'ajta tíjín:

—Aricu, ayée pu té'eme patíj peri té'antzaahua. Jíme'en pu'u ayén tiraatá'ixaa, aj pu i huarúj a'íjna ti tí'ivaire'le a'íjna jemi í xantaaru'u. Tí'ij jí á'uraa a'íjna í Jesús.

**Jesús pu tiráahuua a'íjna
mu'uneára'an í Pedro**

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu i Jesús a'uun a'ará'a Pedro ti é'eche. A'uú pu i a'íin huase'j a'íjna í mu'uneára'an í Pedro. An pu já'ujca'atii í utaatzí japua. Tí'icui'icaa. Písta-ca'a a'íjna í 'íita'a. ¹⁵ Aj pu i Jesús rájví'i muájca'are'ara'an jetze. Jíme'en pu ayén huaríj, aj pu'i huarúj. Ajta a'íin í 'íita'a, a'íi pu ájchee. Ajta á'iyen a'utéjche ti tiraamí.

Jesús pu jeíhua tihua'uhuaa í teite

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Tí'ij huateática'areca'a, jeíhua mú huaje'eráavi'iti Jesús jemi a'ímej í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a se'jre'eca'a. A'íi pu hua'uta'áij a'ímej í tiyáaru'use mej

nu'u huiráciine í teite tzajta'a. Ajta naíjmi'ica pu tiú'uhuaa í mej tí'icucui'icaa. ¹⁷ Ayee pu tiuju'uríj ti ij araúrasten a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías, í ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayen tíjín: “A'íi pu titá'arí'irí'i a'íjna í ti jín caí ché'e tú'uca'anisti'iraca'a. Ajta a'íi pu yá'utíi í tej jín tí'icucui'icaa.”

A'íime í mej raxí'eve'eca'a mej jamuan á'ujuhua'ane'en í Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Tí'ij Jesús hua'usej í teite í mej jefhua ajteáxiireca'a í jemin, aj pu í ayén títua'uta'aíjte mej nu'u antáciine antavén pújme'en. ¹⁹ Aj pu í sej ti tiújmua'ate í yu'uxari jetze, a'íi pu ave'eré'ene jemin í Jesús. Ayee pu tirájuaviiri'i tíjín:

—Maestru, niché'e á jamuan á'u'che'ecane'en a'u ti na'a pej a'um'é pua'amé.

²⁰ Aj pu í Jesús ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Canu mu'u a'um'é na'ame. A'íime í arachuíjse, a'úu mú hui u'uche cunísta'a, majta a'íime í pina'ase a'úu mú tí'títu'a a'u mej é'e'aseca. Mí neajta inee, í nej neajta teáata'a jetze airáane, canu a'atzu huatéechi'i í nej tzajta'an huácuti. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

²¹ Ajta sej ti á'u'che'ecane'e jamuan, a'íi pu ayén rájuaviiri'i tíjín:

—Nevástara'a, niché'e yé huácatii íyie niche asta na'a caí huámi'ini í nitáata. Netí'ij ra'ava'anán, aj nu ni yé ve'eré'enejsin nej ni á'u'che'ecane'en á jamuan.

²² Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Miche'e mi seica ra'avá'anan í hua'axí'ej mí'ichi a'íime í mej caí ramua'ate í Dios. Mí pajta mú'ee, patá'aj ca'anacan yé ve'eré'enen.

Tí'ij Jesús raatépua'ajte í eeca

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'i Jesús ateájraa í baarcu jetze, majta a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. ²⁴ Aj pu í temua'a ca'anín jín tiu'utá'eecareca'a í jaj japua. Jé'ecan pu'i tiújta'ahua'a vivejme'e. Tí'ij jí ateáxiire'axi í baarcu jetze. Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu í'icujcaa. ²⁵ Majta me'ín í mej á'ujuhua'ane'e jamuan, a'íi mú ave'eré'ene jemin. Aj mú mi raajíste. Miyen tíjín:

—¡Maestru, ta japua huániuuchi! ¡Tu'uri hui cui'ini!

²⁶ Aj pu'i ayén tihua'uta'fhua'uri'i tíjín:

—Mí sej caí a'atzu té'atzaahuatete, ¿a'iné sej si huápi'i tí'itziine'e?

Aj pu í ájchee. Tí'ij jí hua'utá'ijmijri'i í eeca, ajta í jaj. Aj pu í huatéepua'aj í eeca, ajta a'ureújé'iyé já'araa í jaj, temua'a naa. ²⁷ Jé'ecan mú a'ij ra'utasej a'íime í teteca. Ayee mú tí'iru'ihua'uraca'a tíjín:

—¿Tí'itáani tévira'a pú'een amíjna? Amí pu tihuá'ajjete'e í eeca, ajta í jaj. Majta mú hui rá'aste.

A'íime í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í tiyaaru'u a'ujna u Gadara

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Tí'ij tá'i Jesús a'uun a'ará'a utavén pújme'en já'ahua'a Gadara ti ajtéme'ecan. Matí'ij mi aitacj í baarcu jetze. Aj mú mi seica hua'antinájchecha'a. Ma hua'apua a'íime. A'uu mú e'eráaci a'u mej mí'ichite é'enaamuaca. Tiyáaru'use pu huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Jéihua mú simuáruunica'a. A'íj pu jín caí rí'rfis-taca'a ti ja'atí a'uré'enen a'ujna juye jetze. ²⁹ Matí'ij mi miyen titeejjhuaca'a. Miyen tíjín:

—¿A'iné hui tí'itj peteáruuren itejmi jemi, Jesús, pej i'i yaujra'an í Dios? ¿Ni piyen mú a'uvé'emej pej pi puájtzi

taatá'an? Aru capu xi teja'uré'ene a'ájna xicá'ra'a tej jetzen rajpua'íntzi tá'aju'un.

³⁰ Majta a'ímuá seica huaté'uu í tuiixute. Mé mu'íi. A mú á'ujjuhua'an mete'enticuáa. ³¹ Matí'ij mi me'ín í tiyáaru'use ti huá'a tzajta'a seijre'eca'a, a'íi mú miyen rájhuaviiri'i me'íjna í Jesús tíjín:

—Tí pua'a piyen titaatamuárite'en itejmí, taata'ítechi itejmí a'u mej a'uté'uu mí tuiixu.

³² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Serícu.

Matí'ij mi huiráaci. Aj mú mi huá'a tzajta'a a'uteájrupi í tuiixute. Majta me'ín í tuiixu, matí'ij mi huataúruu a'uun pújme'en játe'ana ti a'atam'í'ie. Matí'ijtá mí atéavatzí á jaata'a. Aj mú mí aujámí najjmi'i.

³³ Majta me'ín í mej tuiixu cha'íica'a, a'íi mú huataúruu. Matí'ij mi me'uun a'ucíj chajta'a mej mi tiu'utaxáj. A'íj mú hua'utá'ixa a'ij ti ti'itíj huá'uruu í tuiixu, majta a'ij ti ti'itíj huá'uruu a'ímej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a. ³⁴ Matí'ij mi a'íime a'uun mej huachéjme'ecaa a'ujna, naími'i mú ave'eré'ene í Jesús jemi mej mí jamuan tiu'uxáj. Matí'ij raaseíj, jéshua mú rájhuaviiri'i me'íjna í Jesús ti nu'u á'ura'ani u já'ahua'a yee.

Jesús pu seíj tiú'uhuaa ti ciyáaxara'aca'a

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Aj pu i Jesús ateá'raa í baarcu jetze. Aj mú mi antacíj után pújme'en. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ujna chajta'a a'u ti é'e-me'ecan. ² Majta me'ín í seica, a'íi mú ja'atí ave'eré'eneijte í Jesús jemi seíj ti ciyáaxara'aca'a. A'íj pu já'ujca'atii í utaatzí a'íjna í ja'ati. Tí'ij Jesús hua'useíj a'ímej í teite, aj pu xaa ráamua'areeri'i tíjín meté'atzaahuatete a'íime. Aj pu'í ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti tí'icui'i tíjín:

—Niyauj, uhuateá'aca'ane í á'a tzajta'a. Pu'uri timuaatá'uuni'iri'i í Dios í pej jín auteájturaa í jemin. —Ayee pu tiraatá'ixaa.

³ Majta á vejli'i huiráate'eca'a seica í mej té'eyu'uxaca í ruyel'irá jime'e. Matí'ij mi miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tíjín: “Amí pu a'ij pua'a tiratá'aca í Dios í runiuuca jime'e.”

⁴ Ajta Jesús, a'íi pu ruseíj rú'umua'a-reereca'a a'ij mej ye'í té'umua'atzejca'a í ru tzajta'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín siyen a'ij pua'a té'umua'atze í ru tzajta'a? ⁵ ¿Tí'itáni caí jaítze'e muári'eri, ni nej niyen tiraatá'ixaaate'en í ti ciyáaxara'a yee: “Pu'uri timuaatá'uuni'iri'i í Dios í pej jín auteájturaa í jemin”, na'ari yee: “Ájchesi, ajta anchué'e mua'a utaatzí?”

⁶ Aru, ayé'e nu hui rini sej si ráamua'aree í nej neajta í teáata'a jetze airáane, nee nu xaa ne'íjna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ni tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

Aj pu i ayén tiraatá'ixaa í ti ciyáaxara'a tíjín:

—Ájchesi, típií mua'a utaatzí. Arícu á'ura'a a'u pe é'eche.

⁷ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a í Jesús, aj pu'í ájchee a'íjna ti tí'icui'icaa. Tí'ij i á'uraa u ruche. ⁸ Majta me'ín í teite, matí'ij tiu'uséij a'ij ti ti'ití huaríj, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Rí'í mú tiraatajé í Dios, me'íjna jime'e ti a'íin Dios ari raatá'a a'íjna í muári'eri'lira'a í mej jín miyen ríci í teteca.

Jesús pu raata'ájtaca'a a'íjna í Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu i Jesús á'uraa. Tí'ij jí á'ayee a'uré'ene tí'ij a'íin huaseíj a'íjna í ja'ati, Mateo ti ántehuaa. A'uu pu huiracatii chí'ita mej tzajta'an huá'ajjive'eca'a í mej tí'ití'icica. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Patá'aj ne jamuan á'uche'ecane'en.

Ajta á'iyen, Mateo ájchee. Tí'ij jí á'u-
raa jamuan.

¹⁰Tí'ij jí ayén tiuju'urj. Matí'ij
me'uun a'ará'a a'utí Mateo e'echéjme'e.
Tí'ij Jesús tí'icua'acaa, matí'ij mi u
a'uvé'uju'u jeíhua í mej tí'itejive'e,
majta seica í mej miyen che'atá
mena'a a'ij pua'a tí'teteite. Nafjmi'
mú tí'icua'acaa í meesa japua jamuan
í Jesús, majta jamuan a'ímej í mej
á'ujjuhua'ane'e í Jesús jamuan.

¹¹Majta me'ín í fariseos, a'íme í
mej jeíhua huápi'i raxí'eve'e í ruyel'irá,
matí'ij miyen raasej a'ij ti rjcaa í Jesús,
ayée mú tihua'uta'íhua'uri'í a'ímej í mej
jamuan á'ujjuhua'ane'e. Miyen tíjín:

—¿A'íné 'een jín amín a'amua ma-
estro tí'icua'aca, ajta ye'eca huá'a jamuan
í mej huá'ajjive'e í mej tí'ití'icica, ajta ja-
muan í mej caí xí'epi'ín titetújcha'íí?

¹²Tí'ij ayén tiú'unamuajri'í í Jesús, aj
pu í ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'ímej
jime'e í teite í mej a'uc'í'ica'a jemin tí
ya'anaca, capu ruxe'eve'e mej u á'uju'un
í mej rí'en a'íjna jemi í tí ya'anaca,
sino a'íí mú xaa a'uré'enine'í í tí
ya'anaca jemi í mej tí'icucui'í. ¹³Sericu,
setá'aj tihuaújmua'aten se'íjna jime'e sej
si yaú'tiee xá'ara'ani a'ij tí huataúj-
mua'a a'íjna í niucari a'íjna jime'e mej
raxí'eve'e mej mi á'ujcu'uve rujjímua'a.
Mí neajta, canu a'atzu raxí'eve'e mej
tiu'utámuai'ivejta. Ayee pu che'atá na'a
'een ineetzi jemi, canu ne'íjna jín yé
vé'eme nej a'ímej huatá'inen í tí ayén
tihuá'amitiejte'e mej xí'epi'ín rici sino
a'ímej í mej miyen tirú'umua'aree í ru
tzajta'a í mej caí xí'epi'ín rici.

Jíme'en í mej jín rú'ítzi'ive'eca

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Matí'ij mi seica ave'eré'ene. A'ííme
mú a'íín pú'een í mej Juan jamuan á'u-

jujhuane'e. A'íí mú ave'eré'ene í Jesús
jemi. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'í
tíjín:

—¿A'íné 'een jín tiyen tí'ita'itzi'ive'e
iteen, majta a'ííme í fariseos? Aru í mej
mú'eetzi jamuan á'ujjuhua'an, camu hui
miyen rici.

¹⁵Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús,
tíjín:

—Tí pua'a ja'atí huaténeiche, aj pu
í ru'amiigustemua'a huatá'ineesin mej
mi tiú'uyesten. Aj pu í tihuá'imin.
¿Ni tzaa miyen tí'iru'itzi'ive'en tí pua'a
huá'a jamuan tí'iyeste í ja'atí? Capu
xaa ne'u. Mí ajta xaa, aj pu te-
ja'uré'enejsin í xicá'ra'a mej jetzen rá'av-
i'itín í ja'atí. Aj mú xaa í amiiguste-
mua'ame'en ru'ítzi'ive'en, a'íné capu
ché'e é'e já'ahua'a í hua'amiigu. A'íné
naúche'e nu yé huatéjvee, camu ru'ítz-
i'ive'en í ne'amiigustemua'a.

¹⁶Niche'e se'j amuaatá'ixaate'en í
niucari. Tí pua'a ja'atí a'íjna jín
tí'icu'une'epua c'íxuri jime'e tí mí'ime'e-
can, capu ayén tí'ijcu'une'epuan a'íjna
jime'e í c'íxuri tí caí xí ja'anáj já'usini'í.
Na'ari caí, huatétzu'uta pu'u a'íjna í
c'íxuri tí jécua tí'ij huatéja'usini'íhua.
Ra'atésu'jtza'anaxí'isin í tí mí'ime'ecan.
Aj pu í í tí anásu'jtza'ani, jaítze'e pu
ve'et'í a'ame.

¹⁷Ajta, camu miyen raruure mej
ru'ucá'jtu'ani navij limeetajra'a tzajta'a tí
racua'iríhuajme í viinu í mej mauchén
ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaru-
uren, a'íjna í viinu tí jécua, a'íí pu ra-
jtésu'jtza'ana í navij tí racua'iríhuajme.
Tí'ij jí a'uva'jzti í navij, ajta í viinu. A'íj
pu jín ayén ruxe'eve'e tí iru'ucá'jtu'ani
navij tzajta'a tí jécua a'íjna í viinu tí
ajta jécua. Ayee pu 'éeni'ici'e te'utávi-
icua'ira tí ruxí'ej tí'íjécua. A'íí pu a'íjna
jín té'leviicua'í í tí hua'apua.

**Jíme'en í yaujra'an a'íjna í Jairo,
ajta í ucarij ti tí'icui'icaa**

(Mc. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Aúche'e pu tihuaú'ixáate'eca'a tí'ij se'j ave'eré'ene, ti tí'ajta u huá'a teyu-jta'a. Aj pu i tí'tunutaca'a jemin a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tí'ijn:

—Niyauj pu hui á'ame'ere. Mu a'utá'iyi'i patá'aj ra'ajtamuarí'en, tí'ij a'íin auj ruuri á'ara'aní.

¹⁹ Jesús pu ájchee. Tí'ij jí a'uun yá'ume jamuan a'íjna í ya'upuáara'an a'íjna ti á'ame'ere. Majta mú á'u-ju'un a'íime í mej Jesús jamuan á'u-jujhua'ane'e. ²⁰ Ajta a'íin 'íita'a a'uun a'utéveeca'a ti ari ayén á'atee ti tí'icui'i a'achú cumu tamuáamuata'a nine'ira'a japuan hua'apua. Tí'ij pí na'a pu uvé'ex-ujxu'ure. A'íi pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Aj pu i ra'ajtamuaríej tíj na'a te'u-víjpi'i í cíxure'ara'an jetze. ²¹ A'íj pu jín ayén huaríj, a'iné ruse'j pu ayén tiu'u-muá'aj tíjín: “Tí pua'a a'íi nena'a caj te'ajtamuarí'en tíj na'a te'u'víjpi'i í cíx-ure'ara'an jetze, aj nu xaa rujni.” ²² Aj pu i Jesús pí a'uré'eve tí'ij raase'j í 'íita'a. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Niyauj, huaté'aca'ane mua'a tzajta'a. Peté'atzaahuat'e ne'j timuáhuat'e. A'íj pe'j jín peri huaríj.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i huaríj a'íjna í 'íita'a.

²³ Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti é'eche í ya'upuáara'an í ti á'ame'erejca'a. Tí'ij uteájrupi u chi'ita, aj pu i hua'use'j í teite, a'ímej í mej tí'ici'isite'e jamuan í seica í mej jeíhua ruyein. ²⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Sericu, xu'iráciini mú'een, a'iné capu mí'ichi mí temuajj, sino cutzú pu'u.

Mí majta, a'íi mú raate'atzeájraa me'íjna jime'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a.

²⁵ Aj pu i Jesús hua'irá'iteca'a á pua'acié. A'uu pu uteájrupi a'u ti au-ucá'a a'íjna í temuajj. Aj pu i ra'a-

jví'i muájca'are'ara'an jetze. Ajta a'íin í temuajj, tí'iquí a'íin ájchee. ²⁶ Tí'ij jí nainjapua a'u ti na'a mej a'uchéjme'e-caa, naímíli mú ráamu'a'areeri'i a'ij ti tí'ití huaríj.

**Jesús pu tihua'uhuaa hua'apuaca í
mej aracúcu'unijme'eca'a**

²⁷ Tí'ij Jesús a'uun a'arájraa, mé hua'apua mú raatavén í mej aracúcu'unijme'eca'a, mua'antíjihuua. Miyen tíjín:

—Mú'ee pe'j i'i yaujra'an a'íjna í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i.

²⁸ Tí'ij Jesús uteájrupi u chi'ita, aj mú mi ave'eré'ene í jemin. Aj pu i ayén tihua'uta'íhuua'uri'i tíjín:

—¿Ni sená'antzaahuat'esin ne'j tejá'amuahuaat'en?

Matí'ij mi miyen tíjín:

—A'ii ne'u tecaí, tavástara'a.

²⁹ Aj pu i hua'arámuari'ejxi í huá'a jí'i jetze. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna jime'e sej té'antzaahua, ayée pu té'eme. Xu'uri huaríj.

³⁰ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mí mé uunéjne'ereca'a a'íime í mej hua'apua. Jéihua pu tihua'íjca a'íjna í Jesús mej nu'u caí ja'atí ixaate'e. ³¹ Mí majta, matí'ij a'ucíj, aj mú mí autéjhuii mej raataxá'j mé jéjre'e nainjapua a'ij ti Jesús huá'uruu.

**Jesús pu tiráahuua
se'j ti caí té'anrí'irejca'a**

³² Matí'ij huirajú'uncaa u chi'ita, seica mú ti tí'icui'i á ye'iré'enejti'ire. Capu té'anrí'irejca'a a'íjna í ja'atí. ³³ Aj pu i Jesús raatamuári í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a. Ajta á'iyen a'utéjche ti tiu'utaxá'j a'íjna ti tí'icui'ica'a. Majta me'ín í teite, jeíhua mú huataújte-mua'ave. Miyen tíjín:

—Jee xaa ne'u. Catu ja'anáj tí'itíj tiyen tiu'usé'j tíj na'a íiyen ti huatacá'a Is-raél, tetíj teuchén teri tiu'usé'j íjii ti ja'atí ayén tiraayí'iti.

³⁴ Mí majta a'íime í fariseos, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'íjna í Jesús, a'í pu a'íjna jetze arajújca'ane ti tihua'ájte'e í tiyáaru'use t'í'ij ayén hua'utamuárite'en í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'e.

Jesús pu huá'ancu'uvajxi í teite

³⁵ Nain japua pu á'uche'ecane'e í Jesús a'u ti na'a mej a'uchéjme'ecaa, chajta'a, ti vivéj nusu ti cíliéene'ejmee. Tihua'ama'atehua'a pu á'aye'i huá'a teyujta'a a'íjna jime'e í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. Ajta najjmi'ica pu tiú'uhuaa, nain í mej jín tí'icui'icaa nusu í ti caí huá'aca'anisti'iraca'a. ³⁶ Tí'ij a'ímej huasej í teite, jé'ecan pu huataújxiemiste huá'a jemi a'iné jéihua mú huamuá'itiche me'íjna jime'e í mej rajpuaájtzica'a. Majta ruxieemíjte'e. Ayee mú éene'e matj cáne'axi í ti caí ja'atí huá'acujta'a á'uche'ecane'e.

³⁷ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tijín:

—Jee xaa ne'u, ayej ti'ayajna, mu'uri mu'ití í mej meri rí'i huaújruu ti Dios tihua'uta'ájte'en. Mí ajta, í mej tí'imijhuaca huá'a jíme'en, camu mu'í. ³⁸ A'íj pu jín, ayée pu tiú'ujxe'eve'e. Setá'aj siyen tí'ijhuaviira se'íjna í tavástar'a ti ayén huá'uruuren mej mi teitestemua'ame'en pu'éene'en muá'ara'ani, ti i a'íin tavástar'a hua'uré'e'itixi'in í mej tí'imijhuaca mej mi huá'ajseire'en í Dios jemi.

Jesús pu hua'avé'ejajpuaxi a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Aj pu i Jesús hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. A'í pu antiújmua'a-reereca'a a'íjna jime'e mej mi hua'utamuárite'en í tiyaaru'u mej huá'a tzajta'a

seijre'eca'a í teite, ajta mej mi nain ti-huá'uhuaate'en í mej jín tí'icucui'icaa, cu'ini'ira'a jime'e nusu ti caí huá'aca'anisti'iraca'a. ² Ayee mú ánte'arua a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'ímej í ti Jesús hua'uta'íteca'a. Amuacaícan, a'íjna í Simón, í mej majta miyen ratamuá'amua tijín Pedro. A'í pu ajta huatajé a'íjna í juutzeájra'an í Simón. Ayee pu ántehuaa tijín Andrés. Ajta a'ímej pu huatajé a'íjna í Jacobo, ajta juutzeájra'an ti ayén ántehuaa tijín Juan. A'ii mú me'ín pú'een yaújmua'ame'en í Zebedeo.

³ Ajta seica huatajé, a'íjna í Felipe, ajta a'íjna í Bartolomé, ajta a'íjna í Tomás, ajtahua'a sej, ti ayén ántehuaa Mateo, ti tí'iteji'ivihua'a a'ímej í mej tí'iti'icica. Sej pu ajta huatajé. A'ii pu a'íin pú'een a'íjna í Jacobo, Alfeo ti rape'eri, ajtahua'a sej, a'íjna í Lebeo, í mej majta miyen ratamuá'amua tijín Tadeo. ⁴ A'í pu ajta huatajé a'íjna í Simón í ti ajtémecan huá'a jetze í mej miyen huataújmua'a tijín cananista, ajta a'íjna í Judás ti ayén te'entímu'utaca tijín Iscariotes. A'ii pu a'íin pú'een í ti avíitzi jín hua'utátui a'íjna í Jesús.

Jesús pu hua'uta'íteca'a í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e mej nu'u raataxáj a'ij ti 'een í Dios jemi

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ A'ii mú a'íin pú'een í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase í ti Jesús hua'uta'íteca'a. Ayee pu a'íjna jín ti-hua'u'íjca, ayén tihua'íxaate'e yee:

—Caxu se'uun á'uci'ica'an se'újna á mej a'uchéjme í mej sej chuéjra'a japua ajtémecan, caxu seajta uteáru'ipiche'en chajta'a a'u mej é'eché a'íime í mej Samaria jetze ajtémecan. ⁶ Mí seajta mú'een, setá'aj se'uun á'uju'un huá'a jemi í mej i'i yaújmua'ame'en a'íjna í Israél teecan. Yee mú 'een a'íime tíj cáne'axi í mej

á'uvej. ⁷Setá'aj á'uju'un, sera'antixáata yee pu'uri t'n teja'uré'enejsin ti Dios ayén tiu'uta'ajta íiyen chaanaca japua. ⁸Setá'aj seajta tihuá'uhuaate'en í mej tí'icucui'i. Seajta siyen huá'uruuren í mej mauchén huácuii mej mi ruuri muá'ara'ani majtáhua'a mena'a. Setá'aj seajta hua'urújte'en a'fjna jime'e í mej j'n tí'icucui'i a'fjna í mej miyen ratamuá'amua tíjn "tí tineáixi í ru jetze". Seajta hua'utamuarite'en a'fmej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Mú'een, caxu tí'inajchitan a'fjna jime'e sej ra'ancuré'a se'fjna í muári'eri'ira'a í sej j'n tihuá'umua'aten. A'fj pu j'n, caxu huá'ajijve'e.

⁹Caxu seajta ti'tíj anú'an tzajta'an í puaasi í sej j'n avé'ujj'í'iciejme, ti'tíj tumín, ti pua'a oro na'ari plata nusu cobre. ¹⁰Caxu ca'aní pijca í sej j'n huateújvaire'en í juye jetze. Seajta se'fín ajtáca'acaimé'e í ti anátápi'ihuajme'e, sea-jta ucaújchejte'axi'in seexu'ijmé'en se'fj jime'e í sa'ahua í sej ra'iteváarajme í ruhuaré'etze'e. Caxu seajta itz'j chueeca. Ayee xu huá'rini a'iné ayej tí'ixi'epi'in mej tejamuaamín me'fjna jime'e í sej tí'imijhuaca.

¹¹A'u ti na'a mej a'uchéjme, set'íj a'uteárate se'újna, aj xu si se'fj huahuauni ti caí ti'tíj j'n ateáturaaveca. A'uu xu a'uté'e xá'aju'un u chi'ira'an tzajta'a a'fjna í ja'atí a'achú sej caj á'ateere se'újna chajta'a. ¹²Set'íj a'uteárate se'újna u chi'ita, aj xu hua'utateújte'en. ¹³Tí pua'a miyen amua'ancuré'evi'tin temua'a naa, ché'e ayén éene'en a'ij sej seri tihua'utateújte. Na'ari caí, setá'aj se'fj jemi raateájtuaani í runiuuca í sej j'n seri tihua'utateújte a'fmej í mej mauchén amuaatíite.

¹⁴Ajta ti pua'a ja'atí caí amua'ancuré'evi'tin, na'ari ti pua'a mecaí ranamuajracu a'ij sej tihuá'ixaate'en, set'íj huirácinen se'újna chi'ita, sera'atéca'atzijxi'in í

ruca'acai ti í cávatziin í chuej. Aj mú mi ramua'aréeren í mej j'n auteájturaa í Dios jemi. ¹⁵Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'ájna xicájra'a ti jetzen huá'axijte'en í Dios í mej j'n auteájturaa í jemin, je'fhua pu puaíjtzí hua'utá'asin. Jaítze'e mú rajpuaítzi muá'aju'un a'ujna chajta'a mecaí í mej mejmí'i me'uun é'echejca'a a'ujna ti ayén teja'arájtehuaaca'a tíjn Sodoma, ajta a'ujna u Gomorra.

Seica mú nu'u puaíjtzí hua'utá'asin

¹⁶Casi'i mú'een, ayée nu tejá-muaata'ajjte'esin sej si á'ujjuhua'ane'en huá'a tzajta'a í teite í mej miyen á'amuaruuren tíj íira'ave í mej tí'iteci'imeca. Setá'aj siyen mé titeumuámua'are'en mat'j a'fime í cu'ucu'use í mej je'fhua raay'í'ti. Setá'aj huamuá'ajcantare sej si caí tiú'itziíte'e mé sé'ujjuhua'ane'en mat'j majta rici a'fime í cucui'ise.

¹⁷Rí'i xu'u huá'a jemi í teteca. A'fí mú mú'ejmi a'uteátuaasin a'u mej te'ái-jta huá'a jueesi jemi. Aj mú mi amua'ajvájxi'isin a'amua huari jetze. ¹⁸Majta mú mú'ejmi á'avi'tin í tajtúhuaani jemi na'ari í rey jemi me'fjna jime'e sej siyen tí'ivaire'e ne jetze me'ecan. Ayee mú á'amuaruuren sej si hua'utá'ixaate'en a'fjna jime'e a'ij sej 'een j'n ná'astijre'en ineetzi. Ayee xu che'atá sena'a tihua'utá'ixaate'esin a'fmej í mej caí Israél jetze ajtème'ecan. ¹⁹Aru, a'ájna xicájra'a jetze mat'íj á'amuaavivi'iran, caxu siyen tí'imujca yee a'ii qui ye'í tetiu'utaxájta, na'ari yee ti'titajqui ni-uucarijra'a taataxájta. Mat'íj miyen amuaaruuren, aj pu i Dios amuaatá'asin a'ij sej ye'í tiu'utaxáj. ²⁰Ayee xu'u, caxu tí'itziinne'e a'iné í sej hua'utá'ixaate'esin, caxu rujímua'a rájteusin sino a'fín í xiéjniu'ucare'ara'an a'fjna í sej rájya'upua, a'fí pu amuaata'ítiira a'ij sej ye'í tiu'utaxáj.

²¹ Ja'atí pu hui hua'itzi jín tí'ijxajtzi'iran í ru'ihuaara'a mej mi raajé'lica. Ayee pu che'atá na'a té'eme í ya'upuáara'an hua'itzi pu huá'ataaven í ruyaujmua'a. Majta me'ín í yaújmua'ame'en, a'fí mú che'atá mena'a ájhuiixi'ín. Ayee mú tihua'uta'aíjta mej huá'ucui'ini. ²² Majta í teite, naími'í mú amuá'ajcha'fíre'e muá'aju'un me'fjna jime'e sej ná'astijre'e ineetzi. Ajta a'fín í ti te'utávicua'í ajta na'a caí nain te'entipúa'are, Dios pu ru'irátuaasin a'fjna. ²³ Matí'ij a'ij pua'a á'amuaruure fíye chajta'a, setá'aj ca'anacan huirá'ciine. Sej si se'j chajta'a jetze a'uteároute. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, setí'ij seuj á'ujjhuane'en se'j seajta se'j jetze í chajta'a a'u mej a'uchéjme a'fíme í mej Israél jetze ajtéme'ecan, i nej neajta teáata'a jetze airáane, nee nu xaa yé ve'ecánejsin.

²⁴ A'fjna í ti tihua'amua'ate, jaítze'e pu ruxe'leve'e caí a'fímej í mej tiú'ujmua'ate. Ajta, a'fjna ti tí'ira'ajte'e, jaítze'e pu ruxe'leve'e a'fjna caí a'fín ti ravaire'e. ²⁵ A'fj pu jín, ayén tiú'ujxe'leve'e. A'fjna ti tihua'amua'aten, ché'e a'fín ayén che'atá na'a éene'en tíj a'fjna ti tiú'ujmua'ate. Ajta a'fjna ti tí'ivaire'e, ché'e a'fín ajta ayén che'atá na'a 'eene'en tíj a'fjna ti tí'ira'ajte'e. Ayee mú che'atá mena'a á'amuaruuren mú'ejmi a'ij mej meri náaruu ineetzi. A'iné ayée mú meri naatamuá'a ti jíme'en yee: "Mú'ee pej i'í Beelzebú a'fjna ti tihua'ajte'e í tiyáaru'use", ayée mú che'atá mena'a á'amuaruuren mú'ejmi, mi se'j hui ní'teitestemua'a. Jee xaa ne'u, majta mú jaítze'e a'ij pua'a á'amuaruuren mú'ejmi.

Jíme'en í tej nu'u xaa rátziiine'e

(Lc. 12:2-9)

²⁶ A'fj xu jín, ca xu huá'atziiine'e í teite. Tí'tí ti a'ij avíitzi'í í se'j jín rajpuaíjtzí, Dios pu raataseíjrata mé

jéjre'e, na'ari tilítj ti a'ij ti rú'avaa í se'j jín tí'imuari'e, Dios pu hua'utá'asin mej mi ráamua'aree. ²⁷ A'fjna í nej já'amua'ixaate'e avíitzi jime'e, ayée xu huárini, setá'aj raataxáj mé jéjre'e. Ajta í nej já'amua'ixaate'e xahuaani'í jime'e, ayée xu raataxáj ca'anín jime'e, án xu'u imuá a'utiúu í a'amuachi'í japua.

²⁸ Caxu huá'atziiine'e a'fímej í mej ruxí'ej teite cui'lica a'iné camu raayí'ti mej á'amua'ixiejniu'uca antipúa'ajte'en. Mí seajta mú'een, a'fj xu xaa tziine'e a'fjna í Dios ti ayén raayí'ti ti ra'antipúa'ajte'en mi se'j siyen che'atá ratéhua'ira'a. Ajta a'fí pu raayí'ti ti ra'antipúa'ajte'en í á'amua'ixiejniu'uca í se'j jín seuj ruurica'a í taij jetze ti caí ja'anáj á'amí'ini.

²⁹ Ayee pu huá'anajche a'fímej mi pina'ase, a'achú cumu se'j tumin se'j. Ayee pu i 'een a'fjna í á'amua'ayupua, aúche'e pu huá'acha'íi mi pina'ase. Capu se'j mi'ini í pina'a ti pua'a a'fí caí xi ayén tiu'utaxáj. ³⁰ Dios pu ajta ramua'aree a'achú ti pua'amé cá'uu í á'amua'cipua. ³¹ A'fj pu jín, caxu tí'imujca. Jaítze'e xu ruxe'leve'e í Dios jemi mecaí mi pina'ase.

Jíme'en a'fímej í mej te'anxájta jíme'en í Jesús mé jéjre'e

(Lc. 12:8-9)

³² Ja'atí ti na'a ti ayén te'anxájta huá'a jemi í teite a'fjna jime'e yee nej nu'u rá'astijre'e ne'fjna í Jesús, ayée nu hui che'atá nena'a te'anxájta jemin í ti ajta ní'ya'upua ta japua ti é'eseijre'e ti jíme'en yee a'fí pu xí'epi'ín huarfj. ³³ Ajta, ja'atí ti ayén huá'a jemi ayén te'anxájta í teite ti nu'u caí nemua'ate, ayée nu che'atá nena'a te'anxájta jemin í ti ajta ní'ya'upua, ta japua ti é'eseijre'e. Ayee nu xáahuí tiraatá'ixaate'esin ti jíme'en yee nej caí ramua'ate ne'fjna í ja'ati.

**Teite mú nu'u já'ita'a a'utáciine
me'íjna jime'e í Jesús**

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Caxu siyen tí'imua'jca í nej ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mi rí'i temua'a naa titeeteáturan íiyen chaanaca japua. Canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mi rí'i titeeteáturan temua'a naa sino mej mi já'ita'a a'utáciine me'íjna jime'e a'ij nej ríci. ³⁵ Ayee nu ne'íjna jín a'uvé'emej tí ij ja'atí autéjcheni tí raaténe'usi'ite'en í rutáàta. Ajta a'íin tí temuaj í 'íita'a, a'íi pu ajta raaténe'usi'ite'esin í runáàna. Ayen che'atá na'a tihuá'aru-uren, í 'íita'a tí ari timú'un tí 'íita'a; a'íi mú huateújne'usi'ite'esin a'ímej rumúunimua'aca. ³⁶ A'íj mú jín, a'íi mú rájcha'íire'e muá'aju'un í seica a'ímej í ruxí'ej teitestemua'a.

³⁷ Tí pua'a ja'atí jaítze'e raxí'eve'e í rutáàta, ajta í runáàna caí ineetzi, capu ayén tiraavíjte'e tí a'íin neetzi jemi hu-ateáturan tíj na'a rusén jime'e. Ajta tí pua'a ja'atí jaítze'e raxí'eve'e í ruyauj tí teáata'a, ajta tí 'íita'a, tí pua'a jaítze'e raxí'eve'e caí ineetzi, capu ajta ayén tiraavíjte'e tí a'íin neetzi jemi seíire'e á'ara'ani tíj na'a rusén jime'e. ³⁸ Ajta, tí pua'a ja'atí raxí'eve'e tí á'uche'ecane'en neetzi jamuan, ché'e a'íin huataúra'an tí rajpuafjtzi á'ara'ani neniúcajtze'e, capu amín a'ij tí pua'a huámi'ini í cúruu jetze. Na'ari caí, capu ayén teja'uré'enejsin tí a'íin ayén huateáturan neetzi jemi a'utí Dios é'esejre'e. ³⁹ Tí pua'a ja'atí tí'ite-se'e tí ij caí huámi'ini, aúche'e pu xaa ne'u mi'ini. A'ij pu á'ujjisin í ruxíejni-u'uca tí auj ruurica'a. Mí ajta, a'íin tí huataúra'an tí huámi'ini a'íjna jime'e tí tiu'utévai neetzi jetze me'ecan, a'íi pu aj-tahua'a huatarújsin. Rateuní í ruxíejni-u'uca tí auj ruuri tíj na'a rusén jime'e.

**Jíme'en í mej raamuá'itin
a'ímej í mej rá'astjire'e**

(Mr. 9:41)

⁴⁰ A'íjna í ja'ati tí amua'ancuré'evi'iti u ruchi'itá, a'íi pu ajta na'ancuré'evi'iti ineetzi. Ajta, a'íjna í tí na'ancuré'evi'iti ineetzi, ayée pu che'atá na'a ra'ancuré'e-vi'iti a'íjna tí neja'uta'íteca'a. ⁴¹ Ajta a'íjna tí ra'ancuré'evi'iti sefj tí Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayée pu che'atá na'a tí'iraci'iti í Dios jemi tíj ajta tí'iraci'iti a'íjna tí Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Na'ari, tí pua'a ja'atí ra'ancuré'evi'itin ja'atí tí xí'epi'in ríci, ayée pu che'atá na'a tí'iraci'iti í Dios jemi tíj ajta tí'iraci'iti a'íjna í ja'ati tí xí'epi'in ríci. ⁴² Ajta, tí pua'a ja'atí raatá'an cíj caj í jaj, vaasu tzajta'a sefj í tevi tí caí tí'itíj jín antiújmua'aree, tí pua'a ayén tiraatá'an a'íjna jime'e tí a'íin tevi ná'astjire'e, ayej tí'ayajna, tí'itíj pu tí'iraci'iti í Dios jemi.

**A'íime í tí hua'uta'íteca'a a'íjna í
Juan í tí huá'amuai'ihuacare'e**

(Lc. 7:18-35)

11 Tí'ij Jesús raatapuá'ajtaca'a tí hua'utá'ixa í tí jín tihuau'íjca, aj pu í á'uraa. A'áyee pu a'ará'a chajta'a a'ímuá' a'u mé a'itechéjme tí ij tihuá'u-mua'aten, tí ij ajta tihua'utá'ixaate'en í teite. ² Ajta a'íjna í Juan, a'úu pu já'ahua'a á'anami'ihuaca'a. Aj pu í yá'u-mua'areeri'i a'ij tí Jesús ríjcaa. Tí'ij jí hua'uta'íteca'a seica í mej jamuan á'u-jujhua'ane'e mej mi u ya'utéesej, majta mej mi tiraata'íhua'u me'íjna í Jesús. ³ Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni mú'ee pej pe'ín pírici pe'íjna í pej jee i'i Círistu'u pej mú'ee íiyen ruxe'eve'e, pej nu'u yen ve'ecáanen? Na'ari caí, ¿ni ayén tiú'ujxe'eve'e tej sefj huachú'eve'en?

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Sericu, setá'aj siyen tiraata'ix-aate'en se'íjna í Juan a'ij sej ye'í

tí'iseij, seajta tí'ínamua. ⁵Setá'aj raatá'ixaate'en yee mu'uri atanéjne'e í mej aracúcu'unijme'eca'a; ajta yee mu'uri á á'ujujhua'an a'íime í mej anacíyáaxavi'ijme'ecaa ru'íca jetze; majta yee mu'uri huarúj me'íjna jime'e cu'íni'ira'a ti tineájxi í huá'ahua'ira'a jetze. Majta hui a'íime í mej nácuxa'itajme'ecaa, mu'uri huíteájnamua. Majta seica, a'íime í mej huácuii, mu'uri majtáhua'a mena'a huatarúj. Neajta tihua'utá'ixaate'esin a'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i í niucari ti jín Dios hua'irátuaasin. ⁶Ché'e huaújtemua'ave'en a'íjna í ja'ati ti caí ruhuárita'a huaré'eye'lican ineetzi jemi a'íjna jime'e ti caí ché'e té'leviicua'i neetzi jemi.

⁷Matí'ij a'ucíj a'íime í mej Juan jamuan á'ujujhua'ane'e, Jesús pu a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en í seica jime'en a'íjna í Juan. Ayen tíjín:

—¿Tí'itáani sena'u a'utéeseij se'újna u mu'utzitá? ¿Ni qui siyen tiraaseij í huiini ti eeca raru'uxante'e? Caxu xaa ne'u. ⁸Tí' pua'a secaí siyen huaríj, ¿tí'itáani sena'a a'utéeseij? ¿Ni ja'atí se'utéeseij ti te'ucáaviij ri'éene'en jime'e? Caxu xaa ne'u, a'íné xu'uri ramua'aree tíjín a'íime í mej miyen ri'éene'en jín te'ucáaviij, a'úu mú é'eche huá'achi'ita í rey. ⁹Ari ti pua'a secaí siyen huaríj, ¿tí'itájni ne'u? ¿Ni secaí siyen a'íin a'utéeseij ja'atí ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íin pú'een tzíte'e a'íjna í Juan. Ayej xaa ne'u ti'ayajna, jeíhua pu jaítze'e ve'ecán jín tí'itéjvee a'íjna í Juan caí seíj ti ayée na'a a'íjna jín tí'itéjvee ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. ¹⁰A'íi pu a'íin pú'een í ti jíme'en rá'axa í yu'uxari jetze. Tíjín: Nee nu ja'atí huata'íti ti amuájca mú'eetzi jemi mej mi rí'í huaújruuren í teite.

¹¹Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, huá'a tzajta'a naíjmi'i í

teite í mej huanéj íiyen chaanaca japua, capu ja'atí ja'anáj te'enteájrupi tí'itíj jime'e ti jaítze'e ve'ée caí í ti jín tí'itéjvee a'íjna í Juan. Mí ajta, a'íin ti jaítze'e cílieen jín seijre'e jín tí'itéjvee í Dios jemi, jaítze'e pu ve'ée a'íjna í ja'ati caí a'íjna í Juan.

¹²Tíj na'a a'ájná'imua ti huataseíjre a'íjna í Juan, ti yú e'iré'ene, teite mú ca'anéeri jín rahuauca mej mi me'uun a'uteárute a'ájna Dios ti é'eseijre'e. Majta ca'anéeri mú jín tí'itese'e a'íime í teteca í mej ruca'ané mej mi huataúra'an me'íjna jime'e. ¹³A'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, ajta a'íjna í yu'uxari jetze ti Moisés teecan ra'uyú'uxaca'a, naími'i mú tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'e í Dios ti nainjapua tí'aijta íiyen chaanaca japua. Maúche'e raaxájtaca'a ajta na'a caí yé huataseíjre a'íjna í Juan.

¹⁴Ajta, ti pua'a siyen tite'ehuaújca'anen sej rá'antzaahuate'en, a'íjna í Juan, a'ii pu a'íin pú'een a'íjna ti nu'u ruxe'eve'e ti yé uvé'enen, a'íjna í ti ayén ántehuaa tíjín Elías. ¹⁵A'íime í mej huíteánajca'amua, miché'e rí'í tiráanamua.

¹⁶'¿A'íné nena'a tiraataxáj yee a'íné mé'een a'íime í teite í mej a'íjna nine'ira'a jetze yen huachéjme íjii? Ayee mú 'é'en matíj í tí'iríi í mej vejl'i'í a'ujteí a'u mej tejá'atua. A'íi mú hua'atéj'i'ivihua'a í seica. ¹⁷Miyen tíjín: “Teti'utac'ísite sej si tiu'utéene'en. Mí seajta caí, caxu tiu'utéenei. Teajta tu tiu'utáchuiicaca'a í chuiicari jime'e í mej jín tí'ichuicaca ti pua'a seíj huámi'íni, mi seajta, caxu se'íjna jín huataújxieemiste.”

¹⁸Ayee nu hui 'een jín niyen tejá'amua'ihua'u a'íné ayée pu tí'irineca. A'íjna í Juan, ayée pu mú a'uvé'emej. A'íi pu rú'itzi'ive'eca'a. Ajta, capu raye'eca'a í nahuáj. A'íj xu jín siyen tiu'utaxájtaca'a yee tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'e amíjna mi tevi. ¹⁹Neajta á'iyen inee yé uvé'ene, i nej neajta teáata'a jetze airáne. Canu né'itzi'ivi.

Neajta raye'eca í nahuáj. Mú'een xu si siyen tí'inexa yee huápi'i nu tí'icua'a, neajta nu'u netahuaive, majta miyen ne'amiigustemua'a pú'een a'fime í mej nu'u jeíhua até'itzea'ara í Dios jemi, majta a'fime í huá'ajijve'e í mej tí'iti'icica. Ayee xu ramua'aree tej rí'i mé titeumuá-mua'aree a'fimej jemi í mej ta'ará'astijre'e ítejmi.

A'fime í mej me'uun antachéejmee ti chájta'ajme, í mej caí té'atzaahuat'e

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu i Jesús a'utéjche ti hua'a-jteá'axi'in a'fimej í mej me'uun antachéejme'ecaa a'u ti ayén teja'uríj í muári'eri'ire'ara'an jime'e mu'iicáca í mej jín rí'i te'utasej. A'fí pu hua'ajteá'axi seij ajta seij í teitejra'a í mej me'uun a'uchéjme'ecaa u chajta'a jetze a'iné camu autéjhuii mej seicié tiú'umua'ati. ²¹ Ayen tíjín:

—Ché'e a'ij ti na'a, mú'een mi sej Corazín é'eche. Ché'e a'ij ti na'a, mú'een mi sej Betsaída é'eche. Tí pua'a niyen che'atá nena'a huáriniche'e nemuári'eri'ira'a jime'e ne'újna u Tiro, neajta ne'újna u Sidón, a'ij nej neri ye'í huaríj nemuári'eri'ira'a jime'e mú'ejmi jemi, mejmí'i mú seicié tiú'umua'atíjche'en. A'fí mú majta mej mi'i raatasefíratache'e me'fjna jime'e mej tiu'uteújchejte'en xu'umuavi'in jime'e, majta mejmí'i nasij avé'ujhua'atehua'anche'e. ²² Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén té'eme a'ájna xicájra'a jetze tí'ij Dios huá'axijte'en matíj mena'a pua'amé teitejra'a. Jaítze'e xu rajpuaíitzi xá'aju'un mecaí a'fime í mej a'uun a'uchéjme'ecaa me'újna u Tiro, majta me'újna u Sidón.

²³ 'Seajta mú'een mi sej Capernaúm a'uchéjme, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿Ni qui ayén yee tejamuá'amitiejte'e sej nu'u rí'i tiraatá'a í Dios? Caxu xaa ne'u. Dios pu puaíitzi amuaatá'asin. A'uu xu a'uteáturaasin mi'ichite jamuan.

Tí pua'a niyen che'atá nena'a huáriniche'e ne'újna Sodoma a'ij nej neri tiú'uruu nemuári'eri'ira'a jime'e mú'ejmi jemi, a'ujna u chajta'a u Sodoma, a'fí pu auj e'téeriche'en tíj na'a a'ájna'ímua ti yú e'iré'ene. ²⁴ Mí ajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios huá'axijte'en a'fimej í mej japuan a'uchéjme íiyen chaanaca japua, mú'een xu jaítze'e rajpuaíitzi xá'aju'un se'ájna, mecaí a'fime í mej me'uun a'uchéjme'ecaa a'ujna tíj na'a ti Sodoma e'ejtème'ecan.

Jesús pu raatéjhua'u í ruyá'upua jemi

(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicájra'a jetze ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén raatéjhua'u í ruyá'upua jemi tíjín:

—Mú'ee í pej ní'iya'upua, í pej tí'aijta pe'újna u ta japua, pajta íiyen chaanaca japua, rí'i nu timuaatá'aca ne'fjna jime'e pej hua'utá'a mej mi yaú'itíee muá'ara'ani a'ij ti 'een mú'etzi jemi a'fime í mej caí jeíhua tiú'ujmua'ate. Mí pajta, capej piyen hua'utá'a mej mi yaú'itíee muá'ara'ani a'fime í mej támua'aree, majta a'fime í mej raayí'iti. ²⁶ A'iné píjta, ayée pej tí'ijxe'eve'eca'a mú'ee, í pej ní'iya'upua. —Ayee pu tiraatéjhua'u.

²⁷ Aj pu i ajtaha'a ayén tihua'utá'ixaa a'fimej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—Nain pu tinaatátui a'fjna ti ní'iya'upua mej mi ráamua'ati tzáahuati'ira'a jime'e. Capu ja'atí nemua'ate nain jime'e a'ij nej 'een sino a'fí pu'u ti ní'iya'upua, a'fí pu xaa nemua'ate. Ajta, capu ja'atí ramua'ate nain jime'e í ti ní'iya'upua sino inee i nej yaujra'an pú'een, nee nu xaa ramua'ate. Majta, a'fí mú ramua'ate a'fime í ti hua'ará'ananajche nej tihua'utasefjrate'en a'ij ti 'een.

Jesús pu hua'utajé mej mi jemin ve'eré'ene

²⁸Setá'aj yé ve'eré'enen neetzi jemi, setj sena'a pua'amé mú'een, mi sej cua'ana se'fjna jime'e í sej rahuauca sej rí'i tiraatá'an í Dios, seajta se'fjna jín tí'itese'e í sej ra'ará'astijre'en nain jime'e. Nee nu xaa amuaatá'asin sej huaújse'upe'en. ²⁹Setá'aj te'enteároute se'fjna jime'e í nej jín tejá'amua'íjcate'e. Seajta tiú'uri'iren neetzi jemi, a'iné nee nu ne'ín pú'een se'fj ti mua'acan, canu neajta á'antzaahuat'e. Tí pua'a siyen yé ve'eré'enen neetzi jemi, nee nu amuaatá'asin sej rí'i huárini í ru tzajta'a. ³⁰Capu muári'eri sej raanaíjmire'en se'fjna jime'e í nej jín amuaatá'asin. Ajta, í nej jín tejá'amua'íjcate'e, capu ajta muári'eri sej siyen huárini a'ij nej tí'ijxe'leve'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

**Mat'íj a'fime í mej Jesús
jamuan á'ujujhua'ane'e
miyen ra'antítzaanaxi í
triigu ti antimuáiyujmee**

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Ajta a'ajná'imua ayée pu tiu-ju'urj. A'u u pu aum'é'ecaa í Jesús já'ita'a í ví'ira'ajapua. Aj pu pít'irijca ja'anáj xicá'jra'a mej jetzen ruse'upi. Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'fí mú meri je'fhua tiejcuca'a. Aj mú mi autéjhuii mej ra'antítzaanaxi'ín tí'itj jatzi ti triigu jetze me'ecan. Méjcuca'a me'fjna í atzi.

²Majta me'ín í mej jee i'i fariseos, mat'íj hua'use'fj mej miyen rijcaa, aj mú mi miyen tiraatá'ixaa me'fjna í Jesús tíjín:

—Casi'i, ayée mú hui rici a'fime í mej mú'etzi jamuan á'ujujhua'an. Ayee mú rici a'ij ti caí tiu'utá'aca ti ja'atí ayén rijca í xicá'jra'a ja'anáj mé jetzen ruse'upi.

³Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'fime' í fariseos tíjín:

—¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujjve í yu'uxari jetze a'ij ti ye'í huaríj a'fjna í David teecan tí'ij huata'f'icuataca'a, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e? ⁴A'u pu a'uteá'rupi u teyujta'a, í ti jee chí'ira'an pú'een í Dios. Ajta á'iyen a'fí pu ráacua a'fjna í pan í mej Dios huatámuai'ivejte, majta a'fime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'fí mú majta ráacua. A'fjna í pan, a'fí mu'u racua'aca a'fime í mej tí'ivaire'e me'újna teyujta'a. Capu amín a'ij, capu tí'itj jín auteájturaa a'fjna í David.

⁵¿Ca'ín ni secaí ja'anáj ra'ujjve a'ij ti ra'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'fjna í Moisés teecan mej nu'u a'fime í mej títeté'u'upu'u u teyujta'a, a'fí mú tí'ivaire'e a'fjna xicá'jra'a mé jetzen ruse'upi? Mí majta, camu tí'itj jín á'atura í Dios jemi me'fjna jime'e. ⁶Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Inee, í nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'itéjvee mecaí a'fime í mej títeté'u'upu'u teyujta'a.

⁷Caxu a'atzu yaú'tiee xa'araa a'ij ti huataújmua'a a'fjna ti ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti jíme'en yee Dios ti raataxájtaca'a tíjín: “Ayee nu tí'ijxe'leve'e mej mi huá'ancu'uvajxi'ín í ruxí'ej teite. Canu raxí'leve'e mej tiu'utámuai'ivejta.” Na'ari caí, ti pua'a siyen tiyaú'tiíe xá'ara'aní'che'en, caxu siyen tihua'uxájtzi'iranche'e a'fime' í mej caí tí'itj jín auteájturaa.

⁸A'fj pu jín, inee í nej neajta teáata'a jetze airáne, ayée nu 'een jín antínmu'a'aree neajta ne'fjna xicá'jra'a ja'anáj mej jetzen ruse'upi.

**Jíme'en í ja'atí ti anáciyaaxara'aca'a
í rumuájca'a jetze**

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Aj pu'i Jesús á'uraa. Tí'ij jí a'uun teyujta'a a'uteá'rupi. ¹⁰A'u pu se'fj

a'utéveeca'a ti anáciyaaxara'aca'a í rumuájca'a jetze.

Majta me'ín í fariseos, a'íí mú majta a'uté'uuca'a. A'íí mú rahuauca'a a'íj mej ye'í tiraaxájtzi'í í Jesús. A'íj mú jín miyen tiraata'íhua'uri'í me'íjna í Jesús. Miyen tijín:

—¿Ni caí ri'irí tej tiyen tiráhuaate'en se'íj ti tí'icui'í a'ájna xicájra'a tej jetzen tase'upi?

¹¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a se'íj ja'atí cáne'a ticiitzi, ti pua'a a'íin cáne'a atéjveti ta'atécun a'ájna matí'íj pua'a ruse'upi, ¿ni caí ayén rini í ja'atí ti u á'ume'en tí'íj ra'lita-ján? Jee xaa, ayée xu che'atá sena'a rici, mú'een. ¹² Jé'ecan pu jaítze'e tí'ivaire'e se'íj í tevi caí í cáne'a. A'íj pu jín í'iri'iri ti ja'atí ayén ti'itíj jín ríjca í ti i'í xí'epi'ín a'ájna matí'íj pua'a ruse'upi.

¹³ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna ti anáciyaaxara'a í rumuájca'a jetze tijín:

—Huatátzeeara muá'amuajca'a.

Aj pu i a'íí pu raatátzeearaca'a í rumuájca'a. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj pu i nain jín huarúj. Ayee pu éene'e já'araa ri'éene'en tíj í se'íj í muájca'are'ara'an.

¹⁴ Matí'íj mi huiráaci a'íime í fariseos. Aj mú mi autéjhuii mej raaxí'epi'intare'en a'íj mej ye'í huárini mej mi raajé'ica í Jesús.

A'íj ti se'íj ajmí'í tiu'utaxájtaca'a jíme'en a'íjna í Jesús

¹⁵ Tí'íj a'íin huámua'areeri'í a'íjna í Jesús a'íj mej tiraaxí'epi'intare, a'íí pu huirájraa a'ujna. Jéihua mú teite a'ucíj jamuan. Ajta a'íjna í Jesús, naíjmi'ica pu tiú'uhuaa í mej tí'icucui'icaa. ¹⁶ Ajta ayén tíhua'uta'aíj mej mi caí raxájta yee ja'atí ti pírici. ¹⁷ Ayee pu ráaru í Jesús ti ij araúrasten a'íj ti ajmí'í tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan, í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. ¹⁸ Ayen tijín:

A'íi pu a'íin pú'een í ti nevaire'e ineetzi. Nee nu ra'antíhua'u.

A'íi pu a'íin pú'een í nej raxí'eve'e, ajta rí'í pu tinetá'aca.

Nexiejniu'uca nu huata'íti ti á'ume'en a'íjna jamuan.

Ajta a'íi pu tihua'utá'ixaaate'esin a'íimej í mej caí Israél jetze ajtème'ecan ti tihua'aci'iti nainjapua í ti i'í xí'epi'ín neetzi jemi.

¹⁹ Capu ajta a'íin ruhuavíra'a a'ame; capu ajta jiihua a'ame.

Camu ranamuajran ti tí'ixáata a'ame a'ájna caaye jetze.

²⁰ Capu hua'utamuaári'eriste'esin a'íimej í mej huápi'í tirajpuaíjtzica'a tíj pi'ista mej ra'avé'etzi nainjapua.

Capu huápi'í puaíjtzi hua'utá'asin í mej caí ché'e té'eviuca'í a'íimej í mej miyen 'een tíj taij ti cíj caj á'ata'a.

A'íi pu huá'a japua huatániuusin ajta na'a caí tiu'utémua'itin a'íjna jíme'e ti naíjmi'ica ruxí'ej tiu'uta'ájt'e'en.

²¹ Majta matíj mena'a pua'amé í teitejra'a í mej yen japuan seijre'e íyen chaanaca japua, naími'í mú tí'íjchu'eve'en niuucajtze'en.

Ayee pu jíme'en tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan.

A'íí mú Jesús jetze te'ujpuá'ajte ti tiyaaru'u jetze araújca'ane

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Matí'íj mi se'íj mú a'aráavi'iti í Jesús jemi ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a. A'íj pu jín caí atáneerica'a, ajta caí té'anri'irejca'a a'íjna í ja'ati. Tí'íj jí Jesús tiráhuuaa tí'íj te'anri'irée á'ara'ani, ajta tí'íj huiteánamuáara á'ara'ani. ²³ Majta me'ín í teite, naími'í mú rí'í te'utase'íj. Miyen tijín:

—¿Ni qui amí a'íin pú'een a'íjna í huácaxa'ara'an a'íjna í David teecan?

²⁴ Majta me'ín í fariseos, matí'íj ráana-muajri'í, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amíjna mi ja'atí, Beelzebú pu jetzen araújca'ane tí'ij ayén hua'utamuárite'en a'ímej í tiyáaru'use, a'íme í ti ajta Beelzebú tihuá'ajte'e.

²⁵ Ajta a'íjna í Jesús, a'íí pu ramua'a-reereca'a a'ij mej tí'imua'atzejca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a a'íme í mej me'uun se'j chuéjra'a japua a'uchéjme já'ita'a ma'utáciine, ti pua'a miyen huárini aj mú mi huaténe'use'esin, ajta a'íjna í chuéjra'a, capu ché'e á'ateeri. Ajta ti pua'a miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utáciine a'íme í mej se'j japua í chajta'a a'uchéjme, na'ari teiteste-mua'ame'en se'j í ja'atí, camu ché'e á'ateeri.

²⁶ Ayee pu che'atá na'a 'een, ti pua'a a'íin Satanás hua'utamuárite'en í rufestestemua'a, ti pua'a majta miyen hua'uténe'usi'ite'esin í rufestestemua'a, a'íí pu ajta caí ché'e á'ateere, sino te'entipúa'ari. ²⁷ Ari inee, ti pua'a niyen yee Beelzebú nu jetze aránca'ane nej hua'utamuárite'en í tiyaaru'u, ¿ni tzaa miyen che'atá mena'a Beelzebú jetze ruca'ané a'íme í á'amuaxi'ej teite mej mi miyen che'atá mena'a hua'utamuárite'en? A'íme í á'amuaxi'ej teite mú miyen raataxáj yee mú'een xu seajta siyen rici se'íjna jime'e a'ij sej tí'inexajtzi'i. ²⁸ Na'ari caí, ti pua'a niyen ne'íjna jetze aránca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, nej ni tiyaaru'u huatamuárite'en, pu'uri a'ájna teja'uré'ene ti Dios tiu'uta'ájta í a'amua tzejta'a.

²⁹ Ajta, ti pua'a ja'atí raxí'eve'e ti tiraanáhua'i tí'á'ara'an á tá'ache í ja'atí ti ruca'ané, ayée pu ruxe'eve'e ti amua-caícan ra'atéji'ici'en a'íjna ti ruca'ané. Aj pu i xaa ri'írí ti a'uteároute á a'utí'é'eche ti ij tiraanáhua'i.

³⁰ A'íjna ti caí ne jamuan á'uche'e-can, a'íí pu néjcha'íire'e. Ajta, a'íin ti

caí hua'ajsé'iri í teite neetzi jemi, a'íí pu hua'uré'e'iteca.

³¹ A'íj nu jín, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e ti ayén tí'ayajna a'íjna jime'e í teteca. I'iri'iri ti tihua'utá'uuni'i na'íjmi'ica í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ajta na'íjmi'ica jemi í mej a'ij pua'a tí'ixa. Aru ti pua'a a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu xaa ne'u ja'anáj tiraatá'uuni'ira a'íjna.

³² Ja'atí ti na'a ti ayén a'ij pua'a tí'inexajta ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáane, a'íí pu xaa tiraatá'uuni'ira. Mí ajta, ja'atí ti na'a ti a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu ja'anáj tiraatá'uuni'ira, sino a'íí pu ru'ité'aa a'ame nain xicaj tzejta'a ti yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e.

A'ij mej ye'í nu'u tí'iramua'areere a'ij ti 'een se'j í ciyej

(Lc. 6:43-45)

³³ Tí pua'a hui ti rí'en í ciyej, ri'éene'en pu taca'a, ajta ti pua'a caí rí'en í ciyej, capu ri'éene'en taca'a. Ayee xu 'een jín ramua'areere ti pua'a ciyej ri'éene'en nusu caí se'íjna jime'e a'ij ti éene'en taca'a. ³⁴ Mú'een xu se'íjna jetze huanéj a'íjna í cu'ucu'u ti tí'ihua'i-taca, a'iné huápi'i xu a'ij pua'a tí'teteite. Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri sej siyen tí'itíj huataxáj a'ij ti tiraavíjte'e. Ayee pu'u, a'iné se'j pu ayén tí'ixaxa'a a'ij ti ayén tí'imua'atze í ru tzejta'a. ³⁵ Ajta a'íin ti rí'i tí'titevij, a'íí pu ayén tí'ixaxa'a í ti i'i xí'epi'in jime'e a'iné rú'umua'a-ree í ru tzejta'a jeíhua í ti i'i xí'epi'in. Ayen che'atá na'a, í ti a'ij pua'a tí'titevij, a'íí pu a'ij pua'a tí'ixaxa'a a'iné jeíhua pu tirú'umua'aree í ru tzejta'a í ti a'ij pua'a 'een. ³⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén té'eme a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios huá'axijte'en matíj mena'a pua'amé yé a'uchéjme íiyen chaanaca japua. Ayee pu ruxe'eve'e a'ame mej miyen tiu'utet-

záahuat'en í Dios jemi nain í mej jín tiu'utaxájtaca'a chá'a mena'a, sej majta sej. ³⁷ Dios pu rí'i tí'imuaxi'epi'intare'e a'íjna jime'e a'ij pej tí'ixaxa'ata'a, na'ari caí, a'íi pu muá'axijte'en a'íjna jime'e a'ij pej tí'ixaxa'ata'a.

**A'íime í teite merájhuaviiri'i ti
Jesús hua'utasejrate'en í
mej jín rí'i te'utasej**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mú mi me'ín í fariseos, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, a'íi mú miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Maeestru, ayée tu tí'ijxe'eve'e pej tí'itíj taatasejrate'en í tej jín ráamua'aree tí júte'e é'eme'ecan í Dios jemi a'ij pej ye'í rici.

³⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íime i teitejra'a í mej a'ij pua'a tí'iteteite, ayée mú tí'inehuavii nej tí'itíj hua'utasejrate'en í mej jín rí'i te'utasej matá'aj nu'u ráamua'aree nej Dios jetze aránca'ane. Ayee mú che'atá mena'a rici tíj í ja'ati tí ru'íj mé úurie. Canu tí'itíj hua'utasejrate'esin sino a'ii nu'u a'ij tí tiráaruu a'íjna í Jonás teecan, a'íjna tí tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁴⁰ Tí'ij a'íjna í Jonás a'uun é'ejve a'u tí aúnee í hua'í, a'íi pu hua'í yá'unijcua. A'u pu u é'etee hua'íca xicaj tzajta'a, ajta hua'íca tíca'ari tzajta'a tí arájca í jucáara'an tzajta'a a'íjna í hua'í tí yá'unijcua. Ayee pu che'atá na'a tí'ineruuren ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáane. A'u nu araca'ití na'ame chuej tzajta'a hua'íca xicaj tzajta'a, neajta hua'íca tíca'ari tzajta'a.

⁴¹ Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e, a'ájna xicájra'a tí jetzen Dios amua'axijte'en yee xí'epi'ín xu huaríj nusu yee caxu xí'epi'ín huaríj, a'íime í mej u Nínive é'echejca'a, a'íi mú a'uun a'utéhuiixi'isin mú'ejmi jamuan, majta tejá'amuaxi'epi'intari'ire'en mú'een

mí sej u'uche íjii. Ayee pu té'eme a'íjna jime'e í mej seicié tiu'umuá'aj a'íime í mej Nínive é'echejca'a mat'íj ráanamujri'i a'ij tí tiu'utaxájtaca'a me'íjna í Jonás teecan.

'Mí neajta inee, i nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'it'éjvee caí a'íjna í Jonás teecan. Mí seajta mú'een, caxu na'ará'astijre'esin ineetzi. ⁴² Ajta hui, a'íjna í 'íta'a teecan tí ajm'í tí'ájtaca'a úute pújme'en, a'íi pu ajta huat'échaxijsn mú'ejmi jemi, ajta a'íi pu ajta tejá'amuaxi'epi'intari'ire'en mú'een, mí sej u'uche íjii a'ájna xicájra'a jetze mej a'utájeevi'ihua teite. Ayee pu té'eme a'íjna jime'e tí a'íin a'ímuá a'u-vé'emej tí'ij ayén ráanamua a'íjna í Salomón teecan tí nu'u huápi'i rí'i mé teuúmua'aree.

'Mí neajta inee, i nej yé huaca mú'ejmi jemi, jaítze'e nu ve'ecán jín tí'it'éjvee caí a'íjna í Salomón teecan. Mí seajta mú'een, caxu na'ará'astijre'esin ineetzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**Jíme'en í xiéjniu'ucari tí
tiú'ujxana'acira'ate,
tí ajta pí a'ur'é'eveti**

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Ajta ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús tíjín:

—Tí pua'a sej xiéjniu'ucari tí tiú'ujxana'acira'ate, tí pua'a huiirájra'ani tzajta'an sej í tevi, a'íi pu á'uche'ecane'e a'ame tí rahua'uhua'u a'u tí a'uhuáchi tí'ij hua'íjse'upe'en. Tí'ij caí rateuve'en, ayée pu tí'imua'ati tíjín: ⁴⁴ “Niche'e huaré'ara'ani nehuárita'a u niche a'u nej a'arájraa.” Tí'ij ave'eré'enen, ayée pu éene'en teuni a'íjna í ja'ati, tí naa uhua'élene'e a'ame í ru tzajta'a. Cu xiee mej mauchén uhuar'é'icha'utaca'a u chil'ita, majta naa rí'i ru'uhuáruu.

⁴⁵ Aj pu i a'íin í xiéjniu'ucari, a'íi pu hui huaja'uvé'evi'ti í seica, í mej aráhua'apua ará'ase, a'íimej í mej jaítze'e

a'lij pua'a 'lé'en caí í seij. Aj mú mi uteáruti naími'i mej mi me'uun huaté'e muá'ara'ani me'íjna tzajta'a í teví. Ajta á'iyen, ayén te'iráame tí jaítze'e a'lij pua'a 'éene'e á'ara'ani a'íjna í teví caí t'íj ajmí'i 'éene'e. Ayee pu tihua'aci'iti a'ímej í mej a'lij pua'a tí'teteite í mej u'uche íjii.

Jíme'en í náànajra'an, majta ihuáamua'ame'en a'íjna í Jesús

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a a'íjna í Jesús matí'ij me'uun a'ará'a a'íjna í náànajra'an, majta í ihuáamua'ame'en. Aa mú a'utéhuiixi pua'acié. Méjxe'eve'eca'a mej tiu'utaxáj jamuan. ⁴⁷ Aj pu í seij ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—A mú pua'acié a'uté'uu a'anáàna, majta a'ihuáamua'a. Mémuahuahuu mej nu'u tiu'uxáj á jamuan.

⁴⁸ Aj pu í ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús tíjín:

—¿A'ataani mej pú'een í nináàna, nusu í ne'ihuáamua'a?

⁴⁹ Aj pu í rumuájca'a jín hua'utasejra í mej aítecaíjme. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ii mú a'íin pú'een í mej jee nináàna pú'een na'ari ne'ihuáamua'a. ⁵⁰ Ayee pu'u hui tí'een, a'iné a'achú mej pua'amé miyen rici a'ij tí tí'ix-e'eve'e í Dios, a'ii mú a'íin pú'een í mej jee nináàna nusu a'íime í neja'atzimuá, na'ari necu'utzimuá o nejúutzimua'a. Yee pu'u.

Jíme'en a'íjna í ja'ati tí'ihuastehua'a

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 A'ájna xicájra'a jetze, Jesús pu huirájraa u chi'ita. A'uu pu a'ará'a a'ájna tí e'leve'ástime í jaj. Aa pu a'utayeíjxi. ² Aj mú mi jeíhua ajteáxiireca'a í teite a'u tí a'ij é'ene'e. Temua'a mú tí'itemu'íicaa í teite. A'íj

pu jín ateájraa baarcu jetze tí jaata'a e'ecáve'eca'a. A'uu pu í e'eracatii. Majta me'ín í teite, áa mú a'ucaíjme'ecaa ja'apuaíri japua á vejlí'i a'u tí í jaj. ³ Ajta á'iyen tihua'ajmuá'ate seij chuijtari jíme'e. Ayen tíjín:

—Ja'atí hui tí tí'ihuastehua'a, u pu á'ume tí tejé'ehuaste'en. ⁴ Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa imue'eri. Seica pu í imue'eri juye jetze huavatzíjraa. Aj mú mi pina'ase jíte'imua ave'ecáane, meraaré'je'ipi. ⁵ Ajta seica pu huavatzíjraa tetej tzajta'a a'u tí caí jeíhua chuej á'uca. Aj pu'i huaré'ehuaa, a'iné capu huatétee í chuej tí a'ucárutixi'in í naana'ara'an. Tí'ij huaré'epistaca'a í chuej, aj pu í ca'anacan ajnéj í imue'eri. ⁶ Ajta tí'ij u e'iré'ene í xica, aj pu'i huaré'ehuaa í xicaj jíme'e í tí huanéj. A'íj pu jín jíj huaré'ehuaa a'iné capu ajtanáana'ajme'eca'a.

⁷ Ajta seica í imue'eri, a'úu pu a'uvatzíjraa a'u tí a'utzícare'eme. Tí'ij a'íin tzicare'e huavaújse, a'íi pu í ra'avá'ana í tí tí'ihuasti'ihuaca'a. A'íj pu jín caí huáciireca'a.

⁸ Aru seica pu huavatzíjraa a'u tí a'urí'en í chuej. A'íi pu xaa í ajnéj. Tí'ij jí huavaújse. Temua'a pu'i tíu'uciireca'a. Seica pu imue'eri, ayén airájraa tí huáciireca'a seij ajta seij tí ajnéj a'achú cumu anxíte í atzi tí caté'etejme'ecaa. Ajta seica, ayén tíu'uciireca'a a'achú cumu huaícate. Ajta seica, seité japuan tamuáamuata'a pu caté'etejme'ecaa seij ajta seij.

⁹ Mí seij huíteánajca'amua, xáanamua-jri'i hui temua'a naa.

A'iné 'een jíme'e Jesús tihua'amua'atehua'a chuijtari jíme'e

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mú mi ajteáxiireca'a á vejlí'i jemin í Jesús a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Aj mú mi miyen tiraata'íhua'urí'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín piyen tihuaú'ixaate'e í teite chuijtari jíme'e ti caí ja'atí yaú'itíe?

¹¹ Aj pu i ayén tiu'utaniú tijn:

—Mú'ejmi pu Dios tejá'amua'ixaate'e e'ehuauritiéecan jíme'e a'íjna ti rú'avaa a'íjna jíme'e ti Dios ari tí'aijta nainjapua fiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Mí majta a'fime í seica, capu a'atzu ri'írí mej mi yaú'itíeé muá'ara'ani a'iné capu Dios ayén hua'utá'a.

¹² Ayee pu tí'een: jíme'en a'íjna í ja'ati ti á'ujca'ane ti ayén cáj caj tiyaú'itíeé á'ara'ani í Dios jemi, Dios pu jehua huápi'i raatá'asin a'íjna. Ajta a'íjna í ja'ati ti caí á'ujca'ane ti jaítze'e yaú'itíeé á'ara'ani í Dios jemi, Dios pu rá'ari'ira a'achú ti caj ari tirú'umua'aree. ¹³ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e chuijtari jíme'e mej mi caí yaú'itíeé muá'ara'ani. Ayee pu tí'een a'ímej jemi. A'íí mú mé uunéjne'e, aru camu ti'itj seij. Majta mú tí'inamua, aru camu ti'itj namua. Camu majta yaú'itíe.

¹⁴ Ayee pu ari araú'aste huá'a jemi a'íj ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan, í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tijn: Mú'een xu xaa ráanamua tj na'a ti i yú aumé.

Mí seajta mú'een, caxu yaú'itíeé xá'aju'un.

Mú'een xu xaa mé uunéjne'eri xá'aju'un. Mí seajta, caxu ti'itj seijran.

¹⁵ Ayee tí'een, a'iné a'íí mú jemin antaúj-naamua í ru tzajta'an.

Cáj mu'u caj títe'iteánajca'amua.

Camu á'ujca'ane mej a'atanéjne'ere mej raasej ti'itj ti pírici.

Na'ari caí, a'íí mú yaú'itíeé muá'aju'un.

Majta mú mé uunéjne'eri muá'aju'un mej raasej ti'itj ti pírici.

Majta mi rá'astjire'e muá'aju'un í mej ranamua.

Majta mú neetzi jemi yé ve'eré'eninéica muá'aju'un nej ni tihua'utá'uuni'i.

Ayee pu jíme'en ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan.

¹⁶ Mí seajta mú'een i sej á'ujjuhua'an ne jamuan, setá'aj huataújtemua'ave'en se'íjna jíme'e í sej huiteánajca'amua sej si ra'ará'astjire'en í sej ranamua, seajta ahuaújca'anen sej a'atanéjne'ere sej si raasej ti'itj ti pírici.

¹⁷ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jíme'e, mu'liit í mej rí'í tí'iteteitestaca'a, majta a'fime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, jehua mú raxí'eve'eca'a mej miyen tiu'uséj a'íj sej seri tí'iseij inee jemi. Mí majta, camu a'atzu raasej. Ayee mú che'atá mena'a tí'ijxe'eve'eca'a mej miyen ráanamua a'íj sej seri tí'inamua inee jemi. Mí majta, camu xaa ne'u ráanamua'jri'i.

Jesús pu tihuaú'ixaate'e a'íj ti huataújmua'a í chuijtari ti jíme'en raxa a'íjna ti tí'ihuastehua'a

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Casi'i, xáanamua'jri'i a'íj ti huataúj-mua'a i chuijtari ti jíme'en raxa a'íjna í ja'ati ti raahuáste í imue'eri. ¹⁹ Tí pua'a ja'atí ráanamua í niuucari ti jíme'en raxa Dios ti tí'aijta nainjapua fiyen chaanaca japua, ajta u ta japua, ti pua'a a'ín caí yaú'itíeé, a'íjna ti a'íj pua'a 'een, a'íí pu tzajta'an huatasej're'esin. Aj pu i rá'ari'ira í niuucari ti rú'umua'areere-ca'a. A'íjna í ja'ati, ayée pu 'een tj í imue'eri ti huavatzjraa a'ájna juye jetze.

²⁰ Ajta, a'íjna í imue'eri ti huavatzjraa í tete tzajta'a, ayée pu 'een tj í ja'ati ti amuacá ra'aránajcheca'a í ti ráanamua'jri'i. ²¹ Aru capu ti'itj japuan ninei a'íjna í ja'ati. Tí pua'a a'atzu rapuaítzi a'íjna jíme'e mej seica rá'axiee-huari'ira me'íjna jíme'e ti na'ará'astjire'e ineetzi, na'ari ti pua'a seica a'íj pua'a méruure, cáj pu'u te'evíicua'ira a'ame. Ca'anacan pu mé nejaúujisin.

²² A'íjna ti hui huavatzíjraa a'u ti a'utzícare'eme, a'íi pu ayén 'een tíj sejí í tevi ti xaa ranamua í niuucari. Aru jeíhua pu tí'imujca a'íjna jime'e a'ij ti té'eme íiyen chaanaca tej japuan seijre'e. Ajta, nain ti tí'ijcha'íi, a'íi pu raamuá'iti a'íjna í tevi. A'íj pu jín, caí ché'e ra'utámua'areeri'i a'ij ti tiráanamujri'i. Capu ajta ché'e ri'irí ti a'íin tevi ayén raatévaire'en í Dios.

²³ Ajta a'íjna í imue'eri ti huavatzíjraa japuan í chuej ti huarí'en, ayée pu 'een tíj í ja'ati ti yaú'itie tí'ij ráanamua í niuucari. Jéíhua pu tí'ijvaire'e í Dios. Yee pu tiraatátuiire'esin í Dios jemi tíj a'íjna í imue'eri ti huáciireca'a a'achú cumu anxíte ti caté'etejme'e'ca, na'ari huaícate ca'ín seité japuan tamuáamuata'a í imue'eri.

Jíme'en í ixaj ti huahuásti'ihuaca'a jamuan í triigu

²⁴ Ajtahua'a sejí ayén tihua'utá'ixaa í chuijtari jime'e a'íjna í Jesús. Ayen tíjín: —Ayee pu tí'irineca íjii Dios ti tí'aijta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ja'atí pu imue'eri huahuáste japuan í ruchuej ti huarí'en. ²⁵ Ajta á'iyen matí'ij naíjmi'i tícu'utzuca'a, sejí pu hui ave'eré'ene ti rájcha'íire'e a'íjna ti chuej tícha'íi. Ajta a'íin ti rájcha'íire'e, a'íi pu ixaj huahuáste tzajta'an a'íjna í triigu. Aj pu i á'uraa.

²⁶ Aj pu i ajnéj a'íjna í triigu, ajta a'íjna í ixaj. Tí'ij huavaújse, aj pu i huíjmuaiyuxi a'íjna í triigu. Aj mú mi ráamua'areeri'i ti ajta sejí huávivi-ihuaca'a í imue'eri a'iné capu huíjmuaiyuxi a'íjna í ixaj. ²⁷ Majta me'ín í mej tí'imuari'e, a'úu mú hui á'u-ju'un mej mi tiraata'ixaate'en a'íjna ti chuej tícha'íi. Míyen tíjín: “Tavastara'a, ti pua'a pe'ín huahuáste imue'eri ti rí'en a'ujna á'a chuej japua, ¿a'uné e'ejnéj a'íjna í ixaj?”

²⁸ Aj pu i a'íjna ti chuej tícha'íi, ayén tihua'utá'ixaa tíjín: “Sejí ti néjcha'íire'e ayée pu náaruu.” Majta míyen tiraata'íhua'uri'i a'íime í mej tí'imuari'e míyen tíjín: “¿Ni mua'aráanajche tej u á'uju'un tej rá'ijcuuxin te'íjna í ixaj?”

²⁹ Aj pu i ayén tiu'utaniú tíjín: “Capu ruxe'eve'e sejí racuta se'íjna í ixaj, a'iné ti pua'a seri rá'ijcuunan a'íjna í ixaj, ajta pu áijcuuxísin a'íjna í triigu a'iné ru jetze pu huá'uu. ³⁰ Ché'e ayén éene'en ti naíjmi'i huavaújse'en ajta caí teja'uré'enen ti te'enti'á'asin. Aj nu ni hua'uta'ajte'esin a'íime í mej tí'imijhuaca mej mi amuacá rá'ijcuuxin me'íjna í ixaj, matá'aj raají'ici'en mej mi rájseire'en matá'aj ra'anteáaira. Majta á'iyen, me'ín meru'uteátuaasin me'íjna í triigu u chí'ita, a'u mej téjé'eyuuhuaca.”

Jíme'en í játze'ara'an í mostasa

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtahua'a sejí hua'utá'ixa í chuijtari. Ayen tíjín:

—Ayee pu tí'een Dios ti tí'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ayee pu 'een tíj tu'upi tí'itíj ti ayén ántehuaa tíjín mostasa. Ja'atí pu raahuáste í játze'ara'an a'íjna já'ahua'a a'u ti té'at-achuej. ³² A'íjna í mostasa, ayée pu 'eene'en téjatz'e ti jaítze'e i'i cílieen caí seica í jatzi. Mí ajta, tí'ijta huavaújse'en, jaítze'e pu ajtí'ti'i a'ame caí seica í tu'upi ti íiyen seijre'e chaanaca japua. Yee pu ajtí'ti'i a'ame tíj ciyej. Aj mú mi ave'eré'enejsin í pina'ase mej rá'ara'a mej mi án téja'uteúru'itu'ajte'en án cíye'ara'an jetze.

Jíme'en í mej rajnájchite'en í cuajtzi jetze

(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtahua'a sejí chuijtari hua'utá'ixa. Ayen tíjín:

—Ayee pu ajta tí'een jíme'en Dios ti tí'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta

japua. Ayee pu 'een tǎj a'ǎjna í levadura. A'ǎjna í 'íta'a, a'ǎi pu huaíca medida ru'uteájrāa í hariina. Aj pu i rajcuaǎjtz-itaca'a levadura jamuan. Ajta a'ǎin í levadura, a'ǎi pu tzajta'an huaneájxi nainjapua í cuaǎjtzī.

**A'ij ti Jesús tihua' amua'atehua'a
chuijtari jime'e**

(Mr. 4:33-34)

³⁴Ti'itǎj ti na'a ti tihua'a'ixa'atehua'a í teite, Jesús pu nain tihua'utá'ixaa chuijtari jime'e. Capu ti'itǎj huá'a'ixaate'e-ca'a ti é'ehuáuritie sino chuijtari pu'u jíme'en. ³⁵Ayee pu tiú'uruu ti ij ayén araúrasten a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'ǎjna í ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tǎjǎn: Nee nu tihua'utá'ixaate'esin ne'ǎjna jime'e í chuijtari.

Nee nu ne'ǎjna huataxájta, a'ǎjna ti rú'avaa nain xicaj tzajta'a ti yú e'iré'ene tí'ij Dios raatéaahua-ca'a a'ǎjna i chaanaca tej japuan yen seijre'e.

**Jesús pu tihua'ixaate'e a'ij ti
huataújmua'a í chuijtari ti jíme'en
raxa a'ǎjna í ixaj, ajta a'ǎjna í triigu**

³⁶Aj pu i Jesús airájrāa í teite jemi. Aj pu i uteájrūpi u chí'ita. A'uu mú ajteáxiireca'a jemin a'ǎime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tǎjǎn:

—Aisí, taatá'ixaate'e a'ij ti huataújmua'a a'ǎjna í chuijtari a'ǎjna ti jíme'en raxa í ixaj ti huavaújse a'u ti e'ejnéj taséehua japua.

³⁷Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tǎjǎn:

—A'ǎjna í ti raahuáste í imue'eri ti rǎ'en, nee nu ne'ǎn pú'een, inee i nej neajta teáata'a jetze airáane. ³⁸Ajta a'ǎjna í taséehua, ayée pu huataújmua'a tǎjǎn í chaanaca i tej japuan yen i'í seijre'e. A'ǎjna í imue'eri ti rǎ'en, ayée pu 'een tǎj a'ǎime í mej ahuaujca'ane ti Dios tíhua'u-

ta'ájte'en. Ajta a'ǎjna í ixaj, ayée pu 'een matǎj a'ǎime í mej í'teitestemua'ame'en a'ǎjna í tiyaaru'u.

³⁹Ajta hui a'ǎjna ti rájcha'íire'e, a'ǎjna ti raahuáste í ixaj, a'ii pu a'ǎn pú'een a'ǎjna í tiyaaru'u. Ajta, a'ǎjna í xicájrā'a mé jetzen tí'itzaanan, ayée pu huataújmua'a tǎjǎn a'ǎjna xicájrā'a ti jetzen te'entipua'ajte i chaanaca japua. Majta me'ǎn í mej tí'itzaanan, a'ii mú a'ǎn pú'een í mej tí'ivaire'e u ta japua Dios ti é'eseijre'e.

⁴⁰Ayee pu che'atá na'a té'eme a'ǎjna xicájrā'a ti jetzen nain te'entipua'ajte a'ij mej titetiújcha'íi matǎ'ij rá'ijcuuxíi me'ǎjna í ixaj mej mi ra'anteáaira. ⁴¹Neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, nee nu hua'uta'ájte'esin a'ǎimej í mej tí'ivaire'e u ta japua mej mi á'uciine nainjapua tǎj na'a í nej jǎn antǎnmua'aree mej mi a'uun hua'irájtuuani a'ǎimej í mej a'ij pua'a tiratá'aca í Dios, a'ǎimej í mej a'ij pua'a rici. ⁴²A'uu mú huája'ucáhua'axíjsin a'ǎjna tzajta'a a'u ti anú'utaa. A'uu mú ruyeinixi'ín jeǎhua, majta ancuré'ujci'ímée muá'aju'un í rutamej jime'e me'ǎjna jime'e mej huápi'í rajpuaǎjtzī.

⁴³Majta me'ǎn í mej miyen rici a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, ayée mú me'uun e'e-seíre'e muá'aju'un a'ujna huá'aya'upua ti tí'áijta. Ayee mú seíre'e muá'aju'un tǎj í xicaj ti aíráxi'ixire í jaitiri jetze. Ajta, ja'atí ti na'a ti huiteájnāmua, ché'e a'ǎn ráanamua temua'a naa.

**Jíme'en a'ǎjna ti rú'avaataca'a, í ti
ajta jeǎhua huápi'í tí'ijnajcheca'a**

⁴⁴A'ujna a'u ti Dios te'áijta, íyēn chaanaca japua, ajta u ta japua, ayée pu tí'irini tǎj í ja'ati ti ti'itǎj huáteu ti rú'avaa, ti ajta huápi'í tí'ijnajche. A'uu pu ráateu taséehua japua. Aj pu i ajtahua'a raaté'avaata a'ujna che'atá miijmu. Jé'ecan pu rutémua'ave'e a'ǎjna jíme'e ti ráateu. A'ǎj pu jǎn, nain tuuani

a'achú ti caj tí'ijcha'íi. Aj pu i á'iyen, a'íi pu ráananan a'íjna í chuej.

**Jíme'en a'íjna í perla ti
jeihua huápi'i tí'ijnajche**

⁴⁵Ajta, ayée mú rici a'íime í mej rahuauhuau mej mi me'uun a'uteárute Dios ti é'eseijre'e, ayée mú che'atá mena'a rici t'íj ja'atí ti t'í'itu'araca. A'íi pu á'uche'ecan ti a'íin rahuauuni ti'tíj perla ti naa 'een. ⁴⁶Tí'ij sefj huáteu, ti huápi'i tí'ijnajche, u pu á'ume ti ij nain tiú'utu-aani a'achú ti caj tí'ijcha'íi. Aj pu i a'íjna nanan í perla.

**Jíme'en í xiéjmu'a'ari í mej
hua'ité jín vivi'iraca**

⁴⁷Ajtahua'a sefj í chuijtari: ayée pu 'een Dios ti tí'ajta íyien chaanaca japua, ajta u ta japua. Dios pu ayén rici mat'íj a'íime í mej hua'ité vivi'iraca xiéjmu'a'ari jíme'e ti vivéj. Mat'íj ra'atéhua'axin á jaata'a, aj pu i cha'a na'a hua'itáseire'esin í hua'ité. ⁴⁸Mat'íj caí ché'e ú'uvejri í xiéjmu'a'ari tzajta'a, aj mú mi ra'itapíjsin á jaata'a me'íjna í xiéjmu'a'ari. Mat'íj mi huáchijte'e á yaupíjsin a'ímej í mej hua'ité vivi'iraca. A'uú mú a'uráasejrá'in. Aj mú mi hua'avé'e'í'ixi'isin í hua'ité í mej rí'en. Majta me'ín í hua'ité í mej rí'en, sic'íri jetze mú hua'ateátuaasin. Majta í mej caí rí'en, á mú huaúhu'axijsin.

⁴⁹Ayee pu che'atá na'a té'eme a'ájna xicá'ra'a ti jetzen nain te'entipua'ajte íyien chaanaca japua. A'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua Dios ti é'eseijre'e, a'íi mú huiráaju'un mej mi hua'avé'e'aja-jpuaxi'in rujíme'en í teite í mej a'ij pua'a rici, majta í mej xí'epi'in rici. ⁵⁰Mat'íj'tá mi me'uun huauucáhu'axijsin í hoorno tzajta'a a'ímej í mej a'ij pua'a rici mej mi rajpuaíjtzi muá'ara'ani tajj jíme'e. A'uú mú ruyeinixi'in, majta ancuré'ujci'imée muá'aju'un í rutamej jíme'e a'íjna jíme'e mej rajpuaíjtzi.

**Jíme'en í ti huápi'i ti'irí'een, ti pua'a
jéjcua na'ari mí'ime'ecan**

⁵¹Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni secaí nain au'itiée xa'araa mú'een?

Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Jee.

⁵²Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íj pu jín, ti pua'a sefj ti tiú'u-jmua'ate í yu'uxari jetze, ti pua'a a'íin ajta autéjcheni a'íjna jetzen ti'ihuaújmua'aten a'ij ti tí'iri'iri ti Dios tira'ájtte'en nain jíme'e, ayée pu éene'e a'ame a'íjna í ja'ati t'íj sefj ti huatéechi'i. Jéihua pu te'urájcha'íi a'ujna ruchi'itá. Ajta, ja'anáj ti na'a pu te'iráati'ici a'íjna ti tí'ijéjcua, ajta ti ti'imí'ime'ecan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jesús pu a'uun a'ará'a u Nazarét

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Tí'ij Jesús ra'antipua'ajte ti ti-huaúixaate'e chuijtari jíme'e, aj pu i á'uraa. ⁵⁴A'uú pu a'ará'a a'u ti a'u-vé'ese. Aj pu i a'utéjche ti tihua'umuá'ate hua'atáyujta'a.

Majta me'ín í mej ráanamujri'i, jé'ecan mú a'ij ra'utasefj. Ayee mú tí'iruix-aate'eca'a tíjín:

—¿A'uquí ya'urí'ire amíjna ti ayén temua'a naa tirú'umua'aree? ¿Ti'tí'at'íjni muári'eri'ira'a pú'een í ti jín ayén rici a'íjna í tej jíme'en a'ij ya'usefj? ⁵⁵Amíjna, a'íi pu hui yaujra'an a'íjna ti tí'isi'icheca. Ajta náanajra'an, a'íi pu a'íin pú'een a'íjna í María. ¿Ni mecaí me'ín pú'een í júutzimua'ame'en a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í José, ajtahua'a sefj a'íjna ti ayén ántehuaa tíjín Simón, ajta a'íjna í Judás? ⁵⁶¿Ni mecaí majta yé che ta jamuan, a'íime júutzimua'ame'en í mé 'uuca? Tí pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'uné é'eme'ecan a'íjna í mua'atziire'ara'an ti yé raateájtuaa amíjna mi Jesús?

⁵⁷ Matí'ij mi rá'anchueere me'íjna í Jesús. A'íj mú jín, miraatamuári. Ajta, ayée pu tihua'utá'ixaa í Jesús tíjín:

—Naímli'í mú rí'í tiratá'aca a'íjna jemi í ti tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. Mí majta, a'íime í mej huacá'jme a'u mé é'eche, majta a'íime í teiteste-mua'ame'en í mej é'eche jamuan, camu rí'í tiratá'aca.

⁵⁸ A'íj pu i jín caí jeíhua ayén tiú'uruu a'íjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an a'ujna a'iné camu rá'atzaahuate'eca'a.

**A'ij ti ye'í tiu'umí'í a'íjna í
Juan ti huá'amuai'ihuacare'e**

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 A'ájna xicájra'a jetze, a'íjna í Heródes, í ti i'í rey, a'íí pu ráana-muajri'í a'ij ti ríjca'a a'íjna í Jesús. ²Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íme'í í mej tí'ivaire'eca'a í jemin tíjín:

—A'ii pu a'íin pú'een a'íjna í Juan ti tí'itemuai'ihuacare'e. Pu'uri a'ítá'aa a'u mej ye'avá'ana. A'íj pu jín raayí'ti ti ayén rici a'íjna jime'e í muári'eri'ira'a í tej jín a'ij ya'use'íj.

³Ajta a'íin í Heródes, a'íí pu ajmí'í raatévi'í a'íjna í Juan. Ra'amuai'íci'e pu aiteújna. Ayee pu 'een jín ráaruu a'iné Juan pu ra'ajteá'axi a'íjna jime'e ti Heródes ra'ancuré'evi'iti a'íjna í 'íita'a ti Felipe raatévi'itine'e. A'íjna í Felipe, a'ii pu a'íin pu'éene'e í juutzeájra'an í rey. Ajta a'íjna í 'íita'a, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Herodías. ⁴Ayee pu te'irájraa ti Juan ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Heródes tíjín:

—Capu a'ij tí'iri'iri pej ratévi'itine'en muá'ihuara'a ti ratévi'itine'e.

⁵Heródes pu rajé'icatami'ica'a a'íjna í Juan. Aru huá'atziíine'eca'a í teite, a'iné a'íí pu ramua'areereca'a mej miyen tí'ixaxa'ata'a ti nu'u a'íin pú'een se'íj ti tí'ixaxa'a Dios jetze me'ecan. ⁶Tí'íj teja'uré'ene a'ájna xicájra'a ti jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í Heródes, 'íita'a

pu uteájrupi u chí'ita ti ij tiu'utéene'en ruse'íj huá'a vejli'ípua. A'ii pu a'íin pú'een yaujra'an a'íjna Herodías. Jé'ecan pu ra'ará'anjcheca'a a'íjna í rey ti ayén tiu'utéene'i. ⁷A'íj pu jín a'íin te'ataújratiiri'í runiuuca jime'e ti ayén raatá'an a'íjna í 'íita'a a'ij ti tí'itíj tí'ix-e'eve'e. ⁸Ajta a'íjna í 'íita'a, a'íí pu ayén tiraata'íhua'uri'í í runáana tíjín:

—¿Tí'itájni neraatáhuavii?

Aj pu i a'íin náanajra'an ayén tíjín:

—Huatahuaviiri'í í mu'úra'an í Juan ti tí'itemuai'ihuaca.

Aj pu i, a'íin 'íita'a ayén tiraatá'ixaa:

—Patá'aj naata'í'ite'en tuxa'a jetze í mu'úra'an a'íjna í Juan ti tí'itemuai'ihuaca.

⁹A'ij pu pua'a raatá'a a'íjna í rey. Mí ajta, ari ayén te'ataújratiiri'í ti ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e. Majta a'íime ti hua'utá'ínee, a'íí mú majta ráana-muajri'í ti tiu'utá'a í runiuuca. A'íj pu jín, a'íin tiu'uta'a'íjtaca'a mej mi miyen huárini a'ij ti tiraatáhuaviiri'í. ¹⁰Ajta á'iyen a'íí pu xantaaru'u huata'áiteca'a ti u á'ume'en a'u ti aiteánami'í a'íjna í Juan ti ij ru'íjve'íjche í mu'úra'an.

¹¹Tí'íj ayén huaríj, aj pu i ye'erá'í'ite a'íjna í mu'úra'an í tuxa'a jetze ti ij Herodías ayén raamuaree tíjín raajé'ica, tzíte'e, a'íjna í Juan. Ajta a'íjna í rey, a'íí pu raata'í'ite a'íjna jemi í yaujra'an í Herodías. Aj pu i a'íjna í 'íita'a raata'í'ite í runáana.

¹²Majta me'ín í mej á'ujjuhua'ane'e í Juan jamuan, a'íí mú á ve'ere'ené, miyá'utií me'íjna í mi'ichi. Matí'ij mi ra'avá'ana.

**Jesús pu tihua'umí a'íme'í í mej
anxíj vi'ira'a ará'ase í teteca**

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Ajta a'íjna í Jesús, tí'íj ráamua'a-reeri'í tíjín meraajé'ica a'íjna í Juan, tí'iquí ateájraa í baarcu jetze. Ruse'íj pu á'uraa. A'u'u pu a'ará'a a'u ti caí

jé'e ti'itj. Majta í teite, a'íí mú ráa-mua'areeri'i a'u ti a'ij 'eene'e. A'íj mú jín, cur'éecijxi mej a'uchéjme. Aj mú mi ru'icán raatavén. ¹⁴Tí'ij i Jesús a'itá'aa í baarcu jetze. Tí'ij hua'usefj í teite í mej mu'íi, a'íí pu huá'ancu'uvaxi. Ajta tihua'uhuaa í mej tí'icucui'i. ¹⁵Tí'ij huateáchumua'areca'a, aj mú mi ave'eré'ene jemin í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Pu'uri téchumua'ari, ajta capu ja'atí ye'e é'eche ayajna. Patá'aj hua'ar'é'e'itixi'in mej mi a'ucíjxi'in mé já'ahua'a chajta'a matá'aj ti'itj huánanan í mej ráacua'ani.

¹⁶Ajta a'íjna í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Capu ruxe'eve'e mej a'ucíjxi'in. Setá'aj tihua'umín mú'een.

¹⁷Aj mú mi miyen tíjín:

—Ayee tu'u pua'améca tícha'íi anxí'vica í pan, teajta hua'apuaca í hua'ité.

¹⁸Aj pu i Jesús ayén tíjín:

—Mé seneje'evé'e'í'ipi'ite'e.

¹⁹Aj pu i a'íin hua'uta'a'íj mej a'ujrá'ase í tu'upi tzajta'a. Aj pu i Jesús ra'ancuré'e'í'ipi'i pan, ajta í hua'ité. Aj pu i júte'e ájneereca'a. Tí'ij jí rí'i tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antí'itaaraxi í pan. Tí'ij jí hua'uré'e'í'ipi'ite a'íme'j í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Majta me'ín, a'íime mú hua'uré'e'í'ipi'ite í teite. ²⁰Naíimi'i mú tiú'ucuaa. Jéihua mú huáju'uxai. Ajta jéshua pu avé'eturaa í pan, majta í hua'ité. Tamuáamua'ata'a japuan hua'apua mú te'evé'ejiste sicíri jetze me'íjna jime'e í ti te'avá'aturaa. ²¹Majta me'ín í mej tiú'ucuaa, ayée mú ará'aseca'a a'achú cumu anxíj vi'ira'a í teteca. Majta í mé 'uuca, majta í tí'iríi, a'íí mú majta tiú'ucuaa.

Jesús pu antá'aa í jaj japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Aj pu i hua'uta'a'íj a'íme'j í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej nu'u até'ciine í baarcu jetze mej mi antá'ciine után pújme'en, mej mi me'ín amuacaí me'uun e'ará'asti. Ajta a'íin í Jesús, a'úu pu a'uteájturaa ti ij hua'ar'é'e'itixi'in í teite.

²³Tí'ij hua'ar'é'e'itixi, a'úu pu a'uteájraa í jirí jetze rusefj ti ij raatéjhuauni í Dios jemi. Tí'ij huateática'areca'a, a'úu pu a'utéveeca'a rusefj. ²⁴Ajta a'íjna í baarcu, pu'uri a'imua' aumé'ecaa já'ita'a í jaj japua. Aj pu i huatá'ecareca'a ca'anín jime'e. Temua'a pu te'ateáxijrihua'a í jaj í baarcu jetze a'íjna í eeca jime'e ti auj ráruur'éjveeca'a. ²⁵Aré'a-pua'a, tí'ij tapuá'arijme'eca, Jesús pu ave'eré'ene a'ájna vejli'i huá'a jemi. Jaj japua pu huamé'ecaa. ²⁶Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, matí'ij raasefj, jé'ecan mú tiu'utátziin. Temua'a mú titeejíhuaca'a me'íjna jime'e mej tiu'utátziin. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Chéjcan pu pú'een amíjna.

²⁷Ajta á'iyen, Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Xu'uhuateújca'ane mi ru tzajta'a. Nee nu ne'ín pírci í Jesús. Caxu tí'itziine'e.

²⁸Ajta a'íjna í Pedro, a'íí pu ayén tiraatájé tíjín:

—Tavastara'a, ti pua'a mú'ee pe'ín pú'een, naata'áijte'e nej nemánna urarí'ene'en mú'eetzi jemi a'íjna í jaj japua.

²⁹Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Mú pa'uvé'eme'en.

Aj pu i a'itá'aa í baarcu jetze. Tí'iquí rájraa í jaj japua. Aa pu vejli'i aumé'ecaa a'u ti a'ij 'eene'e í Jesús. ³⁰Tí'ij ráa-mua'areeri'i ti ca'anín jín huatá'ecareca'a, a'íí pu tiu'utátziin. Aj pu a'utéjche

ti a'ucáruite í jaj tzajta'a. Aj pu i ayén huajíjhuaca'a tijín:

—Tavastara'a, ne japua huániuuchi.

³¹ Jíme'en pu ayén tiu'ujíjhuaca'a, aj pu i Jesús ajmeíjca'ataca'a. Rajví'i a'íjna í Pedro. Aj pu i ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Capej a'atzu té'atzaahuat'e'e mú'ee. ¿A'iné 'een jín pecafí ná'atzaahuat'e'e?

³² Matí'ij atéeci í baarcu jetze, aj pu i huat'épua'areca'a a'íjna í eeca. ³³ Matí'ij mi me'ín í mej aráatei baarcu jetze, a'íi mú títunutaxi í Jesús jemi. Aj mú miyen rí'i tiraatajé tijín:

—Mú'ee pej tzi'te'e pe'ín pú'een i yaujra'an í Dios.

Jesús pu tihuá'uhuaa a'ímej í mej tí'icucuí'icaa a'ujna u Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Matí'ij antacíj, aj mú mi aitacíj í baarcu jetze ajna'a já'ahua'a, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Genesaret.

³⁵ Majta me'ín í teite, matí'ij raamuá'a me'íjna í Jesús, aj mú mi tihua'aré'e-i-tí'iraxi nainjapua í mej a'ímuá antachéejme'ecaa. Aj mú mi hua'eráaví'iti naíjmi'ica í mej tí'icucuí'i í Jesús jemi.

³⁶ Jéihua mú rájhuaviiri'i ti hua'utá'an mej mi ra'ajtamuarí'en a'ájna cix-ure'ara'an jetze tíj na'a ti uvíjpi'i. Majta me'ín í mej miyen ra'ajtamuaríej, naíjmi'i mú huaríj.

Jíme'en í ti tzajta'an ru'uteájtuaa tí a'íj pua'a tiú'umua'ati

(Mr. 7:1-23)

15 Matí'ij mi seica ave'eré'ene í Jesús jemi. A'íime mú a'íin pú'een í fariseos, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze. A'uu mú e'eráaci u Jerusalén. Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

²—¿A'iné 'een jín mecaí rá'aste í tavaújsimua'a teeca tihuá'aye'ira a'íime í mé á jamuan á'ujjuhua'an? Camu

miyen rá'aste me'íjna jime'e í mej caí anaújmuaijte'axi'ín metí'icua'aca.

³ Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Seajta mú'een, ¿a'iné 'een jín siyen mé rúujípua í ti tiu'uta'ájtaca'a í Dios sej si se'íjna ará'asten í ruye'irá í sej sena'a rájteu rujíimua'a? ⁴ A'iné Dios pu ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti jíme'en yee: “Patá'aj rá'atzaahuat'e'e a'atáata, pajta a'anána.” Ajta ayén ti jíme'en yee: “Setá'aj raajé'ica a'íjna í ja'ati a'íj pua'a ti'ijteá'axi'i í rutáata na'ari í runána.” ⁵ Mí seajta mú'een, ayée xu tí'ixaxa'a ti i'i x'epi'ín ti pua'a ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a tijín: “Nain a'achú nej caj tí'ijcha'íi, a'íj nu neri raatámuaí'ivejte í Dios. A'íj nu jín caí ché'le tí'ijcha'íi í nej jín amuaat'évaire'en.”

⁶ Tí pua'a ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a, ayée che'atá tí'ixaxa'a jíme'en a'íjna í ja'ati yee capu ché'le ruxe'eve'e ti a'íin hua'utévaire'en í ruvaújsimua'a. Ayee xu mé tirúujípua se'íjna ti Dios jín tiu'uta'ájtaca'a sej si ra'ará'asten se'íjna jime'e í ye'irá sej siyen rujíimua'a sena'a tirájteu.

⁷ Mú'een, mi sej a'íj pua'a tí'teteite, mi sej siyen rá'aste jéjre'ecitze'e, ayée pu tiu'utaxájtaca'a mú'ejmi jime'e a'íjna í Isaías teecan, í ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Ayee pu te'uyú'uxaca'a tijín:

⁸ Naa pu namuajre'e ti pua'a metí'ixajta neetzi jemi,

mi majta, a'íi mú meri mé núurie.

⁹ Capu tí'itíj vaire'e ti pua'a menaateá-najche a'iné matíj mena'a mej tí'imua'ata,

í mej jín tihuá'áijte'e, rujíimua'a mena'a rájteuve.

¹⁰ Aj pu i a'íin hua'utajé í teite. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Rí'i xu'u temua'a naa tiráanamua mú'een sej si yaú'itiée xá'ara'ani.

¹¹ Tí'itíj ti na'a ti tí'icua'iriri, ti

pua'a ja'atí ráacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e, sino a'íi pu raxana'ave'e í ti 'aíjninei í téne'etze'e.

¹² Aj mú mi ajteáxiireca'a jemin a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni tzaa pe caí ramua'aree í ti caí hua'aránajchecha'a a'ímej í fariseos matí'ij ráanamujri'i a'ij pej tiu'utaxájtaca'a?

¹³ Ajta a'íin í Jesús, ayée pu ti-hua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee mú 'een t'ij tu'upi ti caí ja'atí raahuáste, rusej pu ajnéj. Ayee pu che'atá na'a huá'aruuren í Dios t'ij ajta rú'uri'i í tu'upi ti rusej ajnéj a'íjna í ja'ati ti tiu'uhuáste, a'iné a'íi pu rá'i-jcuuxijsin, ajta meteúrieexijsin í tu'upi, Dios pu ayén che'atá na'a mé huau-uhuá'axijsin a'ímej.

¹⁴ Miche'e miyen éene'en. Ayee mú 'een mat'ij a'íime í mej arácucu'un í mej huá'uvi'iti. Tí pua'a sej ta'arácun ayén ra'anaví'ira'a ti ajta arácun mej mi já'ahua'a e'ará'asti naími'i, naími'i mú atévatzijsin a'u ti e'etécun.

¹⁵ Aj pu i Pedro ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Taatá'ixaate'e a'ij ti huataújmua'a a'íjna í niucari í pej pauchén raataxájtaca'a.

¹⁶ Ajta Jesús ayée pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni tzaa secáí seajta mú'een yaú'itie? ¹⁷ ¿Ni tzaa secáí yaú'itie se'íjna? Tí pua'a ja'atí ti'it'ij huácua'ani ti cuá'iri'i, a'íjna ti racua'ani, pua'acié pu me'ecan. Aj pu i ancajrupi í téne'etze'e, a'úu pu a'aráyeijxa í jucáara'an jetze. Ajta á'iyen í'irachu'itan í ti tiú'ucuaa.

¹⁸ Mí ajta, a'íjna ti 'aíjninei í téne'etze'en í ja'ati, a'úu pu a'uvé'eye'i í ru tzajta'a. A'ii pu a'íin pú'een í ti raxana'ave'e a'íjna í ja'ati. ¹⁹ Ayee pu'u xaa ne'u a'iné tzajta'an pu a'uvé'eye'i naíjmi'i í mua'atzíira'a ti a'ij pua'a

'een, ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'atí ayén huárini í ti a'ij pua'a 'een, ti pua'a tí'itecui'ica na'ari sej jamuan tí'ihuaújx-ana'acira'aten. Ajta í ru tzajta'a pu ajta tásiseiri ti ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén tiú'umua'ati ti tiu'unáhua'an, nusu ti ráacuanamua na'ari ti a'ij pua'a tiú'u-jxajtave'e huá'a jemi í teite.

²⁰ Naíjmi'i t'ij na'a ti hui ayén a'ij pua'a 'een, ti tásiseiri í ta tzajta'a, a'íi pu xaa raxana'ave'e í tevi. Ajta a'íjna ti caí anaujmuaíte'en tiú'ucua'ani, capu ti'it'ij a'ij huataújmua'a í Dios jemi. Capu ti'it'ij jín auteájturaa í Dios jemi a'íjna í ja'ati ti caí anaujmuaíte'en tiú'ucuaa.

**Sej ti caí Israel jetze
ajtéme'ecantaca'a ti
ajta té'antzaahua**

(Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu i Jesús á'uraa. A'uu pu a'ará'a a'íjna já'ahua'a chajta'a ti ayén té-ja'arájtehuaa tíjín Tiro, ajtahua'a sej ti ayén tíjín Sidón.

²² Ajta, sej pu ave'eré'ene í Jesús jemi. 'íita'a pu pú'een ti seij chuejra'a japua é'eme'ecan. Ayee mú hua'atamuá'amua tíjín Sirofenicia a'uun ti huacá'a pu é'echejca'a a'íjna í 'íita'a. A pu e'evé'eme antijíihua tíjín:

—Nevástar'a, mú'ee pej i'i yaujra'an a'íjna í David teecan, patá'aj ná'ancu'uvajxi'in. Jé'ecan pu rajpuaíjtzi í niyauj ti 'íita'a a'íjna jime'e ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e.

²³ Ajta a'íjna í Jesús, capu a'atzu huataniú.

Aj mú mi ave'eré'ene a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee mú tirájhuaaviiri'i tíjín:

—Patá'aj raata'íte ti á'ura'ani, a'iné ta cujta'an pu e'evé'eme antijíihua.

²⁴ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee pu Dios neja'uta'íteca'a nej á'ura'ani huá'a jemi í mej Israel jetze

ajtéme'ecan í mej miyen seijre'e tíj cáne'axi í mej á'uvej. Capu neja'uta'íte-ca'a a'ímej jemi í seica.

²⁵ Aj pu í a'ín 'íita'a ave'eré'ene á ve-jli'i jemin. Ajta títunutaca'a. Aj pu í ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, naatévaire'e.

²⁶ Aj pu í Jesús ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Capu ayén tiraavjíte'ej nej huá'a'í'ipi'iri'ira'acare'en í pan í mej racua'aca í tí'irí nej ni chiicate huata'í'ipi'ite'en.

²⁷ Aj pu í a'ín 'íita'a ayén tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, nevástara'a. Aru, casi'i, a'íime í chiicate, ayée mú racua'aca me'íjna í ti te'ení í pan ti aca-jvitze meesa japua a'u mej tejé'ecua'aca a'íime í mej tihuá'ajíte'e.

²⁸ Aj pu í Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Mú'ee 'íita'a, jé'ecan pej té'atzaahuaté'e. Pu'uri muaatá'a a'ij pej tí'ijxe'eve'e.

Jíme'en pu'u ayén tiraataxájtaca'a a'íjna í Jesús, aj pu í huarúj a'íjna í yau-jra'an í 'íita'a.

Jesús pu tihuá'uhuaa jeíhua í mej tí'icucui'ica'a

²⁹ Aj pu í Jesús á'uraa. A'uu pu ejté-nee a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti jé'ejmuaa a'ujna já'ahua'a u Galilea. Aj pu í antíraa í jírí jetze. An pu a'ujyeíjxi.

³⁰ Jéíhua mú e'iré'ene í teite. A'ímej mú e'eráavi'iti í mej tzare'e ráatuaatime í ruíca, majta seica í mej aráccu'un, majta seica í mej caí té'anrí'iréjme, majta seica í mej tí'ipuaíjti'ihuaca'a. Majta mu'íicáca mú e'eráavi'iti í seica í mej tí'icucui'i. Aa mú huá'ajtuaa a'u ti a'utéjvee a'íjna í Jesús. Ajta a'ín, a'íi pu naíjmi'ica pu tiú'uhuaa.

³¹ Jé'ecan mú a'ij te'utaseíj í teite í mej huaje'iré'eneíjte matí'ij hua'useíj í ti ari rí'irístaca'a mej tiu'utaxáj a'íime í mej mejmí'i caí te'anrí'iréjme'e-caa; majta a'íime í mej tí'ipuaíjti'ihua-

ca'a, mu'uri rí'éene'en nainjapua; majta a'íime í mej tzare'e ráatuaatime í ruíca, mu'uri á'ujjuhua'ane'e; majta a'íime í mej aracúcu'unijme'eca'a, mu'uri tí'iseíjraca'a. Majta me'ín í teite, a'íi mú autéjhuii í mej rí'i tiraatá'an me'íjna í Dios tí tihuá'ajíte'e a'ímej í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

Jesús pu tihua'umí a'ímej í teteca í mej muáacua vi'ira'a ará'axca

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu í Jesús hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Naaténxiemiste amímej teitejra'a jemi, a'iné pu'uri huaíca xica teuumé mej á'ujjuhua'an nee jamuan. Camu majta tí'tíj tícha'íi mej ráacua'ani. Canu raxí'leve'e mej caí xi tiu'ucuá'an nehua'aré'e'itixí'ín. Na'ari caí, temua'a mú tí'itemua'itiche'en í juye japua.

³³ Majta me'ín í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'uné jetze é'eri'iri tej ráahuauni í pan tíj na'a tí ruxe'eve'e tí ij tihuá'uci'iti naíjmi'ica í teite? Capu sein i'i rí'irí aya-jna a'u tí caí é'e ja'atí.

³⁴ Aj pu í ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'achúni pua'améca séjcha'íi í pan, mú'een?

Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Aráhua'apua pu pua'amé í pan. Tea-jta cíj caj í hua'ité mej c'íleen.

³⁵ Aj pu í hua'uta'aj í teite mej a'ujrá'ase á chuaata'a. ³⁶ Ra'ancuré'e'í'ipi'í í pan, ajta í hua'ité, aj pu í Jesús rí'i tiraatá'a í Dios. Ajta á'iyen ra'antítaaraxi í pan. Aj pu í hua'uré'e'í'ipi'í í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Majta me'ín, a'íi mú mijta mi hua'uré'e'í'ipi'ite í teite. ³⁷ Naími'i mú tiú'ucuaa. Temua'a mú títéjju'uxai. Majta á'iyen, a'íime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, a'íi mú

raar'éeseij me'ljna ti avé'eturaa í pan ti ra'antítaaraxi. Sicíri mú jetze te'evé'ejiste'axi me'ljna jíme'e ti avé'eturaa. Aráhua'apua sicíri pu te'ará'a. ³⁸ Majta me'ln í mej tiú'ucuaa, ayée mú ará'aseca'a a'achú cumu muáacua vi'ira'a í teteca. Majta rujímua'a mú tiú'ucuaa a'fime í 'uuca, majta í ti'lríi.

³⁹ Tí'ij Jesús hua'aré'e'itixi í teite, aj pu i atejraa baarcu jetze. Tí'ij jí á'uraa. A'uú pu a'ará'a a'ujna já'ahua'a a'u ti e'ejtème'ecan u Magdala.

A'fime í fariseos, jamuan í saduceos, a'fi mú tirájhuaviiri'í ti a'fín Jesús tihua'utasejrate'en í mej jín rí'í te'utasej

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Majta a'fime í fariseos, majta a'fime í saduceos, a'fi mú á e'iré'ene a'u ti a'uteveeca'a í Jesús, mej mi raatémua'itín hua'itzi jíme'e. A'fj mú jín miyen raatáhuaviiri'í ti a'fín hua'utasejrate'en í mej jín ráamua'aree ti júte'e é'eme'ecan í ti jetzen araujca'ane.

² Ajta a'fín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu raayí'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'itj rini u júte'e. Tí'ij hu-atechuúixare, ayée xu tí'ixaxa'a ti nu'una hua'é'ene'e a'ame a'iné huaré'epá'uvi'í pu já'araa. ³ Na'ari caí, tí'ij huatapuá'are, ayée xu seajta siyen jíme'en tí'ixaxa'a yee íjii mú huatéviyi, a'iné huaré'epá'uvi'í pu já'araa, majta nu'ura'utanáa.

Mú'een xu xaa raayí'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'itj rini u júte'e. Mí seajta mú'een, caxu a'atzu raayí'iti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ljna jíme'e ti ari teja'uré'enejsin í xicá'jra'a, ti jetzen Dios ra'antipuá'ajte'en nain.

⁴ Mú'een mi sej a'ij pua'a tí'iteteite, mi sej jeíhua jín auté'itzaara, ayée xu rahuauca í sej jín ráamua'aree ti júte'e é'eme'ecan í nej jetzen aránca'ane. Canu

xaa ne'u ti'itj amuatasejrate'esin sino ayée nu'u, í ti é'esejre'e jíme'en a'ljna í Jonás.

Aj pu i Jesús á huaja'utéhuii. Tí'ij jí iyá'uraa.

Jíme'en í niuucari ti caí jé'iyecan í mej jín tí'imua'atacare'e a'fime í fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Matí'ij antacj utavén pújme'en a'fime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'fi mú ya'uhua'axi í mej ye'era'f'ipi'in í pan mej ráacua'ani.

⁶ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín: —Rí'í xu'u mú'een, se'ljna jíme'e fariseos mej ru'uteáaratzaca í pan tzajta'a ti ij ájcu'ustaa, seajta se'ljna jíme'e saduceos mej majta ru'uteáaratzaca. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁷ Majta a'fime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'fi mú tí'iru'ixaate'eca'a rujímua'a. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee tiu'utaxájtaca'a amájna, a'iné catu ye'erá'f'ipi í pan.

⁸ Aj pu i Jesús ráamua'areeri'í a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Tí'ij jí ayén tihua'uta'fhua'uri'í tíjín:

—Mú'een, mi sej caí a'atzu té'atzaahu-ate'e, ¿a'iné 'een jín siyen tí'iru'ixaate'e yee sej caí pan tícha'ii? ⁹ ¿Ni secaí xi yaú'tie? ¿Ni seri ya'uhua'axi a'achú ti pua'an sicíri te'irájraa í pan ti te'avá'aturaa netí'ij hua'uré'e'f'ipi'ite í mej anxj vi'ira'a ará'aseca'a í teite ne'ljna jíme'e í ta'anxví í pan?

¹⁰ ¿Ni seajta seri ya'uhua'axi a'achú sej pua'amé caj te'evé'ejiste í sicíri jetze netí'ij hua'uré'e'f'ipi'ite í mej muáacua vi'ira'a ará'aseca'a í teite ne'ljna jíme'e í ta'aráhua'apua í pan?

¹¹ ¿A'iné auj tí'irí'iri sej caí yaú'tie se'ljna, í nej caí já'amua'ixaate'e ne'ljna jíme'e í pan sino rí'í xu'u mú'een se'ljna

í mej caí jé'iyecan jín tí'ixaxa'a a'íime í fariseos, majta a'íime í saduceos?

¹² Aj mú xaa mi yaú'itiée muá'araa ti ayén tihua'ixaate'e a'íjna jime'e a'ij mej ye'í tí'imua'ataca a'íime í fariseos, majta a'íime í saduceos. Capu xaa ne'u ayén a'íjna jín tihua'utá'ixaa yee rí'i xu'u mú'een se'íjna jime'e í mej jín ru'uteáaratzaca í pan tzajta'a.

Pedro pu ayén raataxájtaca'a ti Jesús a'íin pú'eene'e ti Dios ra'antíhua'u

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Tí'ij jí Jesús a'uun a'ará'a a'ujna já'ahua'a a'uun ti e'ejtème'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tíjn Cesarea de Filipino. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tíjn:

—¿A'iquí met'íixa í teite ja'atí nej pú'een i nej neajta teáata'a jetze airáane?

¹⁴ Ayee mú tiraatá'ixaa tíjn:

—Seica mú miyen tí'ixa pej nu'u a'íin pú'een a'íjna í Juan teecan ti tí'itemuai'ihuacare'e, majta seica miyen tí'ixa pej nu'u a'íin pú'een a'íjna í Elías, majta seica miyen tíjn pej nu'u a'íin pú'een a'íjna Jeremías teecan na'ari pej nu'u se'j pú'een a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

¹⁵ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjn:

—Ari mú'een, ¿a'iné tejamuá'amitie-jte'e a'atani nej pú'een?

¹⁶ Ajta a'íjna í Simón, ti ajta i'i Pedro, a'íi pu ayén tiraatá'ixaa tíjn:

—Mu'ée pej pe'ín pú'een a'íjna í Ciríistu'u ti Dios án yá'ujra í ipuari japua, mú'ee pej pe'ín pú'een a'íjna í yaujra'an í Dios ti i'i ruuri.

¹⁷ Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tíjn:

—Patá'aj huá'atemua'ave'en mú'ee, Simón, i pej i'i yaujra'a a'íjna í Jonás. Huá'atemua'ave'e a'íjna jime'e, a'iné capu ja'atí ayén timuaatá'ixaa ti íyeyen seijre'e chaanaca japua, sino a'íjna ti

ní'iyau'upua ti júte'e é'eseijre'e u ta japua, a'íi pu xaa ayén timuaatá'ixaa.

¹⁸ Neajta inee, ayée nu hui tí'imua'ixaaate'e pej mú'ee pe'ín pú'een í Pedro, í pej pajta piyen ántehuaa tíjn í ti i'i tetej. Neajta inee, ne'íjna japua i tetej, nee nu rá'ajtaahua í neteyuu. Ajta, capu rí'iríista a'ame ti a'íin tiyaaru'u raatémua'itin a'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'a-ree mej mi huácu'ini í teite.

¹⁹ Nee nu muaatá'asin pej pe'íjna jín antí'amua'aréere pej tihua'antácuune'en í teite mej mi a'uteároute a'ájna Dios ti tejé'ajta. Patíj pena'a pej te'iteanán íyeyen chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a te'iteánajsin u ta japua. Ajta patíj pena'a pej te'antácuuna íyeyen chaanaca japua, Dios pu ajta ayén che'atá na'a te'antácuuna u ta japua. —Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁰ Aj pu i Jesús ayén tihua'íjca a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e mej nu'u caí ja'atí ixaate'e ti a'íin pú'een a'íjna ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

Jesús pu raataxájtaca'a ti nu'u mi'ini

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22–27)

²¹ A'ájna'imua, Jesús pu a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e ti nu'u ayén ruxe'eve'e ti á'ura'ani a'ánna Jerusalén. A'u'u pu nu'u jéhua rajpuafítzi a'ame. Majta nu'u a'íime í mej hua'avaujsi í mej Israel jetze ajtème'ecan, majta nu'u a'íime í mej tí'ajta hua'atéyujta'a, majta nu'u a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, naími'i mú a'ij pua'a raruuren. Ruxe'eve'e nu'u mej raajé'ica. Aj pu ijta huatarújsin huaíca xicá'jra'a jetze.

²² Ajta a'íin í Pedro, a'íi pu ra'iráavi'iti á'ayee. Aj pu i a'utéjche ti ra'ajteá'axi'in a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjn:

—Ché'e a'ij tí'imua'aire'e ti ij caí ayén tí'imuaruure, nevástar'a.

²³ Aj pu i pí incuré'ejvej a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Pedro tíjn:

—Aricu á'ura'a, mi pej i'i Satanás. Jé'ecan pej tina'antiú'uuni'i nej ni auteáturan í Dios jemi a'iné capej piyen tí'imua'atze a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, sino a'ij mej tí'ijxe'eve'e í teite.

²⁴Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti nee jamuan á'uche'ecane'en, ruxe'eve'e ti a'íin caí ché'e ayén rijca a'ij ti tí'ijxe'eve'e rusej, sino ayée pu tí'u'jxe'eve'e ti a'íin rajpua'ítzi á'ara'ani nee jamuan ruxí'e-
vi'ira'a jime'e.

²⁵'Ayee pu'u, ja'atí ti na'a ti tí'itese'e ti caí huámi'ini, a'íi pu xaa ne'u mi'ini. A'íj pu á'ujisin í ruxíejniu'uca ti auj rurica'a. Ajta a'íin í ja'atí ti ayén éeni'ici'e huámi'ini a'íjna jime'e ti na'ará'astijre ineetzi, a'íi pu xaa ne'u rateuni í ruxíejniu'uca ti auj rurica'a.

²⁶'Ahuii, ti pua'a ja'atí nain huamu'áitin naíjmi'i ti íiyen seijre'e chaanaca japua, ¿ni qui tiraatéva'iri a'íjna ti raamu'áiti ti pua'a yá'urieeni í ruxíejniu'uca ti auj rurica'a? Capu xaa ne'u a'atzu tiraatéva'iri. Ari, ¿tí'itáani jín tí'ipuata'atan a'íjna í ja'atí ti ij Dios ajtahua'a raatátisten í xiéjniu'ucare'ara'an ti auj rurica'a? Capu tí'itíj jín tí'ipuata'atan xaa ne'u.

²⁷'Neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, nee nu neajtahua'a yé ve'ecánejsin. Ayee nu che'atá nena'a huatasejre'esin nain jime'e tíj ajta seijre'e í Dios ti ní'ya'upua. Huá'a jamuan nu hui neajta huatasejre'esin a'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua. Neajta nu tihua'utá'asin sej neajta sej naíjmi'ica a'ij ti tihua'uvíjte'e a'ij mej tí'itíj huáruu, sej ajta mi sej.

²⁸'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jime'e, seica mej yé huaté'u-uca ayajna, a'íi mú caí huácui'ini ajta mena'a caí amuacaícan naasej í nej nea-

jta teáata'a jetze airáane nej ni yé tanén nej ni tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

Tí'ij Jesús seicié tiu'utaújseijrataca'a

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Teuumé'eca a'achú cumu aráj-sevi xica, aj pu'i Jesús antíraa jírí japua. A'ímej pu a'uví'iti a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, í ti juutzeájra'an pú'een a'íjna í Jacobo. ²Matí'ij me'uun a'uté'uuca'a, aj pu'i seicié tiu'utaújseijrataca'a a'íjna í Jesús mej seijraca. Ayee pu temua'a tí'ité-mastacare'e í néerime'ara'an tíj xicaj. Temua'a pu tiu'utécuinareca'a í cíix-ure'ara'an. Ayee pu tí'itétaatiye'icaa tíj taij. ³Majta á'iyen, hua'apua huatasejre huá'a tzajta'a. A'ii mú a'íin pú'eene'e a'íjna í Moisés teecan, ajta a'íjna í Elías ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'íi mú tí'ixajtaca'a í Jesús jamuan.

⁴Ajta a'íin í Pedro, a'íi pu ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Tavastara'a, naa pu xí'epi'ín tej yé huaté'uu tiyajna. Tí pua'a mua'aráana-jche, tej huaícaca huátaahuaa í inaa-mua. Sej pu muaci'íti mú'eetzi, ajta sej, amíjna mi Moisés. Ajta sej pu raci'íti amíjna mi Elías.

⁵Aúche'e pu tí'ixáataca'a tí'ij jaitiri e'ecávi'irixi huá'a japua. Huá'a tzaj-ta'a pu rájrupi a'íjna í jaitiri ti naa tí'itetáatiye'i. Aj pu i tzajta'an e'icá-namuajre ti ja'atí ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—A'ii pu a'íin pú'een í niyauj, í nej raxí'eve'e. Jé'ecan pu rí'i tineetá'aca ineetzi. Xáanamujri'i se'íjna. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁶Matí'ij ráanamujri'i me'íjna, aj mú mi e'eráavatzí á chuaata'a a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'iné temua'a mú tiu'utátziin.

⁷Aj pu i Jesús á ve'eré'ene huá'a jemi. Tí'ij jí hua'ajtamuariej. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Xá'ajhuiixi'i mú'een. Caxu tí'tiziiine'e.

⁸Majta me'ín, Matí'ij mé uunéjne'ere-ca'a, capu ché'e mé'e é'ejatijca'a. A'li pu'u án jé'eseijre'eca'a a'íjna í Jesús.

⁹Matí'ij já'ita'a a'ucajú'uca í jírí japua, Jesús pu ayén tihua'utá'ijmiijri'i tíjín:

—Caxí xu ja'atí ixaate'e a'ij sej tiu'uséj. Seuche'e rachú'eve'e ajta ne-na'a caí inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, aitéra'ani huá'a tzajta'a í mi'íhichte.

¹⁰Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín miyen tí'ixaxa'a a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze miyen tíjín amuacáí pu nu'u ruxe'leve'e tí yé uvé'enen a'íjna í Elías?

¹¹Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayej ti'ayajna. Elías pu xaa yé uvé'enejsin tí ij nain tiu'ujé'cuare'en mej mi majtáhua'a ra'ará'astijre'en í Dios.

¹²Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaaate'e tí a'íin Elías ari yé uvé'ene. Majta me'ín, camu raamuá'a sino ayée mú ráaruu a'ij mej tí'ijxe'leve'eca'a. Ayeé mú majta che'atá mena'a neruuren ineetzi, i nej neajta teáata'a jetze airáane. Puaíjtzi mú majta naatá'asin ineetzi.

¹³Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi ráamua'areeri'i tí a'íin a'íjna jíme'en tiu'utaxájtaca'a í Juan teecan tí huá'amuai'ihuacare'e.

Jesús pu tiráahuua sefj í temuajj tí tzajta'an seijre'eca'a í tiyaaru'u

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Matí'ij me'uun a'ará'a a'u mej e'etiú'jseire'eca'a jeíhua í teite, sefj pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Aj pu i e'evé'etunutaca'a vejli'ipuan. ¹⁵Ayeé pu tirájuhuaviiri'i tíjín:

—Nevástara'a, patá'aj rá'ancu'uvajxi'ín í niyauj. A'íi pu rutímua'i. A'íj pu jín rajpuaíjtzi huáp'i. Mu'liit' pu

anájve taij tzajta'a, ajta á jaata'a. ¹⁶Nee nu ye'eráavi'iti a'ímej jemi í mej mú'leetzi jamuan á'ujujhua'an mej mi tiráahuuaate'en. Majta me'ín, camu raayí'tihua'a muá'araa.

¹⁷Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Mú'een mí sej caí a'atzu té'atzaahuate'e, mí sej caí mé úumua'aree, ¿a'achúni pua'an nine'ira'a aúche'e ruvi'leve'e nej niyen huatevéé ná'ara'ani mú'ejmi jemi? ¿Ni ayén ruxe'leve'e nej á'ateevi'in tíj na'a rusén jíme'e nej niyen mú'ejmi jemi yé huatévéeca nej ni rí'í amuáaruuren? Mé se'evé'evi'itichi mí pa'ari'i.

Matí'ij mí á ye'evé'evi'iti. ¹⁸Aj pu i Jesús ra'ajté'axi a'íjna í tiyaaru'u tí pa'ari'i tzajta'a seijre'eca'a. Aj pu i huirájraa. Jíme'en pu'u huirájraa, tí'iquí huarúj a'íjna í pa'ari'i. ¹⁹Matí'ijtá mí, a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, rujjímua'a mú tiu'uxájtaca'a a'íjna jamuan í Jesús. Ayeé mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín tecaí raayí'tihua'a ta'araa tej raatamuárite'en te'íjna í tiyaaru'u tí tzajta'an seijre'eca'a?

²⁰Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayeé pu'u ti'ayajna, a'iné caxu a'atzu té'atzaahuate'e. Ayeé nu tejá'amua'ixaaate'e jé'iyecan jíme'e, temua'a pu tí'ivaire'e sej siyen té'atzaahuate'e í ru tzajta'a tí ayén teja'uré'enen a'ij tí tejamuá'amitiejte'e. A'íi pu'u ruxe'leve'e sej siyen té'atzaahuate'e cáj caj. Tí pua'a siyen cáj caj té'atzaahuate'e, aj pu xaa ri'írí sej si siyen tiraata'ájte'en amíjna mí jírí tíjín: “Tíchesi, atéajra'a á jaata'a já'ahua'a játe'ana jetze tí ve'éé.” Ajta a'íin mí jírí, ayée xaa ne'u rini. Ayeé pu'u xaa ne'u, tí pua'a siyen té'atzaahuate'e, nain xu jín raayí'tihua'a xá'aju'un. ²¹Ajta, setá'aj siyen raatamuárite'en se'íjna í tiyaaru'u tí ayén 'een tíj amíjna,

ayée pu tiú'ujxe'leve'e sej raatáhuavii í Dios, seajta huaúru'itzi'ive'en.

**Jesús pu ajtahua'a
raataxájtaca'a ti nu'u mi'ini**

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Matí'ij mauj najmi'i á'uju-jhua'ane'e me'újna já'ahua'a ti jetzen e'ejtème'ecantaca'a u Galilea, Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu ja'atí tiu'utátuiire'esin ineetzi jime'e í nej neajta teáata'a jetze airáane. A'íi pu neetzi jime'e hua'utátuiire'esin a'ímej jemi í teteca. ²³Majta me'ín, ayée mú neejé'icatan. Mí neajta inee, ayée nu hui huatarújsin huaíca xica jetze. Yee pu'u xaa ne'u teja'uré'enejsin.

Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, je'íhua mú huataújxieemiste matí'ij ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a.

**Jíme'en í mej jín
tít'itaná'achita'a u teyujta'a**

²⁴Matí'ij mi chajta'a a'ará'a a'ujna Capernaúm. Matí'ij mi seica e'iré'ene jemin a'íjna í Pedro. A'ii mú a'íin pú'een í mej tiú'ujijve'e me'íjna jime'e í hua'apua tumin í ti jín tiu'utévaire'esin huá'a teyujta'a. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni caí t'íinajchitan a'amua maestro a'íjna í hua'apua tumin í ti tiu'utévaire'esin u tatéyujta'a?

²⁵Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Aa ni'ijta ne'u.

Aj pu i Pedro uteájrupi u chí'ita. Capu xi t'ítít'ij a'ij tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro, sino Jesús pu amucaí ayén tiraatá'ixaa tijín:

—¿A'iné timuá'amitiejte'e, Simón? ¿A'atéenqui mejíjve'e a'ímej í rey í mej t'íaijta íiyen chaanaca japua? ¿A'atéenqui mejíjve'e ca'ín a'íime í mej t'ít'itua'araca í mej te'iráati'ici, na'ari me'íjna jime'e a'achú ti caj se'íj t'íijcha'íi? ¿Ni qui a'ímej mejíjve'e í

ruyaujmua'a ca'ín qui a'ímej í mej se'íj chuéjra'a japua é'eme'ecan?

²⁶Pedro pu ayén tiu'utaniú tijín:

—A'íime í mej se'íj chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Ajta Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—A'íj pu jín, capu ruxe'leve'e í mej tiu'utana'ájchita a'íime í huá'ayaujmua'a.

²⁷Mí ajta, tetá'aj caí tiyen hua'utaniú'ucaste'en, ayée pej huárini. Patá'aj hui u á'ume'en a'u ti e'leve'e'ástime í jaj. Pajta ra'ateáhua'axin í cua'itzi'ípua á jaata'a. Pajta, pe'íjna í hua'í, í ta'amúajca pej raatévi'ira, patá'aj ra'acána'axin, án pej pi yé'eteuni í téne'etze'en se'íj í tumin ti ayén t'íijnajche a'achú cumu muáacua tumin. Patá'aj ye'erá'ín í tumin patá'aj tihua'unájchite'en, pajta ineetzi jime'e.

¿A'ataani jaítze'e ruxe'leve'e?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 A'ájná'imua, a'íi mú ave'eré'ene í Jesús jemi a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'ataani jaítze'e ruxe'leve'e í Dios jemi se'íj í ti ta jetze ajtème'ecan?

²Aj pu i Jesús se'íj huatajé í pa'ari'í. A já'ita'a ya'utára a'u mej e'eré'etei í seica.

³Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jee xaa, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e ti ayén ti'ayajna. Tí pua'a se-caí seicé tiú'umua'ati, ti pua'a se-caí siyen rahuauca sej siyen che'atá sena'a jé'iyecan jín t'íimua'ajca matíj mi t'í'irí, caxu ja'anáj a'uteáruti í ta japua Dios ti é'esejre'e.

⁴A'íj pu jín ayén t'í'een, ja'atí ti na'a ti ayén huataújsejrata ti caí t'ítít'ij ruxe'leve'e, ayée pu xaa éene'e a'ame t'íj a'íjna i pa'ari'í. A'ii pu a'íin pú'een í ti jaítze'e ruxe'leve'e í Dios jemi. ⁵Ajta, ja'atí ti na'a ti ayén ra'ancuré'evi'ti neniúcajtze'e se'íj í pa'ari'í t'íj a'íjna,

a'íjna í tevi, a'íí pu ajta na'ancuré'evi'ti ineetzi.

Tí pua'a ja'atí ca'aníjra'a ratá'an sejí ti te'uté'itzeen í Dios jemi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶'Ja'atí ti na'a ti a'ij pua'a tiru'uté'an í ru tzajta'a í ruxí'ej pa'ari'í ti ayén ná'atzaahuat'e'e t'íj a'íjna, ayée pu ti'ijtzú a'íin í ja'atí, amuacaí mej me'uun u ra'acáavi'ire í tete se'uníjra'a ti ve'ée matá'aj ra'ateájrieeni á jaata'a ti ij a'íin a'ujámin.

⁷'Cui'i xaa huá'a jemi, a'ímej í mej yen huachéjme íyien chaanaca japua, í mej majta ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi auteáturan í Dios jemi. Ayee pu tiujú'ujxe'eve'e mej mi í seica ayén auteáturan í Dios jemi. Mí ajta, cui'i xaa ne'u a'íjna jemi ti ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen huárini.

⁸'Patí'ij auteáturan í Dios jemi, ti pua'a piyen tiru'ujpuá'ajte'en í á jetze, piyen tíjín nemuajca'a pu pú'een'e'e, na'ari ne'íica pu pú'een'e'e, ayée nu tí'imua'ixaate'e. Para'antive'íjche, pej pí mé rúurieni. Jé'ecan pu jaítze'e timuaatéva'ire pej a'uteáturan sejí jime'e í amuájca'a, na'ari sejí jime'e í a'íica a'ájna Dios ti é'eseijre'e, a'ájna pej e'erúuri pua'amé jemin. Na'ari pecaf piyen huárini, hua'apuaca pej jín í amuájca'a na'ari hua'apuaca jín í a'íica pej a'uteáruti a'ájna já'ahua'a a'u ti caí é'emí'ini í tajj.

⁹'Ajta, ti pua'a piyen jetzen tiru'ujpuá'ajte'en mua'a jí'í pe'íjna í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aítátichi. Mé pej rúurieeni. Jé'ecan pu timuaatéva'ire pej piyen a'uteárute sejí jime'e í 'ají'í a'ájna Dios ti tejé'ajta. Na'ari caí, ayée pej hua'apuaca jín ájji'isi tí'ij a'íin muajá'u-jisin a'u ti caí ja'anáj é'emí'ini í tajj.

Jíme'en í cáne'a ti á'uvej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰'Rí'í xu'u mú'een sej si caí a'ij pua'a huajá'useijra sejí ti auj cílieen. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua, í mej majta huá'acha'íi muá'ara'ani, ja'anáj ti na'a, a'íi mú huat'é'uu jemin í ti ní'iyá'upua ti é'eseijre'e u ta japua. ¹¹Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne nej ni huá'a japua huániuuni a'íjna ti á'uvej.

¹²'¿A'iné tejamuá'amitiejte'e a'ij ti huárini í ja'atí ti anxíte huá'ajye'emua í cáne'axi? Tí pua'a sejí á'uveti mé já'ahua'a, ¿ni caí ayén rini? A'íi pu hua'jutéhuiite'esin na'íjmi'ica í seica a'ánna jirí jetze. U pu a'um'é'e a'ame ti ij raaré'e-huauni a'íjna ti á'uvej. ¹³Ajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu ti'ayajna, ti pua'a a'íin mé'e yé'uteuni, jaítze'e pu rí'í tiraatá'ixaa a'íjna jime'e ti ráateu í ti á'uvej, caí mi seica í ti ari huá'jutéhuiite'eca'a.

¹⁴'Ayee pu che'atá na'a 'een a'íjna jemi a'íjna í ti á'amua'iyá'upua ti ta japua é'eseijre'e. Capu a'atzu raxí'eve'e ti sejí á'uveti ti cílieen t'íj a'íjna i pa'ari'í.

A'ij tej nu'u ye'í tiraatá'uuni'í í ta'ihuaara'a

(Lc. 17:3)

¹⁵'Tí pua'a a'ihuáara'a ti'it'íj jín auté'itzen mú'etzi jemi, ayée pej huárini. Aricu, u a'utá'ixaate'e avíitzi jime'e í ti jín auté'itze mú'etzi jemi. Tí pua'a a'íin muá'antzaahuat'en, mú'ee pej xaa raamuá'iti í a'ihuáara'a sej si seajtáhua'a ru'ihuaamua'a xá'ara'ani temua'a naa. ¹⁶Mí ajta, ti pua'a caí muá'antzaahuat'en, patá'aj seica ánvil'itín a'íjna jemi, hua'apuaca mej mi ráamua'aree ti pua'a muá'antzaahuat'en nusu caí. Tí pua'a

a'ihuáara'a caí muá'antzaahuat'e'en, a'íime í mej hua'apua, ayée mú tiu'utaxájta ti ayén ti'ayajna í pej jín jetzen tí'ijpua'ajte'e a'íjna í a'ihuáara'a. ¹⁷ Ajta á'iyen, ti pua'a caí huá'antzaahuat'e'en í mej hua'apua, patá'aj hua'utá'ixaate'en naijmi'ica í mej tiújse'iri. Ajta, ti pua'a a'ihuáara'a caí huá'antzaahuat'e'en a'ímej, ayée pej che'atá pena'a raruuren patíj huá'aruure a'ímej í mej caí ajtéme'ecan mú'ejmi jetze nusu a'íime í mej tiú'ujijve' í gobierno jetze me'ecan.

¹⁸ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jime'e, setíj sena'a sej tí'ijmii íyien chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a té'ijmi u ta japua. Ajta setíj sena'a sej huatá'aca íyien chaanaca japua, Dios pu ayén che'atá na'a huatá'aca u ta japua.

¹⁹ Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e mi sej íyien chaanaca japua huaté'uu, ti pua'a siyen che'atá sena'a tirú'umua'a-reere mi sej hua'apua se'íjna jime'e a'íj sej ye'í tí'ijhuaviiran í Dios jemi, a'íjna ti ní'iyá'upua, ayée pu che'atá na'a á'amuaruure a'íj sej tí'ijhuavii. ²⁰ Ayee pu hui té'eme, a'íné a'u ti na'a mej e'tiújse'iri neniúcajtze'e, a'úu nu a'utevée na'ame huá'a tzajta'a. Capu amín a'íj ti pua'a mehua'apuáj mena'a na'ari mehua'íca mena'a.

²¹ Ajta a'ín í Pedro, a'í pu ave'eré'ene í Jesús jemi. Ajta ayén tiraata'íhua'uri'í tíjín:

—Nevástara'a, ¿a'achúni pua'amé ruxe've'e nej tiraatá'uuni'í í ne'ihuaara'a ti pua'a ti'ítíj jín auté'itzen neetzi jemi? ¿Ni qui aráhua'apua pua'amé?

²² Jesús pu ayén huataniú tíjín:

—Canu niyen raataxájta yee aráhua'apua, sino aráhua'apuájetze hua'ícate japanu tamuáamuata'a japanu aráhua'apua.

Jíme'en a'íjna ti té'echa'íica'a ti ajta caí tihua'utá'uuni'iramí'ica'a

²³ Ayee pu tí'ijxe've'e í Dios mej mi tí'ihuaúruuni'í seij majta seij. Na'ari caí, ayée pu che'atá na'a huá'aruuren tíj a'íjna í rey ti ayén tí'ijxe've'e'eca'a ti raaxí'epi'intare'en a'achú mej caj té'echa'íica'a a'íime í mej ravaire'eca'a. ²⁴ Pu'uri a'utéjche ti ayén tiraaxí'epi'intare'en, mat'íj seíj a'uré'eneijte jemin ti jé'íhua té'echa'íica'a, a'achú cumu tamuáamuata'a vi'ira'a tumin. ²⁵ Ajta a'íjna ti té'echa'íica'a, capu tí'ituaave'eca'a í ti jín tiraanájchite'en. A'íj pu jín, í rey ayén tiu'uta'aíjtaca'a mej nu'u huá'utuaani a'íjna í teáata'a, ajta í íra'ara'an, majta í tí'írí ajta nain ti tí'ijcha'íi. Ayee pu tiu'uta'aíjtaca'a ti ij tiraanájchite'en nain a'achú ti té'echa'íi.

²⁶ Aj pu i a'ín ti té'echa'íi tí'tunutaca'a á vejli'ipua í rey jemi. Jé'íhua pu rajjé tíjín: “Paúche'e nechu've'e. Nee nu xaa tí'imuanajchite'en nain jime'e a'achú nej timuá'acha'íire'e.”

²⁷ Ajta a'íjna ti rajjive'e, a'í pu rá'an-cu'uvajxi. Tiraatá'uuni'iri'í nain jime'e í ti té'echa'íica'a. Aj pu i raatátuaa.

²⁸ Jíme'en pu'u huirájraa a'íjna ti ravaire'e, aj pu i seíj huáteu ti ayén ajta tirá'acha'íire'eca'a. Anxíte tumin pu'u té'echa'íica'a. A'í pu raatévi'í. Tí'ij jí a'utéjche ti ra'antévi'í í cijpáara'an jetze. Ca'anín pu jín ayén tiraata'aíjte tíjín: “Tinaanájchite'e a'achú pej tiná'acha'íire'e.”

²⁹ Aj pu i tí'tunutaca'a a'íjna ti ajta ayén ravaire'eca'a a'íjna í rey. Ayee pu tiraatajé tíjín: “Paúche'e nechu've'e. Nee nu tí'imuanajchite'en.”

³⁰ Mí ajta a'íjna í seíj, capu raataxí'eve, sino iyá'uraa. Ajta á'iyen tiraata'aíjtaca'a mej nu'u ra'iteáanan

ajta na'a caí tiraanájchite'en nain a'achú ti té'echa'íica'a.

³¹ Majta me'ín í seica í mej ravaire'e a'íjna í rey, mat'íj tiu'uséj a'íj ti ti'it'íj huar'íj, mat'íj mi u á'uju'un jemin í ti tihuá'ajte'e. Nain mú raatá'ixaa a'íj ti ti'it'íj huar'íj.

³² Ajta a'íjn í rey, ti'iquí raata'aíj-taca'a a'íjna í ti ravaire'e. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjn: "Mú'ee pej nevaire'e, huápi'i pej a'íj pua'a tí'itevij. Nee nu timuaatá'uuni'iri'i nain jime'e a'achú pej tiná'acha'íire'eca'a ne'íjna jime'e í pej piyen tinéjhuaviiri'i." ³³ ¿Ni caí ayén tiraavíjte'eca'a pej piyen che'atá pena'a rá'ancu'uvajxi'ín í axí'ej tevi ti nevaire'e net'íj neajta inee timuá'ancu'uvajxi mú'eetzi?"

³⁴ Ajta a'íjn ti tí'ira'ajte'e, jé'ecan pu huataniú'ucaca'a a'íjna jemi. Aj pu i a'uun tiu'utátui a'ímej jemi í mej huá'anaamuaca mej mi ra'íteáanan ajta na'a caí nain tiraanájchite'en a'achú ti té'echa'íica'a.

³⁵ Ajta a'íjn ti ní'iyá'upua ti ta japua é'esejre'e, ayée pu che'atá na'a á'a-muaruuren seij ajta seij ti pua'a pecaí tiraatá'uuni'i í a'ihuáara'a tzáahuati'ira'a jime'e.

Jíme'en a'ímej í mej taújtu'aara mej runeiche

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Tí'íj Jesús raatapuá'ajtaca'a ti ayén tihuaú'ixaate'e, ti'iquí a'uun e'erárraa a'uun ti huatacá'a u Galilea. Ajta antárraa után pújme'en í játe'ana jetze u Jordán. A'uu pu a'ará'a t'íj na'a a'úu ti huacá'a u Judea. ² Jéihua mú teite a'uc'íj jamuan. Ajta a'úu pu tihuá'uhuaa í mej tí'icucui'ica'a.

³ Aj mú mi seica e'iré'ene í Jesús jemi. Fariseos mú pú'een a'íjme. A'íjme méjhuauca'a mej raatémua'itín ti ij auté'itzen ti'it'íj jime'e. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tíjn:

—¿Ni qui a'íj tí'iri'iri ti ja'atí ayén mé rúurieeni í ru'íj ti'it'íj jime'e, ti'it'íj ti na'a, capu amín a'íj?

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjn:

—¿Ni qui secaí ja'anáj ra'uj'íjve í yu'uxari jetze ti jíme'en yee a'íjn ti nu'u amuacaí huá'utaahuaca'a í teite, ayée pu na'íjmi'i huá'utaahuaca'a í teáata'a, ajta í 'íita'a? ⁵ Ajta ayén tiu'uxájtaca'a a'ájna'ímuaa tíjn: "A'íj pu jín a'íjn teáata'a ajtaméj í ruvaújsimua'a jemi. Ru'íj pu nu'u jamuan huateáturaasin. Majta me'ín í mej hua'apua, ayée mú huataújruejsin cumu se'íj pu'u í tevi."

⁶ Ayee pu'i tí'een, camu ché'e hua'apua mena'a sino cumu se'íj pu'u. A'íj pu jín, í ti Dios hua'anténajchi, mich'é'e caí ajtaújhua'anan í teite.

⁷ Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjn:

—Tí pua'a ayén tí'éene'en, ¿a'íné 'een jín tiu'uta'aíjtaca'a a'íjna í Moisés teecan ti nu'u ja'atí ru'íj a'íjn huatapíjte'en í cuapée ti'it'íj í ti jín mé rúurieni?

⁸ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjn:

—Ayee pu 'een jín Moisés ayén amuaatá'a ti ja'atí ru'íj í cuapée huatapíjte'en mej mi ráamua'aree ti mé rúurie í ru'íj a'íné capu ti'it'íj a'amua jetze tásiseiiri sej si rí'i tihuá'ajcha'íi í seica. Ayee pu xaa Moisés amuaatá'a. Mí ajta, capu ayén éene'e í 'ajmí'ímua.

⁹ Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e. Capu ri'iri ti ja'atí cha'a na'a mé rúurieni í ru'íj. A'ii pu'u a'íjn pú'een í ti jín ri'iri ti ja'atí mé rúurieni í ru'íj. Tí pua'a a'íjn íra'ara'an se'íj jamuan tí'ihuaujxana'acira'aten, aj pu xaa í'iri'iri ti mé rúurieeni. Ajta a'íjn cína'ara'an ti ayén cha'a na'a mé rúurie í ru'íj, ti pua'a á'iyen se'íj ancuré'evi'itín í 'íita'a, a'íj pu tíu'ujxana'acira'aten a'íjna jemi í ti mé rúurie. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁰ Majta me'ín í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, ayée mú tiraatá'ixaa tíjn:

—Tí pua'a ayén 'een a'ímej jemi í mej néjne'iche, ayée pu titá'amitiejte'e itejmi a'íjna jime'e, ayée pu tí'ixi'epi'in mej caí néjne'iche.

¹¹ Ajta Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Camu naíjmi'i miyen yaú'itiée muá'aju'un, sino a'íi mu'u í ti Dios hua'utá'a mej mi miyen te'utáviicua'i ruxí'eví'ira'a jime'e. ¹² Ayee pu'u 'een a'iné ayée pu tihua'ucí'i seica tíj na'a mej huanúnu'ihuaca'a. Majta seica, ayée mú 'een a'iné tteca mú miyen huá'uruu. Majta seica, a'íi mú raaxí'epi'intare rujímua'a mej mi te'enteáruite í Dios jemi. A'atí ti na'a ti ayén tiraayí'iti, ché'e a'íin ayén huárini.

Jesús pu rí'i tihua'uteájtuaa í tí'iríi í mej cílieen

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta me'ín í seica, tí'iríi mú á e'evé'eví'iti í Jesús jemi ti ij a'íin hua'ajtamuarí'en, ajta ti ij Dios jemi raatéjhuauni a'ímej jime'e. Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú autéjhuii mej hua'ajteá'axi'in a'ímej í mej tí'iríi avé'eví'itixi. ¹⁴ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj hua'utá'an mi tí'iríi mej yé ve'eré'enen neetzi jemi. Caxu huá'í-jmíjra, a'iné a'íime í mej a'uté'uu í Dios jemi, naími'i mú miyen 'een matíj me'ímej mi tí'iríi.

¹⁵ Aj pu i huá'amu'uutze'e hua'avé'e-muari'ejxi a'íjna í Jesús. Ajta iyá'uraa.

Temuaij ti chijteaanica'a tiu'utaxájtaca'a jamuan í Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Ajta seíj pu e'iré'lene í Jesús jemi. Teáata'a a'íjna. Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Maeestru mi pej rí'i mé teúúmua'a-ree, ¿tí'itáani i'í xí'epi'in ti ruxe'eve'e nej ni niyen huárini ti i ayén náaci'iti nej ru-

uri ná'ara'ani í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e?

¹⁷ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—¿A'iné 'een jín piyen tí'inejee pe'íjna jime'e nej rí'i mé teúúmua'aree ca'ín qui inee rí'i neti'itevi? Seíj pu'u a'íin pú'een tí rí'i mé teúúmua'aree; a'ii pu a'íin pú'een í Dios. Tí pua'a piyen tí'ijxe'eve'e ti muáaci'iti pej piyen ruuri puá'ara'ani í Dios jemi, patá'aj piyen ra'ará'astijre'en a'ij ti tiu'uta'ájtaca'a í Dios.

¹⁸ Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í ja'ati tijín:

—¿Tí'itáani niuucarijra'a na'ará'astijre'en?

Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tijín:

—A'íjna ne'u ti ayén huataújmua'a yee “capej tí'itecuilica”, ajta a'íjna ti jíme'en yee “capej tí'axana'acira'ate”, ajtahua'a seíj ti ayén yee “capej tí'inahua'aj, capej pajta ja'atí hua'itzi jín tí'ixáate'e”. ¹⁹ Ajta pu hui ayén tiu'uta'ájtaca'a í Dios a'íjna jime'e pej nu'u huá'ajtzaahuatí'ire'e í a'atáata, pajta í anaanaj. Pajta, piyen huárini pej pi piyen rí'i tirájcha'íi í axí'ej tevi patíj aseíj.

²⁰ Ajta a'íjna í temuajj, ayée pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Nain nu jín te'ará'aste tíj na'a tí'ípua'amé. ¿Tí'itáani auj ná'aturaate'e?

²¹ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ayén tímua'aráanajche pej nain jín te'ará'asten, ayée pej huárini. Arícu, nain tiu'utuáa í tiá'a. Pajta hua'uré'an í tumin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Tí pua'a piyen huárini, jé'ecan pepu'u ra'ancuré'asin í ta japua í Dios jemi. Aj pepu'u xaa, mú a'utá'iyi'i patá'aj neetzi jamuan á'uche'ecane'en. —Ayee pu tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús.

²² Tí'ij ayén tiráanamujri'i a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a, aj pu i utéevatzi í ru tzajta'a a'íjna í temuajj. Huatáu-jxieemijte a'iné jeíhua pu tí'ijcha'íica'a.

²³Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'fimej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tijn:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Temua'a pu tí'imuari'eri mej a'uteároute a'ájna Dios ti é'esejre'e a'fime í chíjteaani. ²⁴Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e. Jaítze'e pu muári'eri ti chíjteaani a'uteároute a'ájna Dios ti é'esejre'e caí ti cameeyu'u anaarute ti'itij p'íse'e jetze ti anacun.

²⁵Majta a'fime, matí'ij miyen tiráana-muajri'i, jé'ecan mú a'ij te'utasefj. Majta miyen tí'iru'ihua'u tijn:

—¿Tí pua'a ayén tí'eene'en, aii tá'uj na'a tí'iri'iri ti ja'atí a'uun a'uteáturan a'u ti Dios é'esejre'e?

²⁶Aj pu i Jesús hua'usefj. Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—A'fimej jemi í teteca, capu xaa a'ij tí'iri'iri. Mí ajta, a'fí pu xaa raayí'iti í Dios.

²⁷Ajta a'ájna í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijn:

—Teajta iteen, nain tu teri mé teuhua'axi í tej tí'ijcha'íica'a tej ti á'ujjuhua'ane'en á'a jamuan. ¿Tí'itáani taci'iti itejmi?

²⁸Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Aye nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e. A'ájna xicájra'a jetze ti Dios nain jín ti'ijéjcuare'en, inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, a'ájna netí'ij aujyejxi'isin japuan í ne'ipuá, ayée pu sefire'e a'ame temua'a naa mej mi atanéjne'ere. Seajta mú'een mi sej ne jamuan á'ujjuhua'an, ayée xu che'atá sena'a títeujrá'sixi'in japuan í á'amua'ípua, seij seajta seij. Tamuáamuata'a japuan hua'apua xu ará'ase mú'een, ajta ayén te'ará'ase í á'amua'ípua. Aj xu si siyen tihua'uxí'epi'in-tari'ire'en a'fimej teitejra'a í mej Israél jetze ajtémecan, a'fimej teitejra'a mej miyen tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

²⁹Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e, ja'atí ti na'a ti ti'itij á'urieeni a'ájna jime'e ti á'uche'ecane'en neetzi jamuan, ti pua'a chí'ij, nusu ruja'atzimúá na'ari rucu'utzimúá o rujúutzimua'a, ca'ín rutáata, runáana na'ari ti pua'a yá'urieeni í chuej ti japuan tí'ihuaste'e, ayée pu tí'ijci'iti. Tí pua'a sefj na'a í ti yá'ujisin, ayée pu tí'iraci'iti a'achú cumu anxíte í tí'iti. Ajta, ayén tí'iraci'iti ti ruuri á'ara'ani tijn na'a rusén jime'e a'ájna Dios ti é'esejre'e.

³⁰Ajta, ayée pu hui ajta té'eme: mu'ití í mej nu'u ve'ecán jín títetate í Dios jemi íjii, a'fí mú ciliéene'e jín títetatee muá'aju'un jemin í Dios. Majta mu'ití í mej nu'u ciliéene'en jín títetate í Dios jemi íjii, a'fí mú ve'ecán jín títetatee muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze ti jetzen Dios tiu'uta'aíjta.

Jíme'en a'fimej í mej tí'imijhuacare'e í uuva tzajta'a

20 Aye pu ajta tí'ajta í Dios a'ájna ti jín antiújmua'aree. Aye pu rici tijn a'ájna í ja'ati ti ráahui í uuva Tapuá'arijme'eca pu nu'u huirájraa ti ij hua'utá'inen a'fimej í mej tiu'umuári'en a'u ti tejé'ehuaste'e. ²Aye pu tihua'uxí'epi'intari'iri'i ti ayén tihua'unájchite'en a'achú cumu sefj tumin. Aj pu i hua'uta'íteca'a mej a'ucfíne a'u ti e'eré'eevee í uuva.

³Ajtahua'a pu huirájraa a'ájna í ja'ati tí'ij ari já'ita'a huatemé'eca í xica. Seica pu ajta huáteu a'ájna a'u mej á'u-jse'upi. Camu ti'itij muari'eca'a. ⁴Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn: “Sericu mú'een, sej si yeehui teja'uvé'emuari'en a'u nej uuva á'uuhuii, neajta niyen tejamuaanájchite'en a'achú ti raavjíte'e.” Matí'ij mi á'uju'un.

⁵Aye pu che'atá na'a huarfj a'ájna í ja'ati. Ajtahua'a pu nu'u huirájraa a'atzaj cumu tacuarixpua. Ajtahua'a, tí'ij ari vejli'i cáame í xica, ayej che'atá na'a

rijcaa. ⁶ Ajtahua'a pu huirájraa t'íj ari je'incáruti í xica. Ajtahua'a pu seica á'u-teu í mej e'etiú'uuca'a. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i t'íj: "¿A'iné 'een jín siyen huaté'uu t'íj na'a aré'apua'a imúa? ¿Ni secaí ti'it'íj mej e'ejmuári'e?" ⁷ Ayee mú tiu'utaniú t'íj: "Capu yee ja'atí ta'inee." Ayee pu ij tihua'utá'ixaa t'íj: "Sericu seajta mú'een, sej si teja'uvé'emuari'en a'u ney uuva á'uuhuii."

⁸ T'íj huateá'chumua'areca'a, aj pu i raatajé í se'íj t'í tihuá'ajte'e í mej t'í'imijhuaca. Ayee pu tiraatá'ixaa t'íj: "Patá'aj u huá'ajutájeeve a'ímej í mej t'í'imijhuaca patá'aj tihua'unájchite'en. Pajta, patá'aj yeehui piyen autéjcheni a'ímej jemi í mej caí íya'ata autéjhuui. Pajta piyen ra'antipua'ajte'en a'ímej jemi í mej amuacaí autéjhuui."

⁹ Aj mú mi e'iré'ene a'íime í mej anteájrupi t'íj ari je'incáruti í xica. A'íi pu tihua'unájchi se'íj ajta se'íj nain jime'e í se'íj tumin. ¹⁰ Ajta á'iyen t'íj hua'uc'íi t'í a'ímej tiu'unájchite'en í mej amuacaí anteájrupi, ayée mú t'í'iru'ixaate'e-ca'a t'íj: "Jaítze'e pu t'í'itaci'íti itejmi." Mí ajta caí, capu. "A'íi pu ajta ayén tihua'unájchi sei tumin che'atá na'a, se'íj ajta se'íj."

¹¹ Mat'íj ra'ancuré'a, a'íi mú autéjhuui mej hua'ájniuuste'en me'íjna jemi í ti t'íchuej. ¹² Ayee mú tiraatá'ixaa t'íj: "A'íime í mej caí íya'ata anteájrupi, se'íj hora mu'u tiu'umuáriej. Mí pajta mú'ee, ayée pej che'atá pena'a tihua'unájchi pat'íj titaaná'jchi itejmi. Teajta iteen, nain tu yee jín te'utáviicua'iri'i, teajta t'í'imuari'ista, teajta nain tu jín t'íj na'a tiú'uxiireca'a t'íj na'a aré'apua'a imúa."

¹³ Ajta a'íin, ayée pu tiraatá'ixaa se'íj t'í amuacaí anteájrupi t'íj: "Casi'i, ne'amiigu. Canu a'íj pu'a'a muaruure. ¿Ni qui pecaí piyen tiu'utá'a muá'aniuuca jime'e pej piyen tiu'umuári'en se'íj tumin jime'e? ¹⁴ Me'ecui icu, an-

curé'a í pej raamuá'iti. Aricu. Ayee nu'u yee raxí'eve'e nej niyen che'atá nena'a timuaaná'jchite'en mú'ee'tzi net'íj tiraaná'jchi ne'íjna í ja'ati t'í anteájrupi t'íj ari je'incáruti í xica. ¹⁵ ¿Ni caí ayén yee t'í'ineci'íti nej niyen huá'riini a'íj nej t'í'ijxe'eve'e ne'íjna jime'e í nej t'í'ituaave, ca'ín piyen chueere'e pe'íjna jime'e nej rí'i tihuá'ajcha'íi?" —Ayee pu nu'u tiraatá'ixaa.

¹⁶ Aj pu i Jesús ayén t'íj:

—A'íj pu jín, a'íime í mej caí amuacaí anteájrupi, a'íi mú anará'asi, majta me'ín í mej amuacaí anteájrupi, a'íi mú uvé'eteajtri.

Huaícaca jetze pu raataxájtaca'a a'íjna í Jesús t'í nu'u mi'ini

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ T'íj ari Jesús án a'ujnéjsin a'ánna Jerusalén, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, aj pu i hua'utajé rují-mua'a. ¹⁸ Ayee pu tihua'utá'ixaa t'íj:

—Tu'uri a'ujnéjsin a'ánna Jerusalén. Ajta se'íj pu hui neetzi tiu'utátuiire'esin i nej neajta teáata'a jetze airáane. Hua'utatuire'esin a'ímej í mej t'í'aijta u hua'atéyujta'a, ajta a'ímej í mej té'eyu'uxaca. A'íi mú tiu'utá'asin mej mi naajé'ica. ¹⁹ Majta ná'avi'itin a'ímej jemi í mej se'íj chuejra'a japua é'eme'ecan mej mi ná'uxieehuari'i. Majta me'ín, ayée mú tinaatévajxi'isin. Majta ná'atatan in-eetzi cúruu jetze. Neajta mi'ini, aru huaíca xica jetze nu neajta huatarújsin. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jíme'en í ti rájhuaviiri'i hua'aná'anj, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íin hua'aná'anj a'ímej í yaúj-mua'ame'en a'íjna í Zebedeo, ruyauj-mua'a pu jamuan e'iré'ene í Jesús jemi. Aj pu i títunutaca'a á vejli'i jemin t'í t'í'it'íj raatáhuavii.

²¹ Jesús pu ayén tiraata'íhua'uri'i t'íj:

—¿A'iné petí'ijxe'leve'e nej niyen huárini mú'etzi jime'e?

Ajta a'ín hua'anánaj, ayée pu tiraatá'ixaa tijn:

—Patá'aj piyen hua'utá'an mi niyau-jmua'a ti ij se'j a'ujye'jxi'in ari'irínta'a, ajta í se'j ti a'ujye'jxi'in a'úutata'a pújme'en a'ájna xicájra'a jetze patí'ij yé uvé'enen pej tiu'uta'a'ájta íiyen chaanaca japua.

²²Ajta a'ín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Caxu a'atzu ramua'aree ti'titj sej nehuavii. ¿Ni siyen rá'aviicua'í sej rajpuaíitzi xá'ara'ani netj inee tira-jpuaíitzi na'ame?

Ayee mú tiu'utaniú tijn:

—A'iné tijtá ne'u.

²³Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Mú'een xu rajpuaíitzi xá'ara'ani netj tirajpuaíitzi na'ame inee. Mí ajta, capu ayén tí'ineci'ípua ineetzi nej ja'atí huatá'an ti a'ujye'jxi'in neri'irínta'a, na'ari ne'úutata'a. Ayee pu'u tihua'aci'iti mej mi uhuará'asixi'in a'ujna a'ímej ti Dios ari hua'antíhuau.

²⁴Majta me'ín í seica, í mej tamuáa-muata'a ará'ase, matí'ij ráanamujri'i, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a a'ímej jemi í mej hua'apua.

²⁵Aj pu i Jesús hua'utajé na'jmi'ica. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Xu'uri ramua'aree mú'een a'ij mej ye'í ríj muá'aye'í í mej tí'ajta nain chuéjra'a japua. Ca'anéeri mú jín tihua'ajte'e í teite. Majta me'ín í mej títetateí, a'íí mú tihua'ajte'e í seica a'ij mej ye'í me'ín tí'ijxe'leve'e. ²⁶Mí ajta, capu ayén tiraavjite'e mú'ejmi jemi. Tí pua'a ja'atí raxí'leve'e ti ve'ecán jín tí'itevéé á'ara'ani, ayée pu ruxe'leve'e ti a'ín ciliéene'e jín tí'itevéé á'ara'ani ti i amuaatévaire'en na'jmi'ica mú'ejmi.

²⁷A'atí ti na'a ti ayén raxí'leve'e ti te'enteároute a'ájna jime'e ti jaítze'leve'e, a'íí pu amuacáí ruxe'leve'e ti te'enteároute a'ájna jime'e í ti jaítze'leve'e c'íleen ti ij hua'utévaire'en na'jmi'ica ruxí'leve'ira'a jime'e. ²⁸Miché'e miyen huárini netj rici inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane. Canu ne'ájna jín mú iya'uvé'eme mej naatévaire'en ineetzi, sino neatá'aj hua'utévaire'en í seica. Ayee nu 'een jín mú iya'uvé'eme nej ni huámí'ini huá'a jetze me'ecan, neajta nej ni tiraanájchite'en í Dios í ti jín huá'ajjve'e í mej á'apua'aren mu'icáca í teite.

Jesús pu tihua'uhuaa í mej aracúcu'unijme'eca'a, í mej hua'apua

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹Aj pu i á'urra a'ájna í Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Matí'ij huiráaci me'újna Jericó, je'íhua mú teite a'uc'j jamuan. ³⁰Majta me'ín í mej hua'apua í mej aracúcu'unijme'eca'a, a'úu mú e'ejté'eca'a juye jetze. Matí'ij ráanamujri'i ti nu'u á a'atamé a'ájna í Jesús, ayée mú titeejíjhuaca'a tijn:

—Tavastara'a, mi pej hui i'i huácacix-a'ara'an a'ájna í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i itejmi.

³¹Majta me'ín teite, a'íí mú hua'ajte'á'axi. Miyen tihua'a'ijmiira mej mi ca'í miyen tí'ijjhuua. Mí majta a'íime í mej aracúcu'unijme'eca'a, jaítze'leve'e mú ca'anín jín huajíjhuaca'a. Miyen tijn:

—Tavastara'a, mi pej i'i huácacix-a'ara'an í David teecan, tá'ancu'uvajxi'i itejmi.

³²Aj pu i Jesús huatéechaxi. Ajta hua'utajé. Ayee pu tihua'uta'íhuu'uri'i tijn:

—¿A'iné setí'ijxe'leve'e nej ni tí'titj a'ij huáruuren mú'ejmi jemi?

³³Ayee mú titeetaniú tijn:

—Tavastara'a, ayée tu tí'ijxe'leve'e tej atanéjne'ere.

³⁴Aj pu'i a'fin Jesús huá'ancu'uva-xi. Ajta hua'arámuari'ejxi í hua'ájí'i jetze. Jíme'en pu'u hua'arámuari'ejxi, aj mú mi huarúj. Matí'ij mi atanéjne'eri muá'araa. Majta a'ucj jamuan.

**Jesús pu a'uun
a'uteájrupi u Jerusalén**

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Aj mú mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a vejli'i u Jerusalén a'u ti a'uchájta'ajme ti ayén téja'arájtehuaa tijín Betfagé. A'u pu é'echajta'a jiri jetze mej miyen ratamuá'amua tijín Aceituunajemi.

Aj pu i Jesús hua'apuaca huata'íteca'a.

²Ayen tijín:

—Sericu, setá'aj a'atanén a'ájna vejli'i chajta'a ti é'esejre'e. Setí'ij a'uteároute se'újna, a'uun xu hui yé'eteuni í puuru'u ti ajtatápi'i jamuan í yaujra'an. Setá'aj rá'ixijta. Seajta mú huáje'er-ajápuan neetzi jemi. ³Tí pua'a ja'atí ayén tejá'amua'ihua'ura a'ájna jíme'e, aj xu si siyen tiraata'ixaate'en ti jíme'en yee tavástar'a pu nu'u raxí'eve'e, sea-jtáhua'a xu ca'anacan raatátuüre'esin.

⁴Ayee pu tiuju'urj ti ij ayén te'araúrasten a'ij ti ajmí'i tiu'utaxájtaca'a a'ájna ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Ayen tijín:

⁵Patá'aj piyen tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej a'uchéjme a'úu ti huatacá'a a'ájna í chajta'a u Sión ti jíme'en yee: “Casi'i mú'een, pu'uri mú a'uvé'emej mú'ejmi jemi a'ájna í a'amua Rey.

Capu a'ij tí'ijviicua'i.

Ajta ave'ecaí puuru'u japua ti cñleen ti yaujra'an pú'een seíj í mej japuan tí'ti'licica.”

⁶Majta me'ín í mej hua'apua, aj mú mi a'ucj. Majta miyen huarj a'ij ti Jesús tihua'uta'a'áj. ⁷Aj mú ye'eráaja í Jesús jemi me'íjna í puuru'u, majta í yaujra'an. Matí'ij mi ra'ítechejte í puuru'u ruciXu

jíme'e. Aj pu i Jesús avé'eyeijxi japuan í puuru'u ti cñleen.

⁸Majta me'ín í teite, jeíhua mú ajteáxiireca'a. Majta cñxuri te'epíjraa juye jetze. Majta seica, pi'ista te'en-tiveíchixi'i, a'í mú majta a'apíjraa me'ájna juye jetze. ⁹Majta me'ín í mej anáaté'ee huajú'ucaa, majta me'ín í mej cujta'an huajú'ucaa, a'í mú huata-jjhuaxi tijín:

—Ayee tu hui tí'imuahuvii pej tu'irájtuaani mi pej i'í huácixa'ara'an a'ájna í rey, í David teecan. Dios pu rí'i tiraateájtuaa temua'a naa a'ájna ti yé vé'eme niuucajtze'en í tavástar'a. Ché'e a'fin tu'irájtuaani a'ájna ti a'uun é'esejre'e u ta japua.

¹⁰Aj pu i Jesús a'uteájrupi u Jerusalén. Tí'ij a'uteájrupi, aj mú mi tíuuri'itzií najjmi'i í mej a'uun a'uchéjme'ecaa. Jéi-hua mú tí'iru'ixaaate'eca'a. Miyen tijín:

—¿A'ataani pú'een amíjna?

¹¹Majta me'ín í teite, ayée mú tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ii pu a'fin pú'een í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, ti ajta Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

Jesús pu raajéjcuare í teyuu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-33)

¹²Ajta á'iyen, Jesús a'uteájrupi u teyujta'a ti e'eráyaujta'a. Aj pu i hua'utamuári najjmi'ica a'ímej í mej me'uun tí'itu'aracare'e, ajta a'ímej í mej me'uun tí'inanaavecare'e. Tihua'ameesa pí pu té'ejhua'axi a'ímej í mej japuan tumin huá'apuata'atí'iracare'e, ajta tihua'ípua a'ímej í mej cucuí'ise tú'aaracare'e.

¹³Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti Dios ayén tiraataxájtaca'a ti jíme'en yee, ayée pu nu'u teja'arajtehuaá a'ame í chil'ira'an tijín: “Chil'í mej tzajta'an tí'ixaxa'a í Dios jemi.” Mí seajta mú'een, ayée xu seicié raruure í chil'ij tj téas-

ta'a a'u mej tzajta'an é'eru'ava'ataca í nahua'ari. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

¹⁴ Majta seica me'uun e'eré'ete'ecaa a'ujna teyujta'a. Seica mú mua'arácucun, majta seica, tzare'e mú hua'ícajme. A'íi mú e'iré'ene í Jesús jemi. Ajta a'íin tihua'uhuaa. ¹⁵ Majta me'ín í mej tí'ajta teyujta'a, majta í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, mat'íij raasej í Jesús huarj mej mi miyen r'íi te'utasej í teite, mat'íij majta hua'usej í tí'iríi í mej rujjhuave'ecaa tijín: “Tiché'e nu'u r'íi tiraateájtuaani temíjna ti David teecan jetze airáane”, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a.

¹⁶ Mat'íij mi miyen tiraata'íhua'uri'í me'íjna í Jesús tijín:

—¿Ni tzaa pecaí tí'inamua a'ij mej tí'ixa amíime mi tí'iríi?

Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Aa ni'íjtá ne'u. ¿Ni tzaa secaí siyen ra'ujjve í yu'uxari jetze ti ayén té'eyu'usi'í? Ayen tijín:

A'íi mú nu'u majta r'íi tiratá'aca a'ímej í tí'iríi, majta a'íime í uneeca'ise.

A'íi mú Dios jetze araújca'ane mej mi miyen huárini.

¹⁷ Aj pu i Jesús hua'utátuaa. Ajta iyá'uraa. A'uu pu a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Betania. A'uu pu huatáxa'ai.

**Jesús pu a'ij pua'a tiraateájtuaa
ti caí taca'a a'íjna í huaréj**

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yee ruijmua'a yee tí'ij ajtahua'a p'íajve, pu'uri í'icuatata'a a'íjna í Jesús.

¹⁹ A'íi pu huaréj huasej ti e'etávee a'ájna vejli'í juye jetze. Aj pu i a'uré'ene a'u ti e'etávee a'íjna í huaréj. Capu a'atza taca'acaa sino téxamua'icaa pu'u. Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa a'íjna í huaréj tijín:

—Capej ché'e ja'anáj taca'an.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i huatéhua a'íjna í huaréj.

²⁰ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujhua'ane'e, mat'íij raasej, jé'ecan mú a'ij te'utasej. Aye mú tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿A'íiné tí'irí'iri ti ayén ca'anacan huatéhuan amíjna mi huaréj?

²¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayej xaa ne'u huarj. Aye nu tejá'a-mua'ixaate'e. Tí pua'a siyen té'atzaahuat'e ti ij ayén teja'uré'enen a'ij ti tejamuá'amitiejte'e, ajta ti pua'a caí a'ij á'amua'ase sej caí a'ij huárini ayéé xu che'atá sena'a raay'íitihua'a xá'ara'ani sej siyen raruuren semíjna mi huaréj netj neri ráaru. Seajta siyen raay'íitihua'a xá'ara'ani sej siyen raata'ájte'en semíjna mi jírí tijín: “Tíchesi yee, ateájra'a á jaata'a, já'ahua'a í mar jetze.” Aj pu i xaa ayén teja'uré'enejsin, ti ayén huárini í jírí.

²² Setj sena'a sej siyen tí'ijhuavii í Dios, ti pua'a siyen té'atzaahuat'e, aj xu xaa ra'ancuré'asin.

A'íjna í ti jín antiújmua'aree í Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu i Jesús a'uteájrupi teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a Tí'ij a'íin tihua'umua'aten í teite, a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a, majta í vaujsi, a'íi mú e'iré'ene í Jesús jemi. Aye mú tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿Tí'itájni hui jín peti'itéjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani muaatá'a pej piyen huárini?

²⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Niche'e sej tejámuaata'íhua'u. Tí pua'a siyen tinaatá'ixaate'en se'íjna jíme'e, aj nu xaa niyen tejámuaatá'ixaate'esin tí'itj í nej jín tí'itéjvee nej ni niyen rici. ²⁵ A'íjna í ti jín tí'itéveeca'a a'íjna í Juan ti ij huá'umuai'íhua í teite, ¿a'uné jetze a'uvé'emej? ¿Ni u ta japua, Dios ti

é'esejre'e, na'ari iyyen chaanaca japua, huá'a tzajta'a í teite?

Matí'ij mi ti'tiúrixaa rujímua'a. Miyen tijín:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaate'en yee Dios pu ya'uta'íteca'a, a'í pu ayén titaatá'ixaate'esin yee a'iné 'een jín tecaí rá'atzaahuate'e te'íjna. ²⁶Mí teajta iteen, capu hui ri'irí tej tiyen raataxáj yee tetecca mú ya'uta'íteca'a a'iné tehuá'atz-iine'e í teite. Nafjmi'i mú miyen rá'atzaahuate'e ti a'fín Juan tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

²⁷Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa me'íjna í Jesús. Miyen tijín:

—Catu ramua'aree.

Ajta a'fín í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu neajta inee amuaatá'ixaate'esin ti'itíj í nej jín ti'itéjvee nej ni niyen rici.

Jíme'en í mej i'i yaújmua'ame'en, í mej hua'apua

²⁸Ajta Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Casi'i, a'iné tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e i niuucari. Ja'atí pu hua'apuaca tiyaúumua'a. Aj pu i e'iré'ene í sefj jemi. Ayee pu tiraata'íteca'a tijín: “Niyauj, aricu patá'aj teja'umuári'en íjii a'u nej uuva á'uuhuii.” ²⁹Aj pu i a'fín yaujra'an ayén tiraatá'ixaa tijín: “Canu niyen rini.” Mí ajta a'fín, seicié pu tiu'umuá'aj. Aj pu i xaa u á'ume ti teja'umuári'en. ³⁰Ajta á'iyen, a'fín ya'upuáara'an e'iré'ene í sefj jemi. Ayee pu che'atá tiraata'aíj a'íjna tíj ajta ari í sefj tiu'uta'aíj í ta'amuájca. Ajta a'fín yaujra'an, ayée pu tiraatá'ixaa tijín: “Aa ni'íjtá, ayée nu rini.” Mí ajta caí, capu. Capu á'ume ti teja'umuári'en.

³¹Niché'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. A'fíme í mej hua'apua, ¿a'ataani

ayén huaríj a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a í ya'upuáara'an?

Ayee mú tiraatá'ixaa tijín:

—A'íjna, í ta'amuájca.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jime'e, a'fíme í mej huá'ajijve'e í gobierno jetze me'ecan, majta a'fíme í 'uuca í mej huataúra'an tumin jime'e, a'fí mú á'amua'itín me'íjna jime'e mej mi a'uun a'uteáruete Dios ti é'esejre'e.

³²Ayee pu'u tí'een, a'iné ayée pu hui 'een jín mú a'uvé'emej a'íjna í Juan ti i ayén tejámuaatá'ixaate'en a'ij sej ye'í huá'rini í Dios jemi. Mí sea-jta mú'een, caxu rá'antzaahuate. Majta me'ín í mej huá'ajijve'e, majta a'fíme í 'uuca í mej huataúra'a tumin jime'e, a'fí mú xaa rá'antzaahuate. Mú'een xu ráamua'areeri'i se'íjna. Capu amfín a'ij, aúche'e pu caí ti'itíj a'amua jetze tá-siseiiri sej si seicié tiú'umua'ati, sej si rá'antzaahuate'en.

Jíme'en í mej tí'imijhuacare'e í mej majta a'ij pua'a ti'íteitesteca'a

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Xáanamujri'i sefj i niuucari. Ja'atí ti nu'u ayén uuva huáhuui. Ajta raaré'ana tejcuá jime'e. Aj pu 'i ti'itíj até'ijche ti tzajta'an rámi'iye já'ara'ara'an í uuva. Ajta nu'u ti'itíj ájtaahuaca'a mej japuan hua'íxi'ere'en mej mi raasefj nainjapua a'utí ja'u'ástime mej tí'imijhuaca.

'Ayee pu a'íjna jín huaríj, aj pu i hua'utánefjte í chuej mej mi tiraaná-jchite'en caj je'icáca. Aj pu i á'uraa a'íjna í ja'ati sefj chuéjra'a japua.

³⁴Tí'ij nu'u teja'uré'ene matí'ij pua'a rajuraca a'íjna í uuva, seica pu huata'íteca'a a'fímej í mej tí'ijvairé'e mej mi hua'utáhuavii a'achú ti caj tí'ijci'iti a'íjna ti tíchuej. ³⁵Majta me'ín í chuej mej huataújneij, a'fí mú hua'u-vívi'i a'fímej í mej huata'íti'ihuaca'a. Sefj

mú huatéevajxi. Majta seǵj mú hua-jé'ica, majta í seǵj, meraateátu'asixi tetej jíme'e. Camu ti'itǵj hua'utá'a.

³⁶ Ajta nu'u a'ǵin í ti tǵ'ira'aijte'eca'a, seica pu ajtahua'a huata'áiteca'a. Mu'uri jaítze'e i'i mu'licáa. Majta me'ǵn í chuej mej huataújneǵj, ayée mú che'atá mena'a huá'uruu a'ǵmej í mej huata'ǵti'ihuaca'a.

³⁷ Yee pu nu'u teuumé'eca. Tǵ'ij jí, a'ǵi huata'íteca'a a'ǵjna í ruyauj. Ayee pu tiu'umuá'aj tǵjǵn: “Merá'antzaahu-ate'esin sein.”

³⁸ Majta me'ǵn í chuej mej huataújneǵj, matǵ'ij raaseǵj me'ǵjna í yaujra'an, ayée mú tiraaxǵ'epi'intare rujǵmua'a tǵjǵn: “A'ii pu a'ǵin pú'een, í ti nain tǵ'ijci'iti. Che'eré, tiché'e raajé'ica ti ij téjmi ta'áa á'ara'ani.” ³⁹ Aj mú nu'u mi rajǵv'i me'ǵjna í yaujra'an. Matǵ'ij mi ru'irájrie á pua'acié. Majta raajé'ica.

⁴⁰ Me'ecui ari'icu, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? Tǵ'ij mú a'uvé'eme'en a'ǵjna í á'ara'an í chuej, ¿a'iné ti'itǵj huá'aruuren a'ǵmej í chuej mej huataújneǵj?

⁴¹ Ayee mú tiraatá'ixaa tǵjǵn:

—A'ǵi pu caí hua'acu'uvée hua'an-tipuá'ajte'esin a'ǵmej í mej a'ij pua'a tǵ'iteteite. Ajta, a'ǵi pu hui seica hu-ataniǵjte'esin í chuej. Majta me'ǵn, ayée mú xaa raatá'asin í ti ráaci'iti tǵ'ij a'ájna teja'uré'enen matǵ'ij pua'a tǵ'iju'uraca.

⁴² Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tǵjǵn:

—Ni secáǵ ja'anáj ra'ujǵjve í yu'uxari jetze se'ǵjna í niuucari ti ayén jíme'en yee:

A'ǵjna í tetej í mej raaté'uu, ájca'i mej ya'uhuá'axi í mej chi'ij ta'ahuaca; ayén pu te'irájraa ti a'ǵin pú'een'e'le já'araa ti i'i esquineero?

Tavástara'a pu ayén ráaruu, ajta rǵ'i te'utéevatzi í tatzajta'a.

⁴³ A'ǵj pu jǵn, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e, Dios pu amuá'ari'ira a'ǵjna ti te-ja'amua'itǵ'iche'e júte'e ti é'eme'ecan í

Dios jemi. A'ǵi pu hua'utá'asin seica í mej miyen rini a'ij ti tiraavǵjte'e. A'ǵi mú ra'ará'astijre'esin xaa ne'u. ⁴⁴ Ajta a'ǵin í tetej, ti pua'a ja'atǵ japuan tǵveti, a'ǵjna í ja'ati huaténa'axijsin a'ǵjna í tetej japua. Na'ari caí, ti pua'a a'ǵin tetej án é'ejveti japuan seǵj í tevi, aj pu í a'ǵin ra'iráxay-eepe'esin í tevi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ǵjna í Jesús.

⁴⁵ Majta me'ǵn í mej tǵ'iajta teyujta'a, majta a'ǵime í fariseos, matǵ'ij ráana-muajri'i a'ij ti Jesús tǵ'ixajta'a niuucari jíme'e, aj mú mi ráamua'areeri'i ti a'ǵin a'ǵmej téxajta'ajme'e. ⁴⁶ Matǵ'ij mi ráahuau a'ij mé ye'ǵ huá'ini mej mi raatéevi'i. Mǵ majta, camu miyen huarǵj a'iné mehuá'atziine'eca'a a'ǵmej í teite í mej me'uun e'etiúǵseire'eca'a. A'ǵime í teite, naími'i mú miyen ramua'areere-ca'a ti Jesús a'ǵin pú'een'e'le seǵj ti Dios jetze me'ecan tǵ'ixaxa'a.

Jíme'en í mej jǵn tǵ'iyestehua'a ti pua'a ja'atǵ huaténeiche

(Lc. 14:15-24)

22 Ajtahua'a pu Jesús ayén tihua'utá'ixaa niuucari jíme'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tǵjǵn:

²—Ayee pu Dios huá'aruure í teteca mej íiyen japuan ciine í chaanaca ti Dios te'áijta. Ayee pu che'atá na'a huá'aru-uren tǵj a'ǵjna í rey ti tiú'uyeste a'ǵjna jíme'e ti yaujra'an huaténe'icheca'a.

³ Ajta a'ǵin í rey, a'ǵi pu nu'u hua'u-ta'íteca'a a'ǵmej í mej tǵ'ijvaire'e mej nu'u u hua'utájeeve a'ǵmej í ti ari hua'utá'inee. Mǵ majta a'ǵmej í mej huatá'iniihuaca'a, camu á'ujca'anejca'a mej á a'ire'enen.

⁴ Ajtahua'a, seica huata'íteca'a mej mi majta hua'utájeeve. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ǵmej í mej tǵ'ijvaire'e tǵjǵn: “Ayee xu yeehui tihua'utá'ix-aate'en a'ǵmej nej neri hua'utá'inee tǵjǵn pu'uri tiu'uté'atime í cual'ira, pu'uri ajta tiu'uta'ájtaca'a mej huá'ucui'ini

í ye'emuaate ti tihuá'uci'imite, huáa-casi, majta puuyesi. Nain pu yeehui ari huaxí'epi'in tej ti tiú'uyesten.”

⁵ 'Majta me'ín í mej huatá'iniihuaca'a, camu a'atzu huá'utzaahua. Ma'ucíjxi micu. Sej pu a'uun á'ume a'u ti tejé'ehuaste'e. Ajta sej, a'úu pu á'ume a'u ti tejá'atua. ⁶ 'Majta í seica, a'íi mú nu'u hua'uvívi'i í mej tí'ijvaire'e me'íjna í rey. Majta a'ij pua'a huá'uruu. Majta huá'ucui seica.

⁷ 'Jé'ecan pu nu'u huataniú'ucaca'a a'íjna rey. A'íi pu hua'uta'íteca'a a'ímej í xantaaru'u. Matí'ij mi huá'ucui naíjmi'lica í teite. Majta raaré'atai í huá'achi'i.

⁸ 'Aj pu i a'íin í rey ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ijvaire'e tíjín: “Pu'uri huaxí'epi'in tej tí'yesten. Mí ajta, a'ímej í nej neri hua'utá'inee, capu ayén hua'ucí'i mej mú mú a'uvé'uju'un. ⁹ Sericu mú'een, tíj na'a ti cure'enéjme í caaye, setá'aj hua'utá'inen matíj mena'a í teite a'achú sej pua'améca jé'eteuni.”

¹⁰ 'Matí'ij mi huiráaci caaye jetze a'íime í mej tí'ijvaire'e. Jéihua mú huá'a-jseij í teite a'achú mej pua'améca á'uteu, í mej a'ij pua'a tí'iteteite, majta í mej rí'i tí'iteteite. Ayee mu'u pua'amé a'uteájrupi u chí'ita a'achú mej ú'uve.

¹¹ 'Aj pu nu'u i a'íin rey, a'uteájrupi a'ujna tí'ij a'ímej huasej í ti hua'utá'inee. Aj pu i ja'atí huasej ti caí ayén tí'iteechen a'ij ti tiraavíjte'e ti pua'a sej huaténeiche. ¹² Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tíjín: “Casi'i, ne'amiigu, ¿a'iné tiu'utá'iristareca'a pej caí piyen éene'e tí'iteechen a'ij ti tiraavíjte'e, pej uteárute peyujna?” Ajta a'íin í ja'atí, capu nu'u a'atzu huataniú.

¹³ 'Aj pu i a'íin rey ayén tíhua'uta'áj a'ímej í mej tí'ijvaire'e tíjín: “Setá'aj yeehui ra'amuáji'ici'en muájca'are'ara'an jetze, seajta íicájra'an jetze. Seajta, mé pua'acé ya'urájrieeni a'u ti a'utíca'a. A'uu mú yeehui ruyéine muá'aju'un, ma-

jta rutamej jín ancuré'ujci'imée muá'aju'un me'íjna jime'e í mej rajpuajtzi.”

¹⁴ 'Majta me'ín ti Dios huá'ajee, a'íi mú mu'íi. Mí majta, me'ín ti Dios hua'avé'ehuau, camu mu'íi, sino cáj mu'u, micu.

Jíme'en í mej jín tí'ina'achitaca í í gobierno jemi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ 'Majta me'ín í fariseos, a'íi mú a'ucíj. Majta miyen raaxí'epi'intare mej mi raatémua'itín me'íjna í Jesús ti ij a'íin ayén auté'itzen mej mi me'íjna jín jetzen te'ujpuá'ajte'en. ¹⁶ 'Matí'ij mi seica huata'áiteca'a mej mi tiu'uxáj jamuan í Jesús. Aj mú mi a'ucíj, majta seica jamuan í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'íjna í Heródes.

Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Maestru, a'ij tu mua'aree ti caí tí'itíj timuá'aturaate'e, pajta hui piyen tzaahuati'ira'a jín tí'imua'ata a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Mú'ee pej caí tí'ajaahu-ate'e í teite jemi a'iné capu mú'etzi jetze ruxe'eve'e ja'atén mej pú'een.

¹⁷ 'Patá'aj piyen titaatá'ixaate'en yee: ¿Ni qui xí'epi'in tej te'íin tiu'unájchi a'íjna jime'e í mej huá'ajijve'e í gobierno jetze me'ecan nusu tecaí? ¿Ni qui tiyen tiraanájchite'en te'íjna ti tí'ita'aíjte'e ti ayén ántehuaa tíjín César?

¹⁸ 'Ajta a'íin í Jesús, pu'uri ramua'a-reereca'a mej caí miyen tí'ira'ihua'u jé'iyecan jime'e sino ayée mú raxí'eve'eca'a mej a'ij pua'a ráaruuren. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu caí siyen tí'ijri'ire jé'iyecan jime'e. ¿A'iné 'een jín siyen tí'itese'e sej naateevi'i? ¹⁹ 'Tumin senaatasejrate'e í mej jín tí'inajchita me'íjna í mej jín huá'ajijve'e.

Aj mú mi sej ye'evé'e'í'ite, í tumin. ²⁰ 'Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani í néerime'ara'an a'asei-jre'e? ¿A'iné ántehuaa yéj ti á'ayu'usi'í?

²¹ Ayee mú tiraatá'ixaa tǎjǎn:

—Am'ǎjna ne'u í tej tiyen ratamuá'a-mua tǎjǎn César.

Aj pu í ayén tihua'utá'ixaa tǎjǎn:

—Setá'aj siyen huárini. Seraatá'an se'ǎjna í César a'achú ti caj tǎ'iraci'iti, seajta raatá'an í Dios a'achú ti caj tǎ'iraci'iti a'ǎjna.

²² Matǎ'ij miyen tiráanamujri'i, jé'ecan mú naa rǎ'i tira'utasej. Matǎ'ij mi á yaúurie. Majta a'ucfj.

Jíme'en a'ǎjna xicá'jra'a mej jetzen majtáhua'a huatarújsin í mi'ichite

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ǎjna xicá'jra'a jetze, a'ǎi mú majta á e'iré'ene a'ǎime í saduceos. Ayee mú tǎ'ixaxa'a a'ǎime ti jíme'en yee camu ché'e huatarújsin í mej huácuii. Matǎ'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i me'ǎjna í Jesús tǎjǎn:

²⁴ —Maeestru, ayée pu ra'uyú'uxaca'a a'ǎjna í Moisés teecan. Tǎi pua'a nu'u ja'atǎi ti neiche, ti pua'a a'ǎin caí tǎti'irǎj-mua'a huámǎ'ini, ruxe'eve'e nu'u ti a'ǎin ihuáare'ara'an ra'ancuré'evi'itin a'ǎjna ti ratévi'itine'e í ti huamǎ'i ti ij tǎti'irǎj-mua'a á'ara'ani a'ǎjna jetze me'ecan.

²⁵ Ayee pu hui ja'anáj tiuju'urǎj téjmi tzajta'a. Mua'aráhua'apuaca'a me'ǎjna í ru'íhuaamua'a. Ajta a'ǎin ti i'ivasta'a, a'ǎi pu huaténe'icheca'a. Ajta á'iyeen huamǎ'i. Aru capu tǎti'irǎjmuá'a já'araa a'ǎjna ti ratévi'itine'e. A'ǎi pu jemi hu-ateájturaa a'ǎjna ti ra'ité'ase. ²⁶ Ayee pu che'atá na'a tiráaruu a'ǎjna í ju-utzeá'jra'an í ti ra'ité'ase í ti vásta'a me'ecan, a'ǎi pu ajta caí tǎti'irǎjmuá'a já'araa, huamǎ'i. Ajta á'iyeen í seij, í ti i'í huaíca, a'ǎi pu ra'anténexcaca'a. Ajta, ayée pu che'atá na'a tiráaruu. Ajta á'iyeen, ayén te'irájraa ti ayén tihuá'uruu naǎjmi'ica í mej aráhua'apua. Capu ja'atǎi tǎti'irǎjmuá'a já'araa. ²⁷ Tǎ'ij jí, a'ǎin 'íita'a ajta huamǎ'i.

²⁸ Ari íjji, ¿a'ataani hui íra'ara'an pú'éne'e a'ame, a'ǎjna xicá'jra'a mej jetzen majtáhua'a huatarújsin? Naím-i'í mú xaa ratévi'itine'e, a'ǎime í mej aráhua'apua.

²⁹ Aj pu í Jesús ayén tiu'utaniú tǎjǎn:

—Sete'uteú'jxua mú'een a'iné caxu ramua'aree a'ǎj ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze. Caxu seajta ramua'aree a'ǎj ti 'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios. ³⁰ A'ǎjna xicá'jra'a mej jetzen huatarújsin í mi'ichite, camu miyen néjne'ichen í teteca. Majta í 'uuca, camu majta viichen, sino ayée mú éene'e muá'aju'un matǎj a'ǎime í mej tǎ'ivaire'e u ta japua Dios ti é'esejre'e.

³¹⁻³² 'Mǎ seajta mú'een, jíme'en a'ǎjna xicá'jra'a mej jetzen huatarújsin a'ǎime í mej huácuii, ¿ni tzaa secá' ja'anáj ra'u-jǎjve í yu'uxari jetze a'ǎj ti Dios tejá'a-mua'ixaate'e tǎjǎn: “Nee nu nauj huá'a Dios pú'een a'ǎimej í á'amuaya'upua, a'ǎjna í Abraham, ajta a'ǎjna í Isaac, ajta a'ǎjna í Jacobo”? Dios pu tihuaú'ixaa cumu mej mauj ruurica'a. A'ǎj pu jǎn, a'ǎi pu a'ǎin pú'een í huá'a Dios a'ǎimej í mej ruuri. Capu huá'a Dios pú'een a'ǎimej í mej mi'ichite. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³³ Majta me'ǎn í teite í mej e'etiú'jseij í jemin, jé'ecan mú naa rǎ'i tira'utasej me'ǎjna jime'e a'ǎj ti a'ǎin tihuá'amua'atejca'a.

Jíme'en í niuucari í mej jǎn tǎ'íajta, í ti jaítze'e ruxe'eve'e

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta me'ǎn í fariseos, matǎ'ij ráa-mua'areeri'í ti Jesús ayén hua'utémua'iti a'ǎimej í saduceos, aj mú mi tiú'jseij. ³⁵ Ajta seǎj ti huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a, temua'a pu tiraay'í'itihua'a a'ǎj ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze. A'ǎi pu ayén tiraata'íhua'uri'í tǎjǎn:

³⁶ —Maeestru, ¿ti'itájni niuucarijra'a jaítze'e ruxe'eve'e í ti ra'uyú'uxaca'a a'ǎjna í Moisés teecan?

³⁷⁻³⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tǵjín:

—A'li pu a'ǵn pú'een í niuucarijra'a í ta'amuájca, ti jaítze'e ruxe'eve'e caí maáj seǵ niuucarijra'a, ti ayén tǵjín: “Patá'aj piyen rǵi te'utá'amua'ati í á'a tzajta'a í Dios jemi, nain í pej jǵn rǵi te'utá'amua'ati, a'achú pej caj té'aca'ane í á'axiejniu'uca jetze, pajta nain jǵn á'axe'evil'ira'a jime'e, ajta á'amua'atziira'a jime'e.”

³⁹ 'Ajta, ayée pu hui che'atá na'a 'leen í ti ra'ité'ase tǵjín: “Patá'aj nu'u piyen che'atá pena'a rǵi tirájcha'ǵi í axí'ej tevi patǵ aseǵ ti'ti'á'acha'ǵi.” ⁴⁰ Nain a'ij ti ra'uyú'uxaca'a a'ǵna í Moisés teecan, ajta nain a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'ǵime í mej Dios jetze me'ecan tǵ'ixaxa'ata'a, nain pu jǵn ayén tirájteusin a'ǵna jime'e i ti tǵ'ihua'apua i niuucari. —Ayee pu Jesús tiraatá'ixaa.

ǵA'ataani yaujra'an pú'een a'ǵna í ti Dios ra'antǵhua'u?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Maúche'e mú e'eré'ete'ecaa a'ǵime í fariseos. Tǵ'ij jí Jesús ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵjín:

⁴² —ǵA'iné tejamuá'amitiejte'e mú'e-jmi jime'en a'ǵna í Cǵrǵistu'u, ti Dios án yá'ujra í ipuari japua? ǵA'ataani yaujra'an pú'een?

Ayee mú titeetaniú tǵjín:

—A'ǵi pu hui rayauj a'ǵna í David teecan.

⁴³ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵjín:

—Tǵi pua'a ayén ti'ayajna, tǵ'ij a'ǵn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios raatá'a ti David tiu'utaxáǵ a'ǵna jime'e í Cǵrǵistu'u, ǵa'iné 'een jime'e David ayén raatamuá'a tǵjín nevástara'a? Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ǵna í David teecan tǵjín:

⁴⁴ Tavástara'a pu ayén tiraatá'ixaa a'ǵna í nevástara'a ti jime'en yee:

“A'ujyeǵxi'i ipuari japua íyee neri'irǵinta'a.

Paúche'e huatéjcatii ajta nena'a caí hua'utémua'itǵn í mej muájcha'ǵire'e.”

⁴⁵ 'A'ǵj pu jǵn, ti pua'a David ayén raatamuá'a tǵjín nevástara'a, ǵa'iné tǵ'iri'iri ti a'ǵn Cǵrǵistu'u ayén a'ǵn pu'éene'e á'ara'ani í yaujra'an? Capu a'ij tǵ'iri'iri xaa ne'u, a'iné Cǵrǵistu'u pu jaítze'e ve'ecán jǵn ti'titéjvee caí David teecan ayén ti'téveeca'a.

⁴⁶ Majta me'ǵn í mej raanamujri'i, camu a'atzu a'ij tirájteu a'ij mej tiu'utániuuni. Tǵj na'a a'ǵjná'imua, capu ché'e ja'atǵ á'uca'anejca'a ti ayén tiraata'ǵhua'u.

Jesús pu huá'a jetze te'ujpuá'ajte a'ǵmej í fariseos, majta a'ǵmej í mej tǵ'imua'atacare'e í yu'uxari jetze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Aj pu i Jesús hua'utá'ixa a'ǵmej í teite mej jemin e'etiújseire'eca'a, ajta a'ǵmej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayen tǵjín:

² —A'ǵime, í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, majta a'ǵime í fariseos, a'ǵi mú tǵteté'u'upu'u teyujta'a mej mi miyen che'atá mena'a tihua'umua'aten í teite í yu'uxari jetze a'ij ti rijca'a a'ǵna í Moisés teecan. ³ A'ǵj pu jǵn ayén ruxe'eve'e seǵ si hua'ará'astijre'en, seajta siyen huá'ini nain jime'e a'ij mej tejá'amua'ixaate'e.

'Mǵ seajta mú'een, caxu siyen che'atá sena'a rijca a'ij mej ye'ǵi rǵi a'iné camu miyen jé'iyecan jǵn tǵ'ijri'ire a'ij mej tejá'amua'ixaate'e. ⁴ Ayee mú ve'ecán jǵn tihua'a'ǵjcate'e í teite a'ǵna jime'e ti ayén huá'ipi' muári'eri ti caí ja'atǵ raayǵiti ti ayén huá'ini. Majta á'iyen, a'ǵi mú hua'uta'ǵjte'esin í teite mej nu'u mi me'ǵna jǵn ra'ará'astijre'en. Mǵ majta me'ǵn, camu a'atzu taúra'aca ti ij ayén che'atá na'a tihua'uci'iti.

⁵Matíj mena'a mej miyen rici, ayée mu'u rici jéjre'ecitze'e mej mi teite hua'usefj. Antajíya'ujme'en mú ratá'ahuaca me'fjna í mej jín antéujj'ici'ejme í rumu'úu jetze, majta títi'ijmé'en te'ejviíjxi a'utí ti aucástimee í hua'asiicu'u. ⁶Jé'ecan mú raxí'eve'e ti tihuá'uci'iti mej a'ujrá'ase ipuari japua jamuan a'fjna í ti antiújmua'aree a'fjna jime'e í mej jín tí'iyeste. Ajta hua'atéyujta'a, ayée mú raxí'eve'e mej a'ujrá'ase í ta'amúajca í ipuari japua a'uj mej á'araraase í huá'avaujsimua'a. ⁷Jé'ecan pu hua'aráanajche mej me'ín teite hua'utateújte a'fjna a'u mej tí'itu'araca. Ajta, ayée pu hua'aráanajche mej teite miyen tihuá'ajeeve tíjín nevástara'a.

⁸Mí seajta mú'een, caxu siyen rahuauca ti ij ja'atí ayén tejamuaatá-jeeve tíjín nevástara'a. Caxu xaa ne'u, a'iné naíjmi'i xu ru'ihuaamua'a, ajta sefj pu'u pú'een í á'amuavastara'a. A'ii pu a'fín pú'een í Dios. ⁹Seajta mú'een, caxu siyen ja'atí huatámua'ati tíjín niyá'upua, a'iné sefj pu'u pú'een í sej seri rájya'upua. An pu é'esejre'e u ta japua.

¹⁰Caxu seajta rahuauca mej miyen tejá'amuajeeve tíjín nemaestro. Caxu a'atzu, a'iné sefj pu'u pú'een í ti i'í á'a-muamaestru, inee i nej i'í Cirístu'u, ti Dios án neja'ujyefjtza í ipuari japua.

¹¹Ajta, a'fjna ti jaítze'e ve'ecán jín tí'itétjvee a'amua tzajta'a, a'fí pu hui amuaatévaire'esin naíjmi'ica mú'ejmi. ¹²Ayee pu'u, a'iné ja'atí ti na'a ti á'u-jtzaahuat'e ti nu'u ve'ecán jín tí'itétjvee, Dios pu raatá'asin ti ciliéene'e jín te'enteárute. Mí ajta, ja'atí ti na'a ti jé'iyecan jín rusejrrata ti ciliéene'e jín tí'itétjvee, Dios pu ayén raatá'asin ti te'enteárute tí'itétj jime'e ti ve'ée.

¹³Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, sea- jta mú'een mi sej i'í fariseos. Caxu siyen

tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu tihua'até-naamua í teite mej mi caí a'uteárute a'u ti Dios é'esejre'e u ta japua. Caxu á'uj-ca'ane sej siyen huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Caxu seajta hua'atá'aca mej mi miyen huárini mi seica í mej tí'itese'e mej mi me'uun a'uteárute.

¹⁴Seajta, setá'aj siyen hu-ataújxieemiste'en, mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'í fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu tihuá'ari'ira í huá'a chil'ij a'imej í mej 'uuca, mi mej majta rujímua'atajme. Seajta á'iyen, a'uun xu a'uteárulipi u teyujta'a; seajta a'ateevi'i jín rahuavíiraca í Dios jemi. Mú'een xu siyen rusejrrata sej nu'u caí tí'itétj jín auteájturaa. A'fj pu jín jaítze'e xu rajpuaíitzi xá'aju'un.

'Seajta, setá'aj siyen che'atá sena'a hu-ataújxieemiste'en mú'een mi sej caí rí'í mé titeumuámua'aree. Capu tí'itétj tási-seiiri á'amuatzajta'a.

¹⁵Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'í fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e a'iné caxu araúraste rujímua'a. Ayee xu íyén ciíne nainjapua í chaanaca, seajta yen ciíne í jaj japua sej si sefj huatémua'itin ti ij a'fín ayén tí'itíújcha'ii setj mú'een. Seajta, set'ij raatémua'itin, ayée xu tihuá'umua'aten ti ij á'iyen jaítze'e amuaatémuat'itin jéíhua a'fjna jime'e ti a'ij pua'a tí'itevistan, ajta tí'ij a'fín jéíhua pu jaítze'e rajpuaíitzi a'ame secaí mú'een.

¹⁶Ayee xu si éene'e seuj tihuá'a-mua'ate. Ayee xu tí'ixaxa'a mú'een tíjín: "Capu tí'itétj vaire'e ti pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en í teyuu, sino ti jime'en yee ti pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en a'fjna í oro

ti teyuu jetze seijre'e, aj pu xaa ayén ruxe'eve'e ti a'íin ja'atí ayén araúrasten a'íjna jíme'e ti te'ataújratzii.”

¹⁷ Mú'een xu caí ti'itíj ú'umua'aree, mi sej caí tivejáu'itie. ¿Tí'itáani jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi? ¿Ni a'íjna í oro ti teyuu jetze seijre'e na'ari í teyuu ti tza-jta'an Dios huateúra'ate'en a'íjna í oro? ¹⁸ Jee xaa ne'u, jaítze'e pu ruxe'eve'e í teyuu. Ayee xu seajta tí'ixaxa'a mú'een tíjín: “Tí pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en a'íjna ti japuan tiu'utá-muai'ivejta, capu ti'itíj a'ij tí'ivaire'e.” Mí seajta siyen tí'ixaxa'a tíjín: “Tí pua'a ja'atí ayén te'ataújratzii niuucajtze'en í muai'ivéjri ti án yá'ujra japuan a'íjna ti japuan tiu'utámuai'ivejta, aj pu xaa ayén a'íjna jín ruxe'eve'e ti araúrasten.” Capu ti'itíj a'amua tzajta'a tásiseiiri.

¹⁹ Mú'een, mi sej caí rí'í mé titeumuá-mua'aree, ¿tí'itáani jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi? ¿Ni a'íjna í muai'ivéjri na'ari a'íjna ti japuan raatámuai'ivajtaca'a, a'íjna ti japuan Dios huateúra'ate'en a'íjna í muai'ivéjri? ²⁰ Jee xaa ne'u, jaítze'e pu ruxe'eve'e a'íjna sej japuan án yá'ujra í ti tiu'utámuai'ivejta.

'Ayee pu'u tí'een, a'íjna ti te'ateújratziira niuucajtze'en a'íjna ti japuan tiu'utámuai'ivejta, ayée pu 'een jín te'ateújratziira niuucajtze'en a'íjna í ti'itíj, ajta niuucajtze'en naíjmi'i tíj na'a ti án japuan yá'ujra. ²¹ Ajta a'íjna í ja'ati ti ayén te'ateújratziira niuucajtze'en í teyuu, a'íi pu te'ateújratziira niuucajtze'en a'íjna í teyuu, ajta niuucajtze'en Dios ti ari huiirájca a'ujna.

²² Ajta, ti pua'a ja'atí ayén te'ateújratziira niuucajtze'en u ta japua, ayée pu che'atá na'a te'ateújratziira niuucajtze'en a'íjna í ipuari Dios ti án japuan 'éle yé'ixaca. A'íj pu jín, ayée pu che'atá na'a te'ateújratziira niuucajtze'en a'íjna í Dios ti án 'éle yé'ixaca japuan a'íjna í ipuari.

²³ Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'í fariseos. Caxu siyen tí'ijri'ire jé'iyecan jíme'e a'iné caxu siyen ra'ará'astijre'en nain jíme'e a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Mú'een xu xaa raatá'an ja'icáj ti ruxe'eve'e a'íjna jíme'e í sej jín rá'ancacare'en í sej racua'aca se'íjna í menta, seajta se'íjna ti naa teáari'e, anis ti'itíj, seajta se'íjna í cumiinu.

'Mí seajta, caxu a'atzu ra'ará'astijre'en se'íjna jíme'e í ti jaítze'e ruxe'eve'e ti ayén ti jíme'en yee: “setá'aj siyen raaxí'epi'íntari'ire'en a'ij ti tiraavíjte'e”, ajtahua'a se'íj ti ayén yee: “setá'aj huá'ancu'uvajxi'in í ruxí'ej teite”, ajtahua'a i'í ti jíme'en yee: “setá'aj caí te'uté'ítzeeara'an se'íj jemi.” Ayee pu xí'epi'in éene'e á'ame'enche'e sej caí yá'uhua'anan se'íjna ti jaítze'e ruxe'eve'e, mú'een xu seajta siyen huá'arini-iche'e í ti ciliéene'e seijre'e. ²⁴ Capu hui ti'itíj a'amua japua nine'i, mú'ejmi, mi sej tihuá'amua'aten í seica. Jé'ecan xu tí'itese'eca'a sej si siyen ra'ará'astijre'en se'íjna jíme'e í niuucari ti caí jeshua ruxe'eve'e. Mí seajta mú'een, xu'uri mé rúurie se'íjna í Dios ti raaxájtaca'a a'íjna í niuucari.

²⁵ Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze. Caxu siyen tí'ijri'ire jé'iyecan jíme'e. Ayee xu tí'itei'ihuaca, seajta naa éene'en tiu'uteujchéete'en sej si naa éene'en xá'ara'ani mé jéjre'e. Mí seajta, í ru tzajta'a, jé'ecan xu a'ij pua'a tí'iteteite, a'íjna jíme'e sej seri tihuá'uriiri'i í tihua'áa í seica, seajta sej caí á'ujcu'uvejca'a í sej jín tiu'utémua'iti. ²⁶ Mí pej i'í fariseo ti caí ti'itíj a'tazajta'a tásiseiiri, pauj mi'í rí'í uhuá'aruuren í ti ú'useijre'e í á'a tzajta'a. Aj pu xaa, naa seíire'e a'ame í ti é'eseijre'e mé jéjre'e.

27-28 'Setá'aj huataújxieemiste'en mú'een, mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze. Caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e. Mú'een xu siyen naa seijre'e mé jéjre'e. Seajta mú'een, a'ij xu pua'a tí'iteteite í ru tzajta'a. Ayee xu 'leen tíj huá'achi'i í mej tzajta'an huajé'enaamuaca í mej meri huácuii. A'iné ayée mú racácuainare'en mé jéjre'e, a'ij pu jín naa seijre'e a'íjna í huá'achi'i. Mí ajta, u tzajta'an, jeíhua pu te'urá'a í tihuá'acari, ajta í tihuá'ahua'ira'a tí ari tí'ipeti. Ayee xu che'atá sena'a a'ij pua'a 'een í ru tzajta'a a'íjna jime'e í sej caí siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e, seajta a'ij pua'a rici.

29 'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een mi sej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze, seajta mú'een mi sej i'i fariseos. A'iné caxu siyen tí'ijri'ire tzáahuati'ira'a jime'e. Ayee xu rá'ajta'ahuaca í huá'achi'i í mej tzajta'an hua'ateájtuaani í mej meri huácuii, í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Seajta siyen tiracámeijra mé jéjre'e temua'a naa a'íjna huá'achi'i mej tzajta'an hua'ateájtuaani a'ímej í mej rí'i tí'iteteitestaca'a.

30 'Seajta siyen tí'ixaxa'a tíjín: "Tí pua'a tiyen ruuri tá'ara'aniche'e a'ájná'imua matí'ij yé chejca'a a'íime tavaújsimua'a teeca, catu xaa ne'u tiyen che'atá tena'a hua'ucui'iníche'e a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a matíj tihuá'ucuii í tavaújsimua'a teeca." 31 A'íj xu jín siyen té'antzaahuate'en í ru jetze í sej se'íin pú'een huá'ahuaacixa'astemua'a a'ímej í mej huá'ucuii a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. 32 Ayee xu'u i, setá'aj raanaíjmire'en a'íjna í mej jín auteájturaa í Dios jemi a'íime í ruvaújsimua'a teeca.

33 'Mú'een xu a'ij pua'a tí'iteteite, mi sej a'íjna jetze airáane í cu'ucu'u tí

tí'ihua'itaca, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿Ni qui ayén yee mú'een xu huateújvaire'esin tí ij caí Dios amuaatá'an í puaíjtzi? Ayej xaa ne'u tí'ayajna, puaíjtzi pu á'amuaaci'ti tíj na'a rusén jime'e. 34 A'íj nu jín niyen tejámuaata'í'ti'ira a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, neajta seica í mej rí'i mé titeumuámua'aree, neajtahua'a seica í mej tí'imua'ata. Mí seajta mú'een, seica xu cui'ini, seajta seica siyen huá'atatan í cúruu jetze, seajta seica, ayée xu tihua'utévajxi'isin u á'amuateyujta'a. Seajta seica, ayée xu hua'utamuarite'esin a'u tí'échajta'a, seajta méyee.

35 'Ayee pu'i 'éen jín tejá'amuaaci'ti nain jín í puaíjtzi í mej jín titéecui íiyen chaanaca japua tíj na'a mej raajé'ica a'íjna í Abel teecan tí yú e'iré'ene matí'ij raajé'ica me'íjna í Zacarías í tí yaujra'an pú'een'e a'íjna í Berequías. A'uu mú ya'ujé'ica jál'ita'a tí a'utéjvee í hua'ateyuu, ajta a'íjna í mej japuan tiu'utámua'i'ivejta.

36 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tí ayén tí'ayajna. Naíjmi'i jime'e í mej miyen a'ij pua'a ríjca'a, puaíjtzi pu tihuá'aci'ti a'ímej íjii mej yéchej a'íjna jime'e.

Jesús pu nu'u huaújyeineca'a jíme'en a'ímej í mej Jerusalén e'echéjme'e

(Lc. 13:34-35)

37 'Seajta mú'een, mi sej Jerusalén huachéjme, naími'i mú'een mi sej Jerusalén jetze ajtémecan, jé'ecan nu huatánxieemíjte'e mú'ejmi jemi, a'iné ayée xu huá'acui'ica a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Seajta mú'een, siyen hua'uteátu'asixi a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tejá'amua'ajjte'e mú'ejmi. Mu'íi nu niyen tí'ijxe'eve'eca'a nej niyen rí'i tejamuáacha'íin, nej ni amua'irájtuaani. Néjxe'eve'eca'a nej niyen amuáaruuren tíj tecuara'a tí hua'antéseire'e í chípili'ise tí

hua'ava'ana í ru'ana jime'e. Mí seajta mú'een, caxu siyen tí'ijxe'ev'e'eca'a.

³⁸Casi'i mú'een, pu'uri tén nej yé rúurieeni a'íjna xicá'ra'a nej jetzen raatátuaani í a'amuachi'i. Muá'avi'in pu a'utéchaxijsin. ³⁹Ayee pu'u, a'iné caxu ché'e ja'anáj nesejran ajta sena'a caí siyen raataxáj yee: “Ché'e huaújte-mua'ave'en a'íjna tí ye'evé'eme niuucajtze'en a'íjna í tavástara'a.”

Jesús pu raataxájtaca'a mej nu'u raaté'uuna í teyuu

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Aj pu i Jesús huirá'raa teyuj-ta'a. Tí'ij huiiramé'eca, a'íí mú á e'iré'ene a'íime í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e. Aj mú mi raatajé tí nu'u raasej í seica í chí'ij tí huá'uu jetzen í teyuu. ²Ajta a'íin Jesús, ayée pu ti-hua'utá'ixaa tíjín:

—Casi'i mú'een, ¿ni seri nain tí'iseij tí huá'uu iyecuí? Ayee nu tejá'amua'ix-aate'e tí ayén tí'ayajna. A'á'jna xicá'ra'a mej jetzen nain huaté'uuna í chí'ij tí yé curé'eevee, capu ché'e seíire'e a'ame jax-u'u jetze tetej tí ru japua ticaíjme. Nain mú huaté'uuna temua'a naa.

Jíme'en í tí huatasej're'en tí'ij caí xi te'entipúa'ajte'en nain

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Aj mú mi a'ucj. A'uu mú a'ará'a jirí jetze tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Aceitunajemi. A'uu pu a'utacaíca a'íjna í Jesús. Matí'ij mí á e'iré'ene jemin a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e mej mí tiu'uta'íhua'u avíitzi jíme'e. Míyen tíjín:

—Patá'aj taatá'ixaate'en ja'anáj tí ayén tí'irini. ¿Tí'itáani a'ij tí'iseijre'e a'ame tí'ij teja'uré'enen a'á'jna xicá'ra'a pej jetzen pajtáhua'a áve'ecánesin, ajta tí'ij a'á'jna pí tí'irijca tí te'entipúa'ari nain í tí'iseijre'e íyeyen chaanaca japua?

⁴Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Rí'i xu'u mú'een, tí ij caí ja'atí amuaacuanamuan. ⁵Mu'iití mú hui huatasej're'esin neniúcajtze'e, míyen tíjín: “Nee nu ne'ín pú'een í Ciriístu'u, tí Dios á ne'ujyeyj'tza í ípuari japua.” Ayee mú hua'utémua'ití muá'aju'un jéshua teite hua'itzi jíme'e.

⁶Seajta siyen tí'inamuajran mej nu'u meri tiné'use'esin á já'ahua'a na'ari mej nu'u meri tímua'a autéhuijsin mej tiné'use'en. Rí'i xu'u mú'een, sej si caí tí'tiziiine'e, a'iné ruxe'eve'e tí ayén tíú'urini. Mí ajta, caxí pu a'á'jna te-ja'uré'enejsin a'á'jna xicá'ra'a tí jetzen nain te'entipúa'ari.

⁷Seica mú hui teitejra'a, majtáhua'a seica teitejra'a, a'íí mú náimi'i hu-ateújne'usi'ite'esin. Majta í mej se-ica chuéjra'a japua a'uchéjme, majtáhua'a í mej majta seica chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íí mú náimi'i hu-ateújne'usi'ite'esin. Mu'iicacé mú majta huatatiéjcu. Ajta huatéjca'atzijxi'isin í chuej mu'iicacé íyeyen chaanaca japua. ⁸A'ii pu a'íin pú'een í ta'amuájca í mej jín rajpuaitzi muá'aju'un.

⁹Aj mú mí míyen amuaaví'íran seica jemi mej mí me'ín a'ij pua'a amuaáruuren, majta mej mí amuaacuí'ini. Matíj mena'a mej a'uchéjme íyeyen chaanaca japua, a'íí mú amuajcha'íire'e muá'aju'un me'íjna jíme'e sej mú'een na'ará'astijre'e ineetzi.

¹⁰A'á'jna xicá'ra'a jetze, mu'iití mú mé nejaúujisin, majta seica maujtzeíra'amua'a muá'aju'un sej ajta sej. Majta tíú'ujcha'íire'e muá'aju'un.

¹¹Majta mu'iití mú huatasej're'esin a'íime í mej tí'ihua'itaca me'íjna jíme'e mej nu'u Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Mehuá'acuanamuan jéshua í teite. ¹²A'iné mu'uri jaítze'e a'ij pua'a rici í teite, camu ché'e ru'ihuaamua'a temua'a naa mú muá'aju'un. Mu'iití mú muá'ri'erista muá'aju'un.

¹³Mí ajta, Dios pu japuan niuuni a'ájna ti ayén té'eviicua'i ajta na'a caí huámí'ini. ¹⁴Ajta, ayée pu amuacaí ruxe'eve'e sej si a'ucíjxi'in nainjapua sefj chuéjra'a japua sej si hua'utá'ixaate'en í teite í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. Aj pu xaa te'entipua'ari nain.

¹⁵Ayee pu ajmí'i ra'uyú'uxaca'a a'ájna í Daniel teecan mej nu'u ti'tíj huatécha-jtza a'u ti Dios huatéura'ate nain. A'ii pu nu'u a'áin pú'een a'ájna í ti'tíj ti a'ij pua'a 'een, ti xána'avi'ire'e, ti z-ííni'ire'e. Ajta a'ájna ti rá'ajijve'e, ché'e a'áin yaú'itíe á'ara'ani a'ájna.

'Setf'ij raasefj, ayée xu huárini mú'een. ¹⁶Me'áin í mej Judea a'uchéjme, miché'e a'ucíjxi'in ca'anacan a'u ti á'ujírime. ¹⁷Ajta, a'ájna xicájra'a jetze, ti pua'a ja'atí án á'ujcatii í ruchi'i japua ta'avé'e-nami'i, ché'e a'áin ca'anacan acájra'ani. Ché'e caí ti'tíj huiirá'an í ruchi'itá, sino ché'e á'ura'ani ca'anacan. ¹⁸Na'ari ti pua'a ja'atí tejé'emuari'e u ruví'ira'ata'a, ché'e caí a'ur'é'enine'ica'an í ruche ti ij ruciixu huiráapin, sino ché'e á'ura'ani ca'anacan.

¹⁹Cui'i xaa ne'u, jé'ecan mú rapuaítzi muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze í uuca mej a'utájucájme, majta a'áime í mej huá'atzi'itéjmee í ruyau-jmua'a. ²⁰Setá'aj siyen tiraatáhuavii í Dios jemi ti ij caí ayén ruxe'eve'e sej a'ucíjxi'in tí'ij huásevi'in, na'ari a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

²¹'A'ájna xicájra'a jetze, jaítze'e mú rajpuaítzi muá'aju'un mej caí ja'anáj miyen tirajpuaíjtza'a tíj na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca. Capu ajta ché'e huá'aci'iti í puaíjtzi a'ij ti ti-huá'aci'iti a'ájna xicájra'a jetze.

²²'Ajta, ti pua'a a'áin tavástar'a í Dios caí ayén ráaruurénche'e ti ij caí ché'e ayén ira'atéevi'i ti teuum'éen a'achú pua'an xica, capu ja'atí ruuri

á'ame'enche'e. Mí ajta, huá'a jíme'e í teite ti Dios ari hua'ur'é'eseire'e í jéjcu'a, a'íi pu xaa ari ayén ráaruurée tí'ij caí ché'e ayén irá'ateevi'in.

²³'Seajta mú'een, caxu siyen rá'atzaahuate'e ti pua'a ja'atí ayén tejámuaatá'ixaate'en a'ájna xicájra'a jetze tíjín: "Casi'i, íiye pu já'ita'a é'en a'ájna í Círístu'u." Caxu seajta rá'atzaahuate'e ti pua'a sefj ayén tí'ixajta yee: "Me'ecui, amée pu já'ita'a é'en."

²⁴'Mu'ití mú hui huatasefjre'esin a'áime í mej nu'u i'i Círístu'u, majta a'áime í mej nu'u Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Mí majta, camu. Metí'ihua'itaca mu'u. Ayee mú me'ájna jín a'ij mej tiraayf'iti mej mi seica a'ij te'utasefj í teite. Ayee mú majta tiu'utasefjrata ti júte'e é'eme'ecan Dios jemi a'ij mej ye'í ricí. Ayee pu naa sefjre'e a'ame mej mi hua'utémua'iti hua'itzi jíme'e a'áimej í ti Dios hua'ur'é'esej, ti pua'a ayén tí'iri'iristan mej hua'utémua'itin.

²⁵'Casi'i mú'een, nu'uri amuacaí amuá'ixaa. ²⁶A'íj pu jín, caxu siyen rá'atzaahuate'e ti pua'a ja'atí ayén tejámuaatá'ixaate'en ti jíme'en yee: "Amée pu nu'u á'uye'i 'ítzítá a'u ti caí mé'e ja'atí", na'ari ayén yee: "Íiyu pu huiirájca avítzi jíme'e yú chi'ita."

²⁷'Mí ajta, ayée pu té'eme a'ájna xicájra'a nej jetzen neajtahua'a yé ve'ecáanen í nej neajta teáata'a jetze airáane. Ayee nu jéjre'ecitze'e sefjre'e na'ame tíj mej témaxcava'ara'an. Amuacaí pu u e'íjnée'ri'icé a'ame a'u ti 'e'íjninei í xica, ajta á'iyen ayén che'atá na'a huanée'ri'icé a'ame a'u ti e'eteáru'ipi. ²⁸Ajta ayée pu che'atá na'a té'eme tíj ti'itíj ti huamí'i. Tí'ij ti'itíj huámí'ini, aj mú curé'ecíjxi'isin a'áime í muá'ara'ica.

**Jíme'en a'íjna xicájra'a ti jetzen
ajtahua'a uvé'enejsin í ti
ajta teáata'a jetze airáane**

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33;
17:26-30, 34-36)

²⁹ Jíme'en pu'u te'entipua'ari nain í mej jín rajpuaítzi muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze, aj pu xaa ayén seíire'e a'ame u júte'e ti jíme'en yee:

Anaaruti í xica, capu huanéeri'icí a'ame í máxcira'i jíme'e.

Majta me'ín í xu'ura'ave, a'íí mú u e'ecá-vatzixi'isín u júte'e.

Muaateúvívajra'asin a'ííme í mej tí'ajta í mej majta é'seijre'e u ta japua, matíj mena'a pua'amé.

³⁰ A'ájna xicájra'a jetze, a'íj pu hu-ataseíjre'esín u júte'e í mej jín ramua'aréeren tíjín nee nu neajtahua'a yé ve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane.

'Majta me'ín í teitejra'a mej íiyen seijre'e chaanaca japua, matíj mena'a pua'amé huataújxieemiste'esín naími'i í ru jetze. Ayee mú tí'inesefíra muá'aju'un netí'ij ave'ecáanen í jaitiri jetze. Ayee pu seíire'e a'ame temua'a naa mej mí miyen huateújtzaahuat'e'en. Aj mú xaa ramua'aréeren í nej nain jín antín-mua'aree. ³¹ Neajta nu te'ucáci'isite'esín ca'anín jíme'e, neajta hua'uta'ajjte'esín a'íímej í mej nevaire'e u ta japua mej a'ucíjxi'in nainjapua í chaanaca mej mí hua'uré'eseire'en a'íímej í nej neri hua'avé'ehuuu. A'u ti ja'u'ástimee í chaanaca, a'úu mú huaúuvi'itin.

³² 'Setá'aj siyen yaú'titiée xá'ara'ani se'íjna jíme'e a'íj ti ye'í ríij á'aye'i a'íjna í huaréj. Tí'ij antineájxi'in ti cua'ati a'íjna í cíye'ara'an jetze, ti pua'a ajta ari hu-ataxúta'an, aj xu si siyen ramua'aréeren ti ari vejli'i í víita'ari. ³³ A'iné ayée xu ramua'aree ja'anáj ti pua'a pítí'irici se'íjna jíme'e í sej rasise'i, ayée xu che'atá sena'a tiráamua'aree ti ari vejli'i

ja'anáj ti jetzen antipua'ari nain se'íjna jíme'e sej raseijran nain a'íj nej neri tejámuaatá'ixaa.

³⁴ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jíme'e, majta mauj ruuri naími'i í teite í mej íiyen seijre'e íjii, nain pu xaa araúrastejsin. ³⁵ Ayej xaa tí'aya-jna, a'íí pu antipua'ari naíjmi'i tíj na'a tí'ipua'amé ti íiyen seijre'e chaanaca japua, ajta u ta japua. Ajta a'íín í ni-uucari a'íj nej neri tejámua'ixaa, capu ja'anáj antipua'ari xaa ne'u.

³⁶ 'Capu ja'atí ramua'aree ja'anáj ti te'entipua'ajte na'ari a'atjaz ti ayén tí'irini. Camu ramua'aree a'ííme í mej tí'ivaire'e u ta japua. Canu neajta ramua'aree inee sino, a'íí pu xaa ramua'aree a'íjna í nej rájya'upua.

³⁷ A'ájna xicájra'a nej jetzen neajtahua'a yé ve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée pu té'eme. Ayee mú che'atá mena'a tí'i-jri'irée muá'aju'un í teite matíj tí'i-jri'irejca'a a'ájna tí'ij auj ruurica a'íjna í Noé teecan. ³⁸ Ayee mú ríjcaa, tí'ij caí xi antipua'areca'a í chaanaca jaj jíme'e, metí'licua'acare'e í teite, majta yé'ecare'e. A'íí mú néjne'iche, majta víiche'ecare'e. Maúche'e mú miyen ríj-caa ajta caí a'íín Noé ateájraa í baarcu jetze ti ve'ée. ³⁹ Majta me'ín í teite, camu a'atzu ramua'areereca'a a'íj ti tí'iti riní'iche'en. Aj mú xaa ráamua'areer-i'i tí'ij huatámi'iyeca'a. Huaja'ujaújte naíjmi'ica í teite. Ayee pu che'atá na'a tihua'aruuren a'ájna xicájra'a nej jetzen yé ve'ecánejsin, i nej teáata'a jetze airáane.

⁴⁰ A'ájna a'úu mú huaté'uu muá'aju'un ví'ira'ata'a, mé hua'apua í teteca. Seíj pu á'avi'itichi'ihuan tí'ij te'entipua'are. Ajta í seíj, a'úu pu a'uteá-turaasin. ⁴¹ Majta me'ín í 'uucca, a'úu mú a'uté'uu muá'aju'un, mé hua'apua. Meté'atí'ixíj mú muá'aju'un. Seíj pu ajta

á'avi'titichi'ihuan t'í'ij te'entipua'are, ajta í sej, a'úu pu a'uteáturaasin.

⁴²'A'íj pu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, setá'aj atanéjne'ere temua'a naa, a'iné caxu ramua'aree ja'anáj ti xicájra'a jetze uvé'enejsin í á'amuavastara'a.

⁴³'Setá'aj siyen yaú'tiíeé xá'ara'ani se'íjna. A'íjna jime'e í ja'ati ti huatéechi'i, ti pua'a a'íin ramua'areere a'atzaj ti pua'a í tica'ari tzajta'a a'uteáruti a'íjna í nahua'ari, ayée pu rini a'íjna ti huatéechi'i. A'íi pu atanéri a'ame, ajta capu raatá'asin ti a'íin nahua'ari ra'antána'aca í puéerta, t'í'ij uteárute u chi'ita. ⁴⁴Ayee pu hui che'atá na'a ruxe'leve'e sej siyen atanéjne'eri a'iné inee, i nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée nu uvé'enejsin a'atzaj sej caí pua'a nechue'leve'e mú'leen.

**Jíme'en a'íjna ti xaa nain
jín rá'astijre'e, ajta a'íjna ti
caí a'atzu rá'astijre'e**

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵'A'íj nu jín niyen tejá'amua'ihua'uran. ¿A'ataani tévira'a ayén caí ja'anáj á'itzee, ti ajta rí'í mé teuúmua'aree ti pua'a a'íin vástare'ara'an ayén tiraal'jcate'en a'íjna jime'e ti tihuá'ajjte'e í seica í mej t'í'ijvaire'e ti ij a'íin tihua'umín a'atzaj ti pua'a ari huaxí'epi'íntari'ihua-ca'a? ⁴⁶Ajta a'íjna í teví, naa pu tiraatévaire'esin ti pua'a ayén rijca a'ij ti tiraata'ajj t'í'ij ajtahua'a uvé'enen a'íjna ti t'í'ira'ajjte'e.

⁴⁷'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, tzáahuati'lira'a jime'e ti pua'a auj ayén rijca t'í'ij uvé'enen í vástare'ara'an, a'íi pu xaa ayén t'í'ira'ajjcate'en nain jime'e a'achú ti caj t'í'ijcha'íi.

⁴⁸'Mí ajta, ti pua'a a'ij pua'a t'í'itevistan a'íjna í ja'ati, ayée pu rini. Ayee pu t'í'imua'atze í ru tzajta'a t'í'ijn: "Jé'ecan pu á'ateeri mé já'ahua'a í nevástara'a." ⁴⁹Aj pu i autéchesin ti a'ij pua'a tihua'uté'axi'ín í ruxí'ej teite

í mej t'í'ijvaire'e. Ajta huá'a jamuan t'í'icua'ani, ajta ye'en a'ímej jamuan í mej rutá'aruaijve'e.

⁵⁰'Ajta a'íin vástare'ara'an uvé'enejsin a'ájna xicájra'a ti jetzen caí rachú'eve'e a'íjna ti t'í'ijvaire'e, ajta a'atzaj ti pua'a caí ramua'aree ti ari uvé'ene. ⁵¹Aj pu i vástare'ara'an jeíhua puajtzi raatá'asin. Ajta raata'ajjte'esin ti a'uun a'utéveeca a'u mej a'uteáturaasin a'íime í mej caí tzáahuati'lira'a jín miyen t'í'ijri'íre. Jé'ecan pu ruyeinixi'ín a'ujna, ajta rutamej pu jín ancuré'ujci'ímée a'ame a'íjna jime'e ti rajpuajtzi.

**Jíme'en í teemua mé 'uuca, í mej
tamuáamuata'a ará'aseca'a**

25 'A'ájna xicájra'a jetze, ayée pu Dios hua'utá'asin í teite mej mi me'uun a'uteárute a'u ti a'íin é'eseijre'e u ta japua. Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruuren a'ij ti tihuá'uruu í teemua mé 'uuca, tamuáamuata'a mej nu'u ará'aseca'a. A'íi mú tejá'utií í tiú'ujlaampara mej mi me'uun ra'antinájche a'íjna ti huaténeichi. ²Camu rí'í mé titeumuámua'are'eca'a seica, í mej anxívi. Majta me'ín í seica, í mej majta anxívi, a'íi mú nu'u xaa rí'í mé titeumuámua'are'eca'a. ³Majta me'ín í mej caí rí'í mé titeumuámua'are'eca'a, a'íi mú tejá'utií í tiú'ujlaampara. Aru camu ya'ujáj me'íjna í aceite í mej jín rá'ajtaira.

⁴Majta me'ín í mej rí'í mé titeumuámua'are'eca'a, a'íi mú xaa limeeta tzajta'a ru'ucájtuaa í aceite. A'íj mú a'ujáj, jamuan í tiú'ujlaampara. ⁵A'iné jeíhua pu nu'u é'tee a'íjna ti huaténeichi, temua'a pu cutzi tihua'umuá'iti a'ímej í teemua. Muaatácu'utzuca'a micu.

⁶'Pu'uri nu'u teuumé'eca a'atzaj já'ita'a t'í'ica, t'í'ij sej ayén huajíjhuaca'a t'í'ijn: "Pu'uri yé vé'eme a'íjna ti huaténeichi. Xu'írácíinichi sej si ra'antinájche." ⁷Matí'ij mi huajíjxica'a

a'ñime í teemua. Á'iyen mú rí'í tiú'uruu í tiú'ujlaampara.

⁸'Aj mú mi a'ñime í mej caí rí'í huaújruu, ayée mú tihua'utajé í seica tijn: "Aisí, cáj caj setitaatá'a í aceite a'iné pu'uri huitáxi'isin téjmi í ta'áa."

⁹Majta me'ín í mej rí'í mé titeumuámua'are'eca'a, ayée mú tihua'utá'ixaa tijn: "Catu xaa ne'u, a'iné ayej ne'ase capu ci'iti tǵ na'a itejmi. Capu ajta ci'ipe tǵ na'a mú'ejmi. Mí seajta mú'een, setá'aj á'uciine huá'a jemi í mej aceite tu'araca sej si ráananan tǵ na'a mú'ejmi."

¹⁰'Aj mú mi miyen huarǵj. U mú nu'u mi á'uju'un. Maúche'e mú huajú'ucaa, tǵ'ij a'ñin a'ará'a a'ǵjna ti huaténeichi. Majta me'ín í teemua í mej rí'í huaújruu, a'ñi mú a'ucǵj jamuan a'u mej tejé'eyeste me'ǵjna jime'e ti huaténeichi. Aj pu i te'iteánami'ihuaca'a í puéerta jetze.

¹¹'A'atzu nu'u á'ateevi'ica, majta í seica a'ará'a í teemua. Aj mú mi miyen tiraatá'ixaa tijn: "Tavastara'a, mú'ee í pej ili tavastara'a, tita'antácuune'e."

¹²Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn: "Ayeen nu tejá'amua'ixaate'e, ayej ti'ayajna. Canu a'atzu á'amuumuajte."

¹³Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Setá'aj siyen atanéjne'eri a'iné caxu ramua'aree ja'anáj ti xicá'jra'a jetze nej inee uvé'enejsin.

Jíme'en í tumin ti jín í ti tihuá'ajjte'e tihua'u'ǵjca a'ímej í mej ravaire'eca'a

(Lc. 19:11-27)

¹⁴'Ajta, ayée pu che'atá na'a Dios huá'aruuren a'ǵjna xicá'jra'a jetze tǵ í ja'ati ayén tihuá'uruu í mej tǵ'ivaire'eca'a. Tǵ'ij nu'u ari a'uyel'imíca mé já'ahua'a yee, amuacá pu hua'utajé a'ímej í mej tǵ'ivaire'eca'a. Tihua'u'ǵjca a'ǵjna jime'e í ti a'ñin tǵ'ijcha'ñica'a.

¹⁵'Ayeen pu tiraatá'a seǵj a'achú cumu anxǵj vi'ira'a í tumin. Ajta í seǵj, ayée pu

tiraatá'a a'achú cumu hua'apua vi'ira'a. Ajtahua'a í seǵj, seǵj vi'ira'a pu tiraatá'a. Ayeen pu tihua'utá'a a'ǵj mé tiraayǵ'iti. Tǵ'ij jí á'uraa.

¹⁶'Ajta nu'u a'ñin ti anxǵj vi'ira'a ancuré'a, a'ñi pu a'utéjche ti tiu'umuári'en tumin jime'e. Ajta á'iyen, raamuá'iti anxǵj vi'ira'a a'ǵjna jime'e ti ajmǵ'i ra'ancuré'a. ¹⁷Ayeen pu che'atá na'a huarǵj a'ǵjna í ja'ati ti ra'ancuré'a a'achú cumu hua'apua vi'ira'a. Raamuá'iti hua'apua vi'ira'a, icu.

¹⁸'Ajta nu'u a'ñin ti ra'ancuré'a a'ǵjna í seǵj vi'ira'a, capu tiraamuári'iste. A'áa pu já'ahua'a a'ará'a. Ra'ateichajraa á chuaata'a. A'uu pu ra'avá'ana í tumin ti raatánijte í í ti tihuá'ajjte'e.

¹⁹'Pu'uri nu'u á'ateevi'ica'a, ajta a'ñin í ti tihuá'ajjte'e, uvé'ene. Ajta a'utéjche ti raaxǵ'epi'intare'en í tumin jime'e.

²⁰'Ajta a'ñin ti anxǵj vi'ira'a ancuré'a, a'ñi pu ajta a'ará'a í seica í anxǵj vi'ira'a. Ayeen pu tiraatá'ixaa tijn: "Nevástara'a. Ayeen pepu'u caj tinaatá'a anxǵj vi'ira'a jime'e. Casi'i, a'ǵj nu jín raamuá'iti seica ti ayén che'atá na'a te'ará'ase anxǵj vi'ira'a."

²¹'Ayeen pu tiraatá'ixaa a'ǵjna í vástare'ara'an tijn: "Xǵ'epi'ín pej huarǵj, mú'ee í pej caí ja'anáj á'itze. Rǵ'i pej tǵ'itevij. A'ǵj pej jín te'ará'aste. A'ǵj nu jín niyen tǵ'imua'ijcate'en jeǵhua jime'e, íye inetzi jemi tetá'aj huátatemua've'en námi'i."

²²'Ajta a'ñin ti hua'apua vi'ira'a ancuré'a, a'ñi pu ajta yé ra'áa. Ayeen pu ajta tiraatá'ixaa tijn: "Nevástara'a, mú'ee pej piyen tinaa'ǵjca pe'ǵjna jime'e hua'apua vi'ira'a í tumin. Casi'i, a'ǵj nu jín raamuá'iti seica ti ayén che'atá na'a te'ará'ase hua'apua vi'ira'a."

²³'Ajta a'ñin í vástare'ara'an, ayée pu tiraatá'ixaa tijn: "Xǵ'epi'ín pej huarǵj, mú'ee í pej caí ja'anáj á'itzee. Rǵ'i pej tǵ'itevij. A'ǵj pej jín ra'ará'aste. A'ǵj nu jín niyen tǵ'imua'ijcate'en jeǵhua jime'e, íye

ineetzi jemi tetá'aj huátatemua'ave'en naími'i."

²⁴'Ajta nu'u a'íin ti seíj vi'ira'a ancuré'a, a'íi pu ajta yé ra'áa. Ayee pu tiraatá'ixaa tíjín: "Nevástara'a. Nee nu niyen ráamua'areeri'i pej piyen té'e-jaaxiejve'e. Ayee pej tihua'ajjte'e mi seica mej mi tiu'uhuáste'en, matá'aj tiu'utzaana. Aru nain pu tí'imuaci'iti mú'etzi. Ayee pej tihua'ajjte'en mej mi ráahuastira'ani í imue'eri, matá'aj raaré'eseire'en tí'ij tí'iciire. Ajta á'iyeen nain timuáaci'iti mú'etzi. ²⁵A'íj nu jín tí'tiziiine'eca'a inee. Aj nu jín ne'uun á já'ahua'a a'ará'a. Nera'atefichejraa. Netí'ij ni ra'avá'ana á chuaata'a. Ye'ecui ne'u, mú'etzi ti a'aa."

²⁶'Ajta a'íin vástare'ara'an, ayée pu tiraatá'ixaa tíjín: "Mú'ee, mi pej a'ij pua'a tí'itevij, jé'ecan pej huá'ina'ase'e. Capej tí'títj jín nevaire'e. Tí pua'a piyen ramua'aree nej niyen tihua'a'ajjte'en mej mi tiu'uhuáste'en ti i ayén nain tináaci'iti ineetzi, ¿ni tzaa pajta piyen ramua'areere nej neajta niyen tihua'a'ajjte'en mej mi raaré'eseire'en ti ij ajta nain tináaci'iti ineetzi? ²⁷Tí pua'a piyen tí'ijmua'aréere, ¿a'iné 'een jín pecaí piyen huaríj pej pi caí pe'uun yaúutuua í tumin huá'a jemi í mej tumin tí'ine'ijte nej ni a'atzu raamuá'tin? Tí pua'a piyen huá'iniiche'e, aj nu xaa ra'ancuré'aniiche'en í ti neetzi ne'áa netí'ij yé uvé'enen. Pe'uté'itzee huá'pi'i."

²⁸'Aj pu nu'u i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í seica í mej vejli'i huaté'uu tíjín: "Setá'aj yeehui rá'ari'i se'íjna í seij vi'ira'a, seajta raatá'an se'íjna ti tamuáamuata'a vi'ira'a tí'ituaave. ²⁹Matíj mena'a pua'amé í mej jeíhua tí'ijcha'íi, jaítze'e pu tihua'aci'iti. Ayee pu té'eme mej miyen tí'ijcha'íi muá'ara'ani nain a'achú ti caj ruxe'eve'e. Majta me'ín í mej caí tí'títj tí'cha'íi, a'íi mú tihua'ari'lira a'ímej í mej c'íj mena'a tí'ijcha'íi mej mi

caí ché'e tí'ijcha'íi muá'ara'ani. ³⁰Seajta mú'een, setá'aj mé ya'urá'rieni se'íjna í ti caí tí'títj vaire'e mé pua'acié a'u ti a'utíca'a. A'uu pu ruyeinixi'ín, ajta ancuré'ujci'ixijsin a'íjna jime'e ti rajpua'íjti." Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í vástare'ara'an.

Tí'ij Dios huá'axijte'en a'ímej teitejra'a í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua

³¹'A'ájna xicá'jra'a nej jetzen yéve'ecánejsin inee, i nej neajta teáata'a jetze airáne, netí'ijtáhua'a huataseíjre'en a'ímej jamuan í mej tí'ivaire'e u ta japua, naa pu seíire'e a'ame mej mi rí'i te'utaseíj í teite, temua'a naa. Nee nu huatéyeijxa í ipuari japua mej mi ráamua'aree í nej inee nain jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua.

³²Matí'ij mi neetzi jemi huá'ajseire'esin najmi'lica í teitejra'a i mej íiyen seijre'e í chaanaca japua. Neajta inee, ayée nu che'atá nena'a hua'apuacié huá'ajseire'esin tíj ajta ja'atí ayén hua'apuacié tihua'ajsei í ruye'emua. A'uu pu huá'ajseij í cáne'axi seíjta'a, ajta a'íime í caurasi, ajta seíjta'a.

³³Majta me'ín í mej rí'i tí'titeteite, ayée mú 'een matíj í cáne'axi. Neri'iríinta'a nu huá'ajseire'esin. Majta a'íime í mej a'ij pua'a tí'titeteite, ayée mú 'een matíj í caurasi. Ne'úutata'a nu huá'ajseire'esin ne'ímej.

³⁴'Neajta inee, i nej i'í Rey, ayée nu tihua'utá'ixaate'esin ne'ímej í mej e'e-jteí neri'iríinta'a tíjín: "Íyee xu'u ij mú'een, mi sej rí'i tiraatá'a í niyá'upua, setá'aj siyen ra'ancuré'an í ti ayén tejá'amuaci'iti, a'ij ti tiú'uxi'epi'íntari'ihua-ca'a tíj na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca, sej si se'uun a'uteároute a'u ti Dios é'eseijre'e. ³⁵Ayee pu té'eme a'iné mú'een xu tinaamí netí'ij hu-

ata'í'icuatata'a. Mú'een xu seajta jaj naatá'a netí'ij huata'í'imi. Mú'een xu seajta na'ancuré'evi'ti í ruchi'itá t'í'ij caí ja'atí nexí'eve'eca'a. ³⁶Ayee xu tinaatéechejte netí'ij caí ti'it'échejca'a. Netí'ij tijcu'í'ineca'a, mú'een xu seajta naatéesej. Ajta, netí'ij aiteánami'ihuaca'a, mú'een xu seajta náamuaareca'a."

³⁷Majta me'ín í mej rí'i t'íteteite, ayée mú tinaatá'ixaate'esin tijín: "Tavastara'a, ¿a'anajni tiyen timuaamí tetí'ij muaasej í pej í'icuatata'a? ¿A'anajni tiyen jaj timuaatá'a tetí'ij muaasej pej í'imi'ica'a? ³⁸¿A'anajni tiyen timua'ancuré'evi'ti í tachi'itá iteen tetí'ij ráamua'areeri'í pej caí a'ij tamuari? Ari i'i, ¿a'anajni tej tiyen huaríj tej timuaatéechejte patí'ij caí ti'it'íj jín ti'it'échejca'a? ³⁹¿A'anajni tiyen muáamuaareca'a patí'ij aiteánami'ihuaca'a na'ari tej tiyen muaatéesej patí'ij tí'icui'ica'a?"

⁴⁰Neajta inee, i nej i'í Rey, ayée nu tihua'utá'ixaate'esin tijín: "Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, setíj sena'a sej siyen huá'uruu a'ímej í ne'ihuaamua'a, ayée xu che'atá sena'a náaruu ineetzi. Capu amín a'ij ti pua'a siyen raatévai sejí í ne'ihuaara'a ti caí ti'it'íj jín ti'it'éjvee, ti caí a'atzu ruxe'eve'e."

⁴¹'Aj nu ni niyen tihua'utá'ixaate'esin a'ímej í mej e'ejteí ne'úutata'a tijín: "Ser-icu mú'een, mi ti Dios a'ij pua'a tejá-muaatá'asin. Sej hui ineetzi jemi sej si se'uun a'uteáruite tajzajta'a ti Dios ayén rí'i ráaruuriitze a'íjna í tiyaaru'u, majta a'ímej í mej t'í'ijvaire'e, a'íime í xiéjniu'ucari í mej a'ij pua'a 'een. ⁴²Ser-icu mú'een, a'íné caxu tinaamí netí'ij huata'í'icuatata'a. Mú'een xu seajta caí jaj naatá'a netí'ij í'imi'ica'a. ⁴³Capu ja'atí naamuá'a. Ayee pu i 'eene'e, caxu ná'an-vi'ti á ruchi'itá. Canu ti'it'échejca'a. Mí seajta mú'een, caxu tinaatéechejte. Netí'ij tijcu'í'ineca'a, caxu seajta naatée-

sej, caxu seajta náamuaareca'a netí'ij aiteánami'ihuaca'a."

⁴⁴'A'íí mú majta miyen tinaatá'ix-aate'esin tijín: "Tavastara'a, ¿a'anajni tiyen timuaasej pej huata'í'icuatata'a, nusu pej í'imi'ica'a, na'ari pej caí ja'atí mua'atejca'a, na'ari pej tí'icui'ica'a, ca'ín pej aiteánami'ihuaca'a, teajta caí muaatévai iteen?"

⁴⁵'Aj nu ni niyen tiu'utániuusín tijín: "A'íné caxu siyen raatévai sejí í ne'ihuaara'a ti caí ti'it'íj jín ti'it'éjvee, sejí ti caí ruxe'eve'e, caxu seajta raatévai ineetzi."

⁴⁶'Majta me'ín, a'úu mú á'uju'un ti ij puajtzi huá'uci'iti t'íj na'a rusén jime'e. Majta me'ín í mej rí'i t'íteteite, a'úu mú á'uju'un a'u ti Dios é'esejre'e mej mi ruuri muá'ara'ani jemin t'íj na'a rusén jime'e.

**Meti'ihuaú'ixa a'íjna jime'e í
mej raaxí'epi'intare'en mej
nu'u Jesús huatéevi'i**

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Tí'ij Jesús raatapuá'ajtaca'a ti nain tiu'utaxájtaca'a a'íjna í niu-ucari, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. ²Ayen tijín:

—Xu'uri ramua'aree ti ari vejli'i a'ájna mej tí'iyesten me'íjna jime'e ti Dios tihua'utá'uuni'i. A'atura aúche'e hua'a-pua xica. Ja'atí pu ajta tiu'utátuiire'esin í nejíme'e i nej neajta teáata'a jetze airáane mej mi ná'utatán cúruu jetze. —Yee pu'u tihua'utá'ixaa.

³Majta me'ín í mej tihua'á'ajte'e teyu-jta'a, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í niuucari jime'e ti tí'ajta, majta í hua'avaujsi í mej Israél jetze ajtémee-can, a'úu mú e'etiújsej u chí'lira'an jetze a'íjna ti nain jín antiújmua'aree u hua'atéyujta'a. Ayee pu ántehuaa a'íjna tijín Caifás. ⁴A'íí mú tiú'ujmua'atziite-e-ca'a a'ij mej ye'í huárini mej mi hua'itzi jín raatéevi'i me'íjna í Jesús mej mi raa-

jé'ica. ⁵ Majta miyen tí'iru'ixaate'eca'a tijn:

—Catu raatévi'lira mat'ij tí'iyeste í teite mej mi caí huataníniu'ucacu. Tí pua'a tiyen huárini, a'íí mú taaténe'usi'ite'esin.

'íita'a pu án yé'ajtuaa mu'úutze'en í Jesús a'íjna ti naa teáarí'e

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ajta a'íjna í Jesús, a'úu pu a'utéveeca'a u Betania a'u ti é'eche a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tijn Simón. A'ii pu a'íin pú'een í mej majta miyen ratamuá'amua tijn Tí Cá'atzaj.

⁷ Aj pu i seíj á e'iré'ene jemin a'íjna í Jesús. 'íita'a pu pírici ti limeeta huátisime'eca'a. Tetej limeetajra'a pu pú'ene'e. Naa pu te'evé'ejística'a ti naa teáarí'e, ti ajta huápi'i tí'ijnajche. Tí'ij Jesús huatecaíca meesa jetze, a'íin 'íita'a án pu yé'ajtuaa án mu'úutze'en.

⁸ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'u-jujhua'ane'e, mat'ij raaseíj a'ij ti huaríj, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a í 'íita'a jemi. Aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a tijn:

—¿A'iné 'een jín á'uvej amíjna í aceite? ⁹ Rí'íríistaca'anche'e pu mej ráatuaanijche'en mej mi raamuá'itínche'e jeíhua í tumin mej mi hua'utá'an a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i.

¹⁰ Ajta a'íin í Jesús, a'íí pu ráamua'a-reeri'i a'ij mej ye'lí tí'ixajtaca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—¿A'iné 'een jín siyen rájaaxiejvi'i se'íjna í 'íita'a? A'ij ti náaruu, temua'a pu naa i'í xí'epi'in. ¹¹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, maúche'e mú mú'ejmi jemi se'íire'e muá'aju'un tijn na'a rusén jime'e. Ja'anáj ti na'a pu i í'iri'iriista a'ame sej siyen tihua'utévaire'en. Mí neajta inee, canu ché'e mú'ejmi jemi se'íire'e na'ame.

¹² Ayee pu'u, tí'ij a'íin 'íita'a na'avé'e-meijri'i ineetzi, ayée pu 'een jín ayén

náaruu a'íjna jime'e ti na'avá'anan. ¹³ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, íiyen chaanaca japua, a'u ti na'a mej tihua'utá'ixaate'en í teite a'ij ti Dios tihua'irájtuaani a'íí mú majta hua'utá'ixaate'esin a'ij ti huaríj a'íjna í 'íita'a mej mi jeíhua ra'utámua'aree.

Judás pu tiu'utátui avíitzi jime'e a'íjna í Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ajta seíj ti huá'a jetze ajtéme'le-can í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íjna ti ayén ántehuaa tijn Judás Iscariotes, a'íí pu ajtáraa huá'a jemi. A'uu pu á'uraa ti ij tiu'uxáj huá'a jamuan í mej tí'ajta teyujta'a. ¹⁵ Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tijn:

—¿A'achúni setí'ineanajchite'en ti pua'a nejamuaatátuiire'en ne'íjna í Jesús?

Maraaté'itíee í tumin. Majta raatá'a a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a í tumin, rumua'atí plata. ¹⁶ Ajta iyá'uraa a'íjna í Judás. Tíj na'a a'ájná'imua, a'íí pu a'utéjche ti ráahuauni ja'anáj ti i'í xí'epi'in ti ij hua'utátuiire'en.

Tí'ij tavástara'a tihua'umí a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; I Cor. 11:23-26)

¹⁷ Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'a í ta'amúajca mej jetzen tí'iyestehua'a mat'ij pan cua'acare'e ti caí cujchira'a, aj mú mi á e'iré'ene í Jesús jemi a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijn:

—¿A'uné jetze mua'aráanajche tej á'uju'un tej ti rí'í tejá'uruuren í pej ráacua'ani í pan tej jín ra'utámua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i í tayaujmua'a í mej anáaté'ee muaanúnu'ihuaca'a?

¹⁸ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Sericu mú'een se'ájna chajta'a. Aa xu ja'atí é'eteuni. Setá'aj siyen tiraata'ix-aate'en yee: “Yee pu ti'ixa í maestro tíjín pu'uri a'ájna teja'uré'ene nej nain jín raanaíjmire'en, neajta nej ra'utá-mua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'í í tayaujmua'a mej anaáté'ee maaanúnu'ihuaca'a.”

¹⁹ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á-u-jujhua'ane'e, ayée mú huaríj a'ij ti Jesús tiu'uta'ajjtaca'a. Nain mú rí'í tiú'uruu í mej tí'icua'ani.

²⁰ Tí'ij huachúmua'ancaa, Jesús pu hu-atecaíca í meesa jetze huá'a jamuan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua mua'ará'axcaa. ²¹ Mu'uri tí'icua'acáa, tí'ij ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, seíj ti a'a-mua jetze ajtéme'ecan, a'íi pu nejíme'e tiu'utátuiire'esin huá'a jemi í mej tí'ajta teyujta'a.

²² Aj mú mi huataújxieemiste í ru tzajta'a. Ma'utéjhuii mej raata'íhua'u me'íjna í Jesús, seíj ajta seíj. Míyen tíjín:

—¿A'ataani a'íin pú'een? ¿Ni qui inee? Ajtahua'a seíj ayén tíjín:

—¿A'ataani a'íin pú'een? ¿Ni qui inee?

²³ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—A'íjna ti pan cua'a a'íjna jetze i tux-a'a nee jamuan, a'íi pu a'íin pú'een í ti nejíme'e tiu'utátuiire'esin. ²⁴ Ayeé pu teja'uré'enejsin ineetzi jemi i nej neajta teáata'a jetze airáane a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze. Mí ajta, a'íjna jemi ti nejíme'e tiu'utátuiire'esin, jaítze'e pu raatévaire'enche'e ti caí huanú'i-huanche'e a'iné rajpuaíitzi pu a'ame huápi'i. Ché'e a'íin huataújxieemiste'en.

²⁵ Ajta a'íin í Judás, í ti hua'utátui-ire'emí'ica'a, ayée pu tiraata'íhua'uri'í tíjín:

—Maestru, canu xaa ne'ín pú'een, ¿ni qui necaí?

Jesús pu ayén tiraatá'ixaa tíjín:

—Mu'ée pej aseíj piyen tiraataxájtaca'a.

²⁶ Maúche'e mú tí'icua'a tí'ij Jesús pan tí'ij. Rí'í pu tiraatá'a í Dios, ajta ra'antí-taaraxi. Aj pu i hua'uré'e'í'ipi'í. Ayen ti-huá'ixaate'e tíjín:

—Xa'ancuré'e'í'ipi'í. Xáacua'a. A'íi pu a'íin pú'een i nehuá'ira'a.

²⁷ Ajta á'yien, vaasu tíjáj. Tí'ijta'í rí'í tiraatá'a í Dios, a'íi pu hua'uré'í'ite. Ayen tí'ixáata tíjín:

—Xa'anti'í, najmi'í mú'een. ²⁸ A'íjna ti urajmuaa, a'íi pu a'íin pú'een i nexu-ure'e nej ra'iráxire'esin ne'íjna jime'e nej ni raanaíjmire'en a'íjna ti jín Dios ruseíj ayén te'ataújratziiri'í í jécua imuá. A'íj nu jín huá'a japua niuuni mu'íicáca ti ij Dios ayén tihua'utá'uuni'í.

²⁹ Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej xaa ne'u ayén ti'ayajna, íjii tíj na'a ti yú auca'ití a'ame, canu ché'e ra'antí'isin ne'íjna í já'ara'a uuva jetze ti me'ecan sino a'ájna xicájra'a ti Dios jetzen hu-ateúra'ate'esin nainjapua í chaanaca. Aj nu xaa a'amua jamuan ra'antí'isin neaj-tahua'a rujéjcuatze'en.

Jesús pu raataxájtaca'a ti a'íin Pedro ra'avé'avaata ti nu'u caí ramua'ate

(Mr. 14:26-31; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Aj mú mi seíj tiu'utáchuicaca'a í mej jín rí'í tiraatá'a í Dios. Aj mú mi a'ucíj.

A'uu mú a'ará'a Aceituunajemi, jirí ti á'utaaca.

³¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Íjii, ti tíca'aren, mé xu núujisin. Setiu'utatévi'ira'ata neetzi jemi. Ayeé pu té'eme tíj té'eyu'usi'í ti Dios ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín: “Nee nu i nej í'í Dios, a'íj nu jé'icatan cáne'axi ti tiseíj. Majta me'ín a'ucíjxi'isin í cáne'axi.” ³² Mí neajta inee, netí'ij huatarún, áa nu a'umé'e na'ame u Galilea. Amuacaí nu ará'aíixa, seajta á'yien mú'een.

³³ Ajta a'fín í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Capu amín a'ij ti pua'a naíjmi'i metiu'utatévi'ira'ata mi seica mú'etzi jemi. Canu ja'anáj niyen rini inee.

³⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraatá'ixaa tijín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e ti ayén tí'ayajna, íjii t'íca'a, t'í'ij caí xi huajj'jhuana í gallo, huafca pej piyen t'ína'avé'avaata yee pej nú'u caí nemua'ate.

³⁵ Mí ajta a'fín Pedro, ayée pu tiraatá'ixaa ca'anín jime'e tijín:

—Tí pua'a ayén tí'ujxe'eve'e nej á jamuan huámi'ini, capu amín a'ij. Canu ja'anáj niyen tímua'avé'avaata yee nej caí muamua'ate.

Majta me'ín í seica, ayée mú che'atá mena'a tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu raatéjhuaui í Dios jemi a'ujna u Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu i á'uraa a'íjna í Jesús, majta me'ín í mej jamuan á'ujj'jhua'ane'e. A'uu mú a'ará'a, huastari jemi, ciyej ti e'eré'eevee ti ayén téja'arájtehuaa tijín Getsemaní. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Yé xu'u tité'en mú'een, iyeecuí. Neajta inee, mé nu'u vejl'i a'atanéjsin nej ni raatéjhuauni í Dios jemi.

³⁷ Aj pu i á'uraa. Huaja'uví'iti a'fimej, a'íjna í Pedro, ajta a'fimej í mej hua'a-pua, í mej yaújmua'ame'en pú'een a'íjna í Zebedeo. Ajta á'iyen a'ij pua'a raatá'a í ru tzajta'a. Jé'ecan pu huataújxieemiste.

³⁸ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jé'ecan pu caí nú'uca'anisti'i yú ne tzajta'a. Huápi'i nu nexieemiste'e. Cu xiee nej cuj mi'ini. Yé xu huateáturan mú'een íyee. Seuche'e xu atanéjne'ere nee jamuan.

³⁹ A'atzu pu a'imuá ájca'i yee a'uré'ene. Tí'ij i é'ejtunutaca'a á chuaata'a. Aj pu i ayén tirájhuauiiri'i í Dios tijín:

—Dios pej ní'iyaa'upua, naíjmi'i pu rí'írí mú'etzi jemi. Tí pua'a peti'itá'acare'en ti caí ayén tí'ineci'iti a'íjna ti a'ij pua'a 'een, í nej jín rajpuaí'tzi na'ame. Na'ari caí, ché'e caí ayén 'eene'en netj tí'ijxe'eve'e inee, sino patj mú'ee tí'ijxe'eve'e.

⁴⁰ Aj pu i á e'iré'ene a'u mej a'uté'u-uca'a í mej jamuan á'ujj'jhua'ane'e. Mu'uri í'icu'utzuca'a. Tí'ij hua'ujj'iste, aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Pedro tijín:

—¿Ni tzaa pecái té'eviicua'i pej atáneere nee jamuan a'achú cumu sei hora? ⁴¹ Seuche'e xu atanéjne'ere, seajta setá'aj raatéjhuauni í Dios jemi tí'ij caí tejamuáaci'iti ti'itj í sej jín auteáturan í Dios jemi. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Mú'een xu xaa huateújca'anen í ru tzajta'a. Mí ajta caí, capu á'amuaca'anisti'i.

⁴² Ajta á'uraa. Ajtahua'a ayén tirájhuauiiri'i í Dios tijín:

—Dios pej ní'iyaa'upua, ti pua'a caí a'ij tí'iri'iri ti i caí ayén tí'ineci'iti a'íjna í nej jín rajpuaí'tzi na'ame, ché'e ayén 'eene'en patj tí'ijxe'eve'e mú'ee.

⁴³ Tí'ij'itáhua'a á e'iré'ene. Ajtahua'a pu huá'uteu, mecu'utzúca'a, a'iné jéshua pu huá'amua'itijca'a í cutzi. ⁴⁴ Aa mú a'uteájturaa a'fimej í mej cu'utzuca'a. Huafcacajetze pu ajtahua'a u á'ume í Jesús. Ajtahua'a pu raatéjhuaui í Dios jemi. Ayee pu che'atá na'a tirájhuauiiri'i a'ij ti amuacaícan tiraatáhuaviiri'i.

⁴⁵ Tí'ij ajtahua'a á e'iré'ene a'u mej a'uté'uuca'a a'fime í mej jamuan á'ujj'jhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Pu'uri íjii, sej huápi'i rucu'utzive'e. Pu'uri íjii sej huácu'utzú, seajta huáujse'upe'en. Casi'i, pu'uri aúche'e. Pu'uri a'ájna teja'uré'ene ti ij a'fín hua'utátuiire'esin í ne jíme'en, i nej neajta teáata'a jetze airáne mej mi naateevi'i a'fime í mej a'ij pua'a rici.

⁴⁶ Xá'ajhuiixi'i. Che'eré ticu. Pu'uri e'evé'eme a'íjna ti ne jíme'en tiu'utátuiire'esin.

Matí'ij raatévi'i me'íjna í Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a tí'ij a'íjn Judás á e'iré'ene. A'íjna í Judás, a'íi pu huá'a jetze ajtémecan a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua mua'ará'axcaa. Jéihua mú teite jamuan huajú'ucaa. Seica mú tiu'f'isime'e í nahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamíimijmee, majta seica ciyej tiu'f'í í mej jín huá'u-cui'ini. Naíjmi'ica mú huata'áijtaca'a a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta í huá'avaujsimua'a í teite.

⁴⁸ Ajta a'íjn ti hua'utátuii a'íjna í Jesús, amuacá pu ti'ihuaújmuatzi a'ij ti ye'í huárini mej mi ráamua'aree ja'atí ti a'íjn pú'een í Jesús. Ayen tíjín:

—A'íjna ne'u, í nej ru'itépí'itze'esin netí'ij raatateújte'en, a'ii pu a'íjn pírici. Setá'aj hui raatévi'i.

⁴⁹ Jíme'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajteáxiireca'a a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Ayee pu tiraatateújte tíjín:

—¿A'iné pena'a, MaeSTRU?

Ajta ru'itépí'itze.

⁵⁰ Aj pu i ayén tiraatá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Ne'amiigu, ¿ni pe'íjna jín piyen yé vé'eme? —Yee pu'u tiraata'íhua'uri'i.

Majta me'ín í seica, a'íi mú ajteáxiireca'a jemin. Matí'ij mi raatévi'i. ⁵¹ Matí'ij raatévi'i, aj pu i seíj ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'íi pu rú'ijcupi í runahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamíimijmee. Aj pu i ru'itéjtze a'íjna í ti ravaire'e a'íjna ti tihuá'ajjte'e u teyujta'a. Tí'ij jí rá'ajtaveíjcheca'a í naxaira'an.

⁵² Ajta Jesús ayén tiraata'áij a'íjna í ja'atí tíjín:

—Ucárujte'e mua'anáhuaa, a'iné ti pua'a piyen ruíjcuta mua'anáhuaa, a'íi

mú majta muaajé'icatan nahuaa jíme'e. ⁵³ ¿Ni ayén timuá'amitiejte'e mú'etzi ti ayén ruxe'eve'e pej piyen huárini?

'Casi'i, ti pua'a niyen raatáhuavii í ti ní'iyá'upua, a'íi pu raayí'iti ti hua'uta'ajjte'en a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta japua mej mi ave'ecanén menaatévaire'en. Majta me'ín, a'íi mú miyen a'ará'axcan a'achú cumu huaícate vi'ira'a.

⁵⁴ 'Aru ti pua'a hui niyen huárini, capu ché'e huatári'iristari ti ij ayén araúrasten a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze ti nu'u ayén ruxe'eve'e mej miyen náaruuren.

⁵⁵ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'í í teite tíjín:

—¿Ni siyen yé vé'uju'un se'íjna jíme'e í nej niyen hua'uré'eseire'esin í teite mej mi huaténe'use'en í gobierno jemi? ¿Ni se'íjna jín tiu'f'isin í nahuaa ti ruxí'ejta'a te'ejcamíimijmee, seajta ciyej tiu'f'isin sej si naatevi'i?

'Nain tújca'ari tzajta'a ti yú e'iré'ene, a'úu nu a'utéveeca'a teyujta'a. Netejá'amuamua'atehua'a nu ná'aye'í. Mí seajta mú'een, caxu ja'anáj naatevi'i se'újna. ¿A'iné 'een jín siyen rici íjii? ⁵⁶ Ayee pu nain tiuju'umé'e a'ame ti i ayén araúrasten a'ij mej mejm'í tira'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'axcaa, naími'i mu'u mi á yaúurie. Matí'ij mi huataúruu.

A'íi mú ya'uví'iti í

Jesús huá'a jemi í jueesi

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta me'ín í mej raatévi'i me'íjna í Jesús, a'úu mú ya'uví'iti me'íjna jemi í Caifás, a'íjna ti nain jín antiújmua'a-ree teyujta'a. Majta me'ín í mej tiú'u-jmua'ate í niuucari ti tí'ajta, majta me'ín í huá'avaujsimua'a, a'úu mú ma-

jta e'etiújseire'eca'a a'utí a'utéveeca'a a'íjna í Caifás.

⁵⁸ Ajta a'íjna í Pedro, a'atzu pu a'imuá raavájrjame'e a'íjna í Jesús. A'uu pu vejli'i a'ará'a a'u ti já'ita'a e'eráyaujta'a, a'u ti e'irájca a'íjna ti nain jín antiújmua'aree teyujta'a. A'uu pu ajta a'uteájrupi. Aj pu i huá'a jamuan a'ujyexi a'ímej í mej tí'icha'íi ti ij ráamu'aree a'ij ti tejauum'éle a'ame.

⁵⁹ Majta me'ín mej tí'ajta teyujta'a jamuan naími'i í hua'ajueesi, a'íi mú rahuauca'a í hua'itzi í mej jín Jesús jetze te'ujpuá'ajte'en ti ayén hua'utá'an mej mi raajé'ica. ⁶⁰ Mu'íiti mú á'ujca'anejca'a mej hua'itzi jín té'antzaahuat'e'en. Capu amín a'ij. Camu ti'itíj huáteu í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

A'atzu á'ateevi'ica ti ayén tí'irici. Aj mú xaa me'ín í mej hua'apua mú á e'iré'ene. ⁶¹ Ayee mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu yeehui tiu'utaxájtaca'a amíjna mi tevi a'íjna jíme'en yee: “Nee nu raay'íiti nej raaté'uuna a'íjna i teyuu ti chí'lira'an pú'een í Dios, ajta nu'u ajta rá'ajtaahua hua'íca xicaj tzajta'a.”

⁶² Aj pu i se'j ájchee. A'íi pu a'íin pú'eene'e í ti nain jín antiújmua'aree u teyujta'a. Ayee pu a'íin tiu'uta'íhua'uri'i í Jesús tíjín:

—¿Ni pecaí a'ij pena'a tiu'utániusín? ¿Tí'itájni pú'een a'íjna í mej jín té'antzaahuat'e'e mú'eetzi jemi?

⁶³ Ajta a'íin í Jesús, capu ti'itíj a'ij tiu'utaxájtaca'a. Ajta a'íin ti nain jín antiújmua'aree í teyujta'a, ayée pu tiraatá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tí'imua'ajte'e niuucájtze'en í Dios patá'aj taatá'ixaate'en ja'atí pe'j pú'een. ¿Ni mú'ee pe'ín pírici a'íjna í ti í'yaujra'an í Dios?

⁶⁴ Jesús pu ayén tiu'utataniú tíjín:

—Mu'ée pe'j piyen raataxájtaca'a. Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén tejauum'éle a'ame. Mú'een xu neseíra'a xá'aju'un ineetzi i nej neajta

teáata'a jetze airáane netí'ij án huatéyei-jxa ri'iríinta'an a'íjna í ti nain jín antiújmua'aree u ta japua, seajta neseíra'a xá'aju'un netí'ijtáhua'a yé ve'ecáanen í jaitiri jetze.

⁶⁵ Ajta a'íin í ti nain jín antiújmua'aree í teyujta'a, a'íi pu ra'antisiújtza'an í rusiicu'u mej mi ráamu'aree ti a'íin huataniú'ucaca'a. Ayen tíjín:

—A'ij pu pua'a tí'ixa í Dios jemi. Capu ché'e ruxe'leve'e mej mi seica té'antzaahuat'e'en jemin. ¿Ni caí ayén ti'ayajna? Casi'i, xu'uri ráanamujri'i ti ayén a'ij pua'a tí'ixa í Dios jemi.

⁶⁶ ¿A'íné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi?

Majta me'ín í seica, miyen tíjín:

—Ayee pu tiraavíjte'e ti huámi'ini a'íjna jíme'e.

⁶⁷ Aj mú mi ra'arátzijmua'axi á néerime'ara'an jetze, majta ra'itéevajxi í rumuájca'a jíme'e. Seica mú majta ru'itéva'ara'a. ⁶⁸ Majta miyen tiraatá'ixaa tíjín:

—Taatá'ixaate'e mú'ee mi pe'j nu'u i'í Círíistu'u, ¿a'ataani mu'íit'éjvee?

Pedro pu ra'avé'avaataca'a ti nu'u caí ramua'ate í Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-57)

⁶⁹ Ajta a'íin í Pedro, a'íi pu anu'uhuatatíi já'ita'a ti e'eráyaujta'a í chí'lita. Ajta se'j uteájrupi, í ti ravaire'e a'íjna í teyujta'a ti antiújmua'aree. 'Íita'a a'íjna. Aj pu i á e'iré'ene jemin. Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Mu'ée pe'j pajta á'uche'ecane'e pe'íjna jamuan, ti Galilea é'eme'ecan.

⁷⁰ Ajta a'íin Pedro, seicié pu tiraatá'ixaa mej seíraca'a í seica, ayén tíjín:

—Canu ramua'aree a'ij pe'j ye'í tí'ixa.

⁷¹ Aj pu i ájchee. Pu'uri huiiramé'eca tá'apueerta. Aa pu a'utéechaxi.

Ajtahua'a seǵ raaseǵ 'iita'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa í teite í mej a'uun a'uráte'eca'a tǵjín:

—Amǵjna mi tevi, a'ǵi pu xaa á'uche'e-cane'e jamuan a'ǵjna í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan.

⁷² Ajtahua'a pu seicié tiu'utaxájtaca'a a'ǵjna í Pedro. Niuucajtze'en pu jín ayén tihua'utá'ixaa tǵjín:

—Canu ramua'ate ne'ǵjna í tevi.

⁷³ A'atzu á'ateevi'ica, majta me'ǵn í mej e'eré'ete'ecaa, a'ǵi mú á e'iré'ene ve-ǵlǵi jemin. Ayee mú tiraatá'ixaa tǵjín:

—Mú'ee pej xaa huá'a jetze ajtéme'ecan. Tu'uri ramua'aree te'ǵjna jime'e a'ij pej ye'í te'enrú'u.

⁷⁴ Ajta á'iyen Pedro ayén a'utéjche ti ayén rájhuavii í Dios ti nu'u Dios ayén puaǵjtzi raatá'an ti pua'a caí ayén ti'aya-jna. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa niuucajtze'en í Dios tǵjín:

—Canu ramua'ate nemǵjna mi tevi.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i huajǵhuaca'a a'ǵjna í tecuara'í.

⁷⁵ Tǵ'ij jí á'iyen Pedro ra'utámua'areer-i'í a'ij ti Jesús amuacaí tiraatá'ixaa ti jíme'en yee: “Tǵ'ij nu'u caí xi huajǵhua'a í gallo, ayée pej nu'u huaíca piyen tí-na'avé'avaata yee capej nemua'ate.”

Aj pu'í huiráǵraa. Jé'ecan pu a'ij pua'a raatá'a. Tiujyeínejraa huápi'í.

Metiu'utátui me'ǵjna í Jesús í Pilato jemi

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Yee ruiǵmua'a yee, aré'apua'a, a'ǵime í mej tí'ajta teyujta'a, majta huá'a vaúǵsimua'a í teite, a'ǵi mú raaxí'epi'intare ruǵǵimua'a a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica í Jesús. ² Mara'anáǵi'ici'e í muáǵca'are'ara'an jetze, matǵ'ij mi ya'uví'iti. Aj mú mi raatátui a'ǵjna í tajtuhuan, ti ayén ánte-huaa tǵjín Pilato.

Judás pu nu'u e'ecaúǵcua'imín

³ Ajta a'ǵjna í Judás, tǵ'ij ráamua'areer-i'í tǵjín puaǵjtzi mú raatá'asin í Jesús, jé'ecan pu a'ij pua'a raatá'a. Ajta, yaúutuaa huá'a jemi a'ǵjna í tumin ti seité japuan tamuáamuata'a ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ǵmej í mej tí'ajta, ajta a'ǵmej í huá'a vaúǵsimua'a tǵjín:

⁴—Nee nu auteáǵturaa í Dios jemi a'iné neǵmuaatátui ja'atí ti caí tí'tǵjín jín até'itzea'ara sej si raajé'ica.

Majta miyen tiraatá'ixaa tǵjín:

—Capu a'atzu ta jetze ruxe've'e'ite-jmi. Mú'ee pej pú'eene'e.

⁵ Aj pu i Judás á ye'ejhuá'axi í tumin á chuaata'a a'ujna teyujta'a. Tǵ'ij jí á'urraa. Tǵ'ij i mé já'ahuua'e'ecaúǵcua'imín.

⁶ Majta me'ǵn í mej tí'ajta teyujta'a, a'ǵi mú raaré'eje'ipi me'ǵjna í tumin. Majta miyen tiu'utaxájtaca'a tǵjín:

—Capu a'ij tiu'utá'aca tej yeúutuuaani a'ǵjna í tumin a'u ti á'ujseire'e í tumin teyujta'a ti me'ecan, a'iné a'ii pu a'ǵin pú'een í tej jín tiu'unáǵchitaca'a tej ti ya'urieeni í xúure'e.

⁷ Matǵ'ij mi miyen raaxí'epi'intare a'ij mej ye'í huárini me'ǵjna jime'e í tumin. Ayee mú me'ǵjna jín chuej huánanai mej miyen ratamuá'amua tǵjín chuej ti japuan tí'imǵhuaca a'ǵjna ti xa'ari tí'ita'ahuaca. Ayee mú raxí'eve'eca'a mej mi me'uun hua'avá'anaamuan a'ǵmej í mej seǵ chuejra'a japua é'eme'ecan. ⁸ Ayee mú majta ratamuá'amua tǵj na'a a'áǵná'imua ti yú e'iré'ene tǵjín chuej mej japuan ra'uré'exire í xúure'e.

⁹ A'áǵná'imua pu araúrate a'ij ti ajmǵ'í tiraataxájtaca'a a'ǵjna í Jeremías teecan ti Dios jetze me'ecan tí'ixax-a'ata'a tǵjín: “A'ǵime í mej Israél jetze ajtéme'ecan, ayée mú raaxí'epi'intare mej tiraanǵchite'en a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a tumin ti i'í plata ti ij a'ǵin hua'utátuiire'en a'ǵjna í ja'atí. Majta á'iyen raaré'eje'ipi me'ǵjna í

tumin. ¹⁰Ayee mú majta huaríj tǵ tinaata'aj í tavástara'a. Chuej mú huánanai a'u ti tí'imijhuacare'e a'ǵjna ti xa'ari tí'ita'ahuaca.”

Tǵij Jesús a'uun a'utéveeca'a a'ǵjna jemi í Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Ajta a'ǵin í Jesús, a'úu pu a'utéveeca'a jemin a'ǵjna í tajtuhuan. Aj pu i a'ǵin tajtuhuan ayén tiraata'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿Ni mú'ee pe'ǵn pú'een í pej hua'arey a'ǵimej í mej Israel jetze ajtéme'ecan?

Ayee pu tiu'utaniú a'ǵjna í Jesús:

—Aa ni'ijta ne'u, a'ij pej ye'í ti'ixa mú'ee.

¹²Mí ajta a'ǵin Jesús, matǵij jetzen te'ujpuá'ajte a'ǵime í mej tí'ajta teyujta'a, majta huá'avaujsimua'a, capu tí'itǵ xajtaca'a.

¹³Aj pu i Pilato ayén tiraata'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿Ni pecaí piyen huá'unamuajri'i í mej jeǵhua mú'etzi jetze te'ujpuá'ajte?

¹⁴Ajta a'ǵin Jesús, capu tí'itǵ xajtaca'a. Capu ajta seicié tiu'utaxájtaca'a, ni seǵ jime'e í mej jǵn jetzen te'ujpuá'ajte. A'ǵj pu jǵn, jé'ecan pu a'ij yá'useijraca'a a'ǵjna í tajtuhuan.

Matǵij me'ǵjna jǵn ra'uxǵjte í Jesús ti ij huámi'ini

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38–19:16)

¹⁵Ajta a'ǵjna matǵij tí'yestejca'a í teite, ayée pu tí'ijri'irejca'a a'ǵjna í tajtuhuan ti ayén seǵ huatátuaani ti aiteánami'i, ja'atǵ ti na'a mej raatáhuavii.

¹⁶Ajta seǵ aiteánami'ihuaca'a ti ayén ántehuaa tǵijn Barrabás. Naími'i mú ramua'atejca'a me'ǵjna í Barrabás, ti a'ij pua'a tí'itevistaca'a.

¹⁷Matǵij ajteáxiireca'a jeǵhua í teite, Pilato pu ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿A'iné setǵijxe'eve'e mú'een? ¿Ni qui neraatátuaani ne'ǵjna í Barrabás, na'ari nemǵjna mi Jesús, í ti jee i'í Cirǵistu'u?

¹⁸Ayee pu tihua'uta'ǵhua'uri'i a'iné ayée pu ráamua'areeri'i tǵijn mará'achueere'eca'a í Jesús. A'ǵj mú jǵn raatátuiiri'i í tajtuhuan. ¹⁹Aúche'e pu huatecaíca í ipuari japua a'ǵjna í Pilato tǵij fra'ara'an ayén tiraata'ǵti'iri'i tǵijn: “A'ij nu pua'a tiú'umaaraca'a ne'ǵjna jime'e í tevi ti caí ja'anáj tí'itǵ jǵn auteájturaa. Jéihua nu rajpuájtzica'a íjii ne'ǵjna jime'e. Capej tí'itǵ jǵn jetzen tí'ijpua'ajte'e.”

²⁰Majta me'ǵn í mej tí'ajta u teyujta'a, majta a'ǵime í huá'avaujsimua'a, a'ǵi mú ca'anǵjra'a hua'utá'a í teite mej mi miyen rájhuavii í tajtuhuan ti ij a'ǵin huatátuaani a'ǵjna í Barrabás. Ayee mú majta tirájhuaaviiri'i ti ij a'ǵin tiu'utá'an mej mi raajé'ica me'ǵjna í Jesús.

²¹Ajtahua'a pu ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿A'iné setǵijxe'eve'e mú'een? ¿A'atajni naatátuaani a'ǵimej í mej hua'apua?

Ayee mú tiu'utaniú tǵijn:

—Barrabás.

²²Aj pu i Pilato ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿Ari mi Jesús, a'iné tí'itǵ jǵn neráaruuren?

Naími'i mú miyen tiu'utaniú tǵijn:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

²³Pilato pu ajtahua'a ayén tihua'uta'ǵhua'uri'i tǵijn:

—¿A'iné 'een jime'e? ¿Tí'itájni jǵn auteájturaa tej ti tiyen ráaruuren?

Aj mú mi jaítze'e ca'anín jǵn huajǵjhua-ca'a tǵijn:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

²⁴Pilato pu rú'umua'areereca'a ti caí a'ij tí'iri'iri huá'a jemi, sino mu'uri tǵn autéhuijsime'e mej tiú'ujne'usite'esin chá'a mena'a. A'ǵj pu jǵn anaǵjmuajte jaj

jime'e mej seíiraca'a í teite. Ayee pu ti-hua'utá'ixaa tijín:

—Canu ne'ín pú'een í ti raajé'icatan amájna mi teáata'a, sino mú'een xu'u pú'een.

²⁵ Naími'i mú miyen tiu'utaniú tijín:

—Ché'e ayén éene'en ti titáaci'iti ite-jmi, ajta ti tihuá'uci'iti í tayaujmua'a a'íjna jime'e í tej raajé'ica.

²⁶ Aj pu i Pilato raatátuaa a'íjna í Barrabás huá'a jemi. Ajta raata'ajítaca'a mej ra'itévajxi'ín me'íjna í Jesús. Aj pu i hua'utátuii mej mi rá'utatan.

²⁷ Aj mú mi me'ín xantaaru'u ya'ujáj a'ájna ti tajtuhuan e'irájca. Majta hua'utajé najjmi'ica í ruxí'ej xantaaru'u mej mi tiújseire'en jemin í Jesús. ²⁸ Matí'ij mi tiraacá'ari'iri'i nain í ti ti'itéchejca'a. Majta síicu'uri mú ru'ucáachejte ti pá'uvi'i, ti neána jime'e. ²⁹ Majta curuun mú raateátaave ti tzicare'e jime'e cistíjhua-ca'a. A'íj mú ra'avé'eru'jti'iri'i. Majta, itz'ij mú ru'itéchuite ri'íriinta'an.

Aj mú mi títunutaxi jemin. Ayee mú tirá'uxieehuari'iri'i tijín:

—¿A'iné pena'a, mú'ee pej tihuá'ajte'e a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan?

³⁰ Majta ra'atétzjmua'axi, majta rajvi'i me'íjna í itz'ij. Mu'íi mú ra'avé'e-vajxi án mu'úutze'en me'íjna jime'e.

³¹ Matí'ij rá'uxieehuari'ira, aj mú mi rú'i-jhuiiri'i me'íjna í síicu'uri ti pá'uvi'i, ti neána jime'e. Majta ru'ucáachejte í síicu'ure'ara'an. Matí'ij mi ya'ujáj mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

Merá'utatai me'íjna í Jesús í cúruu jetze

(Mr. 15:21-32; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Matí'ij aujú'ucaa, se'ij mú antinájcheca'a ti se'ij chuéjra'a japua é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tijín Cirene. Ajta a'íin í teáata'a, ayée pu ántehuaa tijín Simón. Aj mú

mi raata'ajjte ti a'íin rá'anchueeni cúrujra'an í Jesús.

³³ Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti ayén téja'arájtehuaa hua'aniuuca jime'e tijín Gólgota. Gólgota, ayée pu huataúj-mua'a tijín Mi'ichí Mu'uta. ³⁴ A'uu mú raatá'a ti'it'ij ti raayé'en, viinu ti antz-ináj ti ranaxca. Tí'ij ra'ajtamua'a, capu ra'í'imi'i já'araa.

³⁵ Matí'ij mi rá'utatai í cúruu jetze. Majta, huáhuajcaca'a mej ti'ihuaújmua'it'in tetej jime'e mej mi ráamua'aree ti'it'ij ti a'ij raci'iti se'ij ajta se'ij í c'íxure'ara'an í Jesús. Ayee mú titeeré'ujpijete. ³⁶ Majta a'ujrá'aseca'a mej mi ráacha'íin.

³⁷ Majta taabla c'ílieene'en aúutatai a'utí á'ujmu'u í Jesús. Ayee mú amua-caí ra'uyú'uxaca'a í taabla jetze a'íjna í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte tijín: “A'ii pu a'íin pú'een i Jesús, í ti hua'arey a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan.”

³⁸ Majta jamuan huá'utatai hua'apuaca í nahua'ari. Se'ij mú aúutatai ri'íriinta'an í Jesús, majta í se'ij, úutata'an.

³⁹ Majta me'ín í mej a'ur'é'enineica'a, matí'ij raase'ij, a'íi mú aicámu'uvajra mej caí rá'acu'uvejca'a. A'ij mú pua'a tí'ij-jeeveca'a. ⁴⁰ Miyen tijín:

—Mú'ee, mi pej nu'u raaté'uuna í teyuu, pajta nu'u hua'íca xica jín pajtáhua'a rá'ajtaahua, aísí ne'u, patá'aj ase'ij ajapua huániuuni. Tí pua'a mú'ee pe pe'ín pú'een í jaujra'an í Dios, acájra'a hui amájna jetze mi cúruu.

⁴¹ Ayee mú che'atá mena'a tirá'uxieehuari'iri'i a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í niu-ucari jime'e ti tí'ajta, majta huá'avaujsimua'a. ⁴² Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amí pu ari huá'a japua huaniú í se-ica. Mí ajta amín, capu raayí'iti ti ru-japua huániuuni. Amí pu nu'u tarey ite-jmi i tej Israél jetze ajtémecan; ché'e

amín acájra'ani mi cúruu jetze. Aj tu xaa rá'antzaahuat'e'esin.

⁴³ A'íi pu hui nu'u rá'atzaahuat'e'e í Dios. Ché'e Dios japuan huániuuni íjii ti pua'a ayén raxí'eve'e a'iné ayée pu amín tiu'utaxájtaca'a ti jíme'en yee: "Nee nu ne'ín pú'een í yaujra'an Dios."

⁴⁴ Majta me'ín í mej jamuan huajú'ucaa, a'íi mú miyen che'atá rá'uxieehuari'iri'i.

Jesús pu huamí'i

(Mr. 15:33-41; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Tí'ij a'ájna teja'uré'ene a'atzaj tacuarixpua, aj pu'i huateática'areca'a nainjapua í chuej. ⁴⁶ Tí'ij teja'uré'ene a'ájna já'íta'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaca'a í runiuuca jíme'e tíjín:

—Eloi, eloi, ¿lama sabactani?

A'íjna i niucari, ayée pu huataúj-mua'a tíjín: "Mí pej ni'i Dios, mi pej ni'i Dios, ¿a'iné 'een jín pi nejaúurie?"

⁴⁷ Seica mej me'uun huaté'uuca'a meráanamuajri'i. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—A'íi pu hui huatajé a'íjna í Elías ti ajmí'i Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

⁴⁸ Jíme'en mu'u miyen tiu'utaxájtaca'a, aj pu i sefj a'utiéchejraa. Tí'itíj pu u a'uvé'etii ti urájtati. Ajta raateáru'une nahuáj jíme'e ta'antzíjvi'i. Ra'antíj'íci'e ciyej jetze, aj pu i rá'ajchui ti ij Jesús huayé'en a'íjna jetze.

⁴⁹ Majta seica, ayée mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Ché'e ayén éene'en. Aísí ti pua'a yé tanén a'íjna í Elías ti ij a'íin ra'acájtuaani.

⁵⁰ Ajta a'íjna í Jesús, ajtahua'a pu ca'anín jín huajíjhuaca'a. Aj pu i huamí'i.

⁵¹ Ajta a'íjna í cǎxuri ti itzíjhua, a'uun ti huatáviiijme'eca teyujta'a, jíme'en

pu'u huamí'i a'íjna í Jesús, aj pu i já'íta'a acásíujtza'an. Ajta huateúj-ca'atzíjxi í chuej, ajta já'íta'a a'utátapuj í tete. ⁵² Ajta te'entaújcuunaxi a'u mej e'eve'enámi'ihuajme'ecaa í mej huácuii.

Dios pu ajtahua'a hua'utatíste í huá'axiejniu'uca mu'íicáca í mej huácuii, a'ímej í mej mejmí'i ra'ará'astíjre. Majtahua'a mú i'irúuri muá'araa. ⁵³ Majta aítacfj a'u mej e'eve'enámi'ihuajme'ecaa. Majta me'ín, tí'ij huatarúj a'íjna í Jesús, a'íi mú a'uteájrupi u chajta'a. A'uu mú a'utaseíjre jemin í teite í mej mu'íi.

⁵⁴ Ajta a'íjna hua'acapítan í xantaaru'u í mej anxíte ará'axcaa, majta í mej jamuan tí'icha'íica'a, nain mú tiu'uséij a'íj ti tiu'urfj, ajta ti huateújca'atzíjxi í chuej. Jé'ecan mú tiu'utáatziin. Majta miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Tarí'i pu a'íin pú'eene'e yaujra'an í Dios.

⁵⁵ Majta seica, á mu'u ímuá a'uté'uu meti'iseíiraca'a í mej 'uuca. Mi'i mu'íi. A'íi mú á'ujujhua'ane'e me'íjna í Jesús jamuan tíj na'a ti u a'arájraa u Galilea, majta í mej ravaire'eca'a tíj na'a ti ayén ruxe'eve'e. ⁵⁶ A'íi mú a'íin pú'een: a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta sefj ti ayén che'atá ántehuaa tíjín María. Hua'anaana pu pú'een a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í José. Sefj pu ajta huá'a jamuan a'utéveeca'a, a'íjna ti hua'anáanaj a'ímej yaújmua'ame'en a'íjna í Zebedeo.

Mera'avá'ana me'íjna í Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc.

23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Tí'ij ari huachúmua'ancaa, sefj pu á e'iré'ene ti Arimatea é'eme'ecan. Chíjteaani pu pírici a'íjna. Ayee pu ántehuaa tíjín José. A'íi pu ajta rá'atzaahuat'e'eca'a a'íjna í Jesús. ⁵⁸ A'íi pu á e'iré'ene jemin a'íjna í Pilato. Ajta rájhuaviiri'i ti a'íin raatátuiire'en tévi-

ra'an í Jesús teecan. Ajta a'íin Pilato tiu'uta'ájtaca'a mej nu'u raatátuiire'en.

⁵⁹ Ajta José, tí'iquí ra'acájtí í tévira'an. Ajta ra'iré'e'ijcaca'a saavana jime'e ti jéjca. ⁶⁰ A'íi pu auchén ruuré'ijche u tete'e í tete tzajta'a. A'íi pu í'a'ara'an mej mi me'uun ra'avá'anan tí'ij huámi'ini. Mí ajta, a'úu pu ru'utéete tévira'an í Jesús teecan. Ayee pu a'íjna jín huarfj, aj pu i ru'ujná tetej jime'e ti sicírara'a. Ajta á'uraa.

⁶¹ Ajta a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta í se'j, í María, a'úu mú a'uté'uuca'a a'ájna vejli'i ta'iráninei a'u mej ya'utéete.

A'íime mej tí'icha'íica'a a'utí Jesús e'evé'enamí'ihuaca'a

⁶² Yee ruijmua'a yee, matí'ij meri rí'i huaújruu mej mi huaújse'upe'en, a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta me'ín í fariseo, a'íi mú á e'iré'ene jemin a'íjna í Pilato. ⁶³ Ayee mú tiraatá'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, ayée tu ra'utámua'a-reeri'i ti ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ti tí'ihua'ítacare'e. Tí'ij auj ruurica, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín: “Hua'íca xicaj nu jetze huatarújsin.”

⁶⁴ A'íj pu jín, ayée tu tí'ijxe'eve'e pe'j raata'ájtca mej mi tiú'ucha'íin a'u ti e'evé'enamí'i ajta caí mú á'ume'en hua'íca xica. Na'ari caí, f'iri'iri mej e'ire'enén, meraanáhua'an í tévira'an a'íime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e. Aj mú xaa miyen hua'ítzi jín tihua'utá'ixaate'esin í teite tíjín pu'uri huatarúj. Ajta jaítze'e pu a'ij pua'a té'eme caí tí'ij amuacaí ayén tiu'uhua'ítaca'a a'íjna jime'e ti ayén nu'u yaujra'an pú'een í Dios.

⁶⁵ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pilato tíjín:

—Ayee pu té'eme. Metí'icha'íj mú muá'aju'un. Sericu mú'een, seajta ru'u-jjáxu'umua'an xarij jime'e, ajta júmi'i-

nari jime'e, a'ij sej tiraayí'iti ti ij caí ja'atí ramuari'e í tévira'an.

⁶⁶ Matí'ij mi a'uc'j. Majta rí'i ráaruu xarij jime'e, majta júmi'inari jime'e ti ij caí ja'atí ra'antácuuna. Majta u hua'ute-huii a'íme'j í mej tí'icha'íi.

Tí'ij Jesús a'itáraa huá'a tzajta'a í mi'ichite

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Tí'ij mú á'ume a'íjna í xica mej jetzen ruse'upi, tapuá'arijme'eca, a'íjna í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta í se'j ti ajta María, u mú á'uju'un mej mi ya'utéese'j a'u mej ye'avá'ana. ² Ca'anín pu jín huateújca'atzijxi í chuej a'iné se'j ti tí'ivaire'e u ta japua, a'íi pu e'ícaane'j u júte'e. Aa pu e'iré'ene a'u mej ye'avá'ana. Antárii'ihuaca'a a'íjna í tete ti jín ujnámí'ihuaca'a ti únú'ujcun. Ajta japuan a'ujyefjxi. ³ Jé'ecan pu tétaave'e cuaiínavi'in jime'e i ti jín ti'itée'chen temua'a naa a'íjna í ja'atí.

⁴ Majta me'ín í mej tí'icha'íica'a, huápi'i mú ruviveeca'a, majta a'itavátzi me'íjna jime'e mej huápi'i tiu'utátziin. Cu xiee mej cuj huácuui. ⁵ Ajta a'íin ti tí'ivaire'e u ta japua, ayée pu tihua'utá'ixaa a'íme'j í 'uuca tíjín:

—Caxu tí'itzi'íine'e, a'iné néjmua'aree sej u ye'evé'ehua' se'íjna í Jesús í mej rá'utatai. ⁶ Capu hui ye'e já'ahua'a a'iné pu'uri huatarúj tíj ajmí'i tiu'utaxájtaca'a. Casi'i, mú sé'uju'un setá'aj ya'use'j a'u mej ye'etéete.

⁷ Seajta, setá'aj á'uciine jíye'itzi jime'e sej si huaja'utá'ixaate'en a'íme'j í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e ti jíme'en yee: “A'íi pu ari huatarúj, ajta amuacaí pu nu'u a'umé'e a'ame a'ujna Galilea ti ij a'íin huajá'uchu'eve'en a'ujna. A'u'u xu nu'u yé'esejran.” Nu'uri amuaatá'ixaa.

⁸ Majta me'ín í 'uuca, ca'anacan mú a'uc'j. Maúche'e mú tí'itzi'íine'eca'a. Mí majta, muaataújtemua'ave jé'hua. A'u'u

mú a'uruáachejraa mej mi tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e.

⁹Ajta, jíye'itzi jín, Jesús huá'uteu. Ayee pu tihua'utateújte tijn:

—¿A'iné sena'a?

Majta me'ín, á mú e'iré'ene jemin. Majta ra'avé'evi'iraxi iicájra'an jetze. Majta rí'i tiraatá'a.

¹⁰Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Caxu t'ítziine'e. Sericu mú'een, setá'aj tihua'utá'ixaate'en í ne'ihuaamua'a mej á'uciine me'újna Galilea. A'uú mú hui nejé'esejran.

A'ij mej tiu'utaxájtaca'a í xantaaru'u

¹¹Maúche'e mú huajú'ucaa a'íime í 'u-uca, seica mú a'uun á'uju'un u chajta'a. A'ii mú a'ín pú'een seica í mej t'í'icha'icaca'a. Majta miyen tihua'utá'ixaa a'ímej í mej t'í'ajta teyujta'a nain a'ij ti t'ít'í huaríj.

¹²Majta me'ín í mej t'í'ajta teyujta'a, a'íi mú tiújsej huá'a jamuan í vaujsi mej mi raaxí'epi'intare'en a'ij mej ye'í huárini. Aj mú mi tumin hua'utá'a í xantaaru'u, jei'hua. ¹³Ayee mú tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayee xu huárini mú'een. Setá'aj siyen tihua'utá'ixaate'en yee: “Seica mú mú a'uvé'uju'un t'íca'imua a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e tetí'ij cu'utzuca'a iteen. A'íi mú yá'utií í tévira'an avítzi jime'e.” ¹⁴Ajta ti pua'a ráamua'aree í tajtuhuan a'ij ti t'ít'í huaríj, teen tu tiyen tiraatá'ixaate'esin ti ij caí t'ít'íj jín a'ij amuáaruuren mú'ejmi.

¹⁵Majta tumin mú á'utií a'íime í xantaaru'u. Majta miyen che'atá mena'a huaríj matíj me'ín seica hua'uta'íteca'a. Tíj na'a ti yú e'iré'ene, ayée mú t'í'ixaxa'a nainjapua a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan ti ayén ti'ayajna.

Jesús pu ti'itíj jín tihua'u'ijca í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan sej mua'ará'axcaa, a'úu mú á'uju'un a'ujna Galilea. A'uú mú a'ará'a jiri jetze tíj amuacá tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús mej nu'u me'uun a'atanén. ¹⁷Matí'ij raasej, aj mú mi rí'i tiraatá'a. Mí majta me'ín, camu rí'i rá'atzaahu-ate'eca'a ti a'ín pú'eene'e.

¹⁸Aj pu í Jesús e'iré'ene vejli'i huá'a jemi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Pu'uri naatá'a nej niyen nain jín antínmua'aree tíj na'a ti a'uun é'esejre'e u ta japua, ajta tíj na'a ti íiyen sejre'e chaanaca japua.

¹⁹A'íj xu jín a'ucíjxi'in nainjapua sej chuéjra'a japua sej si hua'utémua'itín í teite mej mi na'ará'astijre'en. Seajta huá'umuai'ihuan niuucajtze'en í ti ní'ya'upua, seajta niuucajtze'en í nej i'i yaujra'an, seajta niuucajtze'en í xiéjnu'ucare'ara'an í Dios.

²⁰Seajta mú'een, setihua'amua'atehua'an mej mi nain jín na'ará'astijre'en a'ij nej neri tejamuaata'aíj mú'ejmi. Neajta inee, rí'i nu'u yé huatevé'e na'ame a'amua jemi tíj na'a ti yú auca'it'í a'ame asta na'a caí nain te'entipúa'are. Ayee pu'u.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Marcos jíme'en í Jesuciristu'u

Juan pu tihuá'a'ixaate'e a'ujna a'u ti caí é'e ti'ití

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Yee pu éeni'ic'i'e a'utéjche í niucari ti jíme'en rá'axa a'íjna í Jesús í Círis-tu'u ti ajta yaujra'an pírici í Dios.

² Ayee pu te'uyú'uxaca'a í ja'ati ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Isaías. Ayee pu tira'uyú'uxaca'a ayén tíjín:

Yee pu Dios tí'ixa a'íjna jíme'e ti án yá'ujra í ipuari japua ayén tíjín: “Me'ecui xaa ne'u, nu'uri ja'atí huata'íti tí'ij amuacá huatasejre'en pecáí mú'ee. A'í pu a'íin pú'een tí amuacá tihua'utá'ixaate'esin í teite mej nu'u mua'ijchú'eve'e.”

³ Ajta nu'u í Dios ayén tíjín: “A'íjna í tí amuacá tihua'utá'ixaate'esin, a'í pu nu'u u e'ejíhuá a'ame já'ahua'a itzitá.”

Ayen tíjín: “Naa xu rí'i huaújruren mú'een, a'iné a'í pu yé uvé'enejsin í tavástara'a. Caxu ra'antánaamuan í juyáara'an jetze.”

⁴ A'íjna í tí nu'u amuacá huatasejre'esin, a'ii pu a'íin pú'een a'íjna í Juan í tí huá'amuai'ihuacare'e. Aa pu a'utéveeca'a a'u tí caí tí'ití é'e já'ahua'aca'a. Ayee pu tihuá'a'ixaate'e-ca'a tí ayén tíú'ujxe'eve'e mej seicié tíú'umu'a'ati mej mi miyen huá'arini a'ij tí ye'í tí'ijxe'eve'e í Dios. Tí'ij jí a'íin huá'amuai'ihuan í Juan tí ij Dios tihua'utá'uuni'í í mej jín auteájturaa í jemin.

⁵ Mat'íj mi naíjmi'í e'iré'ene a'u tí a'utéveeca'a í Juan. A'uu mú e'eráci'ica'a tíj na'a a'u tí huatacá'a a'ujna

chuéjra'a japua tí ayén téja'arájtehuuaa tíjín Judea, majta a'íime í mej a'uun a'uchéjme a'ujna chajta'a tí ayén téja'arájtehuuaa tíjín Jerusalén. A'uu pu e'ejtémecan u Judea. Jíme'en mu'u raataxájtaca'a í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu í a'íjna í Juan huá'u-muai'ihuaca'a í játe'ana jetze tí ayén téja'arájtehuuaa tíjín Jordán.

⁶ Ajta Juan, ayée pu é'ene'e tí'it'échej-ca'a c'ixuri jíme'e tí itz'ijhua tí'it'íj cameeyu'u ju'uxa'a tí pú'een. Ajta navij típuaasica'a. A'í pu jín avá'ují'icie'ca'a. Ajta huátuna'ise pu cua'acare'e, ajta searate 'it'itá mej huáxuaavi.

⁷ Ayee pu tihuá'ihuá'ixaate'e tíjín: —Seij pu yé é'e vé'eme aúche'e. Jáitze'e pu hui ve'ecán jín tí'it'éjee a'íjna necáí inee. A'íj pu jín caí naavíjte'e ineetzi nej tí'it'í jín tí'itevéé ná'ara'ani tí c'ílieen jín seijre'e jemin a'íjna tí yé é'e vé'eme, capu xaa ne'u naavíjte'e ineetzi nej ni yejta'í'ipi'ín í ca'acaira'an. ⁸ Ayee nu xaa ne'u neri amuáamuai'ihuaca'a jaj jíme'e. Mí ajtá'í a'íin, seij pu huata'íti tí huateáturan mú'ejmi jemi. Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios pu uteá'asin mí a'a-mua tzajta'a.

Tí'ij Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Yee pu tíuju'ur'íj a'ájna tí'ij huá'amuai'ihuaca'a í Juan. Tí'ij jí í á e'iré'ene í Jesús. A'uu pu e'erájraa u Nazarét, chajta'a tí e'ejtémecan a'ujna já'ahua'a Galilea. Aj pu í a'í Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús u játe'ana jetze tí ayén téja'arájtehuuaa tíjín Jordán. ¹⁰ Jíme'en pu'u Jesús a'itá'raa á jaata'a, aj pu í raasej tí antaújcu í ta japua tí a'utéjmuua. Ajta á'iyen Xiéjniu'ucare'ara'an huasej í Dios tí e'icáme'eca'a. Yee pu seijre'eca'a tíj cucuí'í. Aj pu'í mu'úutze'en japua a'ujyefjxi. ¹¹ Ajta á'iyen niucari

huánamuajri'i ti uj e'icánamuajre u ta japua. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Niyauj pej pírici í nej muaxe'eve'e. Jé'ecan pej rí'i tinaatá'aca.

Tí'ij a'fín tiyaaru'u tiu'utése ti ij raatémua'itín a'fjna í Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Tí'ij jí a'fín Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'anéri jín ya'uví'iti í Jesús áa já'ahua'a itzitá a'u ti caí ti'ití e'eré'eeve.

¹³A'ujna itzitá, ayée pu u é'tee sei máxcira'i japuan tamuáamuata'a xica. A'uu pu a'utéveeca'a a'u mej ti'itén a'uc'íca mej simuáruuni. Tí'ij jí a'fín í tiyaaru'u ti'ihuájtesí'ijre ti 'ij ca'aníjra'a raatá'an a'fjna í Jesús tí'ij ti'itíj jín auté'itzen í Dios jemi. Aru capu ayén teja'uré'ene. A'fí mú raatévai í Jesús í mej títetateí u ta japua í Dios jemi.

Jesús pu a'utéjche ti tiu'umuári'en a'ájna u Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Tí'ij aiteánami'ihuaca'a í Juan, aj pu'i Jesús u a'utanéj u Galilea. A'fí pu hua'utá'ixa jíme'en a'fjna ti jín Dios tiraa'íjca í Juan, a'fjna í Dios ti te'ájta nain japua í chaanaca. ¹⁵Ayen tijín:

—Pu'uri araúrate ti a'ájna teja'uré'enejsin ti tiu'uta'ájta í Dios na'fjmi'ici'e chaanaca japua. Setá'aj hui seicié huárini, setá'aj siyen seicié tiú'umua'ati se'fjna jíme'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Setá'aj seajta rá'antzaahuate'en í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani.

Jesús pu hua'utajé a'fmej í mej ruhua'itépe'eca'a í mej muáacua

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Tí'ijtá'i í Jesús a'ujna e'ejtémel'ecaa a'ujna vejli'i a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti ayén téja'arájtehuaa tijín Galilea. Aj pu'i a'fmej huasej í Simón, ajta í Andrés ti juutzeájra'an pú'een í Simón. A'fí mú

xiéjmua'ari áuuhua'anaa á jaata'a. Ayee mú tí'ijri'írejca'a a'fime í mej hua'ité huavívi'i.

¹⁷Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa í Jesús tijín:

—Mú se'utáuruvi'i ineetzi jemi setá'aj nej jamuan á'ujujhua'ane'en. Nee nu tejá'amuamua'aten sej si caí ché'e siyen hua'ité tí'ivivi'ira'a, sino a'fmej xu'u si ca'aníjra'a hua'utá'asin í teite mej mi neetzi ná'antzaahuate'en.

¹⁸Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Matf'ij mi á téjaupíi í xiéjmua'ari me'ájna. Matf'ij mi a'uc'íj jamuan í Jesús.

¹⁹Aj pu ijtá'i á'ayee a'uré'ene. Tí'iquí seij huasej í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Jacobo. Yaujra'an í Zebedeo. A'fí pu ajta raasej a'fjna í Juan, í ti juutzeájra'an pú'een í Jacobo. A'uu mú baarcu jetze e'eráate'eca. Majta rí'i tí'iruurejca'a í xiéjmua'ari ti tí'isiujtza'ani. ²⁰Ajta á'iyen Jesús hua'utajé. Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a í mej xiéjmua'ari rí'i tí'iruurejca'a. Aa mu'u yaúurie í rutáata í baarcu jetze, ajta ti jemin tí'imuari'eca'a. Matf'ij mi Jesús jamuan a'uc'íj.

Jíme'en í teáata'a ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a

(Lc. 4:31-37)

²¹Aj mú mi me'uun chajta'a a'uteájrupi, ti ayén téja'arájtehuaa tijín Capernaúm. Tí'ij te'ará'a a'atzaj ti pua'a e'ire'enén a'fjna xicájra'a jetze í mej jetzen rusé'upihua'a, aj pu'i Jesús teyujta'a a'uteájrupi. A'uu pu tihua'uhuamuá'ate.

²²A'fjna í Jesús, capu chá'ana'a na'a tihua'amua'atehua'a matíj í seica í mej majta a'uun tihua'amua'atehua'a í mej té'eyu'uxaca, sino ayée pu tíj seij ti tí'itéjvee tí'itíj jíme'e ti ve'ée. A'fj mú jín a'ij te'utasej matf'ij ráanamujri'i. ²³Ajta pu seij a'utéveeca'a u teyujta'a, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a.

A'ij pu pua'a teja'uxáataye'icaa a'íjna í tiyaaru'u. ²⁴Ayen tijín:

—Aa qui carai jé'ecan, ¿a'iné hui ti'itíj peté'umua'aree itejmi jemi, Jesús pej piyen ántehuaa tijín í pej Nazarét é'e-me'ecan? ¿Ni piyen mú a'uvé'emej pej ta'antipua'ajte'en? Némuamua'ate ja'atí pej hui pírici. A'uú pej a'uvé'emej Dios jemi, í pej yaujra'an pú'een.

²⁵Aj pu'í Jesús ra'ajté'axi í tiyaaru'u. Ayen tijín:

—Pecáj yee ti'itíj xajta. Huirájra'a mi tevi jetze. —Ayeec pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁶Aj a'íin í tiyaaru'u raatéca'atzijxi í tevi ca'anín jime'e. Tí'ij jí huajíjhua-ca'a a'íjna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a a'íjna í tevi. Aj pu'í huirájraa í tevi jetze. ²⁷Aj a'ij te'utasej a'íime í mej e'tiújseire'eca'a. Jé'ecan mú tiúj'ixaate'eca'a seij ajta seij. Míyén tijín:

—¿Ti'itájni pú'een ti jéjcuacan jín ti'itéjvee? ¿A'uquí é'eme'ecan? Xíee ti cuj ti'itéjvee ti'itíj jime'e ti ve'ée. Amí pu tihua'ajte'e í tiyáaru'use. Majta me'ín rá'atzaahuat'e a'ij ti ye'í tihua'utá'ixaate'esin. —Yee mú tiúj'ixaate'eca'a í teite.

²⁸Majta mú á'iyeen nain japua ráa-mua'areeri'i t'ij na'a u Galilea a'ij ti ti'it'íj jín huarf'ij í Jesús.

Jesús pu tiráhuuaa í mu'uneára'an a'íjna í Simón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Aj mú mi huiráaci u teyujta'a. Mat'íj mi me'uun a'ará'a Simón ti é'eche, ajta í Andrés. Majta a'íime í Jacobo, ajta í Juan, a'íi mú huá'a jamuan á'ujujhua'ane'e. ³⁰A'íi pu án já'u-jca'atii í mu'uneára'an í Simón. A'íi pu tí'icui'icaa. Pístaca'a. Mat'íj mi miyén tiraata'ixaa í Jesús tijín:

—Tí'icui'i.

³¹Aj pu'í ajteáxi'reca'a í jemin a'íjna í Jesús. Tí'ij í rajví'i muájca'are'ara'an

jetze. Tí'ij jí ra'ajjáj. Aj pu'í ca'anacan huarúj. Ajta á'iyeen a'íin ti tí'icui'ica'a tihua'umí.

Jesús pu tihua'uhuaa jeíhua í mej tí'icui'ica'a

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Chumua'an, tí'ij ari u e'eteárutij í xica, naíjmi'ica mú curé'evi'itixi í mej tí'icui'i, majta í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a seijre'e. ³³Naíimi'i mú e'tiújseire'eca'a á pua'acié ta'iténineí, mat'íj mena'a mej me'uun e'echéjme'e, majta u á'ahua'ayee. ³⁴A'íi tihua'uhuaa mu'licáca í mej tí'icui'ica'a. Capu seica na'a í cuí'ini'ira'a. Tí'ij í Jesús hua'utamuarí í tiyaaru'u í mej seijre'eca'a seica í teite tzajta'a. Jesús pu ajta caí hua'atá'acare'e a'íimej í tiyaaru'u mej tiu'utaxáj, a'iné méjmua'atejca'a ja'atí ti pú'een'e.

Jesús pu tihua'utá'ixaa í teite u Galilea

(Lc. 4:42-44)

³⁵Tapuá'arijme'eca, tí'ij auj huachu'ijxa, Jesús pu ájchee. Aj pu'í mú a'ij huárupi. Aa pu a'ará'a já'ahua'a itzítá, a'ut'í caí ti'it'íj e'eré'evee. A'uú pu huatéeniu í Dios jemi. ³⁶Ajta í Simón, ajta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú ra'avé'ehuau í Jesús. ³⁷Mat'íj ráateu, aj mú mi miyén tiraata'ixaa tijín:

—Naíjmi'i mú muahua'uhuaa.

³⁸Aj pu'í ayén tihua'utá'ixaa í Jesús tijín:

—Che'eré, tiché'e á'uciine a'uun ti huatacá'a í seica chajta'ara'a jetze. A'uú nu neajta hua'utá'ixaate'esin í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin. Ayeec nu een jín u e'erájraa u Capernaúm. —Ayeec pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

³⁹Tí'ijí hua'atéyujta'a tihua'ihuá'ixaa nainjapua t'ij na'a u Galilea. Ajta a'íimej í

tiyáaru'use, Jesús pu hua'utamuári í mej huá'a tzajta'a ú'usejre'eca'a í teite.

Jesús pu seij tiú'uhuaa seij ti lepra tineájxi í jetzen

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Tí'ij jí seij ajteáxiireca'a í Jesús jemi. Tí'icui'ica'a a'íjna í ja'atí. Xá-na'avilire'eca'a a'íjna jime'e í cuí'ini'ira'a jime'e ti tineájxi í huá'ire'ara'an jetze tí'ij huatépete í huá'ire'ara'an. Ayee mú ratamuá'amua tíjín lepra. Tí'ij í a'íín tínutaca'a. Rájhuaviiri'í í Jesús ti tiráhuaate'en. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a mua'aráanajche, pej tináhuaate'en. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í ja'atí ti tínutaca'a.

⁴¹Aj pu'í Jesús huataújxiemiste a'íjna jemi tí'ij raasej. Tí'ij jí ra'ajtamuariej. Ayen tíjín:

—Na'aráanajche pej huarún.

⁴²Ayee pu teja'uré'ene. Jíme'en pu'u raataxájtaca'a í Jesús, tiraacá'ari'iri'í í ti jín tí'icui'ica'a. Aj pu'í huarúj. ⁴³Tí'ij í a'íín Jesús jéhua ra'íjca ti nu'u caí raxájta a'ij ti ti'tí'í huarj. Aj pu'í á'uraa í Jesús.

⁴⁴Aru amuacá'í pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Casi'í, pecáj ja'atí í'ixaate'e ni c'íj caj, sino aricu, u pá'ume'en jamuan í ti tí'ivaire'e teyujta'a, tá'aj muaasej, pajta tiu'utámuai'ivejta a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moisés teecan. A'íí mú jín ramua'aréeren mej tí'ivaire'e teyujta'a tíjín pepu'uri huarúj.

⁴⁵Mí ajta a'íjna í tevi, tí'ij á'uraa, a'íí pu a'utéjche ti raataxá'í jéhua a'ij ti ti'tí'í huarj. Nainjapua pu hua'uré'ixaa seij ajta seij. A'íj pu jín caí ché'e hu-atári'iristareca'a ti Jesús a'uteárute í chajta'a, sino itzitá pu'u jí huáye'icaa a'utí caí ti'tí'í e'eré'eevee. Aru ja'anáj ti na'a, a'íí mú teite é'eci'ica'a a'utí a'ij

é'ene'e í Jesús. A'uu mú e'eráci'ica'a a'u ti na'a mej huachéjme.

Jesús pu seij tiú'uhuaa seij ti ciyáaxara'aca'a

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Teuumé'eca hua'apua xicaj, huaíca xicaj, ajtahua'a pu a'íín Jesús a'uteájrupi u Capernaúm. Matí'ij mi ráamua'areeri'í í teite tíjín: “U pu nu'u já'ahua'a e'irájca ruche.” ²Aj mú mi ca'anacan tíjsej jéhua í teite, matíj mena'a caí ché'e tité'uve u chi'ita. Camu majta á'vejrica'a ta'iténinei. Ajta a'íín í Jesús, u pu ánu'uhuatéveeca'a u chi'ita. A'íí pu tihuá'a'ixaate'eca'a a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

³A'íí mú ja'atí a'uré'eneijte í Jesús jemi seij ti tí'icui'í. Ciyáaxara'acaa nainjapua í ja'atí. Memuá'acua mú mé ráachuisime'e.

⁴Aru capu huatári'iristareca'a mej ru'uteárujte'en u téte'e a'utí Jesús ánu'uhuatéveeca'a, a'iné temua'a mú tí'itemu'licaa í teite. A'íj mú jín, anticíj án imuá í chi'ij japua, matí'ij mi ra'anáacu í chi'ij. Aj mú mi ru'ucájtuaa í ti tí'icui'í a'utí ánu'uhuatéveeca'a í Jesús. ⁵Aj pu'í hua'usej, ajta ayén tiu'umuá'aj tíjín: “Meté'atzaahuatete, micu.” A'íj pu jín ayén tiraata'ixaa í ti tí'icui'í tíjín:

—Niyauj, pu'uri hui timuaatá'uuni'iri'í í Dios í pej jín auteájturaa í jemin.

⁶⁻⁷Majta á'vejli'í seica me'uun e'irá'uu í mej té'eyu'uxaca í ruye'irá jime'e. Matí'ij me'íjna huánamuajri'í a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í Jesús, matí'ij mi miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tíjín: “¿A'iquí een jín ayén ti'ixa amíjna mi tevi? A'ij pu pua'a, xaa ne'u, ti'ixa. Capu hui a'íjna jín antiújmua'aree amíjna ti seij tiu'utá'uuni'í í ti jín auteájturaa í Dios jemi. A'íí pu'u í Dios antiújmua'aree ti ayén seij tiu'utá'uuni'í.” Yee mú té'umua'atzej-

ca'a a'íime í mej té'eyu'uxaca í ruye'irá jíme'e.

⁸Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ru tzajta'a rú'umua'areereca'a a'ij mej ye'í tí'imua'atzejca'a í ru tzajta'a. Tí'ij í ayén tihua'uta'íhua'uri'í tijín:

—¿A'iné een jín siyen té'umua'atze í ru tzajta'a? ⁹¿Tí'itájni caí muári'eri? ¿Ni qui nej niyen tiraata'ixaate'en í ti ciyáaxara'a yee: “Pu'uri timuaatá'uuni'iri'í í pej jín auteájturaa í Dios jemi”, na'ari yee: “Ájchesi, patá'aj rá'anchueni muá'utaatzi; pajta yee á'ura'ani”? ¹⁰⁻¹¹Ayee nu xaa ne'u rini tǵ í nevástara'a, í ti jí'i Dios, setá'aj ráamua'aree, í nej neajta teáata'a jetze airáane, neajta nu ne'íjna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ni tihua'utá'uuni'í í mej jín ateáturaaveca í Dios jemi. —Yee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

Aj pu'í ayén tiraata'ixaa í ti ciyáaxara'a tijín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e. Ájchesi, pajta rá'anchueeni muá'utaatzi. Aricu a'u pej é'eche.

¹²Ajta á'iyen a'íin ti tí'icui'ica'a, a'íi pu ájchee. Rá'ajchui í rú'utaatzi. Tí'ij í á'uraa, meti'ise'íiraca'a í teite. A'íj mú jín naími'í a'ij te'utase'íj. R'íi mú tiraatá'a í Dios. Miyen tijín:

—Catu ja'anáj tí'itǵ huase'íj tetǵ íjii. Yee mú tiu'utaxájtaca'a í teite.

Jesús pu raatajé í Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Tí'ij jí ajtahua'a Jesús a'uun á'ume a'u ti e'leve'e'ástime í jaj. Aa mú a'uré'enineica'a naími'í í teite jemin í Jesús. Ajta a'íin Jesús, a'íi pu huá'a'ixaate'eca'a í niucari ti jín Dios hua'irájtuaani. ¹⁴Aj pu'í ayé a'uré'ene. Tí'ij jí a'uun í Leví huase'íj, í ti í'i yaujra'an a'íjna í Alfeo. A'uu pu anú'ujcatii chí'ita mej tzajta'an tí'iteji'ivi í mej tí'ití'icica. Aj pu'í Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj nee jamuan á'uche'ecane'en.

Aj pu'í a'íin ájchee í Leví. Tí'ij jí á'ume jamuan.

¹⁵Tí'ij jí ayén tiuju'urǵ matí'ij a'ará'a í Leví ti é'eche. Jesús pu a'íimej jamuan tí'icua'acaa í mej a'ij pua'a tí'teteite. A'íi mú a'íin pírici í mej huá'ajijve'e í mej tí'ití'icica, majta í mej caí x'epi'ín rijca. A'íi mú tí'icua'acaa meesa japua jamuan í Jesús, majta seica í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Na'jmi'í mú tí'icua'acaa a'iné memui'icáa í mej á'ujujhua'ane'e í Jesús jamuan.

¹⁶Majta seica á'a vejl'i'í ciineca'a. A'íi mú a'íin pú'een í mej tiú'ujmua'ate a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moisés teecan. Jéihua mú nu'u rax'íeve'e í ruye'irá. Ayee mú ánte'arua a'íime tijín fariseo. A'íi mú miyen tiu'uséj ja'atén mej jamuan tí'icua'acaa í Jesús. Aj mú mi miyen a'íimej tiu'utá'ixaa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tijín:

—¿A'iné een jín a'íin á'amuaestra tí'icua'aca, ajta ye'eca huá'a jamuan í mej tí'iteji'ivi, ajta huá'a jamuan í mej caí x'epi'ín rici? Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej tiú'ujmua'ate yú'uxare'ara'an jetze í Moisés, a'íime í mej huá'a jetze ajtème'ecantaca'a í fariseo.

¹⁷Tí'ij a'íin huá'unamuajri'í í Jesús, ayé pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu tí'een jíme'en í teite í mej me'uun a'uré'enine'í jemin í ti ya'anaca. Capu ruxe'eve'e mej me'ín a'uré'enine'íca'an í jemin a'íime í mej rí'en, sino a'íi mú xaa a'uré'enine'í í ti ya'anaca jemi í mej tí'icucui'í. Ayee pu che'atá na'a een ineetzi jemi. Canu ne'íjna jín yevé'eme nej ne'íjme huatá'inen í mej miyen tiú'ujseijrata yee mej x'epi'ín rici, sino a'íimej nu jemi yé vé'eme í mej miyen tirú'umua'aree í ru tzajta'a mej caí x'epi'ín rici.

**A'íi mú raata'íhua'uri'i í
Jesús jíme'en í mej rú'ítzi'ivi**

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Tí'ij jí ayén tiuju'uríj. A'íi mú rú'ítzi'ive'eca'a í mej Juan jamuan á'ujuhua'ane'e, majta í fariseo. Matí'ij mi seica e'iré'ene í Jesús jemi. Aye'e mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné een jín maúriitzi'ivij í mej Juan jamuan á'ujuhua'an, majta a'íime í fariseo? Mi majta, í mej mú'leetzi jamuan á'ujuhua'an, camu miyen rici. —Yee mú tiraata'ixaa.

¹⁹Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí huaténeiche, aj pu'i a'íimej huatá'ineesin í mej rá'ajaahu-ate'e mej mi tiú'uyesten. Aj pu'i a'íin tihuá'amin. ¿Ni qui ri'irí mej rú'ítzi'ive'eca ti pua'a huá'a jamuan auj tí'iyeste í ja'atí? Capu xaa ne'u. ²⁰Aru jee, aj pu teja'uré'enejsin í xica í mej jetzen rá'avi'itín í ja'atí. Aj mú xaa me'ín í mej rá'ajaahuat'e ru'ítzi'ive'en a'iné capu ché'e huá'a jamuan a'utéjvee í mej rá'ajaahuat'e. A'iné inee, naúche'e nu yé huatéjvee, camu ru'ítzi'ive'en í mej ná'ajaahuat'e.

²¹Niche'e seij amuaatá'ixaate'en í chuijtari. Tí pua'a ja'atí a'íjna huaújcu'une'epe'en í c'íxuri ti m'íime'ecan, capu a'íjna jamuan rucú'une'epe'en í c'íxuri jíme'e ti caí xi ja'anáj já'usini'i. Huatétzu'uta a'íjna í c'íxuri ti jéjcu'a tí'ij huatéja'usini'ihua. Tí'ij i rasiújtza'anan í ti m'íime'ecan. Aj pu'i a'íjna ti anásiujtza'ani, jaítze'e pu ve'et'í anásiujtza'ani a'ame.

²²Ajta, capu ti'ití vaire'e ti pua'a ja'atí ru'ucájt'u'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti racua'iríihuajme nahuáj í mej mauchén ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaru-uren a'íjna í nahuáj ti jéjcu'a, a'íi pu hu-atéve'eri, ajta ra'anasiújtza'ana í navij ti racua'iríihuajme. Tí'ij jí a'uvaíjtzi í

navij, ajta í nahuáj. A'íj pu jín ayén tiú'u-jxe'eve'e ti ru'ucájt'u'ani í navij tzajta'a ti jéjcu'a a'íjna í nahuáj ti ajta jéjcu'a.

**A'íi mú rú'íjtzaanaxi í teuuri ja'anáj
matí'ij ruse'upi a'íime í mej
Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e**

(Mt. 12:1-8, Lc. 6:1-5)

²³Tí'ij jí ayén tiuju'uríj. A'íjna xicájra'a jetze mej rusé'upihua'a, a'úu pu aumé'ecaa já'ita'a í vi'ira'a japua í Jesús. Majta me'ín í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'íime mú autéjhuii mej rú'íjtzaanaxi'ín ti'ití teuuri jatze'e a'iné jéshua mú tiejcuca'a. A'uu mú a'atajú'uca'a meru'íjtzá'ana. ²⁴Majta me'ín í fariseo, matí'ij hua'usej mej miyen rijca'a, aj mú mi miyen tiraata'ixaa í Jesús. Miyen tijín:

—Casi'i, ¿a'iné een jín miyen rici a'íime í mej mú'leetzi jamuan á'ujuhua'an? Capu hui a'íj tí'iri'iri ti ja'atí ayén rijca a'íjna í xicájra'a jetze mej jetzen ruse'upi.

²⁵Aj pu'i hua'utá'ixa í Jesús. Ayen tijín:

—Niche'e a'atzu tejamuá'ixaate'en. ¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujjvee í yu'uxari jetze a'íj ti ye'í huaríj í David teecan tí'ij huatá'icuataca'a, majta í mej jamuan á'ujuhua'ane'e? Tí'ij nu'u ti'itíveeca'a í Abiatar teecan a'íjna jíme'e ti tihuá'aíjte'e í mej tí'ivaire'eca'a teyujta'a, a'úu pu a'uteájrupi í David. Ajta a'íin í pan í mej Dios huatámuai'ivej-te u teyujta'a, a'íi mu'u nu'u racua'aca í mej tí'ivaire'e a'ujna teyujta'a. Capu máa ja'atí racua'aca.

²⁶Mí ajta a'íin í David, a'ii pu caí teyujta'a tí'ivaire'eca'a. Capu a'íj ti'ití huaríj. A'íi pu nu'u ráacua a'íjna í pan í mej Dios huatámuai'ivej-te. Ajta tihua'umí í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Capu a'atzu auteájturaa í David teecan í Dios jemi. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

27–28 Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa. Ayen tijín:

—A'íjna xicájra'a jetze í mej jetzen ruse'upi, ayée pu Dios tiraaxí'epi'intare t'í'ij hua'utévaire'en í teite. Capu ayée na'a ayén tiraaxí'epi'intare í Dios mej mi araúrasten mena'a a'íjna xicájra'a í mej jetzen ruse'upi. A'íj nu jín, inee í nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée nu een jín antínmua'aree neajta ne'íjna xicájra'a jetze mat'í'ij ruse'upi.

**Jíme'en a'íjna í ja'ati ti
ciyáaxara'aca'a í rumuájca'a jetze**

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 T'í'ij jí ajtahua'a a'uteájrupi teyujta'a í Jesús. Sejí pu unu'uhuatéveeca'a. Ti'icui'i a'íjna, ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze. ²Majta mú me'ín unu'uhuaté'uuca'a í fariseo. A'í'í mú rá'eeve'eca'a í Jesús, aísí ti pua'a a'í'ín caí tiráhuaate'en í ti ti'icui'i. Aj pu ajtahua'a p'ítí'irijca í xicájra'a í mej jetzen ruse'upi. A'í'í mú fariseo rumua'atzíite'eca'a í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

³Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa í ti ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze, tijín:

—Ájchesi. Huatéechaxi íyie jal'ita'a. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁴Ajta á'iyen hua'utá'ixa í seica. Ayen tijín:

—¿Ti'itáni í'iri'iri ti ja'ati ayén huárini t'í'ij a'ájna teja'uré'enen, a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi? ¿Ni ayén tiraav'ijte'e ti ja'ati ayén huárini í ti xí'epi'in jín seijre'e, na'ari í ti tiraacu'inte'en? Ajta, ¿ni qui i'i xí'epi'in nej niyen huárini a'íjna xicájra'a jetze mej jetzen ruse'upi nej ni iráaru'ijte'en nemíjna mi ja'ati t'í'ij caí huámí'ini, na'ari nej ni raatá'an ti huámí'ini? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

Mí majta me'ín í seica, camu a'íj tiu'utaxájtaca'a a'íime.

⁵Aj pu'i Jesús hua'usefirajraa. Acaujtzáahuat'e yee cumu t'íj niu'ucami'i.

Ajta huataújxieemiste huá'a jemi a'iné camu raxí'eve'eca'a mej ráanamua. Aj pu'i a'í'ín ayén tiu'utá'ixaa a'í'jna ti ti'icui'i tijín:

—Huatátzealara mi á'amujca'a.

Aj pu'i a'í'ín í teáata'a, raatátzealara-ca'a í rumuájca'a. Jíme'en pu'u raatátzealara-ca'a, aj pu'i huarú'j í ja'ati í rumuájca'a jetze. ⁶Aj mú mi huiráaci a'íime í fariseo. Mat'í'ij mi auté'jhuí mej raaxí'epi'intare'en seica jamuan a'íj mej ye'í huárini mej mi raajé'lica í Jesús. A'íime í seica, a'lii mú a'í'ín pú'een í mej á'ujjuhua'an jamuan í tajtuhuan ti ve'éé. Ayee pu ántehuaa a'í'jna tijín Heródes.

**Jeíhua mú teite ajteáxiireca'a
a'u ti e'eve'e'ástime í jaj**

⁷T'í'ij jí á'úraa í Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti e'eve'e'ástime í jaj. Majta mú jamuan a'uc'íj í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Jeíhua mú majta teite a'uc'íj jamuan í mej me'uun a'uchéjme'ecaa u Galilea. ⁸Mat'í'ij ráamua'areeri'i a'íj ti ti'it'í huáruu í Jesús, ti ayén jaítze'e raay'í'tihua'a caí máa ja'atí, jeíhua mú majta me'uun a'ará'í'ica'a a'ujna u Judea, majta a'ujna u Jerusalén. A'uu mú majta a'ará'í'ica'a u Idumea. Majta seica mej a'uchéjme'ecaa u Tiro, majta u Sidón. Seica mú majta a'itací'ica'a utavén pújme'en í Jordán.

^{9–10}A'iné pu'uri tihua'uhua'ate'eca'a jeíhua í mej ti'icucui'ica'a, jeíhua mú í mej ti'icúcu'i'ijme ajteáxiireca'a a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. Mua'itávatzijxi a'ájna vejli'i jemin. Jeíhua mú ra'ajtamíjhuua'a a'íjna í Jesús. A'íj pu jín a'í'ín hua'uta'a'aj mej jamuan á'ujjuhua'ane'e mej baarcu ráahuaviitze'en ti jetzen atéeyei'ixi'in mej mi caí ratziínajye'ican í teite. ¹¹Majta me'ín tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a, mat'í'ij raase'íj í Jesús, aj mú mi títunutaxi vejli'i jemin. Ayee mú titeejíjhuaca'a tijín:

—Mú'ee pej hui i'i yaujra'an í Dios. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'áime.

¹² Aru Jesús, t'í'ij hua'ajté'axi, aj pu'i ayén t'íhua'uta'a'íj mej caí miyen ríjca, mej raxájta ja'atí ti pírici.

**Jesús pu hua'avé'ejajpuaxi
a'áimej í mej tamuáamuata'a
japuan hua'apua ará'ase**

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'i án a'ujnéj í jírí jetze, a'iné pu'uri rú'umua'areerca'a a'achú mej pua'amé í ti t'íhua'uta'a'íjte'esin. Aj pu'i hua'utajé. Mat'í'ij mi á ve'eré'ene í ti hua'avé'ejajpuaxi. ¹⁴ Tamuáamuata'a japuan hua'apua mú a'ará'axcan í ti hua'avé'ejajpuaxi. Aj pu'i a'áin t'íhua'u'íjca a'ájna jime'e mej á'ujujhua'ane'en jamuan, majta hua'utá'ix-aate'en í teite í Dios jetze me'ecan. ¹⁵ A'áí pu ajta huau'íjca a'ájna jime'e mej antiújmua'areere mej mi miyen t'íhua'uhuaate'en í mej t'í'icucui'i, ajta mej majta hua'utamuarite'en í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite.

¹⁶ A'áí mú a'áin pú'een í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Jesús pu a'áin huatajé í Simón. T'í'ij jí ayén raatamuá'a t'íjín Pedro. ¹⁷ Ajta pu a'áin í Jacobo, ajta juutzeájra'an í Juan. A'áí mú me'áin pírici yaújmua'ame'en í Zebedeo. T'í'ij jí a'ájna í Jesús ayén hua'utamuá'a í runiuuca jime'e t'íjín Boanerges. Ayee pu huataújmua'a a'ájna t'íjín Yaújmua'ame'en í mej Téjniuuve.

¹⁸ Seica pu ajta huatajé. A'áí mú a'áin pú'een í Andrés, ajta a'áin í Felipe, ajta í ja'ati ti ayén ántehuaa t'íjín Bartolomé, ajtahua'a seij í Mateo, ajta í Tomás, ajta a'ájna í Santiago, í ti yaujra'an pú'een a'ájna í Alfeo, ajta í ja'ati ti ayén ántehuaa t'íjín Tadeo. A'áí pu ajta huatajé a'ájna í Simón í ti á'uche'ecane'e huá'a jamuan mej miyen huataújmua'a t'íjín cananista. ¹⁹ A'áí pu ajta huatajé í Judás ti ayén te'entímu'utaca t'íjín Iscariotes.

A'ájna í Judás, a'áí pu a'áin pú'een ti avíitzi jín hua'utátuire a'ájna í Jesús.

**A'áí mú Jesús jetze te'ujpuá'ajte ti
a'áin tiyaaru'u ca'aníjra'a
raatá'acare'e ti ayén huárini**

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ T'í'ij jí á'uraa í Jesús. Aj pu'i chí'ita á'a a'uteájrui, majta í mej jamuan á'ujjujhua'ane'e. Majtahua'a mú je'íhua ajteáxiireca'a í teite, ca ché'e huatá'í'iristareca'a mej tiú'ucua'ani a'ájna jime'e mej je'íhua teite. ²¹ Aj mú mi ráamua'areeri'i í ihuáamua'ame'en í Jesús a'u ti a'áin a'íj é'ene'e. Aj mú mi a'uré'ene mej mi rá'anvi'tin. Ayee mú een jín huaríj a'ájna jime'e ti nu'u huateújtímua'iri'i í Jesús.

²² Majta me'áin í mej té'eyu'uxaca teyu-jta'a, í mej me'uun e'eráaci u Jerusalén, ayee mú t'í'ixajtaca'a a'áime. Miyen t'íjín:

—Beelzebú pu hui jetze araújca'ane amíjna mi tevi. Beelzebú í ti t'íhua'áijte'e najmí'ica í tiyáaru'use, a'ájna Beelzebú pu ca'aníjra'a ratá'aca amíjna ti hua'utamuarite'en í tiyáaru'use. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'áime.

²³ Ajta a'áin í Jesús, a'áí pu hua'utajé a'áime í mej té'eyu'uxaca mej mi ráana-mua í niuucari ti jín t'íhua'amua'aten. Ayen t'íjín:

—¿A'iné t'í'iri'iri ti Satanás rusej hua'utamuarite'en í rute'testemua'a? Capu a'íj t'í'iri'iri. ²⁴ Ayej che'atá na'a, ti pua'a chajta'ara'a já'ita'a ma'utáciine, ti pua'a miyen huárini, aj mú mi tiújne'usi'ite'esin. Mat'í'ij a'utáciine já'ita'a a'ájna í chajta'ara'a, capu ché'e á'ateere. ²⁵ Ajta, ti pua'a teitestemua'ame'en í ja'ati, miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utáciine, camu ché'e á'ateere í teitestemua'ame'en a'ájna a'u ti é'eché í ja'ati.

²⁶ Ayej che'atá na'a, ti pua'a Satanás ayén huárini a'utí é'eché, ti pua'a a'áin hua'uténe'usi'ite'en í rute'testemua'a,

a'íi pu ajta caí ch'éle á'ateere, sino a'íi pu te'entipua'ajte'esin.

²⁷Seij nu neajtahua'a huataxájta í niuucari. Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e tí tiraanáhua'i tí'á'ara'an tí á'é'eche í tí ruca'ané, amuacaí pu ruxe'eve'e tí ra'atéj'ici'en í tí ruca'ané. Aj pu xaa ri'irí tí uteáru'e a'u tí'é'eche tí'ij tiraanáhua'i.

²⁸Ayej xaa ne'u tí'ayajna, a'ímej jime'e í teteca, ri'irí tí tihua'utá'uuni'í najjmi'ica í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ajta najjmi'ica í mej a'ij pua'a tí'ixaxa'a. ²⁹Aru, tí pua'a ja'atí a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna jetze í Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu xaa ne'u ja'anáj tiraatá'uuni'ira a'íjna. A'íi pu ru'ité'aa a'ame tíj na'a rusén jime'e. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

³⁰Ayee pu Jesús tihua'ú'ixaa a'íjna jime'e mej miyen tí'ixajtaca'a tí nu'u tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a, mej mi miyen tiráamua'aree tí a'íin Jesús a'íjna jetze aráujca'anejca'a í Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tí'ij ayén huáriní tí'tíj jime'e.

A'íime í mej pú'een í náanajra'an í Jesús, majta í ihuáamua'ame'en

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Ajta a'íin náanajra'an, majta a'íime í júutzimua'ame'en, a'íi mú u'arará'a. Aa mú a'utéhuixi mena'a pua'acié. Aj mú mi raatachú'eve. ³²Majta me'ín í mej huiiráte'eca'a jamuan í Jesús, a'íi mú raatá'ixaa, miyen tíjín:

—Mé mú a'uté'uu pua'acié anaanaj, majta á'ajuutzimua'a. Mémuahuahuau, micu. —Ayee mú tiraata'ixaa.

³³Aj pu'í ayén tiu'utaniú í Jesús. Ayen tíjín:

—¿A'ataani me'ín pú'een í mej nináàna nusu ne'ihuamua'a? —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

³⁴Tí'ij jí hua'usefírajraa í teite í mej a'itecaíjme'eca í jemin. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ii mú a'íin pú'een í mej nináàna, majta í nejúutzimua'a. ³⁵A'achú mej pua'amé miyen tirá'aste a'ij tí tí'ijx-e'eve'e í Dios, a'ii mú a'íin pú'een í mej nináàna, majta a'íime í nejúutzimua'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Tí'ij jí á'uraa.

**Jíme'en a'íjna í ja'atí
tí nu'u teja'uhuáste**

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Aj pu'í Jesús aj a'ucáane a'u tí e'eve'e'ástime í jaj tí'ij ajtahua'a tihua'umua'aten. Aj mú mi jefhua ajteáxiireca'a í teite a'u tí a'utéveeca'a. Temua'a mú tí'itemu'iicaa í teite. A'íj pu jín ateájraa í baarcu jetze tí jaata'a e'ecáve'eca'a. Majta me'ín í teite, áa mú a'ucaíjme'ecaa ja'apua'íri japua. ²⁻³Jéihua pu tihua'a'ixaate'eca'a a'íjna jime'e í chuijtari. Ayee pu tihua'ú'ixaa seij jime'e í niuucari.

Ayen tíjín:

—Xaanamujri'í mú'een. Ja'atí tí nu'u tí'ihuastehua'a, u pu á'ume tí tejé'ehuaste'e. ⁴Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa í imue'eri. Seica pu juye jetze a'uvatzíjraa. Aj mú mi pina'ase júte'e imuá ave'ecáane, meraaré'eje'ípi.

⁵Ajta nu'u seica huavatzíjraa tetej tzajta'a a'u tí caí jefhua chuej á'uca. Yee pu'í teja'uré'ene, a'iné capu huaté-tee í chuej tí tzajta'an iru'ucárutixi'ín í jíine'ara'an, ca'anacan pu huaré'epista-ca'a í chuej. Aj pu'í ca'anacan ajneájxi í imue'eri. ⁶Ajta tí'ij u e'iré'ene í xicaj, tí'ijí huaré'ehuaa xicaj jime'e í tí tiu'unéj. A'iné capu ajtanáana'ajme'eca'a, a'íj pu jín huaré'ehuaa.

⁷Ajta seica í imue'eri, a'úu pu a'uvatzíjraa a'u tí tzicare'e a'uvéjme'ecaa. Tí'ij a'íin tzicare'e huavaújse, tí'ijí a'íin tzicare'e ra'avá'ana a'íjna tí tiu'unéj. A'íj pu jín caí huáciireca'a.

⁸Aru seica pu nu'u a'uun a'uvatzíjraa a'u tí a'urí'en í chuej. A'íi pu huanéj. Tí'ij

huavaújse, aj pu'i temua'a tiú'uciireca'a. Seica í imue'eri, ayée pu caté'etejme'ecaa í cuuxa'a jetze seij ti ajtanéj í iciiri a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a í jatzi. Ajta seica ayén caté'etejme'ecaa a'achú cumu huaícate. Ajta seica, anxíte pu caté'etejme'ecaa seij ajta seij. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

⁹Ajta ayén tihuaú'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atf rarí'irejmi'i, ché'e a'fín huaruitiejte'en temua'a naa.

A'iné een chuijtari jín tihua'u'itiiiri'i

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Matí'ij mi a'ucj í teite. Aru camu naíjmi'i. A pu a'uteájturaa í Jesús, majta seica í mej naími'i á'ujujhua'ane'e huá'a jamuan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i a'ij ti huataújmua'a a'íjna í niucari ti raaxájtaca'a.

¹¹Ajta a'fín Jesús, ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'ejmi pu Dios tiú'ixaa e'ehuaruitiéecan jime'e a'íjna í ti huateú'avaataca'a í Dios jemi a'iquí tí'iseijre'e a'ame a'íjna xicá'jra'a jetze tí'ij Dios tí'ita'aíite'e a'ame íyeyen chaanaca japua. Aru amímej mej mé a'uté'uu pua'acié pua'acié, nain pu tihua'ítiiiran chuijtari jime'e. ¹²Ayee pu tihua'aruure. Tí'ij tihuaú'ixaate'e í niucari jetze, seica mú miyen tiú'umua'ati tijín: “Cu xiee teyaú'itie iteen.” Ajta matí'ij ranamuajran, miyen tijín: “Tu'iteá'jnamua iteen.” Aru capu xaa ne'u. Camu yaú'itie, camu majta tanamuaj. Dios pu tihua'ítii chuijtari jime'e mej mi caí yaú'itie muá'ara'ani, mej mi caí ráanamua, a'iné camu xaa ne'u raxí'eve'e mej seicié tirájteuni a'ij mej ye'í huá'ini, tí'ij a'fín caí tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

A'ij ti huataújmua'a a'íjna í niucari ti jime'en raxa a'íjna í ja'ati ti teja'uhuáste

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Ajta Jesús pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni tzaa secaí yaú'itiee xa'araa a'íjna í niucari? Tí pua'a secaí yaú'itiee xa'araa, ¿a'iné tí'iri'iri seij si siyen yaú'itiee xá'ara'ani í seica í niucari? Nu'uri íjii amuaatá'ixaate'esin amitiéere'ecan jime'e a'ij ti huataújmua'a í niucari ti jime'en raxa a'íjna í ja'ati ti nu'u tí'ihuastehua'a imue'eri jime'e.

¹⁴A'íjna í imue'eri ti huasti'i, ayée pu seijre'e tíj í ja'ati ti á e'letéche'ecane'e huá'a'ixaate'e í niúucare'ara'an jime'e ti Dios jemi a'uvé'emej. ¹⁵Ajta seica í teite, yee mú e'en cumu í imue'eri ti a'uun a'uvatzá'jraa juye jetze. A'fí mú naa tí'ijnamua í niúucare'ara'an ti raaxájtaca'a í ja'ati. Aru, matí'ij ráanamua'jri'i, a'fí pu tiyaaru'u hua'irá'a'ari'iracare'e í niucari í mej rú'umua'areereca'a í ru tzajta'a. ¹⁶Majta seica, yee mú e'en tíj a'íjna í imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a í tetej tzajta'a. Amuacaí pu hua'ará'najchecha'a í niucari í mej ráanamua'jri'i. ¹⁷Aru cumu caí jeshua ajtanáana'a'jme, a'íj mú jín rajpuafítzi muá'aye'i me'íjna jime'e mej seica huá'axieehuasti í niucari, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a mehuá'aruure, c'ij mu'u té'evicua'i. Ca'anacan mú mé rúujisin.

¹⁸Majta seica í teite, ayée mú 'een tíj í imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a a'u ti a'utzícare'eme. A'fí mú ranamua í niucari. ¹⁹Aru jeshua pu huá'a jetze rux'e'leve'e a'ij mej rujímua'a mena'a tirájteuve íyeyen chaanaca japua tej japuan seijre'e. Ayee mú huá'jmua'amua mej tí'ituaave'en. Majta miyen tí'inecua'atze mej chíjteaani pú'eene'en. A'iné tí'ij pí na'a mú miyen tí'imua'atze a'iné ayée

mú tí'ixe'eve'e, capu ché'e té'uve í huá'a tzajta'a mej japuan tiú'umua'ati í niuucari. A'íj pu jín caí ché'e rí'írí ti hua'utévaire'en í niuucari í huá'a tzajta'a.

²⁰ Majta seica, ayée mú 'een cumu a'íjna í imue'eri ti huavatzíjraa japuan í chuej ti a'urí'en. A'íí mú xaa ranamua í niuucari, majta í ru tzajta'a raateá-tuaasin í rumua'atzíira'a jime'e. Ayece pu 'een t'íj 'een í imue'eri ti huáciireca'a jé'hua. Seica mú tiu'utévaire'esin jé'hua. Seica mú tiu'utévaire'esin cumu í imue'eri ti huáciireca'a a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a ti caté'etejme, seij ajta seij. Majta seica cumu í ti huáciireca'a a'achú cumu huaícate ti caté'etejme, majta seica miyen 'een cumu í ti huáciireca'a a'achú cumu anxíte, seij ajta seij.

Jíme'en í lámpara ti a'ímuá a'atáneeri'icij

(Lc. 8:16-18)

²¹ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné tejamuá'amitieje'te mú'ejmi? Tí pua'a ja'atí yé vé'eme'en, lámpara ti tíjájna, ¿a'uné jetze yá'aruuren a'íjna í lámpara? ¿Ni sicu'uj jetze ru'utéeyejtza, na'ari utaatzí jete ye'iráchajtza? Capu xaa ne'u áa ya'uté'avaata, sino án pu jéjre'e ya'ujchajtza, án ímuá tí'ij a'ímuá a'atáneeri'icij. ²² Tí'títí ti a'ij tí'aviitzi'i, capu ayén éene'en a'ame tíj na'a rusén jime'e, sino huataújsejrata á jéjre'e. Na'ari tí'títí ti a'ij avítzi jín tí'imuari'ihua, aj pu'i muá'areeri'ihuan. ²³ Mú'een, mí sej rarí'irejve, xáanamujri'i. —Ayece pu tihua'ú'ixaa í Jesús.

²⁴ Ajta ayén tihua'ú'ixaa tíjín:

—Rí'í xu'u tíraanamua i sej tí'inamua. A'achú sej caj tí'ijnamua í niuucari, ayée pu che'atá na'a Dios tejámuaatá'asin mú'ejmi sej sí jaítze'e yaú'itíe xá'ara'ani. Ajta a'íín, aúche'e pu jaítze'e tejámuaatá'asin i sej ranamua. ²⁵ Ayece pu té'eme. Tí

pua'a ja'atí rí'í tí'ijnamujrave'en, Dios pu raatá'asin tí jaítze'e yaú'itíe á'ara'ani. Ajta, tí pua'a ja'atí caí rí'í tí'ijnamujrave'en, Dios pu rá'ari'ira a'achú tí caj ari tiyaú'itíe já'araa.

Jíme'en í imue'eri ti huavaújse'en

²⁶ Ajta ayén tíjín:

—Ayece pu tí'irineca matí'ij miyen rijca a'ij tí tí'ixe'eve'e í Dios. Yee mu'u huatámu'iireca tíj huavaújse'en í imue'eri tí ja'atí raahuáste. A'íjna í ja'atí ratáhua'anáa pu aumé'ecaa í imue'eri. ²⁷ Tí'ij jí huatácutzi a'íjna í ja'atí. Aj pu íjtá'í í'íjístin, tí'íjtá'í ájchesin. A'ateeri tí huaté'a a'ame. Aj pu'í ajnéjsin, tí'íj i vaujse'en. Aru a'íjna í ja'atí, a'íí pu caí ramua'aree a'ij tí ye'í te'ejnéj í imue'eri. ²⁸ A'íjna í chuej pu hui rusej rí'í raruren tí huavaújse'en í imue'eri. Amuacáí pu ajnéjsin í huácaxa'a. Aj pu'í í huíjmuaiyu. Tí pua'a ari huíjmuaiyuren, tí'íj ajtanéjsin tí jetzen caté'ete a'ame í jatzi. ²⁹ Tí'ij a'íín huáca'anáan í jatzi, aj mú mí u yá'atzaanan. Pu'uri íjii teja'uré'ene a'ájna xicájra'a jetze mej jetzen tí'titza'anaca.

Jíme'en í mostaasa tí rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Ajta ayén tiu'utaxajtaca'a í Jesús tíjín:

—¿A'iné ye'í tí'irí'iri tej tí tiyen raataxáj a'ij tí ye'í tejé'ajta í Dios? ¿Tí'títájqui niuucarijra'a ruxe'eve'e tej raataxáj a'ij tí ye'í tí'irineca Dios tí é'esejre'e?

³¹ Ayece pu 'een cumu tí'títí tu'upi tí ayén ántehuaa tíjín mostaasa. Ayece pu 'een tí jaítze'e c'ílieen caí mááj seica jatzíjra'a tí yen seijre'e íiyen chaanaca japua. ³² Tí'ij huasti'ihua a'íjna í jatzi, aj pu'í vaujse'en. Tí'ij huavaújse'en, jaítze'e pu uratí'tí'ij á'aye'í caí í pí'ista tí yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Temua'a pu tí'ípuápu'amee í

cíye'ara'an. Ajta í xamua'ira'an, temua'a pu te'antajíya'ume. A'íj pu jín ri'irí mej pina'ase jetzen tihuaúritu'ate'en ti huácien tzajta'a. —Ayeé pu tihau'ixa í Jesús.

**A'íj ti ye'í Jesús
tihuá'u'itiiiri'i niuucari jime'e**

(Mt. 13:34-35)

³³ Ayeé pu tihuá'amua'atehua'a í níuucare'ara'an jime'e ti Dios jemi é'eme'ecan. Jé'hua pu tihuá'a'ixa'atehua'a niuucari jime'e a'achú mej caj té'evicua'iraca'a mej ráanamua. ³⁴ Ti'ití ti a'íj ti tihuá'a'ixa'atehua'a í teite, Jesús pu ayén tihuá'a'ixa'atehua'a niuucari jime'e ti caí e'ehuáuritiiriici. Aru a'íi pu tihuá'a'ixa'atehua'a a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'íj ti huataúj-mua'a naíjmi'i í niuucari amitiéere'ecan jime'e.

Jesús pu raatépu'a'ajte í eeca, ajta í jaj ti vivejmé'e tiújta'ahua'a

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'íjna xicá'jra'a jetze, tí'íj ari téchumua'arijme'e, Jesús pu hua'utá'ixa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayen tíjín:

—Tiché'e antáciine után pújme'en.

³⁶ Mat'íj mi á huajauhuá'axi í teite. Aj mú mi yá'utií í Jesús jetzen í baarcu a'uun ti a'utéveeca'a. Majta seica a'ucíj seij jetze í baarcu. ³⁷ Aj pu'i huatá'ecareca'a temua'a ca'anín jime'e. Japuutzari pu temua'a té'uxijve'e. Ajta vivejmé'en tiújta'ahua'a í jaj. Tí'íj i ateáxiire'axi í baarcu jetze. Pu'uri tén avé'ejistijme'e í jaj.

³⁸ Ajta a'íin Jesús, a'úu pu é'ecujcaa cítzata'an pújme'en í baarcu. Timu'utzi pu huamé'ecaa. Aj mú mi raajíste. Miyen tíjín:

—Maeestru, ¿ni caí á jetze ruxe'eve'e tej teri tén cui'ini?

³⁹ Aj pu 'i ca'anacan ájchee í Jesus. Tí'íj jí raatépu'a'ajte í eeca. Ajta ayén tiraata'ixaa í jaj, tíjín:

—Pecaj ché'e sihuájna. Xaatapuá'ajta. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

Aj pu'i huatépu'a'areca'a í eeca. Ajta a'uréujé'iyerecaj í jaj temua'a naa. ⁴⁰ Aj pu íjtá'i Jesús hua'utá'ixa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayén tíjín:

—¿A'iné een jín huápi'i setiu'utátziin? ¿A'iné een jín secaí té'atzaahuat'e'e? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁴¹ Temua'a mú mi jé'hua tiu'utátziin. Majta miyen tiúj'ixaate'eca'a me'íjna jime'e mej tiu'utátziin. Miyen tíjín:

—¿Ti'itájni tévira'a pú'een? Amí pu hui tihuá'ajte'e í eeca, ajta í jaj. Naími'i mú rá'astijre'e. —Yee mú tiúj'ixaate'eca'a.

A'íjna í ja'ati ti Gadara é'eme'ecan

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Aj mú mi antací antavén pújme'en. Ayeé pu téja'arájtehuaa tíjín Gadara. ² Aj pu'i Jesús a'itáraa í baarcu jetze. Tí'íj jí á'iyen seij ave'eré'ene tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a. A'uú pu huirájraa a'íjna í ja'ati a'u mej mi'ichite e'evé'enaamuaca.

³ A'uú pu é'echejca'a a'íjna í ja'ati. Jé'ecan pu simuárun. Capu ri'irí'istaca'a ti ja'ati ra'amuáji'ici'en caujnari jime'e, ni alaambre jime'e. ⁴ Mu'íi mú raatatése. Mara'amua'j'ici'ihua'a muá'jca'are'ara'an jetze, majta iicá'jra'an jetze alaambre jime'e. Aru a'íin, tí'íj pí na'a pu tíjtzá'ana'a cílieene'en, ajta méjca'i iyaúhua'axiisin. Capu huatá'iristareca'a ti ja'ati a'íj ráaruuren ti raamuá'acante'en. ⁵ Nain tújca'ari tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, a'íi pu á'uche'ecane'e, anjiihua a'ájna jirí jetze. Ajta a'ájna a'u mej mi'ichite e'evé'enaamuaca, á pu íj ayén hua'uteátu'asixi tetej jime'e.

⁶Tí'ij raasej í Jesús, á'yien púu a'utatéj. Aj pu'i títunutaca'a a'ájna vejli'i a'utí a'utéveeca'a í Jesús. ⁷Ajta huajjihuaca'a ca'anín jime'e. Ayen tiraata'ixaa tijín:

—¿A'iné ti'itj peteáruuren neetzi jemi, Jesús í pej i'i yaujra'an í Dios ti nainjapua tí'ajta? A'ij nu muahuavii í Dios jemi pej caí puafjtzi neetá'acare'en.

⁸Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í ja'ati, a'iné ayée pu tiraatá'ixaate'eca'a í Jesús tijín:

—Tiyaaru'u pej tzajta'an seijre'e mi tevi, pej a'ij pua'a meteúumua'aree, huirájra'a mi tevi jetze. —Yee pu tiraata'ixaa í Jesús.

⁹Ajta ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné pua'antehuaa mú'ee?

Ajta ayén tiu'utaniú tijín:

—Ayee nu ántehuaa tijín I tej arájsevi vi'ira'a ta'ará'ase. Ayee tu ti'itamuá'a-mua a'ájna jime'e tej i'i mu'íi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁰Aj pu'i a'ájna í ja'ati jeíhua rájhuavi-iri'i í Jesús ti a'áin hua'utá'íte mej á'uciine mé á'ahua'ayee í mej tzajta'an seijre'eca'a.

¹¹Majta me'ín tuiixute, á vejli'i te'an-tácu'a'atiye'icaa jirí jetze, memulicáa í tuiixute a'achú mú ará'axca hua'apua vi'ira'a. ¹²Aj mú mi me'ín tiyáaru'use miyen tirájhuaviiri'i tijín:

—Taata'a itejmi tej a'uteáruute mi tuiixute tzajta'a.

¹³Tí'ij jí a'áin hua'utá'a. Matí'ij mi huiráaci me'ájna í tiyáaru'use í mej tzajta'an seijre'eca'a a'ájna í tevi. Aj mú mi tiyáaru'use huatasejre í tuiixute tzajta'a. Majta me'ín í tuiixute, muaatauruj a'uun pújme'en u jate'e. Aj mú mi atéevatzi á jaata'a. Matí'ij mi aujamí, najjmi'i.

¹⁴Majta me'ín í mej tuiixute cha'ii-ca'a, a'íi mú temua'a tiu'utátziin. Matí'ij mi a'ucj mej hua'utá'ixaate'en mej cha-

jta'a a'uchéjme'e, majta matj mena'a mej a'uchéjme'e a'ímuá.

Aj mú mi e'iré'ene í teite mej mi ráa-mua'aree a'ij ti ti'ití huarj. ¹⁵Matí'ij mi ave'eré'ene a'u ti a'ij é'ene'e í Jesús. Aj mú mi me'ín huasej í tevi í mej tiyáaru'use tzajta'an seijre'eca'a. A pu a'utácatii. Capu ché'e mua'avi'i. Capu ché'e rutímu'a'i. Pu'uri huarj a'ájna í tevi. Aj mú mi tiu'utátziin. ¹⁶Majta me'ín í mej raasej a'ij ti ti'itj huarí, nain mú hua'utá'ixa í teite a'ij ti tiráaru' í tevi í tiyáaru'use mej tzajta'an seijre'eca'a, a'ij ti tihua'uruu í tuiixute. ¹⁷Aj mú mi a'uteájhui í teite mej rahuavii í Jesús ti á'ura'ani u á'ahua'ayee. ¹⁸Tí'ij jí á'uraa í Jesús. A'uun pu atejraa í baarcu jetze. Tí'ij i a'ájna i ti tzajta'an seijre'eca'a í tiyaaru'u, a'íi pu rájhuavi-iri'i ti Jesús raatá'an ti á'ura'ani jamuan. ¹⁹Ajta a'áin í Jesús, capu raatá'a a'ájna í tevi ti á'ura'ani jamuan. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Aricu a'u pej é'eche huá'a jamuan a'ihuáamua'a. Patá'aj hua'utá'ixaate'en nain a'ij ti timuáaru' í tavástar'a'a jemi, a'ij ti ye'í rí'í timuájcha'i.

²⁰Aj pu i iyá'uraa í ja'ati. Ajta á'yien a'áin a'utéjche ti hua'utá'ixaate'en í mej me'uun a'uchéjme a'ájna ti ayén téja'arájtehuaa tijín Tamuáamuata'a ti Chájta'ajme. Nain pu hua'utá'ixa a'ij ti tiú'uruu a'ájna í Jesús. A'u ti na'a rí'í mú tiráanamujra'a í teite a'iné jéjcu me'ecan í niuucari.

Jíme'en Jairo ti rape'eri, ajta, ajta í 'íita'a ti ra'ajtamuariej í cíixure'ara'an í Jesús

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Aj pu ijtá'i huaré'araa í Jesús í baarcu jetze. Tí'ij ii a'uun a'ará'a a'uun jetze pújme'en vejli'i a'u ti e'eve'e'ástime í jaj. Matí'ij mi ave'eré'ene jeíhua í teite a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. ²²Aj pu'i

seij a'ará'a ja'atí ti tí'ivaire'eca'a hua'atéyujta'a. Ve'ecán pu jín ti'itéveeca'a. Ayeé pu ántehuaaca'a tijín Jairo. Tiyaúj, íitacan. Tí'icui'ica'a a'íjna í yaujra'an. Tí'ij a'íin Jairo raasej í Jesús, aj pu'i títunutaca'a á chuaata'a Jesús ti jé'ejvee. ²³ Jeíhua pu rájhuaviiri'i, ayén tijín:

—Niyauj pu á'ame'ere. Mu a'utá'iy-i'i patá'aj ra'ajtamuári'en, tá'aj huarún, tá'aj auj ruuri á'ara'ani. —Ayeé pu tiraata'ixaa.

²⁴ Aj pu'i Jesús u á'ume jamuan. Majta jeíhua teite a'ucij huá'a jamuan a'ímej í mej hua'apua. Matí'ij mi ajteáxiireca'a í teite. Temua'a mú huápí'i tité'ucataca'a.

²⁵ Ajta huá'a tzajta'a a'utéveeca'a í 'íita'a ti tí'icui'i. Pu'uri a'ateevi'i a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a ti tí'icui'i a'íjna í 'íita'a. Tí'ij pí na'a pu uvé'emi'iyeca'a. Jeíhua pu xureca'a. ²⁶ Pu'uri jeíhua huaú'ajtaca'a í mej tí'ihua'ataca jemi. Pu'uri téje'ehuáujrie nain tíj na'a tíj caj tí'ituaave'eca'a. Ajtá'i, capu ti'itíj a'ij tiraatévai. Mí ajtá'i, ayéé pu i éene'e ajtahua'a jaítze'e ti-jcui'ineca'a. A'íj pu jín, rajpuajtzica'a jeíhua a'íjna í 'íita'a.

²⁷⁻²⁸ Tí'ij jí tiú'unamuajri'i a'ij ti ti'itíj huáruu í Jesús. Ayen tijín: “A'ij nu jín niyen rini nej ra'ajtamuári'en cíxure'ara'an jetze, aj nu run.” Yee pu tiu'umuá'aj a'íjna ti tí'icui'i. A'íj pu jín á aúurupi teite tzajta'a a'íjna í 'íita'a. Tí'ij i á e'iré'ene huarita'an í Jesús. Aj pu'i ra'ajtamuáriej cíxure'ara'an jetze. ²⁹ Jíme'en pu'u ra'ajtamuáriej, aj pu'i huatépuaa ti uvé'exuurica'a. Tí'ij i ayén raatá'a í tzajta'an cumu pu'uri huarúj. ³⁰ Aj pu i ráamua'areeri'i í Jesús í ru tzajta'a ti ja'atí tiú'uhuaa cumu ti caí ché'le racá'anisti'i. Aj pu i píi a'uré'eve, hua'useírajraa í teite. Ayen tijín:

—¿A'ataani na'ajtamuáriej i necíxu jetze? —Ayeé pu tihua'uta'íhua'uri'i.

³¹ Aj mú mi miyen tiraata'ixaa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Miyen tijín:

—Mú'ee pej huá'aseij í teite mej á'acata. ¿A'iné een jín piyen tiu'uta'íhua'u? yee: “¿A'ataani na'ajtamuáriej?” —Yee mú tiraata'ixaa.

³² Mí ajtá'i a'íin Jesús, a'íi pu hua'useírajye'icaa matíj mena'a tite'anavéejme'eca. Ayeé pu a'íin rijcaa tí'ij raasej ja'atí ti ra'ajtamuáriej. ³³ Aj pu i a'íin í 'íita'a, temua'a tiu'utátziin. Temua'a pu tiú'ujviveeca'a í ru tzajta'a a'iné rú'umua'areereca'a ti'tí ti a'ij huáruu. Aj pu i ajteáxiireca'a a'u ti a'ij e'en a'íjna í Jesús. Títunutaca'a á vejlíi jemin. Tí'ij jí nain raatá'ixaa a'ij ti ti'tí ráaruu tzáahuati'ira'a jime'e. ³⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Niyauj, peté'antzaahua nej timuáahuaate'enche'e. A'íj pej jín peri huarúj. Aricu, rí'i pej te'amua'astí. Paúche'e pej ri'éene'e pua'amé.

³⁵ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a a'íjna matí'ij seica a'ará'a. A'ii mú a'íin pú'een í mej é'eche jamuan í ti ve'ecán jín ti'itéjvee hua'atéyujta'a. Aj mú mi miyen tiraata'ixaa í ya'upuáara'an í temuaj ti tí'icui'i. Miyen tijín:

—Pu'uri huamí'i a'ayauj. ¿A'iné een jín péra'ítziite'e mi maestro? —Yee mú tiu'utaxajtaca'a.

³⁶ Mí ajtá'i a'íin Jesús, capu huá'antzaahua a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Ayeé pu tiraata'ixaa í ya'upuáara'an tijín:

—Pecaj tí'itziine'e. A'ii pu'u rux-e'leve'e pej té'atzaahuatete'e. —Yee pu tiraata'ixaa í Jesús.

³⁷ Aj pu i huaja'uvi'ití a'u ti é'eche í ya'upuáara'an. Aru Jesús capu hua'utá'a najjmi'ica í teite mej á'uju'un jamuan. A'ímej pu'u, í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, ti i'i juutzeájra'an í Jacobo. ³⁸ Aa mú a'ará'a a'u ti é'eche í ya'upuáara'an í ti huamí'i. Aj mú mi hua'usej í teite mej chí'ita huiráatei. Jeíhua mú u'utejúyeinijme'e.

Maújyeineca'a. Ca'anín mú jín u'utejúyeiniijme'e me'íjna jime'e í ti huamí'i. ³⁹Aj pu'i chí'lita a'uteájrupi. Tí'ij jí hua'utá'ixa í Jesús. Ayen tíjín:

—¿A'iné sej si ca'anín jín jijhua? ¿A'iné sej si ruyein? Capu mi'íchi mi temuaj, sino cutzú pu'u.

⁴⁰Mat'íj ráanamujri'i a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi ra'utéxieehu-ataca'a a'iné méjmua'areereca'a ti a'ín pa'ari'i huamí'i. Aj pu'i a'ín hua'uta'áj mej huiráçine. Aj mú mi huiráçi.

Tí'iquí ya'uví'ti í ya'upuáara'an, ajta í náanajra'an, ajta a'ímej í mej á'ujujhua'ane'e jamuan. A'uu mú uteájrupi a'u ti auucá'a í temuaj. ⁴¹Aj pu'i rajví'i muájca'are'ara'an jetze. Ayee pu tiraatajé runiuuca jime'e tíjín:

—Taliita, cuumi.

Taliita, cuumi, ayee pu huataújmua'a tíjín: Temuaj, ayée nu tí'imua'ixaate'e, ájcheci.

⁴²Jíme'en pu'u ayén huaráj í Jesús, aj pu i xaa ájchee í temuaj. Tí'ij jí a'utéjche ti á á'uche'ecane'en. Majta me'ín í teite, jé'ecan mú u huateújtza-ahuate. Ajta a'ín í pa'ari'i, ayée pu rájcha'íica'a a'achú cumu tamuáamu-ata'a nine'ira'a japuan hua'apua. ⁴³Ajta a'ín Jesús, jé'íhua pu hua'u'íjca mej caí ja'atj íxaate'e, ajta mej nu'u tiraamín í temuaj.

Jesús ti Nazarét é'eme'ecan

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6A'uu pu á'uraa í Jesús, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Mat'íj mi a'ucí a'uun pújme'en a'u ti a'uvé'ese a'íjna í Jesús. ²Tí'ij teja'uré'ene a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi, tí'ij a'utéjche ti tihuá'umua'aten hua'atéyujta'a. Jé'íhua mú teite ráanamujri'i. Jé'ecan mú a'ij te'utasej. Ayee mú tí'ira'li-hua'uraca'a tíjín:

—¿A'uné ya'urí'ire amín niuucarijra'a? ¿Tí'itáani mua'atzí're'ara'an

pú'een a'íjna ti raateájtuua amíjna jemi mi Jesús tej caí xi ja'anáj mé'e yá'unamuajri'i? ³Amí pu yeehui a'ín pú'een í yaujra'an í ti tí'isi'icheca. A'í pu náanajra'an ayén ántehuaa tíjín María. A'í mú júutzimua'ame'en pú'een a'íime í Jacobo, ajta í José, ajta í Judás, ajta a'íjna í Simón. Majta seica í júutzimua'ame'en í mé 'uuca, a'í mú yéchej ta jamuan. —Ayee mú tíúj'ixaate'eca'a.

A'íj mú jín rá'achueere'ecaa me'íjna í Jesús. A'íj mú jín caí raxí'eve'eca'a. ⁴Ajta, ayée pu Jesús tihua'utá'ixaa tíjín:

—Naiimi'i mú rí'i tira'utasej temu'a'naa í ti ti'ixa í niucari ti Dios jemi me'ecan. Mí ajtá'i, í mej huacáijme ruche, majta í mej i'ivaujsimua'ame'en, majta í mej jamuan é'eche, camu tén rí'i tira'utasej a'íime.

⁵Ayee pu'u caí tiu'utári'iristareca'a ti a'ín Jesús ti'ití a'ij huáruuren í mej jín a'ij ra'utasej tíj ari tiú'uruu pua'amecié. Ayee pu'u huaráj; hua'aj-tamuári'exi seica í teite. Tí'ij i xaa tihuá'uhuaa. ⁶A'íj pu'i jín a'ij tira'utasej í tzajta'an mej caí rá'atzaahuate'eca'a. Tí'ij jí á'uraa í Jesús. A'uu pu á'uye'icaa a'ímuá a'u ti a'uchájta'ajmee. Ajta tihuá'amua'atejca'a.

Jesús pu tihua'uta'áj a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej nu'u tihuá'ixaate'e í teite

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Tí'ij jí Jesús pu hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Aj pu'i hua'aré'elitixi hua'apua-cajmé'en. Ajta tihua'u'íjca a'íjna jime'e mej mi hua'utamuarite'en í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. ⁸Ajta ayén tihua'u'íjca mej caí ti'ití antiá'a í mej jín huateújvare'en í juye jetze. A'í mu'u nu'u a'achueeni tí'ití itzj í mej jín raújca'aníhua'a. Capu nu'u a'ij tí'iri'iri mej tí'itj antiá'a ca'aní

na'ari ti'tí ínie'e nusu tumin. ⁹Ma-
jta, ajtaújca'acafite'axi'in. Majta seexu'i-
jmé'en te'ucaujchéete'axi'in sej ajta sej.
Capu nu'u a'ij tí'iri'iri mej hua'apuaca-
jmé'en te'entipi' í tiú'ujsiicu'u. ¹⁰Ajta
ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a hui chi'ita xu'uteároute mé
já'ahua'a chajta'a, a'úu xu huateátu-
raasin tíj na'a a'achú sej á'ateere a'ájna
chajta'a.

¹¹Ajta ti pua'a mé já'ahua'a mecaí
amuaatá'acare'en sej uteároute, na'ari
ti pua'a mecaí ranamuajracu í sej ti-
huá'a'ixaate'en, ayée xu huárini, sej
huiráciine se'újna. Sera'atéca'atzixi'in
í ruca'acai tí'ij cáaxin í chuej. Ayee
xu huárini mej mi ráamua'aree í teite
tijín ma'uteájturaa í Dios jemi. Miché'e
ráamua'aree mej auteájturaa í Dios
jemi a'achú mej pua'amé mej caí
á'amuanamuajracuca'a.

'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna
xicájra'a ti jetzen hua'uxjíte'en í Dios
í mej jín auteájturaa í jemin, jehua
pu puaájtzi hua'utá'asin. Jaítze'e mú
rajpuaájtzi muá'aju'un a'ujna chajta'a
mecaí í mej me'uun é'echejca'a a'u-
jna ti ayén teja'arájttehuaaca'a tijín
Sodoma, ajta tijín Gomorra. —Ayee pu
tihua'utá'ixaa.

¹²Mat'íj mi a'ucíj. Metihua'ihua'ix-
aate'e í teite ti nu'u ayén tiú'ujxe'eve'e
mej nu'u seicié tiú'umua'ati í ru tza-
jta'a. ¹³Majta me'ín í mej tamuáamu-
ata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íi mú
jehua hua'utamua'ári í tiyáaru'use í mej
huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. Ma-
jta jehua tihua'avé'ehuuate'axi aceite
jime'e huá'a mu'úutze'en í mej tí'icu-
cui'i. Najjmi'ica mú tiú'uhuaate.

**Mat'íj raajé'ica me'íjna í
Juan ti huá'amuai'ihuacare'e**

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Ira'atéevi'i, mat'íj ráanamujri'i
nain japua, tíj na'a a'uun mej

a'uchéjme'ecaa í teite a'ij ti tiú'uruu í
Jesús. Ajta a'íjna í tajtuhuan ti ve'ée,
a'íi pu ajta ráamua'areeri'i. Ayee pu
ántehuaaca'a í tajtuhuan tijín Heródes.
Aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í
Heródes tijín:

—A'íjna í Juan teecan, í ti huá'a-
muai'ihuacare'e, a'íi pu hui huatarúj.
A'itáraa a'u mej ye'avá'ana. A'íj pu jín
raay'íiti ti ayén tiú'uruuren. —Yee pu
tiu'utaxájtaca'a a'íjna í tajtuhuan.

¹⁵Majta seica, miyen tijín:

—A'i pu a'íin pú'een í Elías í ti a'íjna
jín tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

Majta seica miyen tijín:

—A'i pu a'íin pírici ja'atí ti tí'ixax-
a'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu
che'atá na'a ti'itéjvee í Dios jemi matj' í
seica í mej mejm'i miyen tí'ixaxa'ata'a.

¹⁶Mí ajta a'íin Heródes, tí'ij ráamua'a-
reeri'i, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'i pu a'íin pú'een a'íjna teecan í
Juan í nej raata'ájtaca'a mej ru'ijvejche
í mu'úura'an. A'í pu hui huatarúj huá'a
tzajta'a í mi'ichite. —Yee pu tiu'utaxá-
jtaca'a a'íjna í Heródes.

¹⁷Aru seíj pu pú'eene'e, 'íita'a ti
ayén ántehuaaca'a tijín Herodías. A'í pu
íra'ara'an pu'éene'e í Felipe. Ajta a'íin
Felipe, a'íi pu juutzeájra'an pú'eene'e í
tajtuhuan í Heródes. Tí'ij jí Heródes a'íin
anuré'evi'iti a'íjna í 'íita'a, a'íin ti Fe-
lipe raatévi'itine'e. ¹⁸Aj pu'i a'íin í Juan
ayén tiraata'ixaa a'íjna í Heródes tijín:

—Capu a'ij tí'iri'iri pej ratévi'itine'en
muá'ihuaara'a ti yá'uvi'itine'e. —Yee pu
tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan.

¹⁹Tí'ij jí huataniú'ucaca'a a'íjna
í 'íita'a. A'íj pu jín a'íin Heródes,
raata'ájtaca'a mej ra'anján a'íjna í
Juan. Majta ra'amuaájjicie alaambre
jime'e a'u ti aiteánami'ihuaca'a. Jé'ecan
pu rájcha'íire'eca'a a'íjna í 'íita'a. A'íj pu
jín rajé'icatami'ica'a.

²⁰Mí ajtá'i a'íin í Heródes, a'íi pu
ráamua'areeraca'a ti rí'i tí'itevistaca'a

a'ljna í Juan, ajta ti ayén rijca a'lij ti tí'ijxe'e'leve'eca'a í Dios. Ajta a'fí pu tí'imua'a-jca a'ljna jemi í Juan. Aúche'e pu ra'ará-najcheca'a a'ljna í Heródes ti ráanamua a'lij ti tiu'uxájtaca'a a'ljna í Juan. Capu a'lij í'irini ti caí temua'a tiyaú'itieeca'a a'lij ti tí'ixajtaca'a. A'fij pu jín Heródes caí raatá'acare'e a'ljna í 'fita'a ti raajé'ica.

²¹ Tí'ij a'ljna te'ará'a í xicáara'an ja'anáj ti me'ecan a'ljna í Heródes, aj pu xaa a'fín 'fita'a rá'amitieje'eca'a a'lij ti ye'í huárini ti raajé'ica í Juan. Tí'ij jí Heródes, a'ljna ti tí'yiesten ti te'ará'a í xicáara'an ja'anáj ti me'ecan, jehua pu teite huatá'inee, xantaaru'u, matj mena'a huá'a capitanme, majta mej títeté'u'upu'u me'ljna jime'e mej ti-huá'ajte'e í teite, majta í mej me'uun a'uchéjme a'ujna Galilea, í mej jehua ruxe'eve'e.

²² Aj pu'i yaujra'an a'ljna í Herodías, a'fí pu a'uteájrupi u chí'ita a'u mej tejanú'ucua'aca'a. A'ljna í yaujra'an, 'fita'a pu pírici. Aj pu'i a'fín tiu'utéenei rusej huá'a vejli'ipua. Temua'a pu jehua tira'aránajcheca'a a'ljna í Heródes í ti tiu'utéenei, majta a'fimej í mej jamuan tí'icua'aca'a. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'ljna í tajtuhuan tijín:

—Naatáhuaviiri'i tí'itj pej a'lij tí'ix-e'eve'e. Nemuaatá'asin.

²³ Jehua pu te'ataújratiiri'i rusej ti ayén tiraatá'an tí'itj ti raatáhuaviira. Capu nu'u a'lij rini ti pua'a raatáhuavii já'ita'a a'u ti tihuajé'ajte'e. ²⁴ Aj pu'i á'uraa a'ljna í 'fita'a. Tí'ij í ayén tíya'uta'lhua'uri'i a'ljna í runáana tijín:

—¿Tí'itájni neraatáhuavii í tajtuhuan? —Yee pu tiraata'lhua'uri'i.

Aj pu i ayén tiu'utaniú a'ljna í náana-jra'an tijín:

—Huatahuaviiri'i hui í mu'úura'an a'ljna í Juan ti huá'amua'i'ihuaca.

²⁵ Aj pu i ajtaha'a ca'anacan uteájrupi a'u ti a'utéveeca'a a'ljna

í tajtuhuan ti ve'ée. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Aye'e nu tí'ijxe'eve'e pej naata'fite'en tuxa'a jetze í mu'úura'an í Juan ti huá'amua'i'ihuaca tej ti ramua'areere tijín pu'uri huamí'i. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'ljna í yaujra'an í Herodías.

²⁶ Temua'a pu a'lij pua'a tiraatá'a a'ljna í tajtuhuan ti rusej ayén te'ataújratiiri'i ti ayén nu'u huárini a'lij ti tí'ijxe'eve'e a'ljna í 'fita'a í yaujra'an í Herodías. Majta a'fime ti huaú'inee, a'fí mú majta ráanamua'jri'i tí'ij raatá'a í runiuuca. A'fij pu jín rutévi'ira'aca'a huá'a jemi a'ljna í tajtuhuan. A'fij pu jín, a'fín ra'ará'aste í runiuuca.

²⁷ Ajta á'yien xantaaru'u huata'áite-ca'a ti raajé'icatan, ajta nu'u á'yien ye'ará'fite'en í mu'úura'an í Juan.

²⁸ Ajta á'uraa í xantaaru'u. Tí'ij jí a'uun a'ará'a áa ti aiteánami'ihuaca'a a'ljna í Juan. Aj pu'i ru'ijve'jcheca'a í mu'úura'an í Juan. Tí'ij jí ya'ará'fite í tux-a'a jetze. Ajta a'fín í tajtuhuan, a'fí pu raatá'fite a'ljna í yaujra'an í Herodías. Tí'ijtá'i a'fín raatá'fite í runáana.

²⁹ Majta me'fín í mej á'ujjuhua'ane'e jamuan í Juan, mat'fij ráamua'areer-i'i, aj mú mi a'ur'é'ene jemin Heródes, meya'utí a'ljna í m'íichi. Mat'fij mi ra'avá'ana. Yee pu éeni'ici'en huamí'i a'ljna í Juan.

Jesús pu tihua'umí í mej anxj vi'ira'a ará'axca

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Majta me'fín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'fí mú tiújsej a'u ti a'utéveeca'a a'ljna í Jesús. Aj mú mi raatá'ixaa nain a'lij mej tí'itj huáruu, nain a'lij mej ye'í tihua'umuá'ate. ³¹ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'ljna í Jesús tijín:

—Mú se'utáuruyi'i. Tiché'e huátase'u-pe'en mé já'ahua'a a'u ti caí tilití e'eré'evee. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

Aru jeíhua mú a'uré'eneica'a í teite a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Majta a'uc'fíca'a jemin mé mu'ití í teite. A'íj pu jín camu huatáci'ipejca'a mej tiú'ucua'ani a'íime í mej jamuan á'ujjhuane'e. ³² Aj mú mi a'uc'íj rujímua'a baarcu jetze. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti caí é'e ja'ati. ³³ Majta me'ín í teite, a'íi mú hua'asefíracaa matí'ij a'uc'íj. Jeíhua mú raamuá'a í Jesús. A'íj mú jín ru'icán a'iré'enea-jxi a'u ti na'a mej a'uchéjme. A'í mú mi amuacaí a'ará'a a'u ti e'erá'astiche'e a'íjna í Jesús, majta í mej jamuan á'ujjhuane'e. ³⁴ Ajta, tí'ij a'íin a'itamé'eca'a í baarcu jetze, jeíhua pu teite huaséjracaa. Tí'ij jí ii huataújxiemiste tí'ij hua'usej. Yee mú titeja'uvátzij cumu cáne'axi ti caí ja'atí huá'a cujta'a huamé'ecaa. A'íj pu'i jín a'utéjche a'íjna í Jesús ti tihua'umua'aten jeíhua. ³⁵ Tí'ij huateáchumua'areca'a, aj mú mi ave'eré'ene jemin í mej jamuan á'ujjhuane'e. Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Pu'uri téchumua'ari. Ajta caí ja'atí ye'eche ayajna vejli'i. ³⁶ Teajta caí tilitíj tícha'íi mej ráacua'ani mi teite. Patá'aj hua'uré'itixi'ín, mej mi a'uc'íjxi'ín mé já'ahua'a chajta'a, a'u mej a'uchéjme teite mej mi pan huánanan.

³⁷ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús, tíjín:

—Mú'een xu tihua'amin rujímua'a sena'a.

Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—¿Ni ri'irí tej á'uju'un tej pan a'uvé'enanán tej ti tihua'umín? Tí pua'a tīyen tí'ituaave'e a'achú ti caj ja'atí tí'ijmua'itici ti pua'a tiu'umuári'en a'achú cumu hua'apua ciento xica jime'e, capu ajta tí'ic'ipée a'ame í tumin tej ti tīyen huárini.

³⁸ Aj pu'i a'íin í Jesús, ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Sericu, xaaré'ixi'ere'e a'achúni caj mé tirájcha'íi í pan.

Matí'ij mi ráamua'areeri'i. Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'í pu'u caj tí'ixuaavi. Anxívi í pan. Majta hua'ité, caj mú tí'itehua'apua. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁹ Tí'ij jí hua'uta'aíjtaca'a mej a'ujrá'ase áa ti á'utu'upi mé mu'ití mé'e.

⁴⁰ Aj mú mi a'ujrá'aseca'a, seica anxíte mé arástiméj, majta seica hua'apuate japuan tamuáamuata'a mú arástiméj.

⁴¹ Aj pu'i a'íin í Jesús, ra'ancuré'e'í'ipi'í í pan, ajta a'ímej í hua'ité. Tí'ijta'i ra'antí-taaraxi í pan, aj mú mi hua'uré'e'í'ipi'í ite í teite. Majta í hua'ité, a'íi mú huatámu'ii'eca'a. Aj pu'i hua'utá'í'ipi'í a'íjna í Jesús í mej jamuan á'ujjhuane'e mej mi hua'uré'e'í'ipi'í ite'en í teite.

⁴² Naíjmi'i mú tiú'ucuaa í teite. Temua'a mú jeíhua titéju'uxai. ⁴³ Ajta jeíhua pu avá'aturaa í pan, majta í hua'ité. Tamuáamuata'a japuan hua'apua mú te'evé'ejiste tilití sic'ri jetze a'íjna jime'e í ti avá'aturaa.

⁴⁴ Majta me'ín í mej tiú'ucuaa í tetecca, ayée mú ará'axcaa a'achú cumu anxíj vi'ira'a.

Jesús pu á e'iré'ene í jaj japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Tí'ij jí Jesús pu hua'uta'aíj mej atéciine í baarcu jetze mej antáciine utavén pújme'en, mej nu'u amuáatée e'ará'asti a'ájna Betsáida. Mí ajta a'íin Jesús, a'íi pu a'uun a'uteájturaa tí'ij hua'aré'e'itixi'ín í teite. ⁴⁶ Tí'ij hua'uré'itixi, aj pu'i á'uraa a'íjna í Jesús. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti á'ujjíime tí'ij raatéjhuauini í Dios jemi. ⁴⁷ Tí'ij hu-ateática'areca'a, áa mú meri a'uju'ucuaa já'ita'a í jaj japua, jetzen mua'araatée'e í baarcu. Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu rusej a'utacatii jíri jetze. ⁴⁸ Tí'ij jí raasej

ti huá'amuari'eriste'eca'a mej antáciine jaj japua a'iné á pu e'evé'eecaca'a. Tí'ij tapuá'arijme'eca, a'í pu á e'iré'ene a'ájna vejli'i mej huajú'ucaa baarcu jetze. A'í pu huamé'ecaa í jaj japua. Pu'uri hua'antinájchijme'e. ⁴⁹⁻⁵⁰ Majta me'ín, matí'ij raaseíj, metiu'utátziin. Maaajíjhuaca'a naíjmi'i a'iné naíjmi'i mú raasefj ti huamé'ecaa í jaj japua. Ayee mú tiu'umuá'aj tijín: "Chéjcan pu pu'een."

Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Xaateújca'ane í ru tzajta'a. Caxu tí'tziine'e. Nee nu ne'ín pírici í Jesús.

⁵¹ Aj pu'i ateájraa í baarcu jetze a'u mej a'aráte'eca'a. Tí'ij jí huateápua'areca'a ti huá'eecaca'a. Aj mú mi a'ij te'utasefj. Tí'ij jí utéevatzí í huá'a tzajta'a í mej tí'imua'ajca. ⁵² Jé'ecan mú tí'imua'ajca a'iné camu yaú'itiée muá'araa a'ij ti 'één jín raayí'ti ti a'íin raatámu'liiren í pan, a'iné rujímuua'a mua'anteújnaamua í ru tzajta'a.

Jesús pu tihuá'uhuaa a'ímej í mej tí'icucui'icaa a'ujna u Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Matí'ij mi antacíj jaj japua. A'uu mú mi a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuua tijín Genesaret. Aa ti e'leve'e'ástime í jaj, áa mú ra'ijtápe í baarcu. ⁵⁴ Jíme'en mu'u aítacíj í baarcu jetze, á'iyen mú raamuá'a a'íjna í Jesús í teite. ⁵⁵ A'íj mú mi jín ca'anacan meruaachijmé'e, á mé ve'eré'ene í jemin. Matí'ij mi autéjhuii mej huá'ajseire'en utaatzí japua í mej tí'icucui'i a'ájna a'u mej yé'emua'a-reereca'a ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. ⁵⁶ Ajta a'u ti na'a ti a'uré'enineica'a raanchu tzajta'a ti huachájtajme na'ari ti chajta'a ti vivéjme, a'u ti na'a ne'u, mehua'uráatzajye'icaa caaye jetze. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'íjna ti hua'utá'an mej ra'ajtamuarí'en

cíxure'ara'an jetze, a'íjna jetze ti uvíjpi'i í sícu'ure'ara'an tí'ij a'achú mej pua'amé ra'ajtamuarí'en, mej mi huarún. Ayee pu'u xaa ne'u tiú'uruu a'ájna u Genesaret.

A'íjna í ti 'uráchueemuara'a í teáata'a í ru tzajta'a

(Mt. 15:1-20)

7 ¹⁻² Matí'ij mi me'ín í fariseo, jaman majta seica í mej té'eyu'luxaca teyujta'a mej mi me'íjna huaruitie-jte'en a'ij mej ye'í ráj muá'aye'i, a'úu mú e'eráaci u Jerusalén, majta me'uun a'ará'a a'utí a'utéveeca'a í Jesús mej mi rájjaahuate. Matí'ij mi hua'usefj a'ímej í mej Jesús jaman á'ujjuhua'ane'e mej caí amuaújmuaijtea'axi mej tiú'ucuaa a'ij mej tí'ijri'irejca'a í mej Israél jetze ajtéme'ecan. ³⁻⁴ Majta a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan, í mej majta miyen ánte'arua tijín fariseo, a'íi mú rá'atzaahu-ate'e í ruvaújsimua'a teecan tí'iy'e'ira. Ayee mú che'atá mena'a rijca naíjmi'i í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

Capu tí'iseicaj na'a í tihuá'aye'ira í mej jín amuaújmuaijte'axi'in. Tí pua'a ja'atí tiú'ucua'ani, amucaí pu nu'u rux-e'leve'e ti a'íin ja'atí jéhuua amuaújmuai-jte'en, na'ari caí, ayée mu'u tí'ixaxa'a tijín xána'avisí'i pu seijre'e a'íjna í ja'atí í taye'irá jemi. Ajta, ti pua'a ja'atí teja'uvé'enanana a'ujna a'u mej tejá'atua a'íi pu caí tí'icua'ani ti pua'a caí amucaí amuaújmuaijte'en.

Ajta ti'imu'íi ti ayén jín te'avá'ujmua'aree í ruvaújsimua'a teeca tihuá'aye'ira. Ayee mú rijca: metí'ija'usica í vaasu í mej jín ye'eca. A'íj mú majta tí'ija'usica í ti'ití xa'ari, majta í casueela. ⁵ Matí'ij mi me'ín fariseo, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca teyujta'a, a'íi mú miyen tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tijín:

—¿A'iné 'één jín mecaí rá'aste í tavaújsimua'a teeca tí'iy'e'ira í mej aja-

muan á'ujjhu'a'an? Ayee mu'u rici mej xána'avisí'i tí'licua'a í rumuájca'a jíme'e. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'híme í fariseo.

⁶Tí'ij jí ayén tiu'utaniú a'híjna í Jesús tíjín:

—Temua'a pu tejámuaavíjte'e í ti ayén ajmí'i tira'uyú'uxaca'a a'híjna í Isaías teecan, a'híjna tí tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'í pu ra'uyú'uxaca'a temua'a a'ij sej 'een mí sej caí huataújci'ipuáacan jín tihua'áijte'e í teite sino ayée xu tiú'u-jsejrata í teite jemi sej nain jín rá'astijre'e. Ayee pu ra'uyú'uxaca'a a'híjna tíjín: Rí'i mú tineeteátu'araca

tí pua'a metí'ixajta ineetzi jíme'e.

Mí ajtá'i, mu'uri ajtacíj ineetzi jemi

rumua'atziira'a jíme'e.

⁷Capu tí'tíj vaire'e

tí pua'a metiu'uteánajche ineetzi jemi.

Ayee mú tí'ihuá'amua'atehua tíjín:

“Dios pu raateájtuaa i taye'irá itejmi jemi.”

Mí ajtá'i caí, capu,

rujímmua'a mena'a mú rájteu í ru tzajta'a.

Yee pu hui ra'uyú'uxaca'a a'híjna í Isaías teecan.

⁸Ayee xu'u rici. Mú'een sej seri ya'uhua'áxi a'ij tí ajmí'i tiu'uta'ájtaca'a í Dios, sej si siyen huárini a'ij mej tí'ijxe'eve'e í teite. A'í pu amua'aránanajche í tihua'áye'ira, tí ayén tiú'ujxe'eve'e tí xa'ari tiu'ujá'usin na'ari tí tiu'ujá'usin í vaasu í sej jín ye'eca. Jeíhua pu ajta tiú'ujxe'eve'e tí ayén tí'een. Ayee pu ne'u.

⁹Temua'a xu seri ya'uhua'áxi a'ij tí tiu'uta'ájtaca'a í Dios, setá'aj ra'ará'asten í hua'aye'ira í teite. ¹⁰Ayee pu tí'een, a'iné ayej tiraataxájtaca'a a'híjna í Moisés teecan, tíjín: “Patá'aj rá'atzaahu-ate'e a'atáàta, ajta a'anáàna.” Ajta ayén tíjín: “Setá'aj raajé'ica a'híjna í ja'atí tí a'ij pua'a tí'ixaxa'a í rutáàta jemi na'ari í runáàna jemi.”

¹¹Mí seajta mú'een, ayée xu tiratá'aca tí ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a í runiuuca jíme'e tíjín Corbán. (Ayee pu huataújmua'a a'híjna í niuucari tíjín muai'ivéjri pu pírici.) Ajta ayén tíjín: “Naíjmi'i, a'achú nej caj tí'ijcha'íi, a'íj nu neri raatámua'i'ivejte í Dios. A'íj nu jín necai ché'e tí'ijcha'íi í nej jín amuaatévaire'en.” ¹²Tí pua'a hui ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en tíjín: “Corbán”, ca xu ché'e raatá'acare'en tí a'ín hua'utévaire'en í ruvaújsimua'a. ¹³A'íj xu jín, siyen á tirúurieeni í tí jín tiu'uta'ájtaca'a í Dios a'híjna jíme'e í á'amua'ey'ira sej seica huatátu'ire'en. Jeíhua xu siyen tí'ijri'ire. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'híjna í Jesús.

¹⁴Tí'ij jí ajtahua'a hua'utajé í teite. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa. Tíjín:

—Mú'een xu ráanamua naíjmi'i, sej si yaú'itiée xá'ara'ani: ¹⁵Tí'ití tí a'ij í tí tí'licua'iri'i, tí pua'a ja'atí ráacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e. Capu raxana'ave'e a'iné mé pua'acé pu me'ecan. Mí ajta í tí tzajta'an me'ecan, a'í pu xaa raxana'ave'e. ¹⁶Mú'een xu rarí'irejve, rí'i xu tiráanamua.

¹⁷Tí'ij caí ché'e mé'e a'atíjca'a, aj pu i a'ín a'uteájrupi u chí'ita. Aj mú mí miyen tiraata'íhua'uri'i a'ij tí huataújmua'a a'híjna í niuucari tí jíme'en a'híjna tí nu'u raxana'ave'e í ja'atí. ¹⁸⁻¹⁹Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni tzaa secaí seajta yaú'itiée xa'araa? ¿Ni tzaa secaí yaú'itie se'íjna? Tí pua'a ja'atí tí'tíj huácua'ani tí tí'licua'iri'i, a'híjna tí ráacua'ani, mé pua'acé pu é'eme'ecan. Aj pu i ucáru'ti í jucáara'an jetze. Ajta á'iyen huíráame í chuitireáara'an jetze. A'íj pu jín caí raxana'ave'e a'iné capu rájrupi í tzajta'an, í xiéjniu'ucare'ara'an jetze. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'híjna í Jesús.

Ajta ayén tihua'utá'ixaa tí i'í rí'en naíjmi'i tíj na'a tí tí'licua'iri'i. ²⁰Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna ti tzajta'an airáninei, amí pu xaa raxana'ave'e í tevi. ²¹ A'uu pu huiráaye'i í tzajta'an í tevi naíjmi'i í mua'atzíra'a ti a'ij pua'a e'en, ti ajta ca'aníjra'a ratá'aca í tevi tí'ij a'ij pua'a tiú'umua'ati, tí'ij tiú'ujxana'acira'aten seij jamuan ti caí ratévi'itin, na'ari 'íita'a ayén huaújxana'acira'aten seij jamuan ti caí cína'ara'an pú'een.

'A'uu pu hui tzajta'an ajta huiráaye'i í mua'atzíra'a ti ca'aníjra'a ratá'aca í tevi ti tiu'unáhua'an na'ari ti tiu'ujé'ica na'ari ti ché'e na'a tiú'uxana'acira'aten huá'a jamuan í tí'irí.

²²⁻²³ Ajta a'úu pu huiráaye'i í tzajta'an a'íjna ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'ati ti ayén ti'títí tí'ijmuaire'e í ti tí'ijcha'íi í seij na'arí ti ja'ati a'ij pua'a ríjca, nusu ti seij huácuanamuan. Ayee pu che'atá na'a een ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiú'ujepe'eve'en, na'ari ti pua'a ja'atí seij ánhueere'en, nusu ti pua'a ja'atí a'ij pua'a tiu'utájeeve, na'ari á'ujtzaahu-ate'e, ca'ín a'íin ayén ríci í ti caí xí'epi'ín. Naíjmi'i tíj na'a ti ayén een, a'úu pu huiráaye'i í tzajta'an í tevi. Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e, a'íi pu xaa a'íin pú'een í ti ru'uráchueemuare'e í tevi í ru tzajta'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**'íita'a ti seij chuéjra'a
japua é'eme'ecan, ti ajta
rá'antzaahua í Jesús**

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu i Jesús á'uraa a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Tiro, amájna vejli'i u Sidón. A pu já'ahua'a chí'ita a'uteájrupi, a'iné capu raxí'eve'eca'a ti ja'ati ráamua'aree ti a'uun a'utéveeca'a. Mí'ajtá'i caí, capu huatári'iristareca'a ti huateuravajtáa. ²⁵⁻²⁶ Capu xaa ne'u, a'iné seij pu ca'anacan ráamua'areeri'i. 'íita'a pu pu'eene'e a'íjna ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Seíj pu tévira'a pu'eene'e. Ayee mú hua'atamuá'a-

mua tíjín Sirofenicia, í mej nu'u chiicate pú'een.

Ajta a'íin í 'íita'a, a'íi pu tiyáuj-ca'a, íitacan ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e. Aj pu i e'iré'ene a'íjna í náa-najra'an. Títunutaca'a a'ájna vejli'i a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Aj pu i ayén tirájhuaviiri'i ti ru'irámuarite'en í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e í yaujra'an. ²⁷ Aj pu i ayén seij niucari jín tiraata'ixaa a'íjna í Jesús, ayén tíjín:

—Miche'e amucaí tiú'ucua'ani mi tí'irí. Capu ayén tiraavíjte'e ti hua'a'í'ipui'i í pan tí'ij chiicate huata'í'ipi'ite'en.

²⁸ Aj pu'i ayén tiu'utaniú a'íjna í 'íita'a tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, nevás-tara'a. Aru casi'i, ti pua'a me'ín tí'irí ra'acáhua'anan ti te'ení í pan í meesa japua, ¿ni qui mecaí racua'ani í chiicate í mej meesa jete e'irá'uu? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í 'íita'a.

²⁹ Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Ayej xaa ne'u tiraavíjte'e patíj peri tiraataxájtaca'a. Patá'aj á'ura'ani. Pu'uri huirájraa í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a muá'ayauj.

³⁰ Aj pu i á'uraa a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí a'ará'a í ruche. Tí'ij a'íin raaseíj a'íjna í ruyauj, ti án a'ujcá'a utaatzi japua. Aj pu i a'íin 'íita'a ráamua'areeri'i ti ari huirájraa í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a.

**Jesús pu seij tiú'uhuaa ti caí
huiteájnamua, ti ajta caí té'anri'ire**

³¹ Ajtahua'a pu huirájraa a'íjna í Jesús a'ájna já'ahua'a Tiro. Aj pu i u a'uré'ene a'ájna já'ahua'a Sidón. A'uu pu já'ita'a a'atanéj a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Tamuáamuata'a ti Chájta'ajme. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ájna jaj ti jéjmuaa, í mej miyen ratamuá'a-mua tíjín Galilea. ³² Aj mú mi seij a'arájti

ti tí'licui'i. Capu huiteájnamua a'ájna í ja'ati. Ajta capu té'anri'ire. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'ájna í Jesús, ti ra'ajta-muári'en í ti tí'licui'i tí'ij tiráahuaate'en. ³³Aj pu i a'atzu a'ímuá ra'iráavi'iti a'ájna teite tzajta'a. Tí'ij jí a'ín Jesús, í ruxité urújte'axi'i í naxaita'a í ti tí'licui'i. Tí'ij jí ajta a'ín a' chuaata'a á é'ejtitzte. Aj pu'i ra'antiméijri'i neanureáara'an jetze a'ájna jime'e í ru'ljci'e. ³⁴Tí'ij jí júte'e á'ujneereca'a. Ajta ucayáatiraa. Aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a í runiuuca jime'e tíjín:

—¡Efata! —Yee pu tiu'utaxájtaca'a. (A'ijna i niucari, ayée pu huataújmua'a tíjín: “Te'antácuuna.” Ayee pu huataújmua'a a'ájna tíjín: “Efata.”)

³⁵Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús, aj pu i a'ín huarúj í ti tí'licui'ica'a. Pu'uri xaa a'ájna huitenamúara'a já'araa. Ajta, ari té'anri'irejca'a. Capu ché'e cá'achira'aca'a í neanureáara'an. ³⁶Ajta Jesús raatá'ijmijri'i ti caí ja'atí huatá'ixaate'en.

Mí majta, camu miyen huaríj. A'achú ti caj ayén tíhua'uta'aíte'enche'e, ayée mú che'atá caj tíhua'uta'ixáate'enche'e í seica. ³⁷Matí'ij mi temua'a a'ij te'utasej í teite. Miyen tíjín:

—Rí'i pu tí'ijri'ire a'ájna í Jesús nain jime'e. A'í pu hui raayí'iti ti tíhua'uhuaate'en mej mi huitenamúara'a muá'ara'ani, ajta mej mi te'anri'irée muá'ara'ani í mej caí té'anri'iréjme. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu tíhua'umí a'íime í mej muáacua vi'ira ará'axcaa

(Mt. 15:32-39)

8 Tí'ij á'aja'a a'uun a'utéveeca'a a'ujna Galilea í Jesús, jeíhua mú teite tíjsej. Camu tí'tíj tícha'íica'a mej ráacua'ani. Tí'ij jí a'ín Jesús hua'utajé a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

²Ayee pu tíhua'utá'ixaa tíjín:

—Neánxieemiste'e amíime jemi mi teite, a'íné pu'uri huaíca xica teuumé mej á'ujjuhua'an nee jamuan. Camu majta tí'tíj tícha'íi í mej ráacua'ani. ³Seica mú ímuá curé'eci'xi. A'íj pu jín ti pua'a nehua'uré'itixi'ín í ruche mecaí xí tiu'ucuá'an, camu te'utáviicua'ira í juye japua.

⁴Matí'ij mi miyen tiraata'fhua'uri'i, tíjín:

—¿A'íné tí'iri'iri pej tíhua'umín aya'jna a'u ti caí ja'atí é'eche? —Ayee mú tiraata'fhua'uri'i.

⁵Aj pu i ayén tíhua'uta'fhua'uri'i tíjín:

—¿A'achúni pua'améca xa'í'ipi'isin í pan?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Arahua'apuáca. —Yee mú tiraata'ixaa a'íime.

⁶Aj pu i raata'aíjtaca'a mej a'ujrá'asen í teite á chuaata'a. Tí'ij jí raati'ipii í pan júte'e a'ájna í Jesús. Aj pu i rí'i tiraatá'a í Dios jemi, ajta ra'antútaaraxi. A'íj pu i hua'uré'e'í'ipi'ite í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Majta me'ín, a'íime mú hua'uré'e'í'ipi'ite í teite. ⁷Majta mú, seica huájcha'íica'a í hua'ité. Ajta pu raatáhuau í Dios jemi. Tí'ij jí hua'uta'afj mej hua'uré'ata'are'en. ⁸Naíjmi'i mú tíú'ucuaa. Majta temua'a títéju'uxai. Ajta avá'aturaa í pan ti ra'antútaaraxi. Sicíri mú jetze ra'avé'ejiste'axi a'ájna ti avá'aturaa. Aráhua'apua sicí pu te'ará'a. ⁹Majta me'ín í teite í mej tíú'ucuaa, maaará'aseca'a cumu muáacua vi'ira'a.

Aj pu i a'ín Jesús hua'aré'e'itixi í teite. ¹⁰Tí'ij jí ateájraa baarcu jetze, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Matí'ij mi a'ucíj. A'uu mú a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Dalmanuta.

**A'íí í fariseo mej tirájuaviiri'i ti
a'íín Jesús tihua'utasejrate'en í
mej jín a'ij te'utasejra**

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Mat'íj mi fariseo á e'iré'ene, majta á'iyen autéjhuii mej tí'ira'ihua'un me'fjna í Jesús. Meraatatése mej ca'aníjra'a raatá'an ti ij a'íín auté'itzen. Meraatáhuaviiri'i ti hua'utasejrate'en í mej jín a'ij te'utasej mej nu'u mi jín ráamua'aree a'fjna ti jetzen aráu'jca'ane a'fjna í Jesús, ti pua'a a'uun pa'uvé'emej a'fjna jemi ti júte'e é'esejre'e ti ij ayén huárini. ¹² Aj pu i a'íín caí ché'e a'ij te'anri'irée já'araa. Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—¿A'íné een jín ménehuavii a'ímej teitejra'a nej ti'ití hua'utasejrate'en í mej jín ráamua'aree a'u ti é'eme'ecan í nej jín tí'imijhuaca?

Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee nu xaa ne'u tejá'a-mua'ixaate'e mú'ejmi, canu ti'itíj amuaatasejrate'esin.

¹³ Aj pu i huajauhuá'axi í teite. Tí'ij jí ajtahua'a ateájraa í baarcu jetze. Aj mú mi a'ucíj utavén pújme'en pújme'en.

**Jíme'en hua'aniuuca í fariseo í mej
jín huá'acuanamua í teite**

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta me'ín í mej á'ujjuhua'ane'e jamuan í Jesús, a'íí mú ya'uhuá'axi mej ya'ara'í'ipín í pan mej ráacua'ani. Seij mu'u caj tiu'f'isime'e a'fjna í baarcu jetze. ¹⁵ Aj pu i ayén tíhua'uta'ajj tíjín:

—Xaanamuajri'i mú'een. Rí'í xu'u se'fjna jime'e í fariseo mej rajnájchi í pan jetze tí'ij huacú'usta, seajta se'fjna jime'e mej majta rajnájchi í mej Heródes jamuan á'ujjuhua'ane'e.

¹⁶ Mat'íj mi autéjhuii mej ti'itiúrix-aate'en í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Miyen tíjín:

—Yee pu a'fjna jín tiu'utaxájtaca'a a'íné catu pan tícha'íi.

¹⁷ Aj pu i ráamua'areeri'i a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'íné een jín siyen ti'ixa yee se'caí pan tícha'íi? ¿Ni tzaa se'caí xi yaú'itiée, ca'ín se'caí xi tihuáuritíeje? ¿Ni caí ti'tí a'amua jetze tásiseiri? ¹⁸ ¿Ni tzaa se'caí tí'iseij, ca'ín se'caí tí'inamua? ¿Ni se'caí ramua'aree? ¹⁹ ¿A'achúni pua'an sicíri avá'aturaa í pan ti te'avá'aturaa netí'ij hua'uré'e'í'ipi'í í mej anxíj vi'ira'a ará'axcaa í teite a'fjna jime'e ti anxívi ará'axcaa í pan? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús.

Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Tamuáamuata'a japuan hua'apua pu avá'aturaa.

²⁰ Aj pu i a'íín Jesús, ayén ajtahua'a tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—Ajta ¿a'achúni pua'an sicíri sété'leve'ejíste'axi se'fjna mé tí'ive'aa ta'aráhua'apua ti ará'axcaa netí'ij tihua'umí í mej muáacua vi'ira'a ará'axcaa?

Aj mú mi miyen titeetaniú tíjín:

—Arahua'apua sicíri.

²¹ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús tíjín:

—¿Ni tzaa se'caí xi yaú'itiée, mú'een?

**Jesús pu tiráhuuaa seij ti
arácuunica'a a'ujna u Betsáida**

²² Mat'íjta mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Betsáida. Mat'íj mi seij je'iré'enei-jte ti arácuunica'a. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'fjna í Jesús ti ra'ajtamúari'en. ²³ Tí'ij jí a'íín Jesús rajví'í muájca'are'ara'an jetze a'fjna í ti arácun. Ya'uvi'tí á pua'acié imuá a'ujna a'u ti é'echajta'a. A'í pu ru'íjci'e ra'arámeijraxi á jí'iseáara'an jetze. Ajta ra'avé'emuarije. Tí'ij jí raata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni hui peri mé úunee?

²⁴ Aj pu i a'ñin í ta'arácun, antanéere-
jye'icaa, ayén tijín:

—Ahuii, teteca nu seij. Ci xiee ciyej
mena'a pú'een mej mú á'ujuhua'an.
—Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'ñina í ti
arácun.

²⁵ Ajta a'ñin Jesús, ajtahua'a
pu ra'arámuarie á ji'iseáara'an
jetze í ta'arácun. Ajtahua'a pu rí'i
meteúuneereca'a. Pu'uri xaa a'ájna icu
huarúj. Nañjmi'i pu ti'isejra'a temua'a
naa. ²⁶ Aj pu i a'ñin Jesús raata'íteca'a
a'ñina ti arácuunica'a ti nu'u á'ura'ani í
ruche. Ajta ayén tiraata'ixaa tijín:

—Pecaj uteáru'ipiche'en u chajta'a. Ni
pecáj pajta ja'atí ixaate'e a'ñina jime'e
a'ij nej timuáahuaa.

**Pedro pu raataxájtaca'a ti nu'u
Jesús a'ñin pú'een í ti Dios án
ya'ujyejtza í ipuari japua**

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Tí'ij ayén tiuju'uráj, aj pu'i Jesús,
majta í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'úu
mú a'ará'a a'u ti a'uchájtajmee, a'ájna
já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Ce-
sarea de Filipo. Juye jetze mú aujú'ucaa.
Tí'ij i ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ñime í
mej jamuan á'ujuhua'ane'e tijín:

—¿A'iquí metí'ixa í teite yee a'atani
nej pírici inee?

²⁸ Aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a
tijín:

—Seica mú miyen tí'ixa tijín mú'ee
pej pe'ín pírici a'ñina í Juan ti huá'a-
muai'íhuaca'a, majta seica miyen tijín
pej a'ñin pírici í Elías. Majta seica, miyen
tí'ixa tijín pej nu'u a'ñin píjírirci seij
í ti tí'itéjvee í Dios jemi. —Yee mú
tiraata'ixaa.

²⁹ Tí'ijta'i a'ñin ayén tihua'u-
ta'íhua'uri'i tijín:

—Ari mú'een, ¿a'iné tejamuá'amitie-
jte'e a'atani nej pú'een inee?

Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a a'ñina í Pe-
dro, tijín:

—Mú'ee pej a'ñin píjírirci a'ñina í mej
miyen ratamuá'amua tijín í Ciriistu'u, í ti
Dios án ya'ujyejtza í ipuari japua. —Yee
pu tiu'utaxájtaca'a a'ñina í Pedro.

**Jesús pu raataxájtaca'a
ti nu'u huámi'ini**

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³⁰ Aj pu i a'ñin hua'utá'ijmijri'i mej caí
ja'atí ixaate'e. ³¹ Tí'ij jí a'utéjche ti ti-
hua'umua'aten. Ayee pu tihua'utá'ixaa
ti a'ñin rusej, í ti ajta teáata'a jetze
airáane, a'ñi pu nu'u jeshua rajpuajtzi
a'ame. Ajta ti nu'u ayén ruxe'leve'e a'ame
mej caí raxí'leve'e muá'aju'un í mej Israel
jetze ajtéme'ecan, majta í mej ve'ecán
jín títetateí u teyujta'a, majta a'ñime
í mej té'eyu'uxaca. Nañjmi'i mú nu'u
caí raxí'leve'e muá'aju'un. Ajta ayén ti-
hua'utá'ixaa mej nu'u raajé'icatan. Tí'ij
nu'u huamí'in, aj pu ijtá'i huatarújsin
huaíca xicaj tzajta'a. ³² Temua'a pu ti-
hua'utá'ixaa e'ehuauritiéecan jime'e.

Ajta a'ñin í Pedro, a'ñi pu ra'iráavi'ti
ayée. Aj pu'i tiraatixáate'ajraa ti nu'u caí
ayén tí'taú'a'acare'en. ³³ Mí ajta a'ñin
Jesús, a'ñi pu ruhárita'a ca'acheecajraa.
Hua'usefirajraa a'ñime í mej jamuan á'u-
jujhua'ane'e. Aj pu i a'ñin í Pedro títé'axi.
Ayen tijín:

—Aricu. Ajtára'a ineetzi jemi, mi pej
piyen tí'ixaxa'a tíj a'ñina í tiyaaru'u.
Mú'ee pej caí piyen tí'imua'atze a'ij ti
tí'ijxe'leve'e í Dios sino a'ij mej tí'ijx-
e'leve'e í teite.

³⁴ Tí'ij jí Jesús hua'utajé a'ñime í mej
jamuan á'ujuhua'ane'e, ajta í teite. Ayee
pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí raxí'leve'e ti ne ja-
muan á'uche'ecane'en, ayée pu tíú'u-
jxe'leve'e ti caí ché'e ayén ríjca a'ij
ti rusej tí'ijxe'leve'e. Mí ajta, ti pua'a
ja'atí á'uche'ecane'en ne jamuan, ayée
pu tíú'ujxe'leve'e ti rajpuajtzi á'ara'ani
ruxí'evi'ira'a jime'e. Ajta ti pua'a a'ñin
huámi'ini, capu a'ij í'irini.

³⁵ Aye'e nu tejámuaatá'ixaate'esin. Tí pua'a ja'atí tiú'ujtesi'ire'e ti caí huámi'ini, aúche'e pu mi'ini a'íjna í ja'atí. A'ij pu á'ujisin í ruxíejniu'uca ti auj ruuri. Mí ajta, ti pua'a ja'atí huámi'ini a'íjna jime'e ti á'uche'ecane'en neetzi jamuan, na'ari a'íjna jime'e í niúucare'ara'an í Dios, a'íi pu ajtahua'a huatarújsin. Ajtahua'a pu rateuni í ruxíejniu'uca ti auj ruuri.

³⁶ Ajta, ti pua'a ja'atí tiu'umuá'itin naíjmi'i tǵ na'a ti íiyen t'íisejre'e chaanaca japua, ¿a'iquí tiraatéva'ire a'íjna ti raamuá'iti ti pua'a a'íin yá'urieeni í ruxíejniu'uca ti auj ruuri? Capu ti'ití a'ij tiraatéva'ire, ¿ni caí? ³⁷ ¿Ni caí a'ij t'íiri'iri ti huaújnanaí í ruxíejniu'uca ti ari yá'urie a'íjna jime'e í ti t'íijcha'íica'a? Capu a'atzu a'ij t'íiri'iri, icu.

³⁸ Aye'e nu neajta tejá'amua'ixaate'e. A'íjna i teitejra'a, jeíhua mú auteájturaa í Dios jemi. Aye'e mú e'en í Dios jemi matǵ a'íime í mej tiú'ujxana'acira'ate 'íi-ta'a jamuan.

Tí pua'a setí'itevi'ira'a se'íjna jime'e mej ráamua'aree í teite sej ne jamuan á'ujujhua'an, na'ari mej ráamua'aree ti a'amuaráanajche i neni-uca, ti pua'a siyen t'íitevi'ira'a huá'a jemi, aj nu neajta inee i nej neajta teáata'a jetze airáane, nee nu niyen che'atá nena'a t'íitevi'ira'a na'ame mú'e-jmi jemi. Netí'itevi'ira'a nu na'ame mú'ejmi jemi a'íjna xicájra'a jetze netí'ij neajtahua'a yatanéjsin íiyen chaanaca japua. Ve'ecán nu jín ti'itevé'e na'ame jemin í Dios ti niyá'upua a'ájna netí'ij yatanéjsin huá'a jamuan í mej t'íivaire'e ta japua í Dios jemi.

Tí'ij Jesús seicié huataújsejrataca'a huá'a jemi í mej huaíca

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

9 Ajta ayén tihua'utá'ixaa tǵjn: —Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Seica í mej yé huaté'uu ayajna, a'íi mú caí xi cui'ini a'ajtá mena'a caí amuacáí raasefǵ t'íij yatanéjsin í Dios t'íij tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua a'íjna jime'e í rumuári'eri'ire'ara'an.

² Teuumé'eca a'achú cumu arájsevi xica, aj pu'i a'íin Jesús án a'ujnéj jiri japua. A'ímej pu a'uví'ití a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta í sefǵ, a'íjna í Juan.

Ajta á'iyen seicié huaújrúu a'íjna í Jesús, á mú a'unéjne'eric'a'a. ³ Tatzari pu jín seijre'eca'a a'íjna. Temua'a pu tiu'utécuainareca'a í cǵxure'ara'an. Yee pu éene'e seijre'eca'a tǵ seeri. Íiyen chaanaca japua capu má'a ja'atí ti raayí'iti ti cǵxuri tiu'ujá'usin t'íij ayén ti'icuaínavi'i á'ara'ani.

⁴ Majta a'ímej huasefǵ a'íjna í Elías ti ajmí'i t'íixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, majta me'íjna í Moisés teecan. A'í mú t'íixajtaca'a me'íjna jamuan í Jesús.

⁵ Aj pu i a'íin Pedro, ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús. Ayen tǵjn:

—Maeestru, xí'epi'in pu naa tej yé huaté'uu tiyajna. Tiché'e huafaca huátaahuaa inaamua. Sefǵ ti mú'eetzi huáci'iti, ajta seij a'íjna í Moisés, ajta sefǵ a'íjna í Elías. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

⁶ A'iné a'íime í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e í Jesús metiu'utátziin huápi'i. Ajta a'íin Pedro, capu a'ij rá'amitiejte-eca'a a'ij ti ye'í tiu'utaxáj. ⁷ Tí'ij jí jaitiri e'ecávi'irixi huá'a japua. Huá'a tzajta'a pu rájrúpi. Aj mú mi ráanamujri'i ti ja'ati ayén tiu'utaxájtaca'a, tǵjn:

—A'í pu Niyauj pírici í nej rachú'eve'e. Xáanamujri'i se'íjna. —Aye'e pu tiu'utánamujre.

⁸Matí'ij huanéereajraa nain japua, capu ché'e é'e a'atíjca'a. A'í pu'u a'utéveeca'a huá'a jamuan a'íjna í Jesús. Aj mú mi a'ucíj.

⁹Matí'ij e'ii'cáju'ucaa, a'í pu tihua'u'íjca a'íjna jime'e mej caí ja'atí ixaate'e a'ij mej tiu'uséij, a'iné seica mú nu'u raajé'ícatan a'íjna ti ajta teáata'a jetze ajtéme'ecan. Tí'ij nu'u huam'ín, aj pu nu'u ijtá'i huatarújsin. Aj pu nu'u i huatári'iristari mej raataxáj.

¹⁰A'íj mú jín, avíitzi'í jín tí'ixajtaca'a a'ij mej tiu'uséij. Ayeé mú tiú'urihua'uraca'a a'ij ti huataújmu'a'a a'íjna ti nu'u ajtahua'a nu'u huatarún í ti mi'ini. ¹¹Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'í í Jesús tíjín:

—A'íime í mej té'eyu'uxaca, ¿a'iné een jín miyen tí'ixaxa'a ti amuacáí yé nu'u uvé'enejsin a'íjna í Elías?

¹²Aj pu í ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. A'íjna Elías amuacáí pu a'íin yé uvé'enejsin. A'í pu nain tí'ijé'cuare'en. Neajta inee, niché'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. ¿A'iné té'axa í yu'uxari jetze a'íjna jime'e í nej neajta teáata'a jetze airáne? Ayeé pu té'axa nej nu'u jeíhua rajpuajítzi na'ame. Majta nu'u na'axiéehuari'ira muá'aju'un.

¹³Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Pu'uri yé uvé'ene a'íjna í Elías. Pu'uri ayén te'araúrate a'ij ti ye'í té'eyu'usi'ihua-ca'a a'íjna yu'uxari jetze. Seica mú miyen a'ij pua'a ráaruuren a'ij mej ye'í tí'ijxe'eve'e. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Ajta á'uraa a'íime jamuan, a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan.

Jesús pu tiráhuua í pa'ari'í ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Matí'ij u e'iré'ene a'u mé é'ajj é'ene'e í seica í mej Jesús jamuan á'u-jujhua'ane'e, matí'ij mi hua'usej mej jeíhua e'etiújseire'eca'a í teite huá'a ja-

muan me'íjna í seica. A'íime mú majta huasej í mej té'eyu'uxaca teyujta'a. A'í mú miyen tiú'urihua'uraca'a. Majta mú tén níniu'ucacuca'a. ¹⁵Majta me'ín í teite, matí'ij raasej a'íjna í Jesús, jeíhua mú huataújtemua'ave. Matí'ij mi a'uruáachejraa jemin mej mi raatateújte'en. ¹⁶Tí'ij jí a'íin ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿Tí'itájni jín setiú'urihua'u?

¹⁷Aj pu í sej ti a'utéveeca'a huá'a tzajta'a, a'í pu ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Maeestru, yee nu ravé'evi'ití í niyauj, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. A'íjna í tiyaaru'u, a'í pu caí ratá'aca ti huatániuni. ¹⁸A'iné ja'anáj ti na'a ti a'íin tiyaaru'u rájviivi'í, ajta á ya'arájrieesin á chuaata'a. Ajta jeíhua áijjaamixcuel'ire'e á'aye'í a'íjna í pa'ari'í. Ajta ancuré'ujci'imee í rutamej jime'e. Ajta huatéciyaaxari nain japua í ru tzajta'a. Nu'uri hua'utáhuaviiri'í í mej mú'etzi jamuan á'ujuhua'an mej raatamuárite'en me'íjna í tiyaaru'u. Mí majta me'ín, camu raay'í'itihua'a muá'araa. —Yee pu tiraata'ixaa a'íjna í ja'ati.

¹⁹Aj pu'í ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús, tíjín:

—¿Ni tzaa secaí raay'í'ití mú'een? ¿Ni secaí xí té'atzaahuate'e? ¿A'achúni pua'an nine'ira'a ruxe'eve'e nej a'amua jime'e huáviicua'ire'en sej si huaruitie-jte'en? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Aj pu í ayén tihua'uta'áijte tíjín:

—Mé se'evé'evi'itichi mi pa'ari'í.

²⁰Aj mú mi áa ye'evé'evi'ití. Ajta a'íin í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a í pa'ari'í, tí'ij a'íin huasej í Jesús, a'í pu raatéca'atzijxi í pa'ari'í. Aj pu í aitáve á chuaata'a. Tí'ij jí pí tavaájtixí, áijjaamixcuel'ire'e.

²¹Aj pu í Jesús ayén tiraata'íhua'uri'í a'íjna í táatajra'an í pa'ari'í tíjín:

—¿A'achúni ari á'atee ti ayén tí'iruure?

Ajta a'áin táatajra'an, ayén tiu'utaniú tíjín:

—Tíj na'a ti pá'ari'istaca'a. ²² Ajta a'ájna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a, jeíhua pu hui án yá'ujípuaa taij tzajta'a, ajta á jaata'a tí'ij raajé'ica. Tí pua'a per-aayí'tihua'an pej tiráahuaate'en, tá'an-cu'uvajxi'i, pajta taatévaire'en. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna táatajra'an.

²³ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nafjmi'i pu tí'iri'iri jemin í ti té'atzaahuat'e.

²⁴ Aj pu i a'áin táatajra'an í pa'ari'i ayén ti'ihuaúyjeineca'a tíjín:

—Neté'atzaahuat'e inee. Naatévaire'e neatá'aj jaítze'e té'antzaahuat'en. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

²⁵ Aj mú mi ajteáxiireca'a jeíhua í teite meruaachijmé'e. Tí'ij a'áin Jesús hua'usej, aj pu'i ra'ajté'axi í tiyaaru'u ti pa'ari'i tzajta'a seijre'eca'a. Ayen tíjín:

—Mú'ee tiyaaru'u, pej caí huíteájnamua, pej caí atániuuve, ayée nu tí'imua'ajjte'e, pej raatátuaani mi pa'ari'i. Pecaj ché'e tzajta'an uteáru'ipiche'en.

²⁶ Aj pu i huajjihuaca'a a'ájna í tiyaaru'u. Temua'a pu tiraatéca'atzijxi a'ájna í pa'ari'i ca'anín jime'e. Aj pu'i huirájraa í tzajta'an. Ajta a'áin í pa'ari'i, áa pu'u auca'ití já'araa. Xíee ti cuj huamí'i. A'áj mú jín miyen tí'imua'atzejca'a í teite ti nu'u huamí'i.

²⁷ Mí ajtá'i caí capu. Jesús pu ra'ajv'i muájca'are'ara'an jetze. Aj pu'i ra'ajjáj. Tí'ij jí huatéechaxi a'ájna í pa'ari'i. Aj mú mi a'ucíjxi nafjmi'i.

²⁸ Tí'ij jí Jesús chi'lita uteájrupi, ma-jta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Matí'ij mi avítzi jín tira'íhua'uri'i a'ájna í Jesús, miyen tíjín:

—¿A'iné een jín tecaí raayí'tihua'a ta'araa tej tiyen tiraatamuárite'en a'ájna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a?

²⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Se'ej raatamuárite'en se'ájna tiyaaru'ujra'a, ayée pu tiú'ujxe'eve'e sej raatéjhuauni í Dios jemi, seajta rú'itzi'ive'e.

Jesús pu ajtahua'a raataxájtaca'a ti nu'u huámí'ini

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Matí'ij mi a'ucíj. A'uu mú a'ará'a a'ájna já'ahua'a u Galilea. Ajta a'áin í Jesús, a'áí pu tihuá'amua'atehua'a avítzi jime'e í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu a'ájna jín huarfj a'iné capu raxí'eve'eca'a mej ráamua'aree í teite a'u ti a'ij jee'in. Ayee pu tihuá'a'ixaate'eca'a ti nu'u ja'atí jime'en tiu'utátuiire'esin a'ájna ti ajta teáata'a jetze airáne a'áime jemi í teteca. Aj mú nu'u mi raajé'icatan. Aru huaíca xica jetze pu huatarújsin, ru-uri pu nu'u ajtahua'a a'ame.

³² Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'en, camu yaú'itííe muá'araa a'ij ti tihuá'a'ixaate'eca'a. Majta tí'itzi-íine'eca'a. Camu á'ujca'anejca'a mej raatáhuavii ti hua'utá'ixaate'en temua'a naa e'ehauritííecan jime'e. Matí'ij mi a'ucíj.

Jíme'en í ja'ati ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'uu mú a'ará'a já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Capernaúm. Matí'ij mi chi'lita a'uteájrupi. Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Tí'itájni a'ij setiú'urihua'uraca'a a'ájna juye jetze?

³⁴ Camu huataniú, a'iné metí'itevi'i-ra'aca'a a'ájna jime'e mej tiú'urihua'uraca'a me'ájna jime'e tíjín a'atani jaítze'e ruxe'eve'e a'ame. ³⁵ Aj pu i a'ujyejíxi

a'íjna í Jesús. Tí'ij jí hua'utajé í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ja'atí ayén tira'aráanajche ti a'íin pu'éene'en ti jaítze'e ve'ecán jín ti'itéveeca'a, a'íi pu ruxe'leve'e ti a'íin pu'éene'en ti jaítze'e cílieene'ecan jín ti'itéveeca'a. Ruxe'leve'e ti hua'utévaire'en na'jmi'ica í teite.

³⁶ Aj pu i pa'ari'i aj auví'iti. A já'ita'a ya'utára a'u mej e'eré'etei í seica. Aj pu i ra'avé'evii í mu'úutze'en. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

³⁷ —Ayee pu tí'een, ja'atí ti na'a ti pa'ari'i jamuan huayé'ijxi'in, ajta ráacha'íin neetzi jetze me'ecan seij í pa'ari'i tíj a'íjna, a'íjna tévira'a ajta pu necha'ij ineetzi. Ajta a'íin í tévira'a, capu ineetzi na'a ancuré'evi'iti sino ajta pu ra'ancuré'evi'iti í Dios, í ti neja'uta'íteca'a nej yé tanén.

Jíme'en a'íjna ti caí ta jemin niuu, a'íi pu nu'u ajta téjmi jetze ajtémecan

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Ajta a'íjna í Juan, a'íi pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Maeestru, seij tu huasej ti huá'a-muarite'eca'a aniúucajtze'en jime'e í tiyaaru'u í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. A'iné capu á'uche'ecane'e ta jamuan, a'íj tu jín raatá'ijmii'ri'i ti caí ayén rijca. —Yee pu tiraata'ixaa a'íjna í Juan.

³⁹ Aj pu i a'íin Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Caxu siyen tí'lira'ijmii'jra. Tí pua'a ja'atí ayén rijca í mej jín a'ij tira'utase'ijra, a'íjna í ja'ati pu xaa á'uche'ecane'e a'ame ne jamuan. Ajta a'íin, capu ja'anáj a'ij pua'a ti'inexáata a'ame. ⁴⁰ Tí pua'a a'íjna í ja'ati caí ta jemi niuu, a'íi pu xaa tavaire'e itejmi. ⁴¹ Ayee nu xaa ne'u tejá'amua'ixaate'e, ja'atí ti na'a, ti pua'a a'íin c'ij caj tejamuaatá'an í jaj sej huayé'en a'íjna jime'e sej ne jamuan

á'ujjuhua'an, Dios pu xaa tiraatanáj-chite'esin a'íjna í ja'ati.

Jíme'en í ti caj a'íi japua cájveti ti pua'a auté'itzen í Dios jemi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Ajta ayén tíjín:

—Na'ari pua'a ja'atí ti na'a, ti pua'a a'íin í ja'atí a'ij pua'a tiru'utériira í pa'ari'i ti cílieen, ti ajta ná'atzaahuat'e ineetzi tíj a'íjna, jé'ecan pu pua'íjti tích-esin a'íjna í ja'ati japua. Capu ayén tirajpua'íjti á'ame'enche'e a'íjna í ja'ati ti pua'a amuacaí mú ra'acávi'ire'en í tetej se'uníjra'a ti ve'ée, majta á'iyen ra'ateájrieeni á jaata'a.

⁴³ Matí'ij auteáturan í Dios jemi, seica mú miyen ru jetze te'ujpuá'ajte'e. Ayee nu tí'ímua'ixaate'e, ti pua'a piyen jetzen tiru'ujpuá'ajte'en í amuájca'a pe'íjna jime'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, ayée pej huárini. Para'antive'íjche í amuájca'a, pej pi seij pana'a jín a'uteáturan í amuájca'a a'ájna ti é'eseijre'e í Dios, a'ájna pej e'erúuri pua'amé jemin. Na'ari pecáj piyen huárini, hua'apuaca pej jín a'uteáruti í á'amua'jca'a a'ájna já'ahua'a a'u pej antipua'ari, a'u ti caí é'eri'iri ti ra'ujé'ica í taij. ⁴⁴ A'uu mej caí é'ecui'ini í chu'inute í mej muaaté'ci'imee muá'aju'un. Capu ajta ja'anáj á'ami'ini í taij.

⁴⁵⁻⁴⁶ Na'ari ti pua'a piyen mua'a jetze tiru'ujpuá'ajte'en pe'íjna jime'e í muá'íica í pej auteájturaa í Dios jemi, a'íi pu ajta muaatéva'ire pej ra'atave'íjche pemíjna muá'íica. Jé'ecan pu muaatéva'ire pej mú'ee a'uteáturan seij jime'e í a'íica a'ájna ti é'eseijre'e í Dios. Na'ari ti pua'a pecáj piyen huárini, amée pepu'u a'umé a'u ti Dios áa muajá'ujisin a'u ti á'ataa. Capu timuaatéva'ire pej hua'apuaca jín á'ume'en a'ujna a'u ti caí ja'anáj é'eri'iri pej ra'ujé'ica í taij, a'ájna a'u mej caí ja'anáj é'ecui'ini í chu'inute

í mej muaatéci'imee. Capu ajta ja'anáj á'ami'ini í taij.

⁴⁷⁻⁴⁸Na'ari ti pua'a mú'ee á jetze paru'ujpuá'ajte'en mua'a jí'i pe'íjna jime'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aítátichi. Jé'ecan pu timuaatéva'ire pej pi piyen a'uteároute seij jime'e mua'a jí'i a'ájna chajta'a a'u ti te'áijta í Dios. Mí ajta, capu ti'ití a'ij timuaatéva'ire pej hua'apuaca áji'isijmé'e pe'uun a'uteároute ti pua'a piyen éene'en a'íi pu muajá'ujisin a'ujna ti á'ataa, a'u mej caí ja'anáj é'ecui'ini í chu'inute mej muaatéci'imee, ajta capu ja'anáj á'ami'ini í taij.

⁴⁹Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Naími'i xu rajpuaijtzí xá'aju'un, mú'een, mi sej ne jamuan á'ujujhua'an sej si siyen titeeteáturan temua'a naa í ru tzajta'a. ⁵⁰Ayee pu tí'livaire'e a'ájna í unaj ti ti'ití tícacaren. Mí ajta, ti pua'a huateáru'una a'ájna í unaj tí'ij rajxi'ini í ta'ancacá, a'iné auj tí'iri'iri tí'ij ajtahua'a ancacáa á'ara'ani. Capu ché'e a'ij tí'iri'iri. A'ájna i niuucari i nej já'amua'ixaate'e, ayée pu che'atá tí'livaire'e mú'ejmi tzajta'a tíj í unaj. Ché'e a'íin amuájcacaren a'amua tzajta'a ti ij rí'i amuáaruuren. Rí'i xu'u tité'ujmuajte í ru tzajta'a. Rí'i xu'u sea- jta e'ehuaújmua'araa rujíimua'a sena'a.

**Jíme'en í mej huataújtuaa í
mej naími'i á'ujujhua'ane'e**

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Jesús pu huirárraa a'ujna u Capernaúm. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a Jerusalén. Ayuun pu pújme'en á'uche'ecane'e a'u ti í játe'ana ayée huataújmua'a tíjín í Jordán. Majtahua'a mú tiújseij í teite a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. Ajta a'íi pu á'iyen a'utéjche ti tihua'umua'aten a'ij ti ari tí'ijri'irejca'a. ²Aj mú mi seica e'iré'ene. Fariseo mú píríci a'íime. A'íi mú tí'ite- se'eca'a mej miyen ca'aníjra'a tiraatá'an ti ij auté'itzen a'ájna í Jesús. A'íj mú

jín miyen tiraata'íhua'uri'i ti pua'a nu'u a'íin ayén ti'itá'aca ti ja'ati mé rúurieni í ru'íj. ³Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Tí'itáani amuaata'áj a'ájna í Moisés teecan?

⁴Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'í pu hui Moisés tiu'utá'a ti cuapée raatapíjte'en í ti jín ja'atí mé rúurieni í ru'íj. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁵Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ij xu pua'a tirájteu í ru tzajta'a. Moisés pu tiu'utá'a ti ja'ati mé rúurieni í ru'íj. A'í pu xaa ayén cuapée tiraat- apíjte'en aru capu ayén tiraatá'a ruxí'e- vi'ira'a jime'e. A'ii pu'u een jín ayén huaríj a'ájna a'iné ayée xu tí'ijxe'leve- ca'a sena'a rujíimua'a.

⁶Mí ajta, tí'ij Dios raatétaahuaca'a í chaanaca te japuan yen seijre'e, “a'íi pu nu'u a'íime huátaahuaca'a í teáata'a jamuan í 'íita'a.” ⁷“A'íj pu jín a'íin teáata'a mé huauhuá'axíjsin í ruvaújsimua'a. Ru'íj pu nu'u jamuan a'utevé'e a'ame. ⁸Matí'ij mi miyen éene'e muá'aju'un í mej hua'apua, cumu seíj pu'u í tevi.” Camu ché'e hua'apua, sino seíj pu'u.

⁹Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Dios pu ayén tiraataxájtaca'a ti seíj na'a í tevi. A'íj pu jín, capu ayén tiraavíjte'e sej siyen mé tihua'úhua'anan í ru'íjta'a- mua'a, cuapée sehua'utapíte'en í rucí- na'astemua'a. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús.

Tí'ij jí á'uraa, majta í mej jamuan á'u- jujhua'ane'e. ¹⁰Matí'ijtáhua'a mi chi'ita a'a'uteájrupi, majtáhua'a mú miyen tiraata'íhua'uri'i a'ájna jime'e í cuapée ti jín ja'atí ru'íj mé úurieeni. ¹¹Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ja'atí ru'íj mé úurieeni, a'íi pu tí'ijxana'acira'a ti pua'a á'iyen seij te'encuré'evi'iti í 'íita'a. A'íj pu jín auteáturaasin jemin í ru'íj í ti mé rú- jisin. ¹²Na'ari ti pua'a 'íita'a rucín mé úurieeni, a'íi pu ajta tí'ijxana'acira'a ti pua'a ajta á'iyen seij antéenaxca í

teáata'a. A'í pu ajta auteáturaasin jemin í rucín í ti mé rúujisin.

Jesús pu rí'i hua'uteájtuaa í ti'iríi

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Mat'íj mi ti'iríi ayauví'títche í Jesús t'íj hua'ajtamuari'en. Aj mú mi me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú hua'utá'ijmíjri'í í ti'iríi mej nu'u caí huaja'uvé'eví'tíjcare'en.

¹⁴ T'íj Jesús hua'usefj a'ij mej ye'í rij-
caa, a'íi pu huataniú'ucaca'a. T'íj jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Miche'e yéj huave'eré'eneijte'en mi ti'iríi ineetzi jemi. Mat'j mena'a pua'amé í mej á'ujca'ane ti Dios tihua'uta'ájtete'en, na'ijmi'í mú miyen e'en mat'j i ti'iríi. A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu huá'ijmíjra. ¹⁵ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Naa pu hua'ase mi ti'iríi ti tihua'uta'ájtete'en í Dios. T'í pua'a ja'atí raxí'leve'e ti a'uteárute a'ujna a'u ti Dios te'áijta, ayée pu tiú'ujxe'leve'e ti ayén che'atá na'a tí'iraxe'leve'e ti tiraata'ájtete'en í Dios tíj seij pa'ari'í, mi ti yee seijre'e. Na'ari caí, capu ja'anáj a'uteáruti a'ujna a'íjna í ja'ati.

¹⁶ Aj pu i a'íin Jesús hua'ancuré'eví'ti í ti'iríi. Seexu'ijm'é'en pu ancaújtisteajxi í ru jetze. Ajta hua'avé'emuari'exi, aj pu'i raatéjhuaa í Dios jemi t'íj a'íin huá'ucha'íin. T'íj jí á'uraa a'íjna í Jesús.

Temuaij ti chíjteaani pu tiu'utaxájtaca'a jamuan í Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ T'íj Jesús ari huiiramé'eca, sefj pu ave'eré'ene, temua'a tí'éechijra'a. Aj pu i títnutaca'a vejli'ipuan í Jesús. T'íj jí ayén tiraata'íhua'uri'í tíjín:

—Maeestru, nee nu ramua'aree pej rí'í tí'itevij. ¿Tí'ítájni a'ij tiú'ujxe'leve'e ti ayén tináaci'ti nej ruuri ná'ara'ani í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e mat'íj a'itáci'ine á chuaata'a í mej meri huácuii?

¹⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—¿A'íiné een jín piyen tí'inexa yee nej rí'í tí'itevij? Sefj pu'u seijre'e ti rí'í tí'itevij. A'íi pu a'íin pú'een í Dios. ¹⁹ Mú'ee pej peri rú'umua'aree a'ij ti tiu'uta'ájtaca'a í Dios. Ayee pej éene'en: “Pecaj tí'ixana'acire'e.” Ajtahua'a seij, ayén tíjín: “Pecaj tí'itecul'ica.” Ajtahua'a a'íjna ti ayén tíjín: “Pecaj tí'inahua'aj.” Ajta sefj ti ayén tíjín: “Pecaj ja'atí hua'itzi jín tí'ixáate'e.” Ajta ayén tíjín: “Pecaj ja'atí tzeíjrajmua'a.” Ajta ayén tíjín: “Perá'atzaahuate'en a'atáata, pajta a'anáana.” A'ii pu a'íin pú'een í ti raata'ájtaca'a í Dios.

²⁰ Aj pu a'íin ja'atí ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, jíme'en í pej pauchén raataxájtaca'a, nain nu jín té'aste i niuucari net'j nena'a tiu'uvé'ese.

²¹ T'íj raasefj, rí'í pu te'utaújmuua'a í ru tzajta'a a'íjna í Jesús. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí'tí pu auj muá'aturaate'e pej caí xi jín te'ará'aste. Aricu. Nain tiu'utuáa í pej tí'ijcha'í. Patá'aj hua'uré'e'a'ate'en í tumin í mej caí a'ij tí'ijviicua'í. T'í pua'a piyen huárini, jéhua pej ra'ancuré'asin a'ujna já'ahua'a u ta japua. Chíjteaani pej pu'éene'e pua'amé a'ujna ti é'eseijre'e í Dios. Ajta patá'aj mú a'arájra'ani pej pi neetzi jamuan á'uche'ecane'en.

²² T'íj ráanamujri'í a'íjna í niuucari, tí'ij i utéevatzí í tzajta'an. Huataújxiemiste a'íiné jéhua pu tí'ijcha'íica'a. T'íj jí á'uraa a'íjna í ja'ati.

²³ Aj pu i Jesús ruhuárita'a a'anéereajraa. Ajta ayén tihua'utá'ixaa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—Temua'a pu tihua'amuari'eriste'e mej a'uteárute a'ujna ti é'eseijre'e í Dios í chíjteaani. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

²⁴ Aj pu i utéevatzí í huá'a tzajta'a a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'íjna jime'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna

í Jesús. Ajtahua'a ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Niyaujmua'a, temua'a pu tihua'a-muári'riste'e í mej jeihua tí'ijcha'ii. Jeihua pu huá'a jetze ruxe'eve'e í mej caj tí'ijcha'ii. A'íj pu jín muári'eri mej me'aun a'uteároute a'ujna tí é'eseijre'e í Dios. ²⁵ Capu xaa ne'u ayén tí'imuari'eri tí amúajra'ani cameeyu'u tí'tí p'ise'e jetze, t'íj tí pu'a'a chíjteaani tiu'utése'en tí rusefj a'uteároute a'ájna tí é'eseijre'e í Dios.

²⁶ Mat'íj ráanamujri'i, jé'ecan mú a'íj tira'utánamujri'i. Aj mú mí tí'tiúri-hua'uri'i rujímua'a. Míyen tijn:

—Tí pu'a'a ayén tí'ayajna, ¿a'ii tá'uj na'a tí'iri'iri tí ja'atí a'uun a'uteáuran í Dios jemi? —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

²⁷ Ajtahua'a Jesús hua'usefj. Ayen ti-hua'utá'ixaa tijn:

—A'íime jemi í teteca, capu xaa a'íj tí'iri'iri. Mí ajta, a'íi pu raayí'iti í Dios. Nain jime'e pu jemin tí'iri'iri.

²⁸ Aj pu i a'íin Pedro a'utéjche tí raatá'ixaate'en. Ayen tijn:

—Tavástara'a, me'ecui xaa!, nain tu teri tejá'urie í tej tí'ijcha'íica'a tej tí á'ujjuhua'ane'en á'a jamuan. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

²⁹⁻³⁰ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayej xaa ne'u tí'ayajna. Aye nu tejá'amua'ixaate'e, tí pu'a'a ja'atí tí'tíj já'urieeni ineetzi jemi, na'ari jemin í niucari tí jín huaujjé'cuare'en í Dios jemi, tí'tí tí na'a tí yá'urieeni, a'íi pu che'atá na'a ancuré'asin tí'íj auj ru-uri íyen chaanaca japua. Tí pu'a'a sefj na'a í tí yá'urie, ayée pu che'atá na'a ra'ancuré'asin a'achú cumu anxíte tí'tí tí a'íj, tí pu'a'a chí'íj, na'ari ruja'atz-imuá na'ari rucu'utzimuá na'ari rujúutz-imua'a. Ajta ayén hua'ancuré'evi'iti í ruteftestemua'a, a'íime rutáata na'ari runáana nusu ru'íj, na'ari ruyaujmua'a.

Ajta pu ra'ancuré'asin í chuej mej japuan vaujse í teite. Nain pu te'ancuré'asin. Ajta rajpuaíjzi a'ame. Aru capu amín a'íj. Tí'íj a'íin a'uteároute a'ujna Dios tí é'eseijre'e, Dios pu raatá'asin tí ruuri á'ara'ani jemin t'íj na'a rusén jime'e.

³¹ Ajta ayén tí jíme'en yee:

—Memu'íi í mej vivejmé'en jín títetateí íjii, a'íi mú cflieene'en jín títetaté'e muá'aju'un. Majta mu'íití í mej cflieene'en jín títetateí íjii, a'íi mú vivejmé'en jín títetaté'e muá'aju'un. Ayej xaa ne'u té'eme. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

Jesús pu ajtahua'a raataxájtaca'a tí nu'u huámí'ini

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Tí'íj jí á'uraa í Jesús, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. An mú a'ucí já'ahua'a Jerusalén. Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu amuacá huamé'ecaa. Jeihua mú rutemua'ave'eca í seica. Majta tí'itziine'eca'a í mej huá'a cujta'a huajú'ucaa.

Tí'íj jí ajtahua'a Jesús hua'utajé rujímua'a. Aj pu i a'utéjche tí tihua'utá'ixaate'en a'íj tí tí'tíj raruuren. ³³ Aye pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Casi'i, xáanamujri'i mú'een. Tu'uri á'uju'un a'ánna Jerusalén. Sefj pu tiu'utátuiire'esin í nejíme'e, i nej neajta teáata'a jetze airáane a'ímej jemi í mej tíhua'u'afjte'e teyujta'a, ajta a'ímej jemi í mej té'eyu'uxaca. A'í mú tiu'utá'asin mej neejé'ica. Aj mú mí me'ín tiu'utátuiire'esin a'ímej jemi í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan.

³⁴ Mat'íj mí na'axiehuásti'ira muá'aju'un, majta naatévajxi'isin. Majta naatetzí'íjmua'axi'isin í ne jetze. Majta neejé'icatan. Netí'íj hui huámí'ini, hua'íca xicaj tzajta'a nu neajtahua'a á a'itaméj huá'a tzajta'a í mí'ichite.

**A'í mú raatéjhuau a'ij mej
t'íjxe'eve'e a'íjna í
Jacobo, ajta a'íjna í Juan**

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Aj mú mi ajteáxiireca'a Jesús jemi a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. A'íi mú me'ín pú'een yaújmu'a'ame'en a'íjna í Zebedeo. Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa t'íjín:

—Maeestru, ayée tu t'íjxe'eve'e pej piyen huárini a'ij tej ye'í timuaatáhuavi-ira. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁶ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i t'íjín:

—¿A'íné setí'ijxe'eve'e nej niyen huárini mú'ejmi jime'e? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

³⁷ Aj mú mi miyen tiraata'ixaa t'íjín:

—Ahuii, ayée tu t'íjxe'eve'e a'íjna xicá'jra'a jetze pat'íj yatanéjsin pej titaata'a'íjte'en íiyen chaanaca japua. Patá'aj taatá'an tej uhuará'asixi'ín se'íj a'ari'írínta'a, ajta se'íj á'utata'a. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁸ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa t'íjín:

—Mú'een, caxu ramua'aree a'ij sei ti'ít'íj éene'e huauhuau. ¿Ni siyen rá'avi-icua'i sej rajpua'íjtzí xá'ara'ani net'íj inee tirajpua'íjtzí na'ame? ¿Na'ari se-caí rá'aviicua'i í teite mej a'ij pua'a amuáaruuren mú'ejmi mat'íj majta a'ij pua'a tí'ineruure ineetzi? —Yee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í í Jesús.

³⁹ Aj mú mi miyen t'íjín:

—Néti'íjta ne'u, ayée tu tirá'aviicua'íran.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa t'íjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Mú'een xu rajpua'íjtzí xá'aju'un net'íj tirajpua'íjtzí na'ame inee. Ajta, mú'ejmi, aítze'e mú a'ij pua'a amuáaruuren mat'íj a'ij pua'a tí'ineruuren ineetzi. ⁴⁰ Mí ajta, canu ne'íjna jín antínmu'a'aree nej amuaatá'an sej uhuará'asixi'ín se'íj

nejri'írínta'a, ajta se'íj ne'úutata'a. A'ímej pu'u cí'ti í mej ayén hua'újxi'epi'íntari'ira'a.

⁴¹ Mat'íj mi ráamu'a'areeri'i í seica í mej tamuáamuata'a mej ará'ase a'ij mej ye'í tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. Aj mú mi tiníniu'ucacuca'a a'ímej jemi í mej hua'apua.

⁴² Aj pu i Jesús hua'utá'ej nafjmi'ica. Ayej pu tihua'utá'ixaa t'íjín:

—Xu'uri ramua'aree, mú'een, a'ij mej ye'í rici í mej t'í'ita'a'ijte'e nain chué'jra'a japua. Ca'anín mú jín t'íhua'u'a'íjte'e í teite. A'íime í mej vivéjme jín títetateí, a'íi mú hua'u'a'íjte'e a'ij mej ye'í huárini í seica.

⁴³ Mí ajta, capu ayén té'eme mú'ejmi jemi. Tí pua'a ja'at'í raxí'eve'e ti ve'ecán jín ti'litevé'e á'ara'ani, ayée pu tiú'ujx-e'eve'e ti a'íin ciliéene'e jín ti'litevé'e á'ara'ani. ⁴⁴ Ajta ti pua'a ja'at'í raxí'eve'e ti a'íin pu'éene'en í ti jaítze'e ruxe'eve'e, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'íin hua'ut'é-vaire'en nafjmi'ica í seica.

⁴⁵ Ayej che'atá na'a tí'een ineetzi jemi, inee i nej neajta teáata'a jetze airáane. Canu ne'íjna jín yé uv'é'ene mej mi naat'évaire'en ineetzi, sino neatá'aj hua'ut'évaire'en mu'icáca í teite. Ayej nu xaa een jín yé uv'é'ene nexí'evi'ira'a jime'e neatá'aj huá'a japua huániuuni, ne'a'íjna jime'e nej huámi'ini huá'a jetze me'ecan. Netiraatanájchite'en í Dios í ti jín a'íin huá'ajjive'e í mej jín á'apua'aren í teite.

**Jesús pu tiráhuuaa a'íjna í
Bartimeo ti arácuunica'a**

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mat'íj mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa t'íjín Jericó. Mat'íj mi huiráaci me'újna. Pu'uri huiiramé'eca a'íjna í Jesús, majta me'ín í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, majta mu'íit'í í teite. A'uu pu se'íj je'it'é-catii vejli'i juye jetze. Ayej pu ánte-

huaaca'a tijín Bartimeo. Yaujra'an pu pú'eene'en a'íjna í Timeo. Ajta arácuunica'a a'íjna í Bartimeo. A'íj pu vaári'ira huá'ahuaviiraca'a.

⁴⁷ Tí'íj i huá'unamuajri'i mej á vejli'i e'evé'ēju'uca'a. Jíme'en pu'u huá'unamuajri'i, tí'íj jí a'íin ta'arácun a'utéjche ti huajíjhua. Ayen tijín:

—Jesús, mi pej í'ihuaacixa'ara'an a'íjna í tajtuhuan teecan í David, ná'ancu'uvajxi'i ineetzi. —Aye'e pu tiraatajé.

⁴⁸ Majta me'ín í teite, temua'a mú tira'ajteá'ajxi. Meraatá'ijmijri'i tí'íj caí ayén tí'íjijhua. Ajta a'íin, jaítze'e pu ca'anín jín huajíjhua'a, ayén tijín:

—Mí pej í'ihuaacixa'ara'an a'íjna í David teecan, ná'ancu'uvajxi'i ineetzi.

⁴⁹ Aj pu i Jesús a'uteéchaxi. Aye'e pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu, se'utáje.

Aj mú mi ya'utajé. Aye'e mú tiraata'ixaa tijín:

—Huaté'aca'ane í á'a tzajta'a. Ájchesi. A'í pu muachu'eve'e í Jesús. —Yee mú tiraata'ixaa.

⁵⁰ Aj pu i a'íin aireújchuir'i í rucíixu ca'anín jíme'e. Tí'íj jí ájtzucu. Aj pu i e'iré'ene í Jesús jemi. ⁵¹ Aj pu i a'íin Jesús ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'íné petí'ijxe'eve'e nej ti'it'í a'íj huáruuren mú'eetzi jemi?

Tí'íj jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í ti arácun tijín:

—Maeestru, ayé'e nu tí'ijxe'eve'e nej atáneere.

⁵² Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Pu'uri pejá'ura'ani mú'ee. Peté'atzaahuate'e nej inee timuáhuuata'en. A'íj pej jín peri huarúj.

Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa í Jesús, a'íjna í ti arácun, aj pu i atáneereca'a. Tí'íj jí, a'íj pu í Jesús jamuan á'uche'ecane'e já'araa, a'u ti na'a ti huáye'icaa.

Jesús pu a'uun a'uteájrupi u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Matí'ij meri vejli'i me'ánna autenéesime'ecaa u Jerusalén, a'u'u mú a'atanéj a'u ti chájta'ajme ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Betfagé, ajta Betania. A'u'u pu é'echajta'a jirí jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Aceituunajemi. Tí'íj jí Jesús hua'apuaca huata'áiteca'a. ² Ayen tijín:

—Sericu, setá'aj se'uun a'atanén a'ájna vejli'i chajta'a ti é'esejre'e. Tí pua'a seri e'ará'asti, a'úu xu puuru'u é'eteuni ti caí xi ja'anáj ja'at'í japuan avé'eca. A'u'u pu a'ijtápi'ihuá a'ame. Setá'aj rá'ijxijta, seajta mú ye'eráajan. ³ Tí pua'a ja'at'í ayén tejámuaata'íhua'u yee: “¿A'íné een jín será'ijxijta mi puuru'u?” ayé'e xu tiraata'ixaate'en yee: “A'í pu ra'ucupadu í tavástara'a”, seajta siyen tiraata'ixaate'en yee: “Seajtahua'a xu ca'anacan seraatátuiire'esin í ti racii.”

⁴ Matí'ij mi u á'uju'u. A mú pua'acii caaye jetze yá'uteu me'íjna í puuru'u. A'u'u pu a'ijtápi'ihuaca'a puéerta jetze. Matí'ij mi ra'ijxijtacaa.

⁵ Seica mú me'uun a'uté'uuca'a a'ujna. A'í mú tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'itájni a'íj seruure? ¿A'íné een jín será'ijxijta mi puuru'u?

⁶ Aye'e mú tihua'utá'ixaa a'íj ti ye'í Jesús tihua'utá'ixaa. Majta me'ín í seica, a'íj mú hua'utá'a mej ra'anján. ⁷ Matí'ij mi ya'ujáj í Jesús jemi a'íjna í puuru'u. Metira'ité'itajte rucíixu jíme'e. Tí'íj jí avé'eyeijxi í Jesús í puuru'u japua. ⁸ Majta me'ín í teite, jeíhua mú c'íxuri te'epíjraa juye jetze. Majta seica pi'ista te'entive'íchixi'i, a'íj mú majta a'upíjraa a'ájna juye jetze.

⁹ Majta me'ín mej amuaaté'ee muuajú'ucaa, a'íj mú autéjhuii mej huajíjhua,

majta me'ín í mej huajú'ucaa cujta'an a'ájna í Jesús. Yee mú tí'ijihuaca'a tǵjín: —Pu'uri i'í xǵ'epi'ín. Ché'e Dios ráave'esi a'ájna ti yevé'eme niuucajtze'en í tavástar'a.¹⁰ Pu'uri i'í xǵ'epi'ín. Ché'e Dios ráave'esi temua'a naa, a'ájna ti á yevé'eme tí'ij tiu'uta'ájta tǵj ajmǵ'í tiu'uta'ájttaca'a í tahuácixa'a, a'ájna í David teecan. Ajta hui me'ín í mej tí'ivaire'e u ta japua, miché'e miyen tiraataxáj yee temua'a pu í'ixi'epi'ín. —Yee mú mi tiu'utaxájtaca'a, a'ujna caaye jetze.

¹¹ Tǵ'ij i Jesús a'uteájrupi a'ánna Jerusalén. Ajta á'yen a'a'uteájrupi a'ujna teyujta'a. Tǵ'ij tiu'uséj nainjapua, tí'ijí á'uraa, majta í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Pu'uri téchuijxarijme'eca, matǵ'ij mi me'uun a'ará'a a'ájna Betania.

Jesús pu a'ij pua'a tiraateájtuaa í huaréj ti caí taca'a

(Mt. 21:18-19)

¹² Yee ruijmua'a yee majta u e'eráaci a'ujna Betania. Pu'uri í'icuataca'a a'ájna í Jesús. ¹³ Tǵ'ij i a'áin huaréj pi'ista huasej ti a'ímua' a'atáveeca'a. Jé'hua pu téxamua'i. Tǵ'ij jí u á'ume tí'ij raasej ti pua'a taca'a. Mí ajtá'í caí, capu taca'acaa. A'í pu'u, xamua'ira'an seijre'eca'a a'iné capu a'ájna pítt'irijcaa tǵj pua'a taaca. ¹⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa a'ájna í huaréj, tǵjín:

—Capu ché'e ja'atí mú a'uvé'emé'e a'ame ti ráacua'ani mi á'ataca'i. —Yee pu tiraata'ixaa.

Majta me'ín í mej á'ujjuhua'ane'e í Jesús jamuan, a'áj mú ráanajmuajri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a. Matǵ'ijtá mi a'ucǵj.

Jesús pu raajéjcuare í teyuu ti seijre'eca'a

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ A'uun mú a'ará'a a'ánna Jerusalén. Tǵ'ijta'i a'áin Jesús a'a'uteájrupi a'ujna

teyujta'a. Ajta a'utéjche ti hua'irámuarite'en í mej me'uun te'utu'aca, ajta í mej me'uun tite'unanáave. Temua'a pu te'ijhuá'axixi í tihuá'ameesa í mej tumín jetzen tihuá'apuata'atiraca, ajta a'u mej cucuí'se e'etu'aracare'e. ¹⁶ Ajta caí hua'utá'a ti ja'ati ti'tí aútisime'en á já'ita'a teyujta'a. ¹⁷ Ajta á'yen tihuá'ama'ateajraa, ayén tǵjín:

—¿Ni caí ayén té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze ti ayén tiraataxájtaca'a í Dios tǵjín: “Aye pu nu'u teja'arajtehuaá a'ame í ch'i'ira'an tǵjín chi'ij mej tzajta'an rǵ'í tiratá'aca í Dios í mej curé'eci'ica nain japua í chuej ti seijre'e”? Mí ajta, capu a'ájna jín tí'ivaire'e. Aye xu ráaruu í chi'ij tǵj teásta'a a'u mej a'iráatei í nahua'ari. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús.

¹⁸ Majta me'ín í teite, naíjmi'í mú a'ij tira'utasej a'ájna jime'e a'ij ti ye'í tihuá'amua'ate. Majta me'ín í mej te'áijta teyujta'a, majta a'áime í mej té'eyu'uxaca, a'áí mú rátziihne'eca'a matǵ'ij ráanamujri'í a'ij ti ye'í tihua'umuá'ate. Aj mú mi ráahuau a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica me'ájna í Jesús. ¹⁹ Ajta a'áin í Jesús, tí'ij huatética'are'eca'a, aj pu'í huirájraa a'ujna chajta'a, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'en.

Huateáhuua a'ájna í huaréj

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yee ruijmua'ate'e yee, tí'ij huateapuá'areca'a, a'úu mú a'uré'ene a'utí a'atáveeca'a a'ájna í huaréj. Pu'uri temua'a tí'ihuachica'a nainjapua, ajta téte'imua í runáana'a jetze huateáhuua. ²¹ Tǵ'ij jí a'áin í Pedro ra'utamua'areeri'í a'ij ti een jín huateáhuua. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ájna í Jesús tǵjín:

—Maeestru, casi'í. Pu'uri temua'a ti'ihuáchi mi huaréj pej a'ij pua'a tiraateájtuaa.

²² Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tǵjín:

—Aye'e pu tiú'ujxe'eve'e sej rá'atzaahuat'e'en í Dios.

²³ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Aye'e nu xaa ne'u tejá'amua'ixaaate'e. Ayej ti'ayajna ti pua'a ja'atí té'atzaahuat'e'e í ru tzajta'a ti ayén te'ará'asti a'ij ti a'fín tirá'amitiejte'e, ayée pu té'eme. Na'ari, ti pua'a a'fjna í ja'atí ayén tiraata'a'ájte'en a'fjna í jirí tijín: “Tíchesi, atearuti mé jaata'a a'ájna já'ahua'a el mar”, ayée pu'i rini, ri'irí. Na'ari caí, ti pua'a utévatzíin í tzajta'an a'fjna i muá'ariira'a tijín: “Ayej ne'ase capu a'ij tí'iri'iri”, capu ayén té'eme ti ayén huárini.

²⁴ A'fj nu jín, niyen tejá'amua'ixaaate'e. A'ij sej ye'í tiraatáhuau'u í Dios jemi, ti pua'a siyen té'atzaahuat'e'e sej si ra'ancuré'asin, ayée pu té'eme, ti'tí'í sej a'ij tiu'utáhuausin. ²⁵ Ajta, patí'ij raaté'jhuauni í Dios jemi, ti pua'a ja'atí auteáturan mú'eetzi jemi, ayée pu tiú'ujxe'eve'e pej tiraatá'uuni'i. Tí pua'a piyen huárini, a'fín í ayá'upua ti a'uun é'esejre'e u ta japua, a'fí pu timuaatá'uuni'ira mú'eetzi nain jime'e í pej jín auteájturaa í jemin. ²⁶ Na'ari ti pua'a pej caí tiraatá'uuni'i í ti á jemin auteájturaa, capu ajta timuaatá'uuni'ira í Dios í pej jín auteájturaa í jemin. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús.

Matí'ij mi a'ucfj.

**Jíme'en í ti jín antiújmua'aree
a'fjna í Jesús**

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mú mi majtáhua'a u Jerusalén á'uju'un. Aj pu i Jesús a'uun vejli'i á'u'che'ecane'eca'a teyujta'a matí'ij seica á e'iré'ene. A'í mú pú'een í mej te'á'ijta teyujta'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta seica vaujsi. ²⁸ Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'itájni jín peti'itétjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani ayén tímuaata'a'áj pej pi piyen rijca?

²⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Neajta nu inee sej tejá'muaata'íhua'ura. Tí pua'a senaatá'ixaaate'en se'fjna, aj nu ni amuaatá'ixaaate'esin ti'tí'í í nej jín ti'itétjvee nej ni niyen rici. ³⁰ ¿A'ataani raatá'a a'fjna í Juan tí'ij huá'umuai'íhua í teite? ¿Ni Dios, ca'fín mi teteca? Xaatániuuchi.

³¹ Matí'ij mi a'uteájhui mej rujíimua'a ti'íhua'uríhua'iu. Miyen tijín:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaaate'en yee: “Dios pu ya'uta'íteca'a”, ayée pu titaatá'ixaaate'esin yee: “¿A'iné een jín tecaí rá'atzaahuat'e'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'fjna?” ³² Mí ajta, capu hui ri'irí tej tiyen tiraata'ixaaate'en yee: “Teteca mú ya'uta'íteca'a.”

Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'fíime, a'iné mu'uri ramua'areereca'a mej naíjmi'i miyen rá'atzaahuat'e'eca'a ti a'fín í Juan tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'fj mú jín huá'atziine'eca'a í teite. ³³ A'fj mú mi jín miyen tiraata'ixaa me'fjna í Jesús tijín:

—Catu hui ramua'aree.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu neajta nee tejámuaatá'ixaaate'esin í nej jín ti'itétjvee nej ni niyen rici. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa.

**Jíme'en í mej tí'imijhuaca, í
mej majta a'ij pua'a huaríj**

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Ajta á'iyen a'utejche í Jesús ti tihua'utá'ixaaate'en sej jime'e í ni-uucari. Aye'e pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'atí ti yee ráahui í uuva ciye'e. Tejcuáa pu nu'u jín raaré'ana. Aj pu i ti'tí'í huatétaahuaca'a ti jín raajá'ara'ape'en í uuva. Ajta ti'tí'í ájtaahuaca'a ájteevi'i, í mej japuan utíuu hua'íxi'ere'en í mej tí'imijhuaca.

Tí'ij jí ayén huaríj, seica pu huatániijte í chuej mej mi tiraanájchite'en

cij caj. Aj pu i á'uraa a'íjna í ja'ati seica chuejra'a japua.

²Tí'ij nu'u a'ájna teja'uré'ene ja'anáj mej pua'a rajú'uraca a'íjna í uuva, seij pu huata'áiteca'a ti i hua'utáhuavii a'achú ti rac'icipua a'íjna í ja'ati. ³Majta me'ín í mej tí'imijhuaca, a'íi mú yeehui rajví'i a'íjna ti tiu'uta'aíjti'ire. Temua'a mú tiraateévajxi. Ayeé mu'u tiraata'íteca'a. Camu ti'tí raatá'a.

⁴Ajta a'íin ti á'are'ara'an pú'een í chuej, ajtahua'a pu seij huata'áiteca'a. Majta mú me'ín huateátu'asixi tetej jime'e. Matí'ij mi temua'a tira'avá'atu'a í mu'úura'an jetze. Majta temua'a a'ij pua'a tira'ajteá'ajxi. ⁵Ajtahua'a nu'u seij huata'áiteca'a. Majta mú amín temua'a tiu'ujé'ica. A'atzu ayée teuumé'eca. Ajtahua'a seica huata'áiteca'a. Seica mú huatéevajxi, majta seica huácuii. Ayeé mú huá'uruu a'íime í mej tí'imijhuaca.

⁶Aúche'e pu yeehui seij turaaca'a. Yaujra'an nu'u a'íjna í ja'ati. Jehua pu huápi'i raxí'eve'eca'a. Ayeé pu tí'imua'atzejca'a ayén tijín: "Ayej ne'ase yeehui merá'antzaahuatesin, me'íjna." Tí'ij jí a'íin huata'íteca'a.

⁷Mí ajta, capu ayén te'irájraa. Ayeé mú tí'ihuau'ixaa a'íime í mej tí'imijhuaca. Miyen tijín: "A'i pu a'íin pú'een í ti nain tí'ijci'iti. Che'eré, tiché'e yeehui raajé'ica, tí'ij téjmi ta'áa á'ara'ani." Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a. ⁸Aj mú mi rajví'i a'íjna í yaujra'an. Matí'ij mi raajé'ica. Aj mú mi ru'irájrie á pua'acé a'íjna í mej raajé'ica. Yee pu tíhuá'uruu. Antipua'areca'a icu.

⁹Aj pu i Jesús ayén tíhua'uta'íhua'uri'i a'íjna i niuucarijra'a jetze tijín:

—¿A'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿A'iné tí'tíj ruuren a'íjna í ja'ati ti á'are'ara'an pu'eene'e í uuva? Ayeé nu tejá'amua'ixate'e. A'í pu mú a'uvé'emé'e a'ame. Tí'ij jí huá'acui'ini í mej tí'imijhuacare'e a'ájna. Ajta a'íin í chuej, a'íi pu seica huatapuajve'esin. Ayej xaa ne'u téleme.

¹⁰¿Ni secaí ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze se'íjna i niuucari ti ayén a'íjna jín rá'axa? Ayeé tijín:

A'íjna í tetej í mej ayaúhuua'axi í mej chí'ij ta'ahuaca, ayée pu te'irájraa ti a'íin pu'éene'e já'araa ti i'í esquineero.

¹¹Ayeé pu ráaruu í tavástara'a, í ti jaítze'e í'ixi'epi'ín.

Rí'í pu te'utéevatzi í tatzajta'a.

¹²Majta me'ín í teite í mej te'áijta u teyujta'a, majta í seica, a'ij pu pua'a huá'uruu a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús ti ayén hua'aj jime'e tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'e í niuucari. Aj mú mi raatatése mej raatéevi'i, mej mi ra'iteáanan. Mí majta, camu miyen ráaruu. Mehuá'atziine'eca'a í teite. A'íj mú jín raatátuaa. Matí'ij mi a'ucj.

Jíme'en í mej huá'aji'ive'ecaa

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Matí'ij mi seica huata'áiteca'a mej mi tiu'uxáj jamuan a'íjna í Jesús. Fariseo mú pírici, majta seica í mej jetzen ajtéme'ecan a'íjna í Heródes. A'í mú raatatése mej ca'aníjra'a raatá'an tí'ij a'íin auté'itzen niuucari jime'e ti tiu'utaxáj, mej mi raatéehua'ita. ¹⁴Matí'ij mi e'iré'ene, miyen tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, a'ij tu mua'aree pej tzaáhuati'ira'a jime'e tí'ixaxa'a. Capu á jetze ruxe've'e a'ij mej ye'í tí'ixaxa'a í teite. Mú'ee pej caí tite'ajáhuate'e sino ayée pej tí'imua'ata puá'aye'i tzaáhuati'ira'a jime'e a'ij ti tí'ixxe've'e í Dios. Tiché'e seij muaata'íhua'u. ¿Ni qui xí'epi'ín tej tiu'unajchitáa a'ij ti ye'í tí'itajijve'e a'íjna ti tí'ita'ajjte'e ti ayén ántehuaa tijín César? ¿Ni qui tetiu'unajchitáa ca'ín tecaí? —Yee mú tiraata'íhua'uri'i.

¹⁵Mí ajta, a'íjna í Jesús, a'íi pu ramua'areeca'a mej caí jé'iyecan jín

tí'ira'ihua'uraca'a. A'íj pu jín ayén ti-hua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné sej si siyen tí'inetese'e sej naateevi'i niuucari jíme'e? Sej mi tumin mé seneje'eve'í'ite'e. Niché'e ra'usej.

¹⁶Mat'íj mi ye'eve'í'ite. Tí'íj ra'usej, tí'íj jí ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—¿A'ataani néerime'ara'an a'asejre'e? ¿A'iné ántehuaa í ti á'ayu'usi'í?

Aj mú mi miyen tiu'utaniú tijín:

—A'íjna í ti tí'ita'ajjte'e, a'íjna ti ayén ántehuaa tijín César.

¹⁷Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé xu sel'jna jín huárini. Setá'aj raatá'an sel'jna ti tí'ita'ajjte'e ti'tíj ti rac'icipua. Seajta siyen tiraatá'an í Dios ti'tí ti ajta ayén tí'ijcipua. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

Majta me'ín, temua'a mú titeeteújtaahua me'íjna jíme'e a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a.

Jíme'en a'íjna xicájra'a mej jetzen huatarún í mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Mat'íj mi seica á e'iré'ene í mej miyen ánte'arua tijín Saduceo. A'íi mú miyen tí'ixaxa'a mej nu'u caí ché'e huatarújsin í mej meri huácuii. Sej mú jín niuucari tiraata'íhua'uri'í me'íjna í Jesus. ¹⁹Miyen tijín:

—Maeestru, ayée pu tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés. Tí pua'a nu'u ja'atí neiche, ti pua'a a'íi caí tí'tí'iríj-mua'a huámí'ini, ruxe'eve'e nu'u ti ihuáare'ara'an ra'ancuré'evi'iti a'íjna ti ratévi'itine'e í ti huam'í. Ajta ayén ruxe'eve'e ti a'íin tiyaúumua'a á'ara'ani a'íjna jetze me'ecan í ti huam'í.

²⁰Ayeé pu'u nu'u tiuju'uríj. Mua'aráhua'apua mú ará'aseca'a a'íime í mej ru'ihuaamua'a. Tí'íj jí a'íin ti vásta'a huaténe'icheca'a. Capúu xi tí'tí'iríj-mua'a huam'í

a'íjna ti i'ivasta'a. ²¹Tí'íj jí a'íin ti ra'ité'ase, a'íi pu ra'ancuré'evi'iti a'íjna ti ratévi'itíné'e a'íjna ti huam'í. Ajta a'íjna juutzeájra'an ajta pu huam'í. Capu ajta tí'tí'iríj-mua'a já'araa. Ajtahua'a sej juutzeájra'an ra'ancuré'evi'iti a'íjna í 'íita'a. Ayeé pu che'atá na'a huaríj. Ajta pu huam'í. Capu ajta tí'tí'iríj-mua'a já'araa.

²²Ayeé pu che'atá na'a tihuá'uruu najími'ica í mej aráhua'apua ará'aseca'a í ru'ihuaamua'a. Capu ja'atí tí'tí'iríj-mua'a já'araa. Tí'íjta'í nu'u huam'í í 'íita'a. ²³¿A'iquí té'eme mat'íj a'itáciine a'u mej e'levé'enami'í í mej huácuii? Najími'í mú huácuii í mej ratévi'itine'e. ¿A'ataani íra'ara'an pu'éene'e a'ame a'íjna xicájra'a jetze mat'íj huatarún?

²⁴Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een xu caí ramua'aree a'ij ti té'eyu'usi'íhuaca'a í yu'uxari jetze. Seajta caí ramua'aree a'ij ti rici í Dios í rumuári'eri'ire'ara'an jíme'e. A'íj xu jín, mú'een sete'uteújxua jéhua huápí'í.

²⁵Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Mat'íj huatarún í mej huácuii, camu ché'e néjne'iche muá'aju'un. Majta í 'uuca, camu majta víche muá'aju'u. Ayeé mu'u éene'e muá'aju'u mat'íj e'en í xiéjniu'ucari í mej tí'ivaire'e a'ujna ta japua.

²⁶A'íjna jetze í xicájra'a mej jetzen a'ítajú'un í mej huácuii, ayée nu a'atzu tejá'amua'ixaate'e. ¿Ni secaí ja'anáj ra'ujíjve a'íjna yu'uxari jetze ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan a'ij ti té'axa í niuucari tí'íj a'íin Moisés tu'upi huasej ti vivéj, ti ajta teátaasime'e? A'í pu jetzen Dios raatajé. Ayen tijín: “Nee nu naúche'e huá'a Dios pú'een í mej á'amuyaaxustemua'a, a'íjna í Abraham, ajta a'íjna í Isaac, ajta a'íjna í Jacobo.”

²⁷Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a í Dios a'ímej jíme'e í mej meri huácuii. Tihuaú'ixaa cumu mej mauj ruuri. Tí pua'a mecaí ché'e

rúricajche'e jemin í Dios, capu huá'a Dios á'ame'enche'e. —Aye'e pu Jesús tihua'utá'ixaa.

**Jíme'en í niuucari í mej jín
te'áijta ti jaítze'e ruxe'eve'e**

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Se'j pu ajta a'ará'a í ti té'eyu'uxaca yu'uxari jetze. Hua'unamuajri'i a'ij mej ye'í tí'iruixaate'eca'a. Ra'aranájchecha'a a'ij ti ye'í tiu'uxájtaca'a í Jesús. Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i tijn:

—¿Tí'itáani niuucari'ra jaítze'e ruxe'eve'e í ti raaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan? —Yee pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti té'eyu'uxaca í yu'uxari jetze.

²⁹ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijn:

—A'i pu a'íin pú'een í niuucari ti jaítze'e ruxe'eve'e caí méèj se'j í niuucari, ti ayén een: “Xaanamuajri'i mi se'j íyeyen huachéjme a'íjna chuéjra'a japua yú Israél. A'íjna ti ta'ivástara'a, í Dios, a'íi pu se'j na'a pú'een. ³⁰ Aye'e pu nu'u tiú'ujxe'eve'e pe'j rí'i tiraateájtuaani a'atza'jta'a í Dios jemi, nain pe'j jín rí'i tiraateájtuaani, á'axe'evi'ira'a jíme'e, pajta á'amua'areere'e jíme'e, pajta nain í a'aca'aníjra'a, pajta í á'axiejniu'uca jíme'e.” A'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti jaítze'e ruxe'eve'e. ³¹ Ajta í niuucari ti ra'ité'ase, aye'j che'atá na'a tén een. A'ii pu a'íin pírci ti jíme'en raxa yee: “Patá'aj piyen che'atá pena'a rí'i tirájcha'íi í axí'ej tevi patíj ase'j.” Capu méèj niuucari ti ayén jaítze'e tiú'ujxe'eve'e caí a'íjna i niuucari í ti tí'íhua'apua.

³² Aj pu i a'íin í ti té'eyu'uxaca ayén tiraata'ixaa tijn:

—Maeestru, temua'a pe'j naa xí'epi'in tiraataxájtaca'a. Aye'j xaa ne'u ti'ayajna patíj pauchén tiraataxájtaca'a. Se'j pu'u i Dios. Camu mu'íi. ³³ Ajta pu tí'ivaire'e ti pua'a rí'i petiraateájtuaani í Dios jemi nain jíme'e í a'atza'jta'a, pajta í á'ax-

e'evi'ira'a jíme'e, pajta á'amua'areere'e jíme'en.

'Ayen che'atá na'a tí'ivaire'e pe'j rí'i tirájcha'íi axí'ej tevi patíj ase'j. Je'íhua pu hui tí'ivaire'e í Dios jemi ti pua'a ja'atí te'ará'asten a'íjna jíme'e í niuucari ti tí'íhua'apua. Jaítze'e pu tí'ivaire'e í Dios jemi a'íjna caí ti ja'atí te'ará'asten nain jíme'e í muai'ivéjri mej tí'itecui'ica na'ari nain jíme'e a'u mej huaja'ata'iraca í ye'lemuaate.

³⁴ Tí'ij Jesús ráamua'areeri'i a'ij ti ye'í tiu'utaniú a'íjna í ti té'eyu'uxaca, a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a ehauritíe'ecan jíme'e, aj pu i ayén tiraata'ixaa tijn:

—Pepu'uri tímua'a á'aca'ane ti huatase'jre'en mi a'atza'jta'a nain a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. —Aye'e pu tiraata'ixaa.

Aj pu xaa caí ché'e ja'atí a'ujca'anée ja'araa ti ayén tiraa'íhua'u.

**¿A'ataani yaujra'an
pú'een í Ciriistu'u?**

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Ajtahua'a pu a'a'uteájrupi í Jesús a'ujna teyujta'a. Tihua'uhumuá'ate. Aye'n tijn:

—Aye'e mú tí'ixaxa'a í mej té'eyu'uxaca ti a'íin í Ciriistu'u ti nu'u a'íin pú'een í huáacixa'ara'an a'íjna í David teecan.

³⁶ Mí ajta, a'íin Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ca'aníjra'a raatá'a a'íjna í David teecan ti ayén tiu'utaxá'j tijn:

Tavástara'a pu ayén tiraata'ixaa

a'íjna i nevástara'a tijn:

“Antiye'jxi'i i ipuari japua, íyeyen neri'irínta'a.

Paúche'e antícatii a'ajta' necaí hua'utémua'itin

í mej muájcha'íire'e.”

Aye'e pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna í David teecan.

³⁷ 'A'ijna í mej miyen ratamuá'amua tijn Ciriistu'u, a'ii pu a'íin pú'een ti avá'ujya'upuate'eca'a í David teecan ayén tijn: “Nevástara'a.” Hua'apua pu

jín raatámua'atzi David teecan a'íjna í Círíistu'u. A'íj nu jín niyen tejá'a-mua'ihua'u, ¿a'iquí ti ayén hua'apuaca jín raatamuá'a a'íjna í David teecan? ¿A'iquí huataújmu'a ti a'ín Círíistu'u ti jetzen airáne a'íjna í David teecan, ayée pu ajta tíj'ivastare'ara'an?

Majta me'ín teite í mej ráana-muajri'i, jeíhua mú a'uté'uuca'a. Hua'aránajcheca'a jeíhua a'ij ti ye'l' tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu huá'a jetze te'ujpuá'ajte a'íime í mej tí'imua'atacare'e í niuucari í mej jín te'áijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Rí'i xu'u a'ímej jemi í mej té'eyu'uxaca. Hua'aránajche mej tí'itechejca í síicu'uri jime'e ti tí'tí'ijme mej mi huataújseijrata mé jéjre'e. Ajta hua'aránajche mej huá'ajtzaahuati'ire'e í teite jeíhua mej mi me'ín teite hua'utateújte'en a'u ti na'a caaye jetze.

³⁹ Majta me'íjna í mej té'eyu'uxaca, matí'ij teyujta'a uteáru'ipiche'e, aj mú mi rahua'u a'u mej je'ecáara'ase í mej ve'ecán jín títetateí. Na'ari ti pua'a metí'iyeste já'ahua'a chí'ita, a'íi mú rahuauni a'u ti a'ín a'ujcá'a í ti ti-huá'amicua mej mi tiú'ucua'ani meesa japua á vejli'i jemin.

⁴⁰ A'í mú hui majta tihuá'ari'iracare'e nain a'achú mej caj tí'ijcha'íi í mej antiujseíjtacare'e í ucarijse. Ayee mú me'íjna jín huárini, majta me'uun a'uteáru'ipiche'e u teyujta'a. Majta á'ateeren mej téniusime'e muá'aju'un í Dios jemi. Ayee mú tiú'ujseijrata mej caí ti'tíj jín auté'itzen. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, jaítze'e mú rajpuaíjtzí muá'aju'u a'íime í mej té'eyu'uxaca caí méèj ja'atí. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Tí'ij jí á'uraa.

Jíme'en í ti raatámua'i'ivajtaca'a a'íjna í ucarij ti caí a'ij tí'ijviicua'iraca'a

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtahua'a, Jesús pu a'uun a'utéveeca'a teyujta'a, a'ájna vejli'i cajun jetze a'u mej tumin tzajta'an aucájhua'anaa muá'aye'i. Jesús pu huá'aseijraca'a í teite mej ru'ucáhua'anaa í tumin í cajun jetze. Majta me'ín chíjteaani mej mu'icáa, jeíhua mú tumin ucahua'anáa. ⁴² Matí'ij tumin ucahua'anáa, aj pu'i ucarij e'iré'ene ti ruseíjtaca'a. Tí'ij jí a'ín hua'apuaca ucáahua'axi í tumin ti c'ij arástime.

⁴³ Tí'ij raaseíj í Jesús, a'íi pu hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee ti'ayajna. Jaítze'e pu tí'ivaire'e í Dios jemi a'achú ti caj tiu'utá'a amíjna mi ucarij caí nain í mej caj tiu'utá'a í seica mi chíjteaani.

⁴⁴ Amíime chíjteaani, a'íi mu'u u'ucájhua'anáa í tumin ti hua'avé'etu-raate. Mí ajta amíjna mi ucarij, ayée pu caj éene'e ti caí a'ij tí'ijviicua'i, nain pu caj te'ucáahua'axi tíj na'a ti caj tí'ituaave'eca'a.

Jesús pu tiu'utaxájtaca'a ti nu'u teyuu huaté'uuni'ihua'a

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Matí'ij mi huiráaci a'ujna teyujta'a. Pu'uri huiiramé'eca a'íjna í Jesús, tí'ij jí seíj ti jamuan á'uche'ecane'e ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, casi'i. Huaseíj. Temua'a pu ti'ivivéjme mi tetej ti ticaíjme íyee jaxu'u jetze. Ajta mi chí'ij, naa pu een.

² Aj pu í ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús tíjín:

—Casi'i, mú'een. Xaaseíj. Naíjmi'i ti vivejme'e huavéjme í chí'ij, nain pu hu-

até'uuni'ihua'a ti aré'eevee í chí'ij. Capu ché'e seíire'e a'ame í jaxu'u jetze í tetej ti rujapua ticaíjme.

Jíme'en í mej jín ráamua'aree ti ari tímua'a nain te'entipua'ari

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Matí'ij mi a'ucíj. A'uun mú a'ará'a a'ájna teyuu ti jé'ejnee jirí jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Aceituunajemi. Tí'ij jí á a'ujyefíxi a'íjna í Jesús, majta seica, a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta í Juan, ajta í Andrés. A'ii mú avíitzi jín miyen tirájhuaviirí'í tíjín:

⁴—Patá'aj titaatá'ixaate'en ja'anáj ti ayén tí'irini. ¿Tí'itájni a'ij tí'iseijre'en tí'ij a'ájna pí teja'uré'enen ti te'ará'asten nain patíj peri tiu'utaxájtaca'a?

⁵Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín: —Rí'í xu'u mú'een, tí'ij caí ja'atí amuaacuanamuan. ⁶Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Mu'iití mú huataseíjre'esin mej nu'u neniucca jíme'e ti'ixáata muá'aju'un. Miyen tíjín: “Nee nu Ciriístu'u pírici.” Jéíhua mú huá'acuanamuan í teite.

⁷Tí'í pua'a seri siyen títamaujra mej nu'u ne'use'en á já'ahua'a, na'ari mej nu'u meri tímua'a autéhuijsin mej ne'use'en, caxu tí'itziíine'e. Capu amín a'ij. Ayee pu tí'ú'ujxe'eeve'e ti ayén teja'uré'enen. Caxí pu a'ájna teja'uré'enejsin a'íjna xicájra'a jetze ti jetzen te'ará'asti nain jíme'e.

⁸Ayee pu té'eme. Seica mú teitejra'a, majta seica teitejra'a, a'íí mú naíjmi'í huatéújne'usi'ite'esin. Majta í mej seica chuéjra'a japua a'uchéjme, majta mej seij chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íí mú naíjmi'í huatéújne'usi'ite'esin. Ajta huatéújca'atzíjxi'ísin í chuej pua'amecié íiyen chaanaca japua. Mu'iití mú majta huatatiéjcu. A'ii pu a'íín pú'een í ta'amua'jca í mej jín rajpuaíjtzí muá'aju'u.

⁹Sehuaújcha'ín mú'een, a'íné mejamuá'anví'itín huá'a jemi í mej teláijta.

Majta teyujta'a mú amua'atévajxi'ísin. Mejamuaatájeevi sej si tiu'uxáj jamuan í tajtuhuan, seajta jamuan í rey. Mejamuaatájeevi me'íjna jíme'e í neniúucajtze'e ineetzi. Ayee mú me'íjna jín rini, mú'een xu neetzi jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'esin. ¹⁰Amuacaí, a'íi pu ruxe'eve'e sej tihua'utá'ixaate'en nain-japua í chuéjra'a a'ij ti een jín Dios tíhua'utá'uuni'ira. Ayee xu se'íjna jín huarín, aj pu xaa te'entipua'ari nain.

¹¹Tí'í pua'a seica mejamuá'anví'itín a'ímej jemi í mej tí'ita'ajjte'e, caxu siyen tí'imua'ajca a'ij sej ye'í tihua'utá'ixaate'esin. Ayee xu'u huárini a'íjna xicájra'a jetze. A'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íí pu amuaatá'asin a'ij sej ye'í tiu'utaxáj. A'íj pu jín, a'ij ti tejamuaatámitíejte'esin, a'íj xu'u hua'utá'ixaate'en. A'ii pu a'íín pú'een ti tí'ixa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹²Ayee pu ajta té'eme a'íjna xicájra'a jetze. Seica mú rujúutzimua'a á'avi'itín a'íjme jemi í mej teláijta mej mi huá'ucuí'ini. Ayee mú che'atá mena'a huá'aruuren í ruja'atzimua'. Majta seica ayén che'atá mena'a huá'aruuren í ruyaujmua'a. Majta me'ín yaújmua'ame'en, a'íí mú hua'uténe'usi'ite'esin í ruvaújsimua'a. A'í mú majta tiu'utá'asin mej seica huá'ucuí'ini. ¹³Naíjmi'í í teite, mú'ejmi jemi camu já'amua'eeve'e muá'aju'u a'íjna jíme'e sej ineetzi jetze ajtéme'ecan; a'íí mú naími'í amujcha'íire'e muá'aju'u. Ajta a'íín í ja'atí ti ayén te'utáviicua'ira a'ajtá caí huámi'ini, Dios pu ra'ancuré'evi'ití a'ájna ti tejé'ajta.

¹⁴A'íjna xicájra'a jetze tí'itíj xu seijran ti a'ij pua'a een, ti xána'avi'ire'e, ti tziíni'ire'e. A'uu mú raatéchajtza a'u ti caí ayén tiraavíjte'e. (A'í pu yaú'itíe'e a'ame tí ra'ajíjve'en a'íjna jetze í yu'uxari.)

'Setí'ij raseijran, ayée xu huárini. A'íi í mej Judea huachéjme, miché'e me'ín a'ucíjxi'ín ca'anacan a'u ti á'ujírime. ¹⁵Tí pua'a a'íjna xicájra'a jetze, ja'atí án á'ujcatii í ruchi'i japua ta'avé'e-nami'i, ché'e a'ín ca'anacan acájra'ani. Ajta caí ayén rijca, ti ti'itíj huirá'ave-care'en í ruchi'itá. ¹⁶Na'ari ti pua'a sejí tejé'emuari'e í ruví'ira'ata'a, ché'e caí a'uré'enine'ica'an í ruche t'íj rucíxu huiráapin.

¹⁷'Cui'i xaa a'íime, í mej rajpuaíjtzi muá'aju'u a'íjna xicájra'a jetze a'íime í 'uuca í mej a'utájucájme, majta a'íime í mej huá'atzi'ite í ruyaujmua'a. ¹⁸Mú'een xu siyen tí'ijhuaviira í Dios t'íj caí ayén a'ájna teja'uré'enen t'íj huáseevi'in.

¹⁹'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén té'eme a'íjna xicájra'a jetze. Jaítze'e mú rajpuaíjtzi muá'aju'u mecaí í mej meri rajpuaíjtzi muá'araa ti yú e'iré'ene. Capu ajta ché'e ayén teja'uré'enejsin sejí xicájra'a jetze t'íj a'ájna. ²⁰Ajta ti pua'a a'ín tavástar'a caí a'ín ayén raruuren t'íj caí ché'e ayén á'ateevi'in ti teuumé'en a'achú pua'an xica, capu ja'atí ruuri á'ame'enche'e. Mí ajta, huá'a jime'e í teite ti Dios ari hua'antíhuau í jécua imuá, a'íi pu ari ayén raruure t'íj caí ché'e ayén á'ateevi'in.

²¹'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'íjna xicájra'a jetze, ayée pu té'eme. A'atí pu ayén tejámuaatá'ixaate'esin yee: "Casi'i, íyee pu já'ita'a een a'íjna í Círíistu'u", na'ari sejí ayén yee: "A'acuí, áa pu já'ita'a een." Tí pua'a miyen tejámuaatá'ixaate'en a'íjna xicájra'a jetze, caxu rá'atzaahuat'e. ²²Seica mú yé uvé'enejsin í mej tí'ihua'itaca. Miyen t'íj: "Nee nu ne'ín pú'een í Círíistu'u." Majta seica miyen t'íj: "Neti'itéjvee ne'íjna jime'e niuucajtze'en í Dios." A'ii mú hua'utaseíjrate'esin í teite a'ij mej ye'í ti'itíj tiu'uyí'ti mej mi huá'ucuanamuan, ti pua'a huatári'iristare mej

huá'ucuanamuan í teite ti Dios ari hua'antíhuau rusej.

²³'Aru, xáanamujri'i temua'a naa. Caxu xaa ne'u yá'uhua'anan nej amuacai neri amuá'ixaa nain jime'e í niuucari.

A'í pu ajtahua'a yé ve'ecánejsin a'íjna ti ajta jetzen airáne í teáata'a
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴'Ajta hui a'íjna xicájra'a jetze, a'ájna mej rajpuaíjtzi muá'aju'un, capu ché'e airáxiri í xicaj. Ajta í máxcira'i jime'e, capu ché'e ajta huanéeri'icí a'ame. ²⁵Majta í mej tátatzavi'i í ta japua, a'íi mú huatéjca'atzijsin. Aj mú mi cávatzíjxi'isin í xu'ura'ave a'ujna í ta japua. ²⁶Aj xu xaa si neseijran ineetzi, i nej neajta jetzen airáne í teáata'a. Yé nu ve'ecánejsin jaitiri tzajta'a. Naa pu temua'a tiu'unéeri'icíj a'ame. Nain nu jín antínmua'areere na'ame a'íjna xicájra'a jetze.

²⁷'Matí'ij mi hua'aré'e'itixi'isin í mej nevaire'e mej mi huá'ajseire'en najmí'ica í teite ti Dios ari hua'antíhuau í jécua imuá. A'u ti na'a mú hua'uré'eseire'esin íyey chaanaca japua a'u mej a'ucaíjmee í teite.

²⁸'Sej si jaítze'e yaú'itíee xá'ara'ani a'ij nej tejá'amua'ixaate'e, a'ij xu jetze huaruitieje'en í pi'ista a'íjna í huaréj. Tí'ij antí'icua'atíjme'eni ánimua ti antipí'istáre'ejmee, ajta t'íj ajtaxámua'itaxi'ín, ayée xu éeni'icí'e ramua'aréeren ti ari vejli'i í víita'ari. ²⁹Ayee pu che'atá na'a tí'iseijre'en ti ari tí'irici a'ij nej neuchén tejamuá'ixaa. Ayee xu éeni'icí'e ramua'aréeren ti ari vejli'i a'íjna xicájra'a jetze ti jetzen te'entipúa'ari najmí'i. Pu'uri xaa ne'u vejli'i tímua'a.

³⁰'Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e í mej mauj ruuri í teite mej íyey seijre'e chaanaca japua, a'íi mú caí cui'ini asta caí najmí'i ayén tíú'urini. ³¹Najmí'i pu te'entipúa'ari

a'ljna i chaanaca japua, ajta í ta japua. Mí ajta, aúche'e te'araúrustejsin a'ljna i nej neri tejamuá'ixaa.

³²Jíme'en a'ljna xicájra'a ti jetzen te'entipua'ari naíjmi'i, capu ja'atí ramua'aree ja'anáj ti ayén té'eme. Capu ajta ja'atí ramua'aree a'atzaj ti pua'a ayén té'eme. A'í í mej tí'ivaire'e u ta japua, camu majta ramua'aree. Neajta inee, i nej í'yaujra'an í Dios, canu neajta ramua'aree. A'í pu'u ramua'aree í niyá'upua í Dios.

³³Mú'een, caxu seajta ramua'aree ja'anáj ti a'ájna teja'uré'enejsin. A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Rí'í xu'u huaújruuren mú'een. Seuche'e xu atanéjne'ere. Seajta nejchú'eve'e.

³⁴A'atí ti huápuaseaaruve'en á já'ahua'a imuá. Amuacáí pu ruchí'i hua'íjcate'en í mej tí'imijhuaca a'ujna chí'ita. A'í pu hua'íjcate'e seij ajta seij mej tiu'umuári'en tí'itíj ti seij huayí'iti. Ajta seij pu tí'ijcate'en a'ljna jime'e tí'í'icha'ica'a á ta'iténinei. ³⁵Ayee nu che'atá nena'a tejá'amua'íjcate'e mú'ejmi, setá'aj atanéjne'ere a'iné caxu ramua'aree ja'anáj nej uvé'enejsin, inee yé nej i'ichej. Capu a'íj ámuaatámítieje'esin ja'anáj nej uvé'enejsin, tí' pua'a huatechu'ixaren, na'ari tí já'ita'a tíca'a nusu matí'ij huajíjhuana í tecuara'ise, na'ari a'atzaj tapuá'arijme'eca.

³⁶Tí' pua'a ca'anacan nu'uvé'enen, caxu taúra'acare'en nej amuáateuni secu'utzúca'a. ³⁷A'ljna i nej já'amua'ixaate'e, a'íj nu neajta huá'a'ixaate'e naíjmi'ica í seica niyen tíjín: Seuche'e xu atanéjne'eri. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ljna í Jesús.

**Jíme'en í mej huaújmua'areereca'a
mej mi raatévi'i me'ljna í Jesús**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Pu'uri tén a'ájna teja'uré'enejsime'eca matí'ij pua'a

tí'iyestehua'a me'ljna jime'e cáne'axi mej huá'acui'ini, majta mej pan cua'aca tí caí levadura ranaxca. Ayee pu té'aturaaca'a hua'apua xicaj. Majta me'ín í mej tíhuua'u'ájte'e teyujta'a, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca, a'íí mú' tihuaúrixaa a'íj mej ye'í avíitzi jín tiraatévi'i í Jesús mej mi raajé'ica. ²Ayee mú' tí'iruixaate'eca'a tíjín:

—Íjii catu raatévi'ira. Aj tu ti tiyen rini matí'ij tiú'uyesten í teite. Tí' pua'a tiyen huárini íjii, ayé tu hua'utá'jaaxieje'esin í teite. Aj mú' mi huataníniu'ucacu téjmi jemi. A'íj pu jín tamuári'eriste'e a'ame tí' pua'a teraatévi'i te'a'ájna. —Ayee mú' tiu'utaxájtaca'a.

**'Íita'a pu aceite án yá'ajtuaa í
mu'úutze'en í Jesús**

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Meenti a'íin í Jesús, a'ujna a'utéveeca'a u Betania. A'uu pu a'utéveeca'a a'u tí' é'eche a'ljna í ja'ati tí' ayén ántehuaa tíjín Simón. A'íi pu a'íin pú'een í mej miyen ratamuá'amua tíjín Tí' tineájxi huá'ire'ara'an jetze í atzaj.

Tí'íj a'íin Jesús huateca'ica meesa jetze, seij pu ave'eré'ene. 'Íita'a pu pú'een a'ljna. A'í pu limeeta hua'jáasime'e rumuájca'a jetze. Huíjpitica'a a'ljna í tí'ití. Tetej limeetajra'a pu pu'eene'e. Ajta aceite pu avé'ejisti, nardu jetze tí' me'ecan, tí'ití tu'upi. Naa pu teáarí'e a'ljna í aceite, ajta je'íhua tí'íjnajche.

Aj pu í a'íin í 'Íita'a, ra'antítapua a'ljna í limeeta. Tí'íj jí' án yá'ajtuaa a'ljna í aceite mu'úutze'en a'ljna í Jesús. ⁴Aj mú' mi seica í mej a'uté'uuca'a a'ujna, a'íí mú' huataníniu'ucacuca'a me'ljna jemi í 'Íita'a. Ayee mú' tí'iruixaate'eca'a tíjín:

—¿A'iné een jín huaújhuajcaca'a amíjna í aceite tí' í'icáujmeijra? ⁵Í'iri'iriistaca'a pu mej ráatuaanijche'en mej mi raamuá'itínche'e a'achú' caj huá'ca cientos tumin na'ari jaítze'e,

tí'ij ii tiu'utévaire'enche'e í tumin mej hua'utévaire'en í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

Aj mú mi raatájaaxieji'iri'i a'ájna í 'íta'a.

⁶Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Xaatapuá'ajta sej níniu'ucacu.

¿A'iné een jín já'ita'a xu'uráninei? A'ájna ti jíme'en ayén náaru mi 'íta'a, temua'a pu naa xí'epi'in huaríj. ⁷Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íme í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, a'íi mú mú'ejmi jemi seíire'e muá'aju'u tíj na'a rusén jime'e. Ja'anáj ti na'a pu'i í'iri'iriista a'ame sej hua'utévaire'en ti pua'a siyen tí'ijxe'leve'e. Mí ajta inee, canu ché'e mú'ejmi jemi seíire'e na'ame.

⁸A'ájna i 'íta'a, ayée pu huaríj a'achú ti caj tiu'utá'iristareca'a í jemin. Nej caí xi huamí'i, a'íi pu amuacáí necámei-jri'i ineetzi matíj tí'ijri'ire ti pua'a ja'atí huamí'ini. ⁹Ayey xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'u ti na'a mej tihua'utá'ixaate'en í teite niuucajtze'en í Dios, naíjmi'ici'e íiyen chaanaca japua, a'íi mú majta huataxájta a'ij ti huaríj a'ájna i 'íta'a mej mi jehua ra'utámua'aree.

Judás pu raaxájtaca'a a'ij ti ye'í tiraatéevi'i a'ájna í Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Ajta seíj ajtáara a'u mej a'uté'uuca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayee pu ántehuaa tíjín Judás Iscariotes. A'í pu a'íin pú'een a'ájna ti Jesús jetze ajtéme'ecan. Ayee pu een jín ajtáara ti i avítzi jín tejá'uxa huá'a jamuan í mej te'áijta teyujta'a. Raxí'eve'e-ca'a mej naíjmi'i raaxí'epi'intare'en a'ij mej ye'í huá'irini ti i a'íin hua'utátui-ire'en í Jesús. ¹¹Matí'ij me'ín huána-muajri'i, jé'ecan pu rí'i hua'utá'a. Aj mú mi te'ataújratziiri'i mej mi tiraanájchite'en a'ájna í Judás. Tí'ij jí á'uraa.

Tí'ij ji raachú'eve ja'anáj ti í'iri'iri tí'ij hua'utátuiire'en a'ájna í Jesús.

Tavástar'a pu tihua'umí a'íme í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²Tí'ij jí teja'uré'ene a'ájna xicájra'a jetze, í mej jetzen pan cua'aca ti caí cu'usti, ajta a'ájna xicájra'a mej jetzen mehuá'amua'i'ivajtacare'e í cáne'axi. A'ii pu a'íin pú'een í ti á'amuaajca'a í mej tí'iyeste. Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'en, a'íi mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i í í Jesús tíjín:

—¿A'uné jetze mua'aráanajche tej á'u-ju'un tej ti rí'i tejá'uruuren te'íjna jime'e í pan tej ráacua'ani, tej ti ra'utámua'aree a'ij ti titáacha'íi í Dios, a'ájna xicájra'a jetze ti huá'ucuii í huá'ayaujmu'a'a í mej amuáatée huanúnu'ihuaca'a?

¹³Tí'ij jí hua'apuaca huata'íteca'a mej jamuan á'ujujhua'ane'en. Ayen ti huá'a'ixaate'e tíjín:

—Sericu a'ájna chajta'a. Aa xu ja'atí é'eteuni ti xa'ari huátisin, jaj tu'urájmuaa. Aj xu si jamuan á'uju'un. ¹⁴A'u ti a'íin a'uteáruti, a'ájna xu ráahuauni chí'ira'an jetze í ja'atí. Aj xu si siyen tiraata'ixaate'en ayén tíjín: “Yee pu ti'ixa a'ájna í Maeestru yee: ¿A'uné ne'atá'aca nej tzajta'an tiú'ucua'ani huá'a jamuan í neteítestemua'a?” Seajta siyen: “Teta'aj ra'utámua'aree a'ájna xicájra'a jetze matí'ij huácuii í huá'ayaujmu'a'a í mej amuáatée huanúnu'ihuaca'a.” Ayee xu tiraatá'ixaate'esin. ¹⁵Tí'ij jí a'íin hui amuaataseíjrate'esin ánimua ti rujapua tive'éjme cuartu ti ve'éé. Pu'uri rí'i tiú'uruu temua'a naa. A'uu xu si rí'i te'uhuáruuren í tej ráacua'ani í pan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

¹⁶Matí'ij mi u á'uju'u í mej hua'apua. Ayee pu teja'uré'ene naíjmi'i ti tihua'utá'ixaa í Jesús. Aj mú mi rí'i ráaru

í mej ráacua'ani mej mi ra'utámua'aree a'íjna xicájra'a jetze ti Dios huá'ucha'íj.

¹⁷Tí'íj ari huachúmua'ancaa, aj pu i a'uteájrupi u chil'ta í Jesús, majta í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. ¹⁸Matí'íj meri tí'icua'acaa meesa japua, aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayeé nu xaa ne'u tejá'amua'ixaaate'e. Sejí ti a'amua jetze ajtéme'ecan mú'een mi sej tí'icua'a ne jamuan, a'íjna í ja'atí, a'íi pu neetzi jime'e tiu'utátui-ire'esin huá'a jemi í mej te'áijta teyujta'a. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

¹⁹Tí'íj jí utéevatzi í huá'a tzajta'a. Aj mú mi autéjhuii mej raata'íhua'u me'íjna í Jesús, sej ajta sej. Miyen tíjín:

—¿A'ataani pú'een? ¿Ni qui inee?

Ajtahua'a sej ayén tíjín:

—¿A'ataani, ca'ín inee?

²⁰Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ii pu a'ín pú'een, í sej í sej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. A'ii pu pan cua'a a'íjna jetze i tuxa'a ne jamuan. ²¹Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ayeé pu teja'uré'enejsin ineetzi jemi nej neajta í teáata'a jetze airáane a'ij ti ye'í té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze.

'Mí ajta, a'íjna ti nejíme'en tiu'utátui-ire'esin huá'a jemi, ayée nu tejá'amua'ixaaate'e, a'ii pu huápi'i rajpuaíjtzí a'ame. Jaítze'e pu raatévaire'enche'e ti caí nú'íhuaache'e. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

²²Maúche'e mú tí'icua'acaa. Aj pu i Jesús pan tí'íj. Aj pu i rí'í tiu'utá'a í Dios jemi, ajta ra'antítaaraxi, a'íi pu hua'uré'e'í'ipi'í. Ayen tíjín:

—Xáacua'a. A'ii pu a'ín pú'een i nehuá'ira'a.

²³Ajta á'iyen vaasu tíjáj. Ajta rí'í tiu'utá'a í Dios jemi, a'íi pu ajta hua'uré'íjte. Najími'í mú ra'anti'í í jaj í vaasu jetze. ²⁴Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna ti urajmuaa i vaasu tzajta'a, a'ii pu a'ín pú'een i nexuure'e í nej ra'iráxire'esin nej ni hua'utévaire'en mu'licáca jemi, ajta ti íj Dios ra'antipúa'ajte'en í ti jéjcuacan jín te'ataújratiiri'í rusefj a'ímej jemi ti a'ín tihua'utá'uuni'í.

²⁵'Ayeé nu tejá'amua'ixaaate'e. Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ijii, canu ché'e ra'antí'isin a'íjna i uuva já'ara'a. Mí ajta, a'íjna xicájra'a jetze tí'íj Dios avéura'ate'e nainjapua í chaanaca, a'ájna xicájra'a jetze nu xaa ra'antí'isin jéjcuacan jime'e í já'ara'ara'an í uuva. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

Jesús pu raataxájtaca'a ti nu'u a'ín Pedro ti'ihua'ítáa a'ame, ti nu'u caí ramua'ate

(Mt. 26:30-35; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Matí'íj mi sej tiu'utáchuiicaca'a chuiicari í mej jín rí'í tiraatá'an í Dios. Matí'íj mi a'ucíj. Aj mú me'uun a'ará'a Aceituunajemi, jírí ti a'utacá'a. ²⁷Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayeé pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze ti Dios ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín: “Nee nu i nej í'í Dios, a'íj nu jé'ícatan í ti cáne'axi tisefj. Majta a'ucíjxi'isin í cáne'axi.” Yee pu'u té'eyu'usi'í. Ayeé pu tí'ineruuren ineetzi. Seajta mú'een, setiu'utatévi'ira'ata ineetzi jemi. Aj xu si a'ucíjxi'isin cumu í cáne'axi ti caí ja'atí huá'ajye'emua. ²⁸Mí neajta inee, netí'íj huatarún, áa nu a'umé'e na'ame a'ájna Galilea. Amuacá nu ne'uun ará'aiixa. Seajta á'iyen mú'een. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁹Aj pu i a'ín Pedro ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capu amín ti pua'a metiu'utatévi'ira'ata mi seica mú'eeetzi jemi. Canu niyen rini inee.

³⁰Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e. Ayee pu té'eme íjii tíca'a, ti caí xi huajíjhua'a í tecuara'a'i, huaíca pej piyen tiu'itéhua'ita tíjín pecáj nemua'ate.

³¹ Mí ajta a'íin Pedro, ca'anín pu jín ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ayén tiú'ujxe'eve'e nej huámi'ini á jamuan, canu cui'i niyen tihua'utá'ixaate'esin yee canu muamua'ate. —Yee pu'u tiu'utaxájtaca'a.

Majta í seica, ayée mú che'atá tí'ixajta-ca'a seij ajta seij a'ij ti Pedro tí'ixajta-ca'a.

Jesús pu huatéjniuu a'ujna u Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Matí'ij mi a'ucíj. Aa mú a'ará'a huastari tzajta'a, ciyej ti e'eré'eevee ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Getsemaní. Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Xa'ujrá'asi mú'een iyecuí, meenti nee, neraatéhuausín í Dios jemi.

³³ Tí'ij í á aúrupi. A'ímej pu a'uví'tí a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. Tí'ij jí a'ij pua'a ru'uhuatá'a í tzajta'an. Jé'ecan pu uhuatéjxiemiste í ru tzajta'a. ³⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ij pu pua'a ne'ase, huápi'i. Xiee nej cuj mi'ini. Yee xu huatéaturan mú'een íye. Seuche'e atanéjne'eri. —Ayee pu'u tihua'utá'ixaa.

³⁵ Tí'ij jí a'irájraa a'atzu 'á'ayee. Aj pu i aicaújtutzi á chuaata'a. Rájhuaviiri'í í Dios ti pua'a nu'u í'iri'iristan ti caí ayén teja'uré'enen a'íjna xicájra'a ti nu'u jetzen tirajpuaíitzi á'ara'ani. ³⁶ Ayee pu a'íin tirájhuaviiri'í tíjín:

—Dios, í pej niyá'upua pú'een. Najjmi'i pu í'iri'iri mú'etzi jemi. Tí pua'a peti'itá'acare'en ti caí náaci'iti a'íjna ti a'ij pua'a een nej jín rajpuaíitzi na'ame. Aru ti pua'a í'iri'iristan, ché'le caí ayén teja'uré'enineica'an netíj

tí'ijxe'eve'e inee, sino patíj mú'ee tí'ijxe'eve'e. —Yee pu'u.

³⁷ Aj pu íjtá'i u ya'uvé'eme. Aa pu a'ará'a a'u mej a'uté'uuca'a í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Mu'uri í'icu'utzuca'a. Aj pu i hua'ujíste a'íime. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa í Pedro tíjín:

—Simón, ¿ni pecáj té'eviicua'i pej atáneere a'atzu caj sei hora? ³⁸ Seuche'e atanéjne'eri. Seajta raatéjhuauni í Dios jemi ti ij caí tejamuáaci'iti ti'tí í sej jín auteaturan í Dios jemi. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Rí'í xu títe'uhuateújca'anen í ru tzajta'a. Mí ajta caí, capu á'amuaca'anisti'i sej atanéjne'eri. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁹ Ajtahuua'a pu á'ume. Ayee pu che'atá na'a tirájhuaviiri'í í Dios ti caí rajpuaíitzi á'ara'ani. ⁴⁰ Tí'ij jí u a'uvé'emej. Ajtahuua'a pu huá'uteu mecu'utzúca'a a'iné cutzi pu hua'amua'itíjcíca'a jeíhua. Aj pu i Jesús hua'utajé. Capu a'ij huá'amitíejte'eca'a a'ij mej ye'í tiraata'ixaate'en. ⁴¹ Huaícaca tzajta'a, ajtahuua'a pu á'ume. Ajtahuua'a pí a'uré'eve ti pua'a meri'íjtáhuua'a í'icu'utzú.

Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni seuj í'icu'utzú? ¿Ni seújse'upe'e? Pu'uri aúche'e. Pu'uri a'ájna teja'uré'ene mej meri nejíme'en tiu'utá'tuiire'esin, i nej neajta í teáata'a jetze airáne, a'ímej jemi í mej a'ij pua'a tí'teteite. ⁴² Xá'ajhuiixi'í. Che'eré ticu. Pu'uri e'evé'eme a'íjna ti tiu'utátuiire'esin ineetzi jíme'en a'ímej jemi í mej te'áijta.

Matí'ij raatéevi'í í Jesús, majta ya'ujáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Aúche'e pu ti'ixáataca'a a'íjna í Jesús, tí'ij seíj e'iré'ene ti a'ímej jetze ajtéme'ecan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Judás pu ántehuaa. Jeíhua mú teite

e'levé'uju'uca'a jamuan a'íjna í Judás. Huá'aniuucajtze'e mú jín huajú'ucaa me'íjna í mej te'áijta teyujta'a, majta me'íjna í mej té'eyu'uxaca, majta me'íjna í vaujsi. ⁴⁴A'íjna í Judás, ti hua'utátuiire'esin í Jesús, a'íi pu te'ataújratziiri'i a'íjna jime'e ti ayén huárini mej mi ráamua'aree ja'atí ti pírici a'íjna í Jesús. Ayen tijín:

—A'íjna í nej ru'itépí'itze'e, ajta í nej raatateújte'esin, a'ii pu a'íin pírici. Setá'aj raatéevi'i, seajta ra'anján, amua-jí'fici'ihuacan temua'a naa. —Ayece pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Judás.

⁴⁵Jíme'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajteáxiireca'a a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru.

A'í pu ayén huataújsejratata'a t'ij í ti rajaanua a'íjna í Jesús. Ayen tijín:

—Maeestru.

Ajta ru'itépí'itze'e. ⁴⁶Majta me'ín í teite, a'íi mú raatéevi'i.

⁴⁷Sej pu ajta a'íjna huatéveeca'a. A'í pu ruchun huíjcupi. Aj pu i ra'a-jtavejcheca'a í naxaira'an jetze í ti ravaíre'e a'íjna ti tihua'u'ajte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a. A'í pu tiraapua'íj.

⁴⁸Tí'ij jí Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í teite tijín:

—¿A'iné een jín yé sevé'uju'u? ¿A'iné sej si yé cijej ti'ivé'í'isin, seajta tepúusti'i chuumira'a? ¿Ni qui nahua'ari nej pú'een sej si siyen tinaateví'ira? ⁴⁹Nain tújca'ari tzajta'a nu tejá'amua'atehua'a ná'aye'i a'ujna teyujta'a. Caxu ja'anáj naateevi'i a'ujna, a'iné ayéce xu neruuren ti ij araúrasten a'ij ti ye'í té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. —Ayece pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁵⁰Majta me'ín í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, a'íi mú huataúruu. Aa mú yaúurie naími'i.

Jíme'en í temuajj ti huataúruu

⁵¹Ajta sej pu raavá'rajme'e cujta'an í Jesús. Temuajj pu pú'een ti saavana jín a'iré'echejca'a ti jetzen a'iré'eca'ití cú'ucutzu. Seica í teite mú raatéevi'i a'íjna í temuajj. ⁵²Ajta a'íin, a'íi pu a'iré'ujchui. A yaúuhua'axi a'íjna í ruciixu. Aj pu i mú a'ij huárupi. A'utié'echejraa mua'aví'i.

Meya'uví'iti í Jesús huá'a jemi í hua'ajueesi.

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³Matí'ij mi ya'uví'ití a'íjna í Jesús a'íjna jemi í ti tihua'u'ajte'e naíjmi'ica í mej tí'imijhuaca u teyujta'a. Naíjmi'i mú tíujsej, í mej tí'imijhuaca u teyujta'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta í huá'avaujsimua'a.

⁵⁴Ajta a'íin í Pedro, á pu aumé'ecaa a'atzu ímuá huá'acujta'an a'íime í mej ya'uví'ití í Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti é'eche a'íjna ti tihua'u'ajte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a. A'uu pu a'uteájrupi já'ita'a ti e'eráyaujta'a. Aj pu i a'ujye'íjxi huá'a jamuan í xantaaru'u. A pu a'utacáí já'araa. A'ujpáste'e pu já'araa í tajj jime'e.

⁵⁵Majta me'ín í mej tihua'u'ajte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a, majta hua'ajueesi, a'íi mú tí'ihua'uca'a mej mi ráateuni tí'itíj í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en, tí'itíj í mej jín raajé'ica a'íjna í Jesús. Camu tí'itíj huáteu. ⁵⁶A'ii mu'u huáteu: Mej jé'íhua raahuá'itaca'a í teite. Mí ajta, camu ramua'areereca'a í seica, majta í seica, tí'itíj í mej xajtaca'a.

⁵⁷Seica mú huatéhuiixi. Hua'itzi mú jín tiu'utaxájtaca'a a'íjna jetze í Jesús. Miyen tijín:

⁵⁸—Ayece tu tiráanamua'ajri'i ti ayén tí'ixa ti jíme'en yee: “Nee nu raaté'u-una a'íjna i teyuu toteca mej rá'ajtaahua-ca'a. Huaica xicaj tzajta'a nu sej ajtaahua teyuu mej nu'u caí rá'ajtaahua í

teteca.” Ayee pu yeehui tiu'utaxájtaca'a amájna mi Jesús. —Ayee mú tí'ixajtaca'a me'íjna.

⁵⁹ Mí ajta me'ín, camu ramua'areere-ca'a í seica, majta í seica, tí'tíj í mej xajtaca'a.

⁶⁰ Aj pu i seij ájchee huá'a tzajta'a. A'ii pu a'íin pú'een í ti tihua'u'ajjte'e naíjmi'ica í mej tí'imijhuaca teyujta'a. Aj pu i a'íin ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Jesús tíjín:

—¿Ni pecáj huatánuiusín a'íjna jime'e í mej mú'etzi jetze tí'ijpua'ajte'e? ¿Tí'tíjní jín pa'uteájturaa í Dios jemi mej mi miyen tí'imuhua'ita?

⁶¹ Ajta a'íin Jesús, capu tí'tí huataxájtaca'a. Á'atee a'atzu ti ayén caí te'evé'e-niuuca'a. Aj pu ijta a'íin ti tihua'u'ajjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a, ajtahua'a pu ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni mú'ee pe'ín pú'een í Círíistu'u, í ti yaujra'an pú'een í tej r'íi tiraatá'an iteen? —Yee pu tiraata'íhua'uri'i.

⁶² Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nee nu ne'ín pú'een. Ajta xu neseij i nej neajta teáata'a jetze airáane. An nu e'ecacaí na'ame rí'íríinta'a í ti nain jín antiújmua'aree. Seajta, mú'een xu neseijran net'íj a'icaam'élen jaitiri tzajta'a. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁶³ Tí'íj jí a'íin ti tihua'u'ajjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a, a'íi pu ra'an-tisiújtza'an í rusiicu'u mej mi ráamua'aree tíjín a'íi pu huataniú'ucaca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Me'ecui xaa ne'u. ¿Ni caí ne'u icu? Capu ché'e ruxe'leve'e ti ja'atí jíme'len te'anxájta. ⁶⁴ Mú'een xu seri ráanamua-jri'i ti a'ij pua'a tiu'uxájtaca'a í Dios jemi. ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'e-jmi? ¿Tí'tíjní ayén tiraavíjte'e? —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Aj mú mi naíjmi'i tiu'utá'a ti huámi'ini a'íjna í Jesús.

⁶⁵ Mat'íj mi seica autéjhuii mej ra'atétzijmua'axi'in, majta ra'utanán.

Majta ru'itéva'ara'a rumuájca'an jime'e. Miyen tíjín:

—Huataxáj, ¿a'atani mu'itéjvee? —Yee mú tiraata'ixaa.

Majta me'ín í xantaaru'u, a'íi mú majta ru'itéevajxi.

Pedro pu tiu'utéhua'itaca'a ti nu'u caí raamuá'a í Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ajta a'íin Pedro, a'íi pu u a'utéveeca'a a'ujna já'ita'a ti e'eráyaujta'a u chi'ita. Aj pu i seij a'uteájrui ti ravaíre'e í ti tihua'u'ajjte'e mej tí'imijhuaca u teyujta'a. 'Íita'a pu pírici a'íjna. ⁶⁷ A'í pu a'uteájrui a'u ti anú'ujcatii a'íjna í Pedro a'u ti á'ujpiste'eca'a í taij jetze. Tí'íj a'íin raaseíj, áa pu'u a'utéechaxi rajseíra'ajraa. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Peajtá pej mú'ee á'uche'ecane'e jamuan Jesús ti Nazarét é'eme'ecan. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í 'íita'a.

⁶⁸ Aj pu i seicié tiraataxájtaca'a a'íjna í Pedro tíjín:

—Canu ramua'ate. Canu neajta ramua'aree a'ij pej ye'í tí'ine'ixaate'e mú'ee.

Aj pu i a'íin huirájraa. Aa pu a'itéechaxi á ti e'iténine'i. Aj pu i tecuaara'i huajíjhuaca'a.

⁶⁹ Tí'íj í ajtahua'a a'íin 'íita'a raaseíj. Aj pu i ayén tihuá'itixaa a'íimej í mej e'eré'ete'ecaa a'ujna. Ayen tíjín:

—Amájna mi ja'atí, a'ii pu seíj pú'een ti huá'a jetze ajtéme'ecan í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

⁷⁰ Ajtahua'a seicié tiraata'ixaa a'íjna í Pedro. A'atzu á'ateevi'ica mat'íj e'eré'ete'ecaa, majtáhua'a miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, mú'ee pe a'íin pú'een í Galilea pej é'eme'ecan. Ayee pej tí'ixaxa'a mat'íj a'íime

í mej a'uun a'uhuachéjme. —Yee mú tiraata'ixaa.

⁷¹ Aj pu i Pedro a'utéjche ti niuucajtze'en í Dios ayén tihua'a'ixaate'en tijín capu ramua'ate. Ajta, ti pua'a nu'u caí ayén ti'ayájnaca'a, ché'e nu'u Dios raatá'an í puajtzi. Ayeé pu ti-hua'utát'ixaa tijín:

—Canu a'atzu ramua'ate a'íjna í ja'ati sej raxa. —Ayeé pu tihua'utát'ixaa.

⁷² Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i hua'apuaca jetze huajijhuaca'a í tecuaara'i. Tí'ij jí Pedro ra'utámua'areeri'i a'ij ti tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín: “Tí caí xi hua'apuaca jetze huajijhua í tecuaara'i, mú'ee pe huaicacajetze piyen tiraataxáj yee pecáj nemua'ate.” Ayeé pu tiraatá'ixaate'eca'a a'íjna. Aj pu i a'ij pua'a raatá'a, tiujyeínejraa huápi'i a'íjna í Pedro.

Meraatátui me'íjna í Jesús í Pilato jemi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Yee ruijmua'ate'e yee, tí'ij hu-atapuá'are, naíjmi'i mú tíujseij í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a, majta huá'avaujsimua'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta í seica í mej majta i'ijueési. Naíjmi'i mú tí'iruixaate'eca'a a'ij mej ye'í huárini. Aj mú mi ra'amuáaj'i'icie me'íjna í Jesús. Meye'ujáj. Mat'íj mi raatátui a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Pilato.

² Aj pu i Pilato ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni mú'ee pe'ín pú'een í hua'atajtuhuan í mej Israél jetze ajtéme'ecan?

Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu ne'ín pú'een a'ij pej ye'í ti'ixa mú'ee. —Yee pu'u tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

³ Majta me'ín í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a, jeíhua mú tiraaxájtzi'iri'i.

⁴ Ajta a'íjn Pilato, ajtahua'a pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni pecáj naatá'ixaate'e pe'íjna jime'e? Pepu'uri huá'unamuajri'i mej jeíhua ti'imuaaxájtzi'i. —Ayeé pu tiraata'ixaa a'íjna í Pilato.

⁵ Mí ajta a'íjn Jesús, capu ti'itíj xajta-ca'a. A'íj pu jín, caí a'ij rá'amitiejte'eca'a a'íjna í Pilato.

Pilato raatá'a a'íjna í Jesús ti huámi'ini

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;
Jn. 18:38–19:16)

⁶ Ayeé pu tí'ijri'irejca'a a'íjna í Pilato mat'íj me'ín tí'iyestehua'a. Tí pua'a meraatáhuavii í teite ti a'íjn raatátuaani sej ti aiteánami'i, ja'atí ti na'a í mej raatáhuavii, aj pu i raateátuaasin. ⁷ A'ájna já'ahua'a seica mú aiteánami'ihuaca'a í mej né'use'eca'a í u'uviernu jemi. A'ii mú huá'ucuii í teite. Ajta sej a'ujna aiteánami'ihuaca'a ti ayén ántehuaa tijín Barrabás. ⁸ Aj mú mi e'iré'ene í teite í Pilato jemi. A'í mú autéjhuii mej raatáhuavii ti a'íjn ayén huárini a'ímej jemi a'ij ti ye'í tí'ijri'ire.

⁹ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné set'íjxe'eve'e mú'een? ¿Ni qui neraatátuaani ne'íjna ti á'amuatajtuhuan pú'een, mú'een mi sej Israél jetze ajtéme'ecan?

¹⁰ Ayeé pu tihua'uta'íhua'uri'i a'iné a'íi pu ráamua'areeri'i mej rá'achueere'ecaa í Jesús a'íime í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a. A'íj mú jín raatátui me'íjna í Pilato. ¹¹ Mí majta me'ín í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a, a'íi mú raatá'a í ca'aníjra'a jeíhua í teite mej mi raatáhuavii a'íjna í Pilato ti a'íjn huatátuaani a'íjna í Barrabás jetzen me'ecan í Jesús.

¹² Ajtahua'a ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné náarini nemíjna jemi, mi ti á'amuatajtuhuan pú'een, mi sej Israél jetze ajtéme'ecan?

¹³ Aj mú mi ca'anín jín huajíjhuaca'a.

Miyen tijín:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

¹⁴ Aj pu i Pilato ayén tijín:

—¿A'iné een jime'e? ¿Ti'itájni a'ij pua'a huáruu?

Matí'ij ráanamauajri'i, jaítze'e mú ca'anín jín huajíjhuaca'a. Miyen tijín:

—Aútataichi cúruu jetze. —Yee mu'u titeejíjhuaca'a.

¹⁵ Ajta a'íin Pilato, a'íi pu raxí'ev'e'eca'a ti rí'i tihua'utá'an í teite. A'íj pu jín raatátuaa a'íjna í Barrabás. Ajta raata'ajtacaa mej ra'iré'avajxi'in a'íjna í Jesús. Aj pu ijtá'i hua'utátuii mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

¹⁶ Matí'ij mi me'ín xantaaru'u ya'u-jáj a'ájna ti te'áijta ti é'eche. A'uu mú ya'uteárujte já'ita'a ti u'eráyaujta'a. Aj mú mi najimi'ica tisej í seica, xantaaru'u. ¹⁷ Síicu'uri mú ru'ucáachejte ti pá'uvi'in jín, raxú'umuavi'ime'ecaa. Majta curuun raateátaave ti tzicare'e jime'e cistíjhuaca'a. A'íj mú ra'avé'eruhti'iri'i.

¹⁸ Matí'ij mi autéjhuii mej raatejívajra, yee cumu rí'i mú tiraatá'a. Miyen tijín:

—Ayajna ne'u. Temua'a pu í'ixi'epi'in. Ché'e a'ateevi'i ti ruuri amíjna ti hua'atajtuhuan pú'een í mej Israél jetze ajtéme'ecan. —Ayeé mú tirá'uxieehuari'iri'i.

¹⁹ Majta ra'avé'evajxi án mu'úutze'en itzj jime'e. Majta ra'atétzjmu'a'axi. Majta mú títunutaxi. Ayeé cumu rí'i mú tiratá'acare'e. ²⁰ Matí'ij rá'uxieehuari'ira'a, aj mú mi rú'ijchuiiri'i a'íjna í síicu'uri ti pá'uvi'in jín, raxú'umuavi'ime'ecaa. Matí'ijta mi ru'ucáachejte í síicu'ure'ara'an. Aj mú mi ya'ujáj mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

Matí'ij rá'utatai í Jesús í cúruu jetze

(Mt. 27:32-44; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'ájna, seij pu hua'antinájchecha'a a'ujna a'u mej ye'evé'ejajsime'e a'íjna í Jesús. Ayeé pu ántehuaa a'íjna í ja'atí tijín Simón. A'uu pu é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tijín Cirene. A'ii pu ya'upuáara'an a'íjna í Alejandro, ajtahu'a'a seij í Rufo. A'uu pu e'erájraa a'ájna já'ahua'a a'u ti caí ja'atí á'a é'eche. Tí'ij a'íin Simón hua'antinájchecha'a, a'íi mú huata'áij ti a'íin rá'anchueni cúrujra'an í Jesús.

²² A'uu mú ya'ujáj a'íjna í Jesús, a'ájna já'ahua'a, jirí jetze ti ayén téja'arájtehuaa hua'aniuuca jime'e tijín Gólgota. Gólgota, ayéé pu huataájmu'a'a tijín Mí'ichí na'a jemi. ²³ Matí'ij mi raatanéste ti'ití nahuáj, cuaane'e ti ranaxca. Ayeé mú ratamuá'amua a'íjna í cuaane'e tijín mirra. Ajta a'íin Jesús, capu ra'anti'í a'íjna í nahuáj.

²⁴ Matí'ij mi rú'ijchuiiri'i í síicu'ure'ara'an. Majta tiraacá'ari'iri'i í tí'iciixure'ara'an. Matí'ijta mi rá'utatai í cúruu jetze. Aj mú mi ti'huaájmu'a'ití tetej jime'e mej mi ráamu'a'aree ja'atí ti raci'iti í cíixure'ara'an í Jesús seij ajta seij. Ayeé mú titeeré'ujpijta a'íjna í tí'iciixure'ara'an.

²⁵ Pu'uri já'ita'a ujmé'eca í xica matí'ij rá'utatai í cúruu jetze. ²⁶ Majta ti'ití taabla aútatai cúruu japua. Ayeé pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jetze í taabla í mej ti'itíj jín jetzen te'ujpuá'ajte tijín: “Hua'atajtuhuan í mej Israél jetze ajtéme'ecan.”

²⁷ Majta jamuan í Jesús, mehuá'utataixi cúruu jetze hua'apuaca í nahua'ari mej pú'een. Seij mú a'utéjche í cúruu ri'iríinta'a pújme'en, majta seij á'utata'a pújme'en. ²⁸ Ayeé pu'u éene'ecan jín araúraste a'íjna í niuucari ti té'eyu'usi'í í

yu'uxari jetze. Ayen tijín: “Yee mú yá'u-mua'arejca'a t'ij a'ij pua'a tí'itevijca'a.”

²⁹ Majta me'ín í mej á a'atánineica'a, mat'í'ij raasefj, a'íí mú aicámu'uvajra mej caí rá'acu'uvejca'a. Ayee mú a'ij pua'a tí'ixajtaca'a tijín:

—¿Ni caí icu, mú'ee pe a'ín pú'een í pej nu'u raaté'uuna í teyuu, pajta nu'u huaica xica jetze rá'ajtaahua?
³⁰ Ijii mú'ee asefj á japua huániuuchi pej pi caí huámi'ini. Acá'jra'a yeehui amájna jetze mi cúruu. —Ayee mú tirá'axiehuasti'iraca'a.

³¹ A'í majta í mej t'ihua'u'ajjte'e u teyujta'a, majta í mej té'eyu'uxaca, a'íí mú ná'ijmi'i rá'axiehuasti'iraca'a. Miyen tí'iruixaate'eca'a rujímua'a tijín:

—Amí pu ari huá'a japua huaniú í seica. Mí ajta, capu raayí'iti ti rusefj rujapua huániuuni. ³² Amájna ti nu'u i'i Círíistu'u ti nu'u tatajtuhuan i tej Israél jetze ajtéme'ecan, ché'e amín acá'jra'ani amájna jetze mi cúruu tej ti raasefj, tetá'aj té'antzaahuat'e'en. —Ayee mú tí'iruixaate'eca'a.

Majta me'ín í mej jamuan huá'u-tatai í cúruu jetze, a'íí mú majta rá'uxiehuasti'iraca'a.

Jíme'en tí'ij Jesús huamí'i

(Mt. 27:45-56; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij a'ájna teja'uré'ene a'atzaj tacuarixpua, aj pu i huateática'areca'a nainjapua í chuej a'uun ti huatacá'a u Israél. Ajta á'atee ti ayén huatíca'a já'ita'a tacuarixpua. ³⁴ Jíme'en pu'u teja'uré'ene a'ájna já'ita'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaaca'a runiúcajtze'en. Ayen tijín:

—¿Eloi, eloi, lama sabactani? —Ayee pu tiu'ujíjhuaaca'a.

A'í'jna i niuucari, ayée pu huataájmu'a'a tijín: “Níya'upua, ¿a'iné een jín peneja'uhuá'axi mú'ee, pej

ní'íya'upua?” Ayee pu huataájmu'a'a a'í'jna i niuucari.

³⁵ Seica í mej me'uun a'uté'uuca'a meráanamujri'i. Mat'í'ij mi miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Xaanamujri'i, a'í'ij pu huatajé a'í'jna í Elías ti ajmí'i tí'iteveeca'a í Dios jemi.

³⁶ Aj pu i seij e'iré'ene rutiéchijmé'en. Tí'it'ij pu autíi ti u'urájta'ati. A'í'ij pu huateáru'une nahuáj jime'e ti antz'í'vi'i. Tí'ij jí ra'antí'í'ici'e ciyej jetze. Aj pu i a'ín rá'ajchui tí'ij Jesús ra'antiyé'en a'í'jna jetze í tí'ití. Tí'ij ayén huaríj, aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'í'jna í ja'ati tijín:

—Xaachú'eve'e. Tí pua'a yatanéjsin a'í'jna í Elías ti ij ra'acá'jtuuani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁷ Aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaaca'a. Tí'ij jí huamí'i.

³⁸ A'ájna teyujta'a, tí'ití pu huatá-vivíjme'eca c'í'xuri ti itz'í'jhua. Jíme'en pu'u huamí'i í Jesús, aj pu i já'ita'a acá'siujtza'an a'í'jna í c'í'xuri. ³⁹ Ajta a'ín í hua'acapítan í xantaaru'u í mej anxíte ará'ase, áa pu a'utéveeca'a a'ájna vejli'i ta'avé'enee a'í'jna í Jesús. A'í'ij pu ráanamujri'i a'í'ij ti ye'í tiu'ujíjhuaaca'a í Jesús. Ajta raasefj a'í'ij ti ye'í tiu'umí'i. Aj pu i ayén tiu'utaxájtaca'a a'í'jna í capitán tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. A'ii pu a'ín pú'eene'en í yaujra'an í Dios.

⁴⁰ Majta seica, á mu'u imuá a'uté'uun mejseí'iraca'a a'í'ime mej 'uuca. Seij pu ayén ántehuaaca'a tijín María, ti Magdala é'eme'ecan. Ajta, seij ti ajta ayén ántehuaaca'a tijín María. Hua'anaana a'í'jna í Jacobo ti c'í'leen, ajta a'í'jna í José. Ajtahua'a seij 'í'ita'a huá'a jamuan pu a'utéveeca'a ti ayén ántehuaaca'a tijín Salomé. ⁴¹ A'ii mú á'u-jujhua'ane'eca'a í Jesús jamuan. Majta raatévaire'eca'a tí'ij a'ín a'utéveeca'a a'ujna já'ahua'a Galilea. Mé mu'íití mú

majta a'ut'é'uuca'a í mej jamuan a'ujnéj a'ánna Jerusalén.

Mara'avá'ana me'íjna í Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Tí'ij huateáchumua'areca'a, pu'uri teja'uré'ene a'íjna xicájra'a jetze matí'ij rí'í huaújruren. Yee ruijmua'a yee pu teja'uré'enejsin a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

⁴³Aj pu í ja'atí a'uré'ene jemin a'íjna í Pilato. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna í ja'atí tijín José. A'uu pu já'ahua'a é'eme'ecantaca'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Arimatea. A'í pu ajta huá'a jetze ajtéme'ecan a'íime í mej i'íjuési. Jé'ecan pu ve'ecán jín ti'ítéveeca'a a'íjna í José. A'í pu ajta rachú'eve'eca'a a'íjna xicájra'a jetze tí'ij Dios autéjcheni ti tiu'uta'ájta nainjapua íiyen chaanaca japua. A'í pu uhuateújca'ane í ru tza-jta'a. A'uu pu a a'uteájrupi a'u ti a'ut'éveeca'a a'íjna í Pilato. Aj pu í rájhuaviiri'i ti a'íin raatá'an ti ra'acájtini í Jesús, ti ari m'íichi.

⁴⁴Ajta a'íin í Pilato, jé'ecan pu a'ij te'utasej ti Jesús ari huamí'i. Aj pu í raatajé í hua'acapítan í mej rá'utatai í cúruu jetze. Raata'íhua'uri'i ti pua'a ayén ti'ayájnaca'a ti ari huamí'i. ⁴⁵Aj pu'í a'íin hua'acapítan ayén tiraata'ixaa ti ayén ti'ayájnaca'a. Tí'ij jí Pilato raatá'a a'íjna í José ti a'íin ra'acájtini.

⁴⁶Tí'ij jí á'uraa a'íjna í José ti cíix-uri á'unanan ti rí'en, ti naa tí'icuaína. Aj pu í ra'acájchuii a'íjna í m'íichi. Tí'ij jí ra'iré'e'íjcataca'a a'íjna jime'e í cíixuri. Ajta á'iyen a'uun ya'utéete a'ujna a'u mej ru'uré'ijche u tété'e í tetej tzajta'a. Ayee pu huaríj, tí'ij jí tetej aitéjmuaa ti sicírrara'a. ⁴⁷Majta me'ín í 'uuca, í María ti Magdala é'eme'ecan, ajta a'íjna María ti i'ináanajra'an a'íjna í José, a'íi mú raasej a'u ti ye'etéete.

Jesús pu huatarúj huá'a tzajta'a í m'íichite

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Tí'ij mú á'ume a'íjna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, a'íime í 'u-uca, a'íjna í María ti Magdala é'eme'ecan, ajta a'íin María ti i'ináanajra'an a'íjna í Jacobo, ajta a'íin Salomé, a'íi mú ti'ítíj huánanai ti naa teáar'e, tu'upi a'ará'a. Matí'ij me'ín huánanai, aj mú mi á'uju'un mej mi ra'acáamejra a'íjna í m'íichi. ²Yee ruijmua'ate'e yee, tí'ij auchén e'iré'eneesime'eca í xica, a'úu mú a'ará'a a'u ti e'evé'enami'ihuaca'a. A'ij pu jetze pí'tí'irici í xica ta'amuájca í itieeri. ³Ayee mú tiú'urihua'uraca'a tijín:

—¿A'ataqui seíjta'a ya'anxíira í tetej ti jín ujnámí'i í ti úucun tej ti uteároute?

⁴Matí'ij mauj ímuá e'evé'uju'uca'a meraasej ti pua'a a'íin tetej caí ché'e aitéjmuaa. Temua'a pu ti'ive'eca'a a'íjna ti a'itémuaaca'a. ⁵Aj mú mi a a'uteájrupi a'íjna ti aúucun matí'ij mi seíj huasej ti anú'ujcatii ri'íriinta'a. Temuaij pu pírici a'íjna. Tí'tí'ican pu te'ucáviiijcaa unú'ujcatii. Naa pu ti'icuaínavi'i te'ucáviiijcaa a'íjna í temuaij. Matí'ij mi temua'a jeíhua tiu'utátziin. ⁶Aj pu í a'íin ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu tí'tíziine'e. Mú'een xu yá'uhaunen se'íjna í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, í ti á'utataihuaca'a í cúruu jetze. Capu yu'u já'ahua'a. Pu'uri huatarúj. Casí'i. Xaasej íiyen mej ya'ujté. ⁷Sericu, setá'aj hua'utá'ixaate'en í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, seajta a'íjna í Pedro. Mú'een xu hua'utá'ixaate'en yee: “Tí nu'u a'íin amuacáí a'umé'e a'ame a'ánna Galilea tí'ij hua'uchú'eve'en. Ayen che'atá na'a té'eme tíj a'íin ari tihua'utá'ixaa mej nu'u a'uun yé'esejran.” —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í temuaij.

⁸Majta me'ín í 'uuca, temua'a mú tiú'ujviveeca'a, majta mej a'ij tité'uj-muajca. Aj mú mi huiráruáachejraa. Camu majta ja'atí huatá'ixaa, a'iné metí'itziine'eca'a.

**Jesús pu huatasejre a'ijna jemi
María ti Magdala é'eme'ecan**

(Jn. 20:11-18)

⁹Ayee pu tiuju'uríj a'ijna xicájra'a jetze í ta'amuájca í itieeri tí'ij a'íin Jesús huatarúj ti tapuá'arijme'eca a'ijna xicaj jetze ti amuájca. Amuacá pu huatasejre a'ijna jemi í María ti Magdala é'eme'ecan. A'ii pu a'íin pú'eene'en í mej tzajta'an seijre'eca'a í tiyáaru'use í mej aráhua'apua ará'axca ti hua'utamúari í Jesús.

¹⁰Ajta a'íin María, a'íi pu u á'ume ti tihua'utá'ixaate'en a'íimej í mej jamuan á'ujujhua'ane'eca'a í Jesús, í mej ruxieemijte'eca'a a'ijna jime'e ti Jesús huamí'i. Majta ruyeineca'a. ¹¹Majta a'íime, matí'ij ráamua'areeri'i ti ari nu'u a'íin María raasej a'ijna í Jesús, camu rá'atzaahuate'eca'a.

**Jesús huatasejre huá'a jemi í
mej hua'apua, í mej
jamuan á'ujujhua'ane'e**

(Lc. 24:13-35)

¹²Tí'ij jí Jesús ajtahua'a huatasejre hua'apuaca jemi matí'ij me'uun aujú'ucca a'ájna já'ahua'a a'u ti caí á'uchajta'a. Capu ché'e a'íi pú'eene'en í mej amuacá ramua'ajcaa. Mí ajta, a'ii pu pú'eene'en. ¹³Matí'ij mi a'ucíj mej mi hua'utá'ixaate'en í seica. Camu majta huá'antzaahuate a'íimej í mej hua'apua.

**Jíme'en í ti jín Jesús tihua'íjca
a'íimej í mej tiu'uta'aíjti'ire**

(Mt. 28:16-20; Lc.
24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Tí'ij ari jaítze'e huachúmua'ancaa, matí'ij huatéte'eca'a í meesa jetze í mej

tamuáamuata'a japuan seij ará'ase, ajtahua'a pu huatasejre a'ijna í Jesús. Tí'ij jí hua'ajté'axi a'ijna jime'e mej ra'antánaamua í ruxiejniu'uca, ajta a'ijna jime'e mej caí té'atzaahuate'eca'a. Ajta hua'ajté'axi a'ijna jime'e mej caí huá'atzaahuate'eca'a í mej raasej tí'ij ari huatarúj.

¹⁵Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Sericu mú'een. Se'ucíjxi'in nain japua í chaanaca. Setihua'utá'ixaate'e najjmi'ica í teite a'ijna i niuucari ti jín hua'irátuaasin. ¹⁶A'atí ti rá'atzaahuate'e a'ijna i niuucari, ajta huámuai'ivijhua, Dios pu ru'irátuaasin. Mí ajta, ti pua'a ja'atí caí rá'atzaahuate'e í niuucari, a'íi pu rajpuaijtzi a'ame. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

¹⁷Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee mú tiu'uyí'itihua'a muá'aju'u í mej té'atzaahuate'e. Neniúucajtze'e mú hua'utamúarite'esin í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Majta tí'ixaxa'ata'a muá'aju'u seica jime'e í niuucari í mej caí xi raayí'iti. ¹⁸Cu'ucuse mú muari'en í mej tiú'uche'evaca í rumuájca'a jime'e; me'ín cu'ucuse camu a'ij huá'aruuren. Na'ari ti pua'a huá'ave'eri mua'antiyé'en, capu ajta a'ij huá'aruuren. Ajta ti pua'a me'ín hua'ajtamúari'en a'íimej mej tí'icucui'i, majta mú rujni. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

Jesús pu antíraa í júte'e, u ta japua

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Jíme'en pu'u ayén tihua'utá'ixaa í tavástara'a, a'ijna í Jesús, aj pu i Dios ya'uví'iti u ta japua. An pu a'ujyeíjxi ri'iríinta'a a'ijna í Dios. ²⁰Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'eca'a, matí'ij mi a'ucíjxi nain japua í chaanaca. Metihua'a'ixaa nain jime'e í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin. Ajta a'íin í tavástara'a, a'íi pu hua'atéva'irihua'a. Ayee pu'u a'íin hua'atá'acare'e mej jaítze'e raayí'itihua'an caí méèj ja'atí. A'íj mú

jín ráamua'areeri'i í teite ti ayén ti'ayá-
naca'a a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a me'íjna
í mej Jesús jamuan á'ujjhua'ane'eca'a.

Ayee pu upuá'araca'a í yu'luxari ti ayén
ántehuaa tijín Marcos.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Lucas jíme'en í Jesuciriistu'u

Í ti jín a'utéjche ti tiu'utaxáj

1¹⁻² Mu'iití mú meri me'íjna jín autéjhuii mej rá'usiimua'an temua'a naa ti'itáj ti a'ij huaráj itejmi jemi, mej mi miyen titaatá'ixaate'en a'ij ti éene'e já'araa. A'ii mú a'íin pú'een í mej rují'i jín raasej, a'ii mú majta me'ín pú'een í mej tiu'utévai mej hua'utá'ixaate'en í teite í niucari ti Dios jemi é'eme'ecan. A'íi mú majta me'uun a'uté'uuca'a tí'ij huatasejre a'íjna í Jesús tíj na'a yú ti e'iré'ene.³⁻⁴ A'íi mú majta raateájtuaa itejmi jemi me'íjna í niucari.

Mí neajta inee, a'iné nu'uri á'atee nej niyen tí'inemua'ate temua'a naa ne'íjna jíme'e, ayée pu tiná'amitiejte'eca'a in-eetzi ti í'ixi'epi'ín nej timuaata'íti'i yu'uxari jetze na'íjmi'i tíj na'a ti'itáj ti a'ij huaráj pej pi ráamua'aree, mú'ee Teófilo, mi pej ve'ecán jín ti'itájvee, pej pi piyen tiráamua'aree ti ayén ti'ayajna a'ij mej meri timuaatá'ixaa.

Tí'ij nu'u a'íin ti tí'ivaire'e, a'íi pu nu'u raataxájtaca'a ti nu'u nu'ihuan a'íjna í Juan ti tí'itemuai'ihuan

⁵ Tí'ij a'íin Heródes auj ti'itáveeca'a rey jíme'e tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea, áa pu já'ahua'a e'echéjme'e se'j ti tí'ivaire'e teyujta'a. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Zacarías. A'íimej jetze pu ajtéme'ecan Abiatar mej jetzen huanéj. Ajta a'íin íra'ara'an, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Elizabét. Ajta, a'íin, a'íimej jetze pu ajtéme'ecan Aaron mej jetzen huanéj.

⁶ Rí'i mú tí'iteteitastaca'a í Dios jemi a'íime í mej hua'apua. Nain mú jín te'araúrate í ti tiu'uta'aíjtaca'a í tavástarata'a, ajta í ti jín tihua'íjca. Capu ti'itáj a'ij huá'aturaate'eca'a.⁷ Mí majta, camu

se'j tiyáujca'a a'iné capu ché'e rí'iríis-taca'a ti Elizabét tiyáuj á'ara'ani, a'iné mu'uri jéhua váujsicira'icaa a'íime í mej hua'apua.

⁸ Ayee pu'u ja'anáj tiráaruu a'íjna tí'ij auj ve'ecán jín tí'ivaire'eca'a í Dios jemi a'íjna í Zacarías, tí'ij raac'íi ti tiu'utévaire'en u teyujta'a seica jamuan mej tiraatámua'i'vejte'en í Dios.⁹ Matí'ij mi ra'antíhua'u me'íjna í Zacarías ti ij a'íin uteáruu u teyujta'a tí'ij a'uun cuaane'e huátaira í tavástarata'a jemi a'ij mej tí'ijri'irejca'a.¹⁰ Tí'ij ari teja'uré'ene a'atzaj mej pua'a ratá'iraca í cuaane'e, áa mú e'etiú'uuca'a í teite á pua'acié, meténiu-usime'e í Dios jemi.

¹¹ Aj pu i se'j huatasejre í Zacarías jemi tí'ij a'uun teyujta'a unú'ujveeca'a. A'uu pu rí'iríinta'a pújme'en a'utéveeca'a a'íjna jetze mej japuan ratá'iraca í cuaane'e a'íjna í tevi ti huatasejre í Zacarías jemi.¹² Tí'ij raasej, temua'a pu tiu'utáziin a'íjna í Zacarías. Jé'ecan pu rátziiine'eca'a.

¹³ Ajta a'íin ti huatasejre, a'uu pu ta japua tí'ivaire'eca'a í tavástarata'a jemi. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Zacarías, capej tí'itziine'e. Dios pu ráanamujri'i a'ij pej tiu'utéjniu u jemin. Ayee pu hui té'eme íjii, mi sej na'íjmi'i, a'íjna í Elizabét, a'íi pu tiyáuj a'ame mú'etzi jemi. Ayee pu nu'u rux-e'leve'e pej nu'u piyen tiraatámua'ati tíjín Juan.

¹⁴⁻¹⁵ Jé'ecan rí'i timuaatá'asin, pajta huatá'atemua'ave'esin pe'íjna jíme'e í pa'ari'i. Majta í teite, jéhua mú huataújtemua'ave'esin me'íjna jíme'e tí'ij huanú'ihuan í pa'ari'i, a'iné ve'ecán pu jín ti'itevée a'ame í tavástarata'a jemi. Ché'e nu'u caí nahuáj ye'e nusu tejuin. Tí'ij hui huanú'ihuan ti yú a-ca'ití a'ame, a'íin xiéjnui'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu jetzen ru'uté'aa.¹⁶ Ayee pu ca'aníjra'a hua'utá'asin mu'icáca a'íimej í mej Israél jetze ajtéme'ecan mej mi

majtáhua'a raataxí'eve'en í ruvástara'a í Dios í mej mejmí'i mé rúurie.

¹⁷ A'íi pu hui amuacá huamé'e a'ame caí í tavástara'a. Ayee pu che'atá na'a a'íjna jetze pu araujca'anée a'ame í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios t'íj a'íin te'araujca'anejca'a í Elías a'íjna ti ajmí'i t'íixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ajta ayée pu che'atá na'a te'entiújmua'aréere a'ame t'íj te'entiújmua'areerca'a í Elías. A'íi pu rí'i huá'aruuren a'ímej í mej huá'avaujsimua'a pú'een í ti'íríi mej mi majtáhua'a hua'utaxí'eve'en í ruyaujmua'a. Majta a'íime í mej caí huá'atza-huate'e í ruvaújsimua'a, a'íi pu rí'i huá'aruuren mej mi miyen rí'i mé titeumuámua'aree muá'ara'ani mat'íj a'íime í mej rí'i t'íiteteite. Ayee pu huárini t'íij rí'i huá'uruuren í teite mej mi ra'an-curé'evi'itín í tavástara'a. —Ayee pu'u tiraata'ixaa.

¹⁸ Aj pu i Zacarías ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna ti jemin huataseíjre t'íijn:

—A'íné ye'í t'íiri'iri nej ráamua'aree ti pua'a ayén ti'ayajna nusu caí, a'íné nu'uri vástacira'i inee. Ajta, a'íin ti nee jamuan, pu'uri ajta ucarij.

¹⁹ Aj pu i a'íin ti t'íivaire'e í tavástara'a jemi, ayée pu tiraata'ixaa t'íijn:

—Ayee nu ántehuaa inee t'íijn Gabriel. A'u u nu a'utéjvee Dios ti é'eseíjre'e. A'íi pu neja'uta'íteca'a nej yetanén, nej ni timuá'ixaate'en ne'íjna jime'e í niucari í pej jín huatá'atemua'ave'esin.

²⁰ T'íj íjii, í pej caí té'antzaahua a'íj nej timuaatá'ixaa, capej ché'e ataniúuve'e pua'amé. Ni capu ché'e ri'íríista a'ame pej tiu'utaxáj ti yú auca'tit' a'ame ajta na'a caí huanú'ihuan í pa'ari'i. Aj pu araurastejsin a'íj nej timuaatá'ixaa. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Gabriel.

²¹ Majta me'ín í teite, méjchu'eve'eca'a me'íjna í Zacarías a'atzaj ti huiráame u teyujta'a. Ayee mú t'íiru'ihua'uraca'a a'íquí 'een jín ari

á'atee ti mú anú'ujvee. ²² T'íij jí xaa huirájraa. T'íij huirájraa, capu ché'e ri'íríistaca'a ti tiu'utaxáj. Ayee pu'u rumuájca'a jín tihuá'a'ixaate'eca'a a'íné capu ché'e ri'íríistaca'a ti huatániuni. A'íj mú jín ráamua'areeri'i ti ti'it'íj huataseíjre í jemin u teyujta'a.

²³ T'íij ra'antipua'ajte ti raac'íi ti tiu'utévaire'en u teyujta'a, ti'íquí á'uraa í ruche. ²⁴ T'íij jí autájucataca'a a'íjna í íra'ara'an í Elizabét. Aj pu i huateúravaataca'a a'ujna u ruche. Ayee pu á'atee ti caí huiráaye'icaa í ruchi'itá a'achú cumu anxíj máxcira'i jime'e. ²⁵ Ayee pu t'íimua'ajca t'íijn:

—Tavastara'a pu hui ayén náaruu ineetzi. Pu'uri ayén tira'aránajcheca'a ayén náaruuren nej ni caí ché'e t'íitevi'ira'a í teite jemi ne'íjna jime'e nej caí tiyaúj ná'ara'ani.

T'íij nu'u a'íin ti t'íivaire'e u ta japua, a'íi pu nu'u raataxájtaca'a ti nu'u nu'ihuan í Jesús

²⁶ T'íijta tejauumé'eca arájsevi máxcira'i, Dios pu raata'íteca'a a'íjna í Gabriel ti u a'atanén a'ujna Nazarét, chajta'a ti jetzen ajtéme'ecan a'úu ti huatacá'a Galilea. ²⁷ Raata'íteca'a ti u a'atanén áa ti é'eche a'íjna í María í ti ari t'ímua'a huatéviche'esin a'íjna jamuan í José, a'íj ti jetzen huanéj í David teecan. Capu xi ja'ati jamuan huáhuui a'íjna í María.

²⁸ T'íij jí a'uun a'uteájrupi a'u ti é'eche. Aj pu i a'íin ti t'íivaire'e í tavástara'a jemi, ayée pu tiraatateújte t'íijn:

—Aja'imí, María, mi pej Dios jemi te'ancuré'asin. Tavástara'a pu á jemi huatéjvee.

²⁹ Jé'ecan pu utéevatzi í tzajta'an t'íij ayén tiraata'ixaa. Jéihua pu t'íimua'a-jca a'íquí huataújmu'a'a í niucari ti raataxájtaca'a.

³⁰ T'íij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í ja'ati t'íijn:

—Capej tí'tziine'e, María. Mú'ee pe rí'i raatá'a í Dios. ³¹Mú'ee pe a'utáju-cata. Mú'ee pe tiyaúj pua'amé, teáata-can. Ayeé pej raatámua'ati tijín Jesús. ³²Ajta, a'íi pu ve'ecán jín ti'litevé'e a'ame. Ayeé mú hui majta raatamuá'amuat'e muá'aju'un tijín Yaujra'an í Dios ti nain jín antiújmua'aree. Ajta, Dios ti talivástara'a, a'íi pu raatá'asin ti te'en-teáruete a'íjna jime'e ti David teecan jín ti'litevéeca'a. ³³Ajta a'íin pu tihua'uta'aljite'esin tíj na'a rusén jime'e a'ímej jemi í mej Jacobo jetze huanéj. Ajta capu ja'anáj íra'antipua'ari ti a'íin tihuaíte'e a'ame. —Ayeé pu'u tiraata'ixaa.

³⁴Tí'ij jí ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í María tijín:

—A'iné tí'iri'iri ti ayén teja'uré'enen a'iné canu ja'anáj teáata'a jamuan huáhuui.

³⁵Ajta a'íin ti tí'ivaire'e í ta japua, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—A'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu á jetze rávaijtzí. Ajta a'íjna jime'e ti muaacánajsin, a'íj pu jín, a'íjna í pa'ari'i ti nul'ihuan, tavástara'a pu hu-ateúra'ate'esin. Ayeé mú majta raatamuá'amuat'e muá'aju'un tijín Yaujra'an í Dios.

³⁶'Ajta a'íin a'ihuáara'a, a'íjna í Elizabét, a'íi pu hui tiyaúj a'ame tíj ajta ari ucarij. Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a tijín yee ti caí ché'e ri'írí tiyaúj á'ara'ani. Mí ajta, pu'uri á'atee arájsevi máxcira'i ti autájuca.

³⁷'Ayeé pu'u, a'iné nain pu tí'iri'iri í Dios jemi. Capu mé'e é'e ti'tíj ti muári'eri í jemin.

³⁸Tí'ij jí María ayée tiu'utaniú tijín:

—Nain nu jín tiraatévaire'esin í nevástara'a. Ché'e ayén teja'uré'ene a'íj pej peri tinaatá'ixaa. —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í María.

Tí'ij jí á'uraa a'íjna í ti tí'ivaire'e í ta japua.

María pu nu'u rúumuaarin í Elizabét

³⁹A'ájná'imua, ca'anacan pu á'ume í María já'ahua'a chajta'a jetze jirí ti e'evé'eca a'úu ti huatacá'a u Judea. ⁴⁰Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti é'eche a'íjna í Zacarías. Tí'ij jí a'uteájrupi u chí'ita, aj pu i raateatújte a'íjna í Elizabét.

⁴¹Ajta a'íin í Elizabét, tí'ij ráanamua-jri'i ti raateatújte í María, tí'iquí huataújrureajxi í pa'ari'i í jucaatze'en. Tí'ij jí a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, jemin pu huateájturaa í Elizabét jemi. ⁴²Tí'ij ayén huaríj, Elizabét pu a'uj-ca'anéecan jín raatá'ixaa a'íjna í María. Ayen tijín:

—Dios pu rí'i timuaatá'a mú'eetzi mecaí í seica í 'uuca. Ajta pu rí'i tiraatá'a í pa'ari'i ti arájca í muá'ajucaatze'e.

⁴³'¿A'iné ti i Dios ayén rí'i tinaatá'a ti ayén mú a'uvé'emej neetzi jemi í náa-najra'an í nevástara'a? ⁴⁴Jíme'en nu'u ráanamua-jri'i pej naateatújte, aj pu i huataújrureajxi í pa'ari'i ti arájca í ne-jucáatze'e. A'íi pu huataújtemua'ave.

⁴⁵'Rí'i pu timuaatá'a a'iné mú'ee pe rá'atzaahuat'e ti ayén araúrasten a'íj ti tavástara'a timuaatá'ixaa. —Ayeé pu tiraata'ixaa a'íjna í Elizabét.

⁴⁶Ajta a'íin í María, ayée pu tiu'utaniú tijín:

Jé'ecan pu rí'i tinaateájtuaa í ne tzajta'a í nevástara'a.

⁴⁷⁻⁴⁸Ajta nexiéjniu'uca pu rutémua'ave'e í Dios jemi ti nu'irájtuaa a'iné a'íi pu ramua'areereca'a í nej caí a'íj tí'ijviicua'i, inee i nej ravaire'e.

Ijii ti yú auca'ití a'ame, naíjmi'i í mej teemua, ayée mú tiu'utaxájtta neetzi jime'e yee Dios pu rí'i tinaatá'a.

⁴⁹Ayeé mú tí'ixáata muá'aju'u me'íjna jime'e tijín pu'uri Dios jeíhua ayén tí'itíj jín náaruú ti i'írí'en a'íjna jime'e í ti raayí'iti í rumuári'er-i'ire'ara'an jime'e.

Ché'le rí'i mé'e tejuá'a á'ara'ani í ti jín ántehuaa.

⁵⁰ A'íi pu huá'acu'uve naíjmi'lica í teite a'achú mej caj pua'amé í mej rá'aste.

Tíj mena'a mej amucaí huatasej're, ti yú auca'ití a'ame, a'íi pu huá'ancu'uvajxi'isin.

⁵¹ Ve'ecán pu jín tiu'umuá'riej í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e.

A'íi pu hua'antimuá'iti a'imej í mej á'u-jtzaahuate'e í rutevij jime'e.

⁵² Ajta a'íime í mej tí'ajta, a'íi pu huá'ar-í'iri'li í mej jín títetat'é'eca'a.

Mí majta a'íime í mej caí a'ij tí'jviicua'i, a'íi pu tihua'anteárujte ve'ecán jime'e.

⁵³ Ajta a'íime í mej tiejcuca'a, a'íi pu rí'i tihua'utá'a tí'tíj jime'e ti rí'en.

Majta a'íime í mej chíjteaani pú'een, a'íi pu hua'uta'íteca'a mej á'uciine mecaí tí'tíj anú'a'in.

⁵⁴ A'íi pu hua'utévai a'imej í mej Israél jetze é'eme'ecan, a'íime í mej ravaire'e.

A'íi pu ra'utámua'areeri'li í ti jín te'ataújratziiri'li nu'u huá'ancu'uvajxi'in tíj na'a rusén jime'e a'imej í mej Abraham jetze airáane.

⁵⁵ Ayee pu tiuju'uráj a'ij ti ajmí'li tihua'utá'ixaa a'imej í tavaújsimua'a teecan.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í María.

⁵⁶ Ajta, a'íin í María, a'úu pu á a'uteájturaa a'achú cumu hua'íca máxcira'li jaman í Elizabét. Tí'ij jí á'uraa í ruche.

Tí'ij nu'u ari

huanú'ihuaca'a a'íjna í Juan

⁵⁷ Tí'ijta teja'uré'ene ti tiyaúj á'ara'ani í Elizabét, teáatacan pu tiyaúj já'araa. ⁵⁸ Majta í teite í mej vejli'li antachéejme'ecaa, majta ihuáamua'ame'en í pa'ari'li vaújsimua'a, a'íi mú cur'éeci'ixi matí'ij ráamua'areeri'li ti rá'ancu'uvajxi í

tavástara'a. Aj mú mi huataújtemua'ave í jemin.

⁵⁹ Tí'ij tejauumé'eca aráhuaica xica jetze ti huanú'ihuaca'a, a'íi mú á'u-ju'un mej mi ra'antisíjche í naviira'an í pa'ari'li. Majta, ayée mú raatamuá'a-muacujca'a tíj ántehuaaca'a í táatajra'an í pa'ari'li. ⁶⁰ Ajta a'íin náanajra'an, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu ayén ántehuaa a'ame tíjín Zacarías, ayée pu'u ántehuaa a'ame tíjín Juan.

⁶¹ Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'iné ti i. Capu mé'e ja'ati ti ayén ántehuaa ti ajtémecan mú'ejmi jemi.

⁶² Matí'ij mi rumuájca'a jín raata'íhua'uri'li í táatajra'an mej mi ráamua'aree a'ij ti ye'li tí'ijxe'eve'e ti ayén ántehuaa á'ara'ani.

⁶³ Ajta a'íin táatajra'an, a'íi pu tí'tíj taabla hua'utáhuaviiri'li ti jetzen ra'uyú'uxan a'ij ti ántehuaa a'ame. Aj pu i ayén tira'utéyu'uxaca'a tíjín: “Ayee pu ántehuaa tíjín Juan.” Jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej í teite.

⁶⁴ Jíme'en pu'u ayén tira'utéyu'uxaca'a, aj pu i huatári'iristareca'a ti tiu'utaxáj. Tí'ij í a'utéjche ti huatéjniuuni í Dios jemi; rí'i pu tiraatá'aca. ⁶⁵ Tí'ij ayén tiuju'uráj, jé'ecan pu utéevatzí í huá'a tzajta'a a'imej í mej á vejli'li antachéejme. Ajta nainjapua a'uun ti jírí a'ucaíjme, Judea ti jetzen ajtémecan, jé'íhua mú tí'iru'ixaate'eca'a a'ij ti tí'tí huaríj. ⁶⁶ Ja'ati ti na'a ti ráamua'areeri'li, ayée pu tí'ihua'uca'a tíjín:

—¿Tí'itaqui pu'éene'e a'ame a'íjna í pa'ari'li?

Ayee mú tí'ihua'uca'a, a'iné tavástara'a pu ravaire'eca'a í pa'ari'li.

Chuúicare'ara'an í Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, Zacarías pu jemin huatéejturaa, í ti táatajra'an pú'een í pa'ari'li. Tí'ij

jí ayén tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan. ⁶⁸ Ayen tijín:

Miche'e rí'i tiraatá'an í tavástar'a, í huá'a Dios a'fime í mej Israel jetze ajtéme'ecan,

a'fjna jime'e ti ari huatasejre, ajta ari hua'irájtuaa í ruteítestemua'a.

⁶⁹ A'fí pu hui sejí te'enteároute, sejí ti huá'a jetze ajtéme'ecan í teítestemua'ame'en í David teecan.

A'fí pu tu'irátuaasin itejmi í rumuári'er-í'ire'ara'an jime'e.

⁷⁰ Ayee pu Dios ajmí'i te'ataújratiiri'i.

Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'fime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, a'fime í ti Dios huateúra'ate.

⁷¹ Ayee pu hui huaríj ti ij tu'irájtuaani, mej mi caí taamuá'itín a'fimej í mej tájcha'íire'e, naíjmi'i a'achú mej pua'amé í mej caí tasejracu.

⁷² Ayee pu ajta huaríj ti ij hua'acu'uvée í tavaújsimua'a teecan,

ajta ti ij ra'utámua'aree í niuucari ti hua'utá'a tzáahuati'ira'a jime'e, ti mé'e jauu'á'a í ti jín ti'ihuaúrijca.

⁷³⁻⁷⁵ Ayee pu te'ataújratiiri'i tzáahuati'ira'a jime'e a'fjna jemi í tayá'upuaci'i, a'fjna í Abraham teecan,

ti ij tu'irájtuaani a'fimej jemi í mej tájcha'íire'e, mej mi caí ta'antipua'ajte'en,

tej tij raatévaire'en tej caí tí'itziine'e, tej ti tiyen urarí'ene'e tá'ara'ani í tatzajta'a,

teté'aj tiyen xí'epi'in rijcaa í Dios jemi nain xicaj tzajta'a, a'achú tej pua'a á'ateeri.

⁷⁶ Pajta mú'ee niyauj, ayée mú muaatámua'atzi tijín Tí tí'ixaxa'a a'fjna jetze me'ecan í ti nain jín antiújmua'aree.

A'iné mú'ee pe amuacá huamé'e pua'amé caí í tavástar'a patá'aj rí'i huá'uruuren í teite.

⁷⁷ Mú'ee pe tihua'utá'ixaate'esin a'fimej í teítestemua'ame'en í tavástar'a a'íj ti a'fín tihua'irátuaasin,

a'fjna jime'e ti tihua'utá'uuni'ira í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

⁷⁸⁻⁷⁹ Ayee pej rini a'iné jé'ecan pu tá'acu'uve í taDioj.

Amí pu yé ve'ecánejsin íyey chaanaca japua tí'ij táamuare itejmi.

A'uu pu hui nain xicaj tzajta'a tátzave'e a'ame ti ij huanéeri'icí á'ara'ani temua'a naa a'fimej jemi í mej huachéjme tíca'amiste'e,

a'fimej jemi í mej tí'itziine'e a'fjna xicájra'a mej jetzen cui'ini, mej yee cumu tíca'amiste'e mú seijre'e.

A'fí pu ajta taatá'itíira tej ti rí'i tí'itechejca.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Zacarías.

⁸⁰ Ajta a'fín í pa'arí'i, a'fí pu huavé'ese.

Ajta ru tzajta'a huateújca'ane. A'uu pu é'echejca'a a'u ti caí mé'e é'e tí'itíj ajta na'a caí huatasejre'en jéjre'e a'fimej jemi í mej Israel jetze ajtéme'ecan.

Tí'ij nu'u ari huanú'ihuaca'a a'fjna í Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 A'ajná'imua, tí'ij a'fín tí'iteveeca'a í rey jime'e a'fjna í Augusto ti ajta ayée ántehuaaca'a tijín César, a'fí pu tíraata'ájtaca'a mej mi ahuaújyu'uxan mej mi hua'uté'itien naíjmi'ica mej a'uun a'uchéjme tíj na'a a'u ti tejé'ajta. ² Ayee pu tiu'uríj tí'ij auj Cirenio tí'iteveeca'a tajtuhuan jime'e a'fjna u Siria. A'fí pu a'fín pú'eene'e ti hua'uta'íteca'a í mej amuacá hua'uté'itíe. ³ Majta me'ín í teite, naími'i mú a'ucíjxi a'u mej é'eme'ecan mej mi a'ahuaújyu'uxa.

⁴ A'íj pu jín, a'fín José pu huirájraa a'ujna Nazarét, Galilea jetze ti ajtéme'ecan. A'uu pu a'ará'a u Judea, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Belén.

A'uu pu ja'unú'ihuaca'a a'íjna í David teecan, a'íjna ti ajmí'i ti'itéveeca'a í rey jime'e. A'iné a'íj pu jetze huanéj a'íjna í José, a'íj pu jín a'uun á'uraa. ⁵Ajta pu a'íin á'uraa í María a'íjna jamuan í José ti ra'ancuré'evi'iti. Ajta a'íjna í María, pu'uri autájucaca'a.

⁶A'uu mú a'uté'uuca'a t'íj te-ja'uré'ene í xica ti jetzen huanú'ihuaca'a í pa'ari'i. ⁷A'íj pu jín tiyaúj ja'araa amuaaícan jime'e. Teáataca'a í pa'ari'i. Cíxuri pu jín racá'ijcataca'a t'íj huanú'ihuaca'a. A'íj pu jetze ra'atéete ti'tíj jetze ciyej ti atécun a'u mej ye'emuaate tejé'ecua'aca a'iné camuché'e ú'uvejricica'a cuaartu tzajta'a mej me'uun a'uteároute.

Í mej nu'u cáne'axi tiseíjraca'a

⁸A'ujna vejli'i u Belén, seica mú a'uté'uuca'a cáne'axi mej tiseíjraca'a. A'uu mú e'etáxa'iirihua'a huá'a jamuan. ⁹Tí'íj jí seíj pu huataseíjre ti ta japua tí'ivaire'e tavástar'a'a jemi. Jíme'en pu'u huataseíjre, aj pu i a'íin tavástar'a'a á e'etatátzavajraa huá'a jemi í mej e'e-jteí. Majta me'ín cáne'axi mej seire'e, temua'a mú jeíhua tiu'utátziin. ¹⁰Ajta ayén tihua'utá'ixaa a'íjna ti ta japua tí'ivaire'e tíjín:

—Caxu tí'itziine'e. Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej neatá'aj niuucari amuaatá'ixaate'en í sej jín huataújtemua'ave'esin jeíhua, ti ti'ivaire'e a'ame para naíjmi'ica jemi.

¹¹Ijii, a'ájna chajta'a David teecan ti jetzen é'eme'ecan, mú'ejmi jime'e pu hui ja'unú'ihuaca'a a'íjna ti amua'irátuaasin. A'ii pu a'íin pú'een í Círistu'u, í tavástar'a'a, a'íjna ti Dios ra'antíhua'u.

¹²Ayee xu éeni'ici'e ramua'aréeren a'íj ti éene'e a'íin pú'een. A'uun xu yé'e-teuni í pa'ari'i, cíxuri jín caícatzi'ihua. A'uu pu araca'tí'í a'ame ciyej jetze ta'atécun, ye'emuaate mej jetzen té'ecua'aca.

¹³Jíye'itzi mú jín jeíhua huataseíjre a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e me'íjna jemi í seíj. Mat'íj mi naíjmi'i rí'i tiraateájtuaa í tavástar'a'a. Ayee mú tiu'uxájtaca'a. ¹⁴Miyen tíjín:

Tiché'e rí'i tiraatá'an í Dios ti huápi'i naa seíjre'e í ta japua.

Ajta íyven chaanaca japua, miché'e rí'i tí'itechéjme'eni í teite í ti Dios rí'i tihua'utá'asin.

Ayee mu'u tiu'utaxájtaca'a.

¹⁵Mat'íj mi a'ucíj a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. Majta me'ín í mej cáne'axi tiseíjraca'a, ayéé mú tiu'utaú'ixaa tíjín:

—Tiché'e u á'uju'un a'ujna Belén tetá'aj ya'useíj a'íjna a'íj ti huaríj í ti taata'ixaa í tavástar'a'a.

¹⁶Mat'íj mi ca'anacan u á'uju'un. A'uu mú yá'uteu me'íjna í José, majta María, majta í uneeca'i. A'uu pu ciyej jetze aráca'atii, ye'emuaate mej jetzen té'ecua'aca. ¹⁷Mat'íj raaseíj í pa'ari'i, aj mú mi hua'utá'ixa í teite a'íj ti a'íin tihua'utá'ixaa ti huá'a jemi huataseíjre, a'íj ti tihua'utá'ixaa a'íjna jime'e í pa'ari'i ti huanú'ihuaca'a.

¹⁸Majta me'ín í mej huá'unamua-jri'i a'íj mej tí'ixajtaca'a a'íime cáne'axi mej tiseíjraca'a, naími'i mú rí'i naa tihua'utaseíj.

¹⁹Ajta a'íin í María, a'íi pu rú'avaataca'a í ru tzajta'a. Jéíhua pu tí'imua'ajca a'íj ti ti'tí'í huaríj huá'a jemi. ²⁰Mat'íj mi a'ucíj a'íime cáne'axi mej tiseíjraca'a. Jé'ecan maújtemua'ave'e í Dios jemi, majta rí'i tiraatá'a niuucari jime'e a'íjna jime'e í mej ráanamua-jri'i, majta í mej raaseíj. Naími'i pu ayén teja'uré'ene a'íj ti tihua'utá'ixaa í tavástar'a'a.

Mej nu'u u ye'utaseíjrataca'a í Jesús u teyujta'a

²¹Tí'íjta tejauumé'eca aráhuai'a xica jetze, tí'íj i teja'uré'ene í xica mej jetzen ra'antisíjchi í naviira'an í ti jetzen te'evi'í í pa'ari'i. Mat'íj mi miyen

raatamuá'a tijín Jesús, tǵ ayén amuacáican tiraata'ixaa a'ǵjna í seǵj ti ta japua tí'ivaire'e.

²² Tǵijta ari teja'uré'ene ja'anáj matǵj pua'a íihuaca a'ǵj ti ye'í té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, matǵ'ǵj mi me'ájna ya'uví'ti me'ájna Jerusalén mej mi u ya'utaseǵjrata í pa'ari'i u teyujta'a í tavástar'a'a jemi. ²³ Ayee mú huarǵj, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tijín: “Ayee pu tiú'ujxe'leve'e mej ya'utaseǵjrata í tavástar'a'a jemi naǵjmi'lica a'achú mej pua'améca í mej amuaaté'ee muaanúnu'ihuaca'a í tí'irí í mej teteca.”

²⁴ Majta tiu'utámuai'ivejtan a'ǵj ti ajta té'eyu'usi'i a'ǵjna jetze ti jín tihua'u'itii-iri'i í tavástar'a'a. Ayen tijín: “Miche'e hua'apuaca huatámuai'ivejta í cucui'ise na'ari hua'apuaca í jáamua'ise.”

²⁵ A'ájná'imua, seǵj pu a'uun e'echéjme'e a'ájna Jerusalén. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Simeón. Rǵ'i pu tí'ití'ujcha'iica'a í Dios jemi. Ajta jeǵhua pu rá'astejca'a í ruye'irá. A'ǵj pu tí'ǵjchu'leve'eca'a a'ájna xicájr'a'an jetze ti jetzen Dios huá'ancu'uvajxi'isín a'ǵmej í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Ajta a'ájn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ǵj pu jemin huateájturaa.

²⁶ A'ájn xiéjniu'ucare'ara'an ayén tiraata'ixaa ti nu'u caí mǵ'ini caí xi huataseǵjre'en í Cǵrǵstuu, ti tavástar'a'a ye'uta'ítí'i. A'ǵj pu nu'u Simeón rasejran. ²⁷ Tǵ'ǵj jí í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'anǵjra'a raatá'a a'ǵjna í Simeón ti a'uun a'atanén u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. Majta me'ájn í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, a'úu mú majta a'ará'a u teyujta'a mej mi miyen ráaruuren í pa'ari'i a'ǵj ti tiú'ujxe'leve'e mej mi ra'ará'asten í ruye'irá. ²⁸ Aj pu i a'ájn Simeón ra'ancuré'echui a'ǵjna í pa'ari'i. Tǵ'ǵj jí rǵ'i tiraatá'a í Dios tijín:

²⁹ Nevástar'a'a, pu'uri rǵ'irí pej naatá'an nej nexiéehua huámǵ'ini, a'iné pepu'uri ra'ará'aste a'ǵjna í pej jín te'atá'aratziiiri'i ineetzi jemi i nej muavaire'e.

³⁰⁻³¹ A'iné nejǵ'i nu jín raaseǵj a'ǵjna í pej jín tu'irátuaasin, a'ǵjna í pej yen raateájtuaa metǵ'iseǵiraca'a naǵjmi'í í teite a'achú mej pua'amé yen huachéjme íiyen chaanaca japua.

³² A'ǵj pu hua'atátzavi'ira a'ame temua'a naa a'ǵmej í mej caí Israel jetze ajtéme'ecan mej mi caí ché'e miyen 'eene'en matǵj a'ǵime í mej huachéjme tíca'amiste'e.

Ajta a'ǵj pu hui ve'ecán jín tíhua'uta'ajte'esin í á'ateitestemua'a, a'ǵime í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ǵjna í Simeón.

³³ Jé'ecan mú naa rǵ'i tira'utaseǵj í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i a'ǵjna jime'e a'ǵj ti tiu'utaxájtaca'a í pa'ari'i jime'e.

³⁴ Tǵ'ǵj jí Simeón rǵ'i tihua'uteájtuaa. Tǵ'ǵj jí ayén tiraata'ixaa í María, í naánajra'an í pa'ari'i tijín:

—Casi'i, ayée pu tiú'uxi'epi'intari'ihuaca'a ti a'ǵjna pa'ari'i jime'e. Mu'ití mú ve'ecán jín tite'enteárutixi'isín a'ǵime í mej Israel jetze ajtéme'ecan, ajta mu'iicáca pu té'ari'ira í mej jín títetateí. A'ǵj xu jín siyen tiráamua'aree ti ayén té'eme a'iné jeǵhua mú ratǵ'i.

³⁵ Ayee pu té'eme tí'ǵj mé jéjre'e seijre'e a'ǵj mej tí'imua'atze í teite mému'ití. Ajta mú'eetzi, ayée pu che'atá na'a tímu'uhuatacu'ini í á'a tzajta'a cumu ti ja'ati mua'antéjtzeti nahuaa jime'e. —Ayee pu tiraata'ixaa.

³⁶ Seǵj pu ajta vejli'i huatéveeca'a ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Í'íta'a pu pú'een ti ayén ántehuaa tijín Ana. Pu'uri ucarij. A'ǵj pu yaujra'an pú'een a'ǵjna í Fanuel, í ti Aser jetze ajtéme'ecan. A'ǵjna í Í'íta'a, ayée pu á'atee ti víiche'e a'achú cumu aráhua'a-

pua nine'ira'a. Tí'ij jí huamí'i í cí-na'ara'an. ³⁷ Tí'ij jí ruséijta já'araa. Jéihua pu ari á'atee ti ayén rusefj. Ajta pu'uri ayén ucarij na'a cumu muáacuate japuan muáacua nine'ira'a. Capu ajta ja'anáj huiráaye'icaa u teyujta'a sino a'úu pu rí'i tiratá'acare'e í Dios jemi nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a. Ajta pu rú'itzi'ive'eca'a, ajta téníúuve'e í Dios jemi.

³⁸ Jíme'en pu'u raatapuá'ajtaca'a í Simeón ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu i a'fín a'uré'ene a'fimej jemi. Tí'ij jí rí'i tiraatá'a í Dios. Tí'ij jí a'utéjche ti hua'utá'ix-aate'en í teite a'fjna jime'e í pa'ari'i. A'fime í teite, a'ii mú a'fín pú'een í mej rachú'eve'eca'a ti Dios hua'irájtuaani naími'i a'uun mej Jerusalén huachéjme.

Mej nu'u huaré'aci u Nazarét

³⁹ Majta me'fín í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, matí'ij nain jín te'ará'aste a'ij ti té'eyu'usi'i a'fjna jetze ti jetzen tihua'utiiri'i í tavástara'a, matí'ij mi a'ucfj a'ájna já'ahua'a Galilea. A'uun mú a'utanej u Nazarét, a'u mej é'e-me'ecan. ⁴⁰ Ajta a'fín í pa'ari'i, a'fí pu huavé'ese, ajta huatéjca'ane. Jé'ecan pu rí'i mé teúumua'arejca'a. Ajta pu Dios rí'i tiratá'acare'e.

Pa'ari'i ti nu'u a'uun e'irácacii u teyujta'a

⁴¹ Majta a'fime í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, tí'ij pí na'a nine'ira'a jetze, a'úu mú a'atánineica'a a'ánna Jerusalén mej mi ra'utamua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'a yaujmua'a mej anáat'éee maaanúnu'ihuaca'a.

⁴² Tí'ij ari rájcha'íica'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a a'fjna í pa'ari'i, a'fime vaújsimua'ame'en, a'úu mú á'uju'un mej mi tiú'uyesten í ruyel'irá jime'e. ⁴³ Tí'ij te'upuá'areca'a í mej tiu'uyé'este,

matí'ij mi huaré'aci para a'ujna mé é'eche. Ajta a'fín í pa'ari'i, a'úu pu a'uteájturaa a'ájna Jerusalén.

Majta me'fín í vaújsimua'ame'en, camu ramua'areereca'a. ⁴⁴ Ayeé mú tí'imua'a-jca tíjfn: Huá'a jamuan pu huaméj í seica í mej ta jamuan huajú'ucaa. Mu'uri sefj xicaj á'atee mej miyen titeejú'ucaa. Matí'ij mi autéjhuii mej ráahuauni huá'a tzajta'a í teite, ajta a'fimej jemi í mej huá'a jamuan huajú'ucaa. ⁴⁵ Matí'ij caí ráateu, matí'ij a'uun huaré'aci a'ájna Jerusalén mej mi ráahuauni.

⁴⁶ Mirá'atee a'achú cumu huaíca xicaj mej rahuauhuau. Matí'ij mi xaa ráateu. A'uun pu unú'ujcatii u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. A'uun pu a'utacacii huá'a jamuan í mej tí'imua'ata. A'fimej pu namuajraca'a, ajta tihua'íhua'ura. ⁴⁷ Majta me'fín í mej ráanamujari'i, naími'i mú naa rí'i tira'utasefj me'fjna jime'e ti temua'a naa tiyau'itiée já'araa a'ij mej tiraata'ixaa, majta me'fjna jime'e a'ij ti a'fín tiu'utaxájtaca'a.

⁴⁸ Majta me'fín í vaújsimua'ame'en matí'ij raasefj ti huá'a tzajta'a jé'ejvee, jé'fhua mú a'ij ra'utasefj. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa í náanajra'an tíjfn:

—Niyauj, ¿a'iné 'een jín piyen taruure? Tu'uri á'atee tej muahuauhuau inee, ajta a'atáata. Jé'ecan tu a'ij pua'a te'etamua'ate mú'eetzi jime'e.

⁴⁹ Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjfn:

—¿A'iné 'een jín siyen tí'inehuauhuau? ¿Ni qui secaí ramua'aree ti ayén tiú'ujxe'eve'e nej niyen te'evé'enmua'areere íiyu niTáata chí'ij jetze?

⁵⁰ Majta me'fín, camu a'atzu me'fín yaú'itiée muá'araa a'ij ti tihua'utá'ixaa.

⁵¹ Tí'ij jí á'uraa huá'a jamuan í ruvaújsimua'a. Matí'ij mi me'uun a'ucáane u Nazarét. Ajta a'fín, a'fí pu huá'antzahua í ruvaújsimua'a. Ajta a'fín náanajra'an, a'fí pu nain teú'avaataca'a í ru tzajta'a. ⁵² Ajta a'fín í Jesús, a'fí pu

huavé'ese, ajta jaítze'e ari tiú'umua'a-reereca'a. Dios pu rí'i tiraatá'a, majta í teite.

**Tí'ij nu'u u tihuá'a'ixaate'eca'a
a'íjna í Juan a'ájna
já'ahua'a a'u ti caí é'e ti'itíj**

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Ayee pu nu'u tiuju'uríj tí'ij teu-umé'eca a'achú cumu tamuáamu-ata'a japuan anxíj nine'ira'a ti tí'ajitaca'a a'íjna í César, í mej majta miyen rata-muá'amua tíjín Tiberio. A'ájná'imua, tí'ij auj ti'itéveeca'a tajtuhuan jime'e a'íjna í Póncio Pilato a'ujna Judea, aj-tahua'a seíj pu ti'itéveeca'a tajtuhuan jime'e a'ujna Galilea. Ayee pu ántehuaa-ca'a tíjín Heródes. Ajta juutzeájra'an a'íjna í Heródes, a'íi pu ti'itéveeca'a taj-tuhuan jime'e a'ujna Iturea, ajta a'ujna Traconite. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna tíjín Felipe. Ajta a'ín í Lisantias, a'íi pu tajtuhuan jime'e ti'itéveeca'a a'ujna Abilene.

² A'ájná'imua, matí'ij mauj ve'ecán jín titetaté'acaa u teyujta'a a'íjna í Anás, ajta a'íjna í Caifás, a'úu pu á'ucatii a'íjna í Juan, já'ahua'a a'u ti caí jé'e ti'itíj. A'íjna í Juan, a'íi pu rayauj a'íjna í Zacarías. A'u pu a'ucaíca tí'ij Dios raatajé. ³ Nainjapua pu ye'ívejca'a tíj na'a a'uun ti huatacá'a í játe'ana jetze, í Jordán. Ayee pu tihuá'a'ixaate'eca'a ti nu'u ayén tiú'ujxe'leve'e mej nu'u seicié tiú'umua'ati ti ij nu'u Dios tihua'utá'uuní'i í mej jín auteájturaa í jemin. Aj pu i Juan huá'umuai'ihuaca'a.

⁴ Ayee pu che'atá na'a rijcaa a'ij ti te'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'íjna í Isaías, í ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayen tíjín:

Ja'ati pu u e'ejíjhua a'ujna já'ahua'a a'u ti caí é'e ti'itíj.

Ayee pu tejé'exa a'íjna í ja'ati tíjín:

“Naa xu rí'i huaújcaten mú'een sej si rí'i tira'ancuré'evi'itin í tavástara'a,

sej si caí raatamuári'eriste'en se'íjna ti yen huataseíjre'esin tí'ij amua'irájtuaani.

⁵ Miché'e miyen rí'i huaújcaten matíj a'íime í mej juyeta.

Miché'e te'evé'ejiste'axi'in a'u ti e'etécúcu'unijmee.

Miché'e majta raaté'uunaxi'in nain í jirí ti tí'itacafjme.

Ajta í juye ti tíjútutájme, miché'e raatajé'iyite'axi'in.

Ajta a'u ti caí a'upá'atza, miché'e ra'uré'epa'atzare'en.

⁶ Ajta, tí'ij uvé'enen í tavástara'a, naími'i í teite í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua, a'íi mú rasejran í ti jín Dios hua'irátuaasin.”

Aii pu'u.

⁷ Ajta a'íjna í Juan, ayée pu tihua'utá'ixaa a'íimej í teite í mej a'uré'enineica'a. Ayen tíjín:

—Mí sej siyen seijre'e. Cu xiee sej a'uruáachejye'i matíj í cu'ucu'use ti ij caí huá'utaiixi'i í tajj. ¿Ni tzaa seri tí'itese'e sicu, ti ij caí Dios amua'uxíjte'en? ¿A'ataani ca'aníjra'a amuaatá'a sej si siyen huárini? ⁸ Na'ari caí, ti pua'a mú'een rujíimua'a yé seve'eré'enen tzaahuati'ira'a jime'e, ayée xu huárini a'ij ti ye'í tiraavíjte'e se'íjna jime'e sej seri seicié tiu'umuá'aj. Caxu siyen tí'imua'atze mi ru tzajta'a yee ayée pu ti'ayajna ti naa tejámuaatévaire'en í Dios jemi a'iné mú'een xu i'i huácaxa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan.

'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e a'iné ayée pu ti'ayajna ti Dios ayén tiraayí'iti ti ayén ráaruuren í tetej ti ij seicié huaújruren tíj ti ayén seíire'e á'ara'ani matíj teite, matíj a'íime í mej Abraham teecan jetze huanéj. Capu ti'itíj a'ij tejamuatévaire í Dios jemi sej i'i huácaxa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan.

⁹Pu'uri hui vejli'i a'ájna xicájra'an jetze ja'anáj ti pua'a Dios amuá'axijte'en ca'anín jime'e. Ayee pu á'amuaruuren cumu ja'ati ti ciyej á'ijveichixi'isin tepuaj jime'e. Naíjmi'i í ciyej ti caí tí'itaaca, a'í pu tiu'uré'evejchi, ajta tí'tairan. Ayee pu che'atá na'a amuá'axijte'en.

¹⁰Matí'ij me'ín teite miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné tena'aqui rini?

¹¹Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ja'ati hua'apuaca tísiicu'u, ch'é seíj raatapíjte'en a'íjna ti caí tísiicu'u. Ayen cha'a tana'a, ti pua'a ja'ati tí'ijcha'íica í ti tí'icua'iri'i, cha'a a'íin raatá'an í ti caí tí'títj tícha'íi.

¹²Majta mú e'iré'ene seica í mej huá'ajijve'eca'a í mej tí'titici ti ij a'íin huá'umuai'íhua. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Maestro, ¿a'iné táarini iteen?

¹³Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ij xu ancuré'an a'achú ti caj tiraaxi'epi'intare. Caxu hui jaítze'e huá'ajijve'e.

¹⁴Majta me'ín í xantaaru'u, ayée mú majta tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Carij iteen, ¿a'iné táarini?

Tí'ij jí ayén tiu'utaniú tíjín:

—Caxu huá'anahua'ira í hua'atúmin.

Caxu hua'itzi jín tihua'axajtzi'ira í teite. Seajta, se'íjna jín rí'i tité'ujmuajte a'achú mej caj tejá'amuanajchite'en. —Ayee tihua'utá'ixaa a'íjna í Juan.

¹⁵Majta me'ín í teite, ayée mú tí'imua'ajca í ru tzajta'a yee tij caí a'íi píríci í Ciriístu'u a'íjna í Juan, í mej rachú'eve'eca'a.

¹⁶Tí'ij jí Juan ayén tihua'utá'ixaa naíjmi'ica tíjín:

—Aru inee, jaj nu jín á'amua-muai'íhua. Mí ajta, seíj pu a'úu mé e'evé'eme ti jaítze'e raayí'iti necaí inee. A'iné nee nu ciliéene'e jín tí'titéjvee,

ineetzi, capu ayén tiraavíjte'e nej ra'ajta'í'ipi'ín í ca'acaira'an. Mí ajtá'i amín, xiéjniu'ucari pu huata'íti ti huateáturan mú'ejmi jemi. A'íi pu píríci Dios ti raxiéjniu'uca. Ajta a'íjna ti mé e'evé'eme, a'íi pu píríci ti rí'í á'amuaruuren mi a'amua tzajta'a.

¹⁷Ayee pu té'eme a'íjna ti a'íin yé uvé'enen, cu xiee ti cu ja'ati ru'itéchueeca í ti jín jetzen ra'anáaca'atze í játze'ara'an í triigu. Ajta a'íin ru'irátu'isin í xaiiri á pua'acié. Ajta a'íjna í imue'eri, rájseire'esin u chil'ita. Ajta í xaiiri, á pua'acié pu yé'tairan í taij jetze ti caí ja'anáj é'emi'ica. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan.

¹⁸A'íjna jime'e í niuucari, ajta seica jime'e, a'íj pu jíme'en tihua'utíitiiri'i mej mi ráamua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi.

¹⁹Tí'ij jí Juan ra'ajté'axi a'íjna í Heródes, a'íjna jime'e ti yá'uvi'itín a'íjna í Herodías, ti amuacá víche'eca'a a'íjna jemi í juutzeájra'an í Heródes. Ajta pu a'íjna jín ra'ajté'axi a'ij ti tí'títj huáruu. ²⁰Tí'ij jí Heródes a'ij pua'a huaríj tí'títj jime'e ti caí xí'epi'ín 'een, a'íi pu ra'íteána a'íjna í Juan.

Tí'ij nu'u Jesús huámuai'ivijhuaca'a

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Tí'ij a'íin Juan huá'amuai'íhuaca'a í teite, a'íi pu ajta a'íj huámuai'íhuaca'a a'íjna í Jesús. Tí'ij Jesús téniu-usime'e í Dios jemi, tí'ij i antaújcu-unareca'a u ta japua ti a'uteájmuua. ²²Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ave'ecáme'ecaa. Ayee pu seijre'eca'a tíj cucui'i. Aj pu i japuan 'ujyéjxi án mu'úutze'en. Ajta á'iyen niuucari huánamuajri'i ti uj e'icánamuajre'e júte'e. Ayen tíjín:

—Niyauj pej hui píríci í nej jeíhua muá'ixe'eve'e. Jé'ecan pej rí'í naatá'a í ne tzajta'a. Ayee pu teje'íjcánamuajre.

**í huáacixa'astemua'ame'en
teeca í Jesús**

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íin í Jesús, ayée pu rájcha'ii-ca'a a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a nine'ira'a tí'ij a'utéjche ti ti-hua'utá'ixaate'en í teite. Ajta a'íin, a'íi pu nu'u jetze airaújnejjte í José. Ajta a'íin José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Elí.

²⁴ Ajta a'íin í Elí, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matat. Ajta a'íin í Matat, a'íi pu jetze airaújnejjte í Leví, ajta a'íin Leví a'íi pu jetze airaújnejjte í Melqui. Ajta a'íin Melqui, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jana. Ajta a'íjna í Jana, a'íi pu jetze airaújnejjte í José.

²⁵ Ajta a'íjna í José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matatías. Ajta a'íin í Matatías, a'íi pu jetze airaújnejjte í Amós. Ajta a'íjna í Amós, a'íi pu jetze airaújnejjte í Nahum. Ajta a'íjna í Nahum, a'íi pu jetze airaújnejjte í Esli. Ajta a'íjna í Esli, a'íi pu jetze airaújnejjte í Nagai.

²⁶ Ajta a'íin Nagai, a'íi pu jetze airaújnejjte í Maat. Ajta a'íjna Maat, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matatías. Ajta a'íin í Matatías, a'íi pu jetze airaújnejjte í Semei. Ajta a'íin í Semei, a'íi pu jetze airaújnejjte í José. Ajta a'íin í José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Judá.

²⁷ Ajta a'íin Judá, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jonán. Ajta a'íin í Jonán, a'íi pu jetze airaújnejjte í Resa. Ajta a'íin í Resa, a'íi pu jetze airaújnejjte í Zorobabel. Ajta a'íin í Zorobabel, a'íi pu jetze airaújnejjte í Salatiel. Ajta a'íin í Salatiel, a'íi pu jetze airaújnejjte í Neri.

²⁸ Ajta a'íin í Neri, a'íi pu jetze airaújnejjte í Melqui. Ajta a'íin í Melqui, a'íi pu jetze airaújnejjte í Adi. Ajta a'íin í Adi, a'íi pu jetze airaújnejjte í Cosam. Ajta a'íin í Cosam, a'íi pu jetze airaújnejjte í Elmodam. Ajta a'íin í Elmodam, a'íi pu jetze airaújnejjte í Er.

²⁹ Ajta a'íin Er, a'íi pu jetze airaújnejjte í Josué. Ajta a'íin í Josué, a'íi pu jetze airaújnejjte í Eliezer. Ajta a'íin í Eliezer, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jorim. Ajta a'íin í Jorim, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matat. Ajta a'íin Matat, a'íi pu jetze airaújnejjte í Leví.

³⁰ Ajta a'íin Leví, a'íi pu jetze airaújnejjte í Simeón. Ajta a'íin Simeón, a'íi pu jetze airaújnejjte í Judá. Ajta a'íin í Judá, a'íi pu jetze airaújnejjte í José. Ajta a'íin í José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jonán. Ajta a'íin í Jonán, a'íi pu jetze airaújnejjte í Eliaquim.

³¹ Ajta a'íin í Eliaquim, a'íi pu jetze airaújnejjte í Melea. Ajta a'íin í Melea, a'íi pu jetze airaújnejjte í Mainán. Ajta Mainán, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matata. Ajta a'íin í Matata, a'íi pu jetze airaújnejjte í Natán. Ajta a'íin í Natán, a'íi pu jetze airaújnejjte í David.

³² Ajta a'íin í David, a'íi pu jetze airaújnejjte í Isaí. Ajta a'íin í Isaí, a'íi pu jetze airaújnejjte í Obed. Ajta a'íin í Obed, a'íi pu jetze airaújnejjte í Booz. Ajta a'íin í Booz, a'íi pu jetze airaújnejjte í Salmón. Ajta a'íin í Salmón, a'íi pu jetze airaújnejjte í Naasón.

³³ Ajta a'íin í Naasón, a'íi pu jetze airaújnejjte í Aminadab. Ajta a'íin Aminadab, a'íi pu jetze airaújnejjte í Aram. Ajta a'íin í Aram, a'íi pu jetze airaújnejjte í Esrom. Ajta a'íin í Esrom, a'íi pu jetze airaújnejjte í Fares. Ajta a'íin Fares, a'íi pu jetze airaújnejjte í Judá.

³⁴ Ajta a'íin í Judá, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jacobo. Ajta a'íin í Jacobo, a'íi pu jetze airaújnejjte í Isaac. Ajta a'íin í Isaac, a'íi pu jetze airaújnejjte í Abraham. Ajta a'íin í Abraham, a'íi pu jetze airaújnejjte í Taré. Ajta a'íin í Taré, a'íi pu jetze airaújnejjte í Nacor.

³⁵ Ajta a'íin í Nacor, a'íi pu jetze airaújnejjte í Serug. Ajta a'íin í Serug, a'íi pu jetze airaújnejjte í Ragau. Ajta a'íin í Ragau, a'íi pu jetze airaújnejjte í Peleg.

Ajta a'ñin Peleg, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Heber. Ajta a'ñin í Heber, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Sala.

³⁶ Ajta a'ñin í Sala, a'ñi pu jetze airaújnejjte Cainán. Ajta a'ñin í Cainán, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Arfaxad. Ajta a'ñin Arfaxad, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Sem. Ajta a'ñin í í Sem, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Noé. Ajta a'ñin í Noé, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Lamec.

³⁷ Ajta a'ñin í í Lamec, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Musalén. Ajta a'ñin í Matalén, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Enóc. Ajta a'ñin í Enóc, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Jared. Ajta a'ñin í Jared, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Mahalaleel. Ajta a'ñin í Mahalaleel, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Cainán.

³⁸ Ajta a'ñin í Cainán, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Enós. Ajta a'ñin í Enós, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Set. Ajta a'ñin í Set, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Adán. Ajta a'ñin í Adán, Dios pu jetzen airáane.

Tí'ij nu'u tiyaaru'u tiu'utatése ti nu'u raatémua'itin í Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Tí'ij Jesús jemi huateájturaa í xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios. Tí'ij ji a'uun u e'erájraa u Jordán. Tí'ij jí xiéjniu'ucare'ara'an pu ya'uví'iti a'u ti caí é'e tí'itíj. ² A'uu pu é'etee a'achú cumu hua'apuate xicaj. Ajta a'ñin tiyaaru'u, a'ñi pu í tiú'ujtesi'ire'eca'a ti raamuá'itin tí'ij auté'itzen í Dios jemi. Ajta a'ñin Jesús, capu tí'icua'acáa tíj na'a ti a'uun é'etee. Tí'ij jí te'era'astéesime'eca í hua'apuate xicaj, temua'a pu jeihua tiu'utá'icuataca'a.

³ Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa í tiyaaru'u tíjín:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'ene'en í Dios, patá'aj raata'ajjte'en mi tetej ti pan huatéujtaahua.

⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjín: “Í teáata'a, capu pan na'a jín ruuri a'ame.”

⁵ Tí'ij jí tiyaaru'u pu ya'uví'iti í jiri japua. Tí'ij i tiraatasejra nainjapua tíj na'a ve'etí yen huatacá'a í chaanaca japua, matj mena'a pua'amecié yen huachéjme í chaanaca japua. ⁶⁻⁷ Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a piyen huárini pej títunuta ineetzi jemi, pajta naateánajche, nain nu muaatapuaíjve'esin pej mú'ee tíhua'uta'ajjte'en, ti ij timuáaci'iti naíjmi'i tíj na'a ti naa seijre'e ti huá'a jetze seijre'e. Ayee nu hui rini a'liné a'íj nu jín antinmua'aree, nej niyen raatapuaíjve'en í ja'ati nej á'apuaíjve'e.

⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i tíjín yee: “Setá'aj siyen sena'a rateáanajche í tavástar'a í Dios. A'íj xu'u huatévaire'en.”

⁹⁻¹⁰ Tí'ij jí ajtahua'a a'ñin í tiyaaru'u ya'uví'iti já'ahua'a yee, a'ájna Jerusalén. An pu ra'antiví'iti japuan u teyujta'a, japuan í ti jaítze'e antípiti. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a hui pe yaujra'an pepú'ene'en í Dios, ancájvetzi múuci, a'liné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjín:

Dios pu á huaja'uta'íti í mej jemin tí'ivaire'e mej mi muáacha'in.

¹¹ Memua'ancuré'evi'lira mú'etzi pej pi caí á e'ejvá'itzi'in.

Aj mú mi muatétatza ti ij caí tí'itíj a'ij muáaruure.

¹² Tí'ij jí Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i tíjín: “Capej tí'itíj jín a'ij tí'ira'ihua'ura í á'a Dios aisi ti pua'a ayén huárini a'ij pej tí'ijxe'eve'e mú'ee.” —Ayee pu tiraata'ixaa a'ájna í Jesús.

¹³ Tí'ij nain antipua'ari í tiyaaru'u, ti tí'ihuaújtesi'ijre, aj pu i á'uraa. Capu cha'a a'uré'enineica'a jemin

ajta caí teja'ure'enén ja'anáj ti pua'a raaxí'epi'intare ti ajtahua'a huataújtese'en.

Tí'ij nu'u Jesús a'utéjche ti tiu'umuári'en a'ujna u Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Tí'ij jí Jesús á'uraa a'ujna Galilea. Ajta í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios jemín pu huateájturaa. Ajta nainjapua ti a'uun huatacá'a, jeñhua mú teite ráamua'areeri'i a'ij ti huaríj. ¹⁵A'íi pu tihua'umuá'ate a'ujna hua'atéyujta'a. Majta me'ín í teite, a'íi mú rí'i tiraatá'a me'íjna.

Tí'ij nu'u Jesús a'uun a'utéveeca'a u Nazarét

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Tí'ij jí a'uun a'ará'a u Nazarét, a'u ti a'uvé'ese. Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'an jetze mej pua'a ruse'upí, a'úu pu teyujta'a a'uteájrúpi tíj tí'ijri'irejca'a. Tí'ij jí a'utéchaxi ti ij hua'utánamua-jriste'en. ¹⁷Matí'ij mi raatapíj í yu'uxari ti jíri'i ti Isaías teecan ra'uyú'uxaca'a, a'íjna ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'e-can. Tí'ij jí raatáxijtaca'a, aj pu rá'uteu a'ij ti té'eyu'usi'i ti ayén ti jíme'en yee:

¹⁸Í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'úu pu hui huateáturaasin neetzi jemi, a'iné a'íi pu na'antíhuau, nej ni tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i í niuucari jime'e í mej jín huataújtemua'ave'esin.

A'uu pu hui neja'uta'íteca'a nej nu'u tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej námi'i tíjín yee nu'uri amua'irátuaasin.

Ajta nej nu'u tihuá'uhuaate'en í mej aracúcu'unijmee mej mi majtáhua'a mé uunéjne'eri,

ajta nej nu'u huá'a japua huániuuni a'ímej í mej rajpuaíjtzi.

¹⁹Ajta nej nu'u hua'utá'ixaate'en tíjín: “Íjii pu'uri xaa teja'uré'ene a'íjna í nine'ira'a jetze í ti hui tavástarara rí'i tihua'utá'asin.”

Ayee pu tira'ujíjve í yu'uxari jetze.

²⁰Tí'ij jí ratéejire í yu'uxari, tí'ij i raat-apíj í ti tí'ivaire'e u teyujta'a. Ajta a'u-jyeíjxi. Naími'i matíj mena'a a'úu mej huiráte'eca'a, a'íi mú raseíjraca'a.

²¹Aj pu í a'utéjche ti ayén tihua'utá'ixaate'en tíjín:

—Íjii pu hui ayén te'araúruste mú'ejmi jemi a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í sej seri ráanamua'jri'i. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

²²Naíjmi'ica pu hua'aránajcheca'a. A'íj mú jín naa rí'i tira'utaseíj a'íjna jime'e ti naa namuajre'e í niuucari ti raataxájtaca'a. Ayee mú tíu'urihua'uraca'a tíjín:

—¿Ni caí a'íin pú'een í yaujra'an í José? ¿A'iné hui auj tí'iri'iri?

²³Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Jee tzíte'e, ayée pu hui tiná'amitiejte'e ineetzi sej siyen tinaatá'ixaate'esin a'íjna i niuucari ti ayén namuajre'e tíjín: “Mí pej tí'ihua'ataca, patá'aj tihuá'ahuaate'en aseíj. Patá'aj piyen che'atá pena'a huárini ayajna pej é'eme'ecan a'ij pej nu'u peri tíu'uruu a'ujna já'ahua'a Capernaúm í tej teri ráamua'areeri'i.”

²⁴Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu ja'anáj ra'ancuré'evi'iti ja'atí ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a a'íime í mej me'luun huachéjme a'ujna ti é'eme'ecan a'íjna í ja'ati.

²⁵Jee tzíte'e, ayén ti'ayajna, ajmí'i ti auj seijre'eca'a a'íjna í Elías, mu'íiti mú hui seijre'eca'a íiye Israél a'íime í 'u-uca mej ruséijta muá'araa. A'ájna'ímua, pu'uri mú aumé'e a'achú cumu huaíca nine'ira'a japuan já'ita'a mej caí ché'e viiye. Ajta, jeñhua pu huatájri'ihuaca'a nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Israél.

²⁶Mí ajta, a'íin Dios capu hui raata'íteca'a a'íjna í Elías ti huá'a jemi

á'ume'en a'ímej jemi í 'uuca í mej Israél jetze é'eme'ecan sino ayée pu tiraata'ajj ti a'uun á'ume'en a'íjna jemi í 'íta'a ti ruséijta já'araa, a'íjna ti a'uun é'echejca'a u Sarepta, chajta'a ti a'uun sejj chuéjra'a japua e'ejtème'ecantaca'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Sidón.

²⁷ Ajta tí'ij auj ti'itéveeca'a a'íjna í Eliseo ti Dios jetze me'ecan tí'ixax-a'ata'a, mu'ití mú hui tí'icucui'ica'a í teite a'íjna jime'e í ti tineájxi huá'ahua'i-ra'a jetze. Mu'ití mú seijre'eca'a íyien Israél. Mí ajta, capu ja'ati tihuá'uhuaa sino a'í pu'u, a'íjna í Naamán, Siria ti é'e-me'ecan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁸ Jíme'en mu'u ráanamujri'i í teite mej teyujta'a huiráatei, matí'ij mi naími'i huataníniu'ucacuca'a. ²⁹ Ca'anacan mú ájhuiixi. Matí'ij mi ya'uví'iti ca'anéeri jime'e, mej á pua'acéi ru'irájtuaani u chajta'a jetze. An mú ya'uré'eneijte a'u ti e'encátee í jírí jetze í ti japuan huachájta'a. An mú ra'ancariéniche'e a'u ti e'encátee. ³⁰ Mí ajta a'íjn Jesús, já'ita'a pu huá'a jetze tanéj. Tí'ij jí á'uraa.

**Tí'ij nu'u tiyaaru'u pu tevi
tzajta'a seijre'eca'a**

(Mr. 1:21-28)

³¹ Tí'iquí a'uun a'ucáane u Capernaúm, chajta'a ti a'uun jetze ajtème'ecan u Galilea. Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, a'í pu tihua'umuá'ate. ³² Jéihua pu huá'a jetze ráavatzí í niucari a'iné tíj ayén tihua'utá'ixaa, yee pu tihua'utámítiejte'e tijín:

—Xíee ti cu ve'ecán jín ti'itéjvee.

³³ Meenti sejj í teáata'a, a'úu pu a'utéveeca'a u teyujta'a. Tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'eca'a, ti a'ij pua'a 'een. Ca'anín pu jín raatajé a'íjna í ja'ati a'íjna í Jesús.

³⁴ Ayen tijín:

—Mú'ee, ¿a'iné ti'itíj pej té'umua'a-ree itejmi jemi, mú'ee Jesús, mi pej hui Nazarét é'eme'ecan? ¿Ni piyen een jín yé taméj pej pi téjmi antipua'ajte'en? Némuamua'ate inee, ja'ati pej pírici, mi pej Dios jemi rí'i tí'iseijre'e.

³⁵ Aj pu i Jesús jéihua ra'ajté'axi í tiyaaru'u tijín:

—Capej ti'itíj xajta. Huirájraa hui mi tevi jetze.

Ajta a'íjn tiyaaru'u, a'í pu rá'arie á chuaata'a mejseíracaa'a í teite. Tí'ij jí, caí a'ij ráaruu í tevi, aj pu i huirájraa. ³⁶ Naími'i mú rí'i tira'utasej í teite. Matí'ij mi miyen tiu'utaú'ixaa tijín:

—¿Tí'itáani niuucarijra'a jín ti'ixa? A'í pu hui tihuá'ajjte'e í tiyáaru'use. Xíee ti cu a'íjna jín antiújmua'areere, a'iné rumuári'eri'ire'ara'an pu jín tí'imuari'e mej mi huiráciine í tiyáaru'use í teite tzajta'a. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁷ Ajta nainjapua ti a'uun huatacá'a, naími'i mú ráamua'areeri'i a'ij ti Jesús ti'itíj huáruu.

**Tí'ij nu'u Jesús tiráahuuaa í
mu'uneára'an í Simón**

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Tí'ij jí huirájraa a'íjna í Jesús a'ujna u teyujta'a. Tí'ij jí a'uun a'ará'a í Simón ti é'eche. Ajta a'íjn í mu'uneára'an í Simón, a'í pu tí'icui'ica'a. Pístacare'e a'íjna í 'íta'a. Matí'ij mi raatáhuaviir-i'i me'íjna í Jesús ti nu'u tiráhuuaate'en. ³⁹ Tí'ij jí Jesús aicaújtutzi a'íjna jemi. Tí'ij jí ra'ajté'axi í ti jín tí'icui'i. Aj pu i huateápua'areca'a í cuí'ini'ira'a. Jíme'en pu'u huateápua'areca'a í cuí'ini'ira'a, aj pu i ájchee a'íjna ti tí'icui'ica'a. Tí'ij jí a'íjn tihua'umí.

**Tí'ij nu'u Jesús tihuá'uhuaa
jeíhua í teite**

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Tí'ij huaré'ecieenareca'a í xicaj, a'íime í teite hua'uré'enejte'axi í Jesús jemi naíjmi'lica í mej ti'icúcu'ijme. Capu tí'iseicaj na'a í cu'ini'ira'a. A'íi pu hua'ajtamuari'exi seij ajta seij. Tí'ij jí naíjmi'lica tiú'uhuaa. ⁴¹Majta me'ín í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'eca'a, naíjmi'i mú huiráaci. Matí'ij mi miyen ca'anín jín tiraatajé tíjín:

—Mú'ee pe yaujra'an pú'een í Dios.

Mí ajta a'íin í Jesús, a'íi pu hua'ajté'axi. Capu hua'utá'a mej tiu'utaxáj a'iné méjmua'areereca'a tíjín a'íi pu a'íin pírici Dios ti án yá'ujra í ipuari japua.

**Tí'ij nu'u Jesús tihuaja'utá'ixaa
a'ujna Galilea**

(Mr. 1:35-39)

⁴²Tí'ij tapuá'arijme'eca, aj pu i huirájraa u chi'lita í Jesús. A'u pu a'ará'a a'u ti caí é'e ti'ti. Majta me'ín í teite, a'íi mú ráahuausime'e. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti a'ij éene'e. Méjxe'eve'eca'a ti caí á'ura'ani, ti a'uun a'uteáturan a'ímej jemi.

⁴³Mí ajta a'íin Jesús, ayée pu ti hua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu ajta tiú'ujxe'eve'e nej ti hua'utá'ixaate'en í seica í teite mej méyee huachéjme ne'íjna jime'e í niuucari ti rí'i tihua'utá'asin, í ti ajta jíme'en raxájta ti a'íin Dios yen huatasejre'esin íyeyen chaanaca japua ti i yen tiu'uta'ájta tój na'a ve'etí yen seijre'e. Ayee nu hui 'een jín mú a'uvé'emej. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁴⁴Ajta a'íin Jesús, aúche'e pu tihuá'a'ixaate'eca'a u tihua'atéyujta'a jetze tój na'a a'uun ti huatacá'a u Judea.

**Matí'ij nu'u
huatámu'iireca'a í hua'it'é**

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Ja'anáj ti ayén tiuju'uríj ti a'íin Jesús a'uun a'utéveeca'a a'u ti jaj e'eve'e'ástime ti ayén téja'arájtehuaa tíjín: Genesaret. Jéihua mú teite ajteáxiireca'a a'íjna jemi. A'íi mú ranamuájraca'a í niuucari ti jíme'en raxa í Dios. ²Tí'ij jí Jesús hua'apuaca huasej í baarcu mé e'ecáviviíjme'eca'a í mej hua'it'é jetze vivi'i. Majta a'íime, mu'uri tí'ija'usica'a í tiú'ujxiejmua'a.

³Tí'ij jí Jesús ateájraa í sej jetze í baarcu, a'íjna Simón ti rácii. Tí'ij jí ayén tiraatáhuaviiri'i a'íjna í Simón ti a'atzu imúa huatéchaxin á jaata'a. Tí'ij jí a'u-jyeíjxi. A pu aracaíi tihuá'amua'ate í teite. ⁴Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti tihuá'ixaaate'e, aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Simón tíjín:

—Patá'aj jaítze'e a'ímúa huatéchaxin a'u ti jaítze'e auutí'i í jaj. Pajta ra'atéhua'axin mi á'axiejmua'a patá'aj hua'it'é huavívi'i.

⁵Simón pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Maestro, tu'uri huatáxa'ai tej tí'imuari'e. Catu ti'tíj huatéevi'i. Capu amín a'ij, a'iné mú'ee pe hui piyen tinaatá'ixaa, ayée nu rini.

⁶Matí'ij mi ra'atéhua'axi í ruxiejmua'a. Ayee mú jín huaríj, jeíhua mú huáp'i hua'itátii. Tín pu huatésiujtza'anixi í huá'axiejmua'a í hua'it'é jime'e. ⁷Matí'ij mi hua'utajé í ru'amiigustemua'a í mej aráatei í sej jetze í baarcu, mej mi mú a'uré'enen matá'aj hua'utévaire'en. Matí'ij mi a'uré'ene. Matí'ij mi hua'avé'ejjiste'axi í hua'it'é í baarcu jetze. Tín mú ateárutixi a'íjna jime'e mej avé'ejjiteca'a. ⁸Ajta a'íin Simón, jíme'en pu'u raasej, aj pu i títunutaca'a í Jesús jemi. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Á'ura'a ineetzi jemi, nevástara'a, a'iné jeíhua nu auteájturaa mú'eetzi jemi.

⁹Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'iné jeíhua pu naa rí'i tira'utasej a'íjna jime'e mej huápi'i jeíhua hua'uvívi'i í hua'ité.

¹⁰Ayee mú che'atá mena'a naa rí'i tira'utasej a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. A'íi pu hua'atáata a'íjna í Zebedeo. Majta a'íime, a'íi mú jemin tí'imuari'e jamuan í Simón. Tí'ij jí a'íin Jesús, ayén tiraata'ixaa a'íjna í Simón tijín:

—Capej tí'tiziiine'e. Ijii ti yú auca'ití a'ame, neetzi jemi pepu'u hui teite tíseire'esin. —Ayee pu tiraata'ixaa.

¹¹Matí'ij mi hua'itajájpuxi í baarcu a'u ti a'uhuáchi. Matí'ij mi nain teje'etiá'a. Matí'ij mi a'ucj jamuan í Jesús.

Í ja'ati ti nu'u tineájxi aj jetzen í lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²A'ájnámua, tí'ij Jesús a'uun a'utéveeca'a a'ájna já'ahua'a chajta'a, sej pu e'iré'ene jemin. Temua'a pu jeíhua tí'icá'atza a'íjna jime'e ti tineájxi í huá'ire'ara'an jetze. Tí'ij raasej, aj pu i tí'tunutaca'a jemin í Jesús. Aa pu chuáata'imua é'etia runéerime jime'e. Ayee pu tí'ijree tijín:

—Nevástara'a, ti pua'a hui mua'aráanajche pej tináhuaate'en.

¹³Tí'ij jí Jesús huatamuájca'ataca'a. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—A ni'ijta ne'u, na'aráanajche nej timuáhuaate'en. Pepu'uri hui huarúj.

Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i xaa huarúj icu. ¹⁴Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'aj tijín:

—Capej ja'ati ixaate'e sino a'uun pej á'lume'en jemin í ti tí'ivaire'e u teyujta'a. Patá'aj ja'utá'asejrata jemin a'íjna. Pajta piyen tiu'utámuaí'ivejta a'ij ti tiu'uta'ájtaca'a a'íjna í Moisés teecan mej mi ráamua'aree tijín pepu'uri huarúj. —Ayee pu tiraata'ixaa.

¹⁵Majta me'ín í teite, nainjapua mú ráamua'areeri'i a'ij ti Jesús huarj. Tj na'a tí'itápuapua'are, jaíte'e mú rana-muájraca'a. A'íj mú jín, jeíhua mú ajteáxiireca'a í teite í Jesús jemi ti a'íin tihuá'uhuaate'en a'íjna jime'e í mej tí'icucui'i. ¹⁶Ajta a'íin Jesús, ja'anáj ti na'a pu a'uun e'etánineica'a a'u ti caí é'e tí'itajca'a tí'ij rusej huatéjniuuni.

Í ja'ati ti nu'u nainjapua ciyáaxara'a

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Ayee pu tiuju'urj a'ajná'imua. Mu'ití mú á e'iré'ene í teite tj na'a a'uun mej a'uchéjme a'ujna u Galilea, ajta a'ujna u Judea, ajta a'ujna u Jerusalén. A'ii mú a'íin pú'een í fariseos, majta a'íime í mej tí'imua'ata a'ij ti té'eyu'usi'i jetzen í yu'uxari jetze í Moisés teecan tí' ra'uyú'uxaca'a. A'íi mú huiráte'eca'a í Jesús jamuan. Ajta í muári'eri'ire'ara'an í tavástara'a, a'íi pu jemin huateájturaa tí'ij tihuá'uhuaate'en í teite.

¹⁸Majta seica a'uun e'iré'ene. Tevij mú huáchuisime'e, itari japua mera'ujtéca. Nainjapua pu ciyáaxara'aca'a í ru jetze a'íjna í ja'ati. A'íi mú huataújtese mej ru'uteájtuaani u chí'ita mej mi yenu'uhuaré'eten í Jesús jemi. ¹⁹Mí ajta caí capu huatári'iristareca'a a'iné jeíhua mú teite aitéujseire'eca'a tá'apueerta.

Matí'ij mi anticj japuan í chí'ij. Matí'ij mi ra'anáacu. A'íi mú jín ayén huarj, matí'ij ru'ucájtuaa japuan meru'ujtéca í itari. A'uu mú ru'ucájtuaa huá'a tzajta'a í teite a'u ti Jesús a'utéjvee. ²⁰Tí'ij Jesús hua'usej a'íimej, aj pu i xaa ráamua'areeri'i tijín meté'atzaahuate'e, tzíte'e. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna ti ciyáaxara'a tijín:

—Ne'amiigu, nu'uri timuaatá'uuni'iri'i í pej hui jín auteájturaa í Dios jemi.

²¹Majta me'ín í fariseos, majta me'ín í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, a'íi mú autéjhui mej miyen tí'imua'atze í ru tzajta'a tijín:

—¿A'ataqui hui pírici amíjna mi ja'ati ti ayén a'ij pua'a ti'ixa í Dios jemi? Seíj pu'u na'a a'íin pú'een ti tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Dios pu a'íin pú'een ti ayén tihua'utá'uuni'i. Ajta amín, capu hui a'íjna jín antiújmua'aree.

²² Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu rusefj rú'u-mua'areereca'a a'ij mej t'ímua'ajca. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné hui 'een jín siyen t'ímua'atze í ru tzajta'a? ²³ ¿Ti'itáani jaítze'e muári'eri? ¿Ni jaítze'e muári'eri nej niyen tiraata'ixaate'en ne'íjna ti ciyáaxara'a yee: “Nu'uri timuaatá'uuni'iri'i í pej jín auteájturaa í Dios jemi”, na'ari yee: “Ájchesi, mé pej tamé'en”? Jee xaa ne'u, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ne'íjna jíme'e ti jaítze'e muári'eri nej niyen tiraata'ixaate'en yee: “Ájchesi, mé pej tamé'en.”

²⁴ Aru sej si ráamua'aree í nej hui xaa ne'íjna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ni tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ayée nu huárini inee i nej neajta huá'a jetze airáne í teite.

Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti ciyáaxara'a tíjín:

—Ne'amiigu, ayée nu t'ímua'ixaate'e tíjín, ajchesi hui, pajta ra'anchuén mi á'utaatzi. Aricu á'uraa u á'ache.

²⁵ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i a'íin ti ciyáaxara'a, ájchee, yá'uchuii í rú'utaatzi. Ti'ij jí rí'i tiraatajé í tavás-tara'a. Ti'ij í á'uraa í ruche.

²⁶ Naími'i mú naa rí'i tiraatá'a í Dios jemi. Majta caí cha'a a'ij tirájteuve'e. Ayee mu'u tíjín:

—Íjii tu xaa ti'itj huasefj ti huápi'i ruxe'eve'e.

Tí'ij nu'u Jesús raatajé í Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ A'atzu a'ateevi'i, aj pu i Jesús áa a'uré'ene. Seíj pu ja'ati huasefj ti tí'iteji'ivi. Ayee pu ántehuaa tíjín Leví. A'u pu e'irájca u chi'lita a'u mej titejé'ejí'ivi. Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Patá'aj hui nee jamuan á'uche'ecane'en.

²⁸ Ti'ij jí a'íin Leví ájchee. Naími'i pu teje'etiá'a. Ti'iquí jamuan á'uraa.

²⁹ Ti'iquí a'íin Leví tiu'uyé'este í ruche a'íjna jíme'e ti ari Jesús jamuan á'uche'ecan. Majta me'ín í mej tí'iteji'ivi, majta seica, a'íi mú huá'a jamuan tí'icua'acaa. ³⁰ Majta a'íime í fariseos, majta a'íime í mej t'ímua'ataca í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, a'íi mú autéjhuii mej tihua'uxájtzi'i a'ímej jemi í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e. Ayee mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín siyen huá'a jamuan tí'icua'aca, seajta hui ye'eca jamuan í mej tí'iteji'ivi, seajta huá'a jamuan í mej a'ij pua'a rijcaa?

³¹ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu hui 'een jíme'en í teite í mej á'uci'ica'an jemin í ti ya'anaca. Capu ruxe'eve'e mej á'uci'ica'an jemin í mej rí'en sino a'íime mu'u hui í mej tí'icucui'i. ³² Mí neajta inee, canu hui ne'íjna jín mú a'uvé'e-mej nej ni ne'ímej huatájeeve a'ímej í ti ayén tihua'ámitiejte'e yee xí'epi'in mú rici sino a'ímej nu'u í mej rú'umua'aree í ru tzajta'a í mej caí xí'epi'in rici.

í mej nu'u rú'itzi'ivi

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mat'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i í Jesús tíjín:

—A'íime í mej hui Juan jamuan á'ujjuhua'an, jeíhua mú rú'itzi'ivi, majta hu-

atéjniuuve í Dios jemi. Ayee mú che'atá mena'a rici a'íime í fariseos. Mí majta, a'íime hui í mej á jamuan á'ujujhua'an, metijí'icua'aca, majta ye'eca, micu.

³⁴Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Tí pua'a ja'ati huaténe'iche, a'íi pu ajta ru'amiigustemua'a huatá'inen mej mi tiú'uysten. Aj pu i tihua'amicuan. ¿Ni qui miyen tiú'uritz'i'ive'e tí'ij auj huá'a jamuan a'utéveeca? Camu xaa ne'u.

³⁵Mi ajta, aúche'e pu hui teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'a ti jetzen ra'ajján a'ájna ti huaténe'iche. Aj mú xaa amiigustemua'ame'en ru'ítzi'ive'en a'iné capu ché'e mé'e já'ahua'a í hua'amiigu. A'iné naúche'e nu yé huatéjvee, camu hui ru'ítzi'ive'en í ne'amiigustemua'a.

³⁶Sej pu tihua'utá'ixaa í niucari tijn:

—Tí pua'a ja'ati rá'acu'une'epua í c'ixuri ti mí'ime'ecan, capu a'ájna jín rá'acu'une'epua c'ixuri jime'e ti caí xi ja'anáj já'usini'i. Tí pua'a ayén a'ájna jín rá'acu'une'epua, a'íi pu huatétzu'uta a'ájna í c'ixuri ti jécua tí'ij huatéja'usini'ihua. Tí'ij jí ra'atésiujtza-'anaxi'isin í ti mí'ime'ecan. Aj pu i, í ti anásiujtza'ani, jaítze'e pu hui ve'etf a'ame.

³⁷Ajta camu miyen rijcaa mej ru'ucájt'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti cára'ajchira'a viinu ti'itj mej mauchén ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaruuren, a'ájna í viinu ti jécua, a'íj pu jetze huiitaxj'sin í eeca, ajta autasiújtza'ani í navij ti cára'ajchira'a. Aj pu i a'uvajtzi í navij, ajta hui í viinu.

³⁸A'íj pu hui jín ayén tiú'ujxe'eve'e ti iru'ucájt'ani navij tzajta'a ti jécua a'ájna í viinu ti ajta jécua, icu.

³⁹Ajta, mat'íj ra'anti'í í viinu ti mí'ime'ecan, capu ja'ati ayén rax'í'eve'e

ti ra'antiyé'en í ti jécua a'iné ayée pu tirá'amitiejte'e ti jíme'en yee jaítze'e pu hui ajme'ira'a í ti mí'ime'ecan caí í ti jécua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

Mej nu'u muaiyu huaré'acupi

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Ayee pu ajta tiuju'urj a'ájna í xicájra'a mej jetzen ruse'upi. Aa pu aumé'ecaa já'ita'a u vl'ira'ata'a í Jesús. Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú autéjhui mej rú'i-jtzaanaxi'ín ti'itj atzi ti triigu jetze huijneájxi. Mat'íj mi raatémuati'isixi í rumuájca'a jetze. Majta autéjhui mej ráacua'ani.

²Majta a'íime í fariseos, seica mú á vejl'i' a'uté'uuca'a. Mat'íj mi miyen tiraata'ihua'uri'i a'ájna í Jesús. Miyen tijn:

—¿A'iné hui 'een jín piyen tí'imuari'e ti'itj ti nu'u caí ri'irí ti ayén ti'itj ú'uruuren a'ájna xicájra'a mej jetzen pua'a ruse'upi?

³Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujjve í yu'uxari jetze a'íj ti huarj a'ájna í David teecan tí'ij huata'l'icuatata'a, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e? ⁴A'uu pu hui a'uteájrupi u teyujta'a, í ti jee chi'ira'an pú'een í Dios. Ajta á'iyen, a'íi pu ru'iráji'ipi í pan mej Dios huatámuai'ivejte. Tí'ij jí ráacua. Ajta a'ímej tiu'umí í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. A'ájna í pan, a'íi mu'u racua'aca a'íime í mej tí'ivaire'e a'ujna teyujta'a. Capu hui ti'itj a'íj huarj a'ájna jemi í David teecan.

⁵Ajta ayén tijn:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e inee, í nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu hui 'een jín antínmua'aree neajta ne'ájna xicájra'an mej jetzen ruse'upi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

**Í ja'ati ti nu'u ciyáaxara'a í
rumuájca'a jetze**

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtahua'a, sejí jetze í xicáara'an mej jetzen ruse'upi, a'úu pu a'uteájrupi u teyujta'a. A'uu pu tihuá'amua'atejca'a. Ajta sejí a'úu pu unú'ujveeca'a ti ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze, ruri'irínta'an pújme'en.

⁷ Majta me'ín í fariseos, majta me'ín í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze ti ra'uyú'uxaca'a a'ájna í Moisés teecan, a'íi mú rajeveeca'a ti'itíj mej jíme'en jetzen te'ujpuá'ajte'en. Ayee mú tí'imua'ajca yee aísí ti pua'a caí sejí tiú'uhuaate'en, a'ájna xicájra'a tej jetzen tase'upi.

⁸ Mí ajta Jesús, a'íi pu rú'umua'areereca'a a'íj mej tí'imua'ajca. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ájna ti rumuájca'a jetze ciyáaxara'a tíjín:

—Ájchesi. Mé huatéchaxi mé já'ita'a.

Aj pu i ájchee. Aa pu a'utéechaxi.

⁹ Tí'íj jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejámuaata'íhua'ura ti'itíj ti í'irí'iri a'ájna xicájra'a tej jetzen tase'upi. ¿Ni qui í'irí'iri ti ja'ati ayén ráaruuren í ti í'ixi'epi'in na'ari í ti a'íj pua'a 'leen? ¿Ni qui ajta í'irí'iri ti sejí huirájtuuaa ti ij a'íin caí huámi'ini na'ari hui ti raajé'ica?

¹⁰ Tí'íj jí Jesús hua'usefírajraa a'ímej í mej áa e'envéjme'ecaa. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ájna ti ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze tíjín:

—Huatátzeaaara hui mua'a muájca'a.

Aj pu i raatátzeaaraca'a. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj pu i huarúj. ¹¹ Majta me'ín í fariseos, jé'ecan mú huataníni-u'ucacuca'a me'ájna jíme'e mej caí a'íj tirájteu a'íj mej ye'í jíme'en jetzen te'ujpuá'ajte'en. Mat'íj mi autéjhuii mej ti'ití'irixaaate'en yee a'íj mej ye'í ráaruuren me'ájna í Jesús.

**Tí'íj nu'u Jesús hua'antíhuau
a'ímej í mej tamuáamuata'a
japuan hua'apua ará'ase**

(Mt. 10:2; Mk. 3:16-19; Hch. 1:13)

¹² A'ájna'ímua, Jesús pu a'ume jirí tza-jta'a tí'íj huatéjniuuni í Dios jemi. Huatáxa'íi ti huaténiu. ¹³ Tí'íj tapuá'arijme'eca, a'íi pu hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Tí'íj jí hua'avé'e-jajpuaxi a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua mej ará'ase. Ayee pu hua'utamuá'a tíjín apóstoles, ti ayén huataújmuua'a tíjín sejí ti tiu'uta'ájti'ire.

Ayee mú huataújmuua'a a'íime í mej tiu'uta'ájti'ire. ¹⁴⁻¹⁵ A'íi mú a'íin pú'een í ti hua'avé'ejajpuaxi. Amuacaícan, a'íj pu huatajé a'ájna í Simón, í mej majta miyen raatamuá'a tíjín Pedro. Aj pu íjtá'i a'ájna huatajé í Andrés. Juutzejra'an pu pú'een a'ájna í Simón. Seica pu ajta huatajé. A'íime mú a'íin pú'een a'ájna í Jacobo, ajta a'ájna í Juan, ajta a'ájna í Felipe. A'íj pu ajta huatajé a'ájna í Bartolomé, ajta a'ájna í Mateo, ajta a'ájna í Tomás, ajta a'ájna í Jacobo. A'íi pu yaujra'an pú'een í Alfeo.

Jesús pu ajta a'ájna huatajé í Simón. A'ímej pu jetze ajtéme'ecan a'íime í mej miyen hua'atamuá'amuaa tíjín í mej raayí'ti mej huané'usen. ¹⁶ A'ímej pu ajta huatajé a'ájna í Judás ti yaujra'an pú'een í Jacobo, ajta a'ájna í Judás ti ayén te'entímu'utaca tíjín Iscariotes. A'íi pu a'íin pú'een ti tiu'utátui í Jesús. A'ímej pu'u avé'ejajpuaxi.

**Jesús pu nu'u tihuá'amua'ate
jeíhua í teite**

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Tí'íj jí Jesús acájraa í jirí japua, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. A'uu pu a'ará'a a'u ti a'upá'atza. A'uu mú jeíhua ajteáxiireca'a í teite, í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, majta seica. Jéíhua mú majta ajteáxiireca'a í mej

a'uchéjme a'úu ti huatacá'a u Judea, majta me'fn í mej a'uun a'uchéjme u Jerusalén. A'íí mú majta ajteáxiire-ca'a í mej a'uun a'uchéjme a'ujna la coosta, a'ájna já'ahua'a u Tiro, ajta a'ájna já'ahua'a u Sidón.

¹⁸Ayee mú 'een jfn mú e'iré'ene mej mi ráanamua, ti ij a'íin tihuá'uhuaate'en í mej jfn tí'icúcuí'ijme. Majta me'fn í mej rajpuafjtzica'a a'ájna jime'e í tiyáaru'use ti huá'a tzajta'a seijre'e, Jesús pu ajta tihuá'uhuaa. ¹⁹Naíjmi'i matíj mena'a me'uun a'uté'uuca'a, ayée mú tí'tese'e-ca'a mej ra'ajtamuári'en a'ájna jime'e ti a'íin jetze e'iraaye'i í muári'eri'ire'ara'an ti jfn tihuá'uhuaate'en najjmi'ica.

**Mej nu'u jíme'en
huataújtemua'ave'esin**

(Mt. 5:1-12)

²⁰Tí'ij jí hua'antaseírajraa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjfn:

—Setá'aj hui huataújtemua'ave'en, mú'een mi sej caí a'ij tí'ijviicua'i, a'iné mú'ejmi pu ari tiu'ucí'í ti Dios tejá'amua'ajjte'e sej si jamuan tiu'uta'ájta tíj na'a rusén jime'e.

²¹Setá'aj hui huataújtemua'ave'en, mú'een mi sej tiejcu. Dios pu tejá'muaatá'asin í sej jfn huateújvaire'en.

Setá'aj huataújtemua'ave'en mi sej ruyein se'ájna jime'e ti a'ij pua'a tí'iseijre'e íyén chaanaca japua. Mú'een xu na'anaa xá'aju'un se'ájna jime'e ti Dios ari amuá'ancu'uvajxi.

²²Setá'aj hui huataújtemua'ave'en ti pua'a seica teite mejamuájcha'íire'e, na'ari ti pua'a mejamuaatamuárite'en, na'ari ti pua'a mej a'ij pua'a á'amuaruuren nusu ti pua'a metejá'amuaaxajtz-i'ira me'ájna jime'e sej ná'astijre'e in-eetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite. ²³Tí'ij teja'uré'enen a'ájna mej miyen a'ij pua'a á'amuaruuren í teite, setá'aj hui huataújtemua'ave'en a'iné

jeíhua pu huápi'i tejá'amua'ajti a'ájna jime'e ti a'uun tejé'eme'ecan a'u ti Dios é'eseijre'e. Setá'aj tiu'utéene'en se'ájna jime'e sej rutémua'ave'e, a'iné huá'avaujsimua'aci'i, ayée mú hui che'atá mena'a a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej tí'ixax-a'ata'a í Dios jetze me'ecan.

²⁴Seajta mú'een, mi sej chíjteaani, setá'aj hui huataújxiemiste'en a'iné xu'uri ra'ancuré'a íyén chaanaca japua í ti rí'i tejá'muaatá'asin.

²⁵Setá'aj huataújxiemiste'en, mú'een mi sej nain tí'ijcha'íi, a'iné capu hui tí'tíj huateáturaasin mú'ejmi jemi tíj na'a rusén jime'e.

Setá'aj huataújxiemiste'en, mú'een mi sej na'ana, cha'a sena'a, a'iné mú'een xu ruyeinixi'in, seajta huataújxiemiste'esin.

²⁶Setá'aj hui huataújxiemiste'en ti pua'a naími'i miyen tejá'amua'ixaate'e yee x'epi'in xu huaríj, a'iné huá'avaujsimua'aci'i, ayée mú che'atá mena'a tihua'utá'ixaa a'ímej í mej caí tzáahu-ati'ira'a jime'e tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

**“Tej nu'u huá'uxe'eve'en
í mej tájcha'íire'e”**

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷Mi neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e mi sej ní'inamua: Setá'aj hui huá'uxe'eve'en se'ímej í mej amuájcha'íire'e, setá'aj seajta rí'i huá'uruuren se'ímej í mej a'ij pua'a á'amuaruure.

²⁸Setá'aj rí'i tihua'utá'an a'ímej í mej a'ij pua'a tejá'amua'axa. Setá'aj hui seajta í Dios jemi huá'a jíme'en huatéjnuuini a'ímej í mej a'ij pua'a á'amuaruure.

²⁹Tí'í pua'a ja'ati mu'itíjveeni a'ípée jetze, patá'aj hui pajta u jetze pújme'en raatániijte'en tí'ij ajtahua'a mu'itíjveeni a'uun jetze. Tí'í pua'a ja'ati muá'achuire mi a'achamaara, patá'aj pajta mi asi-cu'u raatapíjte'en.

³⁰Patá'aj pajta tihua'utá'an naíjmi'ica a'achú mej hui pua'amé ti'itíj muahuavii. Ajta ti pua'a ja'ati ti'itíj ántini í ti mú'etzi a'aa, capej hui rahuaviira ca'anéeri jime'e ti maaatátuiire'en.

³¹Patá'aj pajta hui piyen huá'uruuren í seica a'ij pej tí'ijxe'leve'e mej miyen muáaruuren mú'etzi.

³²Niche'e seíj tejámuaata'íhua'u. Tí pua'a siyen huá'ixe'leve'e sena'a a'ímej í mej amua'ixe'leve'e mú'ejmi, ¿a'íné hui tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e í niuucari? ¿Ni qui ti'itíj semuá'itin í Dios jemi? Caxu xaa ne'u ti'itíj huamuá'itin a'íné a'íime í mej a'ij pua'a rici, a'íi mú majta hui huá'ixe'leve'e a'ímej í seica í mej majta huá'ixe'leve'e.

³³Ajta, ti pua'a siyen rí'i tihua'atá'acare'en sena'a a'ímej í mej rí'i tejaamuaatá'aca, ¿ni tzaa ayén tejamuá'amitiejte'e sej se'íjna jín ti'itíj huamuá'itin í Dios jemi? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e yee caxu hui a'atzu ti'itíj huamuá'itin a'íné ayée mú che'atá mena'a rici a'íime í mej a'ij pua'a rici.

³⁴Ajta, ti pua'a hui siyen tihua'utániíjte'en ti'itíj ti na'a se'íjna jime'e mej mi á'iyen amuaatátuiire'en, ¿ni ayén tejamuá'amitiejte'e sej se'íjna jín ti'itíj huamuá'itin í Dios jemi? Capu ayén té'eme. Caxu hui a'atzu ti'itíj huamuá'itin a'íné a'íime í mej a'ij pua'a rici, a'íi mú hua'utániíjte í seica, majta miyen rachú'leve'en mej mi á'iyen tihua'utátuiire'en nain í mej caj tihua'utániíjte.

³⁵Ayee xu'u huárini. Setá'aj hui huá'axe'leve'e a'ímej í mej amua'ajcha'íire'e. Setá'aj rí'i tihua'ajcha'íi. Setá'aj seajta ti'itíj ti na'a hua'utániíjte'en. Caxu huá'ahuaviira ca'anéeri jime'e mej mi amuaatátuiire'en. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti pua'a siyen huárini, jeíhua pu hui tejá'amua'íiti.

Seajta xu yaújmua'ame'en pú'een'e xá'aju'un a'íjna í Dios í ta japua tí é'esejre'e, a'íné a'íi pu rí'i tihua'ajcha'íi a'ímej í mej caí rí'i tihua'atá'aca, ajta a'ímej í mej a'ij pua'a rici.

³⁶Setá'aj siyen huá'ancu'uvajxi'in, a'íné a'íin í ti á'amua'iyá'upua, a'íi pu hui ajta huá'ancu'uvajxi'isin.

“Teta'aj nu'u caí huá'axijte'e í seica”

(Mt. 7:1-5)

³⁷Caxu a'ij tihua'ajeeve í seica; tí ij caí Dios a'ij tejá'amua'jeeve mú'ejmi. Caxu seajta huá'axijte'e í seica, tí ij caí Dios ama'uxijte'en mú'ejmi. Setá'aj hui tihua'utá'uuni'i í seica. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu ajta tejámuaatá'uuni'ira.

³⁸Setá'aj tihua'utapuaíjve'en í seica. Tí pua'a siyen huárini, jeíhua pu ajta mú'ejmi tejámuaatapuaíjve'esin. Ayee pu té'eme tíj ja'ati ra'avé'ejiste'en í medida jetze. A'íjna í ja'ati, mi'i pu rí'i ra'ure'erruuren, ajta raatéruureajxi'in tí'ij rí'i huaújra'atza. Temua'a pu naa tira'avé'ejiste'esin tí ij caí avé'evitzen. Aj pu i, amua'ancára'atzi'ira í á'amua'iiicu'u jetze. Ayee pu á'amuaruuren a'íné a'achú sej hui caj tiu'utapuaíjve'e, ayée pu che'atá na'a Dios pu amuaatapuaíjve'esin mú'ejmi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁹Ajtahua'a seíj niuucari pu jín tihua'u'itíiri'i. Ayen tíjín:

—A'íné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi a'íjna jime'en í ti arácun. ¿Ni ri'irí ti a'íin tí arácun rá'anvi'itin í juye jetze seíj tí ajta arácun? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Capu a'atzu ri'irí, tí a'íin rá'anvi'itin, a'íné tí pua'a a'íin rá'anvi'itin, naími'i mú hui atévatzisín a'u tí e'etécun.

⁴⁰Ajta ayée pu hui 'een a'íjna jime'e í mej nee jamuan á'ujjuhua'an. A'íin í ja'ati tí ayén tiú'ujmua'ate capu ayén che'atá na'a ruxe'leve'e tíj a'íin tí tí'ijmua'ate, sino tí'ij ari ra'antipua'arite'en

í ti tiú'ujmua'ate, aj pu hui xaa ayén éene'e a'ame tǵ a'ǵjna í ti tiraamuá'ate.

⁴¹ 'Pajta mú'ee, a'iné hui 'een jín piyen raseǵ í a'ihuáara'a a'ǵjna ti cǵ caj te'uteájturaa í Dios jemi. Mí pajta mú'ee, capej aseǵ í pej hui jín jeǵhua á'atura í Dios jemi. ⁴² Tí pua'a peri jeǵhua jín auteájturaa í Dios jemi, ¿a'iné hui t'íri'iri pej piyen tiraata'ixaate'en pe'ǵjna í a'ihuáara'a ti cǵ caj te'uteájturaa a'ij ti ti'itǵ jín te'uteájturaa í Dios jemi? Capu a'atzu a'ij t'íri'iri, a'iné capej hui aseǵ mú'ee aseǵ a'ij pej ti'itǵ jín te'uteájturaa í Dios jemi.

Mú'ee mi pej a'ij pua'a t'íjri'ire mé jéjre'e, pauj mi'i seicié tiú'umua'ati, pajta nain jín tihua'utá'ixaate'en í teite í pej hui jín auteájturaa í Dios jemi. Aj pu hui xaa ayén tiraavǵjete'e í pej piyen tiraata'ixaate'en í seǵ a'ij ti ti'itǵ jín te'uteájturaa í Dios jemi.

**Tej nu'u jíme'en ráamua'ati
ti'itǵ ti nu'u ciyéjra'a pú'een**

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Ayeé pu'u ajta 'een, tǵ í ciyej, nain ti ti'iri'een, ri'éene'en pu t'íitaaca. Ajta nain í ciyej ti caí ti'iri'een, capu ajta ri'éene'en t'íitaaca. ⁴⁴ Ajta naǵmi'i í ciyej ti t'íitaaca, ayée mú hui t'ímua'a-mua me'ǵjna í ti t'íitaaca, a'iné a'ǵjna í huaréj taca'i, capu a'ǵin rataca'i í ciyej ti tézicare'e sino a'ij pu jetze me'ecan í ruciye'e. Ajta a'ǵjna í uuva taca'i, capu ajta a'ǵin rataca'i í jí'itziǵca'ixa'a jetze sino a'ij pu ajta jetze me'ecan í ruciye'e. Ayeé xu che'atá sena'a seajta t'íjmu'a-areeren ja'ati ti tévira'a pú'een tij rí'i t'íitevij nusu caí se'ǵjna jime'e a'ij ti rici.

⁴⁵ 'A'ǵjna í ja'ati ti rí'i t'íitevij, a'ǵi pu hui rí'i t'íixaxa'a, ajta a'ǵjna ti rí'i t'íixaxa'a, a'úu pu me'ecan tzajta'an a'u ti jeǵhua yá'avaa ti xǵ'epi'in 'een. Ajta a'ǵin ti a'ij pua'a t'íitevij, a'ǵi pu a'ij pua'a t'íixaxa'a, ajta a'ǵjna ti a'ij pua'a t'íixaxa'a, a'úu pu hui me'ecan tzajta'an a'u ti

jeǵhua yá'avaa ti a'ij pua'a 'een. Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a, a'ǵi pu hui t'íixaxa'a a'ǵjna jime'e í ti rá'avaa í ru tzajta'a.

A'ij ti nu'u seǵ t'íjri'ire, ajta í seǵ

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ 'Seajta mú'een, mi sej hui caí siyen t'íiruure a'ij nej tejá'amua'ixaate'e, a'iné 'een jín siyen t'íinejee tǵjín: "Nevás-tara'a, nevástara'a."

⁴⁷ 'Ayeé nu hui tejámuuatá'ixaate'esin a'iné 'een a'ǵjna í ja'ati ti neetzi jemi mú a'uvé'emej ti ij neetzi huanamua, ajta ayén tiú'uruuren a'ij nej ti'ixa. ⁴⁸ Ayeé pu hui 'een tǵ a'ǵjna í ja'ati ti chil'i ájtaahuaca'a. A'ǵjna í ja'ati, jé'ecan pu ru'ucá'ijche téte'imua. Tǵ'ij jí rá'aj-taahuaca'a í jaxu'u í tete japua. Matǵ'ij mi huatéviiyeca'a. Ajta huatámi'iyeca'a í játe'ana. Aj pu i jetzen ajté'a í játe'ana í chil'ij. Ajta a'ǵin í chil'ij, capu hui á've a'iné temua'a pu naa rí'i tirá'ajtaahuaca'a í ja'ati.

⁴⁹ 'Mi ajta, a'ǵjna í ja'ati ti ayén t'íi-nenamua, ti pua'a caí ayén tiú'uruuren a'ij nej ti'ixa, ayée pu hui 'een tǵ í seǵ ti ajta chil'ij ájtaahuaca'a. Capu ru'ucá'ijche téte'imua a'ǵjna í ja'ati. Matǵ'ijtá mi huatéviiyeca'a. Ajta huatámi'iyeca'a í játe'ana. Tǵ'ij jetzen ajté'a, aj pu i rá'arie. Nain pu hui tejá'urie a'ǵjna í ja'ati.

**Tǵ'ij nu'u Jesús tiráahuua a'ǵjna í ti
ravaire'e a'ǵjna ti anxíte t'íajta**

(Mt. 8:5-13)

7 Tǵ'ij Jesús raatapuá'ajta'a ti ti huá'a'ixaate'eca'a í teite, aj pu i a'uun á'uraa u Capernaúm. ² A'u'u pu seǵ a'utéveeca'a xantaaru'u ti anxíte t'íajta. A'ǵjna jemi, seǵ pu t'íicui'i ti jemin t'íivaire'e. Pu'uri á'ame'erejca'a. Ajta í xantaaru'u, jeǵhua pu raxí'eve'eca'a a'ǵjna ti jemin t'íivaire'e. ³ Tǵ'ij jí a'ǵin anxíte ti t'íajta, a'ǵi pu ráamua'areeri'i a'ij ti ti'itǵ ruurejca'a í Jesús. Aj pu i teite hu-

ata'áij mej mi ya'utájeeve. A'íime í teite, a'íi mú a'íin pu'éene'e í mej Israél jetze ajtème'ecantaca'a, majta í mej tí'aijta-ca'a u teyujta'a.

⁴Mat'íij mi a'uun e'iré'ene a'u ti Jesús a'utéveeca'a. Jéihua mú raatéje. Ayeé mú tiraata'ixaa tíjín:

—Jé'ecan pu raavíjte'e pej á'ume'en jemin a'u ti é'eche pej pi piyen huárini a'íj ti timuaatáhuaviira.

⁵Jé'ecan pu hui r'íi titájcha'íi a'íjna. Ajta a'íi pu rá'ajtaahuaca'a í teyuu. —Ayeé mú tiraata'ixaa.

⁶Tí'ij jí Jesús u á'ume huá'a jamuan. Aa pu vejli'i aumé'ecaa, tí'ij a'íin ti anxíte tí'aijta, ajta pu ru'amiigustemua'a huata'áij mej mi miyen tiraata'ixaa ti nu'u caí a'uun e'ará'asti a'ujna ti é'eche. Ayeé mú tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, capu hui r'íi tiraavíjte'e pej anú'asti. ⁷A'íj pu jín, capu ayén tiná'amitiejte'eca'a ti raavíjte'e nej ne'uun a'atanén a'u pej a'utéveeca'a. Tí ij caí muamuári'eriste'e, ayée pepu'u hui huárini pej raataxáj yee pu'uri huarúj í ti ajemi tí'ivaire'e. Tí pua'a piyen tiu'utaxáj, aj pu a'íin rujni í ti ne jemi tí'ivaire'e.

⁸A'íj nu hui jín niyen tí'imua'ixaate'e a'iné sefj pu tí'ine'ajte'e ineezi. Nee nu neajta ti'itfj jín antínmu'a'aree; neajta tihua'ajte'e í xantaaru'u. Tí pua'a sefj netiu'uta'áijte'en yee aricu, a'íi pu ayén rini ti á'ume'en. Na'ari ti pua'a sefj niyen tiu'utá'ixaate'en yee mú a'utá'iy-i'i, ayée pu rini ti mú a'uvé'eme'en. Ayeé nu hui tiraata'ixaate'en a'íjna ti nej jemi tí'ivaire'e yee ayée pej huárini. Ajta a'íin, ayée pu rini. —Ayeé pu tiraata'ixaa a'íjna í xantaaru'u a'íjna í Jesús.

⁹Ajta a'íin Jesús, tí'ij ayén tiráana-muajri'i, jé'ecan pu naa r'íi tira'utasefj a'íjna jemi. Tí'ij jí p'íi a'uré'eve ti ij hua'useíirajra'ani í teite í mej jamuan á'ujjhuane'e. Ayeé pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e, a'u ti huatacá'a íye Israél, canu hui ja'anáj ja'ati huáteu ti ayén che'atá na'a té'atza-ahuate'e tíj a'íjna í xantaaru'u. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

¹⁰Majta me'ín í mej tiu'uta'áijti'ire, a'íi mú a'uré'aci a'u ti é'eche a'íjna í xantaaru'u. Mat'íij a'uré'ene, pu'uri huarúj-caa a'íjna ti jemin tí'ivaire'e.

Tí'ij nu'u Jesús ajtahua'a raata'áij ti huatarún í tí'iríi huam'íi

¹¹A'atzu a'ateevi'i, Jesús pu a'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Naín. Majta mú a'ucíj jamuan a'íime í mej jamuan á'ujjhuane'e. Majta seica í teite, mu'íití mú a'ucíj jamuan. ¹²Mu'uri vejli'i aujú'ucaa ta'anténine'i chajta'a jetze mat'íij seica antinájcheca'a mej m'íichi huáchuisime'e. A'íjna í m'íichi, a'íi pu pú'eene'e yaujra'an í 'íi-ta'a ti rusefj. A'íi pu'u caj p'íi'yaujra'antaca'a ti teáatacan. Jéihua mú teite jamuan huajú'ucaa.

¹³Tí'ij Jesús raasefj, jéihua pu huataújxieemiste jemin í 'íi-ta'a. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capej ayeine.

¹⁴Tí'ij jí ajteáxiireca'a. Aj pu i ra-ajtamuariej í ciyej ti japuan 'ujcá'a a'íjna ti huam'íi. Majta me'ín í mej ráachuisime'e, a'íi mú huatéhuixi. Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee, temuajj, ayée nu tí'imua'ixaate'e yee: Ájchesi. —Ayeé pu tiraata'ixaa.

¹⁵Ajta a'íin ti huam'íi, a'íi pu a'ujjeíjxi. Aj pu i a'utéjche ti tiu'utaxáj. Tí'ij jí Jesús raatátui í nàanajra'an. ¹⁶Mat'íij mi naími'i naa r'íi tira'utasefj a'íj ti ti'itfj huáruu í Jesús. Jé'ecan pu utéevatzí í huá'a tzajta'a. Mat'íij mi r'íi tiu'utá'a í Dios jemi. Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ja'ati pu hui huatasefjre itejmi jemi ti ve'ecán jín ti'itéjvee, ajta ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Pu'uri mú a'u-

vé'emej í Dios ti ij hua'utévaire'en í rufétestemua'a.

¹⁷Nainjapua mú ráamua'areeri'i a'ij ti ti'ití huaríj a'íjna í Jesús. Nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea, ajta 'á'ayee ti huacá'a, naími'i mú ráamua'areeri'i.

Tí'ij nu'u Juan hua'uta'íteca'a í Jesús jemi

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Majta me'ín í mej jamuan á'ujuhua'ane'e a'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuaca, a'íi mú raatá'ixaa a'ij ti Jesús rijcaa. Tí'ij jí hua'apuaca huatajé a'íjna í Juan. ¹⁹Aj pu i hua'uta'íteca'a mej mi raata'íhuau a'íjna í Jesús yee ni qui mú'ee pe'ín pú'een a'íjna ti nu'u mé'e vé'eme, na'ari ayén tiú'ujxe'eve'e tej se'j huachú'eve'en. Matí'ij mi a'ucíj. ²⁰Matí'ij mi me'uun e'iré'ene a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuaca, a'íi pu hui taja'uta'íteca'a tej ti tiyen timuaata'íhuau yee: “¿Ni qui mú'ee pe'ín pú'een a'íjna ti mé'e vé'eme na'ari teuj se'j chu'eve'e?” —Ayee mú tiraata'ixaa.

²¹Ajta a'íin í Jesús, auchén pu mu'icáca tiú'uhuaa í mej tí'icucui'ica'a, ajta seica í mej caí ri'éene'e í ru jetze, ajta í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Ajta a'íime í mej aracúcu'unijmee, a'íi pu tihua'uhuaa mej mi majtáhuua'a atanéjne'ere.

²²Tí'ij jí Jesús ayén tiha'utá'ixaa a'íime í ti Juan hua'uta'íteca'a tíjín:

—Sericu mú'een. Setá'aj á'uju'un í Juan jemi, setá'aj tiraata'ixaaate'en a'ij sej seri tiu'usé'ij, a'ij sej seri tiú'unamuajri'i yee a'íime í mej aracúcu'unijmee, a'íi mú hui meri majtáhuua'a mé uunéjne'e. Majta a'íime í mej anaciyáaxavi'ijmee, a'íi mú meri'ijtáhuua'a á'ujuhua'an. Majta a'íime í

mej tíjcu'ineca'a me'íjna jime'e ti tineájxi huá'ahua'ira'a jetze, ti ayén ántehuaa tíjín lepra, mu'uri huarúj. Majta a'íime, í mej nácuxa'itaca'a, mu'uri'itáhuua'a huíteánajca'amua. Majta a'íime í mej meri huácuii, mu'uri majtáhuua'a mena'a huatarúj. Neajta hui tihua'utá'ixaaate'esin a'íime í mej caí a'ij té'evii'icua'i a'íjna jime'e í niuucari í mej jín huataújtemua'ave'en.

²³Rí'i pu hui tiraatá'asin a'íjna í ja'ati ti caí a'ij pua'a tiraatá'an mé núurieeni, a'íjna jime'e ti caí ch'é té'evii'icua'i neetzi jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁴Matí'ij mi a'ucíj a'íime í mej Juan jamuan á'ujuhua'ane'e. Tí'ij jí Jesús a'utéjche ti tihua'ítiií í teite a'íjna jime'e í Juan. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Tí'itájni sej a'utéese'ij se'újna í 'it'itá? ¿Ni qui huiini xámua'ij u se'use'ij ti eeca raru'uxante'e? Caxu xaa ne'u. ²⁵Ca'ín, ¿tí'itájni sena'a hui a'utéese'ij? ¿Ca'ín ja'ati sena'a u a'utéese'ij ti ri'éene'en te'ucáaviij? Caxu xaa ne'u, a'iné xu'uri ramua'aree tíjín a'íime í mej miyen ri'éene'en te'ucavi'ijmee, majta a'íime ti hua'aráanajche na'íjmi'i tíj na'a ti tí'ijnajche, a'úu mú é'eche a'u mej rey é'eche.

²⁶Ari ti pua'a secaí se'íjna a'utéese'ij, ¿tí'itájni sena'a a'utéese'ij? ¿Ni qui hui se'j ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a? Jee tzá'te'e, ayée nu tejá'amua'ixaaate'e yee a'íi pu pírici. Ajta a'íin, jaítze'e pu ve'ecán jín ti'itájvee. ²⁷A'ii pu hui a'íin pú'een í ti jime'en rá'axa í yu'uxari jetze tíjín:

Nee nu hui se'j amuacaí huata'íti ti huatase'ijre'esin pecaí mú'ee.

A'íi pu rí'i huá'aruuren í teite mej mi mua'ancuré'evi'itín mú'etzi.

²⁸Ayee nu tejá'amua'ixaaate'e yee a'íime tzajta'a na'íjmi'i í teite í mej huatase'ijre'iiyen chaanaca japua, capu ja'ati ja'anáj te'enteájrupi ti'itáj jime'e í

ti jaítze'e ve'ée caí í ti jín ti'it'éjvee a'íjna í Juan. Mí ajta, a'íin ti jaítze'e ciliéene'e jín ti'it'éjvee í Dios jemi, jaítze'e pu hui ve'ecán jín ti'itevée a'ame a'íjna í ja'ati caí a'íjna í Juan a'ájna xicájra'a jetze ti Dios ayén autéchesin ti tiu'uta'ájta nainjapua.

²⁹ 'Majta naími'i í mej ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan, a'íi mú hui ra'ancuré'a a'ij ti t'íjxe'eve'e í Dios me'íjna jime'e ti Juan huá'u-muai'ihua. Ayee mú che'atá mena'a ra'ancuré'a a'íime mej tí'itejil'ivi.

³⁰ 'Majta hui a'íime í fariseos, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, a'íi mú hui ratíteca'a a'ij ti t'íjxe'eve'e í Dios a'iné camu huaújmuai'ihuaca'a í Juan jemi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

³¹ Ajtahua'a seicié pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i í Jesús tíjín:

—¿A'iné nena'a tiraataxáj yee ayée mú 'een a'íime í teite íjii mej huá-teemua? ¿Ni caí mé'e ti'itáj ti ayén 'een cumu a'íime?

³² 'Ayee mú hui e'en matj í tí'iríi mej á vejli'i a'ujteí a'u mej tejá'atua. A'íi mú miyen tihua'atajil'ivi í seica tíjín: “Teti'utac'ísite sej si tiu'utéene'en, mi seajta caí, caxu tiu'utéenei. Teajta tu tiu'utáchuiicaca'a ti tiú'uxieemiste'e jime'e, mi seajta caí, caxu huaújyeineca'a.”

³³ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'iné a'íjna í Juan, tí'ij a'íin yé uvé'ene, capu hui pan cua'aca, capu ajta viinu ye'eca. Seajta mú'een, ayée xu e'en matj a'íime í tí'iríi se'íjna jime'e sej siyen tí'ixa se'íjna jíme'en í Juan tíjín: “Tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'e.”

³⁴ 'Neajta inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, nee nu tí'icua'a, neajta ye'eca. Seajta mú'een, ayée xu tí'ixa neetzi jíme'en yee huápi'i nu tí'icua'a, neajta netahuaive. Ayee xu seajta tí'ixa tíjín yee ye'ecui huatéjvee hua'amiigu

a'íime mej tí'itejil'ivi, ajta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi. ³⁵ A'íjna ti Dios jemi rí'i meteúumua'aree, a'íi mú hui ramua'aréeren í yaújmu'a'ame'en í mej rí'i metíteumuámua'aree í Dios jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús a'utéveeca'a a'u ti é'eche í Simón ti fariseo pú'eeene'e

³⁶ Ayee pu ja'anáj tiuju'urj. Sej pu raatá'inee a'íjna í Jesús ti jamuan tiú'u-cua'aní. A'íjna í ja'ati, fariseo pu pú'een. Ayee pu ántehuaa tíjín Simón. Aj pu í Jesús á a'ur'éhui'ixi a'u ti meesa ve-jli'i a'ut'éjvee a'ij mej tiraaxí'epi'intari'iri'i a'íjna ti raatá'inee.

³⁷ Ajta a'íin 'íita'a, a'úu pu a'utéveeca'a. Jéihua pu a'ij pua'a tí'itíújcha'íica'a a'íjna í Dios jemi. Tí'ij jí a'íi ráamua'areeri'i tíjín a'úu pu tejé'ecua'a fariseo ti é'eche a'íjna í Jesús. Aj pu í tetej limeetajra'a pu e'evé'ejaj. Tí'ití pu urajmuaa ti naa teáarí'e. ³⁸ Tí'ij jí á vejli'i a'utéechaxi a'u ti Jesús anu'uhuaré'eca'a í meesa a'ut'éjvee. Ruyeineca'a a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí Jesús íca jetze títzutixi í ti a'itajá'ara'atajye'icaa a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí rucipua' jín racáhuatzil'iri'i, ajta ra'anáapi'ítze. Tí'ij jí íicájra'an jetze racáaxire a'íjna ti naa teáarí'e.

³⁹ Ajta a'íin fariseo ti Jesús huatá'inee, tí'ij raasej a'ij ti rijcaa a'íjna í 'íita'a, ayée pu tí'imua'ajca í ru tzajta'a tíjín: “Tí pua'a amín pú'eeene'en tevi sej ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'íi pu hui ramua'aréeren tí'itj ti tévira'an pírici a'íjna í 'íita'a ti a'ij pua'a tí'itíújcha'íi í Dios jemi.”

⁴⁰ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Simón, tí'itj nu muaatá'ixaate'esin.

Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Simón tíjín: —Maeestru, patá'aj naatá'ixaate'en.

⁴¹ Aj pu í Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Seica mú nu'u hui tirá'acha'ïire'eca'a me'ïjna í ja'ati ti tumin hua'utániïjte, a'ïmej mej hua'apua. Seïj pu nu'u ayén tirá'acha'ïire'eca'a a'achú cumu anxïj ciento í tumin. Ajta í seïj, ayée pu nu'u tirá'acha'ïire'eca'a a'achú cumu muáacua jetze í tumin.

⁴²Ja'iné camu a'atzu tí'ituaave'e í mej jïn tiraanájchite'en, a'ïí pu nu'u hui tihua'utá'uuni'iri'i a'ïmej í mej hua'apua a'achú mej caj tirá'acha'ïire'eca'a. Me'ecui xaa, ¿a'iné timuá'amitiejte'e? ¿A'taani hui jaítze'e raxí'eve'e a'ame a'ïjna í ti hua'utá'uni'iri'i? —Ayee pu Jesús tiraata'íhua'uri'i.

⁴³Ajta a'ïín í Simón, ayée pu tiu'utaniú tíjïn:

—Ayee pu tiná'amitiejte'e ineetzi a'ïjna jime'e ti tihua'utá'uni'iri'i, a'ïí pu hui jaítze'e raxí'eve'e a'ame a'ïjna ti jaítze'e tirá'acha'ïire'eca'a a'iné jaítze'e pu tiraatá'uuni'iri'i.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tíjïn:

—Xí'epi'ín pej hui tiu'utaxájtaca'a.

⁴⁴Aj pu i píí a'ur'é'eve ti ij raaseïj a'ïjna í 'íita'a. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ïjna í Simón tíjïn:

—¿Ni pecaí raseïj pe'ïjna i 'íita'a? Nee nu uteájrupi íiyu pe é'eche. Capej racáaxire í jaj í ne'íica jetze. Mí ajtá'i amín í 'íita'a, a'ïí pu hui na'ana'íiri'i ne'íica jetze a'ïjna jime'e ti a'itajá'ara'atajye'icaa. Ajta na'anáhuatzi'iri'i í rucipué jime'e.

⁴⁵Mú'ee pej hui caí nu'itépi'ítze. Mí ajtá'i amín mi 'íita'a, tíj na'a ti huiiteájrupi yú chi'ita, a'ïí pu na'anáapi'ítze í ne'íica jetze. ⁴⁶Mú'ee pej caí na'avé'exiri'iri'i tí'itíj aceite yen nemu'utze'e. Mí ajtá'i amín, a'ïí pu hui na'anáxiri'iri'i í ne'íica jetze tí'itíj ti naa teáarí'e.

⁴⁷A'ïj nu jïn niyen tí'imua'ixaate'e. A'ïí pu jeíhua auteájturaa í Dios jemi. Neajta nu nain tiraatá'uuni'iri'i a'iné jeíhua pu nexí'eve'e já'araa. Mí pajta

mú'ee, mi nej cáj caj timuaatá'uuni'iri'i, mú'ee pej hui cáj caj tí'inexe'eve'e. —Ayee pu tiraata'ixaa.

⁴⁸Ajta Jesús pu ayén tiraata'ixaa a'ïjna í 'íita'a tíjïn:

—Nu'uri hui timuaatá'uuni'iri'i í pej jïn auteájturaa í Dios jemi.

⁴⁹Majta me'ín í seica í ti hua'utá'inee, mat'íj miyen tiráanamua'jri'i, mat'íj mi autejhuui mej tí'ihuá'rihua'u, tíjïn:

—¿A'taani pú'een amíjna mi ti tíhua'utá'uuni'ira a'ïjna jime'e í mej jïn auteájturaa í Dios jemi? —Ayee mú tiu'uteáurihua'uraca'a.

⁵⁰Ajta Jesús ayén tiraata'ixaa a'ïjna í 'íita'a tíjïn:

—Pu'uri Dios mua'irájtuaa a'iné peté'atzaahuate'e mú'ee. Aricu hui á'ura'a axiéhua. —Ayee pu tiraata'ixaa.

Majta nu'u a'íime í 'uuca í mej ravaire'eca'a me'ïjna í Jesús

8 Tí'ij ayén tiuju'uríj, a'úu pu á'uche'ecane'e tíj na'a a'uun mej a'uchéjme í chajta'a jetze, ajta a'imuá mej a'uchéjme. Jesús pu tihua'u'itíiri'i a'ïjna í niucari í mej jïn huataújtemua'ave'esin, ti jime'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. Majta mú á'ujujhua'ane'e a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. ²Majta seica jamuan á'ujujhua'ane'e mé 'uuca, í ti Jesús tihua'uhuaa, ajta a'íime í ti huá'a jetze tiyáaru'use huatamuári. A'ii mú a'íin pú'een a'ïjna í María, mej miyen ratamuá'amua tíjïn Magdala tí é'eme'ecan. A'ïjna jetze í 'íita'a, a'ïj mú jetze huiráaci í tiyáaru'use í mej aráhua'apua ará'ase.

³Seïj pu ajta á'uche'ecane'e ti ayén ántehuaa tíjïn Juana, íra'ara'an pu pú'een a'ïjna í Chuza, í ti tí'itéjvee í Heródes jemi. Ajtahua'a seïj, a'ïjna í Susana, majta jeíhua, mé mu'ití mej jamuan á'u-

jujhua'ane'e. A'íi mú majta ravaire'eca'a me'íjna í Jesús, majta a'íme'j í seica í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase me'íjna jime'e í mej tí'ijcha'íica'a a'íme'j í 'uua.

A'íjna í ja'ati ti nu'u tí'ihuaste'eca'a

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Majta í teite mej a'imua' a'uchéjme, maúche'e mú ajteáxiirijme'ecaa. A'uú mú a'aráci'ica'a se'j chajta'a jetze, ajtahua'a se'j, ajtahua'a se'j. Mat'íj mauj e'evé'ecf'ica'a, Jesús pu ayén tiu'utá-muaritaca'a tíjín:

⁵ —Ja'ati ti nu'u hui tí'ihuastehua'a, u pu nu'u á'ume ti tejé'ehuaste'en. Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa í imue'eri. Seica pu nu'u juye jetze huavatzjraa. Mat'íj mi japuan huachéecajraa a'íime í teite. Majta pina'ase, júte'ímua mú a'icára'arave'e. Aa ma'uráaseajrá'a meráacuaa.

⁶ Ajta seica í imue'eri, a'úu pu nu'u hui huavatzjraa tetej tzajta'a. Tí'ij ajneájxi, aj pu i huaré'ataa í xicaj jime'e a'iné capu huariéenajye'icaa.

⁷ Ajta seica í imue'eri, a'úu pu nu'u huavatzjraa a'u ti a'utzícare'eme. Ajta a'íin í tzicare'e, a'íi pu nu'u huavaújse jamuan í imue'eri. Capu tiu'utá'a í imue'eri ti te'ejneájxi'in.

⁸ Ajta seica í imue'eri, áa pu nu'u huavatzjraa a'u ti a'urí'en í chuej. Naími'i pu hui huanéj. Jéihua pu nu'u tiú'uciireca'a. Jéihua pu jaítze'e airájraa caí í seica ti raahuáste. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij raatapuá'ajta'a ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa ca'anín jime'e, tíjín:

—Mí sej huiteánajca'amua, xáana-muajri'i hui temua'a naa. Yee pu'u.

**Tí nu'u a'íjna jín
tihuá'itíiri'i í niuucari**

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'íime í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, a'íi mú raata'íhua'uri'i a'ij ti huataújmua'a a'íjna í niuucari ti raata-muáritaca'a. ¹⁰ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Dios pu amuaatá'a sej yaú'itííe xa'araa í ti rú'avaa í Dios jemi a'íjna jime'e a'ij ti a'íin tí'ajta. Mí ajta í seica, canu hui e'ehuauritííecan jín tihua'utá'ixaaate'esin, sino chuijtari nu'u jime'en tihua'utá'ixaaate'esin ti ij ayén tihua'uruuren a'ij ti té'eyu'usi'i tíjín:

Mú'een xu nu'u xaa mé uunéjne'eri xá'aju'un.

Aru, caxu ti'itíj seijran.

Mú'een xu xaa ranamua.

Aru caxu hui yaú'itííe xá'aju'un.

**Jesús pu ayén tihuá'ixaaate'e a'ij
ti huataújmua'a í niuucari**

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'íjna í niuucari nej raataxájtaca'a, ayée pu hui huataújmua'a. Í imue'eri, ayée pu 'een tíj í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan.

¹² Ajta í imue'eri ti huavatzjraa juye jetze, ayée pu 'een mat'j a'íime í mej ranamua í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan. Ajta a'íin tiyaaru'u, a'íi pu hui a'ure'enén, tihuá'ari'ira í niuucari ti huá'a tzajta'a huateájturaa. Ayee pu rici mej mi caí rá'antzaahuate'en, ti ij caí Dios hua'irájtuaani.

¹³ Ajta a'íjna í ti tetej tzajta'a huavatzjraa, ayée pu hui 'een mat'j a'íime í mej huataújtemua'ave mat'íj amua-caí ráanamuaajri'i. Mí majta a'íime, camu a'atzu té'eviicua'i. A'atzu mú á'atee mej té'atzaahuate'e. Aru tí'ijta teja'ure'enén a'ájna xicá'ra'a mej jetzen tirajpuaiítzi, camu cha'a te'utáviicua'i. Ca'anacan mú mé rúujisin.

¹⁴ Ajta a'íjna í imue'eri ti a'uun hua-vatzíjraa tziicare'e tzajta'a, ayée pu hui 'een matíj a'íime í mej ranamua í niuucari. Aru a'íime, í mej mauj yen hu-até'uu íyen chaanaca japua, jé'ecan mú a'ij té'ujmua'ate me'íjna jime'e í ti huá'a-muari'eriste'e na'ari a'íjna jime'e í mej jeshua tí'ijcha'íi ca'ín a'íjna jime'e í ti hua'aráanajche ti naa seijre'e. A'íj pu jín camu araúrate mej jeshua r'íi tiu'utátui-ire'en í Dios jemi.

¹⁵ Ajta a'íjna í imue'eri ti a'uun nu'u huavatzíjraa í chuej japua a'utí a'urí'en, ayée pu 'een tíj a'íime í mej urarí'ene'e-jme í ru tzajta'a, majta á'ujca'ane ruxí'e-vi'ira'a jime'e ti Dios hua'uta'aíj nain jime'e. A'íi mú hui ranamua í niuucari, majta ru'uté'an í ru tzajta'a. Majta te'utáviicua'i. Ayee mú 'een jín huarín, jeshua mú r'íi tiu'utátuiire'esin í Dios jemi.

A'íj nu'u jín tí'ivaire'e a'íjna í aparatu

(Mt. 4:21-25)

¹⁶ ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi a'íjna jime'en í ja'ati ti hui aparatu tí'itíj tícha'íi? Tí'ij rá'ajtaira, ¿a'uné jetze iyé'eruuren? ¿Ni qui xa'ari tzajta'a ru-utéchajtza na'ari caama jete ye'irácha-jtza? Capu xaa ne'u. Ja'ati ti na'a án pu imuá ya'ujchájta mej mi atáneere í taij jime'e í mej a'uteáru'ipi. ¹⁷ Ajta, naíjmi'í tíj na'a mej avítzi'í jín miyen rici í teite, capu hui ayén éene'e a'ame. A'íi mú xaa hui ramua'aréeren tí'ij Dios mé jéjre'e raatasejírata.

¹⁸ R'íi xu'u mú'een sej si temua'a naa tiráanamua, a'iné ti pua'a ja'ati tí'itíj tícha'íi í Dios jemi, Dios pu jaítze'e tiraatá'asin. Ajta a'íin ti caí tí'itíj tícha'íi í Dios jemi, Dios pu hui rá'ari'ira a'íjna í ti ayén tirá'amitiejte'e ti nu'u tí'ijcha'íi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Í mej nu'u teitestemua'ame'en pú'een í Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Ajta a'íin náànajra'an í Jesús, majta ihuáamua'ame'en, a'íi mú e'iré'ene mej mi raaseíj. Aru, capu huatári'iristareca'a mej ajteáxiire á vejli'í jemin a'iné jeshua mú teite aité'uuca'a tá'apueerta. ²⁰ Ja'ati pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Mé pua'acíe mú a'uté'uu a'anáana, majta a'ihuáamua'a. Méjxe'eve'e mej muaaseíj.

²¹ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—A'íi mú hui a'íin pú'een í nináana, majta í ne'ihuamua'a, a'íime í mej ranamua í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan, majta miyen r'íi tirá'astijre'e a'ij ti tiú'u-jxe'eve'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús raatépu'a'ajte í eeca

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Ja'anáj ti ayén tiuju'uríj. Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa a'íimej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tíjín:

—Tiché'e antáciine u jetze pújme'en a'u ti a'alaguun.

Matí'ij mi atéeci í baarcu jetze. Matí'ij mi a'ucíj. ²³ Maúche'e mú jaj japua hua-jú'ucca, tí'iquí huatácu a'íjna í Jesús. Tí'ij jí huatá'eecareca'a, ajta jeshua pu ateáxijrihua'a í jaj í baarcu jetze. Mu'uri tén a'ucárutijme'e.

²⁴ Majta a'íime í mej jamuan á'u-jujhua'ane'e, a'íi mú ya'ujíste a'íjna í Jesús. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—MaeSTRU, Tu'uri hui tén á'ajamin.

Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ájchee. Tí'ij jí raatá'ijmíjri'í í eeca, ajta japuutzari ti tiújta'ahua'a. Jíme'en pu'u raatá'ijmíjri'í, aj pu í huatápu'a'areca'a. Tí'ij jí naa hua'é'ene'e já'araa.

²⁵ Tí'ij jí ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í mej jamuan á'uujh'ua'ane'le tíjín:

—¿A'iné 'een jín secaí té'atzaahuat'e?

Ajta a'ímej jemi, jé'ecan utéevatzi í huá'a tzajta'a. Jé'ecan mú majta a'ij pua'a tira'utasej. Ayee mú tí'iru'ihua'u-raca'a tíjín:

—¿Tí'itáani tévira'a pú'een amíjna? A'íi pu hui tihua'áijte'e í eeca, ajta í jaj, majta hui rá'antzaahua.

Í ja'ati ti nu'u Gadara é'eme'ecan

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Matí'ij antacj, a'úu mú a'ará'a a'úu ti huatacá'a u Gadara. U jetze pújme'en tí é'esejre'le u Galilea. ²⁷ Tí'ij jí Jesús a'itáara í baarcu jetze. Aj pu i sej ra'antinájcheca'a. A'uu pu é'eme'ecan í chajta'a jetze a'íjna í ja'ati. Tiyáaru'use pu tzajta'an seijre'le. Pu'uri á'atee ti caí tí'it'échejca'a a'íjna í ja'ati. Capu ajta chí'ij jetze chejca'a. A'uu pu'u e'echéjme'e a'u mej mí'ichite e'ev'é'enaamuaca.

²⁸ Tí'ij raasej a'íjna í Jesús, án pu e'erájve íicájra'an jetze í Jesús. Jé'ecan pu huajíhuaca'a a'íjna í ja'ati. Aj pu i ayén tiraatajé ca'anín jime'e tíjín:

—¿A'iné tí'itíj peteáruuren ineetzi jemi, Jesús, í pej yaujra'an pírici í Dios ti ta japua é'esejre'le? Ayee nu hui tí'imuahuvii. Capej hui puajtzi neetá'acare'en.

²⁹ Ayee pu a'ín ja'ati tiraatáhuaviiri'i a'íjna í Jesús a'íjna jime'e tí a'ín Jesús ari tiraata'áj a'íjna í tiyaaru'u tí nu'u huiirájra'ani í tevi jetze. Mu'íi pu tiyaaru'u raatéevi'i a'íjna í ja'ati. Majta a'íime í teite í mej a'uun e'echéjme'e, a'íi mú ra'amují'iquihua'a muájca'are'ara'an jetze, majta ru'íica jetze alaambre jime'e. Matí'ij mí raaté'avaata.

Ajta a'ín í tevi, tí'ij pí na'a pu rajtá'ana'a í'alaambre, ajta mé iyaúuruti a'u ti caí é'le tí'itíj a'iné tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'eca'a.

³⁰ Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné pua'antehuaa mú'ee?

Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í ja'ati tíjín:

—I tej sei vi'ira'a ará'ase.

Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna jime'e í mej mu'íití tzajta'an seijre'le í tiyáaru'use. ³¹ Majta a'íime í tiyáaru'use, jé'huaa mú rájhuaviiri'i a'íjna í Jesús tí'ij a'ín caí hua'uta'íte mej á'uciine tí e'etécun a'u mej á'anami'i í tiyáaru'use.

³² Majta á vejli'i, í tuiixu é'eciine, áa mú tejá'ucua'anen jíri jetze. Majta a'íime tiyáaru'use, ayee mú tiraatáhuaviiri'i me'íjna í Jesús tí hua'utá'an mej mí í tuiixu tzajta'a a'uteáru'ute. Aj pu i hua'utá'a.

³³ Matí'ij huiráaci í tevi jetze, matí'ij mí a'uruáachejraa ca'anín jime'e. Matí'ij mí a'uteájrupi í í tuiixu tzajta'a. Majta me'ín í tuiixu a'uruáachejraa. Matí'ij mí ancáavatzí a'u tí e'encátee. Matí'ij mí áata'a atéevatzí. Matí'ij mí a'ujámí.

³⁴ Majta a'íime í mej huá'acha'íica'a í tuiixu, matí'ij raasej a'ij tí tí'itíj huarj, a'íi mú a'uruáachejraa. Matí'ij mí hua'utá'ixa í teite chajta'a mé é'eche, majta a'ímuá mej a'uchéjme a'ij tí tí'itíj huarj.

³⁵ Matí'ij mí a'íime í teite, a'úu mú e'iré'ene mej mí raasej. Matí'ij a'uun e'iré'ene a'u tí Jesús a'utéveeca'a, a'úu mú yá'uteu a'íjna í ja'ati í mej jetzen huiráaci a'íime í tiyáaru'use. A'uu pu a'utácatií í Jesús jemi. Pu'uri tí'it'échejca'a. Capu ché'e rutímua'iraca'a. Matí'ij mí tiu'utátziin temua'a jé'hua.

³⁶ Majta a'íime í mej raasej, a'íi mú tihua'utá'ixaa í teite a'ij tí Jesús tiráhuuaa a'íjna í ja'ati tiyáaru'use mej tzajta'an seijre'eca'a. ³⁷ Matí'ij mí naímí'i í mej a'uun a'uchéjme tíj na'a tí a'uun huatacá'a u Gadara, a'íi mú rájhuaviir-

i'i a'ljna í Jesús, ti nu'u á'ura'ani a'iné jehua mú tiu'utátziin. A'íj pu jín Jesús ateájjraa í baarcu jetze. Tí'íj jí á'uraa.

³⁸ Ajta a'íin í ja'ati tiyáaru'use mej jetzen huiráaci, jehua pu rájhuaviiri'i a'ljna í Jesús ti raatá'an ti jamuan á'ura'ani. Mí ajta i caí, capu raatá'a ti jamuan á'ura'ani.

³⁹ Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj hui huaré'ara'ani a'u pej é'eche patá'aj hua'utá'ixaate'en a'íj ti muáaruu í Dios, a'ljna jime'e ti huápi'i ruxe'eve'e.

Aj pu i á'uraa a'ljna í ja'ati. Tí'íj jí nain-japua tíj na'a a'uun ti huatacá'a í chajta'a jetze, a'íi pu hua'utá'ixa a'íj ti tí'ití ráaruu ti huápi'i ruxe'eve'e a'ljna í Jesús.

Tí nu'u yaujra'an pu'éene'e í Jairo, ajta nu'u a'ljna í 'íita'a ti tí'icui'ica'a

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tí'íj Jesús a'uré'araa yú jetze pújme'en, jehua mú teite ra'ancuré'evi'iti. Muaateújtemua'ave a'iné a'íi mú rachú'eve'eca'a. ⁴¹⁻⁴² Jíme'en pu'u Jesús a'uun a'ará'a, aj pu i se'íj í ja'ati é'ejtunutaca'a á vejli'i jemin í Jesús. Ayee pu ántehuaa tíjín Jairo. A'íi pu tí'ajta u teyujta'a. Tí'íj jí a'íin raatáhuaviiri'i ti Jesús a'uré'enen jemin chajnan a'iné pu'uri nu'u á'ame'ere í yaujra'an. Ajta, a'íi pu'u caj pít'íjyauj, íitacan. Ajta a'ljna í yaujra'an, ayée pu rájcha'íi a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a. Tí'íj jí Jesús á'uraa jamuan. Majta í teite, jehua mú ajteájjreca'a jemin. Temua'a mú tité'ecataca'a.

⁴³ Ajta a'íin 'íita'a, áa pu ajta a'utéveeca'a. Pu'uri á'atee a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a ti ayén a'ljna jín tí'icui'i a'ljna jime'e ti tí'lira'asecare'e í xúure'e. Capu mé'e a'atájca'a ti raayí'tihua'a ti tiráahuaate'en. ⁴⁴ Tí'íj jí a'íin 'íita'a, huarita'an a'uré'ene. Aj pu i

ra'ajtamuariej í cíixure'ara'an jetze. Jíme'en pu'u ra'ajtamuariej, aj pu i huateápua'areca'a ti uvé'emí'eye í xúure'e.

⁴⁵ Tí'íj jí Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani hui na'ajtamuariej?

Naími'i mú miyen tiu'utaniú tíjín:

—Canu nee.

Matí'íj miyen tiu'utaxájtaca'a, a'ljna í Pedro, a'íi pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—MaeSTRU, jehua mú ajteájjiri í teite mú'etzi jemi. Majta á'ujtajche.

⁴⁶ Mí ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ja'ati pu xaa na'ajtamuariej. Nee nu hui ráamua'areeri'i tí'íj nemuári'eri'ira'a huirájjraa. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ljna í Jesús.

⁴⁷ Ajta a'íin í 'íita'a, a'íi pu ráamua'areeri'i ti caí rí'rí ti huateúravaa. Tí'íj jí e'iré'ene. Ruvivé. Aj pu i é'ejtunutaca'a jemin í Jesús. Tí'íj jí ayén tiu'utaxájtaca'a a'iné 'een jín ra'ajtamuariej mé jéjre'e mejse'íracaa í teite. Ajta ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'ljna jime'e ti huarúj.

⁴⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Niyauj, pepu'uri hui huarúj pe'íjna jime'e pe'íj té'atzaahuate'e. Aricu, á'ura'a axiéehua.

⁴⁹ Aúche'e pu tí'ixáataca'a tí'íj se'íj e'iré'ene ti huá'a jetze ajtéme'ecan í mej a'uun é'eche í Jairo jemi, a'ljna ti tí'ajta u teyujta'a. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Pu'uri huamí'i ayauj. A'íj pe'íj hui jín caí cha'a tira'antiú'uuni'ira'an mi maestro.

⁵⁰ Tí'íj Jesús ayén tiráanamujri'i, ayée pu tiraata'ixaa a'ljna í Jairo tíjín:

—Capej tí'itziine'e. Patá'aj té'antzaahuate'en pena'a. Aúche'e pu hui rujni. —Ayee pu tiraata'ixaa.

⁵¹ Matí'íj mi a'uc'íj. Matí'íj me'uun a'ará'a Jairo ti é'eche. Matí'íj me'uun a'uré'ene, capu hua'utá'a í teite mej a'uun a'uteáruete u chí'ita. A'íme'íj pu'u

huatá'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, ajta a'íjna í Jacobo. Ajta a'íime í vaújsimua'ame'en í ti huamí'i, a'ímej pu ajta huatá'a. ⁵²Majta me'ín í teite á pua'acíe mej a'uté'uuca'a, naími'i mú ca'anín jín ruyeineca'a. Máuxieemiste'ecaa micu.

Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Caxu ruyeine. Capu hui mi'ichi. Cutzú pu'u.

⁵³Matí'ij mi raate'atzeájraa a'iné méj-mua'areereca'a tíjín huamí'i. ⁵⁴Tí'ij jí Jesús ra'ajtamuariej í pa'ari'i í muáj-ca'are'ara'an jetze. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Niyauj, ájchesi.

⁵⁵Tí'ij jí xiéjniu'ucare'ara'an huaré'araa í jemin. Jíme'en pu'u huaré'araa í jemin, aj pu i ájchee. Tí'ij jí Jesús ayén tíhua'uta'áj í vaújsimua'ame'en mej nu'u tiraamín. ⁵⁶Jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej í vaújsimua'ame'en. Ajta a'íin Jesús, a'íi pu hua'utá'íjmíjri'i mej caí ja'ati xaaate'e a'ij ti tí'itj huaríj.

**Tí'ij nu'u Jesús hua'aré'e'itixi
a'ímej í mej tamuáamuata'a
japan hua'apua ará'ase**

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Ja'anáj pu nú'u ayén huaríj a'íjna í Jesús. A'íi pu hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japan hua'apua ará'ase. Aj pu tihua'u'íjca a'íjna jíme'e mej mi hua'utamuárite'en a'ímej í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'e, majta mej nu'u tihuá'uhuaate'en tíj na'a tí'ipua'amé í cu'í'ini'ira'a í mej jín tí'icucui'i í teite. Jesús pu ajta hua'utá'a í muári'eri'ire'ara'an í mej jín miyen tiú'uruuren. ²Tí'ij jí hua'uta'íteca'a mej mi a'ucíjxi'in mej mi tihua'utá'ixaate'en í teite a'íjna jíme'e í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ájta. Ajta pu hua'uta'íteca'a mej mi tihuá'uhuaate'en

í mej tí'icucui'i. ³Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Caxu tí'itj anú'an í sej jín huateúj-vaire'en í juye jetze, ni tí'itj itzj, ca'ín tí'itj ca'aní na'ari tí'itj pan o tumin. Seajta hui, sej xu'u anpiín í sícu'uri. Caxu hua'apuaca té'epiin.

⁴A'uu ti na'a sej ará'aiixa a'ájna a'u ti chí'ij a'utéjvee, a'úu xu u á'a-teere ajta sena'a caí á'uciine a'ujna u chajta'a. ⁵Ajta, ayée xu hui huárini ti pua'a mecaí amua'ancuré'evi'itín. Setí'ij á'uciine se'újna u chajta'a, xajtaújri'ipi'in í sej ajtáca'acaimé'e, seajta raatéca'atzijxi'in ti ij cáaxin í chuej. Ayee xu a'íjna jín huarín, aj mú mi ramua'aréeren mej auteájturaa í Dios jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁶Matí'ij mi a'ucíjxi nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a. Nainjapua mú hua'utá'ixa í niuucari ti jín Dios hua'irá-tuaasin. Majta tihuá'uhuaa í teite.

**Tí'ij nu'u huamí'i a'íjna í Juan í ti
huá'amuai'ihuaca'a í teite**

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Ajta a'íin í Heródes, a'íjna ti taj-tuhuan jín tí'itéveeca'a, a'íi pu ráa-mua'areeri'i a'ij mej tí'itj ruurejca'a. Capu a'ij tirá'amitiejte'eca'a a'iné seica mú miyen tí'ixajtaca'a tíjín:

—Pu'uri ajtahua'a a'itáara a'íjna í Juan a'ujna mej ye'avá'ana.

⁸Majta seica miyen tíjín:

—Pu'uri ajtahua'a huatasejre a'íjna í Elías.

Majta seica miyen tí'ixajtaca'a ti nu'u sej pu a'itáara huá'a tzajta'a í mi'ichite ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. ⁹Ajta a'íin Heródes, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Teajta hui ra'antivejcheca'a í mu'úura'an ne'íjna í Juan. A'íj pu jín caí a'íin pú'een. ¿A'atajqui na'a pú'een a'íjna í nej jíme'en niyen tí'ínamua? —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

Ajta huataújtese ti raasej.

Tí'ij nu'u Jesús tihua'umí a'ímej í teteca anxíjvi'ira'a mej ta'ará'ase

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, matí'ij mu'u píja'uré'avatzi, matí'ij mi miyen tiraata'ixaa me'íjna í Jesús a'ij mej tí'itj huáruu. Tí'ij jí a'íin huá'uvi'iti a'ímej. Matí'ij mi a'ucj rujímua'a a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjn Betsaída.

¹¹ Majta me'ín í teite, matí'ij ráamua'areeri'i, a'úu mú e'iré'ene a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. A'íi pu hua'ancuré'evi'iti. Ajta tihua'utá'ixaa a'ij ti 'een a'íjna jime'e ti Dios tí'ajta nainjapua. Ajta tihuá'uhuaa í mej tí'icúcu'i'ime'ecaa.

¹² Tí'ij huaré'echuijxareca'a, a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íi mú e'iré'ene í Jesús jemi. Ayee mú tiraata'ixaa tíjn:

—Patá'aj hua'aré'e'itixi'ín í teite mej mi a'ucíjxi'ín tj na'a a'uun mej huachéjme u chajta'a, ajtahua'a ayée imuá mej a'uchéjme, mej mi me'uun tiú'unanan tí'itj mej ráacua'ani, mej mi majta me'uun a'ucu'utzu a'iné capu hui ye'e tí'itj ayajna a'u tej a'uté'uu.

¹³ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjn:

—Setá'aj mú'een tihua'umín.

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjn:

—Aii tu'u tícha'íi a'achú cumu anxívica í pan, teajta hua'apucaca í hua'ité, ca'ín tej teja'uvé'enanán í mej jín tiú'ucua'ani naíjmi'i. —Ayee mú tiraata'ixaa.

¹⁴ Majta a'íime í teteca, ayée mú ará'ase a'achú cumu anxíj vi'ira'a.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tíjn:

—Miche'e a'ujrá'ase í teite, muáacua jetze mua'arástimé'e, méyee majta méyee.

¹⁵ Matí'ij mi miyen huaríj. Majta í teite, naími'i mú a'ujrá'aseca'a. ¹⁶ Aj pu i Jesús, ra'ancuré'e'í'ipi í pan, ajta í hua'ité. Aj pu i júte'e á'ujneereca'a. Rí'í pu tiraatá'a í Dios. Ajta, a'utéjche ti ra'antítaaraxi'ín í pan, ajta í hua'ité. Aj pu i hua'utá'í'ipi'i a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Matí'ij mi autéjhuii mej ha'uré'e'í'ipiite'en í teite. A'atzu mú á'a-tee mej hua'uré'e'í'ipiite'esin í pan, majta í hua'ité.

¹⁷ Naími'i mú tiú'ucuaa. Temua'a mú titéeju'uxai. Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, maúche'e majta te'levé'ejiste'axi sicíri jetze me'íjna ti te'avá'aturaa. Ajta a'íin í sicíri, ayée pu te'ará'aseca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua.

Tí'ij nu'u a'íin í Pedro ayée pu raatamuá'a ja'ati ti nu'u Ciriístu'u pú'een

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. A'uu pu já'ahua'a Jesús téniusime'e rusej. A'íi mú rasejracaa í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjn:

—¿A'iné met'íixa í teite ja'atá nú'u ne pú'een inee?

¹⁹ Ayee mú tiraata'ixaa tíjn:

—Seica mú miyen tí'ixa tíjn mú'ee pe nu'u pe'ín pú'een a'íjna í Juan ti huá'a-muai'íhuacare'e. Majta seica miyen tíjn mú'ee pe nu'u pe'ín pú'een a'íjna í Elías ti ajmí'i seijre'ecaa. Majta seica miyen tíjn sej pej nu'u a'itáara huá'a jemi í mi'ichite ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²⁰ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjn:

—Ari mú'een, ¿a'iné setí'imua'atze ja'atá ne pú'een?

Ajta a'ñin í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tijn:

—Mú'ee pe hui pe'ín pú'een í Ciríistu-tu ti Dios án mú já'ujra í ipuari japua.

²¹ Ajta a'ñin í Jesús, jeñhua pu huau'ijca mej nu'u caí ja'ati ixaate'e ja'ati ti pú'een.

Tí'ij nu'u Jesús raataxájtaca'a tijn: “Nu'uri mi'ini inee”

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30–9:1)

²² Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayee pu tiú'ujxe'leve'e ineetzi jemi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite nej ni inee jeñhua rajpuaítzi ná'ara'ani. Majta a'ñime í hua'avaujsi, majta a'ñime í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'ñime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, naími'i mú hui netíti. Majta neejé'icatan. Ajta, tí'ij teuumé'eca huaíca xicaj, na'itaméj huá'a tzajta'a í mi'ichite nej ni ruuri ná'ara'ani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²³ Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Tí pua'a ja'ati raxí'leve'e ti á'uche'ecane'en nee jamuan, ayée pu ruxe'leve'e ti a'ñin amuacaícan mé rúurieni a'ij ti tí'ijxe'leve'e í ru tzajta'a. Ajta á'iyen cha'a a'ñin huataúra'an tijn na'a ti yú auca'ití a'ame ti ayén che'atá na'a tira-jpuaítzi á'ara'ani netíj hui inee tira-jpuaítzi na'ame. Ché'e a'ñin ajta ayén huárini a'ij nej tí'iraxe'leve'e inee, tijn na'a ti yú auca'ití a'ame.

²⁴ Ayee pu'u, ti pua'a ja'ati a'ñina jín tí'itese'e ti nain tí'ijseire'en tijn na'a pua'amé yen tí'iseijre'e tí'ij ruxiéehua chée á'ara'ani, aru ti pua'a ari huámi'ini, capu cha'a a'ij tiraatévaire'esin a'ñina ti tí'ijcha'ii. Ajta ti pua'a ja'ati huámi'ini a'ñina jime'e ti na'ará'astijre ineetzi, a'ñi pu xaa hui aúche'e rateuni í ruxíejni-u'uca ti auj ruurica'a.

²⁵ Ahuii, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿A'iné tí'itíj tiraatéva'iri í ja'ati ti nain huamuá'itin ti ayén seijre'e íyeyen

chaanaca japua ti pua'a á'iyen yá'urieeni a'ñina í ja'ati í ruxíejni-u'uca ti aúche'e ruurica'a? Capu hui a'atzu tí'itíj a'ij tiraatéva'iri, tzíte'e.

²⁶ Tí pua'a ja'ati tí'itevi'ira'a ineetzi jemi na'ari tí'itevi'ira'a a'ij nej tí'ixa, inee i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, ayée nu hui che'atá nena'a tiu'utatévi'ira'ata í jemin a'ájna xicájra'a nej jetzen yé ve'ecánejsin.

'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'ájna nu xaa yé ve'ecánejsin, neti'itevéé nu na'ame tí'itíj Rey jime'e. Ayee nu che'atá nain jín te'entínmua'aréere na'ame tijn í niyá'upua. Neajta nu huatasejre'esin huá'a jamuan í mej tí'ivaire'e í ta japua. Huápi'i pu hui naa seíire'e a'ame mej mi naa rí'i tína'utasej í teite.

²⁷ Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, seica mej yé huaté'uu ayajna, camúu xi cui'ini sino matí'ij amuacaícan rasejran ti Dios tiu'uta'ájta íyeyen chaanaca japua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ñina í Jesús.

Tí'ij nu'u seicié huataújrui í Jesús

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Teuumé'eca a'achú cumu aráhuauca xicaj ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i a'ñimej a'uv'í'iti, a'ñina í Pedro, ajta a'ñina í Juan, ajta a'ñina í Jacobo. Matí'ij mi anticíj í jí'í japua.

Tí'ij jí Jesús a'utéjche ti huatéjniuuni. ²⁹ Tí'ij auj téníiusime'e, aj pu i seicié huatájrui a'ñina í Jesús í runéerime jetze. Temua'a pu naa tiu'utécuaínareca'a í cñixure'ara'an. Ayee pu tí'itetaave'e cumu metémaxcava'ara.

³⁰ Matí'ij mi hua'apua huatasejre jamuan í Jesús. A'ii mú me'ín pú'een, a'ñina í Moisés teecan, ajta a'ñina í Elías. ³¹ Huápi'i mú naa seijre'eca'a. Majta jamuan tí'ixajtaca'a a'ñina í Jesús. A'ij mú jín tiú'urixaate'ecaa a'ñina í tí jín araúrastejsin a'ájna Jerusalén, ti a'ñin huámi'ini a'ájna.

³² Ajta a'fín í Pedro, majta í mej hua'a-pua í mej a'uté'uuca'a jamuan, jeíhua mú cu'utzícuca'a. Matí'ij huáji, matí'ij mi hua'usefj a'fímej í teteca í mej áa hu-até'uuca'a jamuan í Jesús. Majta raasefj a'ij ti éene'e í Jesús ti jeíhua huápi'i naa seijre'eca'a. ³³ Matí'ij meri á'uciinicu a'ujna ti a'utéjvee í Jesús a'fíme mej hua'apua í teteca, aj pu i ayén Pedro tiraata'ixaa tíjín:

—Maestro, naa pu x'epi'in tej yé huaté'uu. Tiché'e hui huaícaca huá-taahuaa, í inaamua, sefj ti mú'etzi a'áa a'ame, ajta sefj, Moisés ti ra'áa á'ara'ani, ajta sefj, Elías ti ra'áa á'ara'ani. —Ayece pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Pedro a'iné capu a'ij rá'amitiejte'eca'a.

³⁴ Tí'ij auj ti'ixáataca'a, aj pu i jaitiri huatasefjre. Aj pu i huá'a jetze rájrupi. Tí'ij huá'a jetze rájrupi, matí'ij mi tiu'utátziin a'fíme í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e. ³⁵ Tí'ij jí niucari e'icá-namujre í jaitiri tzajta'a, ayén tíjín:

—A'ii pu hui a'fín pú'een í niyauj, í nej ra'antíhua'u. Setá'aj ráanamua. —Ayece pu tiu'utaxájtaca'a.

³⁶ Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a, án pu a'utevéce já'araa rusefj a'fjna í Jesús. Majta a'fíme í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'fí mú ru'uté'aa í ru tzajta'a. Camu ja'ati huatá'ixaa a'ij mej tiu'uséij.

**Í temuaj ti nu'u tiyaaru'u
tzajta'an seijre'eca'a**

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yee ruijmua'a yee, matí'ij meri acáaci í jiri japua, jeíhua mú teite ra'antinájcheca'a. ³⁸ Ajta sefj pu a'utéveeca'a huá'a tzajta'a í teite. A'fí pu raatajé tíjín:

—Maeestru, jeíhua nu hui muahuavii pej ya'utéeseij í niyauj, a'iné a'fí nu'u caj ti'ijyaúj. ³⁹ Xéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een, a'fí pu hui rájviivi'i. A'fj pu jín, jeíhua ru'fjhuave'e í pa'ari'i. Ajta jeíhua

pu huá'aruri ratá'aca í jetzen. A'fj pu jín, áijjaamixcue'ire'e í rutene'e jetze. Cáj pu'u tiratá'aca ti ruxiéehua rí'i mé tejá'uche'ecane'en. Pu'uri rá'apua'a-jte'esin. ⁴⁰ Nehuá'uhuaviiri'i hui ne'fímej í mej á jamuan á'ujujhua'an mej raata-muárite'en ti tzajta'an seijre'e. Majta caí raayf'itihua'a. —Ayece pu tiraata'ixaa a'fjna í ja'ati.

⁴¹ Ajta a'fín Jesús, ayéce pu tiu'utaniú:

—Mú'een mi sej iiji huáteemua, caxu hui té'atzaahuat'e, mi sej a'ij pua'a tí'iteteite. ¿A'achúni ruxe'eve'e nej a'a-teevi'i mú'ejmi jemi nej ni rí'i amuáaru-uren? Mé je'evé'evi'itichi mi pa'ari'i.

⁴² Tí'ij auj e'evé'eme'ecaa, a'fí pu tiyaaru'u ra'itárie á chuaata'a, ajta huá'aruri raatá'a. Aru a'fín Jesús, a'fí pu ra'ajté'axi í tiyaaru'u. Aj pu i tiráhuuaa í pa'ari'i. Ajta raatátui í táatajra'an.

**Tí'ij nu'u ajtahua'a Jesús
raataxájtaca'a tíjín: “Nu'uri mi'ini”**

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

⁴³ Majta naími'i mú naa rí'i tira'utasefj a'fjna jime'e ti Dios ayén ráaruu a'fjna ti huápi'i ruxe'eve'e.

Matí'ij mauj a'ij tejá'usejracaa í teite me'fjna jime'e a'ij ti Jesús huarfj, ayéce pu tihua'utá'ixaa a'fímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

⁴⁴ Ayen tíjín:

—Rí'i xu'u mú'een tiráanamua. Ayece pu hui tí'ineruuren inetzi, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite. Avíitzi mú jín neetzi tiu'utátuure'esin huá'a jemi í teite. —Ayece pu tihua'utá'ixaa.

⁴⁵ Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, camu yaú'itiéce muá'araa a'ij ti huataújmuua'a í niucari ti raataxájtaca'a a'fjna í Jesús, sino huatéuravaat-aca'a mej mi caí yaú'itiéce muá'ara'ani. Majta mú tí'itziine'eca'a. A'fj mú jín caí raata'íhua'uri'i me'fjna jime'e a'ij ti huataújmuua'a.

Í ja'ati ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Ja'anáj pu ayén tiuju'urj. A'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú autéjhui mej tiú'ujeeve a'íjna jime'e yee a'atani jaítze'e ve'ecán jín ti'itétjvee iteen tej tamuáamuata'a japuan hua'a-pua ará'ase.

⁴⁷ Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ramua'a-reereca'a a'ij mej tí'ímua'ajca í ru tzajta'a. Aj pu i pa'ari'i avé'evi'titi. Tí'ij i á vejl'i raatétjche a'u ti a'utétjvee. ⁴⁸ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjin:

—Ja'ati ti na'a ti ra'ancuré'evi'titin a'íjna i pa'ari'i neniúcajtze'e, a'íi pu hui ajta na'ancuré'evi'titin ineetzi. Ajta a'íin ti na'ancuré'evi'titin ineetzi, a'íi pu ajta ra'ancuré'evi'titin a'íjna ti tinaata'aj. Ayee pu'u tí'een a'iné a'íjna ti jaítze'e c'lieene'en jín ti'itétjvee mú'ejmi mi sej nee jamuan á'ujujhua'an, í Dios jemi, a'íi pu hui jaítze'e ve'ecán jín ti'itétjvee caí määj ja'ati. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Í ja'ati ti nu'u itejmi jemi seijre'e

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Ajta a'íin í Juan, ayée pu tiraata'ixaa tíjin:

—Maeestru, ja'ati tu a'uséij ti huá'amuarite'eca'a í tiyáaru'use mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Aníucajtze'e pu jín huá'amuarite'eca'a. Teajta iteen, teen tu hui raatá'ijmijri'i ti caí ayén rijcaa, a'iné capu téjmi jetze ajtémecan.

⁵⁰ Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjin:

—Caxu rá'ijmijra, a'iné ja'ati ti na'a ti caí a'ij á'amuaruure, a'íi pu xaa á'amuavaire'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Tí'ij Jesús hua'ajté'axi a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan

⁵¹ Tí'ij ari vejl'i'itaca'a ti teja'uré'enejsin a'ájna xicá'jra'a ti

jetzen Dios rá'avi'titin í ta japua, Jesús pu raaxí'epi'intare nain jime'e ti a'uun a'ujnén ánti Jerusalén. ⁵² Seica pu huata'íteca'a mej mi amuacá a'ujnén. Aa mú a'ará'a chajta'a a'u mej a'uchéjme a'íime í Samaria ti é'eme'ecan. A'uu mú a'atanéj mej mi rí'i tiú'uruuren a'u mej ará'aiixa.

⁵³ Majta a'íime í mej a'uun é'echejca'a, camu ra'ancuré'evi'titi me'íjna í Jesús, a'iné mu'uri ramua'areereca'a tíjin Jerusalén pu a'ujnéjsin.

⁵⁴ Majta a'íime í mej hua'apua, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, matí'ij ráamua'areeri'i, ayée mú tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tíjin:

—Tavastara'a, ¿a'iné hui petí'ijxe'leve'e tej ti tiyen huá'rini? ¿Ni teraata'áijte'en í Dios ti júte'e ye'icáxire'en í taj ti jín huá'ucui'ini najmi'ica, matíj mena'a ayén mej huachéjme? —Ayee mú tiraata'íhua'uri'i.

⁵⁵ Aj pu i Jesús pí a'uré'eve. Aj pu i hua'ajté'axi. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjin:

—Ca xu hui ramua'aree ti'tíj ti xiéjniu'ucare'ara'an ayén ca'aníjra'a tejamuaatá'aca sej si siyen tiu'utaxáj. ⁵⁶ A'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, canu hui ne'íjna jín mú a'uvé'emej nej ni hua'antipúa'ajte'en í teite, sino a'íj nu jín mú a'uvé'emej nej ni hua'irájtuaani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Majta a'ucíj. Majta seíj chajta'a jetze a'atanéj.

Í mej nu'u raxí'eve'eca'a mej jamuan á'ujujhua'ane'en a'íjna í Jesús

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Matí'ij mauj huajú'ucaa í juye jetze, seíj pu ayén tiraata'ixaa tíjin:

—Nee nu hui á jamuan a'umé'e na'ame a'u ti na'a pe á'ume.

⁵⁸ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjin:

—A'ñime í arachuíjse, a'úu mú hui u'uche a'u ti aucúcu'unijmee. Majta a'ñime í pina'ase, pi'ista jetze mú tiú'uritu'aate. Mí neajta inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, canu huatéechi'i a'u nej a'utácuti.

⁵⁹ Jesús pu sefj huata'áij í tevi tijín:

—Patá'aj á'uche'ecane'en nee jamuan.

Ajta a'ñin teáata'a, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Niche'e ne'u yé huatácati ajta caí huámi'ini í nitáata nej ni ra'avá'anan a'ij tej tí'ijri'ire iteen. Aj nu xaa á jamuan á'uche'ecane'e na'ame.

⁶⁰ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Miche'e me'ín ra'avá'anan í mi'ichi a'ñime í hua'axí'ej mi'ichite me'íjna jime'e í mej caí ramua'ate í Dios. Pa-jta mú'ee, aricu á'ura'a pej pi í niucari hua'utá'ixaate'en ti jime'en raxa í Dios ti nainjapua tí'aijta. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

⁶¹ Ajtahua'a sefj pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nevástara'a, nee nu hui á jamuan á'uche'ecane'e na'ame, aru nauj mi'i u a'atanén ne é'eche nej ni hua'utateújte'en í ne'ihuaamua'a, neajta í nevaújsimua'a.

⁶² Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús tijín:

—A'íjna í ja'ati ti a'utéche ti tí'imuari'e, ti pua'a ari já'ita'a umé'eca ajta raatéxieehua, a'í pu hui caí tí'itíj vaire'e jemin í Dios ti nainjapua tí'aijta.

**Tí'ij nu'u hua'aré'e'itixi a'ímej í
mej huaícate jamuan
tamuáamuata'a ará'ase**

10 A'atzu a'ateevi'i, Jesús pu ajtahua'a seica avé'ejajpuaxi í mej ayén pua'améca a'achú cumu huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase. A'í pu hua'uta'íteca'a hua'apuacajmé'en mej mi anáaté'ee u e'ará'asti nainjapua a'u

ti na'a mej a'uchéjme, a'u ti Jesús huáje'emuáarenche'e.

² Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mu'iití mu'uri tén á'ujca'ane ti Dios tihua'uta'a'ájte'en, aru camu mu'í a'ñime í mej a'íjna jín tí'ivaire'e mej tihua'utá'ixaate'en í niucari ti jín Dios hua'irájtuaani. A'íj xu hui jín siyen tiraatáhuavii í tavástara'a í ti jemin tiu'utátuiire'esin nafjmi'ica jime'e í mej té'atzaahuate'e, ti a'ñin tejá-muaata'a'ájte'en sej a'ucíjxi'in nainjapua a'u mej é'esejre'e.

³ Sericu mú'een. Ayee nu hui tejá-muaata'a'ájte'esin sej si huá'a tzajta'a á'ujuhua'ane'en í teite. Ayee xu sefire'e xá'aju'un matíj cáne'axi mej huá'a tzajta'a á'ujuhua'an í jíra'ave. ⁴ Caxu hui ca'aní té'epiin sej tumin tzajta'a ucá'an, caxu seajta ca'aní té'epiin sej tiú'ujciixu te'ucá'an, caxu seajta tiú'uca'acái té'í'ipi'in. Caxu ja'ati teujte'e í juye jetze. ⁵ Setí'ij chi'lita uteárute, mi'i sej siyen tiraateújte'en yee: “Rí'i xu yee tí'itechejca.”

⁶ Seajta ti pua'a a'uun é'esejre'e sefj í tevi ti xaa rí'i tí'iche, a'í xu hui huateáturaasin jemin í sej jín raateújte. Na'ari caí, ajtahua'a huateáturaasin mú'ejmi jemi í sej jín raateújte.

⁷ A'uu xu á'ateere a'íjna chi'ij jetze a'u sej ará'aiixa. Tí'itíj ti na'a mej tejá'amuamin, a'íj xu hui huácua'ani, seajta raayé'en. Ayee xu huárini a'iné ayée pu tiraavíjte'e mej tiraanájchite'en a'íjna í ti tí'imijhuaca. Caxu á'ujuhua'ane'en méyee seajta méyee huá'ache.

⁸ Setí'ij se'uun a'uteárute sefj jetze í chajta'a, ti pua'a a'ñime amua'ancuré'evi'itin, ayée xu huárini. Tí'ití mej án amuaajá'ujmuaniira, a'íj xu huácua'ani. ⁹ Setá'aj seajta tihua'uhuaate'en a'ímej í mej tí'icúcu'ijme. Seajta hui siyen hua'utá'ixaate'en yee pu'uri tímua'a teja'uré'enejsin ti Dios nainjapua tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

10-11 'Na'ari, ti pua'a mecaí amua'an-curé'evi'itín setí'ij e'ará'asti sej jetze í chajta'a, ayée xu caaye jetze á'uju-jhua'ane'en. Ayee xu hui tihua'utá'ix-aate'en yee: "A'íjna í chuej, ti muini ti ajtávi'itaxí í taca'acai jetze, íiye ti chajta'a me'ecan, a'íj tu huatéca'atzixi'isin sej si ráamua'aree sej ve'ecán jín auteáj-turaa í Dios jemi. Capu amín a'ij sej seri tiú'uruu. Aúche'e pu yerá'aiixa ja'anáj ti teja'uré'enejsin ti Dios tiu'uta'áíjta nain-japua íiyeen chaanaca japua." Ayee xu hui tihua'utá'ixaate'en.

12 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. A'ájna xicájra'a jetze tí'ij yerá'aiixa í Dios ti ij a'íin huá'axijte'en, jaítze'e mú hui rajpuaítzi muá'aju'un a'íime í mej caí amua'an-curé'evi'iti a'ujna chajta'a mej caí a'íime í mej Sodoma e'echéjme'e.

Í teite mej nu'u caí té'atzaahuat'e

(Mt. 11:20-24)

13 'Mí sej hui Corazín é'eme'ecan, setá'aj huataújxieemiste'en. Seajta mú'een, mi sej Betsáida é'eme'ecan, setá'aj seajta huataújxieemiste'en, a'iné mú'ejmi tzajta'a, jéfhua nu niyen huaríj ti huáp'i ruxe'eve'e. Mí seajta mú'een, caxu na'ancuré'evi'iti.

'Aru ti pua'a niyen huáriniiche'e huá'a tzajta'a a'íime í mej mejmí'i Tiro a'uchéjme'ecaa o huá'a tzajta'a a'íime í mej mejmí'i Sidón é'echejca'a a'ij nej neri huaríj mú'ejmi jemi, a'íi mú hui mejmí'i seicié tiu'umuá'aj á'ame'enche'e. A'íi mú miyen ucaújchejte'axi'inche'e me'íjna jime'e í mej jín custaa tí'ita'ahuaca. A'íi mú hui majta nasij cáujhuaate'enche'e, majta miyen éene'e mej a'ujrá'aseche'e mej mi ráamua'aree í seica í teite mej meri seicié tiu'umuá'aj.

14 'Silu mú'een, jaítze'e xu hui rajpuaítzi xá'aju'un mecaí a'íimej

a'ájna xicájra'a jetze ti Dios ayén tihuá'axijte'en.

15 'Ari mú'een, mi sej Capernaúm é'eme'ecan. ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui Dios pu amuá'av-i'itín u júte'e? Capu hui tzíte'e, sino Dios pu amuaja'ucáhua'axijsin téte'imua í chaanaca jete a'íjna jime'e sej caí na'ancuré'evi'iti. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

16 Ajtahu'a'a pu ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í ti hua'uta'íteca'a tíjín:

—A'íjna í ja'ati ti ayén á'amuanamua, a'íi pu hui ajta nenamua ineetzi. Ajta a'íjna í ja'ati ti amuata'íti, a'íi pu ajta neta'íti ineetzi, ajta, a'íi pu hui raata'íti a'íjna ti tinaata'aíj ineetzi.

Matí'ijta nu'u mi curé'ecijxi í mej huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase

17 Matí'ij mi a'ucíjxi a'íime í mé huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase. Matí'ij uvé'eneajxi, jéfhua mú rútemua'ave'eca'a. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, majta a'íime í tiyaaru'u, a'íi mú majta te'ará'astijre tetí'ij iteen tíhua'uta'áíj aniúcajtz'e.

18 Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús tíjín:

—Nee nu raasej ne'íjna í Satanás tí'ij a'íin u e'icájve u júte'e. Ayee pu hui teje'icájve cumu mej témaxcava'ara'an.

19 'Neajta inee, nu'uri tejámua'íjca ne'íjna jime'e sej hua'avé'tziinaxi'in se'ímej í cu'ucu'use, ajta se'ímej í teax-cáte sej si tiu'utémua'itín. Neajta nu hui tejámua'íjca sej si tiu'utémua'itín nain jime'e í huá'amuari'eri'ira'a a'íimej í mej amuájcha'íire'e. Capu ti'itíj a'ij á'amuaruuren.

20 'Mí seajta mú'een, caxu hui se'íjna jín huataújtemua'ave'en í mej amua'ará'astijre'esin í tiyáaru'use sino ayée xu se'íjna jín

titeetáujtemua'ave'en, jee xaa ne'u, ti ari á'ayu'usi'i í ta japua a'ij sej hui ante'aruá sej si se'uun auteáturan t'ij na'a rusén jime'e. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Jesús rí'i
tiraatá'a í rutáata í Dios**

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájná'imua, jeihua pu huataáujtemua'ave a'ijna í Jesús a'ijna jime'e ti hu-ateájturaa jemin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayeé pu tiu'utéjniuú t'ijín:

—Jeihua nu rí'i timuaatá'asin, mi pej niyá'upua, mi pej tí'ajta u ta japua, pajta íiyen chaanaca japua. Ayeé nu hui 'een jín rí'i timuaatá'asin a'iné mú'ee pe raaté'avaata a'ijna í niuucari mej mi caí yaú'itííe muá'araa a'íime í mej jeihua raay'ítí, majta a'íime í mej jeihua tiú'u-jmua'ate. Pajta mú'ee tihua'utasejrate'e a'íimej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Jee xaa ne'u, mi pej niyá'upua, ayéé pu hui mua'aránajcheca'a.

²² Nain pu jín tinaa'íjca í niyá'upua. Capu ja'ati ramua'aree ja'ati nej yaujra'an pú'een. A'íi pu'u ramua'aree í niyá'upua. Capu ja'ati ajta ramua'aree ja'ati tí pú'een í niyá'upua. Nee nu'u hui ramua'aree i nej yaujra'an pú'een. Majta a'íime ramua'aréeren í nej hua'utasejrate'esin nexí'evi'ira'a jime'e. —Ayeé pu tiu'utéjniuú.

²³ Tí'ij jí hua'antaseíirajraa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Rujíme'e pu hua'utá'ixaa t'ijín:

—Jé'ecan pu hui rí'i tejamuaatá'a a'ijna jime'e í sej seri tí'iseij. ²⁴ Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. A'íime í mej tí'ixax-a'ata'a í Dios jetze me'ecan, majta a'íime í mej títetaté'eca'a rey jime'e, mu'ití mú raxí'eve'eca'a mej raasej a'ij sej tí'iseij mú'een. Majta jeihua mú raxí'eve'eca'a mej ráanamua a'ij sej seri tí'inamua. Aru capu hui ayén tihua'ucí'i. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

**Í ja'ati ti nu'u í Samaria
é'eme'ecan ti rí'i tí'itevij**

²⁵ Ja'anáj pu ayén huaríj. Sej pu ájchee, ti tí'imua'ata í yu'uxari jetze tí Moisés ra'uyú'uxaca'a. Ayeé pu tí'ite-se'eca'a a'ijna í ja'ati ti ayén tiráacuana-muan tí ij a'íin Jesús tí'it'ij jín auté'itzen. Ayen t'ijín:

—Maeestru, ¿tí'itáni ruxe'eve'e nej niyen huárini tí ij náaci'iti ineetzi nej ruri ná'ara'ani rusén jime'e a'ujna a'u tí Dios é'esejre'e?

²⁶ Ayeé pu tiu'utaniú a'ijna í Jesús t'ijín:

—¿A'iné té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze? ¿Tí'itáni pa'ujíjve'e pe'íjna jetze í yu'uxari?

²⁷ Aj pu i ayén tiraata'ixaa t'ijín:

—Patá'aj nu'u piyen rí'i tirájcha'íi a'ijna í tavástar'a í taDioj nain jime'e í á'a tzajta'a, pajta nain jime'e a'achú pej caj té'aca'ane í á'axiejniu'uca jetze, pajta nain á'axe'evi'ira'a jime'e, ajta á'amuari'eri'ira'a jime'e. Ajtahua'a pu sej seijre'e tí jín ayén yee patá'aj nu'u hui piyen che'atá pena'a rí'í tirájcha'íi í axí'ej teví patíj mú'ee asej tí'ití'á'acha'íi.

²⁸ Jesús pu ayén tiraata'ixaa t'ijín:

—Xí'epi'in pej tiraataxájtaca'a. Tí pua'a piyen huárini, a'ij pej hui tiraataxájtaca'a, peruuri pej pua'amé rusén jime'e a'u tí Dios é'esejre'e.

²⁹ Ajta a'íin tí tí'imua'ataca, a'íi pu raxí'eve'eca'a mej mi ráamua'aree í teite tí caí ja'anáj auteájturaa í Dios jemi. A'íj pu jín, ayén tiraata'íhua'uri'i a'ijna í Jesús t'ijín:

—¿A'ataani pú'een í nexí'ej teví?

³⁰ Ajta a'íin Jesús, ayéé pu tiu'utaniú t'ijín:

—Ja'ati pu nu'u Jerusalén e'erájraa. A'uu pu nu'u hui a'ucamé'eca u Jericó. Matí'ij nu'u mi nahua'ari ra'antinájcheca'a. Metirá'ari'iri'í í

cñixure'ara'an. Majta raatéevajxi. Matí'ij nu'u mi yauutéj í juye jetze. Pu'uri á'ame'erejca'a. Majta nu'u me'ín nahua'ari a'ucíj.

³¹ A'atzu a'ateevi'i, tí'ij nu'u i sejí a'ucamé'eca juye jetze. Puaarij pu hui pú'een a'íjna. Tí'ij jí raasejí ti á'ame'erejca'a. Aa pu nu'u ímuá a'atanéj í juye. Ajta nu'u mú á'ume.

³² Ajtahua'a pu nu'u sejí a'ájna a'ucamé'eca. A'íi pu nu'u a'íin pú'een sejí ti Leví teecan jetze ajtémecan. A'íi pu ajta tí'ivaire'eca'a hua'atáyujta'a. Tí'ij a'uun a'ucáane a'u ti auucá'a í ti á'ame'erejca'a, a'íi pu ajta nu'u hui raasejí. Ayee pu che'atá na'a huaríj. Aa pu nu'u ímuá a'atanéj. Ajta nu'u mú á'ume.

³³ Ajtahua'a pu nu'u sejí a'ucamé'eca. A'íi pu nu'u a'íin pú'een sejí ti sejí chuéjra'a japua é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tíjín í Samaria. Tí'ij aj a'ucamé'eca, a'íi pu nu'u a'ucáane a'u ti auucá'a a'íjna ti á'ame'ere. Tí'ij raasejí, a'íi pu nu'u rá'ancu'uvajxi.

³⁴ Tí'ij nu'u i jemin á e'iré'ene. Aj pu i racája'usi á jetzen a'u ti tejé'epuaijti'ihuaca'a a'íjna jime'e í aceite, ajta u viinu. Ajta nu'u raacá'ijcataxi a'u ti tejé'epuaijti'ihuaca'a. Aj pu nu'u i ra'avá'ara rucíi japua í puuru'u. Tí'ij nu'u i ya'uví'iti, a'ájna já'ahua'a a'u mej é'e'aseca í mej puasearuve'e. A'u pu nu'u yaúutuaa. Temua'a pu nu'u hui rí'i tiraaxá'apuairi'i.

³⁵ Yee ruijmua'a yee, a'íi pu nu'u hui ru'ita'í'ipi hua'apuaca í tumin. Ajta raata'í'ipii a'íjna ti antiújmua'aree a'íjna jime'e í chí'ij. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tíjín: "Patá'aj rí'i tiraaxá'apuai. Neajta inee, netí'ij uvé'enen, aj nu yee-hui muaatá'asin nain a'achú pej caj tiraaxíjte huaatari jime'e, ajta ti'itíj ti huácuaa." Ayee pu nu'u hui tiraata'ixaa, a'íjna í Samaria ti é'eme'ecan.

³⁶ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'íiné timuá'amitiejte'e, a'íime í mej huaíca, a'atani éene'e a'íin p'írici ti rí'i tí'itevistáa já'araa amíjna jemi í ruxí'ej tevi í mej tiraanáhua'iri'i í nahua'ari?

³⁷ Ajta a'íin ti tí'imua'ataca í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Ayey ne'ase ti a'íin ti rá'ancu'uvajxi, a'íi pu a'íin pú'een í ti xí'epi'in tí'itevij a'íjna jemi í ruxí'ej tevi.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Aricu hui, patá'aj piyen huárini a'ij ti a'íin huaríj.

Tí'ij nu'u Jesús á a'uré'ene Marta ti é'eche

³⁸ Ajta a'íin Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, matí'ij mauj huajú'ucaa, a'úu pu a'ará'a a'u ti ja'ati e'echéjme'e. Ayee pu ántehuaa a'íjna í 'íita'a tíjín Marta. Tí'ij i a'íin ra'ancuré'evi'iti í ruche. ³⁹ Sejí pu ti'íhuara'a, íitacan. Ayee pu ántehuaa tíjín María. Ajta a'íin María, án pu vejli'i a'ujyejíxi jamuan í Jesús. Ranamuájraca'a a'ij ti tí'ixajtaca'a. ⁴⁰ Ajta a'íin í Marta, capu a'ij tirá'ateuve'e a'ij ti huárini a'íné jéshua pu tí'imuari'eca'a ti ij tihua'umín. Tí'ij i e'iré'ene jemin í Jesús. Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Nevástara'a, ¿ni caí á jetze ruxe'eve'e ti ne'íhuara'a ruséjytacan yé naatéjtuaa nej ni nesejí tí'imuari'e? Patá'aj hui raatá'ixaate'en ti naatévaire'en.

⁴¹ Tavástara'a pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Marta, Marta, jéshua pej tí'imua'atze, pajta jéshua a'ij té'amua'ate. ⁴² Sejí pu'u hui ruxe'eve'e pej piyen huárini. A'íjna í María, a'íi pu ra'avé'ehuau í ti jaítze'e rí'en. Neajta inee, canu hui rá'a'ari'ira nemíjna. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Jesús huá'amua'atejca'a
a'ij mej ye'í titeeténjuuni í teite**

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. Aa pu já'ahua'a a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Ténjuusime'e í Dios jemi. Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti huatéenu, se'j mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, patá'aj piyen titáa-mua'aten tej huatéjniuuni í Dios jemi tíj Juan tihua'umuá'ate a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

²Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setí'ij huatéjniuuni, ayée xu hui tiu'utaxá yee:

Mú'ee í pej tá'iyau'upua,

Miché'e rí'i mé'e tiyau'á'an í pej jín ántehuaa.

Ché'e ayén teja'uré'enen a'ájna xicá'jra'a pej jetzen tiu'uta'ájta íyén chaanaca japua.

Miché'e miyen che'atá mena'a tira'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'eve'e a'íime í mej yen huachéjme íyén chaanaca japua matíj a'íime tira'ará'aste í mej ta japua a'uté'uu.

³Patá'aj titaatá'an í ti tí'icua'irí'i í tej jín te'utáviicua'i íjii tíj na'a yú ti auca'ití a'ame.

⁴Patá'aj titaatá'uuni'i í tej jín auteájturaa mú'leetzi jemi a'iné ayée tu che'atá tiraatá'uuni'ira ja'ati ti na'a ti auteájturaa ítejmi jemi.

Patá'aj pajta caí raatá'acare'en í tiyaaru'u ti a'ín ca'aníjra'a taatá'acare'en tej ti caí tiyen huárini tí'itíj jime'e ti a'ij pua'a 'een. Yee pu'u.

⁵⁻⁶Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tiché'e tiyen raataxáj yee se'j xu mú'een tí'amigo. Ajta á'iyen a'íjna í ja'ati, tí'ij ari já'ita'a tíca'a pítí'irici, a'úu pu hui a'umé a'u ti é'eché í amiigura'an. Aj pu i ayén tiraatá'ixaate'esin

tíjín: “ne'amiigu, huaícaca naataniíjte'e í pan, a'iné auchén pu yeehui uvé'ene se'j í ne'amiigu ti mu'u a'atamé'ecaa. Mí neajta inee, canu tí'tíj tícha'íi í nej raamíin.”

⁷Tí'iqui ayén hui tiu'utániuusin a'íjna ti huirájca tíjín: “Capej né'itziite'e. Pu'uri yeehui aiteánami'i í puéerta, majta me'ín í tí'iríi, mu'uri huatéje'e. Neajta inee, nu'uri huatéeca'a. Capu cha'a rí'irí nej ájcheni nej tí'tíj jamuaatá'an.” Ayee pu tiraatá'ixaate'esin.

⁸Mi neajta inee, ayée nu hui tejá'a-mua'ixaate'e. Capu xaa ájchesin ti tí'itíj raatá'an a'íjna jime'e ti amiigura'an pú'een, sino, a'íi pu ájchesin a'íjna jime'e ti i caí mé'e rá'itziite'e í amiigura'an. Aj pu i raatá'asin, tzté'e, a'achú ti caj tí'tíj tiraatáhuaviira.

⁹A'íj nu hui jín niyen tejá'amua'ixaaate'e yee setá'aj seuj rahuaviira í Dios jemi a'iné a'íi pu xaa tejámuaatá'asin. Seajta, seuj rahuauca í jemin. A'íi xu jemi rateuni í Dios. Seajta seuj te'ejteá-tu'asixi'ín tá'apueerta. Aj pu i xaa Dios te'antácuuna. Tí'ij jí amuaatá'asin í seuj rahuauhuau.

¹⁰Ayee xu hui huárini a'iné ti pua'a ja'ati ayén tí'tíj tí'ijhuaviira, a'íi pu ra'ancuré'asin. Tí pua'a ja'ati tí'tíj huauca, a'íi pu hui rateuni. Ajta ti pua'a ja'ati ayén te'ejteá-tu'asixi'ín tá'apueerta, Dios pu xaa tira'antácuune'esin.

¹¹Casi'i mú'een, ¿ní qui se'j ayén huárini mú'een, mí se'j huayaujmu'a'a? Tí pua'a ayauj ayén hua'ité muáhuaviira, ¿ní qui cu'ucu'u paraatapíjte'esin? Capej xaa ne'u. Hua'ité pepu'u hui raatá'asin. ¹²Na'ari ti pua'a tá'u muáhuaviira, ¿ní qui teáxca paratáchuite'esin? Capej xaa ne'u. Tá'u pepu'u raatá'asin.

¹³Ayee xu mú'een, mí se'j a'ij pua'a 'een í ru tzajta'a, xu'uri ramua'aree se'j hua'utapuajve'en í ruyaujmu'a'a tí'tíj ti rí'en. Ajta a'íin í ti á'amuyau'upua í ta japua ti é'esejre'e, je'íhua pu hui jaítze'e

raayí'ti ti hua'utá'an ti a'fín xiéjni-u'ucare'ara'an a'uun a'uteáturan a'ímej jemi í mej rahuauhuau. —Ayeé pu ti hua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

**A'fjna í Jesús, Dios
jetze pu araujca'ane**

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. Jesús pu tiyaaru'u huatamuárite'eca'a ti tevi tza-jta'a seijre'eca'a. Ajta a'fín í tiyaaru'u, capu raatá'acare'e ti a'fín tevi tiu'utaxáj. Jíme'en pu'u Jesús raatamuári, aj pu í tiu'utaxájtaca'a a'fjna í tevi. Majta me'fín í teite, jeíhua mú naa rí'i tira'utasej. ¹⁵ Majta seica miyen tiu'utaxájtaca'a a'fijn:

—Amíjna mi tevi, mi Jesús, Beelzebú pu hui jetze araujca'ane ti ij ayén ti hua'utamuárite'en í tiyáaru'use, a'iné a'fjna í Beelzebú, a'fí pu tihuá'ajte'e í seica í tiyáaru'use. Beelzebú pu ca'aníjra'a ratá'aca ti ij ayén amín tíhua'uta'ajte'en í tiyáaru'use. —Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a.

¹⁶ Majta seica, ayée mú rí'i tí'ira'ihua'u me'fjna jime'e ti a'fín hua'utasejrate'en ti'tíj ti huáp'i ruxe'eve'e, ti ajta í ta japua é'eme'ecan.

¹⁷ Ajta a'fín Jesús, a'fí pu rú'umua'a-reerca'a a'ij mej tí'imua'ajca. Ayeé pu tíhua'utá'ixaa tíjín:

—Matíj mena'a í mej seíj chuéjra'a japua tí'ajta, ti pua'a já'ita'a ma'utáciine, aj mú mi huatéjne'usi'ite'esin. Majta hui, camu cha'a á'ateeri mej tiaíta muá'aju'un. Ajta ti pua'a miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utáciine a'fime í mej seicié mena'a á'éche, camu majta cha'a á'ateeri á mechéé me'fjna.

¹⁸ Ajta a'fín Satanás, ti pua'a miyen já'ita'a a'utáciine a'fime í ti tihuá'ajte'e, ¿a'iné tí'iri'iri ti a'fín á'ateere ti tihuá'ajte'e naíjmi'ica? Capu hui a'atzu a'ij tí'iri'iri. Ayeé nu tí'ixa ne'fjna jime'e se

siyen tí'inexa yee nej nu'u Beelzebú jetze aránca'ane nej ni hua'utamuárite'en í tiyáaru'use.

¹⁹ Niche'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. Tí pua'a hui niyen Beelzebú jetze aránca'ane nej ni hua'utamuárite'en í tiyáaru'use, majta a'fime í mej a'amua jamuan á'ujjuhua'an, a'fí mú majta hua'utamuárite'en í tiyáaru'use. ¿A'ataani jetze mua'araujca'ane? A'fí mú hui miijmu raataxájta yee mú'een xu auté'itze.

²⁰ Na'ari caí, ti pua'a nee xiéjniu'ucare'ara'an jetze na'aránca'ane í Dios, ayée pu huataújmu'a'a ti ari hui xaa a'fjna teja'uré'ene mú'ejmi jemi ti a'fín Dios nainjapua tiu'uta'ajta íyen chaanaca japua.

²¹ Ajta a'fín í ja'ati ti ruca'ané, ti jeíhua tí'ijcha'íi í ti jín huaténe'use'en, tí'ij auj jíme'en rájcha'íi í ruchi'i, naa pu temua'a tí'aviitzi'í tíj na'a ti te'irá'a. Capu ja'ati tí'ijnahua'íran.

²² Mi ajta, ti pua'a seíj mú a'uvé'eme'en ti jaítze'e ruca'ané caí a'fjna, ti pua'a raaténe'usi'ite'en, ajta raatávicua'i, ayée pu rini a'fjna ti mú a'uvé'émé'e a'ame. Nain pu hui tirá'arí'ira í ti jín né'use'eca'a. Aj pu i tíhua'uré'a'asin tíj na'a ti tí'ijcha'íica'a í ti tíhua'unáhua'íri'í.

²³ Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a ti caí nevaire'e ineetzi, a'fí pu hui néjcha'íire'e ineetzi. Ajta ja'ati ti na'a ti caí teite tíse'íri ineetzi jemi, a'fí pu hui hua'uré'e'iteca.

**Í xiéjniu'ucari ti nu'u a'ij pua'a 'een,
ajtahua'a pu nu'u huaré'araa**

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Ajta ayén tíjín:

—Ayeé pu rici í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een. Tí'ij a'uun huirájraa tza-jta'an seíj í tevi, a'fí pu á'uche'ecane'en ti rahuauhuau a'u ti e'huaújse'upe'en, a'u ti a'uhuáchi. Aru capu hui rateuve. Ayeé

pu tí'imua'atze tijín: “Niche'e yeehui huaré'ara'ani u niche a'u nej e'erá'raa.”

²⁵ Tí'ij uvé'enen, ayée pu hui 'een a'íjna í ja'ati. Naa pu 'een í ru tzajta'a. Cu xiee mej mauchén uhuaré'e'icha'utaca'a. Nain pu rí'i huáruu. ²⁶ Aj pu í a'íin xiéjniu'ucari huaúuvi'itin í seica í mej aráhua'apua ará'ase. A'íi mú majta jaítze'e a'ij pua'a 'een caí í sefj. Matí'ij mí a'uteáruite naími'i mej mi huaté'e muá'ara'ani me'íjna tzajta'a í tevi. Ajta á'iyen, ayée pu hui te'iráame tí jaítze'e a'ij pua'a éene'e a'ame a'íjna í tevi caí tí ajmí'i éene'e. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

**Í tí nu'u tzáahuati'ira'a
jín rí'i tí'itá'aca**

²⁷ Tí'ij Jesús auj tí'ixajtacaa, ajta sefj 'íita'a a'ujna a'utéveeca'a huá'a tzajta'a í teite. Aj pu í ayén tiu'utaxájtaca'a ca'anín jime'e tijín:

—Rí'i pu tiraatá'a a'íjna í 'íita'a pej jetzen huanú'ihuaca'a, pej pajta jetzen huátzii.

²⁸ Aj pu í Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Mí ajta a'íime, jaítze'e pu hui rí'i tihua'atá'aca a'íimej í mej ranamua í niu-ucari tí jíme'en raxa í Dios, majta miyen ra'ará'astijre'en.

**Teite mú nu'u raxí'eve'eca'a mej nu'u
tí'itíj huasefj tí huápi'i ruxe'eve'e**

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Majta a'íime í teite, maúche'e mú maàj ajteáxirijme'e í Jesús jemi. Ajta a'íin, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Jeíhua mú a'ij pua'a tí'iteteite í mej íjii huáteemua. Ayee mú hui raxí'eve'e nej tihua'utasefjrate'en tí'itíj tí huápi'i ruxe'eve'e. Aru canu tí'itíj hua'utasefjrate'esin. A'ij nu'u hua'utá'ix-aate'esin tí jíme'en raxa í Jonás teecan tí tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

³⁰ Ja'íné a'íi pu hui a'íin pú'eené'e í tí huápi'i ruxe'eve'e í mej raasefj

a'íime mej Nínive e'echéjme'e, ayée nu che'atá nena'a nej a'íin pú'een í tí huápi'i ruxe'eve'e í mej rasefj a'íime íjii mej huáteemua.

³¹ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna xicá'ra'a jetze tí jetzen Dios huá'axijte'en í teite, a'íjna tí ajmí'i tí'itéveeca'a reyna jime'e a'ujna antánimua huarita'an í jaj tí ve'ée, a'íi pu hui a'ánna a'utéchaxijsin huá'a jamuan a'íimej íjii mej huáteemua. A'íi pu ajta huá'a jetze te'ujpuá'arite'esin tí'itíj jime'e. A'uu pu ímuá a'uvé'emej tí ij ráanamua a'íjna í Salomón teecan tí rí'i mé teúumua'arejca'a. Neajta inee, í nej yee huatéjvee í teite tzajta'a, jaítze'e nu hui ve'ecán jín tí'itéjvee caí a'íjna í Salomón. A'íj pu jín, a'íjna í reyna huá'a jetze te'ujpuá'ajte'esin a'íné camu nena-mua ineetzi.

³² 'Majta a'íime í mej Nínive e'echéjme'e, ayée mú rini a'ájna xicá'ra'an í Dios tí jetzen huá'axijte'en í teite. A'íi mú huatéhuixi'isin a'íimej jamuan í mej íjii huáteemua. Matí'ij mí te'ujpuá'ajte'esin tí'itíj jime'e. Seicié mú hui tiu'umuá'aj matí'ij ráanamujri'i a'ij tí tihua'utá'ixaa a'íjna í Jonás teecan. Neajta inee, jaítze'e nu hui ve'ecán jín tí'itéjvee caí a'íjna í Jonás. A'íj pu jín, a'íime í tetecca Nínive mej e'echéjme'e, a'íi mú te'ujpuá'ajte'esin tí'itíj jime'e í mej íjii huáteemua a'íné camu seicié tiu'umuá'aj netí'ij tihua'utá'ixaa inee.

**Í tí nu'u ú'utatzave'e í
huá'a tzajta'a í teite**

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ 'Jíme'en hui a'íjna í aparatu tí'titi í mej rá'ajtaira, capu ja'ati a'ájna ye'uté'avaata. Capu ajta xa'ari tzajta'a ru'utéchajtzta. Capu xaa ne'u, sino án pu ímuá ya'ujchájtza mej mí raasefj í mej me'uun a'uteáruiti.

³⁴ 'Ayee pu hui tí'ivaire'e á'ají'i tíj taij tí á'ataa í á'ajetze. A'íj pu jín, tí pua'a rí'en á'ají'i, ayée pu 'een, cu xiee tí

huanéeri'icí nainjapua í á'ajetze. Na'ari caí, ti pua'a pecái rí'éene'en á'aji'i jetze, ayée pu 'een, cu xíee tí huatíca'a í á'ajetze.

³⁵Setá'aj siyen huárini tí ij caí aúumi'ini tí á'ataa í á'ajetze. ³⁶Tí pua'a naa pu á'ataa í á'ajetze, ajta caí a'atzu á'amí'ica, nainjapua pu hui huanéeri'icí a'ame. Ayee pu té'eme, cu xíee aparaatu á jetze ráatatza. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Jesús huá'a jetze
te'ujpuá'ajte'e a'íime í fariseos**

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Jíme'en pu'u raatapuá'ajtaca'a tí tihua'utá'ixaa, aj pu i seíj pu raatá'ínee tí tejá'ucua'ani áa tí é'eeche. A'íjna í ja'ati, fariseo pu pírici. A'uu pu a'uteájrupi. Tí'ij í á vejli'i a'uré'ehui'ixi a'u tí meesa a'utéjvee. ³⁸Ajta a'íin fariseo, a'íi pu raaseíj tí caí Jesús amuacái anaíjmuaijte a'ij mej tí'ijri'ire í mej rá'astijre'eca'a me'íjna í Moisés teecan. Jé'ecan pu a'ij pua'a tira'utaseíj.

³⁹Aj pu i tavástarala ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'een mí seíj fariseos pú'een. Ayee xu'u tí'itetei seíj anaíjmuaijte'axi'ín mí rumuájca'a jetze. Mí ajta caí a'atzu a'ij amuá'amítiejte'e seíj rí'i huaíjruuren mí ru tzajta'a. Ayee xu 'een, cu xíee tíj ja'ati raacája'usin mé jéjre'e mí vaasu, ajta amíjna mí xa'ari. Ayee xu'u ruseijrata huá'a tzajta'a mí teite seíj rí'i tí'iteteite. Mí seajta mú'een, ayée xu 'een mí ru tzajta'a. A'ij xu pua'a tí'iteteite se'íjna jíme'e seíj tihua'unáhua'iri'i, seajta a'ij pua'a huá'uruu.

⁴⁰Mí seíj hui caí tí'itíj ú'mua'aree. A'íjna tí raatétaahuaca'a í seíj mé jéjre'e ratéhua'ira'a, ¿ní caí a'íin ajta raatétaahuaca'a í á'amuatjazta'a tí seijre'e?

⁴¹Setá'aj siyen hua'utá'an í mej caí a'ij tí'ijviicua'i se'íjna tí urá'aa í á'amuatza-

jta'a. Ayee xu a'íjna jín huárini, tí ij temua'a te'irájra'ani mú'ejmi jemi.

⁴²'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mí seíj fariseos pú'een. Ayee xu tí'itetei seíj raatátuure'en í Dios jemi, seíj tamuáamuata'a anxíte jetze tí ajtéme'ecan a'íjna í tu'upi, tí'tíj menta, seajta se'íjna í tu'upi, tí'tíj í tí ayén huataújmua'a tíjín ruda, seajta nain tíj na'a pua'amé tí'ixuaavi í tu'upi. Mú'een xu hui ra'utámua'aree najími'i tíj na'a tí'ipua'amé.

'Mí seajta mú'een, seya'uhua'axi í tí jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi, seíj si siyen rí'i huá'uruuren í á'amua'axi'ej teite a'ij tí tiraavíjte'e, seajta seíj si rí'i tirájcha'íi í Dios. Sena'atzi caí yé'uhua'anancache'e seíj siyen araúrasten se'íjna jíme'e í tí jaítze'e ruxe'eve'e. Ajta, ayén tíu'ujx-e'leve'e seíj tiu'utá'an se'íjna jíme'e tí cáj na'a caj tí'ivaire'e.

⁴³'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mí seíj fariseos pú'een. Jé'ecan xu hui raxí'eve'e tí tí'itíj amuáaci'iti seíj a'ujrá'asen ípuari japua a'u mej á'ujraarase í á'amua'aujui u teyujta'a. Jé'ecan pu amua'aráanajche mej me'ín teite amuaatateujte'en aj mej tejá'atua.

⁴⁴'Setá'aj huataújxieemiste'en a'iné ayée xu 'een cumu a'u mej hua'ava'ana í mí'ichite. Majta hui a'íime í teite, í mej japuan á'ujujhua'ane'e, camu hui ramua'aree a'ij tí 'een téte'e a'iné capu á'é'e tí'tíj í mej jín ráamua'aree mej me'ájna hua'avá'anaxi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁴⁵Tí'ij i seíj tí'ímua'ata í yu'uxari jetze, Moisés teecan tí ra'uyú'uxaca'a, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, peí piyen tí'ixa, a'íj peí jín a'ij pua'a tí'itajep'e ítejmi.

⁴⁶Jesús pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Seajta mú'een, mí seíj tí'ímua'ata í yu'uxari jetze tí Moisés ra'uyú'uxaca'a, setá'aj huataújxieemiste'en. Ayee xu hui ve'ecán jín tihua'íjcate'en

í teite a'ljna jime'e ti ayén huápi'i muári'eri, ti caí ja'ati raayí'iti ti ayén huárini. Seajta á'iyen, mú'een xu t'hua'uta'a'ajte'en í teite mej nu'u mi me'ljna jín ra'ará'astijre'en. Mí seajta mú'een, caxu a'atzu huataúra'asin sej si ti'itj jín hua'ut'évaire'en.

⁴⁷'Setá'aj huataújxieemiste'en a'iné mú'een xu rá'ajta'ahuaca í mej tzajta'an hua'uteátu'asin a'fmej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Majta a'fime a'-muahuáacixa'astemua'aci'i, a'fí mú hui huá'ucuii.

⁴⁸'A'fj xu jín siyen mú'een tiu'utaxájtayee amua'aránajcheca'a a'ij mej huá'uruu í a'amuahuáacixa'astemua'aci'i. A'fí mú hui huá'ucuii a'fmej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Seajta mú'een, xu'uri ramua'aree temua'a naa a'ij mej huá'uruu. Ayee pu ajta tejámua'arána-jcheca'a. Seajta, ayée xu rá'ajtaahuaca'a a'u mej huaje'eteátu'asin. Seajta, ayée xu che'atá sena'a neruuren ineetzi.

⁴⁹'A'fj pu jín ayén Dios rumua'atzíra'a pu jín tiraataxájtaca'a tijín: "Nehua'uta'íti'ira huá'a jemi í teite seica mej neetzi jetze me'ecan tí'ixaxa'a, neajta seica í nej hua'ant'ihuau mej mi nevaire'e. Je'icáca mú cui'ini a'fime í teite. A'fí mú huá'acui'ini. Majta seica, a'ij pua'a mú huá'aruuren."

⁵⁰⁻⁵¹'A'fj pu jín, ayée pu hui tirá'amitiejte'e í Dios jemi, a'fí mú pu'éene'e a'fime íjii mej huáteemua me'ljna jime'e matj mena'a pua'amé huá'ucuii a'fmej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, na'ijmi'i matj pua'amé huá'ucuii tj na'a tiú'useijre í chaanaca, na'ijmi'i tj na'a Abel ti huam'i'í ajta a'ljna í Zacarías, a'ljna mej ra'upuá'ajte já'ita'a a'u ti a'utéjvee a'ljna í mej japuan tí'imua'í'ivajtaca, a'u ti teyuu á'ijnee. Jee xaa ne'u, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, xaa ne'u. Ayee pu hui tirá'amitiejte'e í Dios jemi, a'fí mú

pu'éene'e nain jime'e a'fime íjii mej huáteemua.

⁵²'Setá'aj huataújxieemiste'en mi sej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a. Mú'een xu rujíimua'a sena'a antiújmua'areereca'a se'ljna jime'e í mej jín ráamua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Seajta mú'een, caxu hui huataúra'a ti Dios tejá'amua'aijte'en. Seajta huá'ijmii a'fmej í seica mej mi caí miyen huataúra'an ti Dios tihuau'ajte'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ljna í Jesús.

⁵³⁻⁵⁴Tí'ij Jesús a'uun huirá'jraa, a'fime í fariseos, majta a'fime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, a'fí mú autéjhuii mej a'ij pua'a tirá-jeeve ca'anín jime'e. Jé'ecan mú je'fhua tira'fhua'uri'i mej mi ráateuni í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en me'ljna jime'e a'ij ti a'fín tiu'utaxájtaca'a.

Tí pua'a nu'u ja'ati ayén hua'itzi jín tiú'ujseijrata

12 Majta me'ín í teite, je'fhua mú ajteáxiireca'a. Ayee mú ará'axcaa a'achú hua'apua vi'ira'a, hua'íca vi'ira'a, a'achú mej mena'a pua'amé. A'fj mú jín á'acataca'a je'fhua. Ajta a'fín í Jesús, a'fí pu amuacá tihua'atixáate'ajraa a'fmej í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Ayen tijín:

—Rí'i xu'u hui mú'een a'ljna jime'e fariseos mej raná'jchite'e í pan jetze. Ayee pu huataújmua'a a'ljna í niuucari tijín í ti huá'a tzajta'a uraninei, í ti caí jé'iyecan jín seijre'e.

²Ayee pu'u, ti'itj ti na'a ti rú'avaa avíitzi'i jime'e, a'fí pu hui huatasej're'esin mé jéj're'e mej mi raasej í teite. Ajta ti'itj mej rá'avaataca'a, a'fí pu antícuuni'ihua mej mi ráamua'aree a'ij ti 'leen.

³A'ljna í pej raataxájtaca'a tíca'amiste'e, Dios pu raataxájtaca'a tujca'ari tzajta'a. Ajta a'fín í pej raataxájtaca'a xahuanaanin jime'e u chi'ita u tété'e, Dios pu hui

raataxájta ca'anín jime'e a'ánna í chilij japua ta'avé'epa'atza.

**A'ataani ayén tiú'ujxe'eve'e
tej rátziine'e**

(Mt. 10:28-31)

⁴Ayee nu tejá'amua'ixaate'e mi sej ne'amiiugstemua'a pú'een, caxu huá'atz-iiine'e a'ímej í mej mena'a raayí'iti mej raajé'ica í sej ratéhua'ira'a, sino camu raayí'iti mej ra'upua'ajte'en í a'amua tzajta'a ti seijre'e.

⁵Mi neajta inee, ayée nu tejámuaatá'ixaate'esin ja'ati sej xaa tziine'e. Setá'aj rátziine'e a'íjna ti ayén raayí'iti ti raajé'ica í sej ratéhua'ira'a, ti ajta raayí'iti ti yá'urieeni í a'amua tzajta'a ti seijre'e a'ujna tajj jetze ti caí ja'anáj á'amí'ini. Jee tzá'te'e, ayée nu hui tejá'amua'ixaate'e tijín: Setá'aj rátziine'e se'íjna.

⁶Aru, caxu a'ij tité'ujmujca. ¿Ni se-caí siyen tiu'utana'jchita a'achú cumu hua'apua centaavo anxí'vica jime'e í pina'ase í mej cílieen? Camu je'hua tí'ijnajche. Mí ajta a'íin Dios, a'íi pu na'íjmi'ica autámua'areeri'i. ⁷Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Dios pu hui ari raaté'itieexi mi á'amua'cipua a'achú ti pua'améjme. Caxu tí'itziine'e a'iné mú'een xu je'hua jaítze'e jetzen rux-e'eve'e í Dios mecaí í pina'ase, a'iné a'íi pu xaa amua'ancu'uvajxi'isin.

**Í mej nu'u ramua'ate
me'íjna í Jesús í teite jemi**

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ja'ati ti na'a ti ayén tiu'utaxájta a'ímej jemi í teite yee na'ará'astijre'en ineetzi, inee i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, ayée nu neajta raataxájta a'ímej jemi í mej ta japua tí'ivaire'e í Dios jemi yee naatévai ineetzi. ⁹Ajta a'íin ti ti'ixa a'ímej jemi í teite yee capu nemua'ate, ayée nu hui che'atá raataxájta a'ímej

jemi mej ta japua tí'ivaire'e í Dios jemi yee canu ramua'ate.

¹⁰Neajta nu tihua'utá'uuni'ira a'ímej, a'achú mej mena'a pua'amé a'ij pua'a tí'inexa ineetzi i nej neajta huá'a jetze airáane í teite. Aru a'íime, a'achú mej mena'a pua'amé a'ij pua'a tí'ijxa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, canu ja'anáj tihua'utá'uuni'ira a'ímej.

¹¹⁻¹²Seajta mú'een, matí'ij u amua'arávi'itin a'ímej jemi í mej teyujta'a tí'ajta, nusu a'ímej jemi í mej ti'itíj jín antiújmua'aree, ayée xu huárini. Caxu hui a'ij tité'ujmujca a'ij sej ye'í titeeteújnán na'ari a'ij sej ye'í tiu'utaxáj, a'iné a'ájna xicá'jra'an jetze, a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu tejá'amua'aten a'ij sej ye'í tiu'utaxá. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**A'íjna jime'e í ti nu'u
tí'ijcha'íi a'íjna í chíjteaani**

¹³Ajta se'j huá'a tzajta'a a'utéveeca'a. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Maestru, patá'aj piyen tiraata'ixaate'en í nejá'a yee ti já'ita'a tinaatá'an a'íjna ti titaaci'í a'íjna jime'e ti se'j huamí'í, a'iné capu tinaatá'asin í neetzi ti ne'áa.

¹⁴Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Hoombi xaa, ¿a'ataani tinaa'íjca juees jime'e? ¿A'ataani naatá'a nej niyen tiu'uxí'epi'intare'en mú'ejmi jemi? —Ayee pu'u tiraata'ixaa.

¹⁵Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Rí'í xu'u mú'een, setá'aj á'ujcu'uvée sena'a temua'a naa. Ché'e secaí huá'pi'í sena'a tí'inecua'atze sej je'hua tiu'ucha'íime'eni, ti'itíj ti na'a, a'iné ti pua'a ja'ati je'hua ti'itíj tí'icha'íi, capu hui ti'itíj a'ij tiraatévaire'esin ti ij caí ché'e ti'itíj a'ij ráaruuren.

¹⁶Tí'ij í se'j niuucari jín tihua'ú'itíiiri'í tijín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a chíjteaani é'eche. Chuej pu nu'u tícha'íi ti japuan tiu'uhuáste. Temua'a pu nu'u hui jeíhua tiú'uciireca'a.

¹⁷Tí'ij i ayén tiu'umuá'aj a'íjna í chíjteaani tíjín: “¿A'íné yeehui náarini? Capu ché'e mé'e é'eri'iri a'u nee yeehui yá'aruuren í ti huáciireca'a.” ¹⁸Tí'ij nu'u i ayén tiu'umuá'aj tíjín: “Ayeé nu rini. Neraaté'uuna í nechí'i mé ti huavéjme. Neajta seica nu ájtaahuaxí'isin ti jaítze'e vivejmé'e á'ara'ani. Netí'ij ni ne'uun ru'uté'aasin í ti tiú'uciireca'a, ajta nain i nej tí'ijcha'íi. ¹⁹Neajta nu yeehui niyen tiu'utaxájta í ne tzajta'a yee nu'uri ne'uun rí'i tiú'uruu u chí'ita. Jé'ecan pu á'ateeri ti rí'i tinaatévaire'esin. Nu'uri yeehui nesé'upe'en. Niché'e tí'icua'aca, neajta ye'eca, neajta netémua'ave'e.” —Ayeé pu nu'u tiu'umuá'aj a'íjna í ja'ati.

²⁰Ajta a'íin í Dios, ayée pu hui tiraata'ixaa tíjín: “Mú'ee, mi pej caí tí'itíj mua'aree. Ijii, tíca'a pej mí'ini. Patí'ij huamí'in, ¿a'ataani tí'ijci'iti a'íjna í pej mú'ee rí'i ráaruu pej pi asej huatá'atemua'ave'enche'e?” —Ayeé pu Dios tiraata'ixaa.

²¹Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e. Ayeé pu hui té'eme a'ímej jemi matíj mena'a pua'amé í mej rujímua'a rajsé'iri tí'itíj ti na'a mej mi jeíhua tí'ijcha'íi, majta, camu tí'itíj tícha'íi í Dios jemi.

Tí nu'u Dios huá'acha'íi í ruyaujmuua'a

(Mt. 6:25-34)

²²Tí'ij i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu se'íjna jín tí'imua'ajca yee a'iquí ye'í tetí'icua'ani nusu yee a'iquí ye'í tetí'iyee'en na'ari yee a'iquí ye'í tetiu'utétachejte'esin.

²³¿Ni caí jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi sej ruuri xá'ara'ani caí í ti sej ráacua'ani? ¿Ni caí ayén che'atá na'a jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi ti ruuri a'ame í sej ratéhua'ira'a caí ti naa seíire'e a'ame í sej jín tiu'uteújchejte'en? Aa ni'íjtá xaa ne'u.

²⁴Casi'i, xaasej amímej cua'atza í mej júte'e rá'ara'a. Camu hui a'atza tí'ihuaste'e, camu majta tí'itza'anaca. Camu majta huatéechi'i í mej tzajta'an rí'i yé'uruuren í mej meri rájsej. Capu amín a'ij, aúche'e pu Dios tihuá'amicua. Mí seajta mú'een, jaítze'e xu jemin ruxe'eve'e í Dios mecaí a'íime í cua'atza.

²⁵¿A'ataani raayí'iti ti á'ateeren ti jaítze'e ruuri a'ame a'íjna jime'e í ti tí'iramua'atziite'e? Capu ja'ati xaa ne'u. ²⁶Tí pua'a secaí raayí'itihua'an sej si siyen huárini se'íjna jime'e í ti caí muári'eri, ¿a'íné hui 'een jín siyen tí'imua'ajca se'íjna jime'e í ti tí'íjturaa?

²⁷Casi'i, xaasej amíjna mi caiipi'i, a'ij ti ye'í tí'ivaujse'e. Capu tí'imijhuaca amíjna mi caiipi'i, capu ajta tí'itza'ca. Capu amín a'ij. Dios pu hui ayén ráaruu ti jaítze'e naa seijre'e caí Salomón ti naa seijre'eca'a tí'ij auj tí'itéveeca'a rey jime'e. Capu ja'anáj ayén tiu'uteújchejte tí'itíj jime'e ti ayén naa seijre'e tíj mi caiipi'i.

²⁸Casi'i, mú'een, Dios pu ayén rí'i tirájcha'íi mi tu'upi ti a'uun é'evaujse'e a'u mej á'atase'ehuaca. Ajta a'íin tu'upi, capu á'ateeri sino yee ruijmuua'a yee, a'íi mú raaré'evejchi, matí'ij mi ratairan. Tí pua'a hui Dios ayén rí'i tirájcha'íi mi tu'upi, ¿ni caí jaítze'e amuaatá'asin í sej jín tiu'uteújchejte'en, mú'ejmi mi sej caí a'atza té'atzaahuat'e'e?

²⁹⁻³⁰Caxu a'ij tí'ixajta yee a'iquí ye'í tetí'icua'ani nusu a'iquí ye'í tetí'iteye'en. Ayeé xu'u, caxu tí'imua'ajca se'íjna jime'e, a'íné naími'i matíj mena'a pua'amé yen mej a'uchéjme íiyen chaanaca japua, ayée mú me'íjna jín rahuaahuau. Mí ajta

a'fín á'amuaya'upua, ta japua ti é'eseijre'e, a'fí pu hui ari rú'umua'aree ti'itíj ti amuá'aturaate'e.

³¹Setá'aj mi'li rájhua'uuni ti Dios tejá'amua'ajjte'en, seajta ra'ará'astijre'en a'ij ti a'fín tí'ijxe'eve'e. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu hui tejámuaatá'asin tíj na'a ti tejamuá'aturaate'e.

³²Caxu tí'itziíine'e mú'een, mi sej siyen mé á'ujjuhua'an. Cu xiee cáne'axi sena'a í mej rujíimua'a mena'a mé á'ujjuhua'an. Ayeé pu tira'ará'najchecha'a í sej rájya'upua ti ij a'fín amuaatá'an sej se'uun a'uteáru'te a'u ti a'fín tejé'ajta.

Tí nu'u jéshua án tejé'eseijre'e u ta japua ti huápi'i tí'ivaire'e

(Mt. 6:19-21)

³³Setá'aj tiú'utuaani nain a'achú sej caj tí'ijcha'íi, seajta tihua'uré'an a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Ayeé xu a'fjna jín huárini, ti 'ij a'fjna téjé'eseire'en í Dios jemi í ti tejá'amua'aci'iti. Ayeé pu éene'e a'ame tíj ti'itíj ca'aní ti caí ja'anáj huataújtuaasin. A'uu pu e'etiá'a a'ame mú'ejmi jemi ti'itíj ti huápi'i tí'ijnajche. Ajta capu hui ja'anáj huatéxijsin, a'iné camu a'uun a'uteáru'ipi í nahua'ari. Camu majta raci'in a'fíime í tejuási.

³⁴Ayeé xu éene'e xá'aju'un a'iné a'fj xu jetzen tí'imua'astí xá'aju'un se'fjna jetze ti jaítze'e amua'ará'najche, ti jaítze'e a'amua jetze ruxe'eve'e.

Tej nu'u rí'i huátaruuren iteen, teajta rí'i atanéjne'ere temua'a naa

³⁵Rí'i xu'u titehuaújcaten sej si tiu'utévaire'en. Seuche'e xu hui atanéjne'eri tíj ja'ati ti taij huitéhueeca'a tá'ataa.

³⁶Ayeé xu éene'e xá'aju'un matíj a'fíime í mej tí'ivaire'e ja'ati jemi ti a'uun á'lume a'u mej tejé'eye'este a'fjna jime'e ti sej huaténe'iche. Majta a'fíime í mej tí'ivaire'e, maúche'e mú tí'ijchu'eve'en

a'atzaj ti pua'a uvé'enejsin a'fjna ti tihuá'ajte'e mej mi ca'anacan tira'an-tácuune'en tí'ij a'fín te'ejteátu'asixi'in í puéerta jetze.

³⁷Rí'i pu tihua'utévaire'esin a'ímej í mej tí'ivaire'e tí'ij a'fín hua'usej mej rachú'eve'e a'atzaj ti pua'a uvé'ene a'fjna ti tihuá'ajte'e. Ayeé nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ayée pu rini a'fjna ti tihuá'ajte'e. A'fí pu rucaten ti ij hua'utévaire'en. Ajta tíhua'uta'afjte'esin mej aúhuixi'in í meesa jetze. Ajta tihuá'amin.

³⁸Capu amín a'ij a'atzaj ti pua'a uvé'enejsin a'fjna ti tihuá'ajte'e, ti pua'a já'lita'a tíca'a uvé'ene nusu tapuá'arijme'eca. Rí'i pu hui tihua'utévaire'esin a'ímej í mej ravaire'e ti pua'a mauj rachú'eve'e.

³⁹Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. A'fjna í ja'ati ti huatéechi'i, ti pua'a a'fí ramua'areere a'atzaj ti pua'a ánú'aiixa í nahua'ari, capu raatá'asin ti anú'asti ti tiu'unáhua'an. ⁴⁰Seajta hui mú'een, rí'i xu'u sej si rí'i huaújcaten a'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, nee nu uvé'enejsin a'atzaj sej pua'a caí nechueve'e. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

Í mej nu'u tí'ivaire'e me'fjna í mej hua'apua

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Pedro pu ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Tavastara'a, ¿ni téjmi pena'a huatá'ixaa i niucari ca'ín naíjmi'ica puaatá'ixaa?

⁴²Ajta a'fín tavástara'a, a'fí pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿A'ataani pú'een, a'fjna ti tí'ivaire'e, ti ajta rí'i mé teuúmua'aree, ti ajta caí ja'anáj tí'itíj jín auté'itze? Ajta a'fín ti tí'ira'ajte'e, a'fí pu hui tiraa'íjcate'en ti ij a'fín a'fjna jín antiújmua'areere

a'ímej í seica í mej majta tí'ivaire'e. A'íí pu tihuá'amin a'atzaj mej pua'a raaxí'epi'intare'en mej tiú'ucua'ani.

⁴³⁻⁴⁴Tí pua'a ayén rijcaa tí'ij uvé'enen a'íjna ti tí'ira'aijite'e, rí'í pu tiraatévaire'esin a'íjna ti tí'ivaire'e a'iné nain pu tiraata'íjcate'esin a'achú tíj tí'ítíj tícha'íí a'íjna ti tí'ira'aijite'e. Ayee pu té'eme. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzaahuati'ira'a jime'e.

⁴⁵Mí ajta, a'íín ti hui tí'ivaire'e, ti pua'a ayén tí'imua'ajca yee jé'ecan pu u á'ateere a'íjna ti tinaa'íjca, ayée pu ajta tirá'amitiejte'e a'ame ti caí íya'ata uvé'enejsin. Tí'íj i autéjcheni ti hua'uté-vajxi'in a'ímej í mej tí'ivaire'e, í mej teteca, ajta í mé 'uuca. Ajta pu hui autéchesin ti tiú'ucua'ani, ajta ti nahuáj antiyé'en. Tí'íj i huatétahuaisin.

⁴⁶Ajta a'íín ti tí'ira'aijite'e, a'íí pu uvé'enejsin ja'anáj ti pua'a caí rachú'eve'e. A'íí pu xaa uvé'enejsin a'atzaj ti pua'a caí pítéjmua'aree. A'íí pu hui ajta puaijtzí'ira'a raatá'asin, jéshua huápi'i. Ayee pu che'atá tí'ijci'iti a'ij ti tihuá'aci'iti í seica í mej majta auté'itzaara í Dios jemi.

⁴⁷A'íjna ti tí'ivaire'e, ti ajta tirú'umua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'íjna ti tí'ira'aijite'e, jéshua pu ra'iré'evejsin navij cuaartara'a jime'e ti pua'a caí rí'í huáújruren na'ari caí ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'íjna ti tí'ira'aijite'e.

⁴⁸Ajta a'íín ti tí'ivaire'e ti ajta caí rú'umua'areeca'a a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a a'íjna ti tí'ira'aijite'e, c'íj pu'u ra'iré'evejsin navij cuaartara'a jime'e ti pua'a ayén huárini ti a'ij pua'a 'een jime'e a'iné capu rú'umua'areeca'a a'ij ti ye'í huárini. Capu ayén tí'ijci'iti a'ij ti tiraavíjite'e.

'Ayee pu'u xaa ne'u, ja'ati ti na'a mej miyen tiraatá'a ti ve'ecán jín antiújmua'areere á'ara'ani, ti pua'a ayén ve'ecán jín tí'ité'ijcati'ihua, ayée pu hui tiú'ujxe'eve'e ti jaítze'e tiu'utátuure'en

me'íjna jemi í mej tíraa'íjcate. Ajta, ja'ati ti na'a mej miyen tiraatá'a ti ciliéene'e jín antiújmua'areere á'ara'ani, ti pua'a ayén ciliéene'e jín tí'ité'ijcati'ihua, ayée pu che'atá na'a tiú'ujxe'eve'e ti c'íj tiu'utátuure'en me'íjna jemi í mej tíraa'íjcate.

Mej nu'u já'ita'a autajú'un me'íjna jime'e í Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹'Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni puaijtzí hua'utá'an ne'ímej í mej a'ij pua'a 'een í ru tzajta'a matíj mena'a pua'amé yen mé seijre'e íyen chaanaca japua. Ajta ayée pu tina'aráanajche ineetzi ti ari autéjcheni. ⁵⁰Ayee pu ajta tí'ineci'iti ineetzi, í nej jín rajpuaijtzí na'ame. Jéshua pu hui a'ij pua'a ne'ase, ajta jéshua pu a'ij pua'a ne'astí a'ame ajta na'a caí nain te'entipúa'are.

⁵¹'¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mi rí'í tí'ítechejca í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua? Canu a'atzu. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e yee canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej sino mej mi já'ita'a a'utacíine. ⁵²Ajta íjii ti yú auca'ití a'ame, ayée pu hui té'eme. A'ímej jime'e í mej anxívi í teite, í mej seicié mena'a che, ayée pu té'eme a'íí mú já'ita'a a'utajú'un. Majta á'iyen í mej huaíca, a'íí mú huá'ajaaxiéevi'ira muá'aju'un a'ímej í mej hua'apua. Majta a'íime í mej hua'apua, ayée mú che'atá mena'a tihúa'ajaaxieji'ira muá'aju'un í mej huaíca.

⁵³'Ayee mú já'ita'a a'utajú'un. A'íí pu ya'upuáara'an rájaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í ruyauj, ajta a'íín yaujra'an ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame í rutáàta. Ajta a'íín í náanajra'an, ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í ruyauj ti 'íita'a. Ajta a'íín yaujra'an ti 'íita'a, ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í runáana. Ajta

a'fjna í mu'uneára'an í ti 'fita'a í ti ucarij, a'fí pu ajta rájaaxiéevi'ira a'ame í rumu'un í ti 'fita'a ti temuajj. Ajta a'fjna í mu'uneára'an ti temuajj, a'fí pu hui ajta rájaaxiéevi'ira a'ame í rumu'un ti ucarij.

Í mej nu'u jín ráamua'aree ti'itj ti nu'u xicájra'a jetze pft'irici

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa a'fmej í teite í mej a'uun ajteáxiireca'a tíjín:

—Jíme'en xu'u jaitiri huasej ti a'ijnéj, yénci pújme'en, setí'ij si siyen tí'ixax-a'a yee mu'uri huatéviiyi. Ajta, ayée pu tí'irineca. ⁵⁵Na'ari ti pua'a huatá'eecare ti yeete pújme'en e'itáninei, ayée xu hui tí'ixaxa'a tíjín teájxicaj pu a'ame. Ajta, ayée pu tí'irineca.

⁵⁶Mú'een, mi sej caí mé uumuá-mua'aree, mú'een xu siyen raayí'ti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'ití rini í júte'e nusu íiyen chaanaca japua. Mí seajta mú'een, caxu hui a'atzu raayí'ti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'fjna jime'e a'ij ti ti'ití rini itejmi jemi a'fjna xicájra'a jetze nej ye huatéjvee inee mú'ejmi jemi.

Sej nu'u ráahuauni sej rí'í éene'en a'fmej jemi í mej amuájcha'iire'e

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷Niche'e sej tejámuuata'fhua'u. ¿A'iné 'een jín secaí raaxí'epi'intare'en rujíimua'a a'ij ti tiraavjíte'e? ⁵⁸⁻⁵⁹Patí'ij pauj huamé'en juye jetze jamuan a'fjna ti muájcha'iire'e sej raaxí'epi'intare'en a'fjna jemi í juees, patá'aj raatáhuavii temua'a naa sej seuj juye jetze raaxí'epi'intare'en. Na'ari ti pua'a pecáí piyen huárini, a'fí pu hui muá'avi'itin í jueesi jemi. Tí'iquí a'fín juees, a'fí pu tiu'utátuiire'esin mú'eetzi a'fjna jemi í polisiia. Ajta a'fín polisiia, a'fí pu mua'iteánajsin. Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu hui íiya'ata mua'irátuaasin ajta pena'a caí

tiu'unájchita nain jime'e a'achú mej muajjve'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Tí rí'í ayén tiú'ujxe'leve'e ti nu'u ja'ati seicié tiú'umua'ati

13 A'ajná'imua, seica mú e'iré'ene í Jesús jemi. Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa me'fjna jime'e í mej Galilea e'echéjme'e, Pilato ti nu'u huá'ucuii matí'ij mauj cáne'axi mua'ívejtaca'a. ²Jesús pu ayén tihua'uta'fhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui mecaí jaítze'e a'ij pua'a tí'teteitestaca'a sej caí mú'een a'fjna jime'e mej miyen tirajpuaíjtzica'a?

³Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Capu ayén ti'ayajna. Mí ajta, ti pua'a secaí seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, mú'een xu hui seajta antipua'ari.

⁴Ari a'fíme í mej tamuáamuata'a japuan aráhuaica ará'ase, í ti huá'a japua rájve ti'itj ti ájtee ti a'uun a'utéveeca'a a'ájna já'hua'a Siloé, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿Ni qui jaítze'e a'ij pua'a metí'teteij mecaí a'fíme í seica í mej Jerusalén a'uchéjme?

⁵Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíjín: capu hui ayén ti'ayajna. Mí ajta, ti pua'a secaí seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, mú'een xu seajta antipua'ari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

Í huaréj ti nu'u caí ja'anáj taca'a

⁶Tí'ij i sej níuucari pu jín tihua'u'itii-iri'i tíjín:

—Ja'ati pu nu'u hui huaréj ta'íte'a'ica'a. Aa pu nu'u ye'ateáhuui a'u ti uuva a'uvéjme. Tí'ij jí u ya'utéeseij avée si ari taca'a. Capu nu'u a'atzu taca'aca'a. ⁷Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'fjna ti a'uun tí'icha'ica'a tíjín: “Pu'uri yeehui á'atee a'achú cumu hua'ica nine'ira'a ne yee raatésise'ij á vee si ari taca'a. Aru, capu

a'atzu taca'a. Patá'aj ra'ijvefjche, a'iné amín mé ti'itávee, capu ti'itfj vaire'e."

⁸Ajta a'fín ti tí'icha'íca'a, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tífj: "Nevástara'a, ché'e auj mé táveeca sefj nine'ira'a. Nee nu yeehui raaté'ijche'esin, neajta ti'itfj atariéjra'asin chuej jamuan. ⁹Tí pua'a huatáca'an ru'usí, cha'a ayén mé ti'itávee. Na'ari ti pua'a caí huatáca'an, aj pej xaa yeehui pi ra'ijvefjche."

A'fjna í 'fita'a ti nu'u á á'ajtípu u teyujta'a

¹⁰Ayee pu ja'anáj tiuju'urífj ti a'ájna pítí'irijcaa ja'anáj xicájra'an mej jetzen ruse'upi. Jesús pu tihua'amua'atejca'a u teyujta'a. ¹¹Ajta sefj 'fita'a, a'úu pu ánu'uhuatéveeca'a. Pu'uri teuumé'eca tamuáamuata'a japuan aráhuaica nine'ira'a ti tí'icui'ica'a a'fjna jime'e tíyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. A'fjna í 'fita'a, jé'ecan pu á'ajtípu. Capu a'atzu rí'iríistaca'a ti huataújsiuraren.

¹²Tí'ij Jesús raasefj, aj pu i raatajé ti jemin á ve'eré'enen. Ayee pu tiraata'ixaa tífj:

—'fita'a, nu'uri timuá'ari'iri'í í pej jín tí'icui'í.

¹³Tí'ij i ra'ajtamuaríej. Jíme'en pu'u ra'ajtamuaríej, aj pu i a'fín 'fita'a huataújsiurare. Aj pu i r'í'í tiraatá'a í Dios.

¹⁴Ajta a'fín ti tí'ajta u teyujta'a, jé'ecan huataniú'ucaca'a a'iné Jesús pu tiráhuua a'ájna xicájra'an jetze mat'í'ij pua'a ruse'upi. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fimej í teite tífj:

—Ayee pu hui te'ará'ase í mej jetzen tí'imíjhuaca arájsevi xicaj. Setá'aj mú a'uvé'uju'un setá'aj se'ájna tihuaújhuaate'en. Caxu mú a'uvé'eci'ica'an se'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

¹⁵Jesús pu ayén tiu'utaniú tífj:

—Mí sefj caí jé'iyecan jín tí'ivaire'e í Dios jemi, jíme'en a'ájna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, ¿ni secaí siyen

tí'imíjhuaca na'fjmi'í mú'een? ¿Ni secaí huá'ixixi í ruye'emua, ti pua'a ti'itfj pu'éene'en puuya na'ari puuru'u sej si huaja'uvé'ite'en a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi? Ni'íjtá xaa ne'u. Ayee xu tí'imíjhuaca.

¹⁶'Ari amíjna mi 'fita'a, a'fí pu hui jetzen huanéj a'fjna í Abraham teecan. Ajta pu'uri tejauume a'achú cumu tamuáamuata'a japuan aráhuaica nine'ira'a ti Satanás ra'atéeji'icie cu'fíni'ira'a jime'e. ¿Ni caí ayén tiraavíjite'e nej tiráhuuaate'en nej ni ru'irájtuaani a'fjna jime'e ti tí'icui'í? —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

¹⁷Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a, a'fíme í mej rájcha'íire'eca'a me'fjna í Jesús, jé'ecan mú tiu'utatévi'iri'í í jemin. Majta a'fíme í seica í teite, jé'ecan pu r'í'í hua'utá'a nain jime'e a'íj ti tí'ití huarfj ti huápi'í ruxe'eve'e.

A'fjna jime'e í jatzi, mustaaza ti rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'fhua'uri'í tífj:

—¿A'iné tí'irineca íiyen chaanaca japua ti Dios tí'ajta? ¿A'iné tí'iseijre'e ti jíme'en Dios tí'ajta?

¹⁹'Ayee pu seijre'e tífj mustaaza ti'iti, ti ayén ti'itéjatze'e tífj jíican. Ja'ati pu nu'u hui yá'uti'í a'fjna í jatzi. Tí'ij nu'u i raahuáste a'u ti teje'eré'ana. Tí'ij jí huanéj a'fjna í jatzi. Aj pu nu'u i huavaújse. Tí'ij jí ayén á'ajtí'í'ij já'araa tífj ciyej. Majta me'ín pina'ase í mej rá'ara'a, a'fí mú nu'u e'ire'enée, án mú nu'u a'ujrá'aseca'a í pi'istáare'ara'an jetze.

A'fjna jime'e mej nu'u rajnájchi í hariina jetze í levadura

(Mt. 13:33)

²⁰Ajtahua'a sefj hua'uta'fhua'uri'í tífj:

—¿A'iné seijre'e ti jíme'en Dios tí'ajta?

²¹ 'Ayee pu hui 'een tíj a'íjna í levadura tí'ij a'íin 'íita'a ru'iteájtici, ajta nu'u rajnájchi cuaíjtzi jetze ti huaíca medida ará'ase. Jéihua pu nu'u rajcuaíjtzitaca'a. Ajta a'íin í levadura, a'íi pu nu'u tzajta'a huaneáixi nainjapua í cuaíjtzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**A'íjna jime'e á tá'apueerta ti
cíj antéeyauj**

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij jí Jesús a'uun a'ume'eca í juye jetze ti Jerusalén á'uye'iri. A'u ti na'a ti a'uré'enineica'a, ti huachájtajme, na'ari a'ímuá mé antachéejmee, a'úu pu tihuá'amua'atehua'a í teite.

²³ Ja'ati pu ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:
—Tavastara'a, ¿ni cíj mena'a tite'erá'ase í ti Dios hua'irátuaasin?

Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

²⁴ —Setá'aj huateújca'anen sej si se'íjna jetze a'uteáruti tá'apueerta ti cíj antéeyauj. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíjín mu'íiti'í mú miyen huataújca'anejsin mej mi me'uun a'uteárute. Mí ajta caí, capu hua'utá'asin.

²⁵ Tí'iqui a'íjna ti á é'eche, tí'ij í ájchesin, ajta te'iteánajsin tá'apueerta. Seajta mú'een, amée xu pua'acé huaté'uu xá'aju'un. Seajta te'ejteátu'asixi'isin í puéerta jetze. Ayee xu ca'anín jín tiraatájeeve a'íjna ti huatéechi'i. Ayee xu tíjín: “Tavastara'a, tita'antácuune'e.” Ajta a'íin ayée pu tejámuaatá'ixaate'esin tíjín: “Canu hui á'amua'ujte a'ateén sej pírici. Canu neajta ramua'aree a'u sej e'eráaci.”

²⁶ Seajta mú'een, ayée xu tiu'utaxájtá tíjín: “Teen tu tiú'ucuaa á jamuan, tea-jta á jamuan hua'í. Pajta mú'ee ti'ita-muá'atehua'a a'u ti juye a'uré'enine'i.”

²⁷ Ajta a'íin, ayée pu tejámuaatá'ixaate'esin tíjín: “Canu hui ramua'aree

inee a'u sej é'eme'ecan. Sericu mú'een, mi sej a'ij pua'a tí'iteteite.”

²⁸⁻²⁹ 'Ayee pu té'eme a'ájna xicájtara'an jetze. Mú'een xu huá'asejran a'ímej í mej me'uun a'uráaté'a muá'aju'un a'ujna Dios ti é'eseijre'e. A'ímej xu hui seijran se'ímej í mej mejmí'i e'echéjme'e, se'íjna í Abraham, seajta se'íjna í Isaac, seajta se'íjna í Jacobo. Majta seica mú á a'ire'enejsin mej mi a'ujrá'ase a'utí meesa a'utéjvee mej mi tiú'ucua'ani a'ujna Dios ti é'eseijre'e. Seajta mú'een, áa xu pua'acé a'uté'uu xá'aju'un. Jéihua xu ruyeine xá'aju'un, seajta ancurá'ujci'ime ye'icáa xá'aju'un mi rutamej jime'e se'íjna jime'e sej seri rajpuaíitzi xá'aju'un.

³⁰ 'Ee xaa ne'u, ayée pu hui ti'ayajna. Seica í mej nu'u vivejmé'en jín títetate'í fjii, a'íi mú ciliéene'e jín títetate'í a muá'aju'un a'ájna xicájtara'a jetze. Majta seica í mej nu'u ciliéene'e jín títetate'í fjii, a'íi mú vivejmé'en jín títetate'í a muá'aju'un a'ájna xicájtara'a jetze. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Jesús huaújyeineca'a tí'ij u
a'aráneereca'a u Jerusalén**

(Mt. 23:37-39)

³¹ Tí'ij Jesús auchén raatapuá'ajtacaa ti tihuá'a'ixaate'eca'a í teite, matí'ij mi seica jemin á e'iré'ene. A'íi mú pú'eene'e í fariseos. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj tícheni peyajna a'iné amí pu nu'u Heródes muajé'icatami'í mú'etzi.

³² Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Setá'aj hui se'uun á'ujju'un se'íjna jemi í Heródes ti avíitzi jín netzejra'ajmua'a ineetzi. Setá'aj seajta siyen tiraata'ixaate'en se'íjna yee pu'uri fjii nehua'utamuarite'esin ne'ímej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite, neajta yee tihuá'ahuaate'en í teite fjii, neajta ruijmua'a. Neajta yee, aaruijmua'a nu aráneastejre'esin ne'íjna jime'e í nej jín antínmua'aree.

³³Capu amín a'ij. Ayee pu hui tiú'u-jxe'eve'e nej nauj huamé'en íjii, neajta ruijmua'a, neajta aaruijmua'a, a'iné capu ayén tiraavíjte'e ti huámí'ini aya-jna pua'acíe u Jerusalén sefj ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

³⁴Mú'een mi sej Jerusalén é'eche, mi sej Jerusalén é'eme'ecan, mú'een xu huá'acuí'ica a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Seajta huá'atu'axaca tetej jime'e a'ímej ti Dios huaja'uta'íte-ca'a mú'ejmi jemi. Mu'fi nu hui niyen raxí'eve'eca'a nej huá'aseire'en í a-muayaujmua'a nej ni huá'ucha'íin cumu í tecuaara'ti huá'acha'íi í ruyaujmua'a, ti hua'icánaamua í ru'ana jime'e. Seajta mú'een, caxu siyen ra'utéca'ane.

³⁵Casi'i, xaasefj. Nu'uri hui mé amuhuá'axi mú'ejmi mi sej Jerusalén é'eche. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Caxu cha'a neseijran ajta na'a caí teja'ure'enén a'ájna xicájra'an jetze sej pua'a siyen tiu'utaxájta yee cha'a rí'i tiraateájtuuani a'ájna í ti mé e'evé'eme niúucare'ara'an í tavástarara'a. —Ayee pu tiu'utaxájta'a a'ájna í Jesús.

Tí'íj nu'u Jesús tiráahuaa a'ájna í ja'ati ti ajtéjaa

14 Ayee pu ja'anáj tiuju'uríj ti a'ájna pítí'irijcaa a'ájna xicájra'an mej jetzen ruse'upi. A'uu pu a'ará'a a'u ti é'eche í sefj í fariseo ti ve'ecán jín tí'it'éjvee, ti ij tiú'ucua'ani jemin. Majta a'íime í teite, jeíhua mú rá'eeve'eca'a me'íjna í Jesús. ²Ajta sefj á vejli'i úuveeca'a jemin í Jesús. Tí'icuí'i a'ájna í ja'ati. Nainjapua pu cajaa í ru jetze.

³Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í fariseos, ajta a'ímej í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'utéyu'uxaca'a. Ayen tíjín:

—¿Ni caí a'ij tí'iri'iri nej tiráahuaate'en a'ájna xicájra'an tej jetzen tase'upi nusu caí?

⁴Majta a'íime, camu tí'it'éj a'ij tiu'utaxájta'a. Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ra'ajtamuaríej a'ájna ti tí'icuí'i. Ajta tiráahuaa. Aj pu i raata'íteca'a ti á'ura'ani ruxíéehua.

⁵Tí'íj i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni caí rí'iri ti ja'ati ayén huárini a'ájna xicájra'an jetze mej jetzen ruse'upi? Tí pua'a puuru'u atéjveti a'u ti e'etécun, na'ari puuya atéjveti, ¿ni pecaí hui piyen ca'anacan rini pej ra'itátuaani a'u ti e'et'éjve?

⁶Majta a'ímej jemi, capu ú'u anú'u'a'ahua'aca'a huá'a tzajta'a a'ij ti tiu'utaxáj.

A'ájna jime'e, mej nu'u hua'utajé mej nu'u tejá'umua'ariive'en a'u ti ja'ati a'uténe'ichi

⁷Tí'íj i Jesús raasefj a'ij mej rijcaa a'íime í ti huá'a'ínee mej tiú'ucua'ani. A'íi mú rahuauca'a vejli'i mej a'ujrá'ase jemin í ti tihuá'amicua. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

⁸⁻⁹—Tí pua'a hui ja'ati muá'íneen pej tiú'ucua'ani huá'a jamuan í mej tí'iyeste a'ájna jime'e ti sefj huaténe'icheca'a, capej pe'ánna a'ujyé'íxa'an a'ájna vejli'i jemin í ti muaatá'ínee pej tiú'ucua'ani, sino a'atzu pe a'imuá a'utayeíjxi'in. Na'ari caí, ti pua'a sefj uvé'enen ti jaítze'e ruxe'eve'e pecaí mú'ee ti ajta raatá'ínee, aj pu i a'íin muaatá'ixaaate'esin yee ájchesi, tá'aj amanna a'ujyeíjxi'in a'ájna i ja'ati. Aj pej pi tiu'utatévi'ira'ata, a'ánna pej a'ujyeíjxi'in pe'íjna japua í ti jaítze'e caí ruxe'eve'e.

¹⁰Mi pajta mú'ee, ayée pepu'u hui huárini ti pua'a ja'ati muaatá'íneen, án pej a'ujyeíjxi'in japuan í ti jaítze'e caí ruxe'eve'e ti i ayén a'íin ti muaatá'ínee timuaatá'ixaaate'en tí'íj uvé'enen a'u pej a'ujyeíjxi'in. Ayee pu timuaatá'ixaaate'esin tíjín: “Ne'amiigu, patá'aj ájcheni peyajna patá'aj

a'ujyeyjxi'in yé vejl'i a'u ti jaítze'e á'ujxe'leve'e." Ayee pej pe'íjna jín huarín, ayée pej hui rí'i tira'ancuré'asin huá'a jemi í teite mej á jamuan a'ujteí.

¹¹Ja'iné ja'ati ti na'a ti á'ujtzaahu-ate'e, aj pu i a'ij pua'a raatá'ixaa ti caí jeíhua ruxe'leve'e. Ajta a'íin ti caí á'uj-ca'ane ti ti'itíj jín te'enteárute ti ve'ée, aj pu i tiraatá'asin ti ayén te'enteárute ti'itíj jime'e ti jaítze'e ve'ée. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹²Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti raatá'inee ti tiú'ucua'ani tíjín:

—Ayee pej hui huárini pat'íj hua'utá'inen mej tiú'ucua'ani a'atzaj chumua'an nusu tíca'a. Capej huá'inen a'ímej í á'a amiigustemua'a, ca'ín a'ihuáamua'a nusu á'ajuutzimua'a, o a'ímej í chíjteaani mej á é'eche vejl'i á jemi. Tí pua'a piyen hua'utá'inen a'ímej, mat'íj mi majta me'ín muaatá'ineesin mú'etzi. Ayee mú huarín, a'íí mú hui tí'imuanajchite'en.

¹³Mi pajta mú'ee, pat'íj hua'utá'inen mej tiú'ucua'ani, a'ímej pepu'u huatá'inen í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, pajta a'ímej í mej jeíhua rajpua'íjzi cu'í'ini'ira'a jime'e, pajta a'íime í mej a'ij pua'a titéeci'ica, pajta a'íime í mej aracúcu'unijmee. ¹⁴Ayee pej huarín, rí'i mú timuaatá'asin, a'iné camu tí'ituaave í mej jín timuaanajchite'en. Mí ajta, a'íí pu Dios hui timuaatanajchite'esin a'ájna xicá'jra'an jetze mé jetzen a'lita-jú'lun huá'a tzajta'a í mi'ichite. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

A'íjna jime'e ti nu'u ja'ati hua'utá'inee mej nu'u tiú'ucua'ani

¹⁵Ajta se'j ti ajta a'uun huatéjca huá'a jamuan, tí'ij ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Rí'i pu tiraatá'asin a'íjna ti tiú'ucua'ani a'ájna xicá'jra'an jetze ti jetzen

Dios huatase'jre'esin ti ij tiu'uta'a'íjta íiyen chaanaca japua.

¹⁶Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ja'ati pu nu'u hui rí'i hua'újruej-ca'a ti ij tihua'umín. Mu'licáca pu nu'u huatá'inee. ¹⁷Tí'ij a'ájna teja'uré'ene ti tihua'umín, tí'iquí a'íin raata'íteca'a í ti jemin tí'ivaire'e ti ij hua'utájeeve a'ímej í mej huatá'iniihuaca'a. Ayen tíjín: “Setá'aj yeehui a'uré'enen a'iné pu'uri huaxí'epi'in.”

¹⁸Majta a'íime, na'ími'i mú nu'u miyen autéjhuii mej tiu'uta'uruuni'i. Ajta a'íin í ti amuacá raatá'inee, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín: “Neuchén nu chuej huánanai nej japuan tiu'umuári'en. Ruxe'leve'e nej ye'utéesej. Ayee nu tí'imuahuvii mú'etzi pej tinaatá'uuni'i.”

¹⁹Ajta se'j, ayée pu nu'u tiu'utaxájtaca'a tíjín: “Neuchén nu puuyesi huánanai. Anxíj paari mú ará'ase. Nu'uri á'uraa nej ni huá'ucalaadu. Patá'aj tinaatá'uuni'i pajta ineetzi.”

²⁰Ajtahua'a í se'j, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tíjín: “Neuchén nu huaténe'icheca'a. A'íj pu jín caí rí'írí nej ne'uun á'ume'en.”

²¹Ajta a'íin ti tí'ivaire'e ti huaja-utajé, tí'iquí a'uré'araa. Ajta nu'u ayén tiraata'ixaa a'íjna ti tí'ira'ajte'e a'ij mej tiu'utaxájtaca'a. Ajta, a'íin ti huatéechi'i, jeíhua pu nu'u hui huataniú'ucaca'a. Tí'ij i raata'íteca'a a'íjna ti tí'ivaire'e tíjín: “Patá'aj yeehui ca'anacan pe'uun á'ume'en caaye jetze, ajta juye jetze ti c'j antaya'új, tíj na'a ta'uténinei u chajta'a. Patá'aj hua'eráv'itín a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, pajta a'ímej í mej rajpua'íjzi cu'í'ini'ira'a jime'e, pajta a'ímej í mej aracúcu'unijmee, pajta a'ímej í mej ná'achijmee í ru'íca jetze.”

²²Ajta a'íin ti tí'ivaire'e, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tíjín: “Nevástara'a, nu'uri niyen huaríj a'ij pej tinaata'a'íj. Aru

maúche'e mú ú'uve mej seica mú a'uvé'uju'un."

²³Ajta a'íin ti huatéechi'i, a'íi pu nú'u hui ayén tiraata'ixaa a'íjna ti jemin tí'ivaire'e tijín: "Patá'aj yeehui pe'uun á'ume'en í juye jetze a'ímuá ti a'ataneáatimee, pajta méyee a'ímuá mej huachéjme. Patá'aj ca'anéeri jín hua'utájeeve mej mú a'uvé'uju'un, mej mi u huájiste yú nechí'ita. ²⁴Ayee nu tí'imua'ixaate'e. A'íime í nej amuacá hua'utá'ínee, a'íime, capu sejí yé tí'icua'ani íiyu i nej tihuá'amin." Ayee pu hui tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti huatéechi'i.

**Mej nu'u raxí'eve'eca'a í teite
mej nu'u á'ujjuhua'ane'en
me'íjna jamuan í Círístu'u**

²⁵Jéihua mú teite á'ujjuhua'ane'e me'íjna jamuan í Jesús. Tí'ij jí a'íin hua'useíirajraa a'ímej í teite. Ayee pu ti-hua'utá'ixaa tijín:

²⁶—Ja'ati ti na'a ti mú a'uvé'eme'en ineetzi jemi, ayée pu hui tiú'ujxe'eve'e ti a'íin jaítze'e rí'í tinájcha'iica ineetzi caí rí'í tirájcha'iica í rutáàta, ajta í runáàna nusu í ru'íj, ajta í ruyauj-mua'a nusu í ru'íhuaamua'a, ajta í ru-cu'utzimuá nusu í rujúutzimua'a. Na'ari caí, canu raatá'asin ti nee jamuan á'uche'ecane'en.

'Ee xaa ne'u, canu ja'ati huatá'asin ti neetzi jamuan á'uche'ecane'en ti pua'a caí ja'ati á'ujca'ane ti na'ará'astijre'en, ti a'íin ja'ati huámi'ini neetzi jetze me'e-can, ti ayén te'ehuaújca'anen ruxí'evi'i-ra'a jime'e.

²⁷'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna nej caí ja'ati huatá'an ti neetzi jamuan á'uche'ecane'en ti pua'a a'íjna í ja'ati caí ruxí'evi'ira'a jín na'ará'asten, ti pua'a caí ayén che'atá na'a tirajpuaíjtzi á'ara'ani netíj inee tira-puaíitzi na'ame.

²⁸Tí'í pua'a sejí mú'een ayén tirá'ajtaahuami'í chí'ij ti ájtee, ni caí ja'ati ayén rini ti autéjcheni ti rá'ajtaahuan. Amuacácan a'íi pu a'ujyefíjxa tí'ij raaté'ítien a'achú ti tí'itíj huataújxe'eve'esin ti ij ráamua'aree ti pua'a cí'ipée í tumin ti ij rá'ajcí'iti, nusu caí.

²⁹'Ee xaa, ayée pu rini. Na'ari caí, ti pua'a auchén autéechen, ajta huaxín í tumin, capu ché'e ra'antíci'ítzi. Ma-jta me'ín í teite, matí'ij raseijra, a'íi mú autéhuijsin mej ra'utéxiehuari'ira.

³⁰'Ayee mú tiu'utaxájta tijín: "Amíjna mi teáata'a, a'íi pu yeehui a'utéjche ti rá'ajtaahua mi chí'ij, aru capu cha'a tí'i-tuaave'e í ti jín ra'antíci'iti."

³¹'Na'ari sejí ti tí'itíjvee rey jime'e, ti pua'a meri á'uju'un mej huateújne'usi'ite'en, ¿a'íiné rini a'íjna? ¿Ni caí amuacá a'ujyefíjxa ti ij tiú'umua'ati aísí ti pua'a caí rí'írí ti hua'utémuatitin a'ímej jime'e í mej tamuáamuata'a ví'ira'a ará'ase? Ajta a'íin í sejí ti tí'itíjvee rey jime'e, ayée pu hua'itévi'ítici a'achú cumu seité ví'ira'a í xantaaru'u. Aa ni'íjtá xaa ne'u, ayée pu hui rini.

³²'Ajta ti pua'a ayén tira'atámitie-jte'en ti caí huatári'iristare ti hua'uté-mua'ítin, ayée pu rini. Tí'ij auj a'ímuá e'evé'eevee í sejí, a'íi pu seica huata'fti mej mi á'uju'un í sejí jemi í rey mej mi raatáhuavii mej raaxí'epi'íintare'en mej mi caí runé'usi'ite'e.

³³'Ayee pu hui che'atá na'a 'een mú'ejmi jemi. Ja'ati ti na'a ti ayén tí'íjxe'eve'e ti nee jamuan á'uche'e-cane'en, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti nain mé teuúhua'axín a'achú ti tí'íjcha'íi. Na'ari caí, canu raatá'asin ti nee jamuan á'uche'ecane'en.

**Tí pua'a nu'u tixín í
ti jín ancacá í unaj**

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Seajta mú'een, ayée xu hui tí'ivaire'e sej rí'i huá'uruuren í seica í teite í niucari jime'e mej mi rí'i rí'éene'e muá'ara'ani í ru tzajta'a. Seajta, ayée xu che'atá sena'a tí'ivaire'e tífj unaj mej ra'ur'é'eviváara'a muá'aye'i í teite í hua'ira'a japua a'iné naa pu ta'ancacá í unaj. Aru ti pua'a hu-ateáru'una, ti'iquí ráxi'isin í ta'ancacá, ¿a'iné tejamuá'amtiejte'e? ¿Niqui ajtahua'a rí'írí ti ancacá á'ara'ani? Capu hui xaa ne'u a'atzu. ³⁵Capu ché'e tí'itífj vaire'e, ni í chuej japua, capu ajta tí'ivaire'e ti rajnájchite'en í ye'emuaate chuita japua. Ayee mu'u raru'ujca mé mú rúurieexijsin.

'Ayee pu'u hui, jíme'en í ja'ati ti huíteájnamua, ché'e a'íin ráanamua temua'a naa.

A'íjna jime'e ti nu'u cáne'a á'uvej

(Mt. 18:10-14)

15 Majta a'íime í mej huá'ajjive'e-ca'a í teite mej tí'itici, majta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, a'íi mú ajteáxiireca'a mej mi ráanamua. ²Mí ajta a'íime í fariseos, ajta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'utéyu'luxaca'a, a'íi mú miyen tí'ixajta-ca'a tífjín:

—Amíjna mi teáata'a, amíi pu hui rí'i tihua'ancuré'evi'iti í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, ajta huá'a jamuan tí'icua'a.

³Aj pu i Jesús ayén seífj niucari jín tihua'utá'ixaa tífjín:

⁴—Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a seífj mú'een cáne'axi tíye'emua a'achú cumu anxíte mej ará'ase. ¿Ni caí ayén rini ti pua'a seífj á'uveti? Aa pu hua'utéhuiite'esin í seica 'ítzitá. Ajta raaré'ehuausin í seífj ti á'uvej ajta na'a caí ráateuni.

⁵Tí'ij ráateuni, aj pu i huataújte-mua'ave'esin. Tí'ij ji uhuateújratziira. ⁶Tí'ij jí u a'umé í ruche. Aj pu i ru'amiigustemua'a huatájeevi. Majta me'ín, ajteáxiiri, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa'esin tífjín: “Setá'aj huataújtemua'ave'en. Nu'uri yeehui ráateu í cáne'a tí á'uvej.” —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁷Ajta ayén tífjín:

—Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén tí'een a'uun ta japua ti Dios é'e-seijre'e, ti pua'a ja'ati seicié tiú'umua'ati ti ij caí cha'a a'ij pua'a tí'itíújcha'íi, ti ij ajta ayén huárini a'ij ti Dios tí'ijxe'eve'e, a'íi mú í mej me'uun é'e-seijre'e jemin í Dios, jaítze'e mú rutémua'ave'e me'íjna jime'e ti a'íin ja'ati ayén seicié tiu'umuá'aj í Dios jemi mecaí a'íimej jime'e í seica, í mej mu'íi, í mej rí'i tí'iteteite, í ti caí huá'aturaate'e mej seicié tiú'umua'ati.

A'íjna jime'e ti nu'u tumin á'uvej

⁸Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a hui 'íita'a ayén tí'ituaave'e a'achú cumu tamuáamuata'a tumin. ¿Ni qui caí ayén rini ti pua'a seífj á'urieni? A'íi pu tí'itífj aparatu ajtairan. Tí'ij jí uhuaré'e'icha'uta u ruchi'itá. Rí'i pu tí'ihuauuni ajta na'a caí ráateuni. ⁹Tí'ij raateún, ru'amiigustemua'a pu huatájeevi, a'íimej í mej vejli'i antachéejmee. Majta me'ín ajteáxiiri. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa'esin tífjín: “Setá'aj huataújtemua'ave'en neetzi jemi, a'iné nu'uri ráateu yeehui í tumin nej yá'urie.”

¹⁰'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén tí'irineca u ta japua í Dios jemi, ajta a'íimej jemi í mej ravaire'e. A'uú mú hui rutémua'ave'e me'íjna jime'e ti seífj ti a'ij pua'a tí'itíújcha'íica'a í jécua imuá, aj pu i a'utéjche ti seicié tiú'umua'ati í Dios jemi.

A'íjna jime'e ti nu'u yaujra'an mú a'ij huárupi

¹¹ Jesús pu ajtahua'a se'j niuucari jín tihua'utá'ixaa tíjín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a ja'ati e'echéjme'e. Hua'apuaca pu nu'u tiyaúumua'a. ¹² Ajta a'íin yaujra'an ti pa'ari'i, ayée pu nu'u tiraata'ixaa í rutáata tíjín: “Patá'aj yee tinaatá'an ineetzi í ti tináaci'iti pat'íj caí cha'a mé'ehua'atan mú'ee.” Ajta a'íin táatajra'an, a'íi pu nu'u já'ita'a tihua'utá'a nain a'achú ti tí'ijcha'íica'a.

¹³ 'A'atzu pu'u á'ateevi'ica a'íjna ti pa'ari'i. Tí'ij jí nu'u tí'ijsej í ti tí'ijcha'íica'a í táatajra'an. Ajta á'uraa a'íjna í yaujra'an. Aa pu nu'u a'ímuá a'ará'a se'j chuéjra'a japua. A'uu pu nu'u ca'anacan tiu'uxjíte nain tíj na'a ti tiraaci'í a'íjna jime'e ti a'ij pua'a ti'tiújcha'íica'a.

¹⁴ Tí'ij nain tiu'uxjíte, aj pu nu'u i jéhua huatatújritze a'ujna se'j chuéjra'a japua. Aj pu i tira'utéturaate ti'tíj ti huácua'ani. ¹⁵ Aj pu i á'uraa. Aj pu nu'u i se'j jemi a'uré'ene ti ij a'íin í ja'ati raatá'an ti tiu'umuári'en. Ajta a'íin í ja'ati, ayée pu nu'u hui tiraamuárieste ti a'uun á'lume'en a'u mej tuiixu a'urá'uu ti ij tihua'umín.

¹⁶ 'Jé'ecan pu nu'u huata'l'icuataca'a a'íjna ti pa'ari'i. Ayee pu nu'u tira'jpuafjtzica'a. Ruxí'evi'ira'a jime'e tiú'u-cua'aníche'e a'íjna í cutzape'e ti'titj, tuiixu mej racua'aca. Mí ajta i caí, capu ja'ati raatá'acare'e ti ti'titj huácua'ani.

¹⁷ 'Aj pu nu'u i u huaújmua'atzi. Ayee pu nu'u tiu'umuá'aj tíjín: “Majta a'íime yeehui í mej ravaire'e í nitáata, matj mena'a pua'amé ruxíéehua mú tí'icua'a. Ajta te'avá'aturaave huá'a jemi. Mí neajta inee, íiye nu huatéjvee ne'icuata. Ayej ne'ase nem'íini tujri jime'e. ¹⁸ Ayej ne'ase yeehui ná'uraa neyajna. A nu a'umé í nitáata jemi. Ayee nu tiraatá'ixaa'atelesin yee: Táata, jéhua nu auteáj-

turaa í Dios jemi, neajta mú'etzi jemi. ¹⁹ Capu cha'a ayén tiraavjíte'e pej piyen naatámua'ati yee niyauj. Patá'aj piyen náaruuren ineetzi patj huá'aruure í mej á'a jemi tí'imuari'e.”

²⁰ Tí'iqui á'uraa. Aj pu i a'uun e'iré'ene í rutáata jemi. Tí'ij a'ímuá auumé'eca, a'íi pu nu'u hui táatajra'an raase'j. Jé'ecan pu rá'ancu'uvajxi. Tí'ij i a'utiéchejraa a'u ti e'evé'eme í yaujra'an. Aj pu nu'u i ru'iré'echuixi, ajta ru'itép'ítze.

²¹ 'Ajta a'íin yaujra'an, ayée pu tiraata'ixaa tíjín: “Táata, jéhua nu yeehui auteájturaa í Dios jemi, neajta mú'etzi jemi. Capu ché'e yeehui ayée tiraavjíte'e pej piyen tinaatájeeve yee niyauj.”

²² 'Mí ajta a'íin táatajra'an, ayée pu nu'u tihua'utá'ixaa í mej jemin tí'imuari'e tíjín: “Ca'anacan mé se'avé'echui í síicu'uri ti jaítze'e naa 'een sej si se'íjna ru'ucáchejte'en. Seajta í aniira setá'aj ru'ucárujti'í í xiteáara'an jetze, seajta ra'ajtáca'acaite'en.

²³ Setá'aj seajta yeehui siyen huárini, sej se'íjna í viseáaru'u í tej teri rajrújte, setá'aj u ya'uvé'ejan, setá'aj ráame'eni.

'Tiché'e yeehui tiú'uyesten, teajta tiú'ucua'ani taxiéehua. ²⁴ A'iné í niyauj, pu'uri ajtahua'a mu'u e'ejnéj. Pueere yee ari mu'u a'umí'i. Ajta á'uvej, aru tu'uri teajtáhua'a ráateu.” Ayee pu tihua'utá'ixaa. A'íj mú nu'u hui jín ma'utéjhuui mej tiú'uyesten.

²⁵ 'Ajta a'íin yaujra'an ti vásta'a, áa pu já'ahua'a tejé'emuari'eca'a a'u ti a'upá'atza. Tí'ij ari á e'evé'eme'ecaa á vejli'i a'u ti a'utéjvee í chil'ij, a'íi pu ráanamujri'i mej tí'icuiina, majta tí'ine'e. ²⁶ Tí'ij nu'u i se'j huatajé í ti ravaire'e í táatajra'an. Aj pu nu'u i ayén tiraata'íhua'uri'i a'ij mej ricí.

²⁷ 'Ajta a'íin ti tí'ivaire'e, ayée pu hui tiraata'ixaa tíjín: “Pu'uri yeehui uvé'ene í á'ajuu. Ajta a'atáata, a'íi pu ráame'ir-

i'i í viseáaru'u í tej rajrújte a'íjna jime'e ti ajtahua'a uvé'ene jemin í rutáata. Capu yeehui a'íj éene'e. Rí'i pu naa te'u- vé'ene." Ayee pu nu'u tiraata'ixaa.

²⁸Ajta a'íin ti vástaa'a, t'íj ayén tiráanamujri'i, t'íj nu'u i huataniú'ucaca'a. Capu raxí'eve'eca'a ti uteárute u chi'ita. Ajta a'íin táatajra'an, a'íi pu nu'u huirájraa ti ij ya'utajé. Jéihua pu raatéeje ti uteáru'u u chi'ita.

²⁹Ajta a'íin ti vástaa'a, ayée pu nu'u tiraata'ixaa í rutáata tijín: "Casi'i. Tíj na'a nej yé huaca mú'etzi jemi, jéihua nu t'ímuari'e. Canu yeehui ja'anáj ti'tíj jín auteájturaa mú'etzi jemi. Nain nu yeehui jín te'ará'aste a'íj pej tinaata'aj. Pajta mú'ee, capej yeehui ja'anáj ti'tíj naatá'a í nej jín tiú'uyesten huá'a jamuan í ne'amiigustemua'a, ni ti'tíj caura. ³⁰Mí pajta mú'ee, ayée pu huaríj, amíjna muá'ayauj, a'íi pu 'uuca jamuan raaxíjte nain í pej tiraatá'a. Ajta t'íj uvé'ene, mú'ee pej raajé'icatze í viseáaru'u í tej rajrújte."

³¹Ajta a'íin táatajra'an, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tijín: "Niyauj, tíj pena'a peri pua'an xicaj yé huaca ineetzi jemi. Ajta tíj na'a ti'ipua'amé í nej t'íjcha'ií, mú'etzi pu ti'a'áa. ³²Aru amíjna muá'ajuu, ayée pu éene'e cumu ti m'íichica'a a'íné capu mé'e já'ahua'aca'a. Ayee pu 'een íjii cumu ti ajtahua'a huatarún. A'íi pu yeehui á'uvejcaa, aru pu'uri ajtahua'a huataseíjre. A'íj pu jín ayén tiú'ujxe'leve'e tej huatátatemua'ave'en, teajta tiú'uyesten."

**A'íjna í ti t'íivaire'e ti nu'u
aujteájturaa huápi'i a'íjna
jemi í ti jemin t'íivaire'e**

16 Jesús pu ajta ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e tijín:

—Aa pu nu'u hui já'ahua'a chíjteaani é'echejca'a. Seíj pu ravaire'eca'a a'íjna jime'e ti antiújmua'areereca'a nain

a'achú ti t'íjcha'iíca'a í chíjteaani. Mat'íj nu'u mi seica jetzen te'ujpuá'ajte a'íjna ti antiújmua'aree a'íjna jime'e ti ca'anacan raaxíjte'le cha'a na'a ti t'íiseíjre'eca'a.

²T'íj i chíjteaani raatajé. Ayee pu nu'u tiraata'íhua'uri'i tijín: "¿A'íné na'a qui nej neri tiú'unamujri'i a'íj pej rici mú'ee? Patá'aj yeehui ra'uyú'uxan nain a'achú pej jín ant'íamua'aréere nej ni ráamua'aree a'achú ti caj te'ará'ase, í pej caí yeehui ché'e piyen ant'íamua'aréere pua'amé."

³Ajta a'íin ti ravaire'eca'a, ayée pu tiu'umuá'aj tijín: "¿A'iquí nerini? A'íjna ti t'íine'ajjte'e, a'íi pu nu'u tiná'ari'ira í nej jín ant'ínmua'aree. Mí neajta inee, canu neca'ane nej te'at'é'ijche'en. Ajta net'ítevi'ira'a nej yeehui va'ri'ira huatáhuauni. ⁴Nu'uri yeehui ramua'aree a'íj nej rini, mej mi teite na'ancuré'e-vi'itin temua'a naa a'ujna huá'ache net'íj caí cha'a t'ímuari'e neyajna."

⁵T'íj nu'u i hua'utajé seíj ajta seíj í mej tirá'acha'íire'eca'a a'íjna í chíjteaani. Ayee pu nu'u tiraata'íhua'uri'i í seíj ti amuacáí ve'eré'ene tijín: "¿A'achúni yeehui petirá'acha'íire'e í ti t'íine'ajjte'e?"

⁶Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í ja'ati tijín: "Anxíte pua'améca í taampu a'íjna í aceíte ti aceituuna jetze me'ecan."

'Ajta a'íin ti antiújmua'aree, ayée pu nu'u hui tiraata'ixaa tijín: "Ye'ecui i cuapée ti jetzen té'eyu'usi'i a'achú pej caj tirá'acha'íire'e. A'ujyeíjxi mú'ee, ca'anacan. Patá'aj seíj auyú'uxa ti jetzen á'ayu'usi'i a'achú cumu anxíj tamuáamuata'a taampu ti ará'ase."

⁷T'íj nu'u i ajta seíj ayén tiu'uta'íhua'uri'i tijín: "Carij mú'ee, ¿a'achúni yeehui petirá'acha'íire'e?"

'Ajta a'íin, ayée pu hui tiraata'ixaa tijín: "Anxíte pua'améca medida í triigu."

'Ayee pu tiraata'ixaa tijín: "Ye'ecui, i cuapé. Patá'aj sefj auyú'uxa ti jetzen á'ayu'usi'i tijín: muáacuate pej nu'u rá'acha'ire'e."

⁸Ajta nu'u a'fín ti tí'lira'aijte'e, a'fí pu hui rí'í tiraatá'a a'iné rí'í pu tiu'umuá'aj a'fjna jime'e a'ij ti ye'í huárini. Majta a'fíme í mej a'uchéjme sefj chuéjra'a japua íyen chaanaca japua, jaítze'e mú raayí'ti a'ij mej ye'í huárini í seica í ruxí'ej teite mecaí a'fíme í mej me'fjna jetze ajtémecan í ti hua'atátzavi'ijte'e í tavástara'a.

⁹'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Caxu ché'e sena'a raaxfjte'e í tumin íyen ti me'ecan chaanaca japua. Ché'e ayén tejámuaatévaire'en méjca'i huáyee sej si ru'amiiugstemua'a jín antimuá'itín mej mi me'ín amua'ancuré'evi'itín temua'a naa a'ájna xicájra'an jetze tí'ij caí cha'a mé'e á'a túmintan. A'uu mú hui amua'ancuré'evi'itín a'u ti caí ja'anáj é'evatzjisin í huá'achi'i.

¹⁰'A'fjna ti xí'epi'ín rici a'fjna jime'e ti ciliéene'e jín til'itéjvee, a'fí pu ajta xí'epi'ín rini ti pua'a til'itevéé á'ara'ani ve'ecán jime'e. Ajta a'fín ti hui caí xí'epi'ín rici a'fjna jime'e ti ciliéene'e jín til'itéjvee, a'fín capu ajta xí'epi'ín rini ti pua'a til'itevéé á'ara'ani ve'ecán jime'e.

¹¹'A'fj pu jín, ti pua'a secaí té'aste í sej jín antiújmua'aree sej rajmuári'e í tumin ti yen seijre'e íyen chaanaca japua, ¿ni qui siyen tí'imua'atze ti ja'ati ayén tejama'íjcate'esin sej raamuári'en ti huápi'i tí'ijnajche tíj na'a rusén jime'e? Capu xaa ne'u ayén té'eme.

¹²Tí pua'a secaí té'aste sej rajmuári'en se'fjna jime'e ti Dios amuaat-apa'íjve, capu ja'anáj amuaatá'asin ti mú'ejmi áa'amua'áa pu'éene'e á'ara'ani.

¹³'Capu hui rí'irí ti ja'ati hua'apuaca huávaire'en a'fímej jemi í mej tí'aijta. Tí pua'a ayén huárini, ayée pu té'eme. Jéihua pu rájcha'íire'e a'ame í sefj, ajta jéihua pu rí'í tirájcha'fí a'ame í

sefj. Na'ari, a'fí pu rí'í tirá'atzaahuat'e a'ame í sefj. Ajta í seij, a'fí pu rá'axiee-huari'ira a'ame. Capu a'atzu rí'irí sej huataúra'an ti Dios tejámuaata'ájte'en, ti pua'a hui se'fjna jín huataúra'an sej tumin tíseire'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

¹⁴Majta a'fíme í fariseos, jéihua mú ranecua'atzeca'a í tumin. Mat'íj miyen tiráanamujri'i, jéihua mú ra'utéxiee-huari'iri'i me'fjna í Jesús. ¹⁵Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een xu a'fín pírici í sej siyen tiú'ujseijrata sej si rí'í títetéturaave í teite jemi. Mí ajta Dios, a'fí pu tirú'umua'aree a'ij sej 'een mú ru tzajta'a. A'fjna ti nu'u ayén naa seijre'e í teite jemi, a'fí pu hui a'ij pua'a seijre'e í Dios jemi.

A'fjna í ti Moisés ra'utéyu'uxaca'a, ajta a'fjna í ti Dios tiu'uta'ájta

¹⁶Tíj na'a hui a'ajná'imua ajta caí huatasefjre í Juan, a'fí pu'u tihua'a'ixaaate'eca'a a'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'fjna í Moisés teecan, ajta a'ij mej tira'uyú'uxaca'a a'fíme í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Tíj na'a tiu'utasefjre í Juan, a'fj mú tihua'a'ixaaate'e í niuucari jime'e í mej jín huaújtemua'ave'en a'ij ti 'een í Dios jemi a'u ti tejé'ajta. Majta na'fí'i tí'itese'e mej me'uun a'uteárute ca'anéeri jime'e.

¹⁷Ajta a'fín yu'uxari, Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a, aúche'e pu hui nain jín te'ará'astejsin. Jaítze'e pu á'ateere mej ra'ará'asten caí nain tíj na'a ti tí'iseijre'e íyen chaanaca japua, ajta í ta japua ti tejé'eseijre'e.

Tí pua'a nu'u ja'ati ru'fj mé úurieeni

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Ajtahua'a sefj niuucari hua'utá'ixa tijín:

—Ja'ati ti mé rúurieni í ru'fj, ti pua'a á'iyen sefj ancuré'evi'itín, a'fí pu raxá-

na'acira'aten a'íjna jemi í 'íita'a. Ajta, ti pua'a ja'ati ra'ancuré'evi'itin se'j í 'íita'a ti amuacaí mé rúurie í rucín, a'íjna í ja'ati, a'í pu hui ajta raxána'acira'aten.

A'íjna í chíjteaani, ajta a'íjna í Lázaro

¹⁹ Ajtahua'a pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a chíjteaani e'echéjme'e, ti naa éene'en tí'teújche'etehua'a, c'ixuri jime'e ti tí'ínacamua, ajta ti tí'irí'een. Tí'ij pí na'a pu tí'yestehua'a. Jéihua pu hui tí'ina'achita'a a'íjna jime'e ti ruxiéehua é'echejca'a.

²⁰ Ajta nu'u a'íin ti caí a'ij tí'ijviicua'i, áa pu a'it'éjca tá'apueerta a'u ti é'eche í chíjteaani. Ayee pu nu'u ántehuaaca'a a'íjna í ja'ati ti caí a'ij tí'ijviicua'i tíjín Lázaro. A'í pu tí'icui'i. Nainjapua nu'u hui cá'atza í ru jetze.

²¹ J'éecan pu raxí'leve'eca'a ti ráacua'ani í cua'ira ti tí'ite'ení ti te'ecájvitze meesa japua a'u ti tej'éecua'a í chíjteaani. Majta a'íime í tzi'ici, a'í mú a'ur'é'eneica'a, majta raacánaixi í ti hui cá'atza japua.

²² Tí'iqui a'ájna xicájra'an ti jetzen huamí'i a'íjna í Lázaro, matí'ij nu'u mi a'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua, a'í mú ya'uví'iti í Abraham jemi a'u ti Dios é'e-seijre'e. Ajta a'íin í chíjteaani, tí'ij nu'u i a'íin huamí'i. Majta hui ra'avá'ana.

²³ A'u pu a'uteájturaa a'u ti á'ataa í taij. Jéihua pu rajpuaíjtzica'a a'íjna í chíjteaani teecan. Tí'ij í ájneerca'a. Aj pu i raasej a'íjna í Abraham, ajta a'íjna í Lázaro ti a'utéveeca'a í Abraham jamuan.

²⁴ Aj pu i raatajé tíjín: “Abraham, mi pej ní'ya'upua, ná'ancu'uvajxi'i. Patá'aj mú ye'uta'íte pemájna mi Lázaro ti ij amín ra'antíru'unen í ruxité ti ij naatéci-muajte'en í neneanú jetze, a'ine jéihua nu rajpuaíjtzi íye taij tzajta'a.”

²⁵ Ajta a'íin Abraham, ayé pu nu'u hui tiu'utaniú tíjín: “Niyauj, ni pecáí ramua'aree a'ij ti timuáavaj patí'ij pauj ruurica í chaanaca japua. Jéihua pu yehui rí'i timuáavaj. Ajta amájna mi Lázaro, jéihua pu a'ij pua'a tira-jpuaíjtzica'a. Mí ajta íjii, a'í mú yehui rá'ancu'uvajxi'isin meyajna. Pajta mú'ee, íjii parajpuaíltzi pej pua'amé.
²⁶ Ajta íjii, ayé pu yehui 'een, pu'uri ayén huaúruu ti ayén te'atácuni'in. A'íj pu jín caí rí'irí mej antáciine amun pújme'en mú'ejmi jemi a'íime í mej miyen raxí'eve'e. Ajta caí rí'irí mej a'u ti pújme'en a'itáciine téjmi jemi a'íime í mej majta miyen raxí'eve'e.” Ayee pu nu'u tiraata'ixaa a'íjna í Abraham.

²⁷⁻²⁸ Tí'ij i ayén tiu'utaniú tíjín: “Tí pua'a ayén tí'eene'en, niyá'upua, ayé nu yehui muahuavii, pej amájna Lázaro huata'íte ti a'uun a'atanén nitáata ti é'eche, a'ine anxívica nu tí'ihuaamua'a. Ché'e yehui amín rí'i tihua'utá'ix-aate'en mej mi caí miyun pújme'en a'uvé'eci'ica'an mej mi caí rajpuaíjtzi muá'ara'ani meyajna.”

²⁹ Abraham pu nu'u ayén tiraata'ixaa tíjín: “A'í pu a'uteájturaa a'íime jemi a'íjna Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a, ajta í mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Miché'e yehui a'íjna huanamua.”

³⁰ Ajta a'íin chíjteaani teecan, ayé pu tiraata'ixaa tíjín: “Niyá'upua, mi pej Abraham pú'een. Capu tí'itíj vaire'e. Aru ti pua'a yehui ja'ati ti ari huamí'i aj pu huataseijre'esin a'íimej jemi, aj mú mi seicié tí'imua'ati í Dios jemi.”

³¹ Aj pu nu'u i ayén tiraata'ixaa tíjín: “Tí pua'a mecaí ráanamua a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta a'íimej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, camu yehui majta rá'antza-ahuatate'esin ti pua'a huataseijre'en huá'a jemi í ja'ati ti a'itáaraa í mi'ichite tza-

juta'a." —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí pua'a nu'u a'ihuáara'a ti'itíj jín auteáturan mú'etzi jemi

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tíjín:

—Ayee pu té'eme ti ti'itíj huatasejíre'en í mej jín auteáturan í Dios jemi. Ché'e a'ij ti na'a jé'ecan jemin a'íjna í ja'ati ti ayén ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi ti'itíj jín auté'itzen í Dios jemi.

²Na'ajtzí a'íjna í ja'ati mej amua-caícan ra'acátapi'iran cijpáara'an jetze í tetej se'uníjra'a ti ve'ée mej mi ra'ateájrieeni á jaata'a ti ij án aujámín a'u ti autí'ij. Jaítze'e pu hui tiraatéva'irihua'an caí ayén tiraatéva'irihua'an ti pua'a a'íjn ca'aníjra'a tihua'utá'an a'ímej í mej cálieen mej mi me'ín auteáturan í Dios jemi.

³A'íj pu jín, rí'i xu'u mú'een. Tí pua'a a'íjn a'ihuáara'a auteáturan mú'etzi jemi, patá'aj ra'ajteá'axi'ín. Tí pua'a seicié tiú'umua'ati mú'etzi jemi, aj pej xaa tiraatá'uuni'ira.

⁴Tí pua'a sejí xicaj, ja'ati auteáturan mú'etzi jemi arahua'apuáca jetze, ajta ti pua'a a'íjn á a'uré'enen mú'etzi jemi ayén pua'amé arahua'apuáca jetze tí'ij ajtahua'a ayén timuaatáhuavii yee tinaatá'uuni'iri'í í nej jín auteájturaa mú'etzi jemi, ayée pej hui huárini pej tiraatá'uuni'í. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí pua'a nu'u ja'ati té'atzaahuat'e

⁵Majta a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, ayée mú tiraata'ixaa me'íjna í tavástara'a tíjín:

—Taatévaire'e tetá'aj té'antzaahuat'e'en jaítze'e.

⁶Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íi pu tiú'ujxe'eve'e sej cáj caj té'antzaahuat'e'en. Tí pua'a siyen cáj caj sena'a té'antzaahuat'e'en, ayée pu tiu'utári'iristari sej siyen tiraata'ájte'en se'íjna í huaréj ti a'itiújcuta, ti á já'ita'a jaata'a e'eteújhuiite'en rusefj. Ajta a'íjn huaréj, ayée pu rini a'ij sej tiraata'ájte'esin.

A'ij ti nu'u ye'í ja'ati huatévaire'en

⁷⁻⁸Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a ja'ati tí'imuari'e mú'ejmi jemi a'íjna jime'e ti taséehua na'ari cáne'axi cha'íi, ¿a'iné ye'í setiraatájeevi tí'ij a'íjn uvé'enen a'u ti tejé'emuari'e? ¿Ni qui hui siyen tiraatájeevi yee: “Mu a'utá'iyi'í, a'ujyejxi'í patá'aj tiú'ucua'ani?” Caxu xaa ne'u siyen tiraatájeevi, sino ayée xu'u tiraatájeevi tíjín: “Patá'aj yee rí'í tiú'uruuren í tej tiú'ucua'ani. Pajta, patá'aj rí'í huá'aruuren pej pi titaamín, aj pu yee xaa huatári'iristari pej tiú'ucua'ani, pajta pej huayé'en.”

⁹Ajta a'íjn, tí'ijta ari ayén tiú'uruuren a'ij sej tiraata'áj, ¿ni secaí cha'a a'ij tiraatá'ixaate'esin yee cha'a Dios timuaatanájchite'en? Caxu xaa ne'u a'atzu, a'iné ayée pu tiú'uruu a'ij sej tiraata'áj.

¹⁰Ayee xu che'atá sena'a huárini. Setí'ij seri raac'íi nain jime'e í ti jín Dios tejámua'íjca, ayée xu'u tiu'utaxájta yee catu hui tí'itíj vaire'e iteen. Ayee tu'u huarfj a'ii ti tiú'ujxe'eve'eca'a itejmi jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús tihua'uhuaa a'ímej í mej tamuáamuata'a ará'ase

¹¹Aúche'e pu huamé'ecaa í juye jetze Jerusalén ti a'uré'enine'í. A'uu pu a'ume'eca a'u ti e'eve'e'ástime a'uun ti huatacá'a u í Samaria, ajta u Galilea. ¹²Tí'ij a'uun a'uterutíjme'ecaa, a'úu mú ra'antinájcheca'a í tetecca í mej tamuáamuata'a ará'ase. A'íime metí'icucui'í

me'íjna jime'e í ti tineájxi huá'ahua'ira'a jetze, í mej miyen ratamuá'amua tijín: lepra. A'atzu mú ímuá a'utéhuiixi.

¹³ Matí'ij mi ca'anín jín raatajé tijín:

—Jesús, mi pej maestro pú'een. Patá'aj tá'ancu'uvajxi'in.

¹⁴ Tí'ij Jesús hua'usefj, ayée pu ti-hua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj u á'uju'un huá'a jemi í mej tí'ivaire'e u teyujta'a sej si huataújseirata mej me'ín ráamua'aree tijín xu'uri huarúj.

Matí'ij mi u á'uju'un. Mu'uri á aujú'ucua, aj mú mi huarúj. ¹⁵ Tí'ij i sefj huaré'araa tí'ij ráamua'areeri'i tijín pu'uri huarúj. Aj pu i a'atzu ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a í Dios jemi tijín:

—Rí'i nu timuaatá'asin nevástara'a.

¹⁶ Aj pu i e'erájve á chuaata'a á vejli'i jemin í Jesús. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Ch'éle Dios timuaatanájchite'en.

A'íjna í ja'atí, í Samaria pu é'eme'ecan.

¹⁷ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿Ni mecaí ará'ase a'achú cumu tamuáamuata'a a'íime í mej huarúj? ¿A'uné a'ij mé'een í seica í mej aramuáacua? ¹⁸ ¿Ni amí na'a rusefj huaré'araa tí ij rí'i tiraatá'an í Dios jemi, amíjna tí seij chuéjra'a japua é'eme'ecan?

¹⁹ Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna tí tí'icui'ica'a tijín:

—Ájchesi. Pepu'uri huarúj, a'iné peté'antzaahua. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

**A'ij ti nu'u éene'e a'ame
a'ájna xicájra'a jetze í ti nu'u
jetzen tiu'uta'ájta í Dios**

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríf. A'íi mú fariseos miyen tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tijín:

—¿A'anajni rí'i teja'uré'enejsin tí Dios tiu'uta'ájta íyey chaanaca japua?

Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Ja'anáj tí teja'uré'enejsin tí Dios tiu'uta'ájta íyey chaanaca japua, capu ayén huatasefj'resin a'íjna jime'e í sej jín ráamua'aree, ajta í sej jín raasefj yee pu'uri yen huatasefj're.

²¹ Camu hui miyen tiraataxájta í teite yee: “Ye'ecui seifj're”, na'ari yee “A'acuí seifj're.” Camu a'atzu, a'iné pu'uri yé seifj're a'íjna jime'e nej nee yé huatájvee mú'ejmi tzajta'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tijín:

—Pu'uri a'ájna teja'uré'enejsin í xicájra'a sej jetzen siyen raxí'eve'e xá'aju'un huápí'i sej raasefj netí'ij amuacáí te'enteároute ne'íjna jime'e nej nain jín antínmua'areere. Aru, caxu hui raseifjran.

²³ Teteca mú miyen tejámuaatá'ixaaate'esin tí jíme'en yee pu'uri a'ájna teja'uré'ene tí Dios tiu'uta'ájta íyey chaanaca japua a'iné yé pu nu'u huatájvee na'ari yee mé pu nu'u huatájvee na'ari yee áa pu nu'u é'eseifj're. Caxu hui u á'uci'ica'an huá'a jamuan. ²⁴ A'iné, ayée nu hui seíire'e na'ame ne'ájna xicájra'an nej jetzen amuacáícan te'enteároute ne'íjna jime'e nej nain jín antínmua'areere na'ame. Ayee nu che'atá nena'a seíire'e na'ame matíj í mej témexcava'ara'a u júte'e. Tí'ij huatátaaxi'in, ca'anacan pu huanéeri'icirej ye'licáa a'ame.

²⁵ Aru mi'i pu hui ayén tiú'ujxe'eve'e nej jéfhua rajpuaítzi ná'ara'ani inee. Ayee pu ajta tiú'ujxe'eve'e mej netíte a'íime iiji mej huáteemua.

²⁶ Ayajna tíj tiu'uríf ajca'ihuá'imua tí'ij auj ruurica'a a'íjna í Noé teecan, ayée pu che'atá na'a té'eme a'ájna xicájra'an jetze nej jetzen yé uvé'enejsin inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite.

²⁷ Metí'icua'acare'e í teite, majta yé'ecare'e. Seica mú néjne'ijche'ecare'e, majta seica víjvii'iche'ecare'e. Camu a'ij mena'a. Ayee mú rijcaa ajta na'a caí Noé a'uun pu a'uteájrupi í baarcu jetze. Ajta pu í jeíhua t'jisteca'a í jaj. A'íi pu hui naíjmi'ica antipua'ari.

²⁸ Ayee pu che'atá tiráaru ajca'ihuá'ímua t'í'ij auj ruurica'a a'íjna í Lot teecan. A'íi mú t'í'icua'acare'e í teite. Majta yé'ecare'e. Majta t'ínanaavecure'e. Majta t'ítuacare'e. Majta t'íhuitehua'a mú mi, majta chil'ij tá'ahuacare'e.

²⁹ Aru a'ájna xicájra'an jetze t'í'ij Lot huirájraa a'ujna u Sodoma, tajj pu hui u je'icáaxire, ti azufre jín á'ataaca'a. Naíjmi'ica pu antipua'ajte. ³⁰ Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruuren a'ájna xicájra'an jetze nej huatasej're'esin inee, í nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

³¹ Ayee xu hui huárini a'ájna xicájra'an jetze. Tí pua'a ja'ati án á'ujveeca í ruchi'i japua ti avé'ejaxu'umua'i, ti pua'a a'uun te'urá'aca í t'í'á'ara'an u chil'ita, cha'a caí a'uun uteáru'ipiche'en ti ij te'irá'in. Ajta a'íin ti tejé'emuari'e í ruví'ira'ata'a, cha'a ajta a'íin caí u á'uye'ican u ruche ti ij t'í'it'ij a'uvé'a'an.

³² Setá'aj hui ra'utámua'aree a'ij ti tiráaru í íra'ara'an í Lot teecan. ³³ Ja'ati ti na'a, ti pua'a a'íin ayén huárini a'ij ti tirájteu rusej'íj na'a nain xicaj tza'jta'a, a'íi pu xaa a'uvaj'tzi. Ajta a'íin ti taúra'aca ti huámi'ini inee'tzi jetze me'e-can, a'íi pu xaa huateáturaasin t'ij na'a rusén jime'e.

³⁴ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna t'íca'ari tza'jta'a, mé hua'apua mú huaté'je'it'í muá'aju'un í utaatzí japua. Dios pu hui sej'íj á'avi'itín. Ajta í sej'íj, áa pu a'uteáturaasin.

³⁵ Majta hua'apua 'uuca, mé naími'i mú te'á'ati'ixín mú muá'aju'un. Dios pu sej'íj á'avi'itín. Ajta í sej'íj, áa pu a'uteáturaasin.

³⁶ Majta hua'apua teteca, mé naími'i mú tejé'emuari'e muá'aju'un u ví'ira'ata'a. Dios pu hui ajta sej'íj á'avi'itín. Ajta í sej'íj, áa pu a'uteáturaasin. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁷ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, ayéé mú tiraata'íhua'uri'i t'íjín:

—Tavastara'a, ¿a'uné jetze rá'avi'itín í Dios?

Ayee pu tiu'utaniú t'íjín:

—A'uun mej e'etiújseire'esin í muá'ara'ica a'u ti t'í'it'ij auucá'a ti m'í'ichi.

A'íjna 'íita'a ti nu'u rusej'taca'a, a'íi pu nu'u raatéemua'ití a'íjna í juees

18 Aj pu í Jesús sej'íj niuucari jín tihua'utá'ixaa mej mi ráamua'aree ti ayén nu'u tiú'ujxe'eve'e mej téniiuca'an ja'anáj ti na'a. Ajta ayén tiú'ujxe'eve'e mej nu'u caí ruxieem'ijte'e. ² Ayee pu tihua'utá'ixaa t'íjín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a sej'íj chajta'a jetze ja'ati pu é'echejca'a ti juees jín t'í'iteveeca'a. Capu nu'u hui rá'atese'eca'a í Dios a'íjna í juees, capu ajta jetzen ruxe'eve'eca'a a'ij ti t'í'it'í huá'aruure í teite.

³ Ajta nu'u sej'íj a'uun a'uteveeca'a 'íita'a ti huaújseistareca'a. Ajta a'íin í 'íita'a, ja'anáj ti na'a pu a'ur'é'eneica'a í juees jemi. Ayee pu nu'u hui t'í'ijhuaviiraca'a t'íjín: “Patá'aj yeehui piyen náaruuren pej ne'ux'ijte'en pe'íjna jime'e ti ja'ati néjcha'íire'e.” ⁴ Ajta a'íin í juees, a'íi pu nu'u rá'íjmíiraca'a. Pu'uri a'ateevi'i ti ayén raruurejca'a. Aj pu í ayén tiu'umuá'aj t'íjín: “Jee xaa ne'u, canu yeehui rá'atese'e í Dios, capu ajta neetzi jetze ruxe'eve'e a'ij ti t'í'it'í huá'aruure í teite. ⁵ Aru am'íjna mi 'íita'a, t'í'ij pí na'a pu yeehui yé táninei. Jé'ecan pu nejaaxie'jte'e. Tíj caí nee nu yeehui rá'axijte'en ne'íjna jime'e ti ja'ati rájcha'íire'e. Na'ari caí, ajtahua'a pu

yeehui yé táninéica'a a'ame ajta nena'a caí tácu'a'anaxi'in ne'ájna jime'e." Ayee pu nu'u tiu'umuá'aj.

⁶Ajta tavástarala pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Xaanamuajri'i mú'een a'ij ti ti'ixa a'ájna í juees ti a'ij pua'a ti'tiújcha'ii.

⁷Ajta a'áin í Dios í sej rájya'upua, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e a'ij ti huárini mú'e-jmí jime'e í ti amua'antíhua'u? ¿Ni caí amuá'axijte'en a'ájna jime'e í mej amuájcha'iiere'e í á'amuaxi'ej teite, í ti Dios amua'antíhua'u? A'ii ne'u caí. Nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, mú'een xu rahuauhua'u ti ayén huárini. ¿Ni qui á'ateere ti á'amua'ijmíira a'ame? Capu xaa ne'u a'atzu.

⁸'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e. Dios pu ayén té'ujca'ane ti ama'uxjten a'ájna jime'e í mej amuájcha'iiere'e. Ajta ca'anacan pu ayén rini. Mí ajta, netí'ij uvé'enen inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, ¿ni qui mecaí cha'a té'atzaahuate'e a'íime í mej yen chaanaca japua a'uchéjme? Camu a'atzu, tzíte'e.

A'ájna ti fariseo pú'eene'e, ajta a'ájna ti huá'ajijve'eca'a í mej tí'itici

⁹Jesús pu ajtahua'a sej j niucari jín tihua'utá'ixaa a'ímej jíme'en í mej miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tijín rí'i mú nu'u tí'titeite, í mej majta huá'axieehuata í seica í ruxí'ej teite. Tijín:

¹⁰—A'íime í teite, í mej hua'apua, a'úu mú nu'u a'uteájrupi teyujta'a mej mi me'uun huatéjniuuni. Sej pu fariseo pú'eene'e. Ajta í sej, a'íi pu hui pírici ti huá'ajijve'eca'a í mej tí'itici.

¹¹'Ajta a'áin í fariseo, a'íi pu nu'u huatéchaxi. A'íi pu i a'utéjche ti ayén tiu'utéjniuuni í ru tzajta'a tijín: "Dios, jé'ecan nu huatántemua'ave'e mú'etzi jemi, a'iné canu yeehui niyen 'een matíj 'een í seica í teite. A'íi mú yeehui tí'inahua'aj na'ari

a'ij mú pua'a titetiújcha'ii, majta metíu'uxana'acira'ate 'úucate jamuan. Canu yeehui neajta niyen 'een tíj amájna ti huá'ajijve'e a'ímej í mej tí'itici. ¹²Hua'apuaca jetze nu yeehui né'itzi'ivi sej itieeri jime'e. Neajta niyen tiraatá'aca sej tamuáamuata'a ti anxíte me'ecan í ti tinaací'i."

¹³'Ajta a'áin ti huá'ajijve'e í mej tí'itici, áa pu nu'u hui a'atzu imuá a'utevé'e. Capu nu'u ajta á'ujca'anejca'a ti júte'e á'ujneere, sino anteujt'asixi í rútavizte'e í rumuájca'a jime'e. Ayee pu nu'u tiu'utéjniu tijín: "Dios, patá'aj yeehui ná'ancu'uvaxi'in ineetzi, a'iné a'ij nu pua'a ti'tíncha'ii." Ayee pu'u hui tiu'utaxájtaca'a.

¹⁴'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'ájna í ja'ati ti huá'ajijve'e í mej tí'itici, a'íi pu xaa rí'éne'ecán jín huatéjturaa í ru tzajta'a í Dios jemi tí'ij a'ará'a í ruche. Ajta í sej í fariseo, capu hui a'atzu xí'epi'in tiu'uteájturaa í Dios jemi. Ayee pu'u tieene'e já'araa, a'iné ti pua'a ja'ati ti na'a á'ujtzaahuate'e, a'íi pu tiu'utatévi'ira'ata. Ajta ti pua'a ja'ati tíj na'a caí ayén té'ujtzaahuate'e, Dios pu ve'ecán jín tí'ira'íjcate'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

Tí nu'u Jesús rí'i tihua'utá'asin a'ímej í tí'iríi

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Majta seica í teite, tí'iríi mú á je'evé'evitíixi í Jesús jemi ti ij a'áin hue'iré'echuixi'in ti ij Dios ayén a'ájna jín rí'i tihua'utá'an. Matí'ij me'ín hua'usej a'íime í mej Jesús jamuan á'ujjhuane'e, matí'ij mi hua'ajtéa'axi í teite.

¹⁶Mí ajta a'ájna í Jesús, a'íi pu hua'utajé í tí'iríi mej mi a'ire'enen í jemin. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Miche'e memín mé huaje'evé'evitín ineetzi jemi mi tí'iríi. Caxu huá'ijmijra, a'iné améj pu hui tí'ici'ti

mej mi me'uun a'uteároute a'ujna Dios ti é'esejre'e.

¹⁷ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e, ja'ati ti na'a ti hui caí ayén che'atá na'a á'ujca'ane ti Dios tiraata'ájte'en a'ij mej tité'ujca'ane mi tí'írri, capu xaa ne'u a'ájna a'uteáruti a'u ti Dios é'esejre'e. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús.

**A'ájna í temuajj
ti nu'u chójtealani pú'een**

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Ajta a'áin í ja'ati, a'úu pu a'utéveeca'a. A'ii pu a'áin pú'een se'j ti tí'áijta. Ayee pu tiraata'íhua'uri'i a'ájna í Jesús tíjín:

—Maeestru, mi pej urarí'en í á'a tzajta'a, a'iné tiú'ujxe'eve'e nej niyen huárini ti ij tináaci'iti nej ruuri ná'ara'ani tíj na'a rusén jime'e.

¹⁹ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿A'iné 'een jín piyen tí'inexa yee nej urarí'en yú ne tzajta'a? ¿Ni pecáí ramua'aree ti se'j na'a a'áin pú'een ti urarí'en í ru tzajta'a? A'ii pu a'áin pú'een í Dios.

²⁰ Pepu'uri hui tirú'umua'aree a'ij ti Dios tiu'uta'ájtaca'a yé capej tí'ax-ana'acira'ate, capej yee tí'itecui'ica, capej ajta yee tí'inahua'aj, capej ajta yee tí'ihua'itacare'en. Pajta yee rí'i ti-huá'ucha'in a'atáata, pajta a'anáana.

²¹ Ajta a'áin ti tí'áijta, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Nain nu jín tira'ará'astijre tíj na'a nej naúche'e pá'ari'ista.

²² Tí'ij Jesús ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Se'j pu'u hui muá'aturaate'e. Patá'aj nain tiú'utuaani a'achú pej caj tí'ijcha'íi. Aj pej pi hua'uré'an í tumin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Tí pua'a piyen huárini, aj pej xaa ra'ancuré'asin í ti ta japua é'esejre'e a'ájna ti huápi'i tí'ijna-

jche. Aj pej hui pijtá'i mú a'arájra'ani neetzi jamuan. —Ayee pu tiraata'ixaa.

²³ Ajta a'áin ti tí'áijta, tí'ij ráanamujri'i a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a, jé'ecan pu huataújxiemiste, a'iné jeíhua pu tí'ijcha'íica'a.

²⁴ Aj pu i Jesús ra'aráaseij. Tí'ij i ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Jé'ecan pu huápi'i huá'amuari'eriste'e a'ímej chójtealani mej mi me'uun a'uteároute u ta japua Dios ti é'esejre'e.

²⁵ 'Ee xaa ne'u, ayée nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, jaítze'e pu muári'eri ti chójtealani a'uun a'uteároute u ta japua Dios ti é'esejre'e caí ti cameeyu'u ti'it'ij anaarute í p'íise'e jetze. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús.

²⁶ Majta me'ín í mej ráanamujri'i, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné ye'í tí'iri'iri ti ja'ati a'uun hu-ateáturan Dios ti é'esejre'e?

²⁷ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ímej jemi í teteca, capu xaa a'ij tí'iri'iri. Mí ajta Dios, a'íi pu xaa raayí'iti.

²⁸ Ajta a'áin í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, nain tu hui teri te-ja'uhuá'axi í tej tí'ijcha'íica'a tej ti á'u-jujhua'ane'en á jamuan.

²⁹⁻³⁰ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e, ayée pu hui tihuá'aci'iti ja'ati ti na'a ti ari jaítze'e rí'i tinájcha'íi ineetzi caí máaj ja'ati a'ájna jime'e ti nee jamuan á'uche'ecan. Tí pua'a hui ja'ati ayén jaítze'e tí'ijxe'eve'e ti nee jamuan á'uche'ecane'en caí ayén tí'ijxe'eve'e ti a'uun huateáturan í ruchi'itá, nusu ti pua'a jaítze'e rí'i tinájcha'íi ineetzi caí í ru'íj nusu í ruja'atzimuá nusu í ru-cu'utzimuá nusu í rujuútizimua'a nusu í ruvaújsimua'a, jeíhua pu jaítze'e ra'an-curé'asin íjii ti yú aumé a'ájna jetze i chaanaca, ajta, a'íi pu hui ruuri a'ame tíj na'a rusén jime'e tí'ij méjca'i huáyee

ti yé e'evé'eme. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**Jesús pu nu'u ajtahua'a
ayén tiraataxájtaca'a
tijín nu'uri mi'ini inee**

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Tí'ij i rujíimua'a hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Tu'uri hui tímua'a á a'ujnéjsin ántivi Jerusalén. Ajta najmi'i pu te'araúrustejsin a'ij mej ye'í tira'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan ineetzi jime'e, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

³²⁻³³ A'íí mú tiu'utátuiire'esin ineetzi a'ímej jemi í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan. Majta a'íime, a'íí mú na'axiéehuari'ira muá'aju'un, majta a'ij pua'a tí'inexajtan. A'íí mú hui majta naatetzí'ijmua'axi'isin, majta naatévajxi'isin. Matí'ij mi nejé'icatan. Tí'ij hui ari hua'íca xicaj jetze teumé'en, aj nu ni aitamé huá'a tzajta'a í mi'ichite. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁴ Majta me'ín í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, camu a'atzu yaú'tiíeé muá'araa. A'íí pu rá'avaataca'a a'ij ti huataújmua'a. A'íj pu jín caí a'ij tihua'amitiejte'eca'a a'ij ti huataújmua'a í ti raataxájtaca'a.

**Tí'ij nu'u Jesús tiráhuuaa a'íjna
ta'arácun a'ujna u Jericó**

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Aa mú vejli'i a'ucajú'uca a'ájna já'ahua'a u Jericó. Ajta sefj, áa pu a'utácatii juye ti a'atánine'i, ti vaír'i'ira huauca'a. Arácun a'íjna í ja'ati. ³⁶ Tí'ij a'íín huá'unamuajri'i í mej jeíhua teite u á'uci'íca'an, tí'ij i a'íí tiu'uta'íhua'u ti litíj ti a'ij rijcaa.

³⁷ Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Yé pu e'icáame a'íjna í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan.

³⁸ Tí'ij i ayén tiraatajé tijín:

—Jesús, mi pej i'i huáacixa'ara'an a'íjna í David teecan, patá'aj hui ná'ancu'uvajxi'ín.

³⁹ Majta me'ín í mej amuaat'éee muaujú'ucaa, a'íí mú ra'ajté'axi, majta raatá'ijmijri'i ti nu'u caí tí'ixajta. Mí ajta a'íín caí, capu raatapuá'ajtaca'a. Jaítze'e pu ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Mí pej huáacixa'ara'an a'íjna í David teecan, patá'aj ná'ancu'uvajxi'ín ineetzi.

⁴⁰⁻⁴¹ Ajta a'íín í Jesús, áa pu a'utéchaxi. Ajta hua'uta'a'íj mej ye'evé'evi'itin jemin. Tí'ij á vejli'i e'evé'eme'ecaa, Jesús pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné ti'ítj petí'ijxe'leve'e nej niyen muáruuren mú'eetzi?

Aj pu i a'íín ta'arácun, ayén tiu'utaniú tijín:

—Nevástar'a, ayée nu hui tí'ijxe'leve'e nej neajta atáneere.

⁴² Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu muaatá'asin pej pajtáhua'a atáneere. Pepu'uri huarúj a'iné peté'atzaahuat'e mú'ee.

⁴³ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i a'íín ta'arácunua'a, atáneereca'a. Ajta á'uraa jamuan í Jesús. Ajta rí'i pu tiraatá'acare'e í Dios. Majta a'íime í teite, matí'ij raasefj, a'íí mú majta rí'i tiraatá'a í Dios.

A'íjna í Jesús, ajta a'íjna í Zaqueo

19 Tí'ij i Jesús a'uun pu a'uteájrupi u Jericó. A'uun pu já'ita'a aumé'ecaa. ² Ajta sefj a'uun a'utéveeca'a ti ayén ántehuaa tijín Zaqueo. A'ii pu a'íín pú'een í ti tihua'áijte'e a'ímej í mej huá'aji'ivi í mej tí'itici. Chíjteaani pu pú'een a'íjna í Zaqueo. ³ A'íí pu raseijramí'íca'a ja'ati ti pírici a'íjna í Jesús. Aru capu rí'írístaca'a a'iné jeíhua mú teite, ajta i'itzapuátuun a'íjna í Zaqueo. ⁴ A'íj pu jín anayéxi'i a'utiéchejraa. Aj pu i antíraa í mejchi jetze ti ij raasefj

temua'a naa a'iné pu'uri ramua'areereca'a tijín áa pu a'ire'enejsin.

⁵Tí'ij Jesús a'uun e'iré'ene. Aj pu i ájneereca'a í ciyej jetze. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Zaqueo, patá'aj ca'anacan acájra'ani. Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e nej ne'uun anú'asti íjii ne'ájna a'u pe é'eche.

⁶Tí'ij i ca'anacan acájraa. Aj pu i ra'ancuré'evi'iti temua'a naa a'ájna í Jesús.

⁷Majta a'íime í teite, matí'ij raasej, matí'ij mi autéjhuui mej miyen a'ij pua'a tí'ixajta tijín:

—A'uun pu a'umé ti a'uun anú'asti a'u ti é'eche sej ti a'ij pua'a ti'ití'ijcha'íi.

⁸Ajta a'íin Zaqueo, á pu a'utéechaxi. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ájna í Jesús tijín:

—Casi'i, nevástara'a, nu'uri já'ita'a hua'utapuaíjve'esin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, já'ita'a í nej tí'ijcha'íi. Ayee nu hui neajta rini. Tí pua'a necaí ja'anáj ja'ati tiu'unáhua'iri'i, ayée nu muáacuaca pua'améca raatá'asin.

⁹Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Íjii pu xaa Dios hua'irájtuaa a'ímej íyee mej che a'iné a'ájna í ja'ati, a'ii pu ajta a'íin pú'een huáacixa'ara'an a'ájna í Abraham teecan.

¹⁰Ayee pu tí'een a'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu hui 'een jín mú a'uvé'emej nej ni hua'avé'e-huauni, neajta hua'irájtuaani a'ímej í mej miyen á'ujjuhua'an cu xiee mej meri á'uveti. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús.

Ajta a'ájna í tumin í ti tamuáamuata'a ará'ase

¹¹Maúche'e mú tí'inamuajraca'a í teite, tí'ij Jesús sej niuucari jín ti-hua'utá'ixaa a'iné pu'uri vejli'i antenéesime'eca ánti Jerusalén. Majta a'íime í teite, ayée mú tí'imuaajca tijín pu'uri tí-

mua'a huatasejre'esin ti Dios autéjcheni ti tiu'uta'aíjta íyien chaanaca japua.

¹²A'íj pu jín ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu nu'u hui ja'anáj tiuju'uríj a'ájna í ja'ati ti huá'a jetze airáne í teite í mej tí'aijtaca'a. Tí'ij jí u a'umé'e a'ame sej chuéjra'a japua mej mi me'uun ye'entíhuauni rey jime'e. Tí'ijta'i nu'u uvé'enejsin.

¹³Tí'ij caí xi u á'ume, amuacaícan pu nu'u a'ímej huatajé í mej tí'imuari'e í jemin. Tamuáamuata'a mú hui ará'aseca'a. Aj pu i tumin hua'utá'a seij ajta seij, ti ayén tí'ijnajche ayén pua'amé a'achú mej ramuá'itici huaíca máxcira'i jime'e. Ayee pu nu'u tihua'utá'ixaa tijín: “Setá'aj se'ájna jín tiraamuáriste'en ti jaítze'e raamuá'itin, ajta nena'a caí uvé'enen.”

¹⁴Mi majta me'ín í ti tihuá'ajjte'e, a'íi mú nu'u hui rájcha'íire'eca'a. Matí'ij mi seica huata'íteca'a mej mi miyen tiraata'ixaate'en yee mej caí raxí'eve'e ti a'íin te'enteároute í rey jime'e.

¹⁵Mi ajta a'íin tira'anteájrupi rey jime'e. Ajta nu'u uvé'ene a'ájna ti é'eche. Aj pu i hua'utajé a'ímej í ti hua'utá'a í tumin ti ij ráamu'a'aree a'achú mej caj raamuá'iti sej ajta seij.

¹⁶Ajta a'íin ti amuacaí á e'iré'ene, ayée pu nu'u hui tiraata'ixaa tijín: “Nevástara'a, a'ájna í tumin mú'eetzi ti a'áa, ayée pu yehui tamuáamuata'a pua'améca huamuá'iti.”

¹⁷Ayee pu nu'u tiu'utaniú a'ájna ti tí'ira'ajjte'e tijín: “Xí'epi'ín pej huaríj mi pej rí'i nevaire'e. A'iné capej tí'ití'ij jín a'uté'itzee pe'ájna jime'e ti caí ve'éé, nee nu yehui tí'imua'ijcate'en patá'aj tiu'uta'aíjta tamuáamuata'a pua'amecié í chajta'a jetze.”

¹⁸Ajta a'íin ti tí'ivaire'e ti ra'ité'asi, a'íi pu ajta á e'iré'ene. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Nevástara'a, a'ájna í tumin, mú'eetzi ti 'a'áa, anxí'ívica pua'améca huamuá'iti.”

¹⁹ Ajta a'íin ti tí'ira'aijte'e, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tíjín: “Ayee nu yeehui tí'limua'ijcate'en patá'aj tiu'uta'ájta anxívica pua'amecié í chajta'a.”

²⁰ Tí'ij jí sejí á e'iré'ene ti tí'ivaire'e í jemin. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tíjín: “Nevástara'a, ye'ecui yeehui mú'etzi ti a'áa í tumin. Ayuu nu jetze ra'ancáa-jí'licie cǎixuri jetze. Netí'ij ni yeehui raaté'avaata. ²¹ Ayee nu yeehui huarǎj a'iné nemuaatátziin. Muári'eri ti ja'ati rǎi tiu'uteáturan mú'etzi jemi. Mú'ee pej raaré'ese'iri í pej cáí tiu'utá'a. Pajta mú'ee tí'tza'anaca a'u pej yeehui cáí tejé'ehuaste'e.”

²² Aj pu nu'u i ayén tiu'utaniú a'ájna ti tí'ira'aijte'e tíjín: “Nee nu yeehui puaǎjti muaatá'asin nel'ájna jime'e a'ij pej tiu'utaxájtaca'a, mi pej a'ij pua'a tí'ivaire'e. Mú'ee pe rú'umua'areereca'a tíjín neti'ájtaca ca'anéeri jime'e. Neajta raaré'ese'iri í nej cáí tiu'utá'a. Pajta piyen tí'inexa yee neti'itza'anaca a'u nej cáí tejé'ehuaste'e.”

²³ Tí pua'a yeehui piyen tí'imuajca, ¿a'iné 'een jín pecaí piyen huarǎj pej á yaúutuuaa í tumin huá'a jemi í mej tí'ine'ijte ti i a'atzu raamuá'itin? Ayee pepu'u jín huáriniiche'e, nee nu ra'an-curé'aniiche'en neetzi ti ne'áa, neajta í ti raamuá'iti netí'ij uvé'ene.”

²⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej á vejli'i a'uté'uuca'a tíjín: “Setá'aj yeehui rá'ari'i í tumin ti ru'ité'aa, sej sí raatá'an se'ájna ti tamuáamuata'a ru'ité'aa.”

²⁵ Majta a'íime, ayée mú nu'u tiraata'ixaa tíjín: “Tavastara'a, ¿a'iné ti i? Amí pu yeehui ari ru'ité'aa tamuáamuata'a pua'améca í tumin.”

²⁶ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín: “Ayee nu yeehui tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a ti jeíhua tí'ijcha'íi a'ájna jime'e ti rǎi tiu'utévai, jaítze'e pu yeehui tí'ijci'iti a'ájna. Ajta ja'ati ti na'a ti cáí tí'itǎj tícha'íi a'ájna jime'e ti a'ij pua'a tiu'uté-

vai, Dios pu rá'ari'ira í ti cǎj caj tí'ijcha'íi.

²⁷ Majta a'íime í mej néjcha'íire'e, majta mej cáí raxí'eve'eca'a nej rey jín te'enteárute nej ni tíhua'uta'ájte'en, mé xu yeehui huaje'evé'evi'itín, seajta huá'ucui'ini íye vejli'i ne jemi.” Ayee pu nu'u hui tiu'utaxájtaca'a a'ájna í rey.

Tí'ij nu'u Jesús a'uteáruti u Jerusalén (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Tí'ij Jesús raatapuá'ajtaca'a ti tíhua'ixaate'en, aj pu i anayéixi'í á'urraa. Aj pu a'ujnéesime'eca ánti Jerusalén. ²⁹⁻³⁰ Tí'ij jí a'uun vejli'i a'uré'ene a'ujna já'ahua'a Betfagé, ajta a'ujna já'ahua'a Betania, chajta'a ti a'uun a'utacá'a ájca'i jírǎ jetze ti ayén téja'arájttehuaa tíjín Aceituunajemi. A'uu pu hua'apuaca huata'íteca'a í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj se'uun a'uteárute a'ájna chajta'a, a'íin ti é'eseijre'e í juye jetze. A'ájna vejli'i a'u sej a'uteáruti, áa xu puuru'u é'eteuni ti a'ijtápi'i, ti cáí xi ja'anáj ja'ati japuan avé'eyeijxi. Setá'aj rá'ijxijta. Seajta ye'eráajan. ³¹ Tí pua'a hui ja'ati ayén tejá'amua'íhua'ura yee a'iné 'een jín será'ijxijta, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en yee tavástara'a pu nu'u hui raxí'eve'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³² Matí'ij mi me'uun u á'uju'un í ti hua'uta'íteca'a. Ayee pu tel'irájraa tíj tihua'utá'ixaa. ³³ Matí'ij mauj rá'ijxijta-jme'eca'a í puuru'u, matí'ij mi hua'usej a'íime í ti huá'acii. Aj mú mi tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín será'ijxijta mi puuru'u?

³⁴ Matí'ij mi miyen tiu'utaniú tíjín:

—Tavastara'a pu nu'u hui raxí'eve'e.

³⁵ Matí'ij mi ya'ujáj í Jesús jemi. Matí'ij mi tiú'ujcǎixu tira'ité'itate. Aj mú mi ra'antítuaa me'ájna í Jesús í puuru'u jetze. ³⁶ Tíj na'a tiu'umé'ecaa í Jesús, teite mú cǎixuri tiu'utevárajye'icaa í juye jetze a'u ti aumé'ecaa.

³⁷ Tí'ij i aj aumé'ecaa a'ájna Aceitu-unajemi, a'u ti a'ucaújcijme'en. Naími'i í mej jamuan huajú'ucaa, a'íí mú autéjhuii mej rí'i tiraatá'an í Dios me'íjna jime'e mej huataújtemua'ave a'iné jéshua mú tiu'uséj ti huápi'i tiú'u-jxe'eve'e. ³⁸ Ayee mú tí'ixajtaca'a tíjín: Rí'i pu tiraatá'a a'íjna ti rey jime'e tí'itéjvee ti ajta mé'e vé'eme niuucac-jtze'en í tavástarara'a, amíjna ti Dios ra'antíhua'u.

Miché'e rí'i hui tí'itechée muá'ara'ani a'íime í mej ta japua é'esejre'e.

Miché'e majta rí'i tiraatá'an a'íjna ti a'uun á'ujca antií'imua.

³⁹ Majta seica í fariseos, matí'ij ráana-muajri'i, ayée mú tiraata'ixaa me'íjna í Jesús tíjín:

—Maeestru, hua'utá'íjmíjri'i mej mi caí cha'a miyen tí'ixajta a'íime í mej á jamuan á'ujjuhua'an.

⁴⁰ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a a'íime mecaí miyen tí'ixajta, a'íí pu hui tetej ayén che'atá na'a tí'ixáata a'ame ca'aníjra'a jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁴¹ Tí'ij á vejli'i aumé'ecaa u Jerusalén, aj pu i raasefj í chajta'ana. Tí'ij i huaújyeineca'a a'íjna jime'e. ⁴² Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Tí pua'a mú'een séjmua'areere, íjii, a'íjna xicájra'a jetze tí'itíj ti pú'een ti rí'i tejámuaatá'asin sej si rí'i tí'itechée xá'ara'ani í Dios jemi. Aru caxu raamuá'a. A'íj pu hui jín ari rú'avaa sej si caí raasefj. ⁴³ Pu'uri teja'uré'enejsin mú'e-jmi jemi a'ájna xicájra'an jetze mej jetzen amuaatene'usi'ite'esin a'íime í mej amújcha'íire'e. A'íí mú hui ra'atanájsin í jaxu'u jetze me'íjna jime'e í inaamua mej rá'ajtaahuaca'a. Majta amua'iteána-jsin. Majta nainjapua te'iteánaxi'isin í sej jetze huiráaci'ica.

⁴⁴ Majta, naíjmi'ica mú hui a'antipua'arite'e mú'ejmi, majta í a'a-

muayaujmu'a, í mej me'uun a'uchéjme a'u ti jaxu'u jín teje'eré'anami'i. Nain mú huaté'uuna í tetej ti rujapua ticaíjme, me'íjna jime'e sej hui caí ramua'areereca'a ja'anáj ti Dios huatasefjre mú'ejmi jemi.

Tí'ij nu'u Jesús hua'utamuari í teite u teyujta'a

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu i a'uun a'uteájrupi u teyujta'a. Tí'ij i a'utéjche ti hua'irámuarite'en a'íimej í mej me'uun tí'ituaá muá'aye'i.

⁴⁶ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze yee: “Ayee pu tí'ivaire'e í nechí'i mej mi me'uun huatéjnuuini í Dios jemi.” Mí seajta mú'een, ayée xu hui raruure ti tí'ivaire'e tíj teásta'a a'u mej tzajta'an é'eru'ava'ataca í nahua'ari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁴⁷ Nain xicaj tzajta'a pu tihuá'a-mua'atehua'a í teite u teyujta'a. Majta a'íime í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta í mej jaítze'e vivejmé'en jín títetatef huá'a tzajta'a í teite, a'íí mú tí'itese'eca'a í ru tzajta'a a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica. ⁴⁸ Aru camu a'ij tirájteu a'ij mej ye'í huárini a'iné naími'i í teite, a'íí mú rí'i tí'ijnamuajraaca.

Tí nu'u ja'ati tira'íjca a'íjna í Jesús

20 A'ájna'imua pu ayén tiuju'uríj. A'uu pu tihuá'amua'atejca'a u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. Ajta pu huá'a'ixaate'eca'a í teite í niuucari ti jín Dios hua'irátuuasin. Matí'ij mi seica á e'iré'ene, a'íime í mej teyujta'a tí'aijta, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta í huá'avaujsimua'a. ² Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—¿Tí'itáni jín peti'itéjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani hui a'íjna jín timua'íjca?

³ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijn:

—Nee nu neajta tejámuaata'íhua'ura sej si seajta mú'een siyen tinaatá'ixaate'en. ⁴ A'íjna ti jín huá'umuai'íhuaca'a í Juan teecan, ¿a'ataani hui tira'íjca a'íjna? ¿Ni í Dios ca'ín í teite?

⁵ Matí'ij mi miyen ti'itíúrihua'uri'í tijn:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaate'en yee Dios ti júte'e é'esejre'e, a'í pu tira'íjca, aj pu xaa ayén titaatá'ixaate'esin yee a'iné tej tij caí rá'atzaahuete'e. ⁶ Na'ari, ti pua'a hui tiyen raataxáj yee tetecca mú tira'íjca, aj mú mi teite taateátu'asixi'isin tetej jime'e, a'iné ayée pu tihuá'amitiejte'e ti Juan a'ín pú'ee'e sefj ti tí'ixax-ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁷ A'íj mú jín miyen tiraata'ixaa tijn:

—Catu ramua'aree ja'ati ti jemin tí'itéveeca'a a'íjna í Juan.

⁸ Ajta a'ín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Canu neajta nee amuaatá'ixaate'esin ja'ati nej jemin tí'itéjvee nej ni miyen rici.

Mej nu'u tí'imijhuaca me'íjna í mej majta a'ij pua'a tí'iteteite

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta áiyen, Jesús pu sefj niucari jín hua'utá'ixa í teite ayén tijn:

—Ja'ati pu nu'u hui jéshua uuva huáhuui. Tí'ij jí, seica huatá'a í teite mej me'uun tiu'umuári'en í huastari tzajta'a. Aj pu nu'u í á'uraa a'íjna í ja'ati. Jéihua pu mu'u é'etee.

¹⁰ Tí'ij a'ájna teja'uré'ene matí'ij pua'a rajuraca, sefj pu nu'u u a'uta'íteca'a huá'a jemi í ti hua'utániijte mej mi raatátuüre'en je'icáca ti tiú'uciireca'a. Majta a'íime í teite, a'í mú nu'u raatéevajxi me'íjna ti tí'ivaire'e. Majta nu'u caí tí'itáj raatá'a, ayée mu'u tiraata'íteca'a.

¹¹ 'Ajtahua'a nu'u sefj huata'íteca'a ti jemin tí'ivaire'e. Majta a'íime ti hua'utániijte, majta mú nu'u raatéeva-jxi. A'ij mú pua'a ráaru. Majta caí tí'itáj raatá'a, ayée mu'u nu'u tiraata'íteca'a.

¹² Huaícaca jetze, a'í pu nu'u hui sefj ajtahua'a huata'íteca'a. Majta nu'u me'ín ti tihua'utániijte, a'í mú tiraapuaíj. Majta raaré'íteca'a.

¹³ Tí'iqui nu'u ayén tiu'umuá'aj a'íjna í ja'ati ti á'are'ara'an pú'een í chuej, tijn: “¿A'iquí yeehui náarini inee? Niyauj nu hui huata'íti í nej huá'í'í raxí'eve'e. Ayej ne'ase, a'í mú xaa arátese'esin me'íjna.”

¹⁴ 'Mi majta a'íime, matí'ij nu'u raasefj, aj mú mi tiu'utaú'ixaa. Ayece mú tiraaxí'epi'intare tijn: “A'ii pu yeehui a'ín pú'een í tí'ijci'iti. Tiché'e raajé'ica ti ij téjmi huáci'iti.”

¹⁵ 'A'íj mú nu'u jín raaré'íteca'a. Matí'ij nu'u mi raajé'ica.

¿A'iné hui tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿A'iquí huá'aruuren a'íjna ti á'are'ara'an pú'een a'u ti uuva é'ehui-iti'í? ¹⁶ Ayece nu tejá'amua'ixaate'e. A'í pu a'uun a'uré'enejsin. Ajta áiyen, a'ín huá'acui'ini a'ímej í ti hua'utániijte. Aj pu i xaa seica huatapuaíjve'esin mej mi me'uun hui teja'umuári'en.

Matí'ij miyen tiráanamuaajri'í í teite, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Ché'e caí ja'anáj ayén tí'irijca.

¹⁷ Aj pu i Jesús hua'useírajraa. Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Na'ari caí ayén tí'ayajna a'ij nej tejámuaatá'ixaa, ¿a'iné'een jín ayén té'esiih-mua'í í yu'uxari jetze? Ayece pu, tijn:

A'íjna í tetej í mej méjca'í rúurie a'íime í mej chí'ij ta'ahuaca,

ayée pu te'irájraa ti a'ín a'ín pú'een í mej ra'atéchajtza u esquiina a'u mej yé'ejtaahua í chí'ij.

¹⁸ Ja'ati ti na'a ti pua'a sefj í ja'ati a'íjna japua rájveti í tetej í mej meri ra'atéjche u isquiina,

a'íi pu huaténa'axijsin nainjapua u ru jetze.

Na'ari, ja'ati ti na'a í mej tí'imuari'e, ti pua'a sefj japua rájveti a'íjna í tetej, a'íi pu tira'iráxayeepe'esin.

—Ayece pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

A'íjna jime'e mej nu'u huá'ajijve'eca'a í mej tí'itici

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íime í mej tí'imua'ataca'a í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta a'íime í mej tí'ajitaca'a u teyujta'a, jéfhua mú tiu'umuá'aj a'ij mej ye'í huárini mej mi ca'anacan raatéevil'i, a'iné ayée mú tirú'umua'areereca'a ti huá'a jemi huatéeni u a'íjna jime'e í ni-uucari ti raataxájtaca'a. Aru a'íime, a'íi mú huá'atziine'eca'a í teite.

²⁰ Jéihua mú rá'eeve'eca'a. A'íj mú jín seica huata'íteca'a í mej miyen rusefjrat-aca'a mej miyen tí'ixaxa'a tzáahuati'ira'a jime'e. Ayece mú tí'ijxe'eve'eca'a mej tiraata'íhua'u ti'itíj jime'e ti i a'íin a'íjna jín auté'itzen mej mi tiu'utátuiire'en í tajtuhuan jemi.

²¹ Majta a'íime í mej rá'eeve'eca'a, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Maeestru, teen tu ramua'aree tíjín pej piyen tí'ixaxa'a tzáahuati'ira'a jime'e, pajta tihua'amua'ate a'ij ti tiraavíjte'e. Ayece pepu'u che'atá huá'aruuren í teite. Mú'ee pej tzáahuati'ira'a jime'e tihua'amua'ate a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. ²² ¿Ni qui xí'epi'in tej tiyen tiu'unájchita a'íjna jemi ti tí'ita'ajjte'e, a'íjna ti ayén ántehuaa tíjín César?

²³ Ajta a'íin Jesús, a'íi pu rú'umua'a-reereca'a mej caí miyen tí'ira'ihua'uraca'a tzáahuati'ira'a jime'e. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

²⁴ —Sej senaatasefjrate'e í tumin. ¿A'ataani néerime'ara'an pírici ti jetzen acájvee? ¿A'iné té'axa ti jetzen é'eseire'e? ¿A'iné hui ántehuaa?

²⁵ Mat'íj mi miyen tiu'utaniú tíjín:

—A'íi pu pírici í César.

Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj siyen raatá'an se'íjna í César, tí'itíj ti á'are'ara'an pú'een. Setá'aj sea-jta raatá'an í Dios tí'itíj ti á'are'ara'an pú'een.

²⁶ Majta a'íime, camu a'ij tirájteuve'eca'a a'ij mej ye'í huárini mej raaté-mua'itín me'íjna jime'e a'ij ti a'íin tihua'utá'ixaa á jéjre'e huá'a tzajta'a í teite. Majta a'íime í teite, naa mú r'íi tira'utasefj a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a. Aj mú mi raatapuá'ajitaca'a mej tí'ixajitaca'a a'íime í seica.

A'íjna jime'e mej nu'u huatarújsin í teite huá'a tzajta'a í mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'atzu á'ateevil'ica, seica mú e'iré'ene. A'íime mú pírici í saduceos. Ayece mú tí'ixaxa'a a'íime yee camu cha'a huatarújsin í mej meri huácuui. Mat'íj mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

²⁸ —Maeestru, ayée pu ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan ti ayén té'eme itejmi jemi. Tí pua'a nu'u ja'ati ti neiche, ti pua'a a'íin caí tí'tí'iríjmu'a huámi'ini, ruxe'eve'e nu'u ti a'íin ihuáare'ara'an ra'ancuré'evil'itín a'íjna ti ratévil'itine'e í ti huamí'i ti ij a'íjna jetze me'ecan tiyaúj á'ara'ani.

²⁹ Ayece pu hui ja'anáj tiuju'uríj itejmi jemi. Ayece mú ará'axcaa a'achú cumu aráhua'apua í teite í mej ru'ihuaamua'ataca'a. Tí'ij jí a'íin ti vásta'a, a'íi pu huaténe'icheca'a. Ajta á'iyen huamí'i. Capu xi tiyaúuca. Ayece pu hui che'atá na'a tiráaruu í sefj ti ra'ité'asi. Mu'uri i'i hua'apua.

³⁰ Ajta a'íin í sefj ti ra'ité'asi, a'íi pu ra'ancuré'evil'iti a'íjna í 'íita'a ti raatévil'itine'e a'íjna ihuáare'ara'an teecan. Mu'uri i'i hua'íca.

³¹ Ajtahua'a sefj ti ra'ité'asi, a'íi pu ajta ra'ancuré'evil'iti. Ayece pu che'atá na'a

tihua'uruu najjmi'ica í mej aráhua'apua, mej caí jetzen tiyaúj muá'araa, naími'i mú huacuii. ³² Ajta á'iyen, a'íin í 'íita'a pu huamí'i.

³³ 'Me'ecui xaa, matí'ij a'itáciine huá'a tzajta'a í mi'ichite, ¿a'ataani íra'ara'an pu'éene'e a'ame?, a'iné najjmi'i mú ra'ancuré'evi'iti.

³⁴ Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íime í teite í mej íjii huáteemua, a'íi mú néjne'iche, majta víviiche.

³⁵ Majta a'íime ti ayén tihua'uvíjtle mej a'ájna e'ará'asti mej a'itáciine huá'a tzajta'a í mi'ichite, majta me'ájna e'ará'asti a'ájna xicájra'an jetze ti Dios nainjapua tiu'uta'aíjta, a'íi mú caí cha'a néjne'ichen, camu majta víviichen.

³⁶ Camu majta ché'e cui'ini, a'iné ayée mú 'een matíj a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. A'íi mú yaújmu'a'ame'en pú'een í Dios a'iné mu'uri huanéj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

³⁷ Ajta a'íin í Moisés, a'íi pu hui titaatá'ixaa a'íjna jime'e tí'ij ra'uyú'uxaca'a a'ij ti ja'anáj seíj a'uteájtaa tu'upi ti ajtí'ti'i. A'íj pu jín, Moisés ayén raatamuá'a í tavástar'a tíjín: “Í ti Diojra'an pú'een a'íjna í Abraham, ajta ayén che'atá na'a Diojra'an pú'een a'íjna í Isaac, ajta Diojra'an pú'een í Jacobo.”

³⁸ Moisés pu hui tihua'utá'ixaa cumu mej maúche'e ruuricaa. A'íj pu jín, a'ii pu a'íin pú'een í huá'a Dios a'íime í mej ruuri. Capu huá'a Dios pú'een a'íime í mej mi'ichíjta muaateájturaa tíj na'a rusén jime'e. —Aye pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁹ Majta seica í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, ayée mú tiu'utaniú tíjín:

—Maeestru, xí'epi'in pej tiu'utaxájtaca'a.

⁴⁰ Tíj na'a a'ajná'imua, capu ché'e ja'atí ahuaújca'ane ti ti'itíj raata'íhua'u.

¿A'ataani rayauj í Ciríistu'u?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jime'e miyen tí'ixax-a'a me'íjna jime'e í Ciríistu'u Dios ti ra'antíhua'u yee yaujra'an pú'een í David teecan? ⁴² Ajta a'íin í David, ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'en ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti ayén ánte-huaa tíjín Chuiicari. Ayen tíjín:

Dios pu ayén tiraata'ixaa í nevástar'a í ti ra'antíhua'u ti jime'en yee:

“Acáayei'xi'i ípuari japua, íye neri'írínta'a.

⁴³ Paúche'e pej hui mej cájcatii ajta necaí hua'utémua'itin í mej muájcha'íire'e.”

⁴⁴ 'Ajta a'íin í David, a'íi pu hui ayén raatamuá'a a'íjna ti Dios ra'antíhua'u tíjín nevástar'a. Tí pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'iné tí'iri'iri ti a'íin Ciríistu'u ayén a'íin pú'ene'e a'íjna ti David jetze airaújnejte? Capu a'ij tí'iri'iri tzíte'e. —Aye pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij Jesús huá'a jetze te'ujpuá'ari a'ímej í jueesi

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Majta teite tí'inamujra'a. ⁴⁶ Ayen tíjín:

—Rí'i xu'u mú'een, a'ímej jemi í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a. Jé'ecan pu hua'aráana-jche mej tí'tí'ijmé'en ti'itechéjmé'e mé mé'ujujhua'ane'en a'ájna mej tejé'e-tu'araca, majta a'íime í teite, a'íi mú majta tihua'asefira'a muá'aye'i.

'Aye mú me'íjna jín tite'ujtáahuate'e muá'aju'un a'íime í puarijse me'íjna jime'e mej ve'ecán jín títeetaté'ete í Dios jemi. Majta, ayée mú tí'ijxe'eve'e mej me'uun a'ujrá'asen í ípuari japua ti jaítzele ruxe'eve'e a'ujna teyujta'a, ajta

hua'aráanajche mej mi á vejl'i a'ujrá'ase jemin ti tihua'amin mat'íj t'íyeste.

⁴⁷ A'íi mú hui majta huá'ari'iraca í huá'achi'i a'ímej í 'uuca mej huataújseístareca'a. Ayee mú jín huarín, aj mú mi a'uun a'uteáru'ti u teyujta'a. Mat'íjtá mi a'ateevi'i mú muá'aju'un mej téniuusime'e muá'aju'un mej mi seica teite hua'usefj. Majta me'ín í mej miyen 'een, je'hua mú huápi'i rajpuafitzi muá'aju'un. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**T'íj nu'u 'íita'a ti
rusej'taca'a, a'íi pu nu'u
tiu'utámuai'ivejtaca'a tumin jime'e**

(Mr. 12:41-44)

21 Aj pu i Jesús antanéerajraa. A'ímej pu huasefj í mej chíjteaani pú'een. A'uú mú tumin ú'useire'eca'a, ti ij a'uun tiu'utévaire'esin u teyujta'a a'íjna í tumin. ² A'íi pu ajta 'íita'a huasefj ti caí a'ij t'íjviicua'i. Ajta a'íjna í 'íita'a, a'íi pu hua'apuaca ucáahua'axi í tumin ti caí a'ij t'íjnjajche. ³ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e, ayée pu t'í'een í Dios jemi. Amíjna mi 'íita'a, jaítze'e pu ru'ucáahua'axi mecaí naími'i í seica.

⁴ A'íime í seica, naími'i mu'u hui miyen ru'ucáahua'axi me'fjna jime'e ti avé'eturaa í mej je'hua t'íjcha'íi. Aru amíjna, capu a'ij t'íjviicua'i. Mí ajta amín, nain u'ucáahua'axi a'íjna í ti jín huateújvaire'esin. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

**Ajta, mej nu'u raaté'uuna
maúche'e í teyuu**

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta seica miyen tiú'ixaate'eca'a me'fjna jime'e ti naa seijre'eca'a í teyuu, ajta í tetej ti curé'ete'ete nainjapua, ajta a'íin í muai'ivéjri í mej teuhuaré'evii ti naa t'í'een.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:
⁶—Naíjmi'i t'íj na'a sej yen t'í'iseij, aj pu teja'uré'enejsin a'ájna xicá'jra'an mej jetzen nain huaté'uuna temua'a naa. Capu ché'e seíre'e a'ame jaxu'u jetze í tetej ti rujapua ticaíjme.

**A'ij ti nu'u té'eme t'íj nu'u ari
te'entipua'arijme'en**

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mat'íj mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijn:

—Maestru, ¿a'anajqui ayén té'eme? ¿T'í'itájni jín téjmua'areeren ti ari t'ímua'a ayén teja'uré'enejsin?

⁸ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Rí'i xu'u mú'een ti ij caí ja'ati amuáacuanamua. Mu'íití mú uvé'enejsin neniúucajtze'e. Ayee mú tejámuaatá'ixaate'esin yee: “Nee nu yehui ne'ín pú'een í Círíistu'u.” Majta miyen t'í'ixáata muá'aju'un tijn: “Pu'uri hui t'ín teja'uré'enejsin.” Caxu hui á'ujjuhua'ane'en huá'a jamuan a'íime.

⁹ Set'íj siyen tiú'unamua tijn: “Muaateújne'usi'ite'esin á já'ahua'a seica jamuan í teite, majta seica meri autéhuijsin mej tiújne'usi'ite'en”, caxu t'í'itziíne'e. Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e ti amuacaí ayén té'ara'ani. Mí ajta caí capu xi ca'anacan te'entipua'ari nainjapua.

¹⁰ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Seica mú teitejra'a, majtáhua'a seica teitejra'a, a'íi mú naími'i huateújne'usi'ite'esin. Majta í mej seica chuéjra'a japua a'uchéjme, majtáhua'a í mej majta seíj chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íi mú naími'i huateújne'usi'ite'esin.

¹¹ Pua'amecié pu huateúj-ca'atzixi'íisin je'íhua huápi'i í chaanaca japua, ajta huatúuri'íhua a'ame. Ajta je'íhua pu tiu'ucuí'ini'lira'a a'ame. Ayee pu t'í'it'íj rini ti tiú'utziíni'ire'e a'ame.

Ajta júte'e, ti'itíj pu huatasejre'esin ti huápi'i ruxe'eve'e.

¹²Aru ti caí xi ayén tiú'urini, a'íí mú hui amuacaícan á'amuavivi'iran, majta a'ij pua'a á'amuaruuren. A'uu mú tiu'utátuiire'esin mú'ejmi u teyujta'a na'ari a'u mej amua'iteáanan. A'uu mú amua'avi'itín a'ímej jemi í tajtúhuaani, majta a'ímej jemi í mej rey jín antiújmua'aree. Ayee mú 'een jín á'amuaruuren me'íjna jime'e sej na'ará'astijre ineetzi. ¹³Ayee pu hui ajta te'iráame sej si siyen tihua'utá'ixaate'en a'ij ti Dios amuaáruu mú'ejmi.

¹⁴⁻¹⁵'Seajta mú'een, setá'aj siyen huárini. Caxu amuacaícan se'íjna jín tiú'umua'ati a'ij sej titeeteújnan, a'iné nee nu amuaatá'asin a'ij sej tiu'utaxáj, seajta sej raayí'itihua'an, sej si hua'utémua'itín a'ímej. Camu a'ij tirájteuvée muá'aju'un a'ij mej tejámuaatíte, ni camu hua'itzi jín amuaatémua'itín.

¹⁶Majta a'íime í ruvaújsimua'a, majta í á'amua'ihuaamua'a, majta a'íime á'amua'neusimua'a, majta á'amigustemua'a, a'íí mú avíitzi jín tiu'utátuiire'esin mú'ejmi. Majta je'icáca mú'ejmi cui'ini. ¹⁷Naíimi'i í teite, a'íí mú amua'jcha'íire'e muá'aju'un mú'ejmi me'íjna jime'e sej na'ará'astijre ineetzi.

¹⁸Camu a'atzu a'ij á'amuaruuren ti pua'a caí Dios hua'utá'acare'en, sino a'íí pu Dios á'amua'chá'íj a'ame tíj na'a rusén jime'e. ¹⁹Setá'aj hui huateújca'anen í ru tzajta'a sej si te'utáviicua'i. Tí pua'a siyen huárini, mú'een xu raamuá'itín sej si ruuri huateáturan í Dios jemi.

²⁰Ayee xu 'een jín ráamua'aree ti ari tímua'a a'ájna teja'uré'enejsin ja'anáj mej pua'a tiu'uté'uuna u Jerusalén. A'ímej xu seijran mej antevéejmee muá'aju'un í xantaaru'u a'ujna u Jerusalén.

²¹Majta a'íime í mej Judea a'uté'uu, miché'e a'íime jíye'itzi jín á'uciíne a'utí

á'ujíime. Majta a'íime í mej Jerusalén a'uté'uu, miché'e a'íime huiráciíne á pua'acié u chajta'ana jetze. Majta a'íime í mej itzítá a'uté'uu, miché'e caí me'uun a'uteáru'ipiche'en u chajta'ana jetze.

²²Ché'e ayén té'ara'ani a'iné pu'uri hui teja'uré'ene a'ájna xicájra'an ti jetzen araúrastejsin nain a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Jéihua mú rajpuafítzi muá'aju'un me'íjna jime'e ti Dios ayén puafítzi hua'utá'asin.

²³Jé'ecan pu a'ij pua'a huá'aruuren a'ájna xicájra'an jetze a'íime í 'uuca í mej autájucájmee, ajta a'íime í í mej mauj huá'atzi'ite í ruyaujmua'a. Jéihua mú hui huápi'i rajpuafítzi muá'aju'un a'íime í mej Israél a'uchéjme. Jé'ecan pu puafítzi hua'utá'asin í Dios.

²⁴Xantaaru'u mú jeíhua teite cui'ini í tiu'ujchún jime'e. Majta mul'iicáca mú á'avi'itín nainjapua í chuej ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Majta a'íime í mej caí Israél é'eme'ecan, a'íí mú raté'uuna í Jerusalén ajta na'a caí araúrasten a'ájna xicájra'an mej jetzen tiu'uta'ájta a'íime í mej caí Israél é'eme'ecan.

A'ij ti nu'u ye'í yé ti'ivecánejsin a'íjna ti ajta huá'a jetze airáane í teite

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵Ajta jeíhua pu tiu'utasejre'esin u júte'e í xicaj jetze, ajta í máxcira'i jetze, ajta xu'ura'ave tzajta'a. Ajta íiyen chaanaca japua, jeíhua pu tiújta'ahua'a a'ame á jaata'a jetze ti ve'ée. Jé'ecan pu ti'iráana a'ame. A'íj pu jín utévatzíijsin í huá'a tzajta'a í teite a'íjna jime'e mej tí'itziííne'e. Capu a'ij tihua'ámitiejte'e a'ame ²⁶Jéihua mú huateújtímua'ira í teteca me'íjna jime'e mej a'ij pua'a tité'ujmua'ate a'ij ti huá'a japua yen tí'aiixa íiyen chaanaca japua, a'iné ti'itíj tíj na'a ti júte'e tej'éeseijre'e, a'íí pu hui huateújca'atzíjxi'isin.

²⁷A'ájna xicájra'an jetze, a'íí mú ne-seijran inee, i nej neajta huá'a jetze

airáane í teite, nej a'licáamé'e na'ame jaitiri tzajta'a. Huápi'i pu naa seíire'e a'ame mej mi naa rí'i tira'utasej í teite. Nemuári'eri'ira'a jín nu yé ve'ecánejsin.

²⁸ Tí'ij autéjcheni ti ayén tiú'urini, rí'i xu'u huaújuuren. Setá'aj ajnéjne'erixi'in a'iné pu'uri hui vejli'i a'ájna xicájra'an Dios ti jetzen amua'irájtuaani. —Ayeec pu tihua'utá'ixaa.

²⁹ Ajta sej niuucari hua'utá'ixa tijín:

—Casi'i, xaasej se'ájna í huaréj, ajta naíjmi'i í ciyej ti tí'seijre'e. ³⁰ Tí'ij antineáxi'in í xamua'ira'an, mú'een xu rujímua'a sena'a rasejran, seajta siyen ramua'aréeren ti ari vejli'i pí tí'irici í víita'ari tzajta'a. ³¹ Ayeec pu che'atá na'a tí'een. Setí'ij seri raasejra a'ij nej tejámuaatá'ixaa, seajta siyen ramua'aréeren ti ari tímua'a a'ájna pítejá'arici ti Dios tiu'uta'ajta.

³² Ayeec nu tejámua'ixaate'e tzáahuati'lira'a jime'e, a'ímej jime'en íjii mej huáteemua, maúche'e mú miyen seíire'e muá'aju'un tí'ij naíjmi'i te'araúrasten a'ij nej neri tejámuaatá'ixaa. Camu me'ín anáaté'ee mú á'apua'aren. ³³ A'í pu xaa á'apua'aren í ta japua ti é'eseijre'e. Ajta í chaanaca, a'í pu ajta á'apua'aren. Mí ajta hui a'íin í niuucari nej raataxájtaca'a, capu ja'anáj á'apua'aren.

³⁴ Rí'i xu'u, temua'a naa, mú'een. Caxu a'ij pua'a ruruure í ru tzajta'a se'ájna jime'e sej jeíhua rutá'aruaijve'e, ajta ayén tejamuaata'asée á'aye'i mi a'amua tzajta'a ti'itj ti a'ij pua'a 'een. Rí'i xu'u seajta mú'een ti ij caí a'ij pua'a amuáaruuren mi a'amua tzajta'a se'ájna jime'e sej jeíhua huápi'i a'ij pua'a tité'ujmuajte a'ij ti ye'í té'eme. Na'ari caí, a'ájna xicájra'an jetze pu hui ca'anacan mú'ejmi japuan rávaijtzí setí'ij pua'a caí ché'e hui rachú'eve'e. ³⁵ A'iné a'í pu huá'a japua rávaijtzí naíjmi'ica japua í mej yen japuan huachéjme í chaanaca.

³⁶ Tí'ij pí na'a xu atanéjne'eri. Setá'aj siyen rahuaviira í Dios jemi ti ij

amuatévaire'en ti ij caí ti'itj a'ij amuáaruuren a'ij ti ti'itj rini. Setá'aj seajta rahuaviira sej si siyen ne jemi seíire'e xá'ara'ani, neetzi jemi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite. —Ayeec pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

³⁷ Nain tújca'ari tzajta'a, a'í pu tihua'amua'atehua'a u teyujta'a. Ajta tí'ij pí na'a ti huaré'ecieenacare'e, a'úu pu á'uye'icaa á'aye'i a'ujna jirí jetze ti ayén téja'arájtéhuaa tijín Aceituunajemi. A'uu pu e'etáxa'iirihua'a. ³⁸ Majta a'íime í teite, a'í mú íye'e mena'a a'uré'enineica'a jemin a'ujna teyujta'a mej mi ráanamua.

Matí'ij nu'u mi raaxí'epi'intare mej nu'u avíitzi jín raatéevi'i í Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Pu'uri a'ájna vejli'i pí'tí'irijcaamati'ij pua'a me'ájna jín tí'yeste í mej pan cua'aca í mej caí levadura ranájchite'e. Ayeec mú majta miyen ratamuá'amua tijín Tí'ij Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a, a'ujna já'ahua'a u Egipto. ² Majta a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, jeíhua mú tí'imua'ajca a'ij mej ye'í tiraa-jé'ica í Jesús. Caxí mú a'ij tirájteuve'e a'iné huá'atziine'eca'a í teite.

³ Tí'ij jí, a'íin tiyaaru'u, í ti ayén ántehuaa Satanás, a'í pu tzajta'an uteájrupi a'ájna jetze í Judás, í mej miyen ratamuá'amua tijín Iscariotes. A'í pu ajta huá'a jetze ajtéme'ecan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. ⁴ Tí'ij jí a'íin Judás a'íimej jemi a'uré'ene a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, ajta í mej tihua'aijje'e a'íimej í mej tí'icha'íi a'ujna teyujta'a. Ayeec mú tíú'ixaate'eca'a me'ájna jime'e a'ij ti ye'í huá'arini a'ájna í Judás tí'ij avíitzi jín tiu'utátuure'en a'ájna í Jesús.

⁵ Majta a'íime, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Majta te'ataújratiiri'i mej tumin raatá'an. ⁶ A'íi pu ra'ancuré'a í hua'aniuuca. Aj pu i a'utéjche ti tiu'uchú'eve'en ja'anáj ti rí'irí ti hua'utátuiire'en í Jesús mej caí raseíreca'a í teite.

Tí'ij nu'u tavástara'a tihua'umí a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tí'ij i a'ájna teja'uré'ene í xicájra'a mé jetzen racua'aca í pan mej caí levadura ranájchite'e. A'ájna xicájra'an jetze, a'íi mú majta ramuai'ivajta a'ájna í cáne'a í mej jín ra'utámua'aree a'ájna xicájra'an ti Dios jetzen tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

⁸ Aj pu i Jesús hua'uta'íteca'a a'ájna í Pedro, ajta a'ájna í Juan mej u á'uju'un. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj á'uju'un sej si rí'i tejá'uruuren tej ti ráacua'ani tel'ájna í tej jín ra'utámua'aree ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

⁹ Ajta a'íime, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'uné jetze piyen tí'ijxe'eve'e tej rí'i tejá'uruuren?

¹⁰ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setí'ij se'uun a'uteárute u chajta'ana, teáata'a pu amua'antinájchi ti xa'ari huátisin, jaj ti urajmuua. Setá'aj cujta'an u á'uju'un. Seajta jamuan a'uteáruti u chi'lita a'u ti a'íin ará'aiixa.

¹¹ Setá'aj siyen tiraata'ixaa'te'en a'ájna ti a'ánna é'elche yee: “Ayee pu ti'ixa í maestro, yee: ¿A'uné jetze é'eri'iri ti tza-jta'an tiú'ucua'ani í ti jín ra'utámua'aree ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a?

ca'a? A'íj pu yee tiú'ucua'ani a'ímej jamuan í ti hua'antíhuau.”

¹² A'íi pu hui amuaatasejrate'esin í cuaartu, ti ve'ée, ti án imuá á'ujvee. Pu'uri ra'avé'ejaj. Setá'aj se'újna rí'i te'uhuáruuren. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

¹³ Aj mú mi a'ucíj. Matí'ij me'uun a'ará'a, ayée pu te'irájraa a'ij ti tihua'utá'ixaa í Jesús. A'íj mú jín rí'i tiú'uruu í mej jín ra'utámua'aree a'ij ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i.

¹⁴ Tí'ij teja'uré'ene a'atzaj mej pua'a racua'ani, naími'i mú ja'utéjei á vejl'i meesa jetze, a'ájna í Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. ¹⁵ Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jeíhua nu huápi'i raxí'eve'eca'a nej mú'ejmi jamuan amuacaícan tiú'ucua'ani, nej caí xi rajpuaíjtzí, tej ti naími'i ra'utámua'aree tel'ájna jime'e í ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

¹⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaa'te'e, canu hui ché'e ja'anáj ráacua'ani í pan ajta caí nain araúrasten a'ájna xicájra'a Dios ti jetzen nain jín huateúra'ate'esin íyén chaanaca japua.

¹⁷⁻¹⁸ Aj pu i rájti í taasa. Tí'ij i rí'i tiraatá'a í Dios jemi, aj pu i hua'utajájni. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ye'ecui, setá'aj huará'ujaanten, a'iné ayée nu tejá'amua'ixaa'te'e nej caí ché'e ja'anáj ra'antí'isin í já'ara'a ti uuva jetze airámi'yeca'a, ajta caí yen huatasej're'en ja'anáj ti Dios tiu'uta'ájta íyén chaanaca japua.

¹⁹ Tí'ij i raati'í'i í pan. Tí'ij i ajtahua'a pu rí'i tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antí-taaraxi í pan. Aj pu i hua'utá'í'ipi'i. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu huataújmu'a'a í pan. A'li pu a'íin pú'een í netévira'a í nej jín á'amujapua huaniú. Ayee xu huárini sej si ra'utámua'aree a'ij nej huárini.

²⁰Matí'ij meri tiu'ucuá'a, ayée pu che'atá na'a huaríj. A'íi pu ra'ajjáj í taasa. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna i taasa tzajta'a tu'urájmuua, ayée pu huataújmuua í niuucari tí jíme'en Dios jécua jín te'ataújratiiri'i tí amua'irájtuaani. Neajta inee, nu'uri raatasejratata'a tí ayén tí'ayajna a'íjna jíme'e í nexuure'e nej ra'iráxire'esin mú'ejmi jetze me'ecan.

²¹Ajta a'íin í ja'ati tí avíitzi jín tiu'utátuiire'esin ineetzi, a'íi pu hui ajta yé seijre'e neetzi jamuan iiyencuí meesa japua. ²²Ayee pu tí'ineruuren ineetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, a'íj tí tiú'uxi'epi'íntari'ihuaca'a. Aru ché'e huataújxiemiste'en a'íjna tí neetzi jíme'en tiu'utátuiire'esin avíitzi jíme'e.

²³Majta a'íime í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, ayée mú' te'utéjhuii mej huataúrihua'u me'íjna jíme'e ja'ati tí a'íin pú'een tí ayén rini.

**A'ataqui máaj a'íin
pú'een í tí ruxe'leve'e**

²⁴Matí'ij mi majta miyen autéjhuii mej huataúrihua'u maújjaaxiíevi'lira me'íjna jíme'e ja'ati tí nu'u jaítze'e ruxe'leve'e. ²⁵Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íime í mej rey jín títeté'u'upu'u huá'a tzajta'a í mej ca'í Israél é'eme'ecan, a'íi mú' ca'anéjri jín tihuá'ajjte'e. Ajta a'íime í mej miyen tihuá'ajjte'e, ayée mú' tiú'ujxaa yee rí'i mú' tí'itexá'apuai.

²⁶'Aru mú'een, caxu siyen éene'e xá'a-ju'un matíj a'íime, sino ayée xu'u éene'e xá'ara'ani. A'íin í ja'ati tí jaítze'e ruxe'leve'e mú'ejmi jemi, ché'e a'íin ayén éene'e á'ara'ani tíj tí jaítze'e pa'ari'i. Ajta a'íin hui tí tí'ajta, ché'e ayén éene'e tíj a'íjna tí tí'ivaire'e.

²⁷'Casi'i, ¿a'ataani jaítze'e ve'ecán jín tí'itéjvee? ¿Ni a'íjna tí á' vejlí'i a'uré'e-huiixi a'utí meesa a'utéjvee, na'ari a'íjna

í tí tí'ijmin? ¿Ni neca'í ne'íin pú'een inee i nej jaítze'e ve'ecán jín, i nej yé vejlí'i huaré'eca'a íiye í meesa a'utéjvee? Mí neajta inee, yé nu' seijre'e a'amua jamuan nej ni tejamuamín mú'ejmi.

²⁸'Seajta mú'een, mú'een xu se'íin pú'een í sej tí'ij pí na'a yé huaté'uu neetzi jemi í nej rajpuaíjtzi. ²⁹Neajta nu tejá'amua'íjcate'e mú'ejmi, sej si tiu'uta'ajta a'íné a'íjna í niyá'upua pu'uri ayén tinaa'íjca ineetzi nej ni tiu'uta'ajta.

³⁰'Ayee nu hui tejá'amua'íjcate'e sej si siyen tiú'ucua'ani, seajta huayé'en í meesa a'utéjvee neetzi jamuan a'ájna xicájra'an ne jetzen yé ve'ecánejsin nej ni tiu'uta'ajta íiyen chaanaca japua. Mú'een xu a'ujrá'ase japuan í ípuari sej si huá'axijte'en a'íimej í teitejra'a í mej majta Israél jetze huanéj, í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Jesús ayén
tiraata'ixaa í Pedro tíjín:
“Huaíca pej naatéehua'ita”**

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹Aj pu i a'íjna í Jesús ayén tiraata'ixaa í Pedro tíjín:

—Simón, Simón, a'íjna í tiyaaru'u tí i'i Satanás, a'íi pu raatáhua'u tí Dios raatá'an tí i tiu'utése'en tí muaaté-mua'itin pej pi mé núurieeni.

³²'Aru inee, ayée nu hui raatáhua'u mú'eeetzi jíme'e í Dios jemi pej pi ca'í auté'ítzen pe'íjna jíme'e pej ná'astijre'e ineetzi. Neajta niyen tí'imua'ajjte'e. Patí'ij rí'i huarín mua'a tzajta'a, patá'aj pajtáhua'a na'ará'astijre'en. Ayee pej huárini. Patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an a'ihuáamuua'a.

³³Ajta a'íin í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, nu'uri niyen ahuánca'ane nej mú'eeetzi jamuan

aiteánami'ihua na'ari nej huámi'ini mú'etzi jamuan.

³⁴ Ajta Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Pedro, ayée nu hui tí'imua'ixaate'e, tí'ij caí xi huajíjhua í tecuaara'i, huaíca pej piyen tina'avé'avaata tijín capej nemua'ate.

Pu'uri nu'u ajteáxiireca'a í ti nu'u puajtzi raatá'asin a'íjna í Jesús

³⁵ Aj pu i Jesús ayén tihua'u-tal'ihua'uri'i tijín:

—¿Ni caí ti'títj tejamuá'aturaate'eca'a netí'ij amuaata'iteca'a sej siyen a'ucíjxi'in, sej caí ca'aní anpiín, seajta caí ti'títj anú'a'in, sej tumin tzajta'an ucá'an, sej seajta caí ajtáca'acaimé'e?

Ayee mú tiu'utaniú tijín:

—Capu ti'títj auteájturaa.

³⁶ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ari íjii, ti pua'a piyen rájcha'íi a'íjna í ca'aní, patá'aj ra'anpiín, na'ari pajta pe'íjna í pej tzajta'an tumin ucá'an. Tí pua'a pecaí sejí tícha'íi í chun, xantaaru'u mej rájcha'íi, ayée pej huárini. Patá'aj ráatuaani í á'aciixu pej pi sejí chun huánanan í tumin jime'e.

³⁷ Ayee pu té'eyu'usi'i tijín: “Ayee pu hui tihua'amitíejte'eca'a tijín a'ii pu a'íin pú'een sejí ti a'ij pua'a tí'itevij.” Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ruxe'eve'e ti ayén che'atá na'a te'araúrusten ineetzi jemi. Jee xaa ne'u, a'íjna ti ayén té'eyu'usi'i ineetzi jime'e, pu'uri tímua'a araúrustejsin. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁸ Majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraata'ixaa tijín:

—Casi'i, tavástar'a, hua'apua pu yee tí'iseijre'e í chun.

Ayee pu i ayén tiu'utaniú tijín:

—Amí pu'u tí'icí'ipe.

Tí'ij nu'u Jesús huatéeniu a'ujna já'ahua'a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu i huirájraa í Jesús. Tí'ij i a'uun a'ará'a a'ájna a'u ti é'e'aseca í jirí jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Aceituunajemi. Majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú majta a'ucíj jamuan. ⁴⁰ Tí'ij a'uun a'ará'a, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj siyen huatéjniuuni sej si caí auté'itzen ti'títj jime'e.

⁴¹ Tí'ij i a'uun huaja'uteájtuaa, a'atzu pu imuá á a'ure'enée a'achú cumu a'atzu imuá pu e'eráava'itzi í tetej ti pua'a ja'ati raatárieni. A'uu pu títunutaca'a. Tí'ij i raatáhuauu í Dios jemi. ⁴² Ayen tijín:

—Niyá'upua, ayée nu tí'imuahavii, ti pua'a mua'aráanajche pej naatá'an nej ni caí niyen tirajpua'itzi ná'ara'ani. Aru ché'e ayén tiú'urini a'ij pej mú'ee tí'ijxe'eve'e. Ché'e hui caí ayén teja'ur'é'enineica'a a'ij nej nee tí'ijxe'eve'e. —Ayee pu tiraatáhuaviiri'i.

⁴³ Aj pu i sejí jemin huatasejre ti ta japua tí'ivaire'e. A'íi pu ca'aníjra'a raatá'a. ⁴⁴ Ajta a'íin í Jesús, jéjhua pu tí'itesee'eca'a. A'íj pu jín, jaítze'e huatéeniu. Jé'ecan pu taíxi'eca'a. Ayee pu seijre'eca'a xiee tíj xúure'e á e'erájtzune á chuaata'a.

⁴⁵ Tí'ij i ájchee a'u ti e'leténiuusime'e, tí'ij i a'ur'é'ene a'u mej a'ij é'ene'e a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Mu'uri cu'utzuca'a a'liné jéjhua mú cua'anaca'a me'íjna jime'e mej ruxieemíjte'e. ⁴⁶ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné sej si cu'utzuz? Xá'ajhuiixí'i, seajta huatéjniuuni ti ij caí ti'títj a'amua japua rájveti, sej si caí auteáturan í Dios jemi.

Matí'ij nu'u ya'ujáj me'íjna í Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr.
14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Aúche'e pu tixájtaca'a í Jesús, matí'ij jeíhua teite e'iré'ene. Ajta a'íin ti ayén ántehuaa tíjín Judás, ti ajta huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íi pu amuacaí huamé'ecaa. Aj pu i ajteáxiireca'a ti ij ru'itépí'itzen a'íjna í Jesús. ⁴⁸ Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tiraata'íhua'urí'i tíjín:

—Judás, ni piyen tinu'itépí'itze'esin pej pi neetzi jime'e tiu'utátuiire'en in-eetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

⁴⁹ Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'u-jujhua'ane'e, matí'ij raasej a'ij ti tí'ití'rijcaa, matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, ¿ni tiyen huárini tej hua'utévajxi'in tel'ijna jime'e í tí'itachun?

⁵⁰ Ajta sej ti Jesús jamuan á'uche'e-cane'e, a'íi pu ra'ajtéevajxi a'íjna ti ravaire'e a'íjna ti tí'ajta u teyujta'a. Ra'ajtasíjcheca'a í naxaira'an, ruri'iríin-ta'an ti ra'ajtánaxaíica'a.

⁵¹ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Caxu ché'e siyen raruure.

Aj pu i Jesús ra'ajtamuaríej a'íjna í naxaira'an jetze. Ajta tiráahuaa. ⁵² Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ajta u teyujta'a, ajta í mej tihuá'ajjte'e í mej tí'icha'íi u teyujta'a, ajta a'ímej í huá'a vaujsi, naíjmi'i matíj mena'a mej jemin e'iré'ene. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni qui nahua'ari ne'ín pú'een sej si siyen mú'een mú' a'uvé'uju'un sej chun tiu'í'isime'en, seajta ciyej? ⁵³ Tí'ij pí' na'a nain xicaj tzajta'a, a'úu nu hui a'utevéé ná'aye'i a'u ti e'eráyaujta'a u teyujta'a mú'ejmi jemi. Seajta mú'een, caxu ja'anáj naateeví'i. Ari íjii xu xaa

siyen neruure a'iné ayée pu tejamuacá'íi ti a'amua jetze huá'raa a'íjna ti tí'ajta tíca'amiste'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

**Tí'ij nu'u Pedro
raavé'avaataca'a a'íjna í Jesús**

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54,
66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Matí'ij mi raatéevi'i. Aj mú mi ya'uví'iti. A'uu mú ya'uré'eneijte a'u ti é'eche a'íjna ti nain jín antiújmua'aree u teyujta'a. Ajta a'íin Pedro, a'atzu pu imuá rá'asijme'e. ⁵⁵ Matí'ij mi aúunai a'ájna já'ita'a ti e'eráyaujta'a u teyujta'a. Aj mú mi atéráaseajraa. Ajta a'íjna í Pedro, a'íi pu huá'a jamuan a'ujyeíjxi. ⁵⁶ Tí'ij a'íin í'íta'a ti tí'livaire'e, a'íi pu raasej ti a'uun á'ajcatii a'u ti á'ataa. Tí'ij temua'a raasej, aj pu i ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Amíjna mi teáata'a, amíi pu ajta jamuan á'uche'ecane'e.

⁵⁷ Ajta a'íin Pedro, ayée pu tiu'utéhua'itaca'a tíjín:

—Í'íta'a, canu ramua'ate.

⁵⁸ A'atzu a'ateevi'i, ajtahua'a sej raasej. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna tíjín:

—Mú'ee pe pajta huá'a jetze ajtéme'ecan.

Ajta a'íin í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Hoombi xaa, canu xaa ne'u.

⁵⁹ Tí'ij sej hora teuumé'eca, ajtahua'a sej ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna ti amín a'íin pú'een sej ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'iné Galilea pu é'eme'ecan.

⁶⁰ Ajta a'íin í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Hoombi xaa, capu a'ij tiná'amitie-jte'e a'ij pej tí'ixa.

Tí'ij auj ayén tí'ixajta'a, tí'ij i hua-jíjhuaca'a í tecuara'a'i.

⁶¹ Ajta a'ñin í tavástarala, a'ñi pu pí a'uré'eve. Aj pu i ra'aráseij a'ñina í Pedro. Ajta a'ñi pu ra'utámua'areeri'í a'ij ti tavástarala tiraata'ixaa yee t'í'ij caí xi huajj'jhuán í tecuara'í, huaíca pej piyen tina'avé'avaata t'í'ij capej nemua'ate.

⁶² T'í'ij í Pedro huirá'jraa á pua'acié. Aj pu í tiujye'nejraa huá'pi'í. A'ij pu pua'a té'ujmua'ajcaa.

Mat'í'ij nu'u mi ra'utéxiehuari'iri'í me'í'jna í Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'ñime í mej racha'íica'a, a'ñi mú auté'jhuii mej ra'utéxiehuari'í, majta raatévajxi me'í'jna í Jesús. ⁶⁴ Mat'í'ij mi ra'utají'icie á j'i'iseáara'an jetze. Aj mú mi ca'anéeri jín raata'í'huauri'í t'í'ijn:

—Huataxáj yee a'atani muaatévajxi.

⁶⁵ Majta jé'huua mú ra'utéxiehuari'ir-í'í me'í'jna jime'e ti a'ij pua'a 'een.

Mat'í'ij nu'u mi á ya'uré'eneijte a'í'imej jemi í rujuéesistemua'a

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ T'í'ij huateapuá'areca'a, naími'í mú tiú'jseij, í huá'avaujsimua'a, majta í mej t'í'ajta u teyujta'a, majta a'ñime í mej t'í'imua'ataca í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a. Majta á ya'uví'iti huá'a jemi í rujuéesi.

⁶⁷ Ayee mú tiraata'ixaa t'í'ijn:

—Patá'aj taatá'ixaate'en ti pua'a mú'ee pe pe'ín pú'een í ti Dios án muaja'ujyé'jtza í ipuari japua nusu pecáí.

T'í'ij í Jesús ayén tiu'utaniú t'í'ijn:

—Tí pua'a niyen tejámuaatá'ixaate'en yee: “Nee nu ne'ín pú'een”, caxu mú'een ná'antzaahuat'esin. ⁶⁸ Ajta ti pua'a niyen tejámuaata'í'huua'u yee: “¿A'ataani nej pírici inee?, caxu mú'een, a'atzu huatániusin.”

⁶⁹ Silu í'jii ti yú auca'it'í a'ame, inee nej neajta huá'a jetze airáne í teite, a'lú nu

hui a'ujcaí na'ame a'ujna ri'írínta'an í Dios ti nain jín antiú'jmua'aree.

⁷⁰ Naími'í mú miyen tiraata'í'huauri'í t'í'ijn:

—¿Ni pe'ín pú'een yaujra'an í Dios?

Ajta a'ñin í Jesús, ayée pu tiu'utaniú t'í'ijn:

—Ayee pu ti'ayajna, nee nu ne'ín pú'een a'ij sej tiu'utaxájtaca'a.

⁷¹ Mat'í'ij mi miyen tiu'utaú'ixaa t'í'ijn:

—¿T'í'itáni má'aj a'ij tet'í'ixe'leve' í tej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en ti'it'í'ij jime'e? Tu'uri ne'u hui ráanamujri'í a'ij ti amín tiu'utaxájtaca'a.

A'í'jna í Jesús, ajta a'í'jna í Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Mat'í'ij mi naími'í á'jhuiixi í mej me'uun e'etiú'jseire'eca'a. Mat'í'ij mi ya'uví'iti me'í'jna í Jesús a'í'jna jemi í Pilato. ² Mat'í'ij mi auté'jhuii mej ti'it'í'ij jín jetzen te'ujpuá'ajte'en. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a t'í'ijn:

—Ayee tu hui ráamua'areeri'í ti amín ca'aní'jraa hua'atá'aca í teite mej mi huaténe'use'en í gobierno jemi. Capu hua'utá'asin a'í'jna í Jesús mej tiraanáj-chite'en í César í ti huá'ajijve'e. A'ñi pu hui ajta ayén tihuá'ixaate'e t'í'ijn amí pu a'ñin pú'een í ti Dios án ye'ujyé'jtza í ipuari japua, ti ajta rey jime'e ti'it'í'ijvee. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a í teite.

³ T'í'ij í Pilato ayén tiraata'í'huauri'í t'í'ijn:

—¿Ni pe'ín pú'een í pej Rey jime'e ti'it'í'ijvee a'í'imej jemi í mej Israel jetze ajtéme'ecan?

Ajta a'ñin í Jesús, ayée pu tiu'utaniú t'í'ijn:

—Jee, nee nu ne'ín pú'een í pej raxa.

⁴ T'í'ij í Pilato ayén tihua'utá'ixaa a'í'imej í mej t'í'ajta u teyujta'a, ajta a'í'imej í mej me'uun ajteá'ixi'eca'a t'í'ijn:

—Capu a'ij ná'amit'í'ijte'e ti'it'í'ij ti jín auteájturaa í nej jín ra'uxá'jte'en.

⁵ Majta a'ñime, ca'anín mú jín miyen tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Jeñhua pu hui ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi já'ita'a a'utáciine. A'uu pu hui a'utéjche ti ayén rijsca ájtepua Galilea. Ajta áiyen, a'u ti hui ve'eráne ayujna.

A'ñina í Jesús, ajta a'ñina í Heródes

⁶ Ajta a'ñin Pilato, t'íj ayén tiráana-muajri'i, ayée pu tihua'uta'ñhua'uri'i tijn:

—¿Ni qui a'ñin Jesús a'únna é'eme'e-can u Galilea?

⁷ T'íj Pilato ayén ráamua'areeri'i tijn a'ñi pu Heródes a'uun tejé'ajta a'u ti Jesús é'eme'ecan, aj pu i hua'uta'a'ij mej rá'anvi'tin jemin a'ñina í Heródes, í ti rey jín ti'itjvee. A'ñi pu ajta a'ajná'imua a'uun a'uteveeca'a u Jerusalén.

⁸ Ajta a'ñin Heródes, jeñhua pu hu-ataújtemua'ave t'íj raasej a'ñina í Jesús, a'iné pu'uri a'ateevi'i ti raseijrami'ica'a. Ayee pu t'íjxe'leve'eca'a ti a'ñin Jesús ti'itj jín ayén huárini ti huápi'i rux-e'leve'e a'iné pu'uri jeñhua ramua'areere-ca'a a'ij ti a'ñin ti'itj huáruu a'ñina í Jesús.

⁹ Jéñhua pu t'í'ira'ihua'uraca'a. Ajta a'ñin Jesús, capu a'atzu huataniú. ¹⁰ Majta a'ñime í mej t'í'ajta teyujta'a, majta a'ñime í mej t'í'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, a'úu mú vejli'i jemin huaté'uuca'a. Ca'anín mú jín t'í'ixajtzi'iraca'a. ¹¹ Ajta a'ñin í Heródes, majta a'ñime í xantaaru'u í ti tihuá'ajte'e, mat'íj miyen tihuá'una-muajri'i, mat'íj mi autéjhuii mej miyen tiraatze'jrajmua'an. Majta ra'utéxiee-huari'iri'i me'ñina í Jesús. Mat'íj mi cix-uri ru'ucáachejte, huá'a cixu í mej jamuan t'í'ajta í Heródes. Mat'íj mi hua'uta'a'ij mej mi majtáhua'a rá'anvi'tin í Pilato jemi.

¹² A'ájna xicájra'a jetze, a'ñi mú ru'amiigustemua'a muá'araa a'ñina

í Pilato, ajta a'ñina í Heródes. T'íj caí xi ayén tiuju'urj, maúche'e mú tiújcha'ñire'eca'a.

Mat'íj nu'u mi ra'uxjite me'ñina Jesús me'ñina jime'e ti nu'u huámi'ini

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;

Jn. 18:39–19:16)

¹³ Ajta a'ñin Pilato hua'utajé a'ñimej í mej t'í'ajta u teyujta'a, ajta a'ñimej í mej tihuá'ajte'e í teite, ajta a'ñimej í teite.

¹⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Set'íj siyen yee ru'vevé'eneijte semíjna ineetzi jemi, ayée xu se'ñina jín jetzen t'í'ijpua'ajte'e yee a'ñi pu ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi já'ita'a a'utáciine. Nu'uri tiraata'ñhua'uri'i, mú'een xu neseíracaca'a. Mi ajta, capu a'ij ná'amitiejte'e ti'itj ti jín auteájturaa í sej jín jetzen t'í'ijpua'ajte'e. ¹⁵ Capu ajta a'ij tirá'amitiejte'e a'ñina í Heródes a'iné a'ñi pu ajtahuua'a mú ye'uta'íteca'a itejmi jemi.

'A'ij xu hui jín seri ramua'aree ti caí ayén tiraavjite'e ti amín huámi'ini, a'iné capu ti'itj jín auteájturaa. ¹⁶ A'ij nu hui jín inee pua'jtzzi raatá'asin nemíjna. Neajta rá'axijte'en. Net'íj ni raateátuaasin nicu. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ñina í Pilato.

¹⁷ Ayee mú t'í'ijri'irejca'a mej se'j hu-atátuaani í mej aiteánami'i a'ájna mat'íj t'í'iyestehua'a. ¹⁸ Majta a'ñime í teite, naími'i mú miyen titeetejñhuajraa tijn:

—Miche'e hui rá'anvi'tin amíjna mi teáata'a, pej pi Barrabás huatátuaani itejmi jemi.

¹⁹ (A'ájna í Barrabás, ayée mú 'éen jín ra'íteána a'iné ca'aníjra'a pu hua'utá'a í teite Jerusalén mej é'echejca'a mej mi huateújne'usi'ite'en. A'ñi pu ajta a'ñin pú'een se'j í ti t'í'itecui'ica.)

²⁰ Ajta a'ñin Pilato, aúche'e pu raxí'leve'eca'a ti raatátuaani a'ñina í Jesús. A'ij pu jín, ajtahuua'a pu

ayén tihuá'ajee ti ij ráamua'aree a'ij mej tí'ijxe'leve'eca'a í teite. ²¹ Majta a'íime í teite, majtáhua'a mú miyen titeetejihuajraa tíjín:

—Patá'aj hui rá'utatan, patá'aj rá'utatan.

²² Hua'ca pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jime'e? ¿Tí'itájni a'ij huáruu ti a'ij pua'a 'een? Capu hui a'ij ná'amitiejte'e tí'itáj ti jín auteájturaa ti ij ayén raavíjte'e ti huámi'ini amíjna. A'íj nu hui jín miyen nena'a rini. Puafítzi nu'u raatá'asin. Neajta raateátuaasin.

²³ Majta a'íime í teite máaj mú jaítze'e ca'anín jín huajíhuaca'a. Majtáhua'a miyen tiraata'aíj ti rá'utatan. Matí'ij mi tiu'umuá'iti me'íjna jime'e í mej jeíhua tejíhuajme'eca'a. ²⁴ Aj pu i Pilato raaxí'epi'intare ti ayén huaríj a'ij mej tí'ijxe'leve'eca'a í teite. ²⁵ Tí'ij i raatátuaa a'íjna í mej ra'iteána a'íjna jime'e ti ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi hu-ateújne'usi'ite'en, ti ajta tí'itecui'ica. A'ii pu a'íin pú'een í mej rájhuaviiri'í í teite. Ajta a'íin í Pilato, a'íi pu tiu'utátui í Jesús mej mi miyen ráaruuren a'ij mej tí'ijxe'leve'eca'a í teite.

Matí'ij nu'u mi rá'utatai me'íjna í Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Matí'ij mi ya'ujáj. Aa mú ya'ujáasime'eca, matí'ij seíj huatéevi'í ti ayén ántehuaa tíjín Simón ti Cirene é'eme'ecan. A'uu pu 'ítzitá e'eráará'a ti i a'uun Jerusalén a'uteároute. Matí'ij mi ru'uhuatéechuite í cúruu ti ij rá'anchueni. Meraata'aíj ti ráachuisime'en cujta'an í Jesús.

²⁷ Jéíhua mú teite huajú'ucaa huá'a cujta'a. Mu'íití í 'uuca, jeíhua mú ruxieemíjte'eca'a, mua'antiujyeíne'e mú maaajú'ucaa a'íjna jemi.

²⁸⁻²⁹ Aj pu i Jesús pí a'uré'leve. Ayece pu tihuá'ixaa tíjín:

—Mú'een 'uuca, mi sej huá'ayauj-mua'a pú'een a'íime í mej Jerusalén a'uchéjme, caxu neetzi jín ruyeine, sino rujímuua'a sehuaújyeinixi'í mú'ejmi jime'e, seajta se'ímej jime'e í ruyauj-mua'a a'iné aj pu hui teja'uré'enejsin a'íjna í xicájra'a sej jetzen siyen tiu'utaxájta yee: “Dios pu rí'í tihua'utá'a a'ímej í mej caí ja'anáj tiyaúumua'a muá'araa, majta a'ímej í mej caí ja'anáj tí'iríi huá'a jetze huataseíjre, majta a'ímej í mej caí ja'anáj huá'utzii í huá'ayaujmuua'a.”

³⁰ 'A'ájna xicájra'an jetze, ayée mú hui rini í teite. A'íi mú tiraatá'ixaate'esin í jírí tíjín: “Patá'aj téjmi japua rájveti.” Majta miyen che'atá mena'a tiraatá'ixaate'esin a'íjna í jírí áa ti huacaíjme tíjín: “Patá'aj taaté'avaa.”

³¹ 'Tí'í pua'a niyen tirajpuaíjtzi ne'íjna jime'e nej caí tí'itáj jín auteájturaa, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e mej miyen tirajpuaíjtzi muá'aju'un a'íime í mej xaa tí'itáj jín auteájturaa? Huápi'í mú hui rajpuaíjtzi muá'aju'un xaa ne'u. —Ayece pu tihua'utá'ixaa.

³² Majta seica mú huajájpuaajme'e mej mi me'uun huá'utatan jamuan í Jesús. A'íime í mej hua'apua, a'íi mú a'íin pú'een í mej xaa a'ij pua'a tí'irujca.

³³ Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Mí'ichímu'uta. A'íi mú rá'utatai jamuan í mej a'ij pua'a tí'irujca. Seíj mú aúutatai ri'iríinta'an pújme'en í Jesús. Majta í seíj, a'íi mú rá'utatai úutata'an pújme'en.

³⁴ Tí'ij i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Niyá'upua, patá'aj hui tihua'utá'uuni'í a'iné camu ramua'aree a'ij mej rici.

Majta a'íime í xantaaru'u, a'íi mú huáhuajcaca'a mej tetej a'ucáahua'axin mej mi ráamua'aree ja'ati ti raci'iti í cíixure'ara'an í Jesús. ³⁵ Majta a'íime í teite, a'úu mú a'uté'uu mejseíiraca'a. Majta a'íime í mej tihuá'ajte'e, a'íi mú majta

ra'utéxieehuari'iri'i. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amí pu seica japua huaniú. Ché'e hui amín rujapua huániuuni, ti pua'a hui ayén ti'ayajna ti amín a'fín pú'een Dios ti ra'antíhua'u, a'fjna Dios ti án ya'u-jyeíjtza í ipuari japua.

³⁶ Majta a'fime í xantaaru'u mua'a-jteáxiireca'a, majta ra'utéxieehuari'iri'i. A'fí mú majta raatanéste í viinu ti antzináj ti ra'antiyé'en. ³⁷ Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Tí pua'a Rey jime'e pej ti'itéveeca'a a'fimej jemi í mej Israel jetze ajtémecan, patá'aj á japua huániuuni.

³⁸ Majta taabla ti'itíj mú aúutatai a'u ti á'ujmu'u í Jesús. Ayee pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'fjna jetze í taabla tijín: “A'ii pu a'fín pú'een í hua'aRey a'fime í mej Israel jetze ajtémecan”.

³⁹ Ajta seíj í mej hua'apua í ti a'ij pua'a tí'ijri'irejca'a, aj pu á'atataihuaca'a. A'fí pu ayén a'ij pua'a tiraataxájtaca'a. Ayen tijín:

—¿Ni pecaí pe'ín pú'een a'fjna ti Dios án mua'ujyeyjtza í ipuari japua? Patá'aj á japua huániuuni, pajta téjmi japua.

⁴⁰ Ajta í seíj ti a'ij pua'a tí'ijri'irejca'a, ti ajta á'atataihuaca'a, a'fí pu ra'ajté'axi tijín:

—¿Ni hui pecaí rá'atése'e í Dios? Casi'i, ayée pej che'atá pena'a tira-puaíftzi tíf amíjna. ⁴¹ Ayee pu hui tiraavíjte'e tej tiyen tirajpuaíjtzi a'iné pu'uri taací'i a'ij ti tiraavíjte'e a'fjna jime'e a'ij tej ti'itíj huáruu. Ajta amín, capu ti'itíj jín auteájturaa.

⁴² Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'fjna í Jesús tijín:

—Jesús, patá'aj na'utámua'aree a'ájna xicáara'an pej jetzen autéchesin pej tiu'uta'ájtza.

⁴³ Ajta a'fín í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Ayee nu hui tí'imua'ixaate'e tzáahu-atí'ira'a jime'e, íjii, mú'ee pe pe'uun

a'utevéé pua'amé neetzi jamuan a'u ti Dios rí'i timuaatá'asin. —Ayee pu tiraata'ixaa a'fjna í Jesús.

Tí'ij nu'u cui'i huamí'i a'fjna í Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr.

15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Tí'ij ari teumé'eca a'atjaz tacuarixpua, aj pu i nainjapua huateática'areca'a í chuej japua. Ayee pu á'atee a'achú cumu huaíca hora ti ayén 'eene'e, a'iné a'fjna xicaj a'umí'i. Capu i ché'e huáneeri'icicaa. Ajta a'fín í cíxuri ti itzíjhua, ti ajta a'uun a'utaviviíjme'ecaa u teyujta'a, a'fí pu já'ita'a acasiújtza'anixi. ⁴⁶ Ca'anín pu jín huajíjhuaaca'a a'fjna í Jesús. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Mí pej niyá'upua, mú'etzi nu hu-atátuiire'esin í nexiejniu'uca.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i raatapuá'ajta'a ti tíyee'e.

⁴⁷ Ajta a'fín í xantaaru'u, ti anxíte tí'ai-jta, tí'ij raasej a'ij ti huaríj, aj pu i rí'i tiraatá'a í Dios. Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. A'fí pu rí'i tí'itevistaca'a.

⁴⁸ Majta a'fime í teite í mej ajteáxiireca'a me'újna mej mi tiú'umua'ariive'en, matí'ij raasej a'ij ti ti'ití huaríj, a'fí mú anteújtu'asixi án rúvaviitze'e me'fjna jime'e mej huataújxiemiste. Majta a'ucíj. ⁴⁹ Majta a'fime í mej ramua'ajcaa, majta a'fime í 'uuca í mej e'eráaci jamuan a'ujna u Galilea, a'fí mú a'imua' a'uté'uu mej seijraca'a a'ij ti ti'ití rici.

Matí'ij nu'u mi u ye'avá'ana

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Meenti seíj a'uun jé'esejre'eca'a ti ayén ántehuaa tijín José. A'ii pu a'fín pú'een seíj ti huá'a jetze ajtémecan í huá'a jueesi í mej huaícate

japuan tamuáamuata'a mej ará'ase. Rí'í pu tí'tevistaca'a a'íjna. Capu tí'tíj jín auteájturaa. ⁵¹ Ajta a'íin, capu ra'arána-jcheca'a a'ij mej tiraaxí'epi'intare, capu ajta rí'í raatá'a a'ij mej huaríj í seica í jueesi. A'uun pu é'eme'ecan a'íjna í José, chajta'a ti ayén téja'arájtéhuaa tíjín Ari-matea, ti ajta a'uun huatacá'a u Judea. Ajta a'íin José, a'íi pu rachú'eve'eca'a ja'anáj xicáara'an jetze Dios ti tiu'uta'áajta íyien chaanaca japua.

⁵² Tí'ij í a'uun á'ume í Pilato jemi. Ayee pu tiraatáhuaviiri'í ti a'íin Pilato raatátuiire'en í Jesús ti mi'ichi. ⁵³ Tí'ij jí ra'acájtí í cúruu jetze í tévira'a. Aj pu í saavana jín racá'ijcataca'a. Tí'ij jí a'uun a'uteájrupi a'u ti aúucun. Tí'ij jí yenu'uhuaré'etee a'u mej mauchén yau-ucú í jaj. Caxíi mú ja'anáj ja'ati me'uun utétuara'a. ⁵⁴ Pu'uri a'ájna pí'tí'irijcaa a'ájna xicájra'a mej jetzen rí'í ruruuren. Ajta pu'uri tén teja'uré'enejsime'e a'ájna xicájra'an mej jetzen ruse'upi.

⁵⁵ Majta a'íime í 'uuca, í mej me'uun e'eráaci u Galilea jamuan í Jesús, a'íi mú cujta'an huajú'ucca a'íjna í José. Matí'ij mi raasej a'u ti aúucun, majta a'u ti yá'uruu í mi'ichi. ⁵⁶ Matí'ij mi a'ucí í ruche. Aj mú mi rí'í ráaruu í tu'upi ti naa teáarí'e, majta í mej jín racápítijra. Majta á'iyen huaújse'upe a'ájna xicájra'an jetze a'ij ti tiú'ujxe'eve'e.

Tí'ij nu'u ajtahua'a a'itáaraa a'íjna í Jesús huá'a tzajta'a í mi'ichite

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Tí'ijta a'ájna teja'uré'ene í túj-ca'ari ta'amuájca i itieeri jetze. Íyie'e mu'u u á'uju'un me'íjna í 'uuca mej tejá'utíi í mej rí'í tiú'uruu í tu'upi ti naa teáarí'e. Matí'ij mi u á'uju'un a'u ti aúucun.

² Matí'ij mi me'uun a'ará'a. Aj mú mi raasej a'ujna ti aúucun ti pua'a ari te'entácuuni'i. Ajta a'íin í tetej í mej ra'itéjmua, pu'uri ja'ati u yé'enxíraca'a.

³ Matí'ij mi a'uun a'uteájrupi a'u ti aúucun. Aru camu ráateu í tévira'an í Jesús.

⁴ Majta mauj me'íjna jín tí'imua'ajca a'ij ti tí'tí huaríj a'íjna jime'e í mi'ichi, jíyie'itzi jín mú hua'apua huatasejre í teteca a'ímej jemi í 'uuca. Ayee mú cuaií-navi'in tí'títechejca'a. Ayee pu tí'itemastájye'icaa cumu mej témaxcava'ara'an. ⁵ Jé'ecan mú tiu'utátziin í 'uuca. A'íj mú jín tífunutaxi, majta aicaújtuxi. Majta a'íime í teteca, ayée mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné sej si 'een jín siyen rahuaahuau huá'a tzajta'a í mi'ichite seij ti ari ruuri? ⁶⁻⁷ Capu hui ye'e já'ahua'a, a'iné pu'uri ajtahua'a huatarúj. ¿Ni hui secaí ramua'aree a'ij ti tejámuaatá'ixaa tí'ij auj a'utéveeca'a mú'ejmi jemi a'ujna u Galilea yee ti ayén tiú'ujxe'eve'e mej tiu'utátuiire'en a'íjna ti huá'a jetze airáane í teite huá'a jemi í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi mej mi rá'utatan? Ajta yee huaíca xicaj tzajta'a pu ajtahua'a nu'u huatarújsin. —A'íi mú teteca miyen tihua'utá'ixaa.

⁸ Majta a'íime í 'uuca, aj mú mi ra'utámua'areeri'í a'ij ti tihua'utá'ixaa. ⁹ Matí'ij mi huiráaci a'u ti aúucun. Matí'ij mi a'ucíj ruche. Aj mú hua'utá'ixa a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan seij ará'ase, ajta í seica. Nain mú hua'utá'ixa a'ij mej tí'itíj tiu'uséij.

¹⁰ A'íime í 'uuca, a'íi mú a'íin pú'een, í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta a'íin í Juana, ajtahua'a seij í María ti náana-jra'an pú'een a'íjna í Jacobo, majta seica í 'uuca. A'íi mú miyen tihua'utá'ixaa a'ímej í mej Jesús hua'antíhuau.

¹¹ Mí ajta caí a'íime, camu huá'antzahua í 'uuca a'iné capu a'ij tihua'ámitie-jte'eca'a a'ij mej tiu'utaxájtaca'a.

¹² Ajta a'íin Pedro, a'íi pu ájchee Tí'ij jí a'utiéecheraa a'ájna a'u ti aúucun. Tí'ij í a'uteájrupi. Tí'ij jí aicaújtutzi, tí'ij cíxuri tiu'uséij. Aa pu rujíimua'a tí'ijpi-ica'a á chuaata'a. Tí'ij jí á'uraa. Jéihua

pu tí'imua'ajca í ru tzajta'a a'ij tí ti'tít' huaríj.

**A'ájna nu'u já'ahua'a juye
jetze Emaús tí a'uré'enine'i**

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicájra'a jetze, mé hua'apua í mej huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'úu mú aujú'ucaa chajta'a tí ayén téja'arájte-huaa tíjín Emaús. A'atzu pu a'ímuá píte-já'aricí a'ujna u Jerusalén, a'achú cumu tamuámuata'a kilómetros. ¹⁴ Ayee mú tiu'uxájtajme'e nain a'ij tí ti'tít' huaríj. ¹⁵ Maúche'e mú tiu'uxáatajme'eca, majta tí'ihuaúrihuaurájme'e rujíimua'a, tí'ij a'íin Jesús ajteáxiireca'a tí 'ij huá'a jamuan huamé'en. ¹⁶ Aru capu hua'utá'a mej ráamua'ati.

¹⁷ Tí'ij í Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿Tí'itájni a'ij setiú'urixaate'e siyen huajú'un?

Matí'ij mi huatéhuiixi, mua'icauj-tutájme'e. ¹⁸ Ajta sejí tí ayén ántehuaa tíjín Cleofas, a'íi pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿Ni pecaí ramua'aree a'ij tí ti'tít' huaríj íjii ítejmi jemi? ¿Ni pecaí mú'ee pe'ín pú'een í pej huayé'i pena'a pej caí tí'tít' mua'aree a'ij tí ti'tít' taruure ítejmi?

¹⁹ Aj pu í ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjín:

—¿Tí'itáani a'ij huaríj?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'ájna jime'e í Jesús, Nazarét tí é'e-me'ecan. A'íi pu hui tí'ixaxa'ata'a í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e í Dios jetze me'ecan. Ajta jeíhua pu ayén tiú'uruu tí huápi'i ruxe'eve'e, mejseíracaa í teite. ²⁰ Majta a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a, majta a'íime í mej tí'ita'ajjte'e, a'íi mú hui Jesús tiu'utátui mej mi tiu'utá'an mej raajé'ica. Matí'ij mi rá'utatai.

²¹ Mí teajta iteen, ayée tu hui tí'ijxe'eve'eca'a tí a'íin pu'éene'e á'ame'enche'e tí tu'irájtuaani ítejmi í tej

Israél jetze ajtémecan. Pu'uri huaíca xicaj tejauume í mej rá'utatai.

²² Majta seica juuca í mej téjmi jetze ajtémecan, jeíhua mú a'ij pua'a te'utasejra. Ííye'e mú u a'atanéj a'u mej ye'avá'ana me'íjna í Jesús. ²³ Aru camu ráateu í mí'ichi. Matí'ij mi huaré'aci. Aj mú mi taata'ixaa tíjín seica mú huatasejre a'ímej jemi. A'íi mú nu'u me'ín pú'een í mej ta japua tí'ivaire'e. Ayee mú eeri'í tihua'utá'ixaa tí nu'u ari ajtahua'a huatarúj a'íjna í Jesús. ²⁴ Majta seica í mej ta jamuan á'ujujhua'an, a'íi mú majta u a'atanéj a'u mej ye'avá'ana. Ayee pu éene'e a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í 'uuca. Aru camu hui á'a ya'usej me'íjna í Jesús. —Ayee mú tiraata'ixaa a'íime í mej hua'apua.

²⁵ Ajta a'íin, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ij xu pua'a tité'ujmuajte mú'een.

Caxu a'ij tirájteuve mí ru tzajta'a sej si ca'anacan tirá'antzaahuate'en nain tíj na'a a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²⁶ ¿Ni caí ayén tiú'ujxe'eve'eca'a tí ij amuacaí ayén tirajpuaíitzi á'ara'ani a'íjna í tí ajta Dios a'án ya'ujyejtzta í ipuari japua, tí ij á'iyen te'enteárute a'íjna jime'e tí tiu'uta'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua, ajta nainjapua?

²⁷ Aj pu í ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús temua'a naa nain tíj na'a tí té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze a'íjna jime'e, tíj na'a tí a'íin ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta matíj mena'a í mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²⁸ Matí'ij meri á vejli'í aujú'ucaa a'ájna chajta'a a'u mej ará'aiixa, aúche'e pu huamé'ecaa a'íjna í Jesús, ayée pu cumu mú pu á'ayee a'umé'e a'ame. ²⁹ Ajta a'íime, jeíhua mú ca'aníjra'a raatá'a tí a'uun huateáturan. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj yé huateáturan téjmi jemi, a'iné pu'uri téchuijxari, ajta ari tén tética'ari.

Tí'ij i a'uun a'uteájrupi ti ij huá'a jamuan a'uun a'uteáturan. ³⁰Tí'ij i Jesús ayén huaríj tí'ij a'fín aúuca'atii huá'a jamuan á vejli'i meesa jetze. Tí'ij i raati'ípií í pan, ajta rí'í tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antítaaraxi í pan. Tí'ij i a'utéjche ti hua'uta'í'ipi'ite'en. ³¹Jíme'en pu'u hua'utá'í'ipi'i, aj mú mi raamuá'a. Aj pu i e'ehuaújpua'arixi mejseíraca'a.

³²Matí'ij mi miyen ti'itiúrihua'uri'i tíjín:

—¿Ni caí ú'utzunajca'a í taxiejniu'uca í ta tzajta'a, ajta ca'aníjra'a yú huatasejre u ta tzajta'a tí'ij a'fín tiu'uxájtajme'e ta jamuan í juye jetze, ti ayén tí'ita'ixaaate'ecaa a'ij ti huataújmua'a í ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze?

³³Matí'ij mi ájhuiixi. Ca'anacan mú huaré'aci u Jerusalén. A'uu mú huá'u-teu a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan seíj mej ará'ase, majta í seica í mej huá'a jamuan á'ujujhua'ane'e. Na'mi'i mú tiújseij me'újna. ³⁴Majta me'fjna í mej me'uun a'uté'uuca'a u Jerusalén, ayée mú tihua'utá'ixaa í mej hua'apua tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Tavástarala pu ajtahua'a a'itáara huá'a tzajta'a í mí'ichite. Ajta huatasejre jemin a'fjna í Simón.

³⁵Majta a'fime í mej hua'apua, a'fí mú tihua'utá'ixaa a'ij ti ti'tí huaríj matí'ij me'uun aujú'ucaa í juye jetze, ajta a'ij mej ye'í tiraamuá'a tí'ij a'fín ra'antítaaraxi í pan.

Tí'ij nu'u Jesús huatasejre a'ímej jemi í mej nu'u mauj jamuan á'ujujhua'ane'e ti auj ruurica'a amuacaícan

(Mt. 28:16-20; Mr.

16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Maúche'e mú ti'ixáataca'a me'fjna jime'e tí'ij a'fín Jesús huatasejre huá'a jemi. A'uu pu já'ita'a huatéechaxi. Aj pu i ayén tihua'utateújte tíjín:

—Ché'e huatéeputa'are í a'amua tzajta'a.

³⁷Jé'ecan mú huajíjxica'a. Majta tiu'utátziin a'iné ayée pu huá'asejrate'ecaa. Cu xiee mej cu mí'ichi seijra. ³⁸Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín a'ij pua'a amuaatá'a? ¿A'iné sej si caí xi té'atzaahuat'e?

³⁹Casi'i, i nemuajca'a jetze, ajta i ne'fíca jetze. Nee nu ne'ín pú'een. Setá'aj na'ajtamuári'en sej si siyen raasej. Sej ti mí'ichi, capu ayén nexí'ej ti'tihua'ira'a, capu ajta ayén nexí'ej ti'itécari. Xu'uri neseij nej xaa téhua'ira'a, neajta téjcarí. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

⁴⁰Tí'ij ayén tihua'utá'ixaa, aj pu i ayén tihua'utasejra í rumuájca'a jetze, ajta ru'fíca jetze. ⁴¹Majta a'fíme, camu xi rá'antzaahuat'e a'iné jehua mú a'ij pua'a yá'usejiraca'a, majta rútemua'ave'ecaa. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni secaí ti'itíj tícha'íi í nej ráacua'ani?

⁴²Matí'ij mi seíj raatá'a í hua'í ti huá'ijchi'i. ⁴³Tí'ij i ra'ancuré'echui. Aj pu i ráacua mejseíraca'a a'fíme. ⁴⁴Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejámuaatá'ixaa netí'ij a'amua jemi huacatii ti ayén ruxe'eve'eca'a ti nain jín te'araúrasten a'ij ti te'uyú'luxaca'a neetzi jime'e a'fjna í Moisés, majta a'fíme í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, ajta jetzen í tihuá'achuica.

⁴⁵ Aj pu i hua'utá'a mej mi yaú'itiée muá'ara'ani a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. ⁴⁶ Ayeé pu tihua'utá'ixaa tǐjǐn:

—Ayeé pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze nej nu'u niyen tirajpuaíitzi ná'ara'ani inee, i nej ne'ín pú'een í Círíistu'u ti Dios án neja'ujyeyǐtza í ipuari japua. Ajta nu'u hua'íca xicaj tzajta'a nu neajtahua'a aítára'ani huá'a tzajta'a í mi'ichite.

⁴⁷ 'Majta nu'u, nainjapua tihua'utá'ixaate'esin neniúucajtzee mej mi seicié tiú'umua'ati í Dios jemi ti ij a'íin tihua'utá'uuni'i. Ma'utéjhuijsin nu'u mej miyen tihua'utá'ixaate'en íiye mej Jerusalén a'uchéjme, majta méyee í mej a'ímuá antachéjme, majta méyee í mej seij chuéjra'a japua huachéjme, tǐj na'a í ti yen seijre'e íiyeen chaanaca japua nainjapua.

⁴⁸ 'Mú'een xu tihua'utá'ixaate'esin a'ij sej seri se'íjna jǐn tiu'uséj. ⁴⁹ Nee

nu u ya'uta'íti mú'ejmi jemi a'íjna ti niyá'upua jǐn te'ataújratziiri'i. Seajta mú'een, setá'aj siyen yen huaté'en íiyeen chajta'a ajta na'a caí huateáturan mú'ejmi jemi a'íjna ti júte'e e'icánejsin. A'íj xu jetzen araujca'anejsin. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tǐ'ij nu'u i a'íin Jesús tíraa u ta japua
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Tǐ'ij i a'íjna í Jesús huaja'uví'iti u já'ahua'a u Betania. Tǐ'ij i ajméjca'ataxi. Aj pu i rǐ'i tihua'utá'a í huá'a tzajta'a. ⁵¹ Tǐ'ij auj rǐ'i tihua'utá'asime'eca, a'úu pu huaja'uhua'áxi. Aj pu i júte'e tíraa. ⁵² Majta a'íime, a'úu mú raateána-jcheca'a. Jéihua mú huataújtemua'ave. Matǐ'ij mi a'ucǐj u Jerusalén. ⁵³ Tǐ'ij pí na'a, mú me'uun a'uté'uuca'a u teyujta'a mej mi rǐ'i tiraatá'an í Dios.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Juan jíme'en í Jesuciríistu'u

Í ti jín a'utéjche i yu'uxari

1 Ajmí'imua pu seijre'eca'a a'íjna í ti í niuucari. Ajta, a'íjna í niuucari, a'íí pu seijre'eca'a í Dios jemi. Ajta a'íí pu Dios pú'een'e a'íjna í niuucari. ²A'íí pu 'ajmí'imua seijre'eca'a í Dios jemi tí'ij caí xi mé'e já'ahua'aca'a í chaanaca. ³Nain t'ij na'a ti tí'seijre'e, a'íjna niuucari jetze pu ayén tiu'utasej're. A'íí pu í Dios, ajta a'íjna í niuucari, a'íí mú na'jmi'i tiú'utaahuaca'a t'ij pua'amé yen tí'seijre'e. Ajta, capu tí'it'ij ayén tí'seijre'e á'ame'enche'e ti pua'a caí a'íín niuucari ayén raatétaahuaca'a.

⁴T'ij na'a 'ajmí'imua ti yú e'iré'ene, a'íj pu jetze airáme'ecan a'íjna ti i'irúuri rusén jime'e. Ajta a'íj pu jín ayén tiú'uneeri'icica'a huá'a tzajta'a í teite a'íjna jime'e ti jín i'irúuri mej mi miyen tiráamua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi. ⁵Ajta a'íjna tej tiyen teajta ratamuá'a-mua tíjín tatzari, a'íí pu huanéeri'icí já'araa a'íme'j tzajta'a í teite í mej á'u-jujhua'ane'e tíca'amiste'e. Majta a'íime í mej miyen tíca'amiste'e á'ujujhua'ane'e, camu raayí'itihua'a mej ra'ujé'ica í tatzari ti huá'a tzajta'a huáneeri'icicaa.

⁶Sej pu ayén u a'uvé'emej ti Dios ayén ya'uta'íteca'a. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Juan. ⁷Ayee pu 'een jín u a'uvé'emej ti ij ayén a'íjna jín te'anxájta a'ij ti ari tí'ijmua'areereca'a a'íjna jime'e í ti i'í tatzari, mej mi naími'i miyen té'antzaahuate'en a'ij ti a'íín ayén tihuá'ixaate'e. ⁸Ajta a'íjna í Juan, capu a'íín pú'een'e í tatzari sino ayée pu'u 'een jín a'uvé'emej ti ij a'íjna jín tihua'utá'ixaate'en a'íjna jetze me'ecan a'íjna í tatzari. ⁹Ajta a'íín ti z'áahuati'ira'a jín tatzari pú'een, ti ajta huanéeri'icí á'aye'í huá'a tzajta'a í teite, a'achú mej pua'amé yen seijre'e, a'íí

pu mú a'uvé'eme'eca'a íiyen chaanaca japua.

¹⁰A'íí pu ayén huateájturaa íiyen chaanaca japua. Ajta, a'íí pu nain tiú'utaahuaca'a t'ij na'a ti yen chaanaca japuan tí'iseijre'e. Mí majta me'ín, í mej yen huachéejme'ecaa íiyen chaanaca japua, camu raamuá'a. ¹¹A'íí pu mú a'uvé'eme'eca'a, ajta a'íime jemi í rute'fetestemua'a huateájturaa. Majta a'íime, camu xaa ra'ancuré'evi'iti. ¹²Mí majta, seica mú xaa ra'ancuré'evi'iti a'íime í teitestemua'ame'en. Ajta a'íín, ayej tihua'utá'a a'ímej í mej rá'astijre ti 'ij ayén tihuá'uci'iti mej mi ya'ujmua'ame'en pu'éene'e muá'ara'ani í Dios, a'achú mej pua'améca. ¹³Majta a'íime, camu miyen teteca jetze airáme'ecan me'íjna jime'e ti teáata'a ayén tí'ijxe'eve'eca'a. Camu a'atzu xaa ne'u, sino ayée mu'u me'íjna jetze ajtémecan í Dios.

A'íí pu huateújtevístaca'a í niuucari

¹⁴Ajta a'íín í niuucari a'íí pu ayén huateújtevístaca'a. A'íí pu ajta itejmi jemi huateájturaa. Teen tu teajta tiyen raase'j te'íjna í ti jín rí'í tiraatá'a í Dios. Teen tu raase'j í ti jín Dios rí'í tiu'utá'a a'íjna jime'e ti a'íí na'a caj tí'iyajra'an í Dios. A'íí pu é'eme'ecan í ruyá'upua jemi. Nain pu jín rí'í titá'jcha'íica'a ruxí'evi'ira'a jime'e. Ajta, nain pu ayén z'áahuati'ira'a jín tiu'utaxájtaca'a. ¹⁵Ajta a'íín í Juan, ayée pu a'íjna jín tiu'utaxájtaca'a, ayén tí'ixáata tíjín:

—A'íí pu a'íín pú'een í nej jín neri tejamuá'ixaa yee a'íjna ti ye'evé'eme nee cujta'a, jaítze'e pu ve'ecán jín tí'it'éjvee necaí inee, a'iné a'íí pu amua-caí seijre'eca'a necaí inee. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁶Na'jmi'i iteen, tu'uri tiyen te'íjna jín ra'ancuré'a te'íjna jime'e í ti nain jín rí'í naa titatá'aca. Ruxí'evi'ira'a pu jín rí'í titatá'aca t'ij na'a ti yú auca'ití a'ame.

¹⁷ A'iné ayée pu'u, a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, Dios pu ayén raateájtuaa í Moisés jemi. Dios pu ajta ayén tira'íjca a'íjna í Jesús, ti ajta Ciriístu'u pú'een, ti ij a'ífn ruxí'evi'ira'a jín rí'í titaatá'an, ti ij ajta tzaahuati'ira'a jín titaataseíjrate'en a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. ¹⁸ Capu ja'atí ja'anáj raaseíj í Dios, sino a'ífi pu'u ti a'ífi na'a caj tí'yaujra'an. Ruxí'evi'ira'a pu jín rí'í titaatá'aca tíj na'a ti yú auca'ití a'ame. Capu ja'atí ja'anáj raaseíj í Dios, sino a'ífi pu'u ti seíj na'a yaujra'an pú'een, ti ajta Dios jemi seíjre'e, a'ífi pu ayén taatamuá'ate a'ij ti 'een.

Í Juan ti huá'amuai'ihucare'e pu te'anxájta jíme'en í Jesus ti i'í Ciriístu'u

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Majta a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, mej majta tejé'ajta me'újna Jerusalén, a'ífi mú huaja'uta'íteca'a í Juan jemi seica í mej tí'ivaire'eca'a u hua'atáyujta'a, majta seica í mej me'íjna jetze airáane a'íjna í Leví teecan mej mi miyen tiraata'íhua'u ti jíme'en yee: “¿A'ataani pej píricií?” ²⁰ Ajta a'íjna í Juan, capu hua'utá'íjmiijri'i mej ráamua'ati sino ruxí'evi'ira'a pu jín ayén tihua'utá'ixaa mejseíjraca'a naíjmi'i í teite. Ayen tíjín:

—Canu nee ne'ín pú'een í Ciriístu'u ti Dios ra'antíhua'u.

²¹ Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani pej pú'een? ¿Ni pe'ín pú'een a'íjna í Elías?

Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Canu ne'ín pú'een.

Majta miyen tíjín:

—¿Ni pe'ín pú'een í tej rachú'eve'e, a'íjna ti Dios jetze me'ecan titaatá'ixaate'esin?

Ayee pu tiu'utaniú tíjín:

—Canu ne'ín pú'een.

²² Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—¿A'ataani ne'u pej pú'een mú'ee? Patá'aj taatá'ixaate'en á'a jíme'e tej ti teajta tiyen tihua'utá'ixaate'en a'íime í mej taja'uta'íteca'a. ¿A'iné petí'ixa á'a jíme'e?

²³ Aj pu'i ayén Juan tiu'utaniú tíjín:

—Nee nu ne'ín pú'een a'íjna ti ayén jíme'en tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan ti nu'u ayén ja'atí pu á e'evé'e-jijhua a'ujna já'ahua'a 'ítzitá. Ayen tíjín: “Rí'í xu hua'úruuren sej si siyen temua'a naa ra'ancuré'evi'itin se'íjna í tavástara'a.”

²⁴⁻²⁵ Majta seica í fariseos, í mej tiu'utata'ajti'ire, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Tí pua'a piyen mú'ee caí a'ífn pú'een a'íjna í Ciriístu'u, pajta caí mú'ee a'ífn pú'een í Elías, pajta caí mú'ee a'ífn pú'een a'íjna í tej rachú'eve'e ti Dios jetze me'ecan titaatá'ixaate'esin, ¿a'iné 'een jín piyen huá'amuai'ihua í teite?

²⁶ Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Juan tíjín:

—Nee nu á'amuumuai'ihua jaj jíme'e. Mí ajta, seíj pu ayén mú'ejmi jemi seíjre'e í sej caí ramua'ate. ²⁷ A'li pu a'ífn pú'een í ti auj mé e'evé'eme. A'iné inee ciliéene'e nu jín ti'ítéjvee í jemin, capu ayén tiraavíjte'e nej ra'ajta'í'ipi'ín í ca'acaira'an.

²⁸ Ayee pu tiú'uruu a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Betábara, u jetze pújme'en, í játe'anara'an jetze í Jordán, a'u ti a'ífn Juan huajé'emuai'ihua'a.

Jíme'en í cáne'a ti Dios raatámuai'ivajta

²⁹ Yee ruijmua'a yee, a'ífi pu raaseíj a'íjna í Jesús ti e'evé'eme'ecaa a'ájna jemin. Aj pu í ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan tíjín:

—Casi'i xaaseíj mú'een, mi cáne'a Dios ti raatámuai'ivajta. A'li pu a'ífn pú'een ti ruxí'evi'ira'a jín ra'uré'uuna nain jíme'e

a'ij mej tite'uteájturaa í Dios jemi a'achú mej pua'amé yen seijre'e íyen chaanaca japua. ³⁰ A'ii pu a'íin pú'een í nej jíme'en niyen tiu'utaxájtaca'a netí'ij niyen tejámuaatá'ixaa yee: “Seíj pu yé 'e'evé'e-me'e a'ame nehuárita'a mejca'ihuáyee, ti ajta jaítze'e ve'ecán jín ti'itétjvee necaí inee, a'iné a'íi pu amuacá huataseíjre necaí inee.” ³¹ Canu neajta inee ne-seíj ramua'atejca'a. Aru ayée nu en jín mú a'uvé'emej nej ni niyen huá'u-muai'ihua í jaj jime'e ti ij a'íin ayén huataseíjre'en a'íimej jemi í mej Israél jetze ajtémecan.

³² Aj pu'i Juan ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu raaseíj ne'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti júte'e 'e'licáme'ecaa. Yee pu seijre'eca'a tíj cucui'i. Aj pu i án mu'úutze'en a'ujyeíjxi. ³³ Canu a'atzu ramua'atíche'e ti pua'a caí ayén tinaatá'ixaate'enche'e a'íjna ti neja'uta'íteca'a ayén tíjín: “Tí pua'a hui piyen raaseíj ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén e'icáanen ti ij seíj japuan huateáturan, aj pej ramua'ati ti a'íin pú'een ti ayén tiraata'aíjte'sin a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti mú'ejmi tza-jta'a huateáturan sej si se'íjna jetze araujca'anen.”

³⁴ Nee nu niyen raaseíj. Neajta nu niyen tejámuaatá'ixaate'esin ti a'íin pú'een í yaujra'an í Dios. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Jíme'en í mej amuacá á'ujujhua'ane'e jamuan í Jesús

³⁵ Yee ruijmua'a yee, ajtahua'a pu a'uun a'utéveeca'a a'íjna í Juan. Ajta a'íime í ti huá'uví'itijme'e, hua'apua mú jamuan á'ujujhua'ane'e. ³⁶ Tí'ij raaseíj ti a'uun a'atamé'ecaa a'íjna í Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Xaaseíj mú'een, í cáne'a Dios ti raatámuaí'ivajta.

³⁷ Mat'íj miyen tiráanamujri'i a'íime í mej hua'apua, mat'íj mi Jesús huatavén. ³⁸ Ajta a'íin Jesús, tí'ij pí a'uré'eve, aj pu'i hua'useíj mej raavárajme'e. Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e mú'een?

Aj mú miyen tiu'utaniú tíjín:

—Rabí, ¿a'uné pe'eche mú'ee?

A'íjna í niuucari tíjín Rabí, ayée pu huataújmua'a tíjín: Tevij ti Tihua'amua'ate.

³⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj yú a'uvé'uju'un setá'aj ya'useíj.

Mat'íj mi a'ucíj jamuan. Majta u ya'useíj a'utí é'echejca'a. Majta mú jamuan a'uun a'uteájturaa a'achú pua'an hora tí'ituraaca'a a'íjna xicájra'a jetze. Yee pu teuumé'eca te'ecáará'a tacuarix-pua. ⁴⁰ Ajta, seíj ti huá'a jetze ajtémecantaca'a í mej hua'apua í mej Jesús jamuan a'ucíj, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Andrés. A'íi pu juutzeájra'an pírici a'íjna í Simón, ti ajta i'i Pedro.

⁴¹ Aj pu'i a'íin Andrés amuacá ra'antinájcheca'a a'íjna í ruja'a, í Simón. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tu'uri ráateu te'íjna í Mesías. (Mesías, ayée pu huataújmua'a a'íjna í niuucari tíjín: Cirístu'u ti Dios Ra'antihuau.)

⁴² Tí'ij jí ye'eráavi'iti a'íjna í Simón í Jesús jemi. Ajta a'íin Jesús, temua'a pu tira'aráaseíj. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee pej a'íin pú'een í yaujra'an í Jonás. Ayee pej ántehuaa pua'amé tíjín: Cefas.

(Cefas, ayée pu huataújmua'a tíjín: Pedro, ti ajta tetej pú'een.)

Jíme'en a'íjna í Felipe, ajta í Natanael

⁴³ Yee ruijmua'a yee, Jesús pu a'uun á'uye'imijca'a. Ayee pu tiraaxí'epi'intare ti a'uun á'ume'en a'ujna ájtepua, Galilea

já'ahua'a. Tí'ij i a'fín ra'antinájcheca'a a'fjna í Felipe. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj ne jamuan á'uche'ecane'en.

⁴⁴ A'fjna í Felipe, a'úu pu é'eme'ecan-taca'a, a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájte-huaa tíjín Betsáida. A'uun mú majta é'e-me'ecan a'fjna í Andrés, ajta a'fjna í Pedro. ⁴⁵ Aj pu'i a'fín Felipe a'fín huáute í Natanael. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tu'uri ráateu te'fjna ti jíme'en Moisés teecan ayén tira'uyú'uxaca'a a'fjna jetze í yu'uxari, í niuucari í mej jín tí'ajta. A'ii pu hui ajta a'fín pú'een í mej majta jíme'en ra'uyú'uxaca'a a'fime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. A'ii pu a'fín pú'een a'fjna í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan. A'fí pu yaujra'an pú'een í José.

⁴⁶ Ajta a'fjna í Natanael, ayée pu tiraata'ihua'uri'i tíjín:

—¿Ni qui Nazarét é'eme'ecan? ¿Ni ayén tí'iri'iri ti a'uun Nazarét ti'tíj airaanen ti tí'iri'een?

Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í Felipe tíjín:

—Che'eré, patá'aj ya'usefj.

⁴⁷ Tí'ij Jesús raasefj ti e'evé'eme'ecaa a'fjna í Natanael, ayée pu tiu'utaxájtaca'a jíme'en a'fjna tíjín:

—Xaasefj, pu'uri e'evé'eme sefj ti tzíte'e Israel jetze ajtème'ecan. Capu tí'ihua'itzi a'fjna jemi. Capu ja'anáj tí'ihua'itaca.

⁴⁸ Aj pu'i a'fín Natanael ayén tiraata'ihua'uri'i tíjín:

—¿A'uné peneja'umuá'a? ¿A'iné pej pi'een jín nemua'ate?

Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Nee nu ne'uun muaja'usefj patí'ij pe'uun e'irácatii jeten a'fjna í huaréj, tí'ij caí xi maaatajéeve a'fjna í Felipe.

⁴⁹ Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í Natanael tíjín:

—Rabí, mú'ee pej pe'fín pú'een pej i'i yaujra'an í Dios. Mú'ee pej a'fín pú'een

í pej titaata'ajte'esin itejmi, i tej Israel jetze ajtème'ecan.

⁵⁰ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee pej piyen tél'atzaahuat'e pe'fjna jíme'e nej niyen timuaatá'ixaa yee nej ne'uun muaja'usefj patí'ij pe'uun e'irácatii í huaréj jete. Ayee nu tí'imua'ixaate'e pej pauj piyen tí'iseijran tí'itíj jíme'e ti jaítze'e ruxe'eve'e caí a'fjna.

⁵¹ Ajta ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jíme'e pej piyen raseijran ti ayén antacúuni'ihua a'ame u ta japua. Majta a'fime í mej me'uun tí'ivaire'e Dios ti é'eseijre'e, a'fí mú yéve'ecánineica'a muá'aju'u ineetzi jemi, i nej neajta teáata'a jetze airáane. Majta mú a'uun á'ujnneica'a muá'aju'u me'újna u ta japua.

Jíme'en í ti amuacáí Jesús huaríj í mej jín rí'í tira'utasefj

2 Tí'ij huaíca xica jetze teuumé'eca, sefj pu huaténe'icheca'a a'fjna já'ahua'a Galilea, chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Caná. Ajta a'fín náinajra'an í Jesús, a'uun a'utéveeca'a. ² Majta a'fime í mej tí'iyeste, a'fí mú raatá'inee me'fjna í Jesús, majta hua'utá'inee a'fimej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, mej mi huá'a jamuan tíu'uyesten. ³ Tí'ij huaxíj a'fjna í viinu, aj pu'i a'fín náinajra'an í Jesús ayén tiraata'ixaa a'fjna tíjín:

—Capu ché'e urajmuua í viinu.

⁴ Tí'ij jí Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Náànaj, ¿a'iné petí'ijxe'eve'e ineetzi jemi? Capúu xi a'ájna teja'ur'éene í nej jetzen a'fimej jemi huatasefj're'en mensefíracaa a'fime í teite.

⁵ Aj pu'i a'fín náinajra'an ayén ti-hua'utá'ixaa a'fimej í mej tí'ivaire'e tíjín:

—Setá'aj siyen huárini a'ij ti a'fín tejámuaatá'ixaate'esin.

⁶Ajta a'uun vejli'i teja'uvéejme'ecaa í xa'ari. Ayee pu tí'ipua'ameca'a a'achú cumu arájsevi ti tetej jime'e taavíjhua-ca'a. A'ii pu a'íin pú'een í mej me'íjna jín tiu'ujá'usi na'ari me'íjna jetze hua'íhua a'íime í mej Israel jetze ajtémecan mej mi miyen me'íjna jín araúrasten í ruye'írá. Ayee pu té'uvejrica'a a'achú cumu seité liitro, na'ari seité liitro japuan tamuáamuata'a. ⁷Aj pu'i Jesús ayén tihua'uta'áj a'ímej í mej tí'ivaire'e. Ayen tíjn:

—Setá'aj ra'avé'ejiste'axi'in í jaj í xa'ari tzajta'a.

Matí'ij mi te'evé'ejiste'axi temua'a naa

⁸Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjn:

—Setá'aj ru'itajáni'in c'íj caj í jaj tu'urájmuaa mi xa'ari tzajta'a. Setá'aj seajta raatá'an se'íjna ti a'íjna jín antiújmua'aree mej yé tí'iyeste.

Aj mú mi miyen raatá'a. ⁹Ajta a'íin ti antiújmua'aree, a'íi pu ra'anti'í a'íjna í jaj ti huateújviinutaca'a. A'íi pu caí ramua'areereca'a a'u ti é'eme'ecan a'íjna í viinu. Mí majta a'íime í mej tí'ivaire'e, a'íi mú xaa ramua'areereca'a. A'íj pu jín, a'íi pu raatajé a'íjna í ja'atí ti huaténe'icheca'a. ¹⁰Ayee pu tiraata'ixaa tíjn:

—Ja'atí ti na'a, ayée tu tí'ijri'ire. Amuacá pu hui hua'atá'aca a'íjna í viinu ti jaítze'e r'én. Tí pua'a meri tá'aruaj, aj pu'i a'íin hua'utá'asin í ti caí r'én. Mí pajta mú'ee, mé'e pu a'ayeúche í ti jaítze'e r'én tíj na'a tej autéjhui tej tíj j'ii ra'antiyé'en. —Ayee pu tiraata'ixaa.

¹¹A'ii pu a'íin pú'eene'e í ti amuacá ayén tí'tíj jín huaríj a'íjna í Jesús, í mej jín rí'i tira'utase'íj. Ayee pu huaríj a'ujna u Caná, chajta'a ti a'uun a'utacá'a u Galilea. Ayee pu huá'a jemi huatase'íjre í tí'imuari'eri'ire'ara'an í ti jín rí'i tihua'utá'a. Majta a'íime í mej ja-

muan á'ujjhua'ane'e, a'íi mú jaítze'e rá'antzaahua.

Jesús pu a'uun a'utéveeca'a u Capernaúm

¹²Tí'ijta'i, a'uun a'ucáane a'ujna Capernaúm a'ímej jamuan í náinajra'an, ajta ihuáamu'a'ame'en. A'uu mú é'etee a'achú pua'an xicaj.

Jesús pu hua'irámuari a'ujna teyujta'a a'ímej í mej tí'titetu'araca

(Mt. 21:12-13; Mr.

11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Tí'ij ari vejli'itaca'a a'ájna mej jetzen miyen ra'utámua'aree a'ájna xicájra'an ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i a'ímej í mej Israel jetze ajtémecantaca'a, tí'iquí Jesús án a'ujnéj a'ujna Jerusalén. ¹⁴A'uu pu a'uteájrupi ta'anténine'i í teyuu ti a'utéjvee. Aj pu'i a'uun huá'uteu a'ímej í mej tí'titetu'araca tí'iteén huáacasi nusu cáne'axi ca'ín cucuí'ise. Ajta seica pu huáteu í mej án e'íjtéjcaa meesa jetze mej mi tumin huapuáta'ata. ¹⁵Aj pu'i cuarta huatétaahuaca'a caujnari jime'e. Tí'ij jí a'íjna jín hua'irámuari nájm'i'ica. A'ímej pu ajta huiiramuári í cáne'axi, ajta í huáacasi. Ajta pu p'í té'ejhua'axixi í tihuá'ameesa a'ímej í mej japuan tumin tí'ipuata'atí'iraca'a. Ajta nainjapua ráhua'astíraa í tumin. ¹⁶Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ímej í mej cucuí'ise tu'araca tíjn:

—Setá'aj te'irá'an nain í ti ayun tí'isei-jre'e. Caxu ché'e siyen raruure niyá'upua ti raatéechi'i. Ché'e caí ayén tí'titéva'irihua'an tíj chil'i í mej tzajta'an tumin mua'itici. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁷Majta a'íime í mej jamuan á'ujjhua'ane'e, aj mú mi miyen ra'utámua'areeri'i ti ayén té'eyu'usi'i tíjn: “Na'anca'anéecan nu yehui jín niyen yé á'aseca a'u pej a'utéechi'i nej ni muaateánajche.”

¹⁸ Majta a'ñime í mej tihua'ajjte'e í mej Israél jetze ajtémecan, ayée mú tirájhuaviiri'i ti ij a'ñin ca'anéri jín ti'itj hua'utasejrate'en í mej jín rí'i tiraasej. Miyen tijín:

—Patá'aj taatasejrate'en ti'itj í tej jín a'ij tímua'utaséj tej ti te'ijna jín ráamua'aree pej pe'ijna jín anti'amua'aree pej piyen rici.

¹⁹ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a siyen raaté'uuna se'ijna í teyuu, nee nu huaíca xicaj tzajta'a neajtahua'a ra'ajjásin.

²⁰ Ajta a'ñime í Israél mej jetze ajtémecan, ayée mú titeetaniú tijín:

—Ayee pu hui á'atee a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a japuan arájsevi mej rá'ajtaahuaca'a. ¿Ni qui mú'ee piyen huaíca xicaj tzajta'a pajtáhuua'a rá'ajtaahua? —Ayee mú tiraata'íhuauri'i.

²¹ Mí ajta a'ñin Jesús, a'ñi pu a'ijna jín tí'ixajtaca'a í teyuu ti jetzen seijre'e. A'ii pu a'ñin pú'eene'e í tévira'an. ²² Tí'ij Dios ra'ajjáj í Jesús huá'a tzajta'a í mej meri huácui, a'ñime í mej jamuan á'ujhua'ane'e, aj mú mi ra'utámua'areeri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'ijna jime'e. Ajta, ayén tihua'amitiejte'eca'a ti ayén tí'ayájnaca'a a'ij ti té'eyu'usi'ihuaca'a í huá'ayu'uxa jetze. Majta rá'antzaahua a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a.

A'ñime í mej amuacáí té'antzaahua a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í Jesús

²³ Tí'ij a'uun a'utéveeca'a u Jerusalén a'ájna xicá'ra'an jetze mat'ij tí'iyestejca'a a'ijna jime'e ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i, jeíhua mú teite raasej a'ij ti Jesús rijcaa a'ijna jime'e ti huáp'i naa tihua'aseijrate'e. A'ij mú jín mu'itf rá'antzaahua ti nu'u a'ñin pú'eene'e í mej rachú'eve'eca'a. ²⁴ Mí ajta Jesús, capu huataúra'a ti huataújtuiire'en a'ímej jemi, a'íné a'ñi pu naíjmi'ica mua'atejca'a. ²⁵ Capu ayén ruxe'eve'eca'a ti ja'atf ayén raatá'ixaate'en a'ij ti een í teáata'a,

a'íné a'ñi pu rusej rú'umua'areereca'a a'ij ti 'éene'e mua'atziire'ara'an í tzajta'an í tevi.

Nicodemo pu tí'ira'íhuauraca'a í Jesús

3 A'uun pu sej a'utéveeca'a ti a'ímej jetze ajtémecantaca'a í fariseos. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Nicodemo. A'ñi pu sej a'ñin pú'eene'e í hua'avaujsi í mej Israél jetze ajtémecan. ² A'ñi pu tí'ca'ímua á'e'iré'ene í Jesús jemi. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Vásta'a, teen tu ramua'aree pej pe'uun a'uvé'emej í Dios jemi a'ijna jime'e a'ij pej titaatá'ixaate'en. Ayee tu tí'ijmua'aree ti caí a'ij tí'iri'iri ti ja'atf ayén rijca patf mú'ee, a'ijna jime'e í tej jín a'ij tímua'utaséj ti pua'a caí Dios ayén jemin seijre'e.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa ti nu'u ayén ruxe'eve'e ti a'ñin jéjcuacan jín huanú'íhuua

³ Ajta Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Jee xaa ne'u, ayée nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ti pua'a ja'atf caí ajtahua'a huanú'íhuua, capu rí'irí ti a'ñin a'uun a'utéarute a'ujna Dios ti é'eseijre'e.

⁴ Aj pu'i Nicodemo ayén tiraata'íhuauri'i tijín:

—¿A'íné tí'iri'iri ti ja'atf ayén ajtahua'a huanú'íhuua ti pua'a a'ñin ari vásta'a pú'eene'en? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri ti ajtahua'a atéhui'ixin í jucá'ara'an jetze í runàana ti ij ajtahua'a huanú'íhuua. —Ayee pu tiraata'ixaa a'ijna í Nicodemo.

⁵ Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ti pua'a caí ayén huaujjéjcuare'en a'ijna jime'e ti ayén huaujmuai'íhuua jaj jime'e, ajta ti pua'a caí ayén ajtahua'a huanú'íhuua a'ijna jime'e ti a'ñin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén

huateáturan í jemin, capu a'ij tí'iri'iri ti a'íin ja'atí a'uun a'uteáruite a'ujna Dios ti é'esejire'e. ⁶Seicié pu 'een a'íjna ti a'íjna jetze airáninei ti ayén ratéhua'ira'a. Ayee pu che'atá na'a seicié 'een a'íjna ti a'íjna jetze airaújnejite í xiéjni-ucare'ara'an í Dios.

⁷Capej a'ij té'amuajca nej niyen tí'imua'ixaate'e yee ruxe'eve'e pej pajtáhua'a huanú'ihua. ⁸Casi'i, ayée pu rici í eeca. Nain japua pu huá'eecaj. Pajta ranamua ti jújhua'ana. Mí ajta, capu a'ij timuá'amitiejte'e a'u ti pújme'en a'uvé'eye'i na'ari a'u ti pújme'en huarú'ipi. Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruure matíj mena'a pua'amé í mej miyen airaújnejite me'íjna jetze í xiéjniucare'ara'an í Dios. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

⁹Ajta a'íin Nicodemo ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné tí'iri'iri ti ayén teja'uré'enen?

¹⁰Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mí pej tihuá'amua'ate a'ímej í mej Israél teecan jetze ajtéme'ecan, ¿ni tzaa ayén tí'ayajna pej caí yaú'titie a'ij nej tí'imua'ixaate'e? ¹¹Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzaahuatí'ira'a jime'e, ayée tu te'íjna jín tí'ixaxa'a í tej tiyen ramua'aree, teajta te'íjna jín tiu'utaxájta í tej tají'i jín tiu'uséj.

Mí seajta mú'een, caxuu xi ra'an-curé'a a'ij tej tejá'amua'ixaate'e. ¹²Ayee nu ne'íjna jín timuaatá'ixaa a'ij ti tí'irineca íyey chaanaca japua. Mí pajta mú'ee, capej jíme'en té'atzaahu-ate'e. ¿A'iné tí'iri'iri pej piyen té'antzaahu-ate'en ti pua'a niyen ne'íjna jín timuaatá'ixaate'en a'ij ti tí'irineca u ta japua Dios ti é'esejire'e? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri.

¹³Capu ja'atí ja'anáj u a'ujnéj u ta japua sino a'íi pu'u í ti yé ve'ecáane íyey chaanaca japua. Nee nu ne'ín pú'een i nej neajta teáata'a jetze airáne. ¹⁴⁻¹⁵Ajta, tíj a'íin Moisés ajmí'i ra'a-

jpí a'íjna í cu'ucu'u a'ujna já'ahua'a ti caí é'e tí'ititaca'a, ayée pu che'atá na'a tiú'ujxe'eve'e ti Dios ayén na'ajján ineetzi i nej neajta teáata'a jetze airáne, ti ij ayén tihuá'aci'iti a'achú mej pua'amé ná'antzaahu-ate'esin mej mi miyen ruuri huateáturan tíj na'a rusén jime'e.

**Dios pu nu'u huá'axe'eve'e
matíj mena'a pua'amé yey
huachéjme íyey chaanaca japua**

¹⁶Ayee pu Dios ayén hua'utaxí'eve a'ímej í mej yey huachéjme íyey chaanaca japua ti i ayén neja'uta'íteca'a ineetzi, nej nee nena'a caj tí'iyaujra'an, nej ni niyen huámi'ini huá'a jetze me'ecan mej mi caí antipua'are sino ti ayén tihuá'aci'iti mej mi miyen ruuri hu-ateáturan tíj na'a rusén jime'e, a'achú mej pua'amé miyen na'ará'astijre'esin ineetzi. ¹⁷Ayee pu xaa ne'u tí'ayajna. Capu Dios ayén neja'uta'íteca'a nej yé ve'ecáanen íyey chaanaca japua nej ni niyen hua'uxíjte'en ne'ímej í mej yey huachéjme ne'íjna jime'e nej ni puajtzi hua'utá'an sino ayée pu neja'uta'íteca'a nej ni huá'a japua huániuuni ne'íjna jime'e nej na'íjmi'ica tiu'utá'uuni'i.

¹⁸Ayee pu tí'ijci'iti ja'atí ti na'a ti ayén ná'astijre'e ineetzi, nej ni caí ra'uxíjte'en, neajta caí puajtzi raatá'an. Mí ajta a'íin, ja'atí ti na'a ti caí ná'astijre'e ineetzi, Dios pu ari ra'uxíjte ti ij ayén puajtzi raatá'an a'íjna jime'e ti a'íin caí ná'astijre'e ineetzi nej nee nena'a caj tí'iyaujra'an í Dios.

¹⁹Ayee pu ari huá'a jíme'en ra'uxíjte í Dios nej neri huá'a jemi huatasejre a'ímej jemi í mej yey huachéjme chaanaca japua nej ni niyen tíhua'utétatzavi'i. Mí majta me'ín í teite, ayée mú jaítze'e raataxí'eve mej me'uun a'uteáturan a'u ti a'utíca'a mej caí raataxí'eve mej me'uun a'uteáturan a'u ti á'uneeri'i. Ayee mú

'een jín raataxí'eve a'iné a'ij mú pua'a titetiújcha'íica'a.

²⁰'Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ja'atí ti na'a ti ayén a'ij pua'a ti'tiújcha'íi, capu a'atzu ra'aráanajche ti ayén huárini ti a'ij pua'a 'een jime'e a'u ti á'üneer-i'i. Capu xaa ne'u ayén á'ujca'ane ti ayén a'ij pua'a huárini a'u ti á'üneer-i'i a'ájna jime'e ti rátziiine'e ti ij ayén huatámitieere'en a'ij ti 'een a'ájna ti jín ayén rici.

²¹'Mí ajta, ja'atí ti na'a ti hui tzáahu-ati'lira'a jín rí'i ti'tiújcha'íi, a'íi pu xaa ayén á'ujca'ane ti ayén rijca a'u ti á'üneer-i'i ti ij ayén huatámitieere'en temua'a naa ti ayén rici a'ájna jime'e ti rá'astjire'e í Dios. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

Jesús pu tihuá'ixaate'e a'ímej í mej a'uun huachéjme u Judea

²²Tí'ij i Jesús a'uun á'ume a'ájna já'ahua'a, a'uun ti a'utacá'a u Judea. Majta mú jamuan a'ucíj a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. A'uu pu huá'a jamuan a'utéveeca'a a'achú pua'an xicaj. Ajta huá'umuai'ihuaca'a í teite.

A'ájna í Juan, í ti huá'amuai'ihuaca, a'íi pu jaítze'e tihuá'ixaate'e jíme'en í Jesús

²³A'ajná'imua, a'íi pu Juan ajta huá'a-umuai'ihuaca'a a'ájna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Enón. A'uu pu vejli'i a'utacá'a u chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa Salim. Ayej tí'iruurejca'a a'iné jeíhua pu jájmuaaca'a a'ujna. Majta mú jeíhua teite e'iré'enineica'a í jemin ti ij huá'umuai'ihua. ²⁴Aye pu tí'iruurejca'a a'iné camúu xi ra'iténajca'a me'ájna í Juan.

²⁵Matí'ij mi autéjhuii a'íime í mej Juan jamuan á'ujjuhua'ane'e mej tiújte'a'axi'ín a'ímej jamuan í seica í mej Israel jetze ajtémecan me'ájna jíme'e í hua'aye'ira, í ti nu'u ayén ruxe'eve'e

mej nu'u 'é'eti'ihuáxi'ín. ²⁶Matí'ij mi e'iré'ene í Juan jemi. Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Rabí, casi'i a'ij ti rici a'ájna ti a'uun a'utéveeca'a mú'eetzi jemi patí'ij pe'uun u jetze pújme'en u Jordán. A'ii pu hui a'íin pú'een í pej jíme'en tiu'utaxájtaca'a. Ajta íjii, a'íi pu huá'amuai'ihua í teite. Majta naími'i mú e'iré'eninei í jemin.

²⁷Ajta a'íin Juan, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Tíj na'a ti ja'atí ayén ra'ancuré'asin, ayée pu tí'ijci'iti a'ájna jíme'e ti Dios ayén tiraatá'asin. ²⁸Mú'een xu hui sea-jta seri náanamujri'i nej niyen tejá-muaatá'ixaa yee nej caí ne'ín pú'een í Círíistu'u ti Dios ra'antíhua'u, sino Dios pu ayén neja'uta'íteca'a nej ni amuacái huatasej're'en mú'ejmi jemi.

²⁹Aye pu tí'irineca tí'ij ja'atí hu-aténe'iche. A'ájna í 'íita'a, a'íi pu huatéa-turaasin a'ájna jemi ti ra'ancuré'evi'iti. Ajta a'íin amiigura'an í ja'ati, a'íi pu á vejli'i a'utéveeca ti ij ayén rá'anvi'itin a'ájna í 'íita'a a'ájna jemi í teáata'a. A'íi pu ajta ayén rutémua'ave'e a'ájna jíme'e ti ayén ranamua a'ij ti a'íin ja'atí tiu'utaxájta a'ájna jíme'e ti ari ra'ancuré'evi'iti a'ájna í 'íita'a. Aye nu hui che'atá nena'a netémua'ave'e inee, a'iné pu'uri antipúa'ari í nej jín antínmua'aree.

³⁰Aye pu tiú'ujxe'eve'e ti a'íin jaítze'e ve'ecán jín te'enteároute. Ajta ineetzi jemi, ayée pu ajta ruxe'eve'e nej jaítze'e ciliéene'e jín tiu'utévaire'en. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Juan.

A'íi ti u e'icaanej u júte'e

³¹A'ájna ti hui u e'icaanej u júte'e, a'íi pu nain jín antiújmua'aree. Neajta inee, i nej íiyen chaanaca japua me'ecan, íye nu hui me'ecan, neajta niyen tí'ixaxa'a a'ij ti ti'itíj ríj á'aye'i íiyen chaanaca japua. Ajta a'íin ti júte'e e'icaanej, a'íi pu nain jín antiújmua'aree. ³²A'íi pu ayén

a'ljna jín tí'ixaxa'a a'ij ti a'fín tiu'uséij, ajta a'ij ti a'fín tiú'unamuajri'i í Dios jemi. Mí ajta, capu ja'atí rá'atzaahuat'e a'ij ti tí'ixa. ³³ Ajta a'fín ti ayén rá'antzaahuat'e, a'fí pu ayén raatá'itiira ti ayén tí'ayajna ti Dios ayén tzaahuatí'ira'a jín tí'ixaxa'a.

³⁴ A'ljna ti Dios ya'uta'fiteca'a, ayée pu hui che'atá na'a a'ljna jín tí'ixa a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í Dios. Ayee pu a'ljna jín rici a'iné Dios pu ayén raatá'a ti a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios nain jín huatéáturan í jemin. ³⁵ Ajta, a'fín ya'upuáara'an raxí'eve'e í ruyauj, ajta ayén raatá'a ti a'fín yaujra'an nain jín antiújmua'aréere á'ara'ani.

³⁶ A'ljna ti rá'astijre'e a'ljna í yaujra'an, a'fí pu ruuri huatéáturaasin í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e. Ajta a'fín ti caí ayén tira'ará'astijre'e, capu raci'iti ti ruuri huatéáturan í Dios jemi sino Dios pu puaájtzi raatá'asin.

Jíme'en í 'fíta'a ti Samaria é'eme'ecan

4 Majta me'fín í fariseos, ayée mú ráa-mua'areeri'i tíjín jaítze'e pu nu'u huá'amua'itíjci í teite a'ljna í Jesús caí a'ljna í Juan. Ajta nu'u huá'amua'i'ihua. ² Mí ajta a'fín Jesús, capu ayén tihuá'amua'i'ihuaca'a, sino a'fíme mu'u í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. ³ Ajta a'fín Jesús, tí'ij ayén tiú'unamuajri'i mej nu'u miyen tiráamua'areeri'i a'fíme í fariseos, aj pu'i a'uun e'erájraa u Judea. Tí'ij jí ajtahua'a a'uun a'utamé ájtepua u Galilea.

⁴ Ayee pu tiú'ujxe'eve'eca'a ti a'uun já'íta'a a'uré'enen u Samaria. ⁵ Tí'ij jí a'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtéhuaa tíjín Sicar, ti a'uun ajtém'e'ecan u Samaria. A'u u pu vejlí'i a'utacá'a a'ljna chuéjra'a ti a'fín nu'u Jacobo teecan raatapuaíjve í ruyauj í José teecan. ⁶ A'u u pu ye'etéecu a'ljna í Jacobo. Ajta a'fín Jesús, a'úu pu a'ujyeíjxi á vejlí'i a'utí e'etécun a'iné temua'a pu tí'licua'anaca'a a'ljna jime'e ti á'atee

ti huaméj í juye jetze. A'atzaj a'ájna pítí'irijcaa á tacuarixpua. ⁷ Tí'ij jí seáj á e'iré'ene, 'fíta'a ti Samaria é'eme'ecan. Ayee pu a'ljna jín e'iré'ene ti ij jaj aiita-jáni'in. Aj pu'i Jesús ayén tiraatajé tíjín: —Cáj caj jaj tinaatá'a.

⁸ Majta a'fíme, í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'úu mú á'ujju'un u chajta'a mej mi cua'ira tiú'unanan.

⁹ Ajta a'fín 'fíta'a ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee pej hui Israél jetze ajtém'e'ecan. Neajta inee, inee i'i 'fíta'a íiye nej Samaria me'ecan. ¿A'iné 'een jime'e piyen jaj nehuavii nej cáj caj timuaatá'an?

(Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ljna í 'fíta'a a'iné, a'fíme í mej Israél jetze ajtém'e'ecan, camu a'ij á'ujmua'ara a'fímej jemi, í mej Samaria é'eche.) ¹⁰ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a pej mua'areere tí'itj ti jín Dios ruxí'evi'ira'a jín muaatapuaíjve'esin, pajta ramua'areere ja'atí nej pú'een inee, i nej niyen muahuavii, ayée pej naatahuavíiranche'e. Neajta nu niyen ne'ljna muaatá'aniche'en ne'ljna í jaj í pej jín rusén jín ruuri.

¹¹ Ajta a'fín í 'fíta'a, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástar'a, capej tí'itj tícha'ii í pej jín ra'itajáni'in í jaj, ajta jéfhua pu hui ucátee í ti atécun. ¿A'uné jetze péye'ejáni'isin pe'ljna í jaj? ¹² ¿Ni piyen jaítze'e tí'itj jín anti'amua'aree mú'ee caí a'ljna í tayá'upuaci'i, a'ljna í Jacobo teecan ti ayén taatá'a tej tiyen a'uyé'en íiye-cuí? A'fí pu ajta ayajna yé'ecare'e, majta a'fíme í yaújmua'ame'en, majta í tihuá'aye'emuaaca'a.

¹³ Ayee pu tiu'utaniú a'ljna í Jesús tíjín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e ti ayén tihuá'aruuren a'achú mej pua'amé miyen raye'e me'ljna í jaj ti aiitáninei mi ta'atécun jetze. Matí'ij huayé'en, majtáhuua'e

mú huata'f'icu méjca'i huáyee. ¹⁴Mí ajta, ja'atí ti na'a ti a'fjna huayé'en í jaj nej hui niyen raatá'asin, capu ché'e ja'anáj huata'f'imi. Jee xaa ne'u, ayée pu seíre'e a'ame í jemin ti a'fjna í jaj nej niyen tiraatá'asin ti ayén aítáninéica'a a'ame ti ij a'fín ja'atí rusén jín ruuri á'ara'ani. —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús.

¹⁵Aj pu'i a'fín 'fita'a ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, patá'aj piyen cǐj caj tinaatá'an pe'fjna í jaj nej ni caí ché'e huata'f'imin, ti ij ajta caí ché'e ayén tiú'u-jxe'eve'e nej niyen yeraajéin neyajna.

¹⁶Aj pu'i í Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Aricu, u a'utájee í ti muajá'uvi'itin.

Pajta mú a'uvé'eme'en.

¹⁷Aj pu'i a'fín 'fita'a ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capu ja'atí nejá'uvi'itin.

Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í Jesús tíjín:

—Xí'epi'in pej tiu'utaxájtaca'a ti nu'u caí ja'atí muajá'uvi'itin. ¹⁸Ayeé pu ti'ayajna í mej meri anxívi ará'ase muá'araa a'fime í mej muatévi'itine'e. Ajta a'fín í pej jamuan á'uca íjii, capu muajá'uvi'itin a'fjna. Ayeé pej tzáahuati'ira'a jín tiu'utaxájtaca'a.

¹⁹Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í 'fita'a tíjín:

—Nevástara'a, ayée pu hui tiná'amitieje'e pej piyen Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. ²⁰Tavaújsimua'aci'i mú raná'amiche'e í Dios a'fjna jetze í jirí. Mí seajta mú'een, mi sej Israél jetze ajtéme'ecan, ayée xu tí'ixaxa'a ti ayén ruxe'eve'e tej te'uun yé'ana'amiche'en a'ujna já'ahua'a u Jerusalén. —Ayeé pu tiraata'ixaa.

²¹Ajta a'fín Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—'fita'a, ayée nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, pu'uri tǐn teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'an jetze

sej caí ché'e raná'amiche'e xá'aju'un í tayá'upua íiyen jirí japua, camu majta ché'e raná'amiche'e muá'aju'u u Jerusalén.

²²Mú'een, mi sej Samaria é'eme'ecan, ayée xu hui caí ramua'ate se'fjna í sej rana'amiche. Mí teajta iteen, teen tu ramua'ate te'fjna í tej rana'amiche a'iné a'fjna ti ayén ta japua niuuni, a'fmej jetze pu huatasej're'esin í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

²³Mí ajta, pu'uri tǐn teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'an jetze mej miyen me'fjna jetze araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios mej mi miyen tzáahuati'ira'a jín raná'amiche'en í tayá'upua. Jee xaa ne'u, pu'uri a'ájna teja'uré'ene mej miyen rici a'fime í mej tzáahuati'ira'a jín rana'amiche a'iné tayá'upua pu ayén huá'ahuauhuau a'fmej í mej miyen rana'amiche.

²⁴Dios pu xiéjniu'ucari pú'een, majta a'fime í mej rana'amiche, ayée pu ruxe'eve'e mej me'fjna jetze araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios mej mi tzáahuati'ira'a jín raná'amiche'en. —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús.

²⁵Ajta a'fín 'fita'a, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Nee nu hui ramua'aree ti a'fín téjmi jemi huatasej're'esin a'fjna í ti jee Mesías pú'een, í mej miyen ratamuá'amua tíjín Cirístu'u ti Dios ra'antfhua'u. Tí'ij a'fín ayén huatasej're'en, a'fí pu nain jín titaatá'ixaate'esin.

²⁶Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Inee, i nej á jamuan tí'ixa, nee nu ne'fín pú'een.

²⁷Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi uvé'ene a'fime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Jé'ecan mú a'ij ra'utasej me'fjna jime'e ti a'fín 'fita'a jamuan tí'ixajtaca'a. Mí ajta, capu ja'atí ayén tiraata'ihua'uri'i tíjín: “¿A'iné péjruuren pemíjna mi 'fita'a?” Ni camu

miyen yee: “¿A'íné 'een jime'e piyen jamuan ti'ixa?”

²⁸⁻²⁹ Ajta a'íin 'íita'a, á pu ya'utára a'íjna í ruxa'ari. Ti'íj jí u á'ume u chajta'a. Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa í teite. Ayen tijín:

—Mú se'utáuruyi'i sej si ya'useíj ja'atí ti ayén tinaatá'ixaa nain jime'e a'íj nej ti'itíncha'íi. ¿Ni qui caí a'íin pú'een í Círíistu'u? —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

³⁰ Mat'íj miyen tiráanamujri'i, aj mú mi me'ín í teite huiráaci u chajta'a. Mat'íj mi me'uun u á'uju'un í Jesús jemi.

³¹ Meenti mauj a'íime í mej jamuan á'ujjhuane'e, ayée mú ca'anéjri ratá'acare'e ti tiú'ucua'ani. Ayeé mú tiraata'ixaa tijín:

—Rabí, patá'aj tiú'ucua'ani.

³² Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu ne'íjna jín huaténvaire'esin ne'íjna jime'e í cua'ira í sej caí ramua'ate.

³³ Majta me'ín, ayée mú tiú'ixaate'eca'a tijín:

—Tij ja'atí ari tiraavé'etuiiri'i í cua'ira.

³⁴ Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íj nu jín niyen huaténvaire'esin ne'íjna jime'e nej ni niyen ra'ará'asten í ti jín Dios ayén neja'uta'íteca'a, neajta nej nain jín ra'antíci'iti ne'íjna í ti jín tinaa'íjca.

³⁵ 'Caxu siyen tiu'utaxájta yee aúche'e te'á'atura a'achú cumu muáacua máxcira'i, sej si tiu'uré'atzaana. Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e, xaaseíj, seajta nainjapua huanéereajra'ani a'ujna mej a'uté'uu í mej ti'ihuaste'e. Jéihua mú huacuaínavi'ijmee. Pu'uri huaxí'epi'ín sej huá'ajseire'en sej si tiu'utátuure'en í Dios jemi. ³⁶ Ajta íjii, pu'uri ra'ancuré'asin ja'atí a'íjna ti raci'iti, a'íi pu huá'ajseire'esin mej mi miyen ruuri huatéaturan tíj na'a rusén jime'e mej mi najmli' miyen huataújtemua'ave'en,

a'íjna í ti tiu'uhuáste a'íj ti Dios tiraa'íjca, ajta a'íjna ti ayén tiu'uré'atza a'íj ti ajta Dios tiraa'íjca.

³⁷ 'A'íj pu jín ayén ti'ayajna a'íj ti té'eyu'usi'iti ti ayén tijín: “A'íi pu raayí'iti ti tiu'uhuáste'en. Ajta a'íin í seíj ayée pu raayí'iti ti tiu'uré'atzaana.” ³⁸ Ayeé nu hui ne'íjna jín amuaata'íteca'a sej si siyen se'íjna huaré'atzaana a'u sej caí teja'uhuáste. Seica mú jeíhua huápi'i tiu'umuáriej. Seajta mú'een, a'íj xu siyen ancuré'a í mej raamuá'iti me'íjna jime'e í mej tiu'umuáriej. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁹ Majta a'íime í mej Samaria é'eme'ecan, mul'iití mú rá'antzaahua me'íjna jime'e ti ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í 'íita'a ti jín Jesús nain tiraata'ixaa a'íj ti ti'ititíjcha'íica'a. ⁴⁰ A'íj pu jín, me'ín u e'iré'ene í jemin, mat'íj mi jeíhua rájhuaviiri'iti ti a'íin a'uun a'uteáturan huá'a jamuan. A'íj pu jín, a'uun ayén é'ete huá'a jamuan a'achú cumu hua'apua xicaj.

⁴¹ Majta jeíhua mú jaítze'e rá'antzaahua í Jesús me'íjna jime'e a'íj ti tihua'utá'ixaa. ⁴² Ayeé mú tiraata'ixaa me'íjna í 'íita'a tijín:

—Amuacá tu hui te'íjna jín té'antzaahua te'íjna jime'e a'íj pej pena'a peri titaatá'ixaa. Teajta íjii, catu ché'e tiyen te'íjna jín tena'a té'antzaahuat'e sino tu'uri tiyen ráanamujri'i tajímua'a. Teajta hui tiyen ramua'aree tzáahuati'ira'a jime'e ti a'íin pú'een a'íjna ti ayén téjmi japua niuuni tetíj tena'a pua'amé yen seíjre'e chaanaca japua.

Jesús pu nu'u tiráahuaa jaujra'an seíj ti ti'itíj jín ti'itéveeca'a

⁴³ Tí'íj teuomé'eca a'achú cumu hua'apua xicaj, aj pu'i a'íin Jesús huirájraa a'ujna. Aj pu'i a'uun á'ume ájtepua u Galilea. ⁴⁴ Jesús pu ayén huataújxajta'ca'a ruseíj mej nu'u caí rí'i tirájcha'íi a'íime í mej a'uun é'eché a'u ti ajta

é'eché seǵ ti Dios jetze me'ecan tí'ixax-a'a. A'ǵj pu jín, huirájraa a'ujna u Judea. ⁴⁵Mí ajta a'ǵime í mej Galilea é'eme'ecan, temua'a mú naa tira'ancuré'eviliti tí'ǵj a'ǵin huá'a jemi a'ará'a. Ayee mu'u meri nain tiu'uséjracaa'a a'ǵj ti huarǵj a'ǵjna í Jesús tí'ǵj a'uun a'utéveeca'a a'ujna Jerusalén matí'ǵj tí'iyestejca'a a'ǵjna xicájra'an tí jetzen Dios tihua'utá'uuniri'i. Majta a'ǵime í mej Galilea é'eme'ecan, a'ǵi mú majta a'uté'uuca'a me'újna.

⁴⁶Ajta a'ǵin Jesús, a'ǵi pu ajtahua'a huá'umuaareca'a a'ǵimej jemi í mej me'uun e'echéjme'e me'újna Caná, a'u ti í jaj a'uteúviiinutaca'a. A'ǵi pu seicié ayén ráaru, ne'u.

Ajta pu seǵ a'uun a'utéveeca'a ti ti'itǵj jín ti'itéveeca'a a'ǵjna jemi í rey. Ajta a'ǵin, seǵ pu tiyáujca'a ti a'uun á'ucatii a'ujna Capernaúm. Tí'icui'ica'a a'ǵjna í yaujra'an. ⁴⁷Tí'ǵj a'ǵin ja'atí ayén ráamua'areeri'i ti Jesús a'uun a'ará'raa a'ujna Judea, ajta nú'u ari a'uun a'ará'a u Galilea, tí'iquí a'ǵjna í ja'ati u á'ume í jemin. Jéihua pu tirájhuaviiri'i ti a'ǵin Jesús a'uun á'ume'en a'ǵjna jemi ti tí'icui'i ti ij raarújte'en a'iné pu'uri nu'u tímua'a mi'ini. ⁴⁸Ayee pu Jesús tiraata'ixaa, tíjín:

—Caxu ja'anáj té'antzaahu-ate'esin ti pua'a necá niyen tí'itǵj tejamaatasejrate'en í sej jín rí'i tína'utasej na'ari tí'itǵj í sej jín ráamua'aree ti Dios ayén naatá'a nej niyen huá'ini.

⁴⁹Ajta a'ǵin ti tí'itǵj jín ti'itéveeca'a í rey jemi, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, patá'aj piyen u á'ume'en neetzi jamuan, na'ari caí, a'ǵi pu hui mi'ini í niyauj.

⁵⁰Ajta Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Aricu a'u pej é'eché. Pu'uri run í ayauj.

Ajta a'ǵin ja'atí, a'ǵi pu rá'antzaahua a'ǵj ti tiraata'ixaa a'ǵjna í Jesús. Tí'ǵj

jí á'uraa. ⁵¹Tí'ǵj ari á vejlí'i aumé'ecaa a'ǵjna í ja'ati, a'ǵi mú ra'antinájcheca'a í mej ravaire'e. Ayee mú tiraata'ixaa ti nu'u ari huarúj a'ǵjna í yaujra'an. ⁵²Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'atzaj ti pua'a ayén huatéepua'aj a'ǵjna ti jín pístaca'a a'ǵjna í yaujra'an. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—A'atzaj pu hui huatéepua'aj í tajcaí a'atzaj te'ecáará'a í tacuarixpua.

⁵³Jíme'en mu'u miyen tiraata'ixaa, aj pu'i ráamua'areeri'i a'ǵjna í ya'upuáara'an ti ayén pua'a píti'irijcaa a'atzaj ti pua'a Jesús ayén tiraata'ixaa ti nu'u a'ǵin yaujra'an ari run. A'ǵj pu jín, huataújtuiitze í tavástara'a jemi. Majta a'ǵime í teitestemua'ame'en, a'ǵi mú majta miyen huarǵj.

⁵⁴A'ǵi pu a'ǵin pú'een í ti hua'apua ti ayén huápi'i ruxe'eve'e ti ayén tiú'uruu a'ǵjna í Jesús a'ujna já'ahua'a u Galilea tí'ǵj a'uun huirájraa u Judea.

Tí'ǵj Jesús tiráahuaa seǵ ti ciyáaxara'aca'a í ru'icán jetze

5 Pu'uri a'atzu á'ateevi'ica matí'ǵj tiu'uyé'este a'ǵime í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Ajta a'ǵin Jesús, a'uun pu a'ujnéj a'ánna Jerusalén. ²⁻³A'uun pu jéjmuaa a'ǵjna vejlí'i ta'áa puéerta a'u mej jetzen a'uteáru'ipi í cáne'axi. Ayee pu téja'arájtehuaa tíjín Betesda. Anxívi pu á'aportaalijme'ecaa a'u mej e'etiújse'irihua'a jéihua teite í mej tí'icucui'ica'a. Seica mú miyen aracúcu'unijme'ecaa, majta seica, a'ǵj pua'a mú huatzúna'iche'e, majta seica ciyáaxavi'icaa í huá'ica.

⁴A'ǵi mú miyen rachú'eve'ecaa'a ti ij ja'atí ayén ra'utáruureajxi'ín í jaj, a'iné ja'anáj ti na'a, ayée pu rijcaa seǵ ti júte'e tí'livaire'e Dios ti é'esejre'e. A'ǵi pu ave'ecánineica'a a'ǵjna ti jéjmuaa, ti ij a'ǵin ra'utáruureajxi'ín. Ajta a'ǵin ja'atí ti amucaí ateájra'ani í jaj tzajta'a, a'ǵi pu ayén run tíj na'a ti jín tí'icui'i.

⁵ Meenti seǵ a'uun a'utéveeca'a ti ayén ari á'atee a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a japuan aráhuaica nine'ira'a ti ayén tí'icui'i. ⁶ Tí'ij i Jesús ayén raaseǵ ti a'uun aúuca'atii, ayée pu ráamua'areeri'i ti a'áin nu'u ja'atí ari á'atee ti ayén 'een. Aj pu'i ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni piyen tí'ijxe'eve'e pej huarún?

⁷ Ajta a'áin ti tí'icui'i, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Nevástara'a, tí'ij ayén ra'utáruurea-jxi'in í jaj, capu hui mé'e ja'atí ti naatévaire'en nej ni ateájra'ani í jaj tzajta'a. Ajta, netí'ij nauj á á'ume'en, seǵ pu hui ca'anacan a'uun ateeme nej caí inee. —Ayee pu tiraata'ixaa a'ájna ti tí'icui'i.

⁸ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ájchesi. Anchuée mi á'utaatzi. Pajta hui á'ura'ani.

⁹ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i a'áin ja'atí huarúj. Ajta yá'uchuii í rú'utaatzi. Tí'ij jí á'uraa. Ajta a'ájna pítí'irijcaa a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi tí'ij huarúj.

**A'íi mú ra'uxíjite me'ájna í
Jesús me'ájna jime'e ti a'áin
raarújite a'ájna matí'ij ruse'upi**

¹⁰ Ajta a'áime í mej Israél jetze ajtémecan, ayée mú tiraata'ixaa me'ájna í ja'atí ti ayén huarúj tíjín:

—Pu'uri hui a'ájna pítí'irici í xicájra'an tej jetzen tase'upi. Ajta ayée pu té'eyu'usi'i a'ájna jetze í yu'uxari ti ayén tí'ita'ajjte'e ti nu'u caí a'ij tí'iri'iri pej piyen ráachuisime'en mi á'utaatzi íjii.

¹¹ Ajta a'áin ti ciyáaxara'aca'a, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu tinaatá'ixaa a'ájna ti naarújite tíjín yee nej nu'u rá'anchueeni í ne'utaatzi, neajta nu'u u á'ura'ani.

¹² Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani pú'een a'ájna í ja'atí ti ayén timuaatá'ixaa pej nu'u piyen rá'anchueeni, pajta nu'u á'ura'ani?

¹³ Ajta a'áin í ja'atí ti ayén huarúj, capu a'atzu ramua'atejca'a ja'atí ti pu'eene'e, a'íné a'ájna í Jesús pu'uri á aúuruteca'a huá'a tzajta'a í teite í mej me'uun e'etiújseire'eca'a. ¹⁴ Tí'ij jí Jesús a'uun yá'uteu a'ujna teyujta'a. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Me'ecui xaa, pepu'uri huarúj. Pecáj ché'e ti'itíj jín a'aturáa í Dios jemi. Na'ari caí, ayée pu teja'uré'enejsin ti jaítze'e puajtzi muáaci'iti caí ajmí'i.

¹⁵ Aj pu'i á'uraa a'ájna í ja'atí. Ajta ayée pu tihua'utá'ixaa a'áime í mej Israél jetze ajtémecan ti a'áin Jesús a'áin pú'eene'e ti ayén raarújite. ¹⁶ Majta a'áime í mej Israél jetze ajtémecan, ayée mú 'een jín a'ij pua'a raruurejca'a me'ájna í Jesús me'ájna jime'e ti a'áin ayén rijcaa a'ájna xicájra'a mej jetzen rusé'upihua'a.

¹⁷ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tíj na'a ti yú auca'ití a'ame, a'íi pu auj tí'imuari'e í niyá'upua. Ayee nu che'atá nena'a inee tí'imuari'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁸ Ayee mú 'een jín jaítze'e miyen tí'itese'eca'a mej mi raajé'ica me'ájna jime'e ti nu'u ayén Jesús raatéxieehuat-aca'a ti ayén huárini a'ij mej tí'ijri'ire a'ájna xicájra'an jetze mej rusé'upihua'a. A'íi pu ajta nu'u ayén ratamuá'a-mua'ate'e í Dios ti nu'u ya'upuáara'an pú'een. A'íj pu nu'u jín ayén tiú'ujsejrat-aca'a ti ayén che'atá na'a 'een tíj í Dios.

**Jíme'en í mej jín ruxí'ej mena'a 'een
í ya'upuáara'an, ajta í yaujra'an**

¹⁹ Ayee pu tiu'utaniú a'ájna í Jesús tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jime'e, capu ri'irí nej niyen ti'itíj huáruuren neseǵ, i nej neajta teáata'a jetze airáne. Ayee nu che'atá nena'a

tí'iruure a'ij nej tí'isise'ij ti ayén tí'iruure í niyá'upua. ²⁰ Ayee pu í niyá'upua nexí'eve'e ineetzi i nej yaujra'an pú'een. A'íi pu ajta tí'inesejrate'e nain a'ij ti a'íin tí'iruure.

'Jee xaa ne'u, ayée pu tinaatasejrate'esin tí'itíj ti jaítze'e huápi'i ruxe'eve'e caí a'ij nej neri tiú'uruu sej si temua'a naa tira'utasej. ²¹ Ayee pu hui niyá'upua hua'ajjápuaxi'isin í teite huá'a tzajta'a í mej meri huácuii. A'íi pu ajta hua'utá'asin mej mi majtáhua'a ruuri muá'ara'ani. Ayee nu che'atá nena'a hua'utá'asin a'achú pua'amé a'íime ti ayén na'aráanajche nej niyen hua'utá'an mej mi majtáhua'a ruuri muá'ara'ani.

²² 'Ajta yeehui a'íin niyá'upua, capu ja'atí á'axijte'e sino pu'uri ayén nain jín tinaa'íjca ineetzi, i nej yaujra'an pú'een nej ni naíjmi'ica a'uxíjte'en. ²³ Ayee pu 'een jín huaríj í niyá'upua mej mi miyen che'atá mena'a rí'i tinaatá'an ineetzi matíj majta rí'i tiratá'aca me'íjna í niyá'upua. Ajta, a'íin ti caí rí'i tinaatá'aca ineetzi, i nej yaujra'an pú'een, a'íi pu ajta caí rí'i tiraatá'aca í niyá'upua ti íyen neja'uta'íteca'a.

²⁴ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'lira'a jime'e, ja'atí ti na'a ti ayén rana-mua a'ij nej tí'ixa, ajta ti ayén ra'ará'astijre'en a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a, a'íjna í ja'atí, ayée pu ruurican jín huateáturaasin tíj na'a rusén jime'e. Capu ja'anáj puaíjtzí raci'iti a'íné a'íi pu ari huirájraa a'u ti ayén tiye'eci'itíiche'e ti huám'ini. A'íi pu ajta ari a'uun a'uteájrupi a'u ti ayén yé'eci'iti ti ruuri á'ara'ani.

²⁵ 'Ayee nu tzáahuati'lira'a jín tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu teja'uré'enejsin, jee xaa ne'u. Ayee pu ari teja'uré'ene a'ájna xicájra'an ti jetzen ayén ti-huá'aci'iti a'íimej í mej meri huácuii mej mi miyen ráanamua a'ij nej tí'ixa inee, i nej yaujra'an pú'een í Dios. Majta a'íime í mej miyen ra'ancuré'asin a'ij mej tí'i-

jnamuajran, a'íi mú rusén jime'e ruuri muá'aju'u.

²⁶ 'A'íné ru jetze pu ayén rusén jín ruuri í Dios, a'íi pu ayén naatá'a ineetzi i nej yaujra'an pú'een nej ni niyen che'atá nena'a ne jetze rusén jín ruuri. ²⁷ A'íi pu hui ajta naatá'a nej ni ne'íjna jín antínmua'aréere ná'ara'ani nej ni hua'uxíjte'en í teite a'íné nee nu neajta teáata'a jetze airánnejte.

²⁸ 'Caxu se'íjna jín rí'i tiyé'usejra, a'íné aj pu teja'uré'enejsin matíj mena'a pua'amé í mej meri huácuii, ayée mú ranamuajran netí'ij hua'utájeeve. ²⁹ A'uu mú e'itajú'un a'u mej e'evé'enámi'ihuajmee. Majta a'íime, í mej rí'i titetiújcha'íica'a, a'íi mú e'itajú'un mej mi ruuri muá'ara'ani. Mí majta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íica'a, a'íi mú e'itajú'un nej ni niyen hua'uxíjte'en ti ij ayén puaíjtzí tihuá'aci'iti.

**A'ij ti te'anxájta í ya'upuáara'an,
ajta a'ij ti huataújmu'a
a'ij ti rici í yaujra'an**

³⁰ 'Capu ri'írí nej niyen tí'itíj huáruuren nesej nena'a, sino ayée nu che'atá nena'a huá'axijte'e a'ij nej tí'íjnamua í niyá'upua jemi. Ajta, ayée pu tiraavíjte'e a'ij nej tihuá'axijte'e a'íné canu niyen rahuauca nej niyen rici a'ij ti tina'aráanajche sino ayée nu rici nej ni niyen rí'i tiraatá'an a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a.

³¹ 'Tí pua'a nesej nena'a niyen tiu'utánxaj, canu niyen tzáahuati'lira'a jín niyen tiu'utánxajta. ³² Mí ajta, seíj pu ayén tineetéxajta ineetzi, neajta inee, ayée nu ramua'aree tíj na'a a'ij ti tí'inexa ineetzi, ayée pu tzáahuati'lira'a jín tí'inexa a'íjna.

³³ 'Mú'een xu seica huata'áiteca'a í Juan jemi. A'íi pu ajta tzáahuati'lira'a jín tejámuaatá'ixaa ineetzi jime'e. ³⁴ Capu

hui ayén ruxe'leve'e ti ja'atí ayén tí'inexajta ineetzi.

¹Mí neajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ne'íjna jime'e í Juan ti ij Dios ayén tejámuaatá'uuni'i. ³⁵Ayee pu a'atzu tiu'utévai a'íjna í Juan tǎj tatzari ti á'ataa, ti ajta nain japua huatátzave'e-jye'i. Seajta mú'een, ayée xu a'atzu huataúra'a sej siyen huataújtemua'ave'en se'íjna jime'e sej ra'ancuré'a a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a.

³⁶Tí'ití pu jáitze'e ruxe'leve'e caí a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan. A'íjna ti Dios ayén jín tinaa'íjca nej ni niyen ne'íjna jín te'ará'asten í nej neri niyen ne'íjna jín rici, a'íi pu ajta tí'ivaire'e sej si siyen ráamua'aree ti ayén neja'uta'íteca'a a'íjna í niyá'upua. ³⁷Ajta a'íin í niyá'upua ti ayén neja'uta'íteca'a, a'íi pu ajta naatéxajtaca'a ineetzi jime'e. Mú'een xu caí ja'anáj ráanamua-jri'i ti tiu'uxájtaca'a. Caxu seajta ja'anáj rují'i jín raasej a'ij ti 'een. ³⁸Caxu sea-jta ra'ancuré'asin a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a a'íné caxu na'ará'astijre'esin ineetzi, Dios ti neja'uta'íteca'a.

³⁹Mú'een xu aujca'aneecan jín tiú'ujmua'ate se'íjna jetze í yu'uxari a'íné ayée pu tejamuá'amitíeje'e sej se'íjna jetze yaú'itíe xá'aju'un a'ij sej ye'í huárini sej si rusén jín ruuri xá'ara'ani. A'ii pu hui a'íin pú'een í yu'uxari ti jetzen té'eyu'usi'i a'ij mej tiu'utaxájtaca'a ineetzi jime'e.

⁴⁰Mí seajta mú'een, caxu á'ujca'ane sej siyen na'ará'astijre'en ineetzi nej ni amuaatá'an sej si rusén jín ruuri xá'ara'ani.

⁴¹Capu ne jetze ruxe'leve'e ti pua'a tevi ayén rí'i tinaatá'an. ⁴²Mí seajta mú'een seicié xu tí'imua'atze. Nee nu niyen ramua'aree sej caí hui raxí'leve'e í Dios í a'amua tzajta'a.

⁴³Ayee nu 'een jín ave'ecáane niyá'upua jetze me'ecan. Mí seajta mú'een, caxu na'ancuré'evi'iti. Aru

ti pua'a ja'atí runiúucajtze'en jín mú a'uvé'eme'en, mú'een xu xaa ra'ancuré'evi'iti se'íjna.

⁴⁴'¿A'íné tí'irí'irí sej tzáahuatí'ira'a jín té'antzaahuatze'en tí pua'a siyen rí'i tiu'utaúra'an rujíimua'a sena'a, seajta caí tí'itese'e sej ráahuauni ti Dios rí'i tejamuatá'an? Capu xaa ne'u a'ij tí'irí'irí. ⁴⁵Caxu siyen mú'een tí'imua'atze nej tejá'amuaaxajtzi'iran í niyá'upua jemi. A'ii pu a'íin pú'een í ti tejá'amuaaxajtzi'iran a'íjna í Moisés teecan, í sej siyen rachú'leve'e ti a'íin a'amua japua niuuni.

⁴⁶Tí pua'a siyen té'atzaahuatze'e se'íjna jemi í Moisés, ayée xu seajta ná'antzaahuatze'enche'e ineetzi se'íjna jime'e ti a'íin ayén neetzi jime'e ra'utéyu'uxaca'a. ⁴⁷'¿A'íné sej si caí rá'atzaahuatze'e a'ij ti a'íin tira'utéyu'uxaca'a? ¿A'íné tí'irí'irí sej siyen rá'antzaahuatze'en a'ij nej inee tejámuaatá'ixaate'esin? Capu xaa ne'u a'ij tí'irí'irí. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jesús pu tihua'umí a'ímej í mej anxíj vi'ira'a ará'axcaa

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 A'atzu a'ateevi'i, ti'íiquí Jesús a'uun u jetze pújme'en antáaraa í jaj japua ti ayén téja'arájttehuaa tǎjín Galilea. Ayee pu ajta téja'arájttehuaa tǎjín Tiberias. ²Jéihua mú teite a'ucíj jamuan a'íné mu'uri raasej me'íjna ti huápi'i ruxe'leve'e ti ayén tihua'uhuaa a'ímej í mej tí'icucuí'ica'a. ³Aj pu'i Jesús a'ánna a'ujnéj jírí japua. An pu a'utayéijxi, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

⁴Pu'uri vejli'itaca'a a'ájna xicájra'an mej jetzen tí'iyestehua'a me'íjna jime'e ti Dios hua'irájtuaa a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecantaca'a. ⁵Tí'ij jí Jesús ayén huanéereajraa. Tí'ij i hua'usej mej e'evé'uju'uca'a í teite. Aj pu'i Jesús a'íin Felipe ayén tiu'uta'íhua'uri'i tǎjín:

—¿A'uné teyé'enanan í pan í mej racua'ani a'íime í teite?

⁶Pu'uri ramua'areereca'a í Jesús a'ij ti rini. Mí ajta, ayée pu 'een jín raata'lhua'uri'i í Felipe ti ij ayén raasefj a'ij ti rini. ⁷Felipe pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Tí pua'a tiyen tí'tituaave'e a'achú mej ramuá'itijca aráhuai ca máxcira'lí jime'e, capu a'íi na'a ci'ipe tej ti pan huánanan tej ti naíjmi'ica tiu'umín.

⁸⁻⁹Aj pu'i sefj ti jamuan á'u'che'e-cane'e, a'íjna í Andrés ti juutzeájra'an pú'een í Simón, a'íi pu ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Yé pu pa'ari'i huatéjvee. Anxívica pu hui pan tícha'íi, ajta hua'apuaca í hua'ité. Mí ajta, capu a'atzu ci'ipe mej mi naími'i tiú'ucua'ani.

¹⁰Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj hua'uta'ájte'en í teite mej a'ujrá'asixi'in.

Ayee pu 'een jín ayén raataxájtaca'a a'iné jeíhua pu huá'ixaata'aca'a a'ujna. Majta a'íime í tetea, a'úu mú a'uráasea-jraa. Ayee mú ará'asijme'e a'achú cumu anxíj vi'ira'a méyee majta méyee.

¹¹Aj pu'i Jesús ra'ancuré'e'í'ipi í pan. Ajta rí'i tiraatateújtzi'ire í Dios jemi. Ajta hua'uré'e'í'ipi'i a'íme'j í mej a'ucaíjme'e-caa a'achú ti sefj raxí'eve'eca'a. Ayee pu che'atá na'a hua'uré'e'í'ipi'i í hua'ité.

¹²Mat'í'ij ruxiéehua tiú'ucuaa, ayée pu tihua'utá'ixaa a'íme'j í mej jamuan á'u-jujhua'ane'e tijín:

—Setá'aj raaré'e'í'ipi'in í ti avé'eturaa. Ché'e caí ti'titj a'uvá'itzi'in.

¹³Mat'í'ij mi raaré'e'í'ipi'i. Ayee mú te'evé'ejiste'axi í sicíri jetze a'íjna í pan ti avé'eturaa mej tiú'ucuaa.

¹⁴Majta a'íime í teite, mat'í'ij miyen raasefj me'íjna í Jesús ti ayén huarfj, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, amí pu hui a'íin pú'een a'íjna ti Dios jetze me'ecan

tí'ixaxa'a, ti ayén yé nu'u uvé'enejsin íiyen chaanaca japua.

¹⁵Ajta a'íin Jesús, ayée pu rú'u-mua'areereca'a í ru tzajta'a mej miyen raaxí'epi'intare mej a'ire'enejsin mej mi ca'anéeri jín tiraa'íjcate'en ti a'íin te'enteároute í rey jime'e. A'íj pu jín, ayén ajtáraa. A'uu pu jírí japua a'ujnéj rusefj.

Jesús pu antamé japuan í jaj ti ve'ée

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Tí'ij huaré'eciéenajme'eca, a'úu mú a'ucáane a'utí e'eve'e'ástime í jaj a'íime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e.

¹⁷A'uu mú baarcu jetze atéeci. Mat'í'ij mi antacj u jetze pújme'en u Capernaúm. Pu'uri huaré'etica'arijme'e. Ajta a'íin Jesús, capu mé'e já'ahua'aca'a.

¹⁸Ca'anín pu jín huá'eecaca'a. Ajta pu'uri á'ujruurejca'a í jaj. ¹⁹Mat'í'ij auj'jú'ucua a'achú anxíj, o arájsevi kilómetros, mat'í'ij mi raasefj ti e'evé'eme'ecaa a'íjna í Jesús. Jaj japua pu huamé'ecaa. Jé'ecan mú tiu'utátziin.

²⁰Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu a'íin pú'een. Caxu tí'titziine'e.

²¹Mat'í'ij mi miyen huateújca'ane mej mi miyen ra'ateájtuaani í baarcu jetze. Camu a'achú a'ateevi'i me'uun a'utanané a'ájna a'u mej a'uju'ucuaa.

A'íi mú nu'u rúhuuamen me'íjna í Jesús

²²Majta a'íime í teite í mej a'uun u jetze pújme'en e'etiújsej í Jesús jemi, a'íi mú a'uun a'uteájturaa.

Yee ruijmua'a yee, ayée pu tihua'amitiejte'eca'a ti sefj na'a e'ecáve'eca'a í baarcu, ajta ti a'íin Jesús caí a'íjna jetze ateájraa huá'a jamuan í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, sino rujímua'a mu'u antacj. ²³Mat'í'ij mi seica me'uun újhuiixi í baarcu a'ájna vejli'i a'u mej tejá'ucuaa í teite tí'ij Jesús rí'i tiraatá'a í Dios. A'uu pu

é'eme'ecan í baarcu, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Tiberias. ²⁴Matí'ij mi a'fime teite miyen ráamua'areeri'i ti nu'u caí ajta a'uun á'ucatii u Tiberias a'fjna í Jesús, majta a'fime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Matí'ij mi me'fjna jetze atéecijxi a'fjna jetze í baarcu ti ti'imu'fi. Seica mú atéecijxi sefj jetze, majtáhua'a í seica, sefj jetze mú mijta atéeci, mej mi me'uun a'atanén u Capernaúm, mej mi me'uun ráahuauni me'fjna í Jesús.

Jesús pu a'fín pú'een í pan í mej jín ruuri muá'ara'ani

²⁵Matí'ij ráateu me'fjna u jetze pújme'en a'alaguun jetze, aj mú mi miyen tiraata'fhua'uri'i tijín:

—Rabí, ¿a'anajni yé perá'a peyujna?

²⁶Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jime'e. Caxu se'fjna jín nehuauhua se'fjna jín sej tiu'uséj a'ij nej huaríj í sej jín a'ij te'utasefj sino ayée xu 'een jín nehuauhua se'fjna jime'e sej ráacua se'fjna í pan, seajta sej temua'a naa titéēju'uxai. ²⁷Caxu siyen sena'a tiu'umuári'en sej si se'fjna huamuá'itin í cua'ira ti a'uva'fjtzí sino setá'aj siyen tiu'umuári'en sej si se'fjna huamuá'itin í sej jín huateújvaire'en tíf na'a rusén jime'e. Neajta inee, i nej neajta teáata'a jetze airánnejte, nee nu ne'fjna amuaatá'asin a'iné a'fín Dios ti niyá'upua pú'een, a'fí pu a'fjna jín tinaa'fjca.

²⁸Matí'ij mi miyen tiraata'fhua'uri'i tijín:

—¿Ti'itájni hui ruxe'leve'e tej tiyen te'fjna jín huárini a'ij ti tí'ijxe'leve'e í Dios?

²⁹Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Ayeé pu tí'ijxe'leve'e í Dios sej siyen ná'antzaahuat'e'en ineetzi ti Dios neja'uta'íteca'a.

³⁰Matí'ij mi miyen tiraata'fhua'uri'i tijín:

—¿Ti'itájni jín piyen rici ti huápi'i ruxe'leve'e tej ti tiyen raasefj, tej ti te'fjna jín muá'antzaahuat'e'eni iA'iné pej pi piyen rici? ³¹Tavaújsimua'aci'i mú miyen ráacua me'fjna ti nu'u maná pú'een me'fjna a'u ti caí é'teti'itij-ca'a. Ayeé pu té'eyu'usi'i tijín: “A'fí pu nu'u hua'utá'a mej me'fjna huácua'ani í cua'ira ti nu'u júte'e é'eme'ecan.”

³²Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ti caí a'fín pú'een í Moisés teecan ti ayén hua'utá'a a'fime á'amua'upuaci'istemua'a mej ráacua'ani í cua'ira ti júte'e é'eme'ecan. Capu xaa ne'u, sino niyá'upua pu ayén amuaatá'asin sej si huateújvaire'en se'fjna jime'e í cua'ira ti tzáahuati'ira'a jín júte'e é'eme'ecan.

³³A'iné nee nu a'fín pú'een í cua'ira ti Dios jemi é'eme'ecan, neetzi pu jemi ajta é'eme'ecan. Nee nu júte'e e'icaanej nej ni hua'utá'an mej ruuri muá'ara'ani tíf na'a rusén jime'e matíf mena'a pua'amé yen huachéjme fiyen chaanaca japua.

³⁴Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Tavastara'a, patá'aj piyen taatá'an pe'fjna í cua'ira tíf na'a ti yú auca'ití a'ame.

³⁵Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu a'fín pú'een í ti jetzen é'eme'ecan í cua'ira í mej jín huateújvaire'en mej mi ruuri muá'ara'ani tíf na'a rusén jime'e. Ja'atí ti na'a ti neetzi jemi ve'eré'enen, capu ja'anáj i'icuatá a'ame. Ajta, ja'atí ti na'a ti ayén na'ará'astijre'en ineetzi, capu ajta ja'anáj huata'f'imi, sino Dios pu rusén jín raatá'asin.

³⁶Neajta inee, ayée nu neri tejá'muaatá'ixaa sej seri neseij ineetzi. Mí seajta mú'een, caxu té'atzaahuat'e'e.

³⁷Matíf mena'a pua'amé í ti Dios naatá-tuiire'esin, a'fime mú ve'eré'enejsin in-

heetzi jemi. Ajta ti pua'a ja'atí ayén neetzi jemi ve'eré'enen, canu ja'anáj raaré'iti.

³⁸Canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej nej ni niyen huárini a'ij nej nesej nena'a tí'ijxe'eve'e sino nej ni niyen huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a. ³⁹Ajta, ayée pu tí'ijxe'eve'e a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a ti caí sejí á'uveti a'íime í mej ve'eré'ene ineetzi jemi sino nej ni naíjmi'ica japua huáni-uuni a'ájna xicájra'an ti jetzen nain jín te'entipúa'ajte.

⁴⁰Jee xaa ne'u, ayée pu tí'ijxe'eve'e í niyá'upua ti ayén tiráaci'iti ti ruurican jín huateáturan tǵ na'a rusén jime'e ja'atí ti na'a ti ayén tirá'amitiejte'e ja'atí nej pírici, ajta ayén tiná'astijre'e ineetzi. Neajta inee, ayée nu ra'ajjásin huá'a tza-jta'a í mej meri huácuii a'ájna xicájra'an ti jetzen nain jín te'entipúa'ajte.

Muaújniuste a'íime í mej Israél jetze ajtémecan

⁴¹Majta a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, matí'ij mi autéjhuii mej runiúuste'e rujíimua'a me'íjna jime'e ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a ti nu'u a'íin pú'een í cua'ira ti júte'e e'icaanej. ⁴²Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tǵjín:

—¿Ni caí a'íin pú'een í Jesús ti ajta yaujra'an pú'een a'íjna í José? ¿Ni qui tecaí huá'amua'ajte í tãatajra'an, ajta í náanajra'an? A'iné tijtá ne'u. A'íj pu jín, ¿a'iné tí'iri'iri ti a'íin ayén tí'ixajta ti nu'u júte'e e'icaanej?

⁴³Aj pu'i Jesús ayén tiu'utaniú tǵjín:

—Caxu hui siyen ché'e runiúuste'e.

⁴⁴Capu rǵ'irí ti ja'atí ayén ve'eré'enen ineetzi jemi ti pua'a caí Dios amuacaí ca'aníjra'a raatá'an ti ij ayén huárini. Neajta nu niyen ra'ajjásin huá'a tzaajta'a í mej meri huácuii a'ájna xicájra'a ti jetzen nain jín te'entipúa'ajte.

⁴⁵Ayee mú tira'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tǵjín: “Dios pu nu'u ayén tihua'u-

mua'aten naíjmi'ica.” Ja'atí ti na'a ti ayén ranamua í ru tzaajta'a a'ij ti tí'ixa í niyá'upua, ajta ti ayén ráaruuren a'ij ti a'íin tí'ijxe'eve'e, a'íi pu ve'eré'enejsin ineetzi jemi.

⁴⁶Capu ayén huataújmua'a ti ja'atí ari raasej a'íjna í niyá'upua sino inee, i nej ne'uun a'uvé'emej a'u ti a'íin é'esejre'e, nee nu neri raasej í niyá'upua.

⁴⁷Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzaahu-ati'ira'a jime'e ti ja'atí ti na'a ti ayén té'antzaahuat'en a'ij nej tí'ixa, a'íi pu ruurican jín huateáturaasin tǵ na'a rusén jime'e. ⁴⁸Nee nu ne'ín pú'een í cua'ira ti jetzen airáninee í mej jín ruuri muá'ara'ani tǵ na'a rusén jime'e.

⁴⁹A'amua'huácixa'astemua'aci'i mú ráacua me'íjna í maná a'ujna já'ahua'a a'u ti caí é'ti'tijca'a. Majta á'iyen mú huácuii. ⁵⁰Mí ajta, yé pu sejre'e a'íjna í cua'ira ti júte'e e'icaanej. Tí pua'a ja'atí ráacua'ani a'íjna, capu ja'anáj mi'ini.

⁵¹Nee nu ne'ín pú'een a'íjna í cua'ira ti júte'e e'icaanej, ti jetzen airáninee í mej jín ruuri muá'ara'ani. Tí pua'a ja'atí ayén ráacua'ani a'íjna í cua'ira, a'íi pu ruurican jín huateáturaasin tǵ na'a rusén jime'e. Ajta, a'íjna í cua'ira, a'ii pu a'íin pú'een í nej ratéhua'ira'a, í nej neajta ratámua'í'ivajta huá'a jetze me'ecan matíj mena'a mej yen huachéjme íyien chaanaca japua mej mi ruuri muá'ara'ani tǵ na'a rusén jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁵²Majta a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, ca'anín mú jín autéjhuii mej tí'ihuaurixaate'en. Miyen tǵjín:

—¿A'iné tí'iri'iri ti a'íin ja'atí ayén nu'u ruhua'ira'a taamín?

⁵³Aj pu i Jesús, ayén tihua'utá'ixaa tǵjín:

—Ayee nu tejámuaatá'ixaate'esin. Tí pua'a secaí ráacua'ani i nehua'ira'a, i nej neajta teáata'a jetze airánnejte, ajta ti pua'a secaí raayé'en i nexuure'e, caxu rusén jín ruuri xá'aju'un. ⁵⁴A'atí

ti na'a ti ayén ráacua'ani i nehuá'ira'a, ajta ayén raayé'en i nexuure'e, a'íi pu ayén ruurican jín huateáturaasin tǵ na'a rusén jime'e. Neajta nu niyen ra'ajjájsin a'ájna xicájra'an ti jetzen nain jín te'entipúa'ajte.

⁵⁵ Ayej ti'ayajna xaa ne'u. A'íi pu nehuá'ira'a, a'íin pú'een í ti cua'ira jetzen airáninei í mej tzáahuati'ira'a jín ruuri muá'ara'ani í Dios jemi. Ajta a'íjna, a'íi pu xaa ne'u a'íin pú'een í jaj í mej tzáahuati'ira'a jín irayé'en mej mi caí ché'e ruxiéemiste'e í Dios jemi. ⁵⁶ A'atí ti na'a ti ayén ráacua'ani i nehuá'ira'a, ajta ti ayén raayé'en i nexuure'e, a'íi pu huateáturaasin ineetzi jemi. Neajta nu niyen che'atá nena'a huateáturaasin í jemin.

⁵⁷ A'íi pu ayanna neja'uta'íteca'a í niyá'upua ti i'irúuri. Neajta nu ne'íjna jetze aránca'ane nej ni ruuri ná'ara'ani í niyá'upua jemi. Ajta a'íin í ja'atí ti ayén tí'licua'a ineetzi jemi, a'íi pu ayén che'atá na'a neetzi jetze araujca'ane ti ij a'íin ruuri á'ara'ani í Dios jemi. ⁵⁸ A'íi pu a'íin pú'een í cua'ira ti júte'e e'icaanej. Tahuáacixa'astemua'aci'í mú miyen ráacua me'íjna í maná. Majta huácuii. Mí ajta, a'íin ti ayén racua'aca a'íjna í cua'ira ti neetzi jetze airáninei, a'íi pu ruurican jín huateáturaasin tǵ na'a rusén jime'e.

⁵⁹ Aye pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tí'ij a'uun tihua'amua'atejca'a a'u mej e'etiújse'irihua'a a'ujna u Capernaúm.

A'ij mej tiu'umuá'aj a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

⁶⁰ Matí'ij me'íjna huánamuajri'i, ayée mú mu'íiti tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tǵjín:

—A'ij pu pua'a taatá'a ti ayén tí'ixa. Jé'ecan pu hui muári'eri tej tiyen yaú'títee tá'ara'ani.

⁶¹ Ajta a'íin Jesús, ayée pu rú'umua'a-reereca'a mej miyen runiúuste'ecaa. Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tǵjín:

—¿Ni a'ij pua'a amuaatá'a nej niyen tejámuaatá'ixaa? ⁶² Ari ti pua'a siyen naasej ineetzi, i nej teáata'a jetze airán-neijte, nej ni a'uun a'ujnén júte'imua a'u nej amuacá'á'ucatíi. ⁶³ A'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu jetzen airáninei í sej jín ruuri xá'ara'ani. Mí ajta, capu a'íjna jín tí'ivaire'e a'íjna ti jetzen airáninei í sej ratéhua'ira'a. Capu a'atzu xaa ne'u. Mí ajta, a'íjna í niuucari í nej niyen tejá'amua'ixaate'e, a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ca'aníjra'a naatá'a nej niyen tiu'utaxáj. Ajta, a'íj pu jetze airáninei í sej jín ruuri xá'ara'ani. ⁶⁴ Mí seajta mú'een, mu'íiti xu caí té'atzaahuat'e.

Aye pu tihua'utá'ixaa a'iné tǵ na'a 'ajmí'imua ti yú e'iré'ene, a'íi pu rú'umua'areereca'a ja'atí ti pírici ti caí rá'atzaahuat'e'eca'a, ajta ja'atí ti pú'een ti Jesús jime'e tiu'utátuiire'esin. ⁶⁵ Ajta, ayée pu tihua'utá'ixaa tǵjín:

—Aye nu 'een jín tejámuaatá'ixaa ti caí rí'írí ti ja'atí ayén huataújtuiire'en ineetzi jemi ti pua'a caí Dios amuacá' ca'aníjra'a raatá'an ti ayén huárini. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

⁶⁶ A'ajná'imua mu'íi mú miyen titeecáujxiehuataca'a mej mi caí ché'e jamuan á'ujujhua'ane'en. ⁶⁷ Aj pu'i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase tǵjín:

—Ari mú'een, ¿ni seajta seri ajtáicinicu ineetzi jemi?

⁶⁸ Ajta a'íin í Simón, ti ajta i'í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tǵjín:

—Nevástara'a, ¿a'atajni máaj jemin té'uju'un? Mú'eetzi pu'u jemi seijre'e í niuucari í tej jín ruuri tá'ara'ani, tǵ na'a rusén jime'e. ⁶⁹ Aye tu hui rá'atzaahuat'e, teajta tiyen ramua'aree pej pe'ín

pú'een i pej Dios jemi e'icaanej, ti Dios ajta muaja'utétuaasin í ruri'irínta'a.

⁷⁰ Aj pu'í Jesús ayén tiu'utaniú tijn:

—¿Ni qui necá niyen amua'antíhua'u mú'ejmi mi sej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase? A'iné nijta ne'u. Mí ajta, seáj ti mú'ejmi jetze ajtémecan, tiyaaru'u pu jetzen seijre'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁷¹ A'íjna ti nu'u tiyaaru'u jetzen seijre'e, a'íi pu ayén huatamuá'a í Judás. A'íi pu yaujra'an pú'eene'e a'íjna í Simón ti ayén te'entímu'utaca tijn Iscariotes. Ajta a'íin Judás, huá'a jetze pu ajtémecantaca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. A'íi pu a'íin pú'een ti avíitzi jín tiu'utátuiire'esin a'íjna jime'e í Jesús.

Mat'íj tiu'uyé'este me'íjna jime'e mej avé'inaamua'asin

7 Tíj na'a a'ájná'imua, a'úu pu a'uteájturaa í Jesús a'ujna u Galilea. Capu ché'e a'uun á'uche'ecane'e u Judea a'iné a'íime í mej Israel jetze ajtémecantaca'a í mej a'uun é'echejca'a, ayée mú raxí'eve'eca'a mej raajé'ica. ² Pu'uri ajta vejli'itaca'a a'ájna mat'íj miyen tí'yestehua'a me'íjna jime'e mej avé'uj'inaamua'asin, í mej Israel jetze ajtémecan. ³ Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa í ihuáamua'ame'en í Jesús tijn:

—Patá'aj hui piyen huirájra'ani peyujna pej pe'uun á'ura'ani a'ujna u Judea, mej mi a'íime í mej mú'etzi jamuan á'ujjhu'a'an miyen raasej a'ij pej rici pe'íjna jime'e ti hui huápi'i ruxe'eve'e, í mej jín a'ij te'utasej. ⁴ Tí pua'a hui ja'atí ayén raxí'eve'e mej mi mé jéjre'e miyen ráamua'ati, capu ayén avíitzi jín tí'imuari'e. A'iné ayée pej hui rici pe'íjna jime'e ti huápi'i ruxe'eve'e, naa pu xí'epi'in pej piyen á jéjre'e huatá'asej-rata huá'a jemi, mat'íj mena'a pua'amé

mej yen huachéjme íyen chaanaca japua. —Ayee mú tiraata'ixaa.

⁵ Majta a'íime í mej ihuáamua'ame'en pú'eene'e, camu majta rá'antzaahua me'íjna í Jesús. ⁶ Aj pu'í ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Capúu xi a'ájna teja'uré'ene ti huaxí'epi'in ineetzi jemi nej ni ne'uun a'utanén. Aru mú'ejmi jemi, ja'anáj ti na'a pu ayén í'ixi'epi'in. ⁷ Capu hui a'atzu ri'irí mej amujcha'íire'e í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua. Mí majta xaa ineetzi menéjcha'íire'e me'íjna jime'e nej cá niyen a'ij pua'a tihua'axajta mej miyen a'ij pua'a titetiújcha'íi. ⁸ Setá'aj se'uun a'ujnén a'ánna a'u mej tejé'eyeste. Caxí nu a'um'é'e na'ame inee nej ni ne'uun íjii teja'uvé'lemua'ariive'en a'iné capu xi ayén teja'uré'ene ti ari huaxí'epi'in.

⁹ Tí'íj ayén tihua'utá'ixaa, aj pu'í a'uun a'uteájturaa a'ujna u Galilea.

Jesús pu avíitzi jín a'uun a'ujnéj

¹⁰ Mí ajta a'íin, ayée pu huaríj. Mat'íj a'ucíj í ihuáamua'ame'en mej mi me'uun tejá'uyesten, a'íi pu ajta u á'ume. Capu ruseírata u á'ume, sino avíitzi pu'u jín u á'ume.

A'íi mú rahuahuau í Jesús a'íime í mej Israel jetze ajtémecan

¹¹ Majta me'ín í mej me'uun tejé'eyestehua'a, a'íi mú rá'ixi'eeri'ireca'a me'íjna í í Jesus. Miyen tí'ixáata tijn:

—¿A'uné a'ij 'een a'íjna í ja'atí?

¹² Jéihua mú a'ij pua'a tí'ixajtaca'a a'íjna jime'e í Jesús huá'a tzajta'a í teite í mej me'uun e'etiújseire'eca'a. Seica mú miyen tí'ixajtaca'a tijn: “Rí'í pu tí'itevij.” Majta seica miyen tí'ixajtaca'a tijn: “Capu a'atzu. A'íi pu hui huá'acuanamua í teite.”

¹³ Majta, capu ja'atí ayén á'ujca'anejca'a ti ayén ruseírata tiu'utaxáta a'íjna

jíme'e í Jesús a'iné mehuá'atziihne'eca'a a'fimej í mej ti'titj jín antiújmua'a-reereca'a a'fime jemi í mej Israél jetze ajtémecan.

**Jesús pu tihua'umuá'ate
matí'ij tí'yestehua'a**

¹⁴Matí'ij meri já'ita'a ujú'uncaa í mej tí'yestehua'a, aj pu'i Jesús a'uun a'uteájrupi teyujta'a. Tí'ij jí a'utéjche ti tihuá'umuá'aten í teite. ¹⁵Jé'ecan mú rí'i tira'utasefj a'fime í mej me'uun tí'ajta teyujta'a. Ayeé mú tíúj'ixaate'eca'a tíjín:

—¿A'iné tí'riri'iri ti a'fín caí ja'anáj tí'ihuá'umuá'ate, a'fí pu raayí'iti ti ayén tihuá'umuá'aten?

¹⁶Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Canu a'ij tirájteu nesej a'ij nej tihuá'amua'aten sino a'fí pu ayén tinaatá'a a'fjna ti yé neja'uta'íteca'a. ¹⁷Tí pua'a hui ja'atí ayén á'ujca'ane ti ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, a'fí pu xaa ayén ramua'aréeren ti pua'a Dios ayén naatá'a nej niyen tí'imua'ataca ca'fín nesej nena'a a'ij tirájteu. ¹⁸A'fjna ti ayén tí'ixaxa'a a'ij ti a'fín na'a tirájteu rusefj, ayée pu 'een jín ayén rici ti ij rí'i tiu'utaúra'an rusefj.

'Mí neajta inee, ayée nu ne'fjna jín tí'imuari'e nej ni niyen rí'i tiraatá'an ne'fjna ti yen neja'uta'íteca'a. Tí pua'a hui ja'atí ayén á'ujca'ane ti ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, a'fí pu xaa ayén ramua'aréeren ti pua'a Dios ayén tinaatá'a nej niyen tí'imua'ata ca'fín nesej nena'a a'ij tirájteu.

¹⁹¿Ni caí a'fín Moisés teecan ayén amuaatátui a'fjna í niuucari í mej jín tí'ajta? Aa ni'ijta'ne'u. Mí seajta mú'een, capu ja'atí ti mú'ejmi jetze ajtémecan ayén araúrasten a'ij ti a'fín niuucari tí'ixa. ¿A'iné 'een jíme'e siyen tí'ijxe'eve'e sej naajé'ica?

²⁰Majta a'fime í mej me'uun ajteáxiireca'a, ayée mú titeetaniú tíjín:

—Tiyaaru'u pu mú'etzi tzajta'a seijre'e. ¿A'ataani hui ayén tí'ijxe'eve'e tí'ijmuáaje'ica?

²¹Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Seij nu'u jín niyen huarfj ti ayén huápi'i ruxe'eve'eca'a. Ajta a'fín amuaatéjteu na'fjmi'ica. Jé'ecan xu avé'ejí'istaxi. ²²Mí seajta mú'een, ayée xu tí'ijri'ire se'fjna jíme'e ti Moisés teecan ayén amuaata'afj sej nu'u ra'antisfjchixi'ín í naviira'an. Jee xaa, capu Moisés teecan jetze huanéj, sino Dios pu ayén raateájtuaa a'fimej jemi í á'amuyapuaci'istemua'a. A'fj xu jín siyen ra'antisí'iche í naviira'an í unee'ca'i ti teáata'a se'ájna xicájra'an sej jetzen ruse'upi. ²³Ayeé xu 'een jín tí'ijri'ire sej si caí auté'itzen se'fjna jemi í niuucari ti Moisés teecan raateájtuaa. Tí pua'a ayén 'een, ¿a'iné 'een jín si níniu'ucacu ineetzi jemi se'fjna jíme'e nej niyen nain jín raarújse sefj í ja'ati ne'ájna xicájra'a sej jetzen ruse'upii?

²⁴'Xaatapuá'ajta sej siyen tihuá'axijte'e a'ij ti tejamuá'amitiejte'e. Mí seajta mú'een, ayée xu huárini sej si siyen tihua'uxijte'en a'ij ti tiraavjite'e tzáahuati'ira'a jíme'e.

**Jesús pu jíme'en tí'ixa
a'utí é'eme'ecan**

²⁵Jíme'en pu'u ayén tiraataxájtaca'a, aj mú mi seica miyen autéjhuii mej tí'ihuá'uríhua'u. Miyen tíjín:

—¿Ni caí a'fín pú'een í mej miyen jíme'en tí'itese'e mej raajé'ica? ²⁶Yee pu hui jéjre'e huatéjvee tihuá'ixaate'e. Mí majta, camu a'ij tí'ijjee. ¿Ni qui meri miyen raamuá'a tíjín: “A'ii pu a'fín pú'een í Ciriístu'u”? ²⁷Mí teajta iteen, teen tu hui ramua'aree a'u ti é'eme'ecan te'fjna í ja'ati. Mí ajta a'fín í Ciriístu'u, tí'ij a'fín yé uvé'enen, capu ja'atí ramua'aréeren a'u ti é'eme'ecan a'fjna. —Ayeé mú tí'ixajtaca'a.

²⁸ Ajta a'ñin Jesús, aúche'e pu tihuá'a-mua'atejca'a u teyujta'a. Aj pu'i ayén ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Jee xaa ne'u, ayée pu hui ti'ayajna sej nemua'ate, seajta siyen ramua'aree a'u nej é'eme'ecan. Canu nesej nena'a yé ve'ecáane sino ti yé neja'uta'íteca'a, a'ñi pu nain jín ayén tí'ljri'ire. Capu tí'ihua'itzi í jemin. Mí seajta mú'een, caxu ramua'ate a'iné caxu rá'astjire'e. ²⁹ Mí neajta inee, nee nu xaa ramua'ate a'iné a'úu nu é'eme'ecan í jemin. A'ñi pu hui ajta yen neja'uta'íteca'a.

³⁰ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi miyen tiu'utatése mej raatéevi'i. Mí ajta, capu ja'atí ayén raatéevi'i a'iné capúu xi a'ájna teja'uré'ene, a'ájna ti jetzen huaxí'epi'intari'ihuaca'a ti ayén huámi'ini. ³¹ Majta a'ñime í mej jemin e'etiújsej, mu'iití mú miyen rá'antzaahua. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Tí'ij yé uvé'enen a'ájna í Círístu'u Dios ti ra'antíhua'u, ¿ni qui jaítze'e ayén a'ájna jín rini ti huápi'i ruxe'eve'e caí amájna mi ja'atí?

**A'ñime fariseos mú nu'u
xantaaru'u huata'áiteca'a mej
raatéevi'i me'ájna í Jesús**

³² Majta a'ñime í fariseos, ayée mú tiú'unamuajri'i a'ñimej í teite mej miyen xahuaani'i mú jín tiú'j'ixaate'e. Matí'ij mi a'ñime í mej tí'ajta u teyujta'a, majta a'ñime í fariseos, a'ñi mú seica huata'áiteca'a a'ñimej í mej me'uun tí'icha'ñi mej mi raatéevi'i.

³³ Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu ché'e á'ateeri mú'ejmi jemi a'iné pu'uri vejli'i nej ni ne'uun a'u-jnén ne'ájna jemi ti yen neja'uta'íteca'a.

³⁴ Mú'een xu nehuauni, aru caxu mé'e nejé'eteuni. Ajta, capu rí'iríista a'ame sej se'uun a'ujnén a'u nej a'ij éene'e na'ame.

³⁵ Majta a'ñime í mej me'uun tí'ajta teyujta'a, ayée mú tiú'j'ihua'uraca'a tijín:

—¿A'uquí hui a'umé a'u ti caí rí'irí tej tiyen yé'uteuni? ¿Ni qui a'uun sej chuéjra'a japua a'umé huá'a jemi í teite í mej a'ucíjxi huá'a tzajta'a a'ñime í mej Grecia é'eme'ecan? ¿Ni qui hui ajta ayén tihuá'amua'aten a'ñimej í mej Grecia é'eme'ecan? ³⁶ ¿A'iquí huataújmua'a a'ájna í niucari ti jín tej nu'u rahuauini, teajta nu'u caí rateuni, ti ajta nu'u caí rí'irí tej a'uun á'uju'un a'u ti a'ij éene'e a'ame? —Ayee mú tiú'j'ihua'uraca'a.

**Jesús pu hua'utá'ineesin
mej mi jemin ve'eré'enen**

³⁷ Tí'ij ari te'entipuá'arijme'eca í mej tí'iyeste, a'ájna xicájra'an ti jaítze'e ruxe'eve'eca'a í mej me'ájna jetze tí'iyestehua'a, aj pu'i Jesús ayén huatéechaxi huá'a tzajta'a. Aj pu'i ayén ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Tí pua'a hui ja'atí ayén ruxiéemiste'e a'ájna jime'e ti caí urarí'ene'e jín huateájturaa í Dios jemi, ché'e a'ñin ayén ve'eré'enen ineetzi jemi nej ni niyen ca'aníjra'a tiraatá'an.

³⁸ Ayee pu che'atá na'a raruuren a'ájna í ja'ati ti ayén na'ará'astjire'esin ineetzi a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tijín: “A'áj pu jetzen airánineí í tzajta'an temua'a naa a'ájna í jaj ti jetzen araujca'anen a'ájna í ti jín ruuri a'ame. Ayej se'íre'e a'ame tíj jetzen airáami'íye í jaj.” —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁹ A'ájna í niucari tijín “jaj”, ayée pu huataújmua'a tijín: í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, í ti Dios raateájtuaaniiche'e huá'a tzajta'a a'ñimej í mej rá'antzaahua. Ayee pu a'ájna jín tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Jesús a'iné capu xi é'e já'ahua'aca'a a'ájna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ájna jime'e ti a'ñin Jesús caí xi a'ujnéj u júte'e ti ij Dios ayén án ye'ecájrati í ípuari japua.

Capu xi huá'amtiejte'eca'a í teite ja'atí ti pírici a'íjna í Jesús

⁴⁰ Jíme'en mu'u miyen ráanamujri'i ti ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a seica í teite tíjín:

—Ayej hui xaa ne'u ti'ayajna ti a'íin pú'een ti ayén tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan, í tej tiyen rachú'eve'e.

⁴¹ Majta seica mú miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—A'íi pu hui a'íin i'i pírici ti i'i Ciriístu'u.

Majta seica miyen tiú'íhua'uraca'a tíjín:

—¿A'iné hui tí'iri'iri ti a'íin Ciriístu'u ayén a'uun é'eme'ecanta u Galilea? ⁴² ¿Ni caí ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti nu'u a'íin Ciriístu'u ayén airaújnejte'esin a'íjna jetze í teitestemua'ame'en í David teecan? Ajta nu'u ti a'uun é'eme'ecanta a'ame a'ujna u Belén, a'u ti a'íin David teecan e'echéjme'e. —Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a.

⁴³ A'íj mú jín já'ita'a a'utacáj í teite me'íjna jíme'e í Jesús. Seica mú seicié tí'ixajtaca'a. Majta seica seicié. ⁴⁴ Seica mú miyen raxí'eve'e'eca'a mej miyen raatéevi'i. Mí ajta, capu ja'atí ahuaujca'ane ti rajví'i.

Camu nu'u rá'atzaahuat'e'eca'a í Jesús a'íime í mej títetaté'eca'a

⁴⁵ Mat'íj mi a'íime í mej tí'icha'íi u teyujta'a, a'úu mú a'uré'ene huá'a jemi í mej me'uun tí'aijta u teyujta'a, majta í fariseos jemi. Mat'íj miyen tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín secaí ye'eráavi'iti?

⁴⁶ Majta a'íime í mej tí'icha'íive, ayéé mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu hui ja'atí ayén tí'ixaxa'a tíjín amín tí'ixaxa'a.

⁴⁷ Ayeé mú tiu'utaniú a'íime í fariseos tíjín:

—¿Ni ajta ari ayén amuáacuanamua mú'ejmi? ⁴⁸ ¿Ni caí seáj ti tí'ita'ajte'e ari rá'antzaahua a'íjna, na'ari seáj ti téjmi jetze ajtéme'ecan í tej fariseos pú'een? ⁴⁹ Majta í teite í mej me'uun e'etiújseire'eca'a, camu a'atzu yaú'itie a'íj ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í niuucari Moisés teecan ti raateájtuua. Dios pu ari hua'uxájte amíime. —Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í fariseos.

⁵⁰ Ajta a'íin Nicodemo, a'íjna ti ari í Jesús jemi a'atánejca'a, tíj ajta seáj pú'eene'e ti huá'a jetze ajtéme'ecan, ayéé pu tihua'utá'ixaa tíjín:

⁵¹ —Capu ayén tiraavíjte'e tej tiyen ra'uxájte'en tí'íj puajíjti ráaci'iti. Ayeé pu té'axa í yu'uxari jetze í tej jín tí'aijta ti ayén nu'u ruxe'eve'e tej nu'u tiraa'íhua'u amuacaícan jín te'íjna í ja'ati tej ti ráamua'aree a'íj ti tí'tíj jín rici. ¿Ni caí ayén ti'ayajna?

⁵² Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—¿Ni hui mú'ee pe pajta pe'uun é'eme'ecan u Galilea? Aúuhuauchi í yu'uxari jetze pej pi piyen ráamua'aree ti caí ja'atí a'uun é'eme'ecan u Galilea ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

⁵³ Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a. Mat'íj mi a'ucíjxi a'u ti seáj é'eche.

A'íjna í 'íita'a ti huaújxana'acire

8 Ajta Jesús pu a'uun á'ume jíri ti a'utacá'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Aceituunajemi. ² Tapuá'arijme'eca pu a'uun a'ujnéj teyujta'a. Majta mú je'íhua teite ajtéaxiireca'a í jemin. Aj pu'i a'ujyeíjxi ti i tihua'umua'aten. ³ Majta a'íime í mej jetzen tiú'ujmua'ate í niuucari í mej jín tí'aijta, majta a'íime í fariseos, a'íi mú seáj e'eráavi'iti í 'íita'a. Ayeé mú tiraatéevi'i tí'íj auj ayén rijcaa í 'íita'a ti ruxána'acira'ate'eca'a. Mat'íj mi raata'aíj ti a'uun já'ita'a a'utéchaxin mej mi raasej í teite. ⁴ Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa me'íjna í Jesús tíjín:

—Maeestru, ayée mú yeehui tiraatéevi'i amíjna mi 'fíta'a tí'ij auj xana'acira'ate'eca'a. ⁵Ajta a'fín Moisés, ayée pu yeehui titaata'afj a'fjna jetze í niuucari tí raateájtuaa tí ayén ruxe'leve'e tej nu'u tetej jín raajé'ica. Ari mú'ee, ¿a'iné yeehui pajta tí'ixa?

⁶Ayee mú me'fjna jín tiraata'fhua'uri'i mej mi me'fjna jín ra'antimua'itín a'ij tí a'fín tí'itj jín tihua'utá'ixaate'esin. Ayee mú rahuauca'a me'fjna í mej jín tiraaxájtzi'i.

Ajta a'fín Jesús, a'fí pu aicaujtutzi. Aj pu'i a'utéjche tí ruxité jín ra'uyú'uxa á chuaata'a. ⁷Maúche'e mú tí'ira'ihua'uraca'a. Aj pu'i Jesús ayén huatéechaxi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a hui seíj mú'een ja'anáj caí a'fjna jín ayén auté'itze í á'amua-mua'atziira'a jime'e, ché'e a'fín ja'atf amuacá raatatú'a í tetej jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁸Ajtahua'a pu aicaujtutzi. Ajta ra'uyú'uxaca'a á chuaata'a. ⁹Majta a'fíme, jime'en mu'u miyen ráanamua'jri'i a'ij tí tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús, matí'ij mi me'uun tíhuui, seíj majta seíj, amuaca'can a'fjna tí jaítze'e vásta'a. Tí'ij jí a'fí na'a í Jesús a'uun a'uteájturaa jamuan a'fjna í 'fíta'a tí a'uun já'ita'a a'utéveeca'a. ¹⁰Aj pu'i Jesús huatéechaxi. Aj pu'i ayén tiraata'fhua'uri'i tíjín:

—'fíta'a, ¿a'uné hui a'ij mé'een a'fíme? ¿Ni caí mé'e ja'atf tí ayén tí'itj jín mú'etzi jetze tí'ijpua'ajte'e?

¹¹Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, capu yeehui ja'atf ayén neetzi jetze tí'itj jín tí'ijpua'ajte'e.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Canu neajta inee tí'itj jín mú'etzi jetze te'ujpuá'ajte'esin. Patá'aj á'ura'ani. Capej hui ché'e piyen pe'fjna jín te'uté'itzeaa'ra'an. —Ayee pu tiraata'ixaa.

Jesús pu hua'atátzavi'i a'fíme í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua

¹²Tí'ij ajtahua'a ayén tihua'utá'ixaa í teite í Jesús, ayej tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Nee nu yeehui ne'fín pú'een í tatzari tí jín huáneeri'i huá'a japua naíjmi'ica í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. A'atí tí na'a hui tí nee jamuan á'uche'ecane'en, capu ja'anáj ayén tí-ca'amiste'e á'uche'ecane'e a'ame, sino ayée nu yeehui raateájtuaani í jemin ne'fjna í tatzari í tí jín ruuri á'ara'ani.

¹³Matí'ij mi a'fíme fariseos miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee pej piyen asefj tité'axajta. A'fj pu yeehui jín caí tí'itj vaire'e a'ij pej tité'axajta asefj.

¹⁴Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús tíjín:

—Tí pua'a niyen neseíj tí'inxajta, aúche'e pu yeehui tí'ivaire'e nej niyen tí'inxajta neseíj a'fjna jime'e nej niyen ramua'aree a'u nej a'arájraa, neajta niyen che'atá nena'a ramua'aree a'uj nej a'umé. Mí seajta mú'een, capu yeehui a'ij tejamuá'amitiejte'e, a'u nej a'arájraa, na'ari a'u nej a'umé. ¹⁵Ayee xu siyen sena'a huá'axijte'e a'ij sej ru-jímua'a tirájteuve. Mí neajta inee, canu ja'atf íjii á'axijte'en. ¹⁶Aru, tí pua'a hui niyen ja'atf á'axijte'e, aúche'e pu ayén tiraavíjte'e nej niyen rici a'iné canu neseíj niyen a'ij tirájteu, sino a'fí pu ayén naatá'a a'fjna tí yen neja'uta'íteca'a.

¹⁷Ayee pu yeehui té'eyu'usi'i a'fjna jetze í niuucari í sej jín tí'ajta tí ayén nu'u tí'ivaire'e tí pua'a mehuá'a-pua miyen tí'itj jín tí'iteújxajtjme'en.

¹⁸Nee nu yeehui ne'fín pú'een seíj í nej niyen tí'inxajta neseíj. Ajta yeehui í seíj tí ayén tineteáxajta, a'fí pu a'fín pú'een í niyá'upua tí íiyen neja'uta'íteca'a.

¹⁹Matí'ij mi miyen tiraata'fhua'uri'i tíjín:

—¿A'úné yeehui a'ij 'leen ti ayá'upua pú'een?

Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Caxu yeehui nemua'ate ja'atí nej pú'een. Caxu seajta ramua'ate í niyá'upua. Tí pua'a siyen nemua'ajcaa, ayée xu yeehui seajta tí'ijmua'ate í niyá'upua.

²⁰ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ijna í Jesús tí'ij auj tihuá'amua'atejca'a a'u-jna teyujta'a, a'ájna vejlí'i a'u mej yé'e-se'irí í tumin. Mí majta í teite, capu ja'atí ayén tiraatéevi'í a'íné capúu xi a'ájna te-ja'uré'ene a'ijna xicá'jra'a jetze ti jetzen Jesús huá'mi'ini.

**“A'u nej a'umé, capu ri'irí
sej se'uun á'uju'un”**

²¹ Ajtahua'a pu Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu yeehui ne'uun a'ujnéjsin, seajta mú'een xu nehuauni ineetzi. Ajta, caí Dios tejámuaatá'uuni'ira. Mú'een xu cui'ini se'ijna jíme'e sej auteájturaa í Dios jemi. Capu ri'irí sej se'uun a'ujnéj a'u nej a'ujnéjsin inee.

²² Matí'ij mi miyen tí'itíuríhuauri'í a'íime í mej me'uun tí'aijta teyujta'a tijín:

—¿A'íné yeehui huataújmuua'a a'ijna í niuucari ti nu'u caí ri'irí tej te'uun a'ujnéj a'u ti nu'u a'ujnéjsin? ¿Ni qui ayén huataújmuua'a ti a'ín huaú'je'ica?

²³ Aúche'e pu ayén tihuá'a'ixaate'e-ca'a tijín:

—Mú'een xu hui yúuci pújme'en é'e-me'ecan. Neajta inee, júte'e nu é'e-me'ecan. Mú'een xu yeehui huá'a jetze ajtéme'ecan a'íme'j í mej yen seijre'e íyen chaanaca japua. Neajta inee, canu niyen huá'a jetze ajtéme'ecan. ²⁴ Ayee nu hui niyen amuaatá'ixaa ti pua'a caí ayén Dios tejámuaatá'uuni'ira, mú'een xu cui'ini se'ijna jíme'e sej auteájturaa í Dios jemi. Tí pua'a yeehui secaí siyen té'antzaahuate'en nej ne'ín pírici a'ij

nej tí'ixa, mú'een xu xaa cui'ini se'ijna jíme'e sej auteájturaa í Dios jemi.

²⁵ Matí'ij mi miyen tiraata'íhuauri'í tijín:

—¿A'ataani yeehui pej pú'een?

Ajta Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu ne'ín pú'een í nej niyen jíme'en tejá'amua'ixaate'ecaa tíj na'a jéjcuu imuá ti yú e'iré'ene. ²⁶ Jéihua nu neri tí'ixajtami'í mú'ejmi jíme'e, neajta niyen ne'ijna jín amua'uxíjte'en. Mí ajta a'ín ti yen neja'uta'íteca'a, a'íi pu tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a. Neajta nu hui niyen tihuá'ixaate'e a'íme'j í mej yen japuan seijre'e íyen í chaanaca japua a'ij nej niyen tiráanamujri'í ne'ijna jemi ti yen neja'uta'íteca'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²⁷ Majta a'íime, camu yaú'itíee muá'araa a'ij ti tihuá'a'ixaate'ecaa, ti ayén jíme'en raxa ti ya'upuáara'an pú'een. ²⁸ A'íj pu jín, Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setí'ij yeehui aj neja'utavén ineetzi i nej teáata'a jetze airáme'ecan, aj xu si ramua'aréeren ja'atí nej pú'een, sea-jta xu ramua'aréeren nej caí nese'j nena'a a'ij tirájteu a'ij nej tejámuaatá'ixaa sino ayée nu che'atá nena'a tí'ixaxa'a a'ij ti niyá'upua ayén tinaamuá'ate. ²⁹ A'íjna ti hui yen neja'uta'íteca'a, a'íi pu neetzi jemi seijre'e. Capu ayén ruséntacan naatéjtuaa a'íné ayée nu yeehui tí'ij pína'a niyen tí'ijri'ire a'ij ti tira'aráanajche.

³⁰ Majta a'íime í teite, tí'ij Jesús auj ayén tihuá'a'ixaate'ecaa, mu'ití'í miyen rá'antzaahua.

**Jíme'en í mej yaújmuua'ame'en
pú'een í Dios, majta a'íime í mej
ravaire'e a'ijna ti a'ij pua'a 'een**

³¹ Aj pu'í Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'íme'j í mej Israél jetze ajtéme'ecan í mej majta rá'antzaahua tijín:

—Tí pua'a hui siyen te'utáviicua'i sej si siyen tira'ará'astijre'en a'ij nej tejá'amua'ixaate'e, aj xu xaa siyen tité'ujjuhua'ane'e xá'aju'un ineetzi jamuan. ³²Mú'een xu seajta yeehui ramua'aréren se'íjna ti nain jín ayén ti'ayajna. A'íj xu jín ruxiéhua á'ujjuhua'ane'en xá'aju'un.

³³Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Teen tu yeehui Abraham teecan jetze airáne. Catu yeehui ja'anáj se-ica jemi ca'anéeri jín tiu'utévai. A'íj pu yeehui jín, ¿a'iné auj t'í'iri'iri pej piyen t'í'ta'ixaate'e tej nu'u taxiéhua á'ujjuhua'ane'e tá'ara'ani?

³⁴Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayeé nu yeehui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ti ja'atí ti na'a ti ayén te'uteáturaave'en í Dios jemi, a'íi pu ca'anéeri jín tí'imuari'e a'íjna jemi ti a'ij pua'a 'een. ³⁵Ajta a'íin ti ca'anéeri jín tejé'emuari'e a'u mej é'leche í teiteste-mua'ame'en a'íjna ti tí'ira'a'ijte'e, a'íi pu caí a'uun rusén jín huateáturaasin a'u-jna. Majta a'íin ti yaujra'an pú'een, a'úu pu yeehui huateáturaasin tíj na'a rusén jime'e.

³⁶A'íj pu jín, ti pua'a niyen huárini inee, i nej neajta yaujra'an pú'een, nej ni amua'irájtuaani sej si ruxiéhua á'u-jujuhua'ane'en, ayée xu xaa ne'u ruxiéhua á'ujjuhua'ane'e xá'aju'un, tzíte'e.

³⁷Nee nu hui niyen ramua'aree sej se'íjna jetze airáne se'íjna í Abraham teecan. Mí seajta mú'een, xu'uri siyen á'ujca'ane sej siyen naajé'ica se'íjna jime'e sej caí ché'e ranamuajracu a'ij nej tejá'amua'ixaate'e. ³⁸Ayeé nu ne'íjna jín tejá'amua'ixaate'e a'ij nej yeehui neri ne'uun tejá'usejí í niyá'upua jemi. Sea-jta mú'een, ayée xu che'atá sena'a tí'i-jri'ire a'ij sej seajta tiráanamujri'i í ruyá'upua.

³⁹Mat'íj mi miyen tiu'utaniú tíjín:

—Teen tu yeehui rájya'upuaca'a te'íjna í Abraham teecan.

Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a yeehui siyen yaúj-mua'ame'en pú'ene'en a'íjna í Abraham teecan, ayée xu che'atá sena'a rí'i titetiújcha'íi a'ij ti a'íin ajta rí'i tí'tiújcha'íica'a. ⁴⁰Ayeé pu i éene'e, xu'uri siyen tiraaxí'epi'intare sej naajé'ica. Neajta inee, nee nu ne'íin pú'een se'íj ti ayén tejámuaatá'ixaa a'íjna ti ayén ti'ayajna, í nej neajta niyen ráanamujri'i ne'íjna jemi í Dios. Capu yeehui ayén tí'ijri'irejca'a a'íjna í Abraham teecan. ⁴¹Ayeé xu siyen a'ij pua'a titetiújcha'íi a'ij ti ajta rici í á'amuaya'upua.

Mat'íj mi miyen tiu'utaniú tíjín:

—Catu yeehui huanú'ihuaca'a huá'a jetze í mej ruse'íjtajmee patíj mú'ee. Se'íj pu'u yeehui a'íin pú'een í tej rájya'upua. A'íi pu yeehui a'íin pú'een í Dios.

⁴²Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a yeehui a'íin Dios á'amuaya'upua pú'ene'en, mú'een xu nexí'leve'e xá'aju'un a'iné a'úu nu a'uvé'emej í jemin. Canu yeehui nese'íj nena'a niyen a'uvé'emej sino a'íi pu yen neja'uta'íteca'a.

⁴³¿A'iné 'een jín secaí nejaú'itie a'ij nej tejá'amua'ixaate'e? Caxu xaa ne'u yaú'itie a'iné secaí ahuaújca'ane sej ra'ancuré'an a'ij nej tí'ixa. ⁴⁴Mú'een xu yeehui se'íjna jetze ajtéme'ecan í tiyaaru'u. A'ii pu a'íin pú'een í á'a-muaya'upua. Seajta mú'een, ayée xu'u sena'a se'íjna jín siyen rá'astijre'e a'ij ti tí'ijxe'leve'e í á'amuaya'upua. Tíj na'a ti huatase'íjre í teáata'a ti yú e'iré'ene, a'íi pu yeehui tí'itecui'ica. Capu ja'anáj tzáahuati'ira'a jín tiu'utaxájtaca'a. A'íi pu yeehui nain jín tí'ihua'itaca. Tíj na'a ti ayén tí'ihua'i, a'íi pu jetzen airáninei í tzajta'an a'íjna ti hua'itzi pú'een. Ayeé xaa ne'u, a'ii pu a'íin pú'een ti tí'ihua'itaca. Ajta tíj na'a ti hua'itzi pú'een, a'íj pu jetzen airáninei.

⁴⁵ Mí neajta inee, ayée nu tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a. A'íj xu jín, caxu yeehui ná'atzaahuat'e. ⁴⁶ ¿Ni se'j mú'ejmi jetze ti ajtém'e'ecan ayén tí'tíj jín ná'axijte'e a'íjna jime'e nej tí'tíj jín auteájturaa í Dios jemi? A'iné capu ri'iri sej siyen huá'ini, ayée pu huataújmu'a'a nej niyen tzáahuati'ira'a jín tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a ayén, ¿a'iné yeehui 'een jime'e secái ná'atzaahuat'e? ⁴⁷ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íjna ti Dios jetze ajtém'e'ecan ayén rá'astijre'e a'ij ti tí'ixa í Dios. Seajta mú'een, ayée xu 'een jín caí siyen rá'astijre'e se'íjna jime'e sej caí Dios jetze ajtém'e'ecan.

Cirístu'u pu amucaí huatasejre caí a'íjna í Abraham teecan

⁴⁸ Majta a'íime í mej tí'aijta teyujta'a, ayée mú tiraata'ixaa tíjín:

—¿Ni yeehui caí ayén tí'ayajna a'ij tej tí'ixa pe'j piyen Samaria é'eme'e'ecan, ajta tiyaaru'u pu mú'etzi tzajta'a se'jre'e?

⁴⁹ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu tiyaaru'u neetzi tzajta'a se'jre'e sino nee nu rí'i tiratá'aca í niyá'upua. Seajta mú'een, ayée xu méjca'i tinúutache ineetzi. ⁵⁰ Mí neajta inee, canu yeehui nese'j nena'a niyen rahuauhuau ti ja'atí rí'i tinaatá'an, sino se'j pu'u xaa ayén rahuauhuau. A'ii pu yeehui a'íin pú'een tí'ixaxa'ira'a jín ayén tiraaxí'epi'intare'en. ⁵¹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Tí pua'a ja'atí ayén tirá'astijre'e a'ij nej tí'ixaxa'a, capu yeehui ja'anáj raci'iti tí huám'i'ini.

⁵² Jíme'en mu'u miyen ráanamua'jri'i, aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Tu'uri yeehui ramua'aree tí ayén tí'ayajna tí tiyaaru'u pu mú'etzi tzajta'a se'jre'e. A'íi pu yeehui Abraham huamí'i, majta a'íime í mej Dios jetze me'e'ecan tí'ixaxa'ata'a. Mí pajta mú'ee, ayée pepu'u yeehui tí'ixa tí ayén nu'u,

tí pua'a ja'atí ayén tirá'astijre'e a'ij pe'j tí'ixa, tí nu'u caí ja'anáj mi'ini.

⁵³ ¿Ni tzaa yeehui piyen jaítze'e ve'ecán jín tí'itéjvee caí í tí'tíj tí jín tí'itéveeca'a í tayá'upua í Abraham? A'íi pu yeehui xaa huamí'i. Majta a'íime í mej Dios jetze me'e'ecan tí'ixaxa'ata'a, a'íi mú majta huácu'i. Ari mú'ee, ¿a'iné petí'ixa a'atani pe'j pírici?

⁵⁴ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu yeehui tí'tíj vaire'e tí pua'a niyen nese'j té'antzaahuat'e. A'ii pu a'íin pú'een tí ayén rí'i tinaatá'aca í niyá'upua, a'íjna í se'j jíme'en siyen tí'ixa yee a'íi pu a'amua Dios pú'een. ⁵⁵ Seajta mú'een, caxu yeehui ramua'ate. Mí neajta inee, nee nu xaa ramua'ate. Tí pua'a niyen tejá'amua'ixaate'e yee canu ramua'ate, ayée nu tí'ihua'itaca setíj mú'een. Mí neajta inee, nee nu xaa ramua'ate, neajta niyen rá'astijre'e a'ij tí'ixaxa'a. ⁵⁶ Ajta yeehui a'íjna í Abraham tí á'amuyaya'upua pú'een, a'íi pu huataújtemua'ave a'íjna jime'e tí ayén tirá'amitiejte'eca'a tí ayén raase'j ja'anáj xicá'jra'an nej jetzen nain jín antínmu'a'a-reere. A'íi pu xaa raase'j, ajta a'íjna jín huataújtemua'ave.

⁵⁷ Majta a'íime í mej Israel jetze ajtém'e'ecan, ayée mú tiraata'ixaa tíjín:

—¿Ni tzaa yeehui piyen raase'j pe'íjna í Abraham teecan? Capu a'ij tí'iri'iri, a'iné cape'j xi piyen hua'apuate japuan tamuáamuata'a nine'ira'a rájcha'íi.

⁵⁸ Ajta ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Ayee nu tzáahuati'ira'a jín tejá'amua'ixaate'e. Tí'ij caí xi Abraham huase'jre, nee nu neri se'jre'eca'a.

⁵⁹ Jíme'en mu'u miyen tiráanamua'jri'i, aj mú mi tetej titú'utu í mej jín raateá'tu'asixi'in. Ajta a'íin Jesús hu-ateú'avaataca'a. Aj pu'i a'uun huirá'jraa a'ujna teyujta'a.

**Jesús pu raarújte ja'atí ti
aracúuni'i huanú'ihuaca'a**

9 Tí'ij a'uun a'atamé'ecaa, Jesús pu ja'atí huasej ti aracúuni'i pu huanú'ihuaca'a. ²Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraata'ihua'uri'i tíjín:

—Maeestru, ¿a'atani yeehui ayén auteájturaa í Dios jemi ti ij a'íin ayén tel'aracúuni'i huanú'ihua? ¿Ni qui a'íin auteájturaa ca'ín í vaújsimua'ame'en?

³Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu yeehui ja'atí auteájturaa í Dios jemi. Capu amíjna ja'atí ayén auteájturaa, camu majta í vaújsimua'ame'en. Ayee pu yeehui tiráaruu ti ij ayén huatasej're'en í jemin a'ij ti Dios tiraayí'iti a'íjna jime'e í rumuári'eri'ire'ara'an. ⁴Ayee pu ruxe'eve'e tí'ij auj tújca'ari tzajta'a pítí'irici tej tiyen tel'ijna jetze tiu'umuári'en Dios ti jín ayén yen ne-ja'uta'íteca'a. Pu'uri yeehui a'ájna te-ja'uré'enejsin ti huatética'ari. Capu ché'e ri'iríista a'ame a'ájna ti ja'atí ayén tiu'umuári'en. ⁵Ijii, netí'ij nauj niyen huaca íiyen chaanaca japua, ayée nu tí'ivaire'e huá'a tzajta'a í teite tíj tatzari ti jín huá'a japua huáneeri'i mej mi miyen tí'itíj huasej matíj mena'a pua'amé í mej yen japuan huachéjme í chaanaca japua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁶Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i, a'íin á chuaata'a e'erájtztzee. Ajta, ru'íjci'e jín rajrú'üne í xarij. Aj pu í ra'arápiti'iri'í á jí'iseáara'an jetze a'íjna ti arácun. ⁷Ajta ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Aricu yeehui, u pá'ume'en pe'újna a'u ti jé'ejmuaa ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Siloé.

(Ayee pu huataújmua'a a'íjna í niuucari tíjín: ti huata'íti'ihuaca'a.)

Aj pu'i u á'ume a'íjna í ja'ati, ajta acáu-jista'ante. Tí'ij jí mú a'uvé'emej. Pu'uri ayén atáneerica'a. ⁸Majta a'íime í mej á

vejlí'i a'uchéejme'ecaa a'u ti é'echejca'a a'íjna í ja'ati, majta a'íime, í mej mejmí'i miyen rasej'racaa tí'ij a'íin auj limojna huauc'a, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—¿Ni caí yeehui a'íin pú'een ti ayén a'uun a'utacái á'aye'í ti ij limojna hua'utáhuavii í teite?

⁹Seica mú miyen tiu'utaxájtaca'a ti nu'u a'íin pú'een. Majta seica miyen tíjín:

—Capu yee a'íin pú'een, sino ayée pu'u na'a seijre'e tíj a'íjna.

Ajta a'íin, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Nee nu yeehui ne'ín pú'een.

¹⁰Matí'ij mi miyen tiraata'ihua'uri'i tíjín:

—¿A'iné ye'í pete'atáneereca'a?

¹¹Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íjna yeehui í mej miyen rata-muá'amuaa tíjín: Jesús, a'íi pu xarij hu-ateáru'üne, tí'iquí yeehui na'arápiti'iri'í yé nejí'í jetze. Aj pu'i ayén tinaata'aíj nej nu'u ne'uun u á'ume'en ne'újna Siloé, a'u ti jé'ejmuaa nej nu'u ni arán-ja'usixi'ín. Netí'ij yeehui ni u á'ume, neajta aránja'usixi. Aj nu ni niyen mé úuneereca'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹²Matí'ij mi miyen tiraata'ihua'uri'i tíjín:

—¿A'uné a'ij 'é'en a'íjna í ja'ati?

Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Canu yeehui mé'e ye'emu'a'aree.

**A'íime í mej tí'ajta teyujta'a, a'íi
mú chueere'e, majta camu
a'ij tirájteuve a'ij mej rici**

¹³Matí'ij mi ya'uví'ití me'íjna ti aracúuni'i a'ímej jemi í fariseos. ¹⁴Ajta, ayée pu a'ájna pítí'irijcaa a'ájna xicájra'an jetze mej jetzen ruse'upi tí'ij Jesús ayén raateáru'üne í xarij, ajta tiráhuua. ¹⁵A'íj mú jín, a'íime í fariseos majta miyen tiraata'ihua'uri'í a'ij ti a'íin tel'atáneereca'a. Ajta a'íin ja'atí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'í pu yehui na'arápitijri'i yé nejí'i jetze. Neajta niyen aránja'usixi. Ajta íjii, nee nu yehui neri mé úneee.

¹⁶ Majta í mej huá'a jetze ajtémecan í fariseos, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Capu yehui a'uun é'eme'ecan í Dios jemi a'íjna a'iné capu ayén rá'astijre'e a'íjna jime'e í xicaj tej jetzen tase'upi.

Majta seica miyen tíjín:

—¿A'iné yehui tí'iri'iri ti ja'atí ayén huárini ti huápi'i ruxe'eve'e ti pua'a ayén nu'u te'uteáturaavecare'en í Dios jemi?

A'íj pu jín, seica mú seicié tí'ixajtacaa'a. Majta í seica, seicié mú majta tí'ixajtacaa'a. Camu náimi'i ruxí'ej mena'a miyen tí'ixajtacaa'a. ¹⁷ Matí'ij miyen majtáhua'a tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Pajta mú'ee, ¿a'iné yehui petí'imua'atze ja'atí ti pírici?, a'iné a'í pu timuáhuuaa pej pi atáneereca'a.

Ajta a'íjn ja'atí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'í pu yehui Dios jetze me'ecan tí'ixaxaa'a.

¹⁸ Majta a'íime í mej a'uun tí'ajta teyuja'ta, camu rá'antzaahua ti ayén aracúuni'i huanú'ihuaca'a, ti ari huarúj ti i ari atanee íjii, icu. Matí'ij mi miyen hua'uta'afjtaca'a mej mi u a'uvé'uju'un í vaújsimua'ame'en. ¹⁹ Ayee mú tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni tzaa yehui a'íjn pú'een áamuayauj? ¿Ni a'íjn pú'een sej siyen tí'ixa yee aracúuni'i pu huanú'ihuaca'a? ¿A'iné yehui auj tí'iri'iri ti ari mé úneee?

²⁰ Majta a'íime í vaújsimua'ame'en, ayée mú tiu'utaniú tíjín:

—Ayee tu xaa ramua'aree ti a'íjn tayauj pírici, teajta yehui ramua'aree ti aracúuni'i huanú'ihuaca'a. ²¹ Mí tea-jta iteen, catu xaa ne'u ramua'aree a'íj ti 'een jime'e ti ayén ari mé úneee nusu ja'atí ti ayén raarújte. Setá'aj yehui

siyen tiraata'íhua'u a'iné, pu'uri vásta'a. A'í pu ajta ruse'íj tiu'utaxájta.

²² Ayee mú 'een jín tiu'utaxájtaca'a í vaújsimua'ame'en a'iné mehuá'atziine'eca'a a'ímej í mej a'uun teyuja'ta a'í'ajta, í mej majta meri miyen tiraaxí'epi'intare mej mi ru'irá'ite me'újna teyuja'ta ja'atí ti na'a ti ayén tiu'utaxáj yee Jesús pu nu'u a'íjn pú'een í Círístu'u ti Dios ra'antíhua'u. ²³ A'íj mú jín miyen tiu'utaxájtaca'a í vaújsimua'ame'en yee matá'aj raata'íhua'u me'íjna a'iné a'íjna í hua'ayauj pu'uri vástaca'a.

²⁴ Majtahua'a mú miyen raatajé me'íjna ti aracúuni'i huanú'ihuaca'a. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj piyen pena'a rí'i tiraatá'an í Dios. Pajta caí yehui piyen rí'i tiraatá'acare'en pe'íjna í ja'ati a'iné a'í pu ateáturaave í Dios jemi.

²⁵ Ajta a'íjn, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí pua'a yehui ayén ateáturaave í Dios jemi nusu caí, canu xáahuí a'atzu ramua'aree, sino ayée nu xaa ramua'aree nej amuacaí aracúuni'i. Mí neajta íjii, nee nu hui mé úneee.

²⁶ Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné ye'í muáaruu? ¿A'iné ye'í timuáhuuaa pej pi yehui atáneere?

²⁷ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Nu'uri amuaatá'ixaa. Seajta mú'een, caxu náanamujri'i. ¿A'iné 'een jime'e siyen raxí'eve'e nej neajtahua'a amuaatá'ixaate'en? Tij seajta mú'een siyen raxí'eve'e sej seajta jamuan á'ujuhua'ane'en.

²⁸ Majta miyen jeíhua mú a'íj pua'a tiraata'ixaa tíjín:

—Aa neti'íjtá ne'u. Mú'ee pej yehui pe'íjna jamuan á'uche'ecan, tzíte'e. Tea-jta iteen, teen tu tiyen rá'astijre'e te'íjna í Moisés teecan. ²⁹ Teen tu yehui tiyen ramua'aree ti Dios ayén jamuan tiu'uxáj-

taca'a í Moisés. Ajta, jíme'en a'íjna í ja'atí, catu yeehui a'atzu ramua'aree a'u ti é'eme'ecan.

³⁰ Aj pu'i ayén tiu'utaniú a'íjna í ja'atí tǎjín:

—¿Ni caí ne'u icu? Mú'een xu caí ramua'aree a'u ti é'eme'ecan. Mí ajta, a'íjn ayén naarújte nej ni niyen atáneere. ³¹ Ayeé tu yeehui ramua'aree ti Dios caí ayén ranamua ja'atí ti ayén ateátu-raave í jemin. Dios pu xaa ayén ranamua a'íjna í ja'atí ti ayén rana'amiche, ajta ti ayén rá'astijre'e a'ij ti Dios tí'ijxe'leve'e. ³² Capu yeehui ja'anáj ja'atí ayén tiráanamujri'i ti seǎj ayén raarújte a'íjna ti aracúuni'i huanú'ihuaca'a ti ij ayén atáneerica'a á'ara'ani. ³³ Tí pua'a hui caí Dios jemi é'eme'ecantacache'e, capu a'ij riníche'en ti naarújte'enche'e ineetzi. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

³⁴ Majta a'íime miyen tiraata'ixaa tǎjín:

—Nain pej jín auteájturaa í Dios jemi mú'ee, tǎj na'a pej yeehui piyen huanú'ihuaca'a ti yú e'iré'ene. ¿Ni tzaa mú'ee piyen auté'aca'ane pej piyen titáamua'aten? —Ayeé mú tiraata'ixaa.

Majta ru'irá'iteca'a.

Jesús pu nu'u hua'ajté'axi a'ímej í mej teyujta'a tí'aijta

³⁵ Ajta a'íjn Jesús, ayej ráamua'areeri'i mej miyen ru'irá'iteca'a. Tí'ij ayén yá'uteu a'íjna í ja'atí, ayée pu tiraata'ixaa tǎjín:

—¿Ni piyen rá'atzaahuat'e pe'íjna ti teáata'a jetze airaújneijte?

³⁶ Aj pu'i a'íjn ja'atí ayén tiraata'íhua'uri'i tǎjín:

—Nevástara'a yeehui, ¿a'atani a'íjn pírici nej ni niyen rá'antzaahuat'en?

³⁷ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tǎjín:

—Pepu'uri yeehui raaseǎj. Jee xaa ne'u ayén ti'ayajna, a'í pu á jamuan ayén ti'ixa.

³⁸ Ajta a'íjn tevi ayej tiraata'ixaa tǎjín:

—Nevástara'a, nee nu yeehui muá'atzaahuat'e.

Aj pu'i raateánajcheca'a. ³⁹ Ajta a'íjn Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tǎjín:

—Ayeé nu yeehui ne'íjna jín a'uvé'emej íyen chaanaca japua nej ni hua'uxíjte'en naǎjmi'ica í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua, mej mi miyen atanéjne'ere a'íime í mej aracúcu'unijmee, mej mi majta yeehui miyen aracúcu'unijmé'e muá'ara'ani a'íime í mej nu'u miyen atanéjne'e.

⁴⁰ Majta seica í fariseos, a'úu mú velli'i a'uté'uuca'a. Matí'ij miyen ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a, matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tǎjín:

—¿A'ii nu'u ye'í? ¿Ni tzaa yeehui tea-jta iteen aracúcu'unijmee?

⁴¹ Ayeé pu tihua'utá'ixaa tǎjín:

—Tí pua'a yeehui siyen aracúcu'unijme'eni ti ij caí ti'tǎj a'ij tejamuá'amitiejte'e, capu ri'iríista á'ame'enche'e ti ja'atí ti'tǎj jín mú'ejmi jetze te'ujpuá'ajte'en. Mí seajta mú'een, ayée xu yeehui ti'ixa sej nu'u siyen atanéjne'e ti ij nain jín tejamuá'amitiejte'e. A'íj xu jín, seúche'e xu á'aturaave í Dios jemi.

A'íjna ti huá'ajye'emua, ajta a'u ti e'iténine'i

10 ¹ Ayeé nu yeehui tejá'amua'ixaaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Tí pua'a ja'atí a'uun a'uteároute cáne'axi tihua'acúraa, ti pua'a caí a'uun a'uteároute a'utí e'iténine'i sino ti pua'a ancuré'ara'ani í tejcuá jetze, a'í pu nahua'ari pú'een, ajta ti tí'itecui'ica.

² Mí ajta, a'íjn ti yeehui a'uun a'uteároute a'u ti é'epueerta, a'ii pu a'íjn pú'een ti huá'ajye'emua í cáne'axi. ³ Ajta a'íjn ti tí'icha'íi a'u ti é'epueerta, a'í pu tira'antácuune'esin tǎ'ij a'uun a'uteároute a'íjna ti huá'ajye'emua. Majta a'íime í cáne'axi, a'í mú yeehui ranamua i niúucare'ara'an. Ajta a'íjn

ja'atí ayén huá'ajee a'ij mej ántea'arua seij ajta seij. A'í pu ajta hua'irájajpua.

⁴Tí'ij ari naíjmi'ica huirajáapuan í ruye'emua, a'í pu huá'a cujta'a au-umé'e a'ame. Majta a'íime amuacáí mú huajú'un muá'aju'un í jemin a'iné a'í mú rá'aste a'ij ti a'íin tihuá'ixaate'e. ⁵Camu ja'anáj miyen huajú'u muá'aju'u jemin seij í mej caí ramua'ate. Camu xaa ne'u, sino muataúuruuna í jemin a'iné camu yeehui ramua'ate í niúucare'ara'an a'íjna í ja'atí í mej caí ramua'ate.

⁶Ayee pu tihua'utá'ixaa í Jesús a'íjna jime'e í niuucari. Majta a'íime, camu yaú'itíee muá'araa a'ij ti a'íin tihua'utá'ixaa.

Jesús pu a'íin pírici í ta'anténine'i a'u mej a'uteárute cúrajta'a

⁷A'ij pu jín, Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'lira'a jime'e. Nee nu yeehui ne'ín pú'een í ta'anténine'i í mej jetzen uteárute í cáne'axi u cúrajta'a. ⁸Matíj mena'a mej miyen amuacáí huataseíjre necaí inee, a'íí mú nahua'ari pú'eené'e, majta mej tí'ítecui'ica. Mí ajta, a'íime í cáne'axi, camu yeehui huá'unamuajri'i a'ij mej tiu'utaxájtaca'a.

⁹Nee nu yeehui ne'ín pú'een í ta'anténine'i. A'atí ti na'a ti ayén a'uun a'uteárute a'íjna jime'e ti ná'antzaahu-ate'en ineetzi, a'íí pu ruuri huateátu-raasin tíj na'a rusén jime'e. A'íí pu yeehui ruxiéehua huiráaye'icaa a'ame, ajta uteáru'ipiche'e a'ame. Ruxiéehua pu ra-teuni í ti jín huateújvaire'en.

¹⁰Ajta a'íin nahua'ari, ayée pu'u yeehui 'een jín u a'uvé'emej ti ij tiu'unáhua'an, ti ij ajta titéecui'ini, ti ij ajta naíjmi'ica antipúa'ajte'en. Mí neajta inee, ayée nu yeehui 'een jín mú a'uvé'emej mej mi ruuri muá'ara'ani, ti ij ayén tihuá'aci'ti nain a'ij ti tí'iseijre'e í

mej jín huataújtemua'ave tíj na'a rusén jime'e.

Jesús pu ayén tihuá'amua'ate a'íjna jime'e í ti huá'ajye'emua

¹¹Nee nu yeehui ne'ín pú'een i nej xí'epi'in jín seijre'e, i nej neajta niyen huá'ajye'emua í cáne'axi. Neajta nu niyen huá'mi'ini huá'a jetze me'ecan. ¹²Ajta a'íin í mej raatá'a ti tiu'umuári'en, capu yeehui a'íin pú'een í ti huá'ajye'emua í cáne'axi. A'íj pu jín, ti pua'a raasej ti 'íira'ave e'evé'eme, a'íí pu án huajaúuhua'axijsin, ajta huataúru-una. Aj pu'i, a'íin 'íira'ave huá'a tzajta'a a'uun a'uteáruti, ajta huaja'ucuíjxi'isin í cáne'axi. ¹³Ajta a'íin í ja'atí ayén huataúruuna a'iné ayée mu'u raatá'a ti tiu'umuári'en na'a, ajta capu yeehui a'atzu jetzen ruxe'leve'e a'ij ti tihuá'aru-uren í cáne'axi, icu.

¹⁴Mí neajta inee, nee nu yeehui ne'ín pú'een i nej rí'í tí'ítevij, i nej neajta huá'ajye'emua í cáne'axi. Nee nu huá'a-muajte ne'ímej í cáne'axi. Majta a'íime í cáne'axi, a'íí mú yeehui nemua'ate ineetzi. ¹⁵Ayee pu che'atá na'a nemua'ate í niyá'upua. Neajta inee, ayée nu che'atá nena'a ramua'ate í niyá'upua. Neajta nu huá'mi'ini huá'a jetze me'ecan í cáne'axi.

¹⁶Nee nu yeehui neajta huá'a cujta'a huaméj seica í cáne'axi í mej caí huá'a jetze ajtéme'ecan a'ímej í mej íiyu seijre'e cúrajta'a. Ayee pu yeehui rux-e'leve'e nej ni niyen huaja'uvé'ejajpua. A'íí mú majta ra'ancuré'asin í neni-uca. Naíjmi'i mú í cáne'axi, matíj mena'a pua'amé, a'úu mú seíire'e muá'aju'u seij tzajta'a í cúraa. Ajta, seij pu'u yeehui huá'a cujta'a a'umé'e a'ame.

¹⁷Ayee pu yeehui 'een jín niyá'upua neetzi xe'leve'e a'iné nee nu huá'mi'ini nej ni neajtahua'a huatarún. ¹⁸Capu ja'atí ná'ari'iraj ineetzi sino nexí'evi'i-ra'a nu jín mí'ini. Nee nu yeehui ne'íjna jín antínmua'aree nej ni niyen ahuán-

ca'ane nej huámi'ini. Neajta ne'íjna jín antínmu'aree nej ni neajtahua'a huatarún. Ayee pu a'íjna jín tinaa'íjca í niyá'upua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁹ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a í Jesús, aj mú mi já'ita'a a'utac'íj a'íhme í mej a'uun tí'ajta huá'a teyujta'a í mej Israél jetze ajtémecan. ²⁰ Mu'iit'í mú miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Tiyaaru'u pu yeehui tzajta'an seijre'e, ajta rutímua'i. Caxu siyen rá'atzaahuat'e.

²¹ Majta seica miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Capu yeehui ri'írí ti ja'at'í ayén tí'ix-ajta ti pua'a ayén tiyaaru'u tzajta'an seijre'e. ¿Ni tzaa tiyaaru'u ayén raayí'iti ti ayén yeehui raarújte'en ja'at'í ti ayén arácun? Capu xaa ne'u. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu ayén tihua'ixaate'e ja'at'í ti pírici

²² Pu'uri a'atzu á'ateevi'ica tí'ij ari vejli'i pí'tí'irijcaa mat'í'ij miyen me'íjna jín tí'iyeste ja'anáj mej miyen tiu'utá-tui í teyuu. Pu'uri ajta a'ájna pí'tí'irijcaa ti huáseevi'í á'aye'i. ²³ Ajta a'ífin Jesús, a'úu pu á'uche'ecane'e a'ujna teyujta'a, a'u ti te'ejtétaavij ti Salomón rá'a-jtaahuaca'a. ²⁴ Majta miyen ajteáxiire-ca'a í jemin a'íhme í mej me'uun tí'ajta teyujta'a. Mat'í'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Capej yeehui piyen tá'aviitze'e. Patá'aj piyen tzáahuati'ira'a jín taatá'ixaate'en ti pua'a pe'ín pú'een í Ciriístu'u nusu pecaí.

²⁵ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Nee nu hui xaa neri amuaatá'ixaa. Seajta mú'een, caxu ná'antzaahua. A'íjna í nej jín niyen rici ti huáp'i'í ruxe'eve'e, ayée nu yeehui ne'íjna jín niyen rici niuucajtze'en í niyá'upua. Ajta, a'ífi pu a'íjna jín ayén tí'inexa. ²⁶ Mí seajta mú'een, caxu yeehui

ná'atzaahuat'e a'iné caxu huá'a jetze ajtémecan í cáne'axi í nej huá'ajye'emua.

²⁷ Ajta a'íhme í cáne'axi, ayée mú nenamua a'íj nej tihua'ixaate'e. Nee nu yeehui huá'amuaajte, majta miyen ná'astijre'e ineetzi. ²⁸ Ayee nu yeehui hua'atá'aca mej miyen ruurican huateáturan tíj na'a rusén jime'e. Camu ja'anáj antipua'ari; capu yeehui ri'írí ti ja'at'í ayén ná'ajajpuani'i. ²⁹ Ajta niyá'upua, í ti ayén naatátui a'ímej í cáne'axi, a'ífi pu nain jín antiújmua'aree. Capu yeehui ajta ri'írí ti ja'at'í ayén rá'ajajpuani'i.

Jesús pu tihua'ixaate'e a'ímej í mej níniu'ucacu

³⁰ Teen tu naíjmi'i, seíj tu tena'a pírici í niyá'upua, neajta inee. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

³¹ Majta a'íhme í mej me'uun tí'ajta teyujta'a, majtáhua'a mú tetej titú'utu mej mi me'íjna jín raateátu'asixi'ín. ³² Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Nee nu neri jeíhua teja-muaatasejrate a'íj nej rici ti i'í x'epi'ín. ¿Tí'itájni si jín pí tinaateátu'asixi'ín? ¿Ni qui a'íjna jime'e nej raarújte, na'ari tí'it'íj jín, ne'u?

³³ Mat'í'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Catu yeehui te'íjna jín muaateátu'asixi'ín pej piyen tí'it'íj jín rici ti i'í x'epi'ín, sino ayée tu 'een jín muaateátu'asixi'ín pej piyen a'íj pua'a tí'ixa í Dios jemi, a'iné mú'ee pepu'u, tevi pena'a pírici. Pajta piyen tí'aseijrata pej nu'u Dios pú'een. —Ayee mú tiraata'ixaa.

³⁴ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni caí ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti nu'u Dios ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej a'ímej jemi raateájtuaa í runiuuca? Ayen tíjín: “Ayee pu nu'u yeehui ayén tihua'utá'ixaa ti nu'u ayén hua'utamuá'a tíjín: Diosi mej nu'u pú'een.” ³⁵ Dios pu ayén hua'utamuá'a

a'íjna jime'e mej nu'u dioosi pú'een. Ajta capu yeehui ri'irí tej tiyen ra'uré'uuna tel'íjna ti ari té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze.

³⁶Tí pua'a Dios ayén hua'utamua'a, ¿a'iné tej tiyen raatámua'ati tel'íjna ti niyá'upua huatéura'ate, ajta yen ya'uta'íteca'a fiyen chaanaca japua? ¿Ni qui tiyen che'atá tena'a raatámua'ati a'ij ti Dios ari hua'utamua'a í seica? A ni'i-jtá ne'u. A'íj pu yeehui jín, ¿a'iné siyen se'íjna jín t'í'inxajtzi'i se'íjna jime'e nej niyen tejámuaatá'ixaa yee nee nu ne'ín pú'een í yaujra'an í Dios?

³⁷Setá'aj ná'atzaahuate'e ti pua'a yeehui niyen che'atá nena'a rijca a'ij ti ajta rici í niyá'upua, na'ari ti pua'a necaí nena'a, setá'aj caí ná'atzaahuate'e. ³⁸Jee xaa, ti pua'a niyen nena'a rijca a'ij ti ajta a'íin rici, seajta secaí siyen ahuaújca'a-nen sej yeehui ná'antzaahuate'en, ayée nu tejámuaatá'ixaate'en setá'aj siyen sena'a té'atzaahuate'e se'íjna jime'e a'ij nej rici sej si siyen yeehui ráamua'a-ree, seajta yaú'itíee xá'ara'ani tej tiyen naími'i se'íj tena'a pírici, í niyá'upua, neajta inee. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁹Majtahua'a mú miyen t'í'itese'eca'a mej mi raatévi'i. Mí ajta a'íin, huá'a jetze ajtá'ara.

Jesús pu antá'ara u jetze pújme'en játe'ana jetze í Jordán

⁴⁰Aj pu'i a'uun antá'ara í Jesús u jetze pújme'en í játe'anara'an jetze a'ujna u Jordán. A'uu pu a'ará'a a'utí amuacaí a'íin huámua'i'ivijhuaca'a a'íjna í Juan. A'uu pu a'uteájturaa. ⁴¹Majta mu'iití mú u e'iré'ene í jemin. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a t'íjín:

—Capu yeehui ja'anáj ayén huaríj a'íjna í Juan ti'itíj mej jín a'ij tira'utase'íj a'íjna jime'e mej rí'i tiraateájtuaani í Dios. Mí ajta, t'íj na'a mej miyen tiu'utaxájtaca'a me'íjna jime'e í Jesús,

ayée pu yeehui ayén ti'ayajna. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁴²Majta mu'iití mú me'uun huataúj-tuaa í Jesús jemi.

Jesús pu tiú'unamuajri'i a'íjna jime'e í Lázaro

11 Ajta se'íj pu t'í'icui'lica'a ti ayén ántehuaaca'a t'íjín Lázaro. A'uu pu e'echéjme'e chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa t'íjín Betania. A'uu mú majta e'echéjme'e í juutzeájra'an, a'íjna í María, ajta í Marta í ti i'i cu'utzeá'ara'an. ²Ajta a'íjna í María, a'ii pu a'íin pú'een ti ra'avé'exiri'iri'i í tavá'ara'a a'íjna jime'e ti naa teá'arí'e. A'íi pu ajta ra'anáhuatzi'iri'i í rucipuá jime'e í iicá'jra'an jetze. Ajta a'íin ihuá'are'ara'an t'í'icui'licaa, a'íjna í Lázaro. ³Mat'í'ij mi me'ín júutzimua'ame'en miyen tiraatániuucajte í Jesús t'íjín:

—Tavastara'a, a'íi pu yeehui t'í'icui'i a'íjna í pej raxí'eve'e.

⁴Ajta a'íin Jesús, t'í'ij ayén ráamua'a-reeri'i, ayée pu tiu'utaxájtaca'a t'íjín:

—Capu yeehui a'íjna jín t'í'icui'ineca'a ti í huámí'ini sino mej mi rí'i tiraatá'an í Dios. Ayee pu ajta a'íjna jín Dios ayén rí'i tinaatá'asin ineetzi, i nej yaujra'an pú'een.

Jesús pu jíme'en ti'ixa a'íjna jime'e ti Lázaro huámí'i

⁵Jesús pu huá'axe'eve'eca'a a'íjna í Marta, ajta í juutzeá'jra'an, ajta a'íjna í Lázaro. ⁶Mí ajta a'íin, t'í'ij ayén ráamua'areeri'i ti nu'u t'í'icui'i a'íjna í Lázaro, aúche'e pu a'uun a'uteájturaa hua'apua xicaj a'u ti a'ij éene'e á'aye'i. ⁷Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'íme'íj í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e ayén t'íjín:

—Tiché'e yeehui teajtáhua'a te'uun a'atanén u Judea.

⁸Mat'í'ij mi miyen tiraata'ixaa t'íjín:

—Maeestru, capu xi yeehui a'achú á'atee mej miyen tiu'utése mej muaateá-tu'asixi'in tetej jime'e. ¿Ni tzaa pajtáhua'a pe'uun a'atanéjsin?

⁹ Ayee pu tiu'utaniú a'ájna í Jesús tijn:

—¿Ni yeehui caí ayén á'atijti'i ti ayén huáneeri'i í xicaj jime'e a'achú cumu tamuáamuata'a hora japuan hua'apua? Capu ja'atí ayén te'ijcá'acata'ame ti pua'a auj néeriste'e á'uche'ecane'en a'iné a'fi pu jín mé úunee a'ájna jime'e ti huáneeri'i iyen chaanaca japua. ¹⁰ Tí pua'a yeehui a'fin ja'atí ayén tíca'ari tza-jta'a á'uche'ecane'en, a'fi pu xaa a'ijcá'acata'ame a'iné capu huáneeri'i. A'ij pu jín huatáci'ipe tej te'uun a'atanén.

¹¹ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—A'fi pu yeehui huatácu í ta'amiigu a'ájna í Lázaro. A'uu nu a'atanéjsin nej ni ráajisten.

¹² Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa a'fime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tijn:

—Tavastara'a, ti pua'a yeehui ayén cutzú, a'fi pu rí'i rujni.

¹³ Ayee pu tihua'amitiejte'eca'a a'fimej ti Jesús a'ájna jín ayén tí'ixajtaca'a ti ayén Lázaro cujcaa ti ij huaújse'upe'en na'a. Mí ajta, a'ájna í ti Jesús ayén tí'ixajtaca'a, ayee pu huataújmua'a ti ayén huamí'i. ¹⁴ Aj pu'i ayén e'ehuauritiécan jín tihua'utá'ixaa tijn:

—Pu'uri yeehui huamí'i a'ájna í Lázaro. ¹⁵ Neajta nu niyen huatánte-mua'ave nej caí ne'uun a'utéveeca'a a'iné a'fi pu tejámuaatéva'iri sej si siyen rá'antzaahuat'e'en setí'ij raaseiiran a'ij nej huárini. Tiché'e yeehui te'uun á'uju'un a'u ti a'ij lé'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁶ Ajta a'fin Tomás í mej majta miyen ratamuá'amua tijn í mej hua'apua pú'een, a'fi pu ayén tihua'utá'ixaa a'fimej í seica tijn:

—Tiché'e yeehui teajta te'uun á'u-ju'un tej ti tiyen jamuan huácui'ini.

Jesús pu ayén tihuaú'ixaa mej nu'u majtáhua'a huatarújsin í mej meri huácuii

¹⁷ Tí'ij Jesús a'uun a'ará'a u Beta-nia, ayee pu ráamua'areeri'i tijn pu'uri ayén á'atee a'achú cumu muáacua xicaj mej ra'avá'ana a'ájna í Lázaro. ¹⁸ A'uu pu vejli'i pójá'arici a'ujna u Jerusalén a'achú cumu huaíca kilómetros. ¹⁹ Mu'i-ití mú a'uun e'iré'ene a'fime í mej Is-raél jetze ajtéme'ecan a'u mej é'eche a'ájna í Marta, ajta a'ájna í María mej mi miyen hua'utéjpua'ajte'en í mej jín ruxieemijte'e ti a'fin huá'ihuaara'a huamí'i. ²⁰ Tí'ij a'fin Marta ayén ráamua'areeri'i ti nu'u Jesús e'evé'eme'e-caa, aj pu'i u á'ume ti ij ra'antinájche. Ajta a'fin María, a'úu pu a'uteájturaa u chil'ita. ²¹ Aj pu'i Marta ayén tiraata'ixaa tijn:

—Nevástara'a, ti pua'a yeehui piyen yé huácati'jche'e, capu mi'iníche'e í nejá'a. ²² Mí neajta inee, ayee nu yeehui ramua'aree ti Dios aúche'e ayén muaatá'asin tijn na'a a'ij pej tiraatáhuaviira.

²³ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijn:

—A'fi pu yeehui ajtáhua'a huatarújsin a'ájna í a'ihuáara'a.

²⁴ Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'ájna í Marta tijn:

—Nee nu yeehui niyen ramua'aree ti ajtáhua'a huatarújsin a'ájna xicájra'an ti jetzen nain te'entipúa'ajte, ti ajta Dios jetzen hua'ajjápua naíjmi'ica í mej meri huácuii.

²⁵ Ajta a'fin Jesús ayén tiraata'ixaa tijn:

—Nee nu yeehui ne'ín pírici i nej hua'ajjá'apuana ná'aye'i í mej meri huácuii, neajta nu niyen hua'atá'aca mej mi ruuri muá'ara'ani. A'atí ti na'a ti ayén ná'atzaahuat'e'e ineetzi, ti pua'a a'fin ayén huamí'ini, aúche'e pu ayén ru-uri a'ame. ²⁶ Ajta ja'atí ti na'a ti ayén rí'i

ti'ititújcha'ii, ti ajta ná'atzaahuat'e in-eetzi, a'íi pu caí ja'anáj mi'ini. ¿Ni qui piyen té'atzaahuat'e pe'íjna jime'e?

²⁷ Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Marta tijín:

—Jee xaa ne'u, nevástara'a. Ayee nu yeehui té'atzaahuat'e pej pe'ín pú'een í Gíríistu'u, pajta pej yaujra'an pú'een í Dios, pej yen chaanaca japua e'icánejsin.

Jesús pu nu'u huaújyeineca'a a'u mej ye'avá'ana me'íjna í Lázaro

²⁸ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i u á'ume u chi'lita. Tí'ij í avíitzi jín ya'utajé í rujuu. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Pu'uri mé e'evé'eme í maestro. A'íi pu yeehui muajé'echu'eve'e a'ujna.

²⁹ Jíme'en pu'u ayén tiú'unamuajri'i a'íjna í María, aj pu'i ca'anacan ájchee, ajta u á'ume í jemin. ³⁰ Ajta a'íin Jesús, capúu xi a'uun a'uteáruteca'a u chajta'a sino a'úu pu'u aúche'e a'utéveeca'a a'utí Marta ye'entinájcheca'a. ³¹ Majta í mej Israél jetze ajtémecantaca'a, a'úu mú e'eré'ete'ecaa u chi'lita jamuan í María mej mi miyen ra'anpuá'ajte'en í mej jín ruxieemijte'eca'a. Matí'ij miyen raasej ti a'íin María ca'anacan ájchee, ti'íqui huirájraa u chi'lita, matí'ij mi me'ín raatavén. Ayee mú tiu'umuá'aj ti nu'u a'uun á'ume a'u mej ye'avá'ana í ihuáare'ara'an ti ij a'uun e'ehuaujyeinixi'in.

³² Tí'ij María a'uun a'ará'a a'utí a'utéveeca'a a'íjna í Jesús, aj pu'i raasej, ajta aítave a'u ti e'era'íicajme. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nevástara'a, ti pua'a yeehui piyen yé huatéveecache'en, capu ayén mi'inúiche'e í nejá'a.

³³ Tí'ij í Jesús ayén raasej ti ruyeineca'a. A'íi mú majta ruyeineca'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecantaca'a, í mej majta jamuan huajúucaa. A'íj pu jín jeíhua pu utéene

í tzajta'an. Ajta jeíhua pu a'ij pua'a raatá'a.

³⁴ Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'uné jetze seye'avá'ana?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Mú a'utá'iyi'i, tavástara'a; patá'aj yeehui ya'utéeseij.

³⁵ Aj pu'i huaújyeineca'a í Jesús.

³⁶ Matí'ij mi miyen tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecantaca'a tijín:

—Casi'i yeehui, jeíhua pu raxí'eve'eca'a.

³⁷ Majta seica miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—A'íi pu yeehui sej huarújte ti aracúuni'i. ¿Ni caí ayén tiraayí'itihua'a ti ij ayén raatá'an a'íjna í Lázaro ti caí huámi'ini?

Lázaro pu ajtahua'a huatarú huá'a tzajta'a í mi'ichite

³⁸ Ajtahua'a pu utéene í tzajta'an í Jesús. Aj pu'i a'uun a'ará'a a'u mej ye'avá'ana, a'u ti é'eteasta'a. Tetej pu a'itémuaaca'a a'ujna a'u ti a'utécun.

³⁹ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj yeehui ra'antá'in mi tetej.

Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Marta, ti juutzeájra'an pú'een a'íjna ti huamí'i, tijín:

—Aru tavástara'a, a'ij pu pua'a yeehui teáarí'e, a'iné pu'uri ayén á'atee muáacua xicaj ti a'uun avé'enami'ihuaca'a.

⁴⁰ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—¿Ni caí yeehui niyen timuaatá'ixaa pej piyen rasejran í pej jín rí'i tiraatá'an í Dios ti pua'a piyen ná'antzaahuat'e'en? A'iné ni'ijta' ne'u.

⁴¹ Matí'ij mi miyen ra'antá'íj í tetej. Aj pu'i Jesús júte'e á'ujneereca'a, ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Dios pej neya'upua. Ayee nu yeehui ne'íjna jín rí'i timuaatá'asin

ne'íjna jime'e pej peri náanamua'jri'i.
⁴²Nee nu yeehui ramua'aree pej piyen ja'anáj ti na'a nenamua. Mí neajta niyen tiu'utaxájtaca'a ne'íjna jime'e mej jéihua yeré'eevee í teite mej mi miyen rá'antzaahuat'e'en pej yeehui yen neja'uta'íteca'a.

⁴³Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús, aj pu'i ca'anín jín raatajé. Ayen tijín:

—Lázaro yeehui, patá'aj huiirájra'ani íiye pua'acié.

⁴⁴Aj pu'i huirájraa a'íjna í ti huamí'icaa. Aúche'e pu cá'ijcatzi'ihuaca'a í íicájra'an jetze, ajta í muájca'are'ara'an jetze, a'íjna jime'e í c'ixuri í mej jín hua'acaícata muá'aye'i í mi'ichite. Ajta paaiu jín aránami'ihuaca'a í néerime'ara'an. Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj yeehui tiracá'ari'i, seajta ra'utáxijta.

**A'íime í mej teyujta'a tí'ivaire'e,
 maújchueere, majta mú
 rajé'icacacu me'íjna í Jesús**

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵Matí'ij miyen raasefj a'ij ti huaríj í Jesús, mu'ití mú miyen huataújtuaa í jemin a'íime í mej Israél jetze ajtémee-cantaca'a, a'íime í mej majta e'iré'ene mej ramuaare me'íjna í María. ⁴⁶Mí majta seica, a'ímej jemi mú á'uju'un í fariseos. Majta mú hua'utá'ixa a'ij ti huaríj a'íjna í Jesús. ⁴⁷Matí'ij mi a'íime í mej me'uun tí'aijta teyujta'a, majta a'íime í fariseos, ayée mú hua'utajé í jueesi mej mi naími'i tiújseire'en. Ayee mú tiújihua'u tijín:

—¿A'iné yeehui terini? A'iné a'íi pu tí'ij pí na'a ayén tí'itíj jín rici ti ayén huápi'i ruxe'eve'e, í mej jín a'ij teja'useíra'a muá'ara'ani í teite. ⁴⁸Tí pua'a yeehui tiyen raatá'acare'en ti ayén ríjca, naími'i mú miyen huataújtuaasin í jemin. Majta a'íime í mej Roma

ajtémee'ecan, matí'ij miyen ráamua'aree, aj mú mi yeehui yé uvé'enejsin, mej mi titá'ari'i nain í tej jín títetateí, íiyu teyujta'a, ajta íiyen chuéjra'a japua, íiye Israél.

⁴⁹Aj pu'i seíj ayén tiu'utaxájtaca'a, ti a'ájná'imua a'íjna jín tí'itéveeca'a tí'itíj jime'e tí jaítze'e ve'ée í mej jín tí'ivaire'e u teyujta'a. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Caifás. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een xu yeehui caí tí'itíj mua'aree. ⁵⁰Capu yeehui ayén tejamuá'amitie-jte'e tí ayén jaítze'e titaatéva'iri tí seíj na'a ayén huámi'ini huá'a jetze me'ecan í teite caí tej naími'i antipua'are. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁵¹Capu rusefj na'a a'ij tirájteu a'ij tí tiu'utaxájtaca'a sino a'íi pu Dios jetze me'ecan raataxájtaca'a tí Jesús ayén nu'u huá'a jetze me'ecan mí'ini matíj mena'a Israél jetze mej ajtémee'ecan.

⁵²Ajta nu'u, capu a'íime na'a sino a'íi pu nu'u ajta huá'a jetze me'ecan huámi'ini í yaújmua'ame'en í Dios í mej nu'u a'ímuá' ucaíjme'e, tí ij a'íin nu'u ajta hua'uré'eseire'en mej mi seíj mena'a teitejra'a pu'éene'e muá'ara'ani. ⁵³Tíj na'a a'ájná'imua tí ayén tiu'utaxájtaca'a, a'íi mú miyen tiraaxí'epi'íntare a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica.

⁵⁴A'íj pu jín, Jesús caí ché'e rusei-jrata á'uche'ecane'e huá'a tzajta'a a'ímej í mej Israél jetze ajtémee'ecantaca'a. Tí'ij jí huirájraa a'ujna Judea. Aj pu'i a'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a tí á'vejli'i a'utacá'a a'u tí caí'é'e tí'itíjca'a. Aj pu'i cha-jta'a a'uteájrupi tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Efraín. A'uu pu a'uteájturaa, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

**A'íi mú rahuahua'u a'íime
 í mej tí'ivaire'e teyujta'a
 me'íjna jime'e méjchueere**

⁵⁵Tí'ijta ari vejli'i pí'tí'irijcaa matí'ij a'íime í mej Israél jetze ajtémee'ecantaca'a miyen me'íjna jín tí'iyestehua'a

í xicájr'a'an tí Dios jetzen tihua'utá'u-uní'irí'i, mu'iití mú me'uun curé'ecijxi mej mi me'uun a'ujnén ánti Jerusalén mej mi amuacáí atí'ihuaxí'in a'ij tí ayén tiú'ujxe'eve'e mej mi miyen tiú'uyesten. ⁵⁶ A'íí mú maúche'e rahuauca'a. Mat'í'ij me'uun a'uté'uuca'a me'újna teyujta'a, ayée mú tiú'ihua'uraca'a tíjín:

—¿A'íné yeehui timuá'amitiejte'e mú'eeetzi? ¿Ni caí yé uvé'enejsin tí yé tí'írámua'ariive'esin í mej tí'iyesten?

⁵⁷ Majta a'íime í mej me'uun tí'aijta teyujta'a, majta í fariseos, ayée mú tiu'uta'ajjtaca'a tí nu'u ayén huárini tí pua'a ja'atí mé'e yé'emua'areere a'úu tí a'ij 'é'en í Jesús, tí a'íin nu'u ayén tihua'utá'ixaate'en mej nu'u mi raatéevi'i.

**María pu nu'u ra'anáxiri'irí'i
íicájr'a'an jetze í Jesús**

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Tí'ij auj te'á'aturaaca a'achú cumu arájsevi xicaj mej mi miyen me'íjna jín tiú'uyesten í xicájr'a'an tí Dios tihua'utá'uuní'irí'i, a'úu pu á'lume u Betania a'íjna í Jesús. A'uú pu e'echéjme'e a'íjna í Lázaro tí Jesús ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mej meri huácuii. ² Mat'í'ij mi té'ucua'iraataca'a me'íjna jime'e a'ij tí Jesús huaríj. Mat'í'ij mi tiraamí. Ajta a'íin Marta, ayée pu tí'ivaire'eca'a tí tihua'ateá'axi'in. Ajta a'íin Lázaro, a'íí pu huatécatí í meesa jetze jamuan a'íjna í Jesús.

³ Aj pu'i María ayén á yejjáj a'achú cumu já'íta'a líitro a'íjna í a'aseiite tí naa teáarí'e, tí ajta huápi'i jéihua tí'ijnajche. Naardu pu raja'ara'a tí rumua'atí. María pu ra'anáxiri'irí'i í íicájr'a'an jetze í Jesús. Aj pu'i rucipuá jín ra'anáhuatz-i'irí'i. Ajta temua'a pu naa te'uteáaríe-ca'a nainjapua u chí'íta a'íjna jime'e í a'aseiite tí naa teáarí'e.

⁴ Mí ajta sejí tí jamuan á'uche'ecane'e, ayée pu tí'ihuaújniuste tí'ij raasejí. A'íi pu a'íin pú'een a'íjna í Judás, tí ayén

te'entímu'utaca tíjín Iscariotes. A'íí pu ajta á'iyen avítzi jín tiu'utátuiire'esin í Jesús. ⁵ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—¿A'íné yeehui 'een jín mecaí ráatuaa me'íjna í aceite a'íné ayée pu tí'ijnajche a'achú cumu huaíca ciento í tumin? Aj pu'i yeehui rí'íríista á'ame'enche'e mej miyen hua'utá'an í tumin a'íimej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Judás.

⁶ Capu ayén raataxájtaca'a a'íjna jime'e tí jetzen ruxe'leve'eca'a a'ij tí tihua'aruure a'íimej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, sino ayée pu a'íjna jín ayén tiu'utaxájtaca'a a'íné a'íí pu nahua'ari pú'eene'e. A'íné a'íí pu racha'íica'a í mej tzajta'an ru'ucá'ave í tumin, a'íí pu ajta ruvaire'eca'a a'íjna jime'e í tumin.

⁷ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capej yeehui rá'ítziite'e. Ché'e ayén huárini, a'íné a'íí pu ayén raateájtuaa a'íjna í aceite tí ij ayén ra'utámua'aree í xicájr'a'an jetze mej jetzen na'avá'ana-jsin. ⁸ A'íí mú yeehui mú'ejmi jemi seíire'e muá'aju'u tíj na'a rusén jime'e a'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Mí neajta inee, canu niyen rusén jín mú'ejmi jemi seíire'e na'ame. A'íj pu jín, xí'epi'in huaríj amíjna mí 'íta'a. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

**A'íime í mej Israel jetze
ajtémecan, ayée mú nu'u
méje'icacacu me'íjna í Lázaro**

⁹ Majta a'íime í mej Israel jetze ajtémecantaca'a, mu'iití mú miyen ráamua'areeri'i tí Jesús a'uun a'utéveeca'a. Mat'í'ij mi me'uun e'iré'ene mej mi raasejí, majta mej raasejí me'íjna í Lázaro tí Jesús ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mej meri huácuii. ¹⁰⁻¹¹ A'íj mú jín miyen tiraaxí'epi'íntare a'íime í mej me'uun tí'aijta teyujta'a mej mi majta raajé'ica me'íjna í Lázaro, a'íné mu'íi mú miyen rá'ajaahuate'eca'a í Jesús me'íjna jime'e tí ayén Lázaro

huarújte. Majta a'ñime í mej Israél jetze ajtéme'ecantaca'a, a'ñi mú miyen huataújtuaaca'a í Jesús jemi.

**Iij pu icu, Jesús pu a'uun
a'ujnéj u Jerusalén**

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Yee ruijmua'a yee, a'ñime í mej me'ñjna jín ajteáxiireca'a mej mi me'uun tiú'uyesten, ayée mú ráamua'areeri'i ti nu'u a'ñin Jesús e'evé'eme'ecaa a'ujna Jerusalén. ¹³ Matf'ij mi tacíj xámua'ij antíveichixi, majta ya'upí. Matf'ij mi á'u-ju'un mej mi ye'entinájche. Ayee mú tí'i-jijhuaca'a tijn:

—Temua'a pu tí'ixi'epi'in. Tiché'e yeehui rí'i tiraatá'an tel'jna ti ye'evé'eme niuucajtze'en í tavástara'a. Tiché'e yeehui rí'i tiraatá'an tel'jna í Rey ti titaata'ajte'esin itejmi tej Israél jetze ajtéme'ecan. —Ayee mú e'eve'ejijhuajme'e.

¹⁴ Aj pu'i Jesús puuru'u huáteu ti caí xi ja'atí japuan avé'eyeijxi. Aj pu'i japuan avé'eyeijxi ti ij ayén huárini a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tijn:

¹⁵ Caxu yeehui tí'itziñe'e mi sej se'uun huachéjme u Sión.

Casi'i yeehui mú'een, a'ñi pu mé'e ve'e-mej í ti tejámuaata'ajte'esin.

A'ñi pu ajta yeehui avé'eca japuan í puuru'u ti rayauj.

¹⁶ Majta a'ñime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, amuacaícan, camu yaú'itíee muá'araa a'ij ti huataújmua'a tijn na'a ti ayén té'eyu'usi'ihuaca'a. Mí ajta, tí'ij ari Dios ayén ra'ajjáj í Jesús, ajta ayén nain jín tira'ijca, aj mú mi xaa ra'utámua'areeri'i ti ayén jíme'en té'eyu'usi'ihuaca'a a'ñjna jíme'e í Jesús. Majta miyen ra'utámua'areeri'i mej miyen ráaruu.

¹⁷ Majta a'ñime í mej mu'íi í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, a'ñi mú majta Jesús jamuan seijre'eca'a tí'ij Jesús ayén tiraatajé a'ñjna í Lázaro ti nu'u ayén

huiirájra'ani a'utí e'evé'enamí'ihuaca'a. Tí'ij Jesús ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mej meri huácuii, a'ñi mú á'iyen miyen tiu'utaxájtaca'a a'ij ti huarj. ¹⁸ Majta a'ñime í seica í teite, matf'ij ráamua'a-reeri'i ti Jesús ayén tí'itj jín huarj ti huápi'i ruxe'eve'e, matf'ij mi miyen u á'uju'un mej mi ye'entinájche. ¹⁹ Majta a'ñime í fariseos, ayée mú tiú'ixaate'eca'a tijn:

—Ayej xaa ne'u té'eme; capu tí'itj a'ij tejamuatévaire'esin sej siyen raatá'ijmii. Casi'i, matfj mena'a yeehui pua'amé mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, naími'i mú rá'ajaahuat'e.

**A'ñi mú miyen tí'ijxe'eve'e
a'ñime í mej Grecia é'eme'ecan
mej raasej me'ñjna í Jesús**

²⁰ Majta seica me'uun a'uté'uuca'a huá'a tzajta'a a'imej í mej a'uun a'ujnéj mej mi raateánajche í Dios a'ájna matf'ij tí'iyeste. A'uu mú é'eme'ecan a'ñime u Grecia. ²¹ A'ñi mú e'iré'ene í Felipe jemi, a'ñjna ti a'uun é'eme'ecan u Betania, chajta'a ti a'uun a'utacá'a u Galilea. Ayee mú tirájhuaviiri'i tijn:

—Mú'ee vásta'a, ayée tu yeehui tí'ijxe'eve'e tej tiu'uxáj jamuan í Jesús.

²² Ajta a'ñin Felipe, á pu a'uré'ene ti ij ayén tiraata'ixaate'en a'ñjna í Andrés. Matf'ij mi miyen tiraata'ixaa me'ñjna í Jesús.

**Jíme'en í niuucari ti tí'ita'ajte'e
a'ij tej ye'í huárini**

²³ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijn:

—Pu'uri yeehui a'ájna teja'uré'ene ti Dios ayén rí'i tinaatá'an ineetzi, i nej neajta teáata'a jetze airánnejte. ²⁴ Ayee nu yeehui tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jíme'e ti pua'a caí é'ejveti á chuaata'a ti ij a'uun huámí'ini a'ñjna í játze'ara'an í triigu, ayée pu rusej na'a huateáturaasin a'ñjna í játze'ara'an.

Na'ari ti pua'a ayén huámi'ini, jehua pu yeehui jetzen a'iránejsin seica í jatzi.

²⁵ Ayej che'atá na'a 'een huá'a jíme'e í teite. Tí pua'a ayén jaítze'e jetzen ruxe'eve'e ja'atí ti na'a a'íjna ti íiyen tí'isei-jre'e íiyen chaanaca japua caí ayén jetzen ruxe'eve'e ti ra'ará'astijre'en í Dios, a'íi pu yeehui yá'ujisin í ruxéjniu'uca ti auj ruurica'a. Na'ari caí, ti pua'a caí ayén a'atzu jetzen tiú'ujxe'eve'e tíj na'a ti íiyen tí'isei-jre'e íiyen chaanaca japua sino ayée pu huataúra'an ti nain á'urieni ti íiyen rájcha'íi, ti ij ayén ra'ará'astijre'en í Dios, ayée pu yeehui ruurican jín huataúra'asin tíj na'a rusén jíme'e.

²⁶ Tí pua'a ja'atí ayén nevaire'e pu a'ame ineetzi, ayée pu ruxe'eve'e ti a'íin ayén che'atá na'a ríjca a'ij nej rici inee. Ajta, a'u ti na'a nej niyen a'utevé'e na'ame, a'íi pu ajta ineetzi jamuan a'utevé'e a'ame a'íjna ti nevaire'e. Tí pua'a yeehui ja'atí ayén nevaire'e, a'íi pu í niyá'upua ayén rí'í tiraatá'asin.

²⁷ Pu'uri a'ij pua'a ne'ase yú ne tzajta'a. ¿A'iné nena'a nij niyen tiu'utaxájta? ¿Ni qui niyen tiu'utaxájta ne'íjna ti jíme'en yee: “Niyá'upua, patá'aj yeehui piyen nu'irájtuaani ti ij caí ayén tináaci'iti a'ij ti ari teja'uré'enejsin”? Mí neajta caí, canu. Canu niyen tiu'utaxájta a'iné ayée nu yeehui 'een jín yú a'uvé'emej nej niyen yé huácatii íjii.

A'íi mú teite miyen ráanamujri'i tí'ij Dios tiu'utaxájtaca'a

²⁸ Mí pej ní'iyá'upua, patá'aj tihua'utaseíjrate'en í nej jín rí'í timuaatá'asin. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Aj pu'i júte'e e'icánamujre ti ja'atí ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Nu'uri yeehui niyen tihua'utaseíjrate. Neajtahua'a nu niyen tihua'utaseíjrate'esin.

²⁹ Majta a'íime í teite í mej a'uun ajteáxiireca'a, a'íi mú majta ráanamua-

jri'i. Seica mú miyen raataxájtaca'a mej nu'u huatéeniu. Majta seica miyen tiu'utaxájtaca'a ti seíj nu'u ayén jamuan tiu'utaxájtaca'a ti júte'e tí'ivaire'e í Dios ti é'esei-jre'e.

³⁰ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu ayén yeehui tiu'utaxájtaca'a a'íjna jíme'e ti ca'aníjra'a naatá'an ineetzi sino ti ayén ca'aníjra'a amuaatá'an mú'ejmi.

Jesús pu ayén tihua'ixaaate'e a'ij ti tí'imí'ini

³¹ Pu'uri yeehui ayén teja'uré'ene a'ájna xicájra'an jetze ti Dios jetzen hua'uxíjte'en matíj mena'a pua'amé yen huachéjme. Pu'uri ajta a'ájna teja'uré'ene í xicájra'an jetze í nej jetzen raatamuárite'esin ne'íjna ti yen tí'aijta íiyen chaanaca japua. ³² Neajta inee, matí'ij meri aj neja'utavén, aj nu ni niyen naíjmi'ica huatájeevi í teite mej mi curé'eci'ixi'in ineetzi jemi. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

³³ Aye pu 'een jín ayén tiu'utaxájtaca'a mej mi miyen ráamua'aree a'ij ti ye'í tí'imí'ini. ³⁴ Matí'ij miyen tiraata'ixaa a'íime í mej me'uun ajteáxiireca'a tíjín:

—Aye tu yeehui tiyen ráanamujri'i te'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'aijta ti a'íin Círfistu'u nu'u ayén rusén jín ruuri huateáturaasin. A'íj pu yeehui jín, ¿a'iné tí'iri'iri pej piyen tí'ixa yee ti nu'u ayén ruxe'eve'e mej nu'u á ya'utavén me'íjna ti teáata'a jetze airaújnejte? ¿A'ataani yeehui pírici a'íjna ti nu'u teáata'a jetze airaújnejte?

³⁵ Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Aúche'e pu a'atzu á'ateere mú'ejmi jemi í tatzari ti jín huanéeri'icé a'ame. Setá'aj yeehui siyen á'ujuhua'ane'en a'ij ti tiraavíjte'e ajta auj mú'ejmi tzajta'a ayén sei-jre'e í tatzari ti jín huáneeri'i, ti ij yeehui caí a'amua japua rájveti í ti hu-

atíca'a. A'íjna ti yeehui ayén tíca'amiste'e á'uche'ecan, capu ramua'aree a'u ti á'ume. ³⁶Setá'aj siyen huataújtuaani a'íjna jemi ti jetzen airáninei í tatzari ti jín huáneeri'i sej si siyen se'íjna jetze ajtémecanta a'íjna ti huáneeri'i.

Tí'ij raatapuá'ajtacaa ti ayén tihua'utá'ixaa, aj pu'i á'uraa a'íjna í Jesús, ajta huateúravaataca'a huá'a jemi.

Camu té'atzaahuatē'e í teite

³⁷A'íí pu ari jéhua tiu'umuáriej huá'a jemi ti'tíj ti ayén huápi'i ruxe'eve'e. Mí majta a'íime, camúu xi jirá'ujca'anejca'a mej miyen huataújtuaani í jemin. ³⁸Ayej tiu'uríj tí'ij ayén araúrasten a'ij ti tiraataxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, ti ayén tíjín:

Nevástarā'a, capu ja'atí yeehui ayén rá'antzaahua a'ij tej tihua'utá'ixaa. Capu yeehui ja'atí ayén yaú'itiéé já'araa a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti Dios rumuári'eri'ire'ara'an jín ayén huaríj.

³⁹⁻⁴⁰A'íj mú jín caí rá'antzaahua a'íjna jime'e, a'ij ti pua'amecié ayén raataxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan tíjín:

A'íí pu nu'u yeehui ayén huá'uruu mej miyen aracúcu'unijme'eni mej mi caí atanéjne'ere.

A'íí pu yeehui ayén huá'uruu mej mi antaújnaamuan í ru tzajta'a mej mi caí yaú'itiéé muá'ara'ani.

Na'ari ti pua'a pí mena'a, a'íí mú seicié tíu'umua'atíjche'en, nej nu'u niyen hua'urújte'enche'e.

⁴¹Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaías teecan a'íjna ti ayén raasej í ti Dios jín rí'i tiraatá'aniche'en. A'íí pu ajta ayén tiraataxájtaca'a a'íjna jime'e í Jesús.

⁴²Jee xaa ne'u, mu'iití í mej me'uun tí'ajta teyujta'a, a'íime mú miyen

rá'antzaahua. Mí majta a'íime, camu raxájtaca'a huá'a tzajta'a í teite me'íjna jime'e mej huá'atziine'eca'a í fariseos, majta mej mi caí seica miyen huiirá'ite me'íjna u teyujta'a. ⁴³Jaítze'e pu hua'aránajcheca'a mej mi teite miyen rí'i tihua'utá'an caí í Dios.

A'íí mú runaíjmi'i í ya'upuáara'an, ajta í yaujra'an

⁴⁴Aj pu'i Jesús ayén rusefírata tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Tí pua'a yeehui ja'atí ayén ná'antzaahuatē'en ineetzi, capu neetzi na'a á'atzaahuatē'e sino ajta pu rá'atzaahuatē'e a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a. ⁴⁵Tí'ij a'íin ayén neseij ineetzi, a'íí pu ajta rasej a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a.

⁴⁶'Ayee nu yeehui 'een jín mú a'uvé'emej íiyen chaanaca japua nej ni niyen huá'uruuren í teite tíj tatzari í ti jín huá'a tzajta'a huáneeri'i mej mi caí ché'e miyen tíca'amiste'en á'ujujhua'ane'en a'íime í mej miyen ná'astijre'e ineetzi. ⁴⁷Tí pua'a ja'atí nena-mua a'ij nej ti'ixa, ajta caí ná'astijre'e, canu yeehui rá'axijte'en inee, a'iné canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej nej ni niyen hua'uxijte'en a'íimej í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua sino nej ni hua'irájtuaani.

⁴⁸'Jee xaa ne'u, ti'itíj pu yeehui pú'een ti ayén rá'axijte'en a'íjna í ja'ati ti ayén naaré'iti, ti ajta caí rá'astijre'e a'ij nej ti'ixa. A'íjna ne'u yeehui, í nej jín tiu'utaxájtaca'a, ayé pu rá'axijte'en a'ájna xicájra'an jetze ti jetzen nain te'entipúa'ajte.

⁴⁹'Ayee pu'u na'a, a'iné canu yeehui nesej a'ij tirájteu a'ij nej tiu'uxájtaca'a sino a'íin ti niyá'upua pú'een, a'íí pu ayén tinaata'áj a'ij nej ye'í tiu'utaxájtaca'a í nej jime'en niyen tiu'utaxájtaca'a. ⁵⁰Nee nu yeehui niyen ramua'aree ti ayén tinaata'áj ti ij ayén tejá'amuaci'iti sej siyen ruurican huateáuran tíj na'a

rusén jíme'e. A'íj nu jín ayée nu che'atá nena'a ti'ixa a'íj ti a'íin niyá'upua ayén a'íjna jín tinaa'íjca nej ni tiu'utaxáj.

Jesús pu hua'anája'usixi í huá'íica jetze a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

13 Pu'uri tímua'a a'ájna teja'uré'enejsime'e í mej jín ra'utámua'aree ja'anáj ti Dios ayén tihua'utá'uuni'iri'i. Pu'uri ramua'areereca'a í Jesús ti ari a'ájna teja'uré'ene í xicájra'an jetze ti jetzen á'ura'ani íyien chaanaca japua ti ij a'uun a'ujnén u júte'e, ya'upuáara'an ti é'esejre'e. Tíj na'a ti yen huatasejre íyien chaanaca japua, a'íi pu ayén huá'axe'eve'eca'a a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ajta íjii, pu'uri ayén hua'utasejrataca'a ti nain jín huá'axe'eve'eca'a.

²Matí'ij tí'icua'aca í chumua'an, a'íi pu ajta a'uun a'utéveeca'a a'íjna í Judás, ti yaujra'an pú'een í Simón, ti ajta ayén te'entímu'utaca tíjín Iscariotes. Pu'uri a'íin Satanás ca'aníjra'a raatá'aca ti tiu'utátuiire'en í Jesús. ³Jesús pu ajta ramua'areereca'a ti a'íin ya'upuáara'an ayén nain jín tira'íjca, ti ajta ruyá'upua jemi a'uvé'emej, ajta a'úu pu ajta a'ujnéjsin í jemin.

⁴Aj pu'i ájchee a'u mej tejé'ecua'aca, ajta huiré'uchuiiri'i í rutasi ti ru'iré'evijca'a. Aj pu'i avá'ujj'icie cfíxuri jíme'e í mej jín huá'acá'iimua. ⁵Tí'íj jí a'uun atéejei í caasu jetze. Aj pu'i a'utéjche ti hua'anája'usixi'in í huá'achepuaatze'en seij ajta seij í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ajta hua'anáhuatzi'iraxi a'íjna jíme'e í cfíxuri ti jín avá'ujj'ici'eca'a.

Capu raxí'eve'e a'íjna í Pedro ti Jesús ayén ra'anája'usixi'in

⁶Aj pu'i a'uun e'iré'ene a'íjna jemi í Simón ti ajta i'í Pedro. Aj pu i a'íin Pedro ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, ¿ni yeehui pajta piyen na'anája'usixi'isin nechepuá jetze?

⁷Aj pu'i ayén tiraata'ixaa í Jesús tíjín:

—Capúu xi a'íj timuá'amitiejte'e a'íj nej 'éen jín niyen rici, sino mejca'ihuáyee pej xaa yeehui yaú'itiée pua'amé.

⁸Aj pu'i Pedro ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capej xaa ne'u, ja'anáj piyen na'anája'usixi'isin í nechepuaatze'e.

Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a yeehui necaí niyen mua'anája'usixi'in á'achepuaatze'e, capej ché'e huá'a jetze ajtème'ecanta pua'amé í mej neetzi jemi seíire'e muá'aju'u.

⁹Aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro tíjín:

—Nevástara'a, ti pua'a yeehui ayén ruxe'eve'e, capej ayée pena'a na'anája'usixi'in í nechepuaatze'e, sino pajta pej piyen na'anája'usixi'in í nemua-jca'a jetze, pajta na'avé'ejja'usixi'in í nemu'uutze'e.

¹⁰Aj pu'i Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Tí pua'a yeehui ja'atí ari ayén huaf'ihuaca'a, ayée pu'u ruxe'eve'e ti ayée na'a ra'anája'usixi'in í chepuaatze'en, a'iné capu ché'e chueemuara'a nain japua ti ratéhua'ira'a. Seajta mú'een, caxu ché'e chueemua, sino seij pu yeehui xaa ayén chueemuara'a.

¹¹Ayee pu 'een jín ayén tiu'utaxájtaca'a ti nu'u seij na'a chueemuara'a, a'iné a'íi pu ari ramua'areereca'a ja'atí ti a'íin pú'een'e ti ayén tiu'utátuiire'esin í jíme'en í Jesús.

**Jesús pu tihua'ixaate'e a'ij ti
'een jime'e hua'anája'usixi**

¹²Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti ayén hua'anája'usixi, ajta pu huiré'ujvii'ri'i í rutasi. Aj pu'i a'ujyeíjxi á vejli'i a'utí í meesa a'utéjvee. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni yeehui séjmua'aree a'ij nej 'een jín niyen amuáaruu? Nee nu tejá-muaatá'ixaate'esin. ¹³Ayee xu yeehui mú'een neetamuá'amua yee MaeSTRU, seajta siyen tíjín TaváSTARA'a. Ayee pu yeehui tiraavíjte'e a'iné nee nu ne'ín pú'een.

¹⁴Ajta íjii, nej á'amuaVASTARA'a pú'een, neajta a'amua maestro, ayéé nu amua'anája'usixi í á'amuaCHEPUAAZTE'e. Setá'aj yeehui siyen che'atá sena'a anaúja'usixi'in ruchePUAAZTE'e rujíMUA'a. ¹⁵Ayee nu ámuatá'itíiiri'i sej si siyen huárini a'ij nej neri amuáaruu mú'ejmi.

¹⁶Ayee nu yeehui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ti jaítze'e rux-e'leve'e a'íjna ti tí'aijta caí a'íjna ti ravaire'e. Ajta yeehui, jaítze'e pu rux-e'leve'e a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a caí i nej a'uta'ítí'ihuaca'a. ¹⁷Ajta íjii, setíj seri tí'ijmua'aree se'íjna, Dios pu yeehui rí'i tejámuaatá'asin ti pua'a siyen che'atá sena'a huárini.

¹⁸Canu nájmi'ica mú'ejmi jime'e niyen tí'ixa. Nee nu ramua'aree a'ij mej e'en í nej hua'avé'ehuaU. Neajta nu niyen ra'avé'ehuaU ti ij araúrasten a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti ayén tíjín: “A'íi pu nu'u yeehui í nej raatá'inee ti tiú'ucua'ani ineetzi jamuan, a'íi pu nu'u yeehui a'utéjche ti nájcha'íire'e á'ara'ani.”

¹⁹Ayee nu amuacá niyen tejá'amua'ixaate'e íjii tí'ij caí xi ayén tiú'urini sej si siyen té'antzaahuatE'en nej ne'ín pú'een a'ij nej neri tejámuaatá'ixaa, sej

si seuj té'atzaahuatE'e a'ájna ti ayén tí'ineruuren.

²⁰Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ti pua'a yeehui ja'atí ayén ra'ancuré'evi'itín a'íjna nej raata'íteca'a, a'íi pu ajta na'ancuré'evi'iti ineetzi. Ajta ja'atí ti na'a ti ayén na'ancuré'evi'iti ineetzi, ayéé pu che'atá na'a ra'ancuré'evi'iti a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

**Í ti jín ra'antipuá'ajte í Jesús
ti huá'a jamuan tiú'ucuaa**

(Mt. 26:20-25; Mr.

14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹Tí'ij ayén tihua'utá'ixaa, jéhua pu a'ij pua'a raatá'a í tzajta'an í Jesús. Aj pu'i ayén e'ehuauritiéecan jín tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee nu yeehui tzáahuati'ira'a jín niyen tejá'amua'ixaate'e, seíj ti mú'ejmi jetze ajtéme'ecan ayén tiu'utátuiire'esin ineetzi.

²²Majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, mua'araujseijraxi seij ajta seíj. Camu a'ij tirájteuve'e a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti Jesús ayén tiraataxájtaca'a. ²³Ajta seíj ti a'ímej jetze ajtéme'ecan, a'íi pu aicaújtutzi í Jesús jemi. A'íi pu a'íin pú'een Jesús ti raxí'leve'eca'a. ²⁴Ajta a'íin Simón, ti ajta i'i Pedro, a'íi pu rumuájca'a jín raatajé a'íjna ti Jesús raxí'leve'eca'a. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj yeehui raata'íhua'u ja'atí ti pú'een ti jíme'en raataxájtaca'a.

²⁵Ajtahua'a pu ayén aicaújtutzi í Jesús jemi. Aj pu'i ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín: —NeváSTARA'a, ¿a'atani a'íin pú'een?

²⁶Aj pu'i ayén tiraata'ixaa í Jesús tíjín: —Tí pua'a yeehui neri ra'ateáaru'unen i tuxa'a jetze í pan, aj nu ni raata'íite'esin ne'íjna í ja'ati ti a'íin pú'een.

Aj pu'i Jesús ayén ra'atéaar'u'nej í pan í tuxa'a jetze. Aj pu'i a'íjna hu-ata'í'ite í Judás, ti yaujra'an pú'een í Simón, ti ayén te'entímu'utaca tíjín Iscariotes. ²⁷ Jíme'en pu'u ayén ra'an-curé'i í pan a'íjna í Judás, aj pu'i Sa-tanás ayén huatasej're í tzajta'an. Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj yeehui ca'anacan piyen huárini a'ij pej peri tiu'umuá'aj.

²⁸ Majta í seica, camu a'atzu yaú'tiíeé muá'araa a'ij ti 'een jín ayén tiraata'ixaa.

²⁹ Seica mú miyen tiraamuá'a ti Jesús ayén tiraata'ixaa ti ti'it'ij huánanan í mej jín tiú'uyesten na'ari ti'it'ij ti hua'u-tapuajve'en í mej caí a'ij tí'ijviicua'i.

³⁰ Jíme'en pu'u ayén ra'ancuré'i í pan, aj pu'i huirájraa a'íjna í Judás. Ajta pu'uri huatíca'acaa.

Í niuucari ti jaítze'e ruxe'eve'e tej nu'u huátaxe'eve'en seij teajta seij

³¹ Tí'ij huirájraa a'íjna í Judás, aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Pu'uri yeehui Dios ayén rí'i tinaatá'a í nej neajta teáata'a jetze airánnejte. Neajta inee, ayée nu neri ne'íjna jín rí'i tiraatá'a í Dios ne'íjna jime'e a'ij nej huaríj. ³² Tí'ij pua'a yeehui niyen rí'i tiraatá'an í Dios ne'íjna jime'e nej niyen huámi'ini, Dios pu ajta, rusefj ayén rí'i tinaatá'asin a'íjna jime'e ti ayén na'ajjásin. Ajta a'íi pu ca'anacan rí'i tinaatá'asin.

³³ 'Niyaujmua'a, a'atzu nu'u niyen yé á'ateeri mú'ejmi jemi. Mú'een xu nehuauni. Mí neajta inee, ayée nu che'atá nena'a tejá'amua'ixaate'e a'ij nej neri tihua'utá'ixaa a'ímej í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Capu xaa ne'u ri'irí sej yeehui a'uun a'ujnén a'u nej a'ujnéjin.

³⁴ 'Neajta nu niyen jéjcuacan jín tejá'amua'íjcate'en sej siyen huaújxe'eve'en. Ayee pu ruxe'eve'e sej siyen che'atá sena'a huaújxe'eve'en a'ij nej neri tejá-muaaxí'eve mú'ejmi. ³⁵ Tí'ij pua'a yee-

hui siyen huaújxe'eve'en, aj mú mi naími'i miyen ramua'aréren sej siyen ná'astij're'e.

Jesús pu tihua'ixaate'e ti nu'u Pedro tiu'utéhua'ita í jemin

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Simón ti ajta i'i Pedro tíjín:

—Tavastara'a, ¿a'uné yeehui pá'ume'e pua'amé?

Ajta Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capúu xi yeehui ri'irí pej pe'uun á'ume'en neetzi cujta'a a'u nej á'ume sino méjca'i huáyee xaa pej piyen pe'uun nej cujta'a pá'ume'e pua'amé.

³⁷ Aj pu'i Pedro ayén tiraata'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín caí ri'irí íjii nej yeehui ne'uun á'ume'en á'a cujta'a mú'eeetzi? Nee nu yeehui á'anca'ane nej huámi'ini á jetze me'ecan.

³⁸ Aj pu'i Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿Ni tzaa yeehui piyen ahuá'aca'ane pej nu'u piyen huámi'ini neetzi jetze me'ecan? Ayee nu yeehui tzáahuati'ira'a jín tí'imua'ixaate'e a'ij pej pi rini. Tí'ij caí xi huajíjhuan í gallo, huaíca pej piyen tína'avé'avaata pej nu'u caí nemua'ate.

Jesús pu rí'i huá'aruure a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e

14 'Caxu a'ij tité'ujmuajca. Seuche'e xu yeehui rá'atzaahuate'e í Dios, seúche'e xu seajta ná'atzaahuate'e in-eetzi. ² Jéihua pu chi'i a'uun tejé'esei-jre'e a'u ti niyá'upua huatéechi'i í júte'e. Tí'ij pua'a caí ayén ti'ayájnache'e, nee nu yeehui seicié tejámuaata'ixáate'enche'e. A'uu nu a'umé'e na'ame nej ni ne'uun rí'i tejá'uruuren a'u sej se'uun a'uté'e xá'aju'un. ³ Ajta, ti pua'a niyen ne'uun á'ura'ani nej ni niyen rí'i tejá'uruuren a'u sej a'uté'e xá'aju'un, aj nu ni yen ve'ecánejsin neajtahua'a nej ni niyen amuá'anvi'tin sej si seajta se'uun a'uté'e

xá'ara'ani a'u nej neajta a'ucaí na'ame. ⁴Seajta mú'een, xu'uri yeehui huamuájte í juye jetze ti a'uun a'uré'enine'í a'u nej a'umé'e na'ame. —Ayece pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

⁵Aj pu'i Tomás ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, catu yeehui ramua'aree a'u pej a'umé'e pua'amé. A'íj tu jín catu a'atzu huamuájte í juye jetze ti a'uun a'uré'enine'í.

⁶Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nee nu ne'ín pú'een í ti amuá'av-
l'itín a'íjna jetze í juye, nee nu neajta
ne'ín pú'een í ti tzaahuati'ira'a jín tí'ix-
axa'a, neajta nu yeehui ne'ín pú'een í ti
jetzen airánineí í sej jín ruuri xá'ara'ani.
A'atí ti na'a ti ayén huataújtuaani í
Dios jemi, ayéce pu tiú'ujxe'leve'e ti a'íin
amuacaícan huataújtuaani ineetzi jemi.
⁷Tí pua'a rí'í setináamua'ati, ayéce xu
seajta tí'iramua'ati se'íjna í niyá'upua.
Tíj na'a ti yú auca'ití a'ame, mú'een xu
xaa ramua'ate, seajta seri raasej.

**A'íi mu'u naími'í í
ya'upuáara'an, ajta í yaujra'an**

⁸Aj pu'i a'íin Felipe ayén tiraata'ixaa
tíjín:

—Tavastara'a, patá'aj yeehui
taatasejrate'en pe'íjna í ayá'upua. A'íj
tu'u xe'leve'e iteen.

⁹Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nu'uri xaa yeehui á'atee nej mú'e-
jmi jemi huaca. ¿Ni tzaa pecaí xi
nemua'ate, mú'ee Felipe? Ayece nu
tí'imua'ixaate'e. Ja'atí ti na'a ti ayén
naasej ineetzi, a'íi pu ajta ari raasej
í niyá'upua. ¿A'iné 'een jín piyen
tinaatá'ixaa yee nej nu'u amuaataséi-
rate'en í niyá'upua?

¹⁰¿Ni tzaa pecaí piyen té'atzaahu-
ate'e ti a'íin niyá'upua ne jemi sei-
jre'e, neajta nu yeehui che'atá nena'a
niyá'upua jemi seijre'e? Canu nesej a'ij
tirájteu a'ij nej tí'imua'ixaate'e, sino

a'íin niyá'upua ti ayén nej jemi seijre'e,
a'íi pu rumuári'eri'ire'ara'an jín ayén
rici. ¹¹Patá'aj piyen ná'antzaahuat'e'en
ti pua'a yeehui niyen timuaatá'ixaate'en
yee niyá'upua pu nu'u ne jemi seijre'e,
neajta nu jemin seijre'e í niyá'upua jemi.
Na'ari caí, patá'aj pe'íjna jín pena'a
té'antzaahuat'e'en a'ij nej yeehui huarj
ti huápi'i ruxe'leve'e.

¹²Ayece nu tejá'amua'ixaate'e tzaahu-
ati'ira'a jime'e. A'atí ti na'a ti ayén
ná'astijre'e ineetzi, ayéce pu che'atá na'a
huárini a'ij nej rijcaa inee. Jee xaa ne'u,
a'íi pu yeehui ayén huárini ti jaítze'e
ruxe'leve'e caí í nej jín niyen rijcaa.
Ayece pu 'een jín rini a'íjna jime'e nej
ne'uun a'umé'e na'ame í niyá'upua jemi.
¹³Neajta niyen huárini a'ij sej siyen
tiraatáhuaviira neetzi jetze me'ecan, nej
ni rí'í tiraatá'an í niyá'upua.

¹⁴Ti'itíj ti na'a sej yeehui siyen
tiraatáhuaviira neetzi jetze me'ecan,
ayéce nu xaa rini.

**Jesús pu ayén te'ataújratziire ti a'íin
xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén nu'u
huateáturaasin huá'a jemi**

¹⁵Tí pua'a yeehui siyen nexí'leve'e
ineetzi, ayéce xu se'íjna ará'astijre'en í
nej jín tejá'muaata'ájte'esin. ¹⁶Neajta nu
niyen tiraatáhuaviira í niyá'upua jemi ti
i a'íin yen amuaja'uta'íti'í se'íj ti a'amua
japua huániuuni, ti i a'íin mú'ejmi jemi
huateáturan tíj na'a rusén jime'e.

¹⁷A'ii pu a'íin pú'een í xiéjniu'u-
cari ti jetzen airánineí tíj na'a ti
ayén tí'ayajna. Capu rí'irí mej miyen
ra'ancuré'an a'íime í mej yen japuan
huachéjme í chaanaca japua, a'iné capu
a'ij huá'amitiejte'e a'ij ti rici a'íjna í
xiéjniu'ucari. Camu yeehui majta ra-
mua'ate. Mí seajta mú'een, ayéce xu
'een jín ramua'ate a'iné a'íi pu a'a-
mua jemi seijre'e, ajta pu mú'ejmi jemi
huateáturaasin.

**Jesús pu ajtahua'a
tihuá'ixaate'e ti nu'u mi'ini**

¹⁸Canu yeehui ruséntacan amuaateá-tuaasin, ti caí ja'atí ayén á'amuavaire'e sino nee nu neajtahua'a mú'ejmi jemi uvé'enejsin. ¹⁹Capu ché'e á'ateere mej yeehui caí ché'e yé neseijran a'fime í mej yen japon huachéjme í chaanaca japua. Mí seajta mú'een, mú'een xu xaa neseijran. Nee nu huatarújsin nej ni neajtahua'a ruuri ná'ara'ani, a'fj xu jín seajtáhua'a ruuri xá'aju'un. ²⁰A'ájna xicájra'an jetze nej jetzen huatarújsin, aj xu si siyen ramua'aréeren nej niyen jemin seijre'e í niyá'upua jemi, ajta yeehui a'fín, a'fí pu ajta neetzi jemi seijre'e.

²¹'Ja'atí ti na'a ti ayén ra'ancuré'a a'ij nej tiu'uta'ajjtaca'a, ti ajta ayén nain ra'ará'astijre'en, a'fí pu a'fín pú'een ti xaa nexí'eve'e. Niyá'upua pu yeehui ajta raxí'eve'e a'ame a'fjna ti ayén nexí'eve'e. Neajta inee, nee nu raxí'eve'e na'ame, neajta jemin huatasejre'esin. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Jesús.

²²Aj pu'i sefj tiu'utaxájtaca'a ti ayén ántehuaaca'a tíjín Judás. Capu a'fjna í Judás ti ayén te'entímu'utaca tíjín Iscariotes, sino sefj. Aye pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, ¿a'iné auj tí'iri'iri pej pi piyen pena'a téjmi jemi huatasejre'esin, pajta caí a'fimej jemi í mej yen huachéjme í chaanaca japua?

²³Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a ja'atí ayén tí'inexe'eve'e, a'fí pu ayén ra'ará'astejsin a'ij nej tí'imua'ata. Niyá'upua pu ajta raxí'eve'e a'ame. Teen tu hui teajta huatasejre'esin í jemin. Teajta tiyen huateáturaasin í jemin. ²⁴Ajta a'fín ti caí ayén tí'inexe'eve'e, a'fí pu ajta caí ra'ará'astejsin a'ij nej tí'imua'ata. Canu hui nesej a'ij tirájteu a'ij nej tejá'amua'ixaate'e sino a'fjna í niuucari, a'fj pu jetze airáninei a'fjna í niyá'upua ti yen neja'uta'íteca'a.

²⁵'Aye nu tejámuaatá'ixaa fíji nej nauj a'amua jemi yen huaca. ²⁶Ajta a'fín ti yeehui a'amua japua huániuuni, a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, í ti ayén tiraavíjte'e sej si raná'amiche'en, a'fí pu í niyá'upua ayén ya'uta'íti neetzi jetze me'ecan, ti i a'fín nain jín tejamuáamua'aten. A'fí pu yeehui ajta ayén amuaatá'asin sej si siyen ra'utámua'aree nain jín a'ij nej tejámuaatá'ixaa.

**Jesús pu ti'itfj jín hua'anpuá'ajte'e
a'fimej í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e**

²⁷'Aye nu niyen amuaatá'asin ti ij nain jín amua'anpuá'ajte'en. A'fjna í nej jín amua'anpuá'ajte'esin, neetzi pu jetze airáninei. Capu yeehui ayén 'een a'ij ti a'fín 'een í ti huá'a jetze na'a airáninei a'fimej í mej yen japon huachéjme íiyen chaanaca japua í mej me'fjna jín hua'anpuá'ajte'en í ruxí'ej teite. Caxu a'ij pua'a tité'ujmuajca. Caxu seajta tí'itziine'e.

²⁸'Xu'uri yee siyen ráanamujri'i nej niyen tejámuaatá'ixaa nej nu'u a'umé'e na'ame, neajta nu'u mú'ejmi jemi uvé'enejsin. Tí pua'a yeehui siyen tí'inexe'eve'ecache'e, ayé xu 'een jín rutémua'ave'ecache'e se'fjna jime'e nej ne'uun a'umé í niyá'upua jemi a'iné niyá'upua pu jaítze'e ruxe'eve'e necaí inee. ²⁹Aye nu amuacáí tejá'amua'ixaate'e ti caí xi ti'itfj a'ij huarfj sej si siyen té'antzaahuat'e'en nej ne'fín pú'een a'ájna xicájra'an jetze ti jetzen ayén teja'uré'enejsin nej ne'uun a'umé.

³⁰Canu yeehui ché'e jefhua tejámuaatá'ixaate'esin a'iné pu'uri tén yé uvé'enejsin a'fjna ti a'ij pua'a 'een, ti ajta yen japon tí'ajta í chaanaca. Mí ajta a'fín, capu a'atzu ri'irí ti ayén ti'itfj jín na'antimua'ítin. ³¹Che'eré yeehui, tiché'e huiráciine teyujna mej mi me'fín í mej yen chaanaca japua huachéjme, miyen ráamua'aree nej niyen raxí'eve'e

í niyá'upua, neajta niyen che'atá nena'a rici a'ij ti a'íin ayén tinaata'aíj.

Í ciyej ti huasti'i, ajta í pi'istáare'ara'an

15 'Nee nu ne'ín pú'een í ciyej ti xaa rí'en. Ajta niyá'upua pu a'íin pú'een í ti rí'i raruure í pi'ista. ²A'íi pu ra'antivé'iche t'j na'a í pi'ista ti neetzi jetze airáninei ti ajta caí taaca. Ajta t'j na'a í pi'ista ti xaa taaca, a'íi pu c'j caj tira'antivé'iche ti ij jaítze'e huatá-ca'an. ³Xu'uri yeehui urarí'en mú'een, a'íjna jime'e í niucari í nej jín neri tejámuaatá'ixaa. ⁴Setá'aj seuj siyen neetzi jemi seijre'e. Aj nu ni niyen che'atá nena'a mú'ejmi jemi seíire'e na'ame.

'Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri ti se'j pi'ista ayén ruse'j huatáca'an sino ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti auj ajtáveeca í ciyej jetze. Ayee pu che'atá na'a 'een mú'e-jmi jemi. Capu yeehui a'atzu a'ij tí'iri'iri se'j ti'it'j huamuá'itín í se'j jín tiu'utátui-ire'en í Dios jemi ti pua'a secaí neetzi jemi seijre'e.

⁵'Nee nu ne'ín pú'een í ciyej. Mí sea-jta mú'een, mú'een xu pi'ista pú'een ti neetzi jetze ajta'ú'upu'u. Tí pua'a ja'atí ayén neetzi jemi seijre'e, ti pua'a neajta inee jemin seijre'e, a'íi pu yeehui ayén jéhua tí'imua'itín í ti jín tiu'utátui-ire'esin í Dios jemi.

'Seajta mú'een, ti pua'a secaí neetzi jemi seijre'e, caxu ti'it'j a'ij ruuren. ⁶Ayee pu 'een t'j na'a ti caí ché'e ayén neetzi jemi seijre'e. Ayee pu 'een t'j a'íjna í pi'ista, í ti antíveichi'ihuaca'a, ti ajta ja'atí á ya'uhua'axi ti ij huatée-huan. Ayee mú' raruuren na'jmi'ica í pi'ista mej miyen raaré'eseire'en, majta án yá'uhua'axin í taij japua ti ij huateájtani.

⁷Tí pua'a siyen neetzi jemi seijre'e, ti pua'a seajta siyen ra'ará'asten í niucari í nej ámuamuá'ate, ayée pu yeehui Dios ayén amuaatá'asin ti'it'j

sej a'ij tiraatáhuaviira. ⁸Tí pua'a siyen jéhua raamuá'itín í se'j jín tiu'utátuiire'en í Dios jemi, a'íj pu a'íjna jín ámitieere'e a'ame se'j siyen tí-na'ará'astijre'e inee'tzi. Ayee xu se'íjna jín rí'i tiraatá'asin í niyá'upua. ⁹Ayee nu che'atá nena'a neri tejámuaataxi'eve a'ij ti ajta ari tinaataxi'eve í niyá'upua. Setá'aj seuj neetzi jemi seijre'e nej ni amuaaxí'eve'en.

¹⁰Tí pua'a yeehui siyen ra'ará'asten a'ij nej neri tejámuaata'aíj, aj xu si siyen neetzi jemi seíire'e xá'aju'un nej ni amuaaxí'eve'en. Neajta inee, ayée nu che'atá nena'a tirá'aste a'ij ti tinaata'aíj í niyá'upua. A'íj nu yeehui jín niyen jemin seíire'e na'ame ti ij ajta niyá'upua ayén naataxi'eve'en. ¹¹Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e ti ij mú'ejmi jemi seíire'e á'ara'ani í nej jín netémua'ave'e, se'j si seajta nain jín huataújtemua'ave'en.

Mej nu'u huaújxe'eve'en se'j ajta se'j í mej té'atzaahuat'e

¹²'Ayee nu yeehui ne'íjna jín tejá'amua'íjcate'e se'j si siyen che'atá sena'a huaújxe'eve'en a'ij nej neri tejámuaataxi'eve mú'ejmi. ¹³A'íi pu a'íin pú'een í ti jaítze'e muári'eri í ti jín ja'atí ayén raataxi'eve'en í ruxí'ej tevi ti i ayén jetzen me'ecan huámi'ini.

¹⁴'Mú'een xu yeehui se'íin pú'een í neteítestemua'a ti pua'a siyen huáriní a'ij nej tejá'amua'ajje'e. ¹⁵Canu ché'e niyen amuaatámua'atzi yee mi se'j yeehui tí'ivaire'e inee'tzi jemi, a'liné se'j ti ayén tí'ivaire'e, capu ramua'aree a'ij ti rici a'íjna ti tí'ira'ajje'e. Mí neajta inee, ayée nu amuaatámua'atzi yee mi se'j neteítestemua'a, a'liné nu'uri niyen tejámuaatá'ixaa nain a'achú nej nena'a niyen ráanamua'jri'í í niyá'upua jemi.

¹⁶'Caxu mú'een siyen na'avé'ehua'u inee'tzi, sino nee nu yeehui niyen amua'antíhuua'u, neajta nu niyen ne'íjna jín tejámua'íjca se'j si u á'uju'un se'j si

siyen ti'itj huamuá'itín í sej tiu'utátui-ire'en í Dios jemi. Neajta niyen raxí'eve'e ti í ayén rusén jín huateáuran í sej raamuá'iti. Aj pu xaa, a'íin niyá'upua ayén amuaatá'asin ti'itj sej raatáhuaviira ineetzi jetze me'ecan. ¹⁷ Ayee nu tejá'amua'aijte'e, sej hui huaújxe'eve'en seij seajta seij.

A'íime í mej té'atzaahuate'e miyen mú seíire'e muá'aju'un a'ímej jemi í mej íiyen chaanaca japua huachéjme

¹⁸ 'Caxu se'íjna á'uhua'anan. Tí pua'a yeehui me'ín amuájcha'íire'e í mej yen japuan huachéjme í chaanaca, a'íi mú amuacáí neetzi tícha'íire'eca'a. ¹⁹ A'íime í mej yen japuan huachéjme í chaanaca a'íime mú miyen che'atá mena'a te'á'amuaxe'eve'ecache'e tjí í ruteítestemua'a ti pua'a siyen huá'a jetze ajtémecan-tache'e. Mí seajta mú'een, caxu huá'a jetze ajtémecan, sino nee nu yeehui amua'antíhua'u a'ímej tzajta'a. A'íj mú jín miyen amuájcha'íire'e a'íime í mej yen huachéjme í chaanaca japua.

²⁰ 'Caxu yá'uhua'anan a'ij nej tejá-muaatá'ixaa yee jaítze'e pu ruxe'eve'e a'íjna ti tí'ajta caí a'íjna ti ravaire'e. Tí pua'a a'ij pua'a mena'a náaruu ineetzi, a'íi mú che'atá mena'a a'ij pua'a á'amuaruuren mú'ejmi. Na'ari ti pua'a miyen ra'ará'asten a'ij nej tihua'umuá'ate, a'íi mú majta ra'ará'astijre'esin a'ij sej tihuá'amua'aten. ²¹ Ayee mú yeehui á'amuaruuren me'íjna jime'e sej siyen naará'aste ineetzi, a'iné camu ramua'ate a'íjna ti yen neja'uta'íteca'a.

²² 'Tí pua'a necaí yéve'ecánejniche'e, neajta caí a'ij tíhua'uta'ixáate'enche'e, capu huá'aci'ítíche'e ti Dios puajtzi hua'utá'an a'íjna jime'e mej natéxieehuaa. Ajta, íjii, capu yeehui ché'e mé'e ti'itj í mej jín jetzen tí'ijpua'ajte'e me'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. ²³ Ja'atí ti néjcha'íire'e ineetzi, a'íi pu ajta tícha'íire'e í niyá'upua.

²⁴ 'Tí pua'a necaí niyen huárini-iche'e ti'itj ti caí máaj ja'atí ayén raayí'itíhua'a, capu ayén tiraavíjte'ecache'en ti Dios ayén puajtzi hua'utá'an a'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í jemin. Mí majta a'íime, mu'uri naaseíj, majta néjcha'íire'eca'a ineetzi, majta miyen che'atá mena'a ráaruu í niyá'upua. ²⁵ Ayee mú yeehui miyen huaríj ti ij araúrusten a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'ajta tíjín: "A'íi pu caí raavíte'e já'araa mej mena'a miyen tinéjcha'íire'e muá'araa."

²⁶ 'Tí'ij a'íin yeehui yen uvé'enen a'íjna ti a'amua japua huániuuni, í nej yen ya'uta'ítí mú'ejmi jemi, ti ajta Dios jemi é'eme'ecan, a'íi pu ayén tineteaxáatajme'e a'ame ineetzi. A'íi pu a'íin pú'een í xiéjniu'ucari ti tzáahuatí'ira'a jín tí'imua'ata, ti ajta a'uun a'uvé'e-mej í Dios jemi. ²⁷ Seajta mú'een, ayée pu ajta ruxe'eve'e sej siyen tinaatéaxajta ineetzi a'iné netj nena'a yen huatasejre ti yú e'iré'ene, mú'een xu á'u-jujhua'ane'e ineetzi jamuan.

Jesús pu tihuá'ixaate'e ti caí hua'utamuari'eriste'en a'ímej í mej jamuan á'ujjhua'an

16 ¹ Ayee nu ne'íjna jín tejá'amua'ixaate'e sej si caí ti'itj jín huamuá'itichen. ² A'íime mú amu'irá'iti í teyujta'a. Jee xaa ne'u, ayée pu a'íjna teja'uré'enejsin í xicájra'an jetze ti jetzen ayén té'eme. Ayee pu tiraatámítie-jte'esin í ja'ati ti ayén tiu'utévai í Dios jemi a'íjna jime'e ti amuáacuii mú'ejmi. ³ Ayee mú me'íjna jín tí'iruuren a'iné camu nemua'ate ineetzi, camu majta ramua'ate í niyá'upua.

⁴ Ayee nu yeehui tejá'amua'ixaate'e sej si siyen ra'utamua'aree nej niyen tejámuatá'ixaa ti pua'a ari ayén teja'uré'enen. Canu niyen tejámuatá'ixaa 'ajmí'imua a'iné naúche'e nu yeehui sei-

jr'e'ca'a mú'ejmi jemi. ⁵Neajta inee, íjii nu ne'uun á'ume'e na'ame ne'íjna jemi ti yen neja'uta'íteca'a. Mí seajta mú'een, caxu a'atzu ne'íhua'u a'u nej a'umé.

**Í ti tí'imuari'ihua í ti huaíca
í ti jín tí'imuari'e í
xiéjniu'ucare'ara'an í Dios**

⁶Jé'ecan xu huataújxiemiste se'íjna jime'e nej niyen neri tejámuaatá'ixaa. ⁷Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaaate'e tzáahuatí'ira'a jime'e ti ayén tejámuaatéva'iri nej niyen á'ura'ani. A'iné ti pua'a necaí á'ura'ani, capu yé ve'ecánejsin, mú'ejmi jemi a'íjna ti yeehui a'amua japua huániuuni.

⁷Mí neajta inee, ti pua'a niyen á'ura'ani, aj nu ya'uta'íti ne'íjna ti a'íin yé ve'ecáanen íiyen mú'ejmi jemi. ⁸Tí'ij a'íin yé ve'ecáanen, aj pu'i ayén a'íjna jín huá'axijte'en a'ímej í mej yen japua huachéjme í chaanaca japua, a'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ajta a'íjna jime'e nej niyen ri'éene'ecán jín seijre'e. A'íi pu ajta a'íjna jín huá'axijte'en a'íjna jime'e ti Dios puaíjtzi hua'utá'asin.

⁹Ayee pu 'een jín a'íjna jín huá'axijte'en a'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi a'iné camu ná'atzaahuat'e ineetzi. ¹⁰Ayee pu ajta 'een jín huá'axijte'en a'íjna jime'e nej niyen urarí'ene'acan jín seijre'e a'iné a'úu nu á'ume'e na'ame a'u ti é'eseijre'e í niyá'upua, a'u ti yeehui caí ché'e é'eri'iri sej naasej. ¹¹Jíme'en pu'u a'íjna í niucari ti Dios puaíjtzi ayén tiu'utá'asin, ayée pu huá'axijte'en a'iné pu'uri raaxí'epi'intare í Dios ti ayén puaíjtzi raatá'asin a'íjna ti tí'ajta íiyen chaanaca japua.

**A'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios,
a'íi pu rí'i tiraateátuasín í yaujra'an**

¹²Ayee pu na'aráanajche nej jé'hua huápi'i niyen tejámuaatá'ixaaate'en. Mí

seajta mú'een, caxu xi nain au'itíée xá'aju'un íjii. ¹³Mí ajta a'íin yeehui í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti tzáahuatí'ira'a jín tí'ixaxa'a, tí'ij uvé'enen, a'íi pu nain jín tejá'amua'aten ti ayén ti'ayajna. Capu ayén a'íjna jín tejámuaatá'ixaaate'esin a'ij ti rusej na'a a'ij tirájteu sino ayée pu'u na'a ayén tejámuaatá'ixaaate'esin a'ij ti na'a tí'inamua. A'íi pu ajta tejámuaatá'ixaaate'esin a'ij ti auj teja'uré'enejsin.

¹⁴A'íi pu yeehui ayén ra'ancuré'asin neetzi ti ne'á'a, ajta ayée pu che'atá na'a e'ehuauritíee'can jín tejámuaatá'ixaaate'esin. Ayee pu a'íjna jín huarín, a'íi pu ayén rí'i tinaateátuasín. ¹⁵Tí'ij na'a ti ayén niyá'upua jemi tí'iseijre'e, a'íi pu ajta neetzi tí'ine'a'a. A'íj nu jín niyen raataxájtaca'a yee a'íin xiéjniu'ucari pu nu'u ayén ra'ancuré'an neetzi ti ne'á'a ti ij ajta nu'u tejámuaatá'ixaaate'en e'e-huauritíee'can jime'e mú'ejmi jemi.

**Jesús pu ayén tihua'ixaaate'e ti
nu'u ca'anacan mi'ini**

¹⁶Capu a'achú á'ateeri sej caí ché'e siyen mé'e nejé'eseijran. Tí'ij ajta capu ajta ché'e á'ateeri, sej rujéjcuatze'en seajtáhua'a neseijran. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁷Majta seica í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tí'iru'ihua'uraca'a tíjín:

—¿A'iné yeehui huataújmua'a a'íjna í niucari ti nu'u caí a'achú á'ateeri tej caí ché'e mé'e yé'eseijran, ajta nu'u caí ché'e á'ateeri tej teajtáhua'a tajéjcuatze'en raseijran? ¿A'iné yeehui ajta huataújmua'a í sej ti ayén nu'u a'íi pu ajta a'umé'e a'ame í ruyá'upua jemi?

¹⁸Maúche'e mu'u miyen tí'iru'ihua'uraca'a tíjín:

—¿A'iné yeehui huataújmua'a a'íjna í niucari ti jíme'en yee ti nu'u caí a'achú á'ateeri? Catu a'atzu yaú'itíe a'ij ti 'een jín ayén tiu'utaxájtaca'a.

¹⁹Ti'ij jí Jesús ayén ráamua'areeri'i mej miyen raxí'eve'eca'a mej me'fjna jín miyen tiraata'lhua'u. Aj pu'i ayén ti-hua'utá'ixaa tijn:

—¿Ni siyen se'fjna jín tí'iru'ihua'u a'ij ti huataújmu'a a'fjna í nej niyen tiu'u-taxájtaca'a yee ti nu'u caí a'achú á'ateeri sej caí ché'e mé'e nejé'eseijran, ajta ti caí nu'u ajta a'achú á'ateeri sej rujé'jcu-atze'en seajtáhua'a neseijran?

²⁰'Aye'e nu yeehui tejá'amua'ix-aate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Mú'een xu ruyeinixi'in, seajta huataújxiemiste'esin, majta a'fime miyen huataújtemua'ave'esin a'fime í mej yen chaanaca japua huachéjme. Mú'een xu xaa huataújxiemiste'esin. Mí ajta, a'fín í sej jín huataújxiemiste'esin, a'fj pu ajta jetzen ayén a'iránejsin í sej seajta jín huataújtemua'ave'esin.

²¹'Aye'e pu tejá'amuaruuren tjj ajta tí'ijruuren í 'hita'a ti ayén tí'ijcu'i'ine ti tiyaúj a'ame. Tí'ij a'ájna teja'uré'enen ti jetzen tiyaúj á'ara'ani, ayée pu jeihua tirajpuaítzi a'ame. Mí ajta a'fín, ti pua'a ari huanú'ihua í pa'ari'i, aj pu'i yá'uhua'axijsin í ti jín rajpuaíjtzi-ca'a a'fjna jime'e ti jeihua huápi'i rutémua'ave'e a'iné í pa'ari'i pu'uri huanú'ihuaca'a fiyen chaanaca japua.

²²'Aye'e pu che'atá na'a tejá'amuaruuren mú'ejmi. Pu'uri ayén a'ájna teja'uré'ene í xicájra'an jetze sej jetzen huataújxiemiste'esin. Mí neajta inee, neajtahua'a nu á'amuseijran. Seajta mú'een, a'ájna xu huataújtemua'ave'esin. Ajta capu ché'e rí'irí'ista a'ame ti ja'atí amuá'a'ari í sej jín rutémua'ave'e.

Mata'aj mauj raatáhuavii mej mi majta ra'ancuré'an

²³'Aye'e pu yeehui té'eme a'ájna xicájra'an jetze, sej caí ché'e tí'titj néhuaviira ineetzi. Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a

jime'e, a'ájna xicájra'an jetze ti a'fín niyá'upua ayén amuaatá'asin tjj na'a í sej tiraatáhuaviira ineetzi jetze me'ecan. ²⁴Tíj na'a 'ajmí'imua ti yú e'iré'ene, caxu yeehui xi tí'titj raatáhuaviiri'i ineetzi jetze me'ecan. Setá'aj siyen raatáhuavii a'iné ayée xu se'fjna jín huarín, aj xu si siyen ra'ancuré'asin, aj xu si seajta siyen nain jín huataújtemua'ave'esin.

A'fj pu Jesús nu'u hua'utéemua'iti a'imej í mej yen huachéjme fiyen chaanaca japua

²⁵'Tíj na'a 'ajmí'imua ti yú e'iré'ene, ayée nu ne'fjna jín tejámuaatá'ixaa niu-ucari jime'e ti seicié namuajre'e. Mí ajta, a'ájna teja'uré'enejsin í xicájra'an jetze nej caí ché'e niyen seicié tejá'amua'ix-aate'e na'ame, sino nee nu amitiéere'ecan jín tejámuaatá'ixaate'esin ne'fjna jime'e a'ij ti 'een niyá'upua ti é'eseijre'e.

²⁶'Aye'e xu yeehui huárini se'ájna xicájra'an jetze sej siyen tiraatáhuavii ineetzi jetze me'ecan. Canu niyen tejá'amua'ixaate'e ti ayén ruxe'eve'e a'ame nej niyen raatáhuavii í niyá'upua nej ni mú'ejmi jetze me'ecan huatániuni. ²⁷Capu xaa ne'u. Niyá'upua pu rusefj já'amua'ixe'eve'e a'fjna jime'e sej yeehui naataxí'eve ineetzi, seajta siyen rá'antzaahua nej ne'uun u airáne í niyá'upua jemi.

Jesús pu ayén tihua'ixaate'e ti nu'u a'uun a'ujnén í ruyá'upua jemi

²⁸'A'uun nu airáne í niyá'upua jemi, neajta nu niyen mú a'uvé'emej fiyen chaanaca japua. Neajta íjii, ayée nu yeehui tíchesin fiyen chaanaca japua nej ni ne'uun a'ujnén í niyá'upua jemi. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

²⁹Majta a'fime, í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, ayée mú tiraata'ixaa tijn:

—Pepu'uri íjii xaa ne'u piyen e'ehuauritiéecan jín tí'ixa. Capej ché'e seicié

ti'ixa, pe'íjna jime'e ti caí é'ehuáuritie. ³⁰Tu'uri xaa tiyen ramua'aree pej nain té'umua'aree, ajta yeehui ti caí ayén rux-e'eve'e ti ja'atí ayén ti'tíj jín tí'imua'ihua'ura. A'íj tu jín tiyen rá'atzaahuat'e lej pe'uun airáane í Dios jemi.

³¹Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni tzaa siyen seri sicu tiná'atzaahuat'e? ³²Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti a'ájna teja'uré'enejsin í xicá'jra'an jetze mej jetzen amuaatamuárite'esin. A'uu xu a'ucíjxi'isin a'u ti seíj é'eche, seij seajta seij. Mú'een xu yeehui mé núujisin nej ni neseíj nena'a huateáturan. Mí neajta, canu neseíj yú huateáturaasin a'iné niyá'upua pu neetzi jemi seijre'e. ³³Ayee nu yeehui 'een jín tejá'amua'ixaate'e sej si siyen rí'i tí'itesejre'e í ru tzajta'a se'íjna jime'e sej neetzi jetze ajtémecan. Jéihua mú puajtzi amuaatá'asin a'íime í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Capu amín a'íj. Setá'aj siyen huataújtemua'ave'en se'íjna jime'e nej neri hua'antimuá'iti.

Jesús pu rujapua niuuni ruseíj

17 ¹⁻²Tí'íj Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i júte'e á'u'jneereca'a ayén ti'ixáata, tíjín:

—Mí pej ní'íya'upua, pu'uri hui a'ájna teja'uré'ene pej peri raaxí'epi'intare. Patá'aj tihua'utaseíjrate'en í teite pej peri rí'i tinaatá'a í nej ayauj pú'een, nej ni neajta rí'i timuaatá'an mú'etzi, a'iné mú'ee pej pe'íjna jín piyen tinaa'íjca nej ni nain jín antínmua'areere huá'a jemi í teite, nej ni niyen hua'utá'an mej ruuri muá'ara'ani tíj na'a rusén jime'e, matíj mena'a pua'amé í pej naatátui ineetzi.

³Ayee mú 'een jín ruuri muá'ara'ani tíj na'a rusén jime'e me'íjna jime'e mej miyen muámua'ati mi pej mú'ee pena'a aseíj pe'ín pú'een tzáahuati'ira'a jime'e í Dios, majta me'íjna jime'e mej

miyen náamua'ati, nej Jesús pú'een, í nej neajta a'íin pú'een í Círíistu'u í pej neja'uta'íteca'a.

⁴Ayee nu 'een jín rí'i timuaatá'a huá'a jemi í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, a'iné nu'uri ra'an-tipuá'ajte í pej jín piyen tinaa'íjca.

⁵Ari íjii, mi pej ní'íya'upua, patá'aj hui piyen che'atá pena'a rí'i tinaateájtuani mú'etzi jemi a'íj pej rí'i tineetá'acare'e netí'íj ne'uun á'ucatií mú'etzi jemi tí'íj caí xí seijre'eca'a í chaanaca.

Jesús pu huá'a japua huatánuiusin a'ímej í mej jamuan á'ujjuhuan

⁶Nu'uri niyen hua'utaseíjrate a'íj pej 'een ne'íime jemi í pej piyen naatátui-iri'i a'ímej í mej huá'a jetze ajtémecantaca'a í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. A'íi mú atéítestemua'a mú pú'een'e. Pajta mú'ee, mú'ee pej naatátuiiri'i. Majta a'íime, a'íi mú miyen ra'ará'astijre a'íj pej tiu'uta'aíjtaca'a.

⁷⁻⁸Mu'uri ramua'aree ti mú'etzi jetze te'iráane nain patíj pena'a pe'íjna jín tinaa'íjca, a'iné ayée nu che'atá nena'a tihua'utá'ixaa a'íj pej peri tinaatá'ixaa ineetzi. Majta a'íime, ayée mú ra'ancuré'a í nej hua'utá'ixa. Ayee mú tzáahuati'ira'a jín ramua'areereca'a nej mú'etzi jemi a'uvé'emej, majta miyen rá'antzaahua pej piyen yen neja'uta'íteca'a.

⁹Ayee nu huá'a jime'en muahuavii. Canu niyen muahuavii huá'a jime'en matíj mena'a pua'amé miyen yen seijre'e í chaanaca japua, sino huá'a jime'en í pej pena'a peri naatávitiste, a'iné atéítestemua'a mú pú'een. ¹⁰Matíj mena'a pua'amé í mej netéítestemua'a pú'een, a'íi mú majta atéítestemua'a pú'een mú'etzi. Majta a'íime í mej atéítestemua'a pú'een mú'etzi, ayée mú che'atá mena'a netéítestemua'a pú'een ineetzi. Ayee mú rí'i tinaatá'aca ineetzi

me'íjna jime'e mej miyen rí'i ti'itíujcha'íi netíj inee.

¹¹Canu hui ché'e yen huateáturaasin íiyen chaanaca japua. Mí majta a'íime, a'íi mú xaa miyen huateáturaasin. Neajta inee, mú'etzi jemi nu a'umé'e na'ame. Ayee nu tí'imuahuvii patá'aj rí'i tihuá'ucha'in amuári'eri'ira'a jime'e, a'íimej í pej naatávi'tístete mej mi miyen che'atá mena'a naíjmi'i sefíre'e mej sefj mena'a pú'eene'en tetfj iteen. ¹²Netí'ij huá'a jemi huácattí, nee nu rí'i tihuá'acha'íica'a mú'etzi jetze me'ecan. Capu ja'atí á'uvej ti huá'a jetze ajtémee'ecan sino a'íjna ti ayén tiraavíjete ti ayén puaíjtzí ráaci'ítí. Ayee pu 'een jín huaríj ti íj ayén araúrasten a'íj ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze.

¹³Neajta íjii nu a'umé'e na'ame mú'etzi jemi. Mí neajta inee, ayée nu niyen tí'ixa netí'ij nauj huá'a jemi yé huaca mej mi nain jín miyen che'atá mena'a huataújtemua've'en netíj inee tí'inetemua've'e. ¹⁴Nee nu tihua'utá'ixaa í niuucari í pej jín piyen tinaa'íjca. Majta a'íime í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, a'íi mú huá'ajcha'ire'e í neteítestemua'a a'iné camu huá'a jetze ajtémee'ecan í mej íiyen seijre'e. Neajta inee, canu neajta huá'a jetze ajtémee'ecan.

¹⁵Canu ne'íjna jín niyen muahuavii pej pi hua'irájtuaani íiyen chaanaca japua sino patá'aj rí'i tihuá'ucha'in ti íj caí a'íin ti a'íj pua'a tí'itevij hua'antimú'átin í neteítestemua'a. ¹⁶Camu huá'a jetze ajtémee'ecan í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Neajta inee, ayée nu che'atá nena'a caí huá'a jetze ajtémee'ecan. ¹⁷Patá'aj rí'i tihua'uteájtuaani mú'etzi jemi pe'íjna jime'e í niuucari ti ayén tí'ayajna. Tíj na'a pej piyen tiu'utaxájtaca'a, a'íi pu ayén tí'ayajna.

¹⁸Ayee nu che'atá nena'a tíhua'uta'aíteca'a mej a'ucíjxi'in nainjapua í

chaanaca patíj mú'ee yen tineja'uta'íteca'a. ¹⁹Neajta inee, ayée nu huatánne'a mú'etzi jemi huá'a jetze me'ecan mej mi majta tzáahuatí'ira'a jín huataúra'an majta mú'etzi jemi.

**Jesús pu ayén tí'ijhuahuau
huá'a japua, matíj mena'a í
mej té'atzaahuat'e**

²⁰⁻²¹Canu ne'íimej nena'a jíme'en muahuavii, sino neajta niyen tí'imuahuvii ne'íime jime'e í mej miyen té'antzaahuat'esin me'íjna jime'e a'íj mej tihua'utá'ixaate'esin, mej mi naími'í miyen sefj mena'a pu'éene'e muá'ara'ani, patíj piyen neetzi jemi seijre'e, mi pej ní'iyau'upua, netíj neajta inee mú'etzi jemi seijre'e. Miché'e hui majta miyen téjmi jemi sefíre'e muá'ara'ani mej mi a'íime í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, miyen té'antzaahuat'en pej yen neja'uta'íteca'a.

²²⁻²³A'íjna ti huápi'í naa seijre'e í pej jín rí'i tinaatá'a, ayée nu che'atá nena'a ne'íjna jín rí'i tihua'utá'a mej mi miyen sefj mena'a pu'éene'e muá'ara'ani tetfj iteen, netíj neajta huá'a jemi seijre'e, patíj pajta mú'ee neetzi jemi seijre'e. Neajta nu ne'íjna jín rí'i tihua'utá'a mej mi nain jín sefj mena'a pu'éene'e muá'ara'ani, mej mi a'íime í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, miyen ráamua'aree pej piyen yen neja'uta'íteca'a, pajta piyen che'atá pena'a hua'utaxí'eve patíj pajta tinaataxí'eve ineetzi.

²⁴Ayee nu tí'ijxe'eve'e, mi pej ní'iyau'upua a'íimej jime'e í pej piyen naatávi'tístete, mej mi me'uun a'uteáturan a'u nej a'utevée na'ame, mej mi majta miyen raasefj me'íjna ti huápi'í naa seijre'e í pej jín rí'i tinaatá'a, a'íjna í pej jín rí'i tinaatá'a pe'íjna jime'e pej piyen nexí'eve'eca'a 'ajmí'imua tí'ij caí xi seijre'eca'a í chaanaca.

²⁵ Niya'upua, mi pej nain jín urarí'en, camu hui miyen muamua'ate a'íime í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Mí neajta inee, nee nu xaa muamua'ate. Majta í neteítestemua'a, a'íi mú miyen ramua'aree pej piyen yen neja'uta'íteca'a. ²⁶ Nu'uri niyen hua'utaseíjrate a'ij pej 'een. Neajta nu hui nauj niyen hua'utaseíjrate'esin mej mi miyen che'atá mena'a huaújxe'eve'en seij majta seij patíj mú'ee tí'ínexe'eve'e, nej ni neajta huá'a jemi seífire'e ná'ara'ani. —Ayeec pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

A'íi mú raatéevi'i me'íjna í Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Tí'ij Jesús ayén raatapuá'ajta-ca'a ti tiu'uxájtaca'a, aj pu'i á'u-
raa, majta a'íime í mej jamuan á'uju-
jhua'ane'e. Matí'ij mi antacíj jachi japua
ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Cedrón. A'uu
pu u jetze pújme'en jéihua tiu'uvé-
jme'ecaa í ciyej, aseituuna ciyej. ² Ajta
a'íin í Judás ti ayén tiu'utátuiire'esin í
Jesús jime'e, a'íi pu é'emua'atejca'a a'u-
jna a'iné mu'íi mú me'uun e'etiújseij,
a'íjna í Jesús, majta í mej jamuan
á'ujjhua'ane'e.

³ Majta a'íime í mej me'uun tí'ai-
jta teyujta'a, majta a'íime í fariseos,
ayéé mú hua'avé'ehuaa a'íime í xan-
taaru'u í mej me'uun tí'icha'íi u teyuj-
ta'a. Ayeec mú ará'aseca'a a'achú cumu
huaícate. Naími'i mú tatzari tiú'isime'e,
majta tí'itíj lámpara, majta í mej jín
huaténe'use'en. Ajta a'íin í Judás, a'íi
pu huá'uvi'itíjme'e. Matí'ij mi me'uun
a'ará'a a'utí Jesús a'utéveeca'a. ⁴ Ajta
a'íin Jesús, a'íi pu ari ramua'areere-
ca'a a'ij ti tí'itíj raruuren. Aj pu'i
hua'antinájcheca'a. Ayeec pu tihua'u-
ta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani seúhuhuaunen?

⁵ Ayeec mú tiraata'ixaa tíjín:

—Jesús, ti Nazarét é'eme'ecan.

Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:
—Nee nu ne'ín pú'een.

Ajta a'íin Judás, ti ayén tiu'utá-
tuiire'esin, a'úu pu huá'a jamuan
a'utéveeca'a í xantaaru'u. ⁶ Tí'ij Jesús
ayén tihua'utá'ixaa yee ti nu'u a'íin
pú'een, a'íi mú ruhuárita'a cáacij. Majta
e'eraávatzí á chuaata'a. ⁷ Ajtahua'a pu
ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani seúhuhuaunen?

Majta miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Jesús ti Nazarét é'eme'ecan.

⁸ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Nu'uri hui niyen tejámuaatá'ixaa
yee nej ne'ín pú'een. Tí pua'a siyen
neetzi huauca, setá'aj siyen hua'utá'an
mej á'uciine amíime í mej nee jamuan
á'ujjhua'an. —Ayeec pu tihua'utá'ixaa
a'íjna í Jesús.

⁹ Ayeec pu tiuju'uríj ti ij ayén araúras-
ten a'ij ti a'íin ari tiu'utaxájtaca'a
tíjín: “Capu nu'u ja'atí á'uvej ti huá'a
jetze ajtéme'ecan a'íimej pej nu'u
naatátuiiri'i.”

¹⁰ Ajta a'íin Simón, ti ajta i'i Pedro,
a'íi pu chun huitéhueeca'a. A'íi pu rú'i-
jcupi. Aj pu'i a'íjna jín tiraapuaíj ti
ravaire'eca'a a'íjna í ti nain jín antiúj-
mua'areereca'a u teyujta'a. Pedro pu
ayén ra'ajtavéjcheca'a í naxaira'an í
ja'atí. Ayeec pu ántehuaaca'a a'íjna ti tí'i-
vaire'e tíjín Malco.

¹¹ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa a'íjna
í Pedro tíjín:

—Ucárujte'e mi a'achun. ¿Ni caí ayén
ruxe'eve'e nej ne'íjna jín ra'ará'astijre'en
í ti niyá'upua ayén jín tinaa'íjca?

A'uu mú yé'evi'itín í Jesús me'íjna jemi í Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mi a'íime í xantaaru'u, ajta
a'íin í ti huá'a capitán pú'een, majta
a'íime í mej me'uun tí'icha'íi u teyujta'a,
a'íi mú raatéevi'i me'íjna í Jesús. Matí'ij
mi ra'amuaáji'icie.

¹³ Amuacáí mú me'uun ya'uví'ti me'íjna jemi í Anás, a'iné a'íi pu a'íin pú'ene'e í mu'üneára'an a'íjna í Caifás ti a'ájna'imua nain jín antiújmua'areereca'a u teyujta'a. ¹⁴ Ajta a'íin Caifás, a'íi pu a'íin pú'ene'e ti ayén tihua'utá'ixaa í mej Israél jetze ajtémecan ti ayén nu'u tihua'atéva'irihua'an ti sefj na'a í tevi ayén huámi'ini huá'a jetze me'ecan í teite.

Pedro pu ayén ti'ixa ti nu'u caí ramua'ate a'íjna í Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íin Pedro, a'íi pu imuá huamé'ecaa cujta'an í Jesús. Ajta jamuan huamé'ecaa sefj ti ajta Jesús jamuan á'uche'ecane'e. Ajta a'íin í sefj ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'íi pu ramua'atejca'a a'íjna ti nain jín antiújmua'areereca'a u teyujta'a. A'íj pu jín, jamuan í Jesús a'uun a'uteájrupi a'u ti e'eráyujta'a a'ájna ti é'che a'íjna í ti tí'ajta.

¹⁶ Ajta a'íin Pedro, pua'acié pu a'uteájturaa tá'apueerta. Aj pu'i í sefj ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'íi pu a'uré'ene tá'apueerta. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í 'íita'a ti a'uun tí'icha'íi tá'apueerta. Aj pu'i a'uun ya'uví'ti a'íjna í Pedro. ¹⁷ Aj pu'i a'íin 'íita'a ti a'uun tí'icha'íi tá'apueerta, ayée pu a'íin í Pedro tiu'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni hui pecaí pajta mú'ee huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej me'íjna jamuan á'ujjuhua'ane'e?

Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Canu hui a'atzu.

¹⁸ Jé'ecan pu huáseevi'i a'ájna'imua. Majta a'íime í mej tí'livaire'e u teyujta'a, majta a'íime í mej me'uun tí'icha'íi, a'íi mú a'unai. Majta a'úu mú atavéejme'ecaa a'u ti á'ataa mej mi ahuáu-

jpiste'en. Ajta a'íin Pedro, a'íi pu huá'a jamuan a'utéeveca'a, ajta pu a'íin á'ujjpiste'eca'a.

A'uu mú rá'avi'tin í Jesús a'íjna jemi í Caifás

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ajta a'íin ti nain jín antiújmua'a-reereca'a, a'íi pu ayén tiraata'ihua'uri'i a'íjna í Jesús a'íjna jime'e í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, ajta a'íjna jime'e a'ij ti a'íin tí'imua'ataca'a. ²⁰ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nee nu hui jéjre'e tihua'utá'ixaa í teite í mej yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Tí'íj pí na'a nu tihuá'amua'atejca'a huá'a teyujta'a, neajta ne'újna teyujta'a a'u mej e'etiújse'iri a'íime í mej Israél jetze ajtémecan. Canu hui ti'títj avíitzi jín tiu'utaxájtaca'a. ²¹ ¿A'iné 'een jín piyen tí'ine'ihua'u? Patá'aj piyen tihua'uta'íhua'u pe'ímej í mej náanamujri'i. Casi'i, a'íi mú xaa ne'u miyen ramua'aree a'ij nej tiu'utaxájtaca'a. —Ayee pu Jesús tiraata'ixaa.

²² Ajta sefj ti huá'a jetze ajtémecan í mej me'uun tí'icha'íi teyujta'a, áa pu vejli'i a'utéeveca'a. Jíme'en pu'u ayén ráanamujri'i a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i ra'arájvee. Ajta ayén tira'ajteá'ajxi tíjín:

—¿Ni tzaa ayén tiraavijte'e pej piyen tí'ira'ixaate'e pe'íjna ti nain jín antiújmua'aree u teyujta'a?

²³ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a necaí ti'títj jín xí'epi'in huaríj net'íj niyen tiraata'ixaa, patá'aj hui piyen a'ij tiu'utaxáj. Na'ari caí, ti pua'a niyen xí'epi'in tiu'utaxájtaca'a, ¿a'iné 'een jín piyen na'arájvee?

²⁴ Aj pu'i a'íin Anás ayén tihua'uta'aj mej rá'anvi'tin me'íjna jemi í Caifás. Ajta, a'íin Jesús, a'íi pu auj anáji'ici'ihuaca'a.

**Pedro pu ajtahua'a ra'avé'avaataca'a
ti nu'u caí ramua'ate í Jesús**

(Mt. 26:71-75; Mr.
14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Aúche'e pu a'uun rupíste'eca'a a'ájna í Simón ti ajta i'i Pedro. Aj pu'i ja'atí ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni tzaa ayén ti'ayajna pej huá'a jetze ajtémecan í mej Jesús jamuan á'ujjhuane'e?

Aj pu'i Pedro ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Canu.

²⁶ Ajta sefj ti ayén ravaire'eca'a í ti nain jín antiújmua'areereca'a, a'uun pu a'utéveeca'a. A'íi pu ajta ihuáare'ara'an pú'een'e a'ájna í ja'atí ti Pedro ayén ra'ajtavefjcheca'a í naxairan. Aj pu'i ayén a'íin í Pedro tiu'utá'ixaa tijín:

—Ayej ne'ase nee nu ne'uun muajé'eseij amájna jamuan a'u ti a'uvéjme í aceituuna ciyee.

²⁷ Ajtahua'a pu seicié tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Pedro ti nu'u caí ramua'ate a'ájna í Jesús. Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i ayén huajíhuaca'a í gallo.

**A'uu mú ya'uví'ití í
Jesús a'ájna jemi í Pilato**

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.
15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Matí'ij mi a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a, a'úu mú ru'iráavi'ti me'újna a'u ti Caifás huiracá á'aye'i. Matí'ij mi me'uun ya'uví'ití u chi'ita a'u ti á'ucatii í tajtuhuan ti tí'ivaire'e huá'a jetze me'ecan í Roma mej é'eche. Pu'uri tén tapuá'arijme'eca, ajta mu'uri tén autéhuijsime'e mej tiú'yuesten. A'íj mú jín caí a'uun a'uteájrupi a'u ti a'íin tajtuhuan á'ucatii mej mi caí ti'itáj jín auteáturan í ruye'irá jime'e a'ine' capu huá'a jetze ajtémecantaca'a a'ájna í tajtuhuan. Ayej mú raxí'eve'eca'a mej miyen ráacua'ani í cua'ira í mej jín

ra'utámua'aree me'ájna xicájr'an ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i.

²⁹ A'íj pu jín a'íin Pilato ayén huirájr'a á pua'acié huá'a jemi. Aj pu'i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'itájni yeehui jín siyen tí'ijxajtzi'i semájna mi ja'atí?

³⁰ Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Tí pua'a yeehui caí ayén tí'itáj jín auteáturanche'e ti a'ij pua'a 'een, catu tiyen maaatátuiire'enche'e.

³¹ Aj pu'i Pilato ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj siyen rá'anvi'itin setá'aj ru'jímua'a siyen ra'uxíjte'en se'ájna jime'e a'ij ti tejamuaatá'aca í a'amua ye'irá.

Matí'ij mi miyen tiu'utaniú a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a tijín:

—Capu hui ayén titatá'aca tej ti tiyen ja'atí huajé'ica.

³² Ayej pu tiu'uríj ti ij ayén araúras-ten a'ájna í niuucari í ti jín Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a a'ij ti nu'u ayén tí'imi'ini. ³³ Aj pu'i Pilato ajtahua'a a'uun a'uteájrupi u chi'ita. Tí'ij jí u ya'utajé í Jesús. Ayej pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni hui pe'ín pú'een í ti tihuá'ajte'e a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan?

³⁴ Jesús pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni yeehui asefj pena'a piyen a'ij tirájteu nusu sefj ayén tinaatéxajtaca'a mú'etzi jemi?

³⁵ Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'ájna í Pilato tijín:

—¿Ni tzaa niyen Israél jetze ajtémecan? Canu xaa ne'u yeehui. A'íime í mej atéftestemua'a pú'een, majta a'íime í mej me'uun tí'ajta u teyujta'a, a'íi mú a'íin pú'een í mej mú'etzi yé vé'etua in-eetzi jemi. ¿Tí'itájni hui a'ij puáaruu?

³⁶ Ajta a'íin Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—A'íjna í nej jín tí'ajta, capu hui yen me'ecan í chaanaca japua. Tí pua'a ayén éene'en á'ame'enche'e, ayéé mú me'ájna

jín tiu'utatése'enche'e í mej nevaire'e mej mi caí miyen ná'ateevi'in a'íime í mej me'uun tí'ajjta u teyujta'a. Mí ajta, seicié pu éene'e seijre'e í nej jín tí'ajjta.

³⁷ Aj pu'i Pilato ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Aa ni'íjtá ne'u, mú'ee pej xaa hui tí'itíj jín tihuá'ajjte'e a'íimej í teite.

Ajta a'íin Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Xí'epi'in pej piyen tiu'utaxájtaca'a nej nu'u tí'itíj jín tihuá'ajjte'e. Jee xaa ne'u ayén tí'ayajna nej ne'íjna jín huanú'ihuaca'a. Ayee nu 'een jín yen huatasejíre íiyen chaanaca japua nej ni niyen ne'íjna jín tiu'utaxá ne'íjna jime'e tí ayén tí'ayajna. Matíj mena'a pua'amé í mej miyen ra'ancuré'a me'íjna tí ayén tí'ayajna, naími'i mú hui nenamua.

³⁸ Aj pu'i Pilato ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Tí'itájni a'íin yeehui pú'een a'íjna tí ayén tí'ayajna?

Seíj pu'u huiráame, tí pua'a Jesús nusu Barrabás

(Mt. 27:15-31; Mr.

15:6-20; Lc. 23:13-25)

Tí'íj ayén tiu'utaxáataj, aj pu'i huiráajraa, ajta a'uun a'uré'ene huá'a jemi í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu hui tí'itíj a'íj ayén tiná'amitiejte'e í nej jín tí'itíj jín jetze te'ujpuá'ajte'en. ³⁹ Mí seajta mú'een, ayée xu tí'íjri'ire nej niyen amua'irátuiitze'en seíj tí aiteánami'i setí'íj seri siyen ra'utámua'areeri'i í xicáajra'an jetze tí Dios jetzen tihua'utá'uuni'iri'i í á'amuvaujsimua'aci'í. ¿Ni siyen hui raxí'eve'e nej niyen amua'irátuiitze'en nemájna tí ayén nu'u tejá'amua'ajjte'e mí sej Israél jetze ajtéme'ecan? —Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i.

⁴⁰ Matí'íj mí miyen ca'anín jín titeejíhuaca'a tíjín:

—Catu. Catu raxí'eve'e temájna. Patá'aj yeehui tu'irátuiitze'en pe'íjna í Barrabás.

Ajta a'íin Barrabás, a'íi pu huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a a'íimej í mej hua'uténe'usi'i mej mi huá'ari'i í mej jín tí'ajjta a'íime í mej Roma é'eme'ecan.

Í curuun tí tziicare'e jín cistíjhuaca'a

19 Aj pu'i Pilato ya'uví'iti a'íjna í Jesús mej mi ra'itévaxi'in me'íjna jime'e í cuarta. ² Matí'íj mí a'íime í xantaaru'u, tziicare'e mú huatécistaca'a mej mi curuun huatétaahua. Matí'íj mí ra'avé'emuaniri'i. Matí'íj mí cíxuri ru'ucávii'ri'í tí jáamua'ara tí neána. ³ Mu'íiti'í mú ajteáxiireca'a vejli'i í jemin. Ayee mú tí'ira'ixaate'eca'a tíjín:

—Aja'í, mí pej nu'u yeehui tihuá'ajjte'e í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

Matí'íj mí ra'arávaxi.

⁴ Aj pu'i ajtahua'a huiráajraa a'íjna í Pilato. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Casi'i mú'een, nu'uri hui niyen amuaatatuire'esin sej si siyen ráamua'aree tí caí tí'itíj a'íj tiná'amitiejte'e í nej jín tí'itíj jín jetze te'ujpuá'ajte'en.

⁵ Aj pu'i Jesús ajta huiráajraa. Aúche'e pu ayén tíra'avé'emujca'a a'íjna í curuun tí tziicare'e jín cistíjhuaca'a, ajta ru'ucavií'í a'íjna í cíxuri tí jáamua'ara tí neána. Tí'íj Jesús huiráajraa, aj pu'i Pilato ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ye'ecui, pu'uri yé huatéjvee í teáata'a.

Pilato pu ayén tí'itese'e tí raatátuaani í Jesús

⁶ Majta a'íime í mej miyen tí'ajjta u teyujta'a, majta a'íime í mej me'uun tí'icha'íi, jíme'en mu'u miyen raase'íj, aj mú mí ca'anín jín huatejílhuajraa tíjín:

—Aúutatai í cúruu jetze. Aúutatai pepu'u.

Aj pu'i Pilato ayén tiu'utaniú tíjín:

—Mú'een xu hui rá'anvilitin sej si ru-jíimua'a sena'a rá'utatan. Mí neajta nee, capu hui a'ij ayén tiná'amitiejte'e í nej jín tí'itj jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

⁷Majta a'fime í mej me'uun tí'ajta u teyujta'a, jeíhua mú miyen tí'ira'ix-aate'eca'a tíjín:

—Ayeé tu yehui tirájye'ira ti jíme'en ayén tiraavíjte'e ti a'fín a'fjna jín huámi'ini a'fjna jime'e ti ayén huataújsejrataca'a ti a'fí pu nu'u a'fín pú'een í yaujra'an í Dios.

⁸Tí'ij ayén ráanamujri'i a'fjna í Pilato, jaítze'e pu tiu'utátziin. ⁹Ajtahua'a a'uun uteájrupi u chi'ita. Ajta ya'uvl'iti í Jesús. Aj pu'i ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'uné yehui imuá pé'eme'ecan mú'ee?

Ajta a'fín Jesús, capu a'atzu huataniú.

¹⁰Aj pu'i Pilato ayén tiraata'ixaa tíjín:

—¿Ni tzaa pecái piyen ahuá'aca'ane pej yehui tinaatá'ixaate'en? ¿Ni caí ayén timuá'amitiejte'e nej ne'fjna jín antínmua'aree nej ni mu'íirájtuaani, nusu nej ni neajta muá'utatan í cúruu jetze?

¹¹Ajta Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a caí amuacá Dios ayén tí-muaatá'acare'enche'e pej piyen te'en-tí'amua'areere, capej tí'itj jín antí'a-mua'areereche'e ineetzi jemi. A'fj pu jín, a'fime í mej neetzi jime'e tiu'utá-tui mú'eeetzi jemi, jaítze'e mú tí'itj jín auteájturaa í Dios jemi.

¹²Tíj na'a ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, a'fjna í Pilato a'fí pu a'ij tí'ijhuauca'a a'ij ti huáriní ti ij ru'írájtuaani a'fjna í Jesús. Mí majta a'fime, í mej me'uun tí'ajta teyujta'a, majtáhua'a mú miyen titeetejíhuajraa tíjín:

—Tí pua'a hui piyen ru'írájtuaani pemíjna mí teáata'a, capej ché'e tí'itj jín tí'itevéé pua'amé pe'fjna jemi í César ti tí'ita'ajte'e a'iné ja'atí ti na'a ti ayén huataújsejrata ti a'fín pú'een tí tí'ita'ajte'e, a'fí pu hui ayén rájcha'íire'e a'fjna í César. —Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a.

¹³Tí'ij Pilato ayén tíhuá'unamuajri'i, aj pu'i ru'íráviliti a'fjna í Jesús. Aj pu'i Pilato án a'ujyejxi japuan í ipuari a'u mej tejé'exi'epi'intare'e. Ayeé pu té-ja'arájtehuua a'ujna tíjín: A'uu tí tetej a'umuáanijmee ti pa'atza. Ajta, ayéé pu téja'arájtehuua hua'aniuuca jime'e í hebreo tíjín Gabata.

¹⁴Pu'uri a'ájna pítí'irijcaa í xicájra'an mej jetzen rá'í huaújruuren mej mi miyen me'fjna jín ra'utámua'aree a'ájna xicájra'an jetze ti Dios jetzen tihua'utá'uuni'iri'i. Pu'uri ayén pítí'irijcaa a'atzaj cumu tacuarixpua. Aj pu'i Pilato ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ye'ecui ari'icu, mí tí hui tejá'amua'ajte'e.

¹⁵Majta me'fín, ayéé mú titeetejíhuajraa tíjín:

—Huirávi'itichi.

Majta miyen tíjín:

—Huirávi'itichi, patá'aj rá'utatan í cúruu jetze.

Aj pu'i Pilato tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni tzaa siyen tí'ijxe'eve'e nej ni hui niyen rá'utatan nemíjna tí tejá'amua'ajte'e?

Majta a'fime í mej me'uun tí'ajta teyujta'a, ayéé mú tiraata'ixaa tíjín:

—Capu hui ja'atí tí'ita'ajte'e sino a'fí pu'u tí César jín tí'itjvee.

¹⁶Tí'ijta'i Pilato ayén hua'utátui a'fjna í Jesús mej mi miyen rá'utatan í cúruu jetze.

A'fí mú rá'utatai í Jesús í cúruu jetze

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Mat'íj mí a'fime í xantaaru'u miyen ya'uvl'iti. Ajta a'fín Jesús, a'fí pu yá'uchuii í rucúruu. Mat'íj mí me'újna a'ará'a a'u tí ayén téja'arájtehuua tíjín Mí'ichímu'uta. Ayeé pu téja'arájtehuua hua'aniuuca jime'e í Hebreo tíjín Gólgota. ¹⁸A'uu mú rá'utatai jamuan hua'apuaca, seíjta'a mú rá'utatai í seíj, majta

sejta'a í sej. Ajta a'ñin Jesús, a'úu pu já'ita'a á'utataihuaca'a. ¹⁹ Pilato pu ayén tiraata'ajjtaca'a mej miyen tira'uyú'uxa jetzen í taabla ti ayén té'axajtaca'a tíjín: “Jesús Nazarét ti nu'u é'eme'ecan, ti ajta nu'u tihua'ajjte'e a'ñimej í mej Israél jetze ajtémecan.” Matí'ij mi rá'utatai í cúruu jetze a'u ti á'ujmu'u í Jesús.

²⁰ Majta a'ñime í mej Israél jetze ajtémecan, mu'iití'í mú miyen ra'ujjve a'iné a'úu pu vejli'i p'jé'erijcaa u chajta'a jetze a'u mej yá'utatai. Ajta a'ñin ti á'asiimua'ihuaca'a, huaíca niucari pu jín é'eyu'usi'ihuaca'a, í huá'a niuaca í Hebreo, ajta hua'aniuaca í mej Roma é'eme'ecan, ajta hua'aniuaca í Griego.

²¹ Majta a'ñime í mej me'uun tí'aijtaca'a u teyujta'a, ayée mú huaújniuuste me'ñjna jemi í Pilato. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Capej piyen hui tirá'ayu'uxa yee a'ñi pu nu'u tí'ita'ajjte'e itejmi i tej Israél jetze ajtémecan sino ayée pepu'u yee a'ñi pu ayén rusejrata ti a'ñin pú'een í ti tí'ita'ajjte'e.

²² Aj pu'i Pilato ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ché'e yeehui ayén éene'en a'iné nu'uri niyen tira'utéyu'uxaca'a a'ij nej tiraaxí'epi'intare.

A'ñi mú ti'ijpí í tí'iciixure'ara'an í Jesús

²³ Majta a'ñime í xantaaru'u, matí'ij meri rá'utatai í Jesús, matí'ij mi ti'ijpí í tí'iciixure'ara'an. Matí'ij mi muáacuaci'e tí'ijseire'axi me'ñjna í tí'iciixure'ara'an. Tíj na'a ti seicié tí'ijcatii, sej pu raac'í'í í xantaaru'u. Ajta a'ñi pu avé'eturaa í sí'icu'ure'ara'an ti ru'ucavií'í á'aye'i. Sej pu jín 'itizijhuaca'a nainjapua. ²⁴ A'ij mú jín miyen tiu'uta'ixaa tíjín:

—Tiché'e caí yeehui rasiújtza'ana sino tiché'e tiyen tí'ihuátamua'itín tetej jime'e tej ti tiyen ráamua'aree ja'atí'í ti ayén raci'iti.

Ayee pu ayén tiu'uríj ti ij ayén araúras-ten a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze ti ayén tíjín: “A'ñi mú yeehui seexu'ijme'en huaré'upijte í tí'ineciixu. Majta mú me'ñn tí'ihuaujmuaití'í tetej jime'e mej mi yeehui ráamua'aree ja'atí'í ti raci'iti í nesiicu'u.” Ayee mú xaa ne'u huaríj a'ñime í xantaaru'u.

Í 'uuca, í mej me'uun a'uté'uuca'a vejli'í í cúruu jetze

²⁵ Majta seica, á mú vejli'í a'uté'uuca'a a'u ti a'uvéjme'ecaa í cúruu. A'ii mú a'ñin pú'een'e í náanajra'an í Jesús, ajta í juutzeájra'an í náanajra'an, ajta a'ñina í María ti íra'ara'an pú'een'e a'ñina í Cleofas, ajtahua'a sej, a'ñina í María, Magdala ti é'eme'ecan.

²⁶ Aj pu'i Jesús raasej í runáana ti a'uun a'utéveeca'a. Ajta pu a'uun vejli'í a'utéveeca'a a'ñina Jesús ti raxí'eve'eca'a, ti ajta jamuan á'uche'ecane'e. Aj pu'í ayén tiraata'ixaa í runáana tíjín:

—Casi'í, mú'ee 'íita'a, mé pu huatéjvee amíjna ti ayauj pú'een.

²⁷ Ajta ayén tiraata'ixaa a'ñina ti jamuan á'uche'ecane'e tíjín:

—Ye'ecui yeehui, ari huatéjvee a'ñina ti anáanaj pú'een.

Tíj na'a ti ayén tiu'utaxájtaca'a, ti yú e'iré'ene, a'ñin ti jamuan á'uche'ecane'e ayén ya'uv'í'iti í náanajra'an í Jesús ti ij a'uun huatéaturan u ruche.

Tí'ij Jesús huam'í'í

(Mt. 27:45-56; Mr.
15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij jí ayén huaríj a'ñina í Jesús. Pu'uri ramua'areereca'a ti ari nain te'entipúa'ajte. Tí'ij ayén araúrasstejns a'ij ti té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze, ayée pu i tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ne'í'imi'í.

²⁹ Aa pu vejli'í xa'ari a'utácacii ti avé'ejstica'a a'ñina í viinu ti antzináj. Matí'ij mi ti'itíj huatéaru'üne ti ta'achi-

ra'a í viinu jime'e. Matí'ij mi jisopo cíye'ara'an jetze ru'ucáaxu'i, aj mú mi ra'ajteáxiireca'a vejlí'i í téne'ara'an jetze.

³⁰Tí'ij a'fín ra'anti'í, aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Pu'uri icu. Nu'uri ra'antipua'ajte.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i a'icámu'uvajxi. Aj pu'i huamf'i a'ijna í Jesús, icu.

Xantaaru'u pu ra'ajtéjtze í itza'apuare'ara'an jetze a'ijna í Jesús

³¹Pu'uri a'ájna pítí'irijcaa í xicájra'an jetze, í mej jetzen rí'i huaújrúuren. Ajta a'fín xicájra'an jetze ti ra'ité'ase, a'ájna pítí'irijcaa matí'ij ra'utéhuijsin mej miyen tiú'uyesten me'ijna jime'e í xicájra'an jetze ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i.

A'ij mú jín, camu raxí'eve'eca'a a'íime í mej me'uun tí'ajjtaca'a u teyujta'a mej mi a'íime mi'ichite miyen huatá-turan me'ájna cúruu jetze tí'ij ari teja'uré'enen a'ájna saabado jetze. A'ij mú jín rájhuaviiri'i me'ijna í Pilato ti a'fín ayén tiu'uta'ajta mej mi a'íime xantaaru'u miyen hua'antína'axin í huá'íica jetze a'ímej í mej huá'utatai, mej mi ca'anacan huácul'ini. Tí pua'a miyen huárini, aj pu'i ri'irí'ista a'ame mej hua'acájtuaani í mi'ichite.

³²A'ij mú jín u a'uvé'uju'un a'íime í xantaaru'u. Matí'ij mi ra'antiná'axi í ru'icán jetze í seij í mej rá'utatai í Jesús jamuan. Majta miyen che'atá mena'a huaríj í seij jemi. ³³Mí ajta, matí'ij Jesús jemi á e'iré'ene, matí'ij mi raasej ti a'fín ari m'í'ichica'a. A'ij mú jín caí ra'antiná'axi í ru'icán.

³⁴Mí ajta seij í xantaaru'u, a'íi pu ra'ajtéjtze í itza'apuare'ara'an jetze cíyej jime'e ti antípiti. Aj pu'i airáaxire jeihua í jaj, ajta í xúure'e.

³⁵Neajta inee, i nej niyen raasej, nee nu niyen ti'itéxajta. Ajta ayée pu ayén

ti'ayajna a'ij nej ti'itéxajta. Nee nu ramua'aree nej niyen tzáahuati'ira'a jín ti'ixa. Neajta niyen ne'ijna jín ti'itéxajta sej si seajta rá'antzaahuat'e'en.

³⁶Ayee pu 'een jín tiu'uríj ti ij ayén araúrasten a'ij ti té'eyu'usí'i í yu'uxari jetze ti ayén té'axa tijn: "Camu nu'u seij antína'aca í cariira'an." ³⁷Ajta seica jetze ti ayén té'axa tijn: "A'íi mú nu'u rasejran me'ijna í mej ra'ajtéjtze."

A'u mej ye'etéete me'ijna í Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Tí'ij jí a'fín José, ti Arimatea éle-me'ecan, a'íi pu tirájhuaviiri'i a'ijna í Pilato ti a'fín raatátuiire'en í tévira'an í Jesús. Ajta a'fín José, a'íi pu ajta rá'astijre'eca'a a'ijna í Jesús. Mí ajta, a'fín ayén avíitzi jín huaríj a'iné a'íi pu huá'atz-íine'eca'a í mej me'uun tí'ajjtaca'a u teyujta'a. Aj pu'i Pilato ayén raatá'a. A'ij pu jín, u a'uvé'emej. Aj pu'i ra'acájtuaa í tévira'an í Jesús. Tí'ij jí yá'uuchuii.

³⁹Nicodemo pu ajta jamuan u a'uvé'emej. A'ii pu a'fín pú'een'e ti tí-ca'amiste'e ráamuaareca'a í Jesús. Tí'tí pu a'ará'jti, a'ijna í mirra ti muá'tí'isi ranaxca ti áloes me'ecan, ti'tí'ij tu'upi. Ayee pu tjetetjca'a a'achú cumu seité kilu japuan tamuáamuata'a.

⁴⁰Matí'ij mi yá'uuchuii í tévira'an í Jesús. Matí'ij mi racáhuua me'ijna jime'e ti naa teáarí'e. Majta racá'ijcataka'a cáixuri jime'e ti me'esti. Ayee mú me'ijna jín huaríj a'ij mej tirájye'irajca'a mej hua'avé'enan í mi'ichite a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

⁴¹Huastari pu teje'eré'eevee a'ájna vejlí'i a'u mej rá'utatai me'ijna í Jesús. Ajta a'ujna, a'úu pu teásta'a seijre'eca'a ti ja'atí a'uun ya'ujcú ti ij a'uun ja'atí avá'anan. Ajta, capu xi ja'atí a'uun avá'anami'ihuaca'a. ⁴²A'uu mú ye'etéete me'ijna í Jesús a'iné a'úu pu vejlí'i a'utacá'a, ajta pu'uri a'ájna

pít'irijcaa í xicá'ra'an jetze mej jetzen rí'i huaú'ruuren a'ñime í mej Israél jetze ajtémecan.

Jesús pu a'itaméj a'u mej ye'avá'ana

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Tí'ij ari pít'irijcaa í ti jín te'uté'itieesin i itieeri, íya'ata pu'u a'uun pu á'ume a'ñna í María, Magdala ti é'eme'ecan a'ujna a'u mej ye'avá'ana. Aúche'e pu huachu'ixavi'icaa. Tí'ij a'uun a'ará'a, aj pu'i raasej ti ja'atí ra'antá'j í tetej ti a'itémuaaca'a a'u ti a'utécun. ²Aj pu'i a'uun huaré'araa. Tí'ij i a'utiéchejraa a'u mej a'uté'uuca'a a'ñna í Simón ti ajta i'i Pedro, ajta í sej ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e. A'ii pu a'ñin pú'een í ti Jesús raxí'eve'eca'a. Aye pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mu'uri hui yá'uchuii í tavá'stara'a, me'újna a'u mej yauutéj. Teajta iteen, catu ramua'aree a'u mej yaúutuaa.

³Ajta a'ñin í Pedro, ajta í sej ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'úu mú á'u-ju'un a'u mej ye'avá'ana me'ñna í Jesús.

⁴Naími'i mú me'uun a'uruá'chejraa. Ajta í sej, a'ñi pu jaítze'e ca'anín a'utiéchejraa. A'j pu jín ayén ra'u-muá'iti a'ñna í Pedro. A'j pu jín, amua-caí pu a'uun a'ará'a. ⁵Tí'ij a'uun a'ará'a, aj pu'i aicaújtutzi. Ajta a'uun uténeere-ca'a. Tí'ij i raasej ti án á'ujpiica'a a'ñna í cǎxuri ti me'esti í mej jín racá'ijcata-ca'a. Ajta a'ñin, capu a'uun uteájrupi.

⁶Ajta a'ñin Pedro, ti cujta'an huatiéejme'e, ajta pu a'uun a'ará'a. A'uu pu uteájrupi. Aj pu'i raasej í cǎxuri ti me'esti ti a'uun á'ujpiica'a. ⁷A'ñi pu ajta raasej í cǎxuri í mej jín ra'avá'ana í mu'úutze'en. Naa pu tí'ijiri'ihuaca'a. Ajta rujímua'a pu án á'ujpiica'a.

⁸Tí'ij jí í sej ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, ti amua-caí a'uun a'ará'a, a'ñi pu ajta a'uun a'uteájrupi. Jíme'en pu'u raasej, aj pu'i té'antzaahua. ⁹Majta

a'ñime, camúu xi yaú'itiée muá'araa a'ij ti huataujmuajcaa me'ñna ti ayén té'eyu'usi'i í yu'luxari jetze ti nu'u ayén ruxe'eve'eca'a ti a'ñin Jesús ayén a'itára'ani huá'a tzajta'a í mej meri huácuu ti ij ajtahua'a huatarún. ¹⁰Majta a'ñime í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, matí'ij mi me'uun a'ucfjxi u ruche.

Jesús pu nu'u huataséjre a'ñna jemi í María, Magdala ti é'eme'ecan

(Mr. 16:9-11)

¹¹Ajta a'ñin María, a'uun pu a'uteáj-turaa á pua'acié, a'ájna vejl'i a'u mej ye'avá'ana. A'ñi pu ruyeneeca'a. Tí'ij auj ruyeneeca'a, a'ñi pu aicaújtutzi, a'uun pu a'uténeereca'a. ¹²Aj pu'i hua'apuaca huasej í mej júte'e tí'ivaire'e. Cuaiínavi'in mú tí'téchejca'a. An mú e'ejté-eca'a a'u mej ya'ujté. Sej pu án á'uj-catii a'u ti á'ujmu'ucca. Ajta í sej, a'u ti a'ucá'ficajme'ecaa. ¹³Matí'ij mi miyen tiraata'ihuauri'i tíjín:

—Mú'ee, 'íita'a, ¿a'íné yeehui 'een jín piyen ayein?

Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ñi mú yeehui yá'uchuii í nevás-tara'a. Neajta inee, canu ramua'aree a'u mej yaúutuaa.

¹⁴Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i pí a'uré'eve. Tí'ij i raasej ti a'ñin Jesús a'uun a'utéveeca'a. Mí ajta a'ñin María, capu raamuá'a ti a'ñin pú'eene'e í Jesús.

¹⁵Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'ee 'íita'a, ¿a'íné 'een jín piyen ayein? ¿A'atajni pehuauhuau?

A'ñi pu ayén tí'imua'atzejca'a ti a'ñin pú'eene'e ti rí'i a'uun te'uruurée á'aye'i a'ujna í huastari. A'j pu jín ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Nevástara'a, ti pua'a mú'ee piyen yá'uchuii, patá'aj piyen yeehui tinaatá'ixaate'en a'u pej yá'uruu nej ni ne'uun u á'ume'en nej ni rá'anchueeni.

¹⁶ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Mú'ee, María.

Aj pu'i pí a'uré'eve í jemin. Ajta ayén tiraata'ixaa a'íjna jime'e í huá'a niuuca a'íime í Hebreo tijín:

—Raboni.

(Raboni, ayée pu huataújmuua'a a'íjna í niuucari tijín Mí Pej Tí'imua'ata.)

¹⁷ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Capej xí nemuari'e a'iné naúche'e a'atzu a'amua jamuan sefire'e na'ame. Aj nu ni hui ne'uun a'ujnéjsin í niyá'upua jemi. Patá'aj pe'uun á'ura'ani huá'a jemi í ne'ihuamua'a. Patá'aj piyen tihua'utá'ixaate'en yee nej nu'u neaj-tahua'a ne'uun a'ujnéjsin jemin a'íjna ti niyá'upua pú'een, ti ajta á'amuyá'upua pú'een, jemin í ti ni'iDioj, ti ajta a'amua Dios pú'een. —Ayee pu tiraata'ixaa.

¹⁸ Ajta a'íin María ti Magdala é'eme'e-can, a'úu pu á'ume huá'a jemi í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e. Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Nee nu hui neri raasej í tavástara'a.

Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa a'ij ti a'íin Jesús ayén tiraata'ixaa.

A'íi mú rasej me'íjna í Jesús, í mej tamuáamuata'a japuan sej ará'ase

(Mt. 28:16-20; Mr.

16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ A'ajná'imua, tí'ij ari a'ájna pí'tí'irij-caa í sej jetze í itíeri, tí'ij ari huachúmua'ancaa, a'úu mú e'eré'ete'e-caa a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e. Majta miyen aiteújna u chí'ita a'u mej anú'ujte'eca'a me'íjna jime'e mej huá'atziíine'eca'a a'ímej í mej me'uun tí'ajitaca'a u teyujta'a. Aj pu'i Jesús ayén e'iré'ene huá'a jemi. A'uu pu huá'a tzajta'a a'utéechaxi. Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ché'e hui amua'anpuá'ajte'en í a'a-mua tzajta'a.

²⁰ Tí'ij ayén tihua'utá'ixaa, aj pu'i ayén hua'utasejrate í rumuájca'a, ajta í

ru'ítza'apua a'u mej tíya'upuaíj a'íime í mej rá'utatai í cúruu jetze. Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, huápi'í mú huataújtemua'ave mat'íj raasej í tavástara'a.

Jesús pu ayén tihua'a'íjcate'e a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej mi tihua'utá'ixaate'en a'ímej í teite

²¹ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ché'e hui amua'anpuá'ajte'en í a'a-mua tzajta'a. A'iné niyá'upua pu yen ne-ja'uta'íteca'a inetzi, ayée nu che'atá ne-na'a tejámuaata'ítii inee.

²² Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i ayén hua'utaj'ítze. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj hui ra'ancuré'an se'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ²³ Tí' pua'a hui a'íin xiéjniu'ucare'ara'an ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen tiraatá'uuni'i ja'atí ti na'a í ti jín auteájturaa í Dios jemi, Dios pu xaa ayén tiraatá'uuni'ira, na'ari caí, ti pua'a a'íin xiéjniu'ucare'ara'an caí ca'aníjra'a amuaatá'an sej si caí siyen tiraatá'uuni'i, capu xaa Dios ayén tiraatá'uuni'ira. —Ayee pu Jesús tihua'utá'ixaa.

Capu té'atzaahuate'e a'íjna í Tomás ti Jesús a'ítáaa huá'a tzajta'a í mi'ichite

²⁴ Ajta a'íin Tomás í mej miyen ratamuá'amua tijín í mej hua'apua, a'íi pu huá'a jetze ajtémecantaca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'aseca'a. A'íi pu ajta caí a'uun huá'a jemi a'utéveeca'a tí'ij Jesús ayén huá'a jemi huatasej're. ²⁵ Mat'íj miyen tiraata'ixaa me'íjna í Tomás mej nu'u miyen raasej í tavástara'a, aj pu'i ayén tiu'utaniú tijín:

—Canu yeehui ja'anáj té'antzaahuate'esin ti pua'a necaí raasej í muáj-ca'are'ara'an jetze a'u mej yé'enajtze, ti

pua'a neajta caí anáxíteta a'u ti claavu a'aná'upu'ujme'ecaa, ti pua'a neajta caí ajtéjmeini í ítza'apuare'ara'an jetze.

Majtahua'a mú raasej me'íjna í Jesús

²⁶ Tí'ij ari teuumé'eca a'achú cumu sei itieeri, majtáhua'a mú me'uun e'eré'ete'ecaa u chí'íta. Ajta a'íjn Tomás, a'úu pu huá'a jamuan a'utéveeca'a. Ajta te'iteánami'ihuaca'a í puéerta jetze. Aj pu'i Jesús a'uun e'iré'ene. Ajta a'utéchaxi huá'a tzajta'a. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjn:

—Ché'e yeehui amua'anpuá'ajte'en í a'amua tzajta'a.

²⁷ Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Tomás tíjn:

—Casi'i, huasej i nemuajca'a. Patá'aj piyen anáxíteta. Patá'aj pajta mé vé'e-meini muá'amujca'a jime'e pej pi ajtéjmeini íyey ne'ítza'apua jetze. Pecáj ché'e piyen seicié tí'imujca sino patá'aj té'atzaahuaté'e.

²⁸ Aj pu'i Tomás ayén tiu'utaniú tíjn:

—Mú'ee pej pe'ín pú'een í nevástara'a, pajta í neDioj.

²⁹ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjn:

—Mú'ee pepu'u piyen té'atzaahuaté'e pe'íjna jime'e pej yeehui piyen neseij. Miché'e huaújtemua'ave'en í mej caí naasej, í mej majta maúche'e miyen té'atzaahuaté'e. —Ayee pu tiraata'ixaa.

A'iné 'een jime'e té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jetze i yu'uxari

³⁰ Jéihua pu máaj ayén huarj í Jesús ti ayén huáp'i ruxe'leve'e, mejseíraca'a a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, í ti caí á'ayu'usi'í a'íjna jetze i yu'uxari.

³¹ Mí ajta a'íjna jetze i yu'uxari, ayée pu 'een jín té'eyu'usi'í sej si siyen rá'antzaahuaté'en ti Jesús a'íjn pú'een í Ciriístu'u ti Dios ra'antíhua'u, ti ajta a'íjn pú'een í yaujra'an í Dios. Ayee pu ajta 'een jín pí té'eyu'usi'í sej si siyen ruuri-

can jín huateáturan tíj na'a rusén jime'e se'íjna jime'e sej siyen rá'astijre'e.

Tí'ij ari ajtahua'a huatarúu, Ciriístu'pu pu tihuá'ixaate'e a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e

21 Tí'ijta'i, Jesús ajtahua'a huatasejre a'ímej jemi í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu tiu'urj. ² A'uu mú a'uté'uuca'a a'íjna í Simón ti ajta i'i Pedro, ajta a'íjna í Tomás í mej miyen ratamuá'amua tíjn í mej hua'apua. A'uu mú majta a'uté'uuca'a a'íjna í Natanael ti a'uun é'eme'ecan u Caná, chajta'a ti a'uun huatacá'a u Galilea, majta a'íime í yaujmu'ame'en pú'eene'en í Zebedeo, majta seica í mej hua'apua í mej majta jamuan á'ujujhua'ane'e. ³ Ajta a'íjn Simón ti ajta i'i Pedro, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjn:

—Naúche'e nu hui u nehua'itépe'en.

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjn:

—Teen tu yeehui teajta á'uju'un tá'aju'un.

Matí'ij mi u á'uju'un. Majta me'uun atéeci í baarcu jetze. Muaatáxa'ai mej rúhua'ítepe'e. Majta, camu tí'itj huatéevi'i.

⁴ Íiya'ata pu'u, tí'ij ari tapuá'arijme'eca, Jesús pu a'uun a'utéveeca'a á saata'aj. Majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, camu raamuá'a ti a'íjn pú'eene'e. ⁵ Aj pu'i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'í tíjn:

—Mí sej ne'ihuaamua'a, ¿ni seri hui hua'uvívi'í í hua'ité?

Matí'ij mi miyen tiu'utaniú tíjn:

—Catu. Catu yeehui a'atzu.

⁶ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tíjn:

—Setá'aj hui ra'atéhua'axin í ruxiejmua'a ruri'íríinta'an pújme'en í baarcu jetze. Amée xu yee seica teuni.

Matí'ij mi miyen huarj. Jíme'en mu'u miyen huarj, aj mú mi avé'ejisteca'a í hua'ité í xiéjmu'ari tzajta'a. Ajta, capu

huatári'iristareca'a mej ra'itapín a'íjna jíme'e í mej mu'iicáa í hua'ité. ⁷ Ajta a'íin í ti Jesús raxí'eve'eca'a, ayée pu tiraata'ixaa í Pedro tijín:

—Tavastara'a pu pú'een amíjna.

Ajta a'íin Pedro, a'íi pu te'ijvihuáani a'utéveeca'a ti ij ruxiéhua tiu'umuári'en. Jíme'en pu'u ayén ráanamuajri'i ti amiigura'an ayén tiu'utaxájtaca'a yee a'íin ja'atí pu tavástara'a pú'een, aj pu'i ucaújchejte í rusiicu'u. Aj pu'i atéjve á jaata'a. ⁸ Majta a'íime í seica, cujta'an mú huajú'ucaa. Méraajájpuaajmé'e í xiéjmua'ari, mua'avé'ejisticán í hua'ité. Capu a'achú áuteevi'i a'utí e'eve'e'ástime í jaj, a'achú cumu anxíte meetro. ⁹ Matí'ij meri me'uun a'ará'a a'u ti a'uhuáchi, aj mú mi miyen tiraasej ti a'uun á'ataaca'a, ajta ari á'atí'ixcuare'eca'a. Hua'ité mú án á'uje'etii í ti'ixcuá japua. Ajta pan pu án á'umuaanica'a.

¹⁰ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj hui mé huaje'evé'i'in seica í hua'ité í sej seuchén hua'uvívi'i.

¹¹ Aj pu'i Simón ti ajta i'li Pedro, a'úu pu ateájraa í baarcu jetze. Ajta ra'ita-jájpuaaca'a í xiéjmua'ari a'u ti a'uhuáchi. Temua'a mú tite'evé'ejistica'a í hua'ité mej vivéjme. Ayee mú ará'aseca'a a'achú cumu anxíte japuan hua'apuate japuan tamuáamuata'a japuan huaíca. Ajta a'íin xiéjmua'ari, capu huasiújtza'an, capu amín a'ij mej miyen avé'ejistica'a.

¹² Aj pu'i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Iye'ej sétiú'ucuá'a.

Capu ja'atí ahuaújca'ane ti ayén raata'íhua'u yee ja'atí ti pírici a'iné mu'uri ramua'areereca'a ti a'íin pú'ene'e í tavástara'a. ¹³ Aj pu'i Jesús a'uun e'iré'ene í huá'a jemi, ajta ra'anti'íipi'i í pan. Aj pu'i hua'uré'e'íipi'ite. Ayee pu che'atá na'a huarj a'íjna jíme'e í hua'ité.

¹⁴ Pu'uri i'li huaíca ti Jesús ayén huatasejre a'ímej jemi í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e t'í'ij ari a'itáraa huá'a tzajta'a í mej meri huácuii.

Jesús pu jamuan ti'ixa í Pedro

¹⁵ Matí'ij meri tiú'ucuaa, Jesús pu ayén tiraata'ixaa í Simón ti ajta i'li Pedro tijín:

—Simón, mi pej yaujra'an pú'een í Juan, ¿ni tzaa piyen jaítze'e nexí'eve'e mej nu'u caí amíme?

Ajta a'íin Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Jee xaa ne'u, nevástara'a. Mú'ee pe yeehui ramua'aree nej muaxe'eve'e.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj yeehui rí'i tihuá'ucha'in í neti'iríjmua'a.

¹⁶ Ajtahua'a pu Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Simón, mi pej yaujra'an pú'een í Juan, ¿ni qui pénexe'eve'e?

Ayee pu tiu'utaniú tijín:

—Jee xaa ne'u, nevástara'a. Mú'ee pej ramua'aree nej muaxe'eve'e.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj rí'i huá'uruuren pe'íime í mej neetzi jemi tiújse'irihua'a muá'aye'i.

¹⁷ Ajtahua'a pu ayén che'atá na'a tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Simón, mi pej yaujra'an pú'een í Juan, ¿ni qui piyen tzáahuati'ira'a jín nexí'eve'e?

Ajta a'íin Pedro, a'ij pu pua'a raatá'a ti Jesús ayén che'atá na'a huaíca tiraata'íhua'uri'i ti pua'a nu'u ayén raxí'eve'eca'a. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nevástara'a, mú'ee pej yeehui nain jín tirú'umua'aree. Mú'ee pej piyen ramua'aree nej xaa muaxe'eve'e.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj rí'i tihuá'ucha'in í mej neetzi jemi tiújse'irihua'a muá'aye'i.

¹⁸ Ayee nu hui tí'imua'ix-aate'e tzáahuati'ira'a jíme'e. Patí'ij pauj pá'ari'istaca'a, ayée pepu'u tí'ité'ache'etehua'a pej pi axiéhua á'uche'ecane'en a'ij ti timua'aránajcheca'a.

'Mí ajta, méjca'i huáye, patí'ij peri vástacira'itan, ayée pepu'u hui ajméjca'ataxi'isin ti ij ja'atí ayén mu'ucáchejte'en. A'í pu muá'avi'itín a'u pej caí á'uye'imi'i. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁹ Ayee pu 'een jín tiu'utaxájtaca'a í Jesús mej mi miyen ráamua'aree a'ij ti ye'í tí'imí'ini a'íjna í Pedro, ti ajta jín rí'i tiraatá'asin í Dios. Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Paúche'e ná'astijre'e ajta pena'a caí huámi'ini.

**Jíme'en a'íjna ti Jesús
jamuan á'uche'ecane'e, ti
ajta Jesús raataxí'eve**

²⁰ Aj pu'i Pedro pí a'uré'eve tí'ij raasej ti cujta'an huamé'ecaa a'íjna ti Jesús raxí'eve'eca'a. A'í pu a'íjn pú'eene'e ti aicaújtutzi án taviitze'en í Jesús matí'ij tí'icua'acaa, ti ajta tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Jesús tíjín: “Tavastara'a, ¿a'atani hui muaatátuire'esin a'íime jemi?” ²¹ Tí'ij Pedro ayén raasej, ayée pu tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Ari amíjna, nevástara'a, ¿a'iquí tí'itíj raruuren?

²² Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Capu hui mú'leetzi jetze ruxe'eve'e ti pua'a ayén na'aráanajche ti a'íjn ayén ruuri huateáturan ajta nena'a caí yen uvé'enen. Patá'aj piyen ná'astijre'e in-eetzi. —Ayee pu tiraata'ixaa.

²³ A'íj mú jín miyen te'utánamujri'i yee ti nu'u caí ja'anáj mi'ini a'íjna í ja'atí ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e. Mí ajta, capu ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús ti nu'u caí mi'ini sino capu jetzen ruxe'eve'eca'a ti pua'a a'íjn ja'atí ayén ruuri huateáturan ajta na'a caí uvé'enen í Jesús.

Ayee pu ra'antipúa'ajte í Juan

²⁴ Nee nu ne'ín pú'een í nej Jesús jamuan á'uche'ecane'e. Neajta nu niyen ne'íjna jín tí'itéxajta. Neajta niyen tira'utéyu'uxaca'a. Teajta iteen, ayée tu ramua'aree ti ayén tí'ayajna a'ij nej tí'itéxajta.

²⁵ Capu tí'iseicaj na'a í seica ti Jesús ayén tíú'uruu. Tí pua'a miyen nain a'uyú'uxanche'e, ayée pu tiná'amitie-jte'e ti caí yen japuan á'avejri í chaanaca japua nain í yu'uxari ti ayén tíú'ujx-e'eve'eca'a mej te'uyú'uxanche'e.

A'ij mej ye'í huarfj a'íme í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase

Dios pu nu'u te'ataújratziiri'i ti huá'a jamuan huateáturan í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios

1 Nineuusi Teófilo, sej jetze í yu'uxari í ti amuájca, a'fj nu jetze neri ra'uyú'uxaca'a nain a'ij ti huarfj a'fjna í Jesús, neajta nain jime'e a'ij ti tihua'utá'ixaa í teite. ²Ajta, a'fín í Jesús, hua'ajtávi'iti a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan sej mej ará'ase. Tí'ij tihua'uta'aíjtesime'e nain jime'e, a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'fí pu raatá'a ti Jesús tihua'uta'aíjte'en a'ij mej ti'iti huáruuren tǵ na'a ti yú auca'ití a'ame. Tí'iquí xaa á'uvi'itichi'ihuaca'a a'fjna í Jesús u ta japua.

³Amuacaícan, tí'ij huamí'í í Jesús ajta á'iyen huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite, tí'iquí a'ímej jemi huatasefjre í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Hua'apuate xicaj pu á'atee ti ayén tí'tásiseirihua'a a'ímej jemi. Jéihua pu tihua'utasefjrate tí'iti jime'e í mej jín ráamua'aree tíjín ayén tí'ayajna ti ari ajtahua'a huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite. Ajta ayén tihua'utá'ixaate'eca'a a'fjna jime'e í Dios ti nainjapua tí'ajta.

⁴A'fjna ti a'uun a'utéveeca'a huá'a jamuan, ajta auj tí'icua'acare'e huá'a jamuan. Ayee pu tihua'utá'ijmíjri'i mej nu'u caí huiráci'ica'an me'újna u Jerusalén. Ayee pu tihua'utá'ixaa mej raachú'eve'en ti mi'í araúrasten í ti jín ari amuacaícan te'ataújratziiri'i í huá'aya'upua í ti ta japua é'esejre'e. Ayen tíjín:

—A'íi pu a'fín pú'een í nej neri amuá'ixaa. ⁵A'ijna í Juan, a'fí pu hui huá'amua'ihuacare'e jaj jime'e. Mí ajtá'í ruijmua'a, aaruijmua'a, a'fí pu yé

ve'ecánejsin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'fí pu hui huateáturaasin mú'etzi jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Jesús.

⁶Matí'ij mi tíújsej. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—Tavastara'a, ¿ni qui ari teja'uré'ene a'fjna xicájra'a jetze pej taatá'asin tej títetaté'en íyén Israél? A'fí pu a'fín pú'een í ti amuacaícan jín ari te'ataújratziiri'i í tej rájya'upua ti ta japua é'esejre'e.

⁷Aj pu í ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu a'amua jetze ruxe'eve'e sej ráamua'aree ja'anáj ti ayén tiraaxí'epi'intare í tej rájya'upua. Capu ajta a'amua jetze ruxe'eve'e ja'anáj ti teja'uré'enejsin. ⁸Mí seajta mú'een, tí'ij yé ve'ecáanen a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'fí pu hui amuaatá'asin í ti jín amú'uca'anisti'iraj a'ame. Aj xu si ne jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'esin a'ímej í mej yen a'uchéjme íyén Jerusalén, seajta a'ímej í mej me'uun a'uchéjme u Samaaria. Aj xu sijta a'ímej í mej a'imuá antachéjme seíj chuéjra'a japua, tǵ na'a ve'etí yen sejre'e íyén í chaanaca.

⁹Jíme'en pu'u ayén tihua'utá'ixaa, aj pu'í á'uvi'itichi'ihuaca'a u ta japua, mej seíracaa í teite. Aj pu í jaitíri raaté'avaata. ¹⁰Maúche'e mú júte'e a'unéjne'ericaa matí'ij mí jíye'itzi jín hua'apua huatasefjre í teteca a'ímej jemi. Naa mú cuaiínavi'in te'ucaviítimé'ecaa. ¹¹Ayee mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mí sej Galilea é'eche, ¿a'iné 'een jín júte'e sé'ujneje'e? A'ijna í Jesús, í ti á'uvi'itichi'ihuaca'a u ta japua, a'fí pu hui che'atá na'a ayén yé ve'ecánejsin ayajna setí'ij seri tiraaseíj a'ij ti ye'í tejá'uvi'itichi'ihuaca'a. —Ayee mú tihua'utá'ixaa.

¹²A'uu mú a'uté'uuca'a a'ujna Aceituunajemi, jíri jete ti á vejlí'i a'utacá'a u Jerusalén. Ayee pu huatátee

a'achú mej caj tihua'atá'acare'e ti ja'ati mé tanén a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi. Aj mú mi u e'eráaci me'újna Aceituunajemi.

¹³Aj mú mi me'ánna a'ujnéj u Jerusalén. Matí'ij mi a'uteájrupi u chi'ita ti rujapua tivéeme. An mú anticíj ta'antiteájti japua í chi'ij. A'uun mú a'uteájrupi cuaartu tzajta'a, a'u mej e'iráaté'e muá'aye'i.

A'íi mú me'uun e'iráte'eca'a a'ájna í Pedro, ajta í Juan, ajta a'ájna í Santiago, ajta a'ájna í Andrés. A'íi pu ajta a'íin a'utéveeca'a a'ájna í Felipe, ajta í Tomás, ajtahua'a a'ájna í Bartolomé, ajta í Mateo, ajta seij ti ayén ántehuaa tíjín Santiago, yaujra'an a'ájna í Alfeo. A'íi pu ajta a'uun a'utéveeca'a a'ájna í Simón mej miyen ratamuá'amua tíjín ti a'ujca'anéecan jín ayén rini. Ajta a'ájna í Judás ti yaujra'an pú'een a'ájna í Santiago.

¹⁴Seica mú majta me'uun a'uté'uuca'a í ihuáamua'ame'en í Jesús. Majta seica mej 'uuca pú'een. Ajta a'ájna í María, náánajra'an a'ájna í Jesús. Naíjmi'i mú tíujseij mej mi raatéjhuauni í Dios jemi. Naíjmi'i mú ramua'areereca'a mej rá'u-viicua'i me'ájna jime'e mej ra'ará'astijre'en í tavástar'a.

¹⁵Yee pu ja'anáj tiuju'uríj matí'ij naíjmi'i tíujseire'eca'a a'achú cumu anxíte japuan seité í mej ru'ihuaamua'a mej huaújmuajteca'a me'ájna. Aj pu i a'íin Pedro, á a'utéechaxí ti i tihua'utá'ixaate'en. Ayen tíjín:

¹⁶—Ne'ihuaamua'a, ruxe'eve'eca'a ti a'íin araúrasten a'ij ti ye'í té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze a'ájna jime'e í Judás. A'íi pu ayén tiu'utaúra'a ti hua'utátui-ire'en avíitzi'i jime'e a'íimej í teite í Jesús mej mi raatéevi'i. A'íjna jetze í yu'uxari, ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu raatévai a'ájna í David teecan tí'ij a'íin amuacaícan raataxáj a'ij ti ye'í ti'tíj raruuren a'ájna í Judás.

¹⁷Judás pu hui ajta ta jetze ajtéme'ecan. Ayee pu che'atá na'a ti'tíj jín ti'itéveeca'a tetíj iteen. ¹⁸Ayee pu xaa ne'u tiráaruu. A'íjna í Judás, a'íi pu hui chuej huánanai a'ájna jime'e í tumin mej raatá'a me'ájna jime'e ti hua'utátuii a'ájna í Jesús. Ajta á'iyen caújcu'a'im-i'in. Tí'iquí nu'u acáatza í caujnari. Aj pu i á chuaata'a á é'ejve. Temua'a pu'i te'utasiújtza'an, ayée pu éene'eca'a te'iráacua í tí'ixayaara'an. ¹⁹Majta me'ín í mej me'uun huachéjme a'ánna u Jerusalén, naíjmi'i mú tíu'unamua-jri'i a'ij ti ti'tíj ráaruu a'ájna í Judás. A'íj mú jín miyen raatamuá'a me'ájna í chuej tíjín Acéldama. Ayee pu huataúj-mua'a a'ájna í niuucari tíjín Chuej ti nu'u Xúure'eme'e.

²⁰'Ayee pu'u xaa ne'u ti'ayajna. Me'e-cui xaa, pu'uri ayén teja'uré'ene a'ij tíj té'eyu'usi'i a'ájna jetze í yu'uxari ti ayén huataújmua'a tíjín í Tí'ichuiccare'ara'an ti jime'en yee: Ché'e nu'u huateáturan í chi'ira'an. Ché'e nu'u caí ja'ati utéeme'en. Ajta ayén tíjín:

Ché'e seij te'enteárute a'ájna jime'e í ti jín ti'itéveeca'a a'ájna í ja'ati.

²¹A'íj pu jín ruxe'eve'e tej seíj avé'e-vi'itin, í ti ta jamuan á'uche'ecane'e, seij ti nain xicaj tzajta'a yé huatéveeca'a tí'ij auj Jesús ta jamuan seijre'eca'a.

²²'Ja'atí ti ta jamuan á'uche'ecane'e tíj na'a ti Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús, ajta tíj na'a ti a'íin Jesús á'uvi'titichi'ihuaca'a u ta japua. Ruxe'eve'e ti seij ti ta jamuan á'uche'ecane'e ti i ajta ayén tihua'utá'ixaate'en í teite ti ari huatarúj a'ájna í Jesús. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Pedro.

²³Aj mú mi hua'apuaca avé'evi'iti: a'ájna í José Justo, mej majta miyen rata-muá'amua tíjín Barsabás, majta me'ájna í Mateo. ²⁴⁻²⁵Aj mú mi raatáhuaviiri'i í Dios. Aj mú mi miyen tíjín:

—Tavastara'a, mú'ee pej rú'umua'aree a'ij ti ye'í tí'imua'atze í ru tzajta'a seij ajta í seij. Taatasejrate'e a'íjna í mej hua'apua'a mú'ee pej sej avé'evl'itin tí'ij a'íin te'enteároute a'íjna jime'e í ti jín ti'itéveeca'a a'íjna í Judás teecan. A'íi pu hui airájraa tí'ij á'ura'ani a'u ti ayén tiye'uvjíte'e.

²⁶ Aj mú mi raatáruureajxi me'íjna í xa'ari í mej tzajta'an ru'utéehua'axi í tetej. Aj pu i sej huitáavej a'íjna jime'e ti huataniú a'íjna í Mateo. Aj mú mi raatá'a ti tiu'utévaire'en huá'a jamuan í mej tamuáamuata'a japuan seij ará'ase.

Tí'ij huá'a jemi yé ve'ecáane

2 Tí'ij a'íjna teja'uré'enen a'ájna xicájra'a mej jetzen tí'iyestehua'a me'íjna jime'e ta'aráhua'apua i itieeri. Ayee mú ratamuá'amua tíjín Pentecostés. Aj mú mi naími'i tíujsej a'ájna xicájra'a jetze a'ujna u chil'ita.

² Mat'íj mi ráanamujri'i ti ca'anín jín huatajújhua'anaca'a u júte'e. Jéihua pu té'usihujnaca'a a'ujna u chil'ita a'u mej e'iráte'eca'a. ³ Aj mú mi ti'tij huasej ayée cumu neanuri ti á'ataa. Ajta a'usíjtz'a'anixi cilié'ene'ejm'é a'íjna í neanuri. Tí'iquí a'íin huá'a mu'úutz'en e'erávatzijxi í ti ajtasiútz'a'anixi.

⁴ Tí'iquí huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios huá'a jemi í teite. Mat'íj mi autéjhuii mej tiu'uxáj seica jime'e í niuucari mé caí xi ja'anáj jín mé'e tejá'axa. A'íi pu hua'utá'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios mej miyen tiu'utaxáj.

⁵ Majta seica í teite me'uun a'uté'uuca'a í mej nainjapua curé'ecijxi í chuej japua. An mú a'uté'uuca'a a'ánna Jerusalén. Jéihua mú raxí'eve'eca'a a'íime í mej me'ánna é'echejca'a, í mej Israél jetze ajtéme'ecan mej miyen rijca a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. ⁶ Mat'íj ráanamujri'i ti huatajújhua'anaca'a, naíjmi'i í mej tíujsej, capu a'ij

huá'amitiejte'eca'a í huá'a tzajta'a. Jé'ecan mú a'ij pua'a te'utasej a'iné mehuá'anamujraca'a mej tí'ixajta'a a'íjna jime'e í hua'aniuuca seij ajta seij. ⁷ Jéihua mú a'ij pua'a tejá'usejiraca'a. Ayee mú tiu'urihua'uraca'a tíjín:

—A'íime i teteca i mej ti'ixa, a'úu mú hui Galilea é'eme'ecan. ⁸ ¿A'iné tiu'utári'iristareca'a mej miyen tí'ixajta tetj iteen tí'itamuá'amua? Taniuuca mú jín ti'ixa memíjna. ⁹ Seica tu te'uun é'eme'ecan a'ujna já'ahua'a Partia, teajta seica a'ujna Media, teajta seica a'ujna Elam; teajta seica a'ujna já'ahua'a Mesopotamia. Teajta seica te'uun é'eme'ecan a'ujna Judea. Teajta seica a'ujna já'ahua'a Capadocia, teajta seica a'ujna u Ponto. Teajta seica a'ujna já'ahua'a Asia é'eme'ecan.

¹⁰⁻¹¹ Seica tu teajta te'uun é'eme'ecan a'ujna já'ahua'a Frigia, teajta seica a'ujna Panfilia. Teajta seica a'ujna já'ahua'a Egipto, teajta pua'amecié a'ujna u Africa, teajta naíjmi'ici'e a'uun mej imuá te'eránamua u Cirene, teajta a'ujna u Creta, teajta a'ujna Arabia. Seica mú Roma é'eme'ecan; a'íi mú majta yé tamuaare, a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan, majta í mej huateújjuriyustaca'a. Teen tu huá'anamua a'ij mej ti'ixa i taniuuca jime'e. A'íj mú jín ti'ixa ti naa namujre'e a'ij ti ye'í rij á'aye'i í Dios. —Ayee mú tihuaúrixaa.

¹² Seica mú a'ij te'utasej. Majta seica, a'ij pua'a tite'utaújmuajteca'a. A'íi mú mi tiu'utaú'ihua'uri'i tíjín:

—¿Tí'itaqui a'ij rini?

¹³ Majta seica hua'utéxiehuari'iri'i, í mej miyen tíjín:

—Nahuáj mú anti'í ti ru'i. A'íj mú jín tá'aruaj. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

Í niuucari ti amuacaícan jín raataxájtaca'a í Pedro

¹⁴ Ajta a'íin Pedro, a'íi pu á a'utéechaxi, majta í mej tamuáamuata'a

japuan sej ará'ase. Aj pu i hua'utajé ca'anín jime'e a'ímej í teite. Ayen tíjín:

—Xáanamujri'i temua'a naa, mi sej Israél jetze ajtémecan, seajta mi sej íyén a'uchéjme Jerusalén. Niché'e a'atzu tejámuaatá'ixaate'en. ¹⁵ Ayee xu ti'ixa tíjín: “Meta'aruá a'íime í teteca.” Camu xaa ne'u. Capu hui ayén ti'ayajna a'iné auchén pu a'ire'enejsin í xicaj. ¹⁶ Mi ajta, a'ii pu a'íin pú'een í ti raaxájtaca'a a'íjna í ja'ati teecan ti ayén ántehuaaca'a tíjín Joel. A'íi pu hui a'íjna jín ti'itéveeca'a í Dios jemi ti ij Dios jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'en í teite.

¹⁷ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna tíjín:

Ayee pu nu'u ti'ixa í Dios.

Ayee pu té'eme a'ájna xicájra'a jetze

tí'ij jetzen te'entipué'ari najjmi'i.

Nexiejniu'uca nu u a'uta'ítí'i

tí'ij huá'a tzajta'a huateáturan

í mej yen huachéjme íyén chaanaca japua.

Á'amuayaujmu'a, í mej teteca, majta í mej 'uuca,

a'íi mú neniúucajtze'e tihua'utá'ix-aate'esin í teite.

Ajta á'amuavaujsimua'a meti'imáara mú muá'aju'un

a'ájna xicájra'a jetze.

¹⁸ Neajta nexiejniu'uca u a'uta'ítí'i

tí'ij huateáturan huá'a jamuan

í mej tí'ivaire'e ineetzi jetze me'ecan.

Capu amín a'ij ti pua'a méteteca nusu méjuuca.

A'íi mú majta neniúuca jín tihua'utá'ixaate'esin.

¹⁹ Nee nu ti'ítíj amuaatasejrate'esin u ta japua

í sej jín ramua'aréren a'ij ti ti'itij rini.

Seajta rasejran ti'itij sej jín a'ij te'utasej ve'ecán japua tíj na'a ve'ée i chuej.

Ti'itij xu sejran tíj xúure'e,

seajta tajj, seajta í tá'ajcitziu.

²⁰ Ajta í xicaj, capu ché'e airáxiri.

Ajta í máxcira'i, ayée pu huataújrure-jsin tíj xúure'e.

Aj pu xaa teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'a jetze

tí'ij a'íin tavástar'a yé ve'ecáanen

íyén chaanaca japua.

A'íi pu nu'u ajtahua'a raajéjcuare'en najjmi'i

tíj pua'amé tí'isejre'e íyén chaanaca japua.

Naa pu nu'u ti'isejre'e a'ame a'ájna xicájra'a jetze.

Ajta, a'ájna tiú'utziiini'ire'e pu a'ame.

²¹ Mi ajta, ja'ati ti na'a ti pua'a Dios huatáhuavii,

a'ájna í Dios japuan pu niuuni a'íjna í ja'ati.

Ayee pu hui tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Joel.

²² Mí sej Israél jetze ajtémecan, xáanamujri'i se'íjna: Xu'uri ramua'a-ree ti Dios ra'antíhua'u a'íjna í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan. Ayee pu ti'ayajna a'iné a'íjna í Jesús, jeíhua pu ti'ití jín ayén huaríj ti huápi'i ruxe'leve'e, a'íjna jime'e ti tihua'utasejrate'en í teite. A'íi pu ajta rumuári'eri'ire'ara'an jime'e ayén huaríj mú'ejmi jemi sej si ráamua'aree ti Dios ra'antíhua'u.

²³ Ayee pu tiraaxí'epi'intare í Dios ti se'j amuaatátuiire'en í teáata'a. Ajta amuacá pu a'íin Dios ráamua'areeri'i sej ye'í huaríj, mú'een xu rá'utatai í cúruu jetze. Majta seica í mej a'ij pua'a tí'iteteite, a'íi mú amuaatévai. ²⁴ Ajta Dios pu raatatíste í xiéjniu'ucare'ara'an. A'íi pu ajta japuan huaniú í ti jín rapuaíjti tí'ij huamí'i a'íjna í Jesús. Ayee pu huaríj, a'iné capu huatári'iristareca'a ti á'ateevi'in ti a'uun é'esejre'e mi'ichite tzajta'a.

²⁵ A'íj pu jín ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í David teecan a'íjna jime'e í Jesús tíjín:

Ja'anáj ti na'a nu rasej ne'íjna í tavástar'a

ti yé vejli'i seijre'e ne vejli'ipua neri'iríinta'a.

A'íj pu jín caí ti'tíj né'itziite'e.

²⁶ A'íj nu jín netémua'ave'e yú ne tzajta'a.

Jé'ecan nu rí'i tiratá'aca í Dios.

Neajta inee, canu rí'i a'íj

a'iné naúche'e rachú'eve'en t'íj a'íj a'íj
ajtahua'a naatátisten i nexiejniu'uca.

²⁷ Néntemua'ave'e a'iné mú'ee Dios

pej caí mé nejáuujisin a'ujna

mej a'uteáru'ipi í mi'ichite.

Capej pajta raatá'asin ti huatépete

i nehuá'ira'a ineetzi pej jefhua
nexí'eve'e.

²⁸ Pajta pajtáhua'a pena'a naatátisten i
nexiejniu'uca

neatá'aj ruuri ná'ara'ani rusén jime'e.

Ayee pej naa tinaatá'asin nej
huatántemua'ave'en

a'ujna pej a'utéveeca.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í David
teecan.

²⁹ Ne'ihuáamua'a, ayée nu hui
tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a

jime'e ti a'íj David ari huamí'i, majta
ra'avá'ana. Aúche'e pu yé seijre'e íyen

Jerusalén a'u mej ye'avá'ana. ³⁰ Mi ajta
ti'tíj pu jín ti'itéveeca'a a'íjna í David

teecan. A'íj pu rú'umua'areereca'a ti
a'íj Dios ayén huaríj a'íjna jime'e ti

Dios seíj a'ujyeíjtza í ruhuáacixa'a
a'íjna í David teecan a'íjna japua í

ipuari. ³¹ A'iné a'íj pu David teecan
rú'umua'areereca'a a'íj ti ti'ti a'ame

ja'anáj, a'íj pu a'íjna jín raataxájtaca'a
ti a'íj Ciriístu'u huatarújsin. Ajta ti

caí Dios mé rúujisin a'ujna a'u mej
a'uteáru'ipi í mi'ichite, capu nu'u ajta

huatejpetzi í ruhuá'ira'a jetze.

³² Pu'uri hui Dios raatatíste í xiéjni-
u'ucare'ara'an a'íjna í Jesús t'íj aj-

tahua'a ruuri á'ara'ani. Teen tu tiu'uséj
te'íjna jime'e. ³³ Pu'uri a'ujyeíjxi ri'iríin-

ta'a í Dios u ta japua. Ajta pu'uri ra'an-
curé'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í ti

Dios jín ayén te'ataújratziiri'i. Ayee pu
'i cuj, i sej tí'iseij íjii, ajta nain jime'e sej
tí'inamua, a'úu pu hui é'eme'ecan u ta
japua í Dios jemi.

³⁴ Me'ecui xaa, capu tíraa u ta japua
a'íjna í David teecan. Majta ayée pu
tiu'utaxájtaca'a tíjín:

Ayee pu a'íj tavástara'a tiraata'ixaa
a'íjna í nevástara'a tíjín:

“Paúche'e yen újcatii íye neri'iríinta'a

ajta nena'a caí hua'utémua'itín

í mej muájcha'íire'e.

³⁵ Aj mú mi muaatévaire'esin mú'eetzi.”

Ayee pu tiraata'ixaa í Dios.

³⁶ A'íj mú jín, matá'aj seica naími'i í
mej íyen a'uchéjme Israel, matá'aj ráa-

mua'aree ti ayén ti'ayajna a'íjna i niu-

ucari a'íjna í Jesús sej rá'utatai, a'ii pu
a'íj pú'een í ti Dios ayén raatamuá'a

tíjín Tavástara'a, ajta Ciriístu'u. —Ayee
pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro.

A'íj mej ye'í tiu'umuá'aj

me'íjna í teite mej

ráanamujri'í me'íjna í Pedro

³⁷ Matí'ij ráanamujri'í í teite, a'íj pu
pua'a hua'utá'a í huá'a tzajta'a. Aj mú

mi miyen tiraata'íhua'uri'í me'íjna í Pe-

dro, majta í seica í mej tamuáamuata'a
japuan seíj ará'ase. Ayee mú tíjín:

—Casi'í, ta'ihuaamua'a, ¿a'iné terini
íjii?

³⁸ Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í Pedro
tíjín:

—Setá'aj naíjmi'i seicié tihuaúj-

mua'atzite'en se'íjna jime'e í ti
ruxe'eve'e í Dios jemi, setá'aj

huámuai'ivijhua niuucajtze'en í
tavástara'a a'íjna í Jesús. Ayee

xu se'íjna jín huá'ini, aj pu'í
tejámuatá'uuni'ira í Dios, ajta a'íj

pu raata'íti ti xiéjniu'ucare'ara'an
huateáturan mú'ejmi jemi. ³⁹ A'íjna

i niuucari á'amuaci'iti mú'ejmi,
ajta ruyaujmua'a, ajta í mej a'ímuá
a'uchéjme seíj chuéjra'a japua. Ayee pu

tihua'aci'iti naŋmi'lica ti hua'utájeeve a'ŋjna í tavástar'a, í ti Dios pú'een. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'ŋjna í Pedro.

⁴⁰Seica niuucari pu jín tihuaú'ixaa. Jéihua pu hua'utá'ijmijiri'í mej mi caí miyen a'ij pua'a titetiújcha'í matj í seica í teite.

⁴¹A'fime í mej ráanamujri'í, a'fí mú huaújmuai'ihuaca'a í mej miyen ará'ase a'achú cumu hua'fca vi'ira'a. Aj mú mi a'fmej jemi antéujseij í seica í mej té'antzaahua. ⁴²Majta naŋmi'í mú miyen tiú'ujmua'atziite'eca'a, a'fí mú tihua'amua'atejca'a a'fime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Rí'í mú naa ti'itchejca'a. Majta rujmua'a huaréuri'ipi'itehua'a í pan seij majtáhua'a mi seij. Majta mú ratéhuacare'e í Dios jemi.

Rí'í mú tiú'urihuaamua'aca'a a'fime í mej amuaaté'ee mé té'antzaahua

⁴³Jé'ecan mú rí'í titeújmua'atejca'a í mej té'antzaahua. Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, Dios pu hua'utévai mej mi miyen tiu'uyí'itihua'an mecaí máaj seica. ⁴⁴Naŋmi'í mú rí'í ti'itchejca'a í mej té'antzaahua. Majta mú naŋmi'í tiu'uré'ura'a tŋ na'a a'achú ti caj ti'ipua'amé seij ajta í seij ti'iti cua'ira, ajta ti'iti cŋixuri.

⁴⁵Ayeé mú rijcaa, ti pua'a caí ja'ati a'ij ti'ijviicua'ira, seij pu ti'itj tuaani ti á'are'ara'an pú'een, aj pu i xaa raatá'asin í tumin a'ŋjna í ti caí a'ij ti'ijviicua'í. ⁴⁶Ja'anáj ti na'a nain tújca'ari tzajta'a mú tiújse'irihua'a u teyujta'a. Majta mú me'uun tiújse'irihua'a a'u mej é'eche mej mi huaréuri'ipi'ite'len seexu'ijmé'en seij majta seij. Naŋmi'í mú tí'licua'aca'a. Jé'ecan mú rútemua'ave'eca'a í ru tzajta'a. ⁴⁷Rí'í mú tiratá'acare'e a'ŋjna í tavástar'a. Majta seica naa mú tiyaú'itiéé muá'araa. Tj na'a nain

xicaj tzajta'a, Dios pu ca'anjra'a hua'atá'acare'e a'fmej í teite mej mi jéjcuacan jín té'antzaahuate'en. A'fí mú jín jaítze'e huatámuliireca'a.

Mat'ij nu'u mi tiráahuaa seij ti ciyáaxara'aca'a í ru'fca jetze

3 Seij xicaj jetze pu ayén tiuju'urj a'ŋjna í Pedro, ajta a'ŋjna í Juan. Naŋmi'í mú á a'ujnéj a'anna já'ahua'a teyuu ti a'utéjvee. Ayeé mú huarj, a'iné pu'uri teja'uré'enejca'a a'atzaj mej pua'a téníuuve'e muá'aye'í í Dios jemi. A'atzaj pu p'í'irijcaa cumu ayéé a'ucamé'eca í xicaj.

²Seica mú ja'ati á á'utu'ara'a muá'aye'í mej mi me'ín ye'itécheti a'ujna já'ahua'a tá'apueerta a'u mej miyen taja'atamuá'amua tŋn ti naa seijre'e. Ayeé mú tí'ijri'irejca'a tŋ na'a nain xicaj tzajta'a, t'ij a'fín tumin huá'ahuaviira í mej me'uun a'uteáru'ipi u teyujta'a. Capu ráye'ivejca'a a'ŋjna í ja'ati. Ayeé pu éene'e huanú'ihuaca'a, capu ráye'ivejca'a, a'iné ciyáaxara'aca'a í ru'fca jetze.

³T'ij a'fmej huasej a'ŋjna í Pedro, ajta a'ŋjna í Juan í mej me'uun a'uteárutijme'e u teyujta'a, ti'iqui tumin hua'utáhuaviiri'í. ⁴Aj pu i a'fín Pedro ra'arásej temua'a naa. Ajta a'ŋjna í Juan, ayéé pu che'atá na'a naa tira'arásej. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'ŋjna í Pedro tŋn:

—Patá'aj hui taasej.

⁵Ti'iquí anpuá'areca'a a'ŋjna í teáata'a. Ayeé pu tí'imujca a'ŋjna tŋn tumin mú raatá'asin. ⁶Ajta a'fín Pedro ayén tiraata'ixaa tŋn:

—Canu plata tícha'í, canu neajta oro tícha'í í nej muaatapua'ijve'en. Aru ti'itj nu tícha'í, a'fj nu'u hui muaatá'asin. Ayeé nu tí'imua'ixaate'e a'ŋjna jetze me'ecan í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, ajchesi, patá'aj hui rájra'ani.

⁷Ti'iquí ra'anáavi'i í muáj-ca'are'ara'an jetze. Ajta ra'ajjáj. Jíme'en pu'u ra'ajjáj, aj pu i huarúj í ru'íca jetze ajta nainjapua í ruchepuá jetze. ⁸A'íjna ti ciyáaxara'aca'a ti'iqui ájtzucu. Ajta á a'utéechaxi. Aj pu i a'utéjche ti á'uche'ecane'en. Ti'iquí huá'a jamuan u a'uteájrupi u teuyjta'a í Pedro, ajta í Juan. Titzúna'iche'e pu huamé'ecaa. Rí'i pu tiratá'acare'e í Dios.

⁹Naíimi'i mú raasej'j í teite ti ari á'uche'ecane'e a'íjna í ti ciyáaxara'aca'a, majta ráanamuaajri'i ti rí'i tiratá'aca'a í Dios. ¹⁰Maraamuá'a tijín a'íi pu pírici í ti aj je'itecatíi a'u ti é'epueerta ti ayén téja'arájtehuaa tijín ti naa seijre'e, ajta í ti vaírí'ira huá'ahuavi'iraca'a í teite. Matí'ij mi naa rí'i tira'utasej'j, majta tín tí'titziine'eca'a.

Tí'ij nu'u ajtahua'a tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro

¹¹Ajta a'íin í ti ciyáaxara'aca'a, a'íi pu huá'ahuavi'iraca'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan. Aa mú a'uté'uuca'a tá'a-pueerta ti ayén téja'arájtehuaa tijín a'u ti Salomón e'evé'echi'ive'e. Naíimi'i mú a'uté'arua a'íime í teite a'u mej a'uté'u-uca'a. Jé'ecan mú naa tite'utaújmuajte-ca'a a'ímej jemi.

¹²Tí'ij a'íin Pedro hua'usej'j, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'íne' 'een jín siyen a'ij tejá'u-seij mi ru tzajta'a mú'een, mi sej Israél jetze ajtémecan? ¿A'íne' sej si jé'ecan tasej'j? ¿Ni siyen tí'imua'atze tej iteen tajímua'a tiráahuaa a'íjna i ja'ati? ¿Ni ayén tejamuá'amitiejte'e tej iteen raarújte te'íjna ti ayén mé tejá'uche'ecane'en te'íjna jime'e í te raay'í'ti na'ari te'íjna jime'e í tej caí ja'anáj auteájturaa í Dios jemi? Capu xaa ne'u ayén tí'ayajna.

¹³Ajta a'íjna í Dios, a'íi pu rí'i tihua'atá'acare'e í á'amuaavajsimua'a teeca a'íjna í Abraham teecan, ajta a'íjna

í Isaac teecan, ajta a'íjna í Jacobo teecan. A'íi pu hua'aDioj raarújte a'íjna i ja'ati, a'íne' a'ij pu té'antzaahua a'íjna jemi í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan. Dios pu ayén tiraatá'a a'íjna ti ravaire'e ti a'íin ti'ítéveeca'a ti'ítij jime'e ti jaítze'e ve'ée, a'íjna sej mú'een tiu'utátui a'íjna í Jesús huá'a jemi í mej tí'ajta. Ajta a'íin Pilato, raxí'eve'eca'a ti raatátuaani. Mi seajta mú'een, caxu raataxí'eve, sino ayée xu tí'ijxe'eve'eca'a ti huámí'ini.

¹⁴Caxu raatátuaa se'íjna í ja'ati ti caí ja'anáj tí'itij jín auteájturaa í Dios jemi, ajta í ti rí'i tí'itevistaca'a sino ayée xu tiraata'ixaa ti a'íjna huatátuaani í sej'j ti a'ij pua'a tí'itevistaca'a. ¹⁵Mú'een xu hui seajta raajé'lica se'íjna í ja'ati ti hua'atá'acare'e mej ruuri muá'ara'ani í teite. Ajta Dios pu ajtahua'a raatatíste í xiéjniu'ucare'ara'an ti i ajtahua'a ruuri á'ara'ani. A'íj tu xaa huasej'j, iteen. ¹⁶A'íj pu jetze araujca'ane í Jesús a'íjna í ti ciyáaxara'aca'a. Í sej raasej'j, sej sea-jta seri ramua'ate, a'íi pu rá'antzaahua í Jesús ajta tiráahuate'e. A'íj pu jín ari huarúj.

¹⁷Me'ecui xaa ne'u, ne'ihuaamua'a, nee nu ramua'aree a'ij sej tí'itij huáruu sej caí ramua'areereca'a, majta í mej tejá'amua'ijte'e, camu majta ramua'a-reereca'a. ¹⁸Ajta Dios pu ra'ará'aste a'ij mej amuacaícan tiu'utaxájtaca'a a'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a ti nu'u a'íin Círíistu'u rajpuaítzi a'ame, a'íjna jime'e ti nu'u Dios án yá'ujra ipuari japua.

¹⁹Setá'aj seicié tí'u'umua'ati í Dios jemi. Seajta huataújtuiire'en í Dios jemi tí'ij a'íin tejamuata'áijte'en, tí'ij ajta a'íin tejámuaatá'uuni'i í sej jín auteájturaa í jemin. Aj pu hui teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'a jetze tí'ij jetzen tavás-tara'a ta japua niuuni. ²⁰Aj pu i Dios u ye'uta'íti'i mú'ejmi jemi a'íjna í Círíistu'u ti ari raatá'a ti a'íjna jín antiúj-

mua'areere ti tiu'uta'aíjta nainjapua. A'ii pu a'íin pú'een í Ciriístu'u a'íjna í Jesús.

²¹ 'Ruxe'leve'e ti a'íin Jesús u a'utevéé á'ara'ani a'ujna u ta japua ajta na'a caí Dios tiu'ujéjcuare'en nain t'íj na'a í ti íiyen tí'iseijre'e í chaanaca japua. Ayeé pu a'íin Dios ajmí'i te'ataújratziiri'i matí'ij tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej jetzen me'ecan tí'ixaxa'ata'a í Dios. ²² Ayeé pu a'íin Moisés tihua'utá'ixaa a'ímej í tavaújsimua'a teeca tíjín: "Dios pu nu'u seáj avé'evi'iti í ja'ati ti ayén che'atá na'a jetzen me'ecan tiu'utaxájta netíj inee. A'íi pu mú'ejmi jetze ajtéme'ecanta a'ame. Xáanamujri'i naíjmi'i a'ij ti a'íin tiu'utaxájta, setá'aj seajta rá'antzaahuatelen. ²³ Ti pua'a nu'u caí ja'ati rá'antzaahuatelen, miché'e raatamuárite'en. Ché'e caí ché'e a'íin huá'a jemi seijre'e í teite." Ayeé pu nu'u hui tihua'utá'ixaa a'íjna í Moisés.

²⁴ Ayej xaa ne'u ti'ayajna naími'i í mej tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan, t'íj na'a a'íjna t'íj a'íin Samuel seijre'eca'a, ajta t'íj na'a ti yú e'iré'ene, a'íi mú amuaaté'ee tiu'utaxájtaca'a a'ájna xicájra'a jetze t'íj Dios tiraata'aíjte'en a'íjna í Ciriístu'u. ²⁵ A'íjna í ti Dios jín te'ataújratziiri'i, a'íi pu hui ajta mú'ejmi jemi huateáturaasin a'iné mú'een xu naími'i huayajmua'a pú'een í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Dios pu ajta te'ataújratziiri'i í runiuuca jime'e a'ímej jemi í ruvaújsimua'a teeca. Ayeé pu a'íjna jín tiraata'ixaa í Abraham teecan tíjín: "Naími'i í teite í mej me'uun huachéjme'e muá'aju'un í chaanaca japua, a'íi mú ra'ancuré'asin í ti i'i xí'epi'in t'íj na'a í ti hua'utévaire'esin a'ímej í mej á jetze a'iránejsin." ²⁶ T'íj i Dios ra'antíhua'u a'íjna í Jesús ti ravaire'e. A'íi pu u ye'uta'íteca'a mú'ejmi jemi t'íj a'íin rí'i tejamuatá'an sej si naíjmi'i

raatapuá'ajta se'íjna í ti a'ij pua'a een. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro.

Matí'ij nu'u hua'uvívi'i me'íjna í Pedro, majta me'íjna í Juan

4 Maúche'e mú tihuá'a'ixaate'eca'a í teite. Matí'ij mi seica áa e'iré'ene a'u mej a'uté'uuca'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan. A'ii mú me'ín pú'een'e í mej tí'icha'ii u teyujta'a, majta a'íime í Saduceos. ² Capu hua'aránajcheca'a í teite í mej miyen tihuá'amua'atejca'a a'íjna í Pedro, ajta í Juan. Majta miyen tihuá'a'ixaate'eca'a ti jín Dios pu ajtahua'a raatatíste í xiéjni-u'ucare'ara'an a'íjna í Jesús. ³ Aj mú mi hua'uvívi'i. Matí'ij mi hua'iteáana a'ujna já'ahua'a carcel. Camu tihua'uta'íhua'uri'i a'iné pu'uri téchuijxarijme'eca. ⁴ Majta í teite, jeíhua mú tiú'unamujri'i a'ij mej tiu'uxájtaca'a. Majta rá'antzaahua. A'íj mú jín meri miyen ará'axcaa a'achú cumu anxíj vi'ira'a a'íime í mej té'atzaahuatela'eca'a.

Matí'ij me'uun a'uté'uuca'a huá'a jemi í jueesi

⁵ Yee ruijmua'a yee, a'íi mú tiújseij a'ánna Jerusalén a'íime í mej antiújmua'aree a'ánna chajta'a, majta a'íime í huá'avaujsimua'a, majta a'íime í mej tihuá'amua'atehua'a í yu'uxari jetze. ⁶ A'uu pu a'utéveeca'a a'íjna í Anás í ti hua'avastara'a, ajta a'íjna Caifás, ajta a'íjna í Juan, ajta a'íjna í Alejandro. Mu'liití mú ma'án na'a a'uté'uuca'a a'íime í mej teitestemua'ame'en pú'een a'íjna í hua'avastara'a.

⁷ A'íi mú mi miyen tiu'uta'aíjtaca'a mej hue'irávi'itín a'íjna í Pedro, majta a'íjna í Juan mej mi tihua'u'íhua'u. Aj mú mi á já'ita'a huaja'utéhuui. Matí'ij mi tihua'uta'íhua'uri'i. Miyen tíjín:

—¿A'ataani jetze xa'araújca'ane sej si siyen rici, na'ari a'atani jetze me'ecan siyen tí'iruure se'íjna jime'e?

⁸ Aj pu i a'íin Pedro a'íjna jetze araujca'ane a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een mi sej antiújmua'aree íyee chajta'a, seajta mú'een mi sej huá'avaujsimua'a a'íime í mej yen huachéjme íyee Israél. ⁹ Cunqui íjii sej seri tí'ita'ihua'u se'íjna jime'e í ti i'í xí'epi'in í ti tiraací'i a'íjna í teáata'a i ti ciyáaxara'a-ca'a, setá'aj ráamua'aree a'ij ti 'een jín huarúj.

¹⁰ Ayee tu tejá'amua'ixaate'e mú'e-jmi, teajta a'achú pua'améca sej yen huachéjme íyee Israél: A'íjna i teáata'a íyee ti huatéjvee, a'ij pu jín ari huarúj a'íjna jime'e tí'iri rá'antzaahua a'íjna í Jesús í Ciriístu'u ti Nazarét é'eme'e-can, a'íjna í sej rá'utatai í cúruu jetze. Dios pu ajtahua'a raatatíste í xiéjniu'ucare'ara'an tí'ij ajtahua'a ruuri á'ara'ani.

¹¹ A'íjna í Jesús, a'ii pu a'íin pú'een “í tetej sej méjca'i ya'uhuá'axi mi sej chí'ij ájtaahuaca'a. Ayee pu te'irájraa ti a'íin pu'eene'e já'araa í tetej ti anájca.”

¹² Capu hui mé'e ja'ati seijre'e tej jetzen arátaca'anen tí'ij Dios ta japua huániuuni. A'íi pu'u na'a Dios ayén raateájtuua í Jesús itejmi jemi íyeyen tej seijre'e íyeyen chaanaca japua tej ti Jesús jetze arátaca'anen tí'ij Dios ta japua huániuuni. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro.

Mehuá'anechejca'a, majta xaa hua'utátuaa me'íjna í Pedro, majta me'íjna í Juan

¹³ Jé'ecan mú a'ij hua'utasej a'íime í tetea. Ayee mú tihua'axajtaca'a tíjín:

—Huá'uca'anisti'i í huá'a tzajta'a amijna mi Pedro, ajta amijna mi Juan.

Majta ráamua'areeri'i tíjín mej caí ja'anáj ti'ihuaújmu'ate, majta miyen tíjín:

—Camu tí'itij jín titeet'éuua.

Aj mú mi hua'umuájteca'a tíjín a'íi mú jamuan á'ujujhua'ane'e a'íjna í Jesús.

¹⁴ Majta me'íjna huasej í ja'ati ti huarúj.

A'uu pu a'utéveeca'a jamuan a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan. A'íj mú jín caí a'ij tiu'utaxájtaca'a yee capu ayén tí'ayajna. ¹⁵ Aj mú mi hua'uta'áj mej huiráciine a'ujna mej a'iráatei me'íjna í jueesi. Matí'ij mi tí'itíurixáate'ajraa.

¹⁶ Majta miyen tíjín:

—¿A'iquí tehuá'aruuren tem'íime mi tetea? —Ayee mu'u tiú'urihua'uraca'a.

Majta miyen tíjín:

—Capu hui ri'írí tej tiyen tiraataxáj yee capu ayén tí'ayajna a'iné najjmi'i í mej íyeyen a'uchéjme íyeyen Jerusalén, a'íi mú ramua'aree a'ij ti tí'itij huáruu a'íjna í tevi a'íjna jime'e í ti tí'icui'ica'a.

¹⁷ Peru, tej ti caí jaítze'e méjca'i huáyee huá'anamuajra í teite tzajta'a, tiché'e hua'utá'ijmii íjii mej caí ché'e tihua'a'ixaaate'e í teite me'íjna jime'e niuucajtze'en a'íjna í Jesús. —Ayee mú tiu'uta'ixaa.

¹⁸ Aj mú mi hua'utajé. Majta hua'utá'ijmijri'i mej nu'u caí ché'e tihua'a'ixaaate'e í teite me'íjna jime'e niuucajtze'en í Jesús. Majta nu'u caí ché'e miyen tihua'amua'atée í teite. ¹⁹ Ajta a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, ayée mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu raaxí'epi'intaren rujíimua'a ti pua'a ayén tiraavíjte'e tej amuá'antzaahuate'en mú'ejmi nusu tej rá'antzaahuate'en a'íjna í Dios. ²⁰ A'iné ayée pu hui tiú'ujxe'leve'e tej raataxáj a'íjna tej teri raasej, ajta í tej teri ráanamuajri'i.

²¹ Majta me'íjna í jueesi, a'íi mú mauj hua'utá'ijmijri'i, majta hua'utáneche. Matí'ij mi hua'utá'a mej huiráciine me'íjna jime'e mej caí a'ij tirájteuve'eca'a a'ij mej ye'í tihua'ajteá'axi'in a'íjna jime'e a'iné naími'i í teite, a'íi mú rí'i tiraatá'acare'e í Dios me'íjna jime'e a'ij tí'itij huarúj.

²² Ajta a'íin í teáata'a ti Jesús jetze araujca'ane a'íjna í ti huarúj, ayée pu tirájcha'íica'a a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a japuan já'ita'a.

Í mej miyen tí'ijhuacuare'e í Dios jemi

²³ Matí'ij mi hua'utátuaa me'íjna í Pedro, majta me'íjna í Juan. Aj mú mi a'ucíj a'íime í mej huanámi'ihuaca'a. Matí'ij mi a'uun a'ará'a a'u mej a'uté'u-uca'a a'íime í huá'a'amigustemua'a. Aj mú mi hua'utá'ixa nain a'ij mej ye'í tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej ve'ecán jín títetateí, majta í hua'avaujsi. ²⁴ Matí'ij me'ín huá'unamuajri'i, aj mú mi naími'i miyen tiraatáhuaviiri'i í Dios. Miyen tíjín:

—Tavastara'a, mú'ee pej pe'ín pú'een í pej raatétaahuaca'a a'íjna í ta japua, pajta pe'íjna i chaanaca tej yen japuan seijre'e, pajta mú'ee raateájtuaa í jaj í ti ve'ée. Naími'i tíj na'a a'achú tíj pua'amé yen tí'iseijre'e, mú'ee pej nain tiu'utaahuaca'a. ²⁵ Mú'ee pej hui piyen tiu'utaxájtaca'a ajca'ihuá'imua pe'íjna jime'e ti ayén axiejniu'uca jetze aráuj-ca'ane a'íjna í David teecan, a'íjna ti muavaire'eca'a. Ayee pu ra'uyú'uxaca'a tíjín:

¿A'iné mej mi níniu'ucacu a'íime í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan? Majta í teite, a'íi mú tí'imua'ajca me'íjna jime'e

ti caí ayén te'irájra'ani.

²⁶ Rí'í mú u á'uruuren mej mi huateújne'usi'ite'en a'íime í hua'arey íyen mej seijre'e chaanaca japua.

Majta a'íime í mej tihuá'ajte'e í teite, a'íi mú tíujseire'esin, naími'i í mej rájcha'íire'e a'íjna i tavastara'a, majta a'íjna ti án yá'ujra í ipuari japua. Ayee pu ra'uyú'uxaca'a a'íjna í David teecan.

²⁷ Ayej xaa ne'u ti'ayajna, a'íjna í Heródes, ajta a'íjna í Póncio Pilato, a'íi mú hui tíujseij íye chajta'a huá'a jamuan í teite mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan, majta huá'a jamuan í mej

yéchej íye Israel. Maújmua'atziite'eca'a a'ij mej tiraatémua'itin a'íjna ti muavaire'e, a'íjna í Jesús, a'íjna ti caí ja'anáj tí'titij jín auteájturaa mú'ee'tzi jemi. A'ii pu a'íin pú'een pej mú'ee án yá'ujra í ipuari japua. ²⁸ Ayee mú che'atá mena'a rijcu a'ij pej ye'í amuacaícan tiraaxí'epi'intare ti ayén tiu'ujxe'eve'e á'ara'ani, tí'ij ayén tiu'urini.

²⁹ Me'ecui xaa ne'u, mú'ee pej ta'ivás-tara'a, casi'i, pí mi tí'itaneche. Taatá'a í ca'aníjra'a í tatzajta'a itejmi i tej muavaire'e tetá'aj hui caí tí'tiziiine'e tej tihua'utá'ixaate'en mú'ee'tzi jetze me'ecan. ³⁰ Patá'aj pajta ahua'aca'anen pej pi tihuá'uhuaate'en í mej tí'icucui'i. Pajta hua'utasejírate'en a'íjna í pej jín peri hua'utá'a mej raayí'itihua'an a'íjna jetze me'ecan i Jesús ti muavaire'e, ti caí ja'anáj tí'titij jín auteájturaa mú'ee'tzi jemi. —Yee mú tiraatáhuaviiri'i í Dios.

³¹ Matí'ij me'íjna jín miyen huaríj, aj pu'i huateújca'atzijxi í chí'ij mej tzajta'an huiiráte'eca'a. Aj pu'i i huateájturaa í huá'a tzajta'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'íjna jetze mú a'ujca'anéecan jín miyen tihua'utá'ixaa í Dios jetze me'ecan. Camu tí'itiziiine'eca'a.

A'íi mú nain tiu'uré'ura'a seij majta seij í mej tí'ijcha'íica'a

³² Naími'i í mej rá'atzaahuate'eca'a, a'íi mú rí'í tiu'urixaate'ecaa. Camu a'ij tihuá'axajtaca'a seij majta seij. Majta tiu'uré'ura'a seij majta seij í mej tí'ijcha'íica'a. Capu ja'ati a'atzu ayén tí'ixa me'íjna jime'e yee neetzi pu tí'ine'aa. Metiu'uré'ura'ate micu, a'íime.

³³ Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, maúche'e mú tihuá'a'ixaate'eca'a me'íjna jime'e ti Dios ajtahua'a raatatíste í xiéjniu'ucare'ara'an a'íjna í Jesús. A'íj mú jetze aráujca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios huápi'i mej mi tihuá'a'ixaate'eca'a.

Rí'i mú tihuá'ajcha'iica'a, seij majta seij.
³⁴Ajta ayén éene'e, capu ja'anáj ja'ati caí a'ij t'í'ijviicua'iraca'a a'íjna jime'e naími'i mú tiú'utuaxi a'achú mej caj t'í'ijcha'íjme'eca'a, ti'itij chuej, na'ari chi'ij. Aj mú mi miyen huaríj, u mú ye'erájti í tumin mej ra'ancuré'a me'íjna jime'e mej tiu'utuáa. ³⁵Aj mú mi tiu'utá-tui a'ímej jemi í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Majta me'ín, a'íime mú huaré'a í tumin í mej caí a'ij t'í'ijviicua'i.

³⁶A'íj pu jín ayén tiuju'uríj a'íjna í José, a'íjna ti t'í'ivaire'eca'a a'ímej jamuan huáacixa'astemua'ame'en í Leví teecan. A'uu pu é'eme'ecan a'íjna í José, a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Chipre. Ayee mú majta raatamuá'a tíjín Bernabé. A'íjna i niucari tíjín Bernabé, ayee pu huataújmua'a a'íjna tíjín Tí rí'i tihua'atá'aca a'ímej í mej ruxieem'íjete. ³⁷Seij pu chuej tícha'iica'a a'íjna í José. Aj pu 'i ráatuaa. Ajta u ye'erájti a'íjna í tumin. Tí'iquí a'ímej huatátui í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

Tí'ij nu'u Dios puájtzi hua'utá'a a'íjna í Ananias, ajta a'íjna í Safira

5 Ajta a'íin í ja'ati ti ayén ántehuaa tíjín Ananias, a'íi pu seij chuej huátua a'íjna jamuan í ru'íj ti ayén ántehuaa tíjín Safira. ²Ajta a'íjna í Ananias, ayee pu tiu'utaújseijrataca'a ti nain e'erájtií í tumin. Mí ajta caí, capu. Je'icáca pu huateájtuaa í tumin í ru jemi. Ajta ti títuraaveca'a, a'íj pu huatátui a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ajta nain pu aumua'areereca'a a'íjna í 'íita'a.

³Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Ananias, ¿a'iné 'een jime'e paraatá'a ti a'íin tiyaaru'u timuaata'aíjete'en í muá'a tzajta'a? Mú'ee pej hui ráacuanamua í

xiéjniu'ucare'ara'an í Dios pe'íjna jime'e í pej je'icáca huateájtuaa í tumin í pej raamuá'iti pe'íjna jime'e í chuej í pej ráatuaa. ⁴¿Ni caí mú'etzi a'aaca'a pat'íj caí xi ráatuaa? Ajta, pat'íj raatuaá, ¿ni caí a'ij t'í'iri'iristaca'a pej tiu'unájchi nain jime'e, capej a'ij pena'a? ¿A'iné pej pi tiu'umuá'aj pe'íjna jime'e? Capej a'ímej p'ítiú'ucuanamua í tetea, sino a'íj pej p'ítiú'ucuanamua í Dios. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Pedro.

⁵Tí'ij ráanamujri'i a'íjna í niucari, aj pu'i á e'erájve á vejli'i a'u ti e'er-a'íicajme a'íjna í Pedro. Tí'iquí huamí'i a'íjna í Ananias. Majta naími'i í mej ráanamujri'i a'ij ti ti'itij huaríj, jé'ecan mú tiu'utátziin. ⁶Aj mú mi seica á e'iré'ene mej tetea mej teemua. Mat'íj mi ra'iré'e'íjcataca'a ti'itij jime'e, cáixuri. Mat'íj mi yá'utií. Mat'íj mi ra'avá'ana.

⁷Teuumé'eca a'achú cumu huaíca hora, Aj pu 'i a'íin u a'atanéj a'íjna í íra'ara'an a'íjna ti huamí'i. Capu ti'itij mua'areereca'a a'íjna a'ij ti ti'itij huaríj.

⁸Aj pu 'i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Pedro tíjín:

—Patá'aj hui naatá'ixaate'en, ¿ni qui seráatuaa se'íjna í chuej? ¿Ni qui siyen tira'ancuré'a í tumin se'íjna jime'e í chuej sej ráatuaa?

Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í 'íita'a tíjín:

—¡Jee! Teráatuaa.

⁹Aj pu 'i a'íin Pedro ayén tiraata'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín naími'i siyen tirú'umu'areereca'a sej si siyen ráaruu í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si siyen tiráacuanamuan? Casi'i, á mú e'levé'eca'arajna a'íime í mej meri á e'levé'uju'un. A'íi mú u ye'avá'ana í á'acín. A'íi mú hui majta muá'atini mú'etzi, micu.

¹⁰Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro, aj pu 'i á e'erájve a'utí e'era'íicajme. Ajta pu a'íin huamí'i a'íjna í 'íita'a.

Aj mú mi uteájrupi a'ujna chi'ita a'íime í teemua, matí'ij raasej tijn pu'uri mi'ichi. Aj mú mi ru'irájchui. Majta á'iyen u ye'avá'ana a'u mej ye'etéete í cí-na'ara'an. ¹¹ Majta naími'i í mej rá'atzaahuat'eca'a, majta í seica a'achú mej pua'amé í mej ráamua'areeri'i, naími'i mú tiu'utátziin temua'a naa.

**Mej nu'u miyen jeíhua
tiú'uruu me'íjna jime'e tí
huápi'i ruxe'eve'e í Dios jemi**

¹² Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, jeíhua mú miyen tiú'uruu mej mi hua'utasejrate'en í teite mej Dios jetze arájca'ane. Majta í mej té'atzaahuat'eca'a, a'íi mú tiújsej a'ujna já'ahua'a mej miyen tejé'emua'amua tijn ti Salomón e'evé'echi'ive'e. ¹³ Ajta capu ja'ati á'uca'anejca'a ti ajteáxiire a'ímej jamuan a'ujna ti e'ejtéch'i'ivi'i. Capu amín a'ij, a'íime í seica, rí'i mú tihuá'ajcha'íica'a a'ímej í mej té'atzaahuat'eca'a. ¹⁴ A'íj mú jín, té'antzaahua jeíhua í teite, teteca, majta 'uuca. Mu'uri jaítze'e mu'icáa í mej rá'atzaahuat'eca'a me'íjna í tavástar'a.

¹⁵ Majta mi autéjhuii mej hua'irájtini í mej tí'icucui'i í caaye jetze. Caama japua mú huá'ujtuaa, majta itari japua. Ayeé mú huá'uruu. Ayeé mú tí'imua'astí tijn ti pua'a nu'u cíenime'ara'an a'íjna í Pedro huá'a japua tanén a'ímej í mej tí'icucui'i. ¹⁶ Jéíhua mú majta curé'ecijxi í teite mej a'ímuá antachéjmee. A'ímej mú u e'eráavi'iti í mej tí'icucui'i, majta í mej huá'a tzajta'a sejre'e í tiyaaru'u. Naími'i mú huarúj.

**Mej nu'u huanámi'ihuaca'a,
majtáhua'a mú nu'u hua'utátuaa**

¹⁷ Matí'ij mi huá'anchueere jeíhua a'íjna ti tihuá'ajte'e u teyujta'a, majta a'íime í mej huá'a jamuan á'uju-

jhua'ane'e a'íime í Saduceos. ¹⁸ A'íj mú jín hua'uvívi'i a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Matí'ij mi hua'iteána u carcel.

¹⁹ Tí'iquí tica'imua seij á e'iré'ene. Tí'iquí te'entacú a'íjna a'u ti é'epueerta. A'íi pu a'íin pú'een í ti tí'ivaire'e u ta japua Dios ti é'esejre'e. Aj pu 'i a'íin hua'iráavi'iti. ²⁰ Tí'iquí ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Sericu, setá'aj se'uun a'utéhuiixi'in a'u ti e'eráyujta'a já'ita'a u teyujta'a. Setá'aj hui hua'utá'ixaate'en í teite nain jime'e a'íjna í niucari ti jime'en Dios tihua'utá'uuni'i. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í ja'ati.

²¹ Matí'ij mi miyen huaríj. Tapuá'arijme'eca mú u a'uteájrupi u teyujta'a. Aj mú mi autéjhuii mej tihua'utá'ixaate'en í teite.

Majta a'íime í mej tihuá'ajte'e u teyujta'a, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, matí'ij me'uun a'ará'a, mehua'uta'ajtaca'a mej tiújseire'en í hua'ajueesi, majta naíjmi'i í huá'avaujsimua'a, í mej me'uun a'uchéjme a'ujna Israél. Matí'ij mi hua'uta'ajtaca'a mej hue'irávi'itin me'újna a'u mej nu'u aiteánami'ihuaca'a a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

²² Matí'ij mi a'ucíj seica í hua'axantaarustemua'a. Aj mú mi me'uun a'uré'ene a'ujna carcel. Mí ajta cá capu anú'ujajé'ej ja'atitaca'a, majta a'uré'aci mej mi miyen tihua'utá'ixaate'en. ²³ Mijyen tijn:

—Ayeé tu éeni'ici'e tena'a ráateu í carcel, temua'a pu naa te'iteánami'ihuaca'a. Majta mú racha'íica'a temua'a naa í xantaaru'u. Tetí'ij te'entacú, capu anú'ujé'ej ja'atitaca'a. —Yee mu'u tiu'utaxájtaca'a.

²⁴ Tí'ij ráanamujri'i a'íjna í capitán ti jín tí'ivaire'e u teyujta'a, majta í mej vivejmé'en jín títetat'eca'a u teyujta'a, capu a'ij tihuá'arí'iriste'eca'a a'ij mej

ye'í tiu'utaxáj. Jéihua mú tiú'urihua'u-raca'a a'ij ti té'ara'ani.

²⁵ Aj pu 'i seij á e'iré'ene. Aj pu 'i hua'utá'ixaa tijín:

—Casi'i, a'íime í teteca í sej hui mú'een hua'íteána, a'úu mú anú'uhu-até'uu u teyujta'a. Metihua'amua'ate í teite.

²⁶ Ajtá'i á'iyen a'íin á'uraa a'ijna í capitán, seica jamuan í mej ravaire'e. Mat'íj mi huaja'uvé'evi'iti. Camu ca'anéeri jín a'iné mehuá'atziine'eca'a í teite. Ayeé mú tí'imua'astí tijín ti pua'a mehuá'uteátu'asixi'in tetej jime'e.

²⁷ Mat'íj huaja'uvé'evi'iti, aj mú mi hua'uta'ájtaca'a mej huataújseijrata a'ímej jemi í mej tí'tetateí jueesi jime'e mej mi me'ín tihua'uta'íhua'u í mej tí'ajta u teyujta'a.

²⁸ Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna tijín:

—Teen tu amuaatá'ijmijri'i sej caí ch'é siyen tihua'amua'ate í teite se'íjna jetze me'ecan í Jesús. ¿Ni siyen huaríj mú'een? Caxu xaa ne'u siyen huaríj. Seuche'e xu tihua'amua'ate nainjapua íyien Jerusalén. Seajta siyen ta jetze tí'ijpua'ajte'e itejmi tijín teen tu te'íin pú'een í tej raajé'ica te'íjna í tevi. —Ayeé mú tihua'utá'ixaa.

²⁹ Ayeé pu 'i tiu'utaniú a'íjna í Pedro, majta í seica. Miyen tijín:

—Ruxe'eve'e tej rá'antzaahuat'e'en í Dios. Capu ayén tiú'ujxe'eve'e tej mú'etzi ántzaahuat'e'en mi sej i'i teteca. ³⁰ A'íjna ti hua'aDioj í tavaújsimua'a teeca, a'íi pu hui ajtahua'a raatatíste í ruxéjniu'uca a'íjna í Jesús ti ij ruuri á'ara'ani.

'Mí seajta mú'een, seraajé'ica. Ayeé xu hui tirá'utatai ciyej jetze. ³¹ Dios pu a'án yá'ujra ipuari japua ruri'irínta'a pújme'en. Ajta a'íjna jín antiújmua'a-reere já'araa ti amuacá'á'ara'ani, ajta ti huá'a japua huániuumi í teite. Ayeé pu ráaruú í Dios tí'ij a'íin hua'utá'an

a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan í mej ahuaújca'anen mej mi seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, ajta tí'ij a'íin tihua'utá'uuni'í í mej jín auteajturaa í Dios jemi.

³² 'A'ij tu huasej iteen, ajta ayén che'atá na'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu raatéxajtan. A'li pu a'íin pú'een í ti Dios raata'íteca'a ti huatéaturan a'ímej tzajta'a í mej rá'atzaahuat'e í Dios. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

Gamaliel pu nu'u rá'ixaa a'ij ti ye'í huá'irini

³³ Mat'íj ráanamujri'i a'íjna, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a. A'íj mú jín miyen tí'ijxe'eve'eca'a mej huá'ucui'ini.

³⁴ Aj pu 'i seij á a'utéechaxi ti ayén ántehuaa tijín Gamaliel. Fariseo pu pú'ene'e a'íjna. A'íi pu tihua'amua'ate-hua'a í yu'uxari jetze. Naíimi'li mú r'íi tirájcha'íica'a me'íjna í Gamaliel. Aj pu 'i a'íin tiu'uta'ájtaca'a mej hue'irávi'itin a'ímej í teteca. ³⁵ Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ajta:

—Mú'een teteca sej íyien a'uchéjme Israel, r'íi xu'u a'ij sej ye'í huá'uruuren a'ímej í teteca. ³⁶ Xu'uri hui ra'utámua'a-reeri'li, ti ari á'atee ti seij huanéj ti ayén ántehuaaca'a tijín Teudas. Ayeé pu hui té'ujtzaahuat'e'eca'a tijín jé'ecan pu ruxe'eve'e. Seica mú majta jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayeé mú ará'axcaa a'achú cumu muáacua ciento í teteca. Aru mer-aajé'ica me'íjna í ja'ati. Majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, seica mú curé'itixi. Capu tí'itij a'ij tiraatévai a'íjna í Teudas.

³⁷ 'Ajtahua'a hui seij huanéj, a'íjna í Judás ti Galilea é'eme'ecan. Aj pu 'i huatasej're a'íjna mat'íj hua'ut'é'itíe í teite. A'íi pu huaja'uví'iti mu'licáca mej mi jamuan á'ujujhua'ane'en. Majta mú hui raajé'ica. Majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú a'ucjxi.

³⁸ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e ne'íjna jime'e a'íj mej ye'í rici. Caxu hui huá'ajeeve se'íime i teteca. Miché'e huiráciine, a'iné ti pua'a rujímua'a mena'a miyen tirájteu, naími'i pu tejá'uvajtzi. ³⁹ Na'ari caí ti pua'a me'íjna jetze arájca'ane í Dios mej miyen rici, capu ra'antipúa'ajte'esin. Rí'i xu'u hui sej si caí se'íjna ne'usi'ite'e í Dios, setá'aj caí huáapua'a rátese'e se'íjna í Dios. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Gamaliel.

⁴⁰ Naími'i mú rá'antzaahua. Aj mú mi a'ímej huatajé í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Majta hua'utéevajxi. Majta hua'utá'íjmii-jri'i mej nu'u caí ché'e tihua'a'ixaate'e í teite Jesús jetze me'ecan. Aj mú mi hua'utátuaa.

⁴¹ Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, matí'íj mi huiráaci a'ujna a'u mej e'iráte'eca'a a'íime í hua'ajueesi. Jé'ecan mú huataújemua'ave me'íjna jime'e ti a'íin Dios ayén tihua'utá'a mej miyen rapuaítzi muá'araa me'íjna jetze me'ecan í Jesús. ⁴² Mi majta, camu xaa ne'u raatapuá'ajtaca'a mej caí ché'e miyen ríjca. Nain tójca'ari tzajta'a, a'íi mú tihua'amua'atehua'a í teite. A'íi mú tihua'a'ixa'atehua'a ti a'íin Dios án yá'ujra í ipuari japua a'íjna í Jesús. Aye mú tihua'a'ixa'atehua'a me'újna teyujta'a, majta me'újna huá'aache.

6 Majta, mu'uri jaítze'e mu'icáa a'íime í mej té'atzaahuat'eca'a. Majta seica í mej raay'ítihua'a í hua'aniyuca a'íime í griego, a'íi mú autéjhuii mej tiníniu'ucacun. Mehuá'ajaaxiejvi'iraca'a a'ímej í mej raay'ítihua'a í hua'aniyuca í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Miyen tijín:

—Matí'íj tiu'urá'ura'asin í ti t'licua'iri'i tíj na'a nain xicaj tzajta'a, camu hui tihua'uré'a'aca í ucarijse mej ruséxu'íjmé'e á'ujjhua'an, í mej raay'ítiti í

hua'aniyuca a'íime í griego. —Aye mú tiu'utaxájtaca'a.

² Aj mú mi huá'ajseij a'íime í mej té'atzaahuat'eca'e. Matí'íj mi miyen tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase tijín:

—Capu hui raavíjte'e tej tiyen tiyá'uhua'anan tej tihua'utá'ixaate'en í teite Jesús jetze me'ecan tej ti tihua'umín í meesa japua.

³ Casi'i ta'ihuaamua'a, setá'aj hui arahua'apuáca avé'ehuauni í teteca mú'ejmi mej jetze ajtéme'ecan. Setá'aj hua'avé'ejajpuaxi'in í mej rí'i mé tite'umuámua'aree í teite. Aye pu hui tiú'ujxe'eve'e ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios huateáturan a'ímej jemi sej ajta sej temua'anaa. Ajta ayén tiú'ujxe'eve'e mej rú'umu'a'areere. Ten tu tiyen tihua'íjcate'en te'íjna jime'e.

⁴ Teajta iteen, teuche'e tu tiyen rí'i titeejú'u tá'aju'un te'íjna jime'e tej raatáhuavii í Dios, teajta tihua'utá'ixaaate'esin í teite í niucari jime'e. —Aye mú tihua'utá'ixaa.

⁵ A'ii pu hua'aránajcheca'a naíjmi'ica í teite. Matí'íj mi hua'avé'ehua'u a'ímej í Esteban, a'íjna ti jé'lhua rá'atzaahuat'eca'a í Dios. Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an huateájturaa jemin huápi'i. Majta mú me'íjna avé'ehua'u me'íjna í Felipe, majta me'íjna í Prócoro, majta me'íjna í Nicanor.

Seica mú majta avé'ehua'u. Aye mú ánte'arua tijín Timón, ajta a'íjna í Parmenas, ajta a'íjna í Nicolás. A'ii pu a'íin pú'een í ti Antioquía é'eme'ecan. Ajta, a'íi pu amucaí rá'antzaahua í hua'aye'ira a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

⁶ Matí'íj mi huaja'uví'iti a'u mej a'uté'yuca'a a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Aj mú mi me'ín raatáhuaviiri'í í Dios. Matí'íj mi antiújmua'aréere muá'araa me'íjna

jime'e mej nu'u hua'utévaire'en a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

⁷ Jéihua mú ráanamujri'i í niuucari a'íime áa mej vejli'i antachéejmee, majta ajca'ihuá'imua mej antachéejmee, majta a'ímuá mej a'uchéjme, naími'i mú ráanamujri'i. Majta í teite í mej huá'a jamuan á'ujujhua'ane'e a'ánna Jerusalén, jéihua mú huatámu'ireca'a. Majta me'ín í mej títetaté'eca'a u teyujta'a, mu'iití mú rá'antzaahua í niuucari.

Matí'ij nu'u raatéevi'i me'íjna í Esteban

⁸ Ajta a'íjna í Esteban, jéihua pu rá'atzaahuate'eca'a í Dios, ajta jéihua pu Dios jetze arájca'anejca'a. A'íj pu jín hua'utasejra í teite a'íj mej ye'í rí'i tiraatá'an í Dios.

⁹ Majta mú seica á e'iré'ene mej mi raataxáj tí'itíj ti caí xí'epi'in. A'ii mú a'íin pú'een í mej seíj jetze é'eme'ecan u teyujta'a, mej miyen ratamuá'amua tíjín hua'ateyuu í mej huatétuihuaca'a. A'íi mú a'íin pú'een í mej Israel jetze huanéj. A'uu mú é'eme'ecan a'ujna já'ahua'a Cirene, majta seica a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Alejandria. Seica mú majta me'uun é'eme'ecan a'ujna já'ahua'a Cilicia, majta seica u Asia.

Matí'ij mi autéjhuii mej tirá'ixaate'en me'íjna í Esteban. ¹⁰ Aru camu a'atzu raatéemua'iti a'iné a'íj pu jetze arájca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ajta jaítze'e pu rú'umua'areereca'a a'íjna í Esteban mecaí a'íime.

¹¹ Matí'ij mi miyen huaríj avíitz-i'i jime'e. Seica mú huatajé. Aj mú mi hua'uta'aíj mej tiraaxájtzi'i tíjín: "Tu'uri ráanamujri'i ti a'íin a'íj pua'a tiraataxájtaca'a a'íjna í Moisés, ajta í Dios."

¹² Ayee mú huá'uruu mej huá'anini-ucaste í teite, majta í hua'avaujsi, ma-

jta í mej tihuá'amua'atehua'a í yu'uxari jetze. Matí'ij mi raatéevi'i í Esteban. Matí'ij me'uun ya'uví'iti a'ímej jemi í rujuéesi. ¹³ Majta seica mú avé'ehuaú í mej miyen tí'ihua'itaca'a tíjín:

—Tí'ij pí na'a nain xica tzajta'a, a'ii pu hui a'íj pua'a tí'ixa a'íjna í teyuu, ajta í yu'uxari. ¹⁴ Tu'uri tiyen tiráanamujri'i ti a'íin ayén tiu'utaxájtaca'a ti nu'u tiraatá'uuna a'íjna í teyuu a'íjna í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, ajta ti nu'u tá'ari'i í taye'irá í ti taatá'a a'íjna í Moisés teecan ti raateájtuaa. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

¹⁵ Aj mú mi ca'anín jín ra'arásej naími'i í hua'ajueesi. Ayee mú ra'utasej cumu ti tétaave'en í néerime'ara'an a'íjna í Esteban. Yee pu éene'e tíj néerime'ara'an í seíj í xiéjniu'ucari ti tí'ivaire'e u ta japua í Dios jemi.

Ti nu'u ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Esteban

7 Aj pu 'i ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna ti tí'ajta u teyujta'a tíjín:

—¿Ni ayén ti'ayajna?

² Aj pu 'i ayén tiu'utaniú a'íjna í Esteban. Ayen tíjín:

—Xáanamujri'i, ne'ihuaamua'a, seajta mú'een, nevaújsimua'a. Tí'ij caí xi a'íin Abraham u a'ará'a a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Harán, tí'ij auj a'uuun a'utéveeca'a a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Mesopotamia, Dios pu hui huatasejre í jemin í Abraham. A'ijna í Dios, ayee pu seijre'eca'a cumu mej témaxcava'ara'an. ³ Ayee pu a'íin Dios tiraata'ixaa tíjín: "Huirájra'a ayujna aché. Majta muá'ateitestemua'a, capej huá'avi'iti sino miché'e miyen 'eene'en ayujna. Seíj nu muaatasejrate'esin í chuej pej japuan seíire'e pua'amé. Patá'aj á'ura'ani pe'újna." Ayee pu tiraata'ixaa.

⁴Aj pu 'i a'ñin Abraham huirájrara a'ujna Mesopotamia. Ayee pu ajta téja'arájtehuaa tijín Caldea. Ti'iquí a'uun a'ará'a a'ujna u Harán. A'atzu hui á'ateevi'ica, ti'iquí a'ñin huamí'i í táàtájrara a'ñina í Abraham. Aj pu 'i Dios raata'áj a'ñina í Abraham ti nu'u huirájrara'ani a'ujna u Harán tí'ij á'ura'ani a'ñina chuéjra'a japua sej yen japon a'uchéjme íjii. ⁵Capu seij chuej raac'i a'ñina í Abraham, ni c'ij caj a'u ti e'e-huaújchejten tí'ij a'ñin ayén tiraataxáj a'ñina jime'e yee neetzi pu ne'áa í chuej. Ajta a'ñin te'ataújratiiri'i í Dios ti chuej raatá'an. Ajta ayén tiraata'ixaa tijín: "Tí'ij nu'u huámí'ini a'ñina í Abraham, a'ímej pu ci'iti í yaújmua'ame'en." Capu hui amín a'ij ti ajta caí tí'ti'iríjmua'a a'ñina í Abraham a'ájna xicájrara jetze tí'ij Dios jetzen ayén te'ataújratiiri'i.

⁶Ayee pu ajta tiraata'ixaa tijín: "Muá'huaacixa'astemua'a mú me'uun a'uté'e muá'aju'un seij chuéjra'a japua a'u mej caí é'eme'ecan. Majta a'ñime í mej tí'ajta a'ujna, a'íi mú tíhua'uta'ájte'esin mej tiu'umuári'en puájtzi jime'e. Majta a'ij puá'a tíhua'ájéve muá'aju'un. Muá'ateeri a'achú cumu muá'acua ciento nine'ira'a mej rajpuáitzi muá'aju'un.

⁷Nee nu hui neajta niyen huá'aruren mej mi miyen che'atá mena'a tirajpuáitzi muá'ara'ani a'ñime í mej a'ij puá'a tíhua'ájéve muá'aju'un, ché'e tí'itij jime'e nicu. Aj mú mijtá'i huiráaju'un a'ñime í a'ahuáacixa'astemua'a me'újna. Majta me'ín miijmua' naatévaire'e íye a'u pej á'uca." Ayee pu hui tiraata'ixaa í Dios a'ñina í Abraham teecan.

⁸Aj pu 'i Dios raatá'a a'ñina í Abraham tí'itij ti jín ráamua'aree ti Dios rusej te'ataújratiiri'i ti nu'u chuej ráaci'iti. A'íi pu a'ñin pú'een í mej ra'antisí'iche í runavij í ta'antiújvi'i í mej jetzen sea'araca. A'íj pu jín tí'ij teumé'eca

a'achú cumu aráhuaica xicaj ti huanú'ihuaca'a í yaujra'an í Abraham, ayée pu ráaruu í ruyauj ti ayén ántehua'aca'a tijín Isaac. Ajta a'ñina í Isaac, ayée pu che'atá na'a ráaruu a'ñina í ruyauj ti ayén ántehua'aca'a tijín Jacobo. Ajta a'ñin í Jacobo, ayée che'atá na'a huá'uruu a'ímej í ruyaujmu'a'a, í mej tamuáamuata'a japon hua'apua ará'axcaa, í mej jee tavaújsimua'a pú'een.

⁹Majta a'ñime í tavaújsimua'a, jé'ecan mú rá'anchueere seij í ru'ihuaara'a ti ayén ántehua'aca'a tijín José. A'íi mú ráatuaa í ru'ihuaara'a. Aj mú mi seica ya'uví'iti seij chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Egipto. Ajta Dios pu raatévai a'ñina í José. ¹⁰Dios pu nu'u raatévai ti ij caí ché'e rajpuáitzi á'ara'ani. Dios pu jetze aráujca'anejca'a a'ñina í José ti ij a'ñin rú'umua'areere temua'a naa. Ajta Dios pu raatá'a a'ñina í José ti a'ñin jé'hua rí'i rá'asejrate'e a'ñina í rey, í mej miyen raatamuá'a tijín Faraón. A'íj pu jín antiújmua'areereca'a a'ñina í José a'ñina jime'e ti tiu'uta'ájta tíj na'a nainjapua a'uun ti huatacá'a u Egipto, ajta a'ujna a'u ti é'echejca'a a'ñina í rey.

¹¹Aj pu 'i jé'hua tujri huatéxuaavireca'a a'ujna u Egipto, ajta íye a'u mej é'echejca'a a'ímej í tavaújsimua'aci'í. Ayee pu téja'arájtehuaa tijín Canaán ayajna, a'ñina chuéjra'a japua íye a'utejé'esejre'e. Jé'hua mú hui rajpuáitzi muá'araa í teite. Capu xuaavi'ica'a tí'itij mej huá'ua'ani.

¹²Ti'iquí ayén tiú'unamuajri'i a'ñina í Jacobo tijín a'úu pu nu'u é'exuaavi í tí'itij ti iráacua'ani a'ujna u Egipto. Aj pu 'i hua'uta'íteca'a mej á'uju'un me'újna í tavaújsimua'aci'í. Amuacaícan mú huaja'uvé'emuaareca'a. ¹³Mat'íjtáhua'a huaja'uvé'emuaareca'a me'újna u Egipto. Aj pu 'i a'ñin í José hua'utá'ixa a'ímej í ru'ihuaamua'a ja'atí ti pú'een a'ñina. Ajta í José a'íj pu

huatá'ixaa a'ájna í Faraón ja'atén mej pú'een a'íime í'ihuaamua'ame'en, majta ja'atén mej teitestemua'ame'en pú'een. ¹⁴Ajta á'iyen tiu'uta'aíjtaca'a a'ájna í José ti ij a'uun a'uré'enen í tãatajra'an, majta í mej jamuan é'echejca'a. Ayee mú ará'axcaa a'achú cumu huaícate japuan tamuáamuata'a japuan anxívi.

¹⁵Tí'iquí Jacobo, a'uun á'uraa a'u-jna u Egipto. A'u pu ímuá a'umí'i a'ájna, majta a'íime í tavaújsimua'a, a'íi mú majta me'uun á'ucuii. ¹⁶Aj mú mi me'uun ímuá huajá'uti í mi'ichite a'ujna u Canaán. Ayee pu téja'arájtehuaa tijín Siquem. A'u mú huaje'evá'ana a'ájna tzajta'a í ti huá'unanairi'i a'ájna í Abraham a'íime í yaújmua'ame'en a'ájna í Hamor, ti Siquem é'echejca'a. A'achú pu tihua'unájchi a'ájna í Abraham.

¹⁷Tí'ij a'ájna teja'uré'ene í xicaj ti jetzen aráuraste a'ájna ti jíme'en í Dios ayén te'ataújratiiri'i í Abraham jemi tzáahu-ati'lira'a jíme'e, jeíhua mú huatámu'i-ireca'a a'íime í tavaújsimua'aci'i í mej jetzen airáane. Mu'uri muliicáa a'íime í teite mej me'uun a'uté'eca'a a'ujna u Egipto.

¹⁸Aj pu nu'u i seij te'enteájrupi rey jíme'e. A'íi pu caí raamuá'a a'ájna í José teecan. ¹⁹Ajta á'iyen a'ij pua'a tihua'ajcha'iica'a í teite í tej huá'a jetze airáane íteen. A'íi pu a'ij pua'a huá'uruu í tavaújsimua'aci'i. Ayee pu hui tiu'uta'aíjtaca'a a'ájna í rey mej hua'iráhua'axin a'íime í huá'ayaujmua'a í mej mauj uneece'i mej mi huácu'i'ini.

²⁰A'ájna xicá'jra'a jetze pu huanú'i-huaca'a a'ájna í Moisés. Dios pu rí'i yá'useijraca'a í pa'ari'i. Majta me'ín vaújsimua'ame'en a'ájna í pa'ari'i, a'íi mú ráave'esijri'i me'újna ruche a'achú cumu huaíca máxcira'i. ²¹Tí'ij hui a'ájna teja'uré'ene a'ájna xicá'jra'a jetze í mej jetzen huá'acui'ini a'íime í tí'ríi, seij pu japuan huaniú. Í'íta'a a'ájna ti rá'an-cu'uvajxi. A'ii pu a'íin pú'een'e í yau-

jra'an a'ájna í rey. A'íi pu ráave'esijri'i tíj ruyauj. ²²Matí'ij mi nain tiraamuá'ate í huá'amua'atziira'a a'íime Egipto mej é'eme'ecan. Jé'ecan pu raayí'itihua'a a'ájna í Moisés a'ájna jíme'e ti tiu'utaxáj, ajta a'ájna jíme'e a'ij ti tí'tíj huáruuren.

²³Ayee pu ari tirájcha'iica'a a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a a'ájna í Moisés, ajta ayén tí'ijxe'eve'eca'a a'ájna ti u huaja'uvé'emuare í ru'ihuaamua'a, í mej miyen hua'atamuá'amua tijín yaújmua'ame'en a'ájna í Israel. Aj pu'í á'uraa.

²⁴Tí'iquí a'uun a'ará'a. Tí'iquí seij huaseíj ti Egipto é'eme'ecan. A'íi pu a'ij pua'a raruurejca'a í'ihuaare'ara'an a'ájna í Moisés. Tí'iquí a'uun á'ume a'ájna í Moisés tí'ij japuan huániuuni a'ájna í ru'ihuaara'a. A'íj pu jín a'íin Moisés a'ájna huajé'ica í ja'ati ti Egipto é'eme'ecan. ²⁵Ayee pu hui tí'imua'ajca a'ájna jíme'e mej ráamua'aree a'íime í ihuáa-mua'ame'en ti a'íin Moisés Dios jetze arájca'ane tí'ij hua'irájtuaani. Mí maj-ta'i caí, camu.

²⁶'Yee ruijmua'ate'e yee pu huá'uteu hua'apuaca í ru'ihuaamua'a. Maújne'usi'ite'eca'a a'íime. Ayee pu tí'ijxe'eve'eca'a a'ájna í Moisés ti hua'utá'íjmii. Tí'iquí ayén tihua'utá'ixaa tijín: "Mú'een tetece, mí seij ru'ihuaamua'a, ¿a'iné seij si siyen a'ij pua'a ruruure mú'een rujíimua'a?" ²⁷Aj pu nu'u i a'íin ti a'ij pua'a raruurejca'a í seíj í ru'ihuaara'a, tí'iqui nu'u a'íin raatátajcheca'a í Moisés. Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa tijín: "¿A'ataani mua'antíhuau mú'eetzi tí'itij jíme'e cumu juees, pej pi titaata'ajte'en itejmi?" ²⁸Tij pajta ineetzi jé'licatan patíj tiraajé'ica pe'íjna mi ti Egipto é'eme'ecan í tajcaí." Ayee pu tiraata'ixaa.

²⁹Tí'ij a'íin ráanamujri'i a'ájna í Moisés, aj pu 'i huataúruu. A'uraa seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Madián. A'u pu hui á'ucatii yee

cumu ja'ati ti caí a'uun é'eme'ecan. A'u u pu huaténe'icheca'a. Ajta hua'apuaca títi'irijmua'aca'a a'ájna í Moisés.

³⁰ Teuume'eca a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a, tí'iqui seij huatasejre a'ájna í Moisés jemi já'ahua'a itzitá á vejli'i í jirí jetze ti ayén ántehuaa tíjín Sinaí. A'u u pu hui a'utéveeca'a tí'títj tzajta'a tu'upi ti tétaasime'eca'a a'ájna í ja'ati. A'áj pu pírci seij ti tí'ivaire'e u ta japua. ³¹ Tí'ij a'ájna huasej a'ájna í Moisés, jé'ecan pu a'ij ra'utasej. Aj pu'i ya'utéesej temua'a naa. Tí'iquí ráana-muajri'i a'ájna í tavástar'a. ³² Ayen tíjín: “Nee nu ne'ín pú'een í hua'aDioj a'imej í á'amuavaujsimua'aci'i, i nej Diojra'an pú'een a'ájna í Abraham, neajta a'ájna í Isaac, neajta a'ájna í Jacobo.” Ayee pu tiraata'ixaa a'ájna í Dios.

'Ajta a'áin í Moisés, jeíhua pu ru-viveeca'a. Capu ché'e á'ujca'anejca'a tí raasej.

³³ Ajta ayén tiraata'ixaa í tavástar'a tíjín: “Patá'aj ajtá'í'ipi'ín mi pej rajtáca'acai a'iné neetzi pu ne'áa mi chuej pej japuan á'uche'ecan. Nu'uri huaténe'a'aate. ³⁴ Nee nu hui neri hua'usej a'ij mej ye'í a'ij pua'a huá'aruure í netéfestemua'a í mej me'uun a'utéj u Egipto. Nee nu ráanamuajri'i a'ájna í mej jín á'upuaapua'are'e. Neajta nu'uri yé ve'ecánejsin nej ni huá'a japua huániuuni mej mi huiráciine a'ujna u Egipto. A'áj nu jín inee muaata'áijte'esin patá'aj á'ura'ani patá'aj pe'uun á'ume'en pe'újna Egipto.” Ayee pu hui tiraata'ixaa a'ájna í Dios.

³⁵ 'A'ájna í Moisés, a'áin pu a'áin pú'een í mej raatíteca'a me'ájna jime'e mej miyen tiraata'ixaa tíjín: “¿A'ataani mua'an-tíhuau mú'eeetzi cumu tí'títj jime'e juees pej pi nu'u titaata'ájte'en itejmi?”

'Dios pu jetze rucá'anejca'a a'ájna í Moisés tí i a'áin tíhua'uta'ájte'en, ajta hua'irájtuaani. Dios pu rusej raata'íte-

ca'a a'ájna í ja'ati tí'ij a'áin huatasejre'en í tu'upi tzajta'a tí'títj ti tétaasime'eca'a.

³⁶ 'A'ájna í Moisés, a'áin pu a'áin pú'een í ti hua'irájtuaa a'ujna u Egipto a'imej í tayaaxújmua'aci'i. Ajta jeíhua pu tí'títj hua'utasejra mej mi me'ájna jín ráa-mua'aree tí Dios jetze aráujca'anejca'a a'ájna í Moisés a'ujna u Egipto, ajta a'ujna já'ahua'a jaj ti ve'ée tí é'esejre'e tí ayén téja'arájtéhuaa tíjín jaj tí pa'u, ajta a'ujna já'ahua'a itzitá. Á'atee a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a tí ayén rijca'a a'ájna í Moisés.

³⁷ 'A'ájna í Moisés, a'áin pu hui ajta a'áin pú'eene'e í ti ayén tíhua'utá'ixaa a'imej í yaújmu'a'ame'en a'ájna í Israel teecan tíjín: “Dios pu nu'u seij avé'evi'ti tí a'áin ve'ecán jín tí'itevéé á'ara'ani í jemin. A'áin pu nu'u ajtéme'ecan mú'ejmi jemi. Ajta nu'u ayén che'atá na'a tiu'utévaire'esin netj nu'u inee. Setá'aj nu'u rá'antzaahuat'en.”

³⁸ Matí'ij me'ín teite tíjsej a'ujna já'ahua'a itzitá, a'áin pu ajta á a'utéveeca'a huá'a jamuan. A'áin pu xaa tahuáacixa'astemua'a japua huaniú jemin a'ájna í ja'ati tí tí'ivaire'e í ta japua, a'ájna tí tiraata'ixaa a'ánna jirí japua tí ayén téja'arájtéhuaa tíjín Sinaí. Moisés pu ra'ancuré'a í niuucari mé jetzen ruuri muá'ara'ani tí'ij á'iyen a'áin taata'í'iten itejmi.

³⁹ Mí majta, camu á'ujca'anejca'a mej rá'antzaahuat'en sino ayée mú tí'ijxe'eve'eca'a í ru tzajta'a mej huaré'eciine a'uun pújme'en u Egipto. ⁴⁰ Ayee mú tiraata'ixaa me'ájna í Aarón. Miyen tíjín: “Patá'aj santute taatétaaven mej mi me'ín amuaaté'ee muá'ara'ani, a'iné, catu xaa ne'u ramua'aree a'ij tí tí'títj ráaru a'ájna í Moisés, í tí tu'irájtuaa a'ujna u Egipto.”

⁴¹ 'Aj mú mi me'ín santu tí'títj huatétaahuaca'a, tí ayén seijre'eca'a tíj viseáaru'u. Matí'ij mi tiraatámua'i'vejte me'ájna í viseáaru'u. Jé'ecan mú

huataújtemua'ave me'íjna jime'e í mej raatétaahuaca'a rujíimua'a me'íjna í santu.

⁴²Ajta, a'íin í Dios, a'íi pu hui mé hua'uhua'áxi. A'íj pu jín ajtáaraa a'ímej jemi mej mi se'j jemi tiu'utévaire'en, a'ímej jemi í mej me'uun é'esejre'e u ta japua, xu'ura'ave, máxcira'i, xicaj, ti'it'íj ti a'íj tí'isejre'e u júte'e. Ayee pu té'eyu'usi'i a'íjna jetze í yu'uxari mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej títetaté'eca'a ti'it'íj jime'e í Dios jemi. Ayen tijín:

Mú'een yaújmu'a'ame'en a'íjna í Israél,

¿ni qui siyen tinaatámuai'ivejte

set'íj á'uciinicu se'újna itzítá?

Caxu xaa ne'u.

Sira'atee hua'apuate nine'ira'a

se'újna u mu'utzítá.

Caxu xaa ne'u tinaatámuai'ivejte.

⁴³Mi seajta, ayée xu tiráatisime'e í chi'ira'an

se'íjna í santu ti ayén ántehuaa tijín Moloc,

seajta ráachuisime'e í ti jetzen seijre'eca'a

xu'ura'ave'era'an í seij í santu

ti ayén ántehuaa tijín Renfán.

A'íi mú nu'u hui a'íin pú'ee'e santute í sej rujíimua'a siyen tihua'útaahuaca'a sej si r'íi tihua'utá'an se'ímej.

A'íj nu jín ne'uun amuaata'íti a'ujná'ímua a'ujna já'ahua'a

ti ayén téja'arájtehuaa tijín Babilonia.

Ayee pu hui tihua'utá'ixaa í Dios.

⁴⁴A'ujna itzítá, a'íi pu jé'esejre'eca'a huá'a jemi í tavaújsimua'a teeca a'íjna í ti curé'anami'i í inaamua a'u mej e'etiújse'iri. Ayee mú hui éene'en huatétaahuaca'a a'íj ti ye'í a'íin Dios tiraata'aj a'íjna í Moisés, tí'íj ayén tiraata'ixaa tijín ti nu'u raatétaaven ayén éene'en tíj a'íjna í mua'atejri a'íj ti a'íin tiraatasejra.

⁴⁵Mat'íj ra'ancuré'a me'íjna í inaamua, aj mú mi u ye'erájtí a'íime í mej mú a'uvé'uju'un a'íjna jamuan í Jo-

sué mat'íj hua'utéemua'iti í teite a'ímej jemi í mej me'uun é'echejca'a. Dios pu hua'iráavi'iti tí'íj a'íin hua'utá'an a'ímej í tavaújsimua'a teeca se'j chuéjra'a japua mej japuan huaujchéete'ajra'ani. A'uun pu jé'esejre'eca'a a'íjna í inaamua ajta na'a caí a'íjna teja'uré'ene a'íjna xicájra'a jetze ti jetzen a'íin huatasejre'en a'íjna í rey, í David teecan.

⁴⁶A'íjna í David teecan, a'íi pu raac'íi ti Dios r'íi tirájcha'íica'a. A'íj pu jín raatéjhuua a'íjna í David í Dios jemi tí'íj Dios raatá'an ti David rá'ajtaaven í teyuu tí'íj ayén tí'ivaire'e á'ara'ani tíj chi'ira'an a'íjna í Diojra'an a'íjna í Jacobo. ⁴⁷Capu ajta ayén teja'uré'ene sino a'íi pu rá'a-jtaahuaca'a í chi'ira'an í Dios a'íjna í Salomón.

⁴⁸Mí ajta, Dios pu jaítze'e antiújmua'aree caí máaj ja'ati, a'íi pu caí é'e é'eche í chi'íj tzajta'a í mej rá'ajtaahuaca'a í teite. A'íj pu hui jín ayén ra'uyú'uxaca'a í seij ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan tijín: ⁴⁹Ayee pu ti'ixa í tavás-tara'a. Ayen tijín:

Nee nu a'ujyeyjxi'isin í ne'ípuá japua u ta japua,

neajta nu'u e'erácheputarita í chaanaca japua.

¿Ti'itáni chi'ira'a senaatétaaven ineetzi?

¿Ca'ín a'uné jetze é'eri'iri nej nu'u huáanse'upe'en?

⁵⁰¿Ni necaí ne'ín pú'een inee

i nej nain tiú'utaahuaca'a

ti a'uun tejé'esejre'e u ta japua,

ajta ti tí'isejre'e íiyen chaanaca japua?

Ayee pu ti'ixa í Dios.

⁵¹Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Esteban. Ayen tijín:

—Mú'een xu i'i muári'eri. Capu hui ti'it'íj a'amua tzajta'a utéine'i. Ayee xu antaújnaamua í ru tzajta'a, mat'j rijcaa í á'amuaavaujsimua'aci'i. Ja'anáj ti na'a nain xicaj tzajta'a, mú'een xu caí ra'ancuré'a'ave a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁵² Naíimi'i a'achú mej pua'améca í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, a'íime í mej a'ij pua'a huá'uruu í á'amuavaujsimua'aci'i. A'íi mú majta huá'ucuii a'ímej í mej amuacaícan raataxájtaca'a yee a'íi pu yé ve'ecánejsin í ti ri'éene'ecán jín seijre'e í Dios jemi.

'Me'ecui xaa ne'u, mú'een mi sej caí ramua'areereca'a, mú'een xu raatéevi'i, seajta raajé'ica. ⁵³ A'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua í Dios jemi, a'íi mú amuaatá-tui í ye'irá ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Mi seajta mú'een, caxu rá'atzaahuate'eca'a. —Ayee pu'u tiu'uxájtaca'a a'íjna í Esteban.

Mej nu'u raajé'ica me'íjna í Esteban

⁵⁴ Matí'ij miyen tiráanamujri'i, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a. A'íj mú jín temua'a tite'evá'ujche'eve í rutamej jetze. Temua'a mú tí'ijneechejca'a. ⁵⁵ Ajta a'íin í Esteban, xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íj pu jetze rucá'anejca'a. Aj pu í á á'ujneereca'a í ta japua. Ti'iquí ayén éene'en tiu'uséj ti airátatzaca'a a'ujna ti é'eseijre'e í Dios, ajta ti a'uun a'utéveeca'a a'íjna í Jesús, ri'írínta'a í Dios.

⁵⁶ Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Esteban ayén tijín:

—Casi'i, néjsej í ti ari antácuuni í ta japua, neajta ne'íjna sejí í ti ajta huá'a jetze airáne í teite. Aj huatéjvee ri'írínta'a í Dios. —Ayee pu jemin tiu'utaxájtaca'a.

⁵⁷ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi huiteújnaxi í rumuájca'a jíme'e í runaxaiita'a mej mi caí ráanamua a'ij ti ti'ixa. Majta huatejíhuajraa ca'anín jíme'e a'íime. Majta u a'utérúaacheca'a jemin. ⁵⁸ Aj mú mi ru'iráajaj me'újna u chajta'a. Matí'ij mi autéjhuii mej raateá-tu'asixi'in tetej jíme'e. Majta me'ín í mej tí'ijseijraca'a, a'íi mú te'ti'ujchuiixi í tiú'ujsiicu'u. Matí'ij mi á tejá'ajraj á

chuaata'a jemin a'íjna í temuaj ti ayén ántehuaa tijín Saulo.

⁵⁹ Matí'ij ratú'axaca'a a'íjna í Esteban, ayée pu tiraatéjhuaa í Dios jemi, tijín:

—Jesús, nevástara'a, patá'aj ra'an-curé'an í nexiejniu'uca.

⁶⁰ Aj pu 'i tínutata'a. Ayen tijín:

—Nevástara'a, capej a'ímej jetze pej jetzen rapua'ajte'e a'íjna í mej jín auteájturaa mú'eetzi jemi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

Ti'iquí huamí'i a'íjna í Esteban.

8 Ajta a'íin í Saulo, a'íi pu tí'ijseij-raca'a matí'ij raajé'ica me'íjna í Esteban.

A'ájna xicájra'a jetze matí'ij raajé'ica, majta á'iyen autéjhuii mej a'ij pua'a huá'uruuren ca'anín jíme'e a'ímej í mej té'atzaahuate'e, í mej me'uun a'uté'u-uca'a a'lánna Jerusalén. Majta á'iyen a'ucíjxi nainjapua tíj na'a a'uun ti hu-atacá'a u Judea, majta u Samaaria. A'íi mu'u caí a'ucíj a'íime í mej tamuáamu-ata'a japuan hua'apua ará'ase.

Saulo pu nu'u a'ij pua'a huá'aruure a'ímej í mej té'atzaahuate'e

² Majta seica í mej rí'i tira'ará'aste í hua'aye'ira, a'íi mú ra'avá'ana me'íjna í Esteban teecan. Jéihua mú rú'uxeemiste'eca'a. ³ Ajta a'íin Saulo, a'ij pua'a pu huá'aruurejca'a a'ímej í mej té'atzaahuate'e. A'u ti na'a mej a'uchéjme'ecaa, a'íi pu a'uteáru'ipiche'e u huá'achi'ita. Ajta hua'irája'apuaana'a í teteca, ajta a'ímej mé 'uuca. Naíjmi'ica pu ti'itatú'irihua'a mej mi hua'unán.

Í ti nu'u tihuá'a'ixa'atehua'a a'íjna í Felipe a'ímej í mej Samaaria é'eme'ecan

⁴ Majta me'ín í mej a'ucíjxi, a'u ti na'a mej á'ujjuhua'ane'e, a'íi mú tihuá'u-muá'ate í teite me'íjna jíme'e í niuucari í ti Dios jín hua'irájtuaani. ⁵ Aj pu 'i sejí u a'atanéj a'ujna já'ahua'a chajta'a ti

a'uun e'ejtème'ecan a'ujna u Samaaria. Ayeé pu ántehuaa a'íjna í ja'ati tíjín Felipe. Aj pu 'i a'utéjche tí tihua'utá'ix-aate'en a'íjna jetze me'ecan í Ciriístu'u. ⁶Jéihua mú rá'ajaahuat'e'eca'a í teite. Matí'íj ráanamujri'i a'íjna í Felipe, ajta matí'íj tiu'uséj a'íj tí tí'itíj huaríj, jéihua mú rá'atzaahuat'e'eca'a, a'iné ayéé pu rijca mej mi ráamua'aree í tí Dios jetze aráuja'anejca'a. ⁷Majta mu'iití huaríj í mej tiyáaru'use huá'a tzajta'a seijre'eca'a; jé'ecan mú huajíjhuaca'a a'íime í tiyáaru'use matí'íj huíráaci í teite tzajta'a. Majta mu'iití mú huaríj í mej ciyáaxavi'i, majta í mej ru'íica jetze ciyáaxavi'i. ⁸A'íj mú jín huaújtemua'ave temua'a naa a'ujna chajta'a.

A'íjna í Simón tí nu'u huápí'i tiu'urí'ire

⁹Seij pu ajta a'utéveeca'a tí ayén ántehuaa tíjín Simón. Jé'ecan pu rú'u-mua'areereca'a a'íjna tí tí'itíj a'íj huáru-uren a'íjna jime'e mej a'íj te'utasej í teite. Pu'uri á'atee tí ayén rijcaa a'íjna í Simón. Jéihua pu á'ujtzaahuat'e'eca'a a'íjna jime'e tí nu'u jé'ecan ruxe'eve'e. ¹⁰Naíimi'i mú rá'atzaahuat'e'eca'a, tíj na'a tí'íríi, majta í mej vaujsi. Míyen tí'ixáata tíjín:

—Dios pu hui jetze aráuja'ane amijna mí teáata'a.

¹¹Pu'uri a'ateevi'i a'íjna í Simón tí ayén rijcaa mej mí a'íj te'utasej. A'íj mú jín rá'atzaahuat'e'eca'a. ¹²Majta a'íi mú rá'antzaahua tí'íj a'íin Felipe hua'utá'ixa a'íjna jime'e í niuucari í tí ayén tí'iraxa í tí jetzen tí'aijta í Dios, ajta í tí jín raxa í Jesús jetze me'ecan. Aj mú mí huámuai'ivijhuaca'a í teteca, majta í 'uuca. ¹³Ajta a'íin í Simón, a'íi pu ajta rá'antzaahua. Ajta huámuai'ivijhuaca'a. Jé'ecan pu a'íj te'utasej a'íjna jime'e a'íj tí ye'í rijcaa a'íjna í Felipe, ajta a'íjna jime'e tí tí'itíj hua'utasejra í mej jín ráamua'aree tí Dios jetze aráuja'anejca'a a'íjna í Fe-

lipe. A'íj pu jín a'íin Simón a'utéjche tí á'uche'ecane'en jamuan.

A'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, a'úu mú a'uté'uuca'a u Samaaria

¹⁴Matí'íj ráamua'areeri'i a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, í mej meri rá'antzaahua í niuucari í tí Dios jemi é'eme'ecan a'íime í mej Samaaria a'uchéjme, aj mú mí hua'uta'fteca'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan a'íimej jemi.

¹⁵Matí'íj me'uun a'ará'a, aj mú mí raatáhuaviiri'i í Dios tí'íj huatéaturan huá'a tzajta'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ¹⁶A'iné caxíi pu yé ve'ecánejca'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tí'íj huatéaturan huá'a tzajta'a. Majta a'íime í teite, naíimi'i mú huámuai'ivijhuaca'a niuucajtze'en a'íjna í Jesús. ¹⁷Matí'íj mí me'ín í mej hua'apua, a'íi mú hua'avé'emuari'exi a'án huá'amu'uutze'e a'íime í teite. Matí'íj míyen huaríj, aj pu xaa yé ve'ecáne huá'a tzajta'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹⁸Tí'iquí a'íin Simón raasej tí yé ve'ecáne a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios matí'íj sej avé'emuari'e a'án mu'útze'en. Tí'iquí a'íin tumin hua'utá'ami'ícaa. ¹⁹Ayeé pu tíhua'utá'ixaa a'íjna í Simón tíjín:

—Setá'aj naatá'an nej niyen huárini, nej sej avé'emuari'en, tí'íj yé ve'ecáanen a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tí'íj a'íin huatéaturan a'íjna tzajta'a í ja'ati.

²⁰Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Ché'e antipua'are mí tumin, pajta mú'ee, a'iné pej pi piyen tí'imua'atze mú'ee pej tumin jín tiú'unanan í Dios tí tíhua'atá'aca. ²¹Capu hui ayén tiraavíjete'e pej piyen tiu'utévaire'en pe'íjna jime'e. Capej mú'ee huatá'aci'ipua a'íjna jime'e í

pej caí rí'i ti'tiá'acha'íi mua'a tzajta'a í Dios jemi. ²² Patá'aj raatapuá'ajta pe'íjna jime'e í pej a'ij pua'a tí'iruure. Patá'aj hui raatáhuavii í Dios, tí'ij a'íin Dios timuaatá'uuni'i a'íjna jime'e í pej rájteu mua'a tzajta'a. ²³ Ayeec nu tí'imuaeij mú'etzi, jé'ecan pej chueere'e mua'a tzajta'a. Temua'a pej tirajpuafítzi pua'amé pe'íjna jime'e í pej auteájturaa í Dios jemi. —Ayeec pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

²⁴ Aj pu 'i ayén tiu'utaniú a'íjna í Simón tíjín:

—Setá'aj raatáhuavii í Dios ti ij caí ti'títj a'ij neruuren, setj seuchén tiu'utaxájtaca'a.

²⁵ A'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, a'íi mú tihua'utá'ixaa í teite me'íjna jime'e í mej raasefj a'ij ti ti'títj ráaruu í Jesús, majta hua'utá'ixa í niuucari í ti jín hua'irájtuani í Dios. Mú'icacié mú miyen tihua'utá'ixaa í teite mej a'uchéjme a'ujna u Samaaria. Matí'ij mi a'ucíj a'ánna Jerusalén.

**A'íjna í Felipe, ajta í
tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a ti
Etiopia é'eme'ecan**

²⁶ Ti'iquí seij tiu'uxájtaca'a jamuan a'íjna í Felipe. A'ii pu a'íin pú'een'e a'íjna í ja'ati seij ti tí'ivaire'e u ta japua í Dios jemi. Ayeec pu tiraata'ixaa tíjín:

—Aricu á'uraa aate pújme'en a'ájna juyéjra'a jetze ti Jerusalén a'uré'enine'i u jetze pújme'en a'ujna Gaza já'ahua'a.

A'íjna juyéjra'a jetze, a'ii pu a'íin pú'een ti a'uun mu'utzitá a'uré'enine'i. ²⁷ Aj pu 'i á'uraa a'íjna í Felipe. A pu a'ucamé'eca tí'ij ja'ati antinájcheca'a ti Etiopia é'eme'ecan. A'íi pu a'íin pú'een í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a a'íjna í ja'ati. Ve'ecán jín pu ti'títjvee a'íjna jemi í mej jee Candace. Ayeec pu huataújmua'a Candace tíjín Hua'areina í mej me'uun é'eme'ecan a'ujna Etiopia. A'íjna í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a, a'íi pu antiújmua'a-

reereca'a ti tumin seire'eca'a. A'íi pu a'ánna a'atanéj a'ánna Jerusalén tí'ij Dios a'utéenajche.

²⁸ Pu'uri a'uun pójé'ejve a'ájna chuéjra'a japua ti a'uun é'eme'ecan. A'íi pu jetze a'aracá í carreta huamé'ecaa. Yu'uxari pu jetze té'ejjive'eca'a ti a'íin ra'uyú'uxaca'a a'íjna í ja'ati ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Ayeec pu ántehuaaca'a tíjín Isaías.

²⁹ Aj pu 'i a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, raatá'ixaa a'íjna í Felipe tíjín:

—Ajtéxiiri vejli'i amijna jetze mi carreta. Patá'aj ra'antinájche.

³⁰ Huatiéechijmé'e pu a'íjna í Felipe ra'antinájcheca'a a'íjna í ja'ati. Ti'iquí a'íin Felipe ráanamujri'i í ti té'ejjive'eca'a a'íjna jetze í yu'uxari a'íin ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan. Aj pu 'i a'íin Felipe ayén tiraata'ihuauri'i tíjín:

—¿Ni peyeú'ite í pej rá'ajjive'e?

³¹ Aj pu 'i ayén tiu'utaniú a'íjna í ja'ati tíjín:

—¿A'iné tí'iri'iri nej yaú'tiíe ná'ara'ani, ti pua'a caí ja'ati naatá'tií a'ij ti huataújmua'a í niuucari, nej ni yaú'tiíe ná'ara'ani? —Ayeec pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ja'ati.

Aj pu 'i raatá'ínee a'íjna tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a ti a'íin Felipe antíra'ani í carreta jetze, ti nu'u a'ujje'íjxi'in jamuan.

³² Ayeec pu té'axajtaca'a í ti jetzen té'ejjive'eca'a ti ayén té'esiimua'ihuaca'a tíjín:

Meye'ujáj mej mi raajé'ica matíj nu'u hua'arujca í cáne'axi.

Ayeec pu'u éene'e a'ame tíj cáne'a mej racáyejsin.

A'iné ayéec pu a'íjna í cáne'a capu avé'eni, yee cumu ti caí té'anri're.

Matí'ij miyen raatéiehuataca'a, ayéec pu che'atá na'a caí te'evé'eniucua'a a'íjna matí'ij a'ij pua'a ráaruu.

³³ Jéihua pu nu'u tiu'utatévi'iri'i a'fjna jime'e í mej ra'utéxiehuari'iri'i.

Capu ja'ati japuan huaniú a'fjna.

Capu ajta a'ij tí'iri'iri ti ja'ati ayén tiu'utaxáj a'fjna jetze í huácaxa'astemua'ame'en a'fjna í ja'ati

a'iné a'fi pu nu'u ya'uví'ti í xiéjniu'ucare'ara'an tí'ij caí ché'e íyey seire'e chaanaca japua.

³⁴ Aj pu 'i a'fín tí uvé'e'atajpi'ihuaca'a, ayén tiraata'fhua'uri'i a'fjna í Felipe tíjín:

—Patá'aj naatá'ixaate'en, ¿ni rusefj teújxajta na'ari ja'ati sefj téxajta?

³⁵ Aj pu 'i a'fín Felipe a'utéjche ti raatá'ixaate'en a'fjna jime'e í tí rá'ajijve'eca'a í yu'uxari jetze. A'fj pu huataxájtaca'a a'fjna í niuucari a'fjna jime'e a'ij ti ti'tíj ráaru u a'fjna í Jesús.

³⁶ Matí'ij mi ayée a'uré'ene a'u ti jé'ejmuaa. Aj pu 'i a'fín í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a ayée pu tiraata'ixaa a'fjna í Felipe tíjín:

—Casi'i, ye'ecui ájmuaa. ¿Ni qui caí ri'irí pej náamuai'ihua ineetzi?

³⁷ Aj pu 'i Felipe ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a peté'atzaahuat'e'e mua'a tzajta'a, aj pu xaa ne'u huatári'iristari.

Aj pu 'i ayén tiu'utaxájtaca'a a'fjna í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a tíjín:

—Nee nu xaa ne'u té'atzaahuat'e'e ti a'fín Jesús i'i yaujra'an í Dios.

³⁸ Aj pu 'i raata'áj tí huatéchaxin í carreta. Matí'ij mi acáací í mej hua'apua. Aj mú mi atéeci á jaata'a. Tí'iquí a'fín Felipe ráamuai'ihuaca'a a'fjna í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a. ³⁹ Aj mú mi aítacj á jaata'a. Ajta á'iyen a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ya'uví'ti a'fjna í Felipe jíy'e'itzi jime'e. Ajta a'fín í tu'uvé'e'atajpi'ihuaca'a capu ché'e raasefj í Felipe a'ij ti huárupi. Capu amín a'ij, iyá'uraa naa tiú'ujtemua'ave'e.

⁴⁰ Ajta, a'fín í Felipe, a'úu pu a'utasefjre a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Azoto. A'fi pu ti-

hua'utá'ixaa í teite a'fjna jime'e í niuucari tí jín Dios hua'irájtuaani. Ayee pu a'fjna jín huarfj, ajtahua'a mé yee tí huachájtajme, ajtahua'a méyee, ajta na'a caí a'ará'a a'ujna já'ahua'a tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Cesarea.

Tí'ij nu'u a'fín Saulo huataújtuaa í Dios jemi

(Hch. 22:3-16; 26:9-18)

9 Ajta a'fín í Saulo, ayén auj tihuá'a-neechejca'a tí huá'ucui'ini a'fmej í mej rá'atzaahuat'e'eca'a a'fjna í tavástara'a. A'fj pu jín a'fjna u a'utéesej a'fjna tí tihuá'a'ajte'eca'a u teyujta'a. ² Aj pu 'i raatáhuaviiri'í tí a'fín raatapj'te'en í yu'uxari í tí jín u a'uteárute u teyujta'a ajta já'ahua'a tí ayén téja'arájtehuaa tíjín Damasco. Tí pua'a nu'u a'uun hua-já'uteuni í teite í mej nu'u rá'atzaahuat'e'eca'a í niuucari í mej jín r'í'í titeejú'ucaa í Dios jemi, aj pu nu'u i hua'irávi'itij hua'anají'ici'exi'in, tí'ij nu'u i huá'av-i'itín u Jerusalén.

³ Tí'ij ari a'uun vejli'i aumé'ecaa a'ájna Damasco, jíy'e'itzi jín pu je'fhua jairanéeri'ici já'araa. Júte'e ve'ecáane a'ájna a'u tí a'utéveeca'a a'fjna í Saulo.

⁴ Tí'iquí a'fín e'erájve á chuaata'a. Tí'itij pu huánamuajri'í tí ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Saulo, Saulo, ¿a'iné 'een jín piyen a'ij pua'a neruure?

⁵ Aj pu 'i ayén tiraata'fhua'uri'i a'fjna í Saulo tíjín:

—¿A'ataani pej pú'een, nevástara'a?

Aj pu 'i ayén tiu'utánamuajre tíjín:

—Nee nu ne'ín pú'een i nej i'í Jesús, i pej a'ij pua'a neruure.

⁶ Aj pu 'i tavástara'a ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ájchesi, aricu u chajta'a. Aa mú muaja'utá'ixaate'esin a'ij pej ye'í huárini.

⁷ Majta me'ín í mej jamuan á'uju-jhua'ane'e, a'úu mú a'uté'uuca'a, camu

ché'e avé'eniucca'a. Ti'titj mú xaa huá-namujri'i, aru camu ja'atij á'a a'uséij.

⁸ A'uu pu 'i ájchee a'fjna í Saulo. Tí'ij mé úneereca'a, capu ché'e atáneerica'a. Matí'ij mi ra'anaví'ira'a í muáj-ca'are'ara'an jetze, meya'uví'iti u Damasco. ⁹ Ayee pu á'atee a'achú cumu huaíca xicaj ti aracúmi'i, ajta ti caí ti'titj huácuua; ayée pu che'atá na'a á'atee huaíca xicaj ti caí yé'ecare'e.

Ananias pu nu'u u huajé'emuaare a'fjna í Saulo

¹⁰ Seij pu a'utéveeca'a a'ujna Damasco, ja'ati ti ajta té'atzaahuatela'ca'a. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Ananias. Aj pu 'i tavástara'a huatasefjre jemin a'fjna í Ananias. Ayee pu tiraatajé tijín:

—Ananias.

Aj pu 'i ayén tiu'utaniú tijín:

—Ye'e nej huatéjvee, nevástara'a.

¹¹ Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í tavástara'a tijín:

—Aricu, a'fjna cáayera'a jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín ti huataújje'ie. Patá'aj hui pe'uun tiu'uta'fhua'un í Judás ti é'eche ti pua'a a'uun a'utácatii a'fjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Saulo. Tarso pu hui é'eme'ecan a'fjna í ja'ati. A'fí pu rahuauhuau í Dios jemi.

¹² Ja'ati pu nu'u huatasefjre a'fjna jemi í Saulo. Tevij pu huatasefjre ti ayén ántehuaa tijín Ananias. Ajta ayén tiú'useijre ti a'fín Ananias nu'u ra'avé'emuariej a'án mu'útze'en ti ij ajtahua'a atáneere. —Ayee pu tiraata'ixaa í tavástara'a.

¹³ Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'fjna í Ananias:

—Casi'i, nevástara'a. Mu'iití mú meri naatá'ixaa a'ij ti ti'titj ruure a'fjna í ja'ati. Jé'ecan pu nu'u a'ij pua'a huá'arure a'fimej í mej muá'atzaahuatela'e a'uun mej a'uchéjme a'ujna Jerusalén. ¹⁴ Ajta íjii, a'fíme í mej tí'aijta u teyujta'a, a'fí mú nu'u raatá'a ti a'fín yé tanén, tí'ij

hua'irávi'itin hua'anají'ici'exi'in a'fimej í mej muaná'amiche mú'eetzi.

¹⁵ Ajtahua'a pu ayén tiraata'aíj í tavástara'a tijín:

—Aricu. Nee nu hui ra'avé'ehuau ne'fjna í ja'ati tí'ij a'fín neetzi jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'en a'fimej í mej sefj chuéjra'a japua é'eche, ajta í hua'arey. A'fí pu hui ajta neetzi jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'esin í mej me'uun a'uchéjme a'ujna u Israél. ¹⁶ Ayej xaa ne'u, nee nu raatasefjrate'esin ne'fjna í Saulo í ti ayén tiú'ujxe'leve'e ti jefhua rajpuaíiti á'ara'ani neetzi jetze me'ecan. —Ayee pu tiraata'ixaa í tavástara'a.

¹⁷ Aj pu 'i á'urraa a'fjna í Ananias. A'uu pu a'ará'a Judás ti é'eche. Aj pu 'i a'uun a'uteájrui chi'ita. Ajta á'yien ra'avé'emuariej a'án mu'útze'en a'fjna í Saulo. Aj pu 'i ayén raatateújte tijín:

—Ne'ihuaara'a, Saulo. A'fí pu hui ayén tinaata'aíj í tavástara'a, a'fjna í Jesús ti mú'eetzi jemi a'utasefjre patí'ij yé ve'etamé'eca. Ayee pu tinaata'aíj pej pi pajtáhua'a atáneere, ajta pej pe'fjna jetze ará'aca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. —Ayee pu tiraata'ixaa a'fjna í Ananias.

¹⁸ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aítácuurixi í jí'iseáara'an jetze í ti'titj naviira'an ti huatéhua. Aj pu'i ajtahua'a atáneereca'a. Ti'iquí a'fín ájchee a'fjna í Saulo. Ti'iquí huámuai'ivijhuaca'a. ¹⁹ Aj pu 'i xaa tiú'ucuaa. Ajta ru'uhuatáca'anisti'iri'i. A'uu pu huatájturaa huá'a jamuan í mej té'atzaahuatela'e hua'apua, huaíca xicaj, a'ujna u Damasco.

Saulo pu nu'u tihuá'a'ixaate'e u Damasco

²⁰ Aj pu 'i a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en u hua'atáyujta'a. Ayee pu tihuá'amua'atehua'a ti nu'u yaujra'an pú'een í Dios a'fjna í Jesús. ²¹ Naíjmi'i í

mej ráanamujari'i, a'íí mú a'ij yá'useijra-ca'a jé'ecan. Ayee mú tí'ixajtaca'a tíjín:

—¿Ni caí a'íín pú'een í ti a'ij pua'a huá'uruu a'ánna Jerusalén a'íimej í mej raná'amiche'e me'íjina í Jesús? ¿Ajta ni caí a'íjna pu jín mú a'uvé'emej tí'ij amín hua'irávi'itin hua'anaj'íci'exi'in tí'ij hua'utátuiire'en í mej tí'ajta a'ujna teyujta'a a'ánna Jerusalén? —Ayee mú tíú'urixaate'ecaa.

²² Máàj pu'u jaítze'e ru'uhuatáca'anis-ti'iri'i tí'ij a'íín ayén tihua'utá'ixaate'en í teite. Jé'ecan pu hua'utéemua'iti a'íimej í juriiyu í mej Damasco é'eche a'íjna jime'e ti ayén tiraataxájtaca'a tíjín:

—¡Jee, ayej ti'ayajna, a'íjna í Jesús, a'ii pu a'íín pú'een í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua!

Saulo pu nu'u huataúruu mej nu'u mi caí raatéevi'i

²³ A'atzu á'ateevi'ica, aj mú mi raaxi'epi'intare a'íime í mej Israel jetze ajtémecan mej mi raajé'ica me'íjina í Saulo. ²⁴ Nain tújca'ari tzajta'a, majta nain tíca'ari tzajta'a, a'úu mú e'itété'eca'a ti é'epueerta a'u ti e'iránine'i í juye. Ajta, a'íí pu ráamua'areeri'i a'íjna í Saulo tíjín maraatévi'ira.

²⁵ Majta me'ín í seica, í mej té'atzaahuate'e, a'íí mú ra'ateájra sic'ri jetze ti ve'éé. Matí'ij mi ra'acájtuaa tíca'i-mua a'atzaj cumu já'ita'a tíca'a me'íjina í Saulo í jaxu'u jetze. Aj pu 'i á'urraa.

²⁶ Tí'íquí a'uun a'ará'a u Jerusalén. A'íí pu raxí'eve'eca'a ti hua'ajtéjaahu-ate'en a'íimej í mej té'atzaahuate'e. Mi majta, camu raxí'eve'eca'a a'iné méjtziiine'eca'a. Camu a'atzu rá'atzaahuate'eca'a ti a'íín ayén té'atzaahu-ate'e a'íjna í Saulo. ²⁷ Capu amín a'ij, a'íí pu í Bernabé, a'íí pu ra'ancuré'evi'iti. Aj pu 'i ya'uví'iti a'íimej jemi í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ajta hua'utá'ixa ti nu'u a'íín

Saulo, a'íjna huasej í tavástara'a tí'ij nu'u á a'ume'eca juye jetze, ajta Saulo pu hua'utá'ixa tzáahuati'ira'a jime'e a'íimej í mej Damasco é'eche. A'íí pu ti-hua'utá'ixaa Jesús jetze me'ecan.

²⁸ A'íj pu jín, a'uun a'uteájturaa a'íjna í Saulo a'ánna Jerusalén. Ajta a'íime huá'a jamuan á'uche'ecane'e. Tihua'a'ixaate'eca'a Jesús jetze me'ecan tzáahuati'ira'a jime'e.

²⁹ Seica pu ajta jamuan tiu'uxájtaca'a. A'ii mú a'íín pú'een í mej tí'ixax-a'a hua'anuuca jime'e í griego. Jéihua mú tíú'urixaate'ecaa me'íjina jime'e. A'íí mú rá'atése'eca'a mej raajé'ica. ³⁰ Matí'ij a'íime í mej ihuáamua'ame'en pú'een í mej té'atzaahuate'e, matí'ij me'ín ráamua'areeri'i, aj mú mi ya'uví'iti me'íjina í Saulo a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájte-huaa tíjín Cesarea. Matí'ij mi raata'íte-ca'a a'uun pújme'en chajta'a ti ayén té-ja'arájtehuaa tíjín Tarso.

³¹ Tíj na'a a'u ti na'a mej a'uchéjme í mej té'atzaahuate'e, a'ujna já'ahua'a ti ajtémecan a'ujna Judea, ajta a'ujna Galilea, ajta a'ujna Samaaria, naími'i mú rí'i titechéjme'ecaa temua'a naa. Jé'e-can mú rucá'anejca'a í ru tzajta'a. Ma-jta me'íjna jetze arájca'anejca'a í xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios í ti rí'i tihua'utá'a. Metí'itziine'eca'a a'íjna jime'e ti pua'a ti'itij jín ma'uté'itzen í Dios jemi. Majta huatámu'iireca'a jéihua.

Tí'ij nu'u a'íín tiráahuuaa a'íjna í Eneas

³² Ajta a'íjna í Pedro, a'íí pu á'uche'ecane'e hua'amúare í íihuaamua'ame'en í tavástara'a. A'íimej pu ajta u ja'uvé'emuaareca'a í seica í mej té'atzaahuate'eca'a. A'uu mú é'echejca'a, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Lida. ³³ Sej pu huáteu a'ujna, teáata'a ti ayén ántehuaa tíjín Eneas. Pu'uri á'ateevi'ica aráhuai-ca nine'ira'a ti huáca'atii í uatazi japua.

Ciyáaxara'aca'a a'íjna í ja'ati. ³⁴ Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—¡Eneas! Jesús í ti Dios án yá'ujra ipuari japua, a'í pu hui tí'imuahuaate'en. Ajchesi, patá'aj rí'í ráaruuren mi á'utaatzi.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu 'i ájchee í Eneas. ³⁵ Majta me'ín í mej a'uun huachéejme'ecaa a'ujna Lida, majta me'újna u Sarón, naími'í mú raasefj. Majta jéjcuacan jín tiu'umuá'aj. Merá'antzaahua micu me'íjna í tavástara'a.

Tí'ij nu'u ra'ajjáj í Doorca huá'a tzajta'a a'íime í mi'ichite

³⁶ Seij ti nu'u ajta té'atzaahuat'e, a'u-jna já'ahua'a pu a'utéveeca'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Jope. 'íi-ta'a a'íjna í ja'ati. Ayee pu ántehuaa tíjín Tabita. Tabita, ayée pu huataúj-mua'a hua'aniuuca jime'e í griego tíjín Doorca. A'í pu ayén rijca ti'iti jime'e ti i'í xí'epi'ín. Jéihua pu hua'atéva'irihua'a í mej caí a'ij tí'ijviicua'iraca'a.

³⁷ Tí'ij Pedro auj a'uun a'utéveeca'a a'ujna u Lida, tijcu'íneca'a a'íjna í Doorca. Tí'iquí huam'í. Seica mú racá'iri'í me'íjna í mi'ichi. Matí'ij mi ru'uteájtuaa a'ánna ta'amuájca ti aité'asi í cuaartu.

³⁸ A pu vejli'í pítejá'arici u Lida, a'ujna já'ahua'a Jope. Ajta a'úu pu a'utéveeca'a a'íjna í Pedro a'ujna u Lida. A'iné a'íime í mej té'atzaahuat'e'eca'a mu'uri ramua'areereca'a ti a'uun a'utéveeca'a, a'í mú hua'uta'íteca'a hua'apuaca mej mi ya'utá'ixaate'en a'ij ti ti'itij huaríj. Ayee mú tí'ijree tíjín:

—Patá'aj hui ca'anacan á'ura'ani a'u-jna Jope.

³⁹ Tí'iquí Pedro á'uraa huá'a jamuan. Tí'ij a'uun a'ará'a, a'í mú ya'uví'iti a'ánna ti auucá'a í mi'ichi í cuaartu tzajta'a. Majta me'ín mé 'uuca í mej mua'antiújjímuajtareca'a a'íjna jime'e

mej huácuui í huá'acina'ajmua'a, a'í mú jemin a'atavéejme'ecaa. Maújyeineca'a. Matí'ij mi tiraatasejra ti'itij cíxuri, majta síicu'uri, ti'itij ti tí'itaahuacare'e a'íjna í Doorca tí'ij aúche'e ruurica'a. ⁴⁰ Aj pu 'i Pedro hua'uta'aj mej huiráciine. Aj pu 'i tí'tunutaca'a. Tí'iquí raatéjhuau í Dios jemi. Pí pu ancuré'evee tí'ij raasefj a'íjna í mi'ichi. Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—¡Tabita, ajchesi!

Aj pu 'i atáneereca'a. Tí'ij í raasefj a'íjna í Pedro. Aj pu 'i a'ujyejxi caama japua. ⁴¹ Ajta á'yen Pedro pu rajví'í muájca'are'ara'an jetze. Aj pu 'i ra'ajjáj. Tí'iquí a'íin Pedro, hua'utajé a'ímej í í'huaamua'ame'en, ajta a'ímej mé 'u-uca í mej antiújjímuajtareca'a. A'í pu hua'utasejra í ti huam'í. Pu'uri ruurica'a a'íjna.

⁴² Majta á'yen nainjapua ráamua'a-reeri'í a'íime í mej me'uun a'uchéjme'ecaa a'ujna Jope. Mu'ití'í mú rá'antzaahua me'íjna í tavástara'a. ⁴³ Ajta a'íin í Pedro, a'atzu pu a'uun a'utéájturaa a'ujna u Jope. Seij pu jemi á'ucatii ti navij tí'ihua'aca. Simón pu ántehuaaca'a a'íjna í ja'ati.

Ti nu'u seij huatasejre a'íjna jemi í Cornelio

10 Ajta seij a'uun a'utéveeca'a a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Cesarea. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna í teáata'a tíjín Cornelio. A'í pu a'íin pú'eene'e í hua'acapítan í mej miyen ánte'aruaa tíjín xantaaru'u í mej Italia é'eme'ecan. ² A'íjna í Cornelio, jeihua pu raná'amiche'e í Dios, majta í seica í teitestemua'ame'en. Cornelio pu ajta rá'astehua'a í hua'aye'ira a'íime í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Jéihua pu hua'utévai tumin jime'e, ajta rahuauca'a jeihua í Dios jemi.

³ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. A'atzaj te'ecáará'a í tacuarixpua

já'ita'a ucamé'ecaa í xicaj, tí'ij ti'itíj huatasejre. Cu xiee tevi uteájrupi u chí'ita a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Cornelio. Raasej temua'a naa. A'ii pu a'íin pú'een seij ti tí'ivaire'e í ta japua í Dios jemi a'íjna ti huatasejre. Aj pu 'i ayén tiraatajé tíjín:

—¡Cornelio!

⁴Tí'iquí rajsefira'ajraa. Tí'itziine'eca'a a'íjna í Cornelio. Aj pu 'i ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Tí'itáni, nevástara'a?

Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti tí'ivaire'e í ta japua tíjín:

—Dios pu hui ra'ancuré'a nain í pej peri ráahuaviiri'i, ajta í pej jín hua'utévai í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. ⁵Patá'aj hua'uta'ájte'en í toteca mej u á'uju'un me'újna u Jope, mej mi ya'uvé'evi'itin me'íjna í Simón ti ajta ayén ántehuaa tíjín Pedro. ⁶A'uu pu hui a'utéjvee seij jamuan ti ajta ayén ántehuaa tíjín Simón. Navij pu tí'ihua'aca a'íjna í Simón. A pu vejli'i é'eche a'u ti jaj e'eve'e'ástime. A'íi pu hui timuaatá'ixaaate'esin a'ij pej ye'í huárini. —Aye pu tiraata'ixaa a'íjna í ti tí'ivaire'e í ta japua.

⁷Aj pu 'i á'uraa a'íjna í tevi ti tirá'ixaa a'íjna í Cornelio. Aj pu 'i a'íin Cornelio, hua'apuaca huata'íteca'a í mej ravaire'e. Seij pu ajta seij huata'íteca'a ti i'i xantaaru'u. Jé'ecan pu rá'astejca'a í hua'aye'ira a'íjna jime'e a'íjna í xantaaru'u. ⁸Nain pu hua'utá'ixa a'ij ti tí'itíj huaríj. Aj pu 'i hua'uta'íteca'a mej nu'u u á'uju'un u Jope.

Ti nu'u ti'itíj huatasejre jemin í Pedro

(Hch. 11:5-10)

⁹Yee ruijmua'ate'e yee, a'atzaj tacuarixpua, mat'íj meri á vejli'i aujú'ucaa u chajta'a, aj pu 'i Pedro antíraa í chí'lij japua a'u ti a'upá'atza tí'ij raatéhuauni í Dios jemi. ¹⁰Jé'ecan pu huata'ílicuata-

ca'a. Pu'uri ayén tí'ijxe'eve'eca'a ti tiú'u-cua'ani. Mat'íj mauj rí'i tí'iruurejca'a í ti tí'licua'ani, aj pu 'i tí'itíj huatasejre í jemin. ¹¹Aye pu a'íjna tiu'uséj ti nu'u antaújcu u ta japua. Tí'itíj pu á e'icáme'eca'a á júte'e, saavana tí'itíj, muáacuaci'e pu uhuá'isquínajme, ajta antij'íci'ihuaca'a. ¹²Nafjmi'i mú tité'e-seijre'eca'a a'íjna jetze í saavana nafjmi'i í animaales, í mej muáacuaca ajta'íicajmee, majta í mej chuaata'a huac'íica, í mej á'usinuurejye'i, majta í mej rá'ara'ive.

¹³Aj pu 'i ja'ati huánamuajri'i ti ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Pedro, ajchesi. Iiya'a huá'ucuii patá'aj huá'ucua'ani.

¹⁴Ajta a'íin í Pedro, ayé pu tiu'utaniú tíjín:

—Canu xaa ne'u. Canu ja'anáj racua'ani í ti caí tatá'aca í taye'irá na'ari ti'itíj ti xána'avi'ire'e.

¹⁵Ajtahua'a ja'ati huánamuajri'i. Ayen tíjín:

—A'iné nain pu rí'i tiu'uteájtuaa í Dios, capej ché'e piyen tí'ixajta yee xána'avi'ire'e.

¹⁶Aye pu hua'íicajetze. Ajtahua'a tíraa júte'e u ta japua a'íjna í saavana.

A'íime í ti hua'uta'íteca'a a'íjna í Cornelio

(Hch. 11:11-14)

¹⁷Jé'ecan pu tí'imua'ajca a'íjna í Pedro tíjín a'íquí 'een jín yé tanéj a'íjna mí tí'itíj, a'íquí té'eme jíii a'íjna jime'e í hua'aye'ira. Aúche'e pu tí'imua'ajcá mat'íj me'ín a'ará'a tá'apueerta a'íime í ti huaja'uta'íteca'a a'íjna í Cornelio. A'íi mú tiu'uta'íhua'u a'u ti é'echejca'a a'íjna í Simón. Mat'íj me'uun a'ará'a.

¹⁸Aj mú mi ca'anín jín hua'utajé ti pua'a nu'u a'uun á'uca a'íjna í Simón ti ajta ayén ántehuaa tíjín Pedro. ¹⁹Ajta a'íjna, aúche'e pu tí'imua'ajcá a'íjna jime'e í ti huatasejre í jemin. Aj pu 'i

ayén tiraata'ixaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tíjín:

—Simón, seica mú hui muahuaahuau. Mé huaíca a'íime í mej muaatéhuaunen.²⁰ Ájchesi. Patá'aj acájra'ani. Pej pi á'ura'ani huá'a jamuan. Capej tí'tziíine'e a'iné nee nu hua'uta'íteca'a.

²¹ Aj pu 'i acájraa a'íjna í Pedro a'u mej a'uté'uuca'a. Tí'iquí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Nee nu ne'ín pú'een i sej nehuahuau. ¿Tí'itájni jín yé sevé'uju'un?

²² Aj mú mi miyen titeetaniú tíjín:

—Aye tu 'een jín yevé'uju'un a'íjna jetze me'ecan a'íjna í Cornelio í ti hua'a-capítan. Rí'i pu hui tí'tevij. Jéihua pu hui raná'amiche'e í Dios. Ajta naími'i mú rí'i tirájcha'íi í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Seij ti tí'ivaire'e u ta japua í Dios jemi, a'íi pu raatá'ixaa ti a'íin mú'etzi huata'áijta pej nu'u á'ura'ani áa ti é'eche a'íjna, tí'ij a'íin Cornelio muáanamua nain jime'e a'achú pej pena'a caj tihua'utá'ixaate'esin í niuucari. —Aye mú tiraata'ixaa.

²³ Tí'iquí a'íin hua'utá'ínee mej uteárute u chí'ita. A'uu mú a'uteájturaa a'ujna. Yee ruijmua'ate'e yee pu á'uraa a'íjna í Pedro huá'a jamuan í mej huaíca. Majta seica mú a'ucíj í'ihuaamua'ame'en í mej té'atzaahuat'e me'uun é'echejca'a a'ujna u Jope.

Pedro pu nu'u a'uun a'ará'a áa ti é'eche a'íjna í Cornelio

²⁴ Majta seíj jetze í xicaj, a'úu mú a'ará'a u Cesarea. A'íi pu huá'achu'eve'eca'a a'íjna í Cornelio. A'íj pu jín hua'utajé í ru'ihuaamua'a, ajta í ru'amii gustemua'a. Naíjmi'i mú tíjseij u chí'ita. ²⁵ Tí'ij Pedro u a'uteájrui pu chí'ita, a'íi pu ra'antinájcheca'a a'íjna í Cornelio. Aj pu 'i a'íin Cornelio á e'erájve á vejl'i'ipuan í Pedro. ²⁶ Aj pu 'i a'íin Pedro pu ra'ajjáj. Aye pu tiraata'ixaa tíjín:

—Huatéechaxi, tevi nu'u pú'een inee.

²⁷ Matí'ij a'atzu tiu'uxáata rujímua'a, matí'ij mi uteájrui pu chí'ita. Tí'iquí a'íin Pedro hua'useíj í mej tíjseij jéihua í teite. ²⁸ Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Mú'een xu tirú'umua'aree í taye'irá ti cáí taatá'aca itejmi í tej Israel jetze ajtéme'ecan tej nu'u cáí tiyen titejá'ujjua'ane'en a'íimej jamuan í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan ni tej nu'u cáí tiyen tihuá'amuaare.

'Mí ajta Dios pu naatasejra ti cáí ayén tiraavíjite'ej nej niyen tiraaxajta yee capu amín té'aste amijna í ja'ati nusu yee xána'avi'ire'e pu seijre'e amijna. ²⁹ A'íj mú jín, naatajé me'íjna í ta'ihuaamua'a nej nu'u mú a'uvé'eme'en, canu tí'itíj a'íj tiu'utaxájtaca'a. Aye nu tí'ijxe'eve'e nej ráamua'aree a'íiquí 'een jín senaatajé. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

³⁰ Aj pu 'i ayén tiu'utaniú a'íjna í Cornelio tíjín:

—Pu'uri hui teuumé muáacua xicaj, ayé nu niche huatacaí, nehuánitzi'ive'e. Neajta raatéjhuau í Dios jemi, a'atzaj cumu já'ita'a ucamé'ecaa í xicaj. Tí'iquí ja'ati huatasejre ineetzi jemi. Naa pu tí'itemastájye'ícaa a'íjna í ti ru'ucáviijca'a. ³¹ Ajta ayén tinaatá'ixaa a'íjna í ja'ati tíjín: “Cornelio, Dios pu nu'u ari ráanamua'jri'i a'íjna í pej raatéjhuau í jemin. Ajta a'íi pu ra'utámua'areeri'i a'achú pej caj tihua'utapuaíjve í mej cáí a'íj tí'ijviicua'i. ³² Patá'aj hui hua'uta'íte mej u á'uju'un a'ujna u Jope. Miché'e nu'u ya'uvé'evi'itin me'íjna í Simón, ti ajta ayén ántehuaa tíjín Pedro. Aa pu á'uca a'u ti é'eche í Simón, a'íjna ti navij tí'ihua'aca. Aa pu nu'u é'eche a'ájna ve'jli'i jaj ti e'leve'e'ástime.” Aye pu hui tinaatá'ixaa.

³³ A'íj nu jín ca'anacan hua'uta'íteca'a mi seica mej mi muaaja'utájeeve. Xí'epi'in pej huaríj pej peri mú ya'uvé'eme. Yee tu'uri, ticu, naími'i u'uté'uu.

Dios pu ramua'aree a'ij tej ye'í tí'ijx-e'leve'e, tetá'aj naími'i ráanamua a'achú t'ij na'a caj a'íin tavástara'a tímuaata'a'ij pej titaatá'ixaate'en. —Aye'e pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Cornelio.

³⁴ Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro tijín:

—Nu'uri xaa niyen tí'initieje'e íjii tijín ayej xaa ne'u ti'ayajna a'íjna jemi í Dios naími'i mú miyen titeetaniú tijín Dios pu ayén che'atá na'a tí'ijx-e'leve'e naíjmi'ica jime'e t'ij ajta itejmi.

³⁵ Naíjmi'ica pu a'ancuré'evi'iti í Dios a'ímej í teite í mej r'í'í tiratá'aca, majta mej xí'epi'in rici. Capu Dios jetze rux-e'leve'e ti pua'a se'ij chu'éjra'a japua mé'e-me'ecantan me'íjna í ja'atén.

³⁶ 'A'ii pu hui a'íin pú'een í niucari í ti Dios jín ayén tihua'utajé a'ímej í huácaxa'astemua'ame'en a'íjna í Israél teecan. A'íi pu ayén tihua'utá'ixaa í niucari jime'e ti tiu'utémua'aviste'e a'íjna jime'e ti huá'a japua huaniú a'íjna í Jesús í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua. A'íjna í ti tavástara'a pú'een itejmi, a'íi pu taatá'a tej ti r'í'í titeeteáturan í Dios jemi.

³⁷ Xu'uri ramua'aree a'ij ti ye'í ti'iti huaríj a'ujna já'ahua'a t'ij na'a nainjapua u Judea. A'uu pu a'utéjche a'ujna u Galilea t'íj a'íin tihua'utá'ixaa í teite, ajta t'íj ráamuai'ihuaca'a a'íjna í Juan.

³⁸ Dios pu ya'uta'íteca'a í ruxéjniu'uca t'íj a'íin jemin huateáturan í Jesús. Ajta a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íj pu jetze aráujca'anejca'a a'íjna í Jesús. Ti'iquí á'uche'ecane'e já'araa. Aye'e pu í'irijcaa í ti í'ixi'epi'in jime'e. Ajta tihua'ahua'atehua'a naíjmi'ica í mej rajpuajtzi me'íjna jime'e ti tiyaaru'u tihua'a'ajte'eca'a. Aye'e pu 'i rijcaa a'íjna í Jesús a'iné Dios pu raatévai.

³⁹ Teen tu raase'ij nain jime'e a'ij ti huaríj íye a'u mej é'eché a'íime í mej Israél jetze ajtémecan ajta a'ánna Jerusalén. A'íi mú rá'utatai í ciyej jetze

ta'utácúruu. Aye'e mú hui 'een jín raa-jé'ica me'íjna í Jesús. ⁴⁰ Ajta, Dios pu ajtahua'a raatatíste í xiéjniu'ucare'ara'an t'íj teumé'eca hua'íca xicaj ti huam'í'i. A'íj pu jín ajtahua'a huatarúj a'íjna í Jesús. Ajta Dios pu hui hua'utá'a mej mi seica raase'ij. ⁴¹ Camu naími'i raase'ij, sino a'íi mu'u í ti hua'avé'evi'iti í Dios. Iteen tu te'íin pú'een í tej tiú'ucuaa, teajta hua'í jamuan a'íjna í Jesús t'íj a'ítara'a a'u mej e'evé'enami'ihuajme í mi'ichite. Teen tu hui xaa ne'u raase'ij.

⁴² 'A'íi pu titaata'a'ij tej ti tihua'utá'ixaaate'en í teite, teajta tiyen tiraataxá'yee Jesús pu a'íin pú'een í ti Dios ra'antíhua'u a'íjna jime'e í ti hua'uxíjte'en naíjmi'ica í teite, í mej mauj ruurijme, majta í mej meri huácuii. ⁴³ Ajta í mej títetate'eca'a me'íjna jime'e mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, naími'i mú tiu'utaxájtaca'a me'íjna jime'e ti pua'a nu'u ja'ati ti na'a, rá'antzaahuate'en a'íjna í Jesús, nain pu nu'u jín tiraatá'uni'ira í ti jín auteájturaa í Dios jemi niucajtze'en í Jesús.

Ti nu'u a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu huateájturaa huá'a jemi a'ímej í mej se'ij chu'éjra'a japua é'eme'ecan

(Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a a'íjna í Pedro, t'íj a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios yé ve'le'cáane. Ti'iquí huateájturaa huá'a tzajta'a naíjmi'ica jemi a'ímej í mej ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro. ⁴⁵ Seica mú majta á a'uté'uuca'a í mej a'ímej jetze ajtémecan í mej té'atzaahuate'e, í mej majta a'ímej jetze ajtémecan í mej ra'ancuré'ecura'a í runavij í ta'antiújvi'í í mej jetzen sea'araca. Jé'ecan mú r'í'í ta'utase'ij a'íime me'íjna jín ti Dios ajta raateájtuaa í ruxéjniu'uca a'ímej jemi í mej se'ij chu'éjra'a japua é'eme'ecan. ⁴⁶ Aye'e mú 'een jín r'í'í ta'utase'ij a'iné

ayée mú tíhuá'unamuajri'i í mej seica ni-uucari jín tí'ixajtaca'a, majta jé'ecan mú rí'i tiratá'acare'e í Dios.

⁴⁷ Aj pu 'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pedro tíjín:

—Ayee mú che'atá mena'a tira'an-curé'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tetíj iteen. Ayej ne'ase, capu méèj ja'atí ti hua'utá'íjmii mej caí rumuai'ihua a'íime í teite. Capu xaa ne'u méèj ja'ati.

⁴⁸ Ajta á'iyen hua'uta'áíj mej huaúj-muai'ihua niuucajtze'en a'íjna í Jesús í ti ajta Ciríistu'u pú'een, í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua. Ayee pu a'íjna jín huaríj, matí'ij mi me'fn í mej huá-muai'ivijhuaca'a, a'íi mú raatáhuaviir-i'i me'íjna í Pedro ti a'íin á a'uteáturan huá'a jamuan a'achú cumu hua'apua xicaj, huaíca xicaj.

Ti nu'u tihua'utá'ixaa a'íjna jime'e í Cornelio

(Hch. 10:9-23, 44-48)

11 Aj mú mi a'íime í mej tamuáamu-ata'a japuan hua'apua ará'ase, majta a'íime í mej ihuáamua'ame'en pú'een í mej me'uun a'uchéjme nain-japua í Judea, a'íi mú ráamua'areeri'i tíjín a'íi mú majta ra'ancuré'a í niuucari í ti a'íjna jetze a'uvé'emej í Dios a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan. ² Tí'ij a'íin Pedro a'ánna a'ará'a a'ánna Jerusalén, majta á'iyen a'íime í mej té'atzaahuat'e, í mej ra'antisí'iche í runavij, a'ij mú pua'a tiraatajé me'íjna. ³ Míyen tíjín:

—A'ij pej pua'a huaríj a'iné a'íimej pej huaja'uvé'emuaareca'a í mej caí ra'antisí'iche í runavij, pajta huá'a jamuan tiú'ucuaa. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime.

⁴ Aj pu 'i Pedro a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en nain a'ij ti ti'itíj huaríj. ⁵ Ayen tíjín:

—A'uu nu chajta'a a'utéveeca'a a'u-jna Jope. Neraatéhuausime'ecaa í Dios

jemi. Aj pu 'i ti'itíj ineetzi jemi hu-atasejre, saavana ti'itíj ti júte'e á e'i-caanej. Muáacuaci'e pu ajtaujhua'isquínajmee, ajta antijí'ici'ihuaca'a. An pu hui e'icaanej a'u nej á'ujcatii. ⁶ Nee nu rasejracaa'a. Aj nu ni a'íimej huasej a'íjna tzajta'a í saavana jehua mú animaaales, í mej muáacuaca ajta'íicajmee, majta í mej simuáruuni, majta í mej chuaata'a huaci'ica í mej á'usinuuurejye'i, majta í mej rá'ara'ive.

⁷ Netí'ij ni ne'íjna huánamuajri'i. Aj pu 'i ja'ati ayén tinaatá'ixaa tíjín: “¡Pedro, ajchesi! Iiya'a huá'ucuii, patá'aj huá'ucua'ani.” ⁸ Ayee nu hui tiu'utaniú tíjín: “Nevástara'a, canu xaa ne'u, a'iné canu ja'anáj ráacua ti'itíj ti caí tatá'aca í taye'irá nusu ti'itíj ti xána'avi'ire'e.”

⁹ Ute'e pu hui pújme'en ajtahua'a ja'ati ayén tinaatá'ixaa tíjín: “A'iné nain pu tiú'utaahuaca'a í Dios, capej ché'e piyen tí'ixajta yee xána'avi'ire'e.” ¹⁰ Huaíca pu ayén tiuju'uríj. Ajta á'iyen tíraa júte'e u ta japua a'íjna í saavana.

¹¹ Jíime'en pu'u tíraa, seica mú hui u a'ará'a a'ujna a'u nej á'ucatii inee. Mé huaícaca'a a'íime. A'uu mú nu'u huaja'uta'íteca'a u Cesarea mej mi náahuauni ineetzi. ¹² Ajta a'íin í xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu naata'áíj nej nu'u á'ura'ani huá'a jamuan a'íimej, nej nu'u caí huá'atziine'e. A'íi mú majta a'ucíj ne jamuan a'íimej í ta'ihuaamua'a í mej arájsevi. Naíimi'i tu a'uteájrupi u chí'ita a'u ti é'eche a'íjna í ja'ati.

¹³ A'íi pu taata'ixaa ti nu'u seij hu-atasejre a'ájna a'u ti é'eche. A'íjna í tevi, a'íi pu a'íin pú'eene'e seij ti nu'u tí'ivaire'e u ta japua í Dios jemi. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa a'íjna í tevi tíjín: “Patá'aj hua'uta'íte mi teteca a'ujna u Jope mej mi u ya'utájeeve a'íjna í Simón ti ajta ayén ántehuaa tíjín Pedro. ¹⁴ A'íi pu nu'u timuaatá'ixaate'esin a'ij ti ye'í Dios timuaatá'uuni'ira ajta naíjmi'ica

a'ímej á'ateitestemua'a." Ayee pu hui tiraata'ixaa a'íjna í ja'atí.

¹⁵Netí'ij a'utéjche nej tihua'utá'ixaaate'en, aj pu 'i yé ve'ecáane a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'íi pu hui a'uteájturaa huá'a tzajta'a a'ímej. Ayee pu che'atá na'a tiu'uteájturaa ítemi tzajta'a. ¹⁶Aj nu ni ra'utámua'areer-i'í ne'íjna í ti ayén tiu'utaxájtaca'a í tavástara'a tíjn: "Ayej xaa ne'u ti'ayajna, a'íjna jime'e í Juan, a'íi pu nu'u huá'umuai'ihuacare'e á jaj jime'e. Aru a'íi pu xiéjniu'ucare'ara'an í Dios hu-ateáturaasin mú'ejmi tzajta'a." Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í tavástara'a.

¹⁷A'íj pu jín, ti pua'a Dios ayén che'atá na'a tihua'utapuajve'en í ti ajta taatapuajve ítemi tetí'ij rá'antzaahua a'íjna í Jesús í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua, a'iné auj tí'iri'iri nej ra'an-timua'ítin í Dios. —Ayee pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

¹⁸Matí'ij ráanamujri'i me'íjna í'ihuamua'ame'en í mej me'uun a'uchéjme a'ánna Jerusalén, camu ché'e tí'itíj xajtaca'a, sino rí'i mú tiraatá'a í Dios tíjn:

—Huateáxcui'ihua, pu'uri hui Dios hua'utá'a í mej se'j chuejra'a japua é'eche mej mi jéjcuacan jín tiú'umua'ati mej mi ruuri muá'ara'ani tíj na'a rusén jime'e.

í mej nu'u me'uun e'etiújse'iri u Antioquía

¹⁹Majta me'ín í mej a'ucíjxi me'íjna jime'e í mej seica raajé'ica me'íjna í Esteban, majta a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej té'atzaahuate'e, a'íi mú a'imua' a'ucíjxi. A'uu mú a'ará'a a'ájna já'ahua'a Fenicia, majta seica a'ujna já'ahua'a Chipre, majta seica a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjn Antioquía. A'ímej mú huatá'ixaa í niuucari í mej Israel jetze ajtémecan. ²⁰Majta í seica í mej Chipre é'eme'ecan a'ímej ja-

muan í mej Cirene é'eme'ecan, a'íi mú me'uun a'atanéj me'újna u Antioquía. Aj mú mi autéjhuii mej hua'utá'ixaaate'en a'ímej í mej hua'aniuuca jín tí'ixaxa'a í griego. A'íj mú hua'utá'ixaa í niuucari í ti tiu'utémua'aviste'e a'íjna jetze me'ecan í tavástara'a a'íjna í Jesús. ²¹Jéihua pu hua'utévai í tavástara'a. A'íj mú jín mu'i-ití rá'antzaahua. Majta ra'ancuré'evi'iti í tavástara'a.

²²Majta me'ín í mej té'atzaahuate'e, í mej me'uun a'uchéjme a'ánna Jerusalén, matí'ij me'ín ráanamujri'i a'ij ti tí'itíj huaríj, a'íj mú huata'iteca'a í Bernabé a'ujna Antioquía. ²³Tí'ij a'uun a'ará'a a'íjna í Bernabé, tí'iqui raase'j ti Dios rí'i tiú'uruu huá'a jemi. A'íj pu jín jé'ecan huataújtemua'ave a'íjna í Bernabé. Ayee pu tihua'utá'ixaa mej nu'u u hu-ateújca'anen í ru tzajta'a mej mi mauj rá'atzaahuate'e í tavástara'a.

²⁴Ayee pu tiú'uruu a'íjna í Bernabé, a'iné rí'i pu tí'itevistaca'a. Jé'ecan pu a'íjna jetze arájca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ajta je'ihua pu té'atzaahuate'eca'a. A'íj pu jín je'ihua hua'utéemua'iti í teite mej mi rá'antzaahuate'en me'íjna í tavástara'a.

²⁵Tí'ijtá'i á'uraa a'íjna í Bernabé a'ujna u Tarso ti i ráahuauni a'íjna í Saulo. ²⁶Tí'iquí ráateu. Aj pu 'i a'uun ye'eráavi'iti a'ujna Antioquía. A'uu mú á'atee huá'a jamuan í mej té'atzaahuate'e a'achú cumu se'j nine'ira'a. Majta tihua'umuá'ate je'ihua í teite a'íjna í Bernabé, ajta a'íjna í Saulo. A'ujna u Antioquía, majta me'ín í teite amuacaícan mú miyen hua'utamujteca'a tíjn cristianos mú pú'een.

²⁷A'ájna xicájra'a jetze, seica mú u a'ará'a a'ujna Antioquía Jerusalén mej e'eráaci. A'íi mú me'ín pú'eene'e í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. ²⁸Ayee pu ántehua'aca'a se'j tíjn Agabo. A'íi pu á a'utéechaxi á já'ita'a huá'a tzajta'a. A'íj pu jetze arájca'anejca'a í xiéjniu'u-

care'ara'an í Dios, t'íj ayén tihua'utá'ix-aate'en ti nu'u huatúuri'ihua a'ame nain-japua íyey chaanaca japua. (Ayej xaa ne'u tiuju'uríj t'íj a'íin tí'ajjtaca'a a'íjna í rey ti ayén ántehuaa tíjín Claudio.)

²⁹Aj mú mi me'ín í mej té'atzaahuate'e í mej me'uun a'uchéjme a'ujna Antioquía, a'íi mú raaxí'epi'íntare mej t'ihua'uta'ajjte'en a'ímej í ru'ihuaa-mua'a a'ujna u Judea í mej jín hu-ateújvaire'en, seij majta seij mej miyen t'ihua'utapuaíjve'en a'achú mej caj t'í-jviicua'i. ³⁰Ayee mú huaríj. U mú tihua-ja'uta'tí'iri'i nain í mej t'ihua'utapuaíjve. Ajta a'íin í Bernabé, a'íjna jamuan í Saulo, a'íi mi hua'utátuii í huá'avaujsimua'a a'ímej í mej me'uun a'uté'uuc-a'a a'ánna Jerusalén.

Mat'íj nu'u raajé'ica a'íjna í Jacobo, majta ra'íteáana me'íjna í Pedro

12 Ajta, a'ájna xicájra'a jetze, a'íjna í rey í Heródes, a'íi pu a'utéjche ti huá'avivi'i seica í mej té'atzaahu-ate'e t'íj a'íj pua'a huá'uruuren. ²A'íi pu raata'ajjtaca'a mej raajé'ica í Jacobo, í ti ja'atzeáara'an pú'een a'íjna í Juan. A'íi mú ru'íjveíjcheca'a í mu'úu-rra'an. ³A'íné a'íi pu ramua'areereca'a ti hua'aránajcheca'a a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan ti a'íin ayén tiú'u-ruu, a'íi pu ajta huatéevi'i a'íjna í Pedro, a'ájna mat'íj me'ín tí'iyestejca'a me'íjna jime'e mej racua'aca í pan ti cáí cujchira'a.

⁴Ayee pu a'íjna jín huaríj í Heródes ti ra'íteáana a'ujna carcel. Jéihua mú racha'íica'a miyen muáacua mé'e. Majtahua'a méyee memuáacua mé'e. Majtahua'a muáacua mé'e. Majtahua'a méyee muáacua mé'e. Ayee pu a'íin tí'imua'ajca ti a'ájna ru'irájtuaani mej mi raasej náimi'i í teite. Ayee pu tiu'umuá'aj ti ayén huá'ini, t'íj te'enáará'an í mej tiu'uyé'este me'íjna

jime'e cáne'axi mej cui'ica. ⁵A'íj pu jín a'íin Heródes racha'íica'a a'íjna í Pedro.

Mi majta í mej té'atzaahuate'e, a'íi mú a'ujca'anéecan jín rahuauca'a í Dios jemi me'íjna jime'e í Pedro.

Dios pu ru'irájtuaa a'íjna í Pedro

⁶Yee ruijmua'ate'e yee pu huateáti-ca'areca'a ajta pu'uri ru'irájtuaaníche'e mej mi raasej í teite. Ajta a'íin í Pedro í'icujcaa. A já'íta'a a'ure'eca'ítí anáji'ici'ihuaca'a cadeena jime'e ru'íica jetze, ajta rumuájca'a jetze. Majta í xantaaru'u mej hua'apua, a'íi mú ajtatápi'i-huajme'ecaa me'íjna jetze í Pedro. Majta seica í xantaaru'u, a'úu mú á'é'ité'uuca'a tá'apueerta, mej racha'íica'a.

⁷Aj pu 'i jíye'itzi jime'e, seij hu-atasej're jemin. A'íi pu a'íin pú'een seij ti tí'ivaire'e u ta japua í tavástar'a'a jemi. Ajta uhanéeri'icire'ajraa a'ujna u carcel. Aj pu 'i raatáruureajxi a'íjna í tevi. Raajíste a'íjna í Pedro. Ayen tíjín:

—Ca'anacan, ajchesi.

Aj pu 'i á'é'jvatzi'ixi í cadeena á chuaata'a a'íjna ti jín jí'ici'ihuaca'a í Pedro. ⁸Aj pu 'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ucá'achejte'e mua'asiicu'u, ajta ajtá'aca'acaite'e.

Aj pu'í ayén huaríj a'íjna í Pedro. Aj-tahua'a ayén tiraata'ixaa a'íjna í tí'ivaire'e u ta japua tíjín:

—Ucá'achejte'e mi seij muá'aciixu. Patá'aj naatavájra ineetzi.

⁹Aj pu 'i huirájraa a'íjna í Pedro, cuj-ta'an a'íjna í tí'ivaire'e u ta japua. Ajta capu ramua'areereca'a ti ayén ti'ayajna a'íj ti tí'itíj raruurejca'a a'íjna jamuan í tí'ivaire'e u ta japua. Capu ramua'areereca'a ti ayén ti'ayajna nusu tí'imaaraca'a na'a.

¹⁰Mat'íj mi me'uun a'uré'ene a'u ti a'utéveeca'a seij í xantaaru'u ti racha'íi-ca'a í carcel. Majta á'ayee seij jemi í xantaaru'u. Aj mú mi me'ín a'uré'ene a'utí tepúusti'i puéertara'a e'itéjvee a'u

ti a'atanén í juye. Tí'iquí antaújcu rusefj a'fjna í puéerta. Aj mú mi huiráaci. A'fj mú jetze a'ucfj í juye. Mat'íj mi raatéexijte a'u ti aúu'ase í juye. Jíye'itzi jín pu á'uraa a'fjna í ti tí'ivaire'e u ta japua. ¹¹ Aj pu 'i ráamua'areeri'í a'fjna í Pedro ti ayén ti'ayajna. Ayeé pu tiu'u-taxájtaca'a tíjín:

—Nu'uri ramua'aree ti ayén ti'ayajna ti tavástara'a sefj u a'uta'íteca'a ti tí'ivaire'e u ta japua tí'ij a'fín nu'irájtuaani tí'ij caí ayén tináaruuren a'ij ti tí'ix-e'eve'e a'fjna í Heródes, majta a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan.

¹² Tí'ij a'fín ráamua'areeri'í ti ayén ti'ayajna, aj pu 'i á'uraa. A'uu pu a'ará'a María ti é'eche, nâánajra'an a'fjna í Juan ti ajta ayén ántehuaa tíjín Marcos. A'uu mú tiújsej jehua í teite. A'fí mú rahuauca'a í Dios jemi. ¹³ Tí'iquí a'fín te'ejteá-tu'asixi a'ájna tá'apueerta a'ájna ta'anténine'í. Aj pu 'i sej huirájraa tí'ij raasefj ja'ati ti pírici. Temuaij a'fjna, 'íta'a ti ayén ántehuaa tíjín Rode. ¹⁴ Tí'ij a'fín ráanamujri'í ti huájíhuaca'a, a'fí pu ráamua'areeri'í tíjín a'fí pu pírici í Pedro. Capu ajta te'entacú. Ayeé pu huaríj, a'iné huápi'í pu rútemua'ave'eca'a a'fjna í temuaij. Tí'iquí a'utiéchejraa tí'ij hua-ja'utá'ixaate'en ti nu'u á a'utéveeca'a á tá'apueerta a'fjna í Pedro.

¹⁵ Aj mú mi miyen tiraata'ixaa me'fjna í temuaij tíjín:

—Pá'atimua'í pepu'u.

Ajta a'fín, jehua pu ayén tí'ixajtaca'a ti ayén ti'ayajna, tíjín:

—A'fí pu hui pírici.

Majta me'fín, miyen tíjín:

—Capu a'fín pú'een. Xiéjniu'u-care'ara'an pu pú'een.

¹⁶ Ajta aúche'e a'fín Pedro, te'ejteá-tu'axa'a í puéerta jetze. Aj mú mi xaa te'entacú. Mat'íj raasefj, jé'ecan mú a'ij te'utasefj. ¹⁷ Rumuájca'a pu jín hua'utá'ixa a'fjna í Pedro mej mi caí ché'e a'ij teáruaasime'en. Aj pu 'i

hua'utá'ixa a'ij ti ye'í tiru'irájtuua u carcel a'fjna í tavástara'a. Ajta ayén ti-hua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj raatá'ixaate'en se'fjna í Jacobo, seajta í seica í ta'ihuaamua'a.

Aj pu'í á'uraa. Tí'iquí u já'ahua'a yee a'ará'a.

¹⁸ Yee ruijmua'ate'e yee cumu tapuá'arijme'eca. Jéihua mú á'upuaapua'are'e í xantaaru'u. Camu ramua'areereca'a a'ij ti ti'tíj ráaruu a'fjna í Pedro. ¹⁹ Jéihua pu rahuahuau a'fjna í Heródes. Capu ráateu. Aj pu 'i a'ímej huata'íhua'uri'í í xantaaru'u í mej racha'lica'a. Ajta á'iyen a'fín Heródes hua'uta'ájtaca'a mej nu'u huá'ucui'ini a'ímej í xantaaru'u. Aj pu 'i a'fín huirájraa u Judea a'fjna í Heródes. Tí'iquí a'uun a'ará'a a'ujna Cesarea. A'uu pu á'atee.

Tí'ij nu'u huamí'í í Heródes

²⁰ Ajta a'fín í Heródes, temua'a pu ti-huá'ajaaxiejvi'iracaa a'ímej í mej a'uun a'uchéjme a'ujna u Tiro, majta í mej Sidón é'eche. A'fí mú tiújsej. Mat'íj mi naími'í u a'atanéj a'ujna Cesarea. Méjxe'eve'eca'a mej tiu'uxáj me'fjna jaman í Heródes. Mat'íj mi sefj huamuá'iti tumin jime'e. A'fí pu a'fín pú'een í ti ravaire'eca'a a'fjna í rey. Ayeé pu ántehuaaca'a a'fjna í ja'ati tíjín Blasto. A'fí pu hua'utévai mej mi tiu'uxáj jaman. Mat'íj mi raatáhuaviiri'í me'fjna í Heródes tí'ij caí ché'e huá'ajaaxiejvi'ira a'ímej, sino ché'e rí'í tí'eene'en. Majta rátziiine'eca'a a'iné a'úu pu te-ja'uvé'eye'icaa í tihuá'acua'ira a'ujna já'ahua'a a'ujna chuéjra'a japua a'u ti tejé'ajta a'fjna í Heródes.

²¹ A'ájna xicájra'a jetze mej raaxí'epi'íntare, a'fí pu ucaújchejte í rusiicu'u í mej jín ráamua'ati ti a'fín i'irey. Aj pu 'i acáyeijxi í ipuari jetze. Tí'iquí tihua'utá'ixaa naíjmi'ica í

teite. ²² Matí'ij ráanamujri'i me'íjna í Heródes, ayéé mú titeetejíhuajraa tijín:

—Dios pu hui pírici mi ti ti'ixa, capu tevi pú'een.

²³ Ajta a'íin í Heródes, capu rí'i tiraatá'a í Dios. A'íj pu jín á'yen seij í ti tí'ivaire'e u ta japua í tavástara'a jemi, a'íi pu tiráacuí'ini. Tí'iquí tijcu'ineca'a. Matí'ij mi me'ín chu'inute raatéjci'ici me'íjna í Heródes. Aj pu 'i huamí'i.

²⁴ Majta, jéhua mú ráanamujri'i í niucari í mej tavástara'a jetze me'ecan tiu'utaxájtaca'a. Amuacaícan, a'íi mú ráanamujri'i a'ímej í mej á vejlí'i antachéejmee, majta ájca'ihua í méyee mej a'uchéjme, majtáhua'a ajca'ihuá'ímua mej a'uchéjme. Naíjmi'ici'e pu huanamuáareajraa. ²⁵ Ajta a'íin í Bernabé, ajta í Saulo, matí'ij araúraste í mej tihua'uta'ti'iri'i, a'íi mú a'ucj a'ujna Jerusalén. Majta ya'uví'iti me'íjna í Juan ti ajta ayén ántehuaaca'a tijín Marcos.

**Matí'ij amuacaícan a'ucj
majtáhua'a méyee a'íjna í Saulo,
ajta a'íjna í Bernabé mej
mi tihuaú'ixaate'en í teite**

13 Ajta, a'ujna já'ahua'a, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Antioquía, a'úu mú a'uté'uuca'a í teite í mej té'atzaahuat'e. Seica mú tí'ixajtaca'a í Dios jetze me'ecan, majta seica mú tihua'amua'atejca'a í teite. A'ii mú a'íin pú'een a'íjna í Bernabé, ajta a'íjna í Simón, ti ajta ayén ántehuaaca'a tijín ti xu'umuara'a. Ajtáhua'a a'íjna í Lucio ti Cirene é'eme'ecan, ajta í Manaén. (A'íjna í Manaén, a'íi pu amiigura'an pu éene'e í Heródes ti tí'ajjtaca'a nainjapua u Galilea). Ajta pu a'íin a'uun a'utéveeca'a a'íjna í Saulo.

² Ja'anáj mú téniúuve'e, majta rú'tizí'ive'eca'a, aj pu i a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Sehue'evé'evi'titichi semíjna mi Bernabé, seajta semíjna mi Saulo matá'aj hui miyen tiu'utévaire'en me'íjna jíme'en í nej neri tihua'utá'tiira.

³ Aj mú mi raatáhuaviiri'í í Dios, majta rú'tizí'ive'e. Matí'ij mi hua'avéemuari'exi í huá'amuu'utze'e. Aj mú mi hua'uta'íteca'a mej nu'u á'uciine.

Matí'ij nu'u me'uun a'atanéj u Chipre

⁴ A'iné a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu hua'uta'íteca'a a'íjna í Bernabé, ajta a'íjna í Saulo, a'úu mú pújme'en a'ucj a'ujna já'ahua'a, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Seleucia. Aj mú mi atéeci í baarcu jetze. Matí'ij mi a'uun jetze pújme'en antacj seij chuéjra'a japua ti e'eráhuachi ti ayén téja'arájtehuaa tijín Chipre.

⁵ A'uu mú vejlí'i e'ejtéene a'ujna já'ahua'a baarcu ti a'utéche'eca. Ayee pu téja'arájtehuaa í chajta'ana tijín Salamina. Matí'ij mi autéjhuii mej tihua'utá'ixaate'en a'ij ti tihua'utá'ixaa í Dios. A'uu pu tihua'á'ixaate'eca'a hua'ateyuu tzajta'a a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Ajta a'íjna í Juan, a'íi pu huá'a jamuan huamé'ecaa, ajta pu a'íin huá'avaire'eca'a.

⁶ Nain japua mú ú'uciineca'a tíj na'a á teje'eráhuachi. Matí'ij mi me'uun a'ará'a chajta'a, ti ayén téja'arájtehuaa tijín Pafos. A'uu mú ra'antinájcheca'a seij í ti Israel jetze ajtéme'ecan ti ayén ántehuaaca'a tijín Barjesús. Támua'aree a'íjna. Ajta tí'hua'itaca ti nu'u tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁷ A'ijna ti támua'aree, a'íi pu ravaire'eca'a í tajtuhuan í ti jín antiújmua'aree. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna í tajtuhuan tijín Sergio Paulo. Jé'ecan pu té'umua'areereca'a a'íjna í tajtuhuan. Aj pu i hua'uta'ájtaca'a a'íjna í Bernabé, ajta a'íjna í Saulo a'íjna jíme'e ti a'íin tajtuhuan ayén tí'ijxe'eve'eca'a ti huá'u-

namua a'ij ti 'een jín huaja'uta'íteca'a í Dios.

⁸Ajta a'íin ti támua'aree, a'íi pu ayén ántehuaaca'a tijín Elimas. A'íi pu huá'a jetze me'ecan huatéechaxi t'íij caí té'antzaahuat'e'en a'íjna í tajtuhuan.

⁹Ajta a'íin í Saulo, ti ajta ayén ántehuaa tijín Pablo, a'íi pu a'íjna jetze aráujca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Aj pu i ra'aráaseij temua'a naa.

¹⁰Ti'iquí ayén tiraata'ixaa tijín:

—Mú'ee pe t'íihua'itaca, í ti tixaaruu a'atáata pú'een, mú'ee pe caí raxí'eve'e naíjmi'í tij na'a ti 'íixi'epi'ín. ¿Ni qui hui pecáí ja'anáj ra'antipua'ajte'esin pej caí mú'ee tihua'antiú'uuni'ira'an mej miyen rici a'ij ti t'í'ixje'eve'e í Dios?

¹¹Pu'uri Dios puaijtzi muaatá'asin íjii. Pua'aracúuni pej pua'amé. Capej hui ché'e mé uunéeri pua'amé tújca'ari tzajta'a.

Ti'iquí ayén te'irájraa a'ij ti tiraata'ixaa a'íjna í Pablo. Temua'a pu te'aracúuni'i já'araa a'íjna ti támua'arejca'a. Cu xiee ti cuj huatética'are í jemin, ajta cumu ti huamé'en ciéeniste'e. Aj pu i ja'ati huáhuau ti ra'anaví'ira'a, ayén tijín capu mé úunee.

¹²Ajta a'íin í tajtuhuan, t'í'ij raaseij a'ij ti ti'itíj huaríj, ti'iquí rá'antzaahua a'iné a'ij pu pua'a ra'utaseij a'ij mej ye'í tihua'umuá'ate me'íjna jime'e í tavás-tara'a ti raniuuca.

Matí'ij nu'u me'uun a'uté'uuca'a u Antioquía ti a'uun huatacá'a u Pisidia

¹³Aj mú mi a'ucíj, a'íjna í Pablo, majta me'íjna í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. A'uu mú atéeci í baarcu jetze. Matí'ij mi me'uun a'uré'ene a'ujna já'ahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Panfilia. A'uu mú a'ará'a a'ujna chajta'ana japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Perge. Ti'iquí a'íjna í Juan, a'úu

pu huaja'utétuaaxi. Ajta a'uun airáane u Jerusalén.

¹⁴Majta me'ín í seica, a'íi mú huiráaci a'ujna Perge. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'ujna já'ahua'a a'ujna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Pisidia. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'ujna Antioquía. A'uu mú a'uteájrupi huá'a teyuu tzajta'a a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi. Matí'ij mi huatéra'aseca'a. ¹⁵Aj mú mi seica ra'ujíjve í yu'uxari í te'anxví, majta í seica í yu'uxari í mej te'uyú'uxaca'a í mej t'í'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Matí'ij mi í mej tí'ajta teyujta'a, a'íi mú miyen tihua'utá'ixaa tijín:

—Ta'ihuamua'a, ti pua'a ti'itíj sehuá'a'ixaate'ecu í teite, á'iyen sehua'utá'ixaate'e íjii.

Ti nu'u a'íin Pablo ayén tihua'utá'ixaa

¹⁶Aj pu i a'íi á a'utéechaxi a'íjna í Pablo. T'í'ij i rumuájca'a jín hua'utá'ijmijri'i tijín mej caí a'ij teáruaasime'en. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'een teteca mi sej Israel jetze ajtéme'ecan, mú'een mi sej seajta rá'atzaahuat'e'e í Dios, xáanamujri'i hui se'íjna i niuucari. ¹⁷A'íjna í hua'aDioj í mej uyé'esise'ira'a a'ujna Israel, a'íi pu hua'avé'evi'iti a'íimej í tayá'upuaci'istemua'a. Aj pu i a'íin hua'utámu'iire je'íhua matí'ij mauj me'uun é'echejca'a a'u mej caí chuej é'ejcha'íca'a. A mú é'echejca'a me'újna já'ahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Egipto. Aj pu nu'u i Dios hua'irájtuua, a'ujna chuéjra'a japua, a'iné a'íi pu ayén hua'umuá'amuat'e'ecaa.

¹⁸A'íi pu nu'u huá'a jime'e huá'uviiicua'ire hua'apuate nine'ira'a matí'ij á'ujuhua'ane'e a'ujna já'ahua'a itzitá. ¹⁹Ajta arahua'apuáca pu antipua'ari í teite í mej me'uun a'uchéjme'ecaa í seíj chuéjra'a japua, ti ayén téja'arájte-

huaa tijín Canaán. Aj pu nu'u i hua'u-tapuajve i ruteístemua'a a'ímej í mej huá'achueere'eca'a í mej amuacaícan me'uun é'echejca'a.

²⁰Jirá'atee nu'u a'achú cumu muáacua ciento japuan muáacuajetze nine'ira'a ti ayén hua'utémua'iti. Ajta áiyen Dios pu nú'u hua'utá'a í ruyaujmua'a ti tihua'uta'ajte'en jueesi jíme'e. Ayee pu nu'u teuumé'eca ajta na'a caí huatasejre a'íjna í Samuel í ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²¹Aj mú nu'u mi raatáhuaviiri'i ti Dios tiu'utá'an ti seij rey tihua'uta'ajte'en. Aj pu i Dios ayén raatá'a ti seij tihua'uta'ajte'en. A'ii pu nu'u a'íin pu'éene'e a'íjna í Saúl ti yaujra'an pú'een a'íjna í Cis, í ti huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a a'ímej í mej Benjamín jetze airáane. Saúl pu tihua'uta'aj a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a.

²²Aj pu nu'u i Dios rá'ari'iri'i a'íjna í Saúl ti tihuá'a'ajte'eca'a. Aj pu i a'íjna huatá'a ti a'íin í David tihua'uta'ajte'en rey jíme'e. Jíme'en pu nu'u tiu'utaxájtaca'a í Dios, ayén tijín: “Nee nu hui ra'antíhua'u ne'íjna i David, í ti yaujra'an pú'een a'íjna í Isaí. Rí'i pu xáahuí tinaatá'asin ineetzi. Naíjmi'i pu ayén tí'irini a'ij nej tí'ijxe'eve'e.” ²³Sejí ti nu'u í'ihuaacixa'ara'an a'íjna í David teecan, a'ii pu hui a'íin pú'een í Jesús í ti Dios ya'uta'íteca'a a'ímej jemi í mej Israél a'uchéjme ti ij huá'a japua huániuuni. Ayee pu te'ará'aste í Dios a'íjna ti jíme'en te'ataújratziiri'i.

²⁴Tí'ij caí xi á a'utasejre a'íjna í Jesús, a'íi pu hui Juan hua'utá'ixa a'ímej í mej Israél mé a'uchéjme. Ayee pu tihua'utá'ixaa ti nu'u ayén ruxe'eve'e mej huámuai'ivijhua, ajta mej nu'u seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a. ²⁵Ajta, tí'ij ari a'ájna teja'urélenejsime'eca í xicájra'a ti jetzen huámi'ini í Juan, ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna tijín: “Canu hui nee ne'ín pírici í sej rachú'eve'e. Sejí pu a'íin

pú'een, aúche'e pu mé e'evé'eme. A'íjna jemi, capu hui ayén tínaavíjte'e ineetzi nej tí'itij jín raatévaire'en tí'itij jíme'e ti cílieen jín seijre'e. A'íi pu jaítze'e ve'ecán jín tí'itevé'e a'ame necaí inee.”

²⁶Ne'ihuáamua'a, mi sej Abraham jetze huanéj, mi seajta Dios jemi té'atza-huate'e, mú'ejmi pu hui jemi a'ame a'íjna í niucari tijín a'amua japua huániuuni í Dios.

²⁷Mí majta a'ímej í mej Jerusalén mé é'echejca'a, majta a'íime í mej tihuá'a'aijte'eca'a, camu a'atzu ramua'areereca'a ja'ati ti pírici a'íjna í Jesús, camu majta yaú'itiéé muá'araa í niucari í mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee mú tira'ará'aste me'íjna í niucari me'íjna jíme'e mej tí'itij jín jetzen te'ujpuá'ajte me'íjna í Jesús. Camu rí'i a'ij mej ra'ujjve'eca'a a'íjna i niucari a'ij ti ye'í huataújmua'a ja'anáj ti na'a tí'ijta a'ájna teja'uré'enen a'ájna xicájra'a í mej jetzen ruse'upi.

²⁸Camu hui majta a'ij tirájteu í mej jín ráamua'aree ti ayén tiraavíjte'e ti a'íin huámi'ini. Mí majta, a'íi mú Pilato huatá'ixaa ti a'íin raata'ajta mej nu'u raajé'ica. ²⁹Mat'íj mi miyen tiujú'uruurée nain tíj na'a ti té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna í yu'uxari jetze, aj mú mi ra'acájtí í cúruu jetze. Mat'íj mi ra'avá'ana.

³⁰Aru Dios pu hui ayén tiraatá'a ti huatarún í mi'ichite tzajta'a. ³¹Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu huataújseijrataca'a a'ímej jemi í mej amuacaícan jamuan á'ujujhua'ane'eca'a tí'ij a'íin e'erájraa a'ujna Galilea, tí'ij a'uun a'ará'a a'ánna Jerusalén. Ijii, a'ii mú hui a'íin pú'een í mej tihuá'a'ixaaate'e í teite a'íjna jíme'e a'íjna í Jesús.

³²⁻³³Teajta iteen, ayée tu teja'amua'ixaaate'e te'íjna i niucari í ti amuaatátémua'aviste'esin a'íjna í ti jín Dios te'ataújratziiri'i a'ímej jemi í tavaújsimua'aci'i. A'íi pu hui araúraste

itejmi jemi, iteen i tej huá'ayaujmua'a. A'íj pu jín araúraste ti a'íin raatá'a ti huatarún í mi'ichite tzajta'a a'íjna í Jesús. Ayee pu té'eyu'usi'ihuaca'a í Chuiicari jetze í ti hua'apua tijín: “Mú'ee pej ní'iyauj. Ijii nu xaa neri inee muá'iyu'upua na'ame.”

³⁴ Jíme'en hui a'íjna i niucari ti nu'u Dios ayén tiraatá'a ti huatarún ajtahua'a í mi'ichite tzajta'a tí'ij caí ja'anáj huatépete í ti ratéhua'ira'a, ayée pu té'eyu'usi'ihuaca'a tijín: “Ayee nu che'atá nena'a tejámuaatá'asin naíjmi'lica a'achú pua'améca a'ij nej neri ti'titij jín te'atánratziiri'i ne'íjna í David, í nej jín tiraatá'a, ti neetzi jemi seijre'e í ti x'í'epi'in 'een.” ³⁵ A'íj pu hui jín ayén té'eyu'usi'ihuaca'a seíj jetze í Chuiicari tijín: “Capej mú'ee ti'itá'acare'en ti huatépete í ti ratéhua'ira'a a'íjna ti muavaire'e, ti ajta ri'éene'ecán jín seijre'e mú'etzi jemi.”

³⁶ Puj, ayej ti'ayajna xaa, a'íi pu hui í David hua'utévai í rufestestemua'a a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a í Dios. Tí'iquí huamí'i, matí'ij mi ra'avá'ana a'ímej jamuan í ruvaújsimua'a teeca. Ajta á'iyen huatejpetzi í ti ratéhua'ira'a, tzíte'e. ³⁷ Mi ajta a'íin í ti ratéhua'ira'a a'íjna ti Dios raatá'a ti huatarún, capu xaa ne'u huatejpetzi.

³⁸ A'íj nu jín niyen tí'ijxe'eve'e, ne'ihuamua'a, sej hui ráamua'aree tetfj teri tejá'amua'ixaate'e ti Dios tejámuaatá'uuni'ira a'íjna jime'e ti Jesús huamí'i mú'ejmi jetze me'ecan tu i a'íin raaté'uuna í sej jín auteájturaa í jemin. ³⁹ A'íj pu jetze hua'irájtuaa naíjmi'lica a'achú pua'améca mej té'atzaahuatete'e. A'íi pu hua'irátuaasin naíjmi'lica í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Mi ajta, a'íjna í yu'uxari ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, capu ja'anáj ti'titij jín hua'irátuaniiche'e.

⁴⁰ Rí'i xu'u mú'een tí'ij caí ayén tejamuáaruuren a'ij mej mejmí'i tiu'utaxáj-

taca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. ⁴¹ Miyen tijín:

Casi'i, mú'een xu ta'utéxieehuari'iri'i, ché'e utévatziiin í á'amuatza'ata.

Seajta mú'een antipua'are, a'iné ayée nu rini íjii sej ché'e ruuri,

ti'titij nu jín niyen rici í sej caí ja'anáj rá'antzaahuatetesin.

Capu amín a'ij ti pua'a ja'ati ayén tejamuá'ixaate'en.

Aj pu i Pablo pu a'íjna a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en a'ímej í teite í mej caí Israél jetze ajtéme'ecan

⁴² Aj mú mi huiráaci u teyujta'a. Matí'ij huiráciine, aj mú mi seica raatá'inee ti tihua'utá'ixaate'en jaítze'e a'íjna jíme'en seíj jetze í xicaj mej jetzen ruse'upi. ⁴³ Tí'ij antipua'areca'a í mej ráanamujri'i í niucari, matí'ij mi jeíhua teite a'ucíj jamuan a'íjna í Pablo, majta a'íjna í Bernabé. Seica mú a'íin pú'ene'e í mej Israél jetze ajtéme'ecan, majta seica í mej raataxí'eve í hua'aye'ira, a'íi mú pú'een í mej Israél é'eme'ecan.

A'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, jeíhua mú tihua'á'ixaate'eca'a. Mehuau'íjcate mej nu'u ráahuauni í ti nu'u Dios ayén tiraateátuaasin.

⁴⁴ Tí'ij ajtahua'a teja'uré'ene a'ájna xicá'ra'a í mej jetzen ruse'upi, naími'i mú e'teíjseij í mej me'uun a'uchéjme a'ánna Jerusalén, mej mi ráanamua í niucari ti jín tí'ajta a'íjna í Dios. ⁴⁵ Matí'ij mi me'ín í mej Israél jetze ajtéme'ecan, matí'ij hua'useíj mej jeíhua teite tiújseij, jé'ecan mú huá'anchueere. Aj mú mi autéjhuii mej me'íjna jetze te'ujpuá'ajte'en ti'titij jime'e me'íjna í Pablo. A'ij mú pua'a tí'ijjeeveca'a a'ij ti tí'ixajtaca'a.

⁴⁶ Matí'ij mi huá'a jetze huatéjca'ane a'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé. Matí'ij mi miyen tihua'utá'ixaa tijín:

—A'í pu hui ruxe'leve'e tej amuacaícan tejamuá'ixaate'en í niuucari ti jetzen rá'axa í Dios, mú'eetzi jemi mi sej Israél jetze ajtémecan. A'iné caxu ra'an-curé'asin, capu ajta a'ij tejamuá'amitiejte'e ti ayén tejámuaavíjte'e sej siyen ruri xá'ara'ani í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e. A'íj tu jín, teri u á'uju'un huá'a jemi í mej caí Israél jetze ajtémecan. ⁴⁷Ayee pu hui té'eme, a'iné ayée pu titaata'afj í tavástar'a a'ij:

Nee nu amua'antíhua'u setá'aj tihua'utá'ixaate'en í mej caí Israél jetze ajtémecan, seajta nainjapua tíj na'a íiyen chaanaca japua.

A'íj mú ramua'aréeren me'íjna i niuucari í nej jín hua'irátuaasin.

—Ayee mú tihua'utá'ixaa.

⁴⁸Matí'ij ráanamujri'i í mej caí Israél jetze ajtémecan, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Jé'ecan mú rí'i tiraatá'a í niuucari ti jetzen rá'axa í Dios. Majta naími'i í ti Dios amuacaícan u hua'ja'antíhuau mej mi ruuri muá'ara'ani tíj na'a rusén jime'e a'u ti é'eseijre'e í Dios, a'íj mú rá'antzaahua. ⁴⁹A'íj pu jín, jé'ecan mú hua'utá'ixa nainjapua a'ujna chuéjra'a japua. Tí'ij pí na'a ti tápuua-pua'are, jaítze'e mú teite miyen tiráanamujri'i í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin ajta mena'a caí ráanamujri'i naími'i í mej me'uun a'uchéjme.

⁵⁰Mi majta me'íjna í mej Israél jetze ajtémecan, a'íj mú ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi tiníniu'ucacun seica í uuca í mej jé'ecan rá'atzaahuat'e í Dios, í 'uuca mej jaítze'e ti'itij jín ruxe'leve'eca'a í chajta'ana. Majta seica ca'aníjra'a hua'utá'a í teteca í mej jeshua ti'itij jín ruxe'leve'eca'a a'ujna u chajta'a. Ca'aníjra'a mú hua'utá'a mej mi a'ij pua'a huá'uruuren me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Bernabé. Aj mú mi hua'uta-muári a'ujna a'u mej a'uchéjme.

⁵¹Majta me'ín í mej hua'apua, a'íj mú tiu'utéca'atzi í tiú'ujca'acai tí'ij cáaxin í chuej, mej mi me'ín teite miyen tiráamua'aree mej auteájturaa í Dios jemi. Aj mú mi a'ucíj.

Aa mú a'ará'a já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Iconio. ⁵²Majta me'ín í mej té'atzaahuat'e, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Majta me'íjna jetze rucá'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

Mej nu'u me'uun a'uté'uuca'a u Iconio

14 Ajta a'íin í Pablo, ajta í Bernabé, matí'ij me'uun a'ará'a a'ujna Iconio, aj mú mi a'uteájrupi hua'atéyujta'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecan. A'uu mú tihuaú'ixaa í teite tzáahuati'ira'a jime'e. A'íj mú jín, jeshua rá'antzaahua a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, majta í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan.

²Majta seica, í mej caí té'atzaahuat'e-eca'a, a'íj mú ca'aníjra'a hua'utá'a a'ímej í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan. A'íj mú jín a'ij pua'a te'utánamujri'i a'ímej í mej hua'apua. ³A'íj mú jín á'atee a'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, ca'anín mú jín tihua'utá'ixaa í tavástar'a jetze me'ecan. A'íj pu jín ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi miyen huárini mej ráamua'aree í teite, mej Dios jetze arájca'ane í mej hua'apua.

⁴Majta í teite í mej é'echejca'a u chajta'a, a'íj mú tíjse'irihua'a seica mej miyen tí'ijmua'areereca'a a'ímej jemi í mej Israél jetze ajtémecan, majta seica tí'ijmua'areereca'a a'ímej jemi í mej hua'apua. ⁵Aj mú mi me'ín í mej Israél jetze ajtémecan, majta a'íime í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'ímej jamuan í mej tihua'á'ijte'e, a'íj mú miyen tiraaxí'epi'intare mej nu'u a'ij pua'a huárini, majta nu'u hua'uteátu'asixi'ín tetej jime'e.

⁶ Aj mú mi ráamua'areeri'i a'íime í mej hua'apua. A'íj mú jín huataúruu. A'uu mú a'ará'a a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Listra, ajta ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Derbe. A'uu pu jetzen ajtémecan a'ujna u Licaonia. Majta á'ujjuhua'ane'e tíj na'a a'u ti imuá ja'u'ástimee í chuej. ⁷ Maúche'e mú ti-huá'a'ixaate'eca'a í teite a'íjna í niuucari ti jín Dios hua'irátuasin.

Mej nu'u me'uun a'uté'uuca'a me'újna u Listra

⁸ A'uu pu sej a'utéveeca'a a'ujna já'ahua'a Listra, tevi ti caí rá'aye'ivejca'a í ru'íica jetze. Ayee pu éene'e huanú'ihuaca'a. Capu huáye'icaa. ⁹ A'íi pu ráanamujri'i a'ij ti tí'ixajtaca'a a'íjna í Pablo. Tí'iquí a'íin Pablo raasej. A pu temua'a naa tirú'umua'areereca'a ti a'íjna ti caí r'íen ru'íica jetze, a'íi pu rujni a'íjna jime'e ti té'antzaahuate'en. ¹⁰ Aj pu i ayén tiraatajé ca'anín jime'e tíjín:

—Huatéechaxi.

Tí'iquí a'íin ájtzucu. Ajta á á'uche'e-cane'e já'araa.

¹¹ Mat'íj raasej a'ij ti tí'itj huáruu í Pablo, aj mú mi huajjhuaca'a í teite runiuuca jime'e mej jíme'en tí'ixaxa'a a'ujna Licaonia. Miyen tíjín:

—Í Diosi mú yé ve'ecáane. Cu xiee muaateújteitesta'a mej mi yé huatasejre íye itejmi jemi.

¹² Yee mú tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Amijna mi Bernabé, a'íi pu hui a'íin pú'een í Dios tej tiyen ratamuá'amua tíjín Júpiter, ajta amijna í Pablo, a'íi pu hui a'íin pú'een a'íjna í Mercurio.

Ayee mú raatamuá'a me'íjna í Pablo, a'íné a'íi pu nu'u raataxájtaca'a.

¹³ Aa pu vejli'i jé'esejre'eca'a í teyuu a'íjna ta'anténine'i a'ujna chajta'a. Ajta a'íin í puarij ti tí'ivaire'e Júpiter jemi a'ujna teyujta'a, a'íi pu u huaja'uvé'e-jajpuaca'a í tuuru'use, ajta í xuuxu'u ti

tutíjhua. A'íjna í puarij, majta í teite, a'íi mú huá'ana'amiche'e í tuuru'use, majta huá'umuai'ivejtaca'a.

¹⁴ Majta me'ín í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, mat'íj ráamua'areeri'i, á mú aúurupi í teite tzajta'a, meruaachijmé'e, majta antijíhwa. Mat'íj mi amuacaícan tiu'utésijtza'anaxi í tiú'ujciixu me'íjna jime'e mej mi me'íjna jín hua'utá'ijmijra í teite. ¹⁵ Miyen tíjín:

—Mú'een teteca, ¿a'íné sej si siyen rici? Teen tu hui teajta teteca pú'een, setj mú'een. Ayee tu 'een jín mú a'uvé'e-ju'un tetá'aj tejamuá'ixaate'en setá'aj mú'een raatapuá'ajta se'íjna ti caí tí'itj vaire'e, setá'aj raténa'amiche'en í Dios ti i'irúuri, ti ajta raatétaahuaca'a í ta japua ti auuteajmua, ajta í chaanaca tej japuan yen seijre'e, ajta í jaj ti íyeyen seijre'e ta jamuan, ajta nain tíj na'a pua'amé tí'iseijre'e íyeyen chaanaca japua, ajta jaj tzajta'a ti tí'iseijre'e.

¹⁶ A'ájna'ímua pu hui Dios hua'utá'a í teite mej miyen éene'en seijre'e mat'íj me'ín tí'ijxe'eve'eca'a. ¹⁷ Mi ajta, tíj na'a jéjcuca imuá tíj na'a ti yú e'iré'ene, Dios pu huá'a jemi tiu'uteajtuua í mej jíme'en ráamua'aree a'ij ti ye'í huarj í Dios. Ayee xu hui tí'ijmua'aree ti Dios á'amuacha'íj temua'a naa. Nain pu jín tejámuaatévaire'esin viite jime'e, mej huáviiye, ajta ti tiú'uciire, ajta tejámuaatá'asin í sej ráacua'ani, ajta sej ri'éene'e seíire'e xá'ara'ani mi ruxiejniu'uca jetze. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁸ Mu'icáca pu huatá'ixaa í teite. Xa'ichu'i pu hua'utéemua'iti mej mi caí miyen tihua'amuai'ivejte'e.

Mat'íj nu'u raateátu'asixi me'íjna í Pablo me'újna u Listra

¹⁹ Aj mú mi seica u a'uvé'eju'un. A'uu mú e'eráaci a'ujna já'ahua'a Antioquía, majta me'újna Iconio. A'íi mú a'íin pú'een í mej Israel jetze ajtémecan. Mat'íj mi hua'utá'ixa í teite ti

nu'u a'ij pua'a tí'itevij í Pablo. Matí'ij mi raateátu'asixi tetej jíme'e. Ayee mú tiu'umuá'aj tíjín huamí'i. A'ij mú jín mi ya'ujáanajraa á pua'acié í chajta'ana jetze.

²⁰ Aj mú mi me'ín í mej té'atzaahu-ate'e me'uun e'etiújseij a'u mej yau-ujájsime'e í Pablo. Mua'ajteáxiireca'a a'u mej yauutéj. Jíme'en mu'u jemín ajteáxiireca'a, aj pu i ájchee a'ijna í Pablo. Ajtahua'a, pu a'uteájrupi u chajta'a. Yee ruijmua'ate'e yee, a'íi pu á'uraa a'ijna jamuan í Bernabé. A'uu mú a'ucíj u Derbe.

²¹ A'uu mú tihua'ú'ixaa í niucari jíme'e ti jín Dios hua'irátuaasin. Jéi-hua mú hua'utémua'iti í teite a'ujna Derbe, mej mi me'ín té'antzaahuat'e'en. Aj mú mi huaré'aci me'újna u Lистра, majta me'újna u Iconio, majta u Antioquía. ²² Nainjapua mú ca'aníjra'a hua'atá'a a'ímej í mej té'atzaahuat'e'e mej mi caí ratápuaapua'ajta'an mej té'atzaahuat'e'e, majta hua'utá'ixa ti nu'u ayén tiú'ujxe'eve'e ti ja'ati amua-caícan ayén tirajpuaiíti á'ara'ani ti i a'uun a'uteárute a'ujna ti é'eseijre'e í Dios.

²³ Majta hua'avé'ehuaú í hua'avaujsi mej mi tiu'utévaire'en u huá'a teyujta'a. Matí'ij téniúuve'e, majta huaúritzi'ive, aj mú mi ra'íjca í tavástar'a naíjmi'ica í mej rá'atzaahuat'e'e.

²⁴ Matí'ij antacíj a'ujna já'ahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Pisidia. A'uu mú a'ará'a a'ujna já'ahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Panfilia. ²⁵ Aj mú mi me'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Perge. A'uu mú ti-huaú'ixaa í niucari jíme'e. Aj mú mi a'ucíj a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín u Atalia.

²⁶ A'uu mú baarcu jetze atéeci. Matí'ij mi antacíj yútan pújme'en a'ujna já'ahua'a Antioquía. Aa pu pítejá'arici

a'u mej yau'íjca í Dios ti hua'acha'íi á'ara'ani mej mi miyen rijca a'ij mej tihua'uta'tí'iri'i í ru'ihuaamua'a. ²⁷ Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'ujna Antioquía. Aj mú mi hua'ajtéseij í mej teyujta'a e'etiújse'irihua'a. Nain mú tihua'utá'ixaa í niucari jíme'e a'ij ti Dios ayén tihua'utá'a a'ímej í mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan mej mi majta me'ín té'antzaahuat'e'en. ²⁸ Matí'ij mi me'uun á'atee huá'a jamuan í mej té'atzaahuat'e'e a'ujna Antioquía.

Matí'ij nu'u huá'a'itziite'eca'a a'íime í mej rá'astijre'eca'a í ruye'ira í mej Israel hecé ajtémecan

15 Seica mú me'uun a'ará'a a'ujna u Antioquía. A'íi mú a'íin pú'een í mej Israél jetze ajtémecan. A'uu mú e'eráaci a'ujna Judea. Matí'ij mi autéjhuii mej tihua'umua'aten í ru'ihuaamua'a. Miyen tíjín:

—Ti pua'a secaí ra'ancuré'ecura'a í runavij í mej jetzen sea'araca a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan, ti pua'a secaí siyen huárini, seíj ajta seíj, capu a'ij tí'iri'iri ti Dios tejámuaatá'uuni'i.

² Mi majta a'íjna í Pablo, ajta í Bernabé, jé'ecan mú tihua'á'ixaate'eca'a tzáahuati'ira'a jíme'e. Aj mú mi a'ímej ru'ihuaamua'a miyen tiu'íjca a'ímej í mej hua'apua, huá'a jamuan í seica mej mi á'ujciine a'ánna Jerusalén, mej mi raaxí'epi'íntare'en a'ímej jamuan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, majta í vaujsi í mej tiújse'irihua'a u teyujta'a a'ánna Jerusalén.

³ Majta me'ín í mej tiújse'irihua'a a'ujna Antioquía, a'íi mú hua'uta'á'ij. Matí'ij mi a'ucíj. A'uu mú Fenicia a'uré'ene, majta me'újna u Samaaria. Nainjapua mú tihua'utá'ixaa me'íjna jíme'e mej té'antzaahuat'e'en í Dios jemi, a'ímej í mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan. A'ij mú jín huataújtemua'ave temua'a naa a'íime í

huá'a'ihuaamua'a matí'ij huá'unamua-jri'i a'ij mej tí'ixajtaca'a.

⁴Matí'ij me'uun a'ará'a a'ájna Jerusalén a'ájna í Pablo, ajta a'ájna í Bernabé, jé'ecan mú hua'ancuré'evi'iti temua'a naa a'íime í mej tiújse'irihua'a u teyujta'a, majta í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, majta í vaujsi. Matí'ij mi miyen tihua'utá'ixaa nain ti Dios tiu'uteájtuaa jaftze'e huá'a jemi í seica í teite.

⁵Majta seica a'íimej í fariseos í mej té'atzaahuat'e, a'íi mú a'ájna a'uté'uuc'a'a. Miyen tijín:

—Jé'ecan pu hui ruxe'eve'e mej miyen huárini a'íimej í mej té'atzaahuat'e í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Mich'é'e hui ra'ará'asten nain jime'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'ájna í Moisés teecan. Mich'é'e ra'antisíjchixi'in í runavij.

Matí'ij nu'u me'uun e'etiújseij u Jerusalén

⁶Aj mú mi tiújseij a'íimej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, majta í vaujsi mej mi ti'ihuaúrixaate'en me'íjna jime'e. ⁷Matí'ij a'atzu á'ateevi'ica mej tí'ixa, aj pu i a'íin Pedro ájchee. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ne'ihuaamua'a, mú'een xu hui seri ramua'aree ja'anáj ti imuá Dios na'an-tíhuau ineetzi nej a'amua jetze ajtém'e-can, nej ni tihua'utá'ixaaate'en í niuucari jime'e ti jín Dios tihua'utá'uuni'i í mej caí Israel jetze ajtém'e-can mej mi rá'antzaahuat'en. ⁸Ajta a'íin Dios, í ti tirú'umua'aree a'ij ti ja'ati tí'imua'atze í ru tzajta'a, a'íi pu taatasejra ti a'íin miijmu hua'ancuré'evi'iti. Ayee pu che'atá na'a tihua'utá'a ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an huat'eáturan a'íimej tzajta'a tíj titaatá'a itejmi.

⁹Jemin í Dios, naími'i tu tiyen taxí'ej tena'a 'een. A'ij ti a'íin raajéjcuare í taxiejniu'uca tetí'ij rá'antzaahua, ayée pu che'atá na'a tihua'ajejcuaren í

huá'axiejniu'uca a'íimej. ¹⁰A'íj pu hui jín, a'iné 'een jín siyen tirá'axijte'e í Dios se'íjna jime'e sej tihua'a'íjcate'e a'íimej í mej té'atzaahuat'e ye'irá jime'e í mej caí ravícuairaca'a í tavaújsimua'a teeca, teajta iteen.

¹¹Mí ajta, ayée pu titá'amitiejte'e itejmi tej caí tí'inajchita, te'íjna jime'e ti tavástara'a ta japua huaniú itejmi. Ayee pu hui che'atá na'a huá'a japua t'iniuni a'íimej. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹²Aj mí mú raatapuá'ajtaca'a naími'i í mej tí'ixajtaca'a. Jé'ecan mú huá'ana-muajraca'a matí'ij tihua'a'ixaate'eca'a me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Bernabé. Nain mú hua'utá'ixa tíj na'a ti hua'utá'a í Dios í huá'a tzajta'a a'íimej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Jé'ihua mú rí'i huaríj í mej jín rí'i te'utasej. Dios pu hua'utévai a'íimej í mej hua'apua. ¹³Matí'ij ra'anticí'i mej tí'ixa, aj pu i Jacobo ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ne'ihuaamua'a, xáanamujri'i í nej amuaatá'ixaate'esin. ¹⁴Amíjna í Simón auchén pu hui titaatá'ixaa ti Dios huá'a jime'en hua'utévai a'íimej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, seica teite tzajta'a mej mi rí'i tiraatá'an. ¹⁵A'ij ti tí'ixa a'íjna, ayée mú hui che'atá mena'a mejmi'i tira'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu xaa ne'u té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze.

¹⁶Ayen tijín:

Tí'ij antipua'aren, nee nu uvé'enejsin. A'íjna í chi'ira'an í David, í tí'iríi á'ave, nee nu neajtahua'a rajajsin.

Nee nu rá'ajtaahua jéjcuacan ne'íjna jetze í ti auj á jé'ejnee.

¹⁷Majta í seica í teite,

mich'é'e naími'i ráahuauni í tavástara'a a'íime í teite í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, mej mi náamua'ati a'ij nej ántehuaa inee.

¹⁸Ayee pu tí'ixa í tavástara'a í tí jéjcuai-mua hua'utá'ixa a'íjna í tí'itíj í mej nu'u ráamua'ati.

¹⁹ A'íj nu hui jín niyen tejá'amua'ix-aaate'e tej caí tiyen tihúa'ajaaixiejvi'ira a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan í mej mauchén té'antzaahu-ate'esin. ²⁰ Jaítze'e pu tí'ivaire'e tej ti-hua'uta'íti'i yu'uxari jetze, tej ti tiyen ti-hua'utá'ixaate'en mej nu'u caí tí'icua'a í ti tí'icua'iri'i í mej ráamuai'ivajtaca'a huá'a jemi í huá'a diوسي, majta nu'u caí ruxána'acira'ate úucate jamuan, ajta mej caí í 'uuca ruxána'acira'ate í teteca jamuan.

Majta mej nu'u caí racua'aca huá'ire'ara'an ti'itíj mej raatécua'imi'in, ajta mej caí racua'aca í xúure'ara'an. ²¹ A'ii pu ayén tiú'ujxe'eve'e, a'iné matíj mena'a tite'utéjhuui a'ujna a'u mej a'uchéjme í teite, ayée mú tihua'utá'ixaa a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan, majta hua'atéyujta'a mú ra'ujíjve í yu'uxari jetze ti a'íin ra'uyú'uxaca'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Í mej nu'u tihua'uta'íti'iri'i a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan

²² Aj mú mi me'ín í mej tamuáamu-ata'a japuan hua'apua ará'ase, majta í vaujsi, a'íi mú raaxí'epi'intare mej se-ica avé'ehuauni í ru jemi mej mi hua'u-ta'íte a'íjna jamuan í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, mej mi á'uciine a'ujna Antio-quía. A'ímej mú antíhuau a'íjna í Judás ti ajta ayén ántehuaa tíjín Barsabás, ma- jta me'íjna í Silas. A'íime í mej hua'a- pua, a'ii mú a'íin pú'een hua'avaujsi í mej tí'ixi'epi'intare'e. ²³ A'ímej mú jemi raata'íteca'a í yu'uxari ti ayén a'íjna jín tirá'axa:

“Iteen, i tej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, teajta i tej i'i vaujsi i tej títase'iri u teyujta'a, ayée tu á'amua- teujte'e mi sej té'atzaahuate'e, mi sej seíj chuéjra'a japua a'uchéjme se'újna An-

tioquía, seajta amen ti huatacá'a a'ujna já'ahua'a Siria, ajta se'újna já'ahua'a u Cilicia.

²⁴ “Tu'uri ráamua'areeri'i mej seica í tej caí huatá'aca, a'íi mú yé a'ucíj íye Jerusalén. Jé'ecan mú á'amua'ítziite'e- ca'a me'íjna jime'e í mej tejamuá'ixaa. Jé'ecan pu utéevatzí í á'amuatza'ita'a. ²⁵ A'iné naími'i tu'uri tiyen tiu'utá'a í niuucari jime'e, ayée pu titá'amitiejte'e ti i'i xí'epi'in tej hua'antíhuauuni seica í téjmi jetze mej ajtéme'ecan. A'ímej tu ti antíhuau tej ti hua'uta'íte mú'ejmi jemi, mej mi u á'uju'un í teite a'ímej jamuan í Pablo, ajta a'íjna í Bernabé.

²⁶ “A'íime í mej hua'apua, a'íi mú miyen tite'ehuaújca'ane ti pua'a ayén tiú'ujxe'eve'e mej huácui'ini a'íjna jime'e metihua'utá'ixaate'en í teite a'íjna jetze me'ecan í tavástara'a í Jesús ti i'i Ciríistu'u. ²⁷ A'íj tu jín tihua'u- ta'aíteca'a te'íjna í Judás, teajta te'íjna í Silas. A'íi mú tejámuaatá'ixaate'esin rujíimua'a mú'ejmi jemi mej mi nain jín tejámuaatá'ixaate'en í niuucari jime'e a'ij tej teri tiraaxí'epi'intare.

²⁸ “Jee xaa ne'u, ayée pu tirá'amitie- jte'e a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ajta itejmi, ayée pu titá'amitiejte'e ti i'i xí'epi'in tej caí jefhua ti'itíj jín tejá'amua'íjcate'e, sino a'ij tu'u í ti jaítze'e ruxe'eve'e. ²⁹ Caxu racua'aca í huá'ahua'ira'a í ye'emuaate í mej huá'umuai'ivejtaca'a í huá'a diوسي jemi. Caxu seajta racua'aca huá'ire'ara'an í ti huatécua'imi'inihuaca'a na'ari ti'itíj xúure'ara'an.

“Caxu seajta tiú'ujxana'acira'ate úu- cate jamuan, majta memíjna í mé 'u- uca, mej caí tiú'ujxana'acira'ate í teteca jamuan a'ij tej tejá'amua'ixaate'e. Rí'i xu titeeteáturaasin í Dios jemi ti pua'a siyen huá'irini se'íjna jime'e. Ché'e a'ij tejá'amua'ivaire'e.”

**Matf'ij a'íjna í Judás, ajta
a'íjna í Silas, a'úu mú
a'uté'uuca'a u Antioquía**

³⁰ Matf'ij mi miyen huaríj, matf'ij mi me'uun huajau'íteca'a a'ujna Antioquía. Aj mú mi a'ucíj. A'uú mú e'etiújseij naími'i í mej té'atzaahuat'e. Matf'ij mi hua'utapíj í yu'uxari.

³¹ Majta me'ín í huá'ihuaamua'a, matf'ij ra'ujíjve í yu'uxari jetze, jé'ecan mú huataújtemua'ave a'iné naa pu hua'utá'a a'íjna í yu'uxari.

³² Ajta, a'íjna í Judás, ajta a'íjna í Silas, a'íi mú rujíimua'a mena'a antiújmua'areereca'a majta me'íjna jín mej mi tiu'utaxáj í Dios jetze me'ecan. A'íj mú jín ca'aníjra'a jéhua hua'utá'a í huá'ihuaamua'a a'íjna jime'e í mej tihua'utá'ixaa. Rí'i mú temua'a naa tihua'utá'a.

³³ Matf'ij mi a'atzu me'uun á'atee. Aj mú mi me'ín í huá'ihuaamua'ame'en miyen tihua'utá'ixaa mej á'uciine ruxí'e-vi'ira'a jime'e a'u mej e'eráaci, mej mi majtáhua'a me'uun e'ará'asti a'ímej jemi í mej huaja'uta'íteca'a. ³⁴ Mi ajta, a'íjna í Silas, ayée pu tira'aránajcheca'a ti a'uun a'uteáturan. ³⁵ Majta me'ín, í Pablo, ajta í Bernabé, a'íi mú a'úu na'a a'uteájturaa a'ujna Antioquía. Majta jamuan í seica, camuché'e mú metihuá'amua'atejca'a. Majta tihuá'a'ixaate'eca'a í niuucari jime'e ti jíme'en rá'axa í tavástara'a.

**Matf'ij nu'u já'ita'a a'utacíj a'íjna í
Pablo, ajta a'íjna í Bernabé**

³⁶ A'atzu á'ateevi'ica, aj pu i a'íin í Pablo ayén tiraata'ixaa a'íjna í Bernabé tíjín:

—Tiché'e teajtáhua'a huaja'uvé'e-muaare í ta'ihuaamua'a í mej me'uun a'uchéjme nainjapua a'u tej teri huaja'utá'ixaa í niuucari ti jín ra'axa í tavástara'a, tetá'aj ráamua'aree a'ij ti ye'í tihuá'avaire'e.

³⁷ Ajta a'íin í Bernabé, a'íj pu huávi'itijme'e a'íjna í Juan, ti ajta ayén ántehuaa tíjín Marcos. ³⁸ Mi ajta a'íjna í Pablo, capu rá'avi'itimi'ica'a a'iné a'íi pu Marcos a'uun huaja'uhua'axi a'ujna já'ahua'a u Panfilia. Capu ché'e tí'imuari'eca'a huá'a jamuan.

³⁹ Jéihua mú huaújte'axi. A'íj mú jín ruséxu'íjmé'e a'ucíjxi. Ajta a'íjna í Bernabé, a'íi pu xaa ya'uví'iti a'íjna í Marcos. Baarcu jetze mú a'ucíj mej mi me'uun e'ará'asti a'ujna u Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íin í Pablo, a'íi pu ra'antíhua'u a'íjna í Silas.

Majta me'ín í huá'a'ihuaamua'a, a'íi mú ra'íjca í Dios í ti huá'ucha'íin í tavástara'a a'ímej í mej hua'apua. Matf'ij mi a'ucíj. ⁴¹ A'áa mú a'uré'ene a'ujna u Siria, ajta a'ujna Cilicia. A'u ti na'a a'úu mej e'etiújse'iri u teyujta'a, a'íi mú ca'aníjra'a hua'utá'aca í ru'ihuaamua'a.

**Pablo pu nu'u ra'avé'ehuai
a'íjna í Timoteo**

16 A'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Silas, áa mú a'ucáane me'újna u Derbe, majta me'újna u Listra. A'uú mú seíj huáteu ti té'atzaahuat'e. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna tíjín Timoteo. Ajta a'íjna í náanajra'an, Israél pu jetze ajtéme'ecan, ajta táatajra'an, griego pu pú'eene'e a'íjna. ² Rí'i mú tirájcha'íica'a a'íjna í Timoteo a'íime ihuáamua'ame'en í mej Listra é'eme'ecan, majta í mej Iconio é'eme'ecan.

³ A'íjna í Pablo, ayée pu tí'ijxe'eve'eca'a ti a'íin Timoteo u á'ume'en huá'a jamuan. A'íj pu jín raata'íteca'a mej ra'antisíjche í naviira'an mej mi caí huataníniu'ucacun a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Ayee pu'u, a'iné naími'i í mej me'uun a'uchéjme'ecaa a'ujna a'úunimua tíj na'a a'uun ti huatacá'a, a'íi mú ramua'areereca'a ti táatajra'an a'íjna í Timoteo, a'íi pu griego pú'eene'e.

⁴ Matf'ij mi me'uun a'ará'a seíj jetze í chajta'ana, a'úu mú hua'utá'ixaate'e

í teite a'ij mej tiraaxí'epi'intare í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, majta í vaujsi í mej Jerusalén a'ujteí a'ij mej tí'ijxe'eve'eca'a mej miyen huárini í teite. Matí'ij ra'anticí'i í teite mej tihua'utá'ixaa, seíj jetze í chajta'a, majtáhua'a méyee miyen huaríj, majtáhua'a méyee. ⁵A'íj pu jín, a'íime í mej tiújse'irihua'a, a'íi mú ahuaújca'ane mej mi jaítze'e té'antzaahua. Majta huatámu'iireca'a.

Tí'ij nu'u Pablo jemi huataseíjre a'íjna í ja'ati ti Macedonia é'eme'ecan

⁶Nainjapua mú huacíj a'ujna tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Frigia. Aru capu hua'utá'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios mej a'uteáruite a'ujna ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Asia, mej mi tihua'utá'ixaate'en í niuucari jíme'e ti jíme'en rá'axa í Dios niuuca. ⁷Aj mú mi a'ujna vejli'i a'atanéj a'u ti e'leve'ástime seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Misisia. A'uu mú a'utearutéche'e a'íjna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Bitinia, aru capu a'ij tiu'utári'iristareca'a a'iné capu hua'utá'a a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Jesús.

⁸Matí'ij mi antacíj u jetze pújme'en u Bitinia. Matí'ij mi a'uun pújme'en a'ucájrupi chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Troas. ⁹Tíca'imua pu tí'itíj huámaraca'a a'íjna í Pablo. Tí nu'u a'uun a'utéjvee után pújme'en ja'ati ti seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Macedonia. Jé'ecan pu nu'u hua'utáhuaviiri'i ayén tíjín:

—Xa'itáciini yú jetze pújme'en, mú'een, setá'aj hui taatévaire'en itejmi. —Aye pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ja'ati.

¹⁰Tí'ij ayén tiú'umaaraca'a a'íjna í Pablo, ca'anacan tu huátacate tej ti antáciine a'ujna já'ahua'a Macedonia, a'iné

ayée pu titá'amitiejte'eca'a ti a'íin Dios taatajé tej ti tihua'utá'ixaate'en í niuucari jíme'e ti jín Dios hua'irátuaasin.

Tí'ij nu'u Lidia huataújtuaa í tavástar'a jemi

¹¹Tetí'ij huiráaci te'újna u Troas, a'úu tu antacíj í baarcu jetze a'ujna u Samotracia a'ujna a'u ti chuej a'utacá'a jaata'a. Yee ruijmua'ate'e yee tu e'entanéj a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Neápolis.

¹²Tetí'ij huiráaci te'újna, aj tu ti te'uun a'ará'a seíj jetze í chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Filipos. A'uu mú mejmí'i é'echejca'a a'íime í mej Roma jetze ajtémecan. Ajta, a'ujna Filipos, a'ii pu a'íin pú'een í chajta'a ti jaítze'e ruxe'eve'e tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Macedonia. A'uu tu a'atzu á'atee tej te'uun a'uté'u.

¹³Ja'anáj matíj pua'a rusé'upihua'a, a'úu tu huiráaci á pua'acié u chajta'a. A'uu tu já'ahua'a a'ur'éene vejli'i jate'e tej ti ráahuauni a'u ti é'eri'iri tej huatéjniuuni í Dios jemi. A'uu tu a'ujrá'aseca'a. Aj tu ti autéjhuii tej tihua'utá'ixaate'en í 'uuca í mej tiújseíj me'újna a'íjna jíme'e í niuucari ti jetzen rá'axa í Dios. ¹⁴Seíj í 'íita'a, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Lidia. Tiatira pu é'eme'ecan a'íjna. A'íi pu c'íxuri tí'itua'aracare'e ti tí'inaca'amua. A'íi pu ajta raná'achemi'ica'a í Dios. Aj pu i Dios raatá'a ti rá'antzaahuate'en a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pablo. ¹⁵A pu i huámuai'ivijhuaca'a, majta a'íime í 'íihuaamua'ame'en.

Aj pu i ayén titaatajé a'íjna í Lidia tíjín:

—Tí pua'a ayén tejamuá'amitiejte'e a'íjna jíme'e í nej neri rá'atzaahuate'e ne'íjna í tavástar'a, setá'aj mú a'uvé'uju'un nej jamuan seíj si se'uun a'uté'u xá'ara'ani a'u nej é'eche. —Aye pu titaatá'ixaa.

A'íi pu ta'antimuá'ítí.

**Tí'ij nu'u huataújtuaa
í tavástar'a jemi a'íjna í
'íita'a ti huá'amua'itici í teite**

16 Ja'anáj ayée pu titáaruu. A'uu tu aujú'ucaa a'ujna mej yé'ana'amiche í Dios. A'uu tu ti ra'antinájchecha'a sefj í temuajj ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a. 'Íita'a pu pú'een'e a'íjna. A'íjna í tiyaaru'u, a'íi pu raayí'itihua'a ti ti'itij huámua'aree. Jéihua pu huá'amua'itichistehua'a a'íjna í 'íita'a í tumin huá'a jemi í mej racha'iica'a. 17 Tí'iquí a'íin taatavén. Aa pu e'eve'ejjhuajme'e ayén tijín:

—Mí teteca, a'ii mú hui ravaire'e í Dios í ti ta japua é'eseijre'e naíjmi'ica japua matá'aj miyen tejámuaatá'ixaate'en a'ij ti tí'iri'iri ti Dios tejámuaatá'uuni'i.

18 Ayee pu a'uríjne'e nain xicaj tzajta'a ajta tí'ij caí ché'e rá'aviicua'i a'íjna í Pablo. Aj pu'i pí a'uré'eve. Tí'iquí ayén tiraata'ixaa a'íjna í tiyaaru'u tijín:

—Ayee nu hui tí'imua'ajte'e a'íjna jetze me'ecan í Ciriístu'u pej huirá'ra'ani pemíjna jetze mí temuajj. —Ayee pu tiraata'ixaa.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu'i á'iyen huirá'raa a'íjna í 'íita'a jetze.

19 Majta me'ín í mej racha'iica'a í temuajj, matí'ij ráamua'areeri'i ti caí ché'e a'ij tí'iri'iri mej raamuá'itín í tumin a'íjna jetze, aj mú mí hua'uvívi'i me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Silas. Matí'ij mí huaja'uví'iti a'ímej jemi í mej tí'ajta a'ujna já'ahua'a ti e'eráyaujta'a a'u mej tejé'tu'araca ti'itij. 20 Matí'ij mí á huajaútuua huá'a jemi í jueesi. Miyen tí'ixáata tijín:

—A'iime i teteca, Israél mej jetze ajtéme'ecan, jéihua mú hui huá'ajaaxie-jte'e íiyu mej a'uchéjme. 21 Seicié mú hui tihuá'amua'ate í ye'irá jetze ti caí ayén titaavíjte'e itejmi, tej tiyen tirá'antza-ahuate'en, na'ari tej tiyen huárini iteen í tej Roma jetze ajtéme'ecan.

22 Matí'ij mí me'ín teite hua'utájaaxie-jvi'iri'i me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Silas. Aj mú mí me'ín jueesi miyen tiu'uta'ájtaca'a mej nu'u tihua'acá'ari'iraxin í tihuá'acixu, majta nu'u hua'utéevajxi pí'ista jime'e. 23 Matí'ij hua'utéevajxi jéihua, majta hua'iteána. Majta ra'íjca ti me'íjna í ti tí'icha'íi ti huá'ucha'íin temua'a naa. 24 A'íjna mej tirá'chá'íiraste, a'íi pu hua'uteájtuua ujcá'ihuá'imua ti jaú'ase. Ajta í huá'iica, án pu ra'anárujte'axi a'íjna jetze í taabla ti ij caí huirácu'ucunen í huá'iica.

**Tí'ij nu'u huataújtuaa í tavástar'a
jemi a'íjna ti huá'acha'iica'a**

25 A'atzaj teuumé'eca tíca'imua, a'atzaj cumu já'lita'a tíca'a, a'íi mú téniuusime'e í Dios jemi, majta tí'ichuiicaca'a a'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Silas. Majta í seica í mej námi'ihuaca'a, a'íi mú huá'anamuajraca'a. 26 Tí'ij í jíye'itzi jime'e huateújca'atzijxi í chuej. Ajta í jaxu'u a'u mej é'enami'ihuaca'a, ca'anín pu jín huateújca'atzijxi. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj pu í te'entaújcuunaxi a'u ti é'epueerta, a'ujna a'u mej é'enami'ihuaca'a, ajta tí'ijtza'anixi í cadeena í mej jín anají'ici'ihuajme'eca'a í mej námi'ihuaca'a.

27 Ajta a'íin ti tí'icha'íi, tí'ij huatáji, aj pu í raasefj ti te'entacúuni'ihuajme'ecaa a'íjna a'u ti é'epueerta. A'íi pu 'i rú'ijcupi í ruchun tí'ij í huajújje'ica a'iné yee pu raatá'a cumu mu'uri huiráaci í mej námi'ihuaca'a. 28 Mí ajta, a'íin í Pablo, ca'anacan pu huajjhuaca'a. Ayee pu tiraatajé tijín:

—Capej hui piyen aruure pej piyen ajé'icata. Teuche'e tu námi'i huiráatei.

29 Aj pu 'i taij huahuáu. Tí'iquí á'iyen u a'uteájrupi huatiéechijmé'e a'ujna a'u mej é'enami'ihuaca'a. Aj pu 'i á é'ej-tunutaca'a a'ujna vejli'i a'u mej a'utéu-ucá'a a'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Silas.

³⁰ Tí'iquí hua'iráavi'iti. Aj pu i ayén ti hua'uta'íhua'uri'i tijn:

—¿A'iné náarini tí'ij Dios tinaatá'uuni'i?

³¹ Mat'ij mi miyen tiraata'ixaa tijn:

—Patá'aj rá'antzaahuat'e'en í tavástara'a, a'fjna í Jesús. Aj pu xaa Dios timuaatá'uuni'lira, ajta a'fmej í mej á jamuan á é'eche.

³² Mat'ij mi miyen tirá'ixaa me'fjna í ja'ati, majta a'fime í mej jamuan á é'eche a'fjna jime'e í niuucari ti jetzen rá'axa í tavástara'a. ³³ Yee pu 'i éene'e a'atzaj t'ca'ímua a'fijn ti t'icha'íica'a, a'fi pu hua'ujá'usi í mej tzaanica'a. Mat'ij mi á'iyen hua'ujmuai'ihuaca'a a'fjna í ti t'icha'íica'a, majta a'fmej í mej jamuan á é'eche. ³⁴ Tí'ij í huaja'uví'iti í ruche. Aj pu 'i tihua'umí. Ajta í mej jamuan á é'eche, jé'ecan mú huata'ujtemua'ave me'fjna jime'e mej rá'antzaahua í Dios.

Mej nu'u hua'utátuaa me'fjna í Pablo, majta me'fjna í Silas

³⁵ Tapuá'arijme'eca mú me'ín í jueesi hua'uta'a'íj í polisiiya. Ayee mú tiraata'ixaa a'fjna ti t'icha'íica'a tijn:

—Ché'e hua'irájtuaani í mej námi'i í mej hua'apua.

³⁶ Aj pu i a'fijn ti t'icha'íi, ayée pu tiraata'ixaa a'fjna í Pablo tijn:

—Menaata'a'íj í jueesi nej nu'u amua'irájtuaani. A'fj pu jín, pu'uri ri'íríj sej huiráciine. Capu ja'ati ché'e á'amujaaxiejte'e a'ame. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'fjna ti t'icha'íica'a.

³⁷ Ajta a'fijn í Pablo, ayée pu tiraata'ixaa a'fjna ti t'icha'íica'a tijn:

—Aricu, hua'utá'ixaate'e í polisiiya tijn: “Ítejmi, i tej a'fmej jetze ajtémecan í mej romanos pú'een, a'fi mú caí ti'itj taata'íhua'ura a'ij tej ti'itj jín ti teuteájturaa, a'fi mú majta taateevajxi mé jéjre'e teite tzajta'a, majta ta'iteána. ¿Tí'itáni? ¿Ni meri tá'axijte'en avíitz-i'i jime'e? Catu xaa ne'u huiráaju'un.

Miché'e me'ín yéve'eré'enen matá'aj me'ín tu'irájtuaani.”

³⁸ Mat'ij mi me'ín polisiiya miyen ti hua'utá'ixaa a'fmej í jueesi a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Pablo. Mat'ij ráamua'areeri'i ti a'fijn í Pablo, ajta a'fijn í Silas a'fmej jetze mú nu'u jetze ajtémecan í romano, jé'ecan mú tiu'utátziin a'fmej í jueesi. ³⁹ Mat'ij mi u á'uju'un a'fmej í jueesi mej mi teja'utaúuruuni'i huá'a jemi í mej hua'apua. Mat'ij mi hua'irájtuaa. Aj mú mi ca'aníjra'a hua'utá'a mej huiráciine a'ujna chajta'a. ⁴⁰ Mi majta me'ín í mej hua'apua, mat'ij huiráci a'ujna carcel, a'úu mú á'uju'un Lidia ti é'echejca'a mej mi hua'usej í ru'íhuuamua'a í mej té'atzaahuat'e. Ca'aníjra'a mú hua'utá'a í huá'a tzajta'a. Aj mú mi a'ucfj.

Mat'ij nu'u mi autéjhuii mej tiújne'usi'ite'en me'újna u Tesalónica

17 Mat'ij mi me'uun a'uré'ene a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijn Anfipolis, ajta ti ayén téja'arájtehuuaa tijn Apolonia. Aj mú mitá'í me'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijn Tesalónica a'u ti hua'ateyuu é'esejre'e a'fime í mej Israél jetze ajtémecan. ² Tíj na'a tí'ijri'irejca'a a'fjna í Pablo. A'uu pu a'uteájrupi hua'atáyujta'a ja'anáj ti ayén teja'uré'ene a'ájna xicájra'a jetze mat'ij pua'a ruse'upi. Hua'ica itieeri tzajta'a pu tihua'utá'ixaa í yu'uxari jetze.

³ Ayee pu tihua'a'ixaate'eca'a ti ayén tiú'uxe'eve'eca'a ti a'fijn rajpua'íjzi á'ara'ani a'fjna í ti nu'u Dios án yá'ujra í ipuari japua. Ajta, nu'u tí'ij huam'ín, ayée pu tiú'uxe'eve'eca'a ti huatarún ajtahua'a huá'a tzajta'a í mi'ichite. Ayee pu tihua'a'ixaate'eca'a tijn:

—A'ijna í Jesús, a'fi pu hui a'fijn pú'een í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

⁴ Mat'ij mi seica rá'antzaahua í mej Israél jetze ajtémecan. Aj mú mi huá'a-

jaahua me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Silas, majta mú jeíhua té'antzaahua í mej me'ín pú'een í griego í mej raná'amiche'e í Dios, majta mu'ii'tí í 'u-uca í mej jaítze'e raxí'eve'e í chajta'ana.

⁵Majta a'íime í mej Israel jetze ajtémecan, jé'ecan mú huá'anchueere. A'íj mú jín huá'ajseij seica í mej a'ij pua'a tí'teteite í mej á'ujuhua'ane'e a'ujna já'ahua'a a'u mej teje'etuáaj muá'aye'i. Aj mú mi ca'aníjra'a hua'utá'a í teite mej mi huataníniu'ucacun. Jé'ecan pu a'ij pua'a tiuju'uteáarij a'ujna í chajta'a.

Aj mú mi me'uun á'uju'un Jasón ti é'eche. A'ímej mú mi huáhuau í Pablo, majta me'íjna í Silas, mej mi hua'irávi'itín, majta tiu'utátuiire'en í teite jemi.

⁶Mi majta, camu huá'uteu a'ímej í mej hua'apua; seica mú huá'eteu. A'íj mú jín a'ímej a'ujájpua'a me'íjna í Jasón, majta seica í ihuáamua'ame'en. A'íi mú mé huaja'ujájpua'a a'ímej jemi í mej ti'itij jín títetateí. Majta antijíihua miyen tíjín:

—Me'íjna i teteca i mej huá'ajaaxie-jte'e nainjapua í teite í chaanaca japua, a'íj mú jín majta meri miyen u'uvé'eju'un. ⁷Ajta a'íjna i Jasón, a'ii pu hui hua'ancuré'evi'ití í ruche. Camu té'aste í ye'irá jetze í ti tiu'uta'afjtaca'a a'íjna í ta rey, a'íjna ti ayén ántehuaa tíjín César. Ayee mú ti'ixa ti nu'u hui seij a'íin pú'een í rey, a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tíjín Jesús. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej a'ij pua'a tí'teteite.

⁸Matí'ij a'ímej huánamuajri'i, jé'ecan pu a'ij pua'a hua'utá'a í huá'a tzajta'a í teite, majta í mej ti'itij jín títetateí.

⁹Aj pu i a'íin í Jasón, majta me'íjna í seica, tumin mú tiu'utá'a a'ímej jemi í mej títetateí mej mi hua'utátuaani caí ché'e miyen huá'aruure matíj huá'uruu u mej huaja'uvé'ejajpuaca'a. Majta a'íime í mej títetateí, a'íi mú hua'utátuaa.

Matí'ij nu'u me'uun a'uté'uuca'a u Berea a'íjna í Pablo, ajta a'íjna í Silas

¹⁰Matí'ij mi me'ín huá'ihuaamua'a ca'anacan hua'uta'íteca'a me'íjna í Pablo, majta me'íjna í Silas mej á'uciine tíca'ari tzajta'a a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Berea. Jíme'en mu'u me'uun a'ará'a, aj mú mi a'uteájrupi hua'atéyujta'a a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.

¹¹A'íime í mej Berea é'eche, jaítze'e mú rí'i naa tihuá'ajeeveca'a mecaí a'íime í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa. Naa mú rí'i tira'ancuré'a í niuucari. Tí'ij pí na'a nain xicaj tzajta'a, a'íi mú rahuu-ca'a í yu'uxari jetze mej mi ráamua'a-ree ti pua'a ayén ti'ayajna nusu caí a'ij ti tí'ixajtaca'a a'íjna í Pablo. ¹²A'íj mú jín mu'ii'tí té'antzaahua, majta mu'ii'tí í mej a'ímej jetze ajtémecan í griego. A'íi mú majta té'antzaahua í mé 'uuca í mej rí'i huajá'usejiraca'a temua'a naa. Ayee mú che'atá mena'a té'antzaahua í teteca.

¹³Majta a'íime í mej Israel jetze ajtémecan, a'íime í mej Tesalónica é'echejca'a, matí'ij ráamua'areeri'i ti a'íin Pablo tihuau'ixaa í niuucari ti jetzen rá'axa í Dios a'ujna Berea, matí'ij mi me'uun á'uju'un. A'íi mú majta ca'aníjra'a hua'utá'a í teite mej mi hua'utájaaxiejvi'i. Jé'ecan mú huá'ani-u'ucaste'eca'a. ¹⁴Majta me'ín í huá'a'ihuaamua'a, a'íi mú caí á'atec; á'iyen mú raata'íteca'a ti Pablo á'ura'ani a'ujna ti e'eve'e'ástime í jaj ti ve'é. Majta me'ín í Silas, ajta í Timoteo, a'íi mú a'uteájturaa a'ujna u Berea.

¹⁵Majta í mej Pablo jamuan a'ucíj, a'íi mú ya'uví'iti chajta'a jetze ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Atenas. Majta á'iyen huaré'aci. Mehua'uta'ítaca'a me'íjna í Silas, majta me'íjna í Timoteo mej nu'u tiújseire'en ca'anacan.

**Tí'ij Pablo a'uun
a'utéveeca'a u Atenas**

¹⁶Tí'ij Pablo aúche'e huá'achu'eve'eca'a a'ujna Atenas, jé'ecan pu tiniú'uca-ca'a í ru jetze a'íjna jime'e ti hua'usefj í huá'a diosí í mej á e'eré'ete'ecaa nainjapua a'ujna chajta'ana. ¹⁷A'íj pu jín, a'íin Pablo tihuá'a'ixaate'eca'a huá'a teyujta'a a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan, ajta a'ímej jemi í griego í mej Dios ná'amiche'e. Ajta tíj na'a nain tújca'ari tzajta'a, a'íi pu tihuá'a'ixaate'eca'a a'ímej í mej me'uun a'uté'uuca'a a'ujna a'u mej tejé'etu'araca.

¹⁸Majta me'uun seica a'uté'uuca'a í mej tiú'ujmua'ate a'íj mej tí'ixaxa'a a'íime í mej jee epicúreos, majta seica í mej tiú'ujmua'ate a'íj mej tí'ixaxa'a a'íime í mej miyen huataújmua'a tíjín estoicos. Matí'ij mi autéjhuii mej tiu'uxáj jeíhua. Matí'ij mi autéjhuii mej miyen tirá'ixaate'en me'íjna. Ayee mú seica tí'ixa tíjín:

—¿A'íné hui tí'ixa mi ti jeíhua tí'ixa?

Majta seica miyen tí'ixa tíjín:

—Xíee ayén hui tí'ita'ixaate'e sefj jime'e í niuucari ti sefj jemi é'eme'ecan í Dios.

Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íné Pablo pu ayén tihuá'a'ixaate'eca'a a'íjna jime'e í Jesús, ajta a'íjna ti nu'u huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite. ¹⁹Matí'ij mi ya'uví'iti a'ánna a'u mej e'etiújse'irihua'a jirí japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Areópago. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni ri'írí tej iteen ráamua'aree mi pej hui jéjcuacan jín tí'itamua'ate? ²⁰¿A'íné petí'ita'ixaate'e tí'itij jime'e tej caí yaú'tite, tej caí ja'anáj ráanamujri'i? Ayee tu hui tí'ijxe'eve'e tej ráamua'aree a'íj ti huataújmua'a a'íjna í niuucari.

²¹Ayee mú a'íjna jín tiraata'íhua'uri'i, a'íné naími'i í mej Atenas é'eme'ecan, majta í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan í mej meri me'uun a'uchéjme

a'ujna Atenas, camu máaj tí'itíj avé'emeua'areereca'a. A'íi mu'u pí namuajraca'a í ti jéjcuacan jín tihuá'a'ixaate'eca'a í niuucari.

²²Aj pu í Pablo huatéechaxi já'ita'a huá'a tzajta'a í mej e'etiújseire'eca'a a'ujna Areópago. Ayen tíjín:

—Mú'een mi sej tetea, Atenas sej é'eme'ecan, nain nu jín tí'iseij sej jeíhua huá'achu'eve'e í rudiojtemua'a. ²³Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e a'íné netí'ij á'uche'ecane'e nehuá'aseijraca'a a'u ti na'a sej ye'utéchajtza sefj í a'amua diosí. Sefj nu huasefj ipuari japua ti jetzen té'eyu'usi'i ayén tíjín: “Tej rí'i tiraatá'an í Dios tej caí ramua'ate.” A'íjna sej caí ramua'ate, rí'i xu tiraatá'aca. A'íj nu xaa jín niyen tejámuaatá'ixaate'esin.

²⁴A'íjna í Dios ti raatétaahuaca'a í chaanaca tej japuan seijre'e, ajta nain jime'e ti ayén tí'iseijre'e, a'ii pu hui a'íin pú'een í ti tí'ajta naíjmi'ici'e u ta japua, ajta naíjmi'ici'e íiyen chaanaca japua. Capu ayun che í Dios íiyu teyujta'a í mej rá'ajtaahuaca'a í tetea. ²⁵Capu ayén tiú'ujxe'eve'e mej raatévaire'en tí'itij jime'e ti tirá'aturaate'e a'íné a'íi pu rusefj hua'atá'aca naíjmi'ica í tetea mej ruuri muá'ara'ani, mej ucayáatiye'ican, ajta hua'atá'aca naíjmi'ica tíj na'a tí'itíj ti huá'aturaate'e.

²⁶Ayee pu Dios ráaruu mej sefj jetze huanéj í teáata'a naími'i í teite mej mi nainjapua seijre'e íiyen chaanaca japua. Ajta, a'íi pu hui raaxí'epi'intare a'achú mej á'atijti'iren, ajta a'u mej a'uchéjme'eni. ²⁷Ayee pu Dios a'íjna jín huaríj mej mi ráahuauni me'íjna, mej mi miyen éeni'ici'e ráateuni. Mi ajta a'íin, capu a'achú a'ímuá mé'le é'eseijre'e itejmi jemi.

²⁸Ayee pu'u na'a tí'een a'íné a'íj tu jetze ruuri í Dios, tej ti tiyen éene'e mé té'ujujhua'ane'en, tej ti tiyen huaté'uuca. Majta me'ín í mej tí'ichuicaca

mú'ejmi tzajta'a, seica mú majta miyen che'atá mena'a tiu'utaxájtaca'a a'ij nej inee tejá'amua'ixaate'e. Majta miyen tijín: “Teen tu teajta yaújmua'ame'en pú'een í Dios.”

²⁹Ja'iné teen tu yaújmua'ame'en pú'een í Dios, capu hui ayén tiraavíjte'e tej tiyen tí'imujca ti Dios ayén 'een t'ij ti'it'ij ti taavíjhua oro jime'e, nusu i plata jime'e, nusu tetej jime'e. Capu ayén 'een t'ij ti'it'ij í mej raatétaahuaca'a í teite a'ij mej ye'í tirájteu me'íjna jime'e í rumua'atzíra'a.

³⁰⁻³¹A'ajná'imua, camu ramua'a-reereca'a í teite a'ij ti tí'ijxe'leve'e í Dios t'ij na'a ti yú e'iré'ene. Ajta a'íin í Dios, capu ja'anáj hua'uxíjte a'ajná'imua. Mí ajta, íjii pu xaa, a'íi pu tihuá'ajjte'e naíjmi'ici'e mej nu'u seicié tiú'umua'ati í teite, a'íjna jime'e, ti Dios ari ayén tiraaxí'epi'íntare seíj xicájra'a jetze ti jetzen hua'uxíjte'en naíjmi'ica í mej yen a'uchéjme íiyen i chaanaca japua. A'íi pu hui huá'axijte'en a'íjna í ja'ati ti Dios ra'antíhua'u. Dios pu ari hua'utaseíjra naíjmi'ica í teite ti ayén ti'ayajna a'íjna jime'e ti ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'íjna í ja'ati. —Ayece pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pablo.

³²Mat'íj ráanamujri'i ti Dios ra'ajjáj í mi'ichite tzajta'a a'íjna í Jesús, seica mú rá'axiehuari'iraca'a. Majta seica miyen tijín:

—Ayece tu tí'ijxe'leve'e pej pajtáhua'a titá'ixaate'en pe'íjna jime'e.

³³Aj pu i ajtáara í Pablo huá'a jetze. ³⁴Aru maúche'e mú seica í teite á'uujhua'ane'e jamuan. Merá'antzaahua micu. A'ii mú me'ín pú'een, í mej huá'a tzajta'a a'uté'uuca'a a'íjna í Dionisio, í ti huá'a jetze ajtémecantaca'a a'ujna Areópago, ajta seíj í íita'a ti ayén ántehuaa tijín Dámaris, majta seica mú majta té'antzaahua.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'utéveeca'a a'ujna u Corinto

18 Ajta á'iyyen Pablo huirájraa a'ujna Atenas. Tí'iquí a'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Corinto. ²A'uun pu yá'uteu seíj ti Israel jetze ajtémecan ti ayén ántehuaa tijín Aquila. A'uun pu é'eme'ecan a'ujna seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Ponto. A'íjna í Aquila, ajta a'íjna í íra'ara'an ti ayén ántehuaa tijín Priscila, a'íi mú me'uun e'eráaci a'ujna já'ahua'a seíj chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tijín Italia, a'iné ayée pu tiú'uxe'leve'eca'a mej nu'u á'uciine me'újna a'íjna jime'e í hua'arey í romanos ti ayén á teja'uta'íteca'a mej á'uciine naími'i í mej Israel jetze ajtémecan.

Ajta a'íin í Pablo, a'íi pu u huaja'uvé'eme'ereca'a. ³Pablo pu racú'une'epuaca'a í navij chí'ira'a. Ayece mú che'atá mena'a tí'imuari'eca'a a'ímej, a'íjna í Aquila, ajta a'íjna í Priscila. A'íj pu jín a'uteájturaa huá'a jamuan, ajta tí'imuari'eca'a huá'a jamuan a'íjna í Pablo.

⁴Nain xicájra'a jetze mat'íj pua'a ruse'upi, á'úu pu a'uteáru'ipiche'e huá'a teyujta'a, tihuá'a'ixaate'eca'a tí'ij ayén éeni'ici'e hua'antimuá'itin a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan, majta í mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan.

⁵Mat'íj mi huiráaci a'ujna u Macedonia a'íjna í Silas, ajta a'íjna í Timoteo. Mat'íj mi me'uun a'ará'a a'u ti a'utéveeca'a í Pablo, ti ajta jín antiújmua'areereca'a nain jime'e ti tihua'utá'ixaate'en í yu'uxari jetze. Naa te'ehauritiéecan jime'e, a'íi pu tihuá'a'ixaate'eca'a a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan, a'íjna jime'e ti Jesús a'íin pú'een í tevi ti Dios án yá'ujra í ipuari japua, a'íjna mej rachú'leve'eca'a.

⁶Majta me'ín, camu a'atzu raxí'leve'eca'a mej ráanamua. A'íj mú jín autéjhui

mej a'ij pua'a tirájeeve. Aj pu i Pablo tiu'utéca'atzijxi í tíu'ujcixu mej mi ráa-mua'aree tíjín ma'uté'itzee í Dios jemi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu pú'een'e xá'aju'un t'íj múdejmi jetze rájveti í puaíjtzi. Nee nu hui ra'ará'aste ti tinaa'íjca. Ijii ti yú auca'it'í a'ame, huá'a jemi nu a'umé'e na'ame í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁷Aj pu i huirájraa u hua'atéyujta'a. Aa pu a'ará'a áa ti é'eche ja'ati ti ayén ántehuaa tíjín Justo. A'íi pu raná'amiche'e í Dios, ajta a'uun é'echejca'a a'ájna vejli'i a'u ti a'utéjvee í teyuu. ⁸Ajta a'íin í Crispo, í ti t'í'ajta u teyujta'a, a'íi pu rá'antzaahua í tavástar'a, majta miyen che'atá mena'a naími'i ti huá'a jamuan é'echejca'a a'ájna í Crispo. Majta seica í mej Corinto a'uchéjme'ecaa, mat'íj ráanamujri'i í niuucari, jeíhua mú rá'antzaahua. Mat'íj mi huámuai'ivijhuaca'a.

⁹Aj pu i tíca'imua, t'íj a'íin Pablo tí'i-maaraca'a, a'íi pu raasej í tavástar'a. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Capej tí'itziine'e. Paúche'e pej hui tihuá'a'ixaate'e pua'amé. Capej tépuaapua'aren. ¹⁰Nee nu mú'eetzi jamuan yé huatéjvee. Capu ja'ati timua'antiú'uuni'ira. Capu ajta ja'ati puaíjtzi muaatá'asin. Jéíhua nu hui titeítestemua'a íye chajta'a. —Ayee pu tiraata'ixaa í tavástar'a.

¹¹A'íj pu jín Pablo ayén a'uun é'etee sej nine'ira'a japuan já'ita'a a'ujna Corinto. Tihuá'amua'atejcaa a'ájna jime'e í niuucari ti jetzen rá'axa í Dios.

¹²Aru t'íj a'íin Galión a'uun tí'i-vaire'eca'a tajtuhuan jime'e a'ujna ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Acaya, a'íime í mej Israel jetze ajtémecan, a'íi mú autéjhuii mej tiníniu'ucacun me'ájna jemi í Pablo. Mat'íj mi ya'ujáj jueesi jemi. ¹³Aj mú mi miyen tiraata'ixaa í tajtuhuan tíjín:

—A'íjna i teáata'a, a'íi pu hui huá'a-mua'it'ijca'a í teite mej mi miyen seicié tí'íjna'amiche'en í Dios. Aru capu hui ayén tihua'atá'aca í taye'irá mej miyen rijca.

^{14–15}Pu'uri t'n tiu'utaxáatache'e a'ájna í Pablo, t'íj a'íin Galión, ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan tíjín:

—Casi'i mú'een, mi sej Israel jetze ajtémecan, ti pua'a hui amín ti'tíj a'ij pua'a huáruu ti caí x'epi'ín, na'ari ti'tíj huajé'ica ti huápi'i ruxe'eve'e, aj nu xaa niyen téja'amuanamuáarache'en. Mí ajta caí a'liné a'ii pu'u jín ti'ixa áa-muaye'ira, ¿a'iquí huataújmu'a a'ájna? ¿Ni caí niuucari pú'een a'ájna? Ayee pu hui tiraavíjtle rujímu'a sej mú'een siyen ra'antipua'ajte'en, a'iné canu nee raxí'eve'e nej raaxí'epi'íntare'en ne'ájna i niuucari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁶T'íj i hua'irájtuaa á pua'acié a'ujna a'u mej e'etiújse'irihua'a í jueesi. ¹⁷Aj mú mi me'ín í mej i'i griego, naími'i mú rajví'i me'ájna í Sóstenes í ti t'í'ajta u teyujta'a. Mat'íj mi raatéevajxi a'ujna jemi í tajtuhuan. Mí ajta a'ájna í Galión, capu jetzen ruxe'eve'e já'araa a'ájna jime'e.

T'íj nu'u Pablo a'utéjche ti mú já'ahua'a a'atanén, ajta mú á'ayee

¹⁸Aúche'e a'atzu á'atee a'ujna Corinto a'ájna í Pablo. Tí'iquí hua'utateújte í ru'ihuaamua'a. Ajta á'iyen baarcu jetze ateájraa, ajta á'uraa jamuan a'ájna í Priscila, ajta a'ájna í Aquila. Mat'íj antáciine a'ujna já'ahua'a sej chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Siria. T'íj caí xi u e'erájraa a'ujna u Cencrea, aj mú mi racaaye ti i ra'ará'asten ti'ti jime'e ti a'íin a'ájna jín te'ataújratziiri'i.

¹⁹Mat'íj mi me'uun a'ará'a a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Éfeso. A'uu pu huaja'utéhuii í Pablo a'ájna í Priscila, ajta a'ájna í Aquila. Aj

pu i a'uun a'ur'éene a'ujna teyujta'a. Tihua'utá'ixaa a'ímej í mej Israél jetze ajtém'e'ecan í mej tiújse'irihua'a a'ujna. ²⁰ A'íí mú raatajé ti nu'u jaítze'e á'atee-
vi'in. Mi ajta caí, capu ahuaújca'ane.

²¹ Aj pu i hua'utateújte. Ayen tijín:

—Ja'anáj nu'irén yé tanéjsin ti pu'a'a Dios naatá'an.

Aj pu i ajteájraa í baarcu jetze. Tí'iquí a'uun Éfeso á'uraa. ²² Tí'ij a'uun a'utane, chajta'a ti ayén téja'arájte-huaa tijín Cesarea. Amuacaícan pu a'ánna a'ujnéj u Jerusalén. Tí'ij i hua'utateújte í mej tiújsej u teyujta'a. Ajta á'i'ien, a'íin a'uun a'ucáane a'ujna Antioquía. ²³ A'u u pu a'atzu á'atee a'ujna. Aj pu 'i u e'erájraa. Aa pu a'atáne a'u ti e'echájta'ajmee sexu'ijmé'e a'u mej a'uchéjme'ecaa í teite, seij chuejra'a japua ti ayén téja'arájte-huaa tijín Galacia, ajtahua'a seij ti ayén téja'arájtehuaa tijín Frigia. A'íí pu ca'aníjra'a hua'atá'acare'e naíjmi'ica í mej té'atzaahuat'e.

Tí'ij nu'u Apolos tihua'utá'ixaa í niuucari jime'e a'ujna Éfeso

²⁴ A'íjna xicáara'a jetze, seij pu á e'ir'éene ti Israél jetze ajtém'e'ecan. Ayee pu ántehuaa tijín Apolos. A'u pu é'eche a'ujna chajta'ana jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Alejandria. Jé'ecan pu raayí'itihua'a ti tihua'utá'ixaaate'en í niuucari jime'e. Ajta temua'a tiraayí'itihua'a a'ij ti ye'í huataújmua'a í ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. ²⁵ Naa pu tiú'umua'atejcaa a'ij ti tí'ijxe'eve'e-ca'a í tavástar'a. Tiu'utaxájtaca'a a'ujca'anéecan jime'e, ajta ti temua'a naa rí'i tiu'utániuuni a'íjna jime'e í Jesús. Ajta a'íj pu'u mua'areeraca'a a'íjna í ti jín Juan hua'utamuai'ihuaca'a.

²⁶ A'íí pu a'íjna jín a'utéjche ti tihua'utá'ixaaate'en u teyujta'a a'ujca'anéecan jime'e. Matí'ij me'ín ráanamujri'i a'íjna í Priscila, ajta

a'íjna í Aquila, a'íí mú raatá'inee ti huaja'uvé'emuaare a'ujna a'u mej é'eche. A'u mú rá'itíiri'i jaítze'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í tavástar'a. ²⁷ Ajta tí'ij ari á'uye'imí'ica'a a'ujna já'ahua'a Acaya a'íjna í Apolo, a'íí mú ihuáamua'ame'en ca'aníjra'a raatá'a. Aj mú mi tihuaja'uta'íti'iri'i í ru'ihuaamua'a í mej a'uun é'eche mej nu'u naa temua'a tira'ancuré'evi'itin. Tí'ij a'íin Apolos a'uun a'ará'a a'ujna Acaya, jé'ecan pu hua'utévai ti Dios hua'utá'a ruxí'evi'ira'a jime'e mej rá'antzaahuat'en. ²⁸ A'ujca'anéecan jime'e pu hua'utéemua'iti í teite a'ímej tzajta'a í mej Israél jetze ajtém'e'ecan. A'íjna yu'uxari jetze pu tihua'utasejírate ti Jesús a'íin pú'een í ti nu'u Dios án yá'ujra í ípuari japua.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun

19 Tí'ij a'íin Apolos a'uun a'utéveeca'a a'ujna Corinto, Pablo pu a'ánna imuá a'utéene mu'utzitá japua. Tí'ijtá'i a'uun a'ará'a a'ujna Éfeso. U pu huajá'uteu seica í mej té'atzaahuat'e. ² Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni caí huateájturaa mú'ejmi tzajta'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios setí'ij rá'antzaahua?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Catu xaa teen mé'e yé'enamujra-ca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

³ Aj pu i Pablo ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'ataani niuucajtze'en jín xáamuai'ivijhuaca'a?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—A'íj tu niuucajtze'en jín huatámuai'ihuaca'a a'íjna í Juan teecan.

⁴ Pablo pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Juan pu hui huá'umuai'ihuaca'a í teite a'íjna jime'e mej mi seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a. Mi ajta, a'íí pu huá'lixaaate'eca'a mej nu'u té'antzaahu-

ate'en jemin í ti auj uvé'enejsin méjca'i huáyee. A'íi pu hui a'íin pú'eene'e a'ame í Jesús, í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

⁵Matí'ij ráanamujri'i, aj mú mi huá-muaí'ivijhuaca'a niuucajtze'en a'íjna í Jesús. ⁶Ajta, jíme'en pu'u a'íin Pablo hua'avé'emuari'exi án huá'amu'uutze'e, aj pu i a'íin xiéjnui'ucare'ara'an í Dios huatasejre huá'a tzajta'a. Matí'ij mi autéjhuii mej tiu'uxáj niuucari jíme'e mej caí xi raayí'itihua'a, majta mej tiu'utaxá í Dios jetze me'ecan. ⁷Ayee mú ará'axcaa cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua í tetecca.

⁸A'ateevi'i a'achú cumu huaíca máxcira'i ti a'íin Pablo á'u'che'ecane'e hua'atéyujta'a. A'uu pu tihuá'a'ixaate'eca'a a'ujca'anéecan jíme'e. Ajta hua'atémua'itijme'e í teite a'íjna jíme'e í ti Dios tí'ajta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua.

⁹Mi majta seica, camu jíme'en tiu'utá'a í ruxéjnui'uca mej ráanamua í niuucari ti jíme'en tihuá'a'ixaate'eca'a. Camu ché'e rá'antzaahuate'ecuca'a sino ayée mu'u a'ij pua'a tí'ixajta'a í teite tzajta'a. Tí'iquí a'íin Pablo avé'eraa huá'a tzajta'a.

Tí'iquí seica í mej té'atzaahuatete, a'ímej pu a'uví'iti a'u mej tihuá'umua'aten, a'ujna já'ahua'a chi'ira'an jetze a'íjna ti ayén ántehuaa tíjn Tiranno. A'uu pu tihuá'a'ixaate'eca'a nain xicá'jra'a tzajta'a. ¹⁰Ayee pu teumé'eca a'achú cumu hua'apua nine'ira'a ti a'íin Pablo ayén tihuá'umua'atejca'a. A'íj pu jín naími'i í mej me'uun a'uchéjme'ecaa a'ujna Asia, naími'i mú ráanamujri'i í niuucari ti jetzen rá'axa í tavástara'a, a'íjna í Jesús, naími'i í mej Israél jetze ajtémecan, majta í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹¹Ajta a'íin í Dios, ve'ecán pu jín rí'i huá'uruu í teite a'íjna jetze í Pablo mej mi naími'i naa rí'i te'utasejra í Dios jemi. ¹²Tíj ajta a'íjna í pañuura'an a'íjna

í Pablo, ajta a'íjna í cñixuri ti jín avé'u-jji'ici'e, ti pua'a nu'u ja'ati huá'a japua án teja'upúitira'ani a'ímej japua í mej tí'icucui'i, aj mú nu'u mi huarúj naími'i, ajta nu'u hua'utamuaí í tiyaaru'u í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a a'ímej í teite.

¹³⁻¹⁴Majta seica í mej Israél jetze ajtémecantaca'a í mej á'ujjuhua'ane'e a'u ti na'a mej a'uchéjme'ecaa, a'íi mú huá'amuarite'eca'a í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. Méjxe'eve'eca'a mej miyen huá'arini niúucare'ara'an jíme'e í Jesús.

Ayee mú che'atá mena'a tí'ijxe'eve'eca'a ja'ati tí'yaujmua'a ti Israél jetze ajtémecantaca'a mej raatamuárite'en í tiyaaru'u ti tevi tzajta'a seijre'eca'a. Ayee mú ará'axcaa aráhuapua a'íme í yaújmua'ame'en a'íjna í ja'ati ti tihuá'ajte'e í mej tí'ivaire'e u teyujta'a. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna í ja'ati tíjn Esceva. Matí'ij mi me'ín yaújmua'ame'en miyen tiraatajé í tiyaaru'u tíjn:

—Ayee nu hui tejá'amua'ijte'e ne'íjna jetze me'ecan a'íjna í Jesús í ti jetzen me'ecan tí'ixa í Pablo.

¹⁵Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í tiyaaru'u tíjn:

—Néjmua'ate hui ne'íjna í Jesús, neajta ne'íjna í Pablo. Ari mú'een, ¿a'atéenni sej pírici?

¹⁶Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu 'i a'íin tiyaaru'u ca'anacan huá'a jetze rájve. A'íj pu jín hua'utémua'iti. Jé'ecan pu hua'utéevajxi. Majta me'ín, ca'anacan mú huiráaci, memua'ava'ijmé'e, meti'ipua'ijti'ihuajmé'e. Matí'ij mi huataúruu. ¹⁷Majta í mej me'uun é'echejca'a me'újna Éfeso, naími'i mú ráamua'areeri'i ti tí'itj huá'uruu a'íme í mej Israél jetze ajtémecan, majta í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. A'íj mú jín tiu'utátziin naími'i. Matí'ij mi rí'i tiraatá'a í tavástara'a, a'íjna í Jesús.

¹⁸Majta mu'ití í mej té'atzaahuatete, a'íi mú u a'uvé'uju'un mej tiraataxáj

mé jéjre'e ti'iti jime'e ti a'ij pua'a een í mej jín meri auteájturaa, ti'tíj ti na'a í mej a'ij pua'a huaríj. ¹⁹ Majta í mej tí'ichahuaara, u mú teja'ará'í'ipi í tiú'ujyu'uxari. Aj mú mi tiu'utá'ij, meti'isefiraca'a í teite. Matí'ij raat'é'itíee a'achú t'ij na'a caj tí'ijnajcheca'a a'ájna í yu'uxari, ayée pu ará'a a'achú cumu muáacua jetze vi'ira'a í plata. ²⁰ Ayee pu ca'anín jín tí'ijnamuajre'eca'a í niucari ti jetzen rá'axa í tavástara'a, ajta méyee, ajta nainjapua mú ráamua'areeri'í.

²¹ Tí'ij ayén tiu'uríj. Tí'iquí Pablo raaxí'epi'intare ti i u huaja'uvé'lemuaare a'ujna Macedonia, ajta a'ujna Acaya, ajta tí'ij a'ájna á'ume'en u Jerusalén. Ajta ti nu'u, a'ánna huajá'umuaaren a'ánna Jerusalén, ruxe'eve'e pu nu'u a'ame ti a'uun á'ume'en a'ujna Roma. ²² A'ij pu jín hua'apuaca huata'íteca'a í mej ravaire'e, a'ájna í Timoteo, ajta a'ájna í Erasto mej mi á'uciíne a'ujna Macedonia. Ajta a'ín í Pablo, a'úu pu aúche'e a'uteájturaa a'ujna u Asia.

**Matí'ij nu'u mi autéjhuii mej
tiú'uritzíite'en me'újna u
Éfeso me'ájna í teite**

²³ A'ájna xicá'jra'a jetze, je'íhua mú huataníniu'ucacuca'a í teite me'ájna jime'e ti huatasejre í hua'aye'ira í mej té'atzaahuate'e. ²⁴ Seij pu a'ín pú'ee'e ti ayén ántehuaa tíjín Demetrio. A'í pu chí'ij ta'ahuaca ti cílieen ti plata rumua'atí. Ayee pu éene'en ta'ahuaca pu tíj diosi ti huá'achi'í. Ayee pu ántehuaa a'ájna í hua'adioj tíjín Artemisa. Jé'íhua pu huá'amua'itici í mej jamuan tí'imuari'eca'a. ²⁵ Huá'ajsej a'ímej í mej jamuan tí'imuari'eca'a, ajta seica í mej miyen che'atá mena'a tí'imuari'eca'a ti'tíj jime'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Teteca, mú'een xu ramua'aree tej temua'a naa tí'ijmua'itici í tumin tel'ájna jime'e tej tí'imíjhuaca. ²⁶ Temua'a xu tí'ijmua'aree, seajta ranamua se'ájna í

Pablo, a'í pu tejá'uxajtan ti a'ímej í diosi a'úu mé é'esejre'e u teyujta'a, teteca mú huá'ata'ahuaca. Camu nu'u diosi pírici. A'í pu hui jín ari je'íhua hua'utéemua'itici í teite í mej miyun me'ecan Éfeso, ajta nainjapua a'uun ti huat-acá'a t'ij na'a u Asia.

²⁷ 'Jé'ecan pu a'ij pua'a tí'iruure, a'íné ayée pu hui tiu'utá'í'iriistari tej je'íhua tejá'uríeeeni í tej jín tí'imíjhuaca. Ajta a'ájna jime'e í tatéyuu ti tzajta'an huirájvee í tadioj ti ve'ée, a'ájna í Artemisa, ayée pu tiu'utá'í'iriistari mej hui cá' ché'e miyen tí'ijna'amiche'en. Majta, camu ché'e raataxí'eve'esin í ti ve'ée a'ájna í dios í mej raná'amiche'e nainjapua a'uun ti huatacá'a t'ij na'a u Asia, ajta t'ij na'a íyien chaanaca japua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²⁸ Matí'ij ráanamua'jri'í me'ájna, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a. Ma'utéjhuii mej téjijhuajmé'e. Miyen tíjín:

—Huá'ipi'í pu hui ve'ée a'ájna í Artemisa, Éfeso ti é'eme'ecan.

²⁹ Ca'anacan mú a'uvaájtzime'e. Matí'ij mi huaruáachijmé'e naími'í. Me'uun a'uteájrpu í teyujta'a. Matí'ij mi teite huavívi'í a'ímej í mej hua'apua, a'ájna í Gayo, ajta a'ájna í Aristarco, í mej Macedonia é'eme'ecan. A'í mú á'ujjuhua'ane'e jamuan a'ájna í Pablo. Matí'ij mi huaja'ujá'puaca'a a'ujna chí'ita a'u mej e'etiújse'írihua'a í teite.

³⁰ Ajta a'ín í Pablo, a'í pu ayén tí'ijxe'eve'eca'a ti ajta a'ín a'uun a'uteá'ute. Majta me'ín í mej té'atzaahuate'e camu tiu'utá'a ti uteá'ute. ³¹ Majta seica í mej tí'aijta a'ujna Asia, í Pablo ti huá'íhuaara'a, a'í mú miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ché'e nu'u cá' a'uteáru'ipiche'en a'ujna chí'ita.

³² Majta a'ímej í teite, ayée mú mauj títetéjijhuajmé'e. Seica mú seicié tí'teji-jhuaca'a. Majta seica seicié. Majta já'í-

ta'a mú ará'axcaa í mej caí ramua'a-reereca'a a'ij mej 'een jín téjijhuajmé'e, majta camu ramua'areereca'a a'ij mej 'een jín tiújseij. ³³ Majta me'ín í mej Israél jetze ajtéme'ecan, seica mú miyen ca'aníjra'a tiraatá'a ti a'íjna í Alejandro tihua'utá'ixaate'en í teite. Matí'ij mi seica ayeuutáxi a'u mej e'evé'enejne'e í teite. Majta seica miyen tira'aráajee a'ij ti ye'í huárini. Ajta a'íin í Alejandro, a'íi pu rumuájca'a jín hua'utá'ijmíijri'i mej caí ché'e t'íxajta. A'íi pu ayén t'íjxe'leve'eca'a ti huá'a japua huatániuni a'ímej í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

³⁴ Mí majta í teite, matí'ij ráamua'a-reeri'i ti a'íin Israél jetze ajtéme'ecan, naími'i mú jíjhuaca'a a'achú cumu hua'apua hora. Miyen tíjín:

—Huápi'i pu ve'ée, a'íjna í Artemisa ti Éfeso é'eme'ecan.

³⁵ Ajta a'íin í tí'iyu'uxaca, a'íi pu xaa hua'utá'ijmíijri'i mej nu'u caí ché'e t'íxajta. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa í teite tíjín:

—Mú'een teteca, Éfeso sej é'eme'ecan, naími'i í teite í mej íyén chaanaca japua seijre'e, naími'i mú hui ramua'aree tej iteen antítamua'aree te'íjna jime'e tej ráacha'íin í teyuu ti tzajta'an urájca í dios ti ve'ée, a'íjna í Artemisa, ajta a'íjna í tetej ti u e'icájve u ta japua. ³⁶ Capu a'ij t'í'iri'iri ti ja'ati rá'axieehuari'ira a'íjna. Xaatapuá'ajta mí sej téjijhua. Caxu hui t'í'itj'j mua'aree a'ij sej t'í'itj'j ruure.

³⁷ 'Mú'een xu yé huavé'evi'iti se'ímej í teteca íyuu chí'ita, se'íjna í Gayo, sea-jta se'íjna í Aristarco. Majta me'ín, camu hui ja'anáj tiu'unáhua u teyujta'a, camu majta a'ij pua'a ti'ixa í tadioj jemi.

³⁸ Tí pua'a hui a'íin Demetrio, majta í mej jamuan t'í'imuari'e, ti pua'a ja'ati huá'ajaxieji'ira, te'entácuuni'i a'ujna í jueesi mej e'iráati. Miché'e me'ín me'uun e'ehua'újniuuste'en. ³⁹ Ajta ti pua'a mú'een t'í'itj'j jín setiú'ujcha'íire'e, rujímua'a xu raaxí'epi'íntare'en

a'ij ti t'í'itj'j jín t'í'itá'aca í yu'uxari jetze. ⁴⁰ Ayájna tetj'j een, ayée pu hui tiu'utáci'ipe mej téjmi jetze te'ujpuá'ajte'en me'íjna jime'e, a'ij tej t'í'itj'j huáruu íyie chajta'a tej tiyen t'í'ita'ítziite'e. Tí pua'a miyen me'íjna jín téjmi jetze te'ujpuá'ajte'en, capu t'í'itj'j mé'e já'ahua'a tej tiyen tiu'utá'an í mej jín taatátuaani. —Ayece pu tihua'utá'ixaa a'íjna ti t'í'iyu'uxaca.

⁴¹ Tí'ij antipua'areca'a ti ti'ixa, a'íi pu hua'irá'iteca'a í teite.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'atanéj u Macedonia, ajta u Grecia

20 Tí'ij antipua'areca'a í mej huaúritziite, Pablo pu hua'utajé í mej té'atzaahuete'e ti ij a'íin a'atzu ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi caí ruxieemíjte'e. Aj pu i hua'iré'echuixi seij ajta seij, ajta hua'utateújte. Tí'iquí á'uraa u Macedonia.

² Nainjapua pu huá'umuaareca'a matj'j mena'a titeechéejme'ecaa a'ímej í í'ihuaamua'ame'en. Jé'ecan pu ca'aníjra'a hua'utá'a a'íjna jime'e í ti jín tihua'utá'ixaa. Ajta á'iyen, a'uun a'ará'a a'ujna u Grecia. ³ A'uun pu ayén á'atee a'achú cumu hua'íca máxcira'i.

Tí'iquí atéye'imíjca'a í baarcu jetze ti i antára'ani a'ujna Siria. Majta a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecantaca'a, a'íi mú miyen tiraaxí'epi'íntare mej me'uun ye'itéchu'eve'en juye jetze ti jetzen huaméj.

Ajta a'íjna í Pablo, tí'ij nu'u i ráamua'areeri'i. Tí'iquí ayén tiu'utaxájta-ca'a tíjín niché'e huaré'ara'ani nej ni ne'uun a'uré'enen u Macedonia. ⁴ A'íi mú a'ucj'j jamuan, a'íjna í Sópater ti yaujra'an pú'een a'íjna í Pirro. A'uun pu é'eme'ecan a'íjna í Sópater u Berea. A'íi mú majta a'ucj'j a'íjna í Aristarco, ajta í Segundo, í mej Tesalónica é'eche. Gayo pu ajta á'uraa a'uun ti Derbe é'eme'ecan. A'íi mú majta a'ucj'j a'íjna í Timoteo, ajta

a'íjna í Tíquico, ajta Trófimo. A'uu mú é'eme'ecan a'u ti huatacá'a u Asia.

⁵A'íi mú í ta'ihuaamua'a án e'e-jrá'aseca'a. Majta me'ín, a'úu mú nu'u taje'echu'eve'e muá'aju'un itejmi a'u-jna chajta'a u Troas. ⁶Teajta iteen, t'í'ij te'upuá'areca'a í mej tiu'uyé'este me'íjna jime'e í mej racua'aca í pan ti caí levadura ranaxca, a'úu tu e'eráaci a'u-jna Filipos í baarcu jetze. Anxíj xicaj tu jetze a'ará'a a'ujna Troas. A'uu tu hua-já'uteu í seica. Teajta iteen, a'úu tu á'a-tee aráhua'apua xicaj.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'atanéj u Troas

⁷Tí'ijta teja'uré'ene í seíj xicá'jra'a jetze, a'íi mú tiújseij mej mi hua'uré'e'í'ipi'ite'len í pan. Ajta a'íi pu tihua'umuá'ate a'íjna í Pablo. A'iné ayéé pu tiú'uxe'eve'eca'a ti á'ura'ani í seíj xicá'jra'a jetze ti ra'ité'ase, aúche'e pu tihuá'a'ixaate'eca'a ajta já'ita'a tíca'imua.

⁸A'uu mú tiújseij a'ánna imuá cuartu jetze, ti tiú'ujhuaica. An pu ú'utaaca jehua í cantiira'a. ⁹Ajta a'úu pu huira-catii temuajj ti ayén ántehuaaca'a tíjín Eutico. An pu ave'eré'eyeijxi ti anacun.

Ajta a'íin í Pablo, jehua pu tihuaú'ixaa. Jé'ecan pu á'atee ti tihuá'a'ix-aate'e. A'íj pu jín huamuá'titiche í cutzi jime'e a'íjna í Eutico. Aj pu i ticu. Cuj pu ancuré'ejvej ti tiú'ujhuaica jetze í chí'ij. Matí'ij mi ra'ajjáj mí'ichican.

¹⁰Aj pu i acá'jraa a'íjna í Pablo. Tí'ij i ra'avé'evii a'íjna í temuajj ti'írí mi'ichi. Tí'iquí ru'ihuaamua'a ayén tiu'utá'ixaa tíjín:

—Caxu tí'tiziiine'e. Aúche'e pu hui ruuri.

¹¹Aj pu i ajtaha'a antíraa í chí'ij jetze. Hua'uré'e'í'ipi'ite í pan. Matí'ij mi ráacua. Temua'a pu tiu'utá'ixa'ii ti tihuá'a'ixaate'e. Tapuá'arijme'eca pu á'uraa. ¹²Ajta a'íin í temuajj,

ruurican mú a'uví'ti. Jé'ecan mú naa tiu'utajtemua've.

Tí'ij nu'u i u a'ajrá'jraa u Troas, ti nu'u i a'uun e'ará'asti u Mileto

¹³Teajta iteen, ta'anáaté'e tu á'uju'un. Tetí'ij ti baarcu jetze atéeci. A'uu tu a'ará'a te'újna Asón, tej ti ye'erávi'itín te'íjna í Pablo, a'iné ru'icán pu e'eráye'imijca'a. ¹⁴Tetí'ij ráateu te'íjna í Pablo te'újna Asón, tí'iquí ta jamuan ateá'jraa í baarcu jetze. Tetí'ijta ti a'ucíj a'ujna já'ahua'a u Mitilene. ¹⁵A'uu tu huiráaci.

Yee ruijmua'ate'e yee tu antacíj után pújme'en. A'uu tu vejli'i e'ejtenee a'utí e'eráahuachi ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Quio, tetí'ij ti seíj jetze í xicaj te'uun antanéj te'újna Samos. Yee ruijmua'ate'e yee a'uun tu a'ará'a a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Mileto.

¹⁶Ayee tu huaríj a'iné Pablo pu raaxí'epi'intare ti caí a'uun a'atanén a'u-jna Éfeso. Capu ajta e'etéerimi'ica'a a'u-jna a'uun ti huatacá'a u Asia. Ca'anacan pu u a'uránejmí'ica'a a'ujna Jerusalén, ti pua'a nu'u í'írí'iristan tej te'uun a'uté-u-uca'a matí'ij tí'iyesten me'íjna jime'e mej ra'utámua'aree ti ari ayén teuumé anxíj tamuáamuata'a xicaj.

A'ij ti nu'u Pablo tihua'utá'ixaa a'íme'j í vaujsi í mej me'uun é'eme'ecan u Éfeso

¹⁷A'uu pu a'utevée u Mileto, tí'ij Pablo hua'uta'ajtaca'a mej u a'uvé'e-ju'un í vaujsi í mej huá'a jetze ajtéme'ecan a'íme'j í mej tiújse'irihua'a a'ujna u Éfeso. ¹⁸Matí'ij mi me'ín vaujsi á e'iré'ene. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu ramua'aree a'ij nej yé tiu'utéjvee netíj nena'a amuacaícan nej yé ra'áa íyee Asia. ¹⁹Ayee nu hui tí'ijvaire'e í tavástara'a tzáahuati'ira'a jime'e. Canu á'antzaahuate'e ne'íjna

jíme'e sino nehuányeinixi ne'íjna jíme'e nejá'amuacha'ij. Neajta, jeíhua nu tiu'utése ne'íjna jíme'e mej a'ij pua'a tinaatajé.

²⁰Canu ja'anáj á'atura nej caí tejá'amua'ixaate'e ti'itij ti amuaatéva'iri mú'ejmi. Netejá'amua'itii ne'újna teyujta'a, neajta ne'újna á'amuache. ²¹Netihua'utá'ixaa ne'ímej í mej Israél jetze ajtémecan, neajta ne'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, ti ayén tiú'ujxe'eve'e mej seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, majta rá'antzaahuate'en me'íjna í tavástar'a í Jesús a'íjna ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

²²Tíj ajta íjii, a'úu nu hui Jerusalén a'um'é'e na'ame ne'íjna jíme'e ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tinaata'afj. Canu xáahuí ramua'aree a'ij ti ti'itij mu'u ne'jé'ruuren. ²³A'ij nu'u xaa mua'aree, ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios amuacaícan ayén tinaatá'ixaa yee a'u ti na'a ti huachájta'ajme, a'úu mú nu'u ne'iteánajsin. Ayee nej nu'u tirajpuaítzi na'ame.

²⁴Capu amín a'ij, capu ne jetze rux-e'eve'e ineetzi. Ajta netevi, capu ti'itij ranajche ineetzi jemi. A'ii nu'u hui niyen tí'ijxe'eve'e, nej ra'antíci'iti nej huára'ani íiyen chaanaca japua, neajta ra'ará'asten ne'íjna jíme'e í Dios ti ayén tinaa'íjca nej tihua'utá'ixaate'en í teite í niuucari jíme'e ti jetzen rá'axa í Dios, tí'ij a'íin tihua'utá'uuni'i ruxí'evi'ira'a jíme'e.

²⁵Mí seajta mú'een, nej á'amua-jemi á'uche'ecane'e á'aye'i, neajta já'amua'ixaate'e jíme'en í Dios ti nainjapua tí'ajjta, íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua. Ayee nu tí'ijmua'aree sej caí ché'e ja'anáj nesejran ineetzi. ²⁶⁻²⁷A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e íjii, ti pua'a ja'ati yá'urieeni í ruxéjniu'uca í Dios jemi, capu Dios ne jetze rapua'ajte'e, a'iné canu ja'anáj raatapuá'ajtac'a nej

tejamuá'ixaa í niuucari, sino nain nu tejamuá'ixaa a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

²⁸Rí'i xu'u mú'een mi ru tzajta'a. Sea-jta rí'i xu'u huá'a jetze a'ímej í teite Dios ti tejámua'íjca. Setá'aj huá'ucha'íin najmí'ica í mej tiújse'iri í Dios jemi, í ti huá'unanai í rutevij jíme'e a'íjna í Jesús.

²⁹'Ayee nu nee tí'ijmua'aree netí'ij á'ura'ani, seica mú a'uvé'uju'u muá'aju'un mú'etzi tzajta'a mej miyen 'een matfj íra'ave tite'uteáru'ipi huá'a tzajta'a í ye'emuuate. Camu t'íhua'utá'uuni'ira í mej té'atzaahuate'e. ³⁰Majta seica mú a'amua tzajta'a huatasej're'esin. Hua'itzi mú jín tejá'amua'aten mej mi amuájseire'en mú'ejmi í ru jemi.

³¹'Naa xu'u rí'i mú'een. A'íj xu autá-mua'aree, tí'iri ayén teumé huaíca nine'ira'a nej tejá'amua'ixaate'e se'j neajta se'j nain tujca'ari tzajta'a, nain tí-ca'ari tzajta'a, niyen ni te'icányé'ine'e a'amua jíme'e.

³²'Neajta íjii, netejá'amua'ijcate'e í Dios jemi, ne'íjna jíme'e í niuucari ti jetzen rá'axa a'achú ti caj titaatapuá'jve'esin í Dios. A'íjna í niuucari pu amuaatá'asin í ca'aníjra'a, ajta amuaatá'asin sej a'uté'e xá'ara'ani huá'a jamuan í ti Dios ruse'j hua'avé'ejajpuaca'a.

³³'Canu ja'anáj niyen tí'ijxe'eve'eca'a nej ra'ancuré'an huá'a tumin, canu neajta í tihua'aciixu a'ímej í ne'ihuaa-mua'a. ³⁴Ayee xu hui seajta tí'ijmua'aree nej huaténvai nemuajca'a jíme'e, neajta niyen che'atá nena'a tihua'utévai a'ímej í mej nej jamuan á'ujjuhua'ane'e. ³⁵Nain nu hui jín tiu'umuáriej, neajta nu amuá'itíiri'i ti ayén tiú'ujxe'eve'e a'íjna jíme'e tej hua'utévaire'en í mej caí a'ij tí'ijviicua'i.

'Mú'een xu seajta siyen tira'utámua'aree a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í Jesús tíjín: "Jaítze'e pu rí'i rutémua'ave'e a'íjna í ti ti'itá'aca caí a'íjna í ti te'encuré'aca." —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pablo.

³⁶Tí'ij ayén tihua'uta'ixáate'e, aj pu i Pablo títunutaca'a huá'a jamuan a'ímej í vaujsi. Ajta raatéjhuau í Dios jemi. ³⁷Naíimi'i mú ru'iré'echuixi, majta tiu-jyefnejraa. ³⁸A'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti raataxájtaca'a ti jaítze'e a'ij pua'a hua'utá'a yee mej nu'u caí ché'e ja'anáj mé'e yé'eseijran. Aj mú mi u á'uju'un jamuan a'u ti e'eteájraa í baarcu jetze.

Tí'ij nu'u a'íin Pablo á'uraa a'ujna u Jerusalén

21 Tetí'ij ti á huaja'uhua'axi í ta'ihuaamua'a, tetí'ij ti atéeci í baarcu jetze. Aj tu ti antacíj a'ujna u Cos. Yee ruijmua'ate'e yee tu te'uun a'uráane te'újna Rodas. Teajta te'uun huiráaci, tetí'ijtá ti te'uun a'uráane a'ujna u Pátara. ²A'uu tu ti sejí á'uteu í baarcu ti Fenicia a'umé. A'íj tu jetze atéeci. Tetí'ij ti a'ucíj.

³A'uu tu aujú'ucaa tetí'ij raasejí á ti e'eráahuachi. Ayee pu téja'arájtehuuaa tíjín Chipre. A'uu tu taútata'a pújme'en ajcáane, mú tu á'uju'un tena'a ajta a'ujna u Siria. A'uu mú te'irátuaaxi í ijca ti tiú'utisime'e í baarcu. A'íj tu jín acáaci. Ayee pu téja'arájtehuuaa a'ujna tíjín Tiro.

⁴A'uu tu ti huá'uteu í ta'ihuaamua'a. A'uu tu ti huá'a jamuan a'uteájturaa aráhua'apua xicaj jetze. Aj pu i xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios, ti'itíj hua'utá'ixa a'ímej. A'íj mú jín raatá'ijmiijraca'a ti nu'u caí á'ura'ani a'íjna í Pablo a'ujna Jerusalén.

⁵Tí'ij teja'uré'ene aráhua'apua xicaj jetze, aj tu ti a'ucíj. Naíimi'i í mej té'atzaahuate'e, majta í mej hua'atévi'itín, majta í huá'ayaujmuua'a, a'úu mú tajaútuuaa ti ja'u'ástimee chajta'a jetze. A'uu tu títunutaxi ja'apuaíri japua, tej ti raatéjhuau í Dios jemi. ⁶Tetí'ij ti hua'utateúute'e, aj tu ti atéeci í baarcu jetze. Majta me'ín í mej á taje'evá'atuaa, a'úu mú huaré'aci.

⁷Tetí'ij huiráaci te'újna Tiro, teuche'e tu huajú'ucaa baarcu jetze. Tetí'ij ti te'uun a'ará'a te'újna Tolemaida. Tetí'ij ti hua'utateújte í ta'ihuaamua'a. Teajta te'uun huá'a jamuan a'uteájturaa sei xicaj. ⁸Yee ruijmua'ate'e yee pu á'uraa í Pablo. Teajta iteen í tej jamuan á'ujujhua'ane'e, teajta tu jamuan a'ucíj. Tetí'ij ti aitacíj a'u ti pújme'en, chajta'a ti ayén teja'arájtehuuaa tíjín Cesarea.

A'uu tu a'ará'a áa ti é'eche a'íjna í Felipe ti tejá'uxajtan teite tzajta'a. A'ii pu a'íin pú'een sejí í mej aráhua'apua ará'ase í mej tí'ivaire'e u teyujta'a. A'uu tu a'uteájturaa te'íjna jamuan í Felipe. ⁹Muáacuaca pu tiyaúmuua'a júucajtacan mej caí xi víiche'e. A'íi mú tí'ixajta-ca'a niuucari jime'e ti Dios raateájtuaa huá'a jemi.

¹⁰A'uun tu á'atee yee pua'an xicaj tí'ij sejí á e'iré'ene ti ayén ántehuaa tíjín Agabo. A'uu pu e'erájraa a'ujna u Judea. A'ii pu pírici a'íjna í Agabo sejí ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. ¹¹U pu a'uvé'emej ti ij támua'areer-i'i. Aj pu i ra'avé'existaca'a í Pablo í puaaseájr'ara'an. Tí'iquí a'íjna jín ra'amuáaj'icie í iicájr'a'an jetze, ajta í muáj-ca'are'ara'an jetze. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee pu hui ti'ixa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'íjna ti jíme'en yee, mej nu'u ra'amuáaj'ici'esin a'íjna jime'e í puaaseájr'ara'an a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan a'ujna Jerusalén. Majta nu'u hua'utátuúire'esin a'ímej í mej sejí chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹²Tetí'ij ráanamujri'i te'íjna, iteen, majta a'íime í mej Cesarea é'eme'ecan, naíimi'i tu raatajé ti nu'u caí a'uun á'ume'en.

¹³Aj pu i ayén tiu'utaniú í Pablo tíjín: —¿A'íné 'een jín siyen tiú'ujyein, seajta a'ij pua'a tité'ujmuajte ineetzi jime'e? Niché'e hui huámi'ini. Ayee nu té'enca'ane mej na'amuáaj'ici'en, neajta

nej huámi'ini ne'újna Jerusalén ne'íjna jime'e nej ravaire'e í tavástar'a í Jesús. —Ayeec pu titaatá'ixaa a'íjna í Pablo.

¹⁴ A'iné catu raatáviicua'iri'i tej ra'an-timua'itín, tetí'ij ti raatá'a ti u á'ume'en. Ayeec tu tiraata'ixaa tíjín:

—Ché'e ayén teja'uré'enen a'ij ti tí'ijx-e'eve'e í tavástar'a.

¹⁵ Teajta á'iyen huátacate. Tetí'ij ti te'uun a'ujnéj a'ájna Jerusalén. ¹⁶ Seica í mej té'atzaahuat'e'e í mej Cesarea é'eme'ecan, a'íi mú a'ujnéj ta jamuan. Ajta seij ti huá'a jetze ajtém'e'ecan í mé Chipre é'eme'ecan, ayée pu ántehuaa tíjín Mnasón. Pu'uri á'atee temua'a ti té'atzaahuat'e'e. A'uu tu e'eraíxanche'e a'u ti é'leche a'íjna.

Tí'ij nu'u Pablo

ye'uvé'emuaareca'a a'íjna í Jacobo

¹⁷ Tetí'ij te'uun a'ará'a, naa mú rí'i tita'ancuré'evi'iti í ta'ihuaamua'a. Jé'e-can mú huataújtemua'ave. ¹⁸ Yee ruij-mua'ate'e yee pu Pablo ta jamuan u á'ume tej ti ye'uvé'emuaare te'íjna í Jacobo. Majta í vaujsi, naími'i mú a'uun a'uté'uuca'a.

¹⁹ Aj pu'i Pablo hua'utateújte. Tí'iquí ayén tihua'utá'ixaa naíjmi'ica a'ij ti tí'itíj huaríj a'ímej jemi í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'íjna jime'e ti Dios jetze ruca'ané a'íin í Pablo, ayén Dios jetze te'araújca'anejca'a. ²⁰ Matí'ij ráanamujri'i, aj mú mi rí'i tiraatá'a í Dios. Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa me'íjna í Pablo tíjín:

—Casi'i, ta'ihuaara'a, a'iné a'íime í mej Israel jetze ajtém'e'ecan, mu'ití mú hui té'atzaahuat'e'e, majta, naími'i mú raxí'eve'e ti ja'ati ayén huárini a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í yu'uxari jetze a'íjna í Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a. ²¹ Majta miyen tí'ixa pej nu'u tihuá'amua'ate a'ímej í mej Israel jetze ajtém'e'ecan, í mej majta seij chuéjra'a japua é'leche, mú'ee pej nu'u piyen tihuá'amua'ate mej

nu'u caí miyen rijca a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés, mej nu'u caí ra'an-tisíjchixi'i í hua'anavij í huá'ayaujmu'a'a, majta nu'u caí ra'ará'asten í taye'irá.

²² ¿A'iné tena'a tíjriini?, a'iné matí'ij ráamua'aree í teite pej yé uvé'ene, aj mú mi tíújseire'esin.

²³ Patá'aj piyen huárini a'ij tej timuaatá'ixaate'esin iteen. Muáacua mú yé muaaté'uu í tetecca, í mej tí'itíj jín te'ataújratziiri'i í Dios jemi. ²⁴ Patá'aj huá'anvi'itín pe'újna teyujta'a pej pi huá'ajejcuare'en huá'a jamuan, pajta tiu'unáachita í mej huá'ajijve'en. Aj pu hui xaa rí'irísta a'ame mej caújyaxi'in. Aj mú mi ramua'aréeren ti caí ayén tí'ayajna a'ij mej timuaatá'ixaa mú'eetzi, sino pajta pej mú'ee ra'ará'astejsin í yu'uxari.

²⁵ Majta í mej caí Israel jetze ajtém'e'ecan, tu'uri tíhua'uta'íti'iri'i tej tíyen raaxí'epi'íntare mej caí hua'ira'a cua'aca mej ráamuai'ivajtac'a. A'íi pu hui xaa rí'irí mej ráacua'ani í mej caí ráamuai'ivajtac'a. Aru, camu nu'u majta xúure'e cua'aca, majta caí racua'aca í huá'ire'ara'an í mej racácu'imin. Majta caí tíu'ujxana'acira'a í tetecca 'uucca jamuan í mej caí hua'atévi'itín, majta í 'uucca, mej nu'u caí seica anteána'ax-can í tetecca í mej caí huá'acina'ajmu'a'a pú'een.

Mej nu'u raatéevi'i

me'íjna í Pablo u teyujta'a

²⁶ Yee ruijmua'ate'e yee, Pablo pu huaja'uví'iti a'ímej í tetecca. Ajta huaúj-jejcuare huá'a jamuan. Aj pu i teyuj-ta'a a'uteájrupi ti i hua'utá'ixaate'en í mej tí'ajta a'ujna matí'ij ra'antipua'a-jte'en í mej rujéjcuare'en, majta me'íjna jín miyen huárini mej tíu'umuai'ivejta, seij ajta seij.

²⁷ Tí'ij ari tímua'a antipua'arijme'eca aráhua'apua xicaj jetze, seica í mej Israel jetze ajtém'e'ecan, a'íi mú raaseíj

a'íjna í Pablo a'ujna teyujta'a. A'íime a'úu mú é'eme'ecan tíj na'a a'úu ti huatacá'a u Asia. Mat'íj raasefj, nainjapua mú hua'utá'ixa í teite. Ca'aníjra'a mú hua'utá'a mej huataníniu'ucacu, mat'íjtá mi raatéevi'i. ²⁸ Muaajjhuaca'a ca'anín jime'e. Miyen tíjín:

—Má'een toteca mi sej hui Israel jetze ajtémecan, sataatávaire'e. A'ii pu hui a'íin pú'een í teáata'a ti nainjapua á'uche'ecan, tihua'amua'ate najmí'ica í teite mej nu'u mé rúurien í taye'irá, majta mej nu'u caí ra'ará'asten a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze, majta mej mi miyen a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna jime'e í teyuu. Ajta a'íin, sefj pu hui griegos uteárujte íyu teyujta'a, a'ij pu jín auté'ítze í taye'irá jime'e.

²⁹ Ayee mú tiu'utaxájtaca'a, a'iné amuacaí mú raasefj me'íjna í Trófimo ti Éfeso é'eme'ecan. A'uu mú ya'usefj chajta'a, jamuan a'íjna í Pablo. A'íj mú jín miyen tiu'umuá'aj ti a'uun ru'uteárujte a'ujna teyujta'a.

³⁰ Nainjapua í chajta'a, jéhua mú ru'ítziite'eca'a. Majta cure'eruaáchejye'icaa. Mat'íj mi raatéevi'i me'íjna í Pablo. Majta ru'irajáanajraa á pua'acié a'ujna teyujta'a. Majta á'iyen te'íteána á ti é'epueerta.

³¹ Mu'uri tén raajé'icatache'e me'íjna í Pablo. Tí'ij í ráamua'areeri'i a'íjna í xantaaru'u ta'amuájca ayén tíjín mej nu'u nainjapua rú'ítziite'e u chajta'a. Ajta a'íjna í xantaaru'u, ayée pu a'íjna te'entiújmua'areereca'a ti tihua'uta'ájte'en í xantaaru'u í mej seivi'ira'a ará'axcaa.

³² Aj pu í a'íin xantaaru'u ta'amuájca huá'ajsefj í ruxantaaru'ustemua'a, ajta a'ímej í mej anxíte tí'aijta. Mat'íj mi u á'uju'un meruaachijmé'e a'u mej a'uté'uuca'a í teite. Majta me'ín í teite, mat'íj hua'usefj me'íjna í xantaaru'u ta'amuájca jamuan í ruxantaaru'ustemua'a, mat'íj mi raatapuá'ajta'a mej ratéva'ara'a í Pablo.

³³ Aj pu í ajteáxiireca'a í xantaaru'u ta'amuájca. Tí'ij í rajví'i a'íjna í Pablo. Aj pu í raata'ájtaca'a mej ra'amuájci'en hua'apuaca jime'e í cadeena. Aj pu í ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani pírici? ¿Tí'itájni a'ij huáruu?

³⁴ Majta me'ín í teite, seica mú miyen seicié títetéjjhuajmé'e, majta seica seicié. A'íj pu jín caí a'ij tiráamua'areeri'i tzáahuati'ira'a jime'e a'íjna í xantaaru'u ta'amuájca a'íjna jime'e mej jéhua téjjhuajmé'e. Tí'ij í raata'ájtaca'a mej ra'anján a'u mej e'iráati í xantaaru'u. ³⁵ A'iné jéhua mú teite, majta ca'anéeri jín ratáca'anihua'a me'íjna í Pablo, mat'íj mi me'ín í xantaaru'u huá'ajajni'iri'i. Mat'íj mi yá'uchuii me'íjna í Pablo, majta ra'antítuaa me'íjna escaleera jetze ti ajtiú'upu'u í chí'ij jetze.

³⁶ Majta me'ín teite í mej raatavén, ayée mú mauj títetéjjhuajmé'e tíjín:

—Xá'ajajni'iri'i, ché'e huámí'ini.

Tí'ij nu'u Pablo rujapua huataniú

³⁷ Mat'íj ru'uteáruute'esime'eca me'íjna í Pablo a'u mej e'iráati í xantaaru'u, tí'iqui a'íin Pablo tiraata'íhua'uri'i a'íjna í xantaaru'u ta'amuájca tíjín:

—¿Ni pecaí neetá'aca nej a'atzu timuaatá'ixaate'en?

Ajta a'íin xantaaru'u ta'amuájca, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—¿Ni mú'ee peraayí'iti í hua'aniuca í griego? ³⁸ ¿Ni pecaí pe'ín pú'een í pej Egipto é'eme'ecan, í pej pauchén huá'ítziite'eca'a í teite mej mi autéjhuii mej tiújne'usi'ite'en? ¿Ni pecaí mú'ee pe'ín pírici í pej huaja'uví'iti muáacua ví'ira'a mej tí'itecui'ica pe'újna a'u ti caí é'le tí'itáj?

³⁹ Aj pu í Pablo ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mí neajta, nee nu Israel jetze ajtémecan. A'uu nu é'eme'ecan a'u-

jna Tarso, chajta'ana ti jeíhua ruxe'eve'e a'uun ti huatacá'a u Cilicia. Jéihua nu muahuavii pej naatá'an nej tihua'utá'ixaate'en í teite.

⁴⁰Aj pu i xaa raatá'a ti tihua'utá'ixaate'en. Aj pu i Pablo huatéechaxi a'íjna escaleera jetze. Rumuájca'a pu jín hua'utá'ijmiiiri'i mej caí ché'e téjijhuaime'en. Matí'ij caí ché'e e'ijtéruasasime'eca, aj pu i hua'aniuuca jín tihua'utá'ixaa í hebreo. Ayen tijín:

22—Ne'ihuaamua'a, seajta nevaújsimua'a, xáanamujri'i a'ij nej tejámuatá'ixaate'esin inee jíme'en.

²Matí'ij ráanamujri'i ti ayén tihua'utá'ixaa hua'aniuuca jime'e í hebreo, matí'ij mi huateápua'areca'a temua'a naa.

Ajta ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Pablo tijín:

³—Nee nu hui Israél jetze ajtémecan. A'uu nu ja'unú'ihuaca'a a'ujna já'ahua'a Tarso a'úu ti huatacá'a u Cilicia. Aru, ayuu nu huavé'ese yú Jerusalén. Netihuánmua'ate ne'íjna jemi í Gamaliel, ti tejténamujraca'a í yu'uxari jetze ájca'i ti imuá' é'eme'ecan. Ayee nu hui nee tiú'uvai jemin í Dios nain jime'e í nexí'evi'ira'a setíj mú'een rici íjii. ⁴Ja'anáj imuá' nu a'ij pua'a huá'aruurejca'a ne'ímej í mej té'atzaahuaté'e a'íjna jime'e í niuucari í mej jetzen huajú'ucaa. Nehua'utavén ajta nena'a caí huá'ucuii. Neajta naíjmi'ica huavívi'i í tteca, neajta í mej 'uuca nej ni hua'iteáanan.

⁵A'íjna ti tihuá'ajjte'e a'ímej í mej tí'ivaire'e teyujta'a, majta a'ímej í vaujsi, naími'i mú hui ramua'aree í mej yu'uxari naatapíj nej ni huaja'uvé'ejajpuan u Damasco í ta'ihuaamua'a í mej Israél jetze ajtémecan nej ni tiu'utátuiire'en. A'uu nu á'ume nej ni hua'uvívi'iran nu í mej té'atzaahuaté'e, neajta u

huája'arájajpua neyujna Jerusalén tej ti puajtzi hua'utá'an.

Pablo pu tihuá'a'ixaate'e a'íjna jime'e ti a'íin tavástara'a ra'antíhua'u

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶'Netí'ij ni ne'uun aumé'ecaa juye jetze. Nu'uri tímua'a antenésime'eca ne'újna Damasco a'atzaj cumu tacuarixpua. Ca'anacan pu hui taij huatátaaxi inee jemi. Júte'e pu e'icátatzave'eca'anín jime'e. ⁷Netí'ij ni ca'anacan á e'erájve á chuaata'a. Neajta á'iyen ja'ati huánamujri'i ti ayén tinaatajé tijín: “Saulo, ¿a'iné 'een jín piyen a'ij pua'a neruure?”

⁸'Netí'ij ni niyen tiraata'íhua'uri'i tijín: “¿A'ataani pej pírici mú'ee, nevástara'a?” Ajta ayén tinaatá'ixaa tijín: “Nee nu nu'u hui a'íin pú'een Jesús nej Nazarét é'eme'ecan, nee nu a'íin pú'een í pej a'ij pua'a neruure.”

⁹Majta me'ín í mej ne jamuan huajú'ucaa, a'íi mú majta raasej í taij, majta tiu'utátziin. Mi majta, camu ráanamujri'i í ja'ati ti naatajé.

¹⁰'Netí'ij ni niyen tiraata'íhua'uri'i tijín: “¿A'iné tí'itíj neruuren, nevástara'a?”

'Ajta a'íin tavástara'a, ayée pu hui tinaatá'ixaa tijín: “Ájchesi, aricu a'ujna u Damasco. A'uu mú muaatá'ixaate'esin nain a'ij pej ye'í huárini.”

¹¹'Neajta aracúuni'i na'araa í taij jime'e. A'íj mú jín me'ín í mej ne jamuan huajú'ucaa, a'íi mú nejaútuaa u Damasco.

¹²'Seij pu a'uun a'utéveeca'a a'ujna ti ayén ántehuaa tijín Ananias. Nain pu jín ra'ará'aste í ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan. Rí'í mú tiraatajé naími'i í mej Israél jetze ajtémecan í mej a'uun é'echejca'a a'ujna Damasco. ¹³Mu pu a'uvé'emej ti náamuaare a'íjna. Aa ve'jli'i pu ne jemi huatéechaxi. Aj pu i ayén

tinaatá'ixaa tijín: “Ne'ihuaara'a, Saulo, patá'aj atanéri puá'ara'ani.”

Jíme'en pu'u ayén tinaatá'ixaa, aj nu ni atáneerica'a na'araa. ¹⁴ Ajta ayén tinaatá'ixaa tijín: “Hua'aDioj í tavaújsimua'a teecan, a'íi pu nu'u hui mua'avé'evi'iti mú'etzi pej pi ráamua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e, pajta raseijran a'íjna ti caí ja'anáj ti'tij jín auteájturaa í Dios jemi, pajta ranamuajran a'ij ti ti'tíj ti'ixa. ¹⁵ Mú'ee pe á'uche'ecane'e pua'amé teite tzajta'a pe'íjna jetze me'ecan í tavástarara'a. Mú'ee pe nu'u hui huá'a'ixaate'e pua'amé a'ij pej peri tiu'uséj, pajta í pej peri ráanamujri'i. ¹⁶ Ajta íjii, ¿ti'titáni pauj chu'eve'e? Ájchesi, é'e huá'amuai'ihuachi, pajta raatajéeven niuucajtze'en í tavástarara'a ti ij a'íin timuaatá'uuni'i í pej jín auteájturaa í Dios jemi.” Ayee pu hui tinaatá'ixaa.

Pablo pu tihua'a'ixaate'e ti Dios a'íjna jín ra'antíhua'u ti ij tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan

¹⁷ Netí'ij ni neyun a'uvé'emej yú Jerusalén. Teyujta'a nu a'uteájrupi nej ni Dios jemi tiu'utáne'uuni'i. Neajta á'iyen tiú'umaaraca'a. ¹⁸ A'íj nu hui tavástarara'a huasej, ti nu'u ayén tinaatá'ixaa tijín: “Ca'anacan, á'ura'a ayujna Jerusalén a'iné camu muá'antzaahuate'esin a'ij pej tihua'utá'ixaate'esin ineetzi jetze me'ecan.”

¹⁹ Aj nu ni niyen tiraata'ixaa tijín: “Nevástarara'a, a'íi mú ramua'aree í nej á'uche'ecane'e hua'atáyujta'a á, neajta méyee, neajta hua'iteáana í mej té'atzaahuate'e mú'etzi jemi, neajta hua'utéevajxi. ²⁰ Majta ramua'aree nej ne'uun a'utéveeca'a ne'íjna matí'ij raajé'ica me'íjna í Esteban í ti tiu'utaxájtaca'a mú'etzi jetze me'ecan. Nee nu hui tiu'utá'a ne'íjna jime'e mej raajé'ica.

Neajta tiú'ucha'íi í tihua'aciixu a'ímej í mej raajé'ica.”

²¹ Mí ajta a'íin tavástarara'a, ayée pu tinaatá'ixaa tijín: “Aricu, a'iné ne-muaata'íti imuá teite tzajta'a í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.” —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pablo.

Ti nu'u a'íin xantaaru'u ta'amuájca, a'íi pu racha'íica

²² Maúche'e mú ráanamujri'i. Aj mí mi autéjhuii mej huatejíhuajra'ani. Miyen tijín:

—Xá'anvi'itichi setá'aj raajé'ica. Tena'ajtzí raata'ájtache'e mej raajé'ica.

²³ Jé'ecan mú téjijhuajmé'e. Majta tiú'ujciixu, júte'e mú tejá'uhua'anáa, majta chuej eiré'aratzi. Júte'e mú tejá'uhua'anáa. ²⁴ Majta mauj téjijhuajmé'e, ajta a'íin xantaaru'u ta'amuájca, a'íi pu hua'uta'a'íj mej ru'uteájtuaani u tété'e a'u mé é'eche í xantaaru'u. Ajta tiu'uta'a'íjtaca'a mej ra'iré'avajxi'in, majta tiraa'íhua'uran me'íjna í Pablo mej mi ráamua'aree a'ij mej 'een jín miyen títetéjijhuajmé'e í teite. ²⁵ Matí'ij mi ra'atéeji'icie mej mi ra'iré'avajxi'in.

Aj pu i Pablo ayén tiraata'ixaa í ti ti'it'éjvee ti áa a'ut'éjvee ayén tijín:

—¿Ni ayén tejamuaatá'aca í áa-muaye'ira sej si na'iré'avajxi'in ineetzi i nej ne'uun Roma jetze e'ejtémecan? Mí majta caí xi miyen tiraaxi'epi'intare mej puajtzi naatá'an ineetzi.

²⁶ Ajta a'íin ti anxíte tí'ajta, tí'ij ráanamujri'i a'íjna í Pablo, a'úu pu á'ume a'íjna jemi xantaaru'u í ta'amuájca. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—¿A'iné pena'a píjriini a'íjna jime'e í ja'ati? A'uu pu chajta'a é'eme'ecan Roma ti e'ejtémecan.

²⁷ Aj pu i a'íin í xantaaru'u í ta'amuájca, á e'iré'ene í Pablo jemi. Tí'iquí ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Naatá'ixaate'e. ¿Ni pe'uun é'eme'ecan chajta'a ti Roma e'ejtém'e'ecan?

Aj pu'i Pablo ayén tiu'utaniú tijín:

—Jee.

²⁸ Aj pu i a'íin í xantaaru'u í ta'amújca ayén tiraata'ixaa tijín:

—Jeíhua nu tiu'unájchitaca'a inee nej ni huatenromáanota.

Tí'ij i ayén Pablo tiraata'ixaa tijín:

—Ni'i romano inee a'iné a'úu nu ja'unú'ihuaca'a.

²⁹ Majta me'ín í mej raata'íhua'uri'i, aj mú mi avé'eci rujímua'a. Ajta a'íin xantaaru'u í ta'amújca, a'íi pu mi-ijmu tiu'utátziin tí'ij ráamua'areeri'i ti aiteújna a'íjna í Pablo, í ti a'uun Roma ajtém'e'ecan.

Tí'ij nu'u a'íin xantaaru'u í ta'amújca, a'íi pu nu'u ya'ujáj huá'a jemi í jueesi

³⁰ Yee ruijmua'ate'e yee, ajta a'íin xantaaru'u í ta'amújca, ayée pu tí'ijxe'e'eca'a ti ráamua'aree a'ij mej 'een jín miyen tí'ijxajtzi'i í Pablo a'íime í mej Israél jetze ajtém'e'ecan. Tí'iquí ra'uxjíte. Ajta hua'uta'a'áj mej nu'u tiújseire'en a'ímej í mej tí'ajta u teyujta'a, majta í jueesi. Aj pu 'i ya'ujáj a'íjna í Pablo. Tí'iquí huá'a jemi á yaútuaa.

23 Tí'ij i hua'usej í Pablo a'ímej í huá'a jueesi í mej e'etiújseire'eca'a. Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ne'íhuaamua'a, tíj na'a nej ché'e temuaísta, tíj na'a ti yú e'iré'ene nain nu jín te'ará'aste. Canu hui tí'itij jín auteáj-turaa í Dios jemi.

² Aj pu i a'íin Ananias, í ti tihuá'ajjte'e a'ímej í mej tí'ivaire'e u teyujta'a, a'íi pu hua'uta'a'áj mej ra'ancájveeni.

³ Ajta a'íin Pablo, ayén tiraata'ixaa tijín:

—Dios pu mua'ancávejsin mú'eetzi, mi pej a'ij pua'a tí'itevij. Mú'ee pepu'u pemen huatáca pej pi na'uxjíte'en pe'íjna jetze i yu'uxari. Mi pajta, ayée

pej te'uteáturaasin pe'íjna jime'e pej hua'uta'a'áj mej na'ancájveeni.

⁴ Majta me'ín í mej me'uun e'eré'ete'e-caa, ayée mú tiraata'ixaa tijín:

—¿A'iné pej pi piyen a'ij pua'a tí'ijree pemájna í ti jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi?

⁵ Ayee pu tihua'utá'ixaa í Pablo tijín:

—Ne'íhuaamua'a, canu ramua'areere-ca'a ja'atí ti pú'een. Mi ajta tzij a'íin pú'een í ti jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi. Ajta, ti pua'a néjmua'areere, canu niyen tiu'utaxátache'e, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tijín: “Capej a'ij pua'a tí'ijxajta pe'íjna ti tihuá'ajjte'e í teite.”

⁶ Aj pu i ráamua'areeri'i í Pablo tijín seica mú pú'eene'e í mej miyen huataáj-mua'a tijín saduceos, majta seica miyen tijín fariseos. Aj pu i ca'anín jime'e hua'utajé tijín:

—Ne'íhuaamua'a, nee nu fariseo pírici. Huá'a jetze nu huanú'ihuaca'a a'ímej í fariseos. Ijii tí'inexajtzi'i iiyecuí me'íjna jime'e nej rachú'eve'e a'íjna xicáara'an jetze matí'ij huatarún í mi'ichite.

⁷ Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pablo, aj mú mi autéjhuii mej tí'íhuaúrihua'u a'íme í fariseos, majta a'íme í saduceos. A'íj pu jín caí ché'e huatári'iristareca'a mej tí'itij huaxí'epi'intare'en matí'ij tiuújje seij ajta seij.

⁸ Majta me'ín í saduceos, ayée mú tí'ixa tijín: “Camu nu'u huatarújsin í mi'ichite.” Majta miyen tijín: “Camu nu'u seíire'e muá'aju'un í xiéjniu'ucare'ara'an mej tí'ivaire'e u ta japua, camu majta seíire'e muá'aju'un í huá'axiejni'u'uca a'ímej í meri huácuii.”

Mi majta a'íime fariseos, nain mú jín té'atzaahuate'eca'a. ⁹ Jé'ecan mú jeíhua jíjhuaca'a. Mu'uri jaítze'e jeíhua téjijhuajmé'e. Matí'ij mi seica huatéhuiixi. A'ii mú a'íin pú'een í mej tihuá'amua'ate

í yu'uxari jetze. Majta mú me'ín pírici í mej fariseos jetze ajtéme'ecan. Aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a tijn:

—Amijna mi ja'ati, capu hui ti'itij a'ij huáruu. Ajta ti pua'a seij ari tiraata'ixaa í xiéjniu'ucari ti tí'ivaire'e ve'ecán jime'e u ta japua ti é'esejre'e, tiché'e caí jemin niuucan í Dios.

¹⁰ Jé'ecan mú jefhua tiú'urixaa'ecaa. Mu'uri jaftze'e níni'ucacuca'a. A'ij pu jín tiu'utátziin í xantaaru'u ti anxíte tí'aijta. Ajta ayén tiu'umuá'aj tijn temua'a mú hui tiraatéte'eneaxi'isin a'ijna í Pablo. A'ij pu jín hua'uta'a'íj í xantaaru'u mej á'uju'un mej mi ru'irávi'itin ca'anéri jime'e, mej mi me'uun rá'anvi'itin a'u mé é'eche í xantaaru'u.

¹¹ Seij tíca'ari tzajta'a pu a'fin tavástarata'a huatasejre vejli'i a'ijna jemi í Pablo. Ayee pu tiraata'ixaa tijn:

—Uhuaté'aca'anechi mua'a tzajta'a. Ayájna patij peri ne jemi tiu'utaniú'íyen Jerusalén, ayée pej hui che'atá pena'a teja'utaxájta pe'újna Roma.

**Mej nu'u miyen
titehuaújxi'epi'intari'iri'i
mej raajé'ica í Pablo**

¹²⁻¹³ Yee ruijmua'ate'e yee, seica í mej Israel jetze ajtéme'ecan, a'fi mú te'ataújratiiri'i mej raajé'ica me'ijna í Pablo. Hua'apuate japuan c'ij caj mú ará'axcaa í tteca. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijn: “Camu nu'u tí'icua'ani, ni camu majta ye'en ajta mena'a caí raajé'ica.” ¹⁴ A'uu mú á'uju'un a'imej jemi í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'imej jemi í hua'avaujsi. Ayee mú tihua'utá'ixaa tijn:

—Tu'uri hui tiyen tite'etáratziiri'i tej caí ché'le tiú'ucua'ani, ajta tena'a caí raajé'ica í Pablo. Aj tu hui ti tí'icua'ani, teajta ye'en. ¹⁵ Ijii, ayée xu huá'ini mú'een, majta í seica í jueesi, setá'aj raatáhuavii í xantaaru'u ta'amuájca ti ye'erávi'itin í Pablo, a'ijna jime'e seij si tiu'uta'íhua'u

temua'a naa. Teajta iteen, tu'uri rí'i huatarúu tej raajé'ica matí'ij caí xi yé uvé'ene.

¹⁶ Mi ajta, pa'ari'i pu ti'inamuáaraca tí'ij ayén tihua'utá'ixaa. Aj pu 'i a'fin pa'ari'i a'uun á'ume a'u mej é'eche í xantaaru'u. Tí'ij i raatá'ixaa a'ijna í Pablo. A'ijna í pa'ari'i, a'fi pu rayauj cu'utzeáara'an í Pablo.

¹⁷ Tí'iquí a'fin Pablo seij huatajé í mej anxíte tí'aijta. Ayee pu tiraata'ixaa tijn: —Patá'aj hui rá'anvi'itin í pa'ari'i a'ijna í ta'amuájca jemi í xantaaru'u. Ti'itij pu raatá'ixaate'esin.

¹⁸ Tí'iquí a'fin ti anxíte tí'aijta, ya'uví'iti í xantaaru'u jemi ta'amuájca. Tí'ij i ayén tiraata'ixaa tijn:

—A'ijna í Pablo ti aiteánami'i, ayée pu tinaata'a'ij nej nu'u ye'erávi'itin íye mú'etzi jemi ne'ijna í pa'ari'i. Ti'itij pu nu'u muaatá'ixaate'esin.

¹⁹ Ajta a'fin xantaaru'u ta'amuájca, ra'amuaví'ira í muájca'are'ara'an jetze. Tí'ij i ya'uví'iti 'á'ayee. Tí'ij i ayén tiraata'íhua'uri'i tijn:

—¿Tí'itájni péne'ixaate'emí'i?

²⁰ Ayee pu tiraata'ixaa í pa'ari'i tijn:

—A'fime í mej Israel jetze ajtéme'ecan, a'fi mú te'ataújratiiri'i mej muaatáhuavii í Pablo, pej nu'u ruijmua'a rá'anvi'itin huá'a jemi í hua'ajueesi matá'aj nu'u rí'i tiráamua'aree.

²¹ 'Aru, capej huá'atzaahuate'e. Seica mú nu'u rachú'eve'e muá'aju'un me'újna juye jetze avíitzi'i jime'e. Hua'apuate japuan c'ij caj mú ará'ase a'fime í tteca. Meraaxí'epi'intarej runiuuca jime'e mej nu'u caí ti'itij cua'ani, majta nu'u caí ye'en ajta mena'a nu'u caí raajé'ica. Mu'uri rí'i huaújrúu. Méjchu'eve'e mu'u mi pej raatá'an ti ayén huá'ini.

²² Aj pu i í xantaaru'u ta'amuájca raata'iteca'a í pa'ari'i ti á'ura'ani. Amua'caícan pu ayén tiraata'ixaa tijn:

—Capej ja'ati ixaate'e a'ij pej tinaatá'ixaa.

**Xantaaru'u pu a'ijna Pablo a'uví'iti
a'ijna jemi í tajtuhuan ti
ayén ántehuaa tijín Félix**

²³ Aj pu i hua'apuaca huatajé í mej anxíte tí'ajta. Tí'ij i ayén tíhua'uta'ajj tijín:

—Huá'ajseire'en í xantaaru'u, a'achú cumu hua'apua ciento í mej ru'icán á'uju'un, majta huaícate japuan tamuáamuata'a mej avé'ete'ete, majta hua'apua ciento í mej chun tiu'f'isin. Setá'aj á'uju'un se'újna Cesarea íjii tíca'a a'atzaj aramuáacua jetze pu teuumé'eca í tíca'ari.

²⁴ Ajta hua'utá'ixa tijín:

—Seajta se'ij télesiirate'en í cahuaayu'u í Pablo ti japuan ave'ecaí a'umé. Setá'aj se'uun yeútuuaani í tajtuhuan jemi ti ayén ántehuaa tijín Félix. Caxu ja'ati tá'acare'en ti a'ij raruuráa.

²⁵ Ayee pu tiraata'ítí'iri'i a'ijna í Félix tijín:

²⁶ “Claudio Lisias, í tajtuhuan ti jéihua ruxe'eve'e. Ayee nu muateujte'e mú'ee Félix mi pej tajtuhuan jín ti'it'éjvee, mi pej jéihua axí'eve'e. ²⁷ A'íme'j í mej Israél jetze ajtémecan, a'íí mú raatévi'i me'ijna í tevi. Méje'icatache'e mú, aru nee nu a'uré'ene nehua'antí'ivi'ití í nexantaaru'ustemua'a. Nee nu japuan huaníú a'iné neráamuareeri'i ti a'íin romano pú'een. ²⁸ Neya'uví'iti huá'a jemi í jueesi í mej tí'ixi'epi'intare'e a'iné néjmua'a-reerimi'ica'a a'ij mej 'een jín tí'ijxajtzi'i.

²⁹ “Netí'ij ni ráamuareeri'i mej me'ijna jín tí'ijxajtzi'i me'ijna jime'e í ruye'irá. Capu ti'it'ij jín auteájturaa í mej jín raajé'ica nusu í mej jín ra'iteáanan a'ijna í ja'ati. ³⁰ Aru netí'ij ráamuareeri'i mej seica í mej me'uun Israél jetze ajtémecan, a'íí mú nu'u te'ataújratiiri'i mej raajé'ica, netí'ij

ni muaata'ítí'iri'i ne'ijna í tevi. Neajta nu hua'uta'ajj í mej tí'ijxajtzi'i mej mú'etzi huatá'ixaate'en í mej jín tí'ijxajtzi'i.” Aj pu 'i a'ijna huata'ítí'iri'i í tajtuhuan.

³¹ Majta me'ín xantaaru'u, ayée mú ráaru'u a'ij ti tihua'utá'ixaa í xantaaru'u ta'amuájca. Tíca'a mú ya'uví'iti me'ijna í Pablo. Matí'ij mi me'uun ya'uré'eneijte a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtéhuaa tijín Antipatris.

³² Yee ruijmuate'e yee mú a'uc'ij í mej ta'avé'ete'ete me'ijna Pablo jamuan. Majta í mej ru'icán huajú'ucaa, a'íí mú huaré'aci a'u mej é'eche í xantaaru'u.

³³ Matí'ij a'ucané me'újna Cesarea í mej avé'ete'ete, matí'ij mi raatátui me'ijna í yu'uxari, majta me'ijna í Pablo.

³⁴ Ajta a'íin í tajtuhuan tí'ij ra'an-curé'epi í yu'uxari, aj pu i ra'ujjive. Ajta á'iyen a'ijna Pablo tiu'uta'íhua'uri'i ayén tijín:

—¿Ti'itáni chu'éjra'a japua pé'eme'ecan?

Tí'ij i ráamuareeri'i ti a'uun Cilicia é'eme'ecan.

³⁵ Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Aj nu muánamuajran matí'ij yé uvé'enen í mej ti'it'ij jín mú'etzi jetze tí'ijpua'ajte'e.

Aj pu 'i raata'ajtaca'a mej nu'u ráacha'íin í polisiiya a'ujna a'u ti Heródes e'irájca.

**Tí'ij nu'u Pablo ruse'ij rujapua
huaníú a'ijna jemi í Félix**

24 Anxíj xicaj pu teuumé'eca, tí'ij a'íin í Ananias í ti tí'ajta u teyu-jta'a, a'íí pu a'ucané a'ujna Cesarea a'íime'j jamuan í hua'avaujsi, ajta se'ij ti abogado pírici. Ayee pu ántehuaa a'ijna tijín Tértulo. A'íí mú ti'it'ij jín jetzen te'ujpuá'ajte a'ijna í Pablo í tajtuhuan jemi. ² Matí'ij u ya'utajé í Pablo, aj pu i a'íin Tértulo a'utéjche ti tiraaxajtzi'i. Ayee pu tiraata'ixaa a'ijna í Félix tijín:

—Tu'uri hui jeíhua rí'i tí'itechéé naa taxiéehua pajta pauj mú'ee tí'ita'ajjte'e. Jéíhua pej rí'i tirájteuve é'e tzajta'a tetá'aj jaítze'e rí'i yee tí'itechéjme'eni. ³Nain tu teri ancuré'a. A'íj tu jín naa titaatátémua'ave nainjapua. Rí'i tu timuaatá'aca mú'ee Félix pej í'i tajtuhuan, pej jeíhua naa rí'i tí'iruure. ⁴Aru tetá'aj caí máaj muá'ítzee, ayéé nu tí'imuhuavii pej a'atzu huatá'an í ca'aníjra'a pej a'atzu táanamua tej timuaatá'ixaate'esin.

⁵'Ja'íné amíjna mi tevi, jeíhua tu'uri hui tirájteuri'iri'i tí tí'ítziita íiyen chaanaca japua. Nain japua pu ca'anéjri hua'utá'a í teite í mej Israél jetze ajtéme'ecan mej mi huaujné'usi'ite'en. A'íi pu ajta antiújmua'aree a'ímej jime'e í mej rá'atzaahuat'e me'íjna tí Nazarét é'eme'ecan. ⁶Ajta a'íi pu huataújtese tí raatéxieehuata í teyuu. A'íj tu hui jín rajví'i. Ayee tu tí'ijxe'eve'eca'a tej puaíjtzi raatá'an a'íj tí té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze.

⁷'Ajta a'uun tí ta'amuájca, a'íjna í Lisias, a'íi pu a'uun a'uteájrupi. Tí'íj í tá'ajajni'iri'i ca'anéeri jime'e. ⁸Ajta ayén titaatá'ixaa tíjín mej mú'ee'tzi jemi a'u-ve'ēju'un í mej tí'íjxajtzi'i. Tí pua'a nu'u mú'ee asefj petiraa'íhua'u, aj pej xaa ramua'aréeren tí ayén tí'ayajna nain í tej jín tí'ítj jín jetzen tí'íjpu'ajte'e. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Tértulo.

⁹Majta me'ín í mej a'uté'uuca'a í mej Israél jetze ajtéme'ecan, a'íi mú majta naími'i miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee pu tí'ayajna.

¹⁰Aj pu í a'íin tajtuhuan rumuájca'a jín tiraata'ixaa a'íjna í Pablo ayén tíjín:

—Patá'aj hui tiu'utaxáj.

Tí'íj í Pablo ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Rí'i pu hui tinaatá'a nej huatánne'a ínee, a'íne néjmua'aree tíjín juees pej pírici a'íjna chuéjra'a japua. Pepu'uri á'atee pej juees pírici. ¹¹¿A'íné tí'iri'iri pej ráamua'aree tí ayén tí'ayajna?

Auchén pu tamuáamuata'a japuan hua'apua xicaj á'atee nej a'án a'ujnéj án Jerusalén nej ni rí'i tiraatá'an í Dios.

¹²'Majta a'íime í mej tí'inexajtzi'i, matí'ij naateevi'i, canu hua'ajteá'axi'ica'a í teite a'ujna teyujta'a tí ve'éé tzajta'a, ni canu neajta ca'aníjra'a hua'atá'aca mej huataníniu'ucacun a'ujna teyujta'a, ni canu neajta ca'aníjra'a hua'atá'aca ne'újna u chajta'a. ¹³Amíime mí teite, camu majta a'íj tirájteusin í mej jín ne jetze te'ujpuá'ajte'en.

¹⁴'Ayee nu'u xaa tí'imua'ixaate'e. Nee nu hui ravaire'e í Dios í mej raná'amiche'e í nevaújsimua'aci'i. Nee nu ravaire'e ne'íjna jime'e í ye'irá í mej jetzen huajú'ucaa. A'íjna jime'e í neye'irá, ayéé mú tí'ixa amíime tíjín ne-sefj nu a'íj tirájteu. Mí neajta, canu. Nain nu hui ántzaahua a'íj tí ye'í té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze í tí te'anxívi, neajta nain a'achú mej caj ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

¹⁵'Ayee nu hui neajta ínee tirájxe'evi'ira'a í Dios jemi, matíj amíime ne'íjna jime'e mej huatarújsin í mí'ichite tzajta'a í mej meri huácuii, a'íime í mej rí'i tí'titeitestaca'a, majta a'íime í mej a'íj pua'a titeetiújcha'íica. ¹⁶Aj nu hui jín tí'itese'e nej niyen rí'éene'e mé né'uche'ecane'en í Dios jemi, neajta huá'a jemi í teite.

¹⁷Tí'íj teuumé'eca a'achú pua'an nine'ira'a nej á'uche'ecan nej ni tumin hua'utá'an í neteítestemua'a, neajta tiu'utamuai'ivejtan í Dios jemi. ¹⁸Netí'ij ni u e'ehuánjejuare a'íj tí té'axa í taye'irá jime'e í yu'uxari jetze. Ayee nu ríjcaa matí'ij seica taasefj me'újna teyujta'a tí ve'éé.

¹⁹'A'íi mú me'ín pú'eene'e í mej me'uun é'eme'ecan a'uun tí huatacá'a a'ujna Asia. Camu jeíhua á é'teítestaca'a íneetzi jemi, camu majta rú'ítzi-ite'eca'a. Tí pua'a tí'ítj a'íj meté'u-

mua'areere ineetzi jemi, mich'éle me'ín yé ve'eré'enen mú'leetzi jemi mej mi me'íjna jín ne jetze te'ujpuá'ajte'en. ²⁰Na'ari caí, mich'éle memín mi mej yé huaté'uu raataxáj ti'itj í nej jín auteájturaa net'íj ne'uun a'utéveeca'a huá'a jemi í huá'a jueesi.

²¹Tij caí hui a'íi pú'een í ti'itj í nej jín auteájturaa net'íj u a'utéveeca'a huá'a jemi, net'íj ni huajíjhuaca'a niyen tijín: "Mú'een xu tí'inexajtzi'í íjii se'íjna jime'e í nej té'atzaahuaté'e a'íjna jime'e mej nu'u majtáhua'a huatarújsin í mi'ichite." —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pablo.

²²Tí'ij Félix ráanamujri'i, capu ra'aránajcheca'a ti raaxí'epi'intare'en. A'iné a'íi pu rú'umua'areereca'a a'ij ti éene'e í hua'aye'ira í mej té'atzaahuaté'e. Ayeé pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Che'e mi'í uvé'enen í xantaaru'u í ta'amúajca a'íjna í Lisias. Aj nu temua'a naa tí'ijmua'areeren a'íjna í sej jín tí'ijx-ajtzi'í mú'een.

²³Aj pu 'í Félix a'íjna huata'áij í xantaaru'u ti anxíte tí'ajta ti auj racha'íica a'íjna í Pablo. Ajta nu'u a'atzu raatá'an ti á'uche'ecane'en rusefj. Ajta mej ráamuaare í amiigustemua'ame'en, majta ti'itj tiraatá'an ti tirá'aturaate'e. Ajta a'íjna í Félix, aj pu í á'uraa.

²⁴Tí'ij teuumé'eca a'achú pua'an xica, ajtahua'a pu uvé'ene a'íjna í Félix, ajta jamuan íra'ara'an ti ayén ántehuaa tijín Drusila. A'íi pu Israel jetze ajtémecan. Tí'ij í raata'aíjtaca'a í Pablo ti í a'íin tiraata'íhua'u a'íjna jime'e ti pua'a ja'ati rá'atzaahuaté'e a'íjna í Jesús, ti í'í Círiistu'u.

²⁵Pablo pu ayén tiraata'ixaa ti ayén tiu'ujxe'eve'e ti ja'ati ayén huá'irini í ti í'í xí'epi'ín jime'e naíjmi'ica jemi, ajta nu'u ti rí'í hua'utécha'íin. Pablo pu ajta ayén a'íjna tiu'utá'ixaa a'íjna í Félix ti Dios ayén puaíjtzi tihua'utá'asin a'íime í mej

yen seijre'e íiyen í chaanaca japua. A'íj pu jín tiu'utátziin a'íjna í Félix. Aj pu í ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj á'ura'ani íjii. Nemuaatájeevi hui neajtahua'a net'íj huatáci'ipe. Aj nu ni muánamujran neajtahua'a.

²⁶Mi ajta a'íin Félix ayéé pu tí'ijxe'eve'eca'a ti Pablo tumin raatá'an a'íjna jime'e ti raatátuaani. A'íj pu jín jeshua pu raata'aíjtaca'a ti tiu'uxáj jamuan. ²⁷Tí'ij teuumé'eca hua'apua nine'ira'a, ti'iqui Félix airájraa ti ti'itéveeca'a tajtuhuan jime'e. Tí'iquitá'í seij te'enteájrupi tajtuhuan jime'e. Ayeé pu ántehuaaca'a tijín Porcio Festo. Ajta a'íin í Félix, ayéé pu tí'ijxe'eve'eca'a ti ri'éene'e huateáturan a'íimej jemi í mej Israel jetze ajtémecan. A'íj pu jín caí raatátuaa í Pablo.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'utéveeca'a í Festo jemi

25 Aj pu 'í Festo a'uun a'ará'a a'u-jna tí'ij te'enteárate tajtuhuan jime'e. Hua'íca xicaj pu á'atee a'u-jna Cesarea. Aj pu 'í a'ujnéj a'ájna Jerusalén. ²Majta me'ín í mej tihuá'aijte'e u teyujta'a, majta seica í mej Israel jetze ajtémecan í mej ve'ecán jín títe-tateí, a'íi mú jemin a'uré'ene me'íjna í Festo. Mat'íj mi tiraaxájtzi'iri'í me'íjna í Pablo. ³Jéihua mú rájhuaviiri'í ti'itj ti huá'a jetze ruxe'eve'eca'a ti a'íin Festo raata'aíjta mej ya'uvé'evi'itin me'íjna í Pablo. Ayeé mú tí'imua'ajca a'íimej mej raajé'ica á já'ahua'a, juye jetze.

⁴Ajta ayéé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Festo tijín:

—Aitenami'í a'íjna í Pablo a'ujna Cesarea. Neajta inee, a'úu nu a'umé'e na'ame ruijmua'a, na'ari aaruijmua'a. ⁵Miché'e seica u á'uju'un ne jamuan í mej tí'ajta ve'ecán jime'e mej mi ráamua'aree ti pua'a a'íin Pablo auté'ítze ti'itj jime'e, mej mi me'ín

ti'itij jín jetzen te'ujpuá'ajte'en. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa.

⁶Ayeé pu u é'etee a'achú cumu aráhuai ca xicaj, na'ari tamuáamuata'a xicaj a'ájna Jerusalén. Aj pu u a'ucáane a'ujna Cesarea. Yee ruijmua'ate'e yee pu a'ujyeyjxi huá'a jamuan í jueesi. Aj pu í raata'ájtaca'a mej nu'u ye'eráajan me'fjna í Pablo.

⁷Tí'ij a'fín Pablo a'uteájrupi a'ujna, aj mú mi me'fín í mej Israél jetze ajtémecan, a'fime í mej me'uun e'eráaci u Jerusalén, a'fí mú ajteáxiireca'a. Matí'ij mi jeíhua tiraaxájtzi'iri'i me'fjna jime'e ti a'ij pua'a een. Aru capu huatári'iristareca'a mej raataxáj ti pua'a ayén ti'ayajna nusu caí.

⁸Aj pu í Pablo tiu'utaxájtaca'a tí'ij huatéujnan. Ayen tíjín:

—Canu hui ti'itij jín auteájturaa jemin í huá'ayu'uxa í mej Israél jetze ajtémecan ni canu neajta ne'fjna jime'e í hua'ateyuu. Canu neajta ti'itij jín auteájturaa a'fjna jemi í ti tihua'áijte'e a'fimej í romanos. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'fjna í Pablo.

⁹Ajta a'fín í Festo, a'iné ayée pu tí'ijxe'eve'eca'a ti rí'i tiu'uteáuran a'fimej jemi í mej Israél jetze ajtémecan, tí'ij í ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni mua'aráanajche pej á'ura'ani pe'ánna Jerusalén neatá'aj ne'ájna ye'uxí'epi'intare'en mú'eetzi jime'e?

¹⁰Pablo pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Yee nu huatéjvee huá'a jemi í jueesi í mej huaíca í mej ravaire'e í ti tihua'áijte'e í romanos. Ayeé pu hui tiraavjíte'e sej raaxí'epi'intare'en seyajna a'iné pepu'uri temua'a ramua'a-ree, canu ti'itij jín auteájturaa a'fimej jemi í mej Israél jetze ajtémecan.

¹¹Ti pua'a xaa na'uteáuranche'e ti'itij jime'e ti hua'atá'aca mej naajé'ica, aj nu xaa áncanénche'e nej huámí'ini. Na'ari caí, ti pua'a hui caí ayén ti'ayajna a'ij mej meri tinaaxájtzi'iri'i, capu

ja'ati huataújci'ipua ti neetzi tiu'utátui-ire'en huá'a jemi. Némuahuvii ti a'fín raaxí'epi'intare'en a'fjna ti tihua'áijte'e í romanos.

¹²Ajta a'fín í Festo, a'fimej jamuan pu tiu'uxájtaca'a í mej tirá'ixaa. Aj pu í ayén tiraata'ixaa a'fjna í Pablo tíjín:

—Mú'ee pe hui rájhuau ti a'fín raaxí'epi'intare'en í ti tihua'áijte'e í romanos, a'fjna jemi pe a'umé.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'utéveeca'a a'fjna jemi í Agripa

¹³Teuumé'eca a'achú cumu hua'apua xicaj, huaíca xicaj tí'ij seij a'uun a'ará'a a'ujna u Cesarea. A'ii pu a'fín pú'een a'fjna ti rey jime'e ti'itéveeca'a. A'fí pu tihua'áijte'e a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan. Ayeé pu ántehuaaca'a tíjín Agripa. A'ii pu ajta a'uun a'ará'a a'fjna ti yá'uvi'itin ti ayén ántehuaaca'a tíjín Berenice. A'uu mú a'uvé'uju'un mej mi raatateújte'en me'fjna í Festo. ¹⁴⁻¹⁵A'iné jeíhua mú u á'ateeri me'fjna, Festo pu raatá'ixaa a'fjna í rey a'fjna jime'e í Pablo. Ayeé pu tiraata'ixaa tíjín:

—A'fjna tí'ij hui Félix airájraa í ti jín ti'itéveeca'a, netí'ij ne'fjna á'ucatii u Jerusalén, a'fime í mej tí'ajta huá'a teyujta'a, majta hua'avaujsi í mej Israél jetze ajtémecan, a'fí mú ti'itij jín jetzen te'ujpuá'ajte me'fjna í Pablo. Majta á'iyen néjhuaviiri'i nej puajtzi raatá'an.

¹⁶Ayeé nu tihua'utá'ixaa ne'fjna jime'e ti caí taatá'aca í hua'aye'ira í romanos tej tiyen puajtzi raatá'an í Ja'atij ti a'fín huámí'ini. Amuacaí pu ayén tiú'ujxe'eve'e ti a'fín ja'ati tiu'uxáj huá'a jamuan í mej ti'itij jín jetzen tí'ijpu'a'ajte'e ti rusefj runiuuca jín huatéujnan.

¹⁷'A'fj nu hui jín, matí'ij mú a'uvé'uju'un neetzi jemi, canu a'achú á'atee, sino yee ruijmua'ate'e yee nu a'ujyeyjxi huá'a jamuan í jueesi. Netí'ij ni raata'ájtaca'a mej rá'anvi'itin í Pablo. ¹⁸Majta me'fín í mej ti'itij jín jetzen te'ujpuá'a-

jte, matí'ij autéjhuii mej tiu'utaxáj, camu me'fjna jín jetzen te'ujpuá'ajte a'ij nej tí'imua'ajca. ¹⁹ A'ii mu'u jín tiraaxájtzi-iri'i me'fjna jime'e í ruye'irá, ajta a'fjna í ja'atí teecan ti ayén ántehuaaca'a tíjín Jesús. Mi ajta a'fín Pablo ayén tí'ixa tíjín: “Aúche'e pu nu'u ruuri a'fjna í Jesús.”

²⁰ Ja'iné canu a'atzu rájteu a'ij nej ye'í huáriní ne'fjna jime'e, netiraata'fhua'urí'í ne'fjna í Pablo ti pua'a u á'uyelimi'i a'ánna Jerusalén mej mi ye'uxf'epi'intare'en me'fjna jime'e. ²¹ Tí'iquí a'fín naatáhuaviiri'i ti a'fín hui raaxí'epi'intare'en í ti tí'ita'ajjte'e itejmi i tej romanos pú'een. Netí'ij ni raata'íteca'a ti aiteánami'ihua, ajta caí capu rí'irí nej raata'íte ne'fjna jemi í ti tí'ita'ajjte'e.

²² Aj pu i a'fín Agripa ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Na'aráanajche hui nej ráanamua inee ruséntacan.

Aj pu i ayén tiu'utaniú a'fjna í Festo tíjín:

—Ruijmua'a pej hui ranamujran.

²³ Yee ruijmua'ate'e yee pu a'uun a'ará'a a'fjna í Agripa, ajta a'fjna í Berenice, ajta a'fjna í Festo. Jéihua mú á'ujtzaahuate'eca'a. Matí'ij mi me'uun a'uteájrupi huá'a jamuan í mej vive-jmé'en jín títetatef í xantaaru'u, majta í mej ye'eráaja me'fjna í Pablo. ²⁴ Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Festo tíjín:

—Agripa mi pej i'i rey, seajta mi sej yee huaté'uu ta jamuan, xaasej hui semíjna mi tevi. A'fime í mej Israel jetze ajtémecan í mej a'uun é'eche a'ánna Jerusalén, majta í mej íyeyen a'uchéjme ayujna Cesarea, naími'i mú naatáhuaviiri'i amijna jime'e i tevi. Ayee mú títetéjijhuajmé'e tíjín: “Capu nu'u ché'e ayén tiraavíjte'e ti ruuri.”

²⁵ Ayee pu hui tiná'amitiejte'e ineetzi ti caí tí'itij jín auté'ítze ti hua'atá'aca mej raajé'ica. Ajta amijna, ayee pu tinaatáhuaviiri'i ti a'fín nu'u

raaxí'epi'intare'en a'fjna í ti tí'ita'ajjte'e. Netí'ij ni niyen tiu'umuá'aj tíjín niché'e raata'íte ne'fjna u Roma.

²⁶ Ja'iné capu hui a'ij tiná'amitiejte'e a'ij nej ye'í tiraata'íte í nevéstara'a, a'fjna ti tí'ita'ajjte'e a'fjna jime'e i tevi, nee nu yee ravé'evi'iti mú'ejmi jemi, Agripa, mi pej i'i rey, patá'aj tiraafhua'u tí'ij huámua'areeri'ihua a'ij nej ye'í tiraata'íte. ²⁷ Ayee pu'u, a'iné ayej ne'ase capu tí'itij vaire'e ti pu'a'a nej caí ra'uyú'uxan a'ij mej tí'itij jín jetzen tí'ijpu'ajte'e nej ni raata'íte. —Ayee pu tiraata'ixaa a'fjna í Festo.

**Tí'ij nu'u Pablo rusej runiuuca
jín huateújna a'fjna jemi í
rey, a'fjna ti i'i Agripa**

26 Aj pu i Agripa ayén tiraata'ixaa a'fjna í Pablo tíjín: —Nee nu muaatá'asin pej tiu'utaxáj mua'a niuuca jime'e.

Aj pu i Pablo ajme'fjca'ataca'a. Tí'ij i a'utéjche ti huateújnan runiuuca jime'e. ² Ayen tíjín:

—Agripa mú'ee pej i'i rey, yee pu hui tiná'amitiejte'e ti temua'a naa tineetéva'iri nej yé huatéjvee mú'etzi jemi nej ni huaténnan íjii i mej jín tí'inexajtzi'i í mej Israel jetze ajtémecan. ³ Naa pu ne'ase a'iné pepu'uri ramua'aree a'ij ti 'een í hua'aye'lira í mej Israel jetze ajtémecan, pajta ramua'aree í mej jime'en rújee. A'fj nu jín niyen tí'imuaahuavii pej náanamua temua'a naa.

**A'ij ti tí'itéhejca'a a'fjna í Pablo tí'ij
caí xi huataújtuua í tavástara'a jemi**

⁴ Naími'i í mej Israel jetze ajtémecan mu'uri hui ramua'aree a'ij nej ye'í tiu'utéveeca netí'ij pá'ari'istaca'a, ajta íjii nej neri vásta'a. Canu tí'itij a'ij huáruu a'ujna nej é'eche ni iyecuí, canu neajta tí'itij a'ij ruure. ⁵ Mu'uri á'atee

mej nemua'ate. Ti pua'a hua'aráana-jche, í'iri'iri mej miyen tiu'utaxáj yee nain nu jín te'ara'aste'a í ye'irá í mej raaxí'epi'intare í mej í'li fariseo. Jaítze'le pu hui muári'eri hua'aye'ira a'ímej í fariseo.

⁶Mí majta, mu'uri u ne'aráajaj mej mi neetzi jetze te'ujpuá'ajte'en me'íjna jime'e nej rachú'eve'e ne'íjna ti Dios jín te'ataújratziiri'í í tavaújsimua'aci'í jemi.

⁷Majta a'íime í tateftestemua'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íí mú majta rachú'eve'e ajta na'a caí teja'uré'enen a'íjna xicáara'a jetze mat'íj huatarújsin huá'a tzajta'a í mi'hichite. A'íj mú hui jín raná'amiche'e í Dios. Nain tújca'ari tzajta'a, majta nain tíca'ari tzajta'a mú ravaire'e. Ajta mú'ee, Agripa, pej í'li rey, a'íné ayée nu che'atá nena'a tí'ijchu'eve'en ne'íjna, a'íj mú jín tí'inexajtzi'í. ⁸¿Ni tzaa caí ri'íri sej rá'antzaahuat'e'en ti Dios ajtahua'a hua'utá'asen í mej meri huácuii mej mi majtáhua'a huatarún?

**Pablo pu nu'u a'ij pua'a
huá'aruurejca'a a'ímej í
mej té'atzaahuat'e**

⁹Nee nu neajta jéjcu'a'imua niyen tí'imua'ajca ti ayén tiú'ujxe'eve'e nej nain jín tihua'utá'íjmii í mej rá'atzaahuat'e me'íjna ti ayén ántehuaa tíjín Jesús ti Nazarét é'eme'ecan. ¹⁰Neajta niyen huaríj a'ánna Jerusalén. A'íime í mej tí'ajjta teyujta'a, a'íí mú hui cuapée naatapíj í nej jín huatánci'ipua nej hua'iteáanan jeíhua í mej té'atzaahuat'e. Ajta, mat'íj huá'acui'icare'e, nee nu neajta tiu'utá'a í ca'aníjra'a ne'íjna jime'e ti na'aránajcheca'a.

¹¹Mu'ití nu hui puajtzi hua'utá'a mej mi ra'antipua'ajte'en í mej rá'atzaahuat'e, mej mi majta raatéxieehuaata me'íjna í Jesús. Ayee nu huá'aruurejca'a nainjapua hua'atéyujta'a, a'íné jeíhua nu huá'ajcha'ire'eca. A'u ti na'a

nu huayé'ive mat'íj mena'a titeechée-jme'ecaa nej ni a'ij pua'a huá'uruuren.

**Pablo pu nu'u ajtahua'a
tihuá'a'ixaate'e í teite
ti Jesús ru'irájtuaa**

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Ayee nu éeni'lici'e aumé'ecaa ne'újna Damasco. A'íime í mej tí'ajjta teyujta'a, a'íí mú hui naata'íteca'a, majta naatá'a í nej jín niyen rici.

¹³Ayee nu tí'imua'ixaate'e, mú'ee pej í'li rey, a'úu nu auumé'eca juye jetze a'atzaj cumu tacuarixpua net'íj raasej ti a'icátaaxi u ta japua. Temua'a pu ne jetze ti'irájve í taij, ajta huá'a jetze í mej ne jamuan á'ujjuhua'ane'e. Jaítze'e pu huatátaaxi caí í xicaj. ¹⁴Tet'íj ti a'itavátzi. Aj nu ni ja'ati huánamuajri'í ti á'a teja'utaxájtaca'a hua'aniuuca jime'e a'íime í mej Israel jetze ajtém'e'ecan tíjín: “Saulo, Saulo, ¿a'íné pej pi piyen a'ij pua'a neruure ineetzi? Mú'ee pe asej a'aa í puajtzi.”

¹⁵Net'íj ni niyen tiraata'íhua'uri'í tíjín: “¿A'ataani pej pú'een, nevástara'a?”

'Aj pu í ayén tiu'utaniú tíjín: “Nee nu nu'u ne'ín pú'een í Jesús, pej a'ij pua'a neruure. ¹⁶Ájchesi. Huatéechaxi. Ayee nu 'een jín huatasej're mú'eeetzi jemi nej ni timua'íjcate'en ne'íjna jime'e pej naatévaire'e, pajta tihua'utá'ixaate'en í teite a'ij pej peri tiu'uséj inee jemi, pajta piyen tihua'utá'ixaate'esin a'ij nej nauj éeni'lici'e timuaatasejrate'esin.

¹⁷⁻¹⁸“Nee nu nu'u á japua niuuni huá'a jemi í mej Israel jetze ajtém'e'ecan, neajta huá'a jemi í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Ijii nu hui muaata'íti pej á'ura'ani a'ímej jemi mej mi yaú'itíée muá'ara'ani, majta ráamua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, ti í caí ché'e a'ín tihua'ajte'e í Satanás sino Dios pu'u tihua'uta'ajte'esin. Aj pu nu'u xaa Dios tihua'utá'uuni'ira. Ajta hua'utá'asin mej

me'uun a'ut'éle muá'ara'ani a'ímej jamuan í ti Dios rí'i á tihuaja'utéhui a'íjna jíme'e í mej ná'antzaahua." Ayee pu hui tinaatá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁹Ayee pu'u xaa, Agripa mú'ee pej i'i rey, nera'ará'aste ne'íjna u ta japua ti é'esejire'e. ²⁰Netí'ij ni amuacá'í tihua'utá'ixaa ne'ímej í mej a'uun a'uchéjme a'ujna Damasco. Neajta a'ímej jemi í mej me'uun Jerusalén é'eche. Neajta naíjmi'ici'e t'íj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea, a'úu nu tihua'utá'ixaa í teite, neajta í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Jéihua nu hui hua'ujé mej mi seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a, mej mi majtáhua'a Dios jemi seíire'e muá'ara'ani, matá'aj majta miyen huá'ri ni mej mi seica ráamua'aree t'íj: "Mu'uri seicié tiu'umuá'aj."
²¹A'íj mú hui jín í mej Israél jetze ajtéme'ecan, a'íi mú naateevi'i a'ujna teyujta'a. Méneje'icatacuca'a, micu.

²²⁻²³Mí ajta, Dios pu naatévai jeíhua. A'íj nu jín caí xi huamí'i sino naúche'e nu hui tihuá'a'ixaate'e naíjmi'ica í teite, í mej ti'iríi, neajta í mej vaujsi. A'ii nu'u hua'utá'ixa a'íj mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, ajta a'íjna í Moisés teecan. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a ti ayén éene'en rínfiche'en ti nu'u ayén rajpuafítzi á'ara'ani a'íin ti Dios án yá'ujra í ípuari jetze. Ajta nu'u tí'ij huamí'in, a'íi pu a'íin pú'eene'e a'ame í ti amuacá'í huatarújsin í mi'ichite tzajta'a. Ajta á'iyen a'íin nu'u tihuá'a'ixaate'en ti ari é'esejire'e í ti jín Dios hua'utévai í teite í mej Israél jetze ajtéme'ecan, ajta í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Pablo pu nu'u tí'itese'e a'íj ti ye'í tiraamuá'itin a'íjna í rey

²⁴Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a í Pablo, aj pu i á'iyen huajíjhuaca'a a'íjna í Festo t'íj:

—Pablo, pá'atímua'i mú'ee. Pá'atímua'i hui pe'íjna jíme'e pej jeíhua tihuá'amua'ate.

²⁵Ajta a'íin í Pablo, ayée pu tiraata'ixaa t'íj:

—Festo pej i'i tajtuhuan. Canu hui netímua'i. A'íjna jíme'e í nej neri tejamuá'ixaa nemua'atziira'a jetze pu huanéj ti rí'en, ajta ayén tí'ayajna. ²⁶Amí pu hui rey rú'umua'aree a'íjna jíme'e. A'íj pu jín í'iri'iri nej caí tí'tz-iine'e netiu'utaxáj jamuan. Ayej ne'ase, capu ti'tíj a'íj huaríj ti caí ráamua'areer-i'i, a'iné capu ti'tíj a'íj huaríj avítzi'i jíme'e.

²⁷'Ari mú'ee, Agripa pej i'i rey, ¿ni pecaí rá'atzaahuate'e í mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan? Nee nu ramua'aree pej rá'atzaahuate'e.

²⁸Ajta Agripa ayén tiraata'ixaa t'íj:

—¿Ni ayén timuá'amitiejte'e pej pe'íjna jín na'antimuá'itin nej neajta inee té'antzaahuate'en a'íjna jíme'e í niuucari ti caí ti'imuíi?

²⁹Ajta a'íin í Pablo ayén tiu'utaniú t'íj:

—Ti pua'a c'íj na'a, na'ari ti pua'a jeíhua, ayée nu hui tí'ijxe'eve'e í Dios jemi, pej mú'ee, majta naími'i mi seica í mej nenamua íjii, mej mi miyen tira'ará'asten me'íjna í Jesús netíj inee, í nej jíme'en neri puafítzi huatánne'a, sino mej caí miyen tirajpuafítzi muá'ara'ani netíj inee.

³⁰Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pablo, tí'ij í huatéechaxi a'íjna í rey, ajta a'íjna í tajtuhuan, ajta a'íjna í Berenice; majta mú huatéhuiixi í mej e'eré'ete'ecaa huá'a jamuan. ³¹Aj mú mi huiráaci rujímua'a mej mi tí'ihuaúrix-aate'en me'íjna jíme'e. Majta miyen tiú'urixaaate'ecaa t'íj:

—Amíjna mi tevi, capu hui tí'tíj a'íj huáruu í ti tí'itá'aca í mej jín raa-

jé'ica. Capu ajta ayén tiraavíjte'e ti ayén aiteánami'ihua.

³² Ajta a'fín Agripa, a'fí pu ayén tiraata'ixaa a'fjna í Festo tíjín:

—Tí pua'a a'fín caí ayén tí'ijhuauca ti a'fín raaxí'epi'intare'en í ti tí'ita'ajjte'e, rí'írístaca'a pu tej ra'uxíjte'enche'e iteen.

Mej nu'u raata'íte me'fjna í Pablo a'ujna u Roma

27 Matí'ij raaxí'epi'intare mej hua'uta'íte a'ujna Italia, matí'ij mi tiu'utátui me'fjna í Pablo, majta í seica í mej námi'ihuaca'a sefj jemi í ti anxíte tí'ajta. Ayee pu ántehuaaca'a a'fjna tíjín Julio. A'fí pu tihuá'ajjte'e í mej miyen ánte'arua tíjín xantaaru'ustemua'ame'en í ti tí'ita'ajjte'e.

² A'uu tu a'atéci baarcu jetze a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Adramitio. Ajta a'fín í baarcu, a'fí pu antamé'eniche'e után pújme'en ti ij a'uun a'ure'enéniche'e a'u mej baarcu a'uté'u-ve ti huatacá'a u Asia. Tetí'ij ti a'ucfj, sefj pu ajta á'uraa ta jamuan ti ayén ántehuaaca'a tíjín Aristarco. A'uu pu é'e-me'ecan a'ujna Tesalónica, a'ujna chajta'a ti a'uun huatacá'a a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Macedonia.

³ Yee ruijmua'ate'e yee, tetí'ij ti te'uun a'ará'a baarcu ti a'utéche'eca ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Sidón. Ajta a'fín í Julio, a'fí pu rí'í tí'itevistaca'a a'fjna jemi í Pablo. A'fí pu raatá'a ti huá'umuaare í ru'amiigustemua'a. Majta me'fín í amiigustemua'ame'en, rí'í mú naa tira'an-curé'evi'iti í Pablo.

⁴ A'uu tu tijtá ti antacfj. Tetí'ij ti te'uun a'uré'ene ti e'eráahuachi, ta'úutata'a tu pújme'en ajcáane. A'ujna ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Chipre. A'uu tu pújme'en a'uré'erupi a'iné yéeme'en pu avé'eecaca. ⁵ Tetí'ijta ti antacfj a'ájna vejli'i ti e'leve'elástime í jaj, a'uun ti hu-

atacá'a a'ujna u Cilicia, ajta u Panfilia. Tetí'ijta ti te'uun antanéj a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Mira, ajta a'uun ti huatacá'a já'ahua'a Licia.

⁶ Ajta a'fín ti anxíte tí'ajta, sefj pu a'uun huáteu í baarcu ti Italia á'ume. A'uu pu é'eme'ecan a'fjna í baarcu a'ujna Alejandria. Aj pu a'fín taata'afj tej atéciine te'fjna jetze. ⁷ A'ijna í baarcu, yee pu pua'an xicaj á'atee ti huaméj. Jé'ecan pu taatamuári'eriste. Xa'ichu'i tu á vejli'i a'uré'ene a'ujna ti e'eráahuachi ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Gnido. Aúche'e pu á e'evé'eecaca'a a'ujna. A'fj tu jín u jetze pújme'en ajcáane ti e'eráahuachi ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Creta. A'uu tu vejli'i a'uré'ene a'ujna já'ahua'a Salmón.

⁸ Tetí'ijta ti mú á'uju'un muári'eri jime'e a'ujna ti e'leve'elástime í jaj. Tetí'ijta ti te'uun antanéj ti baarcu a'utéche'eca ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Tí a'urí'en ti rí'írí ti irá'ujcheni. A'uu pu vejli'i pítejá'arici a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Lasea.

⁹⁻¹⁰ Tu'uri a'ateevi'i tej huajú'un. Pu'uri tiú'utziiini'ire'ecaa a'ujna a'u tej a'uju'ucaa, a'iné pu'uri vejli'i pí tí'irijca í ti jetzen ti huáseevi'i á'aye'i. A'fj pu jín ayén tihua'utá'ixaa a'fjna í Pablo, tíjín:

—Mú'een teteca, ayée pu hui tiná'amítiejte'e ineetzi ti jé'ecan tiú'utziiini'ire'e a'ame, ti pua'a taajú'un. Teyá'ujisin i baarcu, teajta í ijca, ajta ayén tiu'utári'iristari tej hui á'uveti iteen.

¹¹ Ajta a'fín ti anxíte tí'ajta, jaítze'e pu rá'antzaahua a'fjna í ja'ati ti baarcu hua-jájsin, ajta a'fjna ti antiújmua'aree a'fjna u baarcu jime'e. Ajta a'fjna í niucari í ti Pablo hua'utá'ixaa, capu rá'antzaahua.

¹² Ajta a'ujna mej autéjhuii, capu naa hua'é'ene'e mej mi me'uun á'ateevi'in me'újna a'fjna xicájr'a jetze ti huáci-muajra. A'fj mú jín mu'liití miyen tiu'u-muá'aj mej á'ucine me'újna mej mi

me'uun e'ará'asti me'újna Fenice, tej ti a'atzu á'ateevi'in te'újna, baarcu ti a'utéche'eca. A'ujna Fenice, a'úu pu Creta e'ejtémecan. A'uu pu seijre'eca'a t'j na'a újtepua pújme'en, ajta ante pújme'en.

T'íj nu'u japuutzari hua'utá'aseca'a eeca jamuan á jaata'a

¹³ A'ujna, c'j pu ti'iré'e'écarej ye'icáa yénte pújme'en. Ayeé mú t'ixajtaca'a t'jín ri'irí mej nu'u mauj huajú'un. Mat'íj mi a'uc'j. A'uu mú vejl'i e'e-jtéene a'u ti e'eve'e'ástime í jaj, a'ujna u Creta.

¹⁴ Mi ajta, capu a'achú a'ateevi'i, ca'anín jín u a'utá'ecareca'a í jírí jetze. Ca'anín pu jín raataj'ítze í baarcu a'íjna ti yéntepua pújme'en a'iré'e'ecareca'a. ¹⁵ Jé'ecan pu yé'utajchájraa í baarcu. Capu ché'e huatári'iristareca'a tej huajú'un í eeca tzajta'a. A'íj tu jín huatáta'a ti tá'antini í eeca. ¹⁶ Aj tu ti te'uun a'uré'ene ti e'eráahuachi, chuej ti c'lieen, ti ayén téja'arájtehuaa t'jín Cauda. Capu ayén r'í huápi'i tiú'eeca-ca'a a'ujna.

Ajta a'íin í baarcu ti c'lieen jín seijre'e tej raajájsime'e, muári'eri tu jín ra'antítuaa í baarcu jetze ti ve'ée. ¹⁷ Mat'íj meri ra'antítuaa, aj mú mi raatacá'ane caujnari jime'e í baarcu ti ve'ée. Mu'uri t'ítziine'eca'a ti ari té'ejcachee í sej japua. Ayeé pu téja'arájtehuaa a'ujna t'jín La Sirte. A'íj mú jín ra'acájtuaa á jaata'a í ti'it'j ti ij ra'anján í eeca.

¹⁸ Yee ruijmua'ate'e yee, aúche'e pu huá'eecaca'a temua'a, jeíhua. Mat'íj mi autéjhuii mej te'etéhua'axin á jaata'a í ijca mej tiú'utisime'e í baarcu jetze. ¹⁹ Huaíca xicaj tu á'atee tej te'etehua'axi tamuájca'a jime'e nain ti tiú'utisime'ecaa í baarcu.

²⁰ Jé'ecan tu á'atee tej caí a'atzu raasej í xicaj, teajta í xu'ura'ave. Ajta aúche'e pu a'ij pua'a hua'é'eenecaa.

Temua'a pu tiú'eecaca'a, majta viiye-ca'a. Tu'uri tiyen t'ímua'ajca tej teri muá'itiche'esin. Teajta tiyen t'ímuaajca tej caí ché'e a'ij rini.

²¹ Ajta tu'uri a'ateevi'i tej caí ti'it'j cua'acaa. Aj pu i huatéechaxi huá'a tzajta'a a'íjna í Pablo. Ayeé pu tihua'utá'ixaa t'jín:

—Mú'een teteca, sena'ajtzí ná'antzaahuat'enche'e. Sej caí e'eráci'ica'anche'e se'újna u Creta, catu tiyen teja'urieéniche'e í ijca. ²² Aru íjii, jeíhua nu hui á'amuahavii sej uhuateújca'anen mi ru tzajta'a, a'iné capu ja'ati mi'ini mú'een. T'j teajta baarcu á'urieni. Capu amín ti'it'j.

²³ T'íca'a, seij pu hui huatasejre inee jemi, seij ti ravaire'e í Dios í nej neajta ravaire'e inee, í ti ajta necha'ii. ²⁴ Ayeé pu tinaatá'ixaa t'jín: “Pablo, capej nu'u t'ítziine'e. Ruxe'eve'e ti a'íin César raax'epi'intare'en í mej jín ti'imua'ajtz'i. Ajta nu'u rux'evi'ira'a pu jín Dios raatá'a mej ruuri muá'ara'ani naími'i a'achú pua'amé mej huajú'un é'e jamuan.”

²⁵ A'íj pu hui jín setá'aj uhuateújca'anen mi ru tzajta'a, mú'een, teteca. Nee nu xaa rá'atzaahuat'e'e í Dios. Ayeé pu té'eme a'ij ti a'íin tinaatá'ixaa. ²⁶ Mi ajta, aúche'e pu hui ruxe'eve'e tej te'uun e'ará'asti a'ujna já'ahua'a ti e'eráahuachi.

²⁷ Teuumé'eca a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muá'acua xicaj, t'íca'a, aúche'e pu ráatajchijme'e í baarcu í eeca. A'íjna japua í jaj ti ayén téja'arájtehuaa t'jín Adriático, t'íj teja'uré'ene cumu a'atzaj já'ita'a t'íca'a, a'íime í mej ramuari'e í baarcu, mu'uri ramua'areereca'a tej teri ratá'asijme'e a'u ti e'eráahuachi. ²⁸ Mat'íj mi raaté'itíee caujnari jime'e a'achú ti auut'í. Ayeé pu aut'í'icaa a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a japuan arájsevi meetro. Capu a'atzu a'ateevi'i,

majtáhua'a raaté'itíee, pu'uri seité japan aráhua'apua meetro autí'icaa.

²⁹ Matí'ij mi muáacuaca atéehua'axi í tepúusti'i ti acaujuáavijmee cítzata'an í baarcu ti i sej jetze avá'ujnan. Metí'itziíine'eca'a tej te'ejteátu'a í tetej jetze. Majta tí'itziíine'eca'a, a'íj mú jín autéjhuii mej huatéjniuuni ajta na'a caí huatapuá'are.

³⁰ Seica mú miyen tí'ijxe'eve'eca'a mej huiráciíne í baarcu jetze. A'íi mú miyen rusejrataca'a mej ra'atéhua'axin í tepúusti'i ti acaujuáavijmee. Mi majta caí miyen huaríj. Meraacájtuaa mu'u í baarcu í ti cílieen jín seijre'e mej mi me'íjna jetze huatéjvairé'en. ³¹ Aj pu i Pablo ayén tiraata'ixaa a'íjna anxíte ti tí'ajjta, ajta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e mej yee huatéaturan ta jamuan íiye baarcu jetze, na'ari caí, capu ti'itíj a'ij tejámuaatévairé'esin.

³² A'íj mú jín me'ín xantaaru'u ra'antivej'jcheca'a í caujnari í ti jín a'ijtápi'ihuaca'a í baarcu ti cílieen jín seijre'e. Aj pu i atéjve á jaata'a.

³³ Tí'ij ari tén tapuá'arijme'eca, Pablo pu ayén ca'aníjra'a tihua'utá'a í huá'a tzajta'a mej nu'u tí'icua'ani. Ayen tíjín:

—Pu'uri á'atee tamuáamuata'a japan muáacua xicaj sej siyen tí'ijchú'eve'e, seajta siyen tirajpuafjtzí tujri jime'e, caxu mé'e tejé'lecu'a'a. ³⁴ Nu'uri tejá'amua'ixaate'e sej a'atzu tiú'ucua'ani. Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e sej si caí huácu'ini, a'ine capu ti'itíj a'ij á'amuaruuren.

³⁵ Tí'ij ayén tihua'utá'ixaa, aj pu i pan huiirá'i. Tí'ij i rí'i tiraatá'a í Dios jemi, mejseíiraca'a í teite. Tí'ij i ra'antíftaaraxi í pan, aj pu i a'utéjche ti ráacua'ani.

³⁶ Naíimi'i mú á'ujca'anejca'a. Matí'ij mi tiú'ucuaa majta a'íime. ³⁷ Ayee tu ará'axca'a a'achú cumu hua'apua ciento japan huáicate japan tamuáamuata'a japan

arájsevi tej aráte'ecaa í baarcu jetze. ³⁸ Matí'ij tiú'ucuaa a'achú ti hua'arána-jcheca'a, matí'ij mi ra'ateájrie á jaata'a me'íjna í triigu ti ij caí ché'e tíjetere í baarcu.

Tí'ij nu'u baarcu ateájrupi á jaata'a

³⁹ Tí'ij huateapuá'areca'a, camu ché'e huamuájtejcaa a'u ti pítejá'arici. Matí'ij mi raasefj a'u ti é'eri'iri ti a'utéjcheni í baarcu, a'u ti huatáseata'a. A'uu mú tí'ijxe'eve'eca'a mej ye'use'aráchejra'ani í baarcu í sej japua ti pua'a rí'iriistan. ⁴⁰ Matí'ij mi ra'antivej'jcheca'a í caujnari í mej jín ra'ijtápe í baarcu. Majta raatáxipi í ciyej mej jetzen huajú'un. Matí'ij mi raatáxijtaca'a me'íjna í caujnari í ti jín ajtatápi'ihuajme'ecaa í paala í mej jín raatéchaxijte'en í baarcu. Majta miyen huaríj, merajcá'ane í cíxuri í ta'acáavii í baarcu jetze á ti aúunee ti ij ra'anján eeca jime'e a'íjna í cíxuri. Matí'ij mi huataúra'a ti rá'antini a'íjna í baarcu.

⁴¹ Ajta catu raatá'aseca'a a'ájna a'u ti á'useata'a a'ine sej jetze pu te'ejcáxi. Capu ché'e rí'iriístaca'a mej raatáru'lux-ante'en a'u ti aúunee. Ajta í cítzata'an u baarcu, pu'uri teená'achijme'ecaa a'íjna jime'e ti ra'ajtéeva'ara í jaj ca'anín jime'e.

⁴² Majta me'ín xantaaru'u, mehuá'acui'icuaa naíjmi'ica í mej aiteánami'ihuaca'a mej mi caí antajaún, ajta, mej mi caí á'uci'ica'an. ⁴³ Ajta a'íin anxíte ti tí'ajjta, a'íi pu ayén tí'ijxe'eve'eca'a ti japan huániuuni tí'ij ráavaire'en a'íjna í Pablo. Aj pu jín caí hua'utá'a í xantaaru'u mej huá'ucui'ini. Aj pu i ayén tihua'uta'aíj í mej raayí'itihua'a mej huatajaún mej nu'u anáaté'ee mua'atévatzin á jaata'a mej mi antajaún u jetze pújme'en a'u ti á'useata'a. ⁴⁴ Majta nu'u seica ciyej japua huatajaún, majta seica ciyej japua ti ti'ipá'atza í baarcu jetze

ajtaná'axi. A'uu mú naími'i a'ará'a u jetze pújme'en. Capu ja'ati aujámí.

Tí'ij Pablo a'uun a'utéveeca'a u Malta

28 Tetí'ij teri te'uun e'eré'etei ti e'eráhuachi, naími'i tu ruuricaa. Capu seij huamí'i. Aj tu ti ráamua'areer-i'i tíjín ayée pu téja'arájtehuaa a'ájna ti e'eráhuachi tíjín Malta. ²Majta me'ín í mej a'uun é'eche, rí'i mú tí'teteites-taca'a itejmi jemi. Matí'ij mi aúunaí, aj mú mi taatajé tej ahuátapiste'en a'iné mevíyeca, ajta huáseevi'i.

³Ajta a'íin Pablo, ciyej pu huaré'e-seij tí'ij ra'anajtuaa á tá'ataa. Aj pu i cu'ucu'u u airáane ti tiu'ujé'ica í taij jetze a'iné capu rá'aviicua'ireca'a ti pisti í taij. Tí'iquí Pablo tímu'iiri'i muáj-ca'are'ara'an jetze. ⁴Majta me'ín í mej a'uun é'eche, matí'ij raasej ti cu'ucu'u a'án cáviijsaa muájca'are'ara'an jetze í Pablo, ayée mú tiú'urixaate'ecaa tíjín:

—Cu xiee a'íin pú'een í ti tí'itecui'ica. Pu'uri xaa ráavai ti caí aujámí á jaata'a. Mi ajta, ayée pu hui tiraavíjtle í Dios jemi, ti caí raatá'asin ti ruuri á'ara'ani a'ájna í Pablo.

⁵Tí'iquí a'íin Pablo, raatéeca'atzij í ru-muájca'a. Aj pu i án tá'ataa huavátzi í cu'ucu'u. Capu tí'itíj a'ij ráaruu í Pablo. ⁶Majta me'ín í teite, ayée mú tí'imuajca tíjín pu'uri tén teájaasin. Ma-jta seica miyen tíjín pu'uri tén mí'ini. Metí'ijchu'eve'eca'a a'atzaj ti tí'itíj a'ij raruuren.

A'atzu á'ateevi'ica, ajta a'ájna í Pablo, capu tí'itíj a'ij ráaruu. Aj mú mi seicié tiu'umuá'aj. Matí'ij mi miyen tiu'utaxáj-taca'a tíjín:

—Amíjna, Dios pu hui pírici.

⁷A'ujna vejli'i chuej ti a'utacá'a, ajta a'ájna í ja'ati í ti tajtuhuan pírici a'ujna ti e'eráhuachi, a'íi pu ta'ancuré'evi'iti. Ajta, temua'a pu naa titaaxá'apuiriri huaíca xicaj tzajta'a. Ayee pu ántehuaa-ca'a a'ájna tíjín Publio.

⁸Ajta a'íin táatajra'an a'ájna í Publio, a'íi pu tí'icui'ica'a. Jéihua pu pístacare'e, ajta a'achu'itaca'a. Tí'iquí Pablo ráa-muaareca'a. Ajta raatáhuaviiri'i í Dios ti huarún. Aj pu i ra'avé'emuariej án mu'úutze'en. Tí'ij i huarúj. ⁹Ayee pu'u huaríj, majta mú seica u a'uvé'uju'un í mej tí'icucui'i í mej a'uun é'eche. A'íimej pu ajta tiú'uhuaa.

¹⁰Jé'ecan mú rí'i titaatéje, majta nain mú títaatapuaíjve a'achú ti titá'at-uraate'ecaa í tej jín á'uju'un. Tetí'ijta ti huátacate tej ti á'uciine.

Tí'ij nu'u Pablo a'uun a'ará'a u Roma

¹¹Tí'ij teuumé'eca huaíca máxcira'i, aj tu ti atéeci seíj jetze í baarcu ti ajta a'uun a'uteájturaa téjmi jamuan ajta tíj na'a caí ché'e tiú'ucimuajravi'icaa. A'uu pu é'eme'ecan a'ájna í baarcu u Alejan-dria í ti taajá'utii. Ajta, tí'itíj pu seijre-e-ca'a á ti aúunee í baarcu jetze. Tí'iti pu antítaaviihuajme'ecaa hua'apua ti ayén seijre'e tíj dioosi í mej hua'apua, seij ti ayén ántehuaa tíjín Cástor, ajta í seij tíjín Pólux. Tetí'ijta ti te'uun a'ucíj tej ti te'uun u a'ará'asti, seíj jetze í chaj-ta'a. ¹²Tetí'ij ti te'uun a'ará'a baarcu ti a'utéche'eca a'ujna chajta'a ti ayén té-ja'arájtehuaa tíjín Siracusa. Huaíca xicaj tu á'atee te'újna. ¹³Tetí'ij ti a'ucíj. Tetí'ij ti te'uun vejli'i ajtéene ti e'leve'e'ástime. A'uu tu ti a'ará'a te'újna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Regio.

Yee ruijmua'ate'e yee yénte pújme'en pu ve'etá'eecaca'a ca'anín jime'e. Tea-jta seíj jetze í xicaj, a'úu tu a'ará'a a'u-jna chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Puteoli. ¹⁴A'uu tu huá'uteu seica í ta'i-huaamua'a. Matí'ij mi taatajé tej te'uun a'uteáturan huá'a jamuan sei itieeri. Ayee tu te'ájna jín huaríj, tetí'ij ti te'uun a'ará'a te'újna u Roma.

¹⁵Majta me'ín í ta'ihuaamua'a í mej me'uun é'eche, mu'uri ramua'areereca'a tej teri te'uun á'uju'un. A'íj mú jín

huiráaci u chajta'a mej mi ta'antinájche. A'uu mú imuá e'eráaci me'újna chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijín El Foro de Apio, ajta ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Ti huaíca chí'ij e'erá'ase a'u mej á'ujta'aruaijve'e.

Tí'ij Pablo hua'usefj, aj pu 'i rí'i tiraatá'a í Dios, ajta jaítze'e ahuaujca'ane í ru tzajta'a. ¹⁶ Tetí'ij te'uun a'ará'a te'újna u Roma, a'íi mú raatá'a ti Pablo rusefj námi'ihua. Sefj pu'u racha'iica'a í xantaaru'u.

Tí'ij nu'u Pablo tihuá'a'ixaate'e a'ujna u Roma

¹⁷ Teuumé'eca huaíca xicaj tzajta'a, aj pu i Pablo hua'utajé í mej tihuá'ajjte'e í mej Israél jetze ajtéme'ecan. Matí'ij tiújseij, ti'iqui Pablo ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ne'ihuaamua'a, canu hui ti'itíj a'ij huá'uruu a'ímej jemi í teite, canu neajta auté'ítze a'íjna jime'e í taye'irá. Ayee nu éene'e, majtáhuua'a mú naateevi'i me'újna Jerusalén, matí'ij mi a'íime hua'utátuii í romanos. ¹⁸ Metí-na'íhua'uri'i, majta miyen tí'ijxe'eve'eca'a mej naatátuaani a'íne canu ti'itíj a'ij huá'uruu ti ayén tiraavjíte'e mej me'íjna jín naajé'ica.

¹⁹ Canu ti'itíj jín tihuá'axajtzi'iran í mej Israél jetze ajtéme'ecan inee. Mi majta, matí'ij huaújniuste, aj nu ni raatáhuaviiri'i ti a'íin raaxí'epi'intare'en a'íjna ti ayén ántehuaa tijín César. ²⁰ A'íi nu hui jín niyen tiraatáhuaviiri'i nej yé amuaatéseij, neajta tejamuá'ixaate'en. A'íj nu jín amuáji'ici'i cadeena jime'e a'íne nee nu niyen che'atá nena'a ti'ijchú'eve'e í Dios matíj a'íime í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

²¹ Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Capu ja'ati mú titaja'utá'ti'iri'i mú'etzi jime'e a'ujna u Judea. Majta í ta'íhuaamua'a, í mej a'uun e'eráaci, capu ajta ja'ati ti'itíj jín ti'imuaxájtzi'i,

ni capu ajta ja'ati titaatá'ixaa mú'etzi jime'e ti'itíj pej a'ij huá'uruu mé já'ahua'a.

²² Ajta itejmi, ta'aráanajche tej hui ráanamua a'ij pej ti'ixa mú'ee, a'íne nájmi'ici'e pu a'ij pua'a namuajre'e a'íjna jime'e í ti jéjcu'a í niuucari pej tíhua'íhuá'ixaa í teite. —Ayee mú tiraata'ixaa me'íjna í Pablo.

²³ Matí'ij mi raaxí'epi'intare ja'anáj mej majtáhuua'a tiújseire'esin mej mi majtáhuua'a ráanamua me'íjna í Pablo. Mu'ití mú ajtéaxiireca'a í teite a'u ti Pablo a'utéveeca'a. Tíj na'a aré'apua'a te'utéjche ajta chúmua'anímua, raatapuá'ajtaca'a ti tihuau'ixaa a'íjna jime'e ti Dios tí'ajta nainjapua íyen chaanaca japua, ajta u ta japua. A'íjna í Pablo huá'atese'eca'a ti hua'utémua'itín mej mi rá'antzaahuat'e'en í Jesús. A'íjna í yu'uxari jetze pu tihua'utá'ixaate'eca'a a'íin ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta a'íin mej ra'uyú'uxaca'a í seica í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. ²⁴ Seica mú rá'atzaahuat'e'eca'a a'ij ti Pablo tihuá'a'ixaate'eca'a. Majta seica, camu a'atzu rá'atzaahuat'e'eca'a.

²⁵ Matí'ij mi caí a'ij tiu'utá'a. A'íj mu jín a'ucjxi. Maúche'e mú seica ranamuáaraca'a a'ij ti Pablo tí'ixajtaca'a. Tí'ij ra'antipua'ajte, ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tzaáhuati'ira'a pu hui jín tihua'utá'ixaa á'amuavaujsimua'aci'i tí'ij a'íin Isaías ayén tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan tijín:

²⁶ Aricu, huá'a tzajta'a a'ímej jemi í teitestemua'ame'en.

Patá'aj nu'u tihua'utá'ixaate'en yee mú'een xu ranamuaara xá'aju'un, aru caxu yaú'itíe xá'aju'un.

Ja'ati pu nu'u xaa tejámuaatá'ixaate'esin a'íjna jime'e í niuucari, aru caxu ramua'aréeren a'ij ti huataújmua'a.

²⁷ Ayee nu nu'u huá'aruuren a'iné mu'uri hua'uteána í huá'axiejniu'uca jetze.

Majta nácuca'i pú'een.

Yee mú cu xiee mecaí tanamuaj.

Camu nu'u majta atanéjne'e.

Canu xaa hua'utá'asin mej mé uunéjne'ere.

Canu neajta hua'utá'asin mej ráanamua a'íme mej mi yaú'itiée muá'ara'ani í ru tzajta'a,

mej mi caí yé vé'uju'un ineetzi jemi nej ni tihua'utá'uuni'i.

Ayee a'íjna í Isaías í Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²⁸ 'Setá'aj hui siyen ráamua'aree mú'een, íjii ti yú aumé, ti Dios ari hua'utá'a í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, mej mi miyen che'atá mena'a tira'ancuré'an í ti jín Dios te'ataújratziiri'i ti nu'u huá'a japua

huatániuni. A'íi mú xaa ranamuajran, micu. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pablo.

²⁹ Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pablo, aj mú mi a'ucíj í mej Isaél jetze ajtéme'ecan. Matí'ij mi huiráaci á pua'acié. Aj mú mi ti'itíúrixáate'ajraa rujíimua'a.

³⁰ Ajta a'íjna í Pablo, a'úu pu á'atee hua'apua nine'ira'a a'ujna u chi'ita í mej huataújneij tzajta'a. A'íi pu hua'ancuré'evi'itijicare'e naíjmi'ica í mej yé'emeaarecare'e. ³¹ Jéihua pu tihua'a'ix-a'atehua'a a'íjna jime'e ti Dios nain jín antiújmua'aree íyén chaanaca japua, ajta u ta japua. Ajta tihua'amua'atehua'a a'íjna jime'e í tavástara'a, í Jesús ti Dios án yá'ujra í ipuari japua. Capu tí'itz-iíine'eca'a a'íjna í Pablo. Ajta capu ja'ati niu'ucami'ica'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Roma a'uchéjme'ecaa

Pablo pu huá'ateujte'e

1 A'ij nu jetze tejá'amuayu'use'e ne'íjna jime'e í nej ravaire'e í Ciríistu'u ti i'i Jesús. A'íi pu na'antíhuau ineetzi, i nej i'i Pablo nej ni ne'íjna jín te'ará'asten a'ij ti a'fín tinaa'íjca. Ayee pu een jín na'avé'ehuu huá'a tzajta'a í seica, nej ni tihua'utá'ixaate'en ne'íjna jime'e í niuucari ti jín Dios huá'a japua huániuuni.

²Jéjca imuá pu Dios ayén te'ataújratziiri'i ti ayén rí'i tihua'utá'an a'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'íj mú jín miyen ra'utéyu'uxaca'a me'íjna jetze í yu'uxari ti yen téjmi jemi huateájturaa. ³Ajta a'fín í niuucari, a'íj pu jíme'en raxa a'íjna ti i'i yaujra'an pú'een, ti ajta airáane a'íjna jetze í David teecan. Ayee pu teja'uré'ene a'iné a'íi pu teáatacan huanú'ihuaca'a matj í seica.

⁴Mí ajta a'fín í Dios, a'íi pu á'iyeen ayén ra'antíhua'u ti nain jín antiújmua'areere a'íjna jime'e ti a'íjna jetze arájca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'íjna ti ayén raatamuá'a tijín niyauj pu yee pú'een. Dios pu ayén nain jín tira'íjca tí'ij a'fín a'itá'raa huá'a tzajta'a í mí'i-chite. A'íi pu a'fín pú'een a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u. A'íi pu tavástara'a pú'een.

⁵Ciríistu'u nu jetze ra'ancuré'a a'íjna ti jín í Dios rí'i tinaatá'a nej ni niyen jetzen me'ecan á'ura'ani huá'a tzajta'a í teite nej ni niyen hua'utá'inen mej mi ra'ará'astijre'en me'íjna í tavástara'a me'íjna jime'e mej té'antzaahuat'e'en, naími'i í teite í mej yen chaanaca japua huachéjme.

⁶Seajta mú'een, mú'een xu seajta huá'a jetze ajtémecan a'íime í teite, í ti Dios ajta amua'antíhua'u mú'ejmi sej si jetzen ajtémecanta xá'ara'ani í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u.

⁷A'íjna yu'uxari jetze nu niyen tejá'amuayu'use'e naíjmi'ica mi sej se'uun huachéjme se'újna u Roma, mú'een í ti Dios já'amuaxe'eve'e, ti ajta amua'antíhua'u sej si jemin se'íre'e xá'ara'ani. Ché'e ayén teja'uré'enen ti a'fín í Dios, í tej rájya'upua, ajta í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u, miché'e me'ín rí'i tejamuatá'an, majta amua'anpuá'ajte'en.

Pablo pu nu'u raxí'eve'e ti huaja'uvé'emuaare u Roma

⁸Amuacaícan jime'e, ayée nu naíjmi'i rí'i tiratá'aca ne'íjna í Dios í nej ravaire'e ne'íjna jime'e sej siyen tirá'astijre'e í Dios. Jamuan í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u, ayée nu rí'i tiratá'aca, a'iné nain japua í chaanaca mu'uri ramua'aree sej siyen té'atzaahuat'e. ⁹⁻¹⁰Ajta a'fín í Dios, í nej ravaire'e nain jín a'achú nej a'anca'anéecan jín niyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari ti jíme'en raxa a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íi pu tirú'umua'aree nej ja'anáj ti na'a niyen amua'utámua'areeri'i netí'ijta rahuavíraj ná'aye'i. Ayee nu tí'ijhuavii ti ayén neetá'acare'en í Dios nej ne'uun á'amua-sejrami'i nej ni ca'aníjra'a amuaatá'an sej si se'íjna jetze arájca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si jaítze'e te'utáviicua'i.

¹²Jee xaa ne'u, ayée nu tí'ijxe'eve'e inee, tej ti tiyen che'atá tena'a ca'aníjra'a huatáta'an itejmi jemi, a'íjna jime'e tej taxí'ej té'atzaahuat'e taxí'evi'lira'a jime'e. ¹³Ayee nu neajta tí'ijxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, sej siyen ráamua'aree nej mu'liití niyen raaxí'epi'intare nej

ne'uun a'atanén mú'ejmi jemi. Tíj na'a nej amuacá niyen tiraaxí'epi'intare nej niyen huárini, tíj na'a ti yú e'iré'ene, ti'itíj pu naatá'ijmíjri'i nej ni caí ne'uun á'ume'en. Ayee nu tí'ijxe'eve'eca'a nej niyen che'atá nena'a tiraamuá'itín mú'e-jmi jime'e í nej jín tiu'utátuiire'en í Dios jemi a'ij nej neri tiraamuá'iti huá'a tza-jta'a í seica í teite í mej seij chuéjra'a japua huachéjme.

¹⁴ Ayee nu neri ne'íjna jín te'atán-ratziiri'i í Dios jemi nej ni tihua'utá'ixa-aate'en a'íime í mej raayí'ti hua'aniu-uca a'íime í mej Grecia é'eme'ecan, nej ni neajta tihua'utá'ixaate'en a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Capu amín a'ij ti pua'a jeíhua mé té'umua'aree nusu ti pua'a mecaí ti'itíj a'ij té'umua'aree, naúche'e nu niyen tihua'utá'ixa-aate'esin naíjmi'ica. ¹⁵ A'íj nu jín jeíhua a'anca'anéecan jín niyen raxí'eve'e nej neajta tejámuaatá'ixaate'en í niuucari jime'e ti jín Dios a'amua japua huániu-uni, mú'een, mi seij Roma é'eche.

Ti té'eviiuca'i í niuucari

¹⁶ Capu netévi'iraste'e a'íjna í niuucari, sino a'íj nu jín rí'i tiratá'aca í Dios, a'iné í niuucari jetze pu me'ecan í muári'eri'ire'ara'an í Dios í ti jín huá'a japua huániuuni naíjmi'ica í mej ra'ará'astijre'esin, amuacaícan a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, majta á'iyen a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹⁷ A'íjna í niuucari jetze pu ajta seijre'e a'ij ti huaríj í Dios mej mi me'ín teite miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Ayee mú xaa ne'u ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e, me'íjna jime'e mej meri té'atza-ahuate'e. A'íj pu jín ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjín: “A'íjna ti urarí'ene'a-can jín huateájturaa í Dios jemi í ru tza'jta'a, a'íj pu ruurican huateáturaasin

a'íjna jime'e ti araújca'ane a'íjna jime'e ti té'atzaahuate'e.”

Naími'i mú á'atura í Dios jemi

¹⁸ Mí ajta, júte'e pu e'evé'eme'ecan a'íjna ti jéjre'e seijre'e ti rí'i huápi'i ni-u'ucami'i í Dios a'íjna jime'e a'ij mej rici í teite a'íjna ti a'ij pua'a 'een, a'íjna jime'e í mej meri mé rúurie í Dios, majta a'ij pua'a tihuá'ajcha'íi í ruxí'ej teite, majta miyen tihuá'ijmii mej caí ché'e ranajche í Dios tzáahuati'ira'a jime'e. Ayee mú 'een jín huá'aruure mej mi a'ij pua'a tí'tetefesta muá'ara'ani. ¹⁹ Ajta tíj na'a ti ayén í'iri'iri ti ja'atí ayén tirá'amitiejte'e a'ij ti 'een í Dios, matíj mena'a pua'amé í teite miyen tirú'u-mua'aree í ru tza'jta'a a'iné Dios pu ruseíj ari hua'utaseíjrate.

²⁰ Tíj na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca ti yú e'iré'ene, temua'a pu naa ayén tihuá'amitiejte'e á'aye'i a'íime a'íjna í tej caí rasise'i tají'i jime'e. A'íi pu xaa ayén tirá'amitiejte'e á'aye'i a'ij ti 'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios, ajta ti ayén huateáturan tíj na'a ti yú au-ca'ití a'ame, tíj na'a rusén jime'e, a'iné ayée pu 'een í Dios. Ayee pu tirá'amitie-jte'e á'aye'i a'íjna jime'e ti Dios ari raatétaahuaca'a. A'íj pu jín, capu ri'irí ti ja'atí ayén jetzen seij té'ujpuaa-pua'are'en. A'íime mú rujímua'a miyen pú'een. ²¹ A'íi mú ramua'atejca'a í Dios. Majta raatéxieehuataca'a me'íjna jime'e mej caí ché'e ranajcheca'a me'íjna ti i'i Dios, camu majta rí'i tiraatá'acare'e. Mí majta a'íime, a'íj mú jetze ucájrupi mej me'íjna jetze tiú'umua'ati í mua'atzíira'a ti caí ti'itíj vaire'eca'a. Capu ché'e hu-atá'ri'iristareca'a ti ayén tihua'utámie-jte'en tzáahuati'ira'a jime'e.

²² Matí'ij mauj miyen tí'ixajtaca'a tíjín teen tu yee rí'i metíteumuámua'aree, capu ayén te'irájraa. Jaítze'e mú caí mé uumuámua'aree muá'araa. ²³ Ayee pu tihuá'aruurejca'a asta mena'a caí raat-

apuá'ajtaca'a mej miyen rí'i tiraatá'an me'fjna í Dios ti caí ja'anáj mi'ini. Ayee mu'u seij huateánajcheca'a ti ayén seijre'e t'j tevi na'ari t'j pina'a nusu t'j ti'it'j ti muáacuaca ajta'f'icajmee ca'fn ti'it'j ti á'usinuuren.

²⁴ A'fj pu jn Dios ayén mé hua'uhua'axi mej mi miyen ra'ará'astijre'en nafjmi'i t'j na'a ti a'ij pua'a 'een ti ayén tihuá'amitiejte'e í huá'a tzajta'a, ti'it'j ti na'a ti a'ij pua'a 'een í mej jn huaújtemua've'en. A'fi mú majta miyen t'ijri'irée muá'araa í ru jetze t'j na'a ti tiu'utévi'iraste'e.

²⁵ Ayee pu a'fjna jn tihuá'uruu a'iné a'fi mú ya'uhua'axi me'fjna ti jíme'en raxa í Dios tzáahuati'ira'a jime'e mej mi ra'ará'astijre'en me'fjna ti hua'itzi na'a pú'een. A'fi mú miyen hua'uté-najcheca'a, majta hua'utévai a'fimej ti Dios huá'utaahuaca'a. Camu ché'e mi ravaíre'ecu muá'araa me'fjna í Dios, í tej t'iyen rí'i tiratá'aca t'j na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen.

²⁶ A'fj pu jn Dios ayén hua'utá'a mej mi miyen ra'ará'astijre'en ti'it'j ti a'ij pua'a éene'ecan jn huiránineica í huá'a tzajta'a, t'j na'a ti tiu'utévi'iraste'e. Ajta a'fime í mej 'uuca í mej huá'a jetze ajtémecantaca'a, a'fi mú tiratépuaa-pua'ajtehua'a mej miyen tite'enteú-j-naxca toteca jamuan a'ij ti a'fn Dios tihua'uteájtuaa. Ayee mu'u 'een jn huarfj mej mi miyen seicié huá'ini ti caí a'fn Dios ayén éeni'ici'e tihua'uteájtuaa.

²⁷ Majta a'fime í toteca, ayée mú che'atá mena'a tiratépuaapua'ajtehua'a mej miyen tihua'anteánaxcan í 'uuca a'ij ti tiraaxí'epi'intare í Dios. Ayee mú éeni'ici'e huarfj me'fjna jime'e mej ruxí'ej toteca jamuan huaújxana'acira'aten a'fjna jime'e í ti a'ij pua'a 'een ti huá'a tzajta'a huiráninei. Ayee mú huarfj me'fjna jime'e ti tiu'utévi'iraste'e í ruxí'ej toteca jamuan. A'fj pu jn pu'uri tihua'ucí'i a'ij

ti tiraavíjte'e a'fjna jime'e í mej jeíhua huápi'i a'ij pua'a huarfj.

²⁸ Ajta, a'iné capu ayén tihuá'amitiejte'eca'a ti ayén raavíjte'eca'a mej miyen ráamua'ati í Dios, a'fi pu ayén hua'utá'a mej miyen tiú'umua'ati a'ij mej tirájteu rujíimua'a a'fjna jime'e í rumua'atzí-ira'a. Ayee mu'u huarfj me'fjna jime'e ti caí ti'it'j vaíre'e, ajta mej mi miyen t'ijri'irée t'j na'a ti caí ayén tiraavíjte'e.

²⁹ Nain pu huá'a jemi seijre'e ti a'ij pua'a 'een. A'fj mú jn huaújxana'acira'ataca'a, majta a'ij pua'a titetiújcha'íica'a. Jé'ecan mú t'inecua'atzeca'a. Jee xaa ne'u a'ij mú pua'a t'iteteitestaca'a. A'fj mú jetze ucájrupi: a'fi mú t'iteúra'ate'ecare'e í t'í'ara'an í ruxí'ej tevi. Majta t'itecui'ica. Jéihua mú majta ruté'axi'icaa. Majta rucuanamujca'a rujíimua'a. Majta mú a'ij pua'a huá'aruurejca'a í ru'ihuaamua'a. Jee xaa ne'u, ayée mú rici. A'ij mú pua'a tiú'ujjepe'e.

³⁰ Hua'itzi mú jn tihuá'a'ixaate'e í ruxí'ej teite, majta rájcha'íire'e í Dios. Majta ruxí'evi'ira'a jn hua'utéxiehuataca'a í ruxí'ej teite. Majta á'ujtzaahuate'e. Ayee mú rusejrataca'a mej nu'u huápi'i ruxe'eve'e. A'fj mú majta jetzen ucájrupi a'ij mej ye'í huá'ini mej mi a'ij pua'a tihua'utzejrajmua'an. Camu majta huá'astijre'e í ruvaújsimua'a. ³¹ Camu a'atzu miyen t'ijri'ire ti xí'epi'in 'een seijre'e. Jéihua mú majta caí araúaste í mej jn te'ataújratziiri'i. Camu majta huá'axe'eve'e í ruteítestemua'a. Camu a'atzu xaa ne'u hua'acu'uvée muá'aye'i í ruxí'ej teite.

³² Rumua'atzíira'a mú jn tirú'umua'aree a'ij ti Dios ari tiraaxí'epi'intare ti ayén tiraavíjte'e ti ayén tiráaci'iti ti huámi'ini a'fjna í ja'ati ti ayén t'ijri'ire. Capu huá'a jetze ruxe'eve'e. Maúche'e mú miyen rici.

Majta ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi miyen che'atá mena'a tí'ijri'irée muá'ara'ani.

Dios pu tzáahuati'ira'a jín tihua'axijte'e í teite

2 Pajta mú'ee, ja'atí pe' píríci, tí pua'a piyen seij jetze tí'ijpua'ajte'e í a'axí'ej teví tí'itíj jime'e. Capu rí'irí pe' piyen tiu'utaxáj yee capej a'fín pu'éene'e í pe' jín piyen huafíj tí'itíj tí a'ij pua'a 'een. Mú'ee pe' asej á jetze tí'atá'ajte'e pe'fjna jime'e pe' piyen che'atá pena'a tí'tiá'acha'íi a'ij tí a'fín tí'tiújcha'íi a'fjna í pe' jetzen tí'itíj jín tí'ijpua'ajte'e. ²Teajta iteen, ayée tu ramua'aree tí a'fín Dios ayén tihua'uxijte'en tzáahuati'ira'a jime'e a'fimej í mej miyen a'ij pua'a titetiújcha'íi.

³¿Ni qui ayén timuá'amitiejte'e tí caí Dios puafjtzí muaatá'asin, mú'ee mí pe' piyen che'atá pena'a a'ij pua'a tí'tiá'acha'íi tíj ajta a'fín a'ij pua'a tí'tiújcha'íi í pe' jetzen tí'ijpua'ajte'e tí'itíj jime'en? ⁴¿Ní qui mú'ee pe' raatéxíeehuataca'a pe'fjna í Dios tí jéfhua huápí'i rí'i timuaatá'aca, tí ajta mua'acuvée á'aye'í? Aúche'e pu té'eviicua'í mú'etzi jime'e. ¿Ni caí tí'itíj mú'etzi jetze tási-seiiri tí Dios ayén rí'i timuaatá'aca pe' pí seicié tiú'umua'ati í jemin?

⁵Mí pajta mú'ee, ¿a'iné pe' pí peri ra'iteáana í á'axíejni'uca pe' pí caí seicié tiú'umua'ati í Dios jemi? Ayee pe' ramuá'itici tí a'fín Dios jéfhua huápí'i puafjtzí muaatá'asin a'ájna xicájra'a jetze tí jetzen ayén huatasejre'en á jéjre'e í Dios tí'ij nain jín tí'té'axijte'en tzáahuati'ira'a jime'e.

⁶A'íi pu Dios nu'u ja'atí ayén tiu'utá'asin a'ij tí nu'u tiraavíjte'e seij ajta seij. ⁷Majta seica, a'íi mú í mej miyen té'eviicua'í mej miyen rí'i titetiújcha'íi me'fjna jime'e mej miyen rahuauhau tí Dios ayén rí'i tihua'utá'an, tí a'fín ajta

ve'ecán jín tíhua'uta'ájte'en, tí ajta ayén tihua'utá'an mej mi ruurican huateáuran í jemin tíj na'a rusén jime'e, ayée pu xaa ne'u tíhua'aci'iti mej ruurican huateáuran í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e.

⁸Ajta a'fime í mej rujímua'a mena'a rájteuve, majta caí á'ujca'ane mej miyen ra'ará'astijre'en a'fjna jime'e tí ayén tí'ayajna, sino a'íi mu'u me'fjna jín ra'ará'astijre'e me'fjna tí huá'a tzajta'a huíráninei tí a'ij pua'a 'een, ayée pu tíhua'aci'iti tí Dios ayén hua'ajteá'axí'isin. A'ij pu pua'a tihua'utá'asin í puafjtzí a'fjna jime'e tí niu'ucami'í.

⁹Matíj mena'a pua'amé í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, jé'ecan pu hua'utamuarí'eriste'esin. Dios pu huápí'i puafjtzí hua'utá'asin, amuacáí a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan, ajta á'iyen a'fimej jemi í mej seij chuéjra'a japua huachéjme.

¹⁰Majta a'fime, matíj mena'a pua'amé í mej rí'i titetiújcha'íi, Dios pu ayén rí'i tihua'utá'asin. A'íi pu ajta ve'ecán jín tíhua'uta'ájte'esin. Temua'a pu naa hua'anpuá'ajte'esin tíj na'a rusén jime'e. Ayee pu xaa ne'u tíhua'aci'iti a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan, majta a'fime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹¹Ayee pu té'eme a'iné naími'í mú ruxí'ej 'een í Dios jemi. ¹²Matíj mena'a pua'amé í mej caí ja'anáj ra'ancuré'a í niuucari í mej jín tí'ajta, ayée mú majta á'apua'aren. Mí ajta Dios pu caí huá'axijte'esin a'fjna jime'e í niuucari. Majta a'fime í mej ra'ancuré'a me'fjna í niuucari, tí pua'a miyen tí'itíj jín até'ítze'ara'an, matíj mena'a pua'amé, a'fjna í niuucari, a'íi pu xaa tí'itíj jín huá'a jetze te'ujpuá'ajte'esin. ¹³Ayee pu'u, a'iné a'fime í mej urarí'ene'acan jín huateáturaasin í Dios jemi, camu miyen huateáturaasin me'fjna jime'e mej rana-mua me'fjna í niuucari í mej jín tí'ai-

jta. Camu xaa ne'u, sino ayée mú xaa urarí'ene'acan jín huateáturaasin í Dios jemi ti pua'a miyen ra'ará'astijre'en a'ij ti tirá'axa a'íjna í niuucari.

¹⁴Jee xaa ne'u, a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, í mej caí ja'anáj ra'ancuré'a í niuucari, ti pua'a miyen ra'ará'astijre'en a'ij ti tí'ixa me'íjna jime'e mej a'ij tirájteu í ru tzajta'a, ayée pu a'íjna jín huataújmua'a mej ru tzajta'a a'ij tirájteu me'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

¹⁵A'íi mú miyen tí'itaseijrate'e tíj na'a a'ij ti a'íin tí'ijxe'eve'e í niuucari í mej jín tí'ajta. A'íi pu seijre'e í huá'a tzajta'a. Tzáahuati'ira'a pu jín hua'atá'aca mej xaa tirú'umua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'íjna í niuucari. Ayee pu huá'a jetze tí'ipuaapua'ajte'e í huá'amua'atziira'a, ajta a'íi pu tihua'atá'uuni'iraca.

¹⁶Ayee pu té'eme a'ij nej tejá'amua-mua'ate. A'ájna xicájra'a jetze ti jetzen nain jín antiújmua'areere a'ame a'íjna í Jesús ti ajta í'í Círíistu'u, Dios pu raatá'asin ti a'íin Círíistu'u huá'axijte'en í teteca tíj na'a í mej jín miyen tiú'uruu avíitzi jime'e.

A'íime í mej Israél jetze ajtème'ecan, ajta í niuucari ti Moisés raateájtuua

¹⁷Pajta mú'ee, tich'é tiyen mú'etzi jín tiu'utaxáj pej nu'u pe'íjna jetze ajtème'ecan í Israél, pajta rá'astijre'e pe'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, pajta piyen á'atzaahuat'e pe'íjna jime'e mej nu'u ranajche tzáahuati'ira'a jime'e í Dios. ¹⁸¿Ni qui ayén ti'ayajna, nusu peri ramua'aree a'ij ti a'íin tí'ijxe'eve'e? ¿Ni pajta peri piyen raxí'epi'íntare'e í ti í'ixi'epi'ín pe'íjna jime'e mej temua'a naa tihuá'amua'ate pe'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'ajta?

¹⁹¿Ni qui pajta piyen tí'imua'atze pej nu'u raayí'iti pej tihuá'umua'aten a'íime í mej caí ja'anáj ti'ihuaújmua'ate? ¿Na'ari pej nu'u raayí'iti pej tihua'u-

tasejrate'en tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti 'een í Dios? ²⁰¿Ni qui piyen raayí'iti pej rí'í tihuá'umua'aten a'íime í ti caí ayén tihuá'amitiejte'e a'ij ti tiraavíjte'e, nusu piyen raayí'iti pej tihuá'umua'aten a'íime í mej caí xi huavaújse? ¿Ni qui ayén ti'ayajna pej piyen raayí'iti a'íjna jime'e í niuucari í mej jín tí'ajta, ti ajta ayén tzáahuati'ira'a jín té'eyu'usi'í? ¿Ni tzaa ayén tí'ivaire'e a'íjna í niuucari pej pi nain jín rú'umua'areere?

²¹Tí pua'a ayén ti'ayajna mú'etzi jemi, mi pej seica tiú'umua'aten, ¿a'iné 'een jime'e pecaí piyen tiá'amua'ate asej? Mí pej piyen tihuá'amua'ate mej nu'u caí tiu'unáhua'an, ¿ai qui piyen caí tí'inahua'aj mú'ee? ²²Ayee pej pajta tihuá'ixaate'e mej nu'u caí ruxána'acira'ate. ¿Ni qui mú'ee pecaí axana'acira'ate? Mí ti caí mua'aránanajche mej huá'anajche í mej caí dios pú'een, ¿ni pecaí piyen tí'inahua'aj huá'a teyujta'a tzajta'a? ²³Mú'ee pej ca'anéeri hua'atá'aca mej mi ratéxieehua í Dios a'íjna jime'e mej caí ra'ará'astijre'e pe'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. Mí pajta mú'ee, mú'ee pej ahua'atzaahuat'e pe'íjna jime'e í niuucari.

²⁴A'íj pu jín ayén té'eyu'usi'í, tíjín: "A'ij mú pua'a tiya'usej í Dios a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan mú'ejmi jime'e." ²⁵Tí pua'a piyen rá'astijre'e pe'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, aj pu xaa ayén timuaatévaire'esin mej mi ráamua'aree í teite pej pe'íjna jetze ajtème'ecan a'íjna í Israél. Mí ajta, ti pua'a piyen ti'tíj jín auteáturan pe'íjna jetze í niuucari, ayée mú muáruuren matíj hua'arujca a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

²⁶Ajta, ja'atí ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, ti pua'a a'íin ayén ra'ará'astijre'en í niuucari í mej jín tí'ajta, ¿ni caí Dios ayén tiraatá'asin a'íjna í ja'atí ti ayén éene'en huateáturan a'íime jemi í mej Israél jetze ajtème'ecan tíj í ja'atí

ti ra'antisíjcheca'a í runavij? Jee xaa ne'u, ayée mú rici. ²⁷A'íjna í ja'ati ti caí ra'antisíjcheca'a í runavij ti ajta auj rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'aijta, a'íi pu muá'axijte'en mú'etzi a'íjna jime'e pej até'ítzea'ara pe'íjna jemi í niuucari. Capu amín a'ij pej peri ra'ancuré'a pe'íjna í niuucari, pajta ra'antisíjcheca'a í á'anavij.

²⁸Tí pua'a ja'atí ayée na'a tí'ijri'íre mé jéjre'e, capu ayén huataújmua'a ti a'íin í ja'ati tzáahuati'ira'a jín Israél jetze ajtémecan. Capu xaa ne'u. Ajta a'íin í ja'ati ti ayén ra'antisíjcheca'a í runavij, capu ayée na'a tí'ivaire'e ti ij ayén seíre'e á'ara'ani mé jéjre'e í huá'ire'ara'an jetze. ²⁹Capu ayén ti'ayajna ti ja'atí tzáahuati'ira'a jín Israél jetze ajtémecan a'íjna jime'e ti a'íin te'ará'astijre mé jéjre'e seijre'e. A'íi pu'u xaa ruxe'leve'e ti a'íin nain jín araúrasten í ru tzajta'a. Ajta, a'íjna í tí'ití ti tí'ivaire'e ti ij ja'atí ayén urarí'ene'acan jín huateáturan í Dios jemi, capu a'íi na'a í mej miyen tí'ijri'íre í ruhuá'ira'a jime'e. Capu ajta a'íi na'a pírici í ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze, sino a'li pu a'íin pírici ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén rí'í ráaruuren í ja'ati í tzajta'an. Ajta a'íjna í mej jín rí'í tiraatá'asin a'íjna í ja'atí, capu huá'a jemi a'iránineica í teíte sino Dios pu jemi airánineica.

Ciríistu'u pu tá'ari'ira í tej jín auteájturaa í Dios jemi

3 ¿Tí'titájni jín a'ij rá'amua'araj a'íjna í ja'ati ti Israél jetze ajtémecan? ¿Ni qui tí'titáj a'ij tiraatéva'iri ti a'íin ra'antisíjcheca'a í runavij? ²Ayej xaa ne'u. Jéihua pu tira'ancuré'asin, ajta mu'icáca pu jín raatéva'iri, a'íjna jime'e ti Dios amuacá raateájtuaa í runiuuca a'ímej jemi í mej Israél jetze ajtémecan.

³Mí majta seica, camu miyen tira'ará'astijre. ¿A'íné huataújmua'a

a'íjna í mej caí miyen tira'ará'astijre? ¿Ni qui miyen ra'uré'uuna me'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'í? ⁴Camu a'atzu xaa ne'u. Ché'e ayén éene'en í Dios jemi ti a'íin Dios rusej ayén tzáahuati'ira'a jín huateáturan tíj na'a rusén jime'e. Mí majta í tetea, ché'e ayén éene'en mej tí'ihua'itaca. Ché'e ayén éene'en a'íné ayée pu té'eyu'usi'í tíjín:

Mej mi ráamua'aree ti ayén ti'ayajna a'ij pej peri tiu'utaxájtaca'a, pej pi tiu'utémua'itin pe'íjna jime'e matí'ij me'ín muá'axijte'en.

⁵Tí pua'a ayén seijre'e ti Dios ayén urarí'ene'acan jín huateájturaa a'íjna jime'e tej caí rá'astijre'e iteen, ¿a'íné huataújmua'a amíjna? ¿Ni qui tiyen tiu'utaxáj a'ij mej tí'ixaxa'a a'íime í mej caí ramua'ate í Dios? Ayee mú tíjín: “Capu nu'u xí'epi'ín rici í Dios a'íjna jime'e ti a'íin huataniú'ucan itejmi jemi.”

⁶Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ayén ti'ayajna a'ij mej tí'ixaxa'a a'íime, ¿a'íné auj tí'iri'íri ti a'íin Dios huá'axijte'en naíjmi'ica í mej yen huachéjme í chaanaca japua? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'íri.

⁷Ri'irí ti ja'atí ayén tiu'utaxáj yee: “¿A'íné 'een jime'e Dios ayén auj ná'axijte'en a'íjna jime'e í nej nu'u auteájturaa í jemin? Capu ayén tiraavíjte'e a'íné Dios pu jaítze'e tzáahuati'ira'a jín huateáturaasin a'íjna jime'e nej nu'u tí'ihua'itaca. Ajta jaítze'e mú miyen rí'í tiratá'aca í Dios me'íjna jime'e.”

⁸Tí pua'a ayén ti'ayájnache'e a'ij ti tí'ixa a'íjna í ja'ati, ayée pu ajta ri'irí'is-taca'a tej tiyen tiu'utaxájtache'e tíjín: “Tiché'e nu'u tiyen a'ij pua'a tirájcha'íi ti ij ayén huateáturan í tí'ixi'epi'ín.” Jee xaa ne'u, ayée mú seica ta jetze tí'ijpua'ajte'e tej nu'u tiyen tí'ixaxa'a. Mu'uri xaa ne'u miyen ra'antimuá'ti ti Dios ayén a'íjna jín huá'axijte'en. Naími'í tu auteájturaa í jemin.

⁹ ¿A'iné na'aqui? ¿Ni qui ayén hu-ataújmua'a ti jaítze'e naa tí'itavaire'e itejmi i tej Israél jetze ajtémecan caí a'ímej? Capu xaa ne'u a'atzu, a'iné tu'uri tiyen raataxájtaca'a ti a'ín í ti a'ij pua'a 'een, a'í pu ta'antimúá'iti tej ti a'uté'itzee í Dios jemi naíjmi'lica iteen i tej Israél jetze ajtémecan, majta a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹⁰ Ayeé pu xaa ne'u ti'ayajna a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín:
Capu nu'u mé'e ja'atí
ti ayén urarí'ene'ecan jín seijre'e.
Capu ja'atí.

¹¹ Capu nu'u mé'e ja'atí
ti yaú'tie a'ij ti 'een í Dios jemi.

Capu nu'u mé'e ja'atí
ti ayén rahuauhuau ti ij raateánajche.

¹² Naími'i mú meri mé rúurie méjca'i.
Camu ché'e tí'itj jín tí'ivaire'e í jemin.

Capu mé'e ja'atí
ti ayén rí'i tí'itijcha'ii.

Capu ja'atí xaa ne'u.

¹³ A'ij pu pua'a namuajre'e a'ij mej tí'ixaxa'a.

Runeanu mú jín tí'ihuaitaca
mej mi huá'ucuanamuan í ruxí'ej teite.
Ayeé pu che'atá na'a tí'ivaire'e í niuucari í mej jín tí'ixaxa'a

tj ajta í huá'ave'eri ti je'ihuajé'ica,
a'íjna ti cu'ucu'u jetze a'íjninei.

¹⁴ Jéihua mú a'ij pua'a tiú'ujjepe'e,
majta huápi'i jeihua huá'ajaaxieje'e í ruxí'ej teite.

¹⁵ Ca'anacan mú a'uruáchejye'i
mej mi seij huajé'ica mé já'ahua'a.

¹⁶ A'u ti na'a mej é'eciinej,
a'í mú a'ujca'anéecan jín raaté'uuna
tj na'a ti a'uun tejé'eseijre'e.

Jéihua mú puaíjtzi hua'atá'aca í ruxí'ej teite.

¹⁷ Capu ayén tihuá'amitieje'e a'ij ti 'een tí'ij Dios hua'utéjpua'ajte'en í teite mej mi ru'ihuamua'atan temua'a naa.

¹⁸ Camu majta rá'atése'e í Dios.

Camu majta ratá'aca ti huá'a jemi seijre'e.

¹⁹ Teajta iteen, tu'uri tiyen ramua'a-ree a'ij ti tí'ixa í niuucari í mej jín tí'aijta. Ayeé pu tihuá'ixaate'e a'ímej í mej jetzen ruxe'leve'e mej miyen ra'ará'astijre'en me'íjna í niuucari. Ajta ayén huatétuihuaca'a mej mi huateáturan mej caí ché'e tí'itj xajta naíjmi'i í teite me'íjna jime'e ti caí ché'e mé'e tí'itj í mej ru jetze rujpuá'ajte'en. Ayeé pu'u te'irájraa ti ij ayén ámitieere'e ti Dios huá'axijte'en naíjmi'lica í mej yen huachéjme í chaanaca japua a'íjna jime'e mej auteájturaa í jemin.

²⁰ A'ij pu jín, capu ja'atí ayén ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi a'íjna jime'e ti a'ín ja'atí ayén rá'astijre'e a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta. Mí teajta iteen, ayée tu 'een jín ramua'aree tí'itj ti pírici ti a'ij pua'a 'een te'íjna jime'e ti caí ri'írí tej nain jín ra'ará'astijre'en te'íjna í niuucari.

²¹ Ajta íjii, pu'uri ayén titaatasejrate a'ij ti tí'iri'iri tej tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi. Tu'uri ramua'a-ree ti caí ayén che'atá na'a tí'ivaire'e a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta. Jee xaa ne'u, ayée pu che'atá na'a tí'ita'ix-aate'e a'íjna í niuucari, majta a'íime í mej mejm'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

²²⁻²³ Ayeé pu che'atá na'a tihuá'aci'iti naíjmi'lica mej mi miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi me'íjna jime'e mej miyen ra'ará'asten me'íjna í Jesús ti ajta i'i Círístu'u. Ayeé pu che'atá na'a tihuá'aci'iti a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan, majta a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'iné naími'i mú ruxí'ej 'een í Dios jemi. Naími'i mú majta auteájturaa í jemin. Ajta capu ja'atí ayén raayí'iti tí'ij ayén nain jín rí'i tiraatá'an í Dios.

²⁴ Ajta pu Dios ruxí'evi'ira'a jín ayén tíhuaxí'epi'íntari'iri'i mej

mi ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin a'íjna jime'e ti a'íi pu ayén rí'i tihua'utá'a. Ayeé pu 'een jín huá'a japua huaniú a'íjna jime'e a'ij ti huaríj í Círfistu'u ti ajta i'i Jesús. ²⁵Dios pu ayén raateájtuaa í Jesús huá'a tzajta'a a'íime í mej yen japuan huachéjme íyen chaanaca japua ti ij a'íin ayén huataúra'an t'ij muai'ivéjri í ti jín tiu'utanájchita a'íjna jime'e í mej té'echa'íica'a í Dios jemi. Ajta ti ij a'íin hua'utéjpu'a'ajte'en í Dios jemi a'íjna jime'e mej rá'atzaahuat'e. Dios pu ayén huaríj ti ij ayén tihua'utasejrate'en ti caí a'íin a'ij pu'a'a huaríj t'íj a'íin amuacaí tihua'utá'uuni'iri'i í mej jín auteájturaa í jemin. Capu a'ájná'imua puajtzi hua'atá'acare'e. ²⁶A'íi pu ajta ayén huaríj mej mi me'ín í mej huáteite íjii miyen raasej ti a'íin xí'epi'ín huaríj a'íjna jime'e ti rusej urarí'en. Ayeé pu ajta huaríj mej mi ráamua'aree ti ajta xí'epi'ín rici a'íjna jime'e ti ayén tihua'axi'epi'íntari'i mej mi miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin, najjmi'ica, a'achú mej pu'amé rá'astijre'e.

²⁷Tí pu'a'a ayén ti'ayajna, ¿ti'itájni jín tá'atzaahuat'e? Catu ti'itáj jime'e, a'iné capu ché'e ayén tiraavíjte'e. ¿Ti'itájni pírici í niuucari ti taatá'ijmíjra? ¿Ni qui a'íjna jime'e tej ra'ará'astijre'en te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta? Capu xaa ne'u a'íin pú'een, sino a'íjna í niuucari í tej jín té'atzaahuat'e.

²⁸Ayeé pu xaa ti'ayajna, a'iné ayée pu titá'amitiejte'e ti ja'atí ayén ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi a'íjna jime'e ti a'íin ja'atí té'atzaahuat'e. Ajta capu ti'itáj jín raatéva'iri ti ayén ra'ará'astijre'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

²⁹⁻³⁰Ajta a'íin í Dios, ¿ni qui ayée na'a pú'een huá'a Dios, í mej Israél jetze ajtémecan nusu ajta huá'a Dios

pú'een a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan? Jee xaa ne'u, a'íi pu ajta huá'a Dios pú'een a'iné seij pu'u a'íin pú'een í Dios. A'íi pu huá'axijte'en a'íime í mej Israél jetze ajtémecan mej mi ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin me'íjna jime'e í mej té'atzaahuat'e. A'íi pu ajta ayén che'atá na'a huá'axijte'en a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan mej mi miyen che'atá mena'a ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin a'iné ayée mú che'atá mena'a té'atzaahuat'e. ³¹¿Ni qui tiyen te'íjna jín ra'uré'uuna te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta te'íjna jime'e tej tiyen té'atzaahuat'e? Catu xaa ne'u. Mí teajta iteen, teen tu te'íjna jín raana'íjmire'en.

Jíme'en a'íjna í Abraham

4 ¿A'iné tena'a tiu'utaxájta te'íjna jime'e í tayaaxújci'i, a'íjna í Abraham teecan, í tej jetzen airáne? ¿A'iné tíraarí'ire a'íjna jemi í Dios?

²Ayeé xaa ne'u ti'ayajna, ti pu'a'a a'íin Abraham ayén ri'éene'ecán jín huateáturanche'e í Dios jemi, a'íjna jime'e ti ayén ti'itáj jín te'ará'aste, aj pu xaa ri'iríista á'ame'enche'e ti a'íin rusej ahua'íjzaahuat'en. Mí ajta caí, capu a'atzu ri'iríistaca'a ti ayén huárini í Dios jemi.

³Mí ajta, ayée pu té'axa í yu'uxari jetze tíjín: "Abraham pu rá'antzaahua a'íjna í Dios. A'íj pu jín, ayée pu Dios tiraaxí'epi'íntari'iri'i ti a'íin ayén urarí'ene'acan jín huateájturaa í jemin." Ayeé pu té'eyu'usi'i. ⁴Niché'e seij huataxáj í niuucari. Tí pu'a'a ja'atí ti'itáj jín tí'imuari'e, ayée pu ruxe'eve'e mej tiraanájchite'en me'íjna jime'e ti a'íin tiu'umuáriej. Camu ti'itáj raatapuaíjve'esin ruxí'evi'lira'a jime'e, sino ayée mú tí'ijnajchite'en a'ij ti tiraavíjte'e.

⁵Ayeé pu che'atá na'a 'een í Dios jemi. Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri ti ja'atí

ayén raamuá'itín ti ayén urarí'ene'acan jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e ti ayée na'a tiu'umuáriej ti'itíj jime'e. Mí ajta a'íin, ti pua'a ayén rá'antzaahuat'e'en a'íjna ti tihuá'axi'epi'íntari'ire a'ímej í mej a'íj pua'a titetiújcha'íi mej mi miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin, ti pua'a rá'antzaahuat'e'en na'a a'íjna í ja'atí, Dios pu a'íjna jín tí'i-jxi'epi'íntari'iran ti ij a'íin ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin.

⁶Ajta, ayée pu che'atá na'a ra'utéyu'uxaca'a a'íjna í David teecan ti ayén té'axa ti nu'u Dios ayén rí'í tiratá'aca a'íjna í ja'atí ti Dios ayén tiji'íjxi'epi'íntari'ire ti ij ayén a'íin ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Capu ajta nu'u jetzen ruxe'leve'e ti a'íin ja'atí caí tiu'umuáriej ti'itíj jime'e ti xí'epi'ín 'een. ⁷Ayen tijín:

Rí'í pu tihua'utá'a a'ímej
í ti Dios tihua'utá'uuni'irí'i
í mej jín auteájturaa í jemin.

Mich'é me'íjna jín huaújtemua'ave'en, a'iné capu ch'é puaíjtzí hua'utá'asin.

⁸Rí'í pu tiratá'aca a'íjna í ja'atí
ti Dios caí ayén jetzen ti'itíj jín
te'ujpuá'ajte'en
ti a'íin ti'itíj jín auteájturaa í jemin.

⁹Ajta a'íjna í ti jín Dios rí'í ti-hua'atá'aca, ¿ni qui a'ímej na'a ci'ítí í mej merí ra'antisíjcheca'a í runavij na'ari ajta ayén tihuá'aci'ítí í seica í mej caí miyen ra'antisíjcheca'a í runavij? Ayee nu neri tejámuaatá'ixaa ne'íjna jime'e í Abraham teecan, ti Dios ayén tiraaxí'epi'íntari'irí'i ti a'íin ri'éene'ecán jín huateájturaa í jemin, a'íjna jime'e ti a'íin Abraham ayén rá'antzaahua.

¹⁰¿A'anajni ayén tiraaxí'epi'íntari'irí'i í Dios? ¿Ni qui ayén ráaruu tí'íj Abraham caí xí ra'antisíjcheca'a í runavij? ¿Na'ari ayén tiraaxí'epi'íntari'irí'i tí'íj a'íin ayén ari ra'antisíjcheca'a? Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, capu Dios ayén tiraaxí'epi'íntari'irí'i tí'íj ari ra'an-

tisíjcheca'a í runavij sino tí'íj caí xí ra'antisí'iche. ¹¹Aj pu'í ayén raateájtuaa a'íjna í ye'irá mej mi miyen ra'antisíjche í runavij. Ajta ayén huataujmuajcaa a'íjna í ye'irá ti a'íin Abraham teecan ayén ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi, a'íjna jime'e tí'íj caí xí ra'antisí'iche í runavij, a'íi pu rá'antzaahuat'e í Dios.

A'íj pu jín, a'íi pu a'íin pú'een í huá'ahuacixa'a naíjmi'í a'íime í mej caí ra'antisí'iche í runavij, í mej majta té'atzaahuat'e. A'íj pu jín Dios ayén che'atá na'a tihuá'axi'epi'íntari'ire mej mi miyen che'atá mena'a ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi tíj a'íjna í huá'ayaaxujci'í. ¹²Ajta a'íjna í Abraham teecan, a'íi pu ajta huá'ahuacixa'a pú'een í mej ra'antisí'iche í runavij. Majta a'íime, camu miyen mena'a ra'antisí'iche í runavij, sino a'íi mú majta miyen éene'e rí'í titetiújcha'íi tíj ajta a'íjna í Abraham teecan rí'í ti'itíjcha'íi-ca'a, a'íjna ti tahuáacixa'a pú'een, ti ajta té'atzaahuat'eca'a tí'íj caí xí ra'antisí'iche í runavij.

**Í ti jín Dios te'ataújratziiri'i,
a'íi pu raanaíjmire a'íjna
jime'e tej rá'antzaahua**

¹³Ajta pu Dios ayén te'ataújratziiri'i a'íjna jemi í Abraham, ajta a'ímej jemi í mej jetzen airáane ti nu'u ayén tiráaci'ítí nain ti seijre'e íiyen chaanaca japua. Capu Dios ayén te'ataújratziiri'i, a'íjna jime'e ti a'íin Abraham ayén rá'astijre'eca'a a'íjna í niuucari í mej jín tí'áijta. Capu xaa ne'u, sino ayée pu 'een jín Dios te'ataújratziiri'i a'íjna jime'e ti a'íin Abraham teecan ayén ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e ti té'atzaahuat'eca'a.

¹⁴⁻¹⁵Ayee pu'u na'a, a'iné ti pua'a ayén tihuá'uci'ítí a'ímej í mej rá'astijre'e me'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, capu ch'é ayén ruxe'leve'e ti ja'atí

ayén té'antzaahuat'e'en, ajta capu ché'e ti'itj'j vaire'e é ti jín Dios te'ataújratiiri'i'i. Puaújtzi pu hua'atá'aca a'ájna jime'e ti caí ri'iri'í ti ja'atí nain jín ra'ará'astijre'en a'ájna í niuucari. Mí ajta, camu ti'itj'j jín auteáturan ti pua'a caí seijre'e a'ájna í niuucari í mej jín tí'aijta.

¹⁶ A'áj pu jín, a'ájna ti jín Dios te'ataújratiiri'i ayén tihuá'aci'iti a'ájna jime'e mej miyen té'atzaahuat'e'e ti ij ayén éene'e á'ara'ani ti Dios rux'evi'ira'a jín rí'i tihua'utá'an, ajta ti ayén tzaáhuati'ira'a jín tihuá'aci'iti najjmi'ica a'ájme'j í mej me'ájna jetze airáane í Abraham teecan. Najjmi'ica pu tí'ici'iti amua-caícan a'ájme'j í mej ra'antisíjcheca'a í runavij, ajta a'ájme'j í mej miyen che'atá mena'a té'atzaahuat'e'e t'j a'ájna í Abraham teecan. A'áj pu a'ájna pú'een í tahuáacixa'a, najjmi'ica a'achú tej pua'amé.

¹⁷ Ayee pu té'eyu'usi'i t'jín: "Ayee nu neri timuaaxi'epi'intari'iri'i mú'etzi. Mu'iití mú teite mú'etzi jetze a'iránejsin." A'áj pu jín, ayée pu tirá'amitiejte'e í Dios, ti a'ájna Abraham teecan a'ájna pu'éene'e já'araa í tahuáacixa'a. Abraham pu ayén rá'antzaahua a'ájna í Dios ti raayí'iti ti ajtahua'a hua'utátisten í huá'axiejniu'uca a'ájme'j í mej meri huácu'i. Ajta a'ájna í ti caí xi'í t'iseijre'e, Dios pu runiuuca jín ayén tí'ixaxa'a t'ij ajta ayén te'irájra'ani.

¹⁸ Ajta a'ájna í Abraham, tí'ij ayén tirá'amitiejte'eca'a ti caí ché'e a'áj tí'iri'iristaca'a ti típe'eri á'ara'ani, mí ajta, ayée pu té'antzaahua mej miyen mu'iití jetzen tite'iránejsin í teite a'áj ti Dios te'ataújratiiri'i í jemin. Ayen t'jín: "Ayee mú pua'amé muá'aju'u a'ájme'j í mej mú'etzi jetze a'iránejsin mat'j xu'ura'ave pua'an."

¹⁹ Pu'uri rájcha'íica'a a'ájna a'achú cumu anxíte nine'ira'a a'ájna í Abraham. A'áj pu jín ayén tirá'amitiejte'eca'a ti ari á'apua'aren í rutevij jetze. Ayee pu

che'atá na'a tí'imua'ajca a'ájna í ru'áj jime'e, a'ájna í Sara, ti caí ché'e rí'irí'istaca'a ti tiyaúj á'ara'ani.

²⁰ Capu amín a'áj. Capu raatéxieehuataca'a ti rá'antzaahuat'e'en. Jé'ecan pu ra'utámua'areeri'i a'áj ti te'ataújratiiri'i í Dios. A'áj pu jín, huatéujca'ane í ru tza-jta'a ti ij jaítze'e ayén té'antzaahuat'e'en. Ajta, a'áj pu rí'i tiraatá'a í Dios.

²¹ Ayee pu nain jín tirá'amitiejte'eca'a ti Dios ayén raayí'iti ti ayén huá'irini í rumuá'iri'ire'ira'an jime'e a'áj ti a'ájna ari te'ataújratiiri'i. ²² A'áj pu jín ayén Dios tiraaxi'epi'intari'iri'i ti a'ájna Abraham rí'éene'ecán jín huatéaturan í jemin.

²³⁻²⁴ Ajta a'ájna í niuucari ti jime'en ayén Dios tiraaxi'epi'intari'iri'i, capu ayén té'eyu'usi'ihuaca'a ti ij ayée na'a tirá'aci'iti a'ájna sino ayée pu ajta tí'itaci'iti itejmi. Dios pu ayén che'atá na'a titaaxi'epi'intari'iri'i itejmi tej ti tea-jta rí'éene'ecán jín huatéaturan í jemin. Ayee pu ajta tí'itaci'iti itejmi, i tej rá'atzaahuat'e'e a'ájna ti ra'ájaj huá'a tza'jta'a í mí'ichite a'ájna í Jesús ti ajta a'ájna pú'een í tavástar'a.

²⁵ A'áj pu ayén huataújtuii ti i huá'mi'ini ta jetze me'ecan, ti ij a'ájna tiu'unájchitaca'a ta jime'en í tej té'echa'íica'a te'ájna jime'e í tej jín auteájturaa í Dios jemi. Aj pu'i Dios a'ájna jín ra'ájaj huá'a tza'jta'a í mí'ichite tej ti tiyen rí'éene'ecán jín huatéaturan í jemin.

Capu ché'e taci'iti itejmi í puaújtzi

5 Ayee pu ti'ayajna. Tu'uri rí'éene'ecán jín huatéájturaa í Dios jemi a'ájna jime'e í tej té'atzaahuat'e'e. Ajta a'ájna í tavástar'a, a'ájna Jesús ti ajta i'í Cirístu'u, a'ájna pu ayén ta'anpuá'ajte í Dios jemi. ² Pu'uri xaa ne'u rí'irí tej tiyen huatase'ijre'en jemin ti ij íjii, a'ájna rí'i titaatá'an. Ayee tu éeni'ici'e seijre'e ti a'ájna rí'i titaatá'a. Teajta tiyen te'ájna jín tátemua'ave'e

te'íjna jime'e tej teuj rachú'eve'e a'ájna xicáara'an í tej jetzen seijre'e tá'ara'ani te'íjna jamuan í Dios ti ayén rí'i huápi'i naa seijre'e mej mi me'íjna jín rí'i naa tira'utasej í teite. ³Capu a'í na'a, sino teajta te'íjna jín tiyen tátémua'ave'e te'íjna jime'e í tej jín rajpuajtzi, a'iné ayée tu t'íjmua'aree tej tiyen raay'íiti tej te'utáviicua'i te'íjna jime'e tej ti'itíj jín tirajpuajtzi'ca'a.

⁴Ajta, ti pua'a tiyen raay'íiti tej tiyen te'utáviicua'i, teajta tu teri tiu'utéemua'íiti í Dios jemi. Tí pua'a teajta tiyen tiu'utéemua'itin, aj pu xaa ayén í'iri'iri tej tiyen rachú'eve'en tej ti te'uun a'uteáturan í Dios jemi.

⁵Capu ja'anáj taatatévi'iraste'esin tej tiyen rachú'eve'en a'iné jeihua pu ca'aníjra'a taatá'a í Dios í tatzajta'a a'ájna jime'e tej jetzen arátaca'ane a'ájna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ajta Dios ayén tía'uta'íteca'a í ruxíejniu'uca t'íj téjmi jemi huateáturan. ⁶Catu a'atzu a'ij té'eviicua'iraca'a t'íj a'ájna teja'uré'ene a'ájna xicáara'an ti jetzen Dios ayén tiraaxi'epi'intare ti a'íin Ciriístu'u huá'a jetze me'ecan huámi'ini í teite í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

⁷A'ájna'ímua pu ayén tí'irini ti ja'atí ayén huataúra'an ti huámi'ini seij jetze me'ecan ti rí'i tí'itevij. Jee xaa ne'u, camu mu'íi í mej miyen huataúra'an mej mi seij jetzen me'ecan huácul'ini. Capu amín a'ij ti pua'a a'íin ja'atí jé'ecan huápi'i rí'i tí'itevij.

⁸Mí ajta Dios, ayée pu 'een jín titaatasejrate ti a'íin huápi'i taxe'eve'e a'ájna jime'e tetí'ij teuj á'aturaave'e í jemin, Ciriístu'u pu xaa ta jetze me'ecan huamí'i. ⁹Ayee pu'u 'een jín huamí'i tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi. A'íj pu jín ayén huarín, ayej xaa ne'u ti'ayajna t'íj a'íin ta japua huániuuni ti ij caí táaci'íiti í puajtzi ti ayén teja'uré'enejsin.

¹⁰Ayee pu ti'ayajna, a'iné tetí'ij teuj rájcha'íire'eca'a te'íjna í Dios, a'íi pu ayén rí'i táaruu tej ti tiyen rí'i titeeteáturan í jemin a'íjna jime'e ti a'íin yaujra'an ta jetze me'ecan huamí'i. Ijii, a'iné a'íi pu ayén rí'i táaruu tej ti rí'i titeeteáturan í Dios jemi, ¿ni caí ayén ti'ayajna ti a'íin tu'irájtuaani a'íjna jime'e ti ajtahua'a i'irúuri? Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna.

¹¹Capu a'íi na'a, sino teajta tu tiyen tátémua'ave'e jemin í Dios te'íjna jime'e ti a'íin tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u, a'íi pu ayén rí'i titáaruu tej ti tiyen rí'i titeeteáturan í Dios jemi.

A'íjna í Adán, ajta a'íjna í Ciriístu'u

¹²Ayee pu ti'ayajna, ti a'íjna ti a'ij pua'a 'een ayén huatasejre íyen chaanaca japua a'íjna jime'e ti seij na'a ayén auteájturaa í Dios jemi. Ajta a'íjna jime'e ti a'íjna í seij ayén auteájturaa, aj pu'i ajta ayén teja'uré'ene ti huamí'i a'íjna í ja'atí. A'iné naími'i mú miyen airáane me'íjna jetze í tevi, ayée pu ajta tihua'ucí'i mej mi majta huácul'ini a'iné naími'i mú majta miyen auteájturaa í Dios jemi.

¹³Jee xaa, t'íj caí xi huatétuihuaca'a í niuucari í mej jín tí'ajta, mu'uri miyen á'aturaacaj í teite í Dios jemi. Mí ajta, ti pua'a caí seijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta, capu ajta xaa ri'irísta a'ame ti ja'atí ayén ra'uxíjten í seij ti'itíj jime'e í ti jín auteájturaa.

¹⁴Mí ajta, t'íj na'a ti Dios raatétaahua'ca'a a'íjna í Adán asta na'a caí huatasejre a'íjna í Moisés, naími'i mú huácul'ini í teite. Capu amín a'ij ti pua'a mecaí miyen che'atá mena'a huaríj a'ij ti huaríj a'íjna í Adán ti caí ayén ra'ará'astijre a'ij ti Dios ayén tira'íjca. Ajta a'íjna í Adán, a'íi pu ayén éene'e t'íj a'íjna ti caí xi huatasejre.

¹⁵Mí ajta, capu ruxí'ej na'a a'íjna ti te'irájraa a'íjna jime'e ti Dios ruxí'e-

vi'ira'a jín taatapuaíjve, ajta a'íjna ti 'airájraa ti seij na'a auteájturaa í Dios jemi. Capu xaa ne'u, a'iné mu'liití mú miyen huácuii me'íjna jime'e ti seij ayén auteájturaa í Dios jemi. Mí ajta, jaítze'e pu huápi'i tí'ivaire'e a'íjna ti Dios taatapuaíjve, a'iné a'íi pu ra'uré'uu a'íjna ti jetzen me'ecan seíire'e já'araa ti a'ij pua'a éene'eca'a ti ij ajta huá'aci'iti mu'licáca a'ij ti í seij í tevi huaríj ruxí'evi'ira'a jime'e ti ij a'íin ayén rí'i tihua'utá'an.

¹⁶ Ajta, a'íjna ti Dios taatapuaíjve, capu ayén che'atá na'a 'een a'ij ti te'irájraa a'íjna jime'e ti í seij ayén auteájturaa í Dios jemi. Tí'ij a'íin í ja'ati ayén auteájturaa í Dios jemi, aj pu'i Dios ra'uxíjte, ajta puaíjzti raatá'a. Mí ajta Dios, matí'ij jeíhua auteájturaa í jemin, a'íi pu ayén taatapuaíjve a'íjna í tej jín urarí'ene'en jín huateáturan í jemin.

¹⁷ Aye'e pu'u xaa ne'u, a'iné ti pua'a ayén ti'ayántan í mej huácuii matíj mena'a pua'amé airáane me'íjna jetze í tevi, ayée pu ajta ayén ti'ayajna mej mi ruuri muá'ara'ani me'íjna jime'e mej ra'ancuré'a me'íjna ti jín Dios jeíhua huápi'i rí'i tihua'utá'a, majta me'íjna jime'e miyen ra'ancuré'a ti hua'utapuaíjve mej mi miyen urarí'ene'acan jín huateáturan í jemin a'íjna jime'e a'ij ti huaríj a'íjna í tevi, a'íjna í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u.

¹⁸ Aye'e pu xaa ne'u teja'uré'ene, a'iné seij pu'u ayén auteájturaa í Dios jemi, Dios pu naíjmi'ica a'uxíjte ti ij puaíjzti hua'utá'an. Aye'e pu ajta te'irájraa mej mi naíjmi'i miyen urarí'ene'acan jín huateáturan, mej mi ruuri muá'ara'ani tój na'a rusén jime'e.

¹⁹ A'íj pu jín, ayén te'irájraa mej miyen tite'uteájturaa í Dios jemi a'íime í mej mu'íi a'íjna jime'e ti í seij a'íjna í Adán teecan ayén auteájturaa í Dios jemi, ayée pu ajta tihua'aci'iti mu'licáca mej mi miyen urarí'ene'acan jín huateáturan í

Dios jemi a'íjna jime'e ti í seij í tevi, a'íjna í Jesús, ayén araúrate a'íjna ti jín Dios tira'íjca. ²⁰ Ajta a'íin í niucari í mej jín tí'aijta, ayée pu 'een jín raateájtuaa ti ij ayén jaítze'e huataseíjre'en í mej jín a'uteájturaa í Dios jemi. Mí ajta jime'en a'íjna ti nu'u ayén jaítze'e huataseíjre í mej jín auteájturaa, ayée pu ajta te'irájraa. Dios pu ajta jaítze'e rí'i tihua'utá'a í ruxí'evi'ira'a jime'e.

²¹ Aye'e pu'u xaa ne'u, a'íjna ti a'ij pua'a 'een í Dios jemi, ayée pu a'íjna hua'utéemua'iti í mej huácuii. Aye'e pu te'irájraa tí'ij ayén che'atá na'a tiu'utéemua'iti a'ame a'íjna í ti jín Dios rí'i titaatá'a, tej ti ri'éene'ecán jín huateáturan, tej ti tiyen ruuri tá'ara'ani tój na'a rusén jime'e a'íjna jime'e ti a'íin tavástara'a í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u, a'íi pu ayén ta japua huaniú.

Teen tu nu'u ruurican jín seijre'e Ciríistu'u jemi

6 ¿A'iné huataújmua'a í nej neri jamuá'ixa? ¿Ni qui tej teuj auté'ítze'ara'an í Dios jemi ti ij jaítze'e Dios rí'i titaatá'an?

² Catu xaa ne'u. ¿A'iné tí'iri'iri tej tiyen teuj títe'uté'ítze'ara'an í Dios jemi, a'iné catu ché'e rá'astijre'e te'íjna ti a'ij pua'a 'een? Capu xaa ne'u ché'e a'ij tí'iri'iri tej ra'ará'asten í ti a'ij pua'a 'een.

³ Mí seajta mú'een, xu'uri siyen ramua'aree se'íjna, tetí'ij huámua'i'ivijhuaca'a te'íjna jime'e tej teri rá'astijre'e te'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús, teen tu teajta te'íjna jetze ajtéme'ecantaca'a tí'ij a'íin huamí'i.

⁴ Tetí'ij huámua'i'ivijhuaca'a, ayée pu ajta titáaruu mej ta'avé'ena a'íjna jamuan í ti huamí'i, tej ti tiyen che'atá tena'a jécucan jín ruuri tá'ara'ani a'ij ti ajta tiráaruu a'íjna í Ciríistu'u. Dios pu ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'íjna jime'e ti muári'eri'ire'ara'an huataseíjre.

⁵Tí pua'a tiyen tel'ijna jetze ajtémel'e-cantaca'a tí'ij a'íin huamí'i, ayée pu ti'ayajna tej teajta jetzen ajtémel'ecanta tá'aju'un tel'ijna tí'ij Dios ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

⁶Ayee pu'u, ayée pu titá'amitiejte'e, ti a'íin ti a'ij pua'a 'een, í tej jín a'ij pua'a ti'itítacha'iica'a, Dios pu ajta ra'uxájte jamuan í Ciríistu'u matf'ij rá'utatai í Cúruu jetze, ti ij ayén antipua'are a'ijna ti a'ij pua'a 'een í tej jín a'ij pua'a ti'itítacha'iica'a ti ij caí ché'e ca'aníjra'a tejá-muaata'áijte'en a'ijna ti a'ij pua'a 'een. ⁷Tí pua'a ja'atí ari huámí'ini, capu ché'e ri'írísta a'ame ti a'íin í ti a'ij pua'a 'een ayén tiraata'áijte'en.

⁸Mi teajta iteen, ayée pu titá'amitiejte'e ti ayén ti'ayajna. Tí pua'a iteen Ciríistu'u jetze ajtémel'ecan a'ijna jime'e ti huamí'i, teen tu teajtáhua'a ruuri tá'aju'un tel'ijna jamuan. ⁹Ayey xaa ne'u ti'ayajna, a'iné Dios pu ari ra'ajjáj a'ijna í Ciríistu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite, a'ij pu jín, capu ché'e ri'írí ti Ciríistu'u ajtahua'a huámí'ini. Capu ché'e ri'írí ti ra'antimuá'itín a'ijna í muári'er-í're'ara'an í mej jín huácu'ini.

¹⁰Tí'ij a'íin huamí'i, ayée pu 'een jín huamí'i ti ij ra'upuá'ajte'en a'ijna ti a'ij pua'a 'een í mej jín a'ij pua'a titetiújcha'iica'a. Ajta íjii, ti Ciríistu'u ajtahua'a i'irúuri, a'íi pu ayén a'ijna jín ruuri ti ij rí'i tiraatá'an í Dios. ¹¹Ché'e ayén che'atá na'a tejamuá'amitiejte'e sej seri huácu'ij sej si caí ché'e siyen ratéva'irihua'an se'ijna ti a'ij pua'a 'een. Ché'e ajta ayén tejamuá'amitiejte'e sej ruurican huateájturaa í Dios jemi a'ijna jime'e sej seri se'ijna jetze ajtémel'ecan í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús.

¹²A'íj pu jín, caxu siyen ratá'acare'en ti a'íin í ti a'ij pua'a 'een ayén tejá'mua'áijte'e í a'amua tzajta'a. Caxu seajta rá'astijre'e a'ijna ti a'ij pua'a 'een ti hui-ráninei í a'amua tzajta'a.

¹³Caxu seajta ratuuiire'e tíj na'a ti seijre'e í á'amuajetze se'ijna jemi í ti a'ij pua'a 'een sej si siyen ratéva'irihua'an, sino setá'aj siyen huataújtuiire'en í Dios jemi se'ijna jime'e ti ayén tejamuá'amitiejte'e ti a'íin ari amua'irájtua huá'a tzajta'a a'íime í mej meri huácu'ii. Setá'aj siyen tiraatáture'e tíj na'a ti seijre'e á'amuajetze sej si siyen se'ijna jín ratéva'irihua'an ti'itíj jime'e ti xí'epi'in 'een. ¹⁴Tí pua'a siyen huárini, capu ja'anáj tejámuata'áijte'esin a'ijna ti a'ij pua'a 'een, a'iné xu'uri siyen se'ijna jetze araújca'ane ti Dios ruxí'evi'ira'a jín rí'i tejamuatá'aca. Caxu ché'e siyen ca'anéeri jín rá'astijre'e se'ijna í niuucari í mej jín tí'ajta.

Tí pua'a nu'u ca'anéeri mú jín tí'ivaire'e

¹⁵¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui tiyen teuj a'ij pua'a ti'itítacha'íi tá'ara'ani tel'ijna jime'e ti Dios ruxí'evi'ira'a jín rí'i titaatá'aca, teajta caí ché'e rá'astijre'e tel'ijna í niuucari í mej jín tí'ajta? Catu xaa ne'u a'atzu.

¹⁶Mú'een xu siyen ramua'aree ti pua'a siyen huataújtuiire'en ja'atí jemi sej si ca'anéeri jín ra'ará'astijre'en, mú'een xu ca'anéeri jín raatéva'irihua'a xá'aju'un, xaa ne'u. Capu amín a'ij, ti pua'a siyen tiraatéva'irihua'an se'ijna ti a'ij pua'a 'een, ti ajta ayén amuaatá'asin sej huácu'ini, na'ari ti pua'a siyen sena'a tiraatéva'irihua'an se'ijna ti xí'epi'in 'een sej si siyen ruuri huateáturan í Dios jemi.

¹⁷A'ajná'imua xu xaa siyen ca'anéeri jín raatévai se'ijna ti a'ij pua'a 'een. Ajta íjii, ayée nu 'een jín rí'i tiraatá'aca í Dios ne'ijna jime'e sej a'ujca'anéecan jín ra'ará'astijre'e se'ijna í niuucari í mej jín tejamuamuá'ate, í sej seajta ra'an-curé'a. ¹⁸Dios pu amua'irájtua sej si caí ché'e ca'anéeri jín ratéva'irihua'an

se'íjna ti a'ij pua'a 'een. Mí ajta, ayée pu amuáaruu sej si ca'anéeri jín raatévaire'en se'íjna ti xí'epi'in 'een a'íjna jemi í Dios.

¹⁹ Ayee nu ne'íjna jín e'ehuaauritiéecan jín tejá'amua'ixaate'e a'ij ti ti-huá'aruurejca'a huá'a tzajta'a í teite a'iné ayée pu tejamuá'aturaate'e sej caí nain jaú'itie. Ayee xu sejmí'i tiú'ujtui-iraca'a setj'j sena'a sej ratéhua'ira'a sej si siyen raatéva'irihua'an í sej jín hu-ateújxana'acira'aten, sej si seajta siyen huárini t'j na'a ti caí xí'epi'in 'een í Dios jemi. A'íj pu jín, ayée pu ruxe'eve'e sej siyen che'atá sena'a huataújtuiire'en nain jime'e setj'j sena'a sej ratéhua'ira'a sej si siyen raatéva'irihua'an í ti xí'epi'in 'een sej si siyen ri'éene'ecán jín huateá-turan í Dios jemi.

²⁰ Setí'ij seuj raatéva'irihua'a se'íjna ti a'ij pua'a 'een, capu a'amua jetze ruxe'eve'eca'a sej siyen ra'ará'astijre'en se'íjna ti xí'epi'in 'een í Dios jemi.

²¹ ¿Ti'itájni jín a'ij tejámuaatévaí a'ájná'imua a'íjna, t'j na'a ti ari já'amuatevi'iraste'e? Capu sein ti'it'j, a'iné t'j na'a ti ayén a'ij pua'a 'een, ayée pu hua'atéva'irihua'a mej mi me'íjna jín huácul'ini.

²² Mí ajta íjii, t'í'ij Dios amua'irájtua sej si caí ché'e ratéva'irihua'an a'íjna í ti a'ij pua'a 'een, ayée xu seri ca'anéeri jín raatéva'iri se'íjna í Dios. Ajta, ayée pu tejá'amua'aciti sej siyen ri'éene'ecán jín huateá-turan í Dios jemi, sej si siyen se'íre'e xá'ara'ani í jemin t'j na'a rusén jime'e.

²³ Ayee pu'u xaa ne'u ti'ayajna. Ayee pu raamuá'itín í ja'ati ti huámi'ini ti pua'a ayén raatévaire'e a'íjna ti a'ij pua'a 'een. Ajta, ayée pu 'een jín Dios rí'i titaatá'a ruxí'evi'ira'a jime'e tej ti t'iyen ruuri huateá-turan í jemin, a'íjna jime'e tej te'íjna jetze ajtémecan te'íjna í Círístu'u ti ajta i'í Jesús, í tavástar'a.

A'ij ti huataújmua'a ti pua'a 'íita'a huatéviche'en

7 Ne'ihuaamua'a, mi sej ramua'aree a'ij ti té'axa í yu'uxari jetze í mej jín tí'ajta, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íjn niuucari ayée na'a tí'ira'ajte'e í ja'ati t'j na'a ti auj ruuri. Capu ché'e tí'ira'áite'e a'ame tí'ij huámi'ini.

² Ayee pu ti'ayajna, ti pua'a 'íita'a ayén ari víiche'e, ayée pu tí'ira'ajte'e a'íjna í niuucari ti nu'u ayén ruxe'eve'e ti a'íjn 'íita'a ayén huateá-turan jamuan í rucín t'j na'a ti auj ruuri. Ajta ti pua'a a'íjn cína'ara'an í 'íita'a huámi'ini, capu ché'e ayén tí'ira'áite'e a'ame.

³ A'íj pu jín, ti pua'a nu'u seij jamuan huatéviche'en ti pua'a auj ruuri í cína'ara'an, ayée mú tiraatamuá'amuate'e muá'aju'u me'íjna í 'íita'a tíjín ti huaújx-ana'acira'ate. Mí ajta ti pua'a a'íjn cína'ara'an ayén huámi'ini, a'íjna í niuucari capu ché'e tí'ira'áite'e a'ame. Ajta camu ché'e miyen raatamuá'amuate'e muá'aju'u tíjín ti huaújxana'acira'ate, ti pua'a seij jamuan huatéviche'en.

⁴ Seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, a'iné Círístu'u pu ayén rajpuajtzi já'araa í rutevij jime'e mú'ejmi jetze me'ecan a'íjna jime'e ti huamí'i í cúruu jetze, capu ché'e tejá'amua'áite'e a'ame a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. A'íj xu jín, mú'een seij jetze xu ajtémecan. A'ii pu a'íjn pú'een a'íjna ti Dios ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mí'ichite sej si siyen raatátuiire'en í Dios jemi setj'j sena'a sej se'íjna jín huar'j ti 'íixi'epi'in. ⁵ Ayee pu'u xaa ne'u titáaruu tí'ij ayén tí'ita'ajte'eca'a a'íjna ti a'ij pua'a 'een. A'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, a'íi pu ca'aníjra'a raatá'a a'íjna ti a'ij pua'a 'een ti huiiráninei í ta tzajta'a. Ajta a'íjn ti a'ij pua'a 'een, ayée pu tí'imuari'eca'a í ta tzajta'a, tet'j tena'a ve'éé í ta jetze, tej ti t'iyen raamuá'itín tej huácul'ini.

⁶ Ajta ijii, capu ché'e tí'ita'añite'e a'ame a'ijna í niuucari í mej jín tí'aijta, a'iné Ciriístu'u pu huamí'i ta jetze me'ecan. A'í pu a'ijna jetze taateáj-tuaa tej ti jécucan jín ti'itáva'irihua'an tel'ijna jime'e í ye'irá ti a'ijna jetze me'ecan í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tej ti caí ché'e tiyen ti'itáva'irihua'an í ye'irá jime'e ti mí'ime'ecan, ti ajta té'eyu'usi'ihuaca'a.

A'ijna ti a'ij pua'a 'een ti nu'u yen seijre'e neetzi jetze

⁷ ¿A'iné huataújmu'a'a a'ijna? ¿Ni ayén huataújmu'a'a, ti a'ín niuucari í mej jín tí'aijta, ni caí a'ín pú'een í ti a'ij pua'a 'een? Capu xaa ne'u, a'iné canu niyen ramua'aréerenche'e ti'itáj ti pírici ti a'ij pua'a 'een ti pua'a caí huateáturanche'e itejmi jemi a'ijna í niuucari í mej jín tí'aijta. Tí pua'a caí ayén tinaatá'ixaate'enche'e a'ijna í niuucari tíjín: “Capej tí'inecua'atze”, canu ja'anáj ramua'aréerenche'e ti ayén a'ij pua'a 'een ti pua'a niyen tí'inecua'atze.

⁸ Ajta a'ijna ti a'ij pua'a 'een ti hui-iráninei yú ne tzajta'a, a'í pu ayén ti'ihuaujxe'eviste neetzi jetze nej ni jehua huápi'i tí'inecua'atze a'ijna jime'e ti a'ín niuucari ayén tinaamuá'ate a'ij ti huataújmu'a'a a'ijna í niuucari ti jíme'en yee “capej tí'inecua'atze.” Ayee pu'u, a'iné ti pua'a caí ayén seijre'e í niuucari í mej jín tí'aijta, capu ri'irí tej tiyen tí'iramua'areere ti'itáj ti pírici ti a'ij pua'a 'een. ⁹ Ajta jécua imuá nu niyen nexiéhua á'uche'ecane'e; canu ti'itáj tí'ijmu'a'areeca'a. Capu tí'ine'ajte'eca'a a'ijna í niuucari í mej jín tí'aijta. Aj nu ni niyen ra'utámua'areeri'i ne'ijna í niuucari. Netí'ij ni niyen tiráamu'a'areeri'i tíj na'a í nej jín auteájturaa ne'ijna jemi í niuucari. Canu ché'e rí'i mé te'uché'ecane'e.

¹⁰ Ajta, ayée pu tiná'amitiejte'eca'a ti ayén tiu'uráj. A'ijna í niuucari ti jín

Dios ayén tiraaxí'epi'intare ti nu'u jín rí'i titaatá'acare'enche'e, capu ayén rí'i titaatá'a tzíte'e, sino ayée pu'u na'uxájte nej ni niyen huámi'ini ne'ijna jime'e nej caí ra'ará'aste ne'ijna í niuucari.

¹¹ Ayee pu a'ijna jín tel'irájraa. A'ijna ti a'ij pua'a 'een, ayée pu ti'ihuaujxe'eviste ineetzi jetze a'ijna jime'e ti a'ín niuucari ayén tiu'utaxájtaca'a ti'itáj ti pírici ti a'ij pua'a 'een. Ajta á'iyeen, a'ín ti a'ij pua'a 'een ayén náacuanamua nej ni caí niyen ra'ará'asten ne'ijna í niuucari. Ayee pu a'ijna jín huaráj, a'í pu í niuucari ayén na'uxájte nej ni huámi'ini a'ijna jime'e nej caí ra'ará'astijre.

¹² A'íj pu jín, capu ti'itáj rá'aturaate'e a'ijna í niuucari í mej jín tí'aijta. Ajta a'ijna ti jín ayén tihuá'ajjte'e, capu ajta ti'itáj rá'aturaate'e. Ayee pu 'een jín tí'aijta a'ij ti tiraavíjte'e, ajta nain pu jín i'i xí'epi'in.

¹³ ¿Ni qui ayén huataújmu'a'a ti a'ijna ti i'i xí'epi'in ayén na'uxájte nej ni niyen huámi'ini? Capu xaa ne'u a'atzu. Mí ajta, ayée pu ruxe'eve'eca'a tej tiyen tiraatámua'ati ti'itáj ti pírici ti a'ij pua'a 'een, tej ti tiyen tiráamu'a'aree ti a'ín pírici a'ijna ti xaa a'ij pua'a 'een í Dios jemi. A'íj pu jín a'ijna ti a'ij pua'a 'een ayén ti'ihuaujxe'eviste ineetzi jetze, ti i a'ín ti i'i xí'epi'in, ayén na'uxájte'en nej ni ne'ijna jín huámi'ini, nej caí rá'aste ne'ijna í niuucari, ti ij ajta ayén seíre'e á'ara'ani ti jehua huápi'i a'ij pua'a seijre'e í Dios jemi a'ijna í ti'itáj ti a'ín niuucari raatá'ijmii.

¹⁴ Ayee tu ramua'aree ti a'ín niuucari a'ijna jetze me'ecan í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Mí neajta inee, i nej jín ratéhua'ira'a, nee nu neajta tí'ivaire'e nain jime'e ne'ijna ti a'ij pua'a 'een.

¹⁵ Ayee pu'u, canu yaú'tie a'ij nej 'een jín niyen ti'itíncha'íi. A'iné í ti'itáj í nej niyen raxí'eve'e nej jín niyen huámini, canu xaa ne'u niyen rici. Ajta, a'ijna ti

caí a'atzu na'aráanajche, ayée nu ne'fjna jín rici.

¹⁶ Ayee pu'u, ti pua'a niyen rici ne'fjna jime'e ti caí a'atzu na'aráanajche, aj nu xaa ne'fjna jín niyen tiu'utaxáj yee a'fí pu nu'u i'i xí'epi'in a'fjna í niuucari í mej jín tí'ajta. ¹⁷ A'fj pu jín, ayée na'a 'een. Canu ché'e ne'fjn pú'een í nej nese'fj niyen rici, sino a'fí pu a'fín pú'een í ti a'ij pua'a 'een ti tásiseiri yú ne tzajta'a.

¹⁸ Ayee nu ramua'aree ti yú ne tzajta'a a'fjna jetze í nej ratéhua'ira'a, capu tí'tí'fj ú'usejre'e ti xí'epi'in 'een. Nee nu xaa niyen á'anca'ane nej niyen huárini ne'fjna jime'e ti i'i xí'epi'in. Mí neajta inee, capu ri'irí nej niyen rijca.

¹⁹ Mí ajta, í nej jín niyen rici, capu a'fín pú'een í ti i'i xí'epi'in ti ajta na'aráanajche nej niyen huárini. Ca pu xaa ne'u. Ajta, a'fjna ti a'ij pua'a 'een, ti ajta caí a'atzu na'aráanajche nej niyen rijca, naúche'e nu ne'fjna jín niyen rici. ²⁰ A'fj pu jín, ti pua'a niyen ne'fjna jín rijca a'ij ti caí tina'aráanajche, canu ché'e ne'fjn pú'een inee, i nej niyen rici, sino a'fjna ti a'ij pua'a 'een ti ú'usejre'e yú ne tzajta'a, a'fí pu xaa a'fín pú'een í ti a'fjna jín ayén rici.

²¹ A'fj pu jín, ayée pu tiná'amitiejte'e ti ayén tí'ineruure. Netfj nena'a nej niyen ne'fjna jín á'anca'ane nej niyen huárini í ti i'i xí'epi'in jime'e, a'fí pu ajta neetzi jemi seijre'e a'fjna ti a'ij pua'a 'een.

²² Jee xaa ne'u, nexiejniu'uca nu jín niyen tí'ijxe'eve'e nej niyen ra'ará'astijre'en tí'j na'a ti taateájtuaa í Dios.

²³ Ayee pu ajta tiná'amitiejte'e ti ayén tí'ineruure netfj nena'a ti'itéjvee í ne jetze. A'fí pu ne'use'e a'fjna ti a'ij pua'a 'een a'fjna jamuan í ti tí'ajta yú nexiejniu'uca jetze. A'fí pu ajta na'an-timú'á'iti nej ni ca'anéeri jín raatéva'irihua'a ne'fjna ti a'ij pua'a 'een ti ayén tí'ajta yú nej jetze netfj nena'a ti'itéjvee.

²⁴ Cui'i xaa ineetzi. ¿A'ataani ayén nu'irájtuaasin a'fjna jetze i nej ratéhua'i-

ra'a ti i caí ayén tináaci'iti nej niyen huámi'ini?

²⁵ Jee xaa ne'u, jé'ecan nu huápi'i rí'i tiratá'aca í Dios ne'fjna jime'e a'ij ti huarfj ta jetze me'ecan a'fjna í Jesús, í Círíistu'u ti ajta tavástara'a pú'een. Mí neajta inee, nexiejniu'uca nu jín ratéva'iri a'ij ti titaateájtuaa a'fjna í Dios. Netfj nena'a ti'itéjvee yú ne jetze, ayée nu neajta ratéva'iri a'ij ti tí'ine'ajte'e a'fjna ti a'ij pua'a 'een. Tej nu'u tiyen rí'i tí'titacha'íi taajú'un a'ij ti tí'ijxe'eve'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

8¹⁻² Rumuári'eri'ire'ara'an pu jín amua'irájtua a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si siyen ruuri huateáturan í jemin a'fjna í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús. Capu ché'e ja'anáj tejá'amua'aíite'e a'ame a'fjna í muári'eri'ire'ara'an a'fjna ti a'ij pua'a 'een ti ajta jamuatá'aca sej huácu'ini. A'fj pu jín, capu ché'e Dios tí'tí'fj jín mú'ejmi jetze te'upuá'ajte'esin.

³ Ajta a'fín í Dios, a'fí pu ayén huarfj a'ij ti caí tiu'utári'iristareca'a ti ayén huárini itejmi jemi a'fjna í niuucari í mej jín tí'ajta. Capu a'atzu tavaire'eca'a a'fjna í niuucari a'fjna jime'e tej caí te'eví'icua'ira tej ra'ará'asten. A'fj pu jín Dios mú ya'uta'íteca'a í ruyauj ti ij a'fín ayén che'atá na'a huatase'fjre'en matfj a'fíime í tetecca í mej a'ij pua'a titetiú'jcha'íi í Dios jemi, ti ij ajta a'fín huataú'jmuai'ivejta a'fímej jetze me'ecan í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayee pu a'fjna jín huarfj tí'ij ayén ra'uxfjte'en ti caí ché'e tí'ita'aíite'e á'ara'ani a'fjna ti a'ij pua'a 'een.

⁴ A'fí pu ayén huarfj tej ti te'fjna jín tiyen ra'ará'astijre'en a'ij ti tiraavfjte'e, a'ij ti a'fín tí'ijxe'eve'e a'fjna í niuucari. Ayee tu xaa teri tiyen ra'ará'astijre a'iné catu ché'e tiyen tí'títitacha'íi te'fjna jime'e ti a'ij pua'a 'een ti huiránine'i í ta tzajta'a, sino tej tiyen te'fjna jetze ará-

taca'ane te'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁵ Majta a'fime í mej miyen tí'itíújcha'íi me'fjna jime'e tí a'ij pua'a 'een tí huiiráninei í huá'a tzajta'a a'fimej, ayée mú me'fjna jín tí'imua'atze a'ij tí a'fín ca'aníjra'a tihua'atá'aca a'fjna tí a'ij pua'a 'een. Majta a'fime í mej me'fjna jetze araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée mú me'fjna jín rahuauhauu a'ij tí tí'ijxe'eve'e a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ⁶ Tí pua'a ja'atí ayén na'a a'fjna jetze tí'imujca tí a'ij pua'a 'een tí huiiráninei í tzajta'an, ayée pu tí'ijci'iti tí huámi'ini.

Mí ajta tí pua'a a'fín ja'atí ayén tiu'utaúra'an tí ayén tí'itíújcha'íi a'ij tí a'fín tí'ijxe'eve'e a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu Dios ra'anpuá'ajte'en í tzajta'an, ajta ayén raatá'acare'en tí ayén ruurican huateáturan í jemin. ⁷ Ajta a'fjna í ja'ati tí a'fjna jetze tí'umua'ati tí a'ij pua'a 'een, a'fí pu rájcha'íire'e í Dios. Capu taúra'aca tí a'fín tí'ira'aíite'e á'ara'ani a'fjna í niuucari tí Dios jetze airáninei. Jee xaa ne'u, capu a'atzu a'ij tí'iri'iri tí a'fín ja'atí ayén ra'ará'asten rusefj.

⁸ Ayee pu'u na'a. Capu a'ij tí'iri'iri mej rí'í tiraatá'an í Dios a'fime í mej mena'a miyen rá'astijre'e me'fjna tí a'ij pua'a 'een tí huiiráninei í huá'a tzajta'a.

⁹ Mí seajta mú'een, caxu siyen tite-taúra'acare'en tí a'fín í tí a'ij pua'a 'een ayén tejá'amua'aíite'e á'ara'ani, a'iné a'fj pu ari huateájturaa mú'ejmi jemi a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'fj pu jín, a'fí pu tejá'amua'aíite'e a'ame. Ajta, tí pua'a caí ayén seij jemi hu-ateájturaa a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Círíistu'u, a'fjna í ja'ati, capu Círíistu'u jetze ajtémecan.

¹⁰ Ajta, tí pua'a Círíistu'u ayén huateájturaa í a'amua tzajta'a, ayée pu já'amuaci'iti tí a'fín auupuá'are í sej ratéhua'ira'a. Á'apua'aren xaa ne'u

a'fjna jime'e tí huiiránineica'a á'aye'i tí a'ij pua'a 'een í a'amua tzajta'a. Mí ajta, ayée xu ruuri huateájturaa í a'amua tzajta'a a'fjna jime'e tí Dios ayén amua'uxijte sej si siyen rí'éene'ecán jín huateáturan í jemin. ¹¹ Ajta, tí pua'a ayén huateájturaa mú'ejmi tzajta'a í xiéjniu'ucare'ara'an a'fjna í Dios tí ra'ajjáj a'fjna í Jesús huá'a tzajta'a í mí'ichite, a'fjna tí ra'ajjáj í Círíistu'u huá'a tzajta'a í mej meri huácuui, a'fí pu ajta rarújte'en í sej ratéhua'ira'a a'fjna jime'e tí a'fín xiéjniu'ucare'ara'an ari seijre'e í a'amua tzajta'a.

¹² A'fj pu jín, ayén ruxe'eve'e itejmi jemi tej tí caí ché'e tiyen rá'astijre'e te'fjna tí a'ij pua'a 'een tí huiiráninei í ta tzajta'a. ¹³⁻¹⁴ Ayee pu'u na'a, a'iné tí pua'a siyen ra'ará'astijre'e se'fjna tí a'ij pua'a 'een tí huiiráninei í a'amua tzajta'a, ayée pu tejá'amuaci'iti sej huácuui'ini. Mí seajta mú'een, tí pua'a siyen tira'antipua'ajte'en se'fjna tí a'ij pua'a 'een tí ayén huiiráninei í a'amua tzajta'a, tí pua'a seajta siyen huárini se'fjna jime'e sej jetzen araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu tejá'amuaci'iti sej siyen ruuri huateáturan í Dios jemi, a'iné a'fime í mej miyen jetzen araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'fí mú yaújmua'ame'en pú'een í Dios.

¹⁵ Ajta a'fín í xiéjniu'ucare'ara'an í sej ra'ancuré'a, capu ayén tejá'amua'ajte'e sej ca'anéeri jín tiu'umuári'en, sej si seajtáhua'a rátziiine'e se'fjna tí tejá'amua'ajte'e. Capu xaa ne'u, sino a'íi pu'u a'fín pú'een í xiéjniu'ucari tí ayén á'amuaya'upuajtaca'a. A'fj tu jín tiyen rá'anjee í Dios, tíjín: "Táàta yee, taata." ¹⁶ Ajta a'fjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ajta í tamua'atzíira'a, ayée mú che'atá mena'a tí'ijmua'aree tej nu'u tiyen yaújmua'ame'en pú'een í Dios, í tí tá'iyapua.

¹⁷ Ajta, ti pua'a teri tiyen yaújmua'ame'en pul'éene'en í Dios, tí'itáj pu a'ájna jín ajta tí'itaci'iti. Ayeé pu tí'itaci'iti í Dios jemi táj ajta ayén tiraaci'í í Círíistu'u. Tí pua'a tiyen teajta jamuan Círíistu'u rajpuaíjtzi, teen tu teajta jamuan Círíistu'u ra'ancuré'asin te'ájna ti rí'í huápi'í naa seíre'e a'ame táj na'a rusén jime'e.

A'ájna ti rí'í huápi'í naa seíre'e a'ame tí'ij auj mé e'evé'eme

¹⁸ Ayeé pu xaa ne'u tiná'amítiejte'e ineetzi. A'ájna ti caí xí seijre'e itejmi jemi, í ti huápi'í naa seíre'e a'ame ti ajta tí'itaci'iti tí'ijtáhua'a huataseijre'en í tavástara'a, jeíhua pu jaitze'e huápi'í ruxe'eve'e a'ájna caí a'ájna í tej jín rajpuaíjtzi íiyen chaanaca japua. ¹⁹ Ajta, táj na'a ti ayén tí'iseijre'e ti Dios ayén tiú'utaahuaca'a, a'íí pu ari a'ujca'anéecan jín rachú'eve'e a'ájna xicáara'an ti jetzen Dios hua'utasejrata a'ímej í mej yaújmua'ame'en pú'een.

²⁰ Ajta nain táj na'a a'ájna ti tí'iseijre'e, ayée pu seicié huaújrúu ti ij caí ayén éene'e á'ara'ani a'ij ti tí'ijxe'eve'e-ca'a í Dios. Mí ajta, capu ayén rusej huaújrúu sino Dios pu ruxí'evi'ira'a jín ayén raateájtuaa ti ij ayén raajéjcuare'en mejca'ihuáyeé.

²¹ Nain ti tí'iseijre'e, ayée pu tí'ijchú'eve'e a'ájna xicáara'an ti jetzen Dios ayén raateájtuaani ti ij caí ché'e ayén ca'anéeri jín ratéva'irihua'an a'ájna ti ra'antipua'ajte'esin. Aj pu xaa ayén che'atá na'a huataujseírata a'ame táj na'a í ti Dios raatétaahuaca'a jamuan í mej yaújmua'ame'en pú'een í Dios. Ruxiéehua pu jín naa seíre'e a'ame. ²² Ayeé tu tí'ijmua'aree ti ayén éene'e á'aye'i táj na'a jécua imuá ti yú e'iré'ene, ti ayén che'atá na'a tí'iseijre'e ti taújye'in a'ájna jime'e ti temua'a tirajpuaíjtzi á'aye'i táj 'íita'a ti pua'a ayén tira'utacuí'ine.

²³ Mí teajta iteen, teen tu tiyen che'atá tena'a tataye'in a'iné pu'uri seijre'e itejmi jemi a'ájna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ti a'íín pú'een í ta'amuájca ti Dios ayén jín te'ataújratiiri'í. Ta'ataca'anéecan tu jín tiyen rachú'eve'e ti ij ayén nain jín titáaci'iti a'ájna jime'e tej yaújmua'ame'en pú'een í Dios, ti ij ajta Dios ayén ru'irájtuaani í tej ratéhua'ira'a.

²⁴ Ayeé pu 'een jín Dios tu'irájtuaa tej ti tiyen rachú'eve'en te'ájna í tej caí xí rasej. Mí ajta, ti pua'a teri rasej í tej rachú'eve'e, capu ché'e ruxe'eve'e tej rachú'eve'e. ¿Ni caí ayén tí'ayajna ti caí mé'e ja'atí ti ayén rachú'eve'e a'ájna ti ari rasej? Capu xaa ne'u mé'e ja'atí.

²⁵ A'iné tu'uri rachú'eve'e te'ájna ti caí xí taaci'í, a'ij pu jín ayén tiú'ujxe'eve'e tej tiyen rachú'eve'en tecaí tiyen cátaxiehuata. ²⁶ Ajta a'íín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íí pu tavaire'e a'ájna jime'e í tej rahuavíiraca í Dios jemi, a'iné catu a'ij rini tajjímua'a, ni catu a'atzu ramua'aree tí'itáj ti niuucarijra'a ayén ruxe'eve'e tej ti tiyen tiu'utéjniuuni í jemin. A'íj pu jín a'íí pu ta jetze me'ecan téniuusin. Ayeé pu tí'ici'ixi, cumu tícaí té'anri'ire, a'iné capu ja'atí raayí'iti ti ayén tiu'utaxáj. ²⁷ Ajta a'ájna ti ayén tirú'umua'aree nain jime'e a'ij tej tí'imua'atze í ta tzajta'a, a'íí pu ajta ramua'aree a'ij ti huataújmua'a a'ájna ti rahuavii a'ájna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'iné a'íí pu ayén huá'a japua huatániuusin a'ij ti a'íín ayén tí'ijxe'eve'e í Dios.

Nain tu jín tiu'utémmua'itin í jemin

²⁸ Teen tu teajta tiyen ramua'aree ti Dios ayén tavaire'e ti ij nain jín ayén te'irájra'ani ti i a'ájna jín rí'í titaatá'an itejmi, i tej raxí'eve'e í Dios. Ajta Dios pu a'ájna jín ayén taatajé tej ti tiyen ratéva'irihua'an a'ij ti a'íín ari titaaxí'epi'íntari'iri'í. ²⁹ Ajta a'ííme í ti Dios jécua imuá huá'amuajtejca'a ti ayén hua'irájtuaani, a'íí pu ajta jécua

imuá hua'antíhuau ti ij ayén huá'u-ruuren mej mi miyen che'atá mena'a seíre'e muá'ara'ani ti a'íjna í yaujra'an. Ajta ayén tiraaxí'epi'intare ti ij ayén hua'ajá'a pu'éene'e á'ara'ani, a'íi pu ajta jaítze'e vásta'a pu'éene'e á'ara'ani mecaí í seica í ru'ihuaamua'a í mej mu'íi ti Dios huá'aya'upuaca'a.

³⁰ Ajta a'fime í ti ayén jéjcuá imuá hua'antíhuau, a'íi pu ajta hua'utajé. Ajta a'fime í ti ayén hua'utajé, a'íi pu ajta ayén tífua'uxí'epi'intari'iri'i mej nu'u rí'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Ajta a'fime í ti ayén tífua'uxí'epi'intari'iri'i, a'íi pu ajta ayén hua'utá'a mej mi nain jín miyen che'atá mena'a seíre'e tíj ajta a'uun seijre'e í yaujra'an tíj na'a rusén jime'e.

³¹ A'íj pu jín, ¿a'iné tetiu'utaxájta? Tí pua'a Dios ayén ta japua niuucari, ¿ni qui auj ayén tí'iri'iri ti ja'atí ayén ta'antipua'ajte'en itejmi? Capu xaa ne'u. ³² Capu Dios ayén tiraatá'uuni'iri'i í ruyauj ti ij caí huámí'ini í cúruu jetze, sino ayée pu tihua'utátuii ta jetze me'ecan naíjmi'lica, tetíj tena'a pua'amé iteen. A'íj pu jín, ayén che'atá na'a ruxí'evi'ira'a jín ayén nain taata-puaíjve'esin, nain tíj na'a ti tí'iseijre'e í Ciríistu'u jemi.

³³ ¿A'ataani ayén tihua'axajtzi'iran a'fimej ti Dios ayén hua'antíhuau? Capu ja'atí xaa ne'u, a'iné Dios pu rusefj ayén tífua'uxí'epi'intari'iri'i mej mi miyen rí'éene'ecán jín huateáturan í jemin.

³⁴ ¿A'ataani ayén tí'ijxi'epi'intare'en ti ayén puajtzi taatá'an itejmi? Capu ja'atí, a'iné sefj pu'u ta jetze me'ecan niuu a'ame. A'íi pu ajta a'uun é'eseijre'e rí'irínta'an í Dios. A'ii pu a'íin pú'een í Ciríistu'u ti huamí'i ta jetze me'ecan. Jee xaa ne'u, jaítze'e pu ayén tiraavíjte'e tej tiyen raataxáj yee a'ii pu a'íin pú'een ti ajta a'itáara huá'a tzajta'a í mej meri huácuui.

³⁵ ¿A'ataani ayén te'entíu'uuna í Ciríistu'u jemi ti ij caí ché'e ayén taxe'eve'e? ¿Ni qui ayén tí'ijruuren ti pua'a tí'itíj tamuári'eriste'e na'ari ti pua'a tí'itíj ayén tá'itziite'e? Capu xaa ne'u. ¿A'ri ti pua'a miyen a'ij pua'a táaruuren nusu ti pua'a tiyen tiejcu? Capu ajta a'íjna. ¿A'ri ti pua'a tej caí a'ij tí'ijviicua'i?, ca'ín ¿tí pua'a ayén titáaci'iti ti tziíni'ire'e í tej telíjna jín huácu'ini? Capu xaa ne'u ayén te'entíu'uuna í Ciríistu'u jemi. ¿A'ri ti pua'a miyen táacui'ini? Capu ajta xaa ne'u.

³⁶ Ayee pu té'eyu'usi'i tíjín: Tíj na'a ti 'eíjninei í xicaj, asta na'a caí u e'eteároute, tí'ij pína'a mú miyen huá'atu'ire'e a'fimej mej mi táacui'ini.

Ayee pu tihua'amítiejte'e tej tiyen che'atá tena'a tí'itéva'iri matíj a'fime í cáne'axi í mej huá'acui'lica mej mi miyen ráatuaani í huá'ahua'ira'a í cáne'axi.

³⁷ Capu xaa ne'u ayén ja'atí te'entíu'uuna. Tíj na'a ti ayén tí'itaruure, nain tu jín tiyen tiu'utémua'iti a'íjna jime'e ti Ciríistu'u ayén taataxí'eve ti ij ayén huámí'ini ta jetze me'ecan.

³⁸⁻³⁹ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ayee pu tiná'amítiejte'e ineezi ti ayén ti'ayajna ti caí tí'itíj ayén te'entíu'uuna ti ij caí ché'e ayén titáaci'iti a'íjna ti jín Dios taataxí'eve. Capu amín a'ij ti pua'a tiyen ruuri huateáturan na'ari ti pua'a tiyen huácu'ini. Camu majta miyen te'entíu'uuna a'fime í mej ta japua tí'ivaire'e í Dios jemi, na'ari a'fime í mej miyen tí'ivaire'e í tiyaaru'u jemi. Tí'itíj ti na'a ti a'ij seijre'e, ti pua'a auj teja'uré'enejsin na'ari ti pua'a ari ayén te'irájraa nusu muári'eri'ire'ara'an pú'een í ja'atí, capu ajta ayén te'entíu'uuna. Capu amín a'ij ti pua'a a'íin pu'éene'en ti ta japua é'eseijre'e na'ari u tajete, tí'itíj ti na'a ti ayén seijre'e, capu a'atzu a'ij tí'iri'iri ti ayén

te'entiú'uuna í Ciríistu'u jemi, a'íjna í Jesús ti ajta tavástar'a pú'een.

Dios pu nu'u hua'antíhuau a'ímej í mej Israél jetze ajtém'e'ecan

9 Ayee nu tzáahuati'ira'a jín niyen tejá'amua'ixaate'e í Ciríistu'u jemi. Canu tí'ihua'i nena'a. Ayee nu á'anxijte'en í nemua'atziira'a jime'e nej ni niyen ráamua'ati ti pua'a ayén tiraavjite'e nusu caí. Ajta a'íjn í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu ajta a'íjna jín nevaire'e. ²Jé'ecan nu huatánxieemijte'e, neajta ja'anáj ti na'a niyen rajpuaíjtzi yú ne tzajta'a. ³Tí pua'a ri'iríistanche'e, ti Ciríistu'u ayén mé núurieniche'e ti ij na'antipua'ajte'en huá'a jetze me'ecan í ne'ihuamua'a, a'íime í mej miyen che'atá mena'a airaújnejte netj inee.

⁴A'íí mú Israél jetze ajtém'e'ecan. A'íí mú a'íjn pú'een í ti Dios huá'aya'upuaca'a. A'íí pu ajta huatasejre huá'a jemi a'íjna ti naa seíre'e já'araa mej mi miyen raamuaaré ti Dios a'uun huateájturaa huá'a jemi. Dios pu ajta huá'a jemi mu'icáca jín tiu'utá'a í runiuuca a'ij ti ayén té'eme'enche'e. Majta a'íime, ayée mú ra'ancuré'a me'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta, majta me'íjna í ye'irá a'ij mej tí'ina'amiche'e. Dios pu ajta mu'icáca jín te'ataújratziiri'i huá'a jemi. ⁵A'íí mú majta huá'a jetze huanéj í tavaújsimua'a jetze. Ajta, huá'a jetze pu ayén airaújnejte a'íjna í Ciríistu'u ti ajta a'íjn pú'een í Dios í ti nain jín antiújmua'aree. Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'acare'en tj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen.

⁶Canu niyen tejá'amua'ixaate'e ti a'íjn niuucari caí tí'itj vaire'eca'a ti Dios ayén tihua'utá'a. Canu xaa ne'u, a'íné a'íime í mej jetzen airaújnejte í tayá'upuaci'i a'íjna í Israél, camu naími'i miyen Israél jetze ajtém'e'ecan. ⁷Ajta capu ayén huataújmua'a mej naími'i yaújmua'ame'en pú'een a'íjna í Abraham

teecan ti pua'a miyen me'íjna jetze airaújnejte. Camu xaa ne'u. Mí ajta ayén tíjn: "Ayee pu ámitieere'e a'ame. A'íí mu'u a'íjn pu'éene'e muá'aju'u í á'ayaujmu'a'a, a'íime í mej jetzen a'iránejsin a'íjna jetze í Isaac."

⁸Ayee pu'u na'a, a'íime í mej Abraham jetze airaújnejte, capu ayée na'a hua'ucf'i naíjmi'ica ti Dios ayén huá'aya'upuaca'a me'íjna jime'e mej me'íjna jetze airaújnejte. Ayee pu ajta tihua'aci'iti a'ímej í mej té'atzaahuat'e me'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i. A'íime pu xaa ayén ámitieere'e a'ame mej miyen yaújmua'ame'en pú'een a'íjna í Abraham teecan. ⁹Ayee pu'u, a'íné Dios pu ayén te'ataújratziiri'i tíjn: "A'íjna ti ari ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén teja'uré'enejsin, nee nu neajtahua'a yé uvé'enejsin. Ajta a'íjn í Sara, a'íí pu ari tiyaúj a'ame."

¹⁰Ajta í ti jaítze'e ruxe'leve'e, ayée pu tiráaruu a'íjna í Rebeca. A'íí pu hua'apuaca tiyaúmuua'a já'araa. Ajta seíj pu'u a'íjn pu'éene'e í hua'atáata, a'íjna í tayá'upuaci'i, a'íjna í Isaac. ¹¹⁻¹³Ajta matí'ij caí xi huanúnu'ihua í mej hua'apua, matí'ij caí xi tí'itj a'ij huáruurejca'a, ti pua'a ti xí'epi'in 'een na'ari ti a'ij pua'a 'een, ayée pu Dios tiraata'ixaa í hua'anáanaj tíjn: "A'íjna ti vásta'a, a'íí pu raatévaire'esin a'íjna ti pa'ari'i." Ajta ayén tíjn: "Nee nu raataxí'eve ne'íjna í Jacobo. Neajta rájcha'íire'eca'a ne'íjna í Esaú." Ayee pu 'een jín tiraata'ixaa ti ij ayén ráamua'aree a'ij ti rici í Dios ti a'íjn seij avé'ehuau. Capu ayén a'íjna jín ra'avé'ehuau a'íjna jime'e ti a'íjn ja'atí tí'itj jín ra'ará'astijre, sino a'íí pu ayén 'een jín ra'avé'ehuau ti a'íjn Dios rusej raatajé.

¹⁴A'íné tiyen te'íjna jín tiu'utaxájta. ¿Ni qui tiyen tiu'utaxájta ti caí xí'epi'in rici í Dios? Catu xaa ne'u. ¹⁵Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Moisés tíjn: "Nee nu niyen tiraatá'uuni'ira ja'atí ti

na'a ti ayén na'aráanajche. Neajta nu niyen rá'acu'uve ja'atí ti na'a ti ayén na'aráanajche.”¹⁶ A'íj pu jín, capu ayén tí'ijci'iti seij í ja'ati a'íjna jime'e ti ayén raxí'eve'e ruse'íj. Capu ajta a'íjna jín ti tí'it'íj rici, sino a'íjna jín pu ayén tí'ijci'iti ti Dios ayén rá'ancu'uvajxi.

¹⁷ A'íj pu jín Dios ayén tiraata'ixaa a'íjna í Faraón tíjín: “Ayeé nu ne'íjna jín niyen timua'íjca pej te'enteáruute pe'íjna jime'e pej í'í rey, nej ni hua'utase'íjrate'en a'íj nej huárini í nemuári'eri'ira'a jime'e nej ni puaj'tzi muaatá'an. Aj mú mi neetzi jime'e miyen tihua'utá'ixaate'esin a'u ti na'a mej huachéjme íiyen chaanaca japua.”

¹⁸ A'íj pu jín, Dios ayén rá'acu'uve ja'atí ti na'a ti ayén ra'aráanajche. Ajta pu ayén raatá'aca ti ayén ra'atéchaxijte'en í xiéjniu'uca ja'atí ti na'a ti ayén ra'aráanajche í Dios ti ij ayén ráaruuren. ¹⁹ Ajta se'íj mú'een, ayée pu tinaatá'ixaate'esin tíjín: “Tí pua'a ayén tí'ayajna, ¿a'iné 'een jime'e Dios ayén auj ta jetze tí'ijpua'ajte'e? ¿A'ataani rájcha'íire'e í Dios?”

²⁰ Mí neajta inee, ayée nu tí'imua'ihuau tíjín: “¿A'ataani pej pú'een pej pí piyen aniúuste'e í Dios jemi mi pej í'í teáata'a? Dios pu muaatétaahuaca'a mú'eetzi.” ¿Ni piyen tiraatá'ixaate'esin pe'íjna ti muaatétaahuaca'a tíjín: “A'iné 'een jime'e piyen naaté-taahuaca'a”? Capej xaa ne'u.

²¹ Niché'e neajtahua'a seij timuaata'íhuau ne'íjna jime'e í ja'ati ti xa'ari tí'ita'ahuaca. ¿Ni caí ayén tiraavíjte'e ti a'íin seica huátaahuan í xa'ari ti naa tí'iseijre'e, ti ajta huápi'í tí'ijnajche, ajta seica ti caí naa tí'een, ti chá'ana'a na'a jín tí'livaire'e? Ajta nain a'íi pu jín ayén tí'litaavijhuaca'a seij jime'e í xarij. ²² ¿A'iné pena'a tiu'utaxájta ti pua'a Dios ayén huáriniiche'e ti a'íin caí huataniú'ucan, ajta ayén te'utavícuairanche'e temua'a

naa a'íj mej rí'í muá'aye'í a'íime í ti ayén tiraavíjte'e ti a'íin Dios puaj'tzi hua'utá'an? Ayeé pu 'een jín rini í Dios ti ij ayén ámitieere'e ti a'íin rumuári'eri'ire'ara'an jín puaj'tzi hua'utá'asin a'ímej í mej a'íj pua'a títetí'ujcha'íi. ²³ Ajta, ayée pu te'utavícuairanche'e ti ij ajta tiraatase'íjrate ti ayén huápi'í rí'í tihua'utá'a a'ímej í ti huá'ancu'uvajxi, í ti amuacaí ayén rí'í tihua'uteájtuaa ti ij ayén tihua'uci'iti mej mi ruuri miyen éeni'ici'e huateáturan í jemin tíj na'a rusén jime'e.

²⁴ Ayeé pu xaa ne'u tí'itaruuren itejmi í ti ari taatajé, itejmi i tej Israel jetze ajtémecan, ajta a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. ²⁵ Jee xaa ne'u, ayée pu a'íjna jín tí'ixa í Dios a'íjna jetze ti ayén ra'utéyu'uxaca'a a'íjna í Os-eas teecan tíjín:

A'íime í mej caí amuacaí neetzi jetze ajtémecantaca'a,

nu'uri niyen hua'utámua'atzi tíjín mej nete'ítestemua'a pú'een.

Ajta a'íjna nej caí raataxí'eve, ayée nu neajta raatámua'atzi tíjín mi nej muaxe'eve'e.

²⁶ Ajta, ayée pu té'eme a'ájna a'u mej miyen tihua'utá'ixaa í teite mej nu'u caí nete'ítestemua'a pú'een, a'ájna mú miyen hua'utámua'atzi mej nu'u ya'íjmu'a'ame'en pú'een í Dios ti í'í ruuri.

²⁷ Ajta a'íin í Isaías teecan, ayée pu ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a a'ímej jime'e í mej Israel jetze ajtémecan tíjín: “Capu amín a'íj, ti pua'a miyen mu'íicáa a'íime í huá'ayaujmu'a'a a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan. Tí pua'a mej miyen a'achú ará'axca tíj na'a ti seijre'e í sej ti a'uun é'ejca a'u ti e'leve'lástime í jaj, capu na'íjmi'ica hua'irátuaasin í Dios, sino a'ímej pu'u hua'irátuaasin í mej jín miyen huateájturaa.”

²⁸ “Ayeé pu té'eme, a'iné ca'anacan pu Dios ayén nain jín ra'antipua'ajte'esin ti puaijtzi hua'utá'asin a'ímej í mej yen huachéjme í chaanaca japua.” ²⁹ Ayeé pu che'atá amuacá tira'utéyu'uxaca'a a'íjna í Isaías tijín:

Ayeé tu éene'e ta'aju'unche'e matíj a'íime

í mej me'uun a'uchéjme'ecaa u Sodoma, matíj majta a'íime í mej a'uun é'echejca'a u Gomorra,

í mej caí ché'e é'esejre'e me'újna.

Mí ajta a'íin Dios, í ti tihua'ajjte'e naíjmi'lica

í mej a'uun é'esejre'e u ta japua, a'íi pu ayén raateájtuaa itejmi jemi

mej mi miyen huateáturan a'íime

í mej ta jetze airaújneijte.

**A'íime í mej Israél jetze ajtémecan
jíme'en í niuucari ti téjmi
jemi huatétuihuaca'a**

³⁰ A'íj pu jín, ¿a'iné ti'itíj tetiu'utaxájtá? Ayeé pu'u xaa ne'u. A'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, camu miyen rahuauca'a mej mi miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi. Capu amín a'íj. Ayeé pu ajta tihua'uc'í a'íjna jime'e í mej miyen ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi me'íjna jime'e mej té'antzaahua. ³¹ Mí majta a'íime, í mej miyen rahuauca'a mej mi ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi, me'íjna jime'e mej miyen ra'ará'astijre me'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, a'íi mú xaa caí miyen ra'ancuré'a me'íjna í mej rahuauca'a.

³²⁻³³ ¿A'iné 'een jín mecaí miyen ra'ancuré'a? Ayeé xaa ne'u, ayée mú 'een jín huamuá'itiche me'íjna jime'e mej rahuauca'a mej mi miyen huárini mej ti'itíj jín te'ará'astijre'en. Camu rahuauca'a me'íjna jime'e mej té'antzaahuatelen. A'íi mú jín huamuá'itiche me'íjna

jime'e mej raatéxiehuataca'a me'íjna ti jíme'en ayén té'eyu'usi'í tijín:

Casi'í, ayée nu raateátuaasin ne'íjna í ja'ati ne'újna u Sión.

Ayeé pu tinaatéva'ire'e tíj í tetej

í mej jetzen a'íjcá'acata í teteca,

í mej majta jetzen a'itávitzej.

Ajta capu raatatévi'iraste'esin a'íjna

í ja'ati ti ayén rá'atzaahuatelen.

**Camu nu'u raamuá'a
me'íjna ti Dios raateájtuaa**

10 Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e, ne'íhuamua'a, nej niyen

a'anca'anéecan jín tí'ijxe'eve'e yú ne tzajta'a, neajta nu rahuauhuau í Dios ti ij a'íin Dios ayén hua'irájtuaani.

² A'íime nu jín niyen tí'ixa í mej a'ujca'anéecan jín rana'amiche í Dios.

Aru camu tzáahuatí'ira'a jín rana'amiche. ³ Matí'ij miyen rahuauca

a'íj mej ye'í huárini mej mi miyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi,

camu a'atzu ramua'areereca'a a'íj ti Dios ari tiraaxí'epi'íntare ti ij ja'atí ayén

ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Ayeé mu'u rahuauca me'íjna í mej jín

rujíimua'a mena'a rájteu. A'íj mú jín miyen raatéxiehuataca'a me'íjna í ti

Dios ari ayén tiraaxí'epi'íntare.

⁴ Ayeé pu'u na'a, a'iné Círfistu'u pu nain jín ra'ará'astijre a'íjna í niuucari

í mej jín tí'ajta ti ij ja'atí ti na'a ayén ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios

jemi a'íjna jime'e ti a'íin í ja'atí ayén té'atzaahuatelen.

⁵ Ajta a'íjna í Moisés teecan, ayée pu ra'uuyú'uxaca'a ti nu'u a'íin í ja'ati ti

rá'astijre'e a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, ayée pu nu'u ajta tíu'ujxe'eve'e ti

a'íin a'íjna jetze arajújca'ane í niuucari. ⁶⁻⁷ Ajta a'íjna í ja'ati ti ari ri'éene'ecán

jín huateájturaa í Dios jemi, ayée pu tí'imua'atze tijín: “Capej piyen té'u-

mua'atze í a'atzajta'a ti ayén ruxe'eve'e peja'ujnéen u ta japua pej yé rave'ecájnei-

jte'en pe'ljna í Ciriístu'u." Ajta ayén ti a'ljna jíme'en: "Capej piyen pej téte'ímua a'ucáanen í tajete pej ra'itátuaani í Ciriístu'u huá'a tzajta'a í mej meri huácuii."

⁸Mí ajta, ayée pu ti'ixa a'ljna ti tzáahuati'ira'a jín huateájturaa ri'éene'ecán jín í Dios jemi tijín: "Pu'uri mú'eetzi jemi seijre'e í niuucari pej piyen tihua'utá'ixaate'en, najta pe'ljna jetze piyen tí'ímua'atze í á'a tzajta'a." A'ii pu a'fín pú'een í niuucari í tej tiyen tihua'a'ixaate'e tá'aye'i.

⁹Ayee pu'u na'a, a'iné ti pua'a mé-muaseiraca'a í teite, pej piyen raataxáj yee Jesús pu tavástara'a pú'een, ajta ti pua'a piyen té'atzaahuat'e í á'a tzajta'a ti Dios ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'i-chite, aj pu xaa Dios mua'irájtuaani.

¹⁰Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, ja'atí pu ayén ri'éene'ecán jín huateátu-raasin í Dios jemi a'ljna jíme'e ti té'atzaahuat'e í ru tzajta'a. Dios pu ajta ru'irátuaasin a'ljna jíme'e ti a'fín ja'atí ayén tiu'utaxájtaca'a ti Dios jetze ajtémee-can, meti'iseíiraca'a í teite.

¹¹Ayey xaa ne'u ti'ayajna, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í niuucari jetze tijín: "Capu ja'anáj ratatévi'iraste'esin ja'atí ti na'a ti rá'antzaahuat'e'en a'ljna í Ciriístu'u." ¹²Ayee pu'u, naími'i mú ruxí'ej 'een, a'fime í mej Israél jetze ajtémee-can, majta a'fime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'iné seij pu'u a'fín pú'een í tavástara'a ti ayén tí'ita'ajjte'e naíjmi'lica itejmi, ti ajta nain jín rí'i tihua'atá'aca a'fimej í mej miyen rahuavii ti a'fín hua'utévaire'en.

¹³Ajta ayén té'eyu'usi'i tijín: "Ja'atí ti na'a ti ayén rahuauhuau í tavástara'a jemi ti a'fín raatévaire'en, Dios pu ayén ru'irátuaasin a'ljna í ja'ati." ¹⁴Aru, ¿a'iné tí'iri'iri mej miyen rahuaviira me'ljna í tavástara'a ti pua'a mej caí xí rá'atzaahuat'e? Capu a'ij tí'iri'iri xaa ne'u. Ajta, ¿a'iné tí'iri'iri mej miyen

rá'antzaahuat'e'en ti pua'a mej caí xí ráanamuajri'i me'ljna ja'atí ti pírici? Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri. Ajta, ¿a'iné tí'iri'iri mej miyen ráanamua ti pua'a caí ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri.

¹⁵Ajta, ¿a'iné tí'iri'iri mej miyen tihua'utá'ixaate'en ti pua'a mé caí huata'ítí'ihuaca'a mej me'uun á'uju'un huá'a jemi? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri. A'fj pu jín ayén té'eyu'usi'i tijín: "Jé'ecan tu huápi'i naa huá'aseijrate'e a'fmej í mej huata'ítí'ihuaca'a téjmi jemi mej mi taatá'ixaate'en me'ljna jíme'en í tavástara'a."

¹⁶Mí ajta, camu naími'i miyen ra'an-curé'a me'ljna í niuucari í tej jín tátemua'ave'e, a'iné ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'ljna í Isaías teecan tijín: "Tavastara'a, capu ja'atí ayén rá'antzaahua a'ij tej tihua'utá'ixaa." ¹⁷Ayee pu'u. Ja'atí pu ayén té'atzaahuat'e a'ljna jíme'e ti ayén ráanamuajri'i í mej tiu'utaxájtaca'a. Ajta a'fín í niuucari í mej miyen raataxájtaca'a, ayée mú 'een jín raataxájtaca'a a'iné Ciriístu'u pu ayén hua'uta'ajj.

¹⁸Neajta inee, ayée nu tejá'amua'ihua'u ti pua'a mecaí ráanamuajri'i. A'iné mijta, xaa ne'u. Ayen té'eyu'usi'i tijín: Ayee pu nainjapua namuajre'e a'ij mej tí'ixaxa'a fiyen chaanaca japua. Ajta hua'aniuuca, mu'uri miyen ráanamuajri'i a'u ti na'a yen japuan í chaanaca tíj na'a auuyaúj.

¹⁹Neajtahua'a nu niyen tejá'amua'ihua'u ti pua'a mecaí yaú'itíee muá'araa a'fime í mej Israél jetze ajtémee-can. Ajmí'i pu ayén tiu'utaniú' a'ljna í Moisés teecan. Ayen tijín:

Ayee nu ca'anéeri jín amuaatá'asin sej ahuaujchueere'en ne'ljna jíme'e nej rí'i tihua'utá'asin a'fmej í mej caí Israél jetze ajtémee-can. Neajta nu amuaataniú'ucaste'esin ne'ljna jíme'e

nej ni rí'í tihua'utá'asin a'ímej í teite í mej caí rí'í mé tite'umuámua'aree.

²⁰ Ajta a'íin Isafas, ayée pu huataúra'a ti ayén á jéjre'e tiu'utaxáj tijín:

Ayee mú na'antinájcheca'a a'íime í mej caí náahuausime'e.

Neajta nu huatánsejrataca'a a'ímej jemi í mej caí nehuauca'a.

²¹ Mí ajta a'íin, ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íime jime'e í mej Israél jetze ajtémecantaca'a tijín:

Tí'ij pí na'a nain xicaj tzajta'a, ayée nu huá'ahuavij mej mi seicié tiú'umu'a'ati ineetzi jemi.

Mí ajta, camu a'atzu ná'astjire'e.

Temua'a mú tite'entaújnaamua ineetzi jemi.

Jíme'en í Israél, í ti Dios ra'antíhua'u

11 A'íj nu jín niyen tejá'amu'a'ihua'u. ¿Ni qui ari mé hua'uhuá'axi í Dios a'ímej í mej teitestemua'ame'en pú'een? Capu xaa ne'u, a'iné capu mé núurie ineetzi, i nej neajta Israél jetze ajtémecan, a'iné a'íj nu jetze 'airáanej í Abraham teecan, neajta huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej airaújneijte me'íjna jetze í Benjamín teecan.

² Jee xaa ne'u, capu ayén mé hua'uhuá'axi í Dios a'ímej í rutefestemua'a í ti jéjcuá ímuá hua'antíhuau. ¿Ni secaí siyen ramua'aree a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti a'íjna jín ayén té'axa a'ij ti a'íin Elías ayén tiraatéjhuau í Dios jemi ti ij a'íin puaijtzí hua'utá'an? ³ Tijín: “Casi'i, nevástara'a, mu'uri huá'ucuii a'ímej í mej mú'eeetzi jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Majta miyen tiu'uté'uunaxi me'íjna í tejcuá í mej japuan tí'imuai'ivajtaca. Nee nu'u ni yé huatéjvee. Capu ché'e máaj ja'atí. Majta meri neje'icacatu.” Ayee pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Elías.

⁴ Mí ajta a'íin í Dios, ayée pu tiu'utaniú tijín: “Ayee nu hua'uteajtuaa mej mi

miyen huateáturan ineetzi jemi a'achú cumu aráhua'apua vi'ira'a í teite, í mej caí ja'anáj ranajcheca'a me'íjna í Baal.” Ayee pu tiraata'ixaa. ⁵ Ayee pu che'atá na'a sejre'e íjii a'íime í mej teiteste-mua'ame'en pú'een. Dios pu ruxí'evi'ira'a jín hua'antíhuau. ⁶ Ajta ti pua'a Dios ayén hua'antíhuau ruxí'evi'ira'a jime'e, capu ché'e rí'írí mej miyen tí'itíj jín te'enteárute í jemin a'íjna jime'e mej miyen tí'itíj jín ra'ará'astjire'en. Na'ari caí, capu tí'itíj a'ij tí'itéva'iri ti Dios ayén hua'antíhuau í ruxí'evi'ira'a jime'e.

⁷ ¿A'iné na'aquí? A'íjna í mej a'ujca'anéecan jín rahuauca'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecantaca'a, camu ra'ancuré'a me'íjna. Mí majta, a'íime í ti Dios hua'antíhuau, a'íi mú xaa ra'ancuré'a. Majta a'íime í seica, Dios pu ayén ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi antaújnaamuan í ruxéjniu'uca jetze í jemin.

⁸ Ayee pu'u na'a, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tijín: “Dios pu ayén huá'uruu mej mi miyen tíu'ujtímu'ira í rumu'úu jetze. Ayee pu huá'uruu ti ij caí a'ij tihuá'amítiejte'e í mej rasis'e'i, mej mi majta caí yaú'itíeé muá'ara'ani í mej rana-mua. Ayee pu'i éene'e já'araa tíj na'a ti yú e'iré'ene.”

⁹ Ajta a'íin í David teecan, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

Miché'e caí ché'e miyen rutémua'ave'e me'íjna jime'e

ti jeshua tihua'ucí'i,

sino miché'e seica tihuá'ari'i nain jime'e, majta hua'antipúa'ajte'en.

Ché'e ayén huá'a japua rájveti

a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e

mej auté'ítze í Dios jemi.

¹⁰ Ché'e caí ayén tihuá'amítiejte'e

a'ij ti tí'itíj tihuá'ucí'iti.

Miché'e miyen títeeteújca'anen

tíj na'a ti yú auca'ití a'ame me'íjna jime'e

mej ca'anéeri jín tí'imuari'e.

Dios pu nu'u hua'irájtuaasin a'fime í mej seij chuéjra'a é'eme'ecan

¹¹ Neajta nu niyen tejá'amua'ihua'u. ¿Ni qui miyen nain jín auté'itze ti ij ayén huá'a japua rájveti mej rajpuaíitzi muá'ara'ani tǐj na'a rusén jime'e, ti ij caí ché'e rí'iriistan ti Dios hua'irájtuaani? Capu xaa ne'u a'atzu, sino ayée pu éene'e já'araa. A'iné a'fí mú auteájturaa í Dios jemi, Dios pu ayén rí'i tihua'utá'a a'fimej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan mej mi miyen ruuri huateáturan í jemin. Ayee pu 'een jín huarǐj í Dios ti ij ayén huá'uruuren a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan mej mi chueere'e muá'ara'ani. ¹² Ajta, ti pua'a Dios ayén jeíhua huápi'i rí'i tihua'utá'a a'fimej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan a'fjna jime'e í mej miyen huamuá'itiche í jemin a'fime í mej Israél jetze ajtémecantaca'a, jeíhua pu jaítze'e huápi'i tihua'utá'asin naíjmi'ica a'ájna xicáara'an ti jetzen huá'anaijmire'en a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan.

¹³ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e mi seij seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'iné Dios pu ayén tinaata'aíj nej niyen tejámuaatá'ixaate'en mú'ejmi, ayée nu tiu'utánca'ane nej ni nain jín jamuaatévaire'en a'ij ti tiraavíjte'e. ¹⁴ Ayee nu 'een jín rici nej ne'fjna jín ca'aníjra'a hua'utá'an ne'fmej í nexí'ej teite ti pua'a rí'iriistan mej mi chueere'e muá'ara'ani nej ni je'icáca antimuá'itín mej miyen rá'antzaahuat'en.

¹⁵ Ayee pu'u, tǐ'ij a'fín Dios ayén mé hua'uhuá'axi a'fimej í mej Israél jetze ajtémecantaca'a, aj pu i a'fín hua'an-curé'evi'iti a'fimej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecantaca'a. ¿A'iné té'eme icu, tǐ'ij Dios ajtahua'a hua'ancuré'evi'itín a'fimej í mej Israél jetze ajtémecan? ¿Ni caí ayén seíire'e a'ame tǐ'ij ti pua'a Dios ayén hua'ajjájpuan huá'a tza-jta'a í mej meri huácuui?

¹⁶ Niché'e seij niuucari amuaatá'ix-aate'en ne'fjna jime'e í cuaíjtzí í mej jín pan ta'ahuaca. Tǐ pua'a Dios hu-ateúra'ate'en a'fjna í cuaíjtzí í mej amuacaícan raatámuaí'ivejte, a'fí pu ajta huateúra'ate'esin nain í pan í mej ráataahuaca'a. Ajta, ti pua'a Dios ayén huateúra'ate a'fjna í naana'a ti jetzen ajtanéj í ciyej, a'fí pu ajta huateúra'ate naíjmi'i í pi'ista ti jetzen ajta'ú'upu'u í ciyej jetze. Ayee pu che'atá na'a 'een mú'ejmi jemi.

¹⁷ Tiché'e tiyen raataxáj ti Dios ayén ra'antiná'axi jetzen í aceituuna je'icáca í pi'ista. Aj pu ij seíj antiví'ijte í pi'ista ti seíj jetze me'ecantaca'a aceituuna ti ruseíj ajnéj. Seajta mú'een, ayée xu se'fjna jetze ajtémecantaca'a í aceituuna ti ruseíj ajnéj. Ajta íjii, mú'een xu seri se'fjna jetze ajtémecan ti Dios jetze ra'antiví'ijte a'fjna í pi'ista. Pu'uri amú'uca'anisti'i a'fjna ti já'ara'ara'an pírici a'fjna í aceituuna. ¹⁸ A'fj xu jín, caxu siyen á'ujtzaahuat'e se'fjna jime'e í ti Dios ari ra'antiná'axi a'fjna í pi'ista. Tǐ pua'a siyen á'ujtzaahuat'e setá'aj siyen tiú'umua'ati se'fjna jetze í niuucari ti ayén tǐjín yee: “Capu ayén mú'ejmi jetze aráu'jca'ane í naana'ara'an a'fjna í ciyej, sino mú'een xu se'fjna jetze aráu'jca'ane í naana'ara'an.”

¹⁹ Rí'írí seij siyen tǐ'ixajta ti jíme'en: “Ayee pu ra'antiná'axi a'fjna í pi'ista ti ij ayén ta'antiví'ijte'axi'in itejmi í ciyej jetze.”

²⁰⁻²¹ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Capu amín a'ij. Ayee pu 'een jín huá'uruu a'fjna jime'e mej caí rá'antzaahua. Mí seajta mú'een, ayée xu'u sena'a se'fjna jetze ajtémecan se'fjna jime'e seij siyen té'atzaahuat'e. Caxu siyen á'ujtzaahuat'e, sino setá'aj siyen tǐ'itziine'e, a'iné Dios capu ayén tiraatá'uu-ni'iri'i a'fjna í pi'ista ti ajtaneájxi í ciyej jetze ti rí'en. Capu ajta tejámuaatá'uu-ni'ira mú'ejmi.

²² Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'u-mua'ati í ti jín Dios amúa'ancu'uvajxi mú'ejmi, ajta í ti jín muári'eri hua'utá'a a'ímej. A'íí pu muári'eri hua'utá'a a'ímej í mej auteájturaa í jemin. A'íí pu ajta amúa'ancu'uvajxi mú'ejmi. Ajta, ayée pu auj á'amuaruuren ti pua'a siyen á'a-teevi'in sej se'íjna jetze araújca'ane ti jíme'en Dios rí'í tejamuaatá'a. Na'ari caí, a'íí pu ajta mé amúuhua'axijsin mú'ejmi.

²³ Ajta a'íime, ti pua'a mecaí ché'e á'ateevi'in mej caí miyen té'atzaahu-ate'e, Dios pu ayén ajtahua'a hua'an-tiví'ijte'esin a'iné a'íí pu raayí'iti ti ayén huárini.

²⁴ Ayej xaa ne'u ti'ayajna, Dios pu raayí'iti ti ayén huárini a'ij ti caí tí'irineca ja'anáj ti na'a íiyen. A'íí pu amua'antiná'axi a'íjna jetze í ciyej ti 'itzitá huanéj ti ij ayén amua'antiví'i-jte'en jetzen í seij í mej ra'ateáhuui. Mí ajta, a'íime í mej Israel jetze ajtémecan, a'iné a'íime amuacaí mú ajtémecantaca'a me'íjna jetze í ciyej, capu a'atzu muári'erista a'ame ti Dios ajtahua'a hua'antiví'ijte'axi'in a'íjna jetze, mej mi majtáhua'a teitestemua'ame'en pu'éene'e muá'ara'ani.

Tí'íj Dios hua'irátuaasin a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan

²⁵ Aye nu tí'ijxe'eve'e, ne'ihuaa-mua'a, sej si yaú'itíeé xá'ara'ani temua'a naa a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti rú'avaa í Dios jemi, sej si caí á'ujtzaahuatete ti'itíj jime'e. Aye nu tejá'amua'ixaate'e mej meri antaújnaamua mu'ití a'íime í mej Israel jetze ajtémecan. Maúche'e mú miyen huateáturaasin asta mena'a caí miyen ara'astí muá'ara'ani a'achú mej pua'amé ti Dios ayén huá'uxi'epi'intare mej té'antzaahuatete a'íime í mej seij chuéjra'a japua'éeme'ecan.

²⁶ Aj pu i xaa Dios hua'irátuaani naíjmi'ica a'ímej í mej Israel jetze

ajtémecan. A'íj pu jín ayén té'eyu'usi'i tíjín:

Mu pu a'uvé'emé'e a'ame a'ujna u Sión, a'íjna í ja'ati ti hua'irátuaani.

Aye pu rí'í huá'aruuren a'íime

í mej Jacobo jetze airáane mej mi caí ché'e

a'ij pua'a titetiújcha'íí í Dios jemi.

²⁷ Neajta nu niyen te'atánratziiri'i a'ímej jemi

nej niyen huá'uruuren ne'ájna xicáara'an

nej jetzen tíhua'utá'uuni'ira

í mej jín auteájturaa neetzi jemi.

²⁸ A'íí mú rájcha'íire'e í Dios me'íjna jime'e mej raatéxiehuateca'a me'íjna í niuucari í ti jín Dios hua'irátuaani. Aye mú me'íjna jín huaríj, ayée pu tejamaací'i mú'ejmi sej si seajta ráanamua se'íjna í niuucari. Mí ajta, a'íin í Dios, aúche'e pu huá'axe'eve'e a'íjna jime'e ti jéjca imuá hua'antíhuau, ajta a'íjna jime'e ti ti'itíj jín te'ataújratziiri'i a'ímej jemi í huá'ahuaacixa'astemua'aci'i.

²⁹ Jee xaa ne'u, aúche'e pu hua'uté-vaire'esin a'iné Dios pu caí ra'uré'uuna a'íjna í niuucari ti ti'itíj jín te'ataújratziiri'i. Capu ajta yá'uhua'ana a'íjna ti jín hua'utajé. ³⁰ Seajta mú'een, a'ájna'imua xu caí seajta rá'astijre'eca'a. Mí ajta a'íin Dios pu ayén amúa'ancu'uvajxi mú'ejmi, a'iné a'íime í mej Israel jetze ajtémecan, camu rá'astijre'eca'a.

³¹ Ajta íjii, ayée mú 'een jín auteájturaa í Dios jemi ti ij ajta Dios huá'ancu'uvajxi'in a'íjna jime'e ti ari amúa'ancu'uvajxi mú'ejmi. ³² Aye pu Dios hua'uxíjte naíjmi'ica í mej jín auteájturaa í jemin, ti ij ajta huá'ancu'uvajxi'in matíj mena'a pua'amé miyen seijre'e. ³³ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Jé'ecan pu huápi'i tiu'uyí'iti a'íjna í Dios. Nain pu jín tirú'u-mua'aree. Capu a'atzu ámitieere'e a'ij ti ti'itíj jín ayén tí'ixi'epi'intare'e. Capu rí'írí tej tiyen yaú'itíeé tá'ara'ani a'ij ti Dios ayén ruxi'evi'ira'a jín huá'aruure í

teite í mej yen japuan seijre'e í chaanaca japua.

³⁴“¿A'ataani ramua'aree a'ij ti 'een í mua'atzíire'ara'an í Dios? ¿A'ataani ayén raatévai í Dios ti ij ayén tiraata'ix-aate'en a'íjna í Dios a'ij ti ye'í huárini? Capu ja'atí xaa ne'u. ³⁵¿A'ataani ari ayén ti'itíj tiraatapuaíjve í Dios ti ij ayén ruxe've'e á'ara'ani ti a'íjn Dios ajta ti'itíj jín ayén tirá'acha'iire'e a'íjna í ja'atí? Capu ja'atí xaa ne'u.” ³⁶Ayee pu'u, a'iné naíjmi'i pu jemin me'ecan. A'íj pu nain tiú'utaahuaca'a. Nain pu a'íjna jín ayén tí'iseijre'e ti ij ayén rí'i tiraatá'an. Teajta iteen, tiché'e teajta rí'i tiraatá'an tíj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen.

Mej nu'u huataújtuaani í Dios jemi

12 A'iné Dios pu ari amuá'ancu'uvajxi, ayée nu tejá'amuahuvii, ne'ihuaamua'a, sej si huataújtuaani í Dios jemi í rutevij jime'e, setá'aj raateáj-tuaani í Dios jemi í sej seajta jín rí'i tiraatá'an. Tí pua'a seri siyen huárini, aj xu si raatévaire'en a'ij ti tiraavíjte'e, sej ruuri jín huataújmuai'ivejta. ²Caxu siyen titetaúra'acare'en sej siyen che'atá sena'a titetiújcha'i matíj a'íime í seica í mej yen japuan seijre'e i chaanaca. Caxu xaa ne'u siyen rijca mú'een, sino setá'aj siyen seicié huaújruuren se'íjna jime'e sej seri huaújjejuare í á'amua'mua'atzi-ira'a jetze. Aj xu siyen ramua'aréeren a'ij ti tí'ijxe've'e í Dios, seajta siyen ramua'aréeren ti'itíj ti i'i xí'epi'in í Dios jemi, ti'itíj ti ayén tira'aráanajche, nusu a'ij sej huárini sej si nain jín ra'ará'astijre'en a'ij ti Dios tí'ijxe've'e.

³A'iné Dios pu a'íjna jín tinaa'íjca nej ni niyen tejamuáamua'aten, ayée nu tejá'amua'ixaate'e naíjmi'lica mú'e-jmi. Ché'e caí ja'atí ayén á'ujtzaahuete'e, a'iné capu ayén tiraavíjte'e. Caxu xaa

ne'u siyen rijca, sino setá'aj siyen rí'i mé tite'umuáamua'aree í ru jetze. Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati a'ij ti ti'itíj jín Dios ari tejámuai'íjca, seij ajta seij. Ayee pu xaa ne'u tiraavíjte'e.

⁴Ayee pu'u na'a. Tetíj tena'a pua'amé tej tiyen ratéhua'ira'a, ajta capu tí'ise-icaj na'a tíj na'a ti'itíjvee í ta jetze. Capu ajta tí'iseicaj na'a í ti jín titaatéva'iri tetíj tena'a tiyen ti'itíjvee, sino ayée pu'u ti'imuí'i.

⁵Ayee pu che'atá na'a 'een tej teri Ciriístu'u jetze ajtéme'ecan. I tej mu'iití ará'ase, ayée tu naíjmi'i tí'itaseijrata tej seij tena'a jetze ajtéme'ecan í tevi. Ajta ja'atí ti na'a ti ta jetze ajtéme'ecan, a'íj pu ajta huá'a jetze ajtéme'ecan í seica, a'achú mej pua'amé.

⁶Capu ayén ruxí'ej na'a titaac'í'i ite-jmi a'íjna í tej jín teri ratéva'iri. A'íj pu jín, tiché'e tiyen tiraatévaire'en, a'ij ti a'íjn Ciriístu'u ayén rí'i titaatá'a. Tí pua'a ayén tiraac'í'i seij í ja'ati ti ayén tiu'utaxáj í Dios jetze me'ecan, ché'e a'íjn ayén jetzen me'ecan tiu'utaxájta a'achú ti caj tirú'umua'aree. ⁷Tí pua'a ayén tiraac'í'i seij í ja'ati ti ayén hua'utévaire'en í seica, ché'e ayén hua'utévaire'en, na'ari ti pua'a ayén tiraac'í'i ti ayén tihua'umua'aten í seica, ché'e ayén tihua'umua'aten.

⁸Tí pua'a ayén tiraac'í'i a'íjna í ja'ati ti ayén raayí'tihua'an ti ca'aníjra'a hua'utá'an í seica, ché'e ayén ca'aníjra'a hua'utá'an. Seica pu ayén tihua'uc'í'i mej miyen tihua'utapuaíjve'en a'íme'j í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Miché'e miyen ruxí'evi'ira'a jín temua'a naa tihua'utapuaíjve'en. Ajta a'íjn ti ayén antiúj-mua'aree a'íjna jime'e ti tí'aijta teyuj-ta'a, ché'e a'íjn a'ujca'anéecan jín tí'i-vaire'e. Ajta a'íjn ti huá'acu'uve a'íme'j í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, ché'e a'íjn ruté-mua'ave'ecan jín huá'ancu'uvajxi'in.

A'ij mej ye'í ti'tiújcha'íi í mej té'atzaahuat'e í Dios jemi

⁹ Ayee pu ruxe'leve'e sej tzáahuati'ira'a jín huaújxe'leve'en seij seajta seij. Setá'aj raatéxiehuat'e'en se'íjna ti a'ij pua'a 'een, seajta ra'ará'astijre'en se'íjna ti i'í xí'epi'ín. ¹⁰ Setá'aj siyen huaújxe'leve'en seij seajta seij t'íj ru'ihuaamua'a naa. Setá'aj seajta huat'eújca'anen temua'a naa se'íjna jime'e sej rí'í tiu'utá'an seij seajta seij. ¹¹ Caxu raaxiéehuata sej raté-va'irihua'an í tavástara'a, sino sa'uj-ca'anécan xu jín siyen se'íjna jetze huat'eújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹² Setá'aj huaújtemua'ave'en se'íjna jime'e sej siyen ti'it'íj jín tí'ichu'leve'e ti Dios jemi é'eme'ecan. Setá'aj seajta siyen te'utáviicua'i se'íjna jime'e í sej jín rajpuaíitzi xa'aye'i. Seuche'e xu rahuavi-ira í Dios. Caxu raatápuaapua'ata'an. ¹³ Setá'aj siyen tihua'uré'an í sej tí'ijcha'íi a'ímej jemi í mej caí a'ij tí'ijvi-icua'i. Setá'aj seajta siyen ruxí'evi'ira'a jín hua'ancuré'evi'itín í á'amua'xi'ej teite í ruche. ¹⁴ Ayee xu seajta siyen huá'u-ruuren a'ímej í mej a'ij pua'a á'amuaru-ure. Setá'aj rí'í tihua'utá'an. Caxu siyen rahuaviira í Dios jemi ti ij a'íjn puaíjtzi hua'utá'an, sino rí'í xu tihua'utá'an.

¹⁵ Setá'aj siyen huaújtemua'ave'en a'ímej jamuan í mej rutémua'ave'e. Ayee xu seajta huárini sej hu-ataújxiemiste'en a'ímej jamuan í mej ruxiéemiste'e.

¹⁶ Setá'aj siyen rí'í tí'itechejca t'íj í ru'ihuaamua'a naa. Caxu á'ujtzaahuat'e'e, sino setá'aj siyen anteu'jseire'en huá'a jamuan í mej caí ti'it'íj jín títeté'u'upu'u ti jéfhua ruxe'leve'e. Caxu siyen á'ujtza-ahuat'e'e í ru tzajta'a sej nu'u rí'í mé tite'umuámua'aree temua'a naa caí máàj ja'atí.

¹⁷ Tí pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a á'a-muaruure mú'ejmi, caxu siyen che'atá

sena'a a'ij pua'a raruure mú'een. Rí'í xu'u setá'aj siyen sena'a huárini tí'ij ayén rí'í tihua'ámitiejte'e najjmi'ica í teite sej xí'epi'ín rici.

¹⁸ Setá'aj siyen huárini, set'íj sena'a sej caj tirú'umua'aree, ti pua'a rí'iriistan, setá'aj rí'í titetiújcha'íi huá'a jemi í se-ica í teite, a'achú mej pua'amé.

¹⁹ Caxu puaíjtzi ratá'acare'en í ja'atí ti ari a'ij pua'a amuáaruu, sino ché'e a'íjn Dios ayén puaíjtzi raatá'an. Ayee xu huárini, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i t'íjn: "Ayee pu tí'ineci'ipua ineetzi nej puaíjtzi raatá'an ne'íjna í ja'atí ti a'ij pua'a muáaruu. Nee nu raatá'asin ne'íjna a'ij ti tiraavj'te."

²⁰ Mí seajta mú'een, ayée xu huárini a'ij ti té'eyu'usi'i t'íjn: "Tí pua'a i'icuatá a'íjna ti muájcha'íire'e, patá'aj tiraamín. Ajta ti pua'a huata'í'imin a'íjna í ja'atí, patá'aj jaj raatá'an. Tí pua'a piyen huárini, ayée pej puaíjtzi raatá'asin pe'íjna jime'e pej xí'epi'ín ráaruu. A'íi pu xaa, a'íi pu tirajpuaíitzi a'ame temua'a naa."

²¹ Caxu ratá'acare'en ti a'íjna ti a'ij pua'a 'een ayén amuaamuá'itín, sino setá'aj siyen tiraamuá'itín se'íjna ti a'ij pua'a 'een se'íjna jime'e sej xí'epi'ín rici.

13 Ayee pu tiú'ujxe'leve'e ti ja'atí ti na'a ayén hua'ará'astijre'en a'ímej í mej ti'it'íj jín antiújmua'aree. Dios pu ayén raaxí'epi'íntare mej miyen ti'it'íj jín títetaté'en. A'íj pu jín Dios ayén hua'antíhuau. ² A'íj pu jín, ti pua'a ja'atí caí huataúra'an ti ij ayén hua'ará'asti-jre'en, a'íi pu ajta mé rúuhua'ana a'íjna ti Dios ayén raateájtuuaa íyen chaanaca japua. Ajta, ti pua'a ja'atí ayén huárini, puaíjtzi pu a'íjna japua rávajtzi.

³⁻⁴ Tí pua'a ja'atí ayén rí'í ti'tiújcha'íi, capu ruxe'leve'e ti a'íjn ja'atí ayén huá'atziíine'e a'ímej í mej ti'it'íj jín an-tiújmua'aree. Mí ajta, a'íjna ti a'ij pua'a ti'tiújcha'íi, ayée pu xaa ne'u tiraavj'te'e ti a'íjn ayén huá'atziíine'e a'íime í mej

tí'ajjta. Tí pua'a piyen tí'ijxe'eve'e pej caí ti'itj jín rátziihne'e pe'fjna ti tí'aijta, patá'aj piyen huárini ti'itj jime'e ti i'i xí'epi'in. Tí pua'a piyen huárini, ayée pu rí'i timuaatá'asin a'fjna ti tí'aijta, a'iné Dios pu a'fjna jín ra'antíhua'u ti ij a'fín ti'itéva'irihua'an jemin. Mí ajta, ti pua'a piyen a'ij pua'a títiá'acha'ii, aj pej xaa rátziihne'e pua'amé, a'iné a'fí pu a'fjna jín antiújmua'aree ti puaíjzti jamuaatá'an. A'fí pu xaa ne'u tí'ivaire'e í Dios jemi ti ij Dios jetze me'ecan ayén puaíjzti hua'utá'an a'fimej í mej a'ij pua'a titetiújcha'ii.

⁵A'fj pu jín, ayén tiú'ujxe'eve'e sej siyen hua'ará'astijre'en a'fimej í mej ti'itj jín títetateí ti ij caí ayén a'amua japua rájveti í puaíjzti. Ayee pu ajta ruxe'eve'e a'fjna jime'e sej siyen ra'ará'astijre'e í Dios. ⁶Ayee pu ajta tiú'ujxe'eve'e sej sea-jta se'fjna jín tí'inajchita a'fjna ti á'a-muajjve'e, a'iné a'fimej í mej miyen á'a-muajjve'e, a'fí mú tí'ivaire'e í Dios jemi. Tí'ij pí na'a nain xicaj tzajta'a, ayée mú me'fjna jín tí'ivaire'e.

⁷Tí pua'a piyen ja'atí té'echa'ii'e, patá'aj piyen tiraanájchite'en a'achú pej caj tirá'acha'ii'e, na'ari ti pua'a piyen pe'fjna jín té'echa'ii í mej Gobieerno jemi muajjve'e, patá'aj piyen che'atá pena'a tihua'unájchite'en. Ajta ti pua'a piyen pe'fjna jín té'echa'ii í mej muajjve'e me'fjna jime'e í pej tí'itu'araca, patá'aj pajta piyen pe'fjna jín tiu'unájchita. Tí pua'a ayén tiraavjíte'e pej piyen rí'i tihua'ajcha'ii a'fimej í mej tí'aijta, patá'aj piyen huárini. Na'ari ti pua'a ayén tiraavjíte'e pej rí'i tihua'uteájtuaani a'fimej í mej títeté'u'upu'u, patá'aj piyen rí'i tihua'utá'an.

⁸Setá'aj nain jín tiu'unájchita sej si caí ché'e ti'itj jín té'echa'ii í á'amuaxi'ej tevi jemi. Ayee xu'u sena'a se'fjna jín tirá'acha'ii'e í seij sej huaújxe'eve'en seij sea-jta seij, a'iné a'fjna ti ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, a'fí pu a'fjna jín

ari ra'ará'astijre a'fjna í niuucari í mej jín tí'aijta.

⁹Ayee pu tíhua'uta'aíj tíjín: "Capej tí'ixana'acire'e." Ajta ayén tíjín: "Capej tí'itecui'ca." Ajta i'i ti ayén tíjín: "Capej tí'inahua'aj." Ajta i'i ti ayén tíjín: "Capej tí'inecua'atze." Naíjmi'i í niuucari ti ayén 'een, ajta ti'itj ti a'ij ti ra'ité'ase, naíjmi'i tíj na'a ti ayén, a'fí pu ará'ase a'fjna jetze í niuucari ti ayén té'eyu'usi'i tíjín: "Patá'aj piyen raxí'eve'e í axí'ej tevi patj asej tí'axe'eve'e."

¹⁰Tí pua'a ja'atí ayén tzáahuati'ira'a jín raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, a'fí pu caí ja'anáj a'ij pua'a raruuren. A'fj pu jín, a'fjna í ja'ati nain jín ra'ará'astejsin a'fjna í niuucari í mej jín tí'aijta.

¹¹Setá'aj siyen huárini se'fjna jime'e sej seri rú'umua'aree ti'itj ti xicáara'an jetze pí'tí'irici. Pu'uri ayén teja'uré'ene sej rí'i huaújruren sej si atanéjne'ere temua'a naa, a'iné pu'uri jaítze'e ve-jli'i a'ájna xicáara'an ti jetzen Dios ta japua niuuni. Pu'uri xaa ne'u jaítze'e ve-jli'i ti caí ve-jli'itaca'a tetí'ij amuacáí té'antzaahua.

¹²Pu'uri jaítze'e huatíca'a a'fjna ti jetzen tí'aijta a'fjna ti a'ij pua'a 'een. Pu'uri ajta ve-jli'i a'ájna xicáara'an ti jetzen Círíistu'u ta japua niuuni. A'fj pu jín, tiché'e tiyen mé rúhua'axin tíj na'a ti a'ij pua'a 'een tej tiyen amuacáí te'fjna jín tiyen rijcaa. Tiché'e teajta te'fjna jetze arátaca'anen í tej jín raatémua'itín te'fjna í tej jín tí'itese'e.

¹³Tiché'e tiyen rí'i ti'ití'itacha'ii'ca a'ij mej tí'ijri'ire í teite mej néeriste'e á'u-jujhua'an. Tiché'e teajta caí ché'e tiyen a'ij pua'a éene'ecan jín tí'iyeste, teajta caí ché'e a'ij pua'a tí'titeta'arua, teajta caí ché'e tí'ixana'acire'e huá'a jamuan í mej tiú'unecua'atziste'e, teajta caí ché'e tí'ixana'acire'e seíj jamuan ti caí a'fj pú'een í pej yá'uvi'itín. Tiché'e teajta caí tiyen ne'use'e tajjímua'a. Capu ajta xí'epi'in tej tiyen a'atachueere'e tajjímua'a.

¹⁴Mí seajta mú'een, setá'aj siyen rí'i titetiújcha'iica a'ij ti ti'itíujcha'iica'a í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een. Caxu ché'e siyen se'íjna jetze tí'imua'jca a'ij sej ye'í huárini sej si siyen ra'ará'astijre'en se'íjna ti a'ij pua'a 'een ti huíránineí í á'amuatza'jta'a.

Catu nu'u rá'axijte'e í taxí'ej tevi

14 Tí pua'a ja'atí caí xí tirú'umua'a-ree a'ij ti huataújmua'a ti ayén ra'ará'astijre'en í tavástar'a, setá'aj ra'ancuré'evi'itín ruxí'evi'ira'a jime'e. Caxu siyen sena'a rá'axijte'e se'íjna jime'e a'ij ti tirá'amitiejte'e a'íjna. ²Ayee pu tí'ijmua'aree rusej'í Dios jemi ti nú'u ayén tí'itá'aca ti nain tiu'uca'aní, ajta a'íjna í seij, ti caí temua'a naa tirú'u-mua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi, ayée pu tirá'amitiejte'e ti ayée na'a tí'itá'aca ti ráacua'ani ti te'ejnéj á chuaata'a.

³Ayee pu tíu'ujxe'leve'e ti a'íjn í ti nain tí'icua'a caí ayén raxiéehuata a'íjna ti caí nain tí'icua'a. Ajta a'íjn ti caí nain tí'icua'a, ayée pu che'atá na'a rux-e'leve'e ti a'íjn caí rá'axijte'e a'íjna ti nain tí'icua'a, a'íné Dios pu ajta ayén ra'an-curé'evi'iti a'íjna í ja'ati.

⁴Pajta mú'ee, mi pej caí nain tí'icua'a, ¿a'atani ayén a'íjna jín timua'íjca pej piyen rá'axijte'en í ja'ati ti seij jemi tí'ivaire'e? Capu ja'atí, a'íné seij pu'u tí'ira'aijte'e. Ajta a'íjn í ja'ati, a'ífi pu ará'astijre'esin a'íjna ti tí'ira'aijte'e. Na'ari ti pua'a caí ayén huárini, a'ífi pu jemin muá'itiche'en. Mí ajta, a'íjna ti nain tí'icua'a, a'ífi pu xaa ará'asti-jre'esin, a'íné tavástar'a pu ca'aníjra'a raatá'asin ti ij ayén ra'ará'astijre'en.

⁵Ajta seij jemi, ayée pu tirá'amitie-jte'e ti sei xicaj ayén jaítze'e ruxe'leve'e í Dios jemi caí seica xicáara'an jetze. Ajta seij jemi, ayée pu tirá'amitiejte'e ti ruxí'ej na'a ayén 'een nain xicáara'an jetze. Miché'e miyen rujímua'a mena'a tiraaxí'epi'intare'en temua'a naa, a'ij ti

té'umua'atze í ru tzajta'a í ti xí'epi'in 'een í Dios jemi.

⁶A'íjna ti ayén tirá'amitiejte'e ti seij xicáara'an jetze jaítze'e ruxe'leve'e, ayée pu tiraaxí'epi'intare í tavástar'a jemi. Ajta a'íjn ti nain tí'icua'a, ayée pu ajta rici í tavástar'a jemi, a'íné a'íjna í ja'ati ajta pu rí'i tiratá'aca í Dios. Ajta a'íjn ti caí nain tí'icua'a, a'ífi pu ayén che'atá na'a tí'icua'a í tavástar'a jemi. A'ífi pu ajta rí'i tiratá'aca í Dios.

⁷Ayee pu'u, a'íné tetj'j tena'a pua'amé iteen, capu ja'atí ayén rusej'j ruuri. Capu ajta ayén rusej'j mi'ini. ⁸Tí pua'a tiyen i'irúuri, ayée tu i'irúuri tej ti rí'i tiraatá'an í tavástar'a na'ari ti pua'a tiyen huácui'ini, ayée tu che'atá tena'a cui'ini tej ti huatátatuire'en í tatevij jime'e te'íjna jemi. A'íj pu jín, capu amín a'ij ti pua'a tiyen i'irúuri nusu ti pua'a tiyen huácui'ini. Teuche'e tu tavástar'a jetze ajtéme'ecan. ⁹A'íj pu jín, Ciriístu'u ayén huamí'i, ajta a'itáara huá'a tzajta'a í mi'ichite ti ij a'íjn ayén hua'avastara'a pu'éene'e á'ara'ani a'ímej í mej meri huácuii, ajta a'ímej í mej mauj i'irúuri.

¹⁰Pajta mú'ee, í pej caí xí tirú'u-mua'aree temua'a naa, ¿a'íné 'een jín piyen rá'axijte'e í a'ihuáara'a? Pajta mú'ee, í pej nain jín tí'itá'aca, a'íné 'een jín piyen raxiéehua pe'íjna í a'ihuáara'a. Capu a'atzu ayén tiraavj'te'e sej siyen rijca, a'íné naíjmi'i tu tiyen hu-atasej're'esin a'íjna jemi í Dios ti ij a'íjn ayén tá'uxijte'en naíjmi'ica itejmi.

¹¹Ayee pu xaa ne'u té'eyu'usi'i tíjín: Ayee pu tí'ixa a'íjna í tavástar'a tíjín: A'íné nee nu ruuri, ayée pu tí'ayajna, matj'j mena'a pua'amé mej yen chaanaca japua seijre'e, a'ífi mú'j tunutaxi'isín ineetzi jemi. A'ífi mú'j majta, miyen rí'i tinaatá'asin me'íjna jime'e í nej Dios pú'een.

¹²A'íj pu jín, a'achú tej pua'amé tej yen seijre'e, naíjmi'i tu tiyen tiu'utaxá'jta

mé jéjre'e í Dios jemi a'ij tej ti'itj jín huarj.

Tej nu'u caí ca'aníjra'a raatá'an í ta'ihuara'a t'íj ti'itj jín auté'ítze

¹³ A'íj pu jín, tiché'e tiyen raatapuá'a-jta tej tiyen té'ataxijte'e tajjímua'a. Aru tiché'e tiyen raaxí'epi'intare'en í ta tza-jta'a tej ti caí ché'e ti'itj jín raata-muári'eristen í ta'ihuara'a, nusu tej ti caí ché'e ca'aníjra'a raatá'an ti ij ti'itj jín huamuá'itichen í Dios jemi. ¹⁴ Aye'e nu tirú'umua'aree inee, a'iné ayé'e nu tiú'unamuajri'i ne'íjna jemi í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ayén ti'ayajna. Tj na'a ti se'j racua'aca ti t'í'icua'iri'i pú'een, capu ruse'j na'a raxana'ave'e a'íjna ti racua'aca. Mí ajta, ti pua'a a'íjna jemi í ja'ati ayén tirá'amitiejte'e ti ti'itj ayén xána'avi'ire'e, a'íjna jemi pu xaa ayén 'een, ti ayén xána'avi'ire'e.

¹⁵ Tí pua'a piyen ca'aníjra'a ratá'aca í a'ihuáara'a ti a'ín caí ayén racua'aca í ti'itj í pej xaa racua'aca, ri'iríista a'ame pej raapuaíjtze'en i tzajta'an a'iné, a'íjna jemi, a'í pu xána'av-i'ire'e a'íjna ti ráacua. Capej xí'epi'in huarj. Capej xaa ne'u raxí'eve'e í a'ihuáara'a pe'íjna jime'e pej ca'aníjra'a raatá'a ti ayén huárini a'ij ti tiraapuaíjtze-itare. Capej mú'ee rá'apua'ajte'e í a'ihuáara'a a'iné Cirístu'u pu ari jetzen me'ecan huamí'i. ¹⁶ Capej ché'e piyen ti'itiá'acha'íi. Na'ari caí, ayé'e mú se-ica miyen ti'ixáatzi'ire'e muá'ara'ani me'íjna ti ayén timuá'amitiejte'e ti xí'epi'in 'een.

¹⁷ Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e a'iné a'íjna ti ayén titaaci'i ti Dios ayén tí'i-ta'aijte'e naíjmi'ica itejmi, capu ayén a'íjna jín tej tiyen tí'icua'a na'ari tej tiyen ye'eca. Capu xaa ne'u, sino ayé'e tu ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi. Teajta rí'i titeeteájturaa í ta tzaj-ta'a. Ajta, a'í pu ca'aníjra'a taatá'a a'íjna

í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tej ti tiyen huatátatemua'ave'en.

¹⁸ Jee xaa ne'u, ja'atí ti na'a ti ayén ravaire'e í Cirístu'u, a'íjna í ja'ati ayé'e pu rí'i tiratá'aca í Dios. Majta me'ín í teite, ayé'e pu ajta hua'aráanajche ti ayén tí'ijri'ire a'íjna í ja'ati.

¹⁹ A'íj pu jín, tiché'e tiyen ahuáta-ca'anen tej ti tiyen rí'i ti'itítacha'íi tej tiyen ta'ihuamua'a tá'ara'ani temua'a naa, tej teajta rí'i huátaruuren tajjímua'a tej ti jaítze'e raayí'itihua'an a'ij ti tí'ix-e'leve'e í Dios.

²⁰ Caxu se'íjna jín raaté'uunan se'íjna ti Dios ayén raateájtuaa huá'a jemi í á'a-mua'ihuamua'a se'íjna jime'e sej nain tí'icua'a. Naa pu tí'irí'een tj na'a ti tí'icua'iri'i. Mí ajta, ti pua'a ja'atí a'íjna jín ca'aníjra'a raatá'an í ru'ihuara'a ti a'ín ihuáare'ara'an ayén ráacua'ani a'íjna ti rajpuaíjtzi í Dios jemi, a'íj pu jín ayén auteáturaasin í Dios jemi a'íjna í ja'ati ti ayén ca'aníjra'a raatá'a í ru'ihuara'a.

²¹ A'íj pu jín, jaítze'e pu ayén tiraavíjte'e pej caí piyen racua'aca í hua'ira'a ca'ín pej caí piyen raye'eca í nahuáj. Jee xaa ne'u patá'aj caí piyen ti'itj jín a'ij huárini ti ayén ca'aníjra'a raatá'acare'en ti a'ín a'ihuáara'a ti'itj jín auteáturan í Dios jemi. ²² Tí pua'a ayén timuá'amitiejte'e ti ayén tí'irí'een í Dios jemi pej piyen ti'itj huácua'ani, patá'aj piyen ase'j pena'a avíitzi jín tirú'umua'areere. Capej piyen tí'ixajta mé jéjre'e, teite tzajta'a. Ché'e huaujttemua'ave'en a'íjna í ja'ati ti caí rumua'atzíira'a jín á'ujxijte'e a'íjna jime'e a'ij ti ti'itj jín rici, a'iné a'í pu ari ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén tí'irí'een í Dios jemi.

²³ Mí ajta a'ín í ja'atí, ti pua'a caí xi temua'a naa tiraaxí'epi'intare ti ayén tí'irí'een í Dios jemi ti ij ti'itj huácua'ani, ti pua'a ayén racua'aca, a'í pu a'íjna jín a'uxíjte'en ti a'ij pua'a rici

a'iné a'íi pu caí té'atzaahuat'e ayén ráacua. Ajta, ti'itj ti na'a ti ja'atí ayén jín rici, ti pua'a caí ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén ti'irí'een í Dios jemi ti ayén huárini, a'íi pu a'íjna jín auteáturaasin í Dios jemi ti pua'a ayén ríjca, a'iné capu té'atzaahuat'e'eca'a.

Tej nu'u rí'i tihua'atá'acare'en í taxí'ej teite

15 Teajta iteen, i tej temua'a naa tirú'umua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi, ayée pu tiraavíjte'e tej te'utávicua'i te'íjna jime'e a'ij mej tí'ijri'ire a'íime í mej caí xí yaú'itie temua'a naa í Dios jemi. Tiché'e caí tiyen tena'a rahuauca itejmi jime'e a'ij ti titá'amitie-jte'e, sino tiché'e rí'i tihua'utá'an í seica. ²Ayee pu titaavíjte'e itejmi, a'achú tej pua'amé, tej ti rí'i tiraatévaire'en í ta'ihuaara'a ti ij a'íin jaítze'e raayí'titihua'an a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

³Ayee pu xaa ne'u Círíistu'u ajta ayén huaríj. Capu ayée na'a rahuauca'a a'ij ti tira'aránajcheca'a, sino ayée pu tira'ará'aste a'ij ti té'eyu'usi'i tijín: "Ayee pu neetzi japua rájve mej na'ajteá'axi'in mú'eeetzi jetze me'ecan."

⁴Ayee pu'u, a'iné nain tñj na'a ti a'ájná'imua é'eyu'usi'ihuaca'a, ayée pu 'een jín té'eyu'usi'ihuaca'a tej ti jetzen huátamua'aten, ti ij a'íin ti é'eyu'usi'ihuaca'a ca'aníjra'a taatá'acare'en tej ti tiyen te'utávicua'i, teajta tiyen rachú'eve'e ti Dios ayén tu'irájtuuani.

⁵⁻⁶Ajta a'íin Dios ti ayén ca'aníjra'a amuaatá'aca sej si siyen huatéújca'anen, ajta sej si te'utávicua'i, ché'e a'íin ajta amuaatá'acare'en sej rí'i titetiújcha'íi rujíimua'a sej si siyen ru'ihuaamua'a xá'ara'ani temua'a naa a'achú sej pua'amé. Ché'e Dios rí'i tejamuaatá'acare'en a'íjna jime'e sej seuj siyen rá'astijre'e í Círíistu'u ti ajta i'í Jesús, sej si naíjmi'i

siyen rí'i tiraatá'an se'íjna í Dios ti ya'upuáara'an pú'een í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'í Círíistu'u. Setá'aj siyen rí'i tiraatá'acare'en a'achú sej tirú'umua'aree í á'amuatzejta'a.

Naíjmi'ica pu nu'u tihua'aci'iti í niuucari í mej jín huataújtemua'ave'esin

⁷Setá'aj siyen che'atá sena'a ancuré'ujvi'itin sej seajta sej a'ij ti Círíistu'u ajta amua'ancuré'evi'iti mú'ejmi sej si siyen se'íjna jín rí'i tiraatá'an í Dios.

⁸⁻⁹Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti a'íin Círíistu'u ayén a'íjna jín te'enteájrupi ti ij hua'utévaire'en a'ímej í mej runavij a'antisi'iche a'íjna jime'e mej miyen ráamua'aree ti Dios tzáahuati'ira'a jín araúraste a'ij ti ari te'ataújratziiri'i. Círíistu'u pu nain jín te'ataújratziiri'i huá'a jemi í huá'ahuaacixa'astemua'aci'i mej mi a'íime í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecantaca'a majta miyen rí'i tiraatá'asin í Dios me'íjna jime'e ti a'íin huá'ancu'uvajxi. Ayee pu té'eyu'usi'i tijín:

A'íj nu jín rí'i timuaatá'asin huá'a tzajta'a a'ímej

í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Ayee nu ti'ichuíca na'ame nej ni ne'íjna jín rí'i timuaatá'an.

¹⁰Ajtahua'a ayén tijín:

Setá'aj huataújtemua'ave'en huá'a jamuan

í teitestemua'ame'en í Israél teecan, mú'een mi sej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹¹Ajtahua'a sej ayén tijín:

Setá'aj rí'i tiraatá'an í tavástara'a, naíjmi'i mú'een, a'achú sej pua'amé, mi sej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan. Setá'aj seajta siyen tiu'utáchuica í jemin sej se'íjna jín rí'i tiraatá'an, naíjmi'i mú'een,

mi teite, mi sej yen huachéjme chaanaca japua.

¹² Ajtahua'a, ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Isaiás teecan tíjín:

Seij pu airaújnejjte'esin a'íjna jetze í Isaí. A'íí pu ayén huatasejíre'esin

ti ij ayén tihua'uta'ájte'en najími'ica a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Majta a'íime, ayée mú rájchu'eve'esin tí'ij a'íin hua'irájtuaani.

¹³ Ajta a'íin í Dios ti ayén ca'aníjra'a tatá'a tej ti tiyen raachú'eve'en, ché'e a'íin ayén rí'í tejamuatá'an sej si jeíhua huápí'i huataújtemua'ave'en, ti ij ajta amua'anpuá'ajte'en temua'a naa se'íjna jime'e sej siyen rá'astijre'e se'íjna í tavástar'a. Ché'e a'íin ajta ayén rí'í tejamuatá'an sej si jaítze'e siyen raachú'eve'en se'íjna jime'e sej se'íjna jetze araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹⁴ Ayee pu tiná'amtiejte'e ineetzi ti ayén ti'ayajna mú'ejmi jime'e sej siyen nain jín rí'í titetiújcha'íi seij seajta seij. Nain xu ú'umua'aree í ti ruxe'eve'e, sea-jta siyen raayí'iti sej si huaúritíi seij sea-jta seij.

¹⁵⁻¹⁶ Ayee nu jeíhua ahuánca'ane nej ni niyen tejámuaatayú'use'en ti'itíj jime'e. Capu tí'iseicaj na'a, canu neajta tí'itziíine'eca'a nej niyen huaríj, sino ayée nu neajtahua'a ti'itíj jín amua'utámua'areeri'í ne'íjna jime'e, a'iné Dios pu ayén tinaa'íjca. Ayee nu ne'íjna jín te'enteájrupi nej ni tiu'utévaire'en í Dios jemi. Neajta nu ne'íjna jín antínmua'aree nej niyen raatévaire'en í Círíistu'u ti ajta i'í Jesús, nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan a'íj ti ari huaríj í Dios. Ayee mú éene'e muá'aju'u tíj muai'ivéjri ti seíj raateájtuaa í Dios jemi ti ij ayén rí'í tiraatá'an.

Jee xaa ne'u, a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íí pu ayén

huá'aruuren mej mi miyen urarí'ene'a-can jín huateáturan í Dios jemi. ¹⁷ A'íj nu jín huápí'i huatántemua'ave'e jemin í Círíistu'u ti ajta i'í Jesús ne'íjna jime'e nej niyen ravaire'e í Dios.

¹⁸⁻¹⁹ A'íj nu'u jín niyen á'anca'ane nej tejamuá'ixaate'en ne'íjna jime'e ti Círíistu'u ari ayén tiú'uruu a'íjna jime'e nej ravaire'e mej mi me'ín í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan miyen ra'ará'astijre'en me'íjna í Dios. Ayee mú 'een jín rá'astijre'e me'íjna jime'e mej miyen ráanamujri'í a'íj nej tiu'utaxájtaca'a, majta miyen naaseíj ineetzi a'íj nej ti'itíj jín huaríj, nej niyen huaríj ti huápí'i ruxe'eve'e, í mej jín a'íj te'utaseíj, a'iné Dios pu raateájtuaa í rumuári'eri'ire'ara'an ineetzi jemi a'íjna jime'e nej ne'íjna jetze aránca'anejca'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

A'íj nu jín nain japua neri tihua'utá'ixaa ne'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Círíistu'u. Nainjapua tíj na'a a'uun mej huachéjme u Jerusalén, neajta méyee a'u mej e'eré'ete'ecaa ajta nena'a caí ne'uun ímuá'atanéj ne'újna a'u mej a'uchéjme tíj na'a ti a'uun huatacá'a u Ilírico, nain nu jín tihua'utá'ixaa í Círíistu'u jetze me'ecan.

²⁰ Tíj na'a nej a'utéjche nej ra'ará'astijre'en í tavástar'a ti yú e'iré'ene, ayée nu ahuánca'ane nej niyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e a'u mej caí xi ja'anáj yá'unamujri'í, nej ni caí niyen che'atá nena'a ne'íjna jetze autéjcheni a'u ti ari seíj teja'umuáriej.

²¹ Mí neajta inee, ayée nu huaríj a'íj ti té'eyu'usi'í tíjín:

A'íí mú rasejran me'íjna í ti caí xi ja'atí a'íjna jín tihua'utá'ixaa. Majta mú yaú'itíe muá'aju'u me'íjna í mej caí xi ja'anáj ráanamujri'í.

Pablo pu nu'u á'uye'imi'í u Roma

²² A'íj pu jín, mu'ití mú naatá'íjmíjri'í nej caí niyen ne'uun

a'atanén mú'ejmi jemi. ²³⁻²⁴ Aru íjii, a'iné capu ché'e mé'e é'eri'iri nej ne'uun teja'umuári'en tǎj na'a ayun ti huacá'a, ajta a'iné pu'uri teja'uume a'achú pua'an nine'ira'a nej niyen tí'ijxe'eve'e nej amuaja'uvé'emuare, ayée nu tí'imua'atze nej niyen huárini netǎ'ij ne'uun á'ume'en u España. Ayee nu tí'ijxe'eve'e inee nej ne'uun amuaja'utéseijra netǎ'ij ne'uun á'ume'en, tej ti a'atzu huátatemua'ave'en tajǎimua'a, sej si seajta naatévaire'en nej ni neajtahua'a u á'ume'en a'u nej á'ume.

²⁵ Mǎ neajta inee, íjii, u nu a'umé'e na'ame u Jerusalén nej ni hua'utévaire'en a'ímej í mej me'uun é'eche í ta'ihuaamua'a, í mej Dios jemi seijre'e.

²⁶ Majta a'ímej í mej me'uun Macedonia huachéjme, majta a'ímej í mej me'uun Acaya é'eme'ecan, ayée pu hua'aránajcheca'a mej ti'itǎj hua'utá'an a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, í mej me'uun é'eche u Jerusalén.

²⁷ Ayee pu tihua'aránajcheca'a mej miyen huárini. Jee xaa ne'u, ayée mú tihua'acha'íire'eca'a, a'iné a'íme í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, ayée pu tihua'ucǎ'i mej ra'ancuré'an me'ǎjna í ti jǎn Dios rǎ'i tihua'utá'a a'ímej í mej Israel jetze ajtème'ecantaca'a. A'ǎj mú jǎn, a'íme í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan miyen tihua'acha'íire'e mej miyen ti'itǎj tihua'utá'an me'ǎjna í mej jǎn huateújvaire'en.

²⁸ Ayee nu amuacá'i hua'utátuiire'esin ne'ǎjna í mej tiu'utá'a í ta'ihuaamua'a. Netǎ'ij nain jǎn ra'anticǎ'in, aj nu ni ne'uun a'umé mú'ejmi jemi. Neajta á'iyen u a'umé'e na'ame u España.

²⁹ Ayee nu rú'umua'aree ti ayén té'eme a'ájna netǎ'ij ne'uun á'ume'en mú'ejmi jemi ti a'ǎn tavástara'a ayén nain jǎn rǎ'i titaatá'an naǎjmi'ica itejmi. Capu ti'itǎj a'ij tita'aturáate'e a'ame.

³⁰ Ayee nu tejá'amuahuvii, ne'ihuaamua'a, mi sej seajta ra'ará'astijre'en í tavástara'a, a'ǎjna í Jesús ti ajta i'í Cǎrǎistu'u, sej si siyen tinaatévaire'en se'ǎjna jime'e í nej jǎn tí'itese'e. Setá'aj siyen tí'ijhuaviira í Dios ineetzi jime'e.

³¹ Setá'aj siyen tí'ijhuaviira ti ij a'ǎn Dios ayén nu'irájtuaani mej mi caí a'ij neruure a'íme í mej caí miyen ra'ará'astijre'e í tavástara'a, a'íme í mej Judea huachéjme. Setá'aj seajta siyen rahuaviira mej mi me'ǎn í mej Dios jemi seijre'e, í mej Jerusalén é'eme'ecan, mej mi miyen ra'ancuré'an í nej jǎn hua'utévaire'en.

³² Ayee xu huárini nej ni ne'uun á'ume'en mú'ejmi jemi ti pua'a Dios ayén neetá'acare'en, tej ti tajǎimua'a huatátatemua'ave'en, tej ti teajta ca'anǎjra'a huatáta'an seij teajta seij.

³³ Ajta a'ǎn í Dios ti rǎ'i ta'anpuá'ajte, ché'e a'ǎn ayén huateáturan naǎjmi'ica jemi, mú'ejmi. Ché'e ayén teja'uré'enen.

Pablo pu huá'ateujte'e í ru'amiigustemua'a

16 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ne'ǎjna jime'e í ta'ihuaara'a ti 'ǎita'a, a'ǎjna í Febe. A'ǎi pu huá'avaire'e a'ímej í mej e'tetiújse'iri a'ujna já'ahua'a Cencrea.

² Ayee nu tejá'amuahuvii sej si siyen ra'ancuré'evi'itǎ temua'a naa a'ij ti tiraavǎjte'e itejmi jemi, i tej Dios jemi seijre'e. Setá'aj siyen ra'ancuré'evi'itin a'iné a'ǎi pu ajta rá'astijre'e í tavástara'a. Setá'aj siyen nain jǎn raatévaire'en tǎj na'a ti tirá'aturaaate'e, a'iné a'ǎi pu ari mu'ii'icaca huatévai í teite, ajta pu neetzi huatévai.

³ Setá'aj hua'utateújte'en se'ímej í Priscila, seajta se'ǎjna í Aquila. A'ǎi mú majta miyen neetzi jamuan tí'imuari'e tej ti naǎjmi'li raatévaire'en te'ǎjna í Cǎrǎistu'u ti ajta i'í Jesús. ⁴ A'ǎi mú miyen huataúra'a mej mi neetzi japua huáni-

uuni. Ayee mú t́n me'íjna j́n huácuui. Jé'ecan nu ne'íjna j́n tí'intemua'ave'e. Majta a'íime, ayée mú majta tiú'ujtemua'ave'e mat́j mena'a pua'amé í mej e'etiújse'iri, a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. ⁵ Setá'aj seajta hua'utateújte'en a'ímej í mej a'uun e'etiújse'iri a'u mej é'eche a'íjna í Priscila, ajta a'íjna í Aquila. Setá'aj seajta siyen tiraatateújte'en se'íjna í ne'amiigu í Epeneto, ti a'uun é'eche u Acaya ti ayén amuacaí huataújtuiiri'i í Círístu'u jemi.

⁶ Setá'aj siyen tiraatateújte'en se'íjna í María, a'íjna ti ari jeíhua tiu'umuáriej mú'ejmi jemi. ⁷ Setá'aj seajta hua'utateújte'en se'ímej í Andrónico, seajta í Junias. A'íi mú majta nee jamuan aiteánami'ihuaca'a. Majta a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íi mú temua'a naa huá'amua-jte me'íjna í mej hua'apua, í mej majta amuacaí ra'ará'astijre í Círístu'u nee caí inee.

⁸ Setá'aj siyen che'atá sena'a tiraatateújte'en se'íjna í Ampliato, í nej jeíhua raxí'eve'e í tavástarala jemi. ⁹ Ayee xu seajta tiraatateújte'en se'íjna í Urbano ti ta jamuan ravaire'e í Círístu'u. Setá'aj siyen tiraatateújte'en se'íjna í Estaquis, í ne'amiigu í nej neajta jeíhua raxí'eve'e. ¹⁰ Setá'aj se'íjna huatatéujte'en í Apeles. A'íi pu jeíhua rá'uviicua'iri'i í Círístu'u jetze me'ecan, ajta ayée pu tiu'utéemua'iti. Setá'aj siyen hua'utateújte'en se'ímej í mej Aristóbulo jamuan é'eche.

¹¹ Setá'aj seajta raatateújte'en í ne'ihuara'a, se'íjna í Herodión. Ajta a'íime í mej Narciso jamuan é'eche, í mej majta rá'astijre'e í tavástarala, setá'aj siyen che'atá sena'a tihua'utateújte'en.

¹² Setá'aj seajta se'ímej huatatéujte'en a'íjna í Trífena, seajta se'íjna í Trifosa. A'íi mú 'úucaj pú'een, í mej majta jeíhua huápi'i tí'imuari'e í tavástarala jemi. Setá'aj siyen raatateújte'en se'íjna

í Pérsida, í ne'amiigu í nej neajta jeíhua raxí'eve'e. A'ii pu a'íin pú'een se'j í 'íita'a ti ajta jeíhua huápi'i ari tiu'umuáriej í tavástarala jemi.

¹³ Setá'aj seajta raatateújte'en se'íjna í Rufo, tavástarala ti ra'antíhua'u. Setá'aj seajta siyen raatateújte'en se'íjna náanajra'an a'íjna í Rufo, a'iné a'íi pu ayén tináacha'ii cumu nej yaujra'an i'i pú'eene'en. ¹⁴ Setá'aj siyen hua'utateújte'en se'ímej í Asíncrito, seajta se'íjna í Flegonte, seajta se'íjna í Hermas. Setá'aj siyen che'atá sena'a hua'utateújte'en í seica, se'íjna í Patrobas, seajta se'íjna í Hermes, seajta a'ímej í ta'ihuaamua'a í mej huá'a jamuan e'eré'etei. ¹⁵ Setá'aj seajta se'ímej huatatéujte'en se'íjna í Filólogo, seajta se'íjna í Julia, seajta se'íjna í Nereo, seajta í juutzeájra'an ti 'íita'a, seajta se'íjna í Olimpas, setá'aj seajta siyen hua'utateújte'en najmi'ica a'ímej í mej huá'a jamuan e'eré'etei, í mej majta Dios jemi seijre'e.

¹⁶ Setá'aj seajta siyen hua'utateújte'en se'j seajta se'j a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi. Mat́j mena'a pua'amé í mej e'etiújse'iri mej mi raanájche í Dios, naími'i mú miyen tejá'amuuateújte'e.

¹⁷⁻¹⁸ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, mú'een, ne'ihuaamua'a. Rí'i xu'u mú'een a'ímej jemi í mej ca'aníjra'a amuaatá'aca sej si já'ita'a a'utáciine, majta miyen á'amuumuari'eriste'e sej siyen auté'itzen í Dios jemi. A'íi mú meri ajtacíj a'íjna jetze a'ij sej seri tíraarí'ire. Caxu huá'a jamuan á'ujuhua'ane'en, a'iné mat́j mena'a mej miyen 'een, camu a'atzu ravaire'e í tavástarala, a'íjna í Círístu'u. Rujíimua'a mu'u ravaire'e. Ayee mú me'íjna j́n huá'acuanamua í teite í mej caí tí'itíj j́n á'atura. Ayee mú me'íjna j́n tihua'a'ixaate'e niuucari jime'e ti ayée na'a naa namuajre'e, nusu tí'itíj í mej

jín ahuaújtzaahuatelen a'íime í mej miyen ranamua.

¹⁹ Naími'i mú meri miyen ráanamua-jri'i sej seri rá'astijre'e í tavástar'a. A'íj nu jín huápi'i netémua'ave'e mú'ejmi jime'e. Mí neajta inee, ayée nu tí'ijxe'e'eve'e sej siyen támua'aree sej si siyen rijca a'íj ti ayén tiraavíjte'e í Dios jemi, sej si seajta caí siyen huataúra'an sej siyen rijca se'íjna jime'e ti a'íj pua'a 'een. ²⁰ Ajta a'íin í Dios ti rí'i ta'an-puá'ajte, ca'anacan pu nain jín ra'an-tipúá'ajte'esin a'íjna í Satanás, ti ij ayén amuaatá'an sej nain jín raatémua'itin se'íjna í tiyaaru'u.

²¹ A'íi pu ayén yé á'amuaatéujte'e a'íjna í Timoteo, ti ne jamuan tí'imuari'e. Yé mú majta á'amuateujte'e í ne'ihuaamua'a a'íjna í Lucio, ajta í Jasón, ajta a'íjna í Sosípater.

²² Neajta inee, i nej i'i Tercio, i nej neajta niyen rá'ayu'uxa í Pablo jetze me'ecan ne'íjna i yu'uxari, nee nu neajta á'amuateujte'e í tavástar'a jetze me'ecan. ²³ Ajta a'íjna í Gayo, í nej jemin yé huaca ajta ti rí'i tihua'atá'aca naíjmi'lica a'ímej í mej miyen yé tiújse'iri meyajna, a'íi pu ajta yé á'amuateujte'e. ²⁴ Majta a'íime, í Erasto ti a'íjna jín ti'it'éjvee íiye chajta'a ti tumin tíse'iri, ajta a'íjna í ta'ihuaara'a, a'íjna í Cuarto, a'íi mú majta yé á'amuateujte'e.

Í ti jín ra'antipúá'ajte

²⁵ Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'an te'íjna í Dios ti ayén raayí'iti ti ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen rí'i titetiújcha'íica a'íj nej tejá'amua'ixaate'e ná'aye'i ne'íjna jime'e í niuucari ti jíme'en raxa a'íj ti huaríj í Jesús ti ajta i'i Cirístu'u. A'íjna í niuucari, a'ii pu a'íin pú'een í ti Dios jín ari titaatasejrate a'íjna ti ayén rú'avaataca'a tíj na'a ti Dios raatétaahuaca'a í chaanaca ti yú e'iré'ene.

²⁶ Mí ajta íjii, Dios pu ari titaatasejrate. A'íjna í Dios ti seijre'e tíj na'a rusén jime'e, a'íi pu ayén tiu'uta'aíjtaca'a tej tiyen ráamua'aree te'íjna jetze í mej jetzen ra'utéyu'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu tí'ijxe'e'eve'e mej mi naími'i matíj mena'a pua'amé í mej íiyen seijre'e í chaanaca japua, mej mi rá'antzaahuatelen, majta ra'ará'astijre'en í jemin.

²⁷ Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'acare'en tíj na'a rusén jime'e te'íjna í Dios ti a'íin rusej nain jín támua'aree. Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'acare'en a'íjna jime'e ti ta japua huaniú a'íjna í Jesús ti ajta i'i Cirístu'u. Ché'e ayén teja'uré'enen.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Corinto a'uchéjme'ecaa, í ti seáj

Pablo pu huá'ateujte'e

1¹⁻²Inee, i nej i'í Pablo, í ti Dios na'antíhuau ruxí'evi'ira'a jime'e nej ni tiu'utévaire'en í Ciriístu'u jetze me'e-can ti ajta a'íin pú'een í Jesús, ne'íjna jamuan í ta'ihuaara'a í Sóstenes. Yee nu tejá'amuyau'use'e mú'een mi sej se'uun e'etiújse'iri se'újna Corinto sej si raateánajche í Dios, mi sej rí'í t'í'itesejre'e se'íjna jime'e ti a'íin Ciriístu'u, ti ajta Jesús pú'een, mú'ejmi huateúra'ate, ajta mú'ejmi huatajé sej si jemin seijre'e. Mú'een xu seajta huá'a jemi seijre'e matáj mena'a pua'amé mej yen seijre'e táj na'a ve'ée í chaanaca í mej majta miyen ti'ixa ti yee Jesús pu hua'avastara'a pú'een. Jee xaa ne'u, a'íi pu a'íin pú'een í hua'avastara'a, ajta ayén che'atá na'a tavástarara'a pú'een itejmi.

³Ajta a'íin í Dios í tej rájya'upua, ajta í tavástarara'a a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een, miché'e me'ín rí'í tejamaaatá'an, majta amua'anpuá'ajte'en.

Í ti jín Dios rí'í tihua'utá'a

⁴⁻⁵Ja'anáj ti na'a nu niyen rí'í tiraatá'aca í Dios nej ranajche mú'ejmi jime'e, a'iné jeíhua pu rí'í tejamaaatá'a í Dios a'íjna jime'e sej seri jemin seijre'e í Ciriístu'u, ti ajta Jesús pú'een, a'ine a'íjna jemi mú'een xu seri nain te'encuré'a ti tejámuatéva'iri í sej jín tihua'utá'ixaate'en í teite, ajta í sej jín yaú'itíiee xá'ara'ani a'ij ti 'een í Dios jemi. ⁶Ayee pu 'een jín amuáaruu a'iné mú'een xu temua'a naa tihua'utá'ixaa í teite í Ciriístu'u jetze me'ecan. ⁷A'íj pu jín caí ti'iti jama'utéturaate í ti jín Dios rí'í tejamaaatá'a. A'íj xu jín, seuj rachú'eve'e ti yen huatasejre'en

í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een.

⁸A'íi pu ajta ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si te'utáviicua'í ajta na'a caí nain te'entipua'are, ti ij caí ja'ati ti'iti jín a'amua jetze t'í'ijpua'ajte'e a'íjna xicáara'a ti jetzen tihuá'axiejte'en í teite a'íjna í tavástarara'a, í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een. A'íi pu xaa tihuá'axiejte'en a'achú mej pua'amé yen huachéjme í chaanaca japua. ⁹Ayee pu té'eme a'iné Dios pu ayén araúrastejsin a'íjna jime'e í ti jín te'ataújratziiri'i. Ajta, a'íi pu amuaatajé sej si siyen ruuristan jamuan í yaujra'an a'íjna í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een.

Pablo pu ayén tihuá'a'ihua'u

tíjín: “¿Ni qui ayén huatámu'iire í Ciriístu'u?”

¹⁰Mi neajta inee, ayée nu jeíhua tejá'amuhavii niuucajtze'en a'íjna í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'í Ciriístu'u sej si ruxí'ej sena'a t'í'ixajta, sej si caí ché'e jál'ita'a a'utaci'lica'an, sej si seajtáhua'a rí'í huaújruuren, sej si se'íjna jín anteújseire'en naíjmi'í sej si siyen che'atá seáj sena'a jín siyen t'í'ixi'epi'íntare'e.

¹¹Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, a'iné a'íime í mej Cloé jemi é'eche, a'íi mú miyen tinaatá'ixaa mú'ejmi jime'e sej nu'u rújaaxiejvi'i rujímua'a sena'a. ¹²A'íjna jime'e í sej nu'u rújaaxiejvi'i, ayée pu huataújmuua'a sej siyen rici, ti seáj ayén ti'ixa yee: “Nee nu Pablo jetze ajtémecan.” Ajta seáj ayén yee: “Neajta inee, Apolos nu jetze ajtémecan.” Ajta seáj ayén yee: “Nee nu Pedro jetze ajtémecan” na'ari yee: “Nee nu Ciriístu'u jetze ajtémecan.”

¹³Niché'e a'atzu tejámuuata'íhua'u. ¿Ni qui ayén seicié huaújruu í Ciriístu'u ti ij ayén huatámu'iire? Capu xaa ne'u. ¿Ni qui miyen ná'utatai í cúruu jetze in-eetzi i nej i'í Pablo mú'ejmi jetze me'e-

can? Camu xaa ne'u a'atzu. Ari íjii, ¿ni qui niyen á'amuamuaí'ihuaca'a neniúucajtze'e i nej i'i Pablo? Canu xaa ne'u a'atzu.

¹⁴⁻¹⁵ Jé'ecan nu rí'i tiratá'aca í Dios nej caí ja'atí huámuai'ihuaca'a sino a'ímej nu'u ne'íjna í Crispo, neajta ne'íjna í Gayo. Ayee nu'u huaríj sej si caí se'íjna jín á'ujtzaahuatete se'íjna jime'e sej huámuai'ihuaca'a neniúucajtze'e. ¹⁶⁻¹⁷ Neajta nu huá'umuai'ihuaca'a a'ímej í teitestemua'ame'en a'íjna í Estéfanos. Ayee pu'u xaa ne'u, canu cui'i ramua'aree ti pua'a neajtahua'a seíj huámuai'ihuaca'a nusu necaí.

Jee xaa, capu Ciríistu'u ayén ne'uta'íteca'a nej ni huá'umuai'ihua í teite sino ayée pu 'een jín ne'uta'íteca'a nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e í ti jín Dios hua'irájtuaani. Capu ayén ne'uta'íteca'a nej ni ne'íjna jín tihua'utá'ixaate'en nej jeíhua huápi'i raayí'iti í huá'amua'atziira'a a'ímej í teteca í mej nu'u rí'i tiu'uyí'iti. Capu xaa ne'u, sino ayée pu'u a'íjna jín ne'uta'íteca'a ti ij ayén tí'ivaire'e á'ara'ani í muári'eri'ire'ara'an a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Ciríistu'u, í mej rá'utatai í cúruu jetze.

Ciríistu'u pu a'íin pú'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios

¹⁸ Ayee pu'u, a'íné a'ímej jemi í mej a'uvá'itzi, ayée pu tihua'amitiejte'e tej huatétatimua'i te'íjna jime'e tej tiyen tihua'ixaate'e ti Ciríistu'u ayén huamí'i huá'a jetze me'ecan í cúruu jetze. Mi teahta iteen, í ti Dios tu'irátuaasin, téjmi pu ayén titá'amitiejte'e ti a'íin niuucari a'íin pú'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios.

¹⁹ A'íné ayée pu télesiimua'i tijn: Nee nu yee ra'antipúa'ajte'esin í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej nu'u jeíhua huápi'i raayí'iti. Neajta nu yee raaté'uuna nain í mej meri raarí'ire a'íime

í mej temua'a tirú'umua'aree.

²⁰ Ti pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'uné a'ij 'é'en a'íjna í ti temua'a tirú'umua'aree? Capu xaa ne'u mé'e já'ahua'a. Ajta a'íin ti tiú'ujmua'ate, ¿a'uné a'ij 'é'en a'íjna? Capu ajta mé'e já'ahua'a. Na'ari í seíj ti ayén huápi'i raayí'iti ti tiu'utaxáj a'ímej jemi í mej íjii huáteite, ¿a'uné 'éseire'e? Capu ché'e mé'e 'éseire'e a'íné Dios pu ari raataseíjrataca'a ti caí ti'iti a'ij huataújmuua'a í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca.

²¹ Mi ajta a'íin í Dios, ayée pu raaxí'epi'intare rumua'atziira'a jime'e ti caí ri'iríista a'ame mej miyen me'íjna jín ráamua'ati huá'amua'atziira'a jime'e a'íime í mej miyen íiyen seíjre'e. Ayee pu 'een jín ayén raaxí'epi'intare í Dios a'íné ayée pu raxí'eve'eca'a ti ayén hua'irájtuaani a'íjna jime'e mej miyen rá'atzaahuatete a'íjna í niuucari ti nu'u caí a'ij huataújmuua'a, í niuucari tej tiyen tihua'ixaate'e.

²² Majta me'ín, í mej Israél jetze ajtémecan, ayée mú tí'ijhuavii í Dios jemi í mej jín rí'i naa te'utaseíj, ajta a'íime í mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'íi mú rahuauhuau í mua'atziira'a mej mi me'íjna jín nain au'itiée muá'ara'ani. ²³ Mi teahta iteen, ayée tu tihua'ixaate'e te'íjna jime'e í Ciríistu'u í mej rá'utatai í cúruu jetze. Ajta a'íin í niuucari í tej jín tihua'ixaate'e, ayée pu a'íjna jín hua'utájaaxiejte'esin a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan. Ajta a'íime í mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan, ayée pu tihua'amitiejte'e ti caí a'ij huataújmuua'a.

²⁴ Mi majta a'íime, í ti Dios hua'utajé, ti pua'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecan na'ari mej seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan, ayée pu tihua'amitiejte'e ti Ciríistu'u a'íin pú'een í muári'eri'ire'ara'an ti jín Dios hua'irájtuaani, ajta

a'íi pu a'íin pú'een í mua'atziira'a ti jín Dios tí'ajta.

²⁵Jee xaa ne'u, a'íjna ti nu'u caí a'ij huataújmu'a, a'íjna ti Dios jemi é'eme'ecan, jaítze'e pu raayí'ti caí í huá'amua'atziira'a í teteca. Ajta a'íjna ti nu'u caí rú'uca'anisti'i í Dios, jaítze'e pu tí'ivai're'e caí í huá'amuari'eri'ira'a í teteca. ²⁶¿Ni caí ayén tejamuá'amitie-jte'e mú'ejmi? Casi'i, a'ij ti 'een mú'ejmi tzajta'a ti Dios ayén amuaatajé. Caxu mu'íi mi sej jeíhua huápi'i rú'umua'aree í huá'amua'atziira'a a'ímej, í mej yen huachéjme íyén chaanaca japua. Caxu seajta mu'íi mi sej se'íjna jín antiújmua'aree í ti jeíhua huápi'i ruxe'eve'e nusu se'íjna jetze airaújneijte a'ímej í mej ruxiéehua á'ujuhua'ane'e. Caxu xaa ne'u.

²⁷Mi ajta a'íin Dios, a'íi pu hua'antíhuau a'ímej í mej caí a'ij té'umua'areereca'a ti ij a'íin hua'utatévi'iraste'en a'ímej í mej miyen ruseijrata mej nu'u jeíhua huápi'i té'umua'aree. Dios pu ajta ayén hua'antíhuau a'ímej í mej caí tí'itij jín antiújmua'aree a'ímej jemi í mej yen huachéjme chaanaca japua ti ij ajta hua'utatévi'iraste'en a'ímej í mej ve'ecán jín títetateí.

²⁸⁻²⁹Jee xaa, Dios pu ayén hua'antíhuau a'ímej í mej caí huá'a jetze tí'ica'anejca'a, ajta a'ímej í mej huá'axiee-huataca'a. Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna, Dios pu ayén a'íjna jín hua'antíhuau a'ímej í mej caí seijre'e a'ímej jemi í teteca ti ij ayén hua'antipúa'ajte'en a'ímej í mej títetateí íyén chaanaca japua, ti ij caí ja'ati ayén á'ujtzaahuat'e í Dios jemi.

³⁰Mi seajta mú'een, xu'uri jemin seijre'e í Círíistu'u a'íjna jime'e a'ij ti tejámuaaxí'epi'íntari'iri'i í Dios. Círíistu'u pu jemi é'eme'ecan í Dios mua'atziira'a í tej jín tirú'umua'aree a'ij ti 'een í Dios

jemi. A'íi pu ajta ta japua huaniú tej ti ri'éene'ecán jín a'uteáturan í jemin. Círíistu'u pu mú'ejmi huateúra'ate. A'íi pu ajta tiu'utanájchitaca'a a'amua jime'e í sej jín té'echa'ica'a. ³¹A'íj pu jín, ayén té'eyu'usi'i tíjín: “Ti pua'a yee ja'ati ayén raxí'eve'e ti tí'itij jín á'ujtzaahuat'en, ché'e a'íin ayén huárini a'íjna jime'e a'ij ti tavástara'a ayén rí'i tiraatá'a.”

Ayee pu'u na'a tihuá'ixaate'e a'íjna jime'e í Círíistu'u í mej rá'utatai

2¹⁻²Neajta inee, ne'ihuaamua'a, netí'ij amuacáí á mú ja'uvé'e-muaareca'a nej ni tejámuaatá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios te'ataújratiiri'i, canu cui'i niyen ne'íjna jín tejamuá'ixaa ne'íjna jime'e í niuucari ti huápi'i jín naa namuajre'e, canu neajta ne'íjna jime'e í huá'amua'atziira'a í teteca sino ayée nu tiraaxí'epi'íntare nej a'íi na'a yaú'tiíe ná'ara'ani mú'ejmi jemi ne'íjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een, í mej rá'utatai í cúruu jetze.

³Neajta, netí'ij ne'uun a'utéveeca'a mú'ejmi jemi, ayée nu amua'aséijrate'ecaa ti nu'u caí nú'uca'anisti'i. Cu xiee nej tí'tizii'ne'eca'a. Jee xaa, jeíhua nu névivejca'a.

⁴Ajta a'íin í niuucari, í nej jín tejámua'ixaa, capu ayén éene'e tíj a'íjna ti huápi'i naa namuajre'e, ti ajta huá'amua'atziira'a jetze airánineica í mej jín huá'amua'itici í teite. Capu xaa ne'u, sino ayée nu ne'íjna jín tejámuaatá'ixaa sej si ráamua'aree nej ne'íjna jetze aránca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ajta a'íi pu jemin me'ecan í muári'eri'ira'a í nej jín niyen rici. ⁵Ayee nu ne'íjna jín huaríj, sej si caí se'íjna jetze arájca'anen í huá'amua'atziira'a í teteca sino sej si se'íjna jetze arájca'anen í muári'eri'ire'ara'an í Dios se'íjna jime'e í sej té'atzaahuat'e.

A'ijna ti rú'avaataca'a í Dios jemi, ti ajta ari titaatasejrate

⁶ Mi teajta iteen, teen tu xaa te'ijna jín tejamuá'ixaa seij jime'e í mua'atzíira'a a'ímej tzajta'a í mej meri tiu'unáijmi'ire. Ajta a'íin í mua'atzíira'a, capu huá'a jetze huanéj a'ímej í mej yen japuan seireje'e í chaanaca. Capu ajta huá'a tzajta'a me'ecan a'ímej í mej tí'ajta íylen chaanaca japua, í mej majta a'uvá'itzi. ⁷ Jee xaa ne'u, teen tu tiyen raxa í Dios mua'atzíira'a jime'e ti caí ri'írí ti ja'ati ayén rusej a'ij tirájteuni, í mua'atzíira'a ti rú'avaataca'a ti jíme'en ajmí'i imuá t'íj caí xi huatasejre í chaanaca. Dios pu ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén tí'itaci'iti itejmi a'íjna ti huápi'i naa sefire'e á'ara'ani.

⁸ Mi majta a'íime, í mej yen tí'ajta íylen chaanaca japua, capu a'atzu a'ij tihuá'amitiejte'eca'a a'íjna ti rú'avaataca'a, a'íné ti pua'a miyen ramua'aréerecajche'e, camu miyen tirá'atátánche'e í tavástar'a, í ti ajta huápi'i naa tí'iseireje'e á'ara'ani t'ij na'a rusén jime'e. ⁹ Mi ajta, ayée pu té'eyu'usi'i t'ijín: A'ijna ti yee Dios rí'i ráaruu a'ímej jime'e í mej raxí'eve'e, capu ja'ati ayén raasej, capu ajta a'ij tihuá'amitiejte'eca'a a'ij ti té'eme'enche'e.

¹⁰ Mi ajta a'íin, Dios pu taatasejrate a'íjna jime'e ti téjmi jemi raateáj-tuaa a'íjna í ruxéjniu'uca ti ij a'íin ayén titaata'ítii. Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an, nain pu jín ayén tirá'amitiejte'e, ajta nain pu tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í Dios.

¹¹ Ayee pu'u, a'íné huá'a jime'e í teteca, a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í teáata'a, a'íi pu'u tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e a'íjna í ja'ati. Ayee pu che'atá na'a 'een í Dios jemi. Capu ja'ati tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í

Dios sino a'íi pu'u í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹² Mi teajta iteen, catu te'ijna ancuré'a í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca sino a'íi pu téjmi jemi huateájturaa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tej ti yaú'itiée tá'ara'ani a'ij ti Dios ari ruxí'evi'ira'a jín rí'i titaatá'a. ¹³ A'ii pu a'íin pú'een í tej amuá'ixaa. Capu a'íin na'a pú'een í huá'amua'atziira'a í mej jín tá'itiiri'i í teteca sino a'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti ayén jín tá'itiiri'i í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee tu rici tej huaú'ixaa a'ij ti huataújmu'a'a í mua'atzíira'a ti Dios jemi é'eme'ecan te'ijna jime'e í niuucari ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'anjra'a taatá'a tej tiyen tiu'utaxáj.

¹⁴ Ajta a'íjna ti caí jemin huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu caí ra'ancuré'asin a'íjna ti jemin é'eme'ecan í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íné capu tí'iti a'ij huataújmu'a'a a'íjna jemi í ja'ati. Capu ri'írí ti a'íin yaú'itiée á'ara'ani a'íné ayée pu ruxe'eve'e ti ja'ati ayén jetzen araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ti ij ayén tirá'amitiejte'e a'ij ti huataújmu'a'a.

¹⁵ Ajta a'íin ti jetzen araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, nain pu ayén tirá'amitiejte'e a'ame ti pua'a ayén tí'ivaire'e nusu caí. Mi ajta, capu ri'írí ti seij ayén rá'axijte'en a'íjna í ja'ati, ti pua'a tí'ivaire'e nusu caí. ¹⁶ Ayen t'ijín: “¿A'ataani yee tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í tavástar'a ti ij a'íin ja'ati ayén tirá'itiii?” Mi teajta iteen, ayée pu ayén titá'amitiejte'e a'ij ti ajta tirá'amitiejte'e í Ciriustu'u.

Mej nu'u tí'imuari'e jamuan í Dios

3 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'i-huaamua'a, ti caí huatári'iristareca'a nej niyen tejámuatá'ixaate'en t'ij a'íime í ti huá'a jemi huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sino t'ij a'íime í

mej yen japuan seijre'e í chaanaca, mi sej seuchén huataújtuiri'i í Ciriistu'u jemi. ²Netí'ij tejamuaamí, canu cua'ira jamuaamí sino a'íj nu'u amua'antí'ite í léechi a'iné caxu xi yá'ujepi'ira'a í cua'ira. Seajta íjii, seúche'e xu siyen 'een. Caxuu xi teja'ujepi'ira'a.

³Seúche'e xu siyen e'en matfj a'ímej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca. A'iné ayée pu seijre'e mú'ejmi tzajta'a cumu sej ruchueere'e, seajta sej rújaaxie-jvi'i. ¿Ni caí ayén huataújmu'a'a sej seuj huá'a jemi ajtéme'ecan a'ímej í mej yen japuan seijre'e í chaanaca? Jee xaa ne'u, mú'een xu siyen tí'ijri'ire a'ij mej tí'ijri'ire í seica í teteca. ⁴Ayee xu rici. Sej ti mú'ejmi jemi ajtéme'ecan ayén tí'ixa tíjín: “Nee nu Pablo jetze ajtéme'ecan.” Ajta í seij ayén tíjín: “Neajta inee, Apolos nu jetze ajtéme'ecan.” ¿Ni secaí siyen che'atá sena'a rici matfj a'íjme í teteca í mej caí jetzen seijre'e í xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios? Jee xaa ne'u, ayée xu rici.

⁵Niché'e a'atzu tejá'amua'ihua'u. ¿A'iné tí'itij jín tí'ivaire'e a'íjna í Apolos, na'ari tí'itájni jín na'antínmu'a'aree inee, inee i'i Pablo? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Teen tu'u ravaire'e í tavástar'a'a jemi. Ayee xu 'een jín té'antzaahua í tavástar'a'a jemi se'íjna jime'e tej tiyen ravaire'e, a'ij tíf a'íjn titaafjca seij ajta seij. ⁶Ayee nu tí'ivaire'e tíf ja'ati ti ayén tiú'uhuii, ajta a'íjn í Apolos, a'íj pu ayén tí'ivaire'e tíf ja'ati ti tiú'ipuaa. Ajta a'íjn í Dios, a'íj pu raaváujsi'iri'i ti ij huá'ciire.

⁷A'íj pu jín, a'íjna ti tiú'uhuii, capu tí'itij jín ruxe'eve'e. Ajta a'íjn ti tiú'ipuaa, capu tí'itij jín ruxe'eve'e, sino a'íj pu xaa í Dios ti raaváujsi'iri'i ti i huá'ciire, a'íj pu xaa a'íjn pú'een í ti ruxe'eve'e. ⁸⁻⁹Naíjmi'i mú tí'ivaire'e a'íjna ti tí'ihuiite'e, ajta a'íjna ti tí'ipuaa á'aye'i. Ruxí'ej mu'u tí'ivaire'e, ajta Dios pu ayén hua'utá'asin a'ij ti

tiraavíjite'e a'íjna jime'e í ti rací'icipua í ti jín tiu'umuáriej, a'iné teen tu jamuan tí'imuari'e í Dios.

Seajta mú'een, ayée xu tí'itij jín tí'ivaire'e tíf a'u mej teje'etaseehua, ajta tíf chí'ij ti Dios rá'ajtaahua.

¹⁰Mi neajta inee, a'iné Dios pu jeshua huápi'i naa tinaatá'a nej ni niyen tiu'umuári'en, ayée nu huarfj tíf ja'ati ti chí'ij ájtaahua. Nee nu ra'itátaahuaxi ne'íjna ti japuan ájtaavijhua í jaxu'u tíf ja'ati ti temua'a naa raayí'iti. Ajta í seij, a'íj pu japuan té'ajtaahua. Ajta ayén ruxe'eve'e ti rí'i naa tirá'ajtaahua ti ij caí a'ij pua'a éene'e ájci'ipihua. ¹¹A'iné, jime'en a'íjna ti a'itátaavijhua, seij pu'u pú'een, ajta a'ii pu a'íjn pú'een í Jesus ti ajta Ciriistu'u pú'een. Capu máaj ja'ati ti ayén tí'ivaire'e tíf a'íjna ti a'itátaavijhua.

¹²⁻¹³Ajta, ayée pu seíire'e a'ame ti tí'itij ti jín japuan ájtaavijhuaca'a ti pua'a a'íjna jime'e í oro nusu plata jime'e na'ari tetej jime'e ti huápi'i tí'ijnajche. Ajta ayén che'atá na'a seíire'e a'ame ti pua'a ayén ájtaavijhuaca'a a'íjna jime'e í ciyej na'ari ixaj jime'e ca'ín huáacixa'a jime'e. Jee xaa ne'u, ayée pu seíire'e a'ame í tí'iti í mej jín tiu'umuáriej í teite, seij ajta seij, matfj mena'a pua'amé mej íiyen seijre'e í chaanaca japua. A'íjna xicáara'a jetze, ayée pu Dios raaxí'epi'intare'en a'ij ti 'een, a'iné ayée pu teja'uré'enejsin tíf tajj ti jín hua'utasefjrate'esin. Ajta a'íjna í tajj, a'íj pu raatémua'atzi ti pua'a xí'epi'in metiu'umuáriej seij ajta seij nusu mecaí.

¹⁴Ti pua'a ayén té'eviicua'i í tajj tza-jta'a a'íjna ti jín ja'ati tiu'umuáriej, ayée pu tí'iraci'iti a'íjna í ja'ati a'ij ti tiraavíjite'e. ¹⁵Na'ari caí, ti pua'a hu-ateájtaani í ti jín tiu'umuáriej í ja'ati, nain pu á'ujisin. Ajta a'íjn í ja'ati, Dios pu xaa ru'irátuaasin aru ayée pu éene'e a'ame tíf ja'ati ti xa'ichu'i a'uun ráavai í tajj tzajta'a.

¹⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ne'fjna jime'e sej se'fín pú'een í chí'ira'an í Dios. Ajta mú'ejmi tzajta'a pu huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ¹⁷ Ti pua'a ja'ati ayén raaté'uuna a'fjna í chí'ira'an í Dios, Dios pu ra'antipua'ajte'esin a'fjna í ja'ati a'iné pu'uri Dios huateúra'ate a'fjna í chí'ij, sej mú'een se'fín pú'een í chí'ira'an í Dios.

¹⁸⁻¹⁹ Caxu rucuanamua rujfímua'a. Ti pua'a ayén tirá'amatije'te'e se'fj í ja'ati ti ayén rí'i tirí'umua'aree a'fjna jime'e í huá'amua'atziira'a a'fimej í mej fjii huáteite, ché'e a'fín caí ché'e ayén á'ujtzaahuat'e a'fjna jime'e í huá'amua'atziira'a. Ché'e a'fín ayén ra'an-curé'an í mua'atziira'a ti tavástar'a jetze é'eme'ecan, a'iné a'fjna í huá'amua'atziira'a a'fime í mej fjii huáteite, capu ti'iti a'ij huataújmu'a í Dios jemi. Ayee pu xaa té'esiihmu'a'i tijín: “Dios pu huá'avivi'ira'an a'fimej í mej miyen á'u-jtzaahuat'e me'fjna jime'e mej tí'ihua'itaca í rumua'atziira'a jime'e.”

²⁰ Ajta ayén té'eyu'usi'i tijín: “Tavastara'a pu ramua'aree ti caí ti'tij vaire'e í huá'amua'atziira'a a'fime í mej nu'u jeshua huápi'i té'umua'aree.”

²¹⁻²² A'fj xu jín, caxu ché'e siyen á'u-jtzaahuat'e se'fjna jime'e sej nu'u se'fj jetze ajtém'e'ecan í teáata'a. Naími'i pu ayén tejá'amuaci'iti, ti pua'a niyen tejá'amuavaire'e inee, i nej i'i Pablo na'ari a'fín Apolos ayén tejá'amuavaire'e nusu a'fjna í Pedro. Ti pua'a ayén a'fjna jín rí'i tejamuaatá'an í Dios a'fjna jime'e tíj na'a ti íiyen seijre'e chaanaca japua nusu sej siyen ruuri huateájturan na'ari sej siyen huácu'i'ini, ti'iti ti a'ij ti ayén fjii tí'iseijre'e ca'fín ti'iti ti ayén teja'uré'enejsin, naími'i pu ayén tejá'amuavaire'en.

²³ Seajta mú'een, ayée xu se'fjna jetze ajtém'e'ecan í Ciriistu'u, ajta a'fín Ciriistu'u, a'fí pu ajta Dios jetze ajtém'e'ecan.

Í mej jín antiújmua'aree a'fime ti Dios tihua'uta'fí'ire

4 Ayee pu ruxe'leve'e ti ayén tejamuá'amatije'te'e itejmi jime'e jetiyen ravaire'e í Ciriistu'u, ajta ti ayén titaa'fjca a'fjna jime'e í ti rú'avaa í Dios jemi. ² Ajta, a'fjna ti ravaire'e, ayée pu tiú'ujxe'leve'e ti a'fín í ja'ati ayén araúrasten nain jime'e a'fjna í ti jín tira'fjca. ³⁻⁴ Mi neajta inee, capu ne jetze ruxe'leve'e ti pua'a mú'een siyen na'uxfjte'en, na'ari miyen na'uxfjte'en a'fime í mej fjii huáteite me'fjna jime'e a'ij ti tihuá'amatije'te'e. Jee xaa ne'u, canu nese'fj á'anxijte'en, a'iné canu nee nese'fj ramua'aree tij ti'itij jín na'uteájturaa í Dios jemi. Capu amín a'ij, capu ayén huataújmu'a'a nej neri xí'epi'in leen í Dios jemi. Tavástar'a pu a'fín pú'een í ti ná'axijte'en.

⁵ A'fj xu jín siyen huá'irini. Caxu ti'iti jín huá'axijte'e ajta na'a caí a'ájna teja'uré'enen a'fjna xicáara'a ti jetzen Dios ari raaxí'epi'intare. Setá'aj seuj rachú'leve'e se'fjna í tavástar'a tí'ij ajtahua'a yé uvé'enen. Aj pu xaa, a'fín raatase'jrata tíj na'a ti rú'avaataca'a a'u ti a'ut'fca'a. A'fí pu ajta raatase'jrata í ti ayén tihuá'amatije'te'eca'a í huá'a tzajta'a í teite. Aj pu'i ayén tihuá'aci'iti ti Dios ayén rí'i tihua'utá'asin naíjmi'ica a'ij ti tiraavfjte'e seij ajta seij.

⁶ Mi neajta inee, nain jín í nej neri tejamuá'ixaa, ayée nu tejámuatá'fí'itiiiri'i neetzi jime'e neajta ne'fjna jime'e í Apolos nej ni ne'fjna jín jamuaatévare'en. Caxu yá'u'uhua'anan se'fjna í niuucari ti ayén tijín: “Setá'aj siyen araúrasten se'fjna jime'e a'ij ti té'eyu'usi'i.” Caxu siyen ahuaújtzaahuat'e'en se'fjna jime'e sej nu'u se'fj jetze ajtém'e'ecan. Caxu sea-jta raatéxiehhuata í seij. ⁷ ¿Ni tzaa ja'ati ayén a'fjna jín timua'fjca a'fjna jime'e ti jaítze'e ruxe'leve'e caí í ti jín antiújmua'aree í axí'ej tevi? Capu xaa ne'u.

¿Ni qui piyen tí'iti tí'ijcha'íi í pej caí ra'ancuré'a seíj jemi? Capu xaa ne'u. Ajta, tí pua'a ayén tí'ayajna pej piyen ra'ancuré'a, ¿a'iné 'een jíme'e piyen á'atzaahuaté'e? Capu ayén tiraavíjte'e, a'iné Dios pu ayén muaatapuáíjve.

⁸Mú'een xu nu'u seri huatájuxai temua'a naa. Seajta nu'u seri huatájchi-jteaanitaca'a. Mú'een xu nu'u caí taatá'í-nee, seajta siyen tí'ajta rujímua'a sena'a. Oojala cuj t'n ayén teja'uré'-enen seíj siyen tiu'ita'áíjta. Jéihua huápi'í nu niyen tí'ijxe'eve'e. ⁹Ayee nu 'een jín niyen tejá'amua'ixaate'e a'iné ayée pu tiná'amítiejte'e tí Dios ayén taataseíjrat-aca'a mú'ejmi jemi tej iteen a'ín pú'een í tej caí tí'itíj jín antítamua'aree, teajta teen tu a'ín pú'een í mej majta jíme'en meri raaxí'epi'íntare tej nu'u huácui'ini a'u mej titejé'ecui'ica. Dios pu ayén taataseíjrataca'a naíjmi'ica jemi í mej ta japua seíjre'e, ajta huá'a jemi í mej yen japuan huachéjme í chaanaca, a'u tí na'a nainjapua.

¹⁰Ayee xu tí'ixaxa'a mú'een tej nu'u tatámua'i tel'íjna jíme'e tej tiyen ravaire'e í Círíistu'u. Mí seajta mú'een, seíj nu'u huápi'í naa tirú'umua'aree í Círíistu'u jemi. Capu nu'u tú'uca'anísti'í itejmi. Mí seajta mú'een, ayée xu nu'u nain jín té'e-viicua'í. Jé'ecan mú nu'u r'í'í tejamu-atá'aca mú'ejmi. Majta métaxana'ave'e mú nu'u itejmi.

¹¹Tíj na'a tí yú e'iré'ene, ajta íjii, ayée tu tena'a jí'titiejcu, teajta 'i'icu. Temua'a tu titecá'ixure'e. Jé'ecan mú a'íj pua'a taruure. Catu teajta mé'e'éche. ¹²Ca'anín tu jín tí'imíjhuaca tamájca'a jíme'e. Tí pua'a a'íj pua'a meti'itaxájta, teen tu tiyen r'í'í tí-hua'atá'aca. Ajta tí pua'a a'íj pua'a métaruure, teen tu tiyen rá'aviicua'í. ¹³Ajta, mat'íj teite hua'ítzi tátaavíjre'e itejmi, r'í'í tu naa tíhuá'ajee. Tíj na'a tí yú e'iré'ene ajta íjii, ayée pu tíhuá'amítie-jte'e itejmi jíme'e tej nu'u jéihua huápi'í

huá'axana'avisté'e, tej nu'u tiyen huá'a-seíjrate'e huá'a jemi tíj í xai'ri í mej mé rúuriera í mej yen japuan seíjre'e í chaanaca.

¹⁴Canu ne'íjna jín niyen tejá'amua'ixaate'e nej ni niyen amuaataté'viraste'en, sino nej ni r'í'í jamuaatá'ítii mú'een, mí seíj siyen ná'aseíjrate'e cumu niyaujmua'a í nej jéihua huápi'í já'amua'axe'eve'e. ¹⁵Tíj caí mu'íití mú tejamuá'ítii'ri'í í Círíistu'u jetze me'ecan. Capu a'íj ámitieere'e a'achú mej pua'amé ará'ase. Mí ajta, seíj pu'u í tí á'amua'upujtaca'a, neajta inee, nee nu ne'ín pú'een í nej á'amua'upujtaca'a í Círíistu'u jemi ne'íjna jíme'e nej tejamuá'ixaa í niuucari tí jín Dios amua'irájtuaani. ¹⁶A'íj nu jín niyen tejá'amua'aje seíj siyen titeejú'un net'íj inee.

¹⁷A'íj nu jín niyen amuaata'ítii'ri'í ne'íjna í Timoteo í nej neajta ya'upuá'ara'an pú'ene'e í tavá'stara'a jemi, í nej neajta jéihua huápi'í raxí'eve'e. A'í'í pu amuaatánamua-jriste'esin a'íj nej tí'titíncha'íi jemin í Círíistu'u tí ajta í'í Jesús. Ayee nu che'atá nena'a tíhuá'ítii'í a'í'ímej í seica, a'u tí na'a mej e'etiú'jse'iri. ¹⁸Seica mú'een, xu'uri á'ujtzaahuaté'e. Cu xíee tí cuj ayén tejamuá'amítiejte'e nej caí ché'e ne'uun mú a'atanén.

¹⁹Mí neajta inee, nee nu xaa ca'anacan ne'uun a'atanéjsin mú'ejmi jemi tí pua'a ayén tineetá'acare'en í tavá'stara'a. Aj nu xaa ramua'aréeren tí pua'a siyen tí'ití'ijcha'íi muári'eri'ire'ara'an jíme'e í Dios na'ari seíj niuucari sena'a jín siyen tí'ití'ijcha'íi. ²⁰Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné a'íjna í Dios, capu niuucari na'a jín tí'ai-jta sino rumuári'eri'ire'ara'an jíme'en.

²¹¿A'iné setí'íjxe'eve'e mú'een? ¿Ni qui niyen ne'íjna jín u á'ume'en nej ni puá'íjti amuaatá'an na'ari nej niyen ne'íjna jín amua'ajuvé'emuaare ne'íjna

jíme'e nejá'amuaxe'eve'e, nej ni neajta cua'anín jín tejamuá'ixaate'en?

**Rá'axijte'e sej ti jeihua huápi'i
a'ij pua'a ti'itíujcha'ii**

5 Aye'e nu tiú'unamujri'i ti ayén ti'ayajna ti nú'u sej ti mú'ejmi jemi ajtémecan tí'ixana'acire'e a'ijna jíme'e ti jamuan hui'ica a'ijna ti ratévi'itín í ya'upuá'ara'an. Jé'ecan pu a'ij pua'a seijre'e a'ijna. Majta a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, camu miyen ríci. ²Mi seajta mú'een, a'íj xu jín á'u-jtzaahuat'e. ¿Ni caí ayén tiraavjíte'e sej se'ijna jín huataújxieemiste'en? Jee xaa ne'u. Setá'aj raatamuárite'en se'ijna í ja'ati ti ij caí ché'e seijre'e mú'ejmi jemi.

³Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-ati'ira'a jíme'e. Yé nu ímuá huaca inee. Mi neajta, a'úu nu á'uca mú'e-jmi jemi nemua'atziira'a jíme'e. Nu'uri niyen ra'uxjíte ne'ijna í ja'ati ti ayén ríci netíj niyen ráruurénche'e ti pua'a ne'uun á'ucatijche'e. ⁴⁻⁵Aye'e xu huá'irini set'íj e'etiújseire'en niuucajtze'en í tavás-tara'a, a'ijna í Jesús, ajta net'íj ne'uun mú'ejmi jemi é'eseijre'e nemua'atziira'a jíme'e. Setá'aj siyen se'ijna jetze aráu-jca'anen í muári'eri'ire'ara'an í tavás-tara'a í Jesús sej si raatátuiire'en se'ijna í ja'ati í Satanás jemi ti ij a'ífin tiyaaru'u ra'upuá'ajte'en í tévira'an, ti ij ajta Dios ru'irájtuuani í xiéjniu'ucare'ara'an í ja'ati a'ijna xicáara'a ti jetzen tiu'ita'ái-jta í tavástara'a.

⁶Capu xí'epi'in sej siyen se'ijna jín á'ujtzaahuat'e a'iné ayée pu tiu'uteú-j-naxca mú'ejmi jemi tíj ajta tiu'uteú-j-naxca í mej rajnájchite'esin í cuaíjtzi. Cíj mu'u caj tírajnájchite'esin. Ajta á'iyen nainjapua huaneájxi'isin. ⁷A'íj xu jín, setá'aj mé rúurieni se'ijna ti mí'ime'e-can sej si siyen huaujjéjcuare'en tíj a'ijna í cuaíjtzi ti caí ti'ití ránaxcaca'a. Aye'e xu huá'irini a'iné pu'uri huataújmua'i'ive-

jtaca'a a'ijna í Círíistu'u ti téjmi jetze me'ecan huamí'i ti ij caí puaíjtzi táaci'iti. ⁸A'íj pu jín, tiché'e tiyen tiú'uyesten a'ij ti tiraavjíte'e í Dios jemi, tetá'aj caí ché'e tiyen a'ij pua'a ti'itítacha'ii, teajta caí ché'e ti'itíj jín auteáturan í Dios jemi sino tiché'e tiyen rí'i ti'ití-tacha'ii tzáahuati'ira'a jíme'e, tiché'e teajta tiyen tena'a tiu'utaxáj niuucari jíme'e ti ayén ti'ayajna.

⁹Nu'uri niyen tejámuatá'itiiiri'i í yu'uxari jetze sej caí huá'a jamuan tiújse'irihua'an a'ímej í mej tí'ixana'acire'e. ¹⁰A'ijna í niuucari ti jíme'en yee "í mej tí'ixana'acire'e", capu ayén huataújmua'a ja'ati ti na'a ti a'ij pua'a ríjca í Dios jemi, ti pua'a a'ij pua'a ti'itíujcha'ii nusu ti huápi'i tí'inecua'atze ti jeihua tí'ijcha'ii na'ari tí'inahua'aj ca'ín se'ij na'amiche ti caí Dios pú'een. Tí pua'a ayén huataújmua'ati, ayée pu ruxe'eve'e a'ame sej siyen ajtá'icine naíjmi'ica jemi í mej yen japuan seijre'e í chaanaca.

¹¹Mi ajta, ayée pu huataújmua'a í nej jín tejámuatá'itiiiri'i sej caí ché'e jamuan á'ujujhua'ane'en se'ij ti ayén tamuari tíj ta'híhuara'a ti pua'a a'ífin ja'ati ayén tí'ixana'acire'e nusu huápi'i tí'inecua'atze ti jeihua tí'ijcha'ii na'ari rana'amiche ti caí Dios pú'een ca'ín a'ij pua'a tiú'ujjepe'e. Caxu seajta jamuan á'ujujhua'ane'en ti pua'a ayén rutahuaíve'e na'ari tí'inahua'ara. Caxu seajta tí'icua'a jamuan sej ti ayén ríci. ¹²⁻¹³Canu ne'ijna jín antínmua'aree ne niyen hua'uxjíte'en a'ímej í mej caí téjmi jetze ajtémecan sino a'íi pu Dios huá'axijte'en. Mi seajta mú'een, mú'een xu xaa se'ijna jín antiújmua'aree sej siyen hua'uxjíte'en a'ímej í mej 'a-a-mua jetze ajtémecan. Setá'aj raata-muárite'en se'ijna í ja'ati ti a'ij pua'a ti'itíujcha'ii.

**A'ij mej nu'u ye'í
tiraaxí'epi'intare'en rujíimua'a**

6 Ti pua'a siyen tiú'ujaaxiejvi'ira, ¿a'iné tí'iri'iri ti ja'ati ayén huataúra'an ti a'uun á'ume'en huá'a jemi í jueesi í mej caí téjmi jetze ajtémecan i tej té'atzaahuat'e mej mi me'ín miyen raaxí'epi'intare'en? ¿A'iné 'een jime'e secaí rujíimua'a raaxí'epi'intare'en a'ímej jemi í mej jemin seijre'e í Dios? ²Xu'uri ramua'aree tej tiyen hua'uxijte'en naíjmi'lica í mej yen japuan seijre'e í chaanaca. Ti pua'a ayén té'eme sej hua'uxijte'en se'ímej í mej yen japuan seijre'e í chaanaca, ¿ni tzaa secaí raayí'iti sej siyen raaxí'epi'intare'en se'íjna ti caí ti'iti jetzen ruxe'eve'e?

³Casi'li, teen tu teajta huá'axijte'e a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e. A'íj pu jín, capu a'atzu muári'eri tej tiyen raaxí'epi'intare'en a'íjna ti téjmi jetze ayén tí'ijnineí jíii tej huáteite. ⁴Ajta ti pua'a ayén ruxe'eve'e sej siyen raaxí'epi'intare'en se'íjna ti mú'ejmi jetze tí'ijnineí jíii, ¿a'iné 'een jime'e siyen se'íjna jín tihuá'ijcate'e mej mi jueesi jín antiújmua'areere a'ímej í mej caí rí'í tihuá'axe'eve'e í teite?

⁵Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e nej ni amuaatatévi'iraste'en. ¿Ni tzaa caí rí'ír'í ti mú'ejmi jemi se'íj seijre'e ti ayén raayí'iti ti temua'a naa ra'uxijte'en a'íjna jime'e í mej rújaaxiejvi'i í ta'ihuaamua'a í mej majta té'atzaahuat'e? ⁶Mi seajta mú'een, ayée xu tí'ijri'ire. Se'íj pu ayén runiúuste'e í ru'ihuaara'a, ajta ayén rici huá'a jemi í mej caí té'atzaahuat'e.

⁷Xu'uri se'íjna jín huamuá'ítiche se'íjna jime'e ti ja'ati ayén runiúuste'e a'íjna jemi í ru'ihuaara'a. Ayee pu tejámuaatéva'iri sej siyen huataúra'an ti ja'ati ayén a'ij pua'a amuáaruuren nusu ti ayén ti'iti amuaanáhua'í. ⁸Mi seajta mú'een, ayée xu rujíimua'a se'íin

pú'een í sej a'ij pua'a huá'aruuree xa'aye'í, seajta siyen tihuá'anahua'í. Ayee xu huá'aruure í ru'ihuaamua'a a'íquí nu'u mejá'amua'ihuaamua'a.

⁹Mú'een xu ramua'aree temua'a naa ti caí ayén tihuá'aci'iti a'ímej í mej a'ij pua'a ti'itiújcha'íi mej me'uun a'uteároute a'u ti Dios tejé'ajta. Caxu taúra'acare'en ti ja'ati á'amuacuanamua. Camu a'uun a'uteáruti a'íime í mej a'ij pua'a rijca na'ari a'íime í mej rana'amiche a'íjna ti caí Dios pú'een nusu a'íime í mej tí'ixana'acire'e í ruxí'ej tevi jamuan ca'ín a'íime í mej ruxí'ej teteca jamuan tí'ixana'acire'e. ¹⁰Capu ajta tihuá'aci'iti a'ímej í mej ti'inahua'ara nusu í mej je'íhua huápi'í tí'inecua'atze mej tí'ijcha'íica ca'ín í mej rutá'aruaijve'e na'ari í mej a'ij pua'a tiú'ujjepe'e o mej avítzi jín tí'inahua'aj. Camu xaa ne'u se'íre'e muá'aju'u í Dios jemi.

¹¹Seajta mú'een, je'icáj xu huá'a jetze ajtémecantaca'a. Mi ajta Dios, a'íi pu ari tejámuaacá'ari'iri'í í sej jín auteájturaa í jemin. A'íi pu ajta hu-ateúra'ate mú'ejmi. Ajta a'íjna jime'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, mú'een xu ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi niuucajtze'en a'íjna í tavástara'a, í Jesús ti ajta Cirístu'u pú'een.

Ti'ití ti rí'en í ta jetze

¹²Nain pu í'ixí'epi'in. Ajta ayée pu tinaatá'aca nej niyen huá'ri. Mi ajta, capu nain ayén tí'ivaire'e. Naíjmi'í pu í'í xí'epi'in, ajta ayée pu xaa tinaatá'aca nej niyen huá'ri. Mi neajta inee, canu hu-atáne'a'asin ti ti'iti na'antimuá'itin nej ni ne'íjna jín ca'anéeri jín tiraatévaire'en. ¹³Ajta a'íjna ti tí'icua'iri'í, a'íi pu ayén tí'ivaire'e í jucáj jetze. Ajta a'íjna í jucáj, a'íi pu ajta ayén tí'ivaire'e ti cual'ira te'aráyiejxi'in.

Mi ajta Dios, a'íi pu ra'antipuá'a-jte'esin í jucáj, ajta í cual'ira. Ajta í

tej ratéhua'ira'a, capu ayée na'a tílivaire'e tej ti tel'ijna jín tí'ixana'acire'e sino tej ti tel'ijna jín raatévaire'en í tavástarara'a. Ajta í tavástarara'a, a'íí pu ajta raatévaire'esin a'íjna í tej ratéhua'ira'a. ¹⁴ Ajta a'íín Dios, a'íí pu rumuári'eri'ire'ara'an jín ra'ajjáj í tavástarara' huá'a tzajta'a í mi'ichite. A'íí pu ajta ta'ajjápua itejmi.

¹⁵ Xu'uri ramua'aree ti Círístu'u jetze ajtémecan a'íjna í sej ratéhua'ira'a. ¿A'íné huataújmuua'a a'íjna? ¿Ni qui nej ra'anténajchite'e jamuan í 'íita'a ti tí'litejil'ivi í rutevij jime'e ne'íjna ti Círístu'u jetze ajtémecan? Capu xaa ne'u.

¹⁶ ¿Ni qui siyen ramua'aree ti a'íín ti ayén anteújnaxca jamuan í 'íita'a ti tí'litejil'ivi í rutevij jime'e, ayée pu huaújrúu mej mi se'j mena'a tévira'an pú'eene'en?

¹⁷ Mí ajta, a'íín ti ayén huataújtuiire'en í tavástarara'a jemi, ayée pu ruruuren ti a'íjna jamuan se'j na'a pú'een í xiéjniu'ucare'ara'an tzajta'a.

¹⁸ Setá'aj nain jín raatapuá'ajta sej siyen tí'ixana'acire'e. Ajta seica jime'e í mej jín ateáturaave í Dios jemi, na'mil'i pu ayén caí rutevij jín a'ij tiú'uruure. Mí ajta, ti pua'a ja'ati ayén tí'ixana'acire'e, a'íí pu a'ij pua'a raruure í rutevij. ¹⁹⁻²⁰ Casil'i, ayée pu tí'ivaire'e í á'amuatevi t'j teyuu ti tzajta'an huirájca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'íí pu a'amua tzajta'a se'jre'e. Ajta, mú'een xu ra'ancuré'evi'iti í Dios. Mú'een xu caí se'íjna jín antiújmua'aree í rutevij a'íné a'íí pu tiu'utanájchitaca'a mú'ejmi jetze me'ecan. A'íj pu jín ayén ruxe'leve'e sej siyen raná'amiche'en í rutevij jime'e.

**Jíme'en a'íimej í mej néjne'iche,
majta í mej víiche'e**

7 Jíme'en a'íjna í sej seri mé tineja'uta'íti'iri'i, ayée pu temua'a tí'ixi'epi'in ti caí ja'ati neiche. ² Mí ajta, ayée mú' jeíhua me'íjna jín tí'ixana'acire'e. Miché'e miyen huárini,

a'achú mej pua'amé. Miché'e huáneiche í teteca, se'j ajta se'j. Majta a'íime í 'uuca, miché'e majta huavíiche'en, se'j ajta se'j. ³ Ajta a'íín í teáata'a, ché'e ayén ra'ará'astijre'en a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jemi í ru'íj. Ajta a'íín 'íita'a, ché'e ayén che'atá na'a ra'ará'astijre'en a'ij ti tiraavíjte'e í rucín jemi.

⁴ Ayee pu'u na'a, a'íné a'íín íra'ara'an, capu ayén a'íjna jín antiújmua'aree í rutevij jime'e sino a'íí pu xaa ayén antiújmua'aree í cína'ara'an. Ajta a'íín cína'ara'an, capu ajta ayén a'íjna jín antiújmua'aree í rutevij jime'e, sino a'íjna íra'ara'an, a'íí pu xaa a'íjna jín antiújmua'aree. ⁵ Caxu ché'e sena'a ajtací'ica'an sino se'íjna jime'e sej seri siyen raaxi'epi'íntare sej a'atzu á'ateevi'in sej huatéjniuuni í Dios jemi. Setá'aj á'iyen ajteáxiire tí'ij caí a'íín Satanás ayén ca'aníjra'a jamuaatá'an sej se'j jamuan tí'ihuaujxana'acira'aten a'íjna jime'e sej caí á'ujcu'uvejca'a.

⁶ Canu niyen tejá'amua'iti'i sino ayée nu ne'íjna jín ca'aníjra'a jamuaatá'aca sej siyen rici. ⁷ Neajta inee, ayée nu tí'ijxe'leve'e mej mi miyen 'eene'en net'j inee, mat'j mena'a pua'amé í teteca. Mí ajta a'íín Dios, a'íí pu ari ayén tiraatá'a se'j ajta se'j a'ij ti a'íín tí'hua'uxi'epi'íntari'iri'i.

⁸ Mí neajta inee, ayée nu tihua'ixaate'e ne'ímej í mej caí xi huanéjne'icheca'a, majta a'íimej í mej majta caí xi víiche'ejme, majta a'íimej í mej huaújseistareca'a. Jíme'en a'íimej, mat'j mena'a pua'amé, ayée pu i'i xí'epi'in mej mi miyen 'eene'e huateáturan net'j inee. ⁹ Aru, ti pua'a caí ri'iri mej á'ujcu'uvée, miché'e huanéjne'iche, majta huavíichen. Jaítze'e pu hua'atéva'iri mej miyen huárini mej caí rajpuajtzi muá'ara'ani í ru tzajta'a.

¹⁰ Mí neajta inee, canu niyen tihua'ijcate'e a'íimej í mej néjne'iche, majta

í mej víche'ejme sino a'íi pu tavástara'a ayén tihuá'ajjte'e. Ché'e caí a'íin íra'ara'an ajtáye'ican a'íjna jemi í rucín. ¹¹Ajta, ti pua'a ayén ajtára'ani, ché'e ayén éene'e huateáturan ti ruseijtan. Na'ari caí, ché'e ajtahua'a ra'anténaxca a'íjna í rucín. Ajta a'íin í cína'ara'an, ché'e ayén che'atá na'a huárini. Ché'e caí ajtáye'ican a'íjna jemi í ru'íj.

¹²Ajta, a'ímej jime'e í seica, capu ayén tihuá'ixaate'e í tavástara'a sino inee, nee nu niyen tihuá'ixaate'e. Ché'e ayén huárini a'íjna í ta'ihuara'a ti a'íjna tévi'itin í 'íita'a ti caí té'atzaahuate'e. Ti pua'a a'íin 'íita'a á'ujca'ane ti jamuan huateáturan, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'íin ta'ihuara'a caí mé rúurieni. ¹³Ayen che'atá na'a 'een jíme'en í 'íita'a ti ra'anténexcaca'a seij teáata'a ti ajta caí té'atzaahuate'e. Ti pua'a a'íin ajta ayén á'ujca'ane ti jamuan huateáturan, ayée pu che'atá na'a ruxe'eve'e ti caí mé rúurieni í rucín.

¹⁴Ayee pu a'íjna jín ruxe'eve'e, a'iné Dios pu ajta huateúra'ate a'íjna í cína'ara'an ti caí té'atzaahuate'e a'íjna jime'e niuucajtze'en í íra'ara'an. Ajta a'íin í íra'ara'an ti ajta caí té'atzaahuate'e, Dios pu ajta ayén huateúra'ate a'íjna íra'ara'an niuucajtze'en í ta'ihuara'a. Na'ari caí, a'íi mú xána'av-i'ire'e muá'aju'u í yaújmua'ame'en. Mi ajta í Dios, a'íi pu ari huateúra'ate a'ímej. ¹⁵Mi ajta a'íin ti caí té'atzaahuate'e, ti pua'a ayén ajtára'ani, ché'e ayén 'eene'en. Capu ché'e ayén ruxe'eve'e mej naími'i huaté'en. Ajta a'íin í ta'ihuara'a nusu a'íin í tajuu, ayée pu tihuá'aci'iti mej mi ruxiéehua raaxí'epi'intare'en, a'iné Dios pu ayén taatajé tej ti temua'a naa ta'ihuamua'a tá'ara'ani.

¹⁶Ché'e ayén 'eene'en a'iné mi pej íra'ara'an pú'een, capej ramua'aree ti pua'a piyen ru'irájtuaani í á'acin nusu pecáí. Pajta mú'ee, mi pej cína'ara'an

pú'een, capej pajta ramua'aree ti pua'a piyen ru'irájtuaani í 'á'a'ij nusu pecáí.

¹⁷Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna. Ayee nu tihuá'ijcate'e a'ímej í mej e'etiújse'iri nainjapua teyujta'a, a'achú mej pua'amé, mej mi miyen tiyen titeejú'un a'ij ti tavástara'a ayén tihua'uxí'epi'intari'iri'i seij ajta seij, a'ij ti ajta Dios tihua'utajé. ¹⁸Ti pua'a ari antisíjchi'ihuaca'a í naviira'an í ja'ati t'íj Dios raatajé, ché'e a'íin ja'ati caí ayén tí'itese'e ti ra'avá'anan í ti antisíjchi'ihuaca'a. Ajta, ti pua'a caí xi antisíjchi'ihuaca'a í naviira'an í ja'ati t'íj Dios raatajé, ayée pu ruxe'eve'e ti a'íin ja'ati caí ra'antisí'iche í runavij. ¹⁹Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné capu a'ij huataújmua'a í Dios jemi ti pua'a ja'ati ra'antisíjche í runavij nusu caí ayén ra'antisíjcheca'a. ²⁰A'íj pu jín, ja'ati ti na'a, ché'e a'íin ayén éene'e huateáturan a'ij ti 'eene'e t'íj Dios ayén raatajé.

²¹Ti pua'a pauj ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a t'íj Dios muaatajé, capej pe'íjna jín a'ij té'amujca. Aru ti pua'a ayén tí'iri'iristan pej pi ra'antimuá'itin, pej pi pajta axiéehua á'uche'ecane'en, patá'aj piyen huárini. ²²Ayee pu'u na'a tí'een, a'iné a'íjna ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a t'íj tavástara'a raatajé, pu'uri ayén ruxí'evi'ira'a jín tí'ivaire'e í tavástara'a jemi. Ajta a'íin ti ruxiéehua tí'imuari'eca'a t'íj tavástara'a raatajé, a'íi pu ari ca'anéeri jín tí'ivaire'e í jemin.

²³Ciríistu'u pu tiu'utanájchitaca'a í sej jín té'echa'íica'a í Dios jemi. A'íj pu jín, caxu ché'e taúra'acare'en sej ca'anéeri jín tí'imuari'e huá'a jemi í teteca. ²⁴Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuamua'a, setá'aj siyen che'atá sena'a 'eene'en huateáturan í Dios jemi seij seajta seij setíj 'eene'e t'íj a'íin amuaatajé.

²⁵Jíme'en a'íime í mej caí víche'e-jme, capu ti'itij jín tinaa'íjca í tavástara'a

sino ayée nu tejá'amua'ixaate'e a'ij ti ayén tiná'amitiejte'e ineetzi i nej caí até'ítzea'ara a'ijna jime'e ti a'ín ná'an-cu'uvajxi í tavástar'a. ²⁶ A'iné pu'uri t'n teja'uré'enejsin í tej j'n rajpuaítzi tá'aju'un, ayée pu tiná'amitiejte'e ti ayén tiraavítje'e sej siyen 'eene'en huateáturan setj 'een íjii.

²⁷ Ti pua'a peri sefj tévi'itine'en, capej piyen rahuauca a'ij pej ye'í huárini pej mé rúuri. Na'ari ti pua'a pauj asefj á'uche'ecane'en, capej piyen rahuauca pej huaténeiche. ²⁸ Mi ajta, ti pua'a sefj huaténeiche, capu a'ín ti'itij j'n auteájturaa í Dios jemi. Ajta ti pua'a sefj 'íita'a ayén huatéviiche'en, capu ajta ti'itij j'n auteájturaa. Camu xaa ne'u a'ij pua'a rici sino ayée pu hua'utamuarí'eriste'esin me'ijna jime'e mej meri naími'í á'ujjhu'a'an.

Mi neajta inee, ayée nu 'een j'n niyen tejá'amua'ixaate'e a'iné canu raxí'eve'e ti ayén tejamuáaruuren. ²⁹ Casi'i, ne'ihuaamua'a, ayée pu huataújmua'a a'ijna í niucari i nej já'amua'ixaate'e. Pu'uri t'n teja'uré'enejsin a'ijna xicáara'a ti ayén titaaxí'epi'íntari'iri'i. Tíj na'a íjii ti yú auca'ítí a'ame, miché'e miyen ti'itíújcha'íi a'íime í mej néjne'iche. Miché'e miyen rijca matj a'íime í mej caí xi huanéjne'icheca'a.

³⁰ Majta a'íime í mej ruxieemíjte'e, miché'e miyen 'eene'en yee cumu mej caí ruyein. Majta a'íime í mej rutémua'ave'e, miché'e majta miyen 'eene'en yee cumu mej caí ché'e na'anaj. Ajta a'íime í mej tí'inaave, ché'e ayén tihuá'amitiejte'e mej caí ti'iti tícha'íi. ³¹ Ajta a'íime í mej miyen me'ijna j'n ruvaire'e ti íiyen tí'iseijre'e chaanaca japua, miché'e caí nain j'n ruvaire'e, a'iné pu'uri t'n te'entipua'ajte nain tíj na'a ti yen tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua.

³² Neajta inee, ayée nu tí'ijxe'eve'e mú'ejmi jime'e sej caí ti'itij j'n a'ij té'u-

jmuajca a'iné a'ijna ti caí neiche, ayée pu a'ijna jetze ruxe'eve'e a'ijna jime'e í ti tiráaci'iti í tavástar'a jemi. A'ij pu j'n ayén rí'í ti'itíújcha'íi tí'ij ayén rí'í tiraatá'an a'ijna í tavástar'a. ³³ Mi ajta a'ín ti neiche, ayée pu a'ijna jetze ruxe'eve'e a'ijna jime'e ti yen tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua ti ij ayén a'ijna j'n rí'í tiraatá'acare'en a'ijna í ru'íj. A'ij pu j'n caí ché'e rí'írí ti nain j'n tiraatévaire'en í tavástar'a.

³⁴ Ayee pu che'atá na'a 'een jime'en í 'íita'a ti rusefj á'uche'ecan, ti ajta caí víche'e. Ayee pu a'ijna jetze ruxe'eve'e a'ijna jime'e ti tí'iraci'iti í tavástar'a jemi. Ayee pu ajta a'ijna jetze ruxe'eve'e ti rí'éene'ecán j'n huateáturan í Dios jemi, nain jime'e í rutevij jetze, ajta í ruxíejniu'uca jime'e. Mi ajta, a'ín í 'íita'a ti ari víche'e, ayée pu a'ijna jetze ruxe'eve'e a'ijna ti yen tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua ti ij ayén rí'í tiraatá'acare'en í rucín.

³⁵ Canu ne'ijna j'n niyen tejá'amua'ixaate'e nej ni ti'itij j'n amuaatévaire'en sej si siyen rí'í ti'itíújcha'íi a'ij ti tiraavítje'e, sej si nain j'n raná'amiche'en í tavástar'a.

³⁶ Ajta a'ijna í ja'ati ti ayén tiyaúj ti caí xi víche'e, ti pua'a ayén rá'amitiejte'e ti caí xí'epi'ín rici ti raatá'íjmii, ajta ti pua'a ari mú á'ume'en í ti j'n temuaístaca a'ijna í 'íita'a, ché'e a'ín ya'upuáara'an ayén huárini a'ij ti tirá'amitiejte'eca'a. Capu ti'itij j'n tiú'ujxana'acira'aten í Dios jemi, ché'e a'ín 'íita'a huatéviiche'en. ³⁷ Mi ajta a'ijna í ja'ati, ti pua'a ayén temua'a naa tiraaxí'epi'íntare í ru tzajta'a tiracha'íi á'aye'í í ruyauj a'ij ti 'een, ajta ti pua'a caí ja'ati ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti huatéviiche'en a'ijna í yaujra'an, a'ijna í ja'ati, a'íi pu xaa xí'epi'ín rici.

³⁸ A'ij pu j'n, xí'epi'ín rici a'ijna í ja'ati ti ayén ratá'acare'en í ruyauj ti hu-

atéviiiche'en. Ajta a'fín í ja'ati ti ayén racha'hí á'aye'i í ruyauj a'ij ti 'een, ti ij caí huatéviiiche'en, a'hí pu jaítze'e xí'epi'in rici. ³⁹ Ajta, a'fjna í 'fíta'a ti ari viíche'e, a'hí pu ca'anéeri jín naími'i sei-jre'e jamuan í rucín t'j ja' na'a ti auj ruuri a'fjna í c'na'ara'an.

Ajta, ti pua'a huámi'ini a'fjna í c'na'ara'an, pu'uri ri'irí ti ajtahua'a ruxí'evi'ira'a jín huatéviiiche'en a'fjna jamuan ja'ati ti ra'aráanajche. Seij pu'u ruxe'eve'e, ti ayén huatéviiiche'en a'ij ti tiraavjíte'e í tavástar'a jemi. ⁴⁰ Mi ajta a'fjna í 'fíta'a, jaítze'e pu í Dios r'í tiratá'aca ti pua'a ayén 'léeni'ici'e huateáturan a'ij ti 'een. Ayee pu tiná'amitiejte'e ineetzi. Ajta ayej ne'ase ti ajta ayén che'atá na'a tirá'amitiejte'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

Í cua'ira í mej t'ímuai'ivajtaca í rudioosi

8 Jíme'en í cua'ira í mej t'ímuai'ivaj-taca í rudioosi jemi, ayée tu ramua'a-ree. Najjmi'i tu mé úumua'aréjme. Ajta, ayée pu t'í'irineca ti ja'ati ayén a'fjna jín á'ujtzaahuat'e ti jeíhua mé úumua'aree. Mi ajta, ja'ati pu r'í a'ij t'í'ijri'ire ti pua'a r'í t'í'ixje'eve'e í ruxí'ej tevi. ² Ajta a'fjna í ja'ati ti ayén t'í'imu'atze í ru tzajta'a ti jeíhua mé úumua'aree, a'hí pu caí mé úu-mua'aree a'ij ti ye'í tiú'ujxe'eve'e í Dios jemi. ³ Mi ajta, Dios pu ramua'ate a'fjna í ja'ati ti r'í t'í'ixje'eve'e í Dios.

⁴ A'ij pu jín, jíme'en a'fjna í cua'ira í mej tihuá'amuai'ivejte'e í rudioosi, ayée tu ramua'aree mej caí r'í miyen seijre'e íyén chaanaca japua í mej nu'u dioosi pú'een. Teajta, teen tu ramua'aree ti seij na'a í Dios ti íyén seijre'e.

⁵ Jee xaa ne'u, mé mu'fí í mej jee dioosi pú'een, ti pua'a íyén mej seijre'e chaanaca japua nusu a'uun mej é'esei-jre'e u ta japua, a'iné ayée pu titá'amitie-jte'e mej i'imu'fí í mej dioosi pú'een, ma-hta i'imu'fí í mej ti'itij jín títetatef.

⁶ Mi teajta iteen, ayée tu t'í'ijmua'a-ree ti, itejmi jemi, seij na'a í Dios í tej rájya'upua. Nain pu a'fjna jemi tiu'u-tasej're. Teajta iteen, naími'i tu te'fjna jín seijre'e tej ti r'í tiraateajtuaani í jemin. Ajta seij pu'u í tavástar'a, a'fjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een. Nain pu tiú'utaavijhuaca'a a'fjna jemi. Teajta iteen, naími'i tu te'fjna jetze arátaca'ane tej ti ruuri.

⁷ Mi majta, camu naími'i miyen che'atá mena'a t'í'ijmua'aree, sino seica, ayée mú t'í'ijri'irejca'a mej huá'ana'amiche'en í mej caí dioosi pírici. A'ij pu jín, ti pua'a miyen ráacua'ani í cua'ira í mej ramuai'ivajtaca, aúche'e pu ayén tihuá'amitiejte'e mej majta me'fjna na'amiche í ti caí Dios pú'een me'fjna jime'e mej ráacua me'fjna í cua'ira mej ráamuai'ivajtaca'a. Ayee mú a'fjna jín raacuá'an, t'í'iqui a'ij pua'a hua'atá'acare'e a'ame í huá'axiejniu'uca jetze a'fjna jime'e ti a'ij pua'a huárini a'fjna í huá'axiejniu'uca.

⁸ Aru, casi'i mú'een, capu ti'ti jín titatéva'iri í cua'ira í Dios jemi. Capu a'atzu a'uvaajtzi ti pua'a tecaf ráacua'ani. Capu ajta titatéva'iri ti pua'a teráacua'ani. ⁹ Mi seajta mú'een, r'í xu'u sej si caí siyen a'ij pua'a ráaruuren seij í ja'ati ti caí jeíhua té'eviicua'i, setá'aj caí siyen ca'aníjra'a tiraatá'acare'en ti a'fín ayén auteáturan Dios jemi se'fjna jime'e ti i'í xí'epi'in mú'ejmi jemi.

¹⁰ Casi'i mú'ee, mi pej r'í t'í'ijmua'a-ree. Tiché'e tiyen tiraataxáj yee ja'ati ti caí jeíhua té'eviicua'i í ru tzaj-ta'a, ajta a'hí pu muasej, pej pe'uun tejé'ecua'a pe'újna teyujta'a a'u mej raná'amiche'e í hua'adioj. Tij ca'aníjra'a pepu'u raatá'asin a'fjna í ja'ati t'í'ij a'fín ajta ráacua'ani í cua'ira í mej raatá-muai'ivajtaca'a. ¹¹ Ayee pu a'fjna jín huarj, aj pu'i a'uvaajtzi a'fjna í a'i-

huáara'a ti caí jéhua té'eviicua'i, ti ajta jetzen me'ecan huam'i i Ciríistu'u. A'u-vaíjtzí, icu, a'íjna jime'e pej ca'aníjra'a raatá'a pe'íjna jime'e pej nú'u rí'i tí'ij-mua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi.

¹² A'íj pu jín, setí'ij siyen auteáturan a'ímej jemi se'íjna jime'e sej a'ij pua'a huá'uruu í huá'amua'atziira'a jetze í mej caí jéhua té'eviicua'i, mú'een xu seajta se'íjna jín auteáturaave í Ciríistu'u jemi.

¹³ A'íj pu jín, ti pua'a ne'ihuara'a a'u-vaíjtzí a'íjna jime'e ti ráacua í cua'ira í mej ráamuai'ivajtaca'a, canu ja'anáj racua'ani ne'íjna í cua'ira nej ni caí ca'aníjra'a raatá'an ti ayén huárini a'íjna ti jín a'uvaíjtzí.

A'ij ti tihua'atá'aca a'íime í mej tiu'uta'aíjti'ire

9 Neajta inee, nexiéehua nu á'u'che'-ecan. Neajta nu ne'ín pú'een se'ij ti Dios ne'uta'íteca'a nej ni jetzen me'ecan tiu'utaxáj. Neajta nu raase'ij ne'íjna í Jesús, í tavástarara'a. Seajta mú'een, xu'uri neetzi jemi seijre'e a'íjna jime'e nej tí'ivaire'e í tavástarara'a jemi. ² Ti pua'a caí ayén tihuá'amitiejte'e í seica jemi ti Dios ayén ne'uta'íteca'a, mú'e-jmi jemi pu xaa ayén tejamuá'amitiejte'e a'íné mú'een xu se'íjn pú'een í tej jín tiyen ramua'aree ti Dios ayén a'íjna jín tinaa'íjca.

³ Aye nu huatánne'a a'ímej jemi í mej nej jíme'en tí'ihua'u. ⁴ ¿Ni caí ayén titaatá'aca tej tiú'ucua'ani, ajta tej huayé'en? Jee xaa ne'u, ayée pu tí'ayajna. ⁵ ¿Ni caí ayén che'atá na'a titaatá'aca tej se'ij tévi'itine'en ti ajta té'atzaahuat'e matíj í seica í ti Dios hua'uta'íteca'a, majta a'íime í ihuáamua'ame'en í tavástarara'a, ajta a'íjna í Pedro?

⁶ Ari iteen, i nej i'li Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, ¿ni qui teen tena'a te'íjn pú'een í ti ayén ruxe'leve'e tej tamuájca'a jín tiu'umuári'en? ⁷ Capu ja'ati ti ayén tí'li-

vaire'e xantaaru'u jíme'e ayén tihuaúj-najchite'en ruse'ij. Ajta capu ja'ati ayén caí racua'ani í táca'ira'an í ti ráahuii. Capu ajta ja'ati ayén caí ra'antí'isin hua'aleechi ti huá'aseire'e í ye'emuaate.

⁸ Canu niyen tí'ixa a'ij mej tirájteu ru-jímua'a mena'a í teteca sino ayée pu che'atá na'a té'eyu'usi'i jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.

⁹⁻¹⁰ Aye pu té'esiimua'i í yu'uxari jetze, ti Moisés teecan ra'uyú'uxaca'a tíjín: "Capej ra'ancánaamuan í puuya tí'ij a'íjn atáye'icaa rayuu í triigu." ¿Ni qui jetzen ruxe'leve'e í Dios a'íjna í puuya, na'ari téjmi na'a jíme'en ayén tí'ixa? Jee xaa ne'u. Nain pu jín téjmi jín ayén tiu'utaxájta'a. Aye pu 'een jín téjmi jíme'e ayén té'eyu'usi'ihuaca'a a'íné ayée pu tiraavíjte'e ti a'íjn ja'ati ti tase'ehuaca ayén rachú'leve'e ti tí'itij ráaci'iti a'íjna jíme'e ti tiú'utaseehua-ca'a. Ajta, a'íjn ti tí'itza'anaca, ayée pu ajta ayén tiraavíjte'e ti ayén rachú'leve'e ti tí'iti ráaci'iti a'íjna ti huá'ireca'a.

¹¹ Ti pua'a teri raateájtuua mú'ejmi jemi te'íjna ti Dios jemi é'eme'ecan tí'ij rí'i á'amuaruuren, ¿ni qui ayén a'ij pua'a tejá'amuaseijrate'e ti ayén tí'itaci'iti je'icáj a'íjna í sej jín huateújvaire'en íiyen chaanaca japua? ¹² Ti pua'a ayén tiraavíjte'e ti ayén tihuá'uci'iti í seica je'icáj í sej jín huateújvaire'en, jaítze'e pu ayén tiraavíjte'e ti ayén tí'itaci'iti itejmi.

Mi teajta iteen, catu tiyen rici sino nain tu jín té'eviicua'i tej ti caí ra'antánaamuan sej si caí ché'e ra'ará'astijre'en í niuucari ti jíme'en raxa í Ciríistu'u. ¹³ Xu'uri ramua'aree a'ij mej rici a'íime í mej tí'ivaire'e u teyujta'a. Aye mú racua'aca me'íjna í mej seica me'uun te'utetúutuhua'a mú á'aye'i u teyujta'a. Majta a'íime í mej me'uun tí'ivaire'e a'u mej tejé'emuai'ivajtaca, a'íi mú majta miyen racua'aca je'icáj í mej me'uun raatámuai'ivajtaca'a.

¹⁴ Ayee pu che'atá na'a 'een, tavástar'a pu ayén tiu'uta'ajjtaca'a ti ayén tiraavjíte'e ti ayén tihua'uci'iti a'ímej í mej tihua'utá'ixaate'esin í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, mej mi me'íjna jín huateúvtaire'en mej tiu'utaxáj me'íjna jíme'e í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani.

¹⁵ Mi neajta inee, canu ja'anáj huatán-ne'a nej ne'íjna jín huaténvtaire'en a'ij ti tiraavjíte'e ineetzi jemi. Canu neajta ne'íjna jín tejá'amuyau'use'e sej si siyen huárini ineetzi jemi. Jaítze'e pu na'aránanajche nej huámi'ini caí ja'ati ayén tiná'ari'i a'íjna í nej niyen ne'íjna jín huateáturaasin.

¹⁶ Capu xaa ne'u ayén tineetá'aca nej ne'íjna jín ahuántzaahuat'e'en ne'íjna jíme'e nej niyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani a'iné Dios pu ayén a'íjna jín tinaa'íjca. Puaíjtzí pu naatá'asin ti pua'a necaí niyen tihua'utá'ixaate'en.

¹⁷ Jee xaa ne'u, ti'iti pu ayén tí'ineci'ití'iche'en ti pua'a niyen nexí'e-vi'ira'a jín tihua'uta'ixáate'enche'e. Mi ajta caí, capu, a'iné Dios ayén a'íjna jín tinaa'íjca. ¹⁸ Ti pua'a ayén tí'ayajna, ¿ti'itájni ayén tí'ineci'iti ineetzi? A'ii pu a'íin pú'een, nej caí hua'ajjive'e netihua'ixaate'e, neajta caí huaténvtaire'en ne'íjna jíme'e í nej jín antínmua'aree.

¹⁹ A'íj pu jín, nee nu niyen nexíe-hua naa tejá'uche'ecan nain jíme'e. Capu ja'ati tí'ine'ajjte'e. Mi neajta inee, rí'i nu neri huánruu naíjmi'ica jemi t́j ja'ati ti ca'anéeri jín tí'imuari'e nej ni jaítze'e hua'umuá'itin. ²⁰ A'ímej jemi í mej Israél jetze ajtème'ecan, ayée nu huánruu yee cumu nej Israél jetze ajtème'ecanta nej ni hua'umuá'itin í mej Israél jetze ajtème'ecan.

Jee xaa ne'u, capu ruxe'eve'e nej niyen rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajjta. Capu amín a'ij, ayée nu huánruu t́j ja'ati

ti ayén rá'astijre'e nej ni hua'umuá'itin a'ímej í mej rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajjta. ²¹ Neajta, a'ímej jemi í mej caí rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajjta, ayée nu neajta huánruu t́j ja'ati ti caí ayén rá'astijre'e nej ni neajta hua'umuá'itin a'ímej í mej caí rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajjta.

Mi neajta inee, nee nu xaa sej niuucari ará'astejsin í Dios jemi, í niuucari ti jín titá'tiiri'i í Círfistu'u. ²² A'ímej jemi í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, neajta nu niyen huánruu t́j ja'ati ti caí a'ij tí'ijviicua'i nej ni hua'umuá'itin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Naíjmi'ica jemi nu niyen huánruu t́j na'a ti seijre'e nej ni seica hua'umuá'itin nain jín a'ij nej ye'í rici. ²³ Ayee nu 'een jín rici ne'íjna jíme'e nej ni tihua'utá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani, ti ij ajta tí'ineci'iti í ti jín Dios rí'i tihua'utá'asin a'ímej í mej ra'ará'astijre'esin me'íjna í niuucari.

²⁴ Xu'uri ramua'aree a'ij mej tí'ijri'ire a'íime í mej ru'acheca a'u mej é'e-hua'acaca. Naími'i í mej ru'acheca, ayée mú che'atá mena'a tí'itese'e mej tiu'umuá'itin. Mi ajta, sej pu'u a'íin pú'een í ti tí'imua'itin, ajta ra'ancuré'asin í mej raatapaújve'esin. Setá'aj siyen che'atá sena'a tiu'utése'en sej si seajta siyen tí'iti huamuá'itin í Dios jemi.

²⁵ A'ati ti na'a ti huá'a jamuan tí'echeca, ayée pu á'ujcu'uve nain jíme'e ti ij ayén curuun ancuré'e'i'in ti a'uvajjtzí. Mi teajta iteen, ayée tu tí'itese'e tej ti curuun ancuré'e'i'in ti naa seíire'e a'ame t́j na'a rusén jíme'e. ²⁶⁻²⁷ A'íj nu jín, canu ché'e nena'a tí'echeca. Canu neajta ché'e nena'a tí'itatú'axa í eeca tzajta'a, sino ayée nu te'ejténtu'axa í ne jetze, neajta inee raamuá'iti ná'aye'i ca'anéeri jíme'e tí'ij na'ará'astijre'en í nej ratéhua'ira'a. Ayee nu 'een jín rici ti ij caí Dios naaré'e'ite netí'ij neri niyen tihua'utá'ixaa í seica.

**Mej nu'u caí raná'amiche'en
me'fjna ti caí Dios pú'een**

10 Ayee nu tí'ijxe'eve'e inee, sej ra'utámua'aree ti jaitiri e'ecáave'e huá'uvi'itijme'e í tavaújsimua'aci'i. Majta á'iyen jaata'a antacj. ²A'íi mú huámua'i'ivijhuaca'a jamuan a'fjna í Moisés teecan t'í'ij auj e'ecáve'eca'a a'fjna í jaitiri, majta mat'í'ij antajú'ucaa jaata'a. ³Naími'i mú majta ráacua me'fjna í cua'ira ti a'uun a'uvé'emej Dios ti é'esejre'e. ⁴Majta me'fjna anti'í í jaj ti ajta a'uun a'uvé'emej í Dios jemi, a'iné a'fíi mú jetze ra'anti'í me'fjna jetze í tetej ti huá'a jamuan huamé'ecaa. Ajta a'fín í tetej, a'ii pu a'fín pú'een'e'e í Círíistu'u.

⁵Mi majta a'fíime, mu'iití mú caí r'í'i tiraatá'a í Dios. A'fj pu jín Dios ayén hua'antipua'ajte a'ujna a'u ti caí é'eti'itijca'a.

⁶Ajta, ayée pu 'een jín té'uyu'usi'ihua-ca'a ti ij ayén titaatá'itíiii itejmi tej ti caí tiyen te'fjna jetze tiyen titeejú'un a'fjna jetze ti a'ij pua'a een mat'í'ij a'fíime huaríj.

⁷Caxu huá'anajche í mej caí dios pú'een, mat'í'ij seica a'fíime huaríj. Caxu huá'ana-jche xaa ne'u, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tijín: "A'fíime mú teite miyen a'ujrá'ase-ca'a mej mi tiú'ucua'ani, mej mi majta huayé'en. Mat'í'ij mi miyen ájhuiixi mej tiu'utéene'en."

⁸Jé'ecan pu ruxe'eve'e sej caí siyen che'atá sena'a tiú'ujxana'acira'aten mat'í'ij seica a'fíime huaríj. Majta, ayée mú huácuii se'j xicaj tzajta'a a'achú cumu seité japuan huaíca vi'lira'a í teite. ⁹Tiché'e caí ti'iti jín ra'fhua'ura í tavástara'a mat'í'ij seica a'fíime miyen huaríj. Mat'í'ij mi á'upua'areca'a, mat'í'ij cu'ucu'use hua'ucheí. ¹⁰Teta'aj teajta caí a'ij tena'a ti'iteniuuca'an mat'í'ij majta seica miyen huaríj. Ajta a'fín ti te'entipuaapua'ate, a'fíi pu hua'antipua'ajte a'fíimej.

¹¹Jee xaa ne'u, ayée pu 'een jín ti-huá'uruu ti ij Dios ayén titaatá'itíiii. Mi ajta, ayée pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'fjna jime'e t'í'ij r'í'i táaruuren itejmi, a'iné pu'uri a'ájna teja'uré'enejsin í xicaj ti jetzen te'entipua'ari í chaanaca i tej japuan yen seijre'e.

¹²A'fj pu jín, ti pua'a ayén ja'ati se'j tirá'amitije'te'e ti caí r'í'iriistan ti ti'itij jín até'itze'ara'an í tavástara'a jemi, ché'e a'fín r'í'i tiu'um'é'en ti ij caí auteáturan. ¹³T'í'ij na'a ti ayén a'amua japua rájve ti ij ca'aníjra'a amuaatá'an sej si ti'itij jín auteáturan í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a huá'a japua rájve mat'í'ij mena'a pua'amé'íyen seijre'e chaanaca japua. Ajta a'fín Dios, capu ja'anáj até'itzea'ara mú'ejmi jemi.

A'fj pu jín, Dios caí ja'anáj raatá'asin ti ti'itij ayén huápi'i ca'aníjra'a jamuaatá'an sej si auteáturan í Dios jemi se'fjna jime'e sej caí ché'e te'utáviicua'i. Mi ajta a'fín, t'í'ij auj ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si ti'itij jín auteáturan, Dios pu ajta amuaatá'asin a'ij sej ye'í huárini sej si ajtáciine, sej si seajta te'utáviicua'i.

¹⁴A'fj xu jín, ayée xu huárini, mi nej já'amua'xe'eve'e. R'í'i xu'u mú'een, sej si caí ja'anáj huá'ana'amiche'en a'fíimej í mej caí díoosi pú'een. ¹⁵Ayee nu tejá'amua'ixaate'e t'í'ij teite í mej r'í'i meteu-umuámua'are. Setá'aj rujímua'a siyen tiraaxí'epi'intare'en ti pua'a x'í'epi'in net'í'ixa na'ari necáí.

¹⁶A'fjna í vaasu í tej jetzen ye'eca tej ti tiyen r'í'i tiraatá'an í Dios, a'fíi pu ajta ayén huataújmu'a'a tej naími'i huatétavaire'en te'fjna jime'e Círíistu'u ti raxuure'e. Ajta a'fjna í pan tej ra'an-titá'ara'a tá'aye'i, teen tu teajta naími'i huatétavaire'en te'fjna jime'e ti Círíistu'u ta japua huaniú í rutevij jime'e. ¹⁷Ajta, a'iné se'j pu'u í pan, ayée pu huataújmu'a'a i tej i'íi mu'íi, tu'uri se'j tena'a teitejra'an pú'een tej se'j tena'a

jetzen ajtémecan, a'iné naími'i tu seíj tena'a cua'aca í pan.

¹⁸ Casi'i, xu'uhuaújmua'atzi se'fjna jetze a'ij mej tí'ijri'ire a'íime í mej Israél jetze ajtémecan. A'íime í mej racua'aca í mej tí'imuai'ivajtaca, a'íi mú majta naími'i tí'ivaire'e í Dios jemi.

¹⁹ ¿A'iné ne'u huataújmua'a í nej tí'ixa? ¿Ni qui jeíhua jetzen ruxe'leve'e í cua'ira í mej tí'imuai'ivajta huá'a jemi í mej caí diosi pú'een? Capu xaa ne'u. Ari a'fjna ti caí dios pú'een, ¿ni qui jeíhua jetzen ruxe'leve'e a'fjna?

²⁰ Capu xaa ne'u, sein. Ayee pu huataújmua'a í nej tejá'amua'ixaate'e. A'fjna í mej tí'imuai'ivajta í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, camu raatámua'i'ivajta í Dios jemi sino a'íimej jemi mu'u í tiyáaru'use. Canu raxí'leve'e seij hua'utévaire'en a'íimej í tiyáaru'use.

²¹ Capu ri'irí seij siyen jetzen ye'eca í vaasu í mej jín rí'i tiraatá'aca í tavástara'a ti pua'a seajta seuj se'fjna jetze ye'eca í vaasu í mej jín rana'amiche í ti caí Dios pú'een. Capu ajta ri'irí seij jetzen tí'licua'a í meesa í mej jetzen ra'utámua'aree í tavástara'a ti pua'a seajta seuj se'fjna jetze tí'licua'a í meesa mej jetzen huá'ana'amiche'e í tiyáaru'use.

²² Na'ari caí, ayée tu a'fjna jín rini, ca'aníjra'a tu raatá'asin í Dios ti a'íin chueere'e á'ara'ani a'íimej jemi í tiyáaru'use ti ij ayén huataniú'ucan itejmi jemi. Ajta, a'íi pu jeíhua huápi'i jaítze'e ruca'ané tecaf iteen.

Tej nu'u rí'i tiraatá'an í taxí'ej tevi

²³ Nain pu nu'u ayén tineetá'aca. Mi ajta, capu nain ayén tineetéva'iri. Nain pu xaa ayén tineetá'aca. Mi ajta, capu nain ayén rí'i neruure. ²⁴ Seajta, setá'aj siyen huaújruuren seij seajta seij. A'ati ti na'a, ché'e caí ayén rahuauca í ti jín rí'i huatévaire'en, sino ché'e ayén rahuauca a'ij ti ye'í huárini ti rí'i tiraatá'an í ruxí'ej tevi.

²⁵⁻²⁶ Setá'aj siyen ráacua'ani tí'titi ti na'a í mej ratua a'ujna mej é'eseijre'e í mej tí'itu'araca. Caxu seajta siyen tíu'urihua'ura ti pua'a ayén a'ij pua'a amuáaruuren í á'amuaxiejniu'uca jetze nusu caí, a'iné tavástara'a pu ra'áa í chuej i tej japuan huachéjme. A'íi pu ajta ra'áa tíj na'a ti íyeyn tí'iseijre'e.

²⁷ Tí pua'a seij ti caí té'atzaahuate'e ajta amuaata'inen seij jamuan tíu'ucua'ani, patá'aj piyen ahua'aca'anen pej pe'uun á'tume'en jamuan a'fjna í ja'ati, patá'aj nain tíu'ucua'ani tíj na'a ti án teje'tetia'asin mú'eetzi jemi. Capej tí'ihua'u pena'a ti ij caí a'ij pua'a muáruuren í axiejniu'uca jetze.

²⁸⁻²⁹ Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén timuaatá'ixaate'en yee ti nu'u huatámua'i'ivijti'ihuaca'a, ayée pej huárini pej caí racua'aca pe'fjna jime'e pej raxí'leve'e pej raatévaire'en pe'fjna í ja'ati ti ayén timuaatá'ixaa, pajta pe'fjna ti caí a'ij pua'a raruuren í xiéjniu'ucare'ara'an a'fjna í ja'ati.

Jee xaa ne'u, capu a'ij raruuren í á'axiejniu'uca. ¿A'iné 'een jime'e ayén tiu'utá'ijmii neetzi jemi nej ni caí niyen huárini a'ij ti tineetá'aca nej ni caí a'ij pua'a raruuren í xiéjniu'ucare'ara'an í nexí'ej tevi? ³⁰ ¿A'iné auj tí'iri'iri ti ja'ati ayén a'ij pua'a tí'inexajta a'fjna jime'e nej rí'i tiratá'aca í Dios ne'fjna jime'e í cua'ira nej nexiéhua ráacua?

³¹ Ayee pu'u na'a, setíj sena'a tí'titij jín rici, ti pua'a setí'licua'aca na'ari seye'eca nusu tí'titi seij a'ij ruure, setá'aj siyen huárini setá'aj rí'i tiraatá'acare'en í Dios jemi. ³² Setá'aj siyen huárini seij si caí a'ij pua'a tihua'atá'acare'en se'íime í mej Israél jetze ajtémecan nusu se'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan na'ari se'íime í mej e'tiújse'iri í Dios jemi. ³³ Ayee nu tí'litese'e nej rí'i tihua'atá'acare'en naíjmi'ica nain jime'e ti ij ayén tihua'uci'iti í ti hua'atéva'iri, ti

ij ajta Dios hua'irájtuaani. A'íj nu jín caí niyen nena'a rahuauca í ti neetzi téva'iri.

11 Neajta inee, ayée nu tiu'umé t'íj ajta Ciriístu'u tiu'umé. Setá'aj seajta mú'een siyen che'atá sena'a huárini net'íj inee.

**A'ij mej nu'u ye'í huárini
í 'uuca teyujta'a**

² Mi seajta mú'een, x'í'epi'in xu huaríj se'íjna jime'e sej nain jín néjmua'a-ree, seajta seuj rá'astijre'e í ye'irá í nej jamuaatá'tiiri'i. ³ Mi neajta inee, ayée nu t'í'ixxe'leve'e sej siyen ráamua'ati ti Ciriístu'u ayén antiújmua'aree a'ímej jemi, mat'íj mena'a pua'amé seijre'e í tetecca. Ayee mú che'atá mena'a í tetecca tite'entiújmua'aree a'ímej jemi í ru'íj-ta'amua'a. Ajta Dios pu ayén antiújmua'aree í Ciriístu'u jemi.

⁴ A'íj nu jín, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e. A'ati pu ayén raatéxiehuata a'íjna ti jín antiújmua'aree ti pua'a utemúucu'utzi huatéjniuuni. ⁵ Ajta, ti pua'a 'íita'a ayén antimuá'avi'i huatéjniuuni, nusu antimuá'avi'i t'í'ixajta í Dios jetze me'ecan, a'íi pu ajta raatéxiehuata a'íjna í ti t'í'ira'ajte'e. Ayee pu che'atá na'a tiu'utévi'iraste'e t'íj 'íita'a ti ayén caújyen rumu'úu jetze.

⁶ Ayee pu'u xaa ti'ayajna, a'iné ti pua'a 'íita'a caí ayén á'ujca'ane ti ra'avá'anan í rumu'úu, ayén tiraav'íjte'e ti a'íin 'íita'a caújsiseaaxi'in í rumu'úu jetze. Mi ajta, ti pua'a ayén tirá'amitiejte'e ti tiu'utévi'iraste'e ti ayén caújsiseaaxi'in, ché'e a'íin ayén ra'avá'anan í rumu'úu.

⁷ Jee xaa ne'u, ayée pu ruxe'leve'e ti antimuá'avi'i seijre'e í teáata'a a'iné a'íi pu a'íin taav'íjra'ara'an pú'een í Dios, ajta a'íi pu a'íin pú'een í ti r'í'i tiratá'aca. Mi ajta a'íin 'íita'a, a'íi pu a'íin pú'een í ti r'í'i tiratá'aca í teáata'a. ⁸ A'iné a'íjna í teáata'a, capu ayén a'íjna jetze huatétaavijhuaca'a í 'íita'a jetze sino a'íin 'íita'a, a'íi pu xaa a'íjna jetze huatétaav-

ijhuaca'a í teáata'a jetze. ⁹ Capu ajta ayén huatétaavijhuaca'a í teáata'a a'íjna jime'e t'í'ij raatévaire'en í 'íita'a sino a'íin 'íita'a, ayée pu huatétaavijhuaca'a a'íjna jime'e t'í'ij raatévaire'en í teáata'a.

¹⁰ A'íj pu jín ayén ruxe'leve'e ti a'íin 'íita'a ayén ra'avá'anan í rumu'úu ti ij ayén seijre'e ti a'íin rá'astijre'e a'íjna ti t'í'ira'ajte'e. Ayee pu ajta ruxe'leve'e ti ij caí a'íj pua'a hua'atá'acare'en a'ímej í mej t'í'ivaire'e í ta japua. ¹¹ Mi ajta, camu rujíimua'a seijre'e í 'uuca í tavástarata'a jemi. Camu majta rujíimua'a seijre'e í tetecca jemi. ¹² Ayee pu'u na'a a'íjna jime'e ti a'íin 'íita'a a'íjna jetze huatétaavijhuaca'a í teáata'a, ajta a'íin teáata'a, ayée pu a'íjna jetze airaújneijte í 'íita'a. Ajta nain pu Dios jemi teja'uvé'eme.

¹³ Setá'aj siyen rujíimua'a sena'a tiraaxí'epi'intare'en ti pua'a ayén tiraav'íjte'e ti pua'a 'íita'a ayén antimuá'avi'i huatéjniuuni í Dios jemi.

¹⁴ ¿Ni caí ayén tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e í tej ratéhua'ira'a ti ayén tiu'utévi'iraste'e ti pua'a teáata'a ayén cáati'ire? ¹⁵ Mi ajta, ti pua'a 'íita'a ayén cáati'ire, a'íi pu a'íin pú'een í ti jín r'í'i tiratá'aca í Dios a'iné ayée pu raateájtuaa í cípua í jemin ti ij ayén ra'avá'anan. ¹⁶ Ti pua'a ja'ati ayén huárini ti tájaaxiejvi'i a'íjna jime'e, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en yee catu seicié tiyen ti'títacha'íi, majta a'íime í mej pua'amecié e'etiújse'iri í Dios jemi, camu yee majta seicié miyen ti'itiújcha'íi.

**A'ij mú pua'a rici
mat'í'ij e'etiújseire'en**

¹⁷ Ajta í nej neri jamuaatá'ixaate'esin, canu r'í'i tejámuaatá'asin a'iné set'í'ij mú'een e'etiújseire'en, caxu r'í'en jín e'etiújseire'en sino a'íj pua'a xu'u rijca. ¹⁸⁻¹⁹ Amuacaícan, ayée nu yé ráamua'a-reeri'i sej já'íta'a a'utacíca set'í'ij se'uun

e'etiújseire'en. Mi neajta inee, tímua'a nu t́n té'atzaahuat'e a'iné ayée pu ruxe'leve'e mej seica airáaju'un mú'e-jmi jemi í mej seicié t'ímua'atze sej si siyen hua'utámua'ati a'ímej í mej mú'e-jmi jemi sejire'e, í mej majta tzáahuati'ira'a j́n miyen rici.

²⁰Mú'een xu seajta siyen huárini. Set'íj e'etiújseire'en, caxu se'íjna j́n t'í'cu'a'ani í sej j́n ra'utámua'aree ti tavástar'a ta japua huaniú. ²¹Caxu xaa ne'u, sino t'í'j a'ájna teja'ur'é'enen sej siyen tiú'ucua'ani, set'íj sena'a pua'amé siyen rici sej seajta sej. Ayee xu anáaté'ee t'í'cu'a'ani í sej te'ucá'ini'eme'ecaa. Ajta í seica í mej caí miyen te'ucá'ini'eme'ecaa, capu ché'e tihua'aci'iti, sino metiéecuj mú muá'aju'u. Majta seica miyen huáp'i huatétea'aruaijsin.

²²¿A'ii tá'uj na'a? ¿Ni tzaa secá huachéjme a'u sej tejá'ucua'ani, a'u sej seajta a'uyé'en, na'ari seri huá'axieehua a'ímej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi, nusu sej siyen raxí'leve'e sej a'ij pua'a tihua'utá'an a'ímej í mej caí t'íti t́cha'íi? ¿A'iné na'a í nej j́n tejá'mua'ixaate'e? ¿Ni qui niyen r'í' tejamuá'ixaate'en ne'íjna jime'e sej siyen t'ít'it'í'jcha'íi? Canu xaa ne'u.

Mat'í'ij nu'u ra'utámua'aree í tavástar'a

(Mt. 26:26-29; Mk.

14:22-25; Lk. 22:14-20)

²³Ayee pu'u na'a, í ti nevástar'a raateájtuaa ineetzi jemi, a'ij nu'u neajta mú'e'ejmi jemi huateájtuaa. A'ajná'imua t́ca'ari tzajta'a t'í'j avíitzi'i j́n huatátuir-i'ihuaca'a í tavástar'a, a'íjna í Jesús, a'í pu raatí'íp'i í pan. ²⁴T'í'j r'í' tiraatá'a í Dios, aj pu'i ra'antítaaraxi, ajta ayén tihua'utá'ixaa t́j'j: "A'ii pu a'íin p'ú'een í nej ratéhua'ira'a í nej j́n mú'e'ejmi japua niuuni. Setá'aj siyen ráacua'ani sej si se'íjna j́n na'utámua'aree."

²⁵Mat'í'ij tiú'ucuaa, ayée pu che'atá na'a huar'íj a'íjna jime'e í vaasu í mej jetzen huayé'en. Ayee pu tihua'ixaate'e t́j'j: "Ayee pu huataújmua'a a'íjna í vaasu. A'ii pu a'íin p'ú'een í niuucari t'í jé'jca í ti j́n Dios t'ít'ij j́n te'ataújratzi-iri'i a'íjna jime'e nej ra'iráxire'esin í nexuure'e. Ajta, a'íjna í ye'irá í sej j́n huayé'en se'íjna jetze í vaasu, set'íj sena'a sej siyen rici, sej siyen se'íjna j́n na'utámua'aree." Ayee pu'u tihua'utá'ixaa.

²⁶A'íj pu j́n, set'íj sena'a sej racua'ani se'íjna í pan, seajta sej huayé'en se'íjna jetze í vaasu, ayée xu se'íjna j́n tihua'utá'ixaate'en a'ij ti huataújmua'a t'í a'íin tavástar'a huam'í'i. Mú'een xu siyen tihua'utá'ixaate'esin t́j na'a t'í y'ú auca'it'í a'ame ajta na'a caí uvé'enen í tavástar'a.

A'ij mej nu'u ye'í tiráacua'ani í mej j́n ra'utámua'aree í tavástar'a

²⁷A'íj pu j́n, ja'ati t'í na'a t'í ayén ché'e na'a ráacua'ani a'íjna í pan, nusu cha'a na'a na'a huayé'en a'íjna jetze í vaasu a'ij t'í caí tiraav'íj'te, ayée pu jetzen upjuá'ari t'í raatéxieehuataca'a í Cír'ístu'u t'í ayén rajpua'íj'tzica'a í rutevij jime'e, t'í ajta ra'iráaxire í ruxuure'e. ²⁸A'íj pu j́n, ché'e ayén huárini ja'ati t'í na'a t'í ayén amuacá rá'amit'íj'te'e a'ij t'í 'een í ru tzajta'a í Dios jemi t'í ij ayén ráacua'aree t'í ari ayén tiraav'íj'te'e. Aj pu xaa, ri'ir'ísta a'ame t'í ayén ráacua'ani í pan, ajta t'í huayé'en í vaasu jetze.

²⁹Ayee pu 'een j́n ayén ruxe'leve'e t'í ja'ati ayén rá'amit'íj'te'e a'ij t'í huataújmua'a a'íjna t'í ratéhua'ira'a í tavástar'a. T'í pua'a ja'ati caí ayén rá'amit'íj'te'e a'ij t'í huataújmua'a í ye'irá, ajta cha'a na'a na'a ráacua'ani í pan, ajta cha'a na'a na'a huayé'en í vaasu jetze, Dios pu ayén pua'íj'tzi raatá'asin a'íjna jime'e t'í caí r'í' huat'íruu a'ij t'í tiraav'íj'te'e. ³⁰A'íj mú j́n mu'íit'í caí ché'e huá'aca'anisti'i í

mej a'amua jetze ajtémecan, majta tí'icucui'i. Majta seica meri huácuii.

³¹ A'íj pu jín, ti pua'a ayén amuacaí tá'amitiejte'e a'íj ti 'een í tatzajta'a í Dios jemi, capu ayén puaíjtzi táaci'íti. ³² Ajta, tíj na'a ti tavástara'a ayén tá'axijte'en, a'íi pu a'íjna jín puaíjtzi taatá'asin ti ij caí puaíjtzi táaci'íti naíjmi'ica jamuan í mej yen huachéjme, íiyen chaanaca japua.

³³ A'íj xu jín, mú'een, ne'ihuaamua'a, ayée xu huárini. Setí'ij u e'etiújseire'en, setá'aj huaújxe'eve'en seij seajta seij seij si naími'i tiú'ucua'ani. ³⁴ Ti pua'a ja'ati ayén jéfhua tí'icuata, ché'e a'íin a'uun tejá'ucua'ani u ruche. Na'ari caí, Dios pu amua'axijte'en setí'ij u e'etiújseire'en. Neajta inee, netí'ij ne'uun a'atanén mú'ejmi jemi, aj nu ni jaítze'e rí'í á'amuaruuren.

Í ti nu'u jín tihuau'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios

12 Ayee nu tí'ijxe'eve'e seij ráa-mua'aree a'íj ti 'een a'íjna í ti jín tejámuaa'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

² Xu'uri sicu ramua'aree a'íj seij tí'ijri'írejca'a setí'ij caí xi té'atzaahuat'e-ca'a. A'ímej xu jemi á'ujca'anejca'a í mej caí dioosi pú'een, í mej majta caí tí'ixax-a'a. Mú'een xu huá'ajaahuat'e-ca'a a'íj ti ye'í tejamuá'amitiejte'eca'a. ³ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ja'ati ayén a'íjna jetze araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an, capu ja'anáj ca'aníjra'a raatá'asin a'íjna í ja'ati ti ayén tiu'utaxáj yee: “Ché'e Dios puaíjtzi raatá'an a'íjna í Jesús.” Mi ajta, ti pua'a ja'ati caí a'íjna jetze araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu a'atzu ajta rí'írí ti a'íin ayén tiu'utaxáj yee: “Jesús pu vástare'ara'an pú'een.”

⁴ Capu tí'iseicaj na'a í ti jín tejámuaa'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

Mi ajta, seíj pu'u a'íjna í xiéjniu'ucari. ⁵ Capu tí'iseicaj na'a í seij jín tí'ivaire'e í Dios jemi. Mi ajta, seíj pu'u í ti tavástara'a pú'een. ⁶ Capu ajta tí'iseicaj na'a í seij jín tí'imuari'e. Mi ajta, seíj pu'u í Dios ti nain jín tí'imuari'e huá'a jamuan í tetecca, a'achú mej pua'amé íiyen seíjre'e.

⁷ Ajta naíjmi'ica jemi, a'íin xiéjniu'ucari ayén huataseíjre ti ij tí'íti jín tihuá'íjcate'en seij ajta seij, mej mi me'íjna jín tihua'utévaire'en naíjmi'ica. ⁸ Seíj pu ayén a'íjna jín tiraa'íjca a'íjna í xiéjniu'ucari ti ayén tiu'utaxáj temua'a pu naa raay'ítihua'acan jime'e. Ajtahua'a seíj, a'íin xiéjniu'ucari ruseíj pu ajta a'íjna jín tiraa'íjca í ja'ati ti ayén tiu'utaxáj a'íj ti tirú'umua'aree.

⁹ A'íjna í xiéjniu'ucari, ruseíj pu ajta ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'ati té'atzaahuat'e, ajta seíj pu ayén tiratá'aca ti a'íin ja'ati tihuá'ahua'atehua'an. ¹⁰ Ajta seíj, a'íi pu ayén tiratá'aca í ja'ati ti ayén ríjca í mej jín rí'í tira'utaseíj. Ajta seíj ti ayén tihua'utá'ixaate'en í Dios jetze me'ecan a'íjna jime'e ti a'íin xiéjniu'ucari ca'aníjra'a ratá'aca. Ajta í seíj, ayée pu tiratá'aca ti raay'ítihua'an ti raatámitiejte'en tí'íti ti xiéjniu'ucari pú'een. Ajta seíj raay'ítí ti tiu'utaxáj seica jime'e í hua'aniyuca í mej seica chuéjra'a japua é'leme'ecan. Ajta seíj í ja'ati, ayée pu ratá'aca ti raay'ítihua'an ti ayén tiu'utaxáj a'íj ti huataújmua'a a'íjna ti raataxájtaca'a í seij.

¹¹ Tíj na'a mej miyen jín rici, a'íi pu ruseíj ca'aníjra'a hua'atá'aca a'íjna í xiéjniu'ucari. A'íi pu ruseíj ayén hua'atá'aca naíjmi'ica, seij ajta seij, a'íj ti a'íin tihua'uxí'epi'íntari'íri'i.

Seíj pu'u í tej jetzen ajtémecan

¹² Ayee pu che'atá na'a 'een í Círíistu'u jemi a'íj ti 'een a'íjna jime'e ti seíj ratéhua'ira'a. Seíj pu'u ti ratéhua'ira'a, ajta jéfhua pu tí'imuí'í ti jetzen tí'isei-

jr'e. Mi ajta, ti pua'a ayén ti'imuí'í ti jetzen seijre'e, seij pu'u pú'een í tévira'an.

¹³ A'íj pu jín, setí'ij huámua'i'ivijhuaca'a, seij pu'u í xiéjniucari ti mú'ejmi tzajta'a huateájturaa ti ij ayén amuáaruuren seij si seij sena'a tévira'an pú'eene'e xá'ara'ani jamuan í Ciríistu'u. Capu amín a'ij, ti pua'a Israél jetze xa'ajtémecan na'ari siyen seij chuéjra'a japua é'eme'ecan nusu siyen ca'anéeri jín tí'imuari'e ca'ín siyen ruxiéchua á'uujhua'an. Seij pu'u í xiéjniucari seij jetzen araujca'ane. ¹⁴ Ajta, capu tí'iseicaj na'a ti jetzen seijre'e í tévira'an sino tí'imuí'í.

¹⁵ A'íj pu jín, ti pua'a a'íin iicájra'an ayén tiu'utaxáj yee a'iné canu muájca'a pú'een, canu neajta ajtémecan í tévira'an jetze, capu ayén ti'ayajna. A'íi pu aúche'e a'íin tévira'an jetze ajtémecan. ¹⁶ Ayen che'atá na'a, ti pua'a a'íin naxaira'an ayén tiu'utaxáj yee a'iné canu jí'isi pú'een, canu neajta jetzen ajtémecan í tévira'an, capu ajta ayén ti'ayajna. A'íi pu xaa tévira'an jetze ajtémecan a'íjna í naxaira'an.

¹⁷ Tí pua'a nain tévira'an a'íin pú'eene'en í jí'isi, ¿a'iné tí'iri'iri ti huiiténamuajra? Capu a'ij tí'iri'iri. Ajta, ti pua'a nain tévira'an a'íin pú'eene'en í ti jín huiteájnaua, ¿a'iné tí'iri'iri ti tiú'í'ichue? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri.

¹⁸ Mi ajta a'íin Dios, ayée pu éene'en tiu'uteájtuaa í ti jetzen seijre'e í tévira'an í Ciríistu'u a'ij ti a'íin tiraaxí'epi'intare. ¹⁹ Tí pua'a naími'i ti jetzen seijre'e ayén seij na'a pú'eene'en, ¿a'uné é'eseijre'e a'ame í tévira'an? Capu mé'e já'ahua'a a'ame. ²⁰ Mi ajta, ayée pu ti'imuí'í ti tévira'an jetze tí'iseijre'e, ajta seij pu'u í tévira'an.

²¹ A'íj pu jín, capu rí'irí ti a'íin jí'isi ayén tiraata'ixaate'en í muájca'a tíjín: "Capej nej jetze ruxe'leve'e mú'ee." Capu ajta rí'irí ti a'íin mu'úura'an ayén che'atá

na'a tiraata'ixaate'en í iicaj yee: "Capej nej jetze ruxe'leve'e mú'ee."

²² Mi ajta, a'íin ti jetzen seijre'e ti ayén titá'amitiejte'e ti caí ruca'ané, a'íi pu xaa ayén jaítze'e ruxe'leve'e caí í seica. ²³ Ajta, a'íin ti jetzen seijre'e í tej tiyen ratéxieehuata te'íjna jime'e ti ayén titá'amitiejte'e ti caí tí'itij vaire'e, a'íi tu jaítze'e rí'i tiratá'aca te'íjna jime'e í tej jín rí'i tiraatéchejte'en. Ajta a'íin ti jetzen seijre'e ti ajta tiu'utévi'iraste'e ti pua'a ayén seijre'e mé jéjre'e, a'íj tu tiyen rí'i tí'itéche'ete a'ij ti tiraavjíte'e. ²⁴⁻²⁵ Ajta, í seica ti jetzen seijre'e, ti ajta caí ayén tiu'utévi'iraste'e, catu tiyen rí'i tiratéche'ete.

Mi ajta Dios, ayée pu éene'en huataéjtuaa í tévira'an tí'ij ayén jaítze'e rí'i tiratá'acare'en a'íjna ti tirá'aturaate'e mej mi caí já'ita'a a'utáciine í mej tévira'an jetze ajtémecan sino mej mi miyen che'atá mena'a ahuaújcu'oven seij majta seij. ²⁶ A'iné ti pua'a seij ayén tirajpuaíjtzi, naími'i mú miyen che'atá mena'a tirajpuaíjtzi muá'aju'un. Ajta ti pua'a ayén tiráaci'iti seij ti tí'itij jín rí'i tiu'uteáturan, naími'i mú majta jamuan huataújtemua'ave'esin. ²⁷ Ayee pu ajta xaa ne'u tí'een mú'ejmi jime'e. Mú'een xu tévira'an pú'een í Ciríistu'u. Naími'i xu jetzen ajtémecan, seij seajta seij.

²⁸ Ajta a'íin Dios ari hua'antíhuau a'ímej í mej tí'iti jín tihua'utévaire'en í mej u e'etiújse'iri teyujta'a. Amuacá, a'íi pu hua'antíhuau a'ímej í ti hua'uta'íteca'a mej á'uujhua'ane'en metihuá'ixáate'e, ajta á'iyen a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'an. A'íi pu ajta hua'antíhuau a'ímej mej mi miyen tihua'umua'aten, majta í mej miyen tiu'umuári'en í mej jín naa rí'i te'utasej í teite, ajta a'ímej í mej tihua'ahua'atehua'an. Majta a'ímej í mej tí'iti jín hua'utévaire'en, majta í mej tí'itij jín antiújmua'aree, majta a'ímej í mej seica ni-

uucari jín tí'ixaxa'a. Naíjmi'lica pu ayén tiu'utá'a í Dios.

²⁹ ¿Ni qui naíjmi'lica ayén tiu'utá'a mej mi miyen á'ujujhua'ane'en metihuá'ixáate'e? Capu xaa ne'u. ¿Ni qui majta naíjmi'i miyen tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan? Camu majta xaa ne'u. Na'ari ¿ni qui naíjmi'i miyen tihuá'amua'aten? Camu xaa ne'u. ¿Ni qui naíjmi'lica ayén tiu'utá'a mej mi tiu'umuári'en í mej jín naa rí'i te'utasejí e teite? Camu xaa ne'u.

³⁰ Jari qui a'íjna, ¿ni naíjmi'i miyen tihuá'ahuuate'e nusu miyen sejí niuucari jín tí'ixaxa'a na'ari miyen tiu'utaxá a'ij ti huataújmuua'a í ti raataxájtaca'a í sejí? Camu xaa ne'u naíjmi'i miyen tite'entíujmuua'aree. ³¹ Seajta mú'een, setá'aj siyen huateújca'anen sej si siyen ráateuni í Dios jemi se'íjna ti jaítze'e ruxe'eve'e, ti pua'a siyen tí'ijxe'eve'e. Mi neajta inee, naúche'e nu jamuaatá'tiira a'ij sej jaítze'e ri'éene'en jín tí'itesejjre'e.

Mej nu'u huaújxe'eve'en sejí majta sejí

13 Ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi nej niyen tí'lira'ixaate'e, capu tí'itij vaire'e. Ayee nu éene'e na'ame í jemin tǵ í tepúusti'i ti ayén 'een tǵ taampu í ti jín ja'ati ché'e na'a tí'irua-jte'e na'ari tǵ tuxa'a í ti ru jetze rájvitze. Capu amín a'ij ti pua'a niyen seica niuucari jín tirá'ixaate'en nusu ne'íjna jime'e í hua'anuuca í mej tí'ivaire'e u ta japua. ² Ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi, capu ajta ti'ti vaire'e nej raayí'ti nej tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. Ti pua'a neyaú'itíee nain tǵ na'a ti rú'avaa í Dios jemi, nusu nej nain ú'umua'aree na'ari niyen té'atzaahuuate'e nej ni niyen tiraata'ajte'en í jírí ti a'uun tícheni a'u ti a'utáca. Ti pua'a niyen raayí'ti, canu tí'itij jín tí'ivaire'e ti pua'a necaí neajta raxí'eve'e í nexí'ej tevi.

³ Ayee pu che'atá na'a 'een ti pua'a niyen tihua'uré'e'a'ate'en nain tǵ na'a

nej tí'ijcha'ií na'ari ti pua'a neajta niyen huatánne'an í ne jime'e mej mi naateá-taira, canu neajta ti'ti mua'itin ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi.

⁴ Ti pua'a ja'ati ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, ayée pu 'eene'e a'ame. A'í pu a'ateevi'i ti te'utáviicua'i a'ame, ajta rí'i tirá'ancu'uvajxi'isin í sejí. Capu ajta chueere'e, ajta capu á'ujtzaahu-ate'e. ⁵ Ajta a'ín ti raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, capu jíye'itzi jime'e runeeste ti huataniú'ucan, ajta capu rájcha'iire'e í sejí. Capu ajta te'entiú'uunaca, ajta caí rahuauca í ti jetzen ruxe'eve'e. Capu ajta ra'utámua'areeri'i ti pua'a ja'ati ayén a'ij pua'a ráaruuren.

⁶ Ayee pu ajta 'een í ja'ati ti ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi. Capu a'íjna jín huataújtemua'ave'esin a'íjna jime'e ti a'ij pua'a een sino a'ij pu jín huataújtemua'ave'esin a'íjna jime'e ti tzáahuati'ira'a jín ayén huarǵ. ⁷ Ti pua'a ja'ati ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, a'í pu nain jín tiraatá'uuni'ira. Nain pu ajta jín té'atzaahuuate'e ti a'ín Dios rí'i tiraatá'asin. A'í pu ajta nain jín tí'ijchú'eve'e ti Dios nain jín araúrustejsin. Nain pu ajta jín té'evicua'i í ti jín tirajpuajtzi.

⁸ Capu ja'anáj huatépua'ari tej ti tiyen tí'itaxe'eve'e. Mi ajta, a'í pu xaa huatépua'ari tej tiyen tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. Ajta, tej tiyen seica niuucari jín tí'ixaxa'a, a'í pu ajta huatépua'ari. Ajta, a'íjna ti téjmi jemi huateájturaa tej ti temua'a naa tirú'umua'areere, a'í pu ajta huatépua'ari.

⁹ Ayee pu'u xaa, catu nain jín tirú'umua'aree. Catu teajta nain jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. ¹⁰ Mi ajta, tí'ij ayén huatasejí'ren í ti ari huaújnajmire, aj pu xaa huatépua'ari í ti á'aturacaj.

¹¹ Netí'ij nauj pá'ari'istaca'a, ayée nu che'atá nena'a tí'ixaxa'ata'a tǵ pa'ari'i, neajta niyen tí'imua'atzejca'a tǵ pa'ari'i. Ajta íjii, í nej neri vásta'a, ayée nu neri

mé rúurie nej niyen mé teúumua'arejca'a tǎj pa'ari'i.

¹²Ajta íjii, ayéé tu che'atá tena'a rasise'li í Dios tetǎj taciéenime'e tí'isise'ij 'ájte'ehua jetze, í tej caí temua'a rasefj. Mi ajta, a'fjna xicáara'a ti mé'le vé'eme, aj tu xaa rasejran í jetzen, temua'a naa. Íjii, je'icáj nu caj té'u-mua'aree. Mi ajta, a'fjna xicáara'a jetze, nain nu jín yaú'itiéé na'ame tǎj ajta Dios tí'inemua'ate. ¹³A'fj pu jín, tí'huaica ti íjii ayén seijre'e itejmi jemi. A'ii pu'u a'fín pú'een: tej té'atzaahu-ate'e, tej rachú'eve'e ti Dios nain jín raanajmire'en, tej huátaxe'eve'en. Ajta a'ii pu a'fín pú'een í ti jaítze'e ruxe'eve'e, tej huátaxe'eve'en seij teajta seij.

Jíme'en í mej seij niuucari jín tiu'utaxáj

14 Setá'aj siyen rahuauca seij huaújxe'eve'en seij seajta seij. Ayee pu 'li 'eene'e, seúche'e xu siyen seajta rahuauca ti Dios rǎ'i tejamaatá'acare'en a'fjna jime'e, í muári'eri'ire'ara'an ti a'fjna jemi seijre'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sej si siyen tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. ²Mi ajta, a'fín í ti raayf'iti ti sefj niuucari jín tiu'utaxáj, capu ayén tihua'ixaate'e í teite a'iné camu yaú'itiéé muá'aju'u a'ij ti ti'ixa. A'fí pu'u jamuan ti'ixa í Dios a'fjna jime'e ti rú'avaa jemin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

³Mi ajta, a'fín ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'fí pu xaa a'fmej tí'ixáate'e í teteca ti ij rǎ'i huá'uruuren, ti ij ajta ca'anǎjra'a hua'utá'an, ti ij ajta rǎ'i ti-hua'utájeeve. ⁴Ajta a'fín ti sefj niuucari jín tí'ixaxa'a, a'fí pu rusefj rǎ'i ruruure. Mi ajta, a'fín ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'fí pu rǎ'i huá'aruuren naǎjmi'lica í mej a'uun e'etiújse'iri teyujta'a.

⁵Ayee nu xaa tí'ijxe'eve'e sej naǎmi'li siyen seica niuucari jín tiu'utaxáj. Mi neajta inee, jaítze'e nu niyen tí'ijx-

e'eve'e a'fjna sej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'an.

Casi'li mú'een, ti pua'a caí mé'e já'ahua'a ja'ati ti ayén tihuaú'ixaate'en a'fmej jemi í teite a'ij ti huataújmua'a a'fjna ti raataxájtaca'a a'fjna ti sefj niuucari jín tí'ixaxa'a, ti pua'a caí ja'ati ti ayén raayf'iti, capu a'ij tí'iri'iri ti rǎ'i huá'uruuren a'fmej í mej e'etiújse'iri teyujta'a. A'fj pu jín jaítze'e pu ruxe'eve'e a'ame a'fjna ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a caí a'fjna í ja'ati ti sefj niuucari jín tí'ixaxa'a.

⁶Casi'li, ne'ihuamua'a, ti pua'a ne'uun á'ume'en mú'ejmi jemi nej tejámuaatá'ixaate'en sefj jime'e í niuucari í sej caí yaú'itie, canu tí'iti jín a'ij tejámuaatévaire'esin. Ayee pu té'eme ti pua'a necaí tejámuaatá'ixaate'en ne'fjna ti rú'avaataca'a í Dios jemi, nusu ti pua'a necaí Dios jetze me'ecan na'ari ti pua'a necaí tí'itij jín tejámuaatá'ixaate'en ti ca'anǎjra'a jamuaatá'an ca'fín ti pua'a necaí tejamaatá'itíii.

⁷Ayee pu che'atá na'a ruxe'eve'e ti ja'ati ayén e'ehauritiéecan jín tiu'utacuiina a'fjna jetze í cf'isiti'ira'a ti caí uráxiejniu'uca na'ari a'fjna jetze í mej jetzen ruxité jín tí'icuinaca. Ti pua'a caí e'ehauritiéecan jín tiu'utacuiina í cf'isiti'ira'a jetze, ¿a'iné auj tí'iri'iri ti ja'ati ayén ráamua'aree tí'iti ti chuiicarira'a pú'een? ⁸Ajta, ti pua'a caí e'ehauritiéecan jín huatánamuajre'en í corneeta jetze, capu ja'ati rucaten ti ij u a'uvé'ene'use'en.

⁹Ayee pu che'atá na'a 'een mú'ejmi jemi, ti pua'a siyen tihua'utá'ixaate'en í teite niuucari jime'e í mej caí yaú'itie. ¿A'iné tí'iri'iri ti ja'ati ayén ráamua'aree a'ij ti huataújmua'a í sej raataxájtaca'a? Capu a'ij tí'iri'iri. Capu tí'itij vaire'e a'ame í sej raataxájtaca'a.

¹⁰Temua'a pu tí'imu'fí í niuucari ti íiyen namuajre'e chaanaca japua. Ajta

naími'i mú miyen e'ehauritiéecan jín tí'ixaxa'a. ¹¹ Mí ajta, ti pua'a necaí ramua'aree a'ij ti huataújmua'a í niuucari, ayée nu seijre'e na'ame í jemin í ti raxa t́j ja'ati ti seij chuejra'a japua é'eme'e-can. Ajta a'ijna ti ti'ixa, a'íi pu ajta ineetzi jemi ayej éene'e sefire'e a'ame t́j ja'ati ti seij chuejra'a japua é'eme'e-can.

¹² A'íj pu jín, mi sej huápi'i raxí'eve'e ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti'itij amuaatá'an, ayée pu che'atá na'a 'een mú'ejmi jime'e, setá'aj ahuaújca'anen sej hua'utémua'itin í seica se'ijna jime'e sej rí'i huá'uruuren a'ímej í mej u e'etiújse'iri teyujta'a.

¹³ Mí ajta a'íin ti seij niuucari jín tí'ixaxa'a, ayée pu ruxe'leve'e ti a'íin ja'ati ayén raatáhuavii ti a'íin Dios ayén raatá'an í muári'eri'ire'ara'an ti jín yaú'itíeé á'ara'ani a'ij ti ti'ixa.

¹⁴ Ayeé pu xaa ne'u tí'een, a'iné ti pua'a niyen ne'ijna jín raatéjhuauni seij jime'e í niuucari, nexiejniu'uca pu xaa ajta huaténiiusín. Mí ajta, nemua'atziira'a pu caí ti'iti jín tí'imua'itin. ¹⁵ Ari inee, ¿a'iné nerini? Nexiejniu'uca nu jín xaa huaténiiusín. Neajta niyen che'atá nena'a nemua'atziira'a jín niyen rini. Neajta nu tiu'utáchuiica nexiejniu'uca jime'e, neajta í nemua'atziira'a jime'e.

¹⁶ Tí pua'a piyen rí'i tiraatá'an í Dios á'axiejniu'uca jime'e, ¿a'iné tí'iri'iri ti ja'ati ti caí mú'ejmi jetze ajtémee-can ayén huatéjniuuni yee ché'e ayén té'ara'ani tí'ij ayén muáanamua pej piyen rí'i tiraatá'aca í Dios? Capu ri'iri a'iné a'ijna í ja'ati, capu yaú'itíeé a'ame a'ij pej tiu'utaxájta. ¹⁷ Rí'iríista pu a'ame pej piyen temua'a naa rí'i tiraatá'an í Dios. Mí pajta mú'ee, capej a'ij rí'i ráaruú í axí'ej tevi.

¹⁸ Ayeé nu 'een jín jéhua rí'i tiratá'aca í Dios ne'ijna jime'e nej jaítze'e niyen tí'ixaxa'a seica jime'e í niuucari secaí naími'i mú'een. ¹⁹ Neajta, netí'ij huá'a jemi a'utéveeca a'ímej í mej e'etiújse'iri

teyujta'a, nej ni niyen tíhua'utá'itíi, jaítze'e pu na'aráanajche ineetzi nej e'ehauritiéecan jín tihua'utá'ixaate'en anxíj niuucari jime'e necaí nej niyen tiu'utaxáj tamuáamuata'a vi'lira'a niuuca seij jime'e í niuucari í mej caí yaú'itíe.

²⁰ Ne'ihuaamua'a, caxu ché'e siyen tí'imua'ajca matj í tí'irí, sino setá'aj siyen éene'en seijre'e matj í tí'irí se'ijna jime'e sej caí a'ij pua'a rici. Setá'aj seajta siyen che'atá sena'a tiú'umua'ati matj a'íime í mej meri vaujsi. ²¹ Ayeé pu té'eyu'usi'í a'ijna jetze í niuucari í mej jín tí'ajta t́j: "Ayeé nu tihua'utá'ixaate'esín a'ijna í teitejra'a ne'ijna jime'e í mej seica niuucari jín tí'ixaxa'a. A'íime í mej seij chuejra'a japua é'eme'e-can, a'íi mú tihua'utá'ixaate'esín. Mí majta a'íime í neteítetemua'a, camu na'ará'astijre'esín ineetzi."

²² A'íj pu jín, a'ijna í niuucari í mej caí yaú'itíe, capu ayén tí'ivaire'e ti i tíhua'utá'itíi a'ímej í mej té'atzaahu-ate'e sino ayée pu tí'ivaire'e huá'a jemi í mej caí té'atzaahuat'e.

²³ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Casi'i, ¿a'iné tí'iti metiu'utaxájta í seica í mej caí té'atzaahuat'e, na'ari í seica í mej caí rí'i mé titeumuámua'a-ree ti pua'a a'uun ma'uteárute a'u sej e'etiújse'iri? Seajta mú'een, ti pua'a xaa siyen naími'i tí'ixáata xá'aju'un seica jime'e í niuucari í mej caí yaú'itíe, ¿a'iné tíhua'amitíe'je a'ímej? ¿Ni qui siyen nu'u tite'eteújtímua'iri'i? Jee xaa ne'u.

²⁴ Ajta, ti pua'a seij a'uun a'uteárute mú'ejmi jemi ti caí té'atzaahuat'e nusu ti caí mú'ejmi jetze ajtémee-can, seajta mú'een, ti pua'a xaa naími'i seti'ixáata xá'aju'un í Dios jetze me'e-can, ayée pu tiraatámítíe'jesín sej naími'i rá'axijte'en a'ijna jime'e ti a'íin ayén auteájturaa í Dios jemi. ²⁵ Aj pu'i ayén huatasejre'esín t́j na'a ti ru'a'avaataca'a u tzajta'an. Ajta a'íin teáata'a, á e'erávaijti á chuaata'a. A'íi

pu raaténajchi í Dios, ajta ayén tiu'u-taxájta yee ti Dios mú'ejmi jemi seijre'e.

**Mej mi naín jín miyen
huárini a'ij ti tiraavjíte'e**

²⁶ ¿A'iné sena'a si rini, ne'ihuaa-mua'a? Setá'aj siyen huárini setj sena'a sej e'etiújseire'esin. Setá'aj naími'i rí'i huaújuuren ti'iti jime'e, ti pua'a sefj tí'ichuicami'i, nusu sefj ti'iti jín ti-huá'tiirami'i na'ari tí'ixajtami'i í ti jet-zen raateájtuua í Dios ca'ín sefj niu-ucari jín tí'ixajtami'i, na'ari sefj ayén raxí'eve'e ti tihuaú'ixaate'en a'ij ti hu-ataújmua'a í niuucari ti raataxájtaca'a í sefj. Setá'aj siyen huárini sej rí'i huá'u-ruuren najmi'ica.

²⁷ Ti pua'a seica miyen raxí'eve'e mej seica niuucari jín tiu'utaxáj, miché'e miyen 'eene'en mej hua'apua mé'e na'ari mej huaíca mé'e. Miché'e miyen tiu'u-taxáj sefj majta sefj. Ajta, ché'e sefj ayén tihuaú'ixaate'en a'ij ti huataúj-mua'a. ²⁸ Ajta, ti pua'a caí mé'e ja'ati ti ayén raayí'iti ti ayén tihuaú'ixaate'en a'ij ti huataújmua'a, ché'e a'fín caí tí'ix-ajta huá'a jemi í mej e'etiújse'iri. Ché'e a'fín rusefj tí'ixajta í ru jemi, ajta í Dios jemi.

²⁹ Majta a'fime í mej Dios jetze me'e-can tí'ixaxa'a, miché'e miyen éene'en tí'ixajta, mej hua'apua mena'a, na'ari mej huaíca mena'a. Majta í seica, miché'e miyen tiraaxí'epi'intare'en a'ij ti tí'ixa í sefj. ³⁰ Ajta, ti pua'a jíye'itzi jín ti'iti raateájtuuaani sefj jemi, ché'e a'fín ti tí'ixa ayén raatapuá'ajta.

³¹ Ayee pu tí'iri'iri sej naími'i Dios jetze me'ecan tiu'utaxáj sej si tihua'utá'itíi najmi'ica, sej si seajta ca'aníjra'a hua'utá'an. ³²⁻³³ Majta a'fime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayée pu ruxe'leve'e mej majta raayí'itihua'an mej tiraal'jcate'en í ruxéjniu'uca huá'a jemi í mej e'etiújse'iri. Ayee pu ruxe'leve'e a'iné

capu Dios cha'a na'a huá'aruuren mej mi caí xí'epi'in ruruure sino a'fí pu hua'utépu'a'ajte'esin.

Setá'aj siyen che'atá sena'a huárini a'ij mej meri tí'ijri'ire najmi'i í seica í mej e'etiújse'iri í Dios jemi. ³⁴ Caxu hua'atá'acare'en a'fimej í 'uuca, mej mi tí'ixajta matí'ij e'etiújseire'en u teyuj-ta'a. Capu a'ij tí'iri'iri mej tí'ixajta sino mej ra'ará'astijre'en a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze í mej jín tí'ajta. ³⁵ Ti pua'a miyen raxí'eve'e mej ti'iti huámua'a-ree, miché'e miyen tihua'uta'fhua'u í rucfna'astemua'a í ruche. Ayee pu xaa ne'u, a'iné ayée pu tiu'utévi'iraste'e ti pua'a 'fita'a tí'ixajta huá'a jemi í mej e'etiújse'iri u teyujta'a.

³⁶ ¿A'ii tá'uj na'a? ¿Ni mú'ejmi jetze a'uvé'emej í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, na'ari ayén na'a mú'ejmi jemi huatétuihuaca'a? Capu xaa ne'u. ³⁷ Ti pua'a ja'ati ayén tirá'amitiejte'e í ru jetze ti a'fí rusefj a'fín pú'een sefj ti tí'ix-axa'a í Dios jetze me'ecan, na'ari a'fín jetze araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ché'e a'fín ayén ráamua'ati nej niyen ne'fjna jín tejá'amuayu'use'e a'ij ti a'fín tinaa'fjca í tavástara'a. ³⁸ Ti pua'a a'fín ja'ati caí ayén ráamua'ati, caxu sea-jta mú'een siyen rá'astijre ti 'ij ayén tihua'uci'iti.

³⁹ A'fj pu jín, ne'ihuaamua'a, naa pu tí'ixi'epi'in sej ca'anín jín rahuauca sej Dios jetze me'ecan tí'ixajta. Sea-jta, setá'aj caí huá'ijmijra í mej se-ica niuucari jín tí'ixajta. ⁴⁰ Ayee pu'u na'a, setj sena'a sej siyen rici, setá'aj siyen xí'epi'in éene'ecan jín rijca a'ij ti tiraavjíte'e.

**Ciristu'u pu a'itáaa
huá'a tzajta'a í mi'ichite**

15 Neajta nu niyen tejá'amua'ix-aate'e, ne'ihuaamua'a, sej si ra'utámua'aree a'ij nej éene'en jín tejamaú'ixaa ne'fjna í niuucari ti jín

Dios jamua'irátuaasin, í sej seajta ra'ancuré'a, í sej seajta seuj siyen jemin seijre'e. ²A'ii pu a'ñin pú'een í niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin ti pua'a seuj siyen rá'astijre'e a'ij nej neri tejámuaatá'ixaa. Na'ari caí, capu ti'itij a'ij tejá'amuavaire'e ti pua'a seicié sena'a tirá'antzaahua.

³Ayee na'a, a'iné ayée nu che'atá na-na'a a'amua jemi raateájtuaa ne'íjna í nej neajta ra'ancuré'a í ti jaítze'e ruxe'eve'e tej ráamua'aree ti a'ñin Ciriístu'u huamí'i ta jetze me'ecan ti ij titaatá'u-uni'i í tej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. ⁴Matí'ij nu'u ra'avá'ana, ajta, tí'ij ayén teuumé'eca huaíca xicaj tzajta'a, Dios pu ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze.

⁵Aj pu 'i a'íjna jemi huatasejíre í Pedro, ajta á'iyen huá'a jemi í mej tamuáamuata'a japuan sej ará'ase. ⁶Ajta á'iyen a'ímej jemi huatasejíre í mej miyen a'ará'ase a'achú cumu anxíj ciento japuan cíj caj matí'ij najjmi'i u e'etiújseire'eca'a. Maúche'e mú mu'íi ruuri, majta seica, meri huácuii.

⁷Ti'iquí ajta a'íjna jemi huatasejíre í Jacobo, ajta á'iyen najjmi'lica jemi í ti hua'antíhuau.

⁸⁻⁹Ajta, neetzi jemi pu'uqui te'entipúa'ajte ti ayén huatasejíre. Tij ayée nu huanú'ihuaca'a matí'ij caí xí nechú'leve'eca'a, a'iné nee nu ne'ín pú'een í ti jaítze'e cíliene'en jín ti'itéjvee huá'a jemi ti Dios hua'antíhuau. Jee xaa ne'u, capu ayén tiraavíjte'e nej niyen raataxáj yee nee nu huá'a jetze ajtémecan a'ímej í ti Dios hua'antíhuau, a'iné nee nu huápi'i a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej e'etiújse'irihua'a mej mi raaténajche í Dios.

¹⁰Mi ajta Dios, a'í pu rí'i tinaatá'a. A'íj nu jín nee nu ne'ín pú'een seíj ti Dios na'antíhuau. Ajta jé'ecan pu huápi'i

tiu'utévai ti a'ñin ayén rí'i tinaatá'a a'iné jaítze'e nu ca'anín jín tiu'umuáriej mecaí í seica. Mi ajta, Dios pu a'ñin pú'een'e'e ti ca'aníjra'a naatá'a. Canu neseíj ne-na'a tiu'umuáriej. ¹¹Capu amín a'ij. Capu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a a'íime mé tiu'umuáriej nusu inee. Naími'i tu tiyen che'atá tena'a tihuá'ixaate'e. Seajta mú'een, ayée xu che'atá sena'a té'antzaahua.

Matí'ij a'itajú'un í mi'ichite

¹²Ajta, ti pua'a teri tiyen tejamuá'ixaa ti Dios ra'ajjáj í Ciriístu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite, ¿a'iné 'een jime'e miyen tí'ixáata muá'aye'i seica, í mej a'amua jetze ajtémecan a'íjna jime'e mej nu'u caí ché'e huatarújsin a'íime í mej meri huácuii?

¹³Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ayén mecaí ché'e huatarún a'íime í mej meri huácuii, capu ajta Dios ra'ajjáj í Ciriístu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite. ¹⁴Ajta, ti pua'a Dios caí ra'ajjáj í Ciriístu'u, capu ti'iti vaire'e í tej teri tejamuá'ixaa, ajta capu ti'itij vaire'e sej siyen té'atzaahuatate'e. ¹⁵Ajta, ayée pu té'eme tej tí'ihua'itaca tena'a te'íjna jime'e í tej jín tiu'utaxájtaca'a te'íjna jime'e í Dios, a'iné tu'uri tiyen raataxájtaca'a yee: "A'í pu ra'ajjáj í Ciriístu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite." Mi ajta caí capu, ti pua'a mecaí ché'e huatarún í mej meri huácuii. Jee xaa ne'u, ti pua'a ayén 'een matíj seica tí'ixaxa'a, capu Dios ayén ra'ajjáj.

¹⁶Ayee pu'u, ti pua'a Dios caí hua'a-jájpua'xi'i a'ímej í mej meri huácuii, ayée pu huataújmua'a ti caí Dios ajta ra'ajjáj í Ciriístu'u. ¹⁷Ti pua'a caí ra'ajjáj a'íjna í Ciriístu'u, capu ti'itij vaire'e sej siyen té'atzaahuatate'e. Ajta, ti pua'a caí ra'ajjáj, capu ayén a'amua japua huaniú í sej jín auteájturaa í Dios jemi. ¹⁸Ajta a'íime í mej miyen té'atzaahuatate'e í Ciriístu'u jemi muácuii, mu'uri á'uvej.

¹⁹ Ti pua'a ayée na'a auj titaatéva'iri tej teuj i'irúuri tej tiyen rá'atzaahuaté'e í Círíistu'u, jaítze'e pu a'ij pua'a tí'itaruure ti caí a'ij tihuá'aruure najmí'lica a'ímej í seica í mej yen japuan seijre'e í chaanaca.

²⁰ Mi ajta xaa, ayée pu ti'ayajna ti Círíistu'u a'itáaraa huá'a tzajta'a í mi'ichite. A'ii pu a'íin pú'een í ta'anáayeijxi í tej jín ramua'aree mej majta huatarújsin a'íime í mej meri huácuii.

²¹ Ayee pu'u na'a, a'iné ayée pu tihuá'aci'iti í teite mej miyen huácui'ini me'fjna jime'e ti seíj na'a í teáata'a ayén auteájturaa í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a tihuá'aci'iti mej huatarún me'fjna jime'e ti ajta seíj na'a í teáata'a huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite. ²² A'iné naími'li mú miyen cui'lica me'fjna jime'e ti a'íin Adán auteájturaa í Dios jemi, ayée mú che'atá mena'a huatarújsin me'fjna jime'e mej me'fjna jetze ajtéme'ecan a'fjna í Círíistu'u.

²³ Mi ajta, ayée pu tihuá'aci'iti a'ij ti tihua'uxí'epi'intari'iri'í í xicáara'an jetze ti ayén tiraavíjte'e. Amuacá pu huatarúj a'fjna í Círíistu'u. Ajta á'iyen, tí'ij yé uv'éenen, a'íime mú huatarújsin a'íime í mej Círíistu'u jetze ajtéme'ecan. ²⁴ Aj pu 'i nain te'entipúa'ajte. Amuacá pu Círíistu'u a'ímej antipúa'ajte'esin matíj mena'a títeté'u'upu'u, ajta a'ímej í mej tí'itij jín antiújmua'aree. Aj pu'li xaa tiu'utátuiire'esin í Dios jemi tíj na'a a'íin ti jín antiújmua'areereca'a.

²⁵ Ayee pu'u, a'iné ayée pu ruxe'eve'e ti a'íin Círíistu'u ayén tiu'ita'ájta ajta na'a caí hua'utémua'itín matíj mena'a pua'amé mej rájcha'íire'e. ²⁶ Ajta í ti jín te'entipúa'ajte ti raatémua'itín í ti rájcha'íire'e, a'ii pu a'íin pú'een í ti jín ú'umi'ini. ²⁷ Ajta, tí'ij ayén tí'ixa ti nu'u a'íin nain tiu'utémua'iti, capu xaa ne'u ayén huataújmua'a ti a'íin ajta raatémua'iti a'fjna í Dios ti ayén raatá'a ti nain jín antiújmua'areere.

²⁸ Tí'ij tiu'utémua'itín nain tíj na'a ti íiyen tí'iseijre'e, ajta júte'e ti tejé'eseijre'e, a'fjna ti i'í yaujra'an pú'een í Dios, a'íi pu ruseíj huataújtuaasin a'fjna jemi í Dios ti nain jín antiújmua'aree, matíj mena'a pua'amé í mej íiyen seijre'e chaanaca japua, ajta u ta japua.

²⁹ Ti pua'a pí na'a ayén seicié éene'en, ¿a'ij ti huateújmua'atiiche'e mej miyen tí'ijri'ire í teite mej huámua'i'ivijhua a'íimej jetze me'ecan í mej meri huácuii? Ti pua'a mecaí ché'e miyen huatarún í mej meri huácuii, ¿a'iné 'een jime'e miyen huá'aniucajtze'e rumua'i'ihuaca?

³⁰ Teajta iteen, ¿a'iné 'een jime'e tiyen á'ataca'ane tíj na'a tej tiyen huácui'ini puajítzi jime'e?

³¹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ne'fjna jime'e nej ahuántzaahuaté'en mú'ejmi jime'e í Círíistu'u jemi, a'fjna í Jesús ti ajta tavástara'a pú'een. Tí'ij pí na'a nain xicaj tzajta'a, ayée pu tiná'amitiejte'e ineetzi nej neri mi'imica. ³² Ti pua'a mecaí huatarún í mej meri huácuii, ¿a'iné tí'itij tineetéva'iri nej niyen teáata'a pú'een, ti pua'a niyen huaténe'use'en huá'a jamuan í tí'itén a'ujna já'ahua'a u Éfeso?

Ayee mú xaa tí'ixaxa'a tíjín: "Tiché'e yee tiú'ucua'ani, teajta tí'iti antiyé'en, a'iné ruijmua'a tu cui'ini."

³³ Caxu ratá'acare'en ti ja'ati á'amuacuanamua tí'itij jime'e. Casi'i, a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, ayée mú nu'u a'ij pua'a ca'aníjra'a hua'atá'aca í mej rí'í titetiújcha'íi mej mi majta miyen che'atá mena'a a'ij pua'a huárini.

³⁴ Setá'aj seajtáhua'a rí'í mé titeumuá-mua'are'en, setá'aj seajta raatapuá'ajta í sej jín até'ítzeeara í Dios jemi. Camu tzáahuati'ira'a jín ramua'ate í Dios seica í mej a'amua jetze ajtéme'ecan. Ayee

nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e nej ni amuaatatévi'iraste'en.

**A'ij mej seíire'e muá'aju'u
matf'ij huatarún í mi'ichite**

³⁵ Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén tiu'uta'íhua'u tijín: “¿A'iné ye'í t'í'iri'iri mej huatarún í mi'ichite? ¿T'itájni tévira'an jín miyen seíire'e muá'aju'u?”

³⁶ Mi neajta inee, ayéé nu tiraatá'ixaate'esin yee, mi pej caí mé úmua'aree. A'ijna í jatzi pej raahuáste, capu ajnéjsin ti pua'a caí amuacaí a'utátzi'ite. ³⁷ Patí'ij t'í'ihuaste'e, capej pe'íjna huaste'e í cíyey ti ajnéjsin sino a'ij pej huaste'en í jatzi ti pua'a ti'ti triigu nusu ti'ti seica. ³⁸ Ajta a'íin í Dios, a'íi pu ayén ratá'aca í cíyera'ara'an a'ij ti ari tiraaxí'epi'íntari'iri'i, seij ajta seij í jatzi.

³⁹ Ajta, capu ruxí'ej na'a 'een í hua'ira'a. Sej pu seicié éene'e téhua'ira'a í teáata'a. Ajta seicié mú éene'en téhua'ira'a í ye'emuaate. Majta a'íime í pina'ase, a'íi mú majta seicié éene'en téhua'ira'a. A'íi mú majta í hua'ité, seicié mú majta éene'en téhua'ira'a.

⁴⁰ Ajta ti júte'e t'í'iseijre'e, ajta ti íyeyen t'í'iseijre'e chaanaca japua, capu ruxí'ej na'a t'í'een. Ajta, seij pu a'íin pú'een í ti naa tihuá'aseijrate'e a'ijna ti júte'e t'í'iseijre'e. Ajta seij pu ajta a'íin pú'een í ti naa tihuá'aseijrate'e a'ijna ti t'í'iseijre'e íyeyen chaanaca japua. ⁴¹ A'ijna í xicaj, a'íi pu seij a'íin pú'een ti naa tihuá'aseijrate'e. Ajta í máxcira'i, capu ruxí'ej na'a ayén tihuá'aseijrate'e. Majta a'íime í xu'ura'ave, camu majta ruxí'ej mena'a miyen 'een.

⁴² Ayee pu che'atá na'a éene'en t'í'iseijre'e a'ijna jime'e í mej huatarújsin a'íime í mej meri huácuui. A'ijna í tévira'an ti huanú'ihuaca'a, a'íi pu á'apua'aren. Ajta a'íin ti Dios ra'ajjásin, capu ché'le ja'anáj á'apua'aren a'ijna. ⁴³ A'ijna tévira'an, ayéé pu huanú'ihuaca'a mej caí rí'í tiratá'acare'en. Ajta,

t'í'ij Dios ra'ajján, a'íi pu temua'a naa rí'í tiraatá'asin. T'í'ij huanú'ihua a'íjna í tévira'an, capu a'atzu ruca'ané. Ajta, t'í'ij Dios ra'ajján, a'íi pu rumuári'er-í'ire'ara'an jín ra'ajjásin.

⁴⁴ Ayee pu éene'en nu'ihuan ti ij te'utáviicua'í íyeyen chaanaca japua. Ajta, ayéé pu éene'en ra'ajjásin ti ij ayén jetzen araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ti pua'a ayén seijre'e í tévira'an ti ayén te'utáviicua'í íyeyen chaanaca japua, ajta pu ayén che'atá na'a seijre'e í tévira'an ti jetzen araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁴⁵ Jee xaa ne'u, ayéé pu té'eyu'usi'í tijín: “A'ijna í tevi, a'íjna í Adán ti amuacaí huatasejre, a'íi pu ayén éene'en ruri huateájturaa.” Ajta a'íjna í tevi, a'íjna ti ajta Adán pírici í tu'uvé'eteajti, ayéé pu éene'en huateájturaa xiéjniu'ucari ti ayej a'uj tihua'atá'aca mej miyen ruuri muá'ara'ani.

⁴⁶ Capu amuacaí huatasejre a'íjna ti jetzen araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sino a'íjna ti rusej te'utáviicua'í íyeyen chaanaca japua. T'í'ij a'íin ayén huatasejre'en, aj pu xaa huatasejre'esin a'íjna ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an jetze araujca'anen. ⁴⁷ Ajta, a'íin í teáata'a, í ti amuacaí huatasejre, a'íi pu chuej jín huatétaavijhuaca'a. A'íj pu jín, íyeyen mej chuej japua me'ecan. Ajta í teáata'a, í ti hua'apua ti huanéj, a'íi pu júte'e é'eme'ecan.

⁴⁸ Majta a'íime í mej yen japuan huachéjme íyeyen chaanaca japua, ayéé mú 'een t'ij ajta 'een í tevi ti chuej japua me'ecan. Majta a'íime í mej jetzen ajtémecan a'íjna ti júte'e é'eme'ecan, ayéé mú majta 'een t'ij 'een a'íjna í ja'ati. ⁴⁹ A'ij tej teri tiyeyen 'een tévira'an jime'e a'íjna í tevi ti chuej japua me'ecan, ayéé tu che'atá tena'a éene'e tá'aju'un tévira'an jime'e a'íjna í tevi ti júte'e é'eme'ecan.

⁵⁰ Aye nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a. Capu ri'iri ti a'uun a'uteároute a'u ti Dios tejé'ajta ja'ati ti na'a ti auj ayén seijre'e tévira'an jime'e a'fjna í tevi ti chuej japua me'ecan. Ajta, a'fjna í ja'ati ti á'apua'aren, capu ri'iri ti ayén tiráaci'iti a'fjna ti caí ja'anáj á'apua'aren.

⁵¹ Xáanamuaajri'i mú'een, a'iné ayée nu tejámuaatá'ixaate'esin ti'itij jime'e ti rú'avaataca'a í Dios jemi. Catu na'imi'i cui'ini, sino Dios pu na'ijmi'ica seicié taruuren itejmi. ⁵²⁻⁵³ Aye pu téleme a'fjna xicáara'a ti jetzen huatánamua-jre'en í trompeeta ti jíme'en nain te'entipúa'ajte. Tí'ij a'fjn ti ta japua tí'ivaire'e ucáajijhua í trompeeta jetze, aj pu'i ayén seíre'e a'ame tí'ij mej huatémaxcava'axi'in jíye'itzi jime'e. Aj pu'i Dios hua'ajjájpuaxi'isin a'fme'j í mej meri huácuii mej mi caí ché'e ja'anáj au-puá'are. Teajta iteen, seicié tu huaté-taruurejsin, a'iné ayée pu ruxe'leve'e ti a'fjn ti á'apua'aren ayén seicié huaújruren ti ij caí ché'e auupuá'are. Ajta ayén ruxe'leve'e ti a'fjn ti mi'ini, ajta ayén seicié huaújruren ti ij caí ché'e huámi'ini.

⁵⁴ Tí'ij seicié huaújruren a'fjna ti á'apua'aren ti ij caí ché'e auupuá'are, ajta tí'ij ari seicié huaújruru a'fjna ti mi'núiche'e ti ij caí ché'e huámi'ini, aj pu xaa ayén teja'ur'énejsin a'ij ti amuacáí té'eyu'usi'ihuaca'a, a'fjna í ni-uucari ti jíme'en raxa yee: “Nain pu hui jín raatémuaiti a'fjna í ti huá'acui'ica. ⁵⁵ Mi pej huá'acui'ica, ¿a'uné a'ij 'een í pej jín hua'utémuaiti? Capu mé'e é'e-seijre'e xaa ne'u.” Ajta ayén tíjín: “Mi pej jín tihua'upuafj, ¿a'uné a'ij 'een? Capu xaa ne'u mé'e já'ahua'a.”

⁵⁶ Ajta a'fjna ti jín tihua'apua'ijte'e a'fjna ti ajta huá'acui'ica, a'ii pu a'fjna jetze araújca'anen í mej jín até'itzeaa í Dios jemi. Ajta a'fjna í niuucari í

mej jín tí'ajta, a'ii pu a'fjn pú'een ti ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen auté'itze'ara'an í Dios jemi.

⁵⁷ Mi ajta, tiché'e tiyen rí'i tiratá'acare'en te'fjna í Dios ti ayén titatá'aca tej tiyen tiu'utémua'itin te'fjna jime'e tej jetzen ajtéme'ecan í tavástarara'a, a'fjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

⁵⁸ A'fj xu jín siyen huárini, ne'ihuaamua'a, mi nej já'amuaxe'leve'e huápi'i. Setá'aj rí'i tí'teseijre'e ja'anáj ti na'a, setá'aj seajta te'utáviicua'i ti ij caí ja'ati amuá'ari'i í á'amua'atziira'a. Setá'aj seajta a'ujca'anéecan jín tiu'umuári'en í tavástarara'a jemi ja'anáj ti na'a, a'iné xu'uri ramua'aree ti jé'ecan huápi'i tejámuatéva'iri. Caxu huáapua'a sena'a tí'imuari'e tavástarara'a jetze me'ecan.

Jíme'en í tumin í mej huá'uhuaviiri'i huá'a jime'e í ru'ihuaamua'a

16 Jíme'en í tumin sej raseire'e sej si jín hua'utévaire'en a'fme'j í mej Dios jemi seijre'e, ayée nu che'atá nena'a tejá'amua'íjcate'e a'ij nej neri tihua'u'fjca a'fme'j í mej e'etiújs'e'iri nain-japua u Galacia.

² Aye xu huárini seij seajta seij, a'fjna xicáara'a ti jetzen te'ute'itien í itieeri. Ché'e se'j ayén ra'ajtá'an í ruche a'achú ti caj tí'ixe'evi'ira'a, ti pua'a Dios raatá'a je'fhua nusu c'j na'a. Ché'e a'fjn rájseire'en tíj na'a se'j itieeri ti ij caí ché'e ayén ruxe'leve'e sej rajs'e'iri-hua'an a'fjna net'íj ne'uun a'atanén. ³ Net'íj ne'uun e'ará'asti, aj nu ni niyen hua'uré'epijte'esin í yu'uxari a'fme'j í sej hua'antíhuau mej mi me'fjna jín majta ra'anú'an a'ujna u Jerusalén í sej seri rájseij sej hua'utapuafjve'esin. ⁴ Ti pua'a ajta ayén tiná'amitje'te'e ti ayén titaatéva'iri nej neajta ne'uun á'ume'en, a'fí mú majta á'uju'u muá'aju'u neetzi jamuan.

**A'ij ti nu'u huárini t'í'ij a'uun
á'ume'en seij chuéjra'a japua**

⁵Netí'ij ne'uun amuacá a'atanén u Macedonia, aj nu ni amúmuuuarin. Mí neajta inee, nauj mi'i ne'uun u a'atanén u Macedonia. ⁶Tij necaí a'atzu mú'e-jmi jemi á'ateeri, na'ari niyen á'ateevi'in t'ij na'a ti huáseevi'i a'ame seij si siyen naatévaire'e se'íjna jime'e a'u ti na'a nej á'ume. ⁷Canu niyen raxí'eve'e nej íjii nena'a amuaaséij nej ni a'atzu nena'a amuaamuaare, sino ayée nu raxí'eve'e nej ni á'ateevi'in nej ne'uun á'ucatií mú'ejmi jemi, ti pua'a ayén tinetá'acare'en í tavástar'a'a.

⁸⁻⁹Mi neajta inee, a'úu nu a'utevée na'ame ne'újna u Éfeso ajta na'a caí teja'uré'enen a'ájna matí'ij tí'iyeste me'íjna jime'e ta'aráhua'apua ti ará'ase í itieeri. Jee xaa, ayée nu huárini a'iné naa pu tináavai a'íjna jime'e í nej tí'imuari'e nej ni jeihua huápi'i raatévaire'en í tavástar'a'a. Capu amín a'ij mej jeihua néjcha'íire'e.

¹⁰Ajta, tí'ij a'uun a'atanén a'íjna í Timoteo, setá'aj rí'i tirájcha'íica temua'a naa, a'iné a'íi pu ayén che'atá na'a tí'ivaire'e í tavástar'a'a jemi netíj inee. ¹¹Ché'e caí ja'ati raxiéehuata. Tí'ij ajtahua'a u a'arájra'ani, setá'aj raatá'an t'ij na'a ti ayén ruxe'leve'e ti ij ajtahua'a yé ra'asti neetzi jemi. Ayee nu rachú'leve'e ti a'íin yé huácatií huá'a jamuan í seica í ta'ihuaamua'a.

¹²Ajta a'íjna í ta'ihuaara'a, a'íjna í Apolos, jé'ecan nu ca'aníjra'a raatá'acare'e ná'aye'i ti mú'ejmi jemi a'atanén huá'a jamuan í seica í ta'ihuaamua'a. Mí ajta a'íin, capu á'uye'imi'i já'araa. Aj pu nu'u a'uun a'atanéjsin mú'ejmi jemi t'í'ij huatáci'ipéeca.

Í niucari ti jín ra'antipua'ajte

¹³Rí'i xu'u mú'een. Setá'aj rí'i tí'ite-seijre'e se'íjna jime'e seij rá'astijre'e í tavástar'a'a. Setá'aj seajta huatéujca'a-nen í ru tzajta'a. Setá'aj seajta arájca'a-nen se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios seij si te'utáviicua'i. ¹⁴Setíj sena'a seij siyen rici, setá'aj siyen rijca se'íjna jime'e seij huaújxe'eve'en.

¹⁵⁻¹⁶Xu'uri ramua'aree a'ii mú a'íin pú'een í mej amuacá huataújtuiir-i'i í tavástar'a'a jemi ayujna Acaya a'íime í teitestemua'ame'en a'íjna í Estéfanos. A'íi mú majta meri me'íjna jín autéjhuii mej hua'utévaire'en a'ímej í mej Dios jetze ajtéme'ecan. Ayee nu ca'aníjra'a amuaatá'aca, ne'ihuaamua'a, seij si huá'atzaahuat'e a'ímej, seajta najjmi'ica í teite í mej miyen che'atá mena'a tí'imuari'e tetíj iteen, í mej majta tzáahuati'ira'a jín tí'ivaire'e í tavástar'a'a jetze me'ecan.

¹⁷Nee nu xaa huatántemua'ave matí'ij yé ra'áa, a'íjna í Estéfanos jamuan a'íjna í Fortunato, ajta a'íjna í Acaico. A'íi mú xaa rí'i tinaatá'a me'íjna jime'e mej yé náamuaareca'a mú'ejmi jetze me'ecan ti ij caí tí'iti ná'aturate'e. ¹⁸A'íi mú rí'i tinaatá'a yú ne tzajta'a. Majta mú rí'i amuaatá'asin mú'ejmi í a'amua tzajta'a. Ayee pu tiú'ujxe'leve'e seij rí'i ti-hua'utá'an najjmi'ica í tteca mej miyen 'een matíj a'íime í mej huaíca.

¹⁹Yé mú á'amuateujte'e a'íime í mej e'etiújse'iri hua'atéyujta'a ti a'u ti seijre'e t'ij na'a ti a'u ti huatacá'a íyee Asia. Ajta a'íjna í Aquila, ajta a'íjna í Priscila, a'íi mú temua'a naa á'amuateujte'e niucacajze'en í tavástar'a'a. Ayee mú che'atá mena'a yé á'amuateujte'e najjmi'i í mej e'etiújse'iri a'u mej é'eche a'íjna í Aquila, ajta a'íjna í Priscila. ²⁰Naími'i í ta'ihuaamua'a í mej yé huatéi, a'íi mú majta á'amuateujte'e. Setá'aj huaújteujte'en temua'a

naa, xu'iteújpi'itze'axi'i niucajtze'en í tavástar'a.

²¹ Neajta inee, i nej Pablo pú'een, ne-muajca'a nu jín tejá'amuayu'use'e nej ni neajta amuaatateujte'en.

²² Tí pua'a ja'ati caí raxí'eve'e í tavástar'a, ché'e ayén puajtzi ráaci'iti. Ché'e yé uvé'enen í tavástar'a.

²³ Ché'e a'íin tavástar'a, a'íjna í Jesús, ché'e a'íin rí'i tejamuatá'acare'en.

²⁴ Jéihua nu neajta já'amuaxe'eve'e ne'íjna jime'e sej seajta se'íjna jetze ajtéme'ecan í tavástar'a, a'íjna í Jesús. Yee pu'u, ché'e ayén teja'uré'enen.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Corinto é'eme'ecan, í ti hua'apua

A'íi pu tihuá'ateujte'e

1 Inee, i nej i'i Pablo, nee nu se'ij ne'ín pú'een ti Dios ayén tinaa'íjca ruxí'e-vi'ira'a jime'e nej ni niyen tihua'utá'ix-aate'en a'ij ti ti'iti tí'isejre'e í Ciri'istu'u jemi, í ti ajta i'i Jesús. Jamuan a'íjna í ta'ihuaara'a a'íjna í Timoteo, ayée tu tejá'amuyau'use'e mi sej e'etiújse'iri sej si raateánajche í Dios, mi sej Corinto a'uchéjme, teajta tiyen tihuá'ayu'use'e na'íjmi'ica í mej Dios jemi seijre'e, matíj mena'a í mej me'uun a'uchéjme tíj na'a ti a'uun huatacá'a u Acaya.

² Ché'e a'íjna í Dios, í tej rájya'upua, ajta a'íjna í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciri'istu'u pú'een, mich'é'e rí'i tejamuaatá'acare'en, majta rí'i tejamua'an-puá'ajte'en sej si temua'a naa ru'ihuáa-mua'ataa xá'ara'ani.

Í ti nu'u jín rajpuaíjtzi í Pablo

³ Tich'é'e rí'i tiraatá'acare'en te'íjna í Dios ti ajta ya'upuáara'an pú'een í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciri'istu'u pú'een. A'íjna í Dios, a'ii pu a'íin pú'een í tej rájya'upua ti ajta nain jín ta'acu'uvée á'aye'i. A'ii pu a'íin pú'een í Dios ti ajta nain jín rí'i taarú'u.

⁴ A'íi pu ajta rí'i taarú'u a'íjna jime'e í tej jín á'aviicua'ire'e tá'aye'i tej ti tiyen che'atá tena'a rí'i hua'anrú'ure'en a'ímej í mej ti'itij jín á'aviicua'ire'e. A'íj tu jín tich'é'e tiyen rí'i hua'anrú'ure'en te'íjna jime'e í ti jín Dios ajta rí'i taarú'u.

⁵ Ayej xaa ne'u ti'ayajna ti temua'a naa ayén tí'taci'ípuaca a'íjna ti jín ajta rajpuaíjtzica'a a'íjna í Ciri'istu'u. Ayen che'atá na'a Ciri'istu'u ajta temua'a naa rí'i taarú'u tej ti te'utáviicua'i.

⁶ Ti pua'a tiyen ti'itij jín á'aviicua'ire'e, ayée pu ajta tí'ivaire'e ti ij Dios rí'i amua'anrú'ure'en, ajta amua'irájtuaani. Ajta, ti pua'a Dios ayén rí'i ta'anrú'ure'e, ayée pu ajta tí'ivaire'e ti ij ajta a'íin rí'i amua'anrú'ure'en. Ayej pu xaa tejá'amuaruure mú'ejmi ti pua'a siyen che'atá sena'a temua'a naa te'utáviicua'i í sej jín rajpuaíjtzi tetíj iteen tirajpuaíjtzi.

⁷ Ayej pu titá'amitiejte'e sej siyen xaa ne'u té'eviicua'i, a'iné ayée tu tí'ijmua'aree ti ayén che'atá sena'a teja'amua'ípuaca sej siyen rajpuaíjtzi tetíj iteen, ajta Dios pu ayén che'atá na'a rí'i amua'anrú'ure'e a'ame mú'ejmi tíj ajta rí'i tita'anrú'ure'e a'ame itejmi.

⁸ Ayej tu tí'ijxe'leve'e, ta'ihuaamua'a, sej ráamua'aree a'ij tej tirajpuaíjtzica'a tetíj te'uun a'uté'eca'a a'ujna u Asia. Jé'ecan tu huápi'i á'aviicua'ire'eca'a, ajta na'a caí utéevatzí í tatzajta'a. Ayej pu titá'amitiejte'eca'a tej caí ché'e a'ij huárini.

⁹ Jee tzíte'e, ayée pu titá'amitiejte'eca'a í tatzajta'a tej huácu'ini. Mi ajta, ayée pu a'íjna jín táaruu tej ti caí tajíimua'a á'atatzahuate'e sino tej ti te'íjna jetze arátaca'anen í Dios ti hua'ajjá'apuaana í mej meri huácu'ini.

¹⁰ A'íi pu ayén tu'irájtuaa ti ij caí ayén titáaci'iti tej te'íjna jín huácu'ini ti huápi'i a'ij pua'a seijre'e. A'íi pu ajta aúche'e tu'irátuaasin. Jee xaa ne'u, ayée tu ti'ijchú'leve'e ti a'íin ajtahua'a tu'irájtuaani.

¹¹ Mi ajta, ayée pu tiú'ujxe'leve'e sej se'íjna jín taatévaire'en, sej rahuaviira í Dios itejmi jime'e, mej mi majta mu'íi miyen rí'i tiraatá'acare'en í Dios itejmi jime'e me'íjna jime'e ti a'íin Dios ayén che'atá na'a rí'i titaatá'a itejmi a'ij sej seri mu'íiti tirájhuaaviiri'i.

**A'iné nu'u 'een jime'e caí u
a'atanéj u Corinto a'íjna í Pablo**

¹² A'íj tu xaa jín á'atatzahuat'e'en. Ajta a'íin í taxiejniu'uca ayén tí'ita'ix-aate'e tí ayén tí'ayajna tej tiyen rí'í tí'títacha'íi huá'a jemi í mej íyén seijre'e chaanaca japua, teajta jaítze'e rí'í tí'títacha'íi mú'ejmi jemi. Tíj na'a tej tiyen huaríj, ayée tu tzáahuatí'ira'a jín tiyen rijcaá í Dios jemi, nain jime'e a'íj tí tiraavíjte'e. Catu tiyen tí'íjri'irejca'a a'íj mej tí'íjri'ire í teteca mej íyén seijre'e í chaanaca japua sino Dios pu ayén rí'í títaatá'a.

¹³⁻¹⁴ Ajta, í nej tejá'amuayu'use'e, ayée pu'u na'a a'íin pú'een a'íj sej sena'a tiraayí'ti sej ra'ujíjve'en, a'íj sej sena'a seajta tiyeú'ítie. Ayee nu neajta tí'íjxe'leve'e sej ráamua'aree nain jime'e tej te'íin pú'een í sej jín rí'í tíraatá'asin í Dios. Jee xaa, xu'uri siyen ráamua'areeri'i. Seajta mú'een, mú'een xu se'íin pú'een í tej jín rí'í tíraatá'asin a'íjna xicáara'an tí jetzen ajtahua'a huatasej're'esin a'íjna í tavástar'a, a'íjna í Jesús.

¹⁵ A'iné ayée pu tiná'amítiejte'eca'a, ayée nu tiraaxí'epi'íntare nej amuacáí ne'uun a'atanén mú'ejmi jemi nej ni neajtahua'a rí'í tejamuatá'an.

¹⁶ Ayee nu tí'íjxe'leve'eca'a nej amuáamuaare netí'ij ne'uun á'ume'en u Macedonia, neajta netí'ij ne'uun pí'é'ejveti neajtahua'a á'amuaamuaaren. Neajta niyen raxí'eve'eca'a sej siyen tiraaxí'epi'íntare'en í sej jín naatévaire'e nej ni ne'uun á'ume'en u Judea.

¹⁷ ¿A'iné tejamuá'amítiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui siyen tiná'aseijrate'e tí caí rí'írí sej ná'antzaahuat'e'en se'íjna jime'e nej nu'u caí tzáahuatí'ira'a jín tí'ixí'epi'íntare'e? Mí neajta inee, canu xaa ne'u niyen 'een, a'iné canu niyen tí'íjri'ire matíj a'íime í teteca í mej

rujíimua'a tí'imua'atze tíjín "jee." Mí ajta, capu ayén te'iráame.

¹⁸ Mí ajta Dios, a'íi pu caí ja'anáj até'ítze'a'ara. A'íj pu jín, a'íjna í tej teri amuaatá'ixaa, capu ayén 'een tí hua'a-puaca jín huataújmu'a'a. A'íjna tí jime'en raxa yee "jee", capu ajta ayén huataújmu'a'a yee "capu."

¹⁹ Ajta a'íjna tí yaujra'an pú'een í Dios, a'íjna í Jesús tí ajta Círístu'u pú'een, teen tu tiyen jime'en amuá'ixaa inee, jamuan a'íjna í Silvano, ajta a'íjna í Timoteo. A'íjna í Círístu'u, nain pu jín tihuaújmu'a'atziite'e, ajta raxí'epi'íntare'e. A'íjna jemi tíj na'a í ni-uucari tí jime'en raxa yee "jee", ja'anáj tí na'a pu ayén te'iráame tíjín "jee."

²⁰ Ajta nain í tí jín Dios te'ataújratziiri'i, a'íi pu araúrastejsin í Círístu'u jetze. A'íj tu jín tiyen tí'ixaxa'a yee "jee." Yee pu tí'ayajna í jemin. Ayee tu jín rí'í tíratá'aca í Dios.

²¹ Mí ajta Dios, a'ii pu a'íin pú'een í tí rí'í tí'tájcha'íi ítejmi. A'íi pu ajta rí'í tejamuájcha'íi mú'ejmi jemin í Círístu'u.

²² A'íi pu ítejmi huatéura'ate, ajta raateájtuaa í ruxíejniu'uca ítejmi jemi tej tí ráamua'aree tí a'íin raanaíjmire'en í tí ari taatá'a.

²³ Dios pu rú'umua'aree a'íj nej tí'imua'atze. Canu tí'ihua'i nena'a. Canu ché'e nena'a tí'ixí'epi'íntare'e sino rí'í nu tí'ixí'epi'íntare'e. Ayee nu 'een jín caí ne'uun a'atanéj mú'ejmi jemi nej ní caí amuaatamuári'eriste'en.

²⁴ Catu xaa ne'u tiyen tejá'amua'aijete'e sej sí ca'anéeri jín ra'ará'astijre'en í tavástar'a, sino a'amua jamuan tu tí'imuari'e sej sí se'íjna jín huataújte-mua'ave'en, a'iné mú'een xu rá'astijre'e xa'aye'i temua'a naa.

2 Mí neajta inee, ayée nu tíhuánxi'epi'íntari'iri'i nej caí neajtahua'a amuáamuaare nej ní caí neajtahua'a amuaatáxieemijte'en.

²Jee xaa ne'u, ti pua'a niyen amuaatáxiemijte'en, ¿a'atéenqui mena'a mi me'ín pu'éene'e muá'aju'u í mej naatatémua'aviste'esin? Capu ché'e sein ja'ati, a'iné mú'een xu se'fín pú'een í nej amuaatéxiemijte.

³Ayee nu 'een jín niyen tejamuaatayú'use nej ni ramua'areere sej caí naatéxiemijte'esin netí'ij ne'uun e'ará'asti, a'iné ayée pu tiraavjíte'e sej naatatémua'aviste'en. Mi ajta, ayée pu tiná'amitiejte'eca'a sej siyen 'een najmi'i mú'een sej se'fjna jín huataújtemua'ave'en se'fjna jime'e í nej neajta jín netémua'avi.

⁴Netí'ij tejamuaatayú'use, jeíhua pu a'ij pua'a né'asejca'a, neajta neyeine temua'a. Jee xaa, huápi'i pu nú'ucui'ica'a yú ne tzajta'a, a'iné canu raxí'eve'e-ca'a nej amuaatáxiemijte'en, sino ayée nu tí'ijxe'eve'eca'a sej ráamua'aree nej jeíhua huápi'i já'amuaxe'eve'e.

Mej nu'u tiraatá'uuni'i a'ijna ti auteájturaa í Pablo jemi

⁵Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén ti'iti jín a'ij tiú'uruu ti i ja'ati huataújxiemiste'en, capu ayén neetzi na'a huáruu sino je'icáj pu ajta mú'ejmi ayén huáruu. Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e nej ni caí jeíhua amuaatamuári'eriste'en najmi'ica mú'ejmi.

⁶Pu'uri a'íi pu'u, í mej mu'liití meri miyen puajtzi raatá'a a'ijna í ja'ati ti ayén huaríj.

⁷A'ij pu jín, ayée pu ari tiú'ujxe'eve'e sej tiraatá'uuni'i, seajta rí'i ra'anrú'ure'en. Na'ari caí, a'íi pu muá'itiche'en nain jime'e a'ijna jime'e ti jeíhua huápi'i ruxieemijte'e.

⁸A'ij nu jín niyen ca'aníjra'a amuaatá'asin sej seajtáhua'a siyen tiraatasejrate'en sej seuj raxí'eve'e. ⁹Ayee nu 'een jín tejamuaatayú'use nej ni amuaatésej a'ij sej titetiújcha'íi

mú'een, ajta nej ni ráamua'aree ti pua'a siyen nain jín té'aste.

¹⁰⁻¹¹Ja'ati ti na'a sej tiraatá'uuni'i, nee nu neajta niyen che'atá nena'a tiraatá'uuni'ira. Ti pua'a niyen ti'iti jín tiraatá'uuni'iri'i, ti'iti ti na'a, ayée nu 'een jín tiraatá'uuni'iri'i nej ni a'amua japua huániuuni í Círřistu'u jemi ti ij caí a'fín Satanás ti'iti jín ta'antimuá'itin, a'iné teen tu xaa ramua'aree a'ij ti a'fín éeni'ici'e tí'imuari'e.

A'ij pu nu'u pua'a tiraatá'acare'e a'ijna í Pablo tí'ij auj á'ucatii u Troas

¹²Netí'ij ne'uun a'ará'a ne'újna u cha-jta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Troas, nej ni ne'uun tihua'utá'ixaate'en í niu-ucari ti jíme'en raxa í Círřistu'u, nevás-tara'a pu ayén naatá'a nej ni nexiéehua temua'a naa tihua'utá'ixaate'en í teite.

¹³Mi neajta, jeíhua nu huápi'i tí'imua-jca ne'fjna jime'e nej caí ráateu í ne'ihuaara'a, ne'fjna í Tito, ti caí a'uun a'utéveeca'a. A'ij nu jín hua'utateúute'e, ne'uun á'ume u Macedonia.

Tej nu'u tiu'utémuat'itin jamuan í Círřistu'u

¹⁴Ajta, temua'a tu rí'i tiraatá'asin te'fjna í Dios ti ayén taatá'aca temua'a naa tej tiu'utémuat'itin jamuan í Círřistu'u. Cu xiee tej kuj iteen já'ita'a huajú'un, ajta a'íi pu Círřistu'u amuacá huamé'en, majta ta cújta'a huajú'un í tej teri hua'utémuat'iti. Ajta a'u ti na'a tej já'ita'a huajú'un, Dios pu ayén raruure ti téjmi jetze airáninei a'ijna ti naa té'eeca í mej jín ráamua'ati.

¹⁵Teajta iteen, ayée tu seijre'e í Dios jemi. Cu xiee tej kuj iteen ráatisin í ti naa té'eeca a'ijna jime'e tej tiyen Círřistu'u jetze ajtémecan. Ayee tu che'atá tena'a seijre'e huá'a jemi í ti Dios hua'irátu-aasin, ajta huá'a jemi í mej á'apua'aren.

¹⁶Ayee pu 'een, a'ímej jemi í seica í mej á'apua'aren, ayée pu huá'a jemi

té'eeca tǎj tǎ'iti ti huamǎ'i í mej jǎn ma-jta á'apua'aren. Ajta a'áime í seica í ti Dios hua'irátuaasin, ayée pu huá'a jemi té'eeca tǎj tǎ'iti ti ruuri ti naa teáarǎ'e í mej jǎn huaújrujte'en. ¿A'ataani ayén á'avejren tǎ'ij ayén tiu'utévaire'en í Dios jemi? Capu xaa ne'u mé'é'e ja'ati ti ayén á'avejren.

¹⁷ Mi teajta iteen, catu tiyen e'en matǎj í seica, í mej mu'itǎ'i, í mej miyen huateújvaire'en í mej jǎn ramuá'itici me'ǎjna jime'e mej ramuari'e í niuucari ti jǎme'en raxa í Dios. Mi teajta iteen, ayée tu tzáahuati'ira'a jǎn ti'títacha'ǎi a'iné Dios pu ta'antǎhuau. Teajta iteen, ayée tu í Dios jemi tǎ'ixaxa'a tǎj seij ti Cǎrǎis-tu'u jetze me'ecan tǎ'ivaire'e.

A'ǎjna í niuucari ti jéjcuacan jǎn te'ataújratziiri'í í Dios

3 ¿Ni qui ayén tejamuá'amitǎejte'e tej teajtǎhua'a autéjhuui tej tajǎmua'a tiyen rǎ'i ti'itáta'aca mú'ejmi jemi? Na'ari, ¿ni qui ayén ruxe'eve'e ti ja'ati ayén yu'uxari autéyu'uxan í ti jǎn rǎ'i tejamuaatá'aca itejmi jime'e nusu ayén tiú'ujxe'eve'e sej ra'utéyu'uxan í sej jetzen rǎ'i ti'itáta'aca itejmi? Seica jemi pu xaa ayén tiú'ujxe'eve'e, aru itejmi jemi, capu.

² Mú'een xu rujǎmua'a sena'a se'ǎin pú'een í ti titaatéva'iri tǎj yu'uxari í tej jǎn huatátasejrata huá'a jemi, matǎj mena'a pua'amé mej yen seijre'e mej mi ra'ujǎjve'en, mej yaú'itǎie muá'ara'ani.

³ Mú'een xu xaa siyen 'een tǎj yu'uxari ti Cǎrǎistu'u jetze a'uvé'emej. Mi ajta, capu tetej jetze a'uyú'usi'ihuaca'a sino a'ǎin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ǎi pu raateájtuua mú'ejmi jemi tǎ'ij ayén a'amua tzajta'a te'useǎire'e á'ara'ani mi sej seuj ruuri.

⁴ Ayee tu té'atzaahuatǎ'e a'iné Cǎrǎis-tu'u pu ayén tǎ'iseijre'e í Dios jemi.

⁵ Capu ayén tiraavǎjte'e tej tajǎmua'a tiyen tiu'utaxǎj yee téjmi pu jetze

seijre'e í muári'eri'ira'a tej ti tiyen raayǎ'itǎhua'an sino a'ǎjna í tej jetzen arátaca'ane, a'ǎi pu a'uun a'uvé'eye'í í Dios jemi.

⁶ Ajta a'ǎin Dios, a'ǎi pu ayén ta'antǎhuau tej ti tiyen te'ǎjna jǎn tiu'utévaire'en, a'ǎjna í niuucari ti jéjcuacan ti Dios ajta jǎn te'ataújratziiri'í. Teajta iteen, catu te'ǎjna jǎn tǎ'imuari'e ti á'áyu'usi'í tetej jetze, sino a'ǎj tu jǎme'en ti ayén seijre'e ti jetzen airáninei í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

Ajta a'ǎin í niuucari ti á'é'eyu'usi'ihuaca'a í tetej jetze, a'ǎi pu ayén hua'atá'aca mej mi miyen ja'ati a'uxǎjte'en ti ij a'ǎin huámi'ini. Mi ajta, a'ǎin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ǎi pu ruurican a'ihuateájtuuaani.

⁷ Mi ajta a'ǎin í niuucari í mej jǎn miyen ja'ati a'uxǎjte'en tǎ'ij a'ǎin huámi'ini, ayée pu á'é'eyu'usi'ihuaca'a tetej jetze ti a'uré'etzatzaihuaca'a. Jé'ecan pu huápi'í naa seijre'eca'a tǎ'ij Dios ayén raateájtuua a'ǎjna jemi í Moisés. Ajta a'ǎin Moisés, ayée pu huápi'í tetáatiye'icaa í néerime'ara'an jetze. Majta a'áime í mej Israél jetze ajtéme'ecan, capu rǎ'irǎis-taca'a mej ra'aráaseij í Moisés a'ǎjna jime'e ti ayén huápi'í tetáatiye'icaa í néerime'ara'an jetze. Mi ajta, a'ǎi pu tépua'arijme'eca'a.

⁸ Ajta a'ǎin ti jǎn tǎ'ivaire'e a'ǎjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ¿ni cá ayén jeǎhua huápi'í jaítze'e naa seǎire'e á'ara'ani?

⁹ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Ti pua'a ayén jeǎhua huápi'í naa seijre'eca'a a'ǎjná'imua tǎ'ij Dios raateájtuua í niuucari í mej jǎn ja'ati a'uxǎjte'en, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti jaítze'e huápi'í naa seǎire'e á'ara'ani a'ǎjna í niuucari ti raatá'aca í ja'ati ti a'ǎin rǎ'éene'ecán jǎn huateáturan í Dios jemi.

¹⁰ Jee tzǎte'e, ayée pu ti'ayajna, a'ǎi pu ajmǎ'i huápi'í naa seijre'eca'a a'ǎjna í niuucari ti raateájtuua í Moisés jemi. Ajta

íjii, capu ché'e naa seijre'e a'íjna jime'e ti ari seij huatasejre ti jaítze'e huápi'i naa seijre'e.

¹¹ Ajta, ti pua'a ayén naa éene'en huatasejre a'íjna ti ajta tépua'ari, jaítze'e pu huápi'i naa seíre'e a'ame a'íjna í ti ayén huateáturaasin tǎj na'a rusén jime'e.

¹² A'iné tu'uri tiyen rachú'leve'e í Dios jemi ti ayén te'irájra'ani, a'íj tu jín tiyen taxiéehua tihuá'ixaate'e, teajta caí t'ítziine'e.

¹³ Catu tiyen rici a'íj ti a'íin Moisés huaríj ti cǎixuri jín araújna í runéerime jetze mej mi caí ra'aráseij a'íime í mej Israel jetze ajtémecantaca'a, mej mi caí raasejra tǎ'íj a'íjna tépua'arijme'en a'íjna ti tetáatiye'icaa.

¹⁴ Majta me'ín, a'íi mú caí huataúra'a mej yaú'itiéé muá'ara'ani. Ayee mú huaríj. Cu xiee mej cuj araújna cǎixuri jime'e. Tǎj na'a a'ájná'imua ti yú e'iré'ene, ayée pu 'een seijre'e. Matǎ'íj ra'ujíve'e me'íjna í niuucari ti mí'ime'ecan í ti jín Dios ayén amuacáí te'ataújratiiri'i, aúche'e pu ayén seijre'e í mej jín aranami'i, ajta capu xi ja'ati hua'utáxiixi, a'iné a'íi pu'u raayí'ti í Ciríistu'u.

¹⁵ Jee xaa ne'u, ayée pu t'í'een íjii, ja'anáj ti na'a ti ayén ruxe'leve'e mej ra'ujíjve'en a'íjna í yu'uxari ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, maúche'e mú miyen aranámí'ihuajmee mej mi caí yaú'itiéé muá'ara'ani.

¹⁶ Mí ajta, ti pua'a ja'ati ayén huataújtuiire'en í tavástar'a'a jemi, Dios pu ra'utáxiyta a'íjna ti jín aranámí'ihuaca'a.

¹⁷ Ajta a'íin í ti i'i tavástar'a'a, ajta a'íin í ti i'i xiéjniu'ucare'ara'an, a'íi mú ruxí'ej 'een, ajta a'u ti a'íin é'eseijre'e í xiéjniu'ucare'ara'an í tavástar'a'a, a'úu pu é'eri'iri ti ja'ati ruxiéehua á'uche'e-cane'en í Dios jemi.

¹⁸ Mí teajta iteen, ayée tu éeni'ici'e seijre'e. Ayee tu seijre'e. Cu xiee tej caí

aranámí'ihuajmee, teajta tiyen che'atá tena'a temua'a naa t'í'itaseijrata tǎj ajta a'íin tavástar'a'a temua'a naa tiú'ujseijrata. Teen tu seicié huatétaruurejsin tej ti tiyen seíre'e tá'ara'ani tǎj tévira'an í tavástar'a'a, tej ti jaítze'e temua'a naa rí'í t'í'itaseijratáa tá'aju'un tǎj na'a ti yú auca'ití a'ame. Ajta, a'íi pu jetzen airáninei í tavástar'a'a jetze, ajta a'íjna jamuan í ruxiéjniu'uca.

A'íi mú nu'u t'í'ivaire'e í Ciríistu'u jemi

4 Teajta iteen, teen tu te'íjna jín t'í'ivaire'e í Dios jemi a'íjna jime'e ti a'íin Dios ayén tá'ancu'uvajxi. A'íj tu jín caí muá'itiche'e.

² Mí teajta iteen, tu'uri raatéxieehuataca'a tej ti tiyen a'íj pua'a rijca avíitzi jime'e, tej ti teajta caí tiyen rijca a'íjna ti tiu'utévi'iraste'e, tej ti caí t'í'itǎj jín tacuanamua. Catu á'ataca'ane tej tiyen t'í'itǎj jín tiu'uhuá'ita. Catu teajta á'ataca'ane tej seicié tiu'utaxáj te'íjna jime'e í niuucari ti jime'en raxa í Dios, sino ayée tu jé'iyecan jín t'í'ixaxa'a tzáahu-atí'ira'a jime'e. Ayee tu te'íjna jín rici tej ti tiyen tiu'utaseijrata huá'a jemi matǎj mena'a pua'amé í teite tej ti ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi ráamua'aree a'íj ti ayén t'í'ayajna í Dios jemi.

³ Ajta, ti pua'a ayén a'utananámí'i í niuucari í tej jín tihuá'ixaate'e, ayée pu'u na'a a'utananámí'i huá'a jemi í mej á'apua'are.

⁴ A'íi mú a'íin pú'een í ti hua'utánamua í huá'amua'atziira'a tzajta'a a'íjna í dios ti naíjmi'ica t'í'ajte'e í mej íjii huáteite. Ayee pu 'een jín huá'uruu mej mi caí yaú'itiéé muá'ara'ani í niuucari ti ayén t'í'ivaire'e tǎj tatzari ti hua'atátzavi'i í huá'a tzajta'a mej mi miyen ráamua'ati me'íjna í tavástar'a'a ti ayén huápi'i naa seijre'e. A'íi pu ajta a'íin pú'een í ti nain jín ruxí'ej 'een tǎj í Dios.

⁵ Ayee pu xaa t'í'ayajna, a'iné catu tajímua'a tena'a tihuá'ixaate'e, sino

a'íjna í tej jíme'en tihuá'ixaate'e, a'íí pu a'íín pú'een í Jesús ti ajta i'í Círřistu'u. A'íi pu ajta a'íín pú'een í tavástar'a. Teajta iteen, ayée tu tejá'amuavaire'le mú'ejmi Jesús jetze me'ecan.

⁶ Ajta a'íín í Dios, ayée pu ajmí'i imuá ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: "Ché'e á'ataaca í taij a'ujna a'utí a'utíca'a." A'íí pu ajta utétatzeaaareca'a yú tatzajta'a, ti ij a'íín ayén taatá'an tej yaú'itííe tá'ara'ani, a'ij ti 'een jín huápi'i naa seijre'e í Dios a'íjna jime'e ti Círřistu'u a'íjna jemi seijre'e.

Tej nu'u tiu'utémua'iti te'íjna jime'e ti Dios jetze airáninei

⁷ Teajta iteen, ayée tu seijre'e í Dios jemi tíj xa'ari ti xarij jín taavíjhua, í tej tzajta'an teri ruuhuásej í ti jín Dios rí'i titaatá'a, í ti ajta huápi'i tí'íjnajche. Ayee pu 'een í ti seijre'e ti a'íín muári'eri'ire'ara'an ti nain jín tiu'utémua'itín, capu téjmi jetze airáninei, sino a'ij pu'u jetze í Dios.

⁸ Nain tu jín rajpuaíjtzi iteen. Mi tea-
jta, catu a'atzu muá'itiche'en. Capu ajta a'ij tá'amitíejte'e a'ij ti té'eme. Mi tea-
jta iteen, teen tu a'ij tirájteuve a'ij tej huárini.

⁹ A'ííime í teite, a'ij mú pua'a xaa táru-
urée muá'aye'i. Mi ajta Dios, capu mé túuhua'ana. A'íí mú xaa tá'ajipua. Mi ajta, camu ta'antipua'ajte'esin.

¹⁰ A'u ti na'a tej é'eciíne, ayée tu che'atá tena'a tí'ipuaíjtí'ihua tá'aju'un, a'ij ti éeni'ici'e huamí'i í Jesús. Ayee tu te'íjna jín rini, a'íné teen tu rá'aviicua'i, ajta ayén che'atá na'a seijre'e jemin í tej ratéhua'ira'a a'íjna ti jín Jesús ajta taatá'aca tej teuj ruuri.

¹¹ A'íné iteen, i tej teuj ruuri, ayée pu tí'itaruure, ja'anáj ti na'a tu á'ataca'ane tej huácu'i'ini niuucajtze'en í Jesús. Ajta a'íjna jemi í tej ratéhua'ira'a, ti ajta á'a-
puapua'are, a'íjna jemi pu ajta seíire'e

a'ame í muári'eri'ira'a ti jín ajtahua'a ru-
uri a'íjna í Jesús.

¹² A'íj pu jín, teen tu tiyen rajpuaíjtzi te'íjna jime'e tej tiyen á'ataca'ane tej huácu'i'ini. Mi seajta mú'een, ruxiéehua xu rí'i tí'itechéjme se'íjna jime'e tej iteen rajpuaíjtzi.

¹³⁻¹⁴ Ayee pu té'eyu'usi'i tijín: "Nee nu té'antzaahua. A'íj nu hui jín niyen tiu'utaxájtaca'a."

Ayee pu che'atá na'a 'een itejmi jemi. Teen tu teajta té'atzaahuat'e, teajta tiyen tí'ixaxa'a te'íjna jime'e tej teri ra-
mua'aree ti a'íjna í ti ra'ajjáj í tavá-
tara'a, a'íjna í Jesús, huá'a tzajta'a í mí'i-
chite, a'íí pu ajta ta'ajjájpuaxi'isin ja-
muan í Jesús. A'íí pu ajta taatasejrata mú'ejmi jamuan tej ti naími'i huateátu-
ran í jemin.

¹⁵ Ajta nain ti ayén tiu'uríj, a'íí pu tejá-
muatéva'iri mú'ejmi, a'íné setí'ij jaítze'e huatámu'iire se'íjna jime'e ti Dios rí'i tejamuatá'aca, jaítze'e xu huataújte-
mua'ave'esin sej si huápi'i rí'i tiraatá'an í Dios.

A'íjna ti á'apuapua'are, ajta a'íjna ti seíire'e a'ame tíj na'a rusén jime'e

¹⁶ Ayee tu jín caí cataxiéehua'ye'i. Jee xaa, a'íjna í tej ratéhua'ira'a ti mé jéjre'e seijre'e, a'íí pu á'apuapua'are'e. Mi ajta í ti yú tatzajta'a seijre'e, a'íí pu rujéjcuare'e ja'anáj ti na'a nain xicaj tzajta'a.

¹⁷ Ajta a'íjna í tej jín cáj caj ra-
jpuaíjtzi, ti ajta caí jeíhua ruxe'leve'e, a'íí pu ayén rí'i taruure tej ti tiyen ra'an-
curé'an te'íjna ti huápi'i naa seíire'e a'ame tíj na'a rusén jime'e. Capu a'atzu ratí'ase a'íjna ti íjii seijre'e. Ajta, jeíhua pu jaítze'e ruxe'leve'e caí í tej jín rajpuaíjtzica'a.

¹⁸ A'íj tu jín, catu á'ataca'ane a'íjna jemi í ti tí'itaavíjhua, ti ajta mé jéjre'e seijre'e, sino a'ij tu jemi á'ataca'ane te'íjna ti caí taavíjhua, í ti ajta caí

mé jéjre'e seijre'e, a'iné a'íjna ti ayén taavíjhua, capu á'ateeri. Mí ajta, a'íjna ti caí taavíjhua, ti ajta caí mé jéjre'e seijre'e, a'í pu xaa á'ateeri t'íj na'a rusén jime'e.

Capu nu'u té'eviicua'i í tej ratéhua'ira'a

5 Ajta a'íjna í tej ratéhua'ira'a, ayée pu titaatéva'iri t'íj inaamua tej jeten chejca. Teajta tiyen t'í'ijmua'aree ti pua'a huaté'uune a'íjna í inaamua, teuche'e tu huatéechi'i í ti Dios jemi é'eseijre'e, ti ajta caí muájca'a jín taavíjhua. Júte'e pu e'eseíre'e a'ame t'íj na'a rusén jime'e.

²Teajta iteen, tej teuj íiyen seijre'e chaanaca japua, teen tu taxiéjniuste'e yú tatzajta'a, teajta tiyen taxiemijte'e tel'íjna jime'e tej tij te'uun a'uteároute tel'újna chi'ita ti júte'e é'eseijre'e ti ajta Dios jín ta'icánajsin.

³Ayee pu a'íjna jín rini ti ayén ta'icanán, catu ti ché'e muámua'avijmé'e mé á'ujujhua'ane'e tá'aju'un. ⁴Ayee pu tí'een, a'iné íjii tej teuj jeten huachéjme a'íjna í inaamua, jé'ecan tu tayein yú tatzajta'a, tel'íjna jime'e ti ayén tamuári'eriste'e ti'iti jime'e. Capu a'í na'a tej tiyen rátziiine'e ti Dios ayén tá'ari'i a'íjna ti jín ta'icánajsin, sino tej huápi'i tiyen tí'ijxe'eve'e ti a'íjn jaítze'e ta'icáanan, ti ij a'íjn ti á'ateeri t'íj na'a rusén jime'e nain ti'icáanan a'íjna ti á'apuapua'are.

⁵Ajta, a'íjn ti ayén rí'i taruure tej ti tiyen tel'íjna ancuré'an, a'í pu a'íjn pú'een í ti Dios rusej raateájtuaa itejmi jemi, í ruxiéjniu'uca tej ti tiyen ráamua'aree ti Dios a'íjna jín te'ataúratzi-iri'i itejmi jemi.

⁶⁻⁷A'íj tu jín, ja'anáj ti na'a, a'í pu ca'aníjra'a tatá'aca, a'iné ayée tu ramua'aree tet'íj teuj tiyen ruuri seijre'e tel'íjna jetze í tej ratéhua'ira'a, teen tu caí xí te'uun a'ujteí í tavástar'a jemi. Ayee pu'u xaa ne'u tí'een, a'iné ayée tu 'een jín

yé á'ujujhua'an tel'íjna jime'e tej rá'atzaahuaté'e. Catu tel'íjna jime'e tena'a yé á'ujujhua'an tej ti tel'íjna jetze arátaca'annen a'íjna tej tí'isise'ij teyajna.

⁸Temua'a pu ca'aníjra'a tatá'aca, ajta jaítze'e pu ta'aráanajche tej tíhuini tel'íjna jetze í tej ratéhua'ira'a tej ti te'uun é'eseijre'e a'u tej a'utéechi'i í tavástar'a jemi.

⁹A'íj tu jín, tiyen tí'ite-se'e tej tiyen rí'i tí'títacha'íi tej tiyen rí'i tiraatá'an í tavástar'a. Capu amán a'íj, ti pua'a tiyen a'ímuá seijre'e nusu tiyen jemin seijre'e.

¹⁰Jee xaa ne'u ti ayén tí'een, a'iné ayée pu tíu'ujxe'eve'e tej naíjmi'i tiyen huatátaseijrata a'ujna a'u ti a'utáca í Círístu'u ti ij a'íjn tá'uxijte'en naíjmi'ica itejmi. Aj pu xaa ayén tí'ijci'iti a'íj ti tiraavíjte'e seij ajta seij a'íj ti ti'iti tiu'umuá'iti a'íjna jime'e a'íj ti huarj tí'ij auj ruurica'a, ti pua'a xí'epi'in huarj nusu a'íj pua'a huarj.

A'íjna ti Dios raajéjcuare

¹¹A'íj tu jín, tu'uri ramua'aree ti ayén tíu'ujxe'eve'e tej jeíhua huápi'i rá'ate-se'e í tavástar'a, ayée tu 'een jín tí'ite-se'e tá'aye'i tej ti hua'utémuá'itín í teteca mej mi ra'ancuré'an í ti ayén ti'ayajna itejmi jetze. Ajta a'íjn í Dios, a'í pu ramua'aree a'íj tej e'en. Ajta, ayée nu tí'ijxe'eve'e ti ayén che'atá na'a tejamuá'amitiejte'e í a'amua xiéjniu'uca tzajta'a.

¹²Catu teajtáhua'a mú'ejmi jemi ra'irá'aca í tej jín ahuátatzaahuaté'en, sino teen tu jamuatá'aca í sej jín huataújtemua'ave'en itejmi jime'e sej si siyen raay'í'tihua'an sej huatáaniuni a'ímej jemi í mej miyen me'íjna jín ahuajtzaahuaté'en me'íjna jime'e a'íj ti ja'ati huaújse'irataca mejseíraca'a í teite, í mej majta caí huá'a jetze ruxe'eve'e a'íj ti 'een a'íjna í ja'ati í ru tzajta'a.

¹³ Ti pua'a ayén ti'ayajna a'ij mej tí'ix-axa'a tej nu'u tatímua'i, ayée tu 'een jín tatímua'i tej ti tiyen raatévaire'en í Dios. Na'ari caí, ti pua'a tiyen rí'i mé titeumuámua'aree, ayée tu 'een jín rici tej ti rí'i jamuaatévaire'en mú'ejmi.

¹⁴ A'ii pu xaa a'fín pú'een í ti tí'ita'aijte'e ti a'fín Círíistu'u taxe'leve'e. Ayee pu titá'amitiejte'e itejmi ti seij na'a huamí'i huá'a jetze me'ecan, na'fjmi'ica, a'achú pu'amé í teite. Ajta, ti pua'a ayén tiu'uríj, a'íj mú jín na'fjmi'i jamuan huácuii.

¹⁵ Ayee pu ajta 'een jín huá'a jetze me'ecan huamí'i mej mi a'fíme í mej mauj ruuri mej caí ché'e rujímua'a mena'a a'ij tirájteuve'en a'ij mej ye'í jetze me'ecan huamí'i, ti ajta huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

¹⁶ A'íj pu jín, íjii ti yú auca'ití a'ame, catu ché'e tiyen ja'ati mé 'usíse'ij a'ij ti titá'amitiejte'e í tatzajta'a a'íjna jime'e í tej jín raasej mé jéjre'e. Jee xaa, ayée tu tejmi'í tí'ijseijraca'a í Círíistu'u tí'ij a'fín auj tevi na'a pú'een'e. Ajta íjii, catu ché'e tiyen rasise'í.

¹⁷ A'íj pu jín, ti pua'a ja'ati ayén Círíistu'u jetze ajtème'ecan, a'fí pu a'fín pú'een se'j ti Dios ari raajéjcuare. Pu'uri mé teuvátzi a'ij ti ti'tiújcha'íica'a ti mí'ime'ecan jime'e. Nain pu jéjcuacan jín seijre'e í jemin.

Tej nu'u rí'i huá'uruuren mej mi ri'éene'en huateáturan í Dios jemi a'íjna í tej jíme'en ti'ixa

¹⁸ Na'fjmi'í tíj na'a a'íjna í tej jíme'en tí'ixa, a'fí pu jemi é'eme'ecan í Dios ti ayén táaruu tej ti teajtáhua'a ri'éene'en huateáturan í jemin a'íjna jime'e ti Círíistu'u ayén ta japua huaniú. A'fí pu Dios ajta ayén a'íjna jín titaa'íjca tej ti teajta tiyen huá'uruuren í teite mej mi majtáhua'a ri'éene'en huateáturan í jemin.

¹⁹ Ayee pu huataújmu'a'a ti a'fín Dios ayén huá'uruu a'fímej í mej yen huachéjme í chaanaca japua mej mi majtáhua'a ri'éene'en huateáturan í jemin a'íjna jime'e ti Círíistu'u huá'a japua huaniú. A'íj pu jín caí ayén Dios hua'uxájte a'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í jemin, sino a'fí pu a'íjna jín titaa'íjca a'íjna jime'e í niuucari í tej jín rí'i huá'uruuren mej mi majtáhua'a ri'éene'en huateáturan í jemin.

²⁰ A'íj tu jín, teen tu te'fín pú'een í ti Dios taata'íteca'a tej ti tihua'utá'ix-aate'en í Círíistu'u jetze me'ecan. Dios pu ayén tihuá'ajee a'íjna jime'e í niuucari í tej jín tihuá'ixaate'e. A'íj tu jín tiyen tejá'amujaje setá'aj siyen sea-jtáhua'a ri'éene'en huateáturan í Dios jemi.

²¹ Ajta a'fín í Dios, ayée pu ráaruu í Círíistu'u téjmi jetze me'ecan. A'íjna ti caí ja'anáj tí'iti jín auteájturaa í jemin, a'fí pu Dios ayén ráaruu ti japuan rájveti nain í puajtzi ti taci'ítíche'en itejmi a'íjna jime'e í tej jín auteájturaa í Dios jemi, tej ti jamuan í Círíistu'u tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin.

A'ij ti nu'u een ja'ati ti Círíistu'u jetze me'ecan tí'ivaire'e

6 A'iné teen tu na'fjmi'í tí'imuari'e, ayée tu teajtáhua'a tejá'amujaje seij siyen ra'ancuré'an í ti jín Dios rí'i tejá-muaatá'asin seij si siyen je'fhua huápi'í raatátuüre'en í jemin a'íjna í seij jín tiu'umuáriej.

² A'íj pu jín ayén té'eyu'usi'í tíjín: Ayee nu muáanamujari'í a'íjna xicáara'an ti jetzen ari huaxí'epi'in.

Neajta, niyen muaatévai a'íjna xicáara'an nej hui jetzen mua'irájtuaa.

Casi'í, mú'een, pu'uri ayén teja'uré'ene a'íjna xicáara'a ti jetzen ari huaxí'epi'in seij ra'ancuré'an. Jee

xaa ne'u, pu'uri a'ájna pít'irici a'ájna xicáara'a ti jetzen Dios amua'irájtuaani.

³Teajta iteen, catu tiyen hua'utamuarí'eriste'e ti'iti jime'e ti tihua'antiú'uuni'i, sino ayée tu rí'i ti'tútacha'íi tá'aye'i ti ij caí ja'atí a'ij tí'taxajta.

⁴Mi teajta iteen, ayée tu mú'ejmi jemi tasej'rata matj a'ímej í mej tí'ivaire'e í Dios jemi nain jime'e. Capu amín a'ij, ti pua'a tiyen jéshua huápi'i ti'itij jín á'avi-icua'ire'e nusu tiyen tirajpuajtzi na'ari ti'iti tamuarí'eriste'e ca'ín ti'iti a'ij pua'a taruure.

⁵Teuche'e tu tiyen che'atá tena'a tí'ivaire'e, tij majta miyen taatévajxi'in nusu ta'iteáanan na'ari taatamuárite'en a'u ti na'a tej á'ujjhuá'an ca'ín tej muári'eri jín tí'imuari'e, nusu tej huatáxa'aire'en tej atanéjne'eri na'ari tej huatatiéjcuca'a.

⁶Ayee pu ajta seijre'e tej tiyen tí'ivaire'e í Dios jemi a'ájna jime'e tej caí ti'iti jín a'ij pua'a rici, teajta temua'a naa tirú'umua'aree a'ij ti 'een í Dios, teajta temua'a tu té'leviicua'i huá'a jemi í seica. Teen tu teajta rí'i tihuájcha'íi í taxí'ej teite, teajta te'ájna jetze arátaca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Teajta tu tzáahuati'ira'a jín huá'axe'eve'e.

⁷Ayee tu teajta jé'iyecan jín tí'ixaxa'a. Catu tí'ihua'i tena'a. Teajta te'ájna jín tí'imuari'e í muári'eri'ire'ara'an jime'e í Dios. Teajta tu tiyen seijre'e te'ájna jamuan í tej jín tiu'utése'en nain jime'e ti ta jetze seijre'e tej ti tiyen huá'irini ti naa 'een í Dios jemi.

⁸Ti pua'a miyen rí'i titaatá'an na'ari miyen taatéxieehua, nusu miyen a'ij pua'a tí'taxajta ca'ín rí'i metihua'a'ixaate'e itejmi jime'e, teuche'e tu tiyen tí'ivaire'e. Ayee mú majta tí'taxáata muá'aju'u tej nu'u tí'ihua'itaca. Mi teajta iteen, tzáahuati'ira'a tu jín tiyen rici.

⁹Capu ajta ta jetze ruxe'eve'e ti pua'a mecaí tamua'ate nusu métamua'ate. Ayee tu teajta huá'a jemi seijre'e cu

xiee tej cui'icu. Mi teajta iteen, teuche'e tu ruuri. Pua'jtzí mú tá'ate'e aru camu tá'apua'ajte'en.

¹⁰Ayee tu seijre'e cumu tej taxieemijte'e. Mi teajta iteen, ja'anáj ti na'a tu tátemua'ave'e. Catu a'ij tí'ijviicua'i. Mi teajta, ayée tu huá'aruuren mu'ití mej mi huateújchijteaanita. Catu nu'u ti'iti tícha'íi. Mi teajta, nain tu xaa tí'ijcha'íi.

¹¹Ayee nu e'ehuaritiéecan jín tejamuá'ixaa nain jime'e, mú'een, mi seij Corinto a'uchéjme. Jéihua nu á'anca'ane mú'ejmi jemi. ¹²Catu ti'iti á'amua-muaire'e mú'ejmi, sino mú'een xu rují-mua'a sena'a rumuaire'e se'ájna jime'e a'ij ti tejamuá'amitiejte'e í á'amuatzajta'a. ¹³A'íj nu jín niyen tejá'amuahuvii seij si seajtáhuá'a ahuaújca'anen itejmi jemi. Ayee nu xaa tejá'amua'ixaate'e cumu seij tí'iríi pú'eene'en.

Tej nu'u caí hua'ajtéja'ahuatehua'an a'ímej í mej caí té'atzaahuate'e

¹⁴Caxu hua'ajtéja'ahuatehua'an a'ímej í mej caí té'atzaahuate'e. Xu'uhuaújmuatzi a'ájna jime'e, ¿a'iné tí'iri'iri mej seij mena'a teitejra'a pú'eene'en a'ájna ti urari'en í Dios jemi, ajta a'ájna ti a'ij pua'a ti'tiújcha'íi? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri. Ari a'ájna, ¿ni qui ruxí'ej na'a seijre'e í néeriste'e, ajta í tíca'ari tzajta'a? Capu xaa ne'u.

¹⁵¿Ti'itájni a'ij metí'ixi'epi'intare'en a'ájna í Círíistu'u, jamuan a'ájna í Satanás? Capu xaa ne'u ti'iti. Ajta a'ífin ti té'atzaahuate'e, ¿ni qui ayén ruxí'ej na'a ra'ancuré'asin tíj ajta ra'ancuré'asin a'ájna ti caí té'atzaahuate'e? Capu xaa ne'u ti'iti.

¹⁶¿Ti'itájni a'ij metí'ixi'epi'intare'en a'íime í mej tí'ivaire'e teyujta'a a'ímej jamuan í ti'tén í mej huá'ana'amiche'e í mej caí Dios pú'een? Capu xaa ne'u ti'iti. Teajta iteen, ayée tu tí'ivaire'e í Dios jemi tíj teyuu ti tzajta'an huiirájca

í Dios ti i'irúuri. A'íj pu jín ayén tiu'u-taxájtaca'a tǎjín:

Nee nu u'uchée na'ame huá'a tzajta'a. Neajta nu huá'a Dios pu'éene'e na'ame. Majta a'íime, a'íi mú neteítestemua'a pu'éene'e muá'aju'u.

¹⁷ Ayee pu ti'ixa í tavástarata tǎjín:

A'íj xu jín ajtáčiine huá'a jemi sej si rujíme'en á'ujjuhua'ane'en. Caxu ti'iti muari'e ti xána'avi'ire'e. Neajta nu niyen r'í'i amua'ancuré'evi'iti.

¹⁸ Ajta ayén ti'ixa í tavástarata ti nain jín antiújmua'aree tǎjín:

Nee nu á'amuyau'upua pu'éene'e na'ame.

Seajta mú'een, ayée xu niyaujmua'a pu'éene'e xá'aju'un, setǎj sena'a sej tetecca pú'een, ajta mi sej 'uucca. Yee pu'u.

7 A'iné Dios pu ayén te'ataújratiiri'i, mú'een ta'ihuaamua'a í tej já'amua'axe'eve'e, tiché'e tiyen mé tirúurieeni tǎj na'a ti ayén tí'itaxana'aviste'e, ti a'íjna jetze airánineica í tatevi'j jetze nusu í ta tzajta'an, tej ti raanaíjmire'en a'íjna ti tita'aturáate'e tej ti ri'éene'ecán jín huateáaturan í Dios jemi. Teta'aj tiyen huárini te'íjna jime'e ti Dios ayén huateúra'ate itejmi jemi.

Pablo pu huá'axe'eve'e a'ímej í mej Corinto é'eche

² Caxu ra'antánaamuan í á'amua'xie-jniu'uca itejmi jemi, a'iné catu a'ij pua'a amuáaru. Catu teajta ja'ati ca'aníjra'a huatá'a ti ij a'ij pua'a ti'itiújcha'íi. Jee xaa ne'u, catu ja'ati tiu'uhuá'ítze tej ti ti'itǎj jín huatétavaire'en.

³ Canu niyen tejá'amua'ixaate'e nej ni ti'itǎj jín ama'uxíjte'en. Canu a'atzu, a'iné nu'uri niyen tejamuá'ixaa tej tiyen á'ataca'ane mú'ejmi jemi, ti pua'a tiyen naími'i huá'cu'i'ini nusu tiyen naími'i ru-uri huateáaturan.

⁴ Jé'ecan nu nexiéhua tejá'amua'ix-aate'e, canu a'ij tí'itziíine'e nena'a. Jé-ihua nu á'antzaahuate'e mú'ejmi jime'e, neajta jeíhua nu r'í'i té'ennemua'ate. Neajta huá'pi'i nu netémua'ave'e nain jime'e í tej rajpuajǎtzi.

A'íi mú seicié tiu'umuá'aj

⁵ Mi teajta iteen, tetǎj'ij te'uun a'ará'a u Macedonia, capu a'atzu huatári'iristare-ca'a tej huátase'upe'en, sino teen tu rajpuajǎtzica'a nain jime'e, tǎj na'a ti ayén titáaru. Jé'ecan tu á'aviicua'ire'eca'a huá'a jemi í teite, teajta tí'itziíine'eca'a í tatzajta'a.

⁶ Ajta a'íin í Dios ti r'í'i hua'anrú'ure'e á'aye'i í mej a'ij té'ujmua'ate, a'íi pu ayén r'í'i táaru a'íjna jime'e ti a'íin yé uvé'ene í Tito.

⁷ Ayee pu xaa a'íjna jín r'í'i táaru, ajta a'íjna jime'e ti a'íin Tito ajta r'í'i táaru ajta a'íjna jime'e sej amuacá r'í'i ráaru a'íjna í ta'ihuaara'a. A'íi pu xaa titaatá'ixaa mú'ejmi jime'e, sej nu'u jeíhua huá'pi'i siyen tí'ijxe'eve'e sej naaseíj, sej nu'u temua'a seajta tiújxieemijte'e, ajta nu'u temua'a mú'ejmi jetze ruxe'eve'e a'ij ti tí'inevairé'e ineetzi. A'íj nu jín jaítze'e huatántemua'ave.

⁸ Mi neajta inee, capu ché'e a'ij pua'a ne'ase nej niyen amuaaté'ieemijte ne'íjna jime'e a'ij nej tejámuatá'itíiiri'i. Amuacá pu xaa, a'ij pua'a né'asejca'a, aru capu ché'e, a'iné a'atzu pu'u á'atee sej ruxieemijte'eca'a.

⁹ Mi ajta, canu ne'íjna jín netémua'ave'e ne'íjna jime'e sej huataújxieemiste, sino a'íj nu jín nena'a netémua'ave'e sej siyen huataújxieemiste sej si seicié ti'itiújcha'íica'a. Ayee pu xaa ne'u a'ij pua'a amuaatá'a sej si siyen huataújxieemiste'en jemin í Dios. A'íj pu jín, catu tajǎmua'a tena'a puajǎtzi amuaatá'a.

¹⁰ Jee xaa ne'u. Ti pua'a ja'ati ayén huataújxieemiste'en í Dios jemi ti ij seicié tí'tiújcha'íica'a, capu xaa a'ij pua'a tiraatá'asin, sino Dios pu ru'irá-tuaasin. Na'ari ti pua'a ja'ati ayée na'a ruxieemíjete'le matíj a'íime í mej yen japuan seijre'e í chaanaca, ayée pu te-ja'uré'enejsin ti auupuá'are.

¹¹ Aru casi'i mú'een, a'ij ti tejamuáaruu a'íjna jime'le sej siyen huataújxieemiste'en í Dios jemi. Huápi'i pu ca'aníjra'a amuaatá'a sej ráahuauni í ti jín Dios tejámuatá'uuni'i. Jé'ecan xu huataníniu'ucacuca'a se'íjna jime'le ti a'ij pua'a éene'le. Jé'ecan xu seajta tí'tiziiine'eca'a se'íjna jime'le ti a'amuaci'itíiche'le í puajtzi. Seajta jé'ecan huápi'i á'ujca'anejca'a ineetzi jime'le, seajta huápi'i xu a'ij té'ujmua'ate. Mú'een xu seajta temua'a naa puajtzi raatá'a a'íjna ti a'ij pua'a ríjcaa. Ijii tu xaa tiyen ramua'aree sej caí tí'titi jín auteájturaa a'íjna jime'le ti a'ij pua'a éene'le.

¹² A'íj pu jín temua'a tiu'utévai í nej amuaata'íti'iri'i. Mi neajta inee, canu ne'íjna jín amuaata'íti'iri'i ne'íjna jime'le í ja'ati ti ayén auteájturaa, canu neajta amuaata'íti'iri'i ne'íjna jime'le ti ja'ati seíj jemi auteájturaa, sino ayée nu 'een jín amuaata'íti'iri'i ti ij ayén amuaatámítiejte'en mú'ejmi í Dios jemi a'achú sej caj á'ujca'ane téjmi jemi.

¹³ A'íj tu jín teri rí'i huaríj í tatzaj-ta'a. Capu ajta a'íi na'a tej teri rí'i huaríj, sino teajta tiyen te'íjna jín huatátate-mua'ave'le te'íjna jime'le ti a'íin Tito ayén che'atá na'a rutémua'ave'le, a'iné mú'een naími'i xu rí'i tiraatá'a í tzajta'an.

¹⁴ Jee xaa, nu'uri nejmi'i ahuántza-ahua í Tito jemi mú'ejmi jime'le. Sea-jta mú'een, caxu a'atzu naatatévi'iraste. A'iné nain í tej teri tejamuá'ixaa, ayée pu ti'ayajna, ayée pu che'atá na'a ayén ti'ayajna í tej jime'en ahuátatzaahuate jemin í Tito. ¹⁵ Ajta jaítze'le pu a'íin

ayén ahuaújca'ane mú'ejmi jemi, a'iné a'íi pu ayén ra'utámua'areeri'i a'ij sej mú'een naími'i titá'astijre'e. A'íi pu ajta a'íjna atamuá'areeri'ihua'a á'aye'i sej siyen temua'a naa ra'ancuré'evi'ti, sej siyen jeíhua huápi'i tí'tiziiine'eca'a.

¹⁶ Neajta inee, nee nu netémua'ave'le, a'iné nain nu jín á'anca'ane mú'ejmi jemi, a'iné mú'een xu xaa araúrustejsin.

A'ij mej nu'u tiu'utapuaíjve'e a'íime í mej e'etiújse'iri teyujta'a

8 Ta'ihuaamua'a, ayée tu tí'ijxe'eve'le sej ráamua'aree a'ij ti Dios rí'i ti-hua'utá'a a'ímej í mej u e'etiújse'iri a'u ti na'a a'uun ti huatacá'a u Macedonia.

² Matí'ij mauj jeíhua huápi'i á'aviicua'ire'eca'a, ajta jeíhua tihua'aturaate'eca'a í mej jín huateújvaire'en, mi majta, jeíhua mú huápi'i rútemua'ave'eca'a. A'íj pu jín ayén te'irájraa mej miyen ruxí'evi'ira'a jín tiu'utévai me'íjna jime'le ti jeíhua huápi'i ará'aseca'a í Dios jemi.

³ Ayee nu tihua'utéxajta í mej miyen tiu'utapuaíjve a'achú mej caj tí'ijvi-icua'iraca'a. Jee xaa, a'íi mú ruxí'evi'ira'a jín jaítze'le miyen huaríj.

⁴ Ca'anín mú jín tájhuaviiri'i tej tiyen hua'utá'an mej tiu'utévaire'en me'íjna jime'le mej hua'utévaire'en a'ímej í mej e'etiújse'iri í mej ajtémecan í tavás-tara'a jetze.

⁵ Mí majta a'íime, camu miyen mena'a tiu'utapuaíjve a'ij tej tí'ijchu'eve'eca'a. Amuacáí mú huataseíjre í tavástara'a jemi, majta á'iyen itejmi jemi me'íjna jime'le ti ayén tí'ijxe'eve'eca'a í Dios.

⁶ A'íj tu jín teri ca'aníjra'a raatá'a te'íjna í Tito ti a'íin ayén raanaíjmire'en mú'ejmi jemi a'íjna ti jín amuacáí a'utéjche mú'ejmi tzajta'a sej si siyen che'atá sena'a tiu'utapuaíjve'en ruxí'e-vi'ira'a jime'le.

⁷ Ajta íjii, a'iné jaítze'le pu ayén teja-muaací'i mú'ejmi caí í seica, nain jime'le,

ti pua'a sej rá'atzaahuat'e'en í tavástar'a na'ari sej tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e ti ayén ti'ayajna nusu sej rú'umua'areere a'ij ti 'een í Dios jemi, ca'ín seajta nain jín á'ujca'ane itejmi jemi, seajta taxe'eve'e. A'ij pu jín, ayée tu tí'ijxe'eve'e. Ayee xu huárini sej si seajta hua'utémua'itín se'íjna jime'e í sej jín rí'i tihua'utá'asin.

⁸Canu ne'íjna jín tejá-muaata'afjte'esin, sino ayée nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e sej si huataújsejrata sej siyen che'atá sena'a tzáahuati'ira'a jín huá'axe'eve'e se'ímej í mej Jerusalén e'etiújse'iri matíj í seica í mej a'ujca'anéecan jín hua'utévai í ru'ihuaamua'a.

⁹Jee xaa, xu'uri ramua'aree í ti jín rí'i titaatá'a ruxí'evi'ira'a jime'e í tavástar'a, a'íjna í Jesús, ti ajta Ciri'istu'u pú'een. A'í pu ayén nain tí'ijcha'íica'a, mi ajta a'í pu u júte'e ayén éeni'ici'e huataújsejrataca'a tíj se'ij ti caí a'ij tí'ijviicua'i ti ij mú'ejmi japua huániuuni, sej si siyen se'íjna jín se'íire'e xá'ara'ani sej se'íin pu'éene'e xá'ara'ani í sej ra'an-curé'asin í jemin se'íjna jime'e ti a'íin Ciri'istu'u caí a'ij tí'ijviicua'iraca'a.

¹⁰Ayee pu tiná'amitíejte'e a'íjna jime'e í sej hua'utévaire'en. Ayee pu i'í xí'epi'ín sej íjii raana'íjmire'en í sej jín autéjhuii í ru'usí, í sej amuacá se'íjna jín te'ataújratziiri'i, seajta amuacá siyen rijcaa.

¹¹Mi seajta mú'een, íjii setá'aj raana'íjmire'en í sej jín siyen rijcaa. A'íné mú'een xu a'ujca'anéecan jín huataúra'a sej siyen huárini, setá'aj siyen che'atá sena'a se'íjna jín raana'íjmire'en sej siyen tiu'utá'an a'achú sej caj tí'ijcha'íi.

¹²A'íné, ti pua'a ja'atí á'ujca'ane ti tí'titi tiu'utá'an, ayée pu xí'epi'ín tirá'a-sejrate'e í Dios ti a'íin ja'atí ayén tiu'utá'a a'achú ti caj tí'ijcha'íi. Capu a'atzu jetzen ruxe'eve'e í Dios tí'titi ti a'ij

caí tí'ijcha'íi a'íjna í ja'atí ti xaa tí'titi tiu'utá'a.

¹³⁻¹⁴Canu ne'íjna jín niyen tejá'amua'ixaate'e ti ij caí hua'utamuarí'eriste'en í seica. Canu neajta ne'íjna jín á'amua'ijcate'e ti huápi'i muári'eri mú'ejmi jemi. Ayee nu'u ni niyen tí'ijxe'eve'e sej si ruxí'ej sena'a te'utáviicua'i. A'ij pu jín, ayén tí'ivaire'e í sej je'íhua tí'ijcha'íi íjii sej si se'íjna jín hua'utévaire'en í ti tihuá'aturaate'e. Ajta, méjca'ihua yee, a'í mú miyen che'atá mena'a amuaatévaire'esin me'íjna jime'e í mej je'íhua tí'ijcha'íi ti ij caí tí'titi tejamuá'aturaate'e mú'ejmi.

¹⁵Ayee pu xaa ne'u, a'íné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: "Capu nu'u tí'titi tu-raaveca a'íjna jemi ti je'íhua rájsej. Ajta, capu nu'u tirá'aturaate'eca'a a'íjna ti c'íj na'a rájsej."

Tito pu a'uun a'atanéjsin

¹⁶Me'ecui xaa, je'íhua tu huápi'i rí'i tí'ira'ate'e í Dios ti ayén ca'aníjra'a raatá'a a'íjna í Tito ti ayén a'ujca'anéecan jín amuaatamuá'areeri'i netíj inee.

¹⁷A'í pu xaa ayén ra'an-curé'a a'íjna í tej jín ca'aníjra'a raatá'a, ajta a'íjna jime'e, ti je'íhua á'ujca'anejca'a. A'í pu ruse'í huataúra'a ti ij a'uun u á'ume'en mú'ejmi jemi.

¹⁸Teajta iteen, ta'ihuaara'a tu huata'iteca'a ti ij ajta jamuan u á'ume'en. A'íjna í ta'ihuaara'a, na'íjmi'ici'e mú rí'i tí'isej me'íjna jime'e a'ij ti a'íin tihua'ixaate'e á'aye'í í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani.

¹⁹Ajta, a'íime í mej me'uun e'etiújse'iri í Dios jemi, a'í mú ra'antíhua'u ti ij a'íin ta jamuan á'uche'ecane'en tej ti na'ími'i tiyen aráta'asten te'íjna jime'e í tej hua'utá'asin, tej ti te'íjna jín rí'i tiraate'ájtuaani í tavástar'a. Teajta tiyen 'een jín raata'iteca'a ti a'uun á'ume'en mú'ejmi jemi sej si

ráamua'aree tej teuj á'ataca'ane tej tiyen hua'utévaire'en í mej caí a'ij t'í'ijviicua'i.

²⁰ Ayeé tu t'í'itese'e ti ij caí ja'ati ayén t'í'itaxajtzi'ira a'íjna jime'e tej nu'u a'ij pua'a rici te'íjna jime'e tej ramuari'e a'íjna í mej miyen a'ujca'anéecan jín tiu'utá'a, ti t'í'imu'íi.

²¹ Ayeé pu'u xaa ne'u, a'iné catu tiyen tena'a t'í'itese'e tej ti tiyen rijca a'ij ti tiraavíjite'e í tavástara'a jemi, sino tej ti tiyen che'atá tena'a rijca a'ij ti tiraavíjite'e huá'a jemi í teteca.

²² Teajta a'ímej jamuan í mej hua'apua, teajtáhua'a tu sejj huata'íti í ta'ihuaara'a, í ti ari mu'íiti huataújsejrat-aca'a ti a'íin temua'a naa á'ujca'anejca'a mu'íiti jime'e. Ajta íjii, jaítze'e pu á'ujca'ane a'íjna jime'e ti jeíhua huápi'í té'atzaahuaté'e mú'ejmi jemi.

²³ Ajta, a'íjna í Tito, a'ii pu a'íin pú'een ti neetzi jamuan t'í'ivaire'e mú'ejmi jime'e. Najmi'i tu t'í'imuari'e. Majta a'íime í mej hua'apua í ta'ihuaamua'a, a'ii mú a'íin pú'een í mej hua'uta'íteca'a a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri. A'ii mú a'íin pú'een í mej huá'a jetze me'e-can t'í'ivaire'e í teite majta me'íjna jín rí'i tiraatá'aca í Ciríistu'u.

²⁴ A'íj xu jín, setá'aj siyen hua'utasejrate'en se'ímej í teteca sej tzáahuati'ira'a jín huá'axe'eve'e, mej mi najmi'i miyen ráamua'aree nainjapua a'u mej e'etiújse'iri mej mi ta'utátzaahuaté'en a'ij ti tiraavíjite'e tej tiyen á'atatzaahuaté'e mú'ejmi jime'e.

A'ij tej ye'í huárini tej ti hua'utévaire'en í seica

9 Jíme'en a'íjna í tej jín huá'avaire'e a'ímej í ti Dios rí'i tihuá'ajcha'ii, capu a'atzu ruxe'eve'e tej tiyen tejamaatayú'use.

² A'iné nu'uri ramua'aree sej seri á'u-jca'ane sej si siyen huárini ruxí'evi'ira'a jime'e. A'íj nu jín niyen á'antzaahu-

ate'e huá'a jemi í mej me'uun a'uchéjme t'íj na'a a'uun ti huatacá'a u Macedo-nia. Ayeé nu tihuá'ixaate'e yee pu'uri ayén á'atee sejj nine'ira'a í sej seri rí'i huaújruu. Ajta, xu'uri ca'aníjra'a hua'atá'aca a'íjna jime'e sej siyen a'ujca'anéecan jín tiu'utévaire'en.

³ Mi neajta inee, ayée nu 'een jín ta'ihuaamua'a huata'íti mú'ejmi jemi ti ij caí ayén te'irájra'ani tej huáapua'a tena'a ahuátatzaahuaté'en a'íjna jime'e sej caí xí rí'i huaújruu, a'ij nej neri ti-hua'utá'ixaa mú'ejmi jime'e.

⁴ Na'ari caí, ti pua'a seica í mej me'uun Macedonia é'eme'ecan miyen me'uun ne jamuan á'uju'un, teajta tiyen amuáateuni sej caí xí rí'i huaújruuren, aj pu xaa taatatévi'iraste'esin itejmi. Capu amuaatatévi'iraste'esin mú'ejmi, sino itejmi pu xaa a'íjna jime'e tej mú'ejmi jín ahuátatzaahuaté.

⁵ A'íj pu jín ayée pu tinaatámítiejte ti ayén tiú'ujxe'eve'e nej niyen ca'aníjra'a hua'utá'an í ne'ihuaamua'a mej mi me'uun á'uju'un mú'ejmi jemi, mej mi amuacaí rí'i amuáaruuren me'íjna jime'e í sej jín te'ataújratziiri'í sej tiu'utapuaíjve'en. Ayeé pu'u, a'iné canu raxí'eve'eca'a nej ca'anéeri jín amuaata'aíjite'en sej si tiu'utapuaíjve'en sino sej si ruxí'evi'ira'a jín tiu'utá'an.

⁶ Caxu yá'uhua'anan. Tí pua'a cíj sena'a tiu'utá'an, cíj xu'u seajta te'ancuré'asin. Ajta, ti pua'a jeíhua setiu'utá'an, jeíhua xu seajta te'ancuré'asin.

⁷ Ayeé pu tiú'ujxe'eve'e sej siyen huárini, sejj seajta sejj. Ché'e ja'ati ti na'a ayén tiu'utá'an a'ij ti ari tiraaxí'epi'intare í ru tzajta'a. Ché'e caí ayén ramuájche'e, a'iné jé'ecan pu ra'aráanajche í Dios ti ja'ati rutémua'ave'e tiu'utapuaíjve'en.

⁸ Ajta a'íin í Dios, a'íi pu raayí'iti ti ayén raatámu'iiren nain jime'e í ti jín rí'i tejamaatá'an sej si siyen ja'anáj ti

na'a te'encuré'a'ave'en tǎj na'a ti tiú'u-jxe'leve'e. A'íi pu ajta ayén raatámu'iirejsin ti ij ayén ti'icǎ'ipée a'íjna jetze setǎj sena'a sej jín tiu'umuári'en ti xǎ'epi'in 'een.

⁹ Ayee pu té'eyu'usi'i tǎjín:

A'íi pu a'ímuá tihua'urá'ate.

A'íi pu ajta tihuá'apuaijve'e

a'ímej í mej caí a'ij tǎ'ijviicua'i.

Ajta, tǎj na'a ti ayén rici ti xǎ'epi'in 'een,

a'íi pu ayén huateáturaasin í Dios jemi

tǎj na'a rusén jime'e.

¹⁰ Ajta a'íin ti ti'itá'aca í imue'eri ti jín ja'ati ayén tiu'uhuáste'en, a'íi pu ajta ayén tiu'utá'asin, ajta raatámu'iiren í sej jín huateújvaire'en sej si jaítze'e siyen tiu'umuári'en a'íjna jime'e ti xǎ'epi'in 'een.

¹¹ Jéihua pu huápi'i raatámu'iirejsin nain jime'e ti tejamuá'aturaate'e sej si ruxǎ'evi'ira'a jín tihua'utá'an temua'a naa.

A'íj tu jín iteen, temua'a tu rǎ'i tiraatá'asin í Dios

¹² A'iné tǎj na'a sej siyen se'íjna jín tǎ'ivaire'e, mú'een xu siyen hua'atéva'iri a'ímej í mej Dios jemi seijre'e, se'íjna jime'e í ti tihuá'aturaate'e. Ajta, caxu a'íi sena'a jín tǎ'ivaire'e, sino ajta mú jéihua rǎ'i tiraatá'aca í Dios jemi me'íjna jime'e a'ij sej huarǎj.

¹³ Ayee pu'u, a'iné ayée xu se'íjna jín tihuá'avaire'e, a'íi mú me'íjna jín ramua'aréeren a'ij sej tirá'aste í tavás-tara'a. Seajta mú'een, ayée xu se'íjna jín rǎ'i tiraatá'asin í Dios sej rá'astijre'e, seajta ra'ancuré'a'aca í niucari ti jín Dios amua'irátuaasin. Ayee xu seajta rǎ'i tiraatá'asin í Dios se'íjna jime'e í sej temua'a naa tihua'utapuaíjve a'ímej í mej Jerusalén a'uchéjme, seajta naíjmi'ica.

¹⁴ Majta a'íime, ayée mú á'ujca'ane mú'ejmi jemi, majta miyen rahuauhauu í Dios jemi mú'ejmi jime'e, me'íjna jime'e

ti Dios jéihua huápi'i rǎ'i tihua'utá'a a'ij sej ti'iti jín huarǎj.

¹⁵ Tiché'e tiyen rǎ'i tiraatá'an í Dios temua'a naa te'íjna jime'e ti a'íin ayén taatapuaíjve a'íjna ti ayén huápi'i tiú'u-jxe'leve'e í ti jíme'en caí rǎ'iri tej tiyen rǎ'i tiraatá'an a'ij ti tiraavíjte'e.

Pablo pu nu'u tǎ'iseijrata a'ij ti Dios tiraata'aíj

10 Neajta inee, i nej i'i Pablo, ayée nu ca'aníjra'a amuatá'aca ne'íjna jime'e nej niyen che'atá nena'a rǎ'i ti'itíncha'íi tǎj ajta í Ciríistu'u ti ayén te'utáviicua'iri'i matǎ'ij a'ij pua'a ráaruu, ti ajta huá'ancu'uvajxi í teite. Nee nu ne'ín pú'een í mej miyen tǎ'ixaxa'a nej nu'u tǎ'itziíine'e ti pua'a mú'ejmi jemi naatéveeca, neajta nu'u huaténca'ane yú ne tzajta'a mú'ejmi jemi netǎ'ij nu'u ye'ímuá huatéveeca.

² Mi neajta inee, ayée nu amuaatáhuaviira sej caí siyen rijca netǎ'ij ne'uun a'utéveeca mú'ejmi jemi, setá'aj caí ca'aníjra'a neetá'acare'en nej niyen huatánseijrata nej niyen che'atá nena'a neca'ane yú ne tzajta'a netǎj niyen ti'ihuánxi'epi'intari'ire nej niyen huatánseijrata huá'a jemi í mej miyen tǎ'itaxajtzi'i tej nu'u tiyen ti'itǎtacha'íi matǎj a'íime í mej íiyen huachéjme chaanaca japua.

³ Teajta iteen, teen tu á'ujjuhua'an íiyen chaanaca japua tatevij jime'e í tej ratéhua'ira'a. Mi teajta iteen, catu tiyen tatevij jín ne'use'e.

⁴ A'iné a'íjna í tej jín ne'use'e, capu a'uun a'uvé'emej í huá'amua'atziira'a jetze í mej rutevij jín á'ujjuhua'an, sino a'úu pu a'uvé'emej í tej jetzen arátaca'ane tej ti muári'eri'ire'ara'an jín raaté'uuna te'íjna í mej jín téujnaamua.

⁵ Teen tu ra'uré'uunaca tǎj na'a í huá'amua'atziira'a í mej jín huá'acuanamua í teite. Teen tu ramuá'itici í huá'amua'atziira'a, tǎj na'a í mej jín á'ujtza-

ahuate'e mecaí ratá'aca í ruxíejni'uca mej ráamua'ati í Dios. Tíj na'a huá'a-mua'atziira'a, ayée tu che'atá tena'a raruure tíj í xantaaru'u ti ja'ati seíj hu-atéevi'i, ajta tiu'utátuiire'en a'íjna jemi ti tí'ajta. A'íj tu jín tíj na'a í huá'a-mua'atziira'a tej tiyen ramuá'itici, teen tu Círíistu'u jemi tí'ituiire'e ti ij ayén ra'ará'astijre'en.

⁶Teajta iteen, tu'uri rí'i huatarúu tej ti tiyen huárini setí'ij rí'i raanaíjmire'en sej rá'astijre'en í Dios. Ti pua'a a'íjna seíj ayén raatéxiehuata ti caí ché'e ayén ra'ará'astijre'en, puaíjtzti tu raatá'asin naíjmi'lica ja'ati ti na'a ti ayén rini.

⁷Me'ecui xaa, setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umuua'ati í ti ayén ti'ayajna. Ti pua'a ja'ati ayén tirá'amitiejte'e ti a'íin Círíistu'u jetze ajtémecan, ché'e a'íin ajta ra'utámua'aree í ru tzajta'a tej tea-jta tiyen che'atá tena'a iteen í Círíistu'u jetze ajtémecan tíj ajta a'íjna.

⁸Capu amín a'ij, ti pua'a inee jaítze'e na'ahuántzaahuate'en ne'íjna jime'e í ti jín nevástara'a tinaa'íjca. Capu a'íjna jín ayén tinaa'íjca nej ni amua'antipua'a-jte'en sino nej ni rí'i amuáaruuren. Mi neajta inee, canu ja'ati huatá'asin ti a'íin ayén naatatévil'iraste'en.

⁹Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e sej si caí ayén tinejá'useijra nej nu'u tejá'amuarite'e ne'íjna jime'e a'ij nej tejá'amuyau'use'e.

¹⁰A'iné ayée mú tí'ixaxa'a tíjín tíj na'a ti rá'ayu'uxaca, ca'aníjra'a pu tatá'aca, ajta ca'anéri pu jín tí'ita'ajte'e a'íjna í yu'uxari jetze. Mi ajta a'íin, ti pua'a nu'u yé huatéveeca itejmi jemi, capu á'ujca'ane ti ayén titaatá'ixaate'en. Ajta, capu nu'u a'atzu ruxe'eve'e a'ij ti tí'ixáata a'ame.

¹¹Majta a'íime í mej miyen tí'ixaxa'a, miché'e miyen ráamua'aree tíjín ayée tu che'atá tena'a tí'ixaxa'a í yu'uxari jetze ti pua'a ye'ímuá taaté'uuca tetíj teajta

tí'ixaxa'a ti pua'a te'uun mú'ejmi jemi a'uté'uuca'a.

¹²Mi teajta iteen, catu á'ataca'ane tej tiyen raataxáj yee teen tu huá'a jetze ajtémecan í seica. Catu teajta tiyen yee ayée tu che'atá tena'a 'een matíj í seica í mej miyen rí'i ruruure mú'ejmi jemi. Ma-jta a'íime, ti pua'a miyen tiú'ujseijra seíj ajta seíj, majta miyen á'ujtzaahuate'e ru-jímua'a, ti pua'a miyen rijca, camu xaa ne'u miyen rí'i mé titeumuámua'aree.

¹³Mi teajta iteen, ayée tu tena'a á'atatzahuate'e a'ij ti ayén tiraavíjte'e. Ayee tu rici a'achú ti caj Dios ayén taaté'itiiitze tej ti tiyen ahuátatzaahu-ate'en mú'ejmi jime'e.

¹⁴Catu tiyen huápi'i mú a'ucí'ica í ti jín Dios taaté'itiiitze ti pua'a tiyen te'uun a'atanén mú'ejmi jemi sino teen tu te'íin pú'een í tej amuacáí tejámuaatá'ixaa í niuucari ti jime'en raxa í Círíistu'u.

¹⁵Catu huápi'i á'atatzahuate'e te'íjna jime'e í mej jín tiu'umuáriej í seica, sino ayée tu tí'ijxe'eve'e iteen, sej jaítze'e té'antzaahuate'en, tej ti jaítze'e tiu'uté-vaire'en mú'ejmi jemi.

¹⁶Teen tu tiyen raxí'eve'e tej te'uun tihua'utá'ixaate'en í niuucari ti jime'en raxa í Círíistu'u, huá'a jemi í mej a'i-muá a'uchéjme seíj chuéjra'a japua, ti ij caí ayén ruxe'eve'e tej tiyen á'atatzahu-ate'e te'íjna jime'e a'ij ti tiu'umuáriej í seíj, a'ujna a'u ti ayén tirá'itiiitze.

¹⁷Ayen tíjín: "A'ijna ti ayén á'ujtza-ahuate'e, ché'e a'íin a'íjna jín á'ujtza-ahuate'e a'ij ti Dios ayén rí'i tiraatá'a."

¹⁸Ayee pu'u xaa tí'een, a'iné a'íjna ti ruseíj rí'i tiú'ujseijrata, capu a'íin pú'een a'íjna ti Dios ayén ra'ancuré'evi'iti sino a'íjna í ja'ati ti a'íin tavástara'a ayén rí'i tí'ijseijra.

Pablo pu tzáahuati'ira'a jín tí'itéjvee í tavástara'a jemi

11 Ayee nu tí'ijxe'eve'e sej si a'atzu te'utáviicua'i se'íjna jime'e nej

ni niyen netímua'ira jín netejá'amua'ix-aate'e. Jee xaa, setá'aj a'atzu te'utávicua'i neetzi jemi.

²Tij caí ti a'fín Dios ayén naatá'a nej ni niyen amuá'anchueere'en mú'ejmi, a'iné nee nu niyen raaxí'epi'intare sej si siyen a'fj sena'a jemin huateáturan í Círíistu'u sej caí ti'ti jín até'ítze'ara'an, yee cumu sej huatéviche'en í jemin.

³Mi neajta inee, ayéé nu éeni'íci'e t'ítziine'e ti pua'a ayén che'atá na'a ja'ati amuaacuanamuan t'ij a'fín í cu'ucua'u ayén tiráacuanamuan í rumua'atzira'a jime'e a'fjna í Eva. Ayee nu neajta éeni'íci'e t'ítziine'e, ti pua'a ayén a'fj pua'a amuáaruuren í á'amua'atziira'a jetze sej si caí ché'e tzáahuati'ira'a jín rá'astjire'e í Círíistu'u, sej si caí ché'e siyen nain jín raná'amiche'en.

⁴Ayee pu t'í'een, a'iné ti pua'a ja'ati mú a'uvé'eme'en ti ajta ayén t'í'ixaxa'a seica jime'e í niucari ti jime'en raxa í Jesús, ti caí ruxí'ej 'een a'fj tej teri tejamuá'ixaa, mú'een xu xaa rí'í t'í'ra'an-curé'evi'itijcica. Na'ari caí, ti pua'a se'fj ayén huateáturan mú'ejmi jemi í xiéjni-u'ucari ti caí a'fín pú'een ti Dios amuacaí raateájtuaa mú'ejmi jemi, mi seajta mú'een, naa xu temua'a t'í'ra'an-curé'evi'itijcica. Na'ari caí, ti pua'a siyen ra'an-curé'an se'fj í niucari ti ajta caí ruxí'ej 'een a'fj ti 'een í sej amuacaí ra'an-curé'a, temua'a xu naa tirá'astjire'e se'fjna.

⁵Ayee pu tiná'amitíejte'e ineetzi, nej caí niyen jaítze'e ciliéene'e jín t'í'vair'e mecaí a'fime í mej nu'u miyen tiu'uta'ájt'i'ire mej mi jehua huápi'i ve'ecán jín tiu'utévaire'en.

⁶Ti pua'a ayén t'í'een nej nu'u caí niyen ne'fjna jín tihuá'amua'ate nej ni temua'a naa tiu'utaxá huá'a jemi í teite, capu amín a'fj, a'iné temua'a nu naa inee rí'í tirú'umua'aree ne'fjna jime'e a'fj nej t'í'ixaxa'a. Nain tu jín tiyen temua'a naa tejamuatasejrate mú'ejmi jemi, teajta naíjmi'ica jemi.

⁷¿Ni qui necaí auteájturaa í Dios jemi ne'fjna jime'e nej niyen huánruu nej ni ciliéene'e jín tiu'utévaire'en mú'ejmi jemi ti ij Dios huápi'i tejamuatá'an mú'ejmi a'fjna jime'e nej huáapua'a nena'a tejamuatá'ixaa í niucari ti jime'en raxa í Dios? Canu xaa a'atzu a'fjna jín auteájturaa í Dios jemi.

Single line Composer ⁸Nee nu huajá'uriiri'i a'fmej í mej pua'amecié e'etiújse'iri í Dios jemi nej ni ne'fjna jín huaténvaire'en nej ni neajta amuaatévaire'en mú'ejmi.

⁹Ajta, netí'ij ne'uun a'utéveeca'a mú'ejmi jemi, ajta jehua pu tiná'aturaate'eca'a, canu ti'tij jín amuaatamuári'eriste a'iné a'fime í ne'ihuamua'a í mej me'uun a'uvé'uju'un, a'fí mú miyen naatá'a í ti tiná'aturaate'eca'a. Ayee nu nain jín huaríj nej ni caí amuaatá'jaxiejte'en. Neajta naúche'e nu niyen ne'fjna jín rici.

¹⁰Tíj na'a ti ayén ti'ayajna Círíistu'u jemi, a'fí pu ajta neetzi jemi seijre'e. A'fj nu jín caí raatá'asin ti ja'ati ayén naatá'ijmi nej ni caí ché'e tihua'utá'ixaate'en tíj na'a a'u ti huatacá'a u Acaya a'fjna í nej jín a'utántzaahuat'e'en.

¹¹¿A'iné 'éen jime'e? ¿Ni qui a'fjna jime'e nej caí já'amuxa'eve'e? Capu xaa ne'u. Dios pu xaa ramua'aree tíjñ nejá'amuxa'eve'e.

¹²Neajta, a'fj nej rici, naúche'e nu jaítze'e niyen rini nej ni ra'antipuaá'ajte'en ne'fjna jime'e í mej jín á'ujtzaahuat'e'e mej nu'u miyen che'atá mena'a t'í'imuari'e tetíj iteen.

Single line Composer ¹³Matíj mena'a mej miyen 'een matíj a'fime, a'fí mú caí tzáahuati'ira'a jín huata'í'ti'ihuaca'a. A'fí mú hua'ítzi jín t'í'imuari'e, majta miyen tiú'ujsejrate ti nu'u Círíistu'u hua'uta'íteca'a.

¹⁴Teajta iteen, catu rí'í tira'utase'fj te'fjna jime'e. Teen tu teri tiyen ramua'a-

ree ti a'ñin Satanás ajta ayén ruseijrata ti a'ñin pú'een sej ti tí'ivaire'e u ta japua a'u ti á'uneeri'i rusén jime'e.

¹⁵ A'íj pu jín, capu a'íj taatéjteeuve ti pua'a a'ñime í mej miyen tí'ijvairé'e í Satanás jemi miyen che'atá mena'a tiú'u-jseijrata mej nu'u me'íjna jín tí'ivaire'e í ti x'epi'in 'éen jime'e. Majta, ayée mú te'entipua'ajte a'íj mej meri tiraamuá'iti me'íjna jime'e a'íj mej ti'itij huáruu.

Í ti nu'u jín tirajpuaíjtzí a'íjna í San Pablo

¹⁶ Neajtahua'a na niyen tejá'amua'ix-aate'e: caxu siyen tí'ineseijra nej nu'u netímua'i. Na'ari caí, ti pua'a siyen tí'ineseijra, setá'aj siyen na'ancuré'evi'itín títj sej ti rutímua'i nej ni neajta a'atzu ahuántzaahuaté'en.

¹⁷ Canu ne'íjna jín niyen tejá'amua'ix-aate'e ne'íjna jime'e ti ayén tinaa'íjca í tavástará'a, sino nej niyen netímua'iracáan jín ti'ixa nej ni tzáahuati'ira'a jín ahuántzaahuaté'en.

¹⁸ A'iné mu'iití mú miyen á'ujtzaahuaté'e me'íjna jime'e a'íj mej ti'tiújcha'íi í ru jetze, ayée nu che'atá nena'a á'antzahuaté'en a'íj nej ti'itíncha'íi í ne jetze.

¹⁹ Mi seajta mú'een, jeíhua xu rí'í mé tite'umuámua'aree. A'íj xu jín temua'a naa te'ataví'icua'í a'ímej jemi í mej rutímua'í.

²⁰ Tí pua'a ja'atí ayén tejá-muaata'ajjíte'en sej si ca'anéeri jín tiu'umuári'en, mú'een xu siyen te'ataví'icua'í. Na'ari, ti pua'a ja'atí ayén amuá'ari'í í sej jín huatéujvairé'en, mú'een xu seajta te'ataví'icua'í se'íjna jime'e. Seajta siyen che'atá sena'a rici ti pua'a ja'atí amuaacuanamuan nusu ti pua'a ja'atí á'ujtzaahuaté'e mú'ejmi jemi na'ari ti pua'a ayén amu'itéjveeni.

²¹ Jee xaa ne'u, jé'ecan nu huápí'í tí'itevi'ira'a tej caí tiyen che'atá tena'a á'ataca'ane matj a'íjme.

Mi ajta, tí'ti ti na'a ti jín ja'atí ayén á'ujtzaahuaté'e, ayée nu che'atá inee ne'íjna jín á'antzahuaté'e.

²² ¿Ni qui miyen nu'u a'ímej jetze ajtémé'ecan í mej miyen hua'atamuá'a-mua tíjín Hebreos? Nee nu neajta a'ímej jetze ajtémé'ecan. ¿Ni qui miyen nu'u me'íjna jetze airáane a'íjna í Israel? Ayee nu che'atá inee ne'íjna jetze airáane. Na'ari, ti pua'a miyen nu'u Abraham jetze airaújnejjte. Neajta nu inee a'íjna jetze airánnejjte.

²³ ¿Ni qui miyen nu'u tí'ivaire'e Ciríistu'u jetze me'ecan? Jaítze'e nu inee niyen tí'ivaire'e. Ijii nu xaa netímua'iracáan jín tejá'amua'ixaaate'e. Jaítze'e nu jeíhua tí'imuari'e mecaí a'íjme. Jaítze'e nu jeíhua aiteánami'ihuaca'a mecaí a'íjme. Mu'iití mú naatéevajxi. Canu ché'e ramua'aree a'achú mej pua'amé miyen náaruu. Neajta nu mu'iití tén huam'í'í. ²⁴ Anx'ívi pua'amé mú miyen náaruu a'íjme í mej Israel jetze ajtémé'ecan, mej miyen na'itéevajxi navij puásire'ara'a jime'e ayén pua'amé seité japuan tamuáamuata'a japuan aramuáacua.

Single line Composer ²⁵ Huaíca pua'amé mú na'itéevajxi ciyej jime'e. Majta seíj naatétu'asixi tetej jime'e. Huaíca pua'amé pu a'ucájrupi í baarcu í nej tzajta'an yé'icacare'e. Ayee nu neajta á'atee seíj tíca'ari, neajta seíj tújca'ari nej ne'uun jaj japua huajajjime'e.

²⁶ Jéíhua nu a'ímuá huayé'ive í juye jetze, neajta jeíhua nu tiu'utátziin ne'íjna jime'e nej antáyé'icáa í játe'ana japua, neajta ne'ímej jime'e í nahua'ari, ajta a'ímej jemi í nej hua'axí'ej Israel jetze ajtémé'ecan na'ari a'ímej jemi í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan. Neajta niyen che'atá nena'a tiu'utátziin a'u nej á'uyé'icáa ti pua'a chajta'a na'ari a'u ti caí mé'e é'e ja'atí nusu játe'ana jetze ti ve'éé, neajta a'ímej jemi mej

miyen tí'ihua'itaca me'fjna jime'e mej nu'u ta'ihuamua'a pú'een.

²⁷ Jéihua nu rá'uviicua'iri'i, neajta jéihua rajpuaíjtzica'a. Mu'iití nu pua'amé huatáxa'ai nej atanee ne'fjna jime'e í nej tiu'utáziin. Neajta nu rajpuaíjtzica'a ne'fjna jime'e nej huata'l'icuataca'a, neajta nej huata'l'imi. Mu'iití nu pua'amé necaí tiú'ucuaa, neajta huatéxaami, neajta caí ti'it'échejca'a.

²⁸ Ajta i'i, tíj na'a nain tújca'ari tza-jta'a, ayée pu ti'inemuári'eriste'e a'fjna jime'e ne j'éecan a'ij té'ennemua'ate a'ímej jemi í mej nainjapua e'etiújse'iri í Dios jemi.

²⁹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a se'j caí rú'uca'anisti'ira ti huá'a jetze ajtémecan í mej e'etiújse'iri í Dios jemi, ayée pu ajta caí neetzi tinú'uca'anisti'i í jemin. Ajta, ti pua'a ja'ati ayén ca'aníjra'a raatá'an se'j ti ajta huá'a jetze ajtémecan ti ij a'fín ayén auté'itzen í Dios jemi, j'éecan pu naatájaaxiejte'esin.

³⁰ Ti pua'a ayén tiú'ujxe'leve'e nej ti'iti jín ahuántzaahuat'e'en, ayée nu huárini nej niyen ne'fjna jín á'antzaahuat'e'en ne'fjna jime'e í ti caí nú'uca'anisti'i.

³¹ Ajta a'fín í Dios ti ajta ya'upuáara'an pú'een í tavástara'a, a'fjna í Jesús, a'fí pu ramua'aree nej caí tí'ihua'i. Tiché'e rí'i tiraatá'an a'fjna í Dios tíj na'a rusén jime'e.

³² Netí'ij ne'uun a'utéveeca'a u Damasco, a'fjna í tajtuhuan ti a'fín rey ra'antíhua'u, a'fí pu racha'íica'a í chajta'a, a'ujna u Damasco, ti ij a'fín ayén naateevi'i.

³³ Mi neajta inee, ayée nu éeni'lici'e huirájraa mej na'acájtuaa sicíri jetze a'u-jna a'u ti anacun í jaxu'u jetze.

Ti'iti pu xaa huatasejre í Pablo jemi

12 Naúche'e nu á'antzaahuat'e'e. Capu a'ij rini ti caí ti'iti

jín tineetéva'iri. Nu'uri ne'fjna jín tejámuaatá'ixaate'esin a'ij ti ti'iti tiu'utasejre ineetzi jemi, ajta a'fjna ti tavástara'a ayén naatasejra.

² A'ati nu niyen mua'ate ti Círfistu'u jetze ajtémecan ti ja'anáj ayén tiráaru. Pu'uri á'atee a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muáacua nine'ira'a ti Dios júte'imua ya'uví'iti a'u mej é'esejre'e í mej Dios jemi tí'ivaire'e. Canu ramua'aree ti pua'a a'fín ja'ati aúche'e ayén sejre'e í rutevij jime'e nusu caí. Dios pu xaa ramua'aree.

³ Nee nu xaa ramua'aree ti Dios ayén ya'uví'iti u júte'imua a'ujna a'u ti naa hua'éen. Canu ramua'aree ti pua'a auj sejre'e í rutevij jime'e nusu caí ché'e, sino a'fí pu í Dios ramua'aree.

⁴ A'uu pu ayén éeni'lici'e tejá'anamua a'fjna ti caí a'ij tí'iri'iri ti ja'ati raataxáj íiyen chaanaca japua, a'iné capu ayén á'achauutzijre'e ti ja'ati ayén raataxáj íiyen chaanaca japua.

⁵ Canu ne jíme'en á'antzaahuat'e'en, sino a'fí nu xaa jín á'antzaahuat'e'en ne'fjna í ja'ati. Ajta ti pua'a niyen ne jíme'en á'antzaahuat'e'e, a'ij nu jín a'utántzaahuat'e'esin ne'fjna jime'e í ti caí nú'uca'anisti'i.

⁶ Mi ajta, ti pua'a niyen ca'aníjra'a ti'itáne'a'acare'en nej ni a'utántzaahuat'e'en, canu ne'fín pú'eene'e na'ame se'j ti cha'a na'a ti'ixa, a'iné nee nu tzáahuati'ira'a jín tiu'utaxájta. Mi neajta inee, canu niyen rini ti ij caí ja'ati ayén huápi'i tí'inesejra ineetzi a'ij ti caí tiraavíjte'e, sino ché'e a'fín ayén tí'inesejra a'ij nej rici, ajta a'ij nej ti'ixa.

⁷ A'iné j'éecan pu huápi'i tiú'ujxe'leve'eca'a a'fjna ti huatasejre ineetzi jemi, nej ni caí huápi'i ahuántzaahuat'e'en, Dios pu ayén raateájtuaa ineetzi jemi ti'iti ti né'itziite'eca'a í netevi jetze. Cu xiee ti cuj tzicare'e na'ajtéjtze i ne jetze. A'fí pu a'fín pú'eene'e í ti Satanás

ya'uta'íteca'a ti ná'itziite'en nej ni caí huápi'i ahuántzaahuat'e'en.

⁸Huaíca pua'amé nu niyen ne'íjna jín tiráhuaviiri'lí í tavástar'a'a ti ná'arilí a'íjna ti nú'ucui'ica'a yú ne tzajta'a.

⁹Ajta a'íin í tavástar'a'a, a'íi pu ayén tinaatá'ixaa tíjín: “A'íjna í nej nexí'evi'ira'a jín rí'í timuaatá'aca, ayée pu á'vejre mú'etzi, a'iné ayée pu raanaíjmire'en í nemuári'eri'ira'a a'íjna jime'e í ti caí mú'uca'anisti'í.”

A'íj nu jín, niyen nexí'evi'ira'a jín ahuántzaahuat'e'en ne'íjna jime'e ti caí nú'uca'anisti'í ti ij a'íin muári'eri'ire'ara'an í Círíistu'u ayén neetzi jemi huat'eaturan. ¹⁰A'íj nu jín, niyen nexí'evi'ira'a jín á'anca'ane í Círíistu'u jetze me'ecan nej ni ne'íjna jín te'utáviicua'í a'íjna ti caí nú'uca'anisti'í nusu í mej a'íj pua'a tí'inejee na'ari a'íjna ti nemuári'eri'ira'a ca'ín mej a'íj pua'a neruure na'ari mej puaíjtzí tinaatá'aca. Ayee nu á'anca'ane a'iné tíj na'a ti caí nú'uca'anisti'í, a'íj nu jetze aránca'ane í tavástar'a'a ti 'íj rí'í títetá'aca inetzi.

Pablo pu huápi'i a'íj té'ujmua'ate huá'a jemi í mej Corinto e'etiújse'iri

¹¹Jee xaa ne'u, nee nu xaa netí-mua'í. Mú'een xu ca'anéeri naatá'a nej ni niyen huáriní. Mí ajta, jaítze'e pu ayén tiraavíjte'ecache'en sej siyen rí'í na'an-rú'ure'en, a'iné canu xaa ne'u jaítze'e ciliéene'e jín tí'ivaire'e mecaí a'íime í mej nu'u huápi'i ve'ecán jín tí'ivaire'e ti eerilí Dios nu'u hua'antíhuau. Capu amán a'íj nej caí ti'ití jín antínmua'aree.

¹²Xu'uri tiu'uséj mú'ejmi jemi ti ayén huaríj tíj na'a ti ayén rijca í ja'atí ti Dios raata'íteca'a. A'íjna í mej jín naa rí'í tira'utasej, ajta a'íjna ti jín Dios ti-huá'u'itíiri'lí, ajta a'íjna ti ayén huaríj a'íjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an í Dios, naíjmi'í pu ayén tiu'utasejre mú'ejmi

jemi netí'íj nauj té'eviicua'iraca'a a'ímej jemi í mej néjcha'íire'e.

¹³¿Tí'itájni ayén caí tejamaaací'í ti ajta caí ayén tihua'ucí'í a'ímej í mej pua'amecí'e e'etiújse'iri? Capu ti'ití xaa ne'u, sino a'íjna í nej caí ja'anáj ti'itíj jín muári'eri amuaatá'a. Setá'aj tinaatá'u-unilí nej caí ne'íjna jín xí'epi'n p'í amuáaruu.

Huaíca pu jín ayén ti'ixa a'íjna í Pablo ti huaja'uvé'emaare

¹⁴Casi'í, mú'een, nu'uri neajtahua'a rí'í huánruu nej ni neajtahua'a amujaja'uvé'emaare. Pu'uri huaíca teja'uré'enejsin. Neajta, canu a'atzu ti'itíj jín muári'eri amuaatá'asin, a'iné canu rúuhuaumen ti mú'ejmi á'amua'a, sino nej mú'ejmi a'uvé'ehuauni. Ayee nu rici a'iné capu ayén tiraavíjte'e mej me'ín tí'irí miyen ruvaújsimua'a ti'ití tá'acare'en, sino a'íime í vaújsimua'ame'en, a'íi mú miyen ti'ití hua'utá'aca í ruyaujmua'a.

¹⁵Nee nu xaa nexí'evi'ira'a jín ti'ití á'ujisin neetzi ti ne'áa na'ari niyen raaxíjte'en tíj na'a ti neetzi ne'áa nej ni jamuaatévaire'en mú'ejmi. Ajta, ti pua'a niyen jaítze'e jal'amuaxe'eve'e, ¿ní qui ayén huataújmua'a sej caí ché'e siyen nexí'eve'e inetzi?

¹⁶Ché'e ayén 'eene'en nej caí ti'ití jín muári'eri á'amua'ate. Ayee xu ti'ixa nej nu'u huápi'i rú'umua'aree nej hua'itzi jín ti'itíncha'íica'a, neajta nu'u hua'itzi jín amujajá'urie.

¹⁷¿Ní niyen ti'ití jín amujajá'urie ne'íjna jime'e nej seica huata'íteca'a mú'ejmi jemi? Canu xaa ne'u.

¹⁸Nee nu ca'aníjra'a raatá'a ne'íjna í Tito ti ij a'íin á'ume'en mú'ejmi jemi. Neajta jamuan raata'íteca'a ne'íjna í ta'i-huara'a. ¿Ní qui ti'ití jín amujajá'urie a'íjna í Tito? Capu xaa ne'u. ¿Ní tecaí iteen tiyen che'atá tena'a ti'itítacha'íi tíj ajta a'íjna? ¿Ní tecaí tiyen che'atá tena'a

á'ataca'ane mú'ejmi jemi tǎj ajta a'ǎjna? A'iné tǎjtá xaa ne'u.

¹⁹Tǎj na'a nej niyen tejá'amua'ix-aate'e, ayén tejamuá'amitiejte'e tej tiyen ta japua huatétanan mú'ejmi jemi. Mi teajta iteen, catu, sino í Dios jemi tu tiyen tejá'amua'ixaate'e te'ǎjna jime'e tej Ciríistu'u jetze ajtéme'ecan, tej ti nain jǎn rǎ'i amuáaruuren mú'ejmi, í tej já'amuaaxe'eve'e.

²⁰Ayee nu 'een jǎn tí'tiiziiine'e ti pua'a neri ne'uun e'ará'asti, neajta niyen éeni'ici'e amuáateuni sej caí siyen tí'tiújcha'ǎi a'ij nej tí'ijxe'eve'e, seajta siyen éeni'ici'e naaté'uuni mú'een nej caí niyen 'een a'ij sej seajta tí'ijxe'eve'e. ¿Ni qui siyen mú'een xu tiujteá'axi'isin nusu siyen ahuaújchueere'en na'ari siyen tiníniu'ucacu? ¿Ni qui siyen já'ita'a a'utajú'un na'ari seajta siyen a'ij pua'a tí'ihuaújxajtzi'i nusu a'ij pua'a setiú'ujxajta? ¿Ni qui majta seica miyen á'ujtzaahuate'e muá'aju'u, majta a'ij pua'a rij muá'aju'u?

²¹Ayee nu neajta éeni'ici'e tí'tiiziiine'e ti ayén Dios naatatévi'iraste'en mú'ejmi jemi netǎ'ij neajtahua'a ne'uun e'ará'asti. Tij caí ayén tiú'ujxe'eve'e a'ame nej ne'ǎjna jǎn huaténxiemijte'en ne'ǎjna jime'e í mej mu'liitǎ, a'ǎime í mej a'amua jetze ajtéme'ecan, í mej majta amuacá auteájturaa í Dios jemi. A'ǎi mú a'ǎin pú'een í mej majta caí xi seicié tiu'umuá'aj mej mi raatapuá'ajta í mej jǎn auté'itzea'ara, tǎj na'a ti a'ij pua'a seijre'e í Dios jemi, mej ruxána'acira'ate'eca'a, mej majta rutevij jǎn raamuá'tijci í tumin, mej caí tí'ti á'astijre'e, a'ǎjna í mej jǎn miyen a'ij pua'a tí'tiújcha'ǎi.

Pablo pu tihuá'ijmii

13 Nu'uri hua'apua jama'uvé'e-muaareca'a, neajtahua'a nu neri tǎn a'atanéjsin mú'ejmi jemi. Ayee nu rini a'ij ti té'eyu'usi'i tǎjn: “Mej mi tzáahuati'ira'a jǎn seǎj a'uxǎjte'en, ayée

pu ruxe'eve'e mej miyen tiu'utaxáj hua'apua í teite nusu hua'íca.”

²⁻³Ayee nu tihua'utániuuche í mej mejmí'i auteájturaa í Dios jemi, neajta naǎjmi'ica í seica. Ijii, nej ye'imuá huatéjvee, nu'uri neajtahua'a niyen che'atá nena'a tihuá'aniuuche netǎj huarǎj netǎ'ij hua'apua amuáamuareca'a. Tǎi pua'a neajtahua'a ne'uun a'atané, canu ché'e tǎhua'utá'uuni'ira, a'iné mú'een xu siyen raxǎ'eve'e nej tí'ti jamuaatasejrate'en í sej jǎn ráamua'aree ti a'ǎin Ciríistu'u ayén ca'anǎjra'a tinaatá'aca nej ni niyen tiu'uxáj a'ǎjna jetze me'ecan. Ajta a'ǎin Ciríistu'u, capu ayén 'een mú'ejmi jemi tǎj seǎj ti caí rú'uca'anisti'i, sino jé'ecan pu huápi'i tiu'umuáriej mú'ejmi jemi a'ǎjna jime'e í rumuári'eri'ire'ara'an.

⁴A'ǎi pu xaa jǎn ayén á'utataihuaca'a í cúruu jetze a'ǎjna jime'e ti caí rú'uca'anisti'iraca'a í rutevij jetze. Mi ajta ijii, a'ǎi pu ruuri seijre'e a'ǎjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an í Dios. Ajta, itejmi, ayée pu che'atá na'a caí tú'uca'anisti'i a'ǎjna jime'e tej Ciríistu'u jetze ajtéme'ecan. Mi teajta iteen, í tej jǎn tí'ivaire'e mú'ejmi jemi, teen tu ruuri tá'aju'un í jemin te'ǎjna jime'e tej jetzen aráta-ca'ane í Dios.

⁵Setá'aj siyen huaújmua'atziite'en aisi ti pua'a siyen rá'astijre'e se'ǎjna jime'e sej té'atzaahuate'e nusu secaí. Setá'aj huatéjseij temua'a naa í ru jetze. ¿Ni qui ayén ari tejamuá'amitiejte'e ti a'ǎin Jesús, ti ajta Ciríistu'u pú'een, a'ǎin mú'ejmi jemi huatéájturaa? Na'ari caí, nusu seri huamuá'itiche.

⁶Ayee nu tí'ijxe'eve'e ti ij ayén tejamuá'amitiejte'e tej caí huamuá'itiche iteen.

⁷Mi teajta iteen, ayée tu tí'ijhuavii í Dios sej si caí tí'ti jǎn auteáturan. Catu tiyen ta jime'en rahuahuau ti ij ayén tejamuá'amitiejte'e tej tiyen te'ǎjna jǎn te'ará'asten, sino sej si siyen huá'rini a'ij ti tiraavǎjte'e. Capu amǎn a'ij, ti

pua'a ayén tejamuá'amitiejte'e tej hua-
muá'itiche nusu tecaí.

⁸Ayee nu 'een jín niyen tejá'a-
mua'ixaate'e, a'iné catu te'íjna jín
antítamua'aree tej raatá'ijmii te'íjna
ti tzáahuati'ira'a jín seijre'e, sino
teen tu te'íjna jín antítamua'aree
tej ti tiu'utévaire'en te'íjna jime'e ti
tzáahuati'ira'a jín seijre'e.

⁹Teen tu xaa tiyen tátémua'ave'e
te'íjna jime'e ti caí tít'uca'anisti'i ite-
jmi, teajta te'íjna jime'e sej mú'een seri
huateújca'ane í ru tzajta'a í tavástar'a
jemi. Ayee tu mú'ejmi jíme'en tí'ijhuavii
ti ij Dios ayén amuaanaíjmire'en.

¹⁰Ayee nu ye'imua' huatéjvee niyen
tejá'amuayu'use'e ti ij caí ayén tiú'ujx-
e'leve'e á'ara'ani nej ni niyen amuaata-
muári'riste'en ne'íjna jime'e ti nevás-
tara'a ayén tinaa'íjca nej ni rí'i amuáaru-
uren. Capu xaa ne'u a'íjna jín ayén
tinaa'íjca nej ámuaaté'uuna.

**Huá'ateujte'e, a'íi pu
ajta ra'antipua'ajte**

¹¹Setá'aj huaújtemua'ave'en,
ne'ihuaamua'a. Setá'aj rí'i huaújruuren

se'íjna jime'e a'ij sej tí'itíújcha'ii.
Setá'aj seajta siyen rá'astijre'e í
nej jín á'amuahuvii. Setá'aj seajta
siyen che'atá sena'a rí'i tíú'umua'ati,
setá'aj seajta ruxiéhua tí'itechejca. Tí
pua'a siyen huárini, a'íi pu mú'ejmi
tzajta'a huateáturaasin a'íjna í Dios
ti ayén já'amuaxe'leve'e, ti ajta
amua'anpuá'ajte'en.

¹²Setá'aj siyen huaújteujte'en,
xu'iteújpi'ítze'axi'in se'íjna jime'e sej
naími'i Círíistu'u jetze ajtémecan.

¹³Naími'i í mej té'atzaahuat'e,
í mej majta íiye tíújse'iri, a'íi mú
á'amuateujte'e.

¹⁴Ché'e ayén mú'ejmi jemi huateá-
turan a'íjna í ti jín rí'i tejamuaatá'aca
í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta
Círíistu'u pú'een. Ché'e ajta já'amuax-
e'leve'e í Dios. Ché'e ajta a'íin xiéjni-
u'ucare'ara'an í Dios ayén huateáturan
mú'ejmi jemi naíjmi'ica. Ché'e ayén te-
ja'uré'enen. Antipua'areca'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Gálatas a'uchéejme'ecaa

Pablo pu huá'ateujte'e

1¹⁻² Inee, inee i'i Pablo, naíjmi'ica jamuan í ne'ihuaamua'a í mej nee jamuan yé huateí, teen tu yé tejá'amua'yú'use'e mú'ejmi mi sej e'etiújse'ire mu'licacié u Galacia. Nee nu ne'ín pú'een seíj í ti Dios neja'uta'íteca'a. Capu tevi na'a neja'uta'íteca'a, capu ja'atí ajta na'antfhuau sino a'íi pu'u í Jesús ti i'i Ciriístu'u, ajta í taátajra'an ti a'íin pú'een í Dios ti ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

³ Ché'e a'íin í Dios í tej rájya'upua, ajta a'íin í tavástara'a a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u, miché'e me'ín rí'i tejamaa'atá'an ruxí'evi'ira'a jíme'e, miché'e majta rí'i tejamuhuatépu'a'ajte'en í á'amuatjazta'a. ⁴ Ché'e ayén éene'en, a'íné a'íi púu í tavástara'a huataúra'a ti huámi'ini ta jetze me'ecan ti ij a'íin tu'irájtuaani a'ímej tzajta'a í mej a'ij pu'a'a titetiújcha'íi í mej yen japuan huachéjme íyien chaanaca japua. Aye pu tí'ijxe'leve'e í Dios í tej rájya'upua ti a'íin Jesús ayén huárini. ⁵ A'íj pu jín tiché'e tiyen rí'i tiraatá'an tíf na'a rusén jíme'e. Aye pu'u, ché'e ayén teja'uré'enen.

Capu máaj niuucari í ti jín hua'irátuaasin a'íjna í Dios

⁶ Jé'ecan nu a'ij pu'a'a te'utánmua'a ne'íjna jíme'e sej siyen ca'anacan mé rúhua'ana se'íjna ti amuaatajé sej si ra'ará'astijre'en sej a'íné Ciriístu'u pu a'amua japua huaniú ruxí'evi'ira'a jíme'e. Mú'een xu mé rúhua'ana sej si seicié tira'ancuré'an seica í niuucari í sej nu'u jín huataújtemua'ave'en.

⁷ Mí ajta caí, capu a'atzu a'íin pú'een seij í niuucari í ti jín Dios amua'irátuaasin. Ayej ne'ase seica mú'á'amua'ítzite'e sej si caí ché'e rí'i tité'ujmua'ate. Tij mecaí miyen tí'itese'e mej seicié ráaruuren í niuucari ti xaa a'ij tí'itíf jíme'en tí'iraxa í Ciriístu'u. ⁸ Aru ti pu'a'a ja'atí ayén seicié tejá'amua'ixaate'e í niuucari ti caí ayén namuajre'e a'ij tej teri tejama'íxaa, ché'e Dios puafítzi raatá'an. Capu amín a'ij ja'atí ti pú'een ti ayén seicié tejá'amua'ixaate'e, ti pu'a'a inee na'ari seij ti tí'ivaire'e u ta japua.

⁹ Tu'uri tiyen tejá'amua'ixa. Teajtáhua'a tu tiyen tejá'amua'ixaate'e yee ti pu'a'a ja'atí ayén seicié tejá'amua'ixaate'e seica í niuucari ti caí ayén namuajre'e a'ij tej teri tejama'íxaa, ché'e Dios puafítzi raatá'an.

¹⁰ ¿A'íné setí'imua'atze mú'een neetzi jíme'e? ¿Ni qui yee nej niyen ráahuausin í teite tzajta'a mej mi rí'i tinaaseíj nusu nej niyen ráahuausin í Dios jemi ti a'íin xaa rí'i tinaaseíj? ¿Ni qui ayén tejama'ámitiejte'e nej ne'íjna jín niyen tí'itese'e nej ni rí'i tihua'utá'an í teite? Tí pu'a'a ayén té'eme'enche'e nej ne'íjna jín tí'itese'e, capu ché'e rí'írriista á'ame'enche'e nej niyen nicu tí'ijvaire'e í Ciriístu'u.

Capu nu'u ruseíj a'ij tirájteu a'ij ti tí'itíf jín tí'ivaire'e í Ciriístu'u jemi

¹¹ Aye nu tí'ijxe'leve'e, ne'ihuaamua'a, sej si ráamua'ati ti caí ja'atí ruseíj a'ij tirájteu í niuucari í nej jín tejama'íxaa. ¹² Canu ra'ancuré'a teite jemi. Capu ja'atí ayén tineemua'ate, sino í Ciriístu'u, a'íi pu tinaataseíjrate a'íjna ti avítzi'ihuaca'a í Dios jemi.

¹³ Seajta mú'een, xu'uri ráamua'areeri'i a'ij nej tí'ijrí'irejca'a í jéjcu'a'imua netí'ij nauj rá'astijre'eca'a í hua'aye'ira a'íime í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Na'aranca'anéecan nu

jín a'ij pua'a huá'aruurejca'a a'ímej í mej Círístu'u jemi seijre'eca'a. Nee nu tí'itese'eca'a nej hua'antipua'ajte'en naíjmi'ica. ¹⁴ Jaítze'e nu rá'astijre'eca'a í nevaújsimua'a teecan tihuá'aye'ira caí a'íime í nexí'ej teite, í mej Israél jetze ajtéme'ecan, í mej majta miyen tí'tetei netíj inee. Naíjmi'ica nu huatémua'iti ne'íjna jime'e í nej raayí'itihua'a í taye'irá.

¹⁵⁻¹⁶ Mí ajta Dios, a'íi pu na'antíhuau netí'ij caí xi huanú'ihua. A'íi pu ajta naatajé a'íjna jime'e ti ná'ancu'uvaxi ruxí'evi'ira'a jime'e. Tí'ij í ra'arána-jcheca'a nej ráamua'ati a'íjna ti i'i yaujra'an nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en huá'a tzajta'a a'ímej í mej caí Israél jetze ajtéme'ecan. Tí'ij Dios ayén náaruu, canu ja'atí jemi a'atanéj ti ij a'íin tinaamuá'aten a'ij nej tí'tí jín niyen huárini. ¹⁷ Canu neajta ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén nej ni huá'umuaare a'ímej í mej amuacá antíhuaviihuaca'a netí'ij caí xi inee, sino á'iyen nu ne'uun a'atanéj u Arabia. Aj nu ni'ijtá ne'uun á'ume u Damasco.

¹⁸ Huaíca nine'ira'a nu ne'uun é'etee. Aj nu ni ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén nej ni ráamua'ati ne'íjna í Pedro. Neajta nu jamuan á'ucatii a'achú cumu hua'apua itieeri. ¹⁹ Seij nu neajta ne'uun a'uséj ne'íjna í Jacobo ti i'i juutzeájra'an í tavástar'a. Canu máaj ja'atí a'uséj ti huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a a'íime í mej antíhuaviihuaca'a. ²⁰ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ti a'íin Dios ajta ramua'aree nej caí hua'itzi jín tejá'amuayu'use'e.

²¹ Neajta á'iyen, ne'uun u a'ará'a ne'újna í seij chuéjra'a japua u Siria, neajta ne'újna u Cilicia. ²² Majta a'íime í mej me'uun a'uchéjme í mej majta Círístu'u jemi seijre'e, capu ja'atí nemua'ajcaa.

²³ A'íi mu'u niuucari namuajraca'a tíjín: "A'íi pu yeehui a'íin pú'een í ti ajmí'i a'ij pua'a taruurejca'a. Mí ajta íjii

pu yeehui ayén tihuá'a'ixaate'e á'aye'í í teite mej mi miyen tira'ará'astijre'en í ye'irá ti ajmí'i ra'antipua'ajte'emi'icaa." ²⁴ Majta a'íime, rí'i mú tiraatá'aca í Dios ineezi jime'e.

A'íi mú nu'u ra'ancuré'evi'iti a'ímej í mej tiu'uta'ajti'ire

2 Tí'ij ari ayén teuumé'eca a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muáacua nine'ira'a, neajtahua'a nu ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén ne'íjna jamuan í Bernabé. Neajta nu ne'ín a'uví'tí í Tito. ² A'uu nu a'ujnéj ne'íjna jime'e ti Dios ayén ca'aníjra'a naatá'a. A'uu nu tihua'utá'ixaa nain jime'e í niuucari a'ij nej ye'í tihua'ihuá'ixaate'esin ne'ímej í mej caí Israél jetze ajtéme'ecan. Aru avítzi nu jín niyen huaríj huá'a jemi í mej nu'u tihuá'ajte'e. Ayee nu een jín huaríj ti ij caí ja'atí tina'antiú'uuni'i a'íjna jime'e a'ij nej rici. Tí pua'a ayén tina'antiú'uuni'i, capu ché'e tí'tí huatévair'esin a'ij nej rici.

³ Mí ajta caí, capu ayén te'irájraa a'ij mej í seica, tí'ijxe'eve'eca'a a'iné a'íime í mej tihuá'ajte'eca'a, camu miyen raata'íteca'a a'íjna jime'e í mej ra'antisíjchixi'ín í runavij, a'iné huá'a jetze pu ajtéme'ecan í griego a'íjna í Tito. ⁴ Ayee pu een jín huataseíjre itejmi jemi a'iné seica mú avítzi jín uteájrupi itejmi tzajta'a mej mi tájeeve a'ij tej tí'títacha'íi iteen í Círístu'u jemi ti a'íin ari tu'iráj-tuaa. A'íi mú miyen ruseíjrataca'a mej nu'u téjmi jetze ajtéme'ecan.

Mí majta caí, camu. Met'íhuaitaca mu'u. Ayee mu'u raxí'eve'eca'a micu mej mi titaata'ajte'en ca'anéjri jime'e. ⁵ Catu a'atzu hua'utá'a mej mi miyen titaatémua'itín, a'iné ayée tu tí'ijxe'eve'eca'a ti auj rí'íriísta á'ara'ani seij ráanamua tzáahuati'ira'a jime'e í niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin.

⁶ Majta a'íime, í mej nú'u huápi'i mú ruxe'eve'e, camu máàj a'ij tirájteu mej mi majta me'ín raanaíjmire'en a'ij nej tíhua'ihuá'ixaa í teite í mej caí Israel jetze ajtémecan. Ajta, capu ne jetze ruxe'eve'e ti pua'a mej miyen huápi'i ruxe'eve'e nusu mecaí, a'iné Dios pu ruxí'ej na'a hua'ancuré'evi'itici í teite, matj mena'a pua'amé.

⁷ Mí majta me'ín, matí'ijtá'ij ayén tíhua'amitiejte'eca'a ti a'ín Dios ayén che'atá na'a tinaata'ajte'eca'a ineetzi tíj ajta ayén a'ij tiu'uta'ajte'eca'a a'íjna í Pedro. Tíhua'amitiejte'eca'a ti Dios ayén tinaata'ajte'eca'a nej ni tíhua'utá'ixaaate'en a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan ne'íjna í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani. Mí ajta a'ín, í Pedro, Dios pu ayén tiraata'ajte'eca'a ti ayén tíhua'utá'ixaaate'en a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.

⁸ Ayee pu'u na'a, a'iné a'ín ti tí'imuari'eca'a í Pedro jamuan ti ij tiraata'ajte'en ti a'ín huá'a jamuan u á'ume'en í mej Israel jetze ajtémecan, a'í pu ayén che'atá na'a tí'imuari'eca'a ineetzi jamuan nej ni huá'a jamuan u á'ume'en í mej caí Israel jetze ajtémecan.

⁹ Majta me'ín í mej huaíca, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, a'íi mú a'ín pu'éene'e í mej jee antiújmua'aree a'ímej jemi í seica í mej Dios jemi seijre'e. Tí'ij ari ayén tíhua'amitiejte'eca'a ti Dios ayén rí'i tinaatá'a, aj mú mi temua'a naa tína'ancuré'evi'iti, majta me'ín temua'a naa te'encuré'evi'iti me'íjna í Bernabé. A'íi mú xaa miyen tiraaxí'epi'intare itejmi jime'e tej nu'u huá'a jamuan u á'uju'un a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan tej ti tiyen tíhua'utá'ixaaate'en, majta miyen ru jetze mej nu'u a'ímej jemi u á'uju'un í mej Israel jetze ajtémecan.

¹⁰ A'íi mu'u tájhuaviiri'i tej nu'u a'ímej autámua'aree teuche'e í mej caí a'ij té'e-

viicua'i tej nu'u hua'utévaire'en. Neajta inee, nee nu xaa ahuánca'ane nej ni nexí'evi'ira'a jín niyen huárini.

Pablo pu ra'ajté'axi a'íjna í Pedro a'ujna já'ahua'a u Antioquía

¹¹ Ajta a'ín í Pedro, tí'ij a'uun a'atanéj u Antioquía, nee nu ra'ajté'axi í jemin, a'iné a'í pu a'uté'itzee tí'tíj jime'e.

¹² Matí'ij caí xi á a'atanéj seica í tetecca jamuan a'íjna í Jacobo, ayée pu rijca a'íjna í Pedro. Huá'a jamuan pu tí'icua'acare'e a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan. Mí ajta a'ín, matí'ij e'iré'ene a'íime í seica, Pedro pu ayén a'utéjche ti ajtára'ani huá'a jemi í mej caí Israel jetze ajtémecan. Capu ché'e huá'ajaahuate'eca'a a'iné huá'atziine'eca'a a'ímej í mej huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej miyen ra'antisí'iche í runavij.

¹³ Majta í seica í mej Israel jetze ajtémecan, camu majta miyen huarj jé'iyecan jime'e sino miyen hua'itzi jín ruseíjrataca'a a'ij ti ajta huarj a'íjna í Pedro. A'íj pu jín te'uteujhua'itze ajta a'íjna í Bernabé. ¹⁴ Tí'ij ayén tiná'amitiejte'eca'a mej caí miyen rí'i titetiújcha'íca'a tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti tí'itamua'ate í niuucari, matí'ij neseíracaa í teite niyen tiraata'ixaa ne'íjna í Pedro tíjín: "Mú'ee pej huá'a jetze ajtémecan í mej Israel jetze huanéj. Mí pajta mú'ee, ayée pepu'u tí'iti'á'acha'íi matj a'íime í mej caí Israel jetze ajtémecan. Pecaj xaa ne'u piyen tí'iti'á'acha'íi. ¿A'íne een jime'e piyen huá'aruure pe'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan mej mi miyen te'araúrasten tíhua'aye'ira a'íime í mej Israel jetze ajtémecan?"

Dios pu ayén naíjmi'ica huirátuaasin matj mana'a mej té'atzaahuate'e

¹⁵ Teen tu huá'a jetze ajtémecan te'íjna jime'e tej Israel jetze huanéj. Catu huá'a jetze ajtémecan a'ímej í

mej auté'itzea'ara í Dios jemi. ¹⁶ Teen tu tiyen ramua'aree a'ij ti een í Dios jemi ti ja'atí ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Capu xaa ne'u ti'títí a'ij tiraatévaire'en a'íjna í ja'ati ti pua'a nain jín araúrasten a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta, sino a'íi pu xaa ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi ti pua'a a'íin ra'ará'astijre'en í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u. Teajta iteen, ayée tu teajta iteen teri rá'atzaahuate'e te'íjna í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e tej ra'ará'astijre'en te'íjna í Ciriístu'u. Catu xaa ne'u ra'ará'astijre'e te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta a'iné capu ja'atí ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi ti pua'a ra'ará'astijre'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta.

¹⁷ Ari ti pua'a ayén te'irájra'ani tej tiyen a'ij pua'a éene'ecan jín huateáturan mat'ij a'íime í mej caí Israél jetze ajtéme'ecan te'íjna jime'e tej tiyen ráahuausin tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan jemin í Ciriístu'u, ¿a'iné na'aqui huataújmua'a? ¿Ni qui ayén huataújmua'a ti Ciriístu'u ca'aníjra'a tatá'a tej ti tiyen a'ij pua'a ti'títacha'íi? Capu xaa ne'u, capu a'atzu. ¹⁸ Mí neajta inee, ti pua'a neajtahua'a nena'a ra'utéjcheni nej ra'ará'astijre'en í nej nejm'i raatapuá'ajtaca'a nej niyen rá'astijre'eca'a, ti pua'a niyen huáriní neajtahua'a, ayée pu huataújmua'a tijín yee na'uté'itze ti'títíj jime'e net'íij amuacáican raatapuá'ajtaca'a.

¹⁹ A'íj pu jín, net'íij rá'astijre'eca'a í niuucari í mej jín tí'ajjta, ayée pu teja'uré'ene ti caí huatári'iristareca'a nej nain jín aráne'astijre'en. A'íj pu jín ayén pu huataújmua'a, cu xiee nej huamí'i jemin a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta nej ni ruurican huateáturan í Dios jemi. ²⁰ Naac'íi ajta ineetzi mej mi miyen náaruuren mat'íij rá'utatai í Ciriístu'u í cúruu jetze. A'íj nu jín caí ché'e ne-

na'a ruurican huateájturaa sino ruurican nu huateájturaa a'iné Ciriístu'u pu ruurican seijre'e neetzi jetze. Ajta a'ij nej rí'i ti'tíncha'íi jii nej nauj ratéhua'ira'a, ayée nu aránca'ane ne'íjna jime'e nej ra'ará'astijre'en ne'íjna ti i'i yaujra'an pú'een í Dios. A'íi pu icu naataxí'eve, ajta huataúra'a ti huamí'ini neetzi jetze me'ecan.

²¹ A'íj nu jín caí mé rúujisin ne'íjna í ti Dios jín rí'i tinaatá'a ruxí'evi'ira'a jime'e. Ayej xaa ne'u, ti pua'a ri'íríistanche'e ti ja'atí ayén ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e ti nain jín ra'ará'asten a'íjna jime'e í niuucari í mej jín tí'ajjta, capu ché'e ti'títí huatevaíre'enche'e ti huamí'i í Ciriístu'u.

Jíme'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajjta, ajta í mej té'atzaahuate'e

3 Mú'een, mi sej Galacia a'uchéjme, caxu a'atzu mé úumua'aree mú'een. ¿A'ataani á'amuaaxiéenereca'a sej si siyen a'ij pua'a mé titeumuá'aren? Mú'ejmi jemi tu temua'a naa tejámuaatá'ixaa mej rá'utatai me'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u.

² Niché'e sej tejámuaata'íhua'u. ¿A'iné sej si éeni'ici'e ra'ancuré'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios? ¿Ni qui se'íjna jín sej rá'astijre'eca'a í niuucari í mej jín tí'ajjta na'ari se'íjna jín sej rá'atzaahuate'eca'a í sej ráanamujri'i itejmi jemi? ³ ¿Ni tzaa siyen rí'i huáp'i caí mé teuúmuua'aree? Ayej xu ra'utéjhuii sej si siyen arájca'ane se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ¿Ni tzaa ayén tejamuá'amitiejte'e sej si siyen raanaíjmire'en sej ra'ará'astijre'en í tavástara'a se'íjna jime'e sej ru jetze a'ij tirájteu rujímua'a sena'a? Capu xaa ne'u a'ij tí'iri'iri.

⁴ Naíjmi'i tíj na'a í ti Dios jín rí'i tejámuaatá'a, ¿ni qui ayén tejamuá'aruu ti ij ayén éene'e á'ara'ani ti nain tejá'uveti? Mí ajta, capu xaa ne'u a'ij ámitieere'e ti

pua'a nain tejá'uveti nusu caí. ⁵ ¿A'iné een jíme'e Dios raata'íteca'a í ruxíejni-u'uca ti a'íin mú'ejmi jemi huateáturan? Ajta, ¿a'iné een jíme'e Dios ayén tiu'u-muárij mú'ejmi jemi a'íjna jíme'e ti raaré'an í tí'imuari'ihua ti huápi'i ruxe'eve'e? ¿Ni qui ayén huaríj a'íjna jíme'e sej ra'ará'astjire se'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta? Capu a'atzu xaa ne'u, sino ayé pu'u huaríj a'íjna jíme'e sej rá'atzaahuate'eca'a í tej teri tejamuá'ixaa.

⁶ Ayee pu che'atá na'a té'atzaahu-ate'eca'a a'íjna í Abraham teecan a'ij ti Dios tiraata'ixaa. A'íj pu jín, Abraham ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi. ⁷ Setá'aj siyen ráamua'aree se'íjna ti jíme'en yee matíj mena'a pua'amé í mej té'atzaahuate'e, a'ii mú nu'u a'íin pú'een í mej jetzen airáne a'íjna í Abraham teecan.

⁸ Ajta, jéjcuá imuá, a'íi pu ayén té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze ti Dios ayén tihua'atá'acare'en a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémecan mej mi ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin a'íjna jíme'e í mej té'atzaahuate'e, micu. Ajta a'íin í Dios, amuacaícan pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Abraham teecan a'íjna í niuucari ti jíme'en Dios hua'iráj-tuaani, ayén tíjín: “Naíjmi'ica í teite í mej huachéjme íiyen chaanaca japua, nee nu yee rí'i tihua'utá'asin mú'eetzi jíme'e.”

⁹ A'íj pu jín, naíjmi'ica í mej té'atzaahuate'e, Dios pu rí'i tihua'utá'asin jamuan a'íjna í Abraham teecan ti ajta rá'atzaahuate'eca'a í Dios.

¹⁰ Mí ajta a'íime í mej ra'ará'astjire me'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, naíjmi'ica pu puajíjti huatá'asin í Dios, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: “Puajíjti pu yee tiraatá'asin ja'atí ti na'a ti caí nain jín ra'ará'astjire'en a'ij ti ye'í té'axa jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.” ¹¹ Ajta a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, capu ri'írí ti a'íin ayén ráaruuren í ja'atí tí'lij

ayén urarí'ene'acan jín huateáturan í Dios jemi. Ayee pu'u éene'e já'araa a'iné ayée pu ajta té'eyu'usi'i tíjín: “A'íi pu hui ti ri'éene'e jín huateájturaa í Dios jemi, a'íi pu yee ruuri a'ame a'íjna jíme'e, icu, ti a'íin ayén té'atzaahuate'e.”

¹² Tí pua'a ja'atí ayén ra'ará'astjire'en í niuucari í mej jín tí'ajta, capu ayén ruxe'eve'e ti a'íjna ja'atí té'antzaahu-ate'en, sino ché'e ra'ará'astjire'en pu'u a'íjna í niuucari a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: “A'íjna ti yee ayén ra'ará'astjire'en a'ij ti té'eyu'usi'i í niuucari jetze, a'íi pu yee a'íjna jín rí'i tí'itiújcha'íi a'ame.”

Single Line Composer ¹³ Ajta a'íjna í Círístu'u, a'íi pu tu'irájtuua ti ij caí puajíjti táaci'iti a'íjna jíme'e tej caí rá'astjire'e í niuucari í mej jín tí'ajta. Puajíjti pu xaa raaci'í ta jetze me'ecan a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: “Puajíjti pu yee raatá'asin ja'atí ti na'a mej rá'atatan í ciyej jetze.” ¹⁴ Ayee pu a'íjna jín tiráaruu ti ij ayén tihua'uci'iti a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémecan a'íjna í ti jín Dios rí'i tiraatá'a a'íjna í Abraham teecan, ti ij ajta tej te'íjna jín té'atzaahuate'e tej tíj ra'ancuré'an te'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'ij ti a'íin ari te'ataújratziiri'i.

Jíme'en í niuucari í mej jín tí'ajta ajta a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i

¹⁵ Casi'i, ne'ihuaamua'a, tiché'e te'íjna jín tiu'utaxáj a'ij ti tí'irineca tej ti teuj yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Tí pua'a ja'atí ari ra'uyú'uxaca'a í cuapée jetze í mej jín ra'ancuré'an í tí'á'ara'an í ja'atí ti huamí'i, ti pua'a ari ayén té'eyu'usi'ihua a'ij ti tiraavíjite'e, capu ri'írí ti ja'atí tí'ití máàj jetzen ra'uyú'uxa. Ruxe'eve'e mej ra'ará'astjire'en a'ij ti té'eyu'usi'ihua.

¹⁶ Me'ecui xaa, Dios pu ayén ajmí'i te'ataújratziiri'i tí'itíj jíme'e a'íjna jemi í Abraham teecan, ajta a'ímej jemi í mej jetzen a'iránejsin. Aru, capu ayén

té'eyu'usil'i í yu'uxari jetze ti ayén ti-huá'uci'itíche'e í mej mu'ití a'iránejsin a'íjna í Abraham teecan jetze, sino ti ayén tiráaci'itíche'e í ti sejí na'a a'iránejsin. Ajta a'íin ti sejí na'a, a'ii pu a'íin pu'éen í Ciriístu'u.

¹⁷ Ayeé pu huataújmua'a a'íjna. Amuacaícan, Dios pu ayén raatá'a í runiuuca í Abraham jemi a'ij ti teja'uré'enejsin. Tí'ijta ari teumé'eca a'achú cumu muáacuacientos nine'ira'a japuan seité japuan tamuáamuata'a, aj pu'i Dios hua'utá'a a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. A'íj pu jín, capu ri'irí ti a'íin niuucari ra'uré'uuna a'íjna ti jín Dios amuacaícan tihuau'íjca í Abraham teecan jemi. A'íj pu jín aúche'e tí'ivaire'e a'íjna í ti jín tihuau'íjca.

¹⁸ Ayeé pu'u tí'een, a'iné ti pua'a ti'ití ayén tiráaci'iti sejí í ja'ati a'íjna jime'e ti a'íin niuucari í mej jín tí'ajta ayén tiraatá'aca, capu ché'le ayée na'a éene'e a'ame ti ayén tiráaci'iti a'íjna jime'e ti ja'atí ayén te'ataújratziiri'i ti ayén nu'u teja'uré'enejsin. Ajta a'íin Dios, a'íi pu ruxí'evi'ira'a jín ayén rí'i tiraatá'a a'íjna í Abraham teecan a'iné ayée pu te'ataújratziiri'i.

¹⁹ Tí pua'a ayén een, ¿a'iné ti i Dios hua'utá'a a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta? Ayej xaa ne'u, ayée pu een jín raateájtuaa huá'a jemi mej mi ráamua'aree nain jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayeé pu éene'e á'ame'enche'e ajta na'a caí huatasejre'enche'e a'íjna ti jetzen huanéj a'íjna í Abraham teecan a'ij ti ayén Dios tihuau'íjca ti ayén té'e-me'enche'e. Ajta a'íin í niuucari í mej jín tí'ajta, capu Dios rusej raateájtuaa huá'a jemi, sino a'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua, a'íi mú majta raaxí'epi'intare mej mi huá'a jemi raateájtuaani me'íjna í niuucari.

²⁰ Ayeé pu'u na'a, ti pua'a ayén seijre'e sejí ti í'ixi'epi'in, a'íi pu tihuau'té'vairé'esin naíjmi'lica í mej tí'irixaate'e,

mej mi ra'antipua'ajte'en. Mí ajta, seij pu'u pú'een í Dios. Rusej pu ayén tihuau'íjca, ajta rusej pu raanaíjmire.

Jíme'en í ti jín tí'ivaire'e a'íjna í niuucari í mej tí'ajta

²¹ ¿A'iné na'a jí? ¿Ni qui ayén huataújmua'a ti seicié té'axa a'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'ajta, ajta seicié té'axa a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i? Capu xaa ne'u, a'iné ti pua'a ayén tí'iri'iriis-tache'e ti taatá'acare'en tej rúurijche'e í Dios jemi a'íjna í niuucari ti huateájturaa a'ímej jemi, aj pu xaa, icu, ri'iríistaca'a tej ri'éene'ecán jín huateájturan í Dios jemi a'íjna jime'e tej rá'astijre'e te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

²² Mí ajta, a'íjna í niuucari jetze, ayée pu té'axa mej nu'u naími'i miyen auteájturaa í Dios jemi, a'achú mej mena'a pua'amé yen huachéjme íyen chaanaca japua. Ayeé pu een jín té'axa ti ij a'íjna jín ri'iriistan ti a'íin Dios te'ataújratziiri'i ti tihuá'uci'iti a'íjna jime'e mej ra'ará'astijre'en me'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u. Jee xaa ne'u, ayée pu'u na'a ti a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i, a'ímej pu tí'ici'iti a'ímej í mej miyen té'atzaahuatée.

²³ Tí'ij caí xi huatasejre í Ciriístu'u tej ti tiyen ra'ará'astijre'en, ayée pu éeni'ici'e seijre'eca'a cumu tej aiteánami'ihuaca'a a'íjna jime'e ti ca'anín jín tacha'i a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. Ayeé tu éene'e huateájturaa a'ájná'imua tíj na'a ti yú e'iré'ene tíj íjii ayén huatasejre a'íjna í tej teri ticu rá'atzaahuatée. ²⁴ A'íj pu jín, ayén pu tacha'i a'íjna í niuucari ajta na'a caí huatasejre'en í Ciriístu'u tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huatateájturan a'íjna jime'e tej ra'ará'astijre te'íjna í Ciriístu'u.

²⁵ Me'ecui xaa ne'u, a'iné ari huatasejre í tej jemin rá'astijre'e, capu ché'le tacha'i a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

26-27 Naími'i xu yaújmua'ame'en pú'een í Dios se'íjna jime'e sej rá'astijre'e se'íjna í Ciriístu'u ti ajta i'li Jesús, a'iné Ciriístu'u pu á'amuanee'e sej si'i siyen éene'e xá'ara'ani t'j a'íjna, set'j sena'a pua'amé huámua'i'ivijhuaca'a í jemin.

28 A'íj pu jín, caí ché'e mé'e já'ahua'a í ti Israél jetze ajtème'ecan, na'ari ti jí'i Griego. Capu ajta mé já'ahua'a í Ciriístu'u jemi í ti jí'i se'j ti ca'anéeri jín t'ímuari'e nusu í ti ruxiéehua jín t'ímuari'e. Capu ajta jetzen ruxe'eve'e í Ciriístu'u ti pua'a ja'atí teáata'a pú'eene'en nusu 'íita'a na'a, a'iné naíjmi'i xu Ciriístu'u jetze ajtème'ecan. Mú'een xu xaa sej teitejra'a pú'een í jemin.

29 Ajta, ti pua'a siyen Ciriístu'u jetze ajtème'ecan, a'íj xu jín seajta yaújmua'ame'en pú'een a'íjna í Abraham teecan, ajta a'íi pu tejá'amuaci'iti a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i.

**Ciriístu'u pu'u raayf'iti ti
rí'i taateájtuuani t'íj
Dios taatéya'upuajta**

4 Niché'e niyen neajta sej tiu'utaxáj. A'íjna í ja'ati ti ayén nain tiráaci'iti, meenti auj pá'ari'ista, ayé pu che'atá na'a een t'j ajta se'j ti ca'anéeri jín t'ímuari'e. Capu amín a'ij ti ari nain ti'á'ara'an pú'een. ²Ruxe'eve'e ti a'íin hua'ará'astijre'en a'ímej í mej racha'íi, í mej me'íjna jín antiújmua'aree mej tiú'ucha'íin nain í ti'á'ara'an ajta na'a caí ari ayén te'araúrasten a'achú pua'an nine'ira'a ti ari p'íti'ihuáujxi'epi'íntari'ir-í'i í táatajra'an jemi.

³Ayee pu che'atá na'a éene'e já'araa itejmi jemi. Tí'ij caí xi teja'uré'ene a'ájna xicájra'a ti jetzen t'ílitaci'iti a'íjna í ti ari p'íti'ihuáujxi'epi'íntari'ir-í'i, ayé tu éeni'lici'e seijre'eca'a mat'j a'íime í mej ca'anéeri jín t'ímuari'e a'iné teuche'e tu rá'astijre'eca'a í tihua'aye'ira í mej ru-

jímua'a mena'a rájteu í mej Israél jetze ajtème'ecan.

⁴⁻⁵Mí ajta Dios, t'íj ari teja'uré'e-nen a'íjna xicájra'a ti jetzen ayén raax'epi'íntare, a'íi pu ruyauj a'uta'íte-ca'a ti yé ve'ecáanen. Ajta a'íin yaujra'an, a'íi pu huanú'ihuaca'a í 'íi-ta'a jetze, ajta ayén tiraac'íi ti ayén tira'ará'astijre'en í niuucari í mej jín t'íajta, ti ij a'íin hua'irájtuuani a'íime í mej ca'anéeri jín rá'astijre'eca'a me'íjna í niuucari í mej jín t'íajta, tej ti tiyen ra'ancuré'an nain a'ij ti tiraavíjte'e ti titáaci'iti a'íjna jime'e ti Dios ayén taatéya'upuajta'a.

⁶A'iné mú'een xu yaújmua'ame'en pú'een í Dios, Dios pu ye'uta'íteca'a í ruyauj xiéjniu'uca t'íj a'íin xiéjniu'ucare'ara'an huateáturan í á'amuatza-ta'a. A'ii pu a'íin pú'een í xiéjniu'ucari ti ayén rájee t'íjín: "Abba, mi pej ní'iyá'upua." ⁷A'íj xu jín caí ché'e ca'anéeri jín t'ímuari'e sino xu'uri yaújmua'ame'en pú'een. A'iné mú'een xu'uri yaújmua'ame'en pú'een, Dios pu ajta ayén amuáaruu ti ti'it'j tejamuáaci'iti.

**Pablo pu a'ij té'ujmuajca a'ímej
jime'e í mej té'atzaahuate'e**

⁸Jéjcuá imuá, set'íj caí xi ramua'ajcaa í Dios, mú'een xu ca'anéeri jín tihua'avaire'eca'a a'ímej í mej caí miyen huatasejre mej mi diosi pu'éene'en muá'ara'ani sino teite mu'u miyen t'í'ijxe'eve'eca'a. ⁹Aru íjii, sej seri ramua'ate í Dios nusu íjii ti Dios rí'i tejamuata'a a'íjna jime'e ti á'amuumuajte mú'ejmi, ¿a'iné auj t'í'iri'iri ti ti'it' ca'aníjra'a amuata'an sej si'i seajtáhua'a ra'ará'astijre'en í tihua'aye'ira ti caí ti'it'j vaire'e, í ti caí amuatá'acare'e sej rí'i me t'íteumuámua'are'en? ¿Ni qui siyen huataúra'an sej seajtáhua'a ca'anéeri jín tiu'utévaire'en se'íjna jime'e í niuucari?

¹⁰Mú'een xu siyen tiraayí'tihua'an se'íjna jime'e ti ari a'ájna teja'uré'ene í xicaj ti jetzen ti'títí a'íj huaríj na'ari í máxcira'i ti jetzen ti'títí teja'uré'enejsin nusu a'ájna tí'íj ari pítí'irici víita'ari tza-jta'a ca'ín xíjcata'a. Seajta se'íjna autá-mua'areeri'i í nine'ira'a í mej jetzen miyen tí'íjri'ire ti'títíj jime'e. ¹¹A'íj nu jín niyen tí'titziine'e mú'ejmi jime'e. Ayej ne'ase capu ti'títíj huatévai nain í nej jín tiu'umuáriej mú'ejmi tzaajta'a.

¹²Ne'ihuamua'a, ayée nu tejá'amuhavii sej siyen rijca netíj inee. Aye nu neajta ti'tíncha'íica'a setíj mú'een, setí'íj caí xi ramua'ajcaa í niuucari í mej jín tí'aijta. Netí'íj ne'uun á'ucatii a'amua jamuan, caxu ti'títíj jín auteájturaa ineetzi jemi. ¹³Netí'íj amuacaícan tejámuaatá'ixaa í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani, ayée nu tí'icui'ícan jín niyen huaríj. ¹⁴Jéihua pu huápi'i ámuaatamuári'eristareca'a a'íjna jime'e nej niyen tí'icui'íicaa. Mí seajta mú'een, caxu naataxána'ajve. Caxu seajta naatéxieehuataca'a, sino temua'a xu naa tína'ancuré'eví'iti yee cumu nej a'íin pu'éene'en seij ti tí'ivaire'e u ta japua na'ari nej inee a'íin pu'éene'en í Círístu'u rusefj ti ajta í'í Jesús.

¹⁵¿A'íi tá'uj tzaa huaríj sej si caí ché'e siyen rí'í naa tiú'ujtemua'ave'e setíj sejmí'i éene'e netí'íj ne'uun á'ucatii a'amua jamuan? Jee xaa ne'u, rí'írí nej niyen raataxáj tzaahuati'ira'a jime'e yee ti pua'a rí'írístanche'e a'ájna'ímua sej siyen huáriní, ayée xu ra'itatu'utu'ute'enche'e í á'amují'ísi, seajta naatatú'utu'ute'enche'e ineetzi. ¹⁶¿A'íné na'a qui? ¿Ni seri néjcha'íire'e se'íjna jime'e nej niyen tzaahuati'ira'a jín tejá'amua'ixaate'e?

¹⁷Majta a'íime í teite, jéihua mú á'avi-icua'ire'e mej mi amuaatémua'ítin mej mi rujíimua'a mú'ejmi jime'e huaújte-mua'ave'en. Aye mu tí'íjxe'ev'e tej tij

já'ita'a a'utáciine sej si caí ché'e á'avi-icua'ire'e téjmi jamuan sino sej si siyen sicu rí'í tihuá'axe'ev'e a'ímej. ¹⁸Naa pu xí'epi'ín ti pua'a ja'atí á'aviicua'ire'e sej si rí'í tiraatéxe'ev'e'en. Ajta capu ayén ruxe'ev'e nej ne'uun á'ucatii a'amua jamuan. A'íi pu'u ché'e a'íin a'utévi-icua'ire'en a'íj ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e ti í'ixi'epi'ín.

¹⁹Mí sej ní'ti'írijmua'a, jéihua nu tira-jpuafítzi na'ame mú'ejmi jime'e, ayén cumu í 'íita'a ti ra'utacu'íine pa'ari'í jime'e. Aye pu té'eme ajta sena'a caí siyen che'atá sena'a rí'í titetiújcha'íi tíj a'íjna í Círístu'u. ²⁰Canu a'atzu ramua'aree a'íj nej ye'í huáriní mú'ejmi jime'e. Rí'í cu nena'a ne'uun á'ucati-jche'e mú'ejmi jemi nej ni'í caí ché'e tejá'amuyau'use'e nena'a, sino nej ni tejamuá'ixaate'en senesefíraa.

A'íjna í Agar, ajta a'íjna í Sara, í tej jime'en yaú'tiíie tá'ara'ani í mej hua'apua

²¹Setá'aj siyen tinaatá'ixaate'en mú'een mi sej siyen raxí'ev'e sej si ra'ará'astíjre'en se'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, ¿ni tzaa secaí siyen tiráanamujrí'í a'íj ti té'axa a'íjna jetze í niuucari? ²²Aye pu té'eyu'usi'í ti nu'u hua'apuaca típe'eristemua'a í mej teteca a'íjna í Abraham teecan. Seij pu nu'u jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í 'íita'a ti nu'u ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a, ajta í sefj, a'íi pu nu'u jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í 'íita'a ti nu'u ruxiéehua á'uche'ecane'e.

²³A'íjna ti huanú'ihuaca'a a'íjna jetze í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a, a'íi pu nu'u che'atá na'a ayaana éene'en huanú'ihuaca'a matíj í tí'íríi. Ajta nu'u í sefj, a'íjna ti nu'u huanú'ihuaca'a jetzen í 'íita'a ti nu'u ruxiéehua á'uche'ecane'e, a'íi pu a'íjna jín huanú'ihuaca'a ti nu'u Dios ayén jín te'ataájratziiri'í.

²⁴ Rí'irí tej tiyen raataxáj ti ayén huataújmu'a a'íjna í niuucari ti ayén té'eyu'usi'i. A'íime í 'uuca í mej hua'apua, ayée mú huataújmu'a í niuucari ti hua'apua ti jín Dios tihuau'íjca í teteca jemi. Sej niuucari pu a'uun é'eme'ecan í jirí japua ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Sinaí. A'íj mú jetzen a'iránejsin a'íime í ti'irí í mej tiu'utévaire'esin ca'anéeri jime'e. Ajta a'íjna í niuucari, a'íj pírci a'íjna í 'íita'a ti ayén ántehuaa tíjín Hagar. ²⁵ A'íjna í Hagar, ayée pu huataújmu'a a'íjna í jirí í Sinaí, ti a'uun a'utacá'a u Arabia. Ayee pu ajta huataújmu'a a'chajta'a ti é'esejre'e u Jerusalén, a'iné aúche'e pu ca'anéeri jín tí'imuari'e jamuan í yaujmu'a'ame'en.

²⁶ Ajta a'íjna í Jerusalén ti ta japua é'eme'ecan, a'íi pu ruxiéehua á'uche'ecan. Ajta a'íi pu pú'een í tanáàna. ²⁷ Ayee pu'u na'a a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: Pajta mú'ee, ti caí ché'le mua'utacu'íni, patá'aj ca'anín jín huá'ayeinixi'ín. Ayee pej huá'irini, a'iné pepu'uri jaítze'e tiyaúumua'a pua'amé mi pej caí ja'anáj autájucataca'a caí a'íjna í 'íita'a ti rucín jamuan huáhuui.

²⁸ Seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, ayée xu che'atá sena'a seijre'e tíj a'íjna í Isaac ti a'íjna jín airáne ti jín Dios ayén te'ataújratziiri'i. ²⁹ A'ajná'ímua a'íjna í yaujra'an ti ayén che'atá na'a éene'en huanú'ihuaca'a matíj í ti'irí, a'íi pu a'ij pua'a tiráaru a'íjna í yaujra'an ti ayén huanú'ihuaca'a a'íjna jime'e í tí'imuari'eri'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ajta íjii, ayée pu che'atá tí'irineca.

³⁰ Mí ajta, ¿a'iné té'axa í yu'uxari jetze? ¿Ni qui ayén tíjín yee: “Patá'aj yehui raatamuárite'en pe'íjna í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'e, pajta yehui í yaujra'an”? Jee xaa, a'iné capu yee ja'anáj tí'tí tí'ijci'iti a'íjna í yaujra'an í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'e, sino “nain pu yee tí'ijci'iti a'íjna í yaujra'an

í 'íita'a ti ruxiéehua á'uche'ecan.” ³¹ A'íj pu jín, ne'ihuaamua'a, catu te'íjna jetze airáne a'íjna í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a. Catu xaa ne'u, sino a'íj tu jetzen airáne a'íjna í 'íita'a ti ruxiéehua á'uche'ecane'e.

Mej nu'u caí taúra'acare'en mej ca'anéjri jín tí'imuari'e

5 Círíistu'u pu tu'irájtuaa tej ti taxiéehua á'ujjuhua'ane'en. A'íj xu jín, caxu ché'le taúra'acare'en sej siyen ca'anéeri jín tí'imuari'e. A'íi pu xaa á'amuamuári'eristée a'ame.

² Neajta inee, i nej i'i Pablo, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a siyen huataúra'an mej ra'antisíjchixi'ín í a'amua navij jetze, capu ché'le a'atzu jamuaatévaire'esin í Círíistu'u. ³ Neajta nu niyen tiraatá'ixaate'esin tzáahuati'ira'a jime'e ja'atí ti na'a ti ayén huataúra'an mej ra'antisíjche í naviira'an jetze, ayée pu ajta ruxe'eve'e ti a'íin nain jín ra'ará'astijre'en tíj na'a a'ij ti té'eyu'usi'i jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.

⁴ Mú'een, mi sej nu'u siyen rahuahuau sej si ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi, mú'een xu seri mé rúurie se'íjna í Círíistu'u. Mú'een xu ajtacíj jemin a'íjna í ti rí'i tejamuatá'a. ⁵ Mí teajta iteen, teen tú te'íjna jetze arátaca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios te'íjna jime'e tej té'atzaahuate'e. Ayee tu een jín arátaca'anéecan jín rachú'eve'en ti ayén titáaci'iti tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'ij tej tí'ijxe'eve'e.

⁶ Ayee pu'u tí'een, a'iné í Círíistu'u jemi, capu a'atzu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a ja'atí ari ra'antisíjcheca'a í runavij nusu caí. Mí ajta, a'íi pu xaa jetzen ruxe'eve'e ti ja'atí ayén hua'utaxí'eve'en í teite a'íjna jime'e ti té'atzaahuate'e tzáahuati'ira'a jime'e.

⁷ Temua'a xu sejmí'i siyen tí'ijri'irejca'a. ¿A'ataani tejamu'a'antiú'uuni'irí'i

sej si caí ché'e siyen rá'astijre'e se'íjna í niuucari ti ayén ti'ayajna? ⁸ Capu xaa ne'u ayén ca'aníjra'a amuaatá'aca a'íjna ti á'amuajee, sino seij pu ja'atí jetze me'ecan.

⁹ Ayej ne'ase ti ayén che'atá na'a á'a-muaruure tíj ajta ayén raruure í pan í mej rana'achite me'íjna í levadura ti'ití. Aj pu'i rárutixi'ín nain japua í pan tzajta'a. ¹⁰ Ayej pu tiná'amitiejte'e ti tavástar'a caí amuaatá'a sej seicié tiú'umua'ati. Ajta a'íjn í ja'atí ti tejamua'antiú'uuni'i, tavástar'a pu puafíjzi raatá'asin, ja'atí ti na'a ti ayén rici.

¹¹ Ayej nu tejá'amua'ihua'u, ne'ihuaamua'a, ti pua'a niyen nena'a tejá'amua'ixaate'e ti ayén nu'u tiú'ujxe'eve'e mej ra'antisíjche í runavij, ¿a'iné een jín miyen mauj a'ij pua'a neruure? Tí pua'a niyen tejá'amua'ixaate'e, capu ché'e ja'atí nejaaxiéete'e a'ame a'íjna jime'e nej niyen tejá'amua'ixaate'e ti Círíistu'u huamí'i í cúruu jetze. ¹² Ajta jíme'en a'ímej í mej tejamua'antiú'uuni'i, ayée pu tina'aráanajche ineezi, ti ru'uráxuaahua í nahuaa ti ij nain jín hua'atésijchixi'ín.

¹³ Mí seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, Dios pu ayén amuaatajé sej si'i ruxiéehua á'ujujhua'ane'en, sicu. Ayej pu i éene'e, caxu huataúra'an sej si siyen ché'e sena'a tí'ijri'irée a'ij ti tejamua'antiejte'e í ti a'ij pua'a een jime'e, sino setá'aj huateújvaire'en rují-mua'a se'íjna jime'e sej huaújxe'eve'en. ¹⁴ Setá'aj siyen rí'i titetújcha'íi a'iné tíj na'a ti té'axa jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta, nain pu araúrastejsin seij jime'e í niuucari ti ayén yee: "Patá'aj yee raxí'eve'e pel'íjna í axí'ej tevi patíj ase'íj tí'axe'leve'e." ¹⁵ Tí pua'a seuj siyen a'ij pua'a tiú'uxajta, na'ari seuj siyen titetújcha'íire'e se'íjna jime'e sej chueere'e, rí'i xu'u mú'een sej si caí ahuáujpua'ajte'en rují'mua'a.

**Jíme'en a'íjna ti ta tzajta'a
huiránineica, ajta a'íjna ti
a'íjn xiéjniu'ucare'ara'an í
Dios airánineica**

¹⁶ A'íj nu jín, ayée nu tejá'amua'ix-aate'e, setá'aj siyen tí'ijri'irée sej se'íjna jetze aráu'jca'ane'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si caí siyen ra'ará'astijre'en se'íjna í ti a'ij pua'a een ti huiránineí í a'amua tzajta'a. ¹⁷ Ayej pu'u, a'iné í xí'evi'ire'ara'an ti a'ij pua'a een ti huiránineí í tzajta'an í ja'ati, a'íi pu rájcha'íire'e í xí'evi'ire'ara'an í xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios. A'íi mú miyen tiújcha'íire'e. A'íj xu jín caí ja'anáj á'at-uraaven tí'itíj jime'e sej si caí siyen huárini a'ij sej riníche'en.

¹⁸ Mí ajta, ti pua'a a'íjn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen ra'ará'astijre'en a'ij ti a'íjn tí'ijxe'eve'e, capu ché'e mú'ejmi jetze te'upuá'ajte'en tí'itíj jime'e a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

¹⁹ Temua'a pu tirá'amitiejte'e a'ij ti rici ti pua'a ja'atí ayén ra'ará'astijre'en í ruxí'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiránineí í tzajta'an. Ayej mú rici í teite, met'íxana'acire'e, majta a'ij pua'a titej'ajujhua'ane'en. Cha'a na'a mú taúra'aca seica jamuan í teite. ²⁰ A'íi mú majta huá'anajche a'ímej í mej caí diosi pú'een, majta mú huá'achahua'iraca í ruxí'ej teite. Jé'ecan mú tiújcha'íire'e muá'aye'i seica jamuan. Camu majta rí'i tí'iru'ixaate'e. Majta mú á'u-jchuéere muá'aye'i. Jé'ecan mú majta runé'usi'ite'e muá'aye'i me'íjna jime'e mej tiú'uteúra'ate'en nain. Já'ita'a mú a'utací'ica muá'aye'i. Majta téhuicare'e muá'aye'i seica jemi me'íjna jime'e mej seicié tí'imua'atze.

²¹ Jé'ecan mú majta tí'inecua'atze í tihua'áa í seica, majta rutá'aruaijve'e. Meta'aruáj mú ruxiéehua á'u-jujhua'ane'e muá'aye'i jamuan í mej

tí'iyeste tí'itj jime'e. Tj na'a ti ayén a'ij pua'a een, ayée mú rici a'íime í mej ra'ará'astijre'en í ruxí'eví'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í huá'a tzajta'a. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahu-atí'ira'a jime'e, a'íime í mej miyen a'ij pua'a titetiújcha'ii, capu xaa ne'u ayén tihuá'aci'iti mej me'uun a'uteárute a'u ti Dios é'esejre'e.

²²Mí majta a'íime í mej jetzen araujca'ane me'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée mú rí'í titetiújcha'ii. Mehuá'axe'eve'e mú muá'aye'i í seica í teite. Maújtemua'ave'e mú muá'aye'i. Temua'a pu naa rí'í huateápua'areca'a í huá'a tzajta'a. Majta raayí'iti mej te'utáviicua'i me'íjna jime'e ti huá'amuari'eriste'e. Rí'í mú majta tihuá'acha'ii muá'aye'i í ruxí'ej teite. Rí'í mú tí'iteteite a'íime. Camu tí'itj jín auté'itzaara í seica jemi.

²³Rí'í mú tí'ití'ijcha'íican jín mé á'ujjuhua'an. Camu majta rí'í a'ij rij muá'aye'i. Ajta a'íime jime'en í teite mej miyen 'een, capu mé'e já'ahua'a sej í niuucari ti ayén huá'a jetze tí'itj jín te'upuá'ajte'en. ²⁴Majta a'íime, í mej jetzen ajtémecan í Ciríistu'u, mu'uri nain tí'iteca'a me'íjna jime'e í ruxí'eví'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í huá'a tzajta'a mej mi cá' ché'e a'ij pua'a titetiújcha'ii. ²⁵Tí pua'a tiyen ruurican huateáturan í Dios jemi te'íjna jime'e tej jetzen arátaca'anen te'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tiché'e teajta tiyen rí'í tí'ití'acha'íi te'íjna jime'e tej teajta jetzen arátaca'anen te'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an jetze.

²⁶Tiché'e cá' á'atatzahuate'e tí'itj jime'e. Tiché'e teajta cá' ca'aníjra'a tatá'acare'en tej ti huatétane'usi'ite'en tajímua'a. Tiché'e teajta cá' tihuá'anecua'atzi'ira í tihua'áa í taxí'ej teite.

Mej nu'u huateújvaire'en sej ajta sej

6 Ne'ihuaamua'a, ti pua'a sej mú'een auteáturan tí'itj jime'e, setá'aj siyen huárini. Ché'e sej mú'een rí'í ráaruuren. Ajta a'íin ti rí'í ráaruurejsin, ché'e a'íin pu'éene'e í ti jaítze'e araujca'anée a'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ché'e ajta rí'í tí'ití'ijcha'íican jín ayén rí'í ráaruuren, ajta cá' yá'uhua'anen ti í'iri'iri tí'ití' ca'aníjra'a raatá'an ti ij ayén che'atá na'a auteáturan tj ajta í sej. ²Sej si ra'ará'astijre'en í niuucari ti Ciríistu'u jetze me'ecan. Ruxe'eve'e sej siyen huateújvaire'en sej ajta sej se'íjna jime'e ti ja'atí te'utáviicua'i a'íjna ti raatamuári'eriste'e.

³Ayee pu'u, a'iné ti pua'a ja'atí ayén tiraatámítiejte'e ti a'í na'a rusej jeíhua ruxe'eve'e, ti pua'a cá' tí'ití, a'í pu rucuanamuan rusej í ru tzajta'a. ⁴Mí ajta, ché'e ayén éene'en ti ja'atí ti na'a ayén tiráamua'ati a'ij tí'ímijhuaca rusej. Tí'ijta ayén huarín, aj pu xaa rí'í'íista a'ame tí' ahuaújzahuate'en, aru a'í pu'u na'a a'íjna jime'e ti ari tí'ú'uruu rusej. Capu ché'e ruxe'eve'e a'ame tí' a'íin ayén ahuaújzahuate'en a'íjna jime'e tí' ayén nu'u jaítze'e ruxe'eve'e cá' í ruxí'ej tevi. ⁵Ché'e ayén éene'en a'iné ayée pu ruxe'eve'e tí' ja'atí ti na'a ayén rá'aviicua'iran a'íjna jime'e tí' raatamuári'eriste'e.

⁶Ajta a'íime tí' ja'atí ayén tihuá'amua'ate a'ij tí' té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze, miché'e me'ín c'j tiraatá'an í tí' jín huateújvaire'en a'íjna tí' tihuá'amua'ate.

⁷Caxu siyen rucuanamua. Capu rí'í'í sej raatéxíeehuata í Dios, a'iné a'í pu tíu'utanájchita a'ij tí' tiraavíjte'e. A'achú sej caj tíu'utá'an, ayée pu che'atá na'a tejá'amua'í'iti. ⁸A'íjna í ja'atí tí' ayén tí'ití'ijcha'íi tí' ij ayén rí'í tiraatá'an í ruxí'eví'ira'a tí' a'ij pua'a een tí' huiiráninei í tzajta'an, ayée pu tí'iraci'iti tí'

tejá'urieeni a'íjna jíme'e í ruxí'evi'ira'a ti a'ij pua'a een.

Ajta a'íin í ja'ati ti ayén rí'i tilí-tiújcha'ii ti ayén rí'i tiraatá'an a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu tí'iraci'íti ti ayén ruurican huateáturan í Dios jemi tífj na'a rusén jíme'e. ⁹Tiché'e caí taxieemijte'e te'íjna jíme'e tej tiyen raruure í ti i'li xí'epi'in, a'iné tífj a'ájna teja'uré'enen ja'anáj ti huaújxi'epi'íntare, ti pua'a tecaí amua-caícan raatéxieehuata, a'ájna xicájra'a jetze pu xaa tí'itaci'íti nain a'ij ti tiraavíjte'e. ¹⁰A'íj pu jín, tífj na'a ti ayén tí'itaci'íti tej tiyen huárini, tiché'e tiyen rí'i tihuá'ucha'in í taxí'ej teite. Teta'aj jaítze'e rí'i tihuá'ucha'in a'ímej í mej majta ta jamuan té'atzaahuate'e.

Mej nu'u rí'i tiraaseíj ti ij caí ja'atí huá'ucuanamua

¹¹Rí'i xu'u mú'een tiraaseíj a'ij nej ve'ecán jín tira'uyú'uxaca'a í nemuajca'a jíme'e. ¹²Mí majta, a'íime í mej á'amua'ítziite'e, ayée mu'u een jín tí'ite-se'e sej si ca'anéjri jín ra'ajtásiichixi'in í runavij mej mi rujíimua'a mena'a hu-ateújvaire'en. Camu raxí'eve'e ti puaíjzi hua'utá'an a'íjna jíme'e mej nu'u majta ra'ará'astijre'en me'íjna í Círíistu'u í ti á'utataihuaca'a í cúruu jetze. ¹³A'íi mú huataúra'a mej mi ra'ajtasíjche í runavij, mí majta caí camu ra'ará'astijre'e í ni-uucari í mej jín tí'ajta. Ayee mu'u raxí'eve'e mej mi amuaataséjrate'en a'íime í mej Israel jetze ajtáme'ecan mej

mi me'íjna jín ahuaújzaahuate'en a'íime jemi í sej nu'u ra'ajtasíjcheca'a í runavij.

¹⁴Mí neajta inee, ché'e nu'u caí ja'anáj ahuaúntzaahuate'en tilítífj jíme'e sino ché'e a'íi pu'u na'a ti Círíistu'u nej jetze me'ecan rajpuaíjzi já'araa í cúruu jetze. A'íj nu jín caí ché'e ra'ará'astijre'en í tihuá'aye'ira a'ímej í mej yen chaanaca japua huachéjme. A'íj mú majta jín néjcha'íire'e ineetzi. ¹⁵Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'iné capu ché'e tilítífj ne jetze ruxe'eve'e ti pua'a ja'atí ra'ajtasíjcheca'a í runavij nusu caí. A'ii pu'u xaa Dios jetze ruxe'eve'e ti a'íin ja'atí seicié tiú'umua'ati ti ij rujéjcuatze'en hu-ateáturan jemin í Dios.

Í ti jín ra'antipúa'ari

Single Line Composer ¹⁶Ché'e Dios hua'utéjpu'a'ajte'en, ajta hua'ancu'uvajxi'in a'achú mej mena'a pua'amé ra'ará'astijre'e a'íjna í niuucari, a'iné a'ii mú a'íin pú'een í mej Israel jetze ajtáme'ecan, í teitejra'a í ti Dios hua'antíhuau.

¹⁷A'íj pu jín íjii ti yú auca'ití a'ame, ché'e caí ché'e ja'atí né'ítziite'e, a'iné temua'a nu neri nicu til'icápita'inara'a ne'íjna jíme'e í nej rajpuaíjzi í Jesús jetze me'ecan.

¹⁸Ché'e a'íin tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'li Círíistu'u, ché'e a'íin rí'i tejamuaatá'an í a'amua tzajta'a, mí sej ne'ihuamua'a pú'een. Ayee pu'u, ché'e ayén té'ara'ani.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Éfeso a'uchéjme'ecaa

Pablo pu tihuá'iti a'ímej í mej e'etiújse'iri hua'atéyujta'a a'ujna u Éfeso

1 Inee, i nej i'i Pablo, nee nu se'ij píríci ti Dios na'ant'fhuaú ruxí'evi'ira'a jime'e nej ni ti'títj jín tiraat'évaire'en a'íjna í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús. Ayeé nu tejá'amuyau'use'e mú'ejmi, mi sej teitestemua'ame'en pú'een í Dios, mi sej Éfeso é'eche. Nain xu jín araúraste a'ij ti ari tejámua'íjca a'íjna í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús. ²Ajta a'íjn í Dios, í tej rájya'upua jamuan, ajta a'íjn í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, mich'é me'ín rí'i tejamuáacha'íjn, ma-jta amua'anpuá'ajte'en í a'amua tzajta'a.

Jíme'en a'íjna ti jín rí'i títatá'aca a'íjna í Círíistu'u

³Tich'é rí'i tiraatá'an te'íjna í Dios í ti ya'upuáara'an pú'een í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, a'íné a'íjn Dios, a'íi pu ayén taatapuaíjve nain t'íj na'a ti é'esejre'e u ta japua ti ij títáaci'iti jamuan í Círíistu'u.

⁴Ayeé pu ti'ayajna, a'íné jéjca imuá, t'í'ij caj xi raatétaahuaca'a í chaanaca í tej yen japuan seijre'e, a'ájná'imua Dios pu ta'ant'fhuaú jamuan í Círíistu'u tej ti tiyen urarí'ene'e tá'ara'ani í tatzajta'a, tej ti caí ti'títj jín auteáturan í jemin. ⁵⁻⁶A'íné jéjhua pu huápi'i taxe'eve'e-ca'a, ayéé pu titaaxí'epi'íntari'iri'i ti a'íjn ruse'ij tayá'upua á'ara'ani a'íjna jime'e ti Círíistu'u ayén huárini ti ta jetze me'e-can huámi'ini.

Dios pu ayén titaaxí'epi'íntari'iri'i í ruxí'evi'ira'a jime'e. Ayeé éene'e á'ara'ani, tej ti tiyen rí'i tiraatá'an a'íjna jime'e ti jéjhua huápi'i naa seijre'e ti

a'íjn Dios ayén rí'i títáacha'íjn. Ajta ruxí'evi'ira'a jín ayén rí'i títáacha'íjn jamuan a'íjna í ti raxí'eve'e, a'íjna í Círíistu'u. ⁷A'íi xaa tiu'utana'íjchitaca'a a'íjna í tej jín té'echa'ica'a í Dios jemi. Ayeé pu a'íjna jín tiu'utana'íjchitaca'a a'íjna jime'e ti ruxuure'e airáaxire ta jetze me'ecan ti ij Dios ayén titaatá'uuni'i í tej jín jemin auteájturaa. Ayeé tu een jín ramua'aree ti Dios rí'i títáacha'íi ruxí'evi'ira'a jime'e, nain jime'e ti tejé'esejre'e u ta japua.

⁸Nain pu ayén taatapuaíjve a'íjna jime'e ti a'íjn nain jín rí'i mé teuú-mua'aree, ajta nain jín yaú'titie a'íjna í Dios. ⁹Ajta, ayéé pu taatá'a tej ráa-mua'ati ti'títj ti píríci ti rú'avaa a'íjna jime'e a'ij ti t'í'ijxe'eve'e, a'íné ayéé pu ra'arána'íjcheca'a ti ayén huárini t'í'ij a'íjn ayén tiraaxí'epi'íntare ti'títj ti jín ti'titevéé a'ame í Círíistu'u.

¹⁰Ayeé pu raaxí'epi'íntare ti ayén éene'e a'ame t'í'ij teja'ur'é'enen a'ájna xicá'jra'a ti jetzen nain araúrastejsin, ti ij Círíistu'u hua'amua'úu pu'eene'e a'ame na'íjmi'i mat'íj mana'a pua'amé é'esejre'e u ta japua, ajta mat'íj mana'a pua'amé yen seijre'e íiyen chaanaca japua.

¹¹⁻¹²Teajta iteen, i tej amuacái rá'antzaahua te'íjna í Círíistu'u, Dios pu ajta ta'ant'fhuaú ti ij ti'títj táaci'iti jamuan í Círíistu'u. A'íi pu jéjca imuá taaxí'epi'íntari'iri'i a'ij ti ayén tira'arána'íjcheca'a. A'ii pu a'íjn pú'een í ti Dios nain jín rí'i tiú'uruuren a'ij ti ari ti'ihuaxi'epi'íntari'iri'i tej ti tiyen rí'i tiraatá'an te'íjna jime'e ti jéjhua huápi'i naa t'í'isejre'e í jemin.

¹³Seajta mú'een, mi sej siyen ráana-muajri'i í niuucari ti ayén ti'ayajna, í ti Dios jín amua'irátuaasin, mú'een xu sea-jta rá'antzaahua. Ajta, ayéé pu che'atá na'a tejamuacá'íi jamuan í Círíistu'u t'íj ari Dios ayén te'ataújratziiri'i ti a'íjn

xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén huateá-turan mú'ejmi jemi.

¹⁴ Ajta a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ii pu a'fín pú'een í ti téjmi jemi huateájturaa, í tej teajta jín ramua'aree ti ayén ti'ayajna ti ti'ití táaci'iti a'ájna xicájra'an ti jetzen Dios titaatátuiire'esin a'ájna jime'e í Ciriístu'u ti ta jetze me'ecan tiu'utanájchitaca'a tej ti rí'i tiraatá'an te'fjna jime'e ti jeíhua huáp'i'i naa tí'iseijre'e í jemin.

Pablo pu rahuauhuau í Dios jemi ti a'fín ayén hua'atá'acare'en mej temua'a naa rí'i titá'umua'ati

¹⁵⁻¹⁶ A'fj nu jín, t'fj na'a nej amua-caí ráanamujri'i sej siyen rí'i rá'astijre'e í tavástar'a, a'fjna í Jesús, seajta siyen rí'i tihuá'ajcha'ii najjmi'lica a'fimej í teitestemua'ame'en í Dios, t'fj na'a ti yú e'iré'ene, canu ja'anáj raatapuá'ajtaca'a nej niyen tí'ijteujtzi'ire'e í Dios mú'ejmi jime'e, neajta nu rahuauhuau mú'ejmi jime'e.

¹⁷ Ayee nu nauj niyen rahuauhuau jemin a'fjna ti ya'upuá'ara'an pú'een í tavástar'a, a'fjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u. Ayee nu rahuauhuau ne'fjna í ya'upuá'ara'an ti huáp'i'i naa seijre'e ti ij a'fín xiéjniu'ucare'ara'an ayén amuaatá'an sej si rí'i mé titeumuámua'aree, sej si seajta rí'i tiyaú'itííe xá'ara'ani a'fjna ti ari huatasejre mú'ejmi jemi sej si siyen tiráamua'ati temua'a naa í Dios.

¹⁸ Ayee nu neajta rahuauhuau sej si seajta yaú'itííe xá'ara'ani tzáahuati'ira'a jime'e í a'amua tzajta'a sej si siyen ráamua'aree ti'ití ti pírici í sej rachú'eve'e, í ti jín amuaatájé í Dios, sej si seajta siyen ráamua'aree a'fj ti een t'fj na'a pua'amé ti rí'i huáp'i'i naa seijra a'ame a'fjna ti huá'aci'iti a'fimej í teitestemua'ame'en í Dios.

¹⁹⁻²⁰ Neajta nu niyen rahuauhuau sej si siyen ráamua'aree ti caí ámitieere'e, ti huáp'i'i jeíhua raayí'iti í Dios ti ti'itíj

jín ayén huáruuren í téjmi tzajta'a a'fjna í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e. Teen tu tiyen rá'atzaahuat'e a'fjna jime'e ti ari jeíhua huáp'i'i rí'i tiú'uruu í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e a'fjna jime'e a'fj ti huaríj í Ciriístu'u jime'e tí'ij ayén raatarújte huá'a tzajta'a í mi'ichite, ajta ya'uví'iti u ta japua. T'fij i án yá'ujra í ipuari japua ruri'irínta'a pújme'en.

²¹ Ciriístu'u pu a'fjna jín te'enteájrupi í ti jaítze'e ve'ée caí máaj ti'ití ti u júte'e é'eseijre'e. A'fj pu jaítze'e ve'ecán jín ti'itíjvee caí máaj ja'atí ti tí'ajta na'ari ja'atí ti ti'ití jín antiújmua'aree nusu tevi ti ca'anéeri jín tiu'utéemua'iti o ja'atí ti a'fjna jín ti'itíjvee ti amujca jime'e. Jaítze'e pu ajta ayén tiú'ujxe'eve'e í niuucari í tej jín tiyen ratamuá'amua te'fjna í Ciriístu'u caí máaj seij í niuucari í tej jín ja'atí huatamuá'a. Ayee pu xaa ne'u che'atá een íjii ti me'ecan, ajta ti yú auca'ití a'ame t'fj na'a rusén jime'e.

²² Ajta a'fín Dios, a'fj pu raatá'a ti Ciriístu'u nain jín antiújmua'areere, ajta a'fj pu ra'antúhua'u ti tiu'utévaire'en a'fjna jime'e ti a'fín pu'éene'e á'ara'ani í hua'amuíú nain jime'e í huá'a jemi í mej e'etiújse'iri mej mi raateánajche í Dios.

²³ Majta a'fime í mej e'etiújse'iri, ayée mú che'atá mana'a ajtéme'ecan a'fjna jetze í hua'amuíú t'fj ja'atí ratéhua'ira'a í ru jetze, a'iné a'fjna í Ciriístu'u ti ajta hua'amuíú pú'een, a'fj pu huá'anaijmire'en nain jime'e. A'iné a'ii pu a'fín pú'een í ti raanaíjmire'en t'fj na'a ti é'e-seijre'e ti Dios raatétaahuaca'a.

Dios pu nu'u hua'irájtuaa mej mi caí ché'e ti'itíj jín te'uteáuran í jemin

2 Seajta mú'een, ayée xu 'eene'e sej mí'ichica'a í Dios jemi a'fjna jime'e í sej jín auteájturaa í jemin, ajta a'fjna í sej a'fj pua'a rijcaa. ² Ayee xu a'fj pua'a titetiújcha'íica'a setí'ij seuj siyen rijcaa

a'lij mej rici íjii a'íime í mej yen japuan seijre'e í chaanaca japua.

A'ájná'imua a'íj xu siyen á'astijre'eca'a sel'íjna ti a'lij pua'a een ti ajta a'íjna jín antiújmua'aree ti ayén tihua'uta'áijte'en a'ímej í mej xiéjniu'ucari pú'een í mej seijre'e eeca tzajta'a. A'íi pu a'íin pú'een í xiéjniu'ucari ti ari t'íimuari'e huá'a tzajta'a a'ímej í mej huá'a jetze ajtémecan a'ímej í mej caí ja'atí á'astijre'e.

³Teajta iteen, amuacaícan tu naími'í tiyen huá'a jetze ajtémecantaca'a a'ímej. Ayeé tu che'atá tena'a rá'astijre'eca'a a'lij ti titá'amitiejte'eca'a a'íjna jime'e ti'ití ti huanéj í ta jetze nusu ti'ití ti huataseíjre í tamua'atzíira'a jime'e. Tíj na'a ti seijre'eca'a í ta jetze, teen tu raatá'acare'e ti a'íin titaata'áijte'en. Ayeé tu éene'eca'a matíj í seica í ti Dios puaijtzí hua'utá'asin.

⁴Mí ajta Dios, a'íi pu jeíhua huápi'í taataxí'eve. A'íj pu jín, naa pu tá'ancu'u-vajxi ruxí'evi'lira'a jime'e. ⁵Tet'íj teuj tiyen éene'e tej mi'ichica'a a'íjna jime'e í tej jín auteájturaa í jemin, a'íi pu taatarújte jamuan í Ciríistu'u. A'íi pu amua'irájtua a'íjna jime'e ti huápi'í rí'í tejamuájcha'íi ruxí'evi'lira'a jime'e.

⁶Ajta, Dios pu taajíste jamuan í Ciríistu'u. A'íi pu ajta a'íjna jamuan án taja'urá'atzaca'a a'ujna u júte'e a'u ti t'íaijta a'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús.

⁷Ayeé pu een jín huaríj ti ij ayén éene'e á'ara'ani tíj na'a ti yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e. A'íi pu taataseíjrate'esin ti rí'í huápi'í titájcha'íi a'íjna jime'e ti a'íin ta japua huaniú a'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús.

⁸A'íi pu amua'irájtua a'íjna jime'e ti a'íin rí'í tejamuájcha'íi a'íjna jime'e sej rá'antzaahua. Dios pu ayén amuaatá'a ruxí'evi'lira'a jime'e. Caxu rujímua'a sena'a a'lij tirájteu. ⁹Tí'íj caí ja'atí á'u-jtzaaahuat'e, a'íj pu jín caí rí'írí ti ja'atí

ruseíj raamuá'itín a'íjna jime'e a'lij ti xí'epi'ín jín rici.

¹⁰Ayeé pu'u na'a, a'iné teen tu tel'ín pú'een í Dios ayén ruseíj táaruurejsin a'lij ti tirá'amitiejte'e. Jéjcuacan pu ayén táaruu í tatzajta'a jamuan a'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús tej ti tiyen huáriní a'íjna jime'e ti i'í xí'epi'ín a'lij ti a'íin amuacaícan rí'í tiráaruu téjmi jime'e.

Ciríistu'u pu ta'anpuá'ajte yú tatzajta'a

¹¹⁻¹²A'íj pu jín caxu siyen yá'uhua'anan ti a'ájná'imua ayée xu 'eene'e sej caí Ciríistu'u jemi huaté'uuca. Ajta mú'een xu caí huá'a jetze ajtémecantaca'a a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.

Ayej xaa ne'u ti'ayajna, a'íime í mej miyen huataújmua'a tíjín: “I tej ra'antisí'iche í tanavíj”; ayée mú amuaatamuá'a mú'ejmi tíjín “Mí sej caí siyen ra'antisí'iche í runavíj.” Ayeé mú tejá'amuaxa me'íjna jime'e sej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Caxu seajta yá'uhua'anan ti a'ájná'imua, ayée xu caí ajtémecantaca'a a'ímej jetze í ti Dios huá'a jemi raateájtuaa í niuucari í ti jín te'ataújratziiri'í ti ayén rí'í tihua'utá'an. Capu ajta mé'e já'ahua'aca'a í sej jín rachú'eve'en. Ajta, capu huataseíjre mú'ejmi jemi í Dios íiyen chaanaca japua.

¹³Mí ajta íjii, mi sej a'imua' a'uté'uuca'a a'u tej teajta iteen jé'eseijre'eca'a, xu'uri vejli'í huaté'uu téjmi jemi a'íjna jime'e ti a'íin Ciríistu'u ayén a'amua japua huaniú a'íjna jime'e ti ruxuure'e airáaxire. ¹⁴A'íi pu a'íin pú'een í ti ta'anpuá'ajte yú tatzajta'a naíjmi'íca mú'ejmi, ajta itejmi. A'íi pu ayén táaruu tej ti tiyen sej tena'a teitestemua'ame'en pu'éene'e tá'ara'ani. A'íi pu raaté'uu a'íjna ti te'entanámi'ihuaca'a, a'íjna í tej jime'en tané'usi'ite'eca'a.

¹⁵ A'íi pu ra'antipua'ajte í rutevij jime'e a'íjna í niuucari í mej jín tí'ai-jta, nain jime'e í mej jín tihuá'a'íjmiira. Ayee pu een jín huaríj ti ij ayén huá'u-ruuren í ru jetze a'ímej í mej hua'apua mej mi seíj mana'a teitestemua'ame'en pu'éene'e muá'ara'ani. Ayee pu a'íjna jín huaríj, a'íi pu hua'utéepua'ajte í mej hua'apua.

¹⁶ A'íj pu ajta jín ayén huaríj tej ti tea-jtáhua'a a'uté'uu tá'ara'ani í Dios jemi í tej hua'apua a'íjna jime'e í rutevij í mej rá'utatai í cúruu jetze. Ayee pu een jín huaríj, a'íi pu ra'antipua'ajte í tej jín tané'usl'ite'eca'a.

¹⁷ A'íi pu mú'pa'uvé'emej ti i ayén tejá-muaatá'ixaate'en a'íjna jime'e í niuucari í ti jín amua'anpuá'ajte'en mi sej a'i-muá a'uté'uuca'a. Ayee pu che'atá na'a tihua'utá'ixaa a'ímej í mej vejli'i seijre'eca'a a'íjna jime'e í niuucari í ti jín ajta hua'utéepua'ajte a'ímej.

¹⁸ Ayee pu'u, Ciriístu'u ta japua huaniú, tej ti, i tej hua'apua, seíj tena'a jín í xiéjniu'ucari tiyen jamuan tiu'utaxáj tel'ijna jamuan í tej rájya'upua. ¹⁹ A'íj xu jín caí ché'e se'íin pú'een í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan na'ari a'íime í mej caí a'ij rumuari, sino xu'uri huá'a jetze ajtémecan a'ímej jemi í mej a'uté'uu í Dios jemi. Jee xaa ne'u, xu'uri huá'a jetze ajtémecan a'ímej í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

²⁰ Naíjmi'i tu tí'ivaire'e tá'aju'un tíj seíj í chí'ij ti tzajta'an é'eseijre'e í Dios. A'íime í ti hua'utajé í Jesús, majta a'íime í mej mejmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, ayée mú tí'ivaire'e muá'aju'un tíj tetej ti japuan ájtaavijhua í jaxu'u. Ajta a'íin í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús, a'ii pu a'íin pú'een í tetej ti esquineero jín tí'ivaire'e.

²¹ Naími'i tu tí'tavi'iraxi'isin jetzen tel'ijna í Ciriístu'u, teajta naími'i tu huatéju'u tá'aju'un tej ti tiyen tí'ivaire'e

tá'ara'ani tíj teyuu ti jetzen Dios hui-irájcati. ²² Seajta mú'een, jetzen a'íjna í Ciriístu'u, mú'een xu seajta tíjv'i-raxi'isin sej si siyen tí'ivaire'e xá'ara'ani tíj chí'ij ti jetzen huiirájcati í ruxiejni-u'uca jime'e a'íjna í Dios.

**Pablo pu nu'u a'íjna jín
antiújmua'aree ti raateájtuaani
a'íjna í niuucari huá'a jemi í mej
caí Israél jetze ajtémecan**

3 A'íj nu jín niyen rici inee, i nej i'i Pablo, i nej neajta aiteánami'i ne'íjna jime'e nej tí'ivaire'e jemin í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús ne'íjna jime'e nej tejá'amua'ixaate'e mú'een mi sej caí Israél jetze ajtémecan.

² Tij secaí seri ráanamujri'i se'íjna jime'e ti Dios ayén rí'i tinaateájtuaa a'íjna jime'e ti ayén tinaa'íjca nej ni tejámuaatá'ixaate'en mú'ejmi. ³ Nu'uri c'íj caj tejámuaatá'itiiri'i a'íjna jime'e ti Dios naatasejrate mé'jéjre'e tí'tí'í ti p'rici í ti rú'avaataca'a í jemin.

⁴ Setí'ij ra'ujíiven a'ij nej tejá'-muayu'use'e ne'íjna jetze i yu'luxari, aj xu xaa yaú'itiée xá'aju'un a'ij nej tiyeú'itie temua'a naa ne'íjna jime'e ti rú'avaataca'a a'íjna jetze í Ciriístu'u.

⁵ Capu xaa ne'u hua'utasejrate a'ímej í seica í teite í mej caí ché'e ye'e já'ahua'aca'a, í mej jéjcuca ímuá seijre'eca'a. Mí ajta íjii, a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén hua'utasejrate a'ímej í mej huaté'uu í Dios jemi mej mi miyen tiraatévaire'en. A'íi pu ajta ayén tihua'utasejrate a'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁶ A'ii pu a'íin pú'een í ti rú'avaataca'a ti a'íime í mej caí Israél jetze ajtémecan, ayée pu tihuá'aci'iti jamuan a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan, mej mi naími'i antejseire'en mej mi miyen 'eene'en mej seíj mana'a teitestemua'ame'en pu'éene'e muá'ara'ani, mej mi naími'i

ra'ancuré'an a'ljna ti te'ataújratziiri'i ti ayén riníche'en a'ljna í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús.

⁷A'lj nu jín niyen te'enteájrupi ne'ljna jime'e nej niyen tí'ivaire'e nej tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e ti jíme'en raxa í Dios. A'fi pu ayén rí'i tinájcha'ii a'ljna jime'e ti ayén naatapuaájve ruxí'evi'ira'a jime'e nej ni niyen tiu'umuári'en ne'ljna jime'e í muári'eri'ire'ara'an í Dios.

⁸⁻⁹Ayee pu een, nee nu ne'ín pú'een í ti jaítze'e caí ruxe'eve'e mecaí í seica í mej cílieen jín títeté'u'upu'u í Dios jemi. Capu amín a'lj, aúche'e pu Dios ayén rí'i tinájcha'ii ti a'ljna jín tinaa'ljca nej ni tihua'utá'ixaate'en ne'fimej í mej caí Israél jetze ajtémecan mej mi ráamua'aree a'lj ti een Ciriístu'u jemi ti tí'iseijre'e, ti caí ámitieere'e naíjmi'i t'j na'a tí'ipua'amé ti tí'itaci'iti a'ljna jemi t'j na'a rusén jime'e, nej ni tihua'utá'ixaate'en naíjmi'ica temua'a naa a'lj ti Dios tiraaxí'epi'íntare a'lj ti té'eme a'ljna jime'e í ti rú'avaa. Jécua imuá t'j na'a ti yú e'iré'ene, a'fi pu rú'avaataca'a í Dios jemi, í ti nain tiú'utaahuaca'a t'j na'a tí'ipua'amé ti tí'iseijre'e.

¹⁰⁻¹¹Ayee pu tiraaxí'epi'íntare mej mi miyen ra'antícuuna a'ljna í ti rú'avaataca'a a'fmej jemi í mej e'etiújse'iri u teyujta'a mej mi a'fmej hua'usefj í mej tí'aijta u ta japua, majta a'fmej í mej tí'it'j jín antiújmua'aree a'uun ti Dios é'eseijre'e, mej mi miyen ráamua'aree ti caí tí'iseicaj na'a í Dios ti jín ayén huaríj í rumua'atzíira'a jime'e, a'ljna ti jécua imuá ayén tiraaxí'epi'íntare t'j na'a rusén jime'e. A'fi pu ari ra'antici'i a'ljna jime'e ti a'fín Ciriístu'u, a'ljna í Jesús ti ajta i'i tavástar'a pú'een, a'fi pu ta japua huaniú.

¹²A'iné tu'uri rá'atzaahuate'e te'ljna, ajta a'ljna jime'e ti a'fín Ciriístu'u huamí'i ta jetze me'ecan, a'lj pu jín ari

ri'irí tej ti caí tí'itziine'e ja'anáj ti na'a te'uun e'ará'asti í Dios jemi.

¹³A'lj nu jín niyen tejá'amuahuavii, sej caí ruxiéemiste'e a'ljna jime'e nej niyen tirajpuaájtzí mú'ejmi jetze me'ecan, a'iné jeíhua pu huápi'i tejá'amuaci'iti ti ayén tí'ineruure.

Ciriístu'u pu nú'u taxe'eve'e

¹⁴⁻¹⁵A'lj nu jín niyen tí'tunuta jemin í tej rájya'upua í tej jetzen ra'ancuré'a a'lj ti huataújmua'a seij ajta seij í teitestemua'ame'en, í mej u júte'e é'eseijre'e, majta í mej yen chaanaca japua huachéjme, mat'j mana'a pua'amé í teitestemua'ame'en í Dios.

¹⁶⁻¹⁷Ayee nu tí'ijhuavii ti a'fín Dios ca'aníjra'a amuaatá'an í a'amua tzajta'a sej si siyen se'ljna jetze araújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ché'e a'fín Dios ajta ayén rí'i tejá'amuacha'ii a'ljna jime'e ti a'fín amuaaré'epijte a'ljna ti naa je'icáj tí'iseijre'e í jemin, ti ij a'fín Ciriístu'u a'uun a'uteáturan mú'ejmi jemi, a'ljna jime'e sej siyen rá'astijre'e.

¹⁸Ayee nu neajta tí'ijhuavii sej si siyen amuacaí huaújxe'eve'en nain jime'e, sej si seajta siyen nain jín te'utáviicua'i se'ljna jime'e sej huápi'i huaújxe'eve'en, sej si seajta á'iyen se'ljna jetze araújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si ráamua'aree nain jime'e í ti jín Ciriístu'u já'amuaxe'eve'e. T'j na'a a'u ti é'eseijre'e aaté'imua, ajtepuá'imua, aac'í-mua, a'fi pu xaa a'uun e'ará'asti ti ij a'uun amuaaxí'eve'en.

¹⁹Jee xaa ne'u, ayée nu tí'ijhuavii mú'ejmi jime'e sej si siyen ráamua'aree í ti jín Ciriístu'u já'amuaxe'eve'e, a'ljna ti caí ámitieere'e nain jime'e, tí'ij a'uun a'uteáturan mú'ejmi jemi naíjmi'i t'j na'a í ti jín Dios amuaanaíjmire'en.

²⁰⁻²¹Ajta a'fín í ti jeíhua huápi'i raayí'iti ti ayén huárimí a'ljna jime'e í tej caí raayí'iti tej rahuavii nusu ti caí ayén titá'amitiejte'e a'ljna jime'e

ti a'ñin tí'imuari'e í ta tzajta'a í ru-muári'eri'ire'ara'an jime'e, tiché'e tiyen rí'i tiraatá'an a'u tej e'etítase'iri í jemin. Jamuan a'ñjna í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús, tiché'e tiyen che'atá tena'a rí'i tiraatá'an tñj na'a ti yú auca'ití a'ame tñj na'a rusén jime'e. Yee pu icu. Ché'e ayén teja'uré'enen.

**Naími'i mú seǵ mana'a
teitestemua'ame'en pú'een í Dios
a'iné xiéjniu'ucare'ara'an í
Dios hua'upuá'ajte**

4 A'ǵj nu jín, inee, i nej aiteánami'i a'ñjna jime'e nej ravaire'e í tavástarara'a, ayée nu tejá'amuahuavii sej si siyen rí'i titetiújcha'ii a'ǵj ti tiraavíjte'e a'iné Dios pu amuaatajé.

²Sej si caí ti'itíj jín á'ujtzaahuat'e sino ayée xu'u cumu sej caí ti'itíj jín ti'itíjvee. Sej si huá'ancu'uvajxi'in sej si te'utáviicua'i seǵ seajta seǵ a'ñjna jime'e sej huaújxe'eve'en.

³Setá'aj huateújca'anen sej si seuj seǵ sena'a teitestemua'ame'en pú'eenen a'iné a'ñin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ñi pu rí'i tejamuáaseire'esin a'ñjna jime'e ti ari amua'anpuá'ajte.

⁴Ayee pu'u tí'een, a'iné seǵ mu'u í teitestemua'ame'en í mej yen seǵre'e, ajta seǵ pu'u í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee pu che'atá na'a een ti seǵ na'a a'ñjna sej jetzen rachú'eve'e a'ñjna ti jín amuaatajé í Dios.

⁵Seǵ pu'u í tavástarara'a, ajta seǵ pu'u a'ñin pú'een í tej rá'atzaahuat'e, ajta seǵ pu'u jín í niuucajtze'en í mej jín muái'ivijhuaca'a. ⁶Ajta seǵ pu'u í Dios, í tej naími'i rájya'upua. A'ñi pu nain jín antiújmua'aree. A'ñi pu ajta nain jín tí'imuari'e tí'ǵj nain tiu'unajmi'ire'en. A'ñi pu ajta naíjmi'i jemi seǵre'e itejmi jemi.

⁷Ajta itejmi, ayée pu títaatapuaíjve í Ciriístu'u seǵ ajta seǵ a'ñjna í ti jín rí'i tí'itacha'íica'a a'ǵj ti a'ñin titaaxí'epi'in-

tari'iri'i. ⁸A'ǵj pu jín ayén té'eyu'usi'i tíjñ:

Tí'ǵj nu'u a'ñin a'ujnéj u ta japua, a'ñi pu nu'u huaja'uvi'ití a'ǵmeǵ ti ij hua'iteáanan naíjmi'ica í ti hua'utéemua'iti.

A'ñi pu ajta nu'u hua'uré'epijte a'ǵmeǵ í rufetestemua'a a'ñjna ti jín rí'i tíhuájcha'íica'a.

⁹Ajta a'ñjna i niuucari ti ayén raxa yee: "A'ñi pu nu'u a'ujnéj u ta japua", ¿a'iné huataújmua'a a'ñjna? ¿Ni qui ayén huataújmua'a yee a'ñi pu ajta amua-caí yé ve'ecáane íiyen chaanaca japua? Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna ti ayén huataújmua'a.

¹⁰A'ñjna ti yé ve'ecáane, a'ii pu a'ñin pú'een í ti a'uun a'ujnéj anná'imua u ta japua ti ij raanaíjmire'en tñj na'a ti ti'ípua'amé ti nainjapua tí'iseǵre'e.

¹¹A'ii pu a'ñin pú'een í ti seica antíhuau, mej mi te'enteárute me'ñjna jime'e í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, ajta seica, mej mi miyen tiu'utévaire'en me'ñjna jime'e mej tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. A'ñi pu ajta seica antíhuau mej mi miyen á'u-jujhua'ane'en mej tihua'utá'ixaate'en í teite í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin, ajta seica, mej mi miyen me'ñjna jín antiújmua'aree mej mi rí'i tíhuá'ucha'in í mej e'etiújse'iri. Ajta seica, a'ñi pu ayén tihua'utá'a mej mi tíhuá'umua'aten í teite.

¹²Ayee pu een jín hua'antíhuau mej mi rí'i huá'uruuren í huá'a tzajta'a í mej huaté'uu í Dios jemi, mej mi a'ñime majta tiu'utévaire'en a'ñjna jime'e mej mi tíújvi'iraxi'in jamuan í Ciriístu'u. ¹³Ayee tu een jín huarín, aj tu xaa e'ará'asti tej ti seǵ tena'a jín rá'antzaahuat'e'en, tej ti tiyen che'atá tena'a ráamua'ati te'ñjna ti yaujra'an pú'een í Dios. Aj tu xaa, nain jín teri huavaújse a'ñjna jime'e tej teri tiu'unajmire a'ǵj ti Ciriístu'u

titaaxí'epi'íntari'iri'i tej ti tiyen 'eene'en tǵ ajta a'fín een.

¹⁴ Aye tu teajta tel'fjna jín huarín, catu ché'e tiyen 'éene'e tá'aju'un matǵ í ti'íríi mej mana'a tejá'unamuajran, me'fjna jime'e mej caí xí ramua'aree yee ayée pu tí'ixi'epi'ín o capu ayén tí'ixi'epi'ín. Catu ché'e tiyen cha'a tena'a titeejú'un tǵ í jaitiri ti a'fín eeca ayén ráatajchi a'u ti na'a pújme'en. Capu ché'e rí'írísta a'ame mej mi miyen chá'a mana'a titáacuanamuan me'fjna jime'e a'ij ti tihua'aráanajche mej titá'ixaate'en a'fime í tetecca í mej raayí'iti temua'a naa mej jín e'ihuácuanamuan me'fjna jime'e ti hua'itzi na'a pú'een.

¹⁵ Mí teajta iteen, ayée tu ti'ixáata tá'aju'un jé'iyecan jime'e a'iné tétaxe'eve'e. Aye tu een jín huarín, aj tu xaa nain jín títavi'iraxi'isin jamuan í ti tamu'úu pú'een, ti i'í Círíistu'u.

¹⁶ Ajta a'fjna jetze, naǵjmi'ica pu ayén vaujsi'i í ruteftestemua'a, ajta naǵjmi'i mú tǵjvi'iraxi'isin nainjapua tǵ mana'a mej antiújna'amiche. Aye pu té'eme a'fjna jime'e mej huaújxe'eve'en seǵ majta seǵ, ajta a'fjna jime'e matǵ mana'a pua'amé miyen tí'imuari'e me'fjna jime'e a'ij ti tihua'ucf'i seǵ ajta seǵ.

A'fí mú nu'u jéjcuatze'en seǵre'e í Círíistu'u jemi

¹⁷ A'fj nu jín, niyen tejá'amua'ixaate'e. Aye nu tejá'amua'íjcate'e í tavástara'a jetze me'ecan seǵ si caí ché'e siyen titetiújcha'íi matǵ a'fime í mej caí Israél jetze ajtémecan. Capu ti'itǵ vaire'e í huá'amua'atziira'a.

¹⁸ Camu rí'í tiyeú'itie, majta a'imua mú a'uteájturaa a'u ti caí é'eseǵre'e í Dios ti i'í ruuri, a'fjna jime'e mej caí ramua'aree a'ij ti een í Dios jemi me'fjna jime'e mej ra'antaná í ruxíejni'uca.

¹⁹ Camu ché'e rutévi'ira'a. A'fj mú jín miyen huataúra'a mej miyen huárini a'ij ti tihua'amitiejte'e, ti'itǵ ti hua'aráana-

jche í huá'a tzajta'a mej mi nain jín tiú'uxana'acira'aten. Majta me'fín, camuché'e á'ujcu'uvée ráahuausin mej matǵhua'a miyen a'ij pua'a huárini.

²⁰ Mí seajta mú'een, caxu siyen raamuá'a se'fjna jemi í Círíistu'u, seǵ si siyen che'atá sena'a a'ij pua'a huárini matǵ a'fime.

²¹ Ayej ne'ase xu'uri ráamu'a'areeri'i, ti ajta a'fín tejamuamuá'ate tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti een a'fjna jemi í Jesús.

²² Aye pu tejamuamuá'ate a'fjna jime'e a'ij seǵ seǵm'í titetiújcha'íica'a, seǵ si yá'uhua'axin a'ij seǵ seǵm'í titetiújcha'íica'a, a'iné ayée pu a'ij pua'a á'amuaruurejca'a a'fjna jime'e ti á'amucuanamuajca'a a'fjna í á'amuumua'atziira'a ti tí'ihua'itaca.

²³⁻²⁴ Ajta, seǵ si siyen huaujjéjcuare'en se'fjna jime'e a'ij seǵ mé titeumuámua'aree seǵ si siyen rí'í titetiújcha'íi a'ij ti tejámuaxí'epi'íntari'iri'i seǵ si siyen 'eene'e xá'ara'ani tǵ í Dios ti nain jín ayén rici tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti tiraavíjte'e, ajta a'fí pu urarí'en.

²⁵ A'fj pu jín, ayén ruxe'eve'e seǵ raatapuá'ajta seǵ caí siyen tiú'ujcuanamua, sino ayée xu jé'iyecan jín tiraata'ixaate'en í ruxí'ej tevi, a'iné naǵmi'i tu seǵ tena'a jetze ajtémecan í teitestemua'ame'en.

²⁶⁻²⁷ Tí pua'a siyen ti'itǵ jín huataníni-ucacu, caxu se'fjna jín ti'itǵ jín auteáturaave'en í Dios jemi. Caxu seajta siyen á'ateevi'in seǵ seri níníu'ucacu ti'itǵ jime'e. Aye nu tejá'amua'íjcate'e seǵ caí raatá'asin ti a'fín tiyaaru'u ayén avíitzi jín huataseǵre'en mú'ejmi tzajta'a.

²⁸ Ajta a'fjna ti ti'inahua'ara, ayée pu ruxe'eve'e ti caí ché'e tí'inahua'aj sino ché'e rumuájca'a jín tiu'umuári'en ti'itǵ ti a'ij tiratéva'iri ti ij ayén ti'itǵ huamuá'itín í ti jín hua'utévaire'en a'fmeǵ í mej caí a'ij tí'ijviicua'i.

²⁹ Caxu ti'itǵ xajta ti a'ij pua'a namuajre'e, ajta ti caí ti'itǵ vaire'e sino a'fj xu'u

huataxáj í niuucari ti i'i xí'epi'in a'ájna jíme'e ti hua'atéva'iri mej mi jaítze'e yaú'titiée muá'ara'ani a'ij ti tihua'aturate'e, ti ij ajta rí'i tihua'utá'an a'ímej í mej ranamua. ³⁰ Caxu seajta a'ij pua'a tiraatá'an í xiejniu'ucare'ara'an í Dios, a'ájna ti rujímua'a amuaatéhuii ajta na'a caí teja'uré'enen a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios amua'irátuaasin.

³¹ Setá'aj raatapuá'ajta nain jíme'e í sej jín a'ij pua'a mé titeumuámua'aree, na'ari í sej jín tí'ijaxiejte'e nusu í sej jín níniu'ucacu ca'ín í sej jín hua'atají'ivi í teite o sej jín a'ij pua'a tihua'axa. Nain tíj na'a ti a'ij pua'a een, setá'aj siyen raatapuá'ajta. ³² Setá'aj rí'i titetiújcha'ii, seajta ahuaújcu'uven seáj seajta seij. Setá'aj siyen tiu'utaúruuni'i seáj seajta seij a'iné Dios pu ajta tejámuaatá'uuni'iri'i a'ájna jíme'e ti Círíistu'u a'amua japua huaniú.

A'ij mej ye'í rí'i ti'tiújcha'ii muá'ara'ani a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios

5 A'ij xu jín siyen tite'ehuaújca'anen sej si siyen rí'i tite'urarí'eenen í ru tzajta'a a'ij ti te'urarí'en í Dios, a'iné xu'uri yaújmu'a'ame'en pú'een í Dios ti já'amuaxe'eve'e. ² Setá'aj siyen rí'i titetiújcha'ii se'ájna jíme'e sej huaújxe'eve'en a'iné Círíistu'u pu ayén che'atá na'a taataxí'eve. A'íi pu huataújmuai'ivejtaca'a ta jetze me'ecan í Dios jemi. A'iné a'íi pu a'ájna jín rí'i tiraatá'a í Dios, a'íj pu jín ayén éene'e seijre'e tíj muai'ivéjri ti naa teáarí'e u ta japua a'ájna jíme'e ti a'ín ayén ta jetze me'ecan huaniú.

³ Caxu a'atzu raatá'acare'en ti ayén huárini mú'ejmi tzajta'a sej huaújxana'acira'aten na'ari sej ti'ití jín a'ij pua'a huárini nusu sej huápi'i ranecua'atze í tumin. Capu xaa ne'u ayén tiraavíjte'e mej miyen huárini a'íime í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios, í ti hua'utehuui í ru jemi.

⁴ Caxu seajta hua'atá'acare'en mej miyen tí'ixajta niuucari jíme'e ti a'ij pua'a namuajre'e na'ari ti caí ti'itíj vaire'e nusu í mej jín tité'exieehuar-i'i. Capu a'atzu i'i xí'epi'in mej miyen a'ij pua'a tí'itejeeve sino miché'e rí'i tiraatá'an í Dios.

⁵ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tí'itevistáa a'ájna jíme'e ti tiú'ujxana'acira'aten nusu a'ájna jíme'e ti a'ij pua'a mé teuúmua'aree ca'ín a'ájna jíme'e ti huápi'i raxí'eve'e ti jeíhua tí'ijcha'ii, capu ja'anáj raci'iti ti a'ájna a'uun a'uteároute Dios ti é'esiejre'e a'ájna í xicájra'a ti jetzen tiu'uta'ájta a'ájna í Círíistu'u, a'iné a'ín ti huápi'i raxí'eve'e ti jeíhua tí'ijcha'ii, ayée pu seijre'e í Dios jemi tíj seáj ti ayén rana'amiche ti'ití ti caí Dios pírici.

⁶ Caxu raatá'acare'en ti ja'atí amuáacuanamua a'ájna jíme'e í niuucari ti hua'itzi na'a pú'een, a'iné Dios pu jeíhua huápi'i puaíjtzí hua'utá'asin a'ímej í mej miyen tí'ihua'itaca. A'íi mú a'ín pú'een í mej caí rá'astijre'e í Dios. ⁷ A'íj xu jín, caxu hua'ajteánaxcan a'ímej.

⁸ A'ájna'imua xu seajta siyen titetiújcha'ii'ca'a matíj a'íime í mej tíca'amiste'e á'ujjuhua'an. Mí seajta íjii, ayée xu een matíj a'íime í mej néeriste'e á'ujjuhua'an. Ayee xu seri 'een a'ájna jíme'e ti Círíistu'u a'amua japua huaniú. A'íj xu jín, seuj siyen rí'i huárini matíj a'íime í mej néeriste'e á'ujjuhua'an.

⁹ Ayee mú xaa ne'u rí'i titetiújcha'ii í mej néeriste'e á'ujjuhua'an mej miyen nain jín rici ti xí'epi'in jíme'e, majta miyen rici a'ij ti tiraavíjte'e, ajta ti tzáahuati'ira'a jíme'e seijre'e.

¹⁰ Setá'aj seajta ráahuauni sej yaú'titiée xá'ara'ani a'ij sej rí'i tiraatá'an í Dios.

¹¹⁻¹² Caxu a'atzu hua'ajteánaxcan huá'a jemi í mej miyen a'ij pua'a titetiújcha'ii í mej tíca'amiste'e á'uju-

jhua'an, sino ayée xu hua'utasejrate'en ti caí títij vaire'e a'ij mej rici, a'iné ayée pu tiu'utéviraste'e ti ja'atí ayén tí'ixajta a'ij mej avítzi jín rici a'íime í mej caí ja'atí á'astijre'e.

¹³⁻¹⁴ Mí ajta, najmí'i pu huatasejre'esin a'ij ti een ti pua'a ja'atí raatétzaví'i, a'iné a'íjna í tatzari, nain pu jín tí'iseijrata a'ij ti een. A'íj pu jín, ayén té'eyu'usi'i tíjín:

Huatájsi mi pej í'i cutzú.

Ajta ajchesí amájna huá'a tzajta'a í mí'ichite.

Ajta a'íin Círíistu'u pu muatétatzaví'ira.

¹⁵ Rí'i xu'u mú'een, sej si siyen rí'i titetiújcha'íi matj a'íime í mej rí'i me títeumuámua'aree. Caxu siyen 'eene'en matj a'íime í mej seicié me títeumuámua'aree. ¹⁶ Setá'aj siyen ahuaújca'anen sej si nain jín siyen huárini a'ij ti tí'ixí'epí'in íjii ti auj huaxí'epí'in a'iné a'ij pua'a mú miyen rici í mej huáteemua íjii.

¹⁷ A'íj xu jín, caxu seicié me títeumuámua'aree sino ayée xu ahuaújca'anen sej si siyen yaú'ítíie xá'ara'ani a'ij ti tí'ijxe'eve'e í tavástar'a. ¹⁸ Caxu siyen ta'aruu a'iné ti pua'a siyen huárini, a'ij pu pua'a á'amuaruuren ajta secaí nain jín á'uveti. Mí seajta mú'een, setá'aj nain jín araújca'anen se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹⁹ Setá'aj u e'etiújseire'en, setá'aj siyen tí'ihuáurixaate'en se'íjna jime'e í chuiicari í sej seajta jín tí'icuíina, seajta í sej jín rí'i tiraatá'an í Dios. Setá'aj siyen tiu'utáchuiica, seajta tiu'utacuíina í a'amua tzajta'a sej si siyen rí'i tiraatá'an í tavástar'a.

²⁰ Seajta, setá'aj siyen huárini ja'anáj ti na'a sej tí'ijteujtzi'ire'e í Dios í tej rájya'upua nain jime'e ti tí'iseijre'e niuucajtze'en í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta í'i Círíistu'u.

A'ij mej ye'í rí'i titetiújcha'íi muá'ara'ani a'íime í mej víche'ejme

²¹ Setá'aj siyen huárini sej siyen huataúra'an sej huaújvaire'en se'íj seajta se'íj se'íjna jime'e sej rá'astijre'e se'íjna í Círíistu'u.

²² Seajta mú'een, mi sej víche'ejme, setá'aj siyen huataúra'an sej siyen che'atá sena'a hua'ará'astijre'en í rucína'astemua'a setj seri tirá'astijre'e se'íjna í tavástar'a. ²³ Ayee xu een jín huárini a'iné a'íin í cína'ara'an í 'íta'a, ayée pu che'atá na'a te'entiújmua'aree a'íjna jemi í ti ratévi'itin tíj ajta a'íin Círíistu'u te'entiújmua'aree najmí'ica jemi í mej e'etiújse'iri í jemin. Ajta Círíistu'u pu hua'irátuaasin.

²⁴ Me'ecui xaa, a'iné a'íi mú rá'astijre'e me'íjna í Círíistu'u a'íime í mej e'etiújse'iri í jemin, ayée pu che'atá na'a ruxe'eve'e mej mi a'íime í mej víche'ejme mej mi hua'ará'astijre'en a'íimej í rucína'astemua'a nain jime'e.

A'ij mej ye'í rí'i titetiújcha'íi muá'ara'ani a'íime í mej néjne'ichejme

²⁵⁻²⁶ Seajta mú'een, mi sej huá'acínastemua'a pú'een, setá'aj siyen che'atá sena'a huá'axe'eve'e í ru'íjta'amua'a tíj ajta a'íin Círíistu'u tíhua'utaxí'eve a'íimej í mej e'etiújse'iri í jemin. A'íi pu ajta huataúra'a ti huámi'ini huá'a jetze me'ecan ti ij ajta rujímua'a hua'utehú'i í ruteítestemua'a. A'íi pu hua'ujéjcuare a'íjna jime'e ti huá'ari'iri'í í mej jín auteájturaa í jemin. A'íi pu ajta rí'i huá'uruu í huá'a tzajta'a a'íjna jime'e mej rá'antzaahua me'íjna í niuucari ti a'íin raateájtuaa huá'a jemi.

²⁷ A'íi pu Círíistu'u ajta huataújtui'ire'esin í ru jemi. Ayee mú seíire'e muá'aju'un tíj ja'atí ti síicu'uri jín ucaújchejte ti caí a'atzu tí'tíj cámei-jrí'i, ti caí a'atzu huatétzu'uta, ti caí

ti'ití tirá'aturaate'e. Ayee mú naa seíire'e muá'aju'un tǵ ti'itǵ ti témxcava'ara'a. Naa mú urarí'ene'e muá'aju'un, majta camu ti'itǵ jín a'aturáa muá'aju'un tǵ'ij caí ja'atí ti'itǵ jín huá'a jetze te'ujpuá'ajte'en.

²⁸ Ayee pu ruxe'eve'e mej mi a'íime í mej neíche'ejme miyen che'atá mana'a tihuá'axe'eve'e í ru'ǵjta'amua'a matǵ majta tiú'ujxe'eve'e í ru jetze. A'ín ti ayén raxí'eve'e í ru'ǵj, a'íi pu ajta ayén ruxe'eve'e ruseǵj.

²⁹ Ayee pu'u t'í'een, a'iné capu ja'atí ja'anáj ayén rájcha'íire'eca'a í rutevij, sino a'íi pu ti'ijmícua, ajta rǵ'í pu ayén che'atá na'a raaxá'apu'ai tǵ ajta a'íin Ciriístu'u rǵ'í tǵhua'axá'apu'ai a'íimej í mej e'etiújse'íri í jemin.

³⁰ Teen tu xaa títavi'iraxi jamuan a'ǵjna í Ciriístu'u. ³¹ Ayen tǵjín: "A'ǵj pu nu'u jín, ja'atí pu ayén mé rúujisin í rutáata, ajta í runáana ti ij nu'u huaténe'iche a'ǵjna jamuan í ru'ǵj. Majta nu'u a'íime í mej hua'apua, ayée mú nu'u seǵ mana'a teitejra'a pu'een'e muá'ara'ani." Yee pu'u xaa ne'u.

³² A'íi pu pú'een ti'itǵ ti huápi'i ruxe'eve'e ti ajta avíitzi jín ayén t'í'een. Mí neajta inee a'ij nu jíme'en ti'ixa ne'ǵjna í Ciriístu'u, neajta ne'íimej jíme'e í mej e'etiújse'íri í jemin.

³³ Mí seajta mú'een, setǵj sena'a sej neíche'ejme, ayée pu tiú'ujxe'eve'e sej siyen che'atá sena'a huá'axe'eve'e í á'amua'íjste'emua'aca setǵj seajta tiú'ujxe'eve'e í rutevij jetze. Ajta a'íime í mej víche'ejme, ayée pu ajta tiú'ujxe'eve'e mej hua'ará'astijre'en í huá'acinastemua'a.

**A'ij mej ye'í rǵ'í titetiújcha'íi
muá'ara'ani a'íime í mej
yaújmua'ame'en pú'een**

6 Seajta mú'een, mi sej i'í ti'iríi, setá'aj hua'ará'astijre'en í ruvaújsimua'a a'iné ayée pu tiraavǵte'e í tavástarala

jemi. ² Ayen tǵjín: "Patá'aj nu'u rǵ'í tihua'utá'an í a'atáata, ajta a'anána." A'íi pu a'íin pú'een í niuucari ti jín Dios te'ataújratziiri'í ti'itǵ jíme'e ti pua'a ja'atí ayén ra'ará'astijre'en. ³ Ajta ayén tǵjín: "Tǵ ij temua'a naa timuáavaire'en, pej pi pajta nu'u á'ateevi'in pej ruuri puá'ara'ani íiyen chaanaca japua."

⁴ Seajta mú'een, mi sej huá'aya'upua pú'een, caxu muári'eristan í ruyauj-mua'a jemi mej mi caí huataniú'u-can, sino rǵ'í xu tihuá'ucha'in. Sej si tihuá'umua'aten, seajta tihua'utá'ix-aate'en temua'a naa a'ij ti tǵ'ijxe'eve'e í tavástarala.

⁵ Seajta mú'een, mi sej ca'anéeri jín tǵ'ivaire'e seǵj jemi, setá'aj hua'ará'astijre'en a'íimej í mej íiyen chaanaca japua tejá'amua'íjste'e. Setá'aj siyen che'atá sena'a hua'ará'astijre'en setǵj seajta tirá'astijre'e tzáahuati'ira'a jíme'e se'ǵjna í Ciriístu'u, a'ǵjna jíme'e sej rǵ'í huataújseijrata, seajta siyen tǵ'itziíine'e ti pua'a secaí nain jín te'ará'asten.

⁶ Setá'aj siyen a'ujca'anéecan jín tihua'utévaire'en a'íimej í mej tejá'amua'aíjste'e ti pua'a miyen tejá'amua'aseij nusu mecaí. Setá'aj siyen che'atá sena'a tihua'utévaire'en setǵj seajta tiraatévaire'en se'ǵjna í Ciriístu'u. Setá'aj siyen se'ǵjna jín araúrasten a'ij ti tǵ'ijxe'eve'e í Dios nain jíme'e a'achú sej ú'ucaca'ane í ru tzajta'a.

⁷⁻⁸ Setá'aj siyen che'atá sena'a ruxí'evi'ira'a jíme'e tihua'utévaire'en yee cumu tavástarala jemi xu tǵ'ivaire'e. Jee xaa ne'u, caxu teteca sena'a jemin tǵ'ivaire'e a'iné ayée xu ramua'aree ti a'íin tavástarala ayén tiraatapua'íjve'esin naíjmi'ica a'ij ti ti'itǵ huáruu ti i'í xǵ'epi'in. Capu amín a'ij ti pua'a a'íin ja'atí ca'anéeri jín tǵ'imuari'e nusu ayén ruxí'evi'ira'a jín tǵ'ivaire'e.

⁹ Seajta mú'een, mi sej tihuá'ajte'e, ayée xu che'atá sena'a rǵ'í tihuá'ajcha'íi

a'ímej í mej mú'ejmi jemi tí'ivaire'e. Caxu huá'aneche a'iné xu'uri ramua'aree ti a'íin ti a'uun é'esejre'e u ta japua, a'íj pu tihuá'ajte'e a'ímej í mej mú'ejmi jemi tí'ivaire'e. A'íi pu ajta tejá'amua'ajte'e mú'ejmi. Ajta í jemin, naími'i xu ruxí'ej 'een, mi sej tihuá'ajte'e, seajta mi sej ca'anéeri jín tí'imijhuaca.

Jíme'en í tej jín tiu'utése'en

¹⁰ Tíj íjii, setá'aj siyen huateújca'anen a'íjna jíme'e sej jetzen araújca'anen í tavástar'a sej nain jín tiu'utémuaitin í muári'eri'ire'ara'an jíme'e. ¹¹ Setá'aj rí'i titecaujnan nain jíme'e í ti Dios raateáj-tuaa mú'ejmi jemi í sej jín tí'itese'e tíj ajta xantaaru'u ti nainjapua cauujnan, sej si te'utáviicua'i nain jíme'e ti tiyaaru'u avíitzi jín tiraaxí'epi'intare a'ij ti huárini ti amuaatémua'itin.

¹² Ayeé xu huárini a'iné catu xaa ne'u a'ímej jamuan tí'itese'eca'a í tteca sino huá'a jamuan a'ímej í mej tí'itíj jín antiújmua'aree, majta a'ímej í mej tí'aijta, a'íme í xiéjniu'ucari í mej a'ij pua'a 'een, í mej majta títetateí tí'itíj jíme'e ti tíca'amiste'e seijre'e íiyen chaanaca japua, ajta í mej é'esejre'e u ta japua.

¹³ A'íj xu jín nainjapua cauujnan se'íjna jíme'e ti Dios raateáj-tuaa mú'ejmi jemi sej si jín tí'itese'e tí'ij a'ájna teja'uré-enen í xicaj ti jetzen huatase'íjre'en a'íjna ti a'ij pua'a een. Ayeé xu huárini ti ij caí a'íin mé jamaúutaxin a'u sej a'uté-uca'a. Seajta mú'een, setí'ij seri raatéemua'iti, ayée xu huárini, setá'aj se'uun a'uté'uu pua'acéi xá'ara'ani.

¹⁴ Ayeé xu seíire'e xá'aju'un, nain í sej siyen tiu'utaxáj, jé'iyecan xu jín siyen raataxáj. Ajta nain a'ij sej rici, ayée xu siyen raruuren a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi. A'íj pu xaa ayén tejá-muaatévaire'esin tíj ajta tí'ivaire'e a'íjna í puaasi ti jín avá'ujj'icie í xantaaru'u, ajta a'íjna ti jín antaújnaamua í rútaavíitze'e.

¹⁵ Setá'aj siyen che'atá sena'a rí'i huatájruuren tíj ajta se'íj ti rí'éene'e jín ajtaújca'acait'e ti í a'uun japuan é'eye'ive a'u ti a'ij pua'a jau'én. Setá'aj siyen huateújca'anen sej si siyen te'utáviicua'i sej tihua'utá'ixaate'en í teite se'íjna jíme'e í niuucari ti jín Dios hua'anpuá'ajte'esin. ¹⁶ Seajta se'íjna jíme'e, setá'aj siyen huárini, setá'aj nain jín rá'antzaahuate'en í tavástar'a. Ayeé xu een jín huarín, mú'een xu raay'ítihua'an sej huateújnan tí'ij caí tí'itíj jín amua'antipua'ajte'en a'íjna í tiyaaru'u.

¹⁷ Setá'aj seajta ra'ancuré'an a'íjna ti jín Dios amua'irátuaasin. Ayeé pu tejá-muaatéva'iri tíj ajta tiraatéva'ire í xantaaru'u a'íjna ti jín utemúucu'utzi. Ajta i'i, setá'aj siyen ru'itéchueeca a'íjna í chuun ti ruxí'ejta'a ajcamíimijmee ti amuaatáchuiite'esin a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'íjna ti ruxí'ejta'a ajcamíimijmee, a'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti jetzen raxa í Dios.

A'iné een jíme'e miyen huatéjniuuni, ajta a'ij mej ye'í huárini

¹⁸ Setá'aj siyen araújca'anen se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si rahuauca í Dios jemi tí'ij pí na'a se'íjna jíme'e nain tí'ití ti a'ij tejá-mua'aturaate'e. A'íj xu jín, seúche'e xu atanéjne'ere. Caxu raxiéehuata sej siyen huá'a jíme'e rahuauca í Dios jemi naíjmi'ica a'ímej í mej huaté'uu í Dios jemi.

¹⁹ Setá'aj siyen rahuauca í Dios jemi neetzi jíme'e ti ij a'íin Dios ayén naatá'an a'ij nej niyen tiu'utaxáj ja'anáj ti na'a, nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en í teite, nej ni niyen caí tí'itziíine'e tí'ití jíme'e nej niyen tihua'utá'ixaate'en ne'íjna jíme'e ti é'aviitzi'i a'íjna jíme'e a'ij ti Círriistu'u ta japua huaniú.

²⁰ A'íj nu jín neri aiteánami'i ne'íjna jíme'e nej tihuá'ixaate'e í teite í Jesús jetze me'ecan. Setá'aj siyen tí'ijhuaviira

í Dios jemi nej ni caí tí'tiziiine'e tí'itíj jime'e nej tihua'utá'ixaate'en a'ij ti ayén tínaavíjite'e ineetzi nej niyen huárini.

**Pablo pu huá'ateujte'e,
ajta ra'antipúa'ajte**

²¹ Ajta a'íin Tíquico, í ne'ihuaara'a í nej raxí'eve'e ti ayén che'atá na'a té'atzaahuate'e í tavástara'a jemi netíj inee, a'íi pu caí tí'itíj jín até'itzea'ara í Dios jemi. A'íi pu nain tejámuaatá'ixaate'esin sej si ráamua'aree a'ij ti tí'inevaire'e, sej si seajta ráamua'aree a'ij nej rici.

²² Ayee nu een jín mú'ejmi jemi raata'ítí sej si ráamua'aree a'ij ti tí'itavaire'e, ti ij ajta a'íin rí'i tejamuaatá'an.

²³ Ché'e Dios hua'utéjpua'ajte'en naíjmi'ica í sej ru'ihuaamua'a. Ajta a'íin í Dios í tej rájya'upua, ajta a'íin í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u, miché'e me'ín amuaataxe'eve'en a'iné mú'een xu té'atzaahuate'e.

²⁴ Ché'e a'ij tihúa'avaire'e naíjmi'ica í mej rusén jín raxí'eve'e me'íjna í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Filipos a'uchéjme'ecaa

Pablo pu huá'ateujte'e

1 Inee, i nej i'li Pablo, ajta a'íjna i Timoteo, iteen i tej ravaire'e te'íjna í Jesus í Ciriístu'u, ayée tu tejá'amuyau'use'e najjmi'ica mú'een, mi sej rá'atzaahuat'e se'íjna í Jesus í Ciriístu'u, majta me'íime í mej tejá'amua'ajte'e, majta me'íime í mej tejá'amuavaire'e ti'itij jime'e. Najjmi'ica tu tejá'amuyau'use'e mi sej Filipos a'uhuachéjme.

² Ché'e a'íin Dios í ti tá'iyau'upua, ajta a'íin í tavástar'a a'íjna í Jesus ti ajta i'li Ciriístu'u, mich'é me'ín r'íi tejá'amuacha'íi muá'ara'ani, mich'é majta amua'anpuá'ajte'en í á'amuaaxiejniu'uca jetze mi sej mu'íi, sej si xí'epi'in ru'ihuamua'a xá'ara'ani temua'a naa.

Pablo pu huá'ahuaviitze'e a'íime í mej té'atzaahuat'e

³ Jé'ecan nu netémua'ave'e í Dios jemi ja'anáj ti na'a nej huáhuau í Dios jemi mú'ejmi jíme'en net'íjtá amua'utámua'aree. ⁴ Ja'anáj ti na'a nej huahuauca í Dios jemi najjmi'ica jime'e mú'een, jé'ecan nu tí'ijteujtzi'ire'e í Dios jemi net'íjtá á'amuaamua'areere.

⁵ Ayee nu'u caj tí'irici inee a'íjna jime'e í sej naatévai tej ti hua'utá'ix-aate'en í teite te'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Dios. Senaatévai í jécua, seajta íjii. ⁶ Nee nu neajta jépi'in tejá'umua'aree ti a'íjna í ti a'utéjche ti r'íi amuáaru-uren í a'amua tzajta'a, a'íi pu xaa ne'u raanajmire'esin a'íjna xicá'jra'a jetze tí'ij ajtahua'a uvé'enen a'íjna í Jesús ti ajta ayén ántehuaa í Ciriístu'u.

⁷ Ayee pu tiraavijte'e nej niyen ti'ihuánmua'aten mú'ejmi jime'e a'iné

mú'ejmi nu a'amua jemi á'anca'ane. Ti pua'a niyen í'inami'ihua, na'ari ti pua'a nej a'íjna jetze huatániuni í niuucari ti a'íjna jetze raxa í Dios, na'ari niyen tiraataxáj yee temua'a pu i'li xí'epi'in amijna i niuucari, naími'i tu ra'ancuré'a'ave í tej jín rajpuaíitzi, teajta a'achú ti caj taatapuaíjve í Dios.

⁸ Dios pu ramua'aree nej jeshua a'ij pua'a te'enenmua'ate mú'ejmi jime'e. Ayee nu che'atá a'amua jetze á'anca'ane a'ij ti a'íin ajta a'amua jetze á'ujca'ane a'íjna í Jesus ti ajta i'li Ciriístu'u.

⁹ Ayee nu tí'ijhuavii í Dios jemi najjmi'i jime'e mi sej ru'ihuaamua'a, sej si jaítze'e huaújxe'eve'en rujíimua'a t'ij na'a ti yú auca'it'í a'ame, setá'aj caí ti'itij jín auté'itzen, setá'aj siyen raayí'itihua'an jaítze'e, setá'aj nain jín r'íi mé titeumuámua'aree í Dios jemi.

¹⁰ Neajta nu niyen tí'ijxe'eve'e ti ij ayén amuaatámitiejte'en í ti jaítze'e rux-e'eve'e, ti ij caí ti'iti a'amua tzajta'a tá-siseiirihua'an ti a'ij pua'a een, ti ij caí ja'ati ti'itij jín mú'ejmi jetze te'ujpuá'ajte'en a'íjna xicá'jra'a jetze tí'ij yéj uvé'enen a'íjna í Ciriístu'u í ti Dios án yá'ujra í ipuari japua.

¹¹ Setá'aj siyen huárini ti'iti ti í'ixi'epi'in a'íjna jemi í Jesus ti ajta i'li Ciriístu'u t'ij na'a ti yú a'ucá'a. Aj mú mi xaa jeshua r'íi tiraatá'asin í Dios.

Nain pu nu'u jín tiu'utévaire'esin í Ciriístu'u jemi

¹² Casi'i, ne'ihuaamua'a, ayée nu tí'ijxe'eve'e sej ráamua'aree a'íjna jime'e, a'ij ti ti'iti náaru, í net'íj tiu'utévai niuucajtze'en í Dios mej mi jaítze'e ráana-mua. ¹³ Pu'uri jéjre'e seijre'e nej námi'i ne'íjna jime'e nej tí'ivaire'e í Ciriístu'u jetze me'ecan. Temua'a mú ramua'aree a'íime í xantaaru'u í mej racha'íi a'íjna ti ve'ecán jín ti'it'éjvee, majta í seica. Naími'i mú ramua'aree.

¹⁴ Majta í seica í ne'ihuaamua'a, í mej majta ti'ixa í Ciríistu'u jetze me'ecan, mu'uri á'ujca'anejca'a me'fjna jime'e nej námi'i. Mu'uri ti'ixa ca'anisíj jime'e. Camu ti'titij jín t'ítziine'e.

¹⁵ Mi majta seica miyen ti'ixa í Ciríistu'u jetze me'ecan, a'iné jéhua mú chueere'e neetzi jime'e, mej néjcha'íire'e. Majta seica miyen ti'ixa tzáahuati'ira'a jime'e.

¹⁶ A'fime í mej ti'ixa tzáahuati'ira'a jime'e, ayée mú rici a'iné men'ixe'eve'e. A'fí mú ramua'aree nej námi'i a'fjna jime'e nej ne'fjna jín t'íxajtac'a Ciríistu'u jetze me'ecan.

¹⁷ Mi majta í seica, a'fí mú rují-mua'a mena'a a'ij tirájteu mej tiu'utaxáj í Ciríistu'u jetze me'ecan. Camu ti'ixa tzáahuati'ira'a jime'e sino ayée mú t'ímua'atze ti pua'a miyen ti'ixa, aj nu ni jaítze'e tirajpuai'tzi na'ame íyu nej námi'i.

¹⁸ Aru, ¿a'iné í'irini? A'ii pu a'fín pú'een í ti jaítze'e ruxe'eve'e í mej t'íx-axa'a í Ciríistu'u jetze me'ecan. A'fj nu jín netémua'ave'e. Capu ne jetze ruxe'eve'e a'ij mej ye'í ti'ixa, ti pua'a met'íxajta jé'iyecan jime'e nusu mecaí. Ayej ti'ayajna. Mi neajta inee, jaítze'e nu maàj netémua'ave'e.

¹⁹ Aye nu'u, nee nu ramua'aree ti xí'epi'in te'iráame neetzi jemi a'iné mú'een xu rahuavii í Dios jemi. Ajta a'fín í xiéjniu'ucare'ara'an í Ciríistu'u, a'fí pu í ajta naatévai.

²⁰ Jé'ecan nu rachú'eve'e, ayée nu neajta t'íjxe'eve'e, nej ni caí ja'anáj t'íte-vi'ira'a í Dios jemi. Huápi'i nu raxí'eve'e nej niyen a'ahuánca'ane'en nej niyen rí'i tiu'utánseijrata mej mi ráamua'aree í nej Ciríistu'u nu jetze neca'ane ti pua'a niyen irá'ateevi'in nej i'irúuri ná'ara'ani na'ari nej huámi'ini.

²¹ Aye pu tiná'amitiejte'e ineetzi, ti pua'a niyen irá'ateevi'in nej i'irúuri ná'ara'ani, nain nu jín tiu'utévai'esin

ne'fjna jemi í Ciríistu'u. Mi neajta, ti pua'a neri huámi'ini, nee nu xaa tiu'utémua'iti í ta japua.

²² Ti pua'a niyen irá'ateevi'in nej i'irúuri ná'ara'ani, aj nu xaa ne'u nain t'íisejran a'ij nej t'ímua'are'e. Aj nu xaa ne'u tiu'utémua'iti. A'fj nu xaa caí mua'aree ti'titij ti jaítze'e í'ixi'epi'in, tij nej irá'ateevi'in nej ruuri nusu nej ca'anacan huámi'ini.

²³ Jé'ecan nu ráamua'areeri'i i nexie-jniu'uca jime'e. Aru canu xáahuí ramua'aree ti'titij ti jaítze'e na'aráana-jche. Jé'ecan pu ayén ne'astí á'aye'i nej á'ura'ani neatá'aj a'utevée ná'ara'ani í Ciríistu'u jemi. Jaítze'e pu í'ixi'epi'in tzáte'e nej á'ura'ani. ²⁴ Mi ajta jaítze'e pu a'amua jetze ruxe'eve'e nej ruuri ná'ara'ani.

²⁵ Ayej ne'ase, ayén ti'ayajna nej yen huacáí ná'ara'ani. Ayen nu huacáí na'ame sej si jaítze'e rá'antzaahu-ate'en, sej si jaítze'e huaújtemua'ave'en. ²⁶ A'fj pu jín net'íjtáhua'a yé huacáí ná'ara'ani a'amua jemi, jé'ecan xu hu-ataújtemua'ave'esin, seajta rí'i tiraatá'an í Ciríistu'u ti i'í Jesús, a'iné a'fí pu naatévai ineetzi.

²⁷ Me'ecui xaa, huápi'i pu ruxe'eve'e sej siyen huá'ini a'ij ti tiraavíjte'e, setíj tiráanamujri'i se'fjna jetze í niuucari ti jetzen raxa í Dios. Ti pua'a ne'uun a'atanén nej tejámuaatá'ixaate'en na'ari nej yé'umua'ati ye'ímuá, ayée nu raxí'eve'e nej ni ráamua'aree sej seuj té'atzaahuat'e'e naíjmi'i. Setá'aj naíjmi'i tiu'utése'en ti ij caí ja'ati amuaamua'itin sej si caí ché'e rá'atzaahuat'e'en í niuucari ti jetzen raxa í Dios.

²⁸ Mú'een xu caí siyen tihuá'itziine'e setiu'utatése'e sej ti'ihuaúrixaate'en huá'a jamuan í mej amujcha'íire'e. Ti pua'a siyen huá'ini, aj mú xaa ráamua'aree mej huatéepua'are. Mi seajta mú'een, Dios pu amua'irájtuaani.

²⁹Ayee pu'u na'a, a'iné Dios pu amuaatá'a sej rajpuajjtzi xá'ara'ani Ciriístu'u jetze me'ecan, seajta rá'antzaahuat'e'en. ³⁰Ayee tu teri taxí'ej anti'uuve te'íjna jime'e setj amuacaícan naasej í nej jín tí'itese'eca'a, seajta seúche'e xu ranamuajran nej tí'itese'e nauche'e.

**Ciriístu'u pu nu'u tí'tí jín
tí'téveeca'a, aj pu i antíraa í júte'e**

2¹⁻²Mú'een xu Ciriístu'u jetze ruca'ané í a'amua tzajta'a. A'íi pu ajta rí'i amuaatá'aca tí a'íin já'amuaaxe'eve'e í Ciriístu'u sej si xí'epi'in huárini, a'iné xu'uri ra'ancuré'evi'iti í xiéjniu'ucare'ara'an, seajta seica xu tihuá'umua'atziire'e, seajta xu seica á huá'acu'uve. A'íj nu jín á'amuahuvii sej rí'i tinaatá'an nain jime'e, sej si siyen ruxí'ej tiú'umua'ati temua'a naa najjmi'i, sej si siyen ruxí'ej titehuaújxe'eve'en, sej si ruxí'ej tirájteuve'en seíj ajta mi seíj, sej si mú'een rujíimua'a ráahuauni.

³Ché'e caí ja'ati rusej rájteuve'en í tí jín ahuaújtzaahuat'e'en. Ajta ché'e caí ja'ati teúura'ate'e, sino ché'e a'íin ayén tiraatámítiejte'en tí jaítze'e tí'ivaire'e í seíj caí a'íjna. ⁴Ché'e caí ja'ati a'íi na'a rahauca a'íjna í tí jetzen ruxe'eve'e rusej, sino ché'e ajta raatévaire'en í seíj a'íjna jime'e tí ajta a'íjna jetze ruxe'eve'e.

⁵Setá'aj siyen che'atá sena'a tiú'u-mua'ati a'ij tí tiu'umuá'aj a'íjna í Ciriístu'u tí ajta i'í Jesús.

⁶Ajta a'íin í Ciriístu'u, ayée pu i éene'e i'í Dios, capu ayén tirá'amítiejte'eca'a tí ayén titeúura'ate'e tí ayén aúche'e ruxí'ej 'eene'en í Dios jemi. ⁷Sinu áa pu tí'litiá'a í ruxí'evi'ira'a jime'e í tí jín tí'itevéé já'araa u ta japua. Aj pu i a'íin huasejre tjí í ja'ati mej tí'ira'aíjte'e. Ayee pu huanú'ihuaca'a tetj iteen.

⁸Ajta pu ayén tevi pu'éene'e tetj iteen. Ajta a'íin, capu ve'ecán jín tí'iteveeca'a, sino huataúra'a tí huámi'ini. Huamí'i, icu, í cúruu jetze. ⁹A'íj pu jín Dios anti'ímua ra'antítuaa. Aj pu i raatá'a tí te'enteáruite tí'itij jime'e tí jaítze'e ve'ée caí máaj tí'iti.

¹⁰⁻¹¹A'íj pu jín, a'íjna xicáara'an jetze tí'ij te'entipúa'ajte'en nain, matí'ij ráa-mua'aree tíjín: "Pu'uri tí'ajta í Jesús", aj mú xaa títunutaxi'in naími'i í mej é'esejre'e u ta japua, majta í mej yen seíjre'e íyén chaanaca japua, majta í mej é'esejre'e u tajete, matá'aj naími'i miyen raataxáj yee: "A'ii pu tavástara'a pú'een a'íjna í Jesús tí i'í Ciriístu'u." Ayee mú me'íjna jín huarín, aj mú mi rí'i tiraatá'asin í Dios í tej rájya'upua.

**A'íime í mej té'atzaahuat'e'e
miyen nu'u tí'ivaire'e mej
hua'utátatzavi'i í mej yen
a'uchéjme íyén chaanaca japua**

¹²Seajta mú'een, mi nee á'amua'ix-e'eve'e, ja'anáj tí na'a nej á'ucatii a'amua jamuan, ja'anáj tí na'a, ayée xu huarj netj tejamuá'ixaa. Seajta íjii, nej yé imuá huatáca, setá'aj siyen che'atá sena'a huárini. Seúche'e xu siyen rijca, a'ij nej tejá'amua'ixaate'e. Setá'aj raanaíjmire'en í tí auj tejamuá'aturate'e a'amua tzajta'a. Rí'i xu'u mú'een nain jime'e, sej si caí tí'itij jín auté'itzen í Dios jemi.

¹³Ayee pu'u, a'iné Dios pu amuaatá'aca í ca'aníjra'a, sej si siyen rijcaa í tí í'ixi'epi'in a'ij tí a'íin tira'aráanajche. Ajta a'íi pu tejámuatévaire'esin sej si raanaíjmire'en.

¹⁴⁻¹⁵Naíjmi'i tjí na'a tí ayén ruxe'eve'e sej siyen huárini, setá'aj caí jíme'en runiúuste'e, na'ari sej caí jíme'en a'ij pua'a tiú'jixaate'e tí'ij caí ja'ati tí'iti jín mú'ejmi jetze te'ujpuá'ajte'en.

Sej si seajta ti'iterí'ene'en í a'amua tzajta'a, sej si siyen teitestemua'ame'en pu'éene'en xá'ara'ani í Dios, sej si caí ti'itij jín auteáturan í Dios jemi, úyen chaanaca japua sej huápuaseaaruve'en huá'a tzajta'a í mej a'ij pua'a tí'iteteite, í mej caí x'epi'in me títemuámua'a-ree. Seajta huá'a tzajta'a á'uciine sej ti-hua'utá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios taajéjcuare'e itejmi.

Ayee xu se'ijna jín huarín, mú'een xu huasej're'en á jéj're'e huá'a jemi í teite. Xíee sej cu mú'een hua'atátzavi'ira a'íime.

¹⁶ A'ij nu jín ahuántzaahuate'esin ne'ájna xicáara'an jetze tí'ij ajtahua'a uvé'enen a'ijna í Ciriístu'u. Ayee nu niyen ahuántzaahuate'esin ti jé'ecan naa tináavai nej ne'ájna jín tí'itese'eca'a, ajta ayén naa tináavai ne'ájna jime'e í nej tiu'umuáriej.

¹⁷ Mú'een xu tiu'utámuaí'ivejta se'ijna jime'e sej tí'ivaire'e í Ciriístu'u jemi, seajta se'ijna jime'e sej rá'atzaahu-ate'e. Ajta, ti pua'a méneje'icatan aya-jna mej mi raanaíjmire'en í sej jín seri siyen tiu'utámuaí'ivejtaca'a, naúche'e nu netémua'ave'e ne'ájna jime'e nej a'atzu tejámuaatévai. Mú'ejmi nu jetze netémua'ave'e.

¹⁸ Seajta mú'een, setá'aj siyen che'atá sena'a huaújtemua'ave'en, seajta neetzi huatá'an í nej jín huatántemua'ave'en.

Jíme'en a'ijna í Timoteo, ajta a'ijna í Epafrodito

¹⁹ Ajta, ti pua'a ayén neetá'acare'en í nevástara'a a'ijna í Jesús, ayée nu raxí'eve'e nej ca'anacan Timoteo tiu'u-ta'íti'i mú'ejmi jemi nej ni huatánte-mua'ave'en netí'ij ráamua'aree a'ij ti tejá'amuavaire'e mú'ejmi. ²⁰ Capu mé'e ja'ati ayajna tíj amijna ti ayén che'atá na'a tí'imua'atze netíj inee, ti ajta ayén rahuauca tzáahuati'ira'a jime'e a'ijna ti a'amua jetze ruxe'eve'e.

²¹ Mi majta mi seica, naími'i mú rahuauca í ti huá'a jetze ruxe'eve'e. Camu a'atzu rahuauca í ti jetzen rux-e'eve'e í Ciriístu'u ti i'i Jesús. ²² Aru xu'uri mú'een ramua'aree ti a'ín Tim-oteo, pu'uri tiu'utasej'rataca'a ti caí auté'itze a'iné pu'uri tinaatévai a'ijna jime'e nej tihua'utá'ixaa í niuucari ti jíme'en raxa í Dios. Jé'ecan pu tiu'u-muáriej ne jamuan tíj sej jayujra'an tí'imijhuaca jamuan í táatjra'an.

²³ A'ij nu jín néjxe'eve'e nej raata'íte mú'ejmi jemi netíj neri ráamua'areere a'ij ti ye'í tinaatévaire'esin ineetzi. ²⁴ Mi neajta inee, naúche'e nu rachú'eve'e í nevástara'a, nej ni nesej ca'anacan a'atanén.

²⁵ Ajta, ayej ne'ase, ayée pu ruxe'eve'e nej amuacaícan mú'ejmi jemi raata'íte í ne'ihuaara'a, a'ijna í Epafrodito. A'ii pu a'ín pú'een í sej mú'een neja'uta'íti'ir-i'i ineetzi jemi ti a'ín tinaatá'an ti'iti ti ná'aturaate'e. A'íi pu tiu'umuáriej nee jamuan, teajta naíjmi'i tu tiu'utése'eca'a. ²⁶ Jé'ecan pu xaa á'amuasejrami'i. Ajta a'ij pua'a raatá'a a'ijna jime'e í sej ráa-mua'areeri'i ti a'ín tijcu'í'ineca'a.

²⁷ Ayej xaa ne'u ti'ayajna ti tí'icui'i-ca'a. Tín pu huamí'i. Mi ajta, Dios pu rá'acu'uvejca'a a'ijna. Ajta ayén che'atá na'a ná'acu'uvejca'a ineetzi nej ni caí nexiéemiste'eche'e. Pu'uri naací'i í nej jín rajpuafítzi ná'aye'i.

²⁸ A'ij nu jín neri jaítze'e raxí'eve'e nej raata'íte mú'ejmi jemi sej si huaújte-mua'ave'en seti'íjtáhua'a raasej. Mi neajta inee, nej ni caí ché'e niyen tí'inexieemiste'e.

²⁹⁻³⁰ Setá'aj ra'ancuré'evi'itin í tavás-tara'a jetze me'ecan. Setá'aj huaújte-mua'ave'en a'ijna jemi í Epafrodito. Seajta rí'i tihua'ajcha'íica í teteca tíj amijna, se'ijna jime'e ti tén huamí'i ti tí'imuari'eca'a í Ciriístu'u jetze me'ecan. A'íi pu ayén huataújtuua ti huamí'ini tí'ij tináavaire'en ineetzi. Capu ayén te-

jamuaac'i mú'ejmi sej si siyen huárini a'iné sej caí yé já'ahua'aca'a.

**Jíme'en a'íjna ti xaa
tí'ivaire'e í Dios jemi**

3 Pu'uri íjii, ne'ihuaamua'a, setá'aj huaújtemua'ave'en jemin í tavá-tara'a. Nu'uri niyen tejámuaata'ti'iri'i. Nu'uri neajtahua'a nena'a tejá'amua'i-ti'i. Capu né'una'aviste'e neetzi jemi nej niyen rici, a'iné a'íi pu á'amua'aj a'ame.

²Rí'i xu'u mú'een, a'ímej jemi í teteca í mej miyen á'ujjuhuan matíj í tzi'ici í ti caí ja'ati huá'ajye'emua. A'ij mú'pua'a rici a'íime í teteca, mej ruhuá'ira'a aj-tasí'iche. Metiú'itzihte'e, micu.

³Mi teajta iteen, a'ii tu a'íin pú'een í tej tanavij a'antisí'iche tzáahuati'ira'a jíme'e. Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu xaa taatá'aca í tej rí'i tiratá'acare'en í Dios. Jé'ecan tu jetzen huatátatemua'ave'esin í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús. Teajta iteen, catu xaa rá'atzaahuat'e te'íjna jíme'e í tej rájteu í tatzajta'a.

⁴Ti pua'a se'j ayén tirá'amitiejte'e ti ayén tiraavíjte'e ti rá'atzaahuat'e a'íjna í ti tirájteu í ru tzajta'a, ché'e a'íin ráamua'aree ti jaítze'e ayén tiraavíjte'e in-eetzi jemi.

⁵Tí'ij teuumé'eca aráhuai'ca xicaj nej jetzen huanú'ihuaca'a, mena'antisíjcheca'a í nenvij jetze. Huá'a jetze nu ajtémecan í mej jee yaújmu'a'ame'en a'íjna í Israel teecan. Neajta i'i huáacixa'ara'an a'íjna í Benjamín teecan. Huá'a jetze nu ajtémecan í mej jee hebreo pú'een. Ayee nu huanú'ihuaca'a. Neajta nu hua'aniyuca jín tí'ixaxa'a. Jíme'en a'íjna í yu'uxari ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moises teecan, nee nu i'i fariseo.

⁶Ayee nu rí'i huápi'i tí'itese'eca'a ne'íjna jíme'e í neye'irá. A'íj nu jín a'ij

pua'a tihuá'ajtea'axi'ica'a í mej rá'atzaahuat'e'eca'a me'íjna í Jesús. Neajta, canu ja'anáj ti'itij jín auteájturaa a'íjna jíme'e í nej tíjye'iraca'a. ⁷Nain a'achú ti caj ti'ipua'amé, jé'ecan pu ne jetze rux-e'leve'eca'a í nej nejm'i tíjye'iraca'a.

Ajta íjii, ayée pu tiná'amitiejte'e in-eetzi ti caí ché'e ti'itij vaire'e a'íjna jíme'e nej neri ravaire'e ne'íjna í Ciríistu'u. ⁸Ajta á'iyen, í ti jaítze'e ruxe'leve'e, a'ij ti tí'iti tináaci'ití'iche'e, pu'uri ayén tiná'amitiejte'e tíjín yee tiú'itzi'ite'e. Niché'e yee mé rúuhua'axin.

A'ii pu'u, jé'ecan pu jaítze'e tineeteva'iri nej ráamua'ati ne'íjna í nevá-tara'a, a'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús. Ne'íjna jíme'e í Ciríistu'u, nain nu mé huahuá'axi. Cu xiee, xai'iri ti cu pú'eenen a'íjna ti ajm'i na'arána-jcheca'a. Ayee pu tiná'amitiejte'e íjii ti ayén een jíme'e. Nee nu mé rúuriexi ne'íjna jíme'e nej ni tiu'utémua'itín í Ciríistu'u jemi.

⁹Ayee nu'u tí'imua'atze ne'íjna jíme'e, nej ni huatevéé ná'ara'ani í Ciríistu'u jemi, nej ni caí tí'iti jín auteáturan í Dios jemi. Canu ché'e niyen tí'imua'atze yee nee nu rí'i tí'itevij ne'íjna jíme'e nej yee nain jín ra'ará'astijre a'ij ti té'axa í yu'uxari jetze, sino ayée pu tirá'amitiejte'e í Dios í nej rí'i tí'itevij, a'íjna jíme'e nej rá'atzaahuat'e í Ciríistu'u.

¹⁰A'ii pu a'íin pú'een í nej raxí'eve'e neatá'aj ráamua'ati ne'íjna í Ciríistu'u, neajta ráamua'ati í muári'eri'ira'a í ti jín Dios ra'ajjáj í Ciríistu'u huá'a tzajta'a í mí'ichite, neajta rajpuaítzi na'ame í Ciríistu'u jamuan, nej ni niyen se'íire'e ná'ara'ani tíj a'íjna í Ciríistu'u tí'ij huamí'i.

¹¹A'íj nu jín rachú'eve'en nej raatá'ase a'íjna xicáara'an jetze matí'ij a'itá'icne í mí'ichite ti pua'a necaí a'ij huárini inee.

**A'ñi pu nu'u tí'tese'e ti ayén
tira'ará'asten ti jíme'en
Círíistu'u raatá'aseca'a**

¹² Caxí nu xaa ne'u raatá'aseca'a ne'íjna í nej caí xi auté'itze'ara'an; canu neajta xíi nain ra'ará'astijre. Naúche'e nu huátien nej ni raatá'ase ne'íjna í ti jíme'en naatá'aseca'a í Círíistu'u ti i'í Jesús ti ij a'ñin huateúra'ate'en ineetzi.

¹³ Ne'ihuaamua'a, canu niyen tejá'amua'ixaate'e yee nu'uri raanaájmire, sino ayée nu'u rici: canu ché'e niyen ne'íjna jín tí'imua'atze yee í tu'uvé'eteajti sino netí'tese'e nej ni raatá'ase í ta'amujca.

¹⁴ Ayee nu een jín rici, nej ni raatá'ase a'u ti a'utaviíi í júmi'inari, nej ni ti'iti huamuá'itin í ti jín Dios né'ejee u júte'e í Círíistu'u jemi, a'íjna jemi ti ajta i'í Jesús. ¹⁵ Naími'i a'achú tej caj ti'ipua'amé í tej teri vaujsi, tiché'e tiyen che'atá tena'a tiú'umua'ati. Na'ari caí ti pua'a siyen seicié tiú'umua'ati ti'itij jime'e, ti caí ayén tejámuaavjite'e, Dios pu tejámuaatasejrate'esin.

¹⁶ A'íj tu'u, tiché'e tiyen ra'ará'astijre'en te'íjna jime'e í tej teri raatá'aseca'a.

¹⁷ Ne'ihuaamua'a, setá'aj siyen ti'ihuaúritiejte'en netíj rici inee. Seajta mú'een, ayée xu tiú'umua'ati se'íjna jime'e í mej miyen rici a'íj tej tejamuá'ixaa. Neajta nu xaa huányeinixi ne'íjna jime'e í nej neri'itíhua'a niyen tejá'amua'ixaate'e.

¹⁸ Rí'i xu'u mú'een, a'iné mu'íi nu tejámuaatá'ixaa, ne'íjna jime'e í nej ner-i'itíhua'a niyen tejámuaatá'ixaate'esin, neajta nu neyéinen ne'íjna jime'e, í mej mu'ití seicié miyen tí'imua'atze. Ayee mú' rici, cu xiee mej cu rájcha'íire'e í Círíistu'u ti a'ñin huamí'i í cúruu jetze.

¹⁹ Ayee pu tihuá'aci'iti í mej yá'urieeni í huá'axiejniu'uca ti auj ruurica'a. Me'e-huaújpua'arixi'isin, micu. Jaítze'e pu

huá'a jetze ruxe'eve'e mej jéhua tiú'ucua'ani. A'íj pu jín hua'axaye pu pú'een í huá'a Dios. Majta miyen á'ujtzaahuat'e me'íjna jime'e í mej jín tiu'utatévi'ira'ata. A'íi mu'u jetze tiú'umua'ati a'íjna ti é'eseijre'e íyen chaanaca japua.

²⁰ Mi teajta iteen, a'úu tu é'eme'ecan u ta japua. Teajta jé'ecan tu rachú'eve'e ti a'uun e'icáanen a'íjna ti tu'irájtuaani, í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti i'í Círíistu'u.

²¹ A'ñi pu seicié táaruuren tíj na'a a'ñin ratéhua'ira'a ti naa seijre'e, a'íjna í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e, í ti jín tiu'utémuaitin naíjmi'i ti yé seijre'e íyen chaanaca japua, ajta naíjmi'i ti án é'eseijre'e u ta japua.

**Tej nu'u rí'i huátaruuren í
tavástar'a jemi**

4 Ayee pu'u, ne'ihuaamua'a í nej já'amuaxe'eve'e. Jé'ecan nu á'amuaseijramí'i, a'iné mú'een xu a'ñin pú'een í nej jín huatántemua'ave'e, í nej raamuá'iti. Xa'ahuaújca'anen mi ru tzajta'a sej si tiu'utévaire'en seúche'e í tavástar'a jemi, mú'een mi nej já'amuaxe'eve'e.

² Nee nu huá'íjee amíimej, ne'íjna í Euodia, neajta ne'íjna í Sintique, mej mi antiújci'ipiire'en mej mi ru'ihuaamua'a muá'ara'ani í tavástar'a jemi.

³ Pajta mú'ee, mi pej xaa neetzi jetze ajtévaire'e, nee nu muahuavii í pej hua'utévaire'en amíimej í uuca, a'iné a'ñi mú' majta najtévaire'eca'a ineetzi, tetí'ij tihua'utá'ixaate'eca'a í niuucari ti jín Dios tu'irájtuaani. Majta jetzen rajtévaire'eca'a a'íjna í Clemente, majta huá'a jetze mi seica í mej neetzi jetze najtévaire'eca'a. Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze a'íj mej ánte'arua mej mi a'uté'uu muá'ara'ani ruurican tíj na'a rusén jime'e í Dios jemi.

⁴ Ja'anáj ti na'a nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, sehuaújtemua'ave'e mú'een í tavástar'a jemi.

Neajtahua'a nu tejámuaatá'ixaate'esin yee: Sehuaújtemua'ave'e.

⁵Setá'aj naími'i siyen tiráamua'aree sej caí ti'iti teúura'ate'e, sino será'uvi-icua'i temua'a naa a'ímej í mej seicié tí'imua'atze. Pu'uri yé vejli'i huatéjvee í tavástara'a.

⁶Caxu tí'imujca ti'tij jime'e, sino nain nu tiraata'ixaate'en í Dios jemi a'achú ti caj tejamuá'aturaate'e, setá'aj raatáhuavii nain jime'e, seajta rí'i tiraatá'an í Dios.

⁷Aj pu xaa Dios amuaatá'asin í sej jín rí'i huárini í ru tzajta'a. Capu ja'ati ramua'aree a'ij ti ye'í tí'iri'iri ti ayén rí'i tejaamuaatá'an í ru tzajta'a. A'ij pu xaa Dios amuaatépua'ajte'esin í á'amuaaxiejniu'uca, ajta í á'amua'atzi-ira'a a'íjna jime'e í sej jetzen aráu'jca'ane í Ciriístu'u ti i'i Jesús.

Mej nu'u rí'i tiú'umua'atzi me'íjna jetze ti xí'epi'in een

⁸Seajta á'iyen, ne'ihuaamua'a, setá'aj siyen tiú'umua'ati se'íjna jetze ti'iti ti ayén ti'ayajna, na'ari ti'iti ti ayén raavíjte'e sej si rí'i tiraatéjtuaani nusu ti'iti ti ayén raavíjte'e ti tiráaci'iti se'íj.

Seajta siyen jetzen tiú'umua'ati ti'iti ti jé'iyecan, ca'ín ti'iti ti naa sei-jre'e. Ti pua'a ti'iti tí'ixi'epi'in na'ari ayén tiraavíjte'e sej rí'i tiraata'ixaate'en, setá'aj se'íjna jetze tiú'umua'ati.

⁹Ajta, ti'iti ti na'a nej tejamuua-muá'ate, nusu ti'iti sej ra'anuré'a neetzi jetze, na'ari nej tejámuaatá'ixaa, setá'aj siyen huárini. Ajta a'íin í Dios pu amuaatévaire'esin sej si naa rí'i titeeté'uuca.

Jíme'en í mej jín raatapuaíjve

¹⁰Jé'ecan nu huatántemua'ave'e í nevástara'a jemi, ne'íjna jime'e í sej seajtáhua'a sena'a na'utámua'areeri'i. Mú'een xu ramua'areereca'a tzíte'e ti'iti

ti ná'aturaate'eca'a. Ayee pu'u, capu tejamuuaatá'a a'ij sej ye'í tinaatévaire'en.

¹¹Canu niyen tí'ixa yee canu a'ij tí'ijviicua'i. Canu xaa ne'u. Nu'uri raarí'ire a'ij nej tirá'aviicua'iran ne'íjna jime'e a'achú nej caj tí'ituaave.

¹²Nee nu ramua'aree a'ij nej ye'í huárini ti pua'a nej cae a'ij tí'ijviicua'i nusu ti pua'a yee netí'ituaave inee. Nee nu neri raarí'ire nej nain jín tiu'uté-mua'itin ne'íjna jime'e í nej juxa na'ari ti pua'a ne'ílicua. Ajta ti pua'a ti'iti na'avé'eturaate'en, na'ari ti pua'a necaí ti'itij tí'icha'ii, neajta niyen raarí'ire nej tiu'uté-mua'itin. ¹³Nain nu jín tiu'uté-mua'itin, ne'íjna jime'e nej Ciriístu'u jetzen aránca'ane.

¹⁴Mi seajta mú'een, xí'epi'in xu huaríj se'íjna jime'e sej siyen tinaatévai íyie nej a'íjna jín tí'itese'eca'a.

¹⁵Seajta mú'een, mi sej Filipos é'eche, xu'uri ramua'aree a'ij ti 'eene'e setí'ij xa'ichu'i te'ará'aste amuaacácan í sej c'íj rá'antzaahua í niuucari ti jíme'en raxa í Dios.

Netí'ij neri huiiramé'eca ne'újna Macedonia, mú'een xu'u naatévai se'íjna jime'e í tej naíjmi'i tiu'umuá'ariej. Mú'een xu xaa tinaatapuaíjve ineetzi. Seajta mú'een xu te'encuré'a neetzi jemi. A'u ti na'a mú'íjse'irihua'a mi seica, camu a'atzu miyen huaríj setíj mú'een.

¹⁶Ajta, netí'ij ne'uun a'utéveeca'a a'ujna Tesalónica, caxu seij sena'a tineja'uta'í'ti'iri'i a'íjna jime'e í ti tiná'aturaate'eca'a.

¹⁷Canu xaa rahua'ca sej seajtáhua'a tinaatá'an, sino a'ij nu'u huauca í ti tejamuá'aci'iti aúche'e. ¹⁸Nain nu neri an-curé'a. Neajta xaa ne'u jaítze'e aúche'e. A'iné Epafrodito ari tinaatá'a a'achú sej caj tineja'uta'í'ti'iri'i, jeíhua nu tí'ijcha'ii neri í sej tineja'uta'í'ti'iri'i. Yee pu 'een tíj muai'ivéjri ti naa teáarí'e, ti naa 'een, ti ra'aráanajche í Dios.

¹⁹ Ajta a'ñin í Dios í nej tí'ijvaire'e, a'ñi pu nain tejámuaatapuaíjve'esin ruxí'evi'ira'a jime'e a'achú ti caj tejamuá'aturate'e. Ayee pu tejámuaatá'asin a'ij ti tiraavíjte'e, a'iné a'ñin pu nain tí'ijcha'ii jamuan a'íjna í Ciríistu'u, í ti i'i Jesús.

²⁰ Tiché'e jé'ecan tiraatateújtzi'ire í Dios, a'íjna í tej rájya'upua. Tiché'e rí'i tiraataxáj tíj na'a rusén jime'e. Ché'e ayajna.

A'íjna ti jín ra'antipua'ari

²¹ Setá'aj hua'utateújte'en neetzi jetze me'ecan naíjmi'ica í mej a'uté'uu í Dios

jemi a'íjna jime'e ti a'ñin Ciríistu'u huá'a japua huaniú.

Majta í ne'ihuaamua'a í mej ayajna huateí, a'ñi mú majta huá'ateujte'e. ²² Naíjmi'i í mej yé huateí ayajna, í mej yé huaté'uu í Dios jemi, a'ñi mú á'amua-teujte'e tzíte'e, a'ñime í mej huá'a jetze ajtémecan í huá'ateitestemua'a a'íjna ti i'i César.

²³ Ché'e a'ñin í tavástar'a, a'íjna í Ciríistu'u ti i'i Jesús, ché'e a'ñin rí'i tejá'amuacha'ñi á'ara'ani.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Colosas a'uchéjme'ecaa

Pablo pu huá'ateujte'e

1¹⁻²Inee, i nej i'i Pablo, nee nu nea-jta huá'a jetze ajtéme'ecan a'ímej í ti tihua'uta'aíj a'íjna í Jesús, í ti ajta i'i Ciríistu'u. Ayeé nu tí'ivaire'e í Ciríistu'u jemi, a'iné ayéé pu tí'ijxe'eve'e í Dios. Jamuan ne'íjna í ne'ihuaara'a, a'íjna í Timoteo, ayéé nu tejá'amuayu'use'e mi sej Colosas é'eche, mú'een mi sej a'uté'uu í Dios jemi.

Ayeé tu tejá'amuateujte'e mú'een, mi sej seúche'e té'evicua'i, se'íjna jime'e sej rá'atzaahuaté'e se'íjna í Ciríistu'u. Ché'e a'íin í ti tá'iyá'upua í ti i'i Dios, ché'e amín rí'i tejá'amuacha'íi á'ara'ani, ché'e ajta amua'anpuá'ajte'en í á'amuaxiejni-u'luca tzajta'a.

Pablo pu huá'ahuaviitze'e a'ímej í mej té'atzaahuaté'e

³Ja'anáj ti na'a tej tí'ijhuavii te'íjna í Dios, í ti rájya'upua a'íjna í tavástará'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u, ja'anáj ti na'a tej tí'ijhuavii mú'ejmi jime'e, jé'ecan tu tátemua'ave'e í Dios jemi. ⁴Ayeé tu rici te'íjna jime'e tej teri yá'umua'areeri'i sej nu'u rá'atzaahuaté'e se'íjna í Ciríistu'u ti i'i Jesús, seajta nu'u je'íhua huá'ixe'eve'e na'íjmi'ica í mej a'uté'uu í Dios jemi.

⁵Ayeé xu ríjca, a'iné seúche'e rajchú'eve'e se'íjna í ti Dios á'amua'ine'e í ta japua. Tetí'ij caí xi tejamuataayú'use, mú'een xu seri sejmí'i ráanamujri'i se'íjna í niucari ti jime'en raxa í Dios a'atzáahuati'ire'e jime'e. ⁶A'íjna í niucari ayén che'atá na'a huatase'íjre mú'ejmi jemi tíj ajta huatase'íjre nainjapua í chaanaca. Ayeé pu seijre'e teite tza-

jta'a tíj ciyej ti ájvaujse'esin, ti ajta antatáca'a.

Ayeé pu che'atá na'a tí'iruure mú'ejmi jemi. Tíj aúche'e na'a setí'ij amuacaícan ráamua'areeri'i iye'ehuaritiéecan jime'e ti Dios tzéte'e rí'i á'amuacha'íi tíj na'a a'íin niucari te'utéjche ti rí'i amuáaru-uren. ⁷Na'íjmi'i tíj na'a a'íjna, a'íi pu tejamuamua'ate a'íjna í Epafras ti ta jamuan tí'ivaire'e. Jé'ecan tu raxí'eve'e te'íjna. Ajta a'íin, huápi'i pu ta jetze me'ecan tí'ivaire'e í Ciríistu'u jemi. Capu ti'itíj jín ateáturaaveca.

⁸A'íi pu ajta ari titaatá'ixaa í sej rí'i huápi'i ru'ihuaamua'a seijre'e se'íjna jime'e sej jetzen araújca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁹A'íj tu jín, catu ja'anáj raatapuá'ajta-ca'a tej Dios tí'ijhuavii mú'ejmi jime'e. Nain xicaj tzajta'a ti yú e'iré'ene tí'ij amín titaatá'ixaa, ayéé tu rici. Dios tu tí'ijhuavii ti i a'íin tejamuáamua'aten nain jime'e sej si ráamua'aree a'íj ti tí'ijxe'eve'e í Dios, sej si temua'a mé titeumuámua'aree, ti ij a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios amuaatá'an sej si ráamua'aree a'íj sej ye'í huárini e'ehuaritiéecan jime'e temua'a naa.

¹⁰Ayeé tu een jín tí'ijhuavii sej si siyen huárini a'íj ti tihua'uvíjte'e a'ímej í mej ramua'ate a'íjna í tavástará'a. Teajta sej si siyen rí'i raatá'an se'íjna jime'e í sej jín tí'imíjhuacare'e. Setá'aj siyen éene'en tíj ciyej ti ájvaujse'esin, ti ajta antatáca'a. Ajta sej si jaítze'e raayí'itihua'an a'íj ti een í Dios. ¹¹Ché'e Dios amuaatá'an nain í ca'aníjra'a í á'amuatzaajta'a a'íjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an í tej jín rí'i tira'utase'íjra. Aj xu si jetzen araújca'anejsin sej si te'utáviicua'i, sej si seajta seuj raachú'eve'en a'íj ti ti'ití á'amuaruuren, sej si seajta hua'íjtemua'ave'en.

¹²Ayeé xu een jín tí'ijteujtzi'ire'e xá'ara'ani í ti tá'iyá'upua, a'iné a'íi pu amuaatá'a sej si ra'ancuré'an se'íjna í ti tejamuáaci'iti sexu'íjmé'en a'ájna

a'utí ja'anáj ti na'a huáneeri'i. Ayee pu che'atá na'a tejá'amuaci'iti se'j ajta mi se'j t'j ayén tihua'aci'iti í seica í mej hu-até'uu í Dios jemi.

¹³ Ayee pu té'eme, a'iné a'fi pu tu'iráj-tuaa a'ujna a'u ti a'utíca'a ja'anáj ti na'a t'í'j caí ché'e títa'a'jíte'en a'fjna ti a'uun antiújmua'aree. Dios pu taja'aráavi'iti a'ujna a'u ti tejé'ajjta a'fjna í yaujra'an ti huápi'i raxí'eve'e. ¹⁴ Ayee pu tiu'utana'j-chitaca'a í tej jín té'echa'iica'a í Dios jemi a'fjna jime'e ti a'fín yaujra'an ta jetze me'ecan huamí'i, ajta titaatá'uuniri'i í tej jín auteájturaa í jemin.

**Dios pu nu'u ta'anpuá'ajte
a'fjna jime'e ti Ciriístu'u
huamí'i ta jetze me'ecan**

¹⁵ Ajta a'fín í yaujra'an, a'ii pu a'fín pú'een í tej jetzen ráamua'aree a'ij ti een í Dios í tej caí rasise'i. A'ii pu ajta a'fín pú'een í ti amuacá se'jre'eca'a t'í'j caí xi mé'e j'é'e ti'itijca'a. ¹⁶ A'fj pu jamuan Dios nain tiú'utaahuaca'a, t'j na'a ti'lipua'amé í ta japua ti tejé'ese'jre'e, ajta t'j na'a pua'amé ti tejé'ese'jre'e íyeyen chaanaca japua, nain í tej rasise'i, ajta nain í tej caí rasise'i.

Majta me'fín í xiéjniu'ucari í mej tejé'ajjta u ta japua, Dios pu nain huá'utaahuaca'a a'achú mej pua'amé. Aj pu i hua'antíhuau mej mi miyen che'atá mana'a tiu'utévaire'en í ta japua mat'j tajtúhuaani, a'ajhuáase, muaya-jtúumua'a ti ve'ée, pixcaa muayú, ajta tenáantzi. Nain pu tiú'utaahuaca'a jamuan í Ciriístu'u, ajta Ciriístu'u pu hua'ancuré'evi'iti.

¹⁷ Ciriístu'u pu ayén se'jre'eca'a t'í'j caí xi mé'e é'e tí'tiitaca'a. Ajta nain pu Ciriístu'u jetze aráujca'ane ti ij te'utávi-icua'iran. ¹⁸ A'ii pu a'fín pú'een í ti ve'ecán jín antiújmua'aree ruté'feste-mua'a jime'e, a'imej í mej té'atzaahu-ate'e. A'ii pu a'fín pú'een í ti jetzen tiu'unéj nain ti tí'ise'jre'e, ajta a'ii pu

a'fín pú'een í ti amuacá a'itáraa huá'a tzajta'a í mi'ichite. A'fj pu jín ayée pu éene'e á'ara'ani ti jaítze'e ve'et'í a'ame nain jime'e.

¹⁹ Ayee pu'u, ra'aránajcheca'a í Dios ti Ciriístu'u ayén che'atá na'a éene'e á'ara'ani í ruxí'ej Dios nain jime'e.

²⁰ Ajta, ra'aránajcheca'a ti Ciriístu'u jamuan hua'utéjpua'ajte'en í mej rájcha'iire'e mej mi rí'i titeeteáturan í Dios jemi. Na'fjmi'ica a'fmej í mej ta japua tejé'ese'jre'e, majta a'fmej í mej yeyen se'jre'e íyeyen chaanaca japua, a'fi pu hua'utépua'ajta'a a'fjna jime'e ti Ciriístu'u ra'iráaxire í ruxuure'e í cúruu jetze, t'í'j huamí'i ta jetze me'ecan.

²¹ Seajta mú'een, amuacá, caxu xí'epi'in éene'e í Dios jemi, seajta rájcha'iire'eca'a í a'amua tzajta'a se'fjna jime'e a'ij se'j ye'í tí'ijri'irejca'a. ²² Mí ajta Dios pu ari amua'anpuá'ajte a'fjna jime'e ti Ciriístu'u huamí'i jetzen í cúruu. Ciriístu'u pu a'amua japua huaniú a'fjna jime'e ti tirajpuajtzica'a í ru jetze. Aj pu i amua'avi'itin í Dios jemi, mú'een mi se'j a'uté'uu xá'aju'un jemin. Caxu ché'e ja'anáj ti'it'j jín auteáturan í Dios jemi. Capu ajta ja'at'í mú'ejmi jetze ti'it'j jín te'upua'ajte'esin.

²³ Ayee pu té'eme ti pua'a seuj te'utáviicua'i se'j té'atzaahuat'e, ajta ti pua'a secá yá'uhua'anan í se'j seuj rachú'eve'en a'ij ti tí'ixaxa'a í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani. A'ii pu a'fín pú'een í niuucari í mej meri tihua'utá'ixaa nainjapua. Mí neajta inee, Dios pu ajta ayén tinaa'íjca nej ni ne'fjna jín tiu'utévaire'en.

**Pablo pu nu'u a'fjna jín
antiújmua'aree ti hua'utévaire'en
a'fmej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi**

²⁴ Ajta íjii, nee nu huatántemua'ave'e ne'fjna jime'e ti ayén tejámuaatéva'iri-hua'an í nej jín tirajpuajtzica na'araa. Neajta niyen raana'jmire'en í ne jetze

jime'e í ti te'á'atura mej mi ráamua'aree a'ij ti tirajpuaíjtzica'a a'íjna í Ciriístu'u. A'íj nu jín nehuá'avaire'e a'ímej, í ti jín Ciriístu'u antiújmua'aree, a'íme í mej i'í teitestemua'ame'en. ²⁵ Nee nu xaa te'enteájrupi ne'íjna jime'e ti jín Dios ayén tinaa'íjca nej ni niyen huárini a'ij ti Dios ayén tiraaxí'epi'intare. A'íj nu jín tejá-muaatá'ixaate'esin nain jime'e í niuucari ti jetzen raxa í Dios.

²⁶ A'íjna í niuucari, a'ii pu a'íin pú'een í ti rú'avaa ti Dios ramua'areereca'a avítzi jime'e, ajca'ihuá'imua, nain xicaj tzajta'a ti yú e'iré'ene. A'íi í mej amua-caícan é'echejca'a, camu a'atzu ramua'areereca'a a'ij ti Dios riníche'en. Aru íjii, pu'uri tihua'utá'ixaa mé jéjre'le huá'a jemi í mej a'uté'uu í Dios jemi. ²⁷ Ayee pu raaxí'epi'intare í Dios ti tihua'utá'ixaate'en mé jéjre'e mej mi ráamua'aree ti jé'ecan pu naa seijre'e a'íjna í ti rú'avaa huá'a tzajta'a í teite í mej miyen a'uchéjme nainjapua, íiyen í chaanaca japua. A'ii pu a'íin pú'een í Ciriístu'u ti a'amua tzajta'a é'eseijre'e. A'íi pu ajta amuaatá'asin sej si raseijran ti jé'ecan pu naa seijre'e í Dios jemi.

²⁸ Teajta iteen, ayée tu tihuá'ixaate'e í teite a'ij ti t'itíj huáruu a'íjna í Ciriístu'u. Naíjmi'ica tu rí'í ti'ixáate'e, teajta iye'ehuaritiécan jín tu tihuá'amua'aten mej mi ráamua'aree tzáahuati'lira'a jime'e ti tiu'utátuiire'en pua'a ayén ti'ayajna nusu caí. Ayee tu een jín rici tej ti urarí'ene'acan jín tiu'utátuiire'en í Dios jemi a'ájna xicájra'a jetze tetí'íj huá'anvi'itin naíjmi'ica í Ciriístu'u jemi.

²⁹ A'íj nu jín niyen ca'anín jín t'íimijhuaca, neajta niyen t'í'itese'e nain jime'e a'achú ti caj t'ínetá'aca í ca'aníjra'a, neajta nain jín í nej jín á'anca'ane.

A'ij pu nu'u té'ujmua'ate a'ímej jemi í mej Colosas a'uchéjme

2 A'íj nu jín niyen raxí'eve'e sej si ráamua'aree nej a'amua japua t'í'itese'esin jeíhua. Ayee nu che'atá nena'a huá'a japua t'í'itese'e a'ímej í mej Laodicea é'eche, neajta a'ímej í mej caí ja'anáj naaseíj neneerime jetze.

² Ayee nu een jín rici mej mi huateújca'ane í ru tzajta'a, mej mi majta naíjmi'í ru'ihuaamua'a muá'ara'ani temua'a naa me'íjna jime'e í mej huaújxe'eve'e rujíimua'a. Ayee nu raxí'eve'e ti tihuá'aci'ítiti t'í'ítiti ti jé'ecan tihua'utéva'irihua'an mej mi yaú'itiée muá'ara'ani nain jime'e, mej mi majta ráamua'aree ti ayén ti'ayaajna a'íjna ti rú'avaata í Dios jemi. A'ii pu a'íin pú'een a'íjna ti i'í Ciriístu'u. ³ Naíjmi'í i'í ti ruxe'eve'e tej ti rí'í mé titeumuámua'aree, jaítze'e pu titaatéva'irihua'an caí tumin ti rú'avaata teásta'a. Ajta a'íin í Ciriístu'u, a'íi pu taatá'asin tej ti yaú'itiée tá'ara'ani nain jime'e, tej ti ráamua'aree tzáahuati'lira'a jime'e.

⁴ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ij caí ja'atí amuaacuanamuan a'íjna jime'e í niuucari í ti caí jé'iyecan jín namuajre'e. ⁵ Canu xaa ye'eche a'amua jamuan, sino ayée nu ye'ímuá yé huaca. Capu amín a'ij. Jéíhua nu amua'atamuá'areerí yú ne tzajta'a, cu xiee nej cu vejli'í a'utéjvee mú'ejmi jemi. Jé'ecan nu huatántemua'ave'e ne'íjna jime'e nej neri ramua'aree í sej rí'í ru'ihuaamua'a temua'a naa, Seajta te'utáviicua'í se'íjna jime'e í sej rá'atzaahuate'e se'íjna í Ciriístu'u.

Dios pu nu'u hua'unaíjmire'e í Ciriístu'u jemi

⁶ A'iné xu'uri autéjhuii sej rá'antzaahuate'en se'íjna ti a'íin pú'een í ti i'í tavástara'a, a'íjna Jesús ti ajta i'í Ciriístu'u, setá'aj siyen rí'í titeeté'uuca a'ij

ti tiraavijte'e a'íjna jemi. ⁷ Setá'aj siyen se'íjna jetze ucarute í sej rájzteuni í Ciriístu'u jemi sej si siyen che'atá sena'a te'utáviicua'i t'íj ciyej ti ajtanáana'a-jme téte'imua chuaata'a. Xu'uri c'íj caj yaú'itíe í Ciriístu'u jemi. Setá'aj siyen ti-huaújmua'aten sej si yaú'itíeé xá'ara'ani nain jime'e, sej si jaítze'e te'utáviicua'i se'íjna jime'e í sej rá'atzaahuat'e a'íj mej meri tejamuamuá'ate. Setá'aj sea-jta huápi'i tiraatateújtzi'ire'en í Dios.

⁸ R'í'i xu'u mú'een, caxu hua'atá'acare'en mej amuaatémua'itin seica jime'e niuucari í mej jín tí'ihua'itaca. Ayee mú tí'ijxe'eve'e mej mi miyen tejamuá'ari'i í sej jín té'atzaahuat'e me'íjna jime'e a'íj mej tirájteu rujímua'a, í niuucari ti caí ti'tíj vaire'e. A'íjna, í mej tí'ixaxa'a, camu a'íj tirájteu í Ciriístu'u jemi, sino ayée mu'u tejá'amua'ixaate'e me'íjna jime'e í mej rujímua'a mena'a tirájteu, na'ari í mej jín tí'imua'ata me'íjna jime'e í mej rájye'irajca'a í jéjca.

⁹ Ayee pu'u, a'iné nain t'íj na'a ti Dios een, a'íi pu huateájturaa í Ciriístu'u jemi í ru jetze. ¹⁰ Ajta Dios pu ayén amuaanaíjmire í Ciriístu'u jemi sej si ru-urí xá'ara'ani jemin. Ajta a'íin í Ciriístu'u, a'ii pu a'íin pú'een í ta'anájca huá'a jemi mat'íj mena'a pua'amé é'eseijre'e í xiéjniu'ucari í mej te'áijta, majta a'íime í mej títeté'u'upu'u u ta japua.

¹¹ Seajta mú'een, xu'uri ra'ará'aste se'íjna jime'e í mej ra'antis'ílicheca í runavij. Mi seajta, caxu ra'ará'aste se'íjna jime'e í mej teteca miyen amuaáruu í rumuájca'a jime'e sino Ciriístu'u pu'u ayén ra'ará'aste mú'ejmi jetze me'ecan tí'íj huam'íi í cúruu jetze. A'íi í pu nain amuá'ari'iri'i í sej jín a'íj pua'a ríjca ti ij caí ché'e tejámuaata'ájte'en í a'amua jetze.

¹² Ayee pu tirá'amitíeje'te'e í Dios ti ayén tejamuáruu set'íj huámuai'ívi-huaca'a. Xíee sej cu mú'een ava'ujnáa

í Ciriístu'u jamuan. Ayen che'atá na'a t'íj sej mú'een a'itáciine í mi'ichite tza-jta'a jamuan í Ciriístu'u. Ayee pu een a'íjna jime'e sej mú'een rá'atzaahuat'e se'íjna jime'e í muári'eri'ira'a Dios ti jín ra'ajjáj a'íjna í Ciriístu'u huá'a tzejta'a í mi'ichite.

¹³ A'ájná'imua, ayée xu'éene'e í ru tza-jta'a, seúche'e xu mi'ichite pu'éene'e í Dios jemi, se'íjna jime'e í sej auteájturaa u Dios jemi, seajta se'íjna jime'e í mej caí miyen amua'antis'íjchixi í á'amua-navi jetze. Mi ajta íjii, Dios pu ajtahua'a amuaatatíste í á'amuaaxiejni'uca sej si a'uté'uu xá'ara'ani í Ciriístu'u jamuan. Nain pu ari tejámuaatá'uuni'iri'i í sej jín auteájturaa í jemin. ¹⁴ A'íi pu xaa ra'uré'uu a'íjna ti té'eyu'usi'ihuaca'a, í ti jetzen rá'axajta'a í niuucari ti jíme'en téjmi jetze ti'it'íj jín te'ujpuá'ajte, í tej jíme'en té'echa'íica'a. A'íi pu antipua'ar-i'ira'a a'íjna jime'e ti rá'utatai í cúruu jetze jamuan a'íjna í Ciriístu'u.

¹⁵ Majta me'ín í xiéjniu'ucari í mej tí'ajjta, majta í mej títetatef í ta japua, Ciriístu'u pu huajá'uriiri'i í mej jín antiújmua'areereca'a. A'íi pu ajta hua'utatévi'iraste mé jéjre'e. Hua'ave'ejáa-puajmé'e, pu a'íteájraa. Hua'utéemua'iti a'íjna jime'e ti huam'íi í cúruu jetze.

Mej nu'u ráahuauni a'íjna ti í júte'e é'eme'ecan

¹⁶ A'íj pu jín, miché'e mi caí á'amua-muaire'e me'íjna jime'e a'íj sej tiú'u-cua'ani, a'íj sej ye'í titeyé'en, nusu a'íjna xicájra'a ti jetzen ayén nu'u rux-e'leve'e sej tiú'uyesten ti te'ute'itíen í máxcira'i, na'ari ti te'ará'asti ja'anáj mej ruse'upi. ¹⁷ Naíjmi'i t'íj na'a ti ayén tí'een, cu xíee ti ja'atí huácien jetze á'uche'ecan. Ayee pu tí'ivaire'e tej ti tiyen ráamua'aree a'íj ti teja'uré'enejsin.

Mí ajta, í ti xí'epi'in t'ín, a'ii pu a'íin pú'een, a'íjna í Ciriístu'u. ¹⁸ Majta me'ín í mej hua'aráanajche mej ruciinive'e

jéjre'ecitze'e, a'íime í teteca mú nu'u t'íhua'utateújtzi'ire'e a'ímej í mej t'íte-tateí í ta japua. Mí seajta mú'een, caxu hua'atá'acare'en miyen tejamuá'ar-i'íran me'íjna jime'e í sej seri raamuá'iti í Dios jemi. A'íi mú xaa rucíinive'e me'íjna jime'e mej mi nain tiu'utaxáj a'ij mej nu'u tiu'usefj a'ij t'í'teen u ta japua. Majta jeíhua ahuaújtzaahu-ate'en me'íjna jime'e í huá'amua'atzi-ira'a í mej rujíimua'a mana'a tirájteu. ¹⁹ Mu'uri mé rúurie me'íjna í ta'anájca í tej jetzen airáneajxi'in, í tej jetzen aráta-ca'ane tej ti tiyen che'atá tena'a naími'i huavaújse'en a'ij ti Dios titatá'aca t'ij ajta t'íjvi'iraxi'in í cari táata'a jamuan.

²⁰ Casi'i mú'een, Círíistu'u pu a'a-mua japua huaniú t'í'ij huamí'i, ajta camu ché'e tejá'amua'ajjte'e me'íjna jime'e í huá'amua'atziira'a í seica í teteca. T'í pua'a ayén, a'iné een jín siyen che'atá sena'a t'í'ijri'ire mat'ij í seica í mej miyen t'í'ijxe'eve'e mej tejámuaata'ajjte'en me'íjna jime'e a'ij mej meri t'í'ijri'irejca'a. ²¹ Ayeé mú tejá'amua'ixaate'e t'íjín: "Caxu ra'aj-tamuá'amuante'en. Caxu ra'ajtácua'an. Caxu ra'ajtémijhua'an."

²² Naíjmi'i t'ij na'a í niuucari ti ayén een, naími'i pu jíme'en raxa ti'tít'í ti antipua'ari a'íjna jime'e í mej raaxín. ²³ Ayej xaa ne'u, ayée pu tihuá'amitie-jte'e ti i'í x'f'epi'in ti pua'a ja'atí ra'ará'astijre'en a'íjna jime'e í niuucari ti ayén een. Cí xiee r'í'i mú mé titeu-muámua'aree, cu xiee ti ti'titiá'a í ti jín ti'ítéveeca'a ruxí'evi'ira'a jime'e, cu xiee puajítzi pu raatá'an í ru jetze.

Mí ajta, capu ti'tít'ij vaire'e sino ayée pu'u mej mi huataúra'an rujíimua'a mana'a micu.

**A'ij mej nu'u ye'í huárini
a'íime í mej té'atzaahuante'e**

3 Ayeé pu tirá'amitiejte'e í Dios í sej seri seajtáhua'a huatarúu jamuan í

Círíistu'u. A'íi j pu jín, ayée pu rux-e'eve'e sej siyen tiú'umua'ati se'íjna jime'e í ti tej'éeseijre'e u ta japua a'u ti Círíistu'u nain jín antiújmua'aree u Dios jemi.

² Setá'aj siyen tiú'umua'ati se'íjna jime'e u ti tej'éeseijre'e u ta japua. Caxu siyen sena'a tiú'umua'ati se'íjna jime'e u ti t'í'iseijre'e íiyen chaanaca japua. ³ Ayeé xu huárini, a'iné xu'uri huácuii u Círíistu'u jamuan. Ajta, Círíistu'u pu amuaaté'ine u ta japua u Dios jemi u sej jín ruuri xá'ara'ani jemin.

⁴ Ajta a'íin u Círíistu'u, a'íjna tej jetzen arátaca'ane tej i'í ruuri, t'í'ij a'íin huatasejre'en mé jéjre'e, aj tu ti tiyen che'atá tena'a huatasejre'en jamuan. Nain pu ayén naa t'í'isei'ire'e á'ame huáp'i'í mej mi naíjmi'i naa r'í'i tira'utasefj.

**Jíme'en í mej mejmí'i t'í'ijri'irejca'a,
ajta í ti jéjcuacan jín seijre'e**

⁵ A'íi j pu jín, setá'aj siyen raatapuá'a-jta naíjmi'i t'ij na'a ti a'ij pua'a een, ti a'a-mua jetze aiirániineica. Caxu huá'a jamuan jil'ipite'en u sej caí naíjmi'i jil'ipi. Caxu ché'e siyen rijca í ruxána'acire'e jime'e. Caxu seajta taúra'acare'en ti tejá-muaata'ajjte'en í a'amua jetze ti aiiráni-ineica. Caxu ché'e rahuauca í ti a'ij pua'a een.

Seajta i'í, caxu t'í'imujche'e. Ja'atí ti ayén t'í'imujche'e, ayée pu che'atá na'a een u Dios jemi t'ij a'íjna í ja'ati ti raná'amiche'e í ti caí Dios pú'een. ⁶ Pu'uri teja'uré'enejsin ti 'utévatzjisin í puajítzi huá'a japua í mej caí me'íjna jín ra'ará'astijre'e í Dios. J'éecan mú tira-jpuajítzi muá'aju'un.

⁷ Seajta mú'een, ayée xu amuacaícan rijca'a nain jime'e ti a'ij pua'a een, set'í'ij seúche'e rá'astejca'a nain ti ayén. ⁸ Ajta íjii, ayée pu ruxe'eve'e sej ti'ícaúra'ari'i naíjmi'i t'ij na'a ti ayén een: Caxu níni-u'ucacu, ni caxu rújaaxí'eevi'ira, ni caxu

ruté'axi'i, ni caxu a'ij pua'a éene'en, ni caxu a'ij pua'a tihuá'ixaate'e huá'a jemi í teite. Caxu seajta a'ij pua'a tí'ixajta.

⁹Caxu tí'iru'ixaate'e hua'itzi jime'e se'ij ajta se'ij, a'iné xu'uri raatapuá'ajtac'a se'ijna ti mí'ime'ecan ti ú'usejire'eca'a í a'amua jetze. Seajta nain mé ú'urieeni a'ij ti ye'í rijca'a a'ijna ti mí'ime'ecan. ¹⁰Ari mú'een, xu'uri ti'ihuaújchejte se'ijna jime'e ti ti'irí'een, ti ti'ijéjcu. Dios pu auj amuaajéjcuare'esin í a'amua tzajta'a se'ij si siyen éene'e xá'ara'ani tíj a'ijna ti amuaateájtuua íiyen chaanaca japua, se'ij si nain jín ráamua'ati.

¹¹Ajta í Dios, capu jetzen ruxe'leve'e ti pua'a ja'atí Israél jetze ajtéme'ecan nusu ti pua'a i'í Griego pú'eene'en. Capu ajta jetzen ruxe'leve'e ti pua'a peri ra'ará'aste pe'ijna jime'e mej mua'antisíjcheca'a á'a navij nusu pecaí. Capu amín a'ij ti pua'a a'imuá pé'eme'ecan, na'ari se'ij chu'éjra'a japua pe'eche. Capu ajta a'ij í'irini ti pua'a seica pe'j jemin tí'ivaire'e na'ari pe'j piyen tihuá'ajte'e í seica. Ayee pu'u, Ciriístu'u pu xaa a'íin pú'een í ti ruxe'leve'e. Nain pu jín ra'ará'asten. Ajta a'íin pu huateáturaasin huá'a tzajta'a í rufestestemua'a a'u ti na'a mej mena'a a'uchéjme.

¹²Ayee pu'u, Dios pu amua'antíhua'u. Xu'uri huaté'uu jemin, ajta a'íi pu amuá'ixe'leve'e. Se'ij si siyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e. Setá'aj ahuaujúcu'uven se'ij seajta se'ij. Setá'aj rí'i huá'acha'íi í seica, caxu á'ujtzaahuat'e, caxu seajta ruciinive'e. Setá'aj siyen te'utáviicua'i tí'ití ti a'ij tejá'amuaruure.

¹³Setá'aj siyen rá'uviicua'i se'ij seajta se'ij. Setá'aj seajta tiu'utaúruuni'i ti pua'a se'ij rájaaxiejte'en í ruxí'ej tevi. A'iné tavástara'a pu ari mú'ejmi tiu'utá'uu-ni'irí'i, setá'aj siyen che'atá sena'a tiu'utaúruuni'i se'ij seajta mi se'ij. ¹⁴Ajta, í ti jaítze'e ruxe'leve'e caí máa niuucari, setá'aj siyen huaújxe'leve'en. A'ii pu a'íin

pú'een í se'ij jín avaujsejtare'en se'ij si se'ij sena'a teitejra'a pu'éene'en xá'ara'ani. Ajta, a'íi pu amuaanaíjmire'esin.

¹⁵Ché'e Ciriístu'u amua'anpuá'ajte'en í a'amua tzajta'a se'ij si ru'ihuaamua'a xá'ara'ani temua'a naa. Ayee pu tejamuaatajé í tavástara'a se'ij si siyen xí'epi'in éene'e se'ij ajta mi se'ij, a'iné naími'i xu ruseáxuitare'en. Seajta siyen ti'ijtétujzi'ire'en í Dios.

¹⁶Setá'aj siyen tiu'umua'ati jéshua se'ijna jime'e í niuucari ti jime'en raxa í Ciriístu'u se'ij si ráamua'aree a'ij se'ij tihuá'umua'aten í seica, a'ij se'ij ye'í rí'i mé titeumuámua'are'en se'ij si tihuá'a'ixaate'en nain e'ehuaauritiécan jime'e. Seajta chuiicari xu jín tiraatateújtzi'ire'en í Dios. Ayee xu tiu'utáchuica í ru tzajta'a se'ijna jime'e chuiicari ti yu'uxari jetze me'ecan, nusu chuiicari ti Dios jetze raxa, na'ari tí'ití ti rí'i amuaatámua'atziite í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

¹⁷Ayee pu'u, set'ij sena'a ti'ixa, set'ij sena'a rici, setá'aj siyen huárini nain jime'en niuucajtze'en í tavástara'a a'ijna í Jesús. Setá'aj tiraatateújtzi'ire'en í Dios í tá'iyá'upua jaman í Ciriístu'u.

A'ij mej ye'í huárini í mej tét'atzaahuat'e a'ímej jemi í teite

¹⁸Mú'een, mi se'ij víche'e, setá'aj ra'ará'astijre'en a'ímej jemi á'amucianstemua'a, a'iné ayée pu tiraavíjte'e í tavástara'a jemi. ¹⁹Seajta mú'een, mi se'ij neiche, setá'aj rí'i tihuá'ajcha'íi xá'ara'ani temua'a naa a'ímej í se'ij hua'já'uvi'itín. Caxu a'ij tihuá'ajeve.

²⁰Seajta mú'een, mi se'ij hua'atá'atáj-mua'a, setá'aj siyen nain jín hua'ará'astijre'en mat'ij mena'a tejamuá'ixaate'en a'íime í ruvaújsimua'a, a'iné a'íi pu rí'i tiraatá'asin a'íjna í tavástara'a.

²¹Seajta mú'een, mi se'ij huá'avaujsimua'a, caxu huápi'i hua'ajteá'axi'i

a'ímej í ruyaujmua'a mej mi caí a'ij pua'a té'ujmuajte.

²²Seajta mú'een, mi sej tí'ijti'ire'e, setá'aj nain jín ra'ará'astijre'en a'ímej í mej tejá'amua'ajjte'e. Setá'aj siyen tiu'umuári'en temua'a naa setíj sena'a tiraayí'iti a'iné mú'een xu rá'atzaahu-ate'e se'íjna í tavástara'a. Caxu raat-apuá'ajta se'íjna jime'e tí'ij caí mé'e já'ahua'a a'íjna í ti tejá'amua'ajjte'e. Se-ica mú miyen rici. Aj mú caj tí'imuari'e ti pua'a a'íjn ti tihuá'ajjte'e ti huá'aseijra. Ayee mu'u rici mej mi rí'i raatá'an.

²³Mí seajta mú'een, setíj sena'a rici, setá'aj siyen che'atá sena'a tiu'umuári'en tzáahuati'ira'a jime'e setíj tiraatévaire'enche'e se'íjna í tavástara'a. Caxu siyen sena'a tiu'umuári'en mej mi amuaaséj a'íime í tetecca. ²⁴Xu'uri ramua'aree ti a'íjn tavástara'a, a'íi pu ajta tejámuaatanájchite'esin í ti rujímuua'a. Aúche'e pu tejá'amuaci'iti a'íjna sej raamuá'iti, a'iné a'ii pu a'íjn pú'een í sej tí'ijvaire'e a'íjna í tavástara'a ti ajta i'i Ciríistu'u.

²⁵Mí ajta, a'íjn í ti a'ij pua'a rici, ayée pu che'atá na'a a'ij pua'a tí'ijci'iti. Ruxí'ej pu tihuá'aruuren í Dios jemi, capu ja'atí jaítze'e rí'en caí í sejí í jemin.

4 Seajta mú'een, mi sej tihuá'ajjte'e, setá'aj tihua'utapuaíjve'en tíj na'a í ti ruxe'eve'e, tíj na'a ti ayén tiraavíjte'e ti tihuá'aci'iti. Ayee xu huárini a'iné xu'uri ramua'aree ti sejí ajta tejá'amua'ajjte'e mú'ejmi. Júte'e pu é'eseijre'e a'íjna.

Jíme'en í ti te'entipua'ari, ajta í ti jíme'en ca'aníjra'a hua'utá'asin

²Setá'aj seuj rahuaviira í Dios jemi. Caxu a'ij ruaaca. Seajta mú'een, seúche'e tí'ijteujtzi'ire'e í Dios. ³Seajta, setá'aj siyen seuj rahuaviira í Dios jemi itejmi jime'e ti ij Dios ayén taatasejírate'en a'ij ti ye'í ti'tí huáruuren tej ti tiyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari, tej ti te'íjna hua'utasejírate'en í Ciríistu'u, a'íjna ti

rú'avaata í Dios jemi. A'íj pu jín, nu'uri aiteánami'i.

⁴Seuche'e xu seajta rahuaviira í Dios jemi neetzi jime'e nej ni e'ehuauritiécan jín tihuá'a'ixaate'en a'ij ti tiraavíjte'e nej niyen rici.

⁵Ayee xu rijca mú'een, caxu ché'e sena'a á'ujujhua'ane'en huá'a jamuan í mej caí té'atzaahuatete'e, sino ayée xu'u rijca matíj teite í mej rí'i metíteumuámua'aree. Ja'anáj ti na'a ti í'iri'iri sej siyen huárini í ti i'i xí'epi'in, ayée xu'u rijca. ⁶Setá'aj rí'i hua'atá'acare'en se'íjna jime'e sej siyen tí'ixaxa'a, mej mi me'íjna jín ráamua'aree í sej caí ruciinive'e. Seajta siyen tihuá'a'ixaate'en mej mi huajíjxin, mej mi ri'éene'e muá'ara'ani.

Jíme'en í ti te'entipua'ari

⁷Ajta a'íjn í Tíquico a'íjna í ta'ihuaara'a í Ciríistu'u jemi, a'íi pu tejámuaatá'ixaate'esin nain a'ij ti tí'inevaire'e ineetzi. Jéihua nu raxí'eve'e nemíjna. A'ii pu ari rí'i tináavai ara'axcácan jime'e. Capu ja'anáj á'ítzee. Ajta, najjmi'i tu tí'ivaire'e í tavástara'a jemi. ⁸A'íi j nu jín neraata'ítiti mú'ejmi jemi ti ij ayén tejámuaatá'ixaate'en a'ij ti tí'itavaire'e, ti ij rí'i jamuaatá'an.

⁹Neajta nu jamuan raata'ítiti ne'íjna í Onésimo, í ti mú'ejmi jetze ajtéme'ecan. Jé'ecan tu teajta raxí'eve'e te'íjna í ta'ihuaara'a. Capu ajta ja'anáj á'ítzee. A'íi mú nain jín tejámuaatá'ixaate'esin a'ij ti tí'iruure iyeecu'i.

¹⁰Majta me'ín í ta'ihuaamua'a, a'íi mú á'amuateujte'e, amuacaícan a'íjna í Aristarco ti ajta ayajna aiteánami'i nee jamuan, ajta a'íjna í Marcos, ti i'i neuseájra'an pírici a'íjna í Bernabé. Xu'uri ramua'aree a'ij sej ye'í huárini a'íjna jime'e, ti jíme'en yee ti pua'a a'íjn a'uré'enen mú'ejmi jemi a'íjna í Marcos, setá'aj ra'ancuré'evi'itin temua'a naa.

¹¹ Ajta a'íin í Jesús, í ti ajta ayén ántehuaa tijín Justo, a'íi pu ajta á'amuateujte'e. A'íime í mej huaíca, a'ii mu'u a'íin pú'een í mej Israel jetze ajtéme'ecan, í mej miyen neetzi jetze té'ejtévaire'e tej ti tiyen tihua'utá'ixaate'en í teite jíme'en í Dios ti tí'ajta íyen chaanaca japua. Jé'ecan mú r'i naatá'a ineetzi.

¹² Ajtahua'a sefj pu á'amuateujte'e, a'íjna í Epafra. A'íi pu ajtéme'ecan mú'ejmi jetze, ajta pu ravaire'e a'íjna í Jesús ti i'í Círístu'u. Ja'anáj ti na'a pu tí'itese'e a'íjna jime'e ti rahuavii í Dios jemi mú'ejmi jime'e, sej si te'utáviicua'i, sej si caí tí'itíj jín auteáturan, sej si seajta ra'ará'astijre'en nain jime'e a'ij ti tí'ijxe'leve'e í Dios. ¹³ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna. A'íjna í Epafra, jé'ecan pu tí'itese'e mú'ejmi jime'e, ajta a'ímej jime'e í mej me'uun a'uchéjme, a'ájna já'ahua'a Laodicea, majta í mej sefj jetze é'eche í chajta'a a'ájna Hierápolis. ¹⁴ A'íi mú majta á'amuateujte'e, a'íjna í Lucas, í ti tihuá'ahua'ate, í tej raxí'leve'e, ajta a'íjna í Demas.

¹⁵ Setá'aj siyen hua'utateújte'en neetzi jetze me'ecan a'ímej í ta'ihuaamua'a Laodicea mej a'uchéjme, seajta se'íjna í Ninfas. Setá'aj seajta hua'utateújte'en a'ímej í mej e'etiújse'iri a'u ti é'eche í Ninfas.

¹⁶ Setá'ij seri ra'ujjve se'íjna i yu'uxari sej si naíjmi'i ráanamua, setá'aj siyen tiu'uta'íte mej mi hua'utánamuajriste'en a'íime Laodicea mej é'eche. Ajta í sefj í yu'uxari, Laodicea ti é'eme'ecan, setá'aj seajta ra'ujjve'en sej si seajta naíjmi'i ráanamua. ¹⁷ Seajta, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en se'íjna í Arquipo yee: "Rí'i pepu'u mú'ee, pej pi nain jín ra'ará'asten í tavástara'a ti tímuaa'íjcate."

¹⁸ Inee, i nej i'í Pablo, a'ij nu jetze já'amuateujte'e a'íjna i nej ra'uyú'uxaca'a nemuajca'a jime'e. Caxu yá'uhua'anan í nej aiteánami'i. Ché'e a'ij tejá'amuavaire'e. Ayee pu icu.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa, í ti seij

A'í mú huá'ateujte'e í mej Tesalónica e'etiújse'iri

1 Inee Pablo, ajta a'íjna i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo, ayée tu tejá'amua'yú'use'e mú'ejmi mi sej Tesalónica é'eche, sej seajta tiújse'iri í Dios jemi, seajta jemin í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Círístu'u. Ayee tu tí'ijxe'eve'e ti Dios rí'i tejamuáacha'iin, ti ajta rí'i amuáaruuren a'amua tzajta'a sej si rí'i ru'ihuaamua'a xá'ara'ani.

Jíme'en í mej jín hua'utájuyete mej mi té'antzaahuat'en a'íime í mej Tesalónica é'eche

²⁻³ Ja'anáj ti na'a tu rí'i tiraatá'aca í Dios jemi mú'ejmi jíme'e. Ja'anáj ti na'a tej huavii í Dios, teajta tu rá'ix-aate'e mú'ejmi jíme'e, a'iné mú'een xu jéhua tí'imuari'e se'íjna jíme'e sej rá'astijre'e se'íjna í tavástar'a. Seajta siyen che'atá sena'a jéhua tí'imuari'e se'íjna jíme'e sej raxí'eve'e sej hua'utévaire'en í seica í mej é'esejre'e í Dios jemi. Seajta mú'een, caxu ja'anáj raatéxieehuataca'a í sej rachú'eve'e í tavástar'a a'íjna í Jesús ti ajta i'i Círístu'u tí'ij a'íin amua'irájtuaani, a'u sej yé'ejpuaíjtzica'a.

⁴ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e mi sej ta'ihuaamua'a. Tu'uri ramua'aree ti Dios já'amua'xe'eve'e, ajta a'íi pu amua'avé'e-huaxi. ⁵ Ayee tu een jín ramua'aree a'iné tetí'ij tiyen tejamuá'ixaa í niuucari jíme'e ti jíme'en raxa í Dios, caxu ché'e sena'a ráanamujri'i sino a'íj xu jín muári'eri'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íj xu jín temua'a naa yaú'itiée xa'araa í ru tzajta'a. A'íj xu seajta jín rú'umua'areereca'a ti ayén

ti'ayajna a'íjna í niuucari. Mú'een xu seajta siyen tasejrac'a'a ti'itén tej teitejra'an pu'eene'e, teajta tiyen tí'ivaire'e-ca'a mú'ejmi jíme'e. Ayee tu huarj mú'ejmi jemi sej si ráamua'aree a'ij ti tiraavíjte'e í tavástar'a jemi.

⁶ Seajta mú'een á'iyeen xu siyen che'atá sena'a huarj tetj iteen, ajta tíj a'íin huarj í tavástar'a, a'iné jéhua xu rajpuaíjtzica'a. Capu amín a'ij. Seuche'e xu huataújtemua'ave, a'iné a'íin xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ca'aníjra'a amuaatá'a í a'amua tzajta'a. ⁷ A'íj mú jín, naími'i a'íime í mej e'etiújse'iri, a'achú mej mena'a pua'amé í mej me'uun é'eme'ecan u Macedonia, majta í mej me'uun é'eme'ecan u Acaya, a'íi mú rí'i tejá'amua'ej jím'ejmi a'ij sej rici. ⁸ Capu a'úu na'a á'anamuajre'e mú'ejmi jemi í niuucari ti jíme'en raxa í tavástar'a, sino nainjapua pu namuajre'e a'íjna jíme'e sej seri rá'astijre'e í Dios. A'íj pu jín caí ché'e ruxe'eve'e tej tí'iti huataxáj te'íjna jíme'e.

⁹ Jee xaa ne'u, seica mú tí'ita'ixaate'e a'ij tej tite'utéjhuii tej tiu'umuári'en a'amua tzajta'a. Seajta nu'u, setí'ij rá'antzaahua í Dios, seajta nu'u huaja'uhua'axi se'ímej í mej caí Dioosi pú'een. Xu'uri nu'u ravaire'e se'íjna ti i'i Dios tzáahuati'ira'a jíme'e, ti ajta ruuri rusén jíme'e. ¹⁰ Xu'uri nu'u íjii rachú'eve'e se'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios ti a'íin ajtahua'a u e'icáanen u ta japua, a'íjna Dios ti raatarujte huá'a tzajta'a í mí'ichite. A'ii pu a'íin pú'een í Jesús. A'í pu tu'irátuaasin tí'ij caí puaíjtzi táaci'iti ti Dios hua'utá'asin a'ímej í mej yen chaanaca japua huachéjme.

A'ij ti teja'umuáriej a'íjna í Pablo huá'a jemi

2 Seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, temua'a xu ramua'aree ti naa titáavai tetí'ij amuáamuaareca'a. ² Amuacáí mú xaa a'ij pua'a táaruu

a'íime í mej Filipos é'eche. Jéihua tu rajpuaíjtzica'a te'újna. Xu'uri ramua'aree ti ayén ti'ayajna. Capu amín a'ij. A'iné Dios pu ca'aníjra'a taatá'a, a'íj tu jín teuj á'ataca'anejca'a tej tiyen tejámuaatá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin. Jéihua mú taatamuári'eriste xaa ne'u.

³ Catu te'íjna jín autéjhui tej tiyen tejámuaatá'ixaate'en hua'itzi jime'e, sino teen tu tiyen ámuuatá'ixaate te'íjna jime'e tej jé'iyecan jín tí'ixaxa'a. Catu teajta tí'itese'e tej amuaacuanamuan.

⁴ Mi teajta iteen, ayée tu tejá'amua'ixaate'e a'iné ayée pu tira'aránajcheca'a í Dios ti a'íjna jín ta'antíhuau tej ti amua'ixaate'en í niuucari ti Dios jín amua'irátuaasin. Catu tiyen tí'itese'e tej rí'i tihua'utá'an í teite, sino tej rí'i tiraatá'an í Dios ti tirí'umua'aree a'ij tej te'á'uhuátamua'atzi í tatzajta'a.

⁵ Xu'uri ramua'aree tej caí ja'anáj tiyen tejámuaatá'ixaa tena'a te'íjna jime'e í niuucari ti naa á'amuanamuajriste'e. Catu teajta tiyen tasej'rataca'a tej tí'itij ancuré'an. Dios pu rí'umua'aree tej tiyen rici tzáahuati'ira'a jime'e.

⁶ Catu ja'anáj tiyen rahuauhau mú'e-jmi jemi sej rí'i titaatá'an. Catu teajta tiyen rahuauhau seica jemi. Rí'írís-taca pu tej tiyen tejamuata'íjte'enche'e ca'anéeri jime'e a'íjna jime'e ti Ciríistu'u ta'antíhuau. ⁷ Mi teajta iteen, catu tiyen huaríj, sino rí'i tu tí'títacha'íica'a mú'e-jmi jemi. Ayee tu che'atá tena'a rí'i tejamuájcha'íica'a tíj a'íin í hua'anànaj í tí'írí rí'i tihuájcha'íi.

⁸ Jé'ecan tu á'amuaxe'eve'eca'a. A'íj pu jín, ayén ta'aránajcheca'a tej tiyen tejámuaatá'ixaate'en í niuucari ti Dios jín amua'irátuaasin. Teajta tiyen á'ataca'anejca'a tej tejamuata'án nain tíj tena'a tej tí'ijcha'íica'a, ayée tu teajta á'ataca'anejca'a tej huácuini mú'e-jmi jetze me'ecan. Ayee tu tí'imua'atze-

jca'a a'iné jé'ecan tu á'ataca'ane mú'e-jmi jemi. ⁹ Tij secaí seuj ramua'aree, ta'í-huaamua'a, tej jéihua tiu'umuáriej, tea-jta tej rajpuaíjtzica'a.

Jee xaa, tetiu'umuáriej tújca'ari tzajta'a, teajta tíca'ari tzajta'a tej ti caí ja'ati huatamuári'eriste'en tej amuaatá'ixaate'en í niuucari jime'e ti jín Dios amua'irátuaasin.

¹⁰ Mú'een xu taasej a'ij tej tí'títacha'íica'a mú'e-jmi jemi, mi sej té'atzaahuate'e. Nain tu jín tiyen huaríj a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi. Catu ja'anáj ja'ati a'ij pua'a huáruu. Catu teajta tí'itij jín autej'turaa. Dios pu ajta ramua'aree ti ayén ti'ayajna. ¹¹ Mú'een xu ramua'aree a'ij tej rí'i tí'títacha'íica'a mú'e-jmi jemi naíjmi'ica a'achú sej pua'amé. Ayee tu che'atá tena'a tejamuá'itíiri'i sej teajta sej tíj tihuá'itíi í hua'atáàta a'ímej í tí'írí.

¹² A'íj tu jín, ca'aníjra'a amuaatá'a sej si siyen rí'i titetíjcha'íi a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi. Teajta tiyen huaríj sej si huateújca'anen í ru tzajta'a. Jé'ecan tu á'amua'aree sej si siyen huá'ini a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi, a'iné a'ii pu a'íin pú'een í ti á'amua'aree sej si se'uun e'ará'asti a'u ti a'íin tejé'ajta í Dios, sej si seajta se'uun ye'encuré'an í sej jín naa se'íre'e xá'aju'un tíj na'a rusén jime'e. ¹³ Ten tu xaa tejamuá'ixaa í niuucari ti jíme'en raxa í Dios. Seajta mú'een, setí'ij ráanamujri'i, caxu se'íjna jetze ra'ancuré'a í mej ché'e mena'a tí'ixaxa'a í toteca sino ayée xu tiyaúchueere'e ti Dios jetze me'ecan í niuucari. Jee xaa ne'u, a'íj pu jetze me'ecan, ajta a'íi pu rí'i á'amuaruuren í á'amua tzajta'a, mi sej té'atzaahuate'e. A'íj tu jín ja'anáj ti na'a tu tí'ijteujtzi'ire'e í Dios jemi te'íjna jime'e sej siyen ra'ancuré'a í niuucari.

¹⁴ Seajta mú'een, ta'íhuaamua'a, ayée xu huaríj, cu xiee sej huá'íjchueca'a a'ímej í mej Judea a'uchéjme, í mej ma-jta e'etiújse'íri teyujta'a mej mi raateá-

najche í Dios, a'iné a'íi mú majta ajtémecan í Ciríistu'u jetze. Ayee xu che'atá sena'a tirajpuaíjtzi-ca'a a'íimej jemi í ruxí'ej teite a'ij mej tirajpuaíjtzi-ca'a a'íime í mej Judea é'eme'ecan.

¹⁵ Majta a'íime í seica, í mej caí té'atzaahuat'e'eca'a, a'íi mú raajé'ica í tavástar'a í ajta i'i Jesús. Majta huá'u-cuii a'íimej í mej Dios jetze me'ecan tí'ix-axa'ata'a. Majta taatamuári itejmi. A'ij mú pua'a tiraatá'aca í Dios jemi. Majta mú huájcha'ire'e naíjmi'ica í teite í mej yen chaanaca japua huachéjme.

¹⁶ Ayee mú een jín miyen rici mej mi tá'ijmijra tej ti caí ché'e hua'utá'ixaate'en í niuucari ti Dios jetze me'ecan a'íimej í mej Israél jetze ajtémecan. Camu a'atzu raxí'eve'e ti Dios hua'irájtuaani í hua'axí'ej teite. Ayee mú me'íjna jín huarín, a'íi mú raamuá'itín ti Dios puaíjtzi hua'utá'an tǎj na'a rusén jime'e a'íjna jime'e mej jeíhua huápi'i auteájturaa jemin í Dios. Pu'uri xaa a'ájna teja'uré'enejsin ti Dios puaíjtzi hua'utá'asin.

Pablo pu ayén tí'ixje'eve'e ti ajtahua'a huá'umuare

¹⁷ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Tetí'ij ca'anéri jín ajtacíj, catu mé amuuhuá'axi, sino jéhua tu tí'imua'atzejca'a mú'ejmi jime'e. Capu a'atzu á'atevi'ica tetí'ij caí ché'e huáapua'a tej tiyen ye'ímuá huaté'en. A'íj tu jín jeíhua huápi'i tiu'utése tej ti a'atanén mú'ejmi jemi. ¹⁸ Jéhua tu tiyen tí'ixje'eve'e'eca'a tej te'uun a'atanén a'u sej é'eche. Jee xaa ne'u, ayée nu tí'ixje'eve'e'eca'a inee, i nej i'i Pablo. Canu ja'anáj caí tí'ixje'eve'e'eca'a. Mi ajta a'íin í Satanás, a'íi pu na'antánaamua.

¹⁹ Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e tí'iti í nej jíme'en tí'ijchú'eve'e, í nej jíme'en netémua'ave'e, í nej jíme'en ahuántzaahuat'e'en ne'íjna jime'e nej tí'imua'itín ne'íjna xicáara'a jetze tí'ij

ajtahua'a huatasejre'en í tavástar'a ti ajta i'i Jesús. ¿Ni secaí mú'een se'íin pú'een?

²⁰ Jee xaa ne'u, mú'een xu se'íin pú'een, í nej jíme'en a'utántzaahuat'e'esin, í nej jíme'en huatántemua'ave'esin.

A'ij mej tirajpuaí'tzi muá'aju'un

3 Tetí'ij caí ché'e té'eviica'i tej caí ramua'aree a'ij ti tejá'amuavaire'eca'a, ayée pu titá'amitiejte'eca'a itejmi ti ayén jaítze'e tiraavíjte'e tej tiyen tajíimua'a huatéaturan teyujna Atenas. ²⁻³ A'íj tu jín, te'íin Timoteo tiu'uta'í'ti'iri'i ti u a'atanén mú'ejmi jemi. A'íjna í Timoteo, a'ii pu a'íin pú'een í ta'ihuaara'a, ajta Dios pu ra'avé'ehuau ti ij ta jamuan á'uche'ecane'en tej ti hua'utá'ixaate'en í niuucari ti jíme'en raxa a'ij ti huaríj í Ciríistu'u. Ayee tu een jín tiraata'í'ti'iri'i ti ij a'íin Timoteo ca'aníjra'a amuaatá'an sej si huatéujca'anen í ru tzajta'a, ti ij caí seij raatéxiehuata a'íjna jime'e ti jeíhua tirajpuaíjtzi íjii. Xu'uri temua'a ramua'aree ti ari tiraaxí'epi'íntari'iri'i tej tiyen tirajpuaí'tzi tá'ara'ani.

⁴ Jee xaa ne'u, tetí'ij te'uun a'uté'eca'a mú'ejmi jemi, ayée tu amuacaícan tejamuá'ixaa tej tiyen tirajpuaí'tzi tá'ara'aniche'e te'íjna jime'e mej a'ij pua'a taruurénche'e. Ajta ayén teja'uré'ene. A'íj xu seri mua'aree. ⁵ Neajta nu tiraatániu'uche nej ni ráamua'aree a'ij ti tejá'amuavaire'eca'a, ti pua'a seuj té'atzaahuat'e'e. Canu ché'e té'eviica'iraca'a, a'iné nu'uri tí'itziíine'eca'a ne'íjna jime'e ti a'íin tiyaaru'u amuaatamuári'riste'en mú'ejmi jemi sej si caí ché'e té'antzaahuat'e'en, tí'ij caí ché'e tí'iti vaire'e á'ara'ani naíjmi'i í tej jín tiu'umuáriej mú'ejmi jemi.

⁶ Aru a'íin í Timoteo, pu'uri mú'ejmi jemi u e'erájraa. Tí'ita'ixaate'e

a'ljna í tej jíme'en tátémua'ave'e sej nu'u seuj té'atzaahuat'e, seajta huaújxe'e'ave'e seij seajta seij. Seajta nu'u seuj rutémua'ave'e seti'ijtá ta'utámua'aree itejmi. Mú'een xu nu'u raxí'eve'e sej taasej. Teajta iteen, ayée tu che'atá tena'a huápi'i t'ijxe'ave'e tej amuaaséij.

⁷Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, mú'een ta'ihuaamua'a. Jé'ecan pu rí'i taatá'a tet'ij ráamua'areeri'i sej seuj siyen té'atzaahuat'e. Pu'uri xaa rí'irí tej te'utáviicua'i nain jime'e í tej jín rajpuajtzi, ajta í tej jín taxiemiste'eca'a.

⁸A'iné mú'een xu seuj té'eviicua'i sej seuj rá'atzaahuat'e í tavástar'a, pu'uri ajtahua'a í'iri'iri nej rí'i mé tiu'utéveeca.

⁹A'ij tu jín jé'ecan huápi'i t'ijteujtz-i'ire'e í Dios mú'ejmi jime'e te'ljna jime'e tej jé'hua huápi'i tátémua'ave'e í mú'e-jmi jemi a'iné mú'een xu rí'i titatá'aca.

¹⁰Nain tújca'ari tzajta'a, ajta nain tí-ca'ari tzajta'a, ca'anín tu jín rahuavii ti Dios ayén tatá'acare'en tej ti teajtáhua'a amuaaséij, teajta tejámuaat'évaire'en tej raanajmire'en ti'iti ti na'a ti tejamuá'at-uraate'e a'ljna jime'e sej rá'atzaahuat'e í tavástar'a.

¹¹Ajta a'jín í Dios í tej rájya'upua, ajta a'jín í tavástar'a ti ajta i'li Jesús, miché'e me'jín taatá'acare'en tej ti te'uun a'atenén mú'ejmi jemi.

¹²Ché'e a'jín tavástar'a ruxí'evi'ira'a jín amuaatá'an sej si jé'hua huápi'i huaújxe'ave'en seij seajta seij, sej si seajta siyen che'atá sena'a tihúa'uxe'ave'en na'jmi'ica í teite a'achú mej mena'a pua'amé í á'amuaxi'ej teite tetéj iteen tejá'amuaxe'ave'e.

¹³Ché'e ajta a'jín amuaatá'an í ca'aníjra'a í á'amuatza'ajta'a sej si caí ti'itij jín auteáturan í Dios jemi í tej rájya'upua, sej si seajta siyen urarí'enejme'eni í a'amua tzajta'a a'ljna xicáara'an jetze ti ajtahua'a huatasej're'en a'ljna í tavástar'a ti

ajta i'li Jesús, jamuan na'jmi'i í mej t'í'ivaire'e u ta japua.

A'ij mej ye'í huárini mej mi rí'i tiraatá'an í Dios

4 Ajta íjii, ta'ihuaamua'a, tu'uri tiyen tejámuaatá'ixaa a'ij ye'í titetiújcha'ii sej si rí'i tiraatá'an í Dios. Jee xaa, xu'uri siyen rí'i titetiújcha'ii. Mi teajta iteen, ayée tu tejá'amuahuvii Jesús jetze me'ecan sej si siyen jaítze'e rí'i titetiújcha'ii. Ten tu ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si jaítze'e rí'i titetiújcha'ii t'ij na'a ti yú auca'ití a'ame. ²Xu'uri xaa ramua'aree ti'iti ti niuucarijra'a pú'een í tej jín teri amuá'ixaa Jesús jetze me'ecan.

³Ayee pu t'ijxe'ave'e í Dios sej si urarí'ene'en xá'ara'ani, ajta nu'u sej raatapuá'ajta sej ja'ati jamuan tiú'ujx-ana'acira'ate. ⁴Ayee pu t'ijxe'ave'e sej siyen t'ijmua'areere sej siyen ráaru-uren í rutevij sej si siyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e ti pua'a ja'ati huaténe'iche. Ché'e a'jín ayén ratévi'itine'en mej mi raasej í seica ti xí'epi'in huaríj nain jime'e.

⁵Ché'e a'jín caí ché'e na'a ratévi'itine'en a'ij mej rici a'fime í teitejra'a í mej caí rá'astijre'e í Dios, matíj mena'a pua'amé yen huachéjme íyen chaanaca japua, í mej ché'e mena'a néjne'iche a'ij ti tihúa'amitiejte'e rumua'atzíira'a jime'e ti a'ij pua'a een. ⁶Ajta nu'u ayén tiú'ujxe'ave'e ti ja'ati caí ja'anáj auteáturan a'ljna jime'e ti a'ij pua'a ráaruuren í ruxí'ej tevi a'ljna jime'e ti ruxána'acira'aten jamuan íra'ara'an í ru'ihuaara'a. Ayee pu'u, a'iné Dios pu puajtzi raatá'asin a'ljna ti ayén rini. Tu'uri tejmi'i tiyen tejámuaatá'ixaa. ⁷Capu ayén titaatajé í Dios tej ti tiyen tiu'uxána'acire'en sino a'fi pu ayén ta'antíhuau tej ti urarí'enejme'eni í tatzajta'a.

⁸A'íj pu jín, ti pua'a ja'ati caí rá'atzaahuat'e a'íj tej tejá'amua'ixaate'e te'íjna jime'e, a'íi pu caí mé rúuhua'axijsin í niuucari ti teteca jemi é'eme'ecan. Capu a'atzu, sino a'íi pu xaa mé rúuhua'axijsin í Dios ti ruxiéjni-u'uca huata'íteca'a ti mú'ejmi jemi hu-ateáturan. ⁹Capu a'atzu ruxe'eve'e nej niyen tejá'amuayu'use'e a'íjna jime'e sej huaújxe'eve'en sej si temua'a naa tiú'uri-huaamua'atan. Dios pu ari ramua'aree sej siyen huaújxe'eve'en.

¹⁰Jee xaa, ayej ti'ayajna sej huá'axe'eve'e í ru'ihuaamua'a naíjmi'lica a'achú mej pua'amé a'u mej a'uchéjme t'íj na'a a'utí huatacá'a u Macedonia. Mi teajta iteen, ayée tu'u ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si seuj jaítze'e huaújxe'eve'en.

¹¹⁻¹²Ten tu teajta tiyen tejá'amua'íj-cate'e sej si rí'i titetiújcha'íi ti ij caí ti'iti á'amuaajaaxiejte'e, sej si antiúj-mua'areere se'íjna jime'e a'íj ti tiraac'íi seij ajta seij. Ajta i'i, ché'e ja'ati tiu'u-muári'en í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e seij ajta seij a'íj ti tirú'umua'aree. Ayeé tu amuacaícan tejámuaa'íjca mej mi rí'i tejamuaaséij a'íime í mej té'astijre'e í tavástara'a jemi, ajta ti ij caí ti'iti tejamuá'aturaate'e.

T'í'ij ajtahua'a yen huataseíjre'en í tavástara'a

¹³Jíme'en a'íimej í mej meri huácuii, ayée mú seijre'e: cu xiee mej cu'utzu. Ayeé tu t'í'ijxe'eve'e sej ráamua'aree tzaahuati'ira'a jime'e sej si caí ché'e ruxiéemiste'e mat'íj a'íime í seica í mej caí rachú'eve'e í tavástara'a. ¹⁴Ayeé tu té'atzaahuat'e iteen: t'í'ijtá Jesús huamí'i, a'íi pu ajtahua'a huatarúj. A'íj tu jín tiyen teajta té'atzaahuat'e ti a'íin Dios ajtahua'a hua'araví'it'in jamuan í Círíistu'u a'íimej í mej meri huácuii a'íjna jime'e í mej majta meri ra'ará'astijre me'íjna í Jesús.

¹⁵Ayeé tu tejá'amua'ixaate'e í tavástara'a jetze me'ecan ti ayén éene'e á'ara'ani. Catu anáaté'ee tá'aju'un iteen i tej tiyen ruuri seijre'e yen chaanaca japua t'í'ij amín ajtahua'a huataseíjre'en í tavástara'a sino a'íime í mej meri huácuii, a'íi mú xaa anáaté'ee muá'aju'un.

¹⁶T'í'ij Dios raataxájta í niuucari ti jín t'í'hua'uta'a'íjte'en, a'úu pu e'icána-muáare'e a'ame ti ja'ati ucáajijhua í trompeeta jetze a'ujna Dios ti é'eseijre'e. Ajta u e'icáajijhua a'íjna ti jemin t'í'i-vaire'e. Aj pu xaa í tavástara'a u e'icánejsin u júte'e. Majta me'ín í mej huácuii, í mej anáaté'ee ra'ará'astijre, a'íi mú a'itajú'un a'u mej e'evenámí'ihuajme'ecaa. ¹⁷Teajta á'iyen iteen, i tej teuj ruuri, i tej yen seijre'e í chaanaca japua, a'íi pu ajta tá'avi'it'in í jaitiri jetze huá'a jamuan í mej mauchén huatarúj. Ayeé tu seíire'e tá'aju'un jamuan í tavástara'a t'íj na'a rusén jime'e.

¹⁸A'íj xu jín, rí'i xu tiu'utaúra'an mú'een rujíjmu'a'a se'íjna jime'e i niuucari i nej já'amua'ixaate'e.

Mej nu'u huaújcaten ti pua'a yee uvé'enen í tavástara'a

5 Ta'ihuaamua'a, capu a'atzu ruxe'eve'e tej te'íjna jín tejá'amuayu'use'e a'atzaj ti pua'a yee uvé'enen í tavástara'a, ti'iti ti xicáara'an jetze ajtahua'a huataseíjre'esin. ²Xu'uri ramua'aree temua'a naa ti ca'anacan teja'uré'enejsin. Ayeé pu huataseíjre'esin t'íj nahua'ari ti uteáruti t'íca'ari tzajta'a a'u ti tejé'enhua'an.

³Majta me'ín í teite, ayée mú ti'ixáata muá'aju'un t'íjín: "Capu ché'e ti'iti a'íj rici. Pu'uri tiu'upuá'area'raa." Ti pua'a meri miyen t'í'ixajta, aj pu i a'ájna teja'uré'enejsin í xicáara'an ti jetzen hua'antipuá'ajte'esin. Ayeé pu seíire'e a'ame t'íj 'íita'a ti ra'utacuí'ine. Capu hu-

atári'iristari mej huatá'uuna mej mi caí rajpuaítzi muá'ara'ani.

⁴Mi seajta mú'een, ta'ihuaamua'a, caxu ché'e tíca'amiste'e seijre'e. A'íj pu jín, caí ché'e mú'ejmi japua cájveti a'íjna xicáara'an jetze. Capu ayén teja'uré'enejsin mú'ejmi jemi t'íj í nahua'ari ti a'uun a'uteáruti tíca'ari tzajta'a. ⁵Capu a'atzu xaa ne'u, a'iné mú'een xu huá'a jetze ajtémecan a'ímej jemi í mej a'ájna é'eselijre'e a'u ti á'unceri'i í Dios jemi. Mú'een xu huá'a jetze ajtémecan a'ímej jemi í mej á'ujujhua'an t'íjca'ari tzajta'a. A'íj pu jín, ayén tiraavíjte'e tej tiyen huárini.

⁶A'íj tu jín caí ché'e tiyen rij tá'aju'un mat'íj í seica í mej miyen seijre'e. Cu xiee mej cu'utzu. Tiché'e tiyen é'ene'e tá'ara'ani tej atanéjne'ere, tej rí'i mé titeumuámua'aree. ⁷Majta me'ín í mej cu'utzu, ayée mú' t'íitecu'utzu tíca'amiste'e, majta me'ín í mej rutá'aruaijve'e, a'íi mú' rutá'aruaijve'e t'í'ij auj huat'íca'a.

⁸Mi teajta iteen, a'iné teen tu huá'a jetze ajtémecan a'íime jemi í mej néeriste'e á'ujujhua'an í Dios jemi, tiché'e tiyen rí'i titejá'ujujhua'ane'en. Tiché'e teajta rá'antzaahuate'en í tavástarara'a. Tí pua'a tiyen huárini, a'íi pu tavástarara'a ta japua niuuni. Tiché'e teajta huátaxe'eve'en seij teajta seij. Tí pua'a tiyen huárini, ayée pu xaa huatári'iristari tej tiyen ti'ijchú'eve'e ti Dios tu'irájtuani.

⁹Ayee pu een a'iné capu Dios ayén tiraaxí'epi'íntare itejmi jemi tej ti tiyen tirajpuaítzi tá'ara'ani tel'íjna jime'e ti Dios ti'tit'íj jín tita'ux'íjte'en. Capu xaa ne'u, sino ayée pu Dios ayén titaaxí'epi'íntari'iri'i ti a'íin tavástarara'a ti ajta i'i Jesús ti i'i Ciríistu'u, a'íi pu tu'irátuaasin. ¹⁰A'í pu huam'íi ta jetze me'ecan tej ti tiyen ruuri tá'ara'ani jamuan í tavástarara'a, tet'íj tena'a a'achú tej pua'amé. Capu am'ín a'íj, tej teuj ruuri na'ari teri huácuii, naími'i tu

huateáturaasin jemin t'íj na'a rusén jime'e.

¹¹A'íj xu jín ca'aníjra'a tiu'utá'an seij seajta seij. Setá'aj seuj tiu'utévaire'en. Jee xaa, xu'uri siyen rici seij seajta seij.

Pablo pu rí'i tihuá'ixaate'e a'íime í mej té'atzaahuate'e

¹²Mi sej ta'ihuaamua'a, ayée tu tejá'amuahavii sej si rí'i tihuájcha'íi se'ímej í ruva'íjsimua'a, í mej rí'i t'í'imijhuaca mú'ejmi jemi, í mej majta me'íjna jín anti'íjmu'aree mej tejamuáamu'aten a'íj ti t'í'ijxe'eve'e í tavástarara'a. A'í mú' majta ca'aníjra'a amuaatá'aca. ¹³Ché'e ayén tejamuá'amitiejte'e mej je'íhua huápi'i rí'i t'í'iteteite a'íjna jime'e mej miyen t'í'imijhuaca mú'ejmi jemi, sej si siyen rí'i t'í'iteseijre'e í ru tzajta'a.

¹⁴Ayee tu teajta tejá'amuahavii sej si rí'i tihu'utá'ixaate'en a'ímej í mej caí t'í'imuari'ecu mej mi majtáhua'a tiu'umuári'en. Sej si ca'aníjra'a hua'utá'an a'ímej í mej caí rucacá'ane í ruxíejni'u'uca jetze. Setá'aj seajta hua'utévaire'en a'ímej í mej caí a'íj t'í'ijviicua'i. Setá'aj na'íjmi'ica á'acu'uvee.

¹⁵Rí'i xu'u mú'een tí ij caí ja'atí ayén che'atá na'a a'íj pua'a ráaruuren í ruxí'ej tevi tí ajta a'íj pua'a ráaruu a'íjna. Ayee xu t'í'itese'e sej si ja'anáj tí na'a rí'i tihuájcha'íi seij seajta seij, seajta na'íjmi'ica. ¹⁶⁻¹⁷Setá'aj rutémua'ave'e ja'anáj tí na'a. Caxu ja'anáj ratapuá'aj-tacare'en sej huatéjnuuni í Dios jemi.

¹⁸Setá'aj nain jín t'í'ijteujtzi'ire'e í Dios a'iné ayée pu t'í'ijxe'eve'e sej siyen huárini a'iné Jesús, í tí i'i Ciríistu'u, a'íi pu a'amua japua niuuni. ¹⁹Caxu ra'antánaamuan sel'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ²⁰Caxu seajta a'íj pua'a tihuá'a-seijra a'ímej í mej t'í'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan, sino rí'i xu tihuá'una-mua temua'a naa a'íj mej ti'íxa. ²¹Naa xu temua'a tiu'uta'íhua'un ti'titi tí na'a i'i xí'epi'ín na'ari caí. Caxu ja'anáj

yá'uhua'anan í ti i'li xí'epi'in. ²² Ti pua'a ti'iti ayén tejamuá'amitiejte'e ti a'ij pua'a een, caxu ja'anáj siyen rijca ti'iti ti na'a ti ayén a'ij pua'a é'eene'en.

²³ Ajta a'íin Dios, a'íjna ti amua'an-puá'ajte'en, ché'e a'íin amuaaté'avaa ti ij nain jín amuaanaíjmire'en. Ché'e Dios amuaaté'avaa mú'ejmi sej si caí ti'iti jín a'aturáa u á'amuaxiejniu'uca tzajta'a nusu á'amua'mua'atziira'a jetze na'ari í rutevij jetze a'ájna xicáara'an ti jetzen ajtahua'a yé uvé'enejsin í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'li Círíistu'u. ²⁴ Capu a'atzu até'itzea'ara a'íjna ti ayén teja-muaatajé. A'í pu ajta araúrastejsin a'íjna jime'e í ti jín te'ataújratziiri'i.

Í ti jín ra'antipuá'ajte

²⁵ Ta'ihuáamua'a, setá'aj rahuauca í Dios jemi téjmi jime'e.

²⁶ Setá'aj seajta hua'utateújte'en temua'a naa naíjmi'ica í ta'ihuaamua'a.

²⁷ Ayee nu tejá'amua'íjcate'e jemín í tavástara'a sej raata'aíjta mej hua'utána-muajriste'en a'íjna i yu'uxari naíjmi'ica í ta'ihuaamua'a.

²⁸ Ajta a'íin tavástara'a, í Jesús ti ajta i'li Círíistu'u, ché'e a'íin rí'i tejamuáacha'íin mú'ejmi. Ché'e ayén té'ara'ani.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa, í ti hua'apua

Pablo pu tihua'ayu'use'e a'ímej í mej Tesalónica a'uchéjme'ecaa, jamuan í seica

1 Inee i nej i'i Pablo, jamuan i Silvano, ajta a'íjna í Timoteo, ayée tu tejá'amua'uy'use'e mi sej Tesalónica é'eche, seajta mi sej e'etiújse'iri jemin a'íjna í Dios í tej rájya'upua, seajta jemin í tavástara'a a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u. ²Ajta a'íin í Dios í tej rájya'upua, ajta a'íin í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een, miché'e me'ín rí'i tejamuáacha'íin, majta amua'anpuá'ajte'en temua'a naa a'amua tzajta'a.

Dios pu nu'u huá'axijte'en í mej a'ij pua'a ti'itíújcha'íi tí'ij yé uvé'enen í tavástara'a

³Ayee pu xaa ne'u tijí'ixi'epi'in tej tiyen tí'ijteujtzi'ire'e í Dios ja'anáj ti na'a mú'ejmi jime'e. Ayee pu tiraavíjte'e a'íné tíj na'a ti yú auucá'a, jaítze'e xu mú'een té'atzaahuat'e, ajta jaítze'e xu mú'een huaújxe'eve'e seij seajta seij.

⁴A'íj tu jín rí'i tejá'amuaxa í seica jemi í mej e'etiújse'iri mej mi tí'ijteujtzi'ire'e í Dios. Ayee tu een jín rí'i tejá'amuaxa a'íné mú'een xu rá'aviicua'i temua'a naa í sej jín rajpuaíjtzí. Seajta mú'een, seúche'e xu rá'astijre'e í tavástara'a. ⁵A'íj tu jín ramua'aree ti Dios ayén tí'ixi'epi'intare'e a'ij ti tiraavíjte'e. Ajta ayée pu tirá'amitíejte'e í Dios ti ayén tiraavíjte'e sej se'uun u a'uteároute a'u ti tejé'ajta. A'íj xu jín rajpuaíjtzí xa'aye'i íjii.

⁶Dios pu ajta ayén che'atá na'a een naíjmi'ica jemi. A'íj pu sej huatá'asin a'ij ti tiraavíjte'e. Majta a'íime í mej tejamua'antiú'uuni'iri'i, a'íj pu puaíjtzí

hua'utá'asin a'ij mej meri puaíjtzí tejamuaatá'a mú'ejmi. ⁷Ajta Dios pu amuaatá'asin sej huaújse'upe'en ta jamuan a'ájna xicáara'an ti jetzen ajtahua'a huataseíjre'esin u júte'e í tavástara'a, a'íjna í Jesús. A'íj pu huá'a jamuan huataseíjre'esin a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e. Ayee pu seíire'e a'ame, cu xíee ti tí'itechejca a'íjna jime'e ti teátaasin.

⁸A'íj pu puaíjtzí hua'utá'asin a'ímej í mej caí ramua'ate í Dios, majta í mej caí ra'ará'astijre í niuucari ti jíme'en raxa a'ij ti huaríj í tavástara'a a'íjna í Jesús. ⁹A'íj pu puaíjtzí jín hua'utá'asin ti caí ja'anáj antipua'ari. A'íj pu ajta hua'uré'iti mej mi me'uun a'uteároute a'u ti caí é'e-seijre'e í mej jín ráamua'aree ti Dios nainjapuaa tí'ajta rumuári'eri'ire'ara'an jime'e.

¹⁰Ayee pu huá'aruuren a'ájna xicáara'an ti jetzen ajtahua'a yen uvé'enejsin mej mi rí'i tiraatá'an a'ímej í teitestemua'ame'en í mej jemin huaté'uu. Majta naími'i í mej meri ra'ará'astijre, a'íj mú' rí'i te'utaseíjra me'íjna jemi. Ayee pu ajta che'atá na'a tejamuáaci'iti sej raaseíj a'íjna jime'e sej rá'antzaahuat'e a'ij tej tejamuá'ixaa. ¹¹A'íj tu jín, ja'anáj ti na'a tu rahuauhuau í Dios jemi mú'ejmi jime'e. Ayee tu rahuauhuau ti ayén tiraatámítíejte'e í Dios ti ayén tiraavíite'e á'aye'i ti amua'antíhua'u. Ché'e a'íin raanaíjmire'en naíjmi'i tíj na'a sej seri jín te'ataújratziiri'i ti xí'epi'in een. Ché'e a'íin raanaíjmire'en a'íjna jime'e í rumuári'eri'ire'ara'an, ajta naíjmi'i tíj na'a sej jín tiu'umuári'en a'íjna jime'e sej té'atzaahuat'e. ¹²Ayee tu een jín rahuauhuau sej si rí'i tiraatá'an se'íjna í tavástara'a a'amua tzajta'a. Ché'e a'íin tavástara'a ajta rí'i tejamuaatá'an mú'ejmi. Ayee tu tí'ijxe'eve'e a'íné a'íjna í Dios, ajta í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i

Ciríistu'u, a'íí mú rí'í tejá'amuacha'íí muá'aju'un tǎj na'a rusén jíme'e.

Jíme'en a'íjna í ja'ati ti caí ja'ati á'astijre'e, ti ajta rájcha'íire'e í Dios

2¹⁻² Jíme'en a'íjna xicáara'an ti jetzen yen uvé'enejsin í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u, tǎ'íj a'íín tǎjseire'en í ru jemi, ayée tu tejá'amuahavii, ta'ihuaamua'a, sej caí tǎ'itzi-ííine'e. Caxu ti'itá'acare'en ti ja'ati tejama'antiú'uuni'iran, ti ayén tǎ'ixajta yee pu'uri teja'uré'ene a'íjna xicáara'an ti jetzen yen uvé'enejsin í tavástara'a.

Caxu rá'atzaahuat'e ti pua'a ayén tejá'amua'ixaate'e yee nee nu ti'ixa Dios jetze me'ecan ne'íjna jíme'e, na'ari ti pua'a ja'ati ayén yee ayée nu te'encuré'anamuajri'i tǎjín yee pu'uri teja'uré'ene. Caxu seajta rá'atzaahuat'e ti ja'ati mú'ejmi jemin a'uré'enen, ayén tejá'amua'ixaate'e yee yu'uxari nu a'aráapi ti a'íín Pablo ra'utéyu'uxaca'a ti jetzen té'eyu'usi'i ti yee ari teja'uré'ene a'íjna xicáara'an ti jetzen yen uvé'enejsin.

³ Caxu ja'ati tá'acare'en ti amuáacuanamua ti'iti jíme'e, a'íné ayée pu ruxe'eve'e ti amuacáí ayén teja'uré'enen mej mé rúurieni í Dios, majta autéhujsin mej rájcha'íire'e muá'aju'un. Aj pu i huatasejre'esin a'íjna í ja'ati ti caí ti'iti á'astijre'e. A'í pu huá'a jetze ajtéme'ecan a'ímej í ti Dios hua'antipua'ajte'esin.

⁴ A'í pu ajta rájcha'íire'e matǎj mena'a pua'amé í mej miyen huataújmu'a'a tǎjín díoosi mej pírici. A'í pu ayén á'ujtzaahuat'e ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e caí máàj ti'iti í mej miyen rateáanajche. A'í pu jín ayén huarín, aj pu i a'uun a'uteároute teyujta'a a'u mej ya'uténajche í Dios. Aj pu i a'íjna japua a'ujyeíjxa í ipuari japua, ajta a'uun huataújseijrata ti nu'u a'íín pú'een í Dios.

⁵ Ni qui secaí ché'e ramua'aree nej niyen ne'íjna jíme'en tejámuatá'ixaa

netǎ'íj ne'uun a'utéveeca'a mú'ejmi jemi? Jee xaa ne'u, seúche'e xu ramua'aree. ⁶ Seajta siyen ramua'aree ti'iti ti pírici ti rá'íjmii ti ij caí ca'anacan huatasejre'en a'íjna í ja'ati ajta na'a caí ari teja'uré'enen ja'anáj ti pua'a huaújxi'epi'íntari'iri'i. ⁷ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Pu'uri tǎ'imuari'e a'íjna ti rú'avaa ti caí ti'iti á'astijre'e. Mi ajta a'íín ti rá'íjmii, aúche'e pu ayén raateánajsin ajta na'a caí ya'uvi'itin.

⁸ Aj pu xaa huatasejre'esin mé jéjre'e a'íjna ti caí ti'iti á'astijre'e. Ajta a'íín tavástara'a, a'íjna í Jesús, a'íí pu rájé'icatan. A'í pu rá'apua'ajte'en a'íjna í runiuuca jíme'e, ajta a'íjna jíme'e ti naa seíire'e a'ame tǎ'íj ajtahua'a huatasejre'esin í tavástara'a.

⁹ Ajta a'íín ti caí ti'itǎj á'astijre'e, a'íí pu amuacáí huatasejre'esin jíme'en í muári'eri'ire'ara'an a'íjna í Satanás. Jéi-hua pu ayén raruuren mej mi naa rí'í tira'utasej í teite. Jéihua pu huá'acuanamuan a'íjna jíme'e í ti jín hua'utasejrate'esin, í mej jín ramua'aréeren a'íj ti té'eme. ¹⁰ Ayej pu een jín huá'acuanamuan nain jíme'e a'íj ti tirú'umua'aree mej mi a'upuá'arixi'in í teite a'íné camu huataúra'a mej raataxí'eve'en í ti ayén ti'ayajna ti ij Dios hua'irájtuaani.

¹¹⁻¹² A'íj pu jín Dios tiu'uta'aíjta ti a'uun a'uteáuran huá'a jemi a'íjna ti huá'acuanamua mej mi ca'anéeri jín rá'antzaahuat'en í ti hua'itzi na'a, ti ij Dios hua'uxí'epi'íntari'ire'en ayén ti-huá'axijte'en mej miyen a'íj pua'a huarǎj a'íjna jíme'e mej rá'atzaahuat'e í ti caí ayén ti'ayajna, sino ayée pu hua'arána-jcheca'a mej miyen huárini í ti a'íj pua'a een í Dios jemi.

Dios pu nu'u hua'antíhuau tǎ'íj hua'irájtuaani

¹³ Seajta mú'een, mi sej ta'ihuaamua'a, jeíhua pu já'amuaxe'eve'e í

tavástará'a. Ajta, ayée pu tiraavíjtle tej tiyen tíl'ijteujtzi'ire'e í Dios tǎj na'a mú'ejmi jime'e a'iné jécua imuá Dios pu amua'antíhua'u ti ij a'fín amua'iráj-tuaani a'fjna jime'e ti a'fín xiéjniu'ucare'ara'an ayée amuaatéhuii, ajta a'fjna jime'e sej rá'atzaahuat'e í ti ayén ti'aya-jna í Dios jemi.

¹⁴ Ayee pu een jín Dios ayén amuaatájé a'fjna jime'e í tej tejamuá'ixaa í Círíistu'u jetze me'ecan ti ij ayén tejamuáaci'ti sej siyen che'atá sena'a naa seífire'e xá'ara'ani tǎj ajta ayén naa seijre'e u ta japua í tavástará'a, a'fjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u.

¹⁵ A'fj xu jín, mi sej ta'ihuaamua'a, setá'aj huatéujca'anen í ru tzajta'a. Sea-jta mú'een, ayée xu huárini se'fjna jime'e, ti'ti tej a'ij tejamuamuá'ate, nain tǎj tena'a tejámuaatá'itíiri'i nusu tej amuá'ixaa, caxu yá'uhua'an.

¹⁶⁻¹⁷ Yee pu icu, ta'ihuaamua'a, ché'e ayén té'ara'ani, mej miyen amua'an-puá'ajte'en í a'amua tzajta'a, majta ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen tiu'umuári'en se'fjna jime'e nain jime'e ti tí'imuari'ira'a ti i'i x'epi'in, sej si seajta siyen tihua'utá'ixaate'en. Ché'e ayén rí'i amuáaruuren a'fjna í tavástará'a, a'fjna rusej í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, ajta í Dios í tej rájya'upua, í ti taxe'leve'e tǎj na'a rusén jime'e, ajta ayén taatá'a a'ij tej tiraachú'eve'en a'fjna jime'e ti rí'i titáacha'iin.

Pablo pu ayén tihuá'ahuavii mej rahuavii ti a'fín Dios hua'irájtuaani

3 Casi'i, ne'ihuaamua'a, setá'aj siyen rahuaviira téjmi jime'e tej ti ca'anacan tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e í tavástará'a ti raxa na'fjmi'ic'e mej miyánna huachéjme, mej mi majta ráanamua a'fime í mej á imuá a'uchéjme ajta na'a caí nainjapua huánamuajre'en. Setá'aj

siyen rahuaviira mej miyen che'atá mena'a ra'ará'astijre'en í niuucari setǎj mú'een tira'ará'astijre. ² Setá'aj seajta rahuaviira ti a'fín tavástará'a tu'irájtuaani mej mi caí a'ij táaruuren í teteca í mej a'ij pua'a tí'teteite, í mej majta a'ij pua'a tí'teteite.

Ayee xu rahuaviira a'iné camu naími'i té'atzaahuat'e. ³ Ajta a'fín í tavástará'a, capu ja'anáj até'itzea'ara. A'í pu xaa ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si te'utávi-cua'i. Ajta, a'fni pu rí'i tejá'amuacha'ii a'ame tǎj caí amuaatémua'itin a'fjna ti a'ij pua'a een.

⁴ Teajta iteen, ayée pu titá'amitiejte'e a'fjna jemi í tavástará'a sej siyen huárini a'ij tej teri tejamuata'a'áj. Ajta, ayée pu che'atá na'a titá'amitiejte'e sej seuj siyen huárini méjca'ihua yee.

⁵ Ché'e a'fín tavástará'a ca'aníjra'a amuaatá'an í a'amua tzajta'a sej si siyen che'atá sena'a titehuaújxe'eve'en seij seajta seij tǎj ajta Dios tejá'a-muaxe'leve'e mú'ejmi. Ché'e a'fín ajta amuaatá'an í ca'aníjra'a sej si siyen che'atá sena'a te'utáviicua'i tǎj ajta Círíistu'u te'utáviicua'iri'i.

Ti nu'u ayén ruxe'leve'e mej tiu'umuári'en

⁶ Ayee tu tejá'amuaijtle'e, ta'ihuaamua'a, niuucajtze'en í tavástará'a, a'fjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, sej si siyen caí titejá'ujjuhua'ane'en jamuan seij á'a-mua'ihuaara'a ti ajta i'i huá'ina'ase'e, ti caí tí'imijhuaca, ti caí ayén che'atá na'a rí'i tí'tiújcha'ii a'ij tej teri tejamuá'ixaa mú'ejmi. ⁷ Mú'een xu rujímua'a seri ramua'aree a'ij sej ye'í huárini, sej si siyen che'atá sena'a huárini tetǎj iteen.

Catu a'atzu huá'ina'ase'eca'a tetǎj teuj mú'ejmi jemi a'uté'uuca'a. ⁸ Catu huápua'a tena'a tiú'ucuaa seij jemi, sino tetiu'unájchitaca'a ticu. Nain túj-ca'ari tzajta'a, teajta nain tíca'ari tzajta'a, tetiu'umuári'ej ca'anín jime'e. Jéi-

hua tu te'utáviicua'iri'i tej ti caí ti'iti jín amuaatamuári'eriste'en.

⁹Jee xaa ne'u, ayée pu tiraavíjte'e-ca'a tej huáapua'a tena'a tiú'ucua'ani. Capu amín a'ij. Seicié tu huaríj tej ti amuáamua'aten a'ij sej huárini, sej si siyen che'atá sena'a rí'i titetiújcha'ii.

¹⁰Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Tetí'ij teuj a'uté'uuca'a mú'ejmi jemi, ayée tu tejá-muaata'aíjte a'íjna jime'e yee: Tí pua'a ja'ati caí jírá'ujca'ane ti tiu'umuári'en, caxu raatá'acare'en ti a'íin tiú'ucua'ani.

¹¹Ajta íjii, ayée tu tí'inamua tijín seica a'íime, a'íi mú huá'ína'ase'e. Camu ti'itij jín tí'imuari'e sino ayée mu'u ruciinive'e mej mi tiú'itzíite'e. ¹²Ayee tu ca'aníjra'a hua'utá'asin naíjmi'ica í mej miyen 'een, ayée tu tihua'uta'aíjte'esin a'íjna jemi í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, mej mi tiu'umuári'en, mej caí ché'e a'ij mena'a ti'itériuurejne'en, mej mi rujíimua'a raamuá'itin í mej jín huateújvair'en.

¹³Seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, caxu raxíehuata sej siyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e.

¹⁴Tí pua'a ja'ati caí á'ujca'ane ti ra'ará'astijre'en a'ij tej tejá'a-

muayu'use'e te'íjna jetze i yu'uxari, ayée xu huárini. Setá'aj ráamua'ati se'íjna í ja'ati, seajta siyen tiyá'uhua'axin ti ij huataujtévi'irata a'íjna í ja'ati. ¹⁵Mí seajta mú'een, caxu siyen a'ij pua'a raruure tíj ja'ati ti amuájcha'íire'e, sino ayée xu rí'i tiraatájeeve a'iné á'amua'ihuaara'a pu pú'een.

A'í pu rí'i tihua'utétuaasin, ajta ra'antipua'ajte

¹⁶Ajta a'íin tavástara'a ti tiu'utépu'a-ajte, ché'e a'íin ruseíj amua'anpuá'ajte'en a'amua tzajta'a, ja'anáj ti na'a, ajta nain jime'e. Ché'e a'íin tavástara'a huateáturan mú'ejmi jemi.

¹⁷Inee Pablo, nemuajca'a nu jín tejá'amua'yuse'e a'íjna i yu'uxari jetze i nej jín amuaatateújte'e. Ayee nu té'eyu'uxaca nainjapua í tí'ineyu'uxa. A'íj xu jín ráamua'aree ti ayén ti'ayajna nej ra'uyú'uxaca'a neseíj. ¹⁸Ajta a'íin tavástara'a, a'íjna í Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u, ché'e a'íin rí'i tejamuáacha'íin naíjmi'ica mú'ejmi.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ijna í Timoteo, í ti seij

A'ijna yu'uxari jetze pu rateújte'e

1 Inee, i nej i'li Pablo, nee nu ne'ín pú'een seij ti ravaire'e a'ijna í Ciríistu'u ti ajta Jesús pú'een. Ayee pu éeni'lici'e na'antíhuau a'iné ayée pu tinaata'áj í Dios ti tu'irájtuaa, ajta í Ciríistu'u ti ajta i'li Jesús, í tej rajchú'eve'e.

²Ayee nu yé tí'muayu'use'e mú'ee, Timoteo, pej piyen nemuari yee niyauj a'iné mú'ee pej pajta piyen che'atá pena'a tzáahuati'ira'a rá'astijre'e í tavástara'a netíj inee. Ayee nu tí'ijhuauhuau mú'eetzi jime'e ti a'ín í Dios í ti tá'iyá'upua, ajta a'ín í Ciríistu'u ti ajta Jesús í i'li tavástara'a, miché'e me'ín rí'i timuaacha'íj muá'ara'ani, miché'e majta muá'ancu'uvajxi'in, miché'e majta rí'i mu'uhuáruuren í á'a tzajta'a.

Jíme'en í mej hua'itzi jín tí'imua'ata

³Netí'ij ne'uun aumé'ecaa u Macedonia, ayée nu timuaatáhuaviiri'i pej pe'uun a'uteáuran a'ujna Éfeso. Neajtahua'a nu niyen tí'imuahuvii pej pe'uun a'uteáuran pej pi piyen tihua'utá'ijmii í seica í teteca mej mi caí ché'e miyen tihuá'amua'ate me'íjna jime'e í niucari ti hua'itzi jín namuajre'e.

⁴Mata'aj caí ché'e me'íjna namuajra a'ij mej tí'itíj tihuá'a'ixaate'e me'íjna jime'e a'ij metiteejnéj í huácixa'astemua'ame'en. Cu xiee mecaí ja'anáj ra'antipua'ajte'esin mej miyen raataxáj yee a'ii pu a'ín pú'een ti ayén huanéj í seij jetze, ajta í seij, seij pu ajta jetzen huanéj asta mena'a caí e'ará'asti í Dios jemi. Naíjmi'li tíj na'a, ayée pu'u tí'ivaire'e mej mi huateújne'usilite'en í teite me'íjna jime'e í mej caí a'ij

tirú'umua'aree. Capu tí'itíj vaire'e mej mi raanaíjmire'en a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Tí'ij ja'atí ayén raanaíjmire'en, ayée pu tíu'ujxe'eve'e ti a'ín ja'atí ayén tirá'antzaahuate'en í Dios.

⁵Ayee tu een jín tí'imua'ijcate'e mej mi hua'ijxe'eve'en seij majta seij me'íjna jime'e í mej urarí'en í ru tzajta'a, majta í mej rí'i mé titeumuámua'arejme, majta í mej tzáahuati'ira'a jín rá'astijre'e í tavástara'a.

⁶Seica mú meri ya'uhuá'axi mej miyen 'eene'e. A'íj mú jín autéjhuii mej miyen tiu'utaxáj me'íjna jime'e í niucari ti caí tí'itíj vaire'e.

⁷Ayee mú tí'ijxe'eve'e mej te'enteároute me'íjna jime'e mej tihuá'umua'aten a'ij ti huataújmua'a í niucari í mej jín tí'aijta ti Moises ra'uyú'uxaca'a. Mí majta a'íime, camu a'atzu yaú'itie a'ij mej tí'ixa. Camu majta ramua'aree a'ij ti een me'íjna jime'e í mej jín miyen raataxáj yee ayée pu tí'ayajna.

⁸Teen tu ramua'aree ti tí'ivaire'e a'íjna í niucari í mej jín tí'aijta, Moises ti ra'uyú'uxaca'a. Tí ij ayén tí'itéva'irihua'an, ayée pu ruxe'eve'e mej nain jín ra'ará'astijre'en a'ij ti tíu'ujxe'eve'e.

⁹Teajta, tiyen tí'ijmua'aree tíjín ayée mú een jín ra'uyú'uxaca'a a'íjna í niucari í mej jín tí'aijta mej mi hua'utá'ijmii a'íimej í mej a'ij pua'a titetiújcha'ii. Camu me'íjna jín hua'utá'ijmiiira a'íimej í mej rí'i mé titeumuámua'aree í ru tzajta'a. A'íime mú xaa me'íjna jín hua'utá'ijmiiira í mej caí ranamuajracu a'ij ti tirá'axa í niucari í mej jín tí'aijta, majta a'íimej í mej caí rá'astijre'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Majta seica, a'ii mú a'ín pú'een í mej rá'axieehuari'i í hua'aye'ira, majta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'ii, majta a'íime í mej rutáàta cuil'ica, na'ari runààna, ja'atí ti na'a ti tí'itecui'ica.

¹⁰Ayee mú majta í niucari jín hua'utá'ijmiiira a'íimej í mej xána'acira'a

'úucate jemi, majta a'ímej í mej che'atá mena'a xána'acira'a huá'a jamuan í tí'irí ca'ín huá'a jamuan seica í teteca. Ayee mú che'atá seica me'íjna jín í niuucari hua'utá'ijmijra a'ímej í mej seica vivi'í mej mi tihua'umuáriste'en ca'anéeri jime'e, majta a'ímej í mej tí'ihua'ítaca, majta a'íjn í mej tí'itecuana-muajca. Tí'itíj tí na'a tí caí naa 'een, tí seicíe 'een, a'íí mú hua'utá'ijmijra me'íjna jime'e í niuucari í mej jín tí'aijta, tí'itíj tí na'a mej caí ranamuajracu í niuucari tí r'íí tiú'uruure í tiú'utzajta'a.

¹¹ A'íjna i niuucari tí r'íí tiú'uruure, a'íí pu a'íjna jín ayén tirá'axa a'ij tí tí'raxa í niuucari tí naa namuajre'e, tí ajta jín Dios tu'irájtuani. Ajta a'íjn Dios, a'íí pu a'íjna jín tinaa'íjca ineetzi nej ni tihua'utá'ixaate'en ne'íjna jime'e í niuucari. A'íj nu jín r'íí tiraatá'asin í Dios.

A'íí pu tí'ijteujtzi'ire'e a'íjna jime'e tí Dios rá'ancu'uvajxi

¹² Jé'ecan nu tí'ijteujtzi'ire'e ne'íjna í Círíistu'u tí ajta í'í Jesús í tavástara'a í nej jetzen aránca'ane. Ayee nu een jín tí'ijteujtzi'ire'e a'íné ayée pu tirá'amitie-jte'eca'a nej caí tí'itíj jín auté'ítze. A'íí pu na'antíhuau ineetzi nej ni raatévaire'en.

¹³ Jé'júca ímuá nu a'ij pua'a tí'ixaxa'ata'a í Dios jemi, neajta a'ij pua'a huá'aruurejca'a a'ímej í mej rá'astijre'e í tavástara'a. Jé'íhua nu huá'ane'usi'ite'eca'a. Aru capu amín a'ij, Dios pu ná'ancu'uvajxi a'íjna jime'e nej caí ramua'areereca'a a'ij nej ríjca, neajta caí té'atzaahuat'e'eca'a.

¹⁴ Jé'íhua pu huá'pí'í r'íí tinéjcha'íí já'araa í tavástara'a. A'íí pu ajta ayén naatá'a nej ni rá'antzaahua ne'íjna í Círíistu'u tí ajta ayén ántehuaa tíjín Jesús. Ayee pu ajta naatá'a nej ni raxí'eve'e ná'ara'ani.

¹⁵ Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuatí'ira'a jime'e tí ayén tí'ayajna tí a'íjna jín mú pa'uvé'emej íyén chaanaca japua

a'íjna í Círíistu'u tí ajta í'í Jesús tí'ij a'íjn hua'irájtuani a'ímej í mej a'ij pua'a tí'tetiújcha'íí. Ché'e caí ja'atí ayén tí'ixajta yee capu ayén tí'ayajna. Nee nu ramua'aree a'íné nee nu ne'ín pú'een í nej jaítze'e a'ij pua'a tí'tíncha'íica'a caí mááj ja'atí.

¹⁶ A'íj pu jín Dios ná'ancu'uvajxi ineetzi í nej a'íjn pú'een í nej jaítze'e a'ij pua'a tí'tíncha'íica'a tí'ij a'íjn Círíistu'u tí ajta í'í Jesús tihua'utasejrate'en í teite a'ij tí een jime'e í Círíistu'u raay'ítí tí ja'atí tiu'utá'uuni'í nain jime'e tíj na'a tí a'ij pua'a een. A'íí pu ayén tí'ijxe'eve'eca'a mej mi miyen raasej a'ímej í mej rá'antzaahuat'e'enche'e mej mi me'uun a'uteáturan jemin ruurican tíj na'a rusén jime'e.

¹⁷ A'íj pu jín, ayén tiú'ujxe'eve'e tej r'íí tiraatá'an tíj na'a rusén jime'e, teajta tiraatateújztzi'ire'en te'íjna tí Tajtuhuan jín tí'itéjvee, tí caí ja'anáj rupuata'atan, tí ajta caí ja'anáj mí'ini, í tej caí ja'anáj rasej taj'íí jime'e. A'íí pu a'íjn pú'een í tí a'íí na'a caj tí'íDioj.

¹⁸ Niyauj, mí pej í'í Timoteo, ayée nu tí'imua'ixaate'e a'íjna jime'e í mej amua-caícan á jemi tiu'utaxájtaca'a a'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Patá'aj piyen tiu'utatése'en temua'a naa pe'íjna jime'e í pej jín tí'ivaire'e í tavástara'a jemi.

¹⁹ Patá'aj pauj té'atzaahuat'e, pajta mú'ee r'íí tí'ti'á'acha'íí puá'ara'ani í a'atzajta'a tí'ij caí a'uun huatasejre'en tí'itíj tí tiu'utévi'iraste'e. Seica mú meri mé rúhuua'axi mej té'atzaahuat'e'eca'a, majta, a'íí mú raatéxiehuataca'a mej r'íí té'usejre'ecaa í ru zajta'a. Ayee mú jín huarín, nain pu e'ehuaújpu'a'arixi í mej jín té'atzaahuat'e'eca'a.

²⁰ A'ímej jemi nu tí'ixa í mej hua'apua, a'íjna í Himeneo, ajta a'íjna í Alejandro. A'ímej nu neri tiu'utátui í Satanás jemi mej mí ráamua'ati mej caí ché'e

a'ij pua'a tiraatá'an í tavástar'a a'íjna jíme'e a'ij mej rici.

Jíme'en a'ij mej ye'í se'j huatéjniuuni

2¹⁻² Ayee pu tiná'amitiejte'e ti ayén ruxe'leve'e sej si siyen huárini. Setá'aj najmí'lica jín huatéjniuuni. A'íj xu jín siyen tiraatáhuavii, seajta siyen huá'a jemi huatéjniuuni, seajta t'hua'ateújtzi'ire najmí'lica jemi, a'ímej í mej Tajtuhuan jín títeté'u'upu'u, majta a'ímej í mej t'íajta. Ayee xu huárini tej ti rí'í yee tí'itechejca, teajta ra'ará'asten í taye'irá jíme'e, teajta rí'í tirájcha'íi tá'ara'ani í tavástar'a t'íj caí ja'atí tájaaxiejte'e.

³⁻⁴ Ayee pu tiraavíjte'e sej si siyen huárini. Ayee pu tira'aránanajche a'ame í Dios ti tu'irájtuua, a'iné a'íi pu ayén tí'ijxe'leve'e ti najmí'lica huirájtuuaani, mej mi ráamua'aree nain t'j na'a ti ayén ti'ayajna a'íjna jemi. ⁵ Ayee pu'u tí'een, a'iné se'j pu'u í Dios, ajta se'j pu'u a'íi pú'een ti huá'a japua huániuuni í teite í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Ajta pu teáata'a píríci. A'íi pu a'íin pú'een í Círístu'u ti ajta í'í Jesús.

⁶ A'íi pu huataújmuai'ivejritaca'a t'íj a'íin tiu'utanájchita nain jíme'e í mej jín auteájturaa í teite í Dios jemi. A'íi pu a'íin pú'een a'íjna ti Dios tihua'utá'ixaa á'jéjre'e, a'atzaj ti pua'a raaxí'epi'intare.

⁷ Mí neajta inee, a'íj pu jín na'an-tíhuau nej ni tihua'utá'ixaate'en í teite ne'íjna jíme'e nej ni tiu'utévaire'en í Dios jemi. Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jíme'e. Canu tí'ihua'í. Nee nu xaa tihuá'amua'ate a'ímej í mej té'atzaahuat'e í tavástar'a jemi, neajta tihua'utá'ixaate'esin tzáahuati'ira'a jíme'e a'ímej í mej majta Israél jetze ajtéme'ecan.

⁸ A'íj nu jín niyen tí'ijxe'leve'e mat'j mena'a a'úu mej a'uca'íjme'e, mich'é'e huatéjniuuni í Dios jemi, miyen rí'í tite'u-

rari'eene'en í ru tzajta'a majta caí níni-u'ucacu, majta caí rújaaxiéevi'ira.

⁹ Ajta a'íime í 'uuca, ayée nu che'atá tí'ijxe'leve'e mej mi miyen tí'itechejca a'íj ti tiraavíjte'e, mich'é'e miyen caí tí'itechejca me'íjna jíme'e ti tiu'utévi'iraste'e sino me'íjna jíme'e ti caí a'íj pua'a tihuá'aseijrate'e. Mich'é'e caí ayée mena'a teva'ujhuá'atehua'an í rucipúa jetze a'íjna jíme'e ti huápi'í tí'ijnajche, mich'é'e majta caí ayée mena'a te'ucarújte'ejm'é'en cumu tí'títj oro ti ti'ipu'éene'ejmee, mich'é'e majta caí huápi'í ayée mena'a te'ecamuátzi'ivi'íjme'e me'íjna jíme'e tí'títj perla, nusu mecaí ayée mena'a tí'iteújche'etehua'an me'íjna jíme'e í c'ixuri ti huápi'í tí'ijnajche. ¹⁰ Mich'é'e miyen huárini í 'uuca mej mi seica miyen ráamua'areere mej rí'í tí'iteteite. Mich'é'e miyen tiú'uruuren a'íj ti tí'ixi'epi'ín, a'iné ayée pu tihua'uvíjte'e a'ímej í 'uuca í mej miyen tiú'ujseijrata mej miyen rá'astijre'e í Dios jemi.

¹¹ Ayee pu ruxe'leve'e a'ímej jemi í mej 'uuca mej mi ráari'íren miyen tí'ina-muáara, majta miyen tihua'ará'astijre'en í teteca. ¹² Canu hua'atá'aca a'ímej í 'uuca mej mi tihuá'umua'aten u teyujta'a í teteca, ni mej majta t'hua'uta'ájte'en. Ruxe'leve'e ti a'íin 'íita'a a'uun teyujta'a caí avé'eniucu'an. ¹³ Ayee pu'u tí'een, a'iné Dios pu amucaícan Adán huatétaahuaca'a. Ajta á'iyen a'íin Eva huatétaahuaca'a.

¹⁴ Ajta, a'íin Adán, a'íi pu ramua'areereca'a a'íj ti ríjcaa t'íj auteájturaa í Dios jemi. Capu ja'atí ráacuanamua. Mí ajta a'íin Eva, Satanás pu xaa ráacuanamua. A'íj pu jín a'aturáa já'araa í Dios jemi.

¹⁵ Aru Dios pu hua'irátuaasin a'ímej í 'uuca mat'íj a'íime tiyaúumua'a muá'ara'ani ti pua'a miyen á'ateeren mej té'atzaahuat'e, majta mej rí'í tihuá'ajcha'íi í seica. Majta mej

urari'enejme'eni í ru tzajta'a me'fjna jime'e mej miyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e.

Jíme'en a'ij mej ye'í huárini a'fime í mej tí'ajta teyujta'a

3 Ayej xaa ne'u ti'ayajna a'fjna i niu-ucari. Tí pua'a ja'atí ayén raxí'eve'e ti a'fín antiújmua'areere a'fjna jime'e ti hua'acha'fi í mej e'etiújse'iri u teyujta'a, a'fi pu xaa raxí'eve'e ti tiu'umuári'ihua ti i'í xí'epi'in. ²A'fj pu jín, ayén ruxe'leve'e ti ayén éene'en a'fjna ti ayén antiújmua'aree a'fjna jime'e ti hua'acha'fi. Ruxe'leve'e ti caí ti'itj jín a'aturáa mej mi caí a'ij pua'a tí'ixajta í teite, ajta ti sefj na'a neiche. Ajta ayén ruxe'leve'e ti rí'í ti'tiújcha'ii, ti c'j na'a ti'iyeca í ti'itj nahuáj, ajta ti caí tiú'ujxajtave'e, mej mi rí'í tiraatá'an í teite. Ajta ayén ruxe'leve'e ti hua'ancuré'evi'itin temua'a naa a'fmej í mej ramuáaren a'ájna ti é'eche, ajta ti raayí'itihua'an ti tihuá'umua'aten temua'a naa.

³Ajta ayén ruxe'leve'e ti caí ru-tahuaíve'e, ajta ti caí runé'use'leve'e, sino ti rí'í tejá'ucati a'fmej jemi í teite, ajta ti caí ti'itj jín tí'ijaaxiejta. Aye pu ajta ruxe'leve'e ti caí ramuájche'e í tumin ti ramuá'itici. ⁴Aye pu ruxe'leve'e ti raayí'itihua'an ti tihua'uta'aíjte'en temua'a naa a'fmej í mej jemin é'eche, ajta í yáujmua'ame'en. Aye pu che'atá na'a ruxe'leve'e mej ra'ará'asten a'ij ti tiraavíjte'e. ⁵Aye pu tí'een, a'iné ti pua'a caí raayí'itihua'an ti tihua'uta'aíjte'en a'fmej í mej jemin é'eche, capu a'ij tí'iri'iri ti huá'ucha'fín a'fmej í mej a'uun e'etiújse'iri í teyujta'a mej mi tiraatateújtzi'ire'en í Dios.

⁶Ruxe'leve'e ti ari á'atee ti té'antzaahua. Na'ari caí, a'fi pu a'ujtzaahuat'e'en a'fjna jime'e ti ve'ecán jín ti'itéjvee. Tí pua'a ayén té'ujtzaahuat'e'e, Dios pu ayén che'atá tí'ijxi'epi'intare'en a'ij ti ari tiraaxi'epi'intare í tiyaaru'u jemi.

⁷Ajta ayén ruxe'leve'e mej jemin ramua'areere ti rí'í tí'itevij a'fime í mej caí té'atzaahuat'e'e. Na'ari caí, seica mú ra'utéxieehuari'ira, ajta a'fín tiyaaru'u, a'fi pu jíme'en ayén tiraatémua'iti.

A'ij mej ye'í huárini a'fime í mej tí'ivaire'e u teyujta'a

⁸Jíme'en a'fime í mej tí'ivaire'e u teyujta'a, ayée pu ruxe'leve'e mej miyen rí'í mé tité'ujujhua'ane'en mej caí tí'ihua'ita, mej mi rá'antzaahuat'e'en í teite. Ajta ayén ruxe'leve'e mej caí jefhua raye'eca ti'itj nahuáj, majta mej caí ramuájche'e í tumin mej ramuá'itici a'fjna jime'e mej huá'ucuanamua í seica.

⁹Aye pu ajta ruxe'leve'e mej nain jín té'atzaahuat'e'en a'fjna ti rú'avaataca'a í Dios jemi, a'ij ti tiú'uruu í tavástara'a. Jé'ecan pu ruxe'leve'e mej miyen tirú'umua'areere í ru tzajta'a ti ayén ti'ayajna.

¹⁰Tí pua'a miyen tí'ijxe'leve'e mej mi tiu'utévaire'en u teyujta'a, a'fi pu ruxe'leve'e mej me'fín teite amuacaícan miyen tiraaxi'epi'intare'en a'fmej jemi í mej tí'ivaire'ecu. Tí pua'a caí ti'itj a'ij tihuá'aturaate'e, aj pu ri'iríista a'ame mej miyen tiu'utévaire'en.

¹¹Aye pu che'atá na'a tí'een a'fmej jemi í 'uuca í mej huajá'uvi'itin. Jé'ecan pu ruxe'leve'e mej miyen rí'í mé tité'ujujhua'ane'en. Ruxe'leve'e mej caí a'ij pua'a tiú'ujxajtave'e, majta caí rutá'aru-aijve'e, mej caí ti'itj jín até'itze'ara'an.

¹²Majta a'fime í mej tí'ivaire'e u teyujta'a, ayée pu ruxe'leve'e ti sefj na'a neiche, ajta ti raayí'itihua'an ti temua'a naa tihua'uta'aíjte'en í ruyaujmua'a, ajta a'fmej í seica í ruteftestemua'a.

¹³Tí pua'a sefj rí'í tiu'utévaire'en u teyujta'a, ayée pu raamuá'itin mej rí'í tiraatá'an í teite me'fjna jime'e ti rí'í tiu'utévai. Ajta pu Dios raatáca'anisti'ire'esin ti ij auj tí'ivaire'e, ajta caí tí'itziine'e a'iné a'fi pu té'aste a'fjna í Círíistu'u jemi ti ajta i'í Jesús.

**Jíme'en í niucari ti
jé'iyecan jín namuajre'e, ti
ajta titaatasejrate í Dios**

¹⁴⁻¹⁵ Jjii, nej tí'imuyau'use'e, ayée nu tí'ijxe'leve'e nej ca'anacan ne'uun a'utevéé ná'ara'ani mú'etzi jemi. Aru ti pua'a ná'ateevi'in niyájna, ayée nu tí'ijxe'leve'e pej ráamua'aree a'ij mej ti'tíj jín huárini a'fime í teitestemua'ame'en í Dios, a'fime í mej e'etiújse'iri u teyujta'a mej mi tiraatateújtzi'ire'en me'fjna í Dios ti i'irúuri. A'ii mú a'fín pú'een í mej tihua'a'ixaate'e í niucari ti ayén ti'ayajna í Dios jemi. Majta a'fime, camu taúra'aca mej seicié tihua'utémua'itin.

¹⁶ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, capu hua'itzi na'a. Huápi'i pu muári'eri ti ja'atí ráamua'ati a'fjna ti rú'avaa í Dios jemi, í tej jín tiyen tí'iy'e'ira, a'iné ayée pu tiuju'urj:

A'fi pu ayén huatasejre tehuá'ira'acan jime'e.

Ajta a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'fi pu ayén té'axajtacaa ti ayén ti'ayajna í Ciriistu'u jemi.

Majta a'fime í mej ta japua tí'ivaire'e, a'fi mú raasefj.

Majta a'fime í teitejra'a mej yen huachéjme íyen chaanaca japua,

seica mú miyen tihua'utá'ixaa a'ij ti a'fín huarfj.

Majta a'fime í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua,

mu'iití mú té'antzaahua a'fjna jemi.

Ajta Dios pu ya'uví'iti í ta japua ti ij a'uun nain jín antiújmua'areere á'ara'ani.

**Jíme'en a'fimej í mej
raatéxæehuatá muá'aju'u mej mi
caí ché'e té'atzaahuat'e'en**

4 Ajta a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'fi pu ayén tí'ixa e'ehuaritiéecan jime'e ti nu'u ayén té'eme méj-

ca'ihua yee tí'ij te'entipua'arijme'en. Seica mú nu'u yá'uhua'axijsin í mej té'atzaahuat'e. A'fime mú nu'u namuaara muá'aju'u í xiéjniu'ucari í mej tihua'ahuaitze'e, majta mú ranamuajran a'ij ti a'fín tiyaaru'u tihua'amua'aten.

² A'fj pu jín ayén huatasejre'esin mej miyen hua'itzi jín tihua'amua'aten me'fjna jime'e a'fime í mej tí'ihua'itaca, í majta a'ij pua'a titetiújcha'ii. Capu ri'irí ti ja'atí hua'utatévi'imua'an. A'iné camu miyen rici a'ij mej tirú'umua'aree í ru tzajta'a ti ayén tiraavijte'e, cu xiee tiyaaru'u pu huá'ataxi'i í hua'amua'úu jetze.

³ A'fi mú hua'utá'ijmijra í teite mej caí huateneíchen, mej caí huatéviche'en. Majta miyen tihua'uta'a'ijte'esin mej caí ráacua'ani tí'itj ti tí'icua'iri'i. Aru a'fín Dios, nain pu yen tiu'uteájtuaa mej mi ra'ancuré'an í teite í mej té'atzaahuat'e, majta ramua'aree tí'itj ti ayén ti'ayajna, mej mi me'fjna jín tiraatateújtzi'ire'en.

⁴⁻⁵ A'iné temua'a pu tí'irí'een na'jmi'i tíj na'a ti Dios tíu'utaahuaca'a, capu ayén tiraavijte'e ti ja'atí tí'itj mé úrieni sino ché'e a'fín ra'ancuré'an. Ché'e ajta a'fjna jín tiraatateújtzi'ire'en í Dios jemi, a'iné pu'uri a'uun e'aví'tzi'ire'e í Dios jemi a'fjna jime'e ti a'fín Dios ari ayén tiu'utátuiire'esin tí'ij huatéjniuuni í Dios jemi.

**Jíme'en a'fjna ti temua'a
naa tí'ivaire'e í Jesús jemi**

⁶ Patá'aj piyen tihua'utá'an mej mi ráamua'ati í a'ihuáamua'a a'fjna í nej neri muaatá'ixaa. Tí pua'a piyen huárini, temua'a pej tiu'utévaire'esin í Ciriistu'u jemi ti ajta i'i Jesús. Petiu'utévaire'esin pe'fjna jime'e tíj na'a pej pá'ari'istaca'a, mú'ee pej ranamuájraca'a í niucari pej jetzen té'antzaahua, í niucari í mej temua'a naa timuaamuá'ate.

⁷ Capej rá'atzaahuat'e a'fjna í niucari ti caí Dios jemi é'eme'ecan, tí'itj

mej tí'imuarita ti caí ayén ti'ayajna, ti caí tí'itíj vaire'e. Patá'aj piyen ámu'a'ate pe'íjna jíme'e pe'j piyen huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

⁸Cíj pu caj tí'ivaire'e ti pua'a piyen huá'acua'ajte'en pe'íjna jíme'e pe'j raatá'an í a'atzajta'a pe'j pi huaté'aca'ane í mua'atévira'a jetze. Aru tí'ivaire'e tíj na'a naíjmi'ica ti pua'a piyen ámu'a'ate pe'íjna jíme'e pe'j piyen huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Tí'ivaire'e íjii pe'j yen huaté'aturan íyien chaanaca japua, ajta timuaatéva'ire pe'j pi ruuri puá'ara'ani tíj na'a rusén jíme'e.

⁹Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáhuati'ira'a jíme'e ti ayén ti'ayajna. Ché'e caí ja'atí ayén seicié tí'ixajta. ¹⁰Ayee tu een jín tí'imíjhuaca, teajta tí'ite-se'eca'a tej tiyen raachú'eve'en tel'íjna jemi í Dios ti í'irúuri, ti ajta rí'i tihua'atá'aca naíjmi'ica í teite jaítze'e. A'íi pu ajta hua'irátuaasin a'ímej í mej té'atzaahuat'e.

¹¹Paúche'e tihuá'amua'ate, pajta pauj tihua'uta'aíjte'en pe'íjna jíme'e nej yé tí'imuyayuse'e. ¹²Capej tí'itá'acare'en ti ja'atí muacáxiehuata a'íjna jíme'e pe'j pauj temuajj, sino ayée pepu'u rí'i tejá'u'che'ecane'en temua'a naa mej mi a'íime í mej té'atzaahuat'e miyen che'atá mena'a á'ujujhua'ane'en patíj mú'ee a'íjna jíme'e a'ij pe'j tihuá'ixaate'e, a'ij pe'j rí'i tí'ti'á'acha'ii, ajta a'ij pe'j tihuá'axe'eve'e. Miché'e majta miyen che'atá mena'a timuá'íjchue patíj mú'ee a'íjna jíme'e a'ij pe'j tirá'astíjre'e í tavástara'a, ajta a'ij pe'j te'urarí'en í a'atzajta'a.

¹³Ayee pe'j ríjca asta necaí uvé'en, patá'aj piyen hua'utánamuajriste'en í yu'uxari jetze í teite tzajta'a, pajta tihua'utá'ixaate'en, pajta tihuá'umu'a'aten. ¹⁴Capej raxiéhuata a'íjna ti Dios muaatapuajíve matí'ij mej vaujsi

mua'ajtamuáriej, majta tiu'utaxájtaca'a mú'etzi jíme'e í Dios jetze me'ecan.

¹⁵Patá'aj piyen raruure pe'íjna jíme'e, patá'aj nain jín tí'amua'ate mej mi naími'i miyen tiraasefíj pe'j raanaíjmi'e'en í ti mú'etzi jemi huaté'ajturaa. ¹⁶Rí'i pepu'u pe'íjna jíme'e a'ij pe'j tí'itíj ruure, pajta a'ij pe'j tí'itíj tihuá'amua'ate. Patá'aj piyen te'utáviicua'i pe'íjna jíme'e a'iné ti pua'a piyen huárini, mú'ee pe'j asefíj huíirátuaasin, pajta hua'irátuaasin a'ímej í mej muánamuajran.

A'ij ti ye'í tí'itíjcha'ii á'ara'ani a'ímej jemi í mej té'atzaahuat'e

5 Capej a'ij pua'a tí'ijteá'axi'i seij ti ari vástacira'i, sino rí'i pe'j tiraatájeeve cumu a'atáata pepu'u. Ajta a'íime í teteca í mej caí xi vaujsicira'i, patá'aj rí'i tihua'utájeeve cumu a'ihuáamua'a pepu'u. ²Patá'aj rí'i tihua'utájeeve í 'u-uca í mej meri ucarijse cumu a'anáana pepu'u, majta a'ímej í mej caí xi ucarijse cumu á'acu'utzimua'a pepu'u na'ari á'a-juutzimua'a. Patá'aj rí'i tihua'utájeeve a'ij ti tiraavíjte'e nain jíme'e.

³Ajta a'íime í 'u-uca í mej meri huaújseistareca'a, ti pua'a ayén ti'ayajna mej huaújseistareca'a, majta í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, patá'aj hua'utévaire'en. ⁴Na'ari caí, ti pua'a auj tiyaúumua'a ca'ín auj tíye'ecuajmua'a, ayée pe'j huárini. Miché'e a'íime mi'i rí'i ráaru-uren mej me'íjna jín te'ará'asten mej hua'utévaire'en í ruxí'ej teite. Matí'ij miyen huarín, mu'uri xaa tiu'unájchitaca'a me'íjna jíme'e í mej té'echa'ica'a ruvaújsimua'a jemi na'ari ruye'ecuajmua'a jemi. Ajta a'ii pu a'íin pú'een í ti rí'i tiratá'aca í Dios.

⁵Patá'aj piyen huárini, ti pua'a ja'atí xaa huaújseistareca'a, ti ajta caí a'ij tí'ijviicua'i, a'íi pu xaa té'antzaahuat'e í Dios jemi, ajta téníuuve'e nain xicaj tza-

jta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a ti 'ij ayén tí'ijhuaviira ti 'ij Dios raatévaire'en.

⁶Ajta a'íin í 'íita'a ti huaújseistareca'a, ti pua'a ayén rí'i tira'aráanajche a'íjna jime'e ti naa sejre'e jemin, cu xiee ti huamí'i í Dios jemi. Mí ajta, aúche'e pu ruuri. ⁷Patá'aj pajta hua'utánamuariste'en í teite pe'íjna í niuucari mej mi caí ti'títj jín a'aturáa muá'ara'ani, tí'ij ajta caí ja'atí ti'títj jín huá'a jetze tí'ijpua'ajte'e.

⁸Tí pua'a ja'atí caí tihua'utévaire'en a'ímej í ruteftestemua'a, a'ímej í mej jaítze'e vejli'i jemin é'eche, a'í pu a'íjna jín mé rúurie ti rá'tzaahuat'eca'a í Dios jemi. Jaítze'e pu a'ij pua'a rici caí sefj ti a'ij pua'a ti'tiújcha'íi, ti ajta caí ja'anáj rá'tzaahuat'ea'e.

⁹Jíme'en a'ímej í mej huaújseistareca'a, a'ímej pepu'u auyú'uxan í mej miyen rájcha'íi a'achú cumu huaícate nine'ira'a o jaítze'e nine'ira'a. Ajta, ayée pu ruxe'leve'e ti caí ja'anáj tí'ixana'acire'e jemin í rucín teecan.

¹⁰Ayee pu ajta ruxe'leve'e, mej naímli' ramua'areere í teite ti pua'a xí'epi'in huaríj ti'títj jime'e, ti rí'i tihua'uxá'apua'iri' í tí'iríi ca'ín ti hua'ancuré'eví'ti a'ímej í mej rámuarecare'e nusu ti hua'anája'usixi í huá'íica jetze a'ímej í mej huaté'uu í Dios jemi na'ari ti hua'utévai a'ímej í mej tihua'amuári'eriste'e o ti ayén huataúra'a ti ayén huárini ti'títj ti a'ij tí'ixi'epi'in.

¹¹Ajta a'íime í mej huataújseistareca'a, í mej mauj téemuastaca'a, capej piyen huá'ayu'uxa jetzen í cuapé, a'iné tí'ij ari jaítze'e hua'utá'asi mej huavíche'en, majta caí ché'e raxí'leve'e muá'aju'u mej tiu'utévaire'en í Círístu'u jemi, a'íi mú xaa huatéviche'esin.

¹²Tí pua'a piyen hua'uyú'uxan í cuapé jetze, ajta ti pua'a miyen huatéviche'en, a'íi mú rajpuaítzi muá'aju'un í Dios jemi a'iné mu'uri ra'utéxieehuari'iri'í í mej amuacaícan

jín te'ataújratziiri'í í Dios jemi. ¹³Ajta a'íjna jime'e, ayée mú tí'ijri'ire mej á'ujujhua'ane'en í huá'achi'íi tzajta'a méyee, majta méyee. Ayee mú jín mé'ujujhua'an a'iné ayée mú rici a'ij ti ti'títj tihua'aráanajche. Ayee mú á'ujujhua'an méyee, majta méyee mej jéshua tiú'ujxajtave'e, majta jéshua tiú'urihua'uve'e me'íjna jime'e a'ij ti rici í xí'ejra'an tevi. Ajta, ayée te'irájra'ani mej jéshua tiú'ujxajtave'e ti caí ayén tiraavíjte'e.

¹⁴Ayee pu tí'irineca a'ímej jemi í mej mauj téemuastaca'a í mej huataújseistareca'a. A'íj nu jín niyen tí'imua'ixaate'e tíjín miché'e huatéviche'en mej mi tiyaúumua'a muá'ara'ani. Miché'e majta rí'i tiu'umuári'en a'u mé é'eche mej mi caí raatá'an me'íjna ti tájcha'íire'e ti ti'títj jín huá'a jetze te'ujpuá'ajte'en. ¹⁵Ayee pu ti'ayajna mej seica meri mé rúurie í mej amuacaícan te'ataújratziiri'í í Dios jemi mej mi ra'ará'asten me'íjna í Satanás.

¹⁶Ajta a'íin 'íita'a ti ajta té'atzaahuat'ea'e, ti pua'a á mé é'eche jemin seica í mej huaújseistareca'a, ché'e a'íin hua'utévaire'en ti ij caí huá'amuári'eriste'e a'ímej í mej tí'ivaire'e u teyujta'a. Tí pua'a ayén huárini, aj pu xaa huatári'iristari a'ímej jemi í mej teyujta'a tí'ivaire'e mej mi hua'utévaire'en í mej caí a'ij tí'ijviicua'í í mej huaújseistareca'a.

¹⁷Patá'aj piyen huá'uruuren a'ímej í mej antiújmua'aree u teyujta'a. Tí pua'a xí'epi'in merici, ayée pu tiraavíjte'e pej temua'a rí'i tihua'atá'acare'en ti'títj jime'e ti tihuá'aturaate'e. Patá'aj jaítze'e rí'i tihua'utá'an a'ímej mej mi'í huatéjca'anen me'íjna jime'e mej tihua'utá'ixaaate'en, majta mej tihuá'umua'aten.

¹⁸Ayee pej huárini, a'iné ayée pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tíjín: "Caxu ra'amua'í'iquihua'an mi puuya ti rayún

í triigu ruíca jime'e sino ché'e rí'riistan ti cáj caj tiráacua'ani."

Ajta pu ayén té'eyu'usi'i tijín: "Ayee pu tiraavíjte'e mej mi tiraanáchite'e ja'atí ti tí'imijhuaca a'achú ti caj tiraamuá'iti."

¹⁹Tí pua'a ja'atí ti'itíj jín jetzen tí'ijpua'ajte'e sej ti hua'acha'íi u teyujta'a, ti pua'a a'íi na'a tí'ijpua'ajte'e, capej ranamuajra. Aru ti pua'a mé hua'apua na'ari mehuaíca miyen jetzen tí'ijpua'ajte'e, aj pej xaa ráanamua.

²⁰Majta a'íime í mej hua'acha'íi í teite teyujta'a, ti pua'a a'ij pua'a mé titetiújcha'íi í Dios jemi, patá'aj hua'ajteá'axi'in, meti'inamuáaraca í teite, mej mi ráamua'aree í seica mej mi caí miyen tité'ítzee tí'itíj jime'e ti caí xí'epi'in.

²¹Jemin í Dios, neajta jemin í Cirfistu'u ti ajta i'í Jesús, neajta huá'a jemi í mej tí'ivaire'e í ta japua, Dios ti hua'an-tíhuau, ayée nu tí'imua'ijcate'e patá'aj nain jín na'ará'astijre'en a'ij nej neri timuá'ixaa. Capej tí'itíj jín a'ij rijca pe'íjna jime'e pej sej jaítze'e xe'leve'e, pajta sej caí piyen tí'ixe'leve'e sino patá'aj piyen che'atá pena'a huá'uru-uren naíjmi'ica.

²²Capej a'iyé'itze'e pej ra'avé'emijhua'an sej í ja'atí ti'itíj ti a'ij jíme'en pej pi caí jamuan auteáturan í Dios jemi. Patá'aj asej rí'i tihuá'acha'íin patá'aj caí tí'itíj jín auteáturan í Dios jemi, sej jamuan í tevi.

²³Patá'aj raatapuá'ajta pej caí a'íi pena'a jaj ye'eca. Patá'aj cáj caj tí'itíj nahuáj tiu'uyé'en a'iné jéshua pej tí'icui'i muá'a tzajta'a.

²⁴A'íjna jime'e í seica í teteca, á jéjre'e pu sejre'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi ti ij amuacaícan puaíjtzí hua'utá'an. Ajta seica jime'e, capu a'ij ámitieere'e amuacaícan í mej jín auteájturaa í Dios jemi, sino méjca'i huáyee xaa teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an ti jetzen huatasejíre'esin. ²⁵Ayee pu che'atá na'a

een a'íjna jime'e í ti xí'epi'in í mej jín meri tiu'utévai, a'íi pu á jéjre'e sejre'e. Na'ari ti pua'a caí amuacaí ámitieere'e, méjca'i huáyee pu huatasejíre'esin. Capu rí'írí ti huateúrvavaa tíj na'a rusén jime'e.

6 Ayee pu ruxe'leve'e mú'ejmi jemi setíj sena'a pua'amé mej ca'anéri jín tejá'amuumuariste'e ti í ayén tejamuá'amitiejte'e ti ayén raavíjte'e sej hua'ará'astijre'en a'ímej í mej tejá'amua'aíjte'e. Na'ari ti pua'a secaí siyen huárini, a'íi mú a'ij pua'a tiu'utaxájta me'íjna jime'e í tej tiyen ratamuá'amua tíjín Dios ti ta'ivástara'a, majta me'íjna jime'e a'ij tej tí'imua'ata.

²Ajta, a'iné a'íi mú í mej tejá'amua'aíjte'e, a'íi mú majta té'atzaahu-ate'e, ayée xu huárini. Caxu huá'axiee-huari'ira se'íjna jime'e sej ru'ihuaamua'a í tavástara'a jemi, sino ayée xu jaítze'e tihua'utévaire'en. Ayee xu huárini a'iné jaítze'e pu tihuá'aci'iti a'ímej í mej tejá'amua'aíjte'e a'íjna jime'e sej siyen tihua'utévaire'en, majta miyen té'atza-ahuatete'e, ajta Dios pu huá'axe'leve'e. A'ii pu a'íin pú'een í ti ruxe'leve'e pej piyen tihuá'umua'aten. Pajta, patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi miyen huárini.

Jíme'en í ti tzáahuati'ira'a jín tájcha'íire'e

³⁻⁴Seica mú miyen tí'imua'ataca me'íjna jime'e ti caí ayén ti'ayajna, ti seicié een a'íjna jime'e í niuucari ti rí'i táaruuren ti jíme'en taamuá'ate í tavástara'a í Jesús ti ajta i'í Cirfistu'u. Majta miyen tí'imua'ataca a'íjna jime'e ti seicié een a'íjna jime'e í niuucari ti tzáahuati'ira'a jín tí'ixa í Dios jemi. Tí pua'a ja'atí ayén éene'en, capu tí'itíj ú'umua'aree sino á'ujtzaahuatete'e pu'u. Jéihua pu tíu'uríhuu'uve'e nain jíme'e, ajta runé'use'leve'e a'íjna jime'e a'ij ti huataújmuua'a sej í niuucari. A'ii pu a'íin pú'een í ti te'iráaye'i ti

ayén rici. Muaújchueere'e rujímua'a na'ari muaújtese'e. Majta a'ij pua'a tiú'ujxajtave'e ca'ín sei pu ayén tí'ijxajtzi'i í ruxí'ej tevi ti ij a'ij pua'a ráaruuren.

⁵ Ja'anáj ti na'a muaújtese'e a'íime í mej a'ij pua'a mé titeumuámua'aree. A'íi pu tiyaaru'u tihuá'ari'iri'i í mej amuacaícan jín rú'umua'areereca'a tzáahuati'ira'a jime'e. A'íj pu jín ayén tihuá'amitie-jte'e mej miyen tiraamuá'itin me'fjna jime'e mej huataújseijrata mej nu'u Círíistu'u jemi tí'ivaire'e. ⁶ Mí ajta, ti pua'a ja'atí rí'i huá'uruuren a'fjna jime'e ti rá'astjire'e í Dios, jeshua pu a'fjna jín raamuá'itin, ti pua'a ajta rutémua'ave'e.

⁷ A'iné tetí'ij huatasejre íiyen chaanaca japua, catu ti'itíj uvé'eneijte. Ajta, tetí'ij huiráciine tiyánna chaanaca japua, catu ti'itíj á'atini. ⁸ Ayee pu éene'e, tiché'e huátatemua'ave'en te'fjna jime'e tej tí'ijcha'íi í tej tí'icua'a, ajta í tej jín ti'itétache'ete.

⁹ Majta a'íime í mej miyen raxí'eve'e mej huateújchijteaanita, ayée mú 'een matí'ij a'íime í tí'itén ja'atí ti caujnari jín hua'utéejí'ici'e. A'íi pu hua'utánamua í huá'a tzajta'a mej mi jeshua tí'ijxe'eve'e, mej caí jín rí'i mé teuúmuámua'are'e, ti jeshua a'ij pua'a tiú'uruure. A'ii pu a'fín pú'een í ti nain tihuá'ari'ira, ti hua'an-tipuá'ajte'esin rusén jime'e.

¹⁰ A'iné a'ij pu jetze airáninei naíjmi'i tíj na'a ti a'ij pua'a seijre'e a'fjna jime'e mej huápi'i tumin necua'atze'e. Majta seica, a'íi mú meri ra'atéxieehuataca'a í mej té'atzaahuate'e me'fjna jime'e mej jeshua huápi'i ranecua'atze'e í tumin. Matí'ij miyen huárini, jeshua mú ra-puafítzi muá'aju'u.

Tí nu'u tí'itese'e temua'a naa tí'ij raatémua'itin í ti xí'epi'in 'een

¹¹ Pajta mú'ee, mi pej rá'astjire'e í Dios, patá'aj caí a'atzu té'aste pe'fjna jime'e sino ayée pepu'u huárini. Patá'aj

piyen tiráahuauuni pej urarí'ene'en í a'atzajta'a, pajta patá'aj rí'i tí'ichejca í Dios jemi. Pajta patá'aj té'atzaahuate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Ayee pepu'u pajta tiráahuauuni pej huá'axe'eve'e temua'a naa í teite, pej te'utáviicua'i, pajta ayén huateá'apua'ajte'e mi a'atzajta'a.

¹² Patá'aj tí'itese'e temua'a naa pej pi raatémua'itin pe'fjna ti xí'epi'in een a'fjna jime'e pej té'atzaahuate'e. Patá'aj tí'itese'e pe'fjna huatémua'itin pej ru-uri puá'ara'ani rusén jime'e í Dios jemi, a'iné a'íj pu jín Dios muaatajé a'ájna xicáara'an pej jetzen raatá'a á'aniu-uca meti'iseíiraca'a í teite. Xí'epi'in pej raataxájtaca'a pej nu'u ra'ará'astjire'en í tavástara'a jemi.

¹³ Ayee nu tí'imua'ijcate'e ti'itíj jime'e jemin í Dios ti naíjmi'ica hua'atá'aca mej ruuri muá'ara'ani, ajta jemin í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús ti ajta xí'epi'in tiu'u-taxájtaca'a tí'ij a'fín tí'ixaate'eca'a jemin a'fjna í tajtuhuan ti ayén ántehuaaca'a tíjín Póncio Pilato.

¹⁴ Ayee nu tí'imua'ijcate'e pej piyen ra'ará'astjire'en nain jín a'ij nej neri tí-muaata'aj, pej pi caí ti'itíj jín auteátu-ran, ti ij caí ja'atí ti'itíj jín mú'ee'tzi jetze te'ujpuá'ajte'en. Patá'aj pauj piyen rijca tíj na'a ti yú auca'ítí a'ame asta caí aj-tahua'a yé huatasejre'en í tavástara'a, a'fjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u.

¹⁵ Ajta ayén té'eme tí'ij Dios ayén raaxí'epi'intare'en yee pu'uri raavíjte'e ti ajtahua'a huatasejre'en. Ajta a'fín Dios, a'ii pu a'fín pú'een í tej rí'i tiraatá'aca, í ti rusej nain japua tí'ai-jta. A'íi pu huá'amucán pú'een a'íimej í mej Tajtuhuan jín títeté'u'upu'u. A'ii pu ajta a'fín pú'een í hua'avastara'a a'íimej í tej tiyen hua'atamuá'amua tíjín yee tavástara'a, í mej miyánna seijre'e íiyen chaanaca japua.

¹⁶ A'íi pu'u na'a a'fín pú'een í ti caí ja'anáj mi'ini, ajta a'fín pu a'uun á'uca a'u ti ayén jeshua á'utaaca a'u tej caí

a'arájvee í jemin. Capu ja'atí ja'anáj raaseíj, ajta capu rí'írí ti ja'atí rují'i jín raaseíj. Tiché'e rí'i tiraatá'an, ajta ché'e a'ín nain jín antiújmua'aréere á'ara'ani rusén jime'e.

¹⁷ Ayee pej tihua'uta'aíjte'en a'ímej í mej chíjteaani pú'een, í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua mej mi caí huá'axieehuata í seica í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Miché'e majta caí me'íjna jín á'ujtzaahuat'e me'íjna jime'e mej jeshua tí'ijcha'ii ti huápi'i tí'ijnajche, a'íné capu rí'írí mej ráamua'aree a'ij ti tihua'atéva'irihua'an méjca'i huáyee. A'ij pu jín, miché'e rá'atzaahuat'e í Dios ti ruxí'evi'ira'a jín taatapaíjve'esin naíjmi'i tíj na'a tej ti te'íjna jín huátatemua'ave'en.

¹⁸ Patá'aj tihua'uta'aíjte'en mej mi miyen huárini í ti i'i xí'epi'in jime'e, mej mi jeshua huápi'i miyen tiu'umuári'en me'íjna jime'e ti xí'epi'in, mej mi ruxí'evi'ira'a jín tihua'utá'an í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, mej mi rá'ujca'ane mej tiu'án temua'a naa a'íjna mej tí'ijcha'ii. ¹⁹ Tí

pua'a miyen huárini, jeshua mú huápi'i raté'avaata í Dios jemi ti tihua'atéva'irihua'an méjca'i huáyee rusén jime'e. Ayee mú miyen huarín, a'íi mú xaa ramua'aréeren mej me'uun te'enteáruite í Dios jemi mej mi ruuri muá'ara'ani rusén jime'e. A'ii pu a'ín pú'een í ti tihua'atéva'irihua'an tzáte'e.

Jíme'en í ti ra'antipuá'ari

²⁰ Mú'ee, mi pej i'i Timoteo, patá'aj rí'i pena'a pej pi nain jín te'ará'asten Dios ti jíme'en timua'íjca. Capej a'atzu rá'aste í mej jeshua tiú'ujxajtave'e me'íjna jime'e í niuucari ti caí ti'itíj vaire'e, ajta ti seicié 'een. Ayee mú té'ujtzaahuat'e mej tirú'umua'aree, aru capu ayén ti'ayajna. Camu a'atzu rú'umua'aree.

²¹ Majta seica meri huá'unamuajri'i. Ayee mú jín huarín, matí'ij mi me'ín ca'anacan ya'uhuá'axi í mej té'atzaahuat'e. Aj mú mi ajtacíj í tavástara'a jemi, micu. Yee pu i cu. Ché'e a'ij tí'imuavaire'e.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Timoteo, í ti hua'apua

Pablo pu rateújte'e

1 Inee, nee nu i'i Pablo, ti Dios na'an-tíhuau ruxí'evi'ira'a jime'e nej ni raatévaire'en í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús a'íjna jime'e ti Dios ayén te'ateújratziir-i'i ti taatá'asin tej ruuri tá'ara'ani rusén jime'e jamuan te'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús.

²Ayee nu yé tí'imuyau'use'e mú'ee pej i'i Timoteo, mi pej ní'iyauj. Ché'e a'íin Dios ti tá'iyau'upua, ajta a'íin í tavástar'a, í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús, miché'e me'ín rí'i timuaatá'an, miché'e muá'ancu'uvajxi'in, majta rí'i tímua'an-puá'ajte'en í a'atzajta'a.

Te'anxája jíme'en a'íjna í Ciríistu'u

³Tíj na'a teti'ijta' mua'utámua'aree, nain xicaj tzajta'a na'ari nain tíca'ari tzajta'a, netí'ijta' téniuusime'en, nee nu tí'ijteujtzi'ire'e mú'ee'tzi jime'e í Dios jemi í nej jemin caí ti'tíj jín auteájturaa nej ravaire'e. Ayee nu che'atá nena'a jemin ravaire'e matíj me'ín tí'ivaire'eca'a í nehuácixa'astemua'a teecan.

⁴Nee nu mua'utámua'aree í pej jín ayein. A'íj nu jín jéfhua raxí'eve'e nej neajtahua'a muaasej nej ni ne'íjna jín huatántemua'ave'en.

⁵Nee nu ra'utámua'areeri'i pej té'atzaahuate'e tzáahuati'ira'a jime'e. A'íi pu amuacaícan té'antzaahua í á'aye'ecua a'íjna í Loida teecan, ajta á'iyen a'anáàna Eunice ayén che'atá na'a té'antzaahua. Ajta íjii ayée pu tiná'amitiejte'e ineetzi pej piyen che'atá pena'a té'atzaahuate'e í tavástar'a jemi.

⁶A'íj nu jín niyen tí'imua'ajjte'e pej pajtáhua'a ahua'aca'anen pej

tiu'utévaire'en nain jime'e a'ij ti Dios timuaatá'a netí'ij mua'avé'emuarij í nemuajca'a jime'e. ⁷Patá'aj ahua'aca'anen temua'a naa a'iné capu ayén tiraatá'a í Dios tej tiyen tí'tiziiine'e. Capu a'atzu, sino a'íi pu titaatá'a tej te'íjna jetze arátaca'ane, teajta tej ti taxe'eve'e, teajta tej ti rí'i metíteumuámua'aree. ⁸A'íj pej jín caí tí'itevi'ira'a pej tihua'utá'ixaate'en í teite a'ij ti tíu'uruu í tavástar'a. Capej pajta tí'itevi'ira'a pe'íjna jime'e nej rá'astijre'e. Mí pajta mú'ee, patá'aj ne jamuan huatá'an tej ti naími'i rajpuaíitzi tá'ara'ani, tej ti Dios jetze arátaca'ane tej tiyen huárini mej mi jaítze'e ráanamua í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin.

⁹A'íj tu jetze arátaca'ane í Dios ti tu'irájtuaa itejmi, ajta titaa'íjca tej ti tiyen urarí'ene'en tá'ara'ani í tatzajta'a. Capu a'íjna jín tu'irájtuaa a'íjna jime'e tej ti'tíj jín tiu'utévai. Capu xaa ne'u. Ayee pu'u na'a tu'irájtuaa a'íjna jime'e a'ij ti amuacaícan tiraaxí'epi'intare, ajta a'íjna jime'e ti rí'i titaatá'a. A'íi pu ajmí'i rí'i titaatá'a jamuan í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús. Tí'ij caí xi seijre'eca'a í chaanaca tej yen japuan puaseaaruve'e, a'íi pu ayén rí'i titaatá'a.

¹⁰Aru íjii, pu'uri á jéjre'e seijre'e a'ij ti rí'i titaatá'a a'íjna jime'e ti huatasejre a'íjna ti tu'irájtuaa, a'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús. A'íi pu ra'antipua'ajte a'íjna í mej jín cui'ini. Ajta, a'íi pu taatá'a tej raasej í tej ruuri tá'ara'ani rusén jime'e tej raará'astijre'en í niuucari ti jín Dios tu'irátuaasin.

¹¹Ajta ineetzi, Dios pu na'antíhuau nej ni tihua'utá'ixaate'en í teite ne'íjna í niuucari, neajta ne'íjna jín tiu'utévaire'en, neajta nej tihua'umua'aten. ¹²A'íj nu jín niyen nena'a rajpuaíitzi. Mí neajta, canu tí'itevi'ira'a a'iné nee nu ra-mua'ate ne'íjna í nej rá'astijre'e. Ajta ayén tiná'amitiejte'e ti a'íin raayí'iti ti

raté'avaa í nej jíme'en tira'íjca tí'ij a'ájna huatasejíre'en a'ájna xicájra'a tí jetzen Dios ayén na'uxíjte'en a'íj tí tiraavíjte'e.

¹³ Ayee pepu'u pauj tihuá'umua'aten pe'íjna jíme'e a'íj pej tináanamujri'i, í neniucca jíme'e í tí rí'i tihua'utarújte'en. Patá'aj pauj piyen rá'astijre'e í tavástara'a, patá'aj pajta pauj piyen huá'axe'eve'e í teite.

¹⁴ Patá'aj rí'i tiraté'avaa í tí jín Dios timua'íjca. Patá'aj rí'i te'uhuaté'aca'anen pe'íjna jíme'e xiéjniu'ucare'ara'an í Dios pej jetze ará'aca'ane pej pí rí'i tiraté'avaa, a'iné a'íin xiéjniu'ucare'ara'an yé huateáturaasin téjmi jemi.

¹⁵ Pepu'uri ramua'aree í mej mé núurie naími'i a'íime í mej a'uun é'eme'ecan tíj na'a a'úu tí huatacá'a u Asia. A'íi mú huá'a jetze ajtéme'ecan a'íjna í Figelo, ajta a'íjna í Hermógenes.

¹⁶ Ayee nu tí'ijxe'eve'e tí a'íin tavástara'a rí'i huá'ancu'uvajxi'in í teitestemua'ame'en a'íjna í Onesíforo a'iné jeíhua pu yé nevé'teui í nej jín huarún. Capu ajta raatatévi'iraste nej aiteánami'ihuaca'a.

¹⁷ Mí ajta a'íin Onesíforo, tí'ij a'uun a'utéveeca'a u Roma, a'íi pu náahuau muári'eri jíme'e. Aj pu í xaa náateu.

¹⁸ Ché'e tavástara'a ayén tiraatá'an tí Dios rí'i rá'ancu'uvajxi'in a'ájna xicájra'a tí jetzen tavástara'a ajtahua'a huatasejíre'en. Mú'ee pe ramua'aree temua'a naa najmi'i tíj na'a í tí jín tinaatévai netí'ij ne'uun á'ucatii u Éfeso.

Jíme'en a'íjna tí ravaire'e í Círíistu'u tíj xantaaru'u

2 Pajta mú'ee, pej ní'iyauj, patá'aj huaté'aca'anen í a'atzajta'a pe'íjna jíme'e tí Dios rí'i timuaatá'a a'iné mú'ee pe rá'astijre'e í Círíistu'u tí ajta i'í Jesús. ² Ayee pepu'u huá'arini. A'íjna pej peri neetzi huánamujri'i a'íj nej tíhua'utá'ixaa í teite, seica mej tí'iseíira-

ca'a, patíj pena'a tináanamujri'i, a'íj pepu'u jín tihua'uta'aíjte'en seica í teteca í mej rí'i titetiújcha'íi, mej mi raayí'itihua'an mej tihuá'umua'aten í teite. Patá'aj te'utáviicua'i ta jamuan.

³ Patá'aj rí'i tiraatévaire'en í Círíistu'u tí ajta i'í Jesús. Patá'aj piyen che'atá pena'a te'utáviicua'i ta jamuan a'íjna jíme'e í pej rajpuajtzi tíj ajta xantaaru'u tí tí'ivaire'e te'utáviicua'i a'íjna jíme'e tí rajpuajtzi. ⁴ Ajta, ja'atí tí na'a tí tí'ivaire'e tíj xantaaru'u, tí'ij a'íin rí'i raatá'an a'íjna tí tí'ira'ajjte'e, a'íi pu'u na'a jetzen ruxe'eve'e a'íj mej rici í mej i'í xantaaru'u.

⁵ Ayee pu che'atá na'a 'een a'íime í mej me'uun a'utéarute mej mi tiu'utatése'en huá'a jamuan í mej huatéruaache. Tí ij seíj raamuá'itin a'íjna í curuun, ayée pu tiú'ujxe'eve'e tí a'íin ayén tiu'utatése'en a'íj mej tiraaxí'epi'intare a'íime í mej tí'ajjta. ⁶ Ajta a'íjna tí jeíhua tí'imijhuaca japuan í ruchuej, ayée pu tiraavíjte'e tí amuacaícan tiráaci'iti a'íjna tí tiú'uciire-ca'a. Aj pu tihuá'aci'iti í seica. ⁷ Patá'aj pe'íjna jetzen piyen tí'imua'atze a'íj nej tí'imua'ixaate'e, a'iné tavástara'a pu muaatá'asin pej yaú'itíee puá'ara'ani nain jíme'e a'íj tí huataújmu'a'a.

⁸ Patá'aj ra'utámua'aree pe'íjna jíme'e í Jesús tí ajta i'í Círíistu'u. A'íi pu ajtahua'a huatarúu huá'a tzajta'a í mí'ichite. A'íi pu ajta huáacixa'ara'an pú'een a'íjna í David teecan. A'íi pu a'íin pú'een í niuucari í nej tihuá'a'ixaate'en í teite. ⁹ A'íj nu jín niyen rajpuajtzi, mej miyen na'anáaji'iqui'en a'íj mej tihua'anáji'iqui í mej a'íj pu'a'a titetiújcha'íi. Aru naúche'e nu tihua'utá'ixaate'esin a'iné capu a'íj tí'irí'iri mej raté'avaa a'íjna í niuucari tí Dios jetze raxa a'u nej aiteánami'i. ¹⁰ A'íj nu jín nain jín te'utáviicua'ira ne'ímej jemi í tí Dios hua'antíhuau, tí ij ajta Círíistu'u tí ajta i'í Jesús hua'irájtuaani mej mi

jemin huateáturan rusén jíme'e a'u ti á'üneeri'i temua'a naa.

¹¹ Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuatili-ra'a jíme'e seij niuucari ti ayén tijn: Tí pua'a tej tiyen jamuan huácuui, teen tu teajta jamuan ruuri tá'ara'ani.

¹² Tí pua'a tej tiyen te'utáviicua'i í tej rajpuaájtzi, teen tu teajta jamuan tí'aíta tá'aju'un.

Na'ari caí, ti pua'a tiyen mé rúurieni, a'íi pu ajta mé túuhua'axixsin itejmi.

¹³ Tí pua'a tiyen títe'uté'itze'ara'an í Dios jemi, a'íi pu caí ja'anáj a'uté'itzeesin itejmi jemi a'iné capu ri'iri ti a'íin ruseij ratíte í ru jetze.

Jíme'en a'íjna í ja'ati ti xí'epi'in seijre'e

¹⁴ Patá'aj pauj pe'íjna jín tihua'utá'ixaate'en mej mi me'íjna jín ra'utámua'a-ree a'ij nej neri timuá'ixaa. Patá'aj ri'í tihua'utá'ixaate'en í Dios jemi mej mi caí tiú'ujtes'i'ire'e rujímua'a niuucari jíme'e a'iné capu ti'itj vaire'e sino a'ij pu pua'a na'a huá'aruure a'ímej í mej ranamua.

¹⁵ Patá'aj piyen pe'íjna jín tí'itese'e nain jín a'achú pej caj tirú'umua'aree pej pi huatá'aseijrata í Dios jemi patj seij í ti Dios raataxájtaca'a tijn xí'epi'in pej huarj. Ayee pej piyen éene'e pua'amé tijn seij ti tí'imijhuaca ti caí ja'anáj auteájturaa ti'itj jíme'e ti raatatévi'iraste'en. A'iné a'íi pu xí'epi'in rijca a'íjna jíme'e ti tí'imua'ata a'ij ti tiraavjíte'e a'íjna í niuucari ti ayén ti'ayajna.

¹⁶ Capej huá'ajaahuate'e a'ímej í mej jeíhua tiú'ujxajtave'e, a'iné a'íime í mej miyen tiú'ujxajtave'e, jaítze'e mú mé rúujípua í ye'irá ti ayén ti'ayajna asta mena'a caí chéle ti'itj xajta ti xí'epi'in 'een. ¹⁷ Jéihua mú a'ij pua'a tiú'uruure a'íime í mej miyen tiú'ujxajtave'e, tijn na'a ti tiu'umé a'ij mej ti'ixa, jaítze'e pu a'ij pua'a huá'aruuren í teite. Ayee

pu tí'irineca a'ímej jemi í mej hua'apua, a'íjna í Himeneo, ajta a'íjna í Fileto.

¹⁸ A'íi mú meri mé rúuhua'axi í niuucari ti ayén ti'ayajna a'iné ayée mú tí'ix-axa'a mej nu'u meri majtáhua'a huatarúj í mi'ichite. Mu'uri seica huatémua'iti a'ij mej te'antzaahuate'en.

¹⁹ Mí ajta, Dios ayén tiú'uruu ti ij caí ti'itj ta'antipua'ajte'en itejmi. Cu xiee tijn chil'ij ájtaahuaca'a ti cimieentu japua rú'ujche ti caí ri'iri ti ja'atí ra'anján, ajta, ti á'ayu'usi'i ti ayén tijn: "Tavastara'a pu huá'amuajte a'ímej í ruteítetemua'a"; ajta ti ayén tijn: "Naími'i matj mena'a pua'amé í mej miyen raataxáj yee ti rá'astjire'e í tavastara'a, miché'e me'ín mé rúuhua'axin í mej a'ij pua'a jín titetiújcha'íi."

²⁰ Jéihua pu ti'itj a'uun té'useijre'e chil'ij tzajta'a ti ve'ée. Capu a'íi na'a seijre'e ti'itj ti taavjijhua í oro jíme'e na'ari plata jíme'e sino ajta pu a'íin té'useijre'e ti ciyej jín tí'itaavjijhua, ajta xarij jíme'e. Seica ti a'uun te'irála, ayée pu tí'ivaire'e mat'ij tí'iyeste, ajta seica ti ajta a'uun te'irála, cha'a na'a pu jín tí'ivaire'e.

²¹ Ayee pu t'een. Tí pua'a ja'atí ayén raxí'eve'e ti tí'ivaire'e í Dios jemi tijn a'íjna í ti'itj ti ayén tí'ivaire'e mat'ij tí'iyeste, ayée pu ruxe'eve'e ti mé rúurieni najmi'i tijn na'a ti a'ij pua'a 'een. Aj pu xaa ayén tiraavfíte'e a'ame ti ij tiraatévaire'en í tavastara'a, ti ij tavastara'a ayén raté'avaa ti ij tiraatéva'irihua'an ti'itj jíme'e ti xí'epi'in 'een.

²² Patá'aj pauj mé rúuhua'axin í mej jín a'ij pua'a titetiújcha'íi í mej teemua. Patá'aj piyen huárini huá'a jamuan í mej miyen ti'ixa yee mej rá'astjire'e í tavastara'a me'íjna jíme'e í mej urarí'en í ru tzajta'a. Patá'aj piyen rijca a'ij ti tí'ix-e'eve'e í Dios. Patá'aj pajta huá'axe'eve'e í teite. Pajta piyen hua'anpuá'ajte'en í huá'a tzajta'a í a'ihuámua'a. ²³ Capej huá'astjire'e a'ímej í mej jeíhua tiú'ujxajtave'e a'iné pepu'uri ramua'aree ti ayée

na'a tí'ivaire'e mej mi tiú'ujaaxiejte'en í teite í mej rí'i mé titeumuámua'aree.

²⁴Ajta, capu ayén tiraavíjte'e seij ti tavástarala vaire'e ti ayén éene'e á'uche'ecane'e ti seica jamuan tí'ijaaxie-jta. Capu a'atzu, sino ché'e a'áin rí'i tihuá'umua'aten. Ché'e ajta caí niu'u-cami'i te'utáviicua'i. ²⁵⁻²⁶Ajta a'áin ti ravaire'e í tavástarala, ayée pu rux-e'eve'e ti ruxiéehua rí'i huá'uruuren a'áimej í mej rájcha'áire'e a'ij ti a'áin tí'imua'ataca. Ruxe'eve'e ti a'áin ra'utá-mua'aree yee rí'írí ti Dios hua'utá'an mej mi seicié tiú'umua'ati mej mi ráa-mua'ati í niuucari ti ayén ti'ayajna, mej mi majtáhua'a rí'i mé tite'umuámua'a-ree muá'ara'ani. Matí'ij miyen huárini, rí'írísta pu a'ame mej huíráicine a'u ti tiyaaru'u huáje'itéaana a'u ti ayén huá'uruu a'ij ti a'áin tí'ijxe'eve'eca'a mej ra'ará'astijre'en.

A'ij mej éene'e muá'aju'u í teite tí'ij te'entipúa'ajte'en naín

3 Ayej xaa ne'u ti'ayajna ti ayén té'eme méjca'ihua yee tí'ij te'en-tipúa'arijme'en nain. Jéihua mú rajpuaítzi muá'aju'u. ²Ayee mú éene'e muá'aju'u í teite. Ayee mú raxí'eve'e muá'aju'un seica í teite a'ij ti a'áimej tihuá'amitiejte'e seij ajta seij. Majta jeihua huápi'i raxí'eve'e mej tumín tíseire'en. Jéihua mú á'ujtzaahuat'e muá'aju'u, majta jeihua huá'axieehua muá'aju'u í ruxí'ej teite. Jéihua mú a'ij pua'a tiu'uxáatave'e muá'aju'u.

Camu huá'atzaahuat'e muá'aju'u í ruvaújsimua'a. Camu majta rí'i tihua'utá'asin a'áimej í mej ti'itíj jín hua'utévai. Jéihua mú a'ij pua'a titetiújcha'íi muá'aju'un. ³Camu huá'axe'eve'e muá'aju'u í teite. Camu majta tíhua'utá'uuni'ira sino jeihua mú a'ij pua'a tiu'uxáatave'e muá'aju'u. A'íi mú majta simuáruuni muá'aju'u.

Merájcha'áire'e mú muá'aju'u nain jime'e ti i'i xí'epi'ín.

⁴Avíitzi mú jín tiu'utátuiire'esin í ruxí'ej tevi. Camu a'atzu á'ujcu'uvéé muá'aju'u. Jéihua mú á'ujtzaahuat'e muá'aju'u me'ájna jime'e ti ayén ti-huá'amitiejte'e mej jeihua ruxe'eve'e. Jéihua mú raxí'eve'e muá'aju'u mej miyen huárini a'ij ti tihua'aráanajche. Majta camu raxí'eve'e muá'aju'u í Dios.

⁵Aru a'áíi mú majta miyen huataúj-seijrata í teite jemi mej nu'u rá'astijre'e í Dios, aru camu a'ájna jetze araujca'anée muá'aju'u. Xíi mu'u mena'a ti'itesefire'e muá'aju'un. Capej huá'ajaahuat'e mú'ee.

⁶Ayee mú 'een matíj a'áime í mej hua'ítzi jín uteáru'ipi u huá'achi'ita í teite mej mi hua'utémua'itín a'áimej í 'uua í mej caí té'eviiicua'i í ru tzajta'a, í mej ruxiéemiste'e me'ájna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Majta miyen huataura'aca ti ti'itíj ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi miyen huárini ti'itíj ti a'ij pua'a 'een, ti ajta hua'aráanajche.

⁷Ja'anáj ti na'a miyen tihuá'anamua-jran í mej tihuá'amua'ate mej mi jaítze'e yaú'itíée muá'ara'ani ti'itíj ti jéjcu. Camu ja'anáj huataúra'asin mej ráa-mua'ati í niuucari ti ayén ti'ayajna.

⁸Ajta a'áime í teteca í mej tihuá'amua'ate, ayée mú che'atá mena'a tirájcha'ire'e í ti ayén ti'ayajna matíj a'áime í mej Moisés teecan mej tícha'áire'eca'a, a'áime í mej hua'apua. A'íi mú a'áin pú'eene'e a'ájna í Janes teecan, ajta a'ájna í Jambres teecan.

Ajta a'áime í mej miyen 'een, ayée mú a'ij pua'a mé titeumuámua'aree. Camu a'atzu té'atzaahuat'e tzáahuati'ira'a jime'e. ⁹Camu ché'e á'ateeri mej miyen rici a'íné ayée che'atá na'a tihuá'aruuren a'ij ti tihuá'uruu í seica í mej hua'apua. Naími'i mú ramua'aréeren ti caí ti'itíj vaire'e a'ij mej tí'ixaxa'a.

Pablo pu ra'antipua'ajte í ti jín tira'ijcate'e a'íjna i Timoteo

¹⁰Mí pajta mú'ee ramua'aree nain jime'e a'ij nej éeni'ici'e á'uche'ecan, í nej jín tí'imijhuaca. Mú'ee pej pajta ramua'aree nej tzaáhuati'ira'a jín té'atzaahuat'e, neajta té'eviicua'i temua'a naa í nej jín rajpuaíjtzi. ¹¹Mú'ee pej ramua'aree temua'a naa mej a'ij pua'a náaruu, nej jéshua rajpuaíjtzi na'araa. Mú'ee pej ramua'aree tí'itj'í ti a'ij náaruu a'ujna já'ahua'a u Antioquía, ajta a'ujna u Iconio, ajta a'ujna u Lистра. Jéihua nu te'utáviicua'i'iri'i í nej jín rajpuaíjtzica'a. Ajta nevástara'a pu nu'irájtuaa nain jime'e í nej rajpuaíjtzica'a.

¹²Ayej xaa ne'u, ayén che'atá na'a tí'iruuren ja'atí ti na'a ti tí'itese'e ti ra'ará'astijre'en í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús. A'ij mú pua'a raruuren me'íjna í ja'ati.

¹³Ajta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, majta a'íime í mej caí tzaáhuati'ira'a jín miyen rici, maúche'e mú jaítze'e a'ij pua'a 'eene'e muá'aju'u í ru tzajta'a. Maúche'e mú jaítze'e huá'acuanamua muá'aju'u seica í teite. Majta jaítze'e mú te'uteúhua'itze'esin rujímua'a.

¹⁴Mí pajta mú'ee, patá'aj pauj piyen té'atzaahuat'e a'ij pej tí'raari'ire, pe'íjna jetze ti ayén timuá'amitiejte'eca'a. Patá'aj piyen pauj té'atzaahuat'e a'iné mú'ee pe ramua'aree a'ij mej timuaamuá'ate.

¹⁵Pajta, t'íj na'a patí'íj pá'ari'ísta, mú'ee pe ramua'areereca'a a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í yu'uxari ti Dios ru jemi raaté'avaataca'a. A'ii pu a'ín pú'een í niuucari ti muaatá'asin pej rí'í mé teuúmua'aree ti ij Dios mua'irájtuaani a'íjna jime'e pej rá'antzaahua í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús.

¹⁶Najími'i t'íj na'a ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti Dios ru jemi raaté'avaat-

aca'a, a'úu pu é'eme'ecan í Dios jemi a'iné xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu rumuári'eri'ire'ara'an jín hua'utá'a mej mi miyen tira'uyú'uxa. Ajta tí'ivaire'e mej mi jín tihuá'umua'aten í teite na'ari mej mi jín hua'utá'ixaate'en í mej jín ráamua'aree í mej jín auteájturaa í Dios jemi, mej mi rí'í huá'uruuren. Ajta pu tí'ivaire'e mej mi tihuá'umua'aten a'ij ti tí'ixi'epi'in í Dios jemi, ajta a'ij ti caí tí'ixi'epi'in mej mi urarí'ene'e muá'ara'ani í ru tzajta'a. ¹⁷Ajta ayén tiraatéva'iri a'íjna í ja'ati ti rá'astijre'e í Dios ti a'ín í yu'uxari jín huaújnaijmi'e'en naími'i t'íj na'a ti ruxe'leve'e ti ij ayén huárini tí'itj'í ti a'ij tí'ixi'epi'in.

4 Aye'e nu 'een jín tí'imua'ijcate'e jemin í Dios, ajta jemin í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús. A'iné Ciríistu'u pu raaxi'epi'íntare'en a'ímej jemi í mej mauj yen huachéjme íyen chaanaca japua, ajta a'ímej jemi í mej meri huácuui. A'íi pu ajtahua'a huatasej're'esin tí'ij tiu'uta'ájta nainjapua.

²Patá'aj mú'ee tihua'utá'ixaate'en í niuucari jime'e. Pajta patá'aj hua'utáhuavii ca'anín jime'e mej mi ráanamua ti pua'a miyen tité'ujca'ane mej ráanamua na'ari mecaí ranamua-jracu. Patá'aj rí'í huá'uruuren a'ímej í mej caí xí'epi'in metíteumuá'mua'aree. Patá'aj hua'utá'ijmii mej mi caí a'ij pua'a rijca. Patá'aj pajta hua'utá'an í ca'aníjra'a mej mi miyen huárini a'ij ti tí'ú'ujxe'eve'e.

Rí'í pepu'u pe'íjna jime'e pej pi te'utáviicua'i huá'a jemi í teite, pajta pe'íjna jime'e pej tihuá'umua'aten temua'a naa. ³Aye'e pej huárini a'iné a'ájna pu teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an jetze mej jetzen caí ché'e te'evíicua'ira muá'aju'u mej ráanamua í ti i'í xí'epi'in a'ij pej tí'ihuá'amua'ateca. Mí majta a'íime, seica mú huatájeevi a'ímej mej ráanamua me'íjna jime'e a'ij

mej rujíimua'a mena'a tirájteu. ⁴A'íí mú yá'uhua'axijsin í ti ayén ti'ayajna mej mi rá'antzaahuat'e'en í niuucari ti cha'a na'a pu'u ti'ixa.

⁵Mí pajta mú'ee, patá'aj pauj nain jín rí'i mé teuúmua'aree. Patá'aj pajta te'utáviicua'i ti pua'a ti'tíj'j muaata-muári'isten. Neajta nu niyen t'í'imua'ij-cate'e pej rí'i tejá'uche'ecane'en pej pi tihua'utá'ixaate'en í teite í niuucari jime'e ti jín Dios hua'irájtuaani. Patá'aj nain jín te'ará'asten í pej jín anti'amua'aree pe'íj'na jime'e í pej jín tí'ivaire'e í Dios jemi.

⁶Ayee pu'u tí'een a'iné ayée pu tiná'amitíejte'e t'íj nena'a nej rajpuaijtzica'a ti ayén tí'ivaire'e í Dios jemi cumu muai'ivéjri í mej án yejxíre'esin japuan í mej jetzen tí'imuai'ivajta. Pu'uri teja'uré'ene a'áj'na xicáara'a nej jetzen huámi'ini.

⁷Jéihua nu rá'uviicua'iri'i nej niyen huáirini a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi. Nu'uri ra'anticí'i í nej jín avé'enmua'a-reereca'a. Canu raatéxiehuataca'a sino nerá'astijre'eca'a í nevástara'a.

⁸A'íj pu jín Dios raaté'avaataca'a ineetzi jemi ti'tíj'j ti tináaci'iti a'áj'na jime'e nej urarí'ene'en í ne tzajta'a. Nevástara'a pu raaxí'epi'intare'en a'ij ti tiraavíjte'e; a'íí pu a'áj'na naatátistejsin a'áj'na xicáara'an ti jetzen ayén tí'iraxi'epi'intari'iran ineetzi jime'e. Ajta, capu neetzi na'a huatátistejsin, sino naíjmi'lica a'achú pua'améca í mej aráujca'anéecan jín rajchú'eve'e ti a'íin ajtahua'a huatasej're'en huá'a jemi.

**Pablo pu tí'irixaate'e
a'ij ti ye'í huáirini**

⁹⁻¹⁰Patá'aj huatá'aca'anen t'íj na'a ti tí'iri'iri pej yetanén neetzi jemi, a'iné Demas pu mé núurie a'áj'na jime'e ti jaítze'e ra'aránajcheca'a í ti ayén tí'isijre'e íyien chaanaca japua. Crescente

pu a'uun á'ume a'ujna já'ahua'a ti huat-acá'a u Galacia. ¹¹Ajta a'íj'na í Lucas, a'íí pu'u yé huateájturaa neetzi jemi. Patá'aj raatá'inen pe'íj'na í Marcos ti pua'a mé'e piya'usej'j ti ajamuan yé tanén. Patá'aj ye'erávi'itín, a'iné a'íí pu netéva'iri í nej jín tí'ivaire'e í Dios jemi. ¹²Neraata'íteca'a ne'íj'na í Tíquico ti a'uun á'ume'en u Éfeso.

¹³Patí'ij mú a'arájra'ani, patá'aj mú neja'arápjire'en í nej ra'iteváara ná'aye'i í nej ne'uun ye'uteájtua a'íj'na jemi í Carpo, a'ujna Troas ti é'eche. Pajta, patá'aj mú tineja'arápjire'en í yu'uxari, ajta í seica í cuapé'e, neetzi ti tí'ine'aa.

¹⁴Ajta a'íin í Alejandro ti tepúusti'i tí'ita'ahuaca, jeíhua pu a'ij pua'a náaru. Aru tavástara'a pu ayén raruuren a'ij ti tiraavíjte'e a'íj'na jemi a'íj'na jime'e a'ij ti náaru.

¹⁵Pajta mú'ee, rí'i pepu'u pe'íj'na jemi t'íj'j a'íin caí muaatémua'itín, a'iné jeíhua pu rájcha'íire'eca'a a'ij tej tihua'utá'ixaate'eca'a í teite.

¹⁶Netí'ij amuacaícan huatán-ne'a'aca'a, capu ja'atí neetzi jime'e huatéechaxi ti ne japua huániuuni. Naími'i mú mé núurie. Ché'e Dios caí puaijtzí hua'atá'acare'en a'íj'na jime'e a'ij mej huaríj. ¹⁷Mí neajta inee, a'íj nu jetze ará'anca'ane í tavástara'a. A'íí pu naatá'a í ruca'aníjra'a nej ni nain jín tihua'utá'ixaate'en í teite, mej mi naími'i ráanamua a'íime í mej caí Israel jetze ajtémecan. Ajta a'íí pu nu'irájtuaa nej ni caí ca'anacan huámi'ini.

¹⁸Tavástara'a pu naatévaire'esin nain jime'e t'íj'j caí a'íin ti a'ij pua'a 'een naatémua'itín ti'tíj'j jime'e. A'íí pu nu'irájtuaasin ti ij ná'avi'itín u júte'e a'u ti a'íin tejé'ajta nej ni ne'uun a'utevé'e ná'ara'ani. Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'an t'íj na'a ti yú aumé t'íj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén té'ara'ani.

Í ti jín ra'antipúa'ajte

¹⁹ Patá'aj naatateújti'itze'en a'íjna í Prisca, ajta a'íjna í Aquila, ajta a'ímej í teitestemua'ame'en a'íjna í Onesíforo.

²⁰ Ajta a'íin í Erasto, a'úu pu a'uteájturaa a'ujna chajta'ara'a jetze u Corinto. Neajta Trófimo nu a'uun a'uteájtuaa tí'icui'ican a'ujna chajta'ara'a jetze u Mileto.

²¹ Patá'aj huatá'aca'anen pej yetanén amuacaícan ajta caí xi a'ájna pítejá'arici

ti huáseevi'i á'aye'i. A'íi mú yé muatateújte'esin a'íjna í Eubulo, ajta a'íjna í Pudente, ajta a'íjna í Lino, ajta a'íjna í Claudia, majta naími'i í ta'ihuaamua'a í mej té'atzaahuat'e.

²² Ché'e a'íin tavástara'a huateáturan mú'eetzi jemi. Ché'e a'íin rí'í timuaatá'an. Yee pu'u. Pu'uri antipúa'areca'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Tito

Pablo pu tí'ijyu'use'e a'íjna í Tito

1 Inee, i nej i'i Pablo, ayée nu tí'ivaire'e í Dios jemi. Ajta a'íin í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, a'íi pu na'antíhuau nej ni niyen tiu'utévaire'en ne'íjna jime'e mej mi jaítze'e té'atzaahuat'e a'íime í Dios ti hua'antíhuau, mej mi majta jaítze'e yaú'itíie muá'ara'ani tzáahuati'ira'a jime'e. Tí pua'a meri yaú'itíie muá'ara'ani tzáahuati'ira'a jime'e, aj mú mi r'íi titetiújcha'íi muá'aju'u me'íjna jime'e í ruye'irá. ² A'íj mú jín rachú'eve'e muá'aju'u mej miyen ruuri muá'ara'ani t'íj na'a rusén jime'e, a'iné ayée pu te'ataújratziiri'í í Dios jéjcuá imuá. Ajta a'íjna í Dios, capu tí'ihua'itaca.

³ Ajta a'íin Dios, a'iné pu'uri teja'uré'ene ja'anáj ti pua'a huaújxi'epi'in-tari'ire, a'íi pu taatá'a tej ráamua'aree í runiuuca jime'e. A'íj pu jín ayén tinaata'áj a'íjna í Dios ti tu'irájtuuani nej ni tihua'utá'ixaate'en a'íjna jime'e ti Dios te'ataújratziiri'í. Jee xaa ne'u, a'íj nu jín ti'it'éjvee í tavástara'a jemi.

⁴ Ayee nu tí'imuyau'use'e, mi pej i'i Tito, mi pej pajta niyauj pu'éene'e pua'araa tzáahuati'ira'a jime'e pe'íjna jime'e pej piyen che'atá pena'a té'atzaahuat'e net'íj inee. Ayee nu tí'ijxe'eve'e mej miyen muáruuren a'íjna í Dios í tej rájya'upua, ajta a'íin í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús, í ti tu'irájtuuani, miché'e r'íi timuáacha'in, miché'e majta mua'anpuá'ajte'en í á'a tzajta'a.

Í ti jín tí'imijhuaca a'íjna í Tito a'ujna u Creta

⁵ Ayee nu 'een jín muaja'uteájtuaa a'u-jna u Creta í chuej ti e'eráhuachi í jaj japua pej pi r'íi ráaruuren í ti á'aturaa-caj, pej pi pajta hua'antíhuauani a'ij nej

neri timuá'ixaa a'ímej í mej te'enteároute vaujsi jime'e nain japua mat'íj mena'a mej huachéjme a'ujna u Creta.

⁶ Ajta ayée pu ruxe'eve'e ti ayén 'een a'íjna í ja'atí ti te'enteároute vástala jime'e, ti caí ti'it'íj jín a'aturáa, ajta ti seij na'a tévi'itine'en í 'íita'a. Majta í yaújmua'ame'en a'íjna í ja'atí, ayée pu ruxe'eve'e mej té'atzaahuat'e, tí'ij caí ja'atí a'íjna jín huá'a jetze te'upuá'a-jte'en mej a'ij pua'a titetiújcha'íi na'ari mej caí ti'it'íj á'astíjre'e.

⁷ Ja'atí ti ayén vástala jín ti'it'éjvee, a'íi pu xaa ayén antiújmua'aree a'íjna jime'e ti Dios jetze me'ecan tí'ivaire'e a'ímej jemi í teite. A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e ti r'íi ti'it'íj jín a'aturáa. Ruxe'eve'e ti caí ayén á'ujtzaahuat'e, ajta ti caí ca'anacan hutaniú'ucan, ajta ti caí rutahuáive'e. Ajta, ayén che'atá na'a ruxe'eve'e ti caí ayén runé'use'eve'e, ajta ti caí a'íjna jín ruvaire'e a'íjna jime'e í tumin mej tí'ipua'ívi u teyujta'a, na'ari ti caí tí'inecua'atze ti jéjhua tí'ijcha'íi.

⁸ Mí ajta a'íin, ché'e ayén éene'e á'ara'ani ti ruxí'evi'ira'a jime'e hua'an-curé'evi'itín mat'íj mena'a pua'amé ramuáaren, ti ajta a'íjna jetze ucarute a'íjna jime'e ti xí'epi'in 'een. Ajta pu ayén ruxe'eve'e ti a'íin r'íi mé teuú-mua'aree, ti ajta r'íi ti'it'íj jín, ti ajta urarí'en í ru tzajta'a. Ajta i'i, ayée pu ruxe'eve'e ti ruca'ané í ru tzajta'a ti ij caí ti'it'íj jín auteáuran a'íjna jime'e ti a'ij pua'a 'een.

⁹ Ruxe'eve'e ti a'íin ajta yaú'itíie temua'a naa í niuucari ti ayén ti'ayajna a'ij tej teri tihua'umuá'ate ti ij caí ja'anáj yá'uhua'anan. Tí pua'a ayén huárini, aj pu xaa raayí'itíhuua'a a'ame ti ij tihuá'umua'aten tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti ayén tiraavíjte'e. A'íi pu ajta raayí'itíhuua'a a'ame ti hua'utémua'itín a'ímej í mej seicié tí'ixaxa'a.

¹⁰ Ayee pu ruxe'eve'e a'iné mu'iití mú mé á'ujuhua'an í mej caí ti'itíj á'astijre'e. Jéihua mú tihuá'amua'ate me'íjna jime'e í niuucari ti caí ti'itíj vaire'e, ti ajta tiú'ucuanamua. A'ímej mú jetze ajtémecan a'íime í mej ra'antisí'iche í runavij.

¹¹ Jé'ecan pu ruxe'eve'e tej hua'utá'ijmí mej mi caí ché'e miyen tí'ixajta a'iné jéihua mú tihua'antiú'uuni'ira matíj mena'a pua'amé ruteítestemua'a seij í ja'ati, majta méyee. Ayee mú 'een jín miyen tihuá'amua'ate a'íjna jime'e í ti caí ayén tiraavíjete mej mi avíitzi jín raamuá'itin í tumin í mej rujímua'a huateújvaire'en.

¹² Seij ti huá'a jetze ajtémecan, ti nu'u huá'a jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayén tiu'utaxájtaca'a a'ímej jime'e tíjín: "Naími'i mú tí'ihua'itaca a'íime í mej Creta huachéjme. A'ij mú hui pua'a tí'iruure a'íime í mej huá'ina'ase'e. Majta jéihua huápi'i juxaaveca ajta mena'a caí anajúcataxi'in."

¹³⁻¹⁴ Jee xaa, ayée pu ti'ayajna a'ij ti tiraataxájtaca'a. A'ij pu jín, ayée pu ruxe'eve'e pej piyen huárini. Patá'aj ca'anín jín hua'ajteá'axi'in mej mi té'antzaahuate'en tzaáhuati'ira'a jime'e a'ij ti tiraavíjete'e, mej mi caí ché'e ranamujra í niuucari ti caí ti'itíj vaire'e ti ajta a'ímej jetze huanéj a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, mej mi caí ché'e ranamujra a'ij mej tihuá'ajite'e a'ímej í teteca í mej caí raataxí'eve í ti ayén ti'ayajna í Dios jemi.

¹⁵ Ajta a'ímej jemi í mej urarí'ene'en seijre'e í ru tzajta'a, ayée pu tihuá'amitíete'e ti naími'i tíj na'a ti Dios ayén tiú'utaahuaca'a, a'íi pu tí'ivaire'e í ruye'irá jime'e. Majta, camu a'atzu taúra'aca ti ti'itíj hua'utáxana'ave'en ti a'ij pua'a 'een. Mí ajta a'ímej jemi í mej a'ij pua'a seijre'e í ru tzajta'a, capu ti'itíj i'irí'en. Jéihua mú a'ij pua'a mé titeumuámua'aree.

Majta, camu ché'e raayí'iti mej miyen huaruitíete'en yee a'íi pu ayén tiraavíjete'e nusu a'íi pu caí ayén tiraavíjete'e.

¹⁶ Ayee mú tí'ixaxa'a tíjín: "Teen tu ramua'ate í Dios." Mí majta caí, camu ramua'ate a'iné camu miyen rici a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Jé'ecan mú tiú'uxana'avíliste'e. Camu ti'itíj á'astijre'e. Camu majta ti'itíj jín a'ij tí'ivaire'e í Dios jemi.

Jíme'en í niuucari ti rí'i huá'aruure

2 Mí pajta mú'ee, ayée pu ruxe'eve'e pej piyen tihuá'umua'aten mej mi miyen rí'i titetiújcha'íi a'ij ti tiraavíjete'e a'íjna jime'e mej té'atzaahuate'e tzaáhuati'ira'a jime'e. ² Patá'aj piyen tihuá'umua'aten í mej vaújsicira'i mej caí jéihua rayé'ecare'en í nahuáj, sino cáj mu'u, mej mi seica rí'i tihua'usej. Ruxe'eve'e mej mi rí'i mé titeumuámua'are'en, majta mej rí'i titetiújcha'íi me'íjna jime'e mej rá'astijre'e í tavástar'a. Ajta ayén ruxe'eve'e mej huá'uxe'eve'en í ruxí'ej teite, ajta mej mi te'utáviicua'i temua'a naa.

³ Patá'aj piyen che'atá pena'a tihuá'umua'aten a'ímej í ucarijse mej mi majta rí'i titetiújcha'íi. Capej hua'atá'acare'en mej a'ij pua'a tiú'ujeeve seij ajta seij. Capu ajta ayén tiraavíjete'e mej jéihua rayé'ecare'en í nahuáj, sino mej mi ráari'iren mej tihuá'umua'aten ti'itíj ti a'ij tí'ivaire'e. ⁴ Miché'e me'ín jucarijse miyen tihuá'umua'aten í mej 'uua í mej mauj teemua mej mi miyen tihuá'uxe'eve'en í rucína'astemua'a, majta í ruyaujmua'a.

⁵ Ayee pu ruxe'eve'e mej rí'i metí-teumuámua'aree a'íime í mej mauj teemua, mej mi caí tiú'uxana'acira'aten. Ajta, ayée pu ruxe'eve'e mej nain jín tí'ijcha'íi í ruche. Ajta, mej mi rí'i huá'acha'íi í ruteítestemua'a. Miché'e majta hua'ará'astijre'en í rucína'aste-

mua'a. Na'ari, ti pua'a mecaí miyen huárini, í seica í mej huá'aseij, camu ch'é raataxí'eve'esin mej ra'ará'astijre'en í tavástarala.

⁶Ayee pej che'atá pena'a ca'aníjra'a hua'utá'an í teteca í mej mauj teemua mej mi rí'i mé titeumuámua'are'en me'fjna jime'e a'ij mej rici. ⁷Pajta jemi'ee, patá'aj piyen asejrate huá'a jemi'ee, sefj ti ari araúaste nain jime'e a'ij nej neuchén timuá'ixaa, a'fjna jime'e a'ij pej rici ti i'i xí'epi'in jime'e. Patá'aj tihuá'umua'aten tzáhuati'ira'a jime'e, pajta piyen tihua'utasejrate'en ti huápi'i ruxe'eve'e mej mi miyen huárini.

⁸Patá'aj piyen tihua'utá'ixaate'en temua'a naa e'ehuauritiéecan jime'e a'ij ti tiraavíjte'e mej mi caí miyen seicié tí'ixajta. Ayee pej huárini ti i hua'utatévi'iraste'en a'ímej í mej muájcha'íire'e me'fjna jime'e mej caí tí'itj jín huatániuusin ti a'ij pua'a namuajre'e mej jín titaaxájtzi'i.

⁹Patá'aj piyen tihua'utájeeve a'ímej í mej tí'imuari'e ca'anéeri jime'e, mej mi hua'ará'astijre'en a'ímej í mej tihuá'ajte'e. Miché'e miyen tiu'umuári'en mej mi nain jín rí'i tihua'utá'an. Ayee pu ruxe'eve'e mej caí a'ij mena'a tihuá'ajjeeve a'ímej í mej tihuá'ajte'e.

¹⁰Mej mi majta caí tihua'anáhuaira, sino mej mi nain jín hua'ará'astijre'en, matá'aj caí tí'itj jín até'itze'ara'an. Tí pua'a miyen huárini, ayée mú'een jín ca'aníjra'a hua'utá'asin í seica mej mi majta raataxí'eve'en, mej majta ra'ará'astijre'en a'ij tej tihuá'amua'ate a'fjna jime'e ti Dios tu'irájtuani.

¹¹Jee xaa, pu'uri mé jéjre'e seijre'e ti Dios ari rí'i tihuá'acha'íi í teteca a'fjna jime'e ti Dios jírá'ujca'ane ti hua'irájtuani naíjmi'ica. ¹²A'íj tu jín ramua'aree ti ayén ruxe'eve'e tej ra'antipuá'ajte'en nain jime'e ti a'ij pua'a 'een í Dios jemi, ajta nain jín tej rájhuausin

íiyen chaanaca japua, ti caí ayén á'ateere rusén jime'e.

Ajta, ayée pu ruxe'eve'e tej tiyen rí'i tí'itácha'íi a'ij ti tiraavíjte'e, a'ij ti tí'ixe'eve'e í Dios. Ajta ayén ruxe'eve'e tej rí'i mé titeumuámua'are'en tetj tena'a tej tiyen á'ateeri íiyen japuan í chaanaca ti yen seijre'e.

¹³Teajtáhuata tu teuj rachú'eve'en í tej jín huatátatemua'ave'e a'ájna xicáara'an ti jetzen teja'uré'enejsin í tej rachú'eve'en ti ajtahua'a yé huatasejre'esin a'fjna í Dios ti nain jín antiújmua'aree, ti ajta tu'irájtuani. A'íi pu a'fín pú'een í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u.

¹⁴A'íi pu huataúra'a ti huámí'ini ta jetze me'ecan ti ij a'fín tiu'unájchita nain jime'e a'ij tej té'echa'íica'a iteen, te'fjna jime'e tej caí a'atzu ra'ará'astijre í Dios. Ayee pu 'een jín ajta huamí'i ta jetze me'ecan ti ij rí'i táaruuren í tatzajta'a tej ti teitestemua'ame'en pu'éene'e tá'ara'ani, tej ti ahuátaca'anen tej ti tiyen huárini i ti í'ixi'epi'in jime'e.

¹⁵A'íi pu a'fín pú'een í ti ruxe'eve'e pej piyen tihuá'umua'aten. Patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an nain jime'e í pej jín anti'amua'aree. Patá'aj pajta hua'ajteá'axi'in. Capej hua'atá'acare'en ti ja'atf a'ij pua'a tí'imuaseijra.

A'ij mej ye'í huárini í mej té'atzaahuat'e

3 Patá'aj hua'u'íjcate'en í teite mej mi miyen huá'astijre'en a'ímej í mej tí'ajta, majta a'ímej í mej tí'itj jín antiújmua'aree. Miché'e miyen huárini a'ij mej tí'ixe'eve'e í mej tí'ajta. Miché'e majta ahuaújca'anen mej mi me'fjna jín tiu'umuári'en tí'itj ti a'ij tí'ixi'epi'in. ²Capej hua'atá'acare'en mej a'ij pua'a tihuá'ajjeeve í ruxí'ej teite sino patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi ru'ihuaamua'a muá'ara'ani temua'a naa, mej mi majta rí'i tihuá'ucha'in í seica. Miché'e

majta rí'i ti'ihuaúrixaate'en mej caí a'ij mena'a pua'a tiú'ujeeve.

³Capej yá'uhua'anan a'ij tej éene'e jécua imuá tetí'ij caí xi té'atzaahu-ate'eca'a. Catu ti'itíj ú'umua'arereca'a. Catu teajta ti'itíj á'astijre'eca'a. Ti'itíj ti na'a pu tacuanamuajca'a. Cu xiee tej ravaire'eca'a ca'anéeri jime'e í ti ta tza-jta'a seijre'eca'a ti a'ij pua'a 'leen. Ajta ti'itíj ti ta'aránajcheca'a ti caí xí'epi'in jime'e, a'íj tu teajta vaire'eca'a.

Ayee tu ti'itítacha'íica'a tej huá'a-jcha'ire'eca í taxí'ej teite. Seica mú majta tájcha'íire'eca'a itejmi. Teajta iteen, ayée tu che'atá tena'a iteen tajímua'a tu tájaaxiejvi'iraca'a seij teajta seij.

⁴Mí ajta a'íin í Dios í ti tu'irájtuaa, a'íi pu taatá'a tej tiyen raasej ti a'íin rí'i temua'a tí'itacha'íi. A'íi pu ajta tax-e'leve'e. ⁵A'íi pu xaa tu'irájtuaa. Capu a'íjna jín tu'irájtuaa a'íjna jime'e tej tiyen huaríj í ti í'ixi'epi'in sino a'íjna jime'e ti a'íin tá'ancu'uvajxi. A'íi pu taa-jéjcuare í ruxíejniu'uca jime'e. Cu xiee tej teajtáhua'a huanúnu'ihuaca'a í Dios jemi, a'íjna jime'e ti tá'ari'iri'i ti xána'av-í'ire'eca'a í ta jetze.

⁶Ruxiejniu'uca pu xaa huateájtuaa itejmi jemi nain jime'e í ruxí'evi'ira'a a'íjna jime'e ti ta japua huaniú a'íjna í Jesús ti ajta í'i Ciríistu'u. ⁷Ayee pu 'leen jín raateájtuaa téjmi jemi ti i a'íin ayén tiraaxí'epi'intare'en tej ti caí ché'e ti'itíj jín auteátturan í jemin a'íjna jime'e ti tá'ancu'uvajxi. Ayee tu 'leen jín seijre'e tej ti teri rachú'eve'e tí'ij titáaci'iti méj-ca'ihua yee tej ruuri tá'ara'ani jemin tíj na'a rusén jime'e.

⁸Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna. A'íj nu jín niyen tí'ijxe'eve'e pej mú'ee ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi rá'antzaahuat'e'en netíj nena'a neri timuá'ixaa a'ímej í mej meri rá'astijre'e í Dios. Miché'e majta rí'i mena'a me'íjna jetze ucarute mej rí'i titetiújcha'íica me'íjna jime'e ti í'ixi'epi'in. Tí pua'a miyen huárini, a'íi

mú xaa rí'i tiraatá'asin í Dios, majta hua'utévaire'en naíjmi'ica.

⁹Mí majta seica, jeíhua mú me'íjna jín tiú'urihua'ura muá'aju'u me'íjna jime'e ti caí ámitieere'e, majta seica me'íjna jetze ucáruti mej miyen ti'ixáata muá'aju'u yee a'atani tévira'an jetze huanéj í ruhuáacixa'astemua'aci'i. Majta seica, ayée mú tiú'urihua'ura muá'aju'u me'íjna jime'e yee a'iquí huataáj-mua'a a'íjna í niuucari ti ra'yuyú'uxa-ca'a a'íjna í Moisés teecan. Ayee mú 'leen jín miyen autéhuijsin mej mi já'ita'a a'utáciine, majta mej mi hu-ateújne'usi'ite'en. Naíjmi'i matíj mena'a miyen 'leen matíj a'íime, camu ti'itíj vaire'e. Capej huá'ajaahuat'e.

¹⁰Tí pua'a ja'atí ayén tejá'amua'itzi-ite'e sej si siyen a'utehuiini sej si já'ita'a a'utáciine, ayée pej ráaruuren. Patá'aj seij pana'a raatá'íjmii na'ari hua'apua. Tí pua'a auj ayén rijca ti caí muá'astijre'e, patá'aj raata'íte mé já'ahua'a. ¹¹Tí pua'a caí muá'astijre'e, ayée pepu'u 'leen jín piyen tiráamua'aree ti a'íin í tevi seicié na'a tí'imua'atze ti caí ayén tiraavíjte'e. Pu'uri Dios raaxí'epi'intari'iri'i a'íjna jime'e ti puajíjzi raatá'asin.

Pablo pu tí'ira'ixaaate'e

¹²Nee nu muaata'íti'ira mú'etzi jemi ne'íjna í Artemas, neajta ne'íjna í Tíquico. Matí'ij me'uun e'ará'asti a'u pej a'utejvee, aj pej xaa ahua'aca'a-nen a'achú pej caj tírú'umua'aree pej yé tanén neetzi jemi, ayujna Nicópolis. Ayee nu tiraaxí'epi'intare nej niyen neyun á'ateeri tíj na'a a'ájna ti huásee-vi'i a'ame.

¹³Patá'aj piyen huárini nain tíj na'a ti í'iri'iri pej hua'utévaire'en pe'íjna í Zenas, pajta pe'íjna í Apolos. A'íjna í Zenas, a'ii pu a'íin pú'een seij ti tí'ixi'epi'intare'e. Patá'aj hua'utévaire'en mej mi me'uun a'aráciine. Patá'aj piyen rí'i ráaruuren

ti ij caí ti'itíj tihua'aturaate'e. ¹⁴ Majta a'íime í tateítestemua'a, ayée pu ruxe'eve'e mej miyen tiraayí'itihua'an mej me'íjna jetze ucarute mej miyen rijca í ti í'ixi'epi'in jime'e mej mi me'íjna jín huateújvair'esin. Na'ari caí, camu ti'itíj jín huateújvair'esin.

Í ti jín ra'antipua'ajte

¹⁵ A'íi mú yee muateujte'e matíj mena'a pua'amé mej yé huaté'uu ne

jamuan. Patá'aj piyen tihua'utateújte'en ta jetze me'ecan a'ímej í mej taxe'eve'e, í mej miyen che'atá mena'a té'atzaahuat'e. Ché'e rí'i tejá'amuavaire'e.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Filemón

Pablo pu tirá'ayu'use'e í Filemón

1¹⁻²Inee, i nej i'i Pablo, ayée nu een jín aiteánami'i a'íjna jime'e nej ra'ará'astijre í Círíistu'u ti ajta Jesús pú'een. Jamuan í ne'ihuaara'a a'íjna í Timoteo, ayée tu tí'imuyau'use'e mi pej i'i Filemón, mi pej ta jamuan tí'imijhuaca, mi tej muaxe'eve'e jeíhua, ajta a'íjna ti i'i Apia, a'íjna í 'íita'a ti tajuu pú'een ti ajta té'atzaahuat'e, ajta mi Arquipo, í ti ayén che'atá na'a té'evicua'i tetíj iteen. Teen tu tihuá'ayu'use'e naíjmi'ica í mej a'uun e'etiújse'iri a'u pej é'eche.

³Ajta a'íin Dios í tej rájya'upua, ajta a'íin tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Círíistu'u, mich'éle rí'i tejamuáacha'íin, mich'éle majta amua'anpuá'ajte'en í a'amua tzajta'a.

Filemón huá'axe'eve'e í teitestemua'ame'en í Dios, ajta rá'astijre'e í tavástar'a

⁴Tíj na'a nej amua'utámua'aree, ayée nu rí'i tiratá'acaa ná'aye'i í Dios netíj nena'a tí'ijhuavii. ⁵Ayee nu een jín tí'ijteujtzi'ire'e ná'aye'i ne'íjna jime'e nej niyen tí'inamua pej jeíhua huápi'i rá'astijre'e í tavástar'a, a'íjna í Jesús. Pajta jeíhua huápi'i huá'axe'eve'e a'ímej í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

⁶Ayee nu tí'ijhuavii í Dios jemi pej pi piyen huatá'aseijrata tzáahuati'ira'a jime'e pej nain jín rá'astijre'e í tavástar'a mej mi í seica ráamua'aree tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti een tíj na'a pua'amé tí'itaci'iti a'íjna jime'e tej rá'atzaahuat'e í Círíistu'u. ⁷Jé'ecan nu netémua'ave'e mú'etzi jemi. Jee xaa ne'u, rí'i pej naatá'a a'íjna jime'e

pej ca'aníjra'a hua'utá'a a'ímej í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

Pablo pu Onésimo japuan huániuusin

⁸Nee nu xaa ne'íjna jín antínmua'a-ree nej ti'titij jín timuaata'ajte'en a'ij pej ti'iti huáruuren a'íjna jime'e ti Círíistu'u na'antíhuau. ⁹Mi neajta caí, canu niyen rini nej timuaata'ajte'en ca'anéeri jime'e. A'í pu'u na'aráanajche nej niyen timuaatáhuavii a'iné jeíhua nu muaxe'eve'e inee, i nej neri vástacira'i pú'een, neajta neri aiteánami'i ne'íjna jime'e nej rá'astijre'e í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús. ¹⁰Ayee nu tí'imuahuvii ne'íjna jime'e í niyauj a'íjna í Onésimo, ti ari ajta té'atzaahuat'e a'íjna jime'e nej niyen raatéya'upuajtaca'a ayujna a'u nej aiteánami'i.

¹¹Jé'ecua ímuá, capu ti'iti timuaatévai. Mi ajta a'íin, pu'uri tineetéva'iri ineetzi, ajta pu mú'etzi ti'itéva'iri. ¹²Nu'uri ní raata'íti mú'etzi jemi ne'íjna í nej jeíhua huápi'i raxí'eve'e. ¹³Ayee nu tí'ijxe'eve'eca'a ti yé huateáturanche'e nee jamuan ti ij naatévaire'enche'e mú'etzi jetze me'ecan nej nauj yé aiteánami'i ne'íjna jime'e nej tihuá'ixaate'e í teite Círíistu'u jetze me'ecan.

¹⁴Mi neajta inee, canu tí'ijxe'eve'eca'a ti'ití pej caí neetá'acare'en sino nej niyen Onésimo japuan huániuuni. Tí pua'a piyen ti'titij jín naatévaire'enche'e, ayée nu tí'ijxe'eve'eca'a pej piyen huárini á'axe'evi'ira'a jime'e. Canu xaa ne'u raxí'eve'eca'a pej ca'anéeri jín piyen huáriniiche'e.

¹⁵⁻¹⁶Tij caí ayén een jín a'atzu á'atee ti ímuá a'ij huárupi ti ij ajtahua'a mú'etzi jemi huateáturan tíj na'a rusén jime'e, ti ij a'íin huateáturan mú'etzi jemi tíj muá'ihuaara'a pej jeíhua raxí'eve'e. Capu ch'éle ca'anéeri jín muatévaire'esin sino a'íhuáara'a pu a'ame. Jé'ecan pu ruxe'eve'e ineetzi jemi a'íjna í ja'ati. Aru jaítze'e pu ruxe'eve'e mú'etzi jemi a'iné

tevi pu pú'een, ajta a'ihuáara'a pú'een í tavástara'a jemi.

¹⁷A'íj nu jín niyen muahuavii ti pua'a piyen tinaasejri'i nej á jamuan tí'imuari'e. Patá'aj piyen che'atá pena'a ra'ancuré'evi'itín pe'íjna í Onésimo patíj tina'ancuré'evi'iti ineetzi. ¹⁸Ti pua'a tí'itij jín a'ij pua'a muáaruu na'ari ti pua'a tí'itij jín timuá'acha'íire'e, neetzi pej huajíjve'en.

¹⁹Nemujca'a nu jín tí'imuyu'use'e. Inee, i inee i'i Pablo, nee nu tí'imuanajchite'en. Mi neajta inee, canu a'atzu ne'íjna jín timuaatá'ixaate'esin ne'íjna jime'e í pej tiná'acha'íire'e pe'íjna jime'e ti timuáaci'iti pej ruuri pua'amé tíj na'a rusén jime'e. ²⁰Ayee nu tí'ijxe'eve'e, ne'ihuaara'a, pej pi tí'itij jín naatévaire'en í tavástara'a jemi. Patá'aj ca'aníjra'a naatá'an í Ciriístu'u jemi.

²¹Ayee pu tiná'amitiejte'e ti ayén ti'ayajna pej piyen huárini a'ij nej tí'imuhuavii. A'íj nu jín yé tí'imuyu'use'e. Nu'uri ramua'aree

pej piyen jaítze'e rini a'ij nej caí tí'imuhuavii. ²²Ajta a'íjna jime'e, patá'aj piyen huárini. Patá'aj seij rí'i huáruuren í cuaartu nej ni ne'uun huiirájcati, a'iné ayée nu rachú'eve'e ti Dios neetá'acare'en nej neajtahua'a ne'uun a'atanén mú'eeetzi jemi a'íjna jime'e pej piyen raatáhuaviiri'i í Dios jemi.

Seica mú raatateújte, ajta í niuucari ti jín ra'antipua'ajte'esin

²³A'íi pu ajta yé muateujte'e a'íjna í Epafras ti nej jamuan yé aiteánami'i, a'íjna jime'e ti ajta rá'astijre'e í Ciriístu'u ti ajta i'i Jesús. ²⁴A'íi mú majta yé muateujte'e a'íime, a'íjna í Marcos, ajta í Aristarco, ajta Demas, ajta í Lucas. A'ii mú a'íin pú'een í mej nej jamuan tí'imuari'e.

²⁵Ajta a'íin tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u, ché'e a'íin ruxí'evi'ira'a jín rí'i tejamuáacha'íin. Yee pu'u, ché'e ayén teja'ure'enén.

**Í ti té'eyu'usi'ihuaca'a
a'ímej jemi í mej Israél
jetze ajtéme'ecan**

**A'íi pu yaujra'an tí'ita'ixaate'e í
ruyá'upua jetze me'ecan**

1 Aye pu jécua imuá, Dios mu'i-ití tihua'utá'ixaa í tavaújsimua'aci'i, mu'licáca jime'e í niucari. A'ajná'imua Dios pu ayén seica huata'íteca'a mej mi tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. ²Mí ajta íjii, tej huáiteite, tíj na'a ti nain araúrastejsin, a'íin Dios ayén tira'íjca í ruyauj ti ij a'íin titaatá'ixaate'en í Dios jetze me'ecan. A'íi pu ajta ayén tíra'antíhuua'u tí'ij nain tí'ijci'iti a'íjna í yaujra'an. Dios pu ajta jamuan tiú'utaahuaca'a í chaanaca í tej japuan yen seijre'e.

³Ajta a'íin í yaujra'an, ayée pu nain jín che'atá na'a rí'i huápi'i naa seijre'e tíj ajta í Dios. Ajta í tévira'an, ayée pu che'atá na'a seijre'e tíj ajta í Dios. A'íi pu ajta raví'i tíj na'a ti íiyen tí'iseijre'e í chaanaca japua, ajta u ta japua. Runiuuca pu jín huápi'i antiújmua'aree, a'íi pu ayén rici tí'ij á'ateevi'in. Tí'ij a'íin yaujra'an tihua'acá'ari'iri'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu'i a'uun a'ujyeyxi ipuari japua ruri'irínta'a a'íjna ti nain jín antiújmua'aree, ti júte'e é'eseijre'e.

**Ajta a'íin yaujra'an, jaítze'e pu
ve'ecán jín ti'itéjvee mecaí a'ímej í
mej tí'ivaire'e u ta japua**

⁴Aye pu 'een jín huaríj, ajta ayén te'irájraa ti a'íin ayén huápi'i jaítze'e rí'éene'e já'araa mecaí a'ímej í xiéjni-u'ucari í mej ta japua tí'ivaire'e. Ajta jeíhua pu jaítze'e tí'ivaire'e í Dios jemi a'íjna í niucari ti jín Dios ari raatamuá'a í ruyauj caí a'íjna í niucari ti ajta jín hua'utamua'a a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. ⁵Aye pu'u xaa, Dios capu ja'anáj ayén tiraata'ixaa seíj ti huá'a

jetze ajtéme'ecan tíj ayén tiraata'ixaa í ruyauj tíjín:

Mú'ee pej niyauj pú'een.

Neajta inee, íjii nu mua'antíhuau.

Ajta ayén tíjín:

Nee nu ya'upuáara'an pu'éene'e na'ame.

Ajta amín, amí pu niyauj pu'éene'e a'ame.

⁶Ajta, tí'ij ayén ye'eráavi'iti íiyen chaanaca japua a'íjna ti jécua imuá seijre'eca'a, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

Miché'e me'ín raateánajche matíj mena'a pua'amé

í mej tí'ivaire'e í Dios jemi.

⁷Ajta, ayée pu huá'a jime'e tí'ixa a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e tíjín:

Aye pu huá'aruure a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta japua

mej mi miyen seijre'e tíj eeca,

majta mej mi miyen seijre'e tíj taij ti á'ataa

a'íime í ti tihuá'a'ijte'e.

⁸Mí ajta, jíme'en í ruyauj, ayée pu tí'ixa tíjín:

Mú'ee, mi pej Dios pú'een,

mú'ee pej antí'amua'aréere pua'amé

tíj na'a rusén jime'e.

Pepu'uri icu ru'itéechui í 'itzá í mej jín ráamua'aree

pej urarí'en jín seijre'e,

pej pajta xí'epi'in tí'ajta a'ij ti tiraavíjte'e.

⁹Mú'ee pej raataxí'eve mej rí'i tí'itiújcha'ii

tzáahuati'ira'a jime'e.

Ajta, capu a'atzu mua'aránajcheca'a

mej a'ij pua'a tí'itiújcha'íica'a.

A'íj pu jín, a'íin Dios í pej jemin seijre'e,

a'íi pu ayén rí'i timuaateájtuaa

patá'aj jaítze'e huatá'atemua'ave'en

mecaí a'íime í mej mú'eetzi jamuan seijre'e.

¹⁰Ajta ayén tíjín:

Mú'ee, nevástara'a, jécua imuá pej raatétaahuaca'a í chaanaca.

Ajta, tǵj na'a ti ǵiye seijre'e u ta japua, amuájca'a pej jǵn raatétaahuaca'a.
¹¹ A'ǵi pu te'entipúa'ajte tǵj na'a pua'amé ti tǵiseijre'e.

Mǵ pajta mú'ee, paúche'e pej huatevée pua'amé.

Ajta tǵj na'a ti tiú'utaavijhuaca'a, ayée pu tiu'utém'ime'ecantari tǵj cǵixuri ti caí ché'e ti'itǵj vaire'e.

¹² Ayee pej raatéxu'uta'inaxi'isin tǵj cǵixuri ti mǵ'ime'ecan, í mej raateájtutzi.

Naǵmi'i pu seiciru ruuuren.

Mǵ pajta mú'ee, paúche'e piyen che'atá pena'a seijre'e

tǵj na'a rusén jime'e.

Capej ja'anáj á'apua'aren.

¹³ Dios capu ja'anáj ayén tiraata'ixaa seǵj ti ta japua tǵ'ivaire'e sino ruyauj pu xaa ayén tiu'utá'ixaa tǵjǵn:

Patá'aj yé a'ujyeǵjxi'ǵin nejri'irǵnta'a.

Patá'aj piyen huácatii ajta nena'a caí hua'antimúá'itin

a'ǵimej í mej muájcha'ǵire'e

mej mi miyen timua'ará'astijre'en mú'ee'tzi.

¹⁴ Capu xaa ne'u ayén tihua'utá'ixaa a'ǵimej í mej ta japua tǵ'ivaire'e a'iné a'ǵi mú a'ǵin pú'een í xiéjniu'ucari ti Dios ayén tihua'ájte'e mej mi miyen tǵ'ivaire'e mé'ujujhua'ane'en, mej mi hua'utévaire'en a'ǵimej í ti huá'aci'iti ti Dios hua'irájtuaani.

Tej nu'u ra'ará'astijre'en í tej ráanamujri'i

2 A'ǵj pu jǵn ayén ruxe'eve'e tej jaítze'e temua'a naa ra'ará'astijre'en te'ǵjna í tej ráanamujri'i, tej ti caí yá'uhua'axin.
²⁻³ Jee xaa ne'u, a'ǵjna í niuucari í mej mejmǵ'i raataxájtaca'a a'ǵime í mej ta japua tǵ'ivaire'e, a'ǵi pu xaa tǵ'ivaire'eca'a. Ajta ja'atǵi ti na'a ti caí ti'itǵj jǵn ra'ará'astijre, ayée pu puájtzzi acuré'a a'ǵj ti tiraavǵjte'eca'a. Tǵ pua'a ajmǵ'i ayén tihua'uruu: ¿A'iné auj tǵ'iri'iri

ti caí puájtzzi taatá'an ti pua'a tiyen tiraatéxieehua te'ǵjna í niuucari ti jǵn Dios tu'irátuaasin, ti ajta jeǵhua huápi'ǵi ruxe'eve'e?

Amuacaícan, tavástara'a pu ayén raataxájtaca'a. Ajta á'iyen, seica mú taata'ixaa a'ǵime í mej ráanamujri'i.
⁴ Dios pu ajta te'anxájtaca'a a'ǵjna jime'e ti ayén huarǵj ti'itǵj jime'e ti huápi'ǵi ruxe'eve'e, ajta ti'itǵj í tej jǵn rǵ'i te'utaseǵj. A'ǵi pu ajta raateájtuaa í ruxiéjniu'uca huá'a jemi a'ǵj ti tira'aránajchecha'a ti ij a'ǵin xiéjniu'ucare'ara'an ayén hua'utá'an a'ǵj mej ye'ǵi tiraayǵ'itihua'an.

Cirǵistu'u pu ayén huanú'ihuaca'a matǵj a'ǵimej í júutzimua'ame'en

⁵ Ajta, capu Dios ayén a'ǵjna jǵn ti huau'ǵjca a'ǵimej í mej ta japua tǵ'ivaire'e mej mi me'ǵjna jǵn antiúj-mua'areere muá'ara'ani í chaanaca mej japuan huachéjme'e muá'aju'u, a'ǵjna í chaanaca í tej jǵme'en ti'ixa. ⁶ Ayee pu ja'atǵi ja'anáj ayén tǵ'ixajtaca'a tǵjǵn:

Mú'ee Dios, mú'ee'tzi jemi ti caí a'atzu ti'itǵj jǵn ruxe'eve'e í teteca, matǵj mena'a pua'amé.

¿A'iné 'een jǵn piyen ra'utámua'areeri'ǵi? Ajta, a'ǵin ti jetzen airaújnejjte í teáata'a, ¿a'iné 'een jǵn piyen rǵ'i tiraatá'aca pej piyen rǵ'i tirájcha'ǵi?

⁷ Ayee pej ráaruu ti ij a'atzu á'ateevi'in ti jaítze'e ciliéene'e jǵn ti'itevée á'ara'ani caí a'ǵimej í mej ta japua tǵ'ivaire'e. Mǵ pajta mú'ee, rǵ'i pej tiraatá'a pe'ǵjna jime'e

pej ra'antǵhua'u ti jeǵhua huápi'ǵi tiráaci'iti

mej mi naǵmi'i naa rǵ'i tira'utaseǵj.

⁸ Pajta piyen ti'itǵj jǵn tira'ǵjca tǵ'ǵj a'ǵin ayén tihua'a'aíte'e a'ame í teite mej mi naǵmi'i ca'anéeri jǵn ra'ará'astijre'en.

Tǵ pua'a ayén a'ǵjna jǵn tira'ǵjcatache'e mej mi naǵmi'i ra'ará'astijre'en, capu

me'e jé'e ti'tijtac'a ti caí ra'ará'astijre'eca'a. Mí ajta íjii, ayée pu jepi'in seijre'e mej caí xi naími'i miyen rá'astijre'e.

⁹Mí ajta itejmi, ayée pu jepi'in seijre'e jíme'en a'íjna í Jesús. Dios pu ayén ráaruu ti ij a'atzu á'ateevi'in jaítze'e ciliéene'e jín ti'itevéé á'ara'ani mecaí a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. Ajta íjii, Dios pu ayén rí'i raateájtuaa, ajta ve'ecán jín tira'íjca, a'íjna jíme'e ti a'íin Jesús ayén rajpuaítzi já'araa a'íjna jíme'e ti huamí'i. Dios pu ayén rí'i ti-hua'utá'a í teite a'íjna jíme'e ti a'íin Jesús ayén naíjmi'ica jetze me'ecan huamí'i.

¹⁰Nain pu tiraac'í a'íjna, ajta nain pu ayén jemin tí'iseijre'e a'íjna jíme'e ti ayén nain tiú'utaahuaca'a. Ayee pu'u xaa ruxe'eve'eca'a ti a'íin hua'irájtuaani mu'licáca í ruyaujmua'a mej mi jemin huateáturan tíj na'a rusén jíme'e. A'íj pu jín ayén tiraavíjte'e ti ayén raanaíjmire'en a'íjna ti já'ita'a vé'ejvee a'íjna jíme'e ti ayén rajpuaítzi já'araa, a'íjna ti hua'irátuaasin í ruyaujmua'a. ¹¹Ajta a'íin ti huateúra'ate a'ímej, ajta a'ímej ti a'íin ari hua'itévi'itici, naími'i mú seíj mena'a jetze ajtéme'ecan. A'íj pu jín, capu ratévi'iraste'e ti a'íin ayén hua'atamuá'amate'en tíjín: "Ne'ihuaa-mua'a mú pú'een."

¹²Ajta ayén tíjín:

Nee nu hua'utánamuajriste'esin a'íj pej ántehuaa huá'a jemi í ne'ihuaamua'a.

Nee nu rí'i timuaatá'asin huá'a tzajta'a a'ímej í mej e'etiújse'iri.

¹³Ajtahua'a ayén tíjín:

Nee nu á'anca'ane í jemin.

Ajtahua'a rujéjcuatze'e, ayén tíjín:

Yee nu huatéjvee huá'a jamuan í yaújmua'ame'en

ti Dios naatávi'itiste.

¹⁴⁻¹⁵Majta a'íime í yaújmua'ame'en, ayée mú miyen che'atá mena'a éene'en téhua'ira'a, majta miyen éene'en téxu-

ure'e, a'íj pu jín Jesús ayén huaújrúu tí'ij ayén che'atá na'a éene'en tehuá'ira'aca'a, ajta ayén éene'en téxuure'eca'a matíj a'ímej. Ayee pu 'een jín huaríj tí'ij ayén ra'antipua'ajte'en a'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree í mej jín huácui'ini í teite. A'íi pu a'íin pú'een í tiyaaru'u.

A'íj pu jín Jesús huá'a jetze me'ecan huamí'i, ti ij ajta hua'irájtuaani a'ímej í mej ca'anéeri jín seijre'eca'a tíj na'a mej auj ruuri mej miyen tí'itziíine'eca'a mej huácui'ini. ¹⁶Jee xaa ne'u ayén ti'ayajna, capu ayén huaújrúu matíj a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e tí'ij hua'utévaire'en sino ayée pu huaújrúu matíj a'ímej í mej Abraham jetze airaújneijte.

¹⁷A'íj pu jín, ayén ruxe'eve'eca'a ti a'íin ayén seicié huaújrúuren ti ij ayén éene'en seijre'e matíj a'íime í ihuáa-mua'ame'en nain jíme'e ti ij ayén a'íjna jín te'enteároute í Dios jemi, ti ij ayén nain jín tiu'utévaire'en í Dios jemi, ti ij ajta ayén huá'ancu'uvajxi'in í teite ti ij ajta caí ja'anáj tí'tíj jín até'itze'ara'an, ti ij ajta huá'ari'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi. ¹⁸Pu'uri xaa ne'u ri'irí ti a'íin ayén hua'utévaire'en a'ímej í mej á'avi-icua'ire'e tí'tíj jíme'e, a'iné a'íi pu ari rajpuaítzi já'araa, ajta rá'uviicua'iri'i.

Jaítze'e pu ve'ecán jín ti'itéjvee í Jesús caí a'íjna í Moisés

3 A'íj pu jín, ayée xu huárini, ne'ihuaa-mua'a, mí ti Dios amua'itévi'itici, a'iné mú'ejmi pu huatá'inee a'íin ti júte'e é'eseijre'e sej si naími'i siyen hu-ateáturan í jemin. Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati se'íjna jetze í Jesús ti Dios ayén a'íjna jín tira'íjca ti titaatá'ix-aate'en a'íjna jíme'e í niucari í tej rá'astijre'e. A'íi pu Jesús ajta nain jín tí'ivaire'e í Dios jemi ti ij taatévaire'en itejmi. ²Ayee pu che'atá na'a Jesús pu nain jín araúraste a'íjna jemi ti ayén ra'an-tíhua'u tíj ajta a'íin Moisés ayén nain jín

araúrate t'íj ajmí'i t'ívaire'eca'a í chi'ira'an jetze í Dios.

³ Mí ajta, Dios pu ayén tiraaxí'epi'in-tari'irí'i ti ayén tiraavíjte'e ti jaítze'e rí'i tiraateájtuaani a'íjna í Jesús caí a'íjna í Moisés. Jee xaa ne'u, jaítze'e tu rí'i tiratá'aca te'íjna ti chí'i ta'ahuaca tecaí te'íjna í chí'i. ⁴ Ayee pu ti'ayajna a'iné t'íj na'a ti t'íseijre'e í chí'i, ja'atí pu rá'a-jtaahuaca'a. Mí ajta Dios, a'íi pu nain tiú'utaahuaca'a t'íj na'a ti t'íseijre'e.

⁵ Ajta a'íin Moisés, nain pu jín araúrate t'íj auj t'ívaire'eca'a í chí'ira'an jetze í Dios. Ayee pu 'een jín huaríj, a'íi pu ajta ayén te'anxájtaca'a a'íj mej méjca'i huáyee tiu'utaxájtache'e. ⁶ Mí ajta a'íin Círíistu'u, a'íi pu ayén nain jín araúrate t'íj t'ívaire'eca'a í ruche.

Jee xaa, a'íi pu yaujra'an pú'een'e a'íjna ti huatéechi'i. Teajta iteen, teen tu teitestemua'ame'en pú'een, teen tu teajta te'uun a'ujteí í chí'ira'an jetze, ti pua'a tiyen te'utáviicua'i tej taxiéehua tejá'uxajtane'en te'íjna í tej jín tátemua'ave'e te'íjna jime'e í tej rachú'eve'e.

A'íi mú nu'u huaújse'upe'en í Dios jemi a'íime í mej teitestemua'ame'en pú'een

⁷ A'íj xu jín, setá'aj ráanamua temua'a naa a'íj ti ti'ixa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayén t'íjín:

Tí pua'a íjii seráanamua ti ayén tejá'amua'ixaate'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁸ Caxu siyen che'atá sena'a ra'antánaamuan í a'amua tzajta'a mat'íj a'íime í mej ajca'ihuá'ímua huataújtze'ire ineetzi.

A'ájna xicáara'an mej jetzen a'íj tiráataahuaca'a mej mi neja'upuá'ajte'en a'ájna a'u ti caí é'ti'it'ijca'a.

⁹ A'uu mú miyen a'íj tiráataahuaca'a mej mi naamuá'itín,

majta miyen me'uun é'etee a'achú cumu hua'apuata nine'ira'a mej t'íseij net'íj nena'a ríjcaa.

¹⁰ A'íj nu jín hua'utájaaxiejvi'irí'i ne'ímej í teitejra'a.

Neajta niyen tiu'utáneixaa yee ja'anáj ti na'a

a'íi mú a'íj pua'a tí'imua'atze í ru tzajta'a.

Majta, camu a'atzu ramua'aree a'íj nej t'íjixe'eve'e.

¹¹ A'íj nu jín, neniú'ucara'a nu jín niyen te'atánratziiri'i mej caí ja'anáj me'uun a'uteáruti a'u mej e'ehuaújse'upe'en ineetzi jamuan.

Ayee pu xaa tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Dios.

¹² Rí'i xu'u, ne'íhuamua'a, ti íj caí ayén huataseíjre'en mú'ejmi jemi seíj ti a'íj pua'a ti'it'íjcha'íi í ru tzajta'a, ti ajta caí tél'atzaahuatete'e. Caxu raatá'acare'en seíj ti ayén 'een ti a'íin ayén á'ujca'ane ti mé rúurieni a'íjna í Dios ti i'iríuri.

¹³ Seajta mú'een, setá'aj ca'aníjra'a huataúra'an seíj seajta seíj t'íj na'a nain xicáara'an tzajta'a sej seuj ruuri ti íj caí seíj mú'een ayén ra'antánaamuan í ru tzajta'a a'íjna jime'e ti ayén ráacuana-mua a'íjna ti a'íj pua'a 'een.

¹⁴ Jee xaa ne'u, ayée pu ruxe'eve'e sej siyen huárini, a'iné ayée pu ti'it'íj t'íi-taci'iti jamuan í Círíistu'u ti pua'a tiyen teuj te'utáviicua'i t'íj na'a rusén jime'e í tej jín tátemua'ave'e te'íjna jime'e í tej rachú'eve'e tet'íj tite'ut'éjhuii.

¹⁵ Ayee pu xaa a'íj ti té'uyu'usi'ihua-ca'a í yu'uxari jetze t'íjín:

Tí pua'a íjii seráanamua ti ayén tejá'amua'ixaate'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

Caxu siyen che'atá sena'a ra'antánaamuan

í a'amua tzajta'a matjé a'íime
í mej ajca'ihuá'imua huataújtze'ire in-
eetzi jemi.

¹⁶ Majta a'íime, í mej ráanamujri'i,
majta ra'utéxiehuardi'iri'i, a'ii mú a'íin
pú'een í ti Moisés teecan hua'iráav-
i'iti a'ujna u Egipto. ¹⁷ Ajta a'íime, í ti
Dios ayén á'atee hua'apuate nine'ira'a
ti huá'ajaaxiejvi'i a'ímej, a'ii mú a'íin
pú'een í mej auteájturaa í Dios jemi,
majta á'upua'areca'a me'újna já'ahua'a
a'u ti caí é'teti'tijca'a. ¹⁸ A'íi mú majta
me'ín pú'een í ti huá'a jíme'en Dios ayén
te'ataújratziiri'i mej nu'u caí ja'anáj
me'uun a'uteáruti a'u mej e'ehuaújse'u-
pe'en a'íjna jime'e mej caí ra'ará'astijre.

¹⁹ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna ti
ayén titá'amitiejte'e ti caí ayén hua'uc'i'i
mej me'uun a'uteárute a'u mej e'e-
huaújse'upe'en a'íjna jime'e mej caí
té'antzaahua.

Dios pu taatá'asin tej ti jemin e'ehuátase'upe'en

4 Aúche'e pu ayén tí'ivaire'e í niuucari ti jín Dios ayén te'ataújratziiri'i ti tí'iri'iri tej te'uun a'uteárute a'u ti a'íin taatá'asin tej te'uun e'ehuátase'upe'en. A'íj pu jín, tiché'e rí'i tena'a ti ij caí ayén te'irájra'ani ti se'j mú'een ti'itjé jín auté'itzen ti ij caí ráaci'iti ti a'uun a'uteárute. ² Ayee pu'u, ayée pu che'atá na'a taací'i í niuucari ti jín Dios tu'iráj-tuaani, tjé ajta tihua'uc'i'i a'ímej. Mí ajta, capu a'atzu a'ij tihua'utévai í mej ráanamujri'i a'íjna jime'e mej caí té'antzaahua mat'íj ráanamujri'i.

³ Ajta íjii, iteen i tej té'antzaahua, teen tu te'uun a'uteáruti a'u tej e'ehuátase'upe'en. Ayee pu huataújmua'a ti ayén tí'i-taci'iti a'iné ayée pu Dios tiu'utaxájtaca'a huá'a jime'e tíjín:

Neniú'ucara'a nu jín te'atánratziiri'i
mej caí ja'anáj me'uun a'uteáruti
a'u mej e'ehuaújse'upe'en ineetzi
jamuan.

Mí ajta, tjé na'a a'ájná'imua ti raatétaahuaca'a í chaanaca ti yú e'iré'ene, pu'uri cí'ipiihuaca'a í ti jín Dios tiu'umuáriej. ⁴ Jee xaa ne'u, a'iné mé já'ahua'a pu ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'e í xicáara'an ta'aráhua'apua. Ayen tíjín:

Ajta a'ájna xicáara'an jetze í ta'aráhua'apua,

Dios ayén raatapua'ajtaca'a í ti jín tiu'umuáriej.

Ti'iquí huaújse'upe.

⁵ Ajta, teuche'e tu te'íjna jíme'en tí'ixa í niuucari ti jime'en tiraataxájtaca'a í Dios tíjín:

Camu nu'u ja'anáj me'uun a'uteáruti
mej mi neetzi jamuan e'ehuaújse'upe'en.

⁶ A'íj pu jín, camuché'e mú miyen seijre'e seica í mej xaa me'uun a'uteárute mej mi jamuan í Dios e'ehuaújse'upe'en. Mí majta a'íime, í ti amua-caí huá'a jemi raateájtuaa í niuucari ti jín Dios hua'irátuaaníche'en, camu me'uun a'uteájrupi me'íjna jime'e mej caí ra'ará'astijre. ⁷ A'íj pu jín, pu'uri je'íhua a'atevili tí'ij a'íin Dios raatá'a a'íjna í David teecan ti ayén tiu'utaxájtaca'a Dios ayén raaxí'epi'íntare ja'anáj ti ayén teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an ti ayén raatamuá'a tíjín "íjii." Ayee pu a'íjna jín tiu'utaxájtaca'a tíjín:

Tí pua'a íjii seráanamua a'ij ti tí'ixa í Dios,

caxu ra'antánaamuan í á'amuatzejta'a.

⁸ Ajta, ti pua'a a'íin Josué teecan ayén hua'uta'aníche'en mej huaúuse'upe'enche'e, capu ayén raataxájtanche'e í Dios a'íjna jime'e í se'j jetze í xicaj. ⁹⁻¹⁰ A'íj pu jín, aúche'e pu tura huá'a jemi í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios mej mi jamuan huaújse'upe'en, a'iné ja'atí ti na'a ti ayén a'uun a'uteárute ti ij e'ehuaújse'upe'en í Dios jamuan, a'íi pu ayén che'atá na'a raatapua'ajta í ti jín tí'imuari'e tjé ajta Dios tiraatapua'ajtaca'a í ti jín tiu'umuáriej.

¹¹ A'íj pu jín, tiché'e tiyen ahuátaca'a-nen nain jime'e taca'aníjra'a tej ti te'uun a'uteárute, ti ij caí ja'atí ayén che'atá na'a huárini a'ij mej mejmí'i huaríj a'íime, í mej caí te'ará'aste me'íjna jime'e mej caí té'antzaahua.

¹² Ajta a'íin í niuucari ti Dios jetze airáninei, a'íi pu e'ihuarújte'en, ajta t'í'imijhuaca huápi'i. Temua'a pu te'urú'ipi í tatzajta'a. Jaítze'e pu t'í'ivaire'e caí í chun ti hua'apua jín ajcámiimi, ti ajta huápi'i antámiimi, í mej majta jín rasi'icheca í carij ti ruví'i, majta jín ra'utasí'iche í tu'utanaj. A'uu pu xaa urú'ipi a'íjna í niuucari í xiéjniu'ucare'ara'an jetze í tevi, ajta í mua'atzíire'ara'an jetze. Temua'a pu raayí'iti ti ayén raatámítiejte'en a'ij ti sefj t'í'imua'atze, ajta a'ij ti sefj t'í'ixje'leve'e ti ayén huárini. ¹³ Ti'itíj ti na'a ti ayén t'í'iseijre'e, ti ajta a'íjna jetze ajtéme'ecan a'íjna ti Dios ayén tiú'utaahuaca'a, t'íj na'a ti'ipua'amé, ayée pu jéjre'e seijre'e í jemin. Ajta ayén ruxe'leve'e tej naími'i tiyen tiu'utasefjrata í jemin. Ajta, capu ti'itíj rú'avaa í jemin.

Jesús pu a'íin pú'een í ti jaítze'e ve'ecán jín ti'it'éjvee t'í'ij ta japua huániuuni

¹⁴ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Pu'uri seijre'e í ta jemi sefj ti ve'ecán jín t'í'ivaire'e ta jetze me'ecan í Dios jemi. Ajta a'íi pu ari a'uun a'ujnéj u ta japua. A'íj pu jín, tiché'e tiyen taca'aníjra'a jín teuj rá'astijre'e te'íjna í tej té'atzaahuate'e. ¹⁵ A'iné a'íi pu ve'ecán jín t'í'ivaire'e ta jetze me'ecan í Dios jemi, a'íi pu raayí'iti ti ayén tá'ancu'uvajxi'in a'íjna jime'e tej caí tá'caca'anej í ta tzajta'a. A'íi pu che'atá na'a nain jín tirajpuaíjtzica'a tetíj iteen tirajpuaíjtzi. Ajta, a'íi pu caí ti'itíj jín até'ítze meta.

¹⁶ A'íj pu jín, tiché'e tiyen taxí'evili'ra'a jín ajteáxiire tel'ájna vejli'i a'u ti

a'ut'éjvee í ipuari a'u ti a'íin e'ecájca í Dios ti ij a'íin ayén tá'ancu'uvajxi'in, t'í'ij ajta rí'i titaatá'an, ti ij ajta taatévaire'en ja'anáj ti na'a ti ruxe'leve'e.

Jesús pu ve'ecán jín ti'it'éjvee í Dios jemi ta jetze me'ecan

5 Ayee pu 'een a'íjna jime'e ja'atí ti na'a ti ayén ve'ecán jín t'í'ivaire'e í Dios jemi. Amuacáí mú miyen ra'avé'e-huausin huá'a tzajta'a í teite. Matí'ij mi miyen t'í'ira'íjcate'en ti ij a'íin huá'a japua huániuuni í Dios jemi. A'íi pu ajta tiu'utámuai'ivajta a'íjna í mej raat-apaíjve'esin í Dios, ajta a'íjna í ye'e-muaate í mej hua'utámuai'ivajta me'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. ² A'iné a'íjna í ja'atí ajta ramua'aree ti caí rusefj té'evii'cuca'i, a'íi pu ajta raayí'iti ti huá'ancu'uvajxi'in a'íimej í mej caí a'ij tirú'umua'aree, ajta a'íimej í mej ti'itíj jín até'ítze meta í Dios jemi. ³ A'íj pu jín ruxe'leve'e ti a'íin amuacáican ayén tiu'utámuai'ivajta a'íjna jime'e ti a'íin rusefj ti'itíj jín auteájturaa í Dios jemi. Ajta á'iyen, ayée pu ruxe'leve'e ti ayén che'atá na'a huárini huá'a jime'e í teite í mej miyen che'atá mena'a ti'itíj jín tite'uteájturaa í Dios jemi.

⁴ Ajta, capu ja'atí ayén rusefj te'en-teárute a'íjna jime'e ti ayén tiu'utévaire'en í Dios jemi, sino ti pua'a Dios ayén a'íjna jín tira'íjcate'e a'ij ti ayén tira'íjca a'íjna í Aarón teecan. ⁵ A'íj pu jín, capu ayén rusefj huataújtuaa a'íjna í Jesús ti ayén ve'ecán jín te'enteárute ti ij ayén tiu'utévaire'en í Dios jemi. Capu xaa ne'u, sino Dios pu ayén tiraata'ixaa t'íjín:

Mú'ee pej niyauj p'íríci.

Ijii nu niyen muaatéya'upuataca'a.

⁶ Ajta pua'amecié pu ayén ti'ixa t'íjín:

Mú'ee pej piyen pe'íjna jín t'í'ivaire'e í Dios jemi

t'íj ajta ve'ecán jín t'í'ivaire'e

a'íjna í Melquisedec t'íj na'a rusén jime'e.

⁷Tí'ij auj yen seijre'eca'a íiyen chaanaca japua, Jesús pu ayén huatéeniu, ajta raatéjhua a'íjna jemi ti raayí'itihua'a ti ru'irájtuaani. Jéihua pu ayén huaújyeineca'a a'íjna jemi tí'ij a'íin caí raatá'acare'en ti huámi'ini. Ajta a'íin Dios ayén ráanamua'jri'i a'íjna jime'e ti ayén huataúra'a ti ayén araúrusten a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a í Dios.

⁸Ayee pu i yaujra'an pu pú'ee'ne'e, aúche'e pu ayén rí'i ráaruu ti ayén ra'ará'astijre'en a'íjna jime'e í ti jín rajpuaijtzica'a. ⁹Ajta, tí'ij Dios ayén raana'jmire, Jesús pu a'íjna jín te'enteájrupi a'íjna jime'e ti a'íin ayén hua'irájtuaani tíj na'a rusén jime'e na'jmi'ica a'ímej í mej rá'astijre'e. ¹⁰Ajta Dios ayén a'íjna jín tira'íjca ti ij ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi tíj ajta tiu'utévai a'íjna í Melquisedec.

Mej nu'u jaítze'e yaú'itíe muá'ara'ani í Dios jemi

¹¹Jéihua tu tejá'amua'ixaate'ecu te'íjna jime'e. Mí ajta, jé'ecan pu muári'eri tej tiyen temua'a naa tejámuaatá'ixaate'en a'iné caxu ca'anacan yaú'itíe xá'aju'un. ¹²Jee xaa ne'u, íjii tej tiyen tejá'amua'ixaate'e, ayée pu tiraavíjte'ecache'en sej siyen rujíimua'a sena'a tihuá'umua'aten í seica.

Mí ajta caí caxu, sino ayée pu rux-e'eve'e ti ja'atí ayén ajtahua'a tejamuáa-mua'aten í mej jín autéjhuiica mej tihuá'umua'aten me'íjna jime'e í niuucari ti Dios jetze a'uvé'eye'i. Ayee xu 'een matíj a'íime í tí'iríi í mej rumua'atí léechi ye'eca, mej caí xi yá'ujepi'ira'a í cua'ira.

¹³Ja'atí ti na'a ti ayén 'een tíj pa'ari'í ti léechi jín ruuri, capu xi yaú'itíe a'íjna í niuucari í mej jín tihuá'umua'aten a'ij ti ye'í se'j rí'i ti'itíjcha'íi í Dios jemi. ¹⁴Mí ajta, a'íjna í niuucari ti ayén tí'i-

vaire'e tíj í cua'ira í mej racua'aca í mej vaujsi, ayée pu tihuá'aci'iti mej mi me'íjna jín tihuá'umua'aten a'ímej í mej meri vaujsi, í mej majta meri raayí'iti ti ayén tihuá'amitiejte'e ti pua'a ti'tíj ayén tí'ixi'epi'in nusu caí. Ayee pu 'een jín miyen raayí'iti me'íjna jime'e mej miyen rí'i ti'itíjcha'íi í Dios jemi.

6 A'íj pu jín, tiché'e tiyen mé rúuhua'axin te'íjna í mej jín amuacaí titá'itíiri'i jíme'en í Círíistu'u tej ti tiyen jaítze'e huavaújse'en í Dios jemi. Tiché'e caí ché'e te'íjna jetze ucáaju'un, a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa tej seicié tiú'umua'ati te'íjna jime'e í ye'irá ti caí ché'e ti'tíj vaire'e í Dios jemi, nusu ti jíme'en raxa tej rá'atzaahuate'en í Dios. ²Ajta seica ti ayén tí'ita'ajte'e tej nu'u huatámua'i'ivijhua na'ari tej nu'u hua'avé'emuari'en ca'ín ti jíme'en raxa a'ájna xicáara'an í mej jetzen a'itajú'un a'íime í mej meri huácuui. Ajta, a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa ti Dios ayén huá'axijte'en seij ajta seij a'ij ti tí'iraci'iti tíj na'a rusén jime'e. Na'jmi'i tíj na'a í tej teuchén tiraataxájtaca'a, ayée pu'u 'een í mej jín amuacaí titá'itíiri'i. Pu'uri ruxe'eve'e tej jaítze'e huavaújse'en í Dios jemi. ³Ayee tu te'íjna jín rini ti pua'a Dios ayén titaatá'acare'en.

⁴Mí majta seica, ayée mú meri huaríj. Seij pu ja'anáj ayén tihuá'amitiejte'eca'a ti ayén ti'ayajna a'íjna í niuucari. Mu'uri ja'anáj raamuá'a a'íjna ti Dios hua'utapua'íjve ti ajta júte'e a'uvé'e-mej. Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén huá'a tzajta'a huatéajturaa. ⁵A'íi mú majta raataxi'eve a'íjna í niuucari ti i'irí'en, ti ajta Dios jemi u a'uvé'emej. Majta mú ra'ancuré'a me'íjna í muári'er-i'ira'a ti jín Dios ayén tiu'uta'ájta tíj na'a rusén jime'e.

⁶Matí'ij mi mé rúurie. A'íj pu jín capu a'atzu a'ij tí'irí'iri ti ayén hua'u-

jéjcuare'en mej mi majtáhua'a seicié tiú'umua'ati. Capu xaa ne'u, a'iné a'íi mú majtáhua'a rujíimua'a rá'utatan í cúruu jetze me'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios. Majtáhua'a mú á jéjre'e huá'a tzajta'a í teite, a'íi mú majta rá'axieehuari'i.

⁷ Ayee pu che'atá na'a tí'irineca huá'a tzajta'a í teite títj ajta ayén tí'irineca í chuej japua mat'íj huatéviiye. Dios pu ayén rí'i tiratá'aca a'íjna í chuej ti pua'a mat'íjta huatéviiye, ayén japuan tiu'unén a'íjna ti tihua'atéva'iri a'ímej í mej japuan tí'ihua'aste. ⁸ Mí ajta, ti pua'a japuan tiu'unén a'íjna ti tétzicare'e, ajta a'íjna ti tiú'uxu'uhua'ate'e mat'íj huatéviiye, capu tí'itítj vaire'e a'íjna í chuej. Jee xaa ne'u, ayée pu tí'iri'iri ti ayén té'eme ti Dios a'íj pua'a ráaruuren, ajta ayén tiraateátaira.

Tí nu'u rí'i na'a ne'u tén ahuá'avaire'e mej mauj ruuri

⁹ Capu amín a'íj tej tiyen tejá'amua'ix-aate'e, mi tej já'amua'axe'eve'e, a'iné ayée pu titá'amitiejte'e mú'ejmi jime'e ti caí ayén tejamuáaci'iti a'íjna ti a'íj pua'a 'een, sino sej siyen ra'ancuré'asin títj na'a ti ayén tí'ise'íre'e a'ame a'íjna xicáara'an ti jetzen Dios amua'irájtuaani. ¹⁰ Dios pu xaa ra'utámua'areeri'i a'íj ti tiraavítje'e í sej jín tiu'umuáriej, sej seajta hua'utaxí'evee í Dios jetze me'e-can a'ímej í ti hua'irávi'itici í Dios. Capu a'atzu yá'uhua'ana í Dios sej seri jín tihua'utévai, sej seajta seúche'e tí'itítj jín tihua'atéva'iri.

¹¹ Ayee tu tí'ijxe'eve'e mú'ejmi jime'e sej si siyen che'atá sena'a a'araujca'anéecan jín siyen rijca seica jime'e ti ij Dios ayén amuaana'íjmire'en a'íjna jime'e í sej jín rachú'eve'e ajta na'a caí nain te'entipúa'are. ¹² Setá'aj caí siyen huá'ina'ase'e sino siyen che'atá sena'a huá'ini mat'íj a'ímej í mej ra'ancuré'asin me'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i ti ayén ti-

huá'uci'iti a'íjna jime'e mej té'atzaahu-ate'e, majta mej te'utáviicua'iri'i.

Ayee pu té'eme a'íj ti Dios te'ataújratziiri'i

¹³ Tí'ij Dios ayén te'ataújratziiri'i a'íjna í Abraham jemi, a'íi pu ayén ruse'íj tiraata'ixaa í runiuuca jime'e, a'iné capu mé'e já'a hua'aca'a ja'atí ti jaítze'e ve'ecán jín tí'iteveeca'a ti ij ayén níuucare'ara'an jín tiraatá'an. ¹⁴ Ayee pu tiraata'ixaa títj: "Huá'pi'i nu rí'i timuaateátuasin. Jéihua nu huá'pi'i hua'utámu'iirejsin í á'ayaujmu'a."

¹⁵ Ajta a'íin Abraham, tí'ij a'ateevi'i ti ayén rachú'eve'e ruxí'evi'ira'a jime'e, aj pu'i ayén ra'ancuré'a a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i.

¹⁶ Jee xaa ne'u, a'iné ayée mú tí'ijri'ire í tetecca mej runiuuca tí'itá'aca a'íjna jime'e í niuucajtze'en a'íjna ti jaítze'e ve'ecán jín tí'ite'íjvee mecaí a'íime. Ajta ja'anáj ti na'a mej tí'itítj jín tiújte'axi'ín, ayée mú ramua'aree ti ari rí'i tí'ihua'íjxi'epi'íntare tí'ij se'íj runiuuca jín ayén tí'itá'aca. ¹⁷ A'íj pu jín, tí'ij Dios ayén tiraaxí'epi'íntare ti ayén tihua'utase'íjrate'en temua'a naa a'ímej í ti tí'ihua'aci'iti mej mi ráamua'aree ti caí a'atzu rí'írí ti seicié huá'ini a'íjna jime'e a'íj ti a'íin ari tiraaxí'epi'íntare, a'íi pu ajta ayén runiuuca jín tiraataxájtaca'a.

¹⁸ A'íj pu jín, tí'ihua'apua pu tí'isei-jre'e ti caí ja'atí raayí'iti ti seicié tiú'uruuren í tatzajta'a, ti jime'en caí rí'írí ti Dios ayén tiu'utéhua'ita: a'ii pu a'íin pú'een, a'íjna í ti jín te'ataújratziiri'i, ajta runiuuca ti jín tiu'utaxájtaca'a. A'íj tu jín huatétaca'anen temua'a naa, iteen i tej jemin ajteáxiireca'a ti ij a'íin tacha'í á'ara'ani, tej ti tiyen ra'ancuré'an í tej rachú'eve'e, a'íjna ti ajta ayén raateájtuaa itejmi jemi.

¹⁹ Ajta a'íin í tej rachú'eve'e, ayée pu ca'aníjra'a tatá'aca ti ij caí tí'itítj tá'itzi-ite'e í tatzajta'a, ti ij caí tí'itítj ta'an-

timuá'itín. Cu xiee a'íi pu a'uteájrupi u ta japua, huarita'an a'íjna í cǎxuri ti já'ita'a e'ecáavii.

²⁰ Ajta a'íin í Jesús, a'íi pu amuacaí a'uteájrupi ti ij a'íin ta japua huáni-uuni, a'íjna jime'e ti Dios ayén a'íjna jín tira'íjca ti i a'íin ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi tǎj na'a rusén jime'e tǎj ajta a'íjna í Melquisedec.

Jáitze'e pu ve'ecán jín ti'itéjvee í Jesús caí í Melquisedec

7¹⁻³ Ajta a'íin Melquisedec, capu tíya'upuaca'a, ajta capu tináanaca'a. Capu ajta ámitieere'e ja'atǎ ti jetzen airaújnejjte, capu ajta ayén ámitieere'e ja'anáj ti huanú'ihuaca'a na'ari ja'anáj ti huamǎ'i. A'íj pu jín, ayée pu che'atá na'a huaújruu tǎj ajta seǎj ti yaujra'an pú'een í Dios. Ajta a'íi pu ayén ve'ecán jín ti'itevée a'ame í Dios jemi tǎj na'a rusén jime'e. A'ajná'imua a'íi pu ajta a'íjna jín ti'itéveeca'a í rey jime'e a'ímej jemi í mej Salem é'echejca'a, ajta ve'ecán jín ti'itéveeca'a a'íjna jemi í Dios ti nain jín antiújmua'aree.

Ajta a'íjna í mej jín miyen ratamuá'a-mua tǎjín Melquisedec, ayée pu huataújmua'a tǎjín “Rey ti rǎ'i naa tǎ'ajta”. Ajta a'íjna ti rey pú'een ti Salem é'eme'e-can, ayée pu huataújmua'a tǎjín “Rey ti rǎ'i tihuá'ajcha'íi mej mi ruxiéehua tǎ'itezejre’e”. A'íi pu ra'antinájcheca'a a'íjna í Abraham teecan tǎ'ij a'uun pu píjé'ejve a'u ti huajá'ucuii a'ímej í reeyejte. Ajta, a'íin Melquisedec ayén rǎ'i tiraateájtuaa. Tǎ'ij jí Abraham ayén raatapuaíjve tamuáamuata'a pua'amé ti a'íjna jetze ajtéme'ecantaca'a tǎj na'a ti ayén tihuá'ari'iri'i.

Jé'ecan pu ve'ecán jín ti'itéveeca'a a'íjna í Melquisedec

⁴ Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati ti huápi'i ve'ecán jín

ti'itéveeca'a í Dios jemi a'íjna ti tayaaxúj pú'een. Ajta a'íjna í Abraham teecan, a'íi pu ayén raatapuaíjve a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé ti a'íjna jetze ajtéme'ecantaca'a tǎj na'a ti ayén tihuá'ari'iri'i.

⁵ Jee xaa ne'u, a'íime í mej Leví jetze airaújnejjte í mej majta ti'itǎj jín tǎtatef í Dios jemi, ayée mú tiu'uta'áǎjti'ire mej miyen hua'utáhuavii í teite a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé í mej tǎ'ijcha'íi a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í yu'uxari í mej jín tǎ'ajta. Ayee mú xaa ne'u huá'ahuaviiraca'a í ru'ihuaamua'a. Capu amín a'ij, ti pua'a a'íi mú majta Abraham jetze airaújnejjte a'íime í ihuáamua'ame'en.

⁶ Mǎ ajta amín, í ti caí huá'a jetze ajtéme'ecan, a'íi pu ra'ancuré'a a'íjna Abraham jemi a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé. A'íi pu ajta rǎ'i raateájtuaa a'íjna í Abraham. Ajta Dios pu ti'itǎj jín te'ataújratziri'i a'íjna jemi í Abraham. ⁷ Ajta, naími'i mú miyen ramua'a-ree ti ayén ti'ayajna ti a'íin ti jáitze'e ve'ecán jín ti'itéjvee ayén rǎ'i tiratá'aca í Dios jetze me'ecan a'íjna ti ciliéene'e jín ti'itéjvee.

⁸ Ajta, ayée pu tǎ'irineca íiyen chaanaca japua mej mi miyen ra'ancuré'an me'íjna í tamuáamuata'a ti pua'amé a'íime í teite í mej majta cui'ica. Mǎ ajta, ayée pu ti'iteújxajta ti a'ájná'imua, a'íi pu ayén ra'ancuré'a a'íjna ti auj jín ruuri.

⁹⁻¹⁰ A'íj pu jín, rǎ'irǎ tej tiyen raataxáj yee a'íi pu Leví ajta ayén tiu'unájchitaca'a a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé a'íjna jime'e ti aúche'e huatasejre'esin a'íjna jetze í ruyaaxu, a'íjna í Abraham teecan. Leví pu xaa tiu'unájchitaca'a a'ájna tǎ'ij Melquisedec ayén ra'antinájcheca'a a'íjna í Abraham teecan.

**Ciriistu'u pu ve'ecán jín ti'itevéé
a'ame tǎj na'a rusén jime'e**

¹¹ Ajta, ti pua'a ri'iríistanche'e ti hua'unaijmire'en í teite í Dios jemi a'ǎjna jime'e mej ve'ecán jín títetateí a'ǎime í mej Leví jetze ajtémecan, capu a'atzu ruxe'eve'e á'ame'enche'e ti seǎj ayén huataseǎjre'en ti ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en tǎj ajta tiu'utévai a'ǎjna í Melquisedec, ti ajta caí Leví jetze ajtémecantaca'a. Capu xaa ne'u ayén ruxe'eve'e á'ame'enche'e, a'iné a'ǎin niuucari í mej jín tí'ajta, a'ǎi pu ayén huataseǎjre huá'a jemi í mej Leví jetze ajtémecantaca'a.

¹² Mí ajta xaa, ti pua'a ayén ruxe'eve'e mej seicié huárini mej mi hua'antíhuauni a'ǎimej í mej te'enteárute í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a ruxe'eve'e mej seicié ráaruuren í niuucari í mej jín tiu'uta'ajta.

¹³ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, a'iné a'ǎjna í tej jíme'en raxa, seǎj pu teitejra'a jetze ajtémecan, ajta capúu xi ja'anáj ja'atí ayén ti'itǎj jín tiu'utévai í Dios jemi, ti ajta a'ǎjna teitejra'a jetze ajtémecan.

¹⁴ Jee sein, a'ǎin tavástar'a ayén Judá jetze airaúnjeijte. Ajta a'ǎin Moisés teecan capu ja'anáj ti'itǎj huataxájtaca'a a'ǎjna jime'e í teitejra'a, ti huá'a jetze huataseǎjre'enche'e a'ǎime í mej ve'ecán jín ti'itevéé muá'aju'unche'e í Dios jemi.

¹⁵ Jee xaa, ayée pu ti'ayajna xaa ne'u, ti seǎj ayén huataseǎjre ti ayén che'atá na'a ve'ecán jín ti'itǎjvee í Dios jemi tǎj ajta a'ǎjna í Melquisedec. ¹⁶ Ajta a'ǎin, capu ayén a'ǎjna jín tira'ǎjca a'ǎjna jíme'e ti ayén araúrasten a'ǎj mej tira'uyú'uxaca'a a'ǎime í teteca í mej cui'ica a'ǎj ti tiú'ujxe'eve'e ti seǎj jetzen airaanen tí'ǎj ti'itǎj jín te'enteárute í Dios jemi.

Capu xaa ne'u ayée na'a, sino a'ǎi pu a'ǎjna jín ayén te'enteájrupi a'ǎjna jíme'e ti ayén ruurican seǎire'e a'ame tǎj na'a rusén jíme'e. Ajta, capu ri'irí

ti ja'atí ra'upuá'ajte'en. ¹⁷ Ajta, ayén jíme'en tiu'utaújxajta'a tǎjín: Mú'ee pe piyen che'atá pena'a ve'ecán jín ti'itevéé pua'amé í Dios jemi tǎj na'a rusén jíme'e tǎj ajta a'ǎjna í Melquisedec.

¹⁸ Ayee pu té'eme, a'iné Dios pu ari ayén ra'uré'uu a'ǎjna í niuucari ti amuacá raateájtuaa a'ǎimej jemi í mej Israel jetze ajtémecantaca'a. Ayee pu a'ǎjna jín huarǎj a'iné camu té'veiucua'iraca'a a'ǎime í mej ve'ecán jín títetaté'eca'a, ajta capu ti'itǎj tiu'utévai a'ǎjna í niuucari. ¹⁹ Jee xaa, capu ti'itǎj huanaíjmire a'ǎjna í niuucari í mej jín tí'ajta'a, sino a'ǎi pu xaa tí'ǎj Dios ayén raateájtuaa itejmi jemi a'ǎjna ti jaítze'e rí'en í tej rachú'eve'e, í tej teajta jín vejli'i ajteáxiire jemin í Dios.

²⁰ Ayee pu ajta 'een jín jaítze'e tí'ivaire'e a'ǎjna í tej rachú'eve'e a'ǎjna jíme'e ti Dios ayén runiuuca tiu'utá'an, ayén raateájtuaa itejmi jemi. Majta a'ǎimej í seica, ayée pu Dios caí runiuuca jín tiu'utá'a a'ǎimej jíme'e. Capu amín a'ǎj, maúche'e mú ve'ecán jín te'enteájrupi í Dios jemi.

²¹ Mí ajta a'ǎjna í Jesús, a'ǎi pu a'ǎjna jín ayén te'enteájrupi niuucájtze'en a'ǎjna ti jíme'en tiu'utaxájtaca'a tǎjín:

Tavástar'a, mú'ee pej ve'ecán jín ti'itevéé pua'amé

í Dios jemi tǎj na'a rusén jíme'e, ajta a'ǎi pu caí ja'anáj ruhuárta'a cáame.

²² A'ǎj pu jín, ayén éene'e já'araa ti a'ǎin Jesús a'ǎin pú'eene'e í tej jín ráamua'aree ti jeǎhua huápi'i jaítze'e rí'en a'ǎjna í niuucari ti jéjca í ti jín Dios te'ataújratiiri'i itejmi jemi. ²³ Majta a'ǎime í mej mejmí'i ve'ecán jín tiu'utévai í Dios jemi, mu'iití mú miyen ará'aseca'a me'ǎjna jíme'e mej caí a'achú á'atee mej miyen me'ǎjna jín tiu'utévaire'en a'ǎjna jíme'e mej cui'icaa.

²⁴ Mí ajta amín í Jesús, a'iné amí pu ayén seíire'e a'ame tǵ na'a rusén jíme'e, a'íi pu ajta ve'ecán jín ti'itevée a'ame í Dios jemi tǵ na'a rusén jíme'e. ²⁵ A'íj pu jín, a'íi pu raay'íiti ti nain jín hua'íráj-tuaani a'íimej í mej huataújtuiire'en í Dios jemi me'íjna jíme'e mej rá'astijre'e me'íjna í Jesús. Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné ayée pu 'een jín ruurican huateáturaasin ti ij huá'a japua huániuuni.

²⁶ A'íj pu ajta jín, ayée pu tiraavíjite-ca'a ti ayén ta japua huániuuni seǵ ti ayén 'een tǵ a'íjna ti ayén ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi. A'íi pu ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi. Ajta, capu a'atzu ti'itǵ jín a'íj pua'a huá'aruuren í teite. Capu ajta ti'itǵ jín até'itzaara í Dios jemi. Ajta, capu ayén ti'itǵjcha'íi matǵ í seica í mej a'íj pua'a tí'itesejre'e í Dios jemi. Dios pu ajta ayén rí'í raateájtuaa ti ij a'íin ayén jemin a'uteáturan júte'imua u ta japua.

²⁷ Ajta, capu ayén ruxe'leve'e ti a'íjna Jesús ayén tiu'utamuai'ivejta í ru jíme'en nain xicaj tzajta'a, capu ajta huá'a jíme'en í teite matǵ tí'íjri'ire a'íime í seica í mej ve'ecán jín títetateí í Dios jemi. Capu xaa ne'u, a'iné ayée pu seǵ na'a huarǵ nain jíme'e tǵ'íj a'íin ruseǵ huataújmuai'ivejtaca'a. ²⁸ Ajta, a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, ayée pu hua'antíhuauca mej mi ve'ecán jín tiu'utévaire'en a'íime í teite í mej caí té'eviicua'í í ru tzajta'a. Mí ajta, a'íjna í niuucari í ti jín Dios te'ataújratziiri'í, a'íi pu ayén ra'antíhua'u a'íjna í yaujra'an ti ari huateújnaijmire tǵ na'a rusén jíme'e.

Jesús pu ve'ecán jín ti'itéjvee u ta japua

8 Ajta a'íjna í tej jíme'en ti'ixa, ayée pu huataújmua'a. Pu'uri seǵ ayén ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi ti ayén ta japua niuuca. A'íi pu ari a'uun a'u-yyeǵxi ruri'íríinta'a a'u ti e'ecájca a'íjna

ti huápi'íi naa seijre'e a'ujna júte'e. ² A'uu pu tí'ivaire'e u teyujta'a, a'íjna jetze í inaamua ti tzáahuati'ira'a jín a'utéjvee a'u ti Dios é'eseijre'e. Capu tevi rá'aj-taahuaca'a sino tavástara'a pu'u.

³ Ayee pu tí'íjci'icipua ja'atí ti na'a ti ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi ti a'íin raateájtuaani í meesa japua a'íjna ti tiu'utapuaíjve'en, ajta í ti'itén mej hua'utamuai'ivejtaca'a. A'íj pu jín ayén ruxe'leve'e ti a'íin Jesús ajta ti'itǵ huatámuai'ivejta.

⁴ Tí pua'a a'íin ayén huatéveecache'en íiyen chaanaca japua, capu a'atzu ri'íríistanche'e ti a'íin ayén ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi, a'iné maúche'e mú seica miyen seijre'e í mej miyen me'íjna jín tí'imuai'ivejtaca í mej jín tiu'utapuaíjvee í Dios jemi, a'íj ti té'eyu'usi'í a'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'aijta. ⁵ Majta a'íime, ayée mú tí'ivaire'e a'íjna ti ayén seijre'e tǵ ciéenime'ara'an a'íjna ti júte'e é'eseijre'e.

Majta, mat'íj miyen araúrasten í hua'aye'ira, ayée mú tí'ira'íjchue a'íj ti tzáahuati'ira'a jín seijre'e í júte'e í Dios jemi. A'íj pu jín, tǵ'íj Moisés teecan ayén a'utecheníche'en ti rá'aj-taahua a'íjna í inaamua ti Dios ayén tiraatá'itíiri'í, ayée pu tiraata'ixaa tǵjín: “Patá'aj hui piyen nain jín huárini a'íj nej timuaataseǵrate pat'íj pe'uun a'utéveeca'a í jiri japua.”

Ciríistu'u pu nu'u raateájtuaa itejmi jemi í niuucari ti jaítze'e rí'en caí í ti mí'ime'ecan

⁶ Mí ajta íjii, Ciríistu'u pu'uri ayén ra'ancuré'a ti ayén a'íjna jín tiu'utévaire'en a'íjna jíme'e ti jaítze'e rí'en í Dios jemi caí a'íjna í mej jín tí'ivaire'e íiyen chaanaca japua. Ayee pu che'atá na'a jaítze'e rí'en a'íjna í niuucari í ti jín ta japua huaniú. Ayee pu 'een jín jaítze'e rí'en a'iné jaítze'e pu rí'en a'íjna

í niuucari í ti Dios ayén raatá'a, ti ajta jaítze'e rí'en a'íjna í ti jín te'ataújratziiri-
i'i ti tí'itaci'iti.

⁷ Ajta a'íin niuucarijra'a í ti jín amua-
caí Dios te'ataújratziiri'i, ti pua'a ayén
caí ti'ítj jín te'utéturaanche'e, capu
a'atzu huataujci'ipuáache'e ti seíj ayén
huáteuni í ti jín Dios ayén te'ateújratzi-
ira. ⁸ Mí ajta Dios, ayée pu huá'a jetze
te'ujpuá'ajte mej caí a'atzu aráuaste
me'íjna jime'e í niuucari ti amuacá
raateájtuaa huá'a jemi. A'íj pu jín ayén
tiu'utaxájtaca'a tijín:

Ayee pu tí'ixa í tavástara'a yee me'ecui
xaa, ne'u.

Pu'uri a'ájna xicáara'an jetze
teja'uré'enejsin
nej jetzen jéjcuacan jín niuucari
tihua'utá'asin

í nej jín te'atánratziira ne'ímej jemi
í mej Israél jetze ajtéme'ecan,
neajta huá'a jemi í teitestemua'ame'en
a'íjna í Judá.

⁹ Canu niyen che'atá nena'a éeni'ici'en
í niuucari hua'utá'asin netj tihua'utá'a
a'ímej í huá'avaujsimua'aci'i,
a'ájna xicáara'an nej jetzen hua'utévai,
neajta hua'iráavi'iti a'ujna u Egipto,
a'iné camu á'atee mej miyen huárini
a'ij nej ne'íjna jín tihuau'íjca ne'íjna
jetze

í niuucari nej raateájtuaa a'ímej jemi.
Mí ajta, capu ché'e nej jetze
ruxe'eve'eca'a
nej rí'i tihuá'ucha'in.

¹⁰ A'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti jéjcuac
í nej jín te'atánratziira a'ímej jemi
í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

Ayee pu ajta tí'ixa í tavástara'a tijín:
Tí'ij te'entipué'are a'ájna xicáara'an
jetze,

ayée nu ca'aníjra'a hua'utá'asin
mej mi ra'utámua'aree í ru tzajta'a
í niuucari í nej jín tí'aijta.

Ayee nu raateátuaasin í neniucca
huá'axiejniu'uca jetze,

seíj neajta seíj, temua'a naa.
Neajta nu inee huá'a Dios pu'éene'e
na'ame.

Majta a'íime, a'íi mú neteítestemua'a
muá'aju'u.

¹¹ Majta a'íime, camu ché'e miyen
tíhua'utá'itiiira
í ruxí'ej teite yee setá'aj ráamua'ati í
tavástara'a.

Camu xaa ne'u, a'iné naími'i
mú miyen nemua'atée muá'aju'u,
matj mena'a pua'amé í teite,
a'íime í mej ciliéene'e jín títetateí,
majta a'íimej í mej ve'ecán jín títetateí.

¹² Neajta inee, nee nu niyen
tíhua'utá'uuni'ira
í mej jín a'ij pua'a tí'itíujcha'íica'a in-
eetzi jemi.

Neajta, canu ché'e ja'anáj niyen
ra'utámua'areeri'i
í mej jín neetzi jemi auteájturaa.

¹³ Ayee pu'u na'a, a'iné tavástara'a
pu ayén jíme'en tí'ixa yee “jéjcuacan
nu jín niuucari huateátuaasin”, ayée pu
'een jín ajta ayén tiraaxí'epi'intare ti ari
m'íime'ecan a'íjna í niuucari ti amua-
caí huá'a jemi raateájtuaa. Ajta a'íin ti
ari m'íime'ecánta já'araa, ajta caí ché'e
tí'ítj vaire'e, pu'uri tén antipué'ari nain
jime'e.

**Í inaamua ti yen seijre'eca'a
íiyen chaanaca japua**

9 Ajta jíme'en í niuucari ti amua-
caí a'íimej jemi raateájtuaa, ayée pu
jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a a'ij mej ye'í
huárini mej mi raná'amiche'en í Dios,
ajta a'ij ti éene'e seíire'e a'ame a'íjna í
inaamua. ² Ajta a'íin í inaamua, hua'a-
pua pu jín ájtaavijhuaca'a í mej tzajta'an
te'irá'a í mej jín tí'ina'amiche'e. Ajta
tzajta'an í ti á jéjre'e ájtaavijhuaca'a,
a'úu pu a'utéveeca'a a'íjna ti antitátza-
jmee, ajta a'íjna í meesa ti ajta japuan
e'etiá'a a'íjna í pan ti Dios jemi huatétui-

ihuaca'a. Ayee pu téja'arájtehuaa ti nu'u "a'ájna a'u ti Dios huateúra'ate."

³ Ajta, huarita'an a'ájna cǎxuri ti já'ita'a e'ecáaviij ti hua'apua, a'úu pu seǎj a'utéveeca'a í inaamua. Ayee mú te'etamuá'amua tǎjǎn "A'ájna ti Dios huápi'i huateúra'ate". ⁴ A'uu pu tzajta'an sei-jre'eca'a a'ájna í oro jǎn taavíjhua-ca'a, mej majta japuan t'ímuai'ivej-tacare'e cǎtzive'eri jime'e. A'uu mú majta ru'uteájtuua a'ájna í chi'ira'an ti oro jǎn nain japua cámeijri'ihuaca'a, ti ajta urámuaaca'a a'ájna tetej ti jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a a'ájna í niuucari ti jǎn Dios amuacáí te'ataújratziiri'i. A'uu pu ajta huuirájcati a'ájna í xa'ari ti oro jǎn taavíjhua-ca'a, ti ajta tzajta'an urámuaanica'a a'ájna í cua'ira, a'ájna í mej miyen ratamuá'amua tǎjǎn maná. A'uu pu ajta huuiráca'atii a'ájna í Aarón itzǎj ti jetzen te'ejtaneájxi.

⁵ Majta a'ǎime í mej ta japua tǎi'vaire'e, í mej majta huápi'i naa sei-jre'e, a'úu mú japuan utiú'uuca'a a'ǎime í mej hua'apua. A'ǎi mú ru'ana jǎn ra'avá'ana-jca'a a'ujna a'u ti Dios tihua'utá'uu-ni'iracare'e. A'iné tǎimu'ǎi í mej me'uun tel'irá'a, capu cǎi'ipe tej ǎjii tiu'utaxáj se-xu'ijmé'en nain tǎj na'a.

⁶ Matǎij meri nain rǎi'í tiú'uruu, ja'anáj ti na'a mú me'uun a'uteáru'ipiche'e tza-jta'an í ti amúajca í inaamua a'ǎime í mej ve'ecán jǎn tǎi'vaire'eca'a í Dios jemi mej mi miyen huárini a'ij mej me'ǎjna jǎn tite'entiújmua'aree a'ij ti tiú'ujxe'eve'e.

⁷ Ajta í seǎj jetze í inaamua, seǎj pu'u a'uun a'uteáru'ipi tǎj na'a sei nine'ira'a jime'e. A'ǎi pu a'ǎin pu'éene'e a'ájna ti jaítze'e ve'ecán jǎn tǎi'vaire'eca'a í Dios jemi. Ajta a'ájna huajásime'e a'ájna í xúure'e ti jǎn tiu'utamuai'ivejta í rujǎmua'a í ti jǎn auteájturaa í Dios jemi, ajta a'ǎimej jime'e í teite, í mej jǎn Dios jemi auteájturaa.

⁸ Ajta a'ǎin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu jíme'en tǎi'talixaate'e ti

ayén huataújmua'a ti caí xi te'entácu-uni'i tej ti te'uun a'uteáru'e a'ájna ti jeǎhua huápi'i huateúra'ate í Dios ti pua'a auj a'uun a'utéveeca a'ájna í inaamua ti á jéjre'e é'eseijre'e. ⁹ Ajta a'ǎin ti á jéjre'e é'eseijre'e, ayée pu huataújmua'a í hua'aye'ira í mej ǎjii huáteite. Ayee mú tǎi'jri'ire a'ǎime í mej miyen araúrasten me'ǎjna í ye'irá. A'ǎi mú tǎi'tatú'iri í Dios jemi tǎi'tǎj ti na'a mej tǎi'ipuaijve'e, majta í mej raatámuai'ivajta.

Mí ajta, tǎj na'a ti ayén 'een í mej raatámuai'ivajta, capu a'ǎin pú'een í ti xaa raanaǎjmi're'en í mua'atzǎire'ara'an a'ájna ti rana'amiche í Dios. ¹⁰ Capu xaa ne'u, a'iné ayée pu'u a'ájna jǎn tǎi'vaire'e í mej racua'aca nusu mej raye'eca na'ari í mej jǎn huaté'íihuaxi'in, naǎjmi'i tǎj na'a pu a'ǎin pú'een í mej mena'a jǎn tǎi'ai-jta a'ij ti huárini í rujǎmua'a. Ayee pu tǎi'ihuatǎjxi'epi'ǎntare mej miyen ricǎ asta na'a caí Dios ayén raanaǎjmi're'en tǎj na'a ti tǎi'iseijre'e.

Í xúure'e ti jǎn huajǎnaimire í niuucari ti jéjca

¹¹ Ajta ǎjii, Cǎristu'u pu ayén hu-ataseijre itejmi jemi a'iné a'ǎi pu ve'ecán jǎn tǎi'téjvee í Dios jemi ti ij ayén a'ájna jǎn rǎi'í titaatá'an tǎj na'a ti ǎixi'epi'ǎin 'een ti auj ayén teja'uré'enejsin. A'uu pu já'ita'a a'uteájrupi í inaamua jete ti jaítze'e tǎi'vaire'e, ti ajta jeǎhua jaítze'e huatéjǎnaimire, a'iné capu ayén ájtaav-ijhuaca'a muájca'a jime'e. ¹² Seǎj pu'u a'uun a'uteájrupi a'ujna ti Dios ayén hu-ateúra'ate. Ajta, capu a'ǎin huajásime'e a'uun a'uteájrupi í hua'axuure'e a'ǎimej í caurasi nusu a'ǎimej í viseáaru'use, sino ruxuure'e pu jǎn a'uun a'uteájrupi ti ij raatáhuauuni ti tiu'utanaǎjchita huá'a jetze me'ecan í teite tǎj na'a rusén jime'e í mej jǎn auteájturaa í Dios jemi.

¹³ Jee xaa ne'u, cǎj pu caj tǎi'vaire'e-ca'a mej miyen huá'aruuren a'ǎime í mej tǎi'tǎj jǎn auteájturaa í Dios jemi, mej

miyen hua'uté'íiraxi'in me'fjna jime'e í hua'axuure'e í caurasi, ajta í hua'axuure'e í tuuru'use. Majta mú jín hua'acá-viviiraca í nasíjra'an í viseáaru'u ti huáacaj í mej raateátaí. ¹⁴ A'fj pu jín jehhua pu huápi'i jaítze'e jamuaaté'íiraxi'in í a'amua mua'atzíira'a jetze a'fjna jime'e í xúure'e ti Círíistu'u ra'íráaxire. Ajta, a'fjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti rusén jín seijre'e, a'fj pu jetze huatéujca'anejca'a ti ij ayén caí ti'itfj jín a'aturáa t'fij huataújmuai'ivejtaca'a í Dios jemi. Ayee pu 'een jín huarfj sej si siyen raatapuá'ajta sej rá'astijre'e se'fjna í ye'írá ti caí ché'e ti'itfj vaire'e, sej si tiu'utévaire'en se'fjna jemi í Dios ti i'írúuri.

¹⁵ A'fj pu jín, a'fí pu a'fín pú'een ti ayén tiraaxi'epi'intare ti Dios jéjcuacan jín te'ateújratziira huá'a jemi ti hua'utajé mej mi miyen ra'ancuré'an a'fjna ti tihuá'aci'iti t'fj na'a rusén jime'e a'ij ti Dios te'ataújratziiri'i. Ayee pu té'eme, a'iné Círíistu'u pu huam'í a'fjna jime'e ti ij huá'ari'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi mat'íj mauj rá'astijre'eca'a me'fjna í niuucari í ti amucaí jín te'ataújratziiri'i í Dios.

¹⁶ Ayee pu t'í'een, ti pua'a ayén seijre'e í cuapée ti jetzen té'eyu'usi'i ti nu'u ayén t'í'iraci'iti sefj í ja'ati, amucaícan pu ayén ruxe'eve'e ti a'fjna í ja'atf huámi'ini ti ayén cuapée jín te'ataújratziiri'i. ¹⁷ Jee xaa ne'u, aj pu xaa ayén t'í'ivaire'e a'fjna í cuapée ti pua'a ayén huámi'ini a'fjna í ja'atf ti a'fjna jín te'ataújratziiri'i. Ajta, ti pua'a auj ruuri a'fjna í ja'ati, capu a'atzu tiratéva'iri í sefj a'fjna í cuapée í ja'atf ti ayén t'í'iraci'iti.

¹⁸ A'fj pu jín, ayée pu ajta ayén ruxe'eve'eca'a ti a'fín niuucari ti amucaícan jín te'ataújratziiri'i í Dios, a'fí pu ajta a'fjna jín ti'ihuaújxi'epi'intari'iri'i a'fjna jime'e ti ti'itfj ruxuure'e airáaxire. ¹⁹ T'í'ij a'fín Moisés teecan ayén tihua'utána-muajriste naíjmi'ica í teite t'fj na'a ayén

té'eyu'usi'ihuaca'a jetzen í niuucari í mej jín t'í'ajta, a'fí pu t'í'rajnájchi a'fjna í hua'axuure'e í viseáaru'u, ajta jamuan í hua'axuure'e í caurasi a'fjna í jaj jamuan, ajta jamuan a'fjna í muxaj ti pa'u, ajta jamuan a'fjna í hisopo pi'ista. Aj pu ij, a'fjna jín, ayén raatétzutijraxi í yu'uxari ti jiri'i, ajta hua'utétzutijraxi naíjmi'ica í teite.

²⁰ Ayee pu a'fjna jín huarfj, aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa t'í'ijn: "A'ii pu a'fín pú'een í xúure'e ti jín ayén tiú'uxi'epi'intari'ihuaca'a a'fjna í niuucari ti jín Dios ayén te'ataújratziiri'i mú'ejmi jemi. Ayee nu ne'fjna jín huarfj a'ij ti a'fín titaata'afj." ²¹ Ajta a'fín Moisés teecan, ayén che'atá na'a xúure'e jín raatétzutijraxi a'fjna í inaamua, ajta t'fj na'a ti'ipua'amé í xa'ari, ajta í tuxa'a í mej jín t'í'ivaire'e a'ujna inaamua jete.

²² Jee xaa ne'u, ayén ti'ayajna. Jíme'en a'fjna í niuucari í mej jín t'í'ajta, t'ímua'a mú t'ín nain huatéu'í'iraxi xúure'e jime'e. Ajta, ti pua'a caí ti'itfj ra'íráaxire'en í ruxuure'e, capu a'ij t'í'iri'iri ti ayén tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

Í muai'ivéjri ti xaa jaítze'e r'í'en

²³ A'fj pu jín ayén ruxe'eve'eca'a mej miyen raaté'íiraxi'in t'fj na'a ti ayén seijre'eca'a t'fj ciéenime'ara'an pú'een a'fjna ti júte'e é'eseijre'e. Ajta ayén ruxe'eve'eca'a ti ja'atf ayén raaté'íiraxi'in a'fjna ti júte'e é'eseijre'e a'fjna jime'e í muai'ivéjri ti jaítze'e r'í'en caí í mej jín miyen t'í'ijri'ire íiyen chaanaca japua.

²⁴ Ajta a'fín Círíistu'u, capu a'uun a'uteájrupi inaamua jete ti muájca'a jín ájtaavijhuaca'a, ti ajta ayén 'een t'fj ciéenime'ara'an a'fjna ti júte'e é'eseijre'e, sino a'úu pu u ta japua a'uteájrupi í Dios jemi ta jetze me'ecan.

²⁵ Ajta, capu a'uun a'uteájrupi ti ij mu'ití huataújmuai'ivejta t'fj ajta a'fín ti ve'ecán jín t'í'ivaire'e íiyen chaanaca

japua. Ayee pu tǵj na'a seǵj nine'ira'a jetze a'ǵi pu a'uteáru'ipi a'ájna ti Dios hu-ateúra'ate ti ij raatétzutijraxi'in xúure'e jime'e ti a'ǵin ruseǵj caí ra'iráaxire, sino seǵj pu'u a'uun a'uteájrupi a'ǵjna í Ciriístu'u. ²⁶ Na'ari caí, ayée pu ruxe'leve'e á'ame'enche'e ti a'ǵin mu'liitǵ rajpuáitzi á'ame'enche'e tǵj na'a ti huataseǵjre í chaanaca tej japuan yen seǵjre'e.

Mí ajta, ayée pu xaa ne'ut ti'ayajna ti a'ǵin seǵj na'a ayén huataseǵjre ǵjii ti ari nain te'entipúa'ajte ti ij ra'antipúa'ajte'en í mej jǵn até'itzaara í Dios jemi. Ayee pu 'een jǵn ra'antipúa'ajte a'ǵjna ti ruseǵj huataújmuai'ivejtaca'a. ²⁷⁻²⁸ Ajta, ayée pu ti'ihuaújxi'epi'intari'iri'i a'ǵimej jemi í teite ti seǵj na'a ayén tiráaci'iti í teáata'a ti huámi'ini, ajta á'iyen Dios rá'axijte'en. Ayee pu che'atá na'a 'een ti a'ǵin Ciriístu'u seǵj na'a huataújmuai'ivejtaca'a huá'a jetze me'ecan í teite ti ij huá'ari'i í mej jǵn mu'liitǵ auteájturaa í Dios jemi. Ajta, a'ǵi pu ajtahua'a huataseǵjre'esin huá'a jemi í mej a'ujca'anéecan jǵn rachú'leve'e. Capu ché'e puáǵtzi hua'utá'asin a'ǵjna jime'e í mej jǵn á'atura í teite sino a'ǵi pu icu hua'irátuaasin.

Capu ri'irí ti a'ǵin niuucari í mej jǵn tí'ajta ayén hua'unajmire'en í teite

10 Ajta a'ǵin í niuucari í mej jǵn tí'ajta, ayée pu'u na'a 'een tǵj ciéenime'ara'an tǵj na'a ti í'ixi'epi'in ti ayén teja'uré'enejsin. Capu a'ǵin pú'een a'ǵjna ti tzáahuati'ira'a jǵn seǵjre'e í Dios jemi. Ajta, a'iné ayée pu ruxe'leve'e mej miyen che'atá mena'a tiu'utámuai'ivejta tǵj na'a seǵj nine'ira'a jime'e, a'ǵj pu jǵn capu a'atzu a'ij tí'iri'iri ti a'ǵin niuucari ayén hua'unajmire'en a'ǵimej í mej jemin ajteáxiiri í Dios jemi.

² Na'ari caí, ti pua'a pǵ na'a, ¿ni qui mecaí raatapuá'ajtanche'e mej miyen tiu'utámuai'ivejta? Jee xaa ne'u, a'iné ti pua'a miyen tihua'utá'uuni'irache'en

í mej jǵn auteájturaa í Dios jemi, camu ché'e miyen ra'utámua'aréerejche'e mej ti'itǵj jǵn auteáturan.

³ Mí ajta, ayée mú me'ǵjna jǵn ra'utámua'aree tǵj na'a seǵj nine'ira'a í mej jǵn Dios jemi auteájturaa me'ǵjna jime'e mej miyen tí'imuai'ivejtaca. ⁴ Ayee pu'u na'a, a'iné capu ri'irí ti ayén a'ǵjna jǵn tihua'utá'uuni'i í mej jǵn auteájturaa í Dios jemi a'ǵjna jime'e í hua'axuure'e a'ǵimej í tuuru'use, majta a'ǵimej í caurasi. ⁵ A'ǵj pu jǵn, tí'ij a'ǵin Ciriístu'u yen huataseǵjre íiyen chaanaca japua, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tǵjǵn:

Capej piyen raataxí'eve nej ti'itǵj tiu'utámuai'ivejta na'ari nej ti'itǵj tiu'utátuuiire'en mú'eeetzi jemi, sino ayée pej rí'i náaruu í nej ratéhua'ira'a.

⁶ Capu a'atzu mua'aránajcheca'a mej miyen tiu'utámuai'ivejta mú'eeetzi jemi

í mej hua'uteátaij na'ari í mej miyen tiu'utátuiri'i mú'eeetzi jemi a'ǵjna jime'e

í mej jǵn auteájturaa mú'eeetzi jemi.

⁷ Netǵ'ij ni niyen tiu'utáneixaa yee:

“Me'ecui xaa, ayée nu 'een jǵn mú a'uvé'emej

nej ni niyen te'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'leve'e,

mú'ee, mi pej Dios pú'een, a'ij ti neetzi jime'e

té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti jiri'i.”

⁸ Amuacaí pu ayén tiu'utaxájtaca'a yee ti Dios caí ra'aránajcheca'a mej miyen tiu'utámuai'ivejta na'ari mej ti'itǵj tiu'utátuuiire'en í jemin. Ajta yee ti caí raataxí'eve mej miyen tiu'utámuai'ivejtaca'a í mej hua'uteátaij nusu mej me'ǵjna jǵn tiu'utámuai'ivejtaca'a me'ǵjna jime'e í mej jǵn auteájturaa í Dios jemi. Naími'i tǵj na'a mej miyen tí'imuai'ivejta, ayée

pu tihua'uta'aj mej miyen huárimi a'fjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

⁹Ajta á'yien ayén tiu'utaxájtaca'a tijn: "Me'ecui xaa, ayée nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni niyen te'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'eve'e mú'ee, mi pej Dios pú'een." Ayee pu huataújmu'a a'fjna ti raataxájtaca'a ti a'fín ari ra'uré'uu a'fjna í niuucari ti amuacá huatétuihuaca'a ti ij raateájtuaani í tu'uvé'eteajti.

¹⁰Ajta, a'iné ayén ruxí'evi'ira'a jín mú a'uvé'emej, a'fí pu ajta ayén tu'iráavi'iti tijn na'a rusén jime'e a'fjna jime'e ti ayén huataújmuai'ivejtaca'a í rutevij jime'e a'fjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

Ciríistu'u pu ayén tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi

¹¹Ajta ja'atí ti na'a ti ve'ecán jín tí'itéjvee í Dios jemi, ayée pu nain tújca'ari tzajta'a tí'ivaire'e a'fjna jime'e í ti jín tira'ljca. Ja'anáj ti na'a ayén che'atá na'a tí'imuai'ivejtaca, a'fjna ti caí tí'itij vaire'e ti ij tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

¹²Mí ajta a'fín Ciríistu'u, tí'ij ayén sefj na'a tiu'utámuai'ivejtaca'a ti ij ayén tihua'utá'uuni'i tijn na'a rusén jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi, a'fí pu a'uun a'ujyeyxi ri'irínta'a í Dios.

¹³⁻¹⁴Aj pu'i a'utéjche ti raachú'eve'en asta na'a caí temua'a naa tihua'utémuaitin na'fjmi'ica í mej rájcha'iire'e, a'iné sefj pu jín í muai'ivéjri, ayén hua'uná'fjmire tijn na'a rusén jime'e a'imej í ti hua'iráavi'iti. ¹⁵Ajta a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu che'atá na'a tí'ixa itejmi jemi. Amuacá pu ayén tiu'utaxájtaca'a tijn:

¹⁶Ayee pu tí'ixa í tavástara'a ti jíme'en yee:

A'ii pu a'fín pú'een í niuucari í nej jín te'atánratziiri'i huá'a jemi tí'ij te'entipúa'are a'ájna xicáara'an jetze.

Nee nu niyen hua'utá'asin mej mi miyen ra'utámua'aree í ru tzajta'a í niuucari í nej jín tí'ajta.

Neajta nu niyen raateátuaasin ne'fjna í niuucari

í huá'amua'atziira'a jetze.

¹⁷Ajta ayén tí'ixa tijn:

Canu ché'e ra'utámua'areeri'i

í mej jín neetzi jemi auteájturaa

na'ari í mej jín a'ij pua'a tí'itiújcha'iica'a.

¹⁸A'ij pu jín, camu ché'e miyen tí'imuai'ivejtaca me'fjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi, a'iné Dios pu ari tihua'utá'uuni'iri'i.

Mej nu'u te'utáviicua'i

¹⁹Ajta íjii, ne'ihuaamua'a, ayée pu tí'itá'aca tej ti taxiéehua te'uun a'uteárute teyujta'a a'u ti Dios e'irájca a'fjna jime'e ti a'fín Jesús ra'iráaxire í ruxuure'e ta jetze me'ecan.

²⁰A'ij pu jín ayén jéjcuacan jín taatájuyete í tej japuan huajú'un tej ti teajta já'ita'a a'uteárute a'u ti e'ecáavij a'fjna í cixuri tej ti te'uun tzajta'an rurican jín huateáturan te'fjna jemi a'fjna jime'e ti rujíme'en huataújmuai'ivejtaca'a. Ajta a'fín í cixuri, yee pu huataújmu'a a' tévira'an a'fjna í Jesús. ²¹Ajta, íjii pu ayén ve'ecán jín tí'ivaire'e í jemin ta jetze me'ecan í tej teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

²²A'ij pu jín, tiché'e tiyen vejli'i ajtéxiire í jemin tetj teite í tej tzáahuati'ira'a jín urarí'en sejre'e í ta tzajta'a. Tiché'e taxiéehua jemin ajtéxiire te'fjna jime'e tej tiyen rá'atzaahuate'e ti ayén tí'ayajna ti a'fín Dios rí'i titaatá'asin a'fjna jime'e ti a'fín Ciríistu'u ari taaté'iraxi í taxiéjniu'uca jetze tej ti caí ché'e ra'utámua'aree í tamua'atziira'a jetze a'fjna ti a'ij pua'a 'een. Nain pu jín icu, taaté'iraxi í ta jetze.

²³Tiché'e tiyen te'fjna jín te'utáviicua'i tej teuj tiyen té'atzaahuate'e a'ij

tej teri tihua'utá'ixaa í teite a'íjna jíme'e í tej rachú'leve'e. Ché'e caí títí'íj ayén ca'aníjra'a tatá'acare'en tej ti caí ché'e té'atzaahuat'e í Círístu'u, a'iné a'íj pu caí ja'anáj títí'íj jín até'ítze meta ti runi-uuca jín te'ataújratziiri'i itejmi jemi.

²⁴Tiché'e tiyen huárini tej ti ca'aníjra'a huatáta'an seij teajta seij tej ti huátax-e'leve'en, teajta tiyen huárini ti xí'epi'in jíme'e.

²⁵Tiché'e caí raxiéehuata tej tiyen caí ché'e e'etítase'irihua'an a'ij mej tí'ijri'ire í seica, sino tiché'e jaítze'e ca'aníjra'a huatáta'an tej ti tiyen rí'i ti'ihuá-taxe'leve'en tetíj ta'ihuaamua'a te'íjna jíme'e ti ayén titá'amitiejte'e ti a'ájna xicáara'an jetze ari teja'uré'enejsin.

Mej nu'u caí ché'e a'ij pua'a ti'itíjcha'íi

²⁶⁻²⁷Mí ajta, ti pua'a tiyen taxí'e-vi'ira'a jín teuj tiyen a'ij pua'a ti'ití-tacha'íi tetí'íj teri ráamua'areeri'i a'ij ti tirá'axa a'íjna jetze í yu'uxari ti tzáahu-ati'ira'a jín té'axa, capu ché'e tí'itaci'iti seíj í muai'ivéjri í ti jín Dios titaatá'u-uni'i, sino a'íj pu'u xaa ayén tí'itaci'iti a'íjna ti tziíni'ire'e, ti a'íjn Dios puajtzi jín taatá'asin. Huápi'i pu puajtzi jín hua'utá'asin a'ímej í mej rájcha'íire'e. Ayee pu a'íjna jín huá'aruuren t'íj taij ti nain jín tí'ita'iraca a'íjna jíme'e ti huápi'i niu'ucami'i.

²⁸Jíme'en a'íjna í niuucari ti ra'utéyu'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ti pua'a hua'apua, na'ari huaíca meti'iseíiraca'a ti ja'atí ayén títí'íj jín auteájturaa a'íjna jemi í niuucari í mej jín tí'aijta, ti pua'a miyen raataxáj yee a'íj pu títí'íj jín auteájturaa, camu ché'e rá'ancu'uvajxi'isin, sino méjje'icatan. ²⁹Ajta jaítze'e pu a'ij pua'a tí'iraci'iti a'íjna í ja'ati ti pua'a mé rúurieni a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios. Jéihua pu huápi'i jaítze'e puajtzi jín tiraatá'asin a'íjna jíme'e ti a'íjna í

ja'ati ayén raatéxieehuataca'a a'íjna í xúure'e ti jín raaxí'epi'íntare a'íjna í niuucari ti jín Dios te'ataújratziiri'i, ti ajta jín Dios ru'iráavi'iti. A'íj pu ajta jín raataniú'ucaste a'íjna í xíéjniu'ucare'ara'an í Dios.

³⁰Ayee pu té'eme, a'iné tu'uri ra-mua'ate a'íjna ti ayén raataxájtaca'a tíjín: "Ayee pu tí'ineci'icipua ineetzi nej ni puajtzi raatá'an ne'íjna í ja'ati." Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín: "Tavastara'a pu huá'axijte'en í rufetestemua'a."

³¹Jee xaa ne'u, jéihua pu huápi'i tziíni'ire'e ti Dios ti i'irúuri ayén ra'uxijte'en seíj ti a'ij pua'a ti'itíjcha'íi í jemin.

Ruxe'leve'e mej nu'u te'utáviicua'i

³²Setá'aj ra'utámua'aree a'ij ti éeni'ici'e seijre'eca'a a'ájna'ímua, setí'ij amuacáí ra'ancuré'a se'íjna í tavástara'a. Aj xu si te'utáviicua'iri'i se'íjna í seíj jín huáviicua'ire. Jéihua xu rajpuajtzi'ica'a. ³³A'ajna'ímua ne'u mú miyen amá'uxieehuari'iri'i, meti'iseíiraca'a í teite. Majta, a'ij mú pua'a amuáaru. A'ajna'ímua ne'u, mú'een xu seajta ca'aníjra'a hua'utá'a a'ímej í seica, í mej miyen che'atá mena'a rajpuajtzi'ica'a, a'iné naími'i xu ru'ihuaamua'a pú'een.

³⁴Mú'een xu huá'ancu'uvajxi a'ímej í mej aiteánami'ihuaca'a. Seajta siyen se'íjna jín huataújtemua'ave temua'a naa matí'ij miyen tejamuá'ari'iri'i í seíj tí'ijcha'íica'a. Ayee xu 'een jín siyen huataújtemua'ave, a'iné xu'uri ramua'a-reereca'a rujímua'a seíj siyen tí'ijcha'íi í Dios jemi se'íjna ti tejá'amua'a ti jaítze'e rí'en, ti ajta ayén seíire'e a'ame t'íj na'a rusén jíme'e.

³⁵A'íj pu jín, caxu yá'ujípuan í seíj a'ujca'anéecan jín rachú'leve'e, a'iné jéihua pu huápi'i tejá'amua'íiti a'íjna jíme'e seíj siyen te'utáviicua'iri'i. ³⁶Jee xaa ne'u, ayee pu ruxe'leve'e seíj siyen

te'utáviicua'i, sej si seajta siyen huárini a'íj ti a'íin tí'íjxe'eve'e ti i ayén tejamuáaci'íti a'íjna í ti jín Dios te'ataújratzi-iri'i mú'ejmi jemi.

³⁷ Ayee pu'u na'a, a'iné capu a'atzu á'ateeri a'íj ti té'eyu'usi'i tijn:

A'íjna ti yé uvé'enejsin, a'íi pu xaa huatasej're'esin. Capu ché'e á'ateeri.

³⁸ Ajta a'íin ti ri'éene'ecán jín huateájtu-
raa ineetzi jemi,
a'íi pu a'íjna jín ruuri a'ame
a'íjna jime'e ti té'atzaahuat'e.
Mí ajta, ti pua'a a'íin caújxiehuata,
capu a'atzu na'aranáache a'ame yú ne
tzajta'a.

³⁹ Mí teajta iteen, catu huá'a jetze ajtémecan í mej miyen caújxiehu-
ataca, a'íime í ti Dios hua'antipué'a-
jte'esin. Catu xaa ne'u, sino teen tu huá'a
jetze ajtémecan í mej té'atzaahuat'e,
a'íime í ti Dios hua'irátuaasin tjj na'a
rusén jime'e.

A'íime í mej té'antzaahua

11 Ayee pu tí'een tej tiyen té'atza-
ahuat'e, a'íj tu jín tiyen ra-
muá'aree ti ayén té'eme a'íjna í tej jín
tí'ichu'eve'e. A'íj tu ajta jín ramuá'aree
ti ayén ti'ayajna í tej caí rasise'i. ² A'íjna
jín mej té'antzaahua a'íime í mej mejm'i
sej're'eca'a í tavaújsimua'aci'i, a'íj pu jín
Dios ayén rí'i tihua'utéxajtac'a.

³ A'íjna jín tej té'atzaahuat'e, a'íj pu
jín ayén titá'amitiejte'e ti naíjmi'i tjj na'a
íjii ti tí'sej're'e, ayée pu 'een jín hu-
atasej're a'íjna jime'e ti caí sej're'eca'a,
a'iné Dios pu ayén raataxájtaca'a.

⁴ A'íjna jín ti ayén té'antzaahua a'íjna
í Abel teecan, a'íj pu jín ayén tiu'utá-
muai'ivejtaca'a í Dios jemi ti'itíj jime'e
ti jaítze'e ri'éene'ecán jín sej're'eca'a
í Dios jemi caí a'íjna ti jín tiu'utá-
muai'ivejtaca'a a'íjna í Caín teecan. A'íj
pu jín Dios ayén jime'en tiraataxájtaca'a
ti a'íin Abel ri'éene'ecán jín huateájtu-

raa í jemin a'íjna jime'e ti ra'ancuré'a
a'íjna ti jín tiu'utámuai'ivejtaca'a. Ajta
a'íin í Abel, a'íi pu xaa huam'i. Mí ajta,
aúche'e pu tí'ita'ixaate'e a'íjna jime'e ti
té'antzaahua.

⁵ A'íjna jín ti té'antzaahua a'íjna í
Enóc, a'íj pu jín Dios ayén ya'uví'iti u
ta japua ti ij caí ráaci'iti ti huám'ini.
Majta í seica, camu mé'e yá'uteu a'íjna
jime'e ti Dios ya'uví'iti. Ayee mú jime'en
tiu'utaxájtaca'a ti nu'u ra'aránajcheca'a
í Dios a'íj ti ti'itíjcha'iica'a. ⁶ Ajta ti
pua'a ja'atí caí té'atzaahuat'e, capu
a'atzu ri'írí ti a'íin ja'atí ayén huárini a'íj
ti tira'aránajche í Dios.

Ayee pu tí'een, a'iné ti pua'a ja'atí
ayén raxí'eve'e ti vejli'i ajteáxiire í Dios
jemi, amuacáí pu ayén ruxe'eve'e ti
a'íin ja'atí ayén té'antzaahuat'e'en ti Dios
sej're'e, ajta ti a'íin Dios ayén rí'i ti-
hua'atá'aca a'ímej í mej a'ujca'anécan
jín rahuahuau.

⁷ A'íi pu ajta té'antzaahua a'íjna í
Noé teecan. A'íj pu jín, tí'íj Dios ayén
tiraatániu'uche a'íjna jime'e ti nu'u
ayén teja'ur'éenejsin, aj pu'i a'íin Noé
rá'antzaahua, ajta á'iyen raatétaahua-
ca'a a'íjna í canuuhua'a ti ve'ée, tí'íj
ajta jín hua'utévai í ruteftestemua'a mej
mi caí huácu'i'ini. Ayee pu a'íjna jín
huaríj, a'íi pu hua'utá'a a'ímej í mej
íiyen japuan sej're'eca'a í chaanaca mej
ráamua'aree mej caí xí'epi'in rijcaa í
Dios jemi. A'íj pu jín, ayée pu tiraací'i
a'íjna í Noé teecan tí'íj ayén ri'éene'ecán
jín huateáturn í Dios jemi a'íjna jime'e
ti té'antzaahua.

⁸ Ayee pu che'atá na'a té'antzaahua
a'íjna í Abraham teecan. A'íj pu jín ayén
ra'ará'astjire tí'íj Dios ayén raata'íteca'a
ti a'uun á'ura'ani a'ujna a'u ti yé'eci'iti.
A'íj pu jín, a'íin caí ramua'areereca'a a'u
ti á'lume, a'íi pu a'uun á'uraa. ⁹ A'íjna
jime'e ti té'antzaahua, a'íi pu á'ucati'i a'u
ti caí é'eme'ecan, a'ájna sej' chuéjra'a
japua ti jime'en Dios ayén te'ataújratzi-

iri'i ti ayén yé'eci'iti. A'uu pu á'ucatii navij chi'ira'a jete a'íjna jamuan í Isaac teecan, ajta a'íjna í Jacobo teecan, í ti huá'a jemi Dios ayén che'atá na'a a'íjna jín te'ataújratiiri'i ti ayén tihuá'uci'iti tíj ajta tí'ijci'iti a'íjna í Abraham teecan.

¹⁰ A'íj pu jín ayén huaríj a'iné ayée pu tí'ijchu'eve'eca'a ti a'uun a'uteároute a'ájna chajta'a ti caí ja'atí ja'anáj raté'uuna a'íjna jime'e ti Dios rusefj ráasiimua'a a'íj ti sefire'e a'ame, ajta rá'ajtaahuaca'a.

¹¹ A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í Sara teecan, a'íj pu jín Dios ayén tiraatá'a ti ayén pa'ari'i huatasejre'en í jetzen, capu amín a'íj ti ari huápi'i ucaristaca'a. Ayee pu a'íjna jín ayén tiraaci'í a'íjna jime'e ti ayén tirá'amitie-jte'eca'a ti a'íjn Dios ayén araúrastejsin a'íjna jime'e í ti jín te'ataújratiiri'i. ¹² A'íj mú jín miyen airáne mu'ití me'íjna jetze sefj ti ari á'ame'erejca'a. Ayee mú mu'ití huatasejre í yaúj-mua'ame'en matíj mena'a pua'amé í xu'ura'ave í mej júte'e é'esiejre'e, nusu matíj majta miyen ará'aseca'a tíj í sej ti a'uun é'ejca a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti ve'ée. Ayee mú mu'icáa ti caí ri'írí ti ja'atí hua'uté'ítien.

¹³ Naími'i a'íime mej caí xi ra'ancuré'aca'a me'íjna ti jín Dios te'ataújratiiri'i a'íjna jime'e mej té'antzaahua, a'íj mú huácuui. Cu xiee mu'uri a'ímuá raseíra, majta a'ímuá a'uté'uu maraatateújte me'íjna ti tihuá'aci'iti a'íjna jime'e mej té'antzaahua. Ayee mú me'íjna jín huaríj, ayée mú majta me'íjna jín tiraataxájtaca'a yee mej caí huá'a jetze ajtémecantaca'a a'íimej í mej íiyen huachéjme chaanaca japua, majta ca'aníjra'a jín u e'eráaci í ruche.

¹⁴ Ajta, ti pua'a miyen tí'ixajta í teite matíj a'íime, ayée pu huataúj-mua'a a'íjna í mej miyen tí'ixa tíjín mu'uri sefj chuéjra'a úuhuaumen a'u mej

a'uté'en. ¹⁵ Ajta a'íjna í sefj chuéjra'a í mej nu'u rúhhuamen, capu a'ájna píte-já'arici a'u mej u e'eráaci, a'iné ti pua'a miyen ra'utámua'aréerejche'e me'íjna í chuéjra'a í mej japuan e'eráaci, ayée pu ri'írístaca'a mej huaré'eciinejche'e.

¹⁶ Mí majta a'íime, mu'uri miyen raxí'eve'eca'a mej a'uun a'uté'en sefj chuéjra'a japua ti jaítze'e rí'en. Ayee pu huataúj-mua'a a'íjna í niuucari tíjín sefj chuéjra'a mú úuhuaumen ti ta japua é'e-sejre'e. A'íj pu jín, capu ratévi'iraste'e í Dios mej miyen raatámua'ati tíjín huá'a Dios pu pú'een, a'iné a'íj pu ari rí'í ráaru sefj chajta'a a'u mej a'uteáturan tíj na'a rusén jime'e.

¹⁷⁻¹⁸ A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í Abraham teecan, a'íj pu jín tí'ij Dios ayén raatésej, a'íj pu raatámua'í'ivajtaca'a í ruyauj a'íjna í Isaac teecan. A'íjna í ja'ati ti ra'ancuré'a a'íjna ti jín te'ataújratiiri'i í Dios, a'íj pu ajta ayén titaúura'acare'e ti raatámua'í'ivajta í ruyauj ti sefj na'a pú'een, ti ajta jime'en Dios ayén raataxájtaca'a tíjín: “Naími'i í mej a'íranejsin mú'etzi jetze, ayée mú raatámua'atzi tíjín huá'aya'upua pu pú'een a'íjna í Isaac.”

¹⁹ A'íj pu jín ayén tirá'amitiejte-eca'a a'íjna í Abraham ti a'íjn Dios raayí'tihua'a ti hua'ajjájpuan a'ímej í teteca í mej meri huácuui. Ajta, tí'ij Dios ayén raatátui í yaujra'an, ayée pu tiraatámiejte ti a'íjn Isaac a'ítáraa huá'a tzajta'a í mej meri huácuui.

²⁰ A'íjna jín ti mé'e ajta té'antzaahua, a'íjna í Isaac teecan, a'íj pu jín ayén rájhuaviiri'í í Dios ti a'íjn rí'í tihua'uteáj-tuaani mejca'ihuáye'e í yaúj-mua'ame'en a'íjna í Jacobo teecan, ajta a'íjna í Esaú teecan.

²¹ A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í Jacobo teecan, a'íj pu jín tí'ij ari á'ame'erejca'a, aicaújtuta japuan í ru'ítzj, rí'í tihua'uteáj-tuaa sefj ajta sefj

í yaújmua'ame'en a'íjna í José teecan. A'íi pu ajta raná'amiche'e í Dios.

²² A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í José teecan, a'íj pu jín, tí'ij ari vástacira'itaca'a, ayée pu tihua'utá'ixaa a'íjna jime'e mej nu'u miyen huiráaju'un a'íime í mej Israél jetze ajtème'ecantaca'a mej mi sefj chuéjra'a japua a'uté'en. Ajta pu ayén tihua'uta'a'íj a'u mej té'evá'anan í tí'icariira'an.

²³ A'íjna jime'e mej té'antzaahua í vaújsimua'ame'en a'íjna í Moisés teecan, a'íj pu jín, tí'ij huanú'ihuaca'a, a'íi mú raaté'avaataca'a huaíca máxcira'i jime'e a'iné ayée pu tihua'amitiejte'eca'a ti naa seijre'eca'a a'íjna í pa'ari'i. Majta, camu raatátziin a'íjna í ti jín tiu'uta'a'íjtaca'a a'íjna í rey mej nu'u huá'ucui'ini í tí'iríi mej teteca.

²⁴ A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í Moisés teecan, tí'ij ari vástaca'a, capu huataúra'a mej miyen raatámua'ati tíjín yaujra'an pu pú'een a'íjna í 'íita'a í rey ti rape'eri. ²⁵ Ayee pu tiraaxí'epi'intare ti ayén rajpua'íntzi á'ara'ani a'ímej jamuan í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios. Ajta, capu a'atzu ra'aránajcheca'a ti ayén a'atzu á'ateevi'in huataújte-mua'ave'en a'íjna jime'e ti ayén huárini a'íjna ti a'ij pua'a 'een í Dios jemi.

²⁶ Ayee pu tirá'amitiejte'eca'a ti ayén jaitze'e ratéva'iri mej miyen tirá'uxiee-huari'i Cirístu'u jetze me'ecan caí ti ayén tiratéva'iri tíj na'a ti huápi'i tí'ijnajche í mej tí'ijcha'íi a'íime í mej tí'aijtaca'a a'ujna u Egipto. Ayee pu 'een jín ayén rachú'eve'eca'a a'íjna ti tí'iraci'iti í Dios jemi.

²⁷ A'íjna jime'e ti té'antzaahua, a'uun pu e'erájraa u Egipto. Ajta, capu raatátziin ti pua'a jeíhua huápi'i huataniú'ucan a'íjna í rey, sino temua'a pu te'utávicua'iriri'i. Cu xiee ti cuj a'ímuá raseíire-ca'a a'íjna í Dios ti caí seijre'e.

²⁸ A'íjna jime'e ti té'antzaahua, a'íj pu jín ayén te'ará'aste a'íjna xicáara'an

ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'i. Ayee pu 'een jín ra'ajtépitijraxi xúure'e jime'e ti i caí ayén tihua'uci'iti a'íjna ti huá'acui'ini a'ímej í mej anáaté'ee huanúnu'ihuaca'a.

²⁹ A'íjna jime'e mej té'antzaahua í teite, a'íj mú jín miyen antacáj í jaj japua ti ve'ée ti ayén téja'arájtehuua tíjín Jaj ti Pa'u. Ayee mú japan antacáj tíj chuej ti huáchi. Mí majta, a'íime í mej Egipto é'eme'ecantaca'a, matí'ij miyen raataxí'eve mej miyen che'atá mena'a huárini, matí'ij mi auujámij.

³⁰ A'íjna jime'e mej té'antzaahua í mej Israél jetze ajtème'ecantaca'a, a'íj pu jín matí'ij meri aráhua'apua xicaj pua'amé ataújnajcheca'a a'ujna chajta'a, aj pu'i á'avatzi í jaxu'u í ti jín ré'enami'ihuaca'a a'ujna chajta'a, u Jericó.

³¹ A'íjna jime'e ti té'antzaahua a'íjna í Rahab teecan, a'íjna í 'íita'a ti huá'ajijve'eca'a mej mi jamuan jil'ipite'e, a'iné a'íi pu temua'a naa hua'ancuré'evi'iti a'ímej í mej miyen te'uhuaré'ixi'ere'en í chajta'a, a'íj pu jín caí huamí'i huá'a jamuan í mej caí ra'ará'astijre í Dios.

³² ¿Tí'itájni neajtahua'a amuaatá'ix-aate'en? Capu tí'ici'ipe nej niyen tejá-muaatá'ixaate'en a'ij mej huaríj a'íjna í Gedeón teecan, ajta a'íjna í Barac teecan, ajta a'íjna í Sansón teecan, ajta a'íjna í Jefté teecan, ajta a'íjna í David teecan, ajta a'íjna í Samuel teecan, majta a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

³³ Ayee mú hua'utéemua'iti a'ímej í mej títetaté'eca'a í rey jime'e sefj chuéjra'a japua, majta rí'i tiu'uta'aj-taca'a, majta ra'ancuré'a a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i. Majta seica miyen hua'ancáanajxi huá'ateni'itze'e í mua-jyéte. Matíj mena'a mej miyen huaríj, ayée mú me'íjna jín huaríj a'íjna jime'e mej té'antzaahua.

³⁴ Majta seica miyen ra'ujé'ica í taij ti ij caí hua'uteáaira, majta seica huataúruu mej mi caí huá'ucui'ini. Ayee pu

tihua'uruu a'ímej í mej caí rucacá'anejca'a. Ca'aníjra'a pu xaa hua'utá'a mej mi miyen huatéujca'anen temua'a naa. Matí'ij mi miyen hua'utémua'iti matíj mena'a mej jín huané'use, majta hua'utamuari a'ímej í xantaaru'u í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecantaca'a. ³⁵ Majta a'íme í 'uuca, ayée mú majtáhua'a hua'ancuré'evi'iti í rufestemua'a í mej majtáhua'a aitaćj huá'a tzajta'a í mej meri huácuii.

Majta seica, ayée mú rajpuaíftzi muá'araa me'íjna jime'e mej caí hua'atá'acare'e mej hua'irájtuaani a'u mej hua'iteána. Ayee mú 'een jín huaríj me'íjna jime'e mej miyen rachú'eve'eca'a mej majtáhua'a huatarún mej mi me'uun ruuri a'uteáturan seij chuéjra'a japua ti jaítze'e rí'en. ³⁶ Majta seica miyen rajpuaíftzi muá'araa me'íjna jime'e mej huá'uxiehuari'iri'i nusu mej hua'utéevajxi na'ari mej hua'anáji'ici'exi cadeena jime'e na'ari mej hua'itéanajxi.

³⁷ Ayee mú majta huá'uruu. Mehua'uteátu'asixi tetej jime'e. Majta já'ita'a hua'utavejchixi. Majta huá'ucuii chun jime'e ti ruxí'ejta'a te'ejcamíimijmee. Ayee mú 'eene'en tí'itéchejca'a me'íjna jime'e í hua'anavij í cáne'axi nusu í hua'anavij í caurasi. Camu a'ij tí'ijviicua'iraca'a. Jéihua mú rajpuaíftzica'a. Majta a'ij mú pua'a tihua'ajcha'iica'a. ³⁸ Camu huatéechi'lica'a: a'u ti na'a mú á'ujjuhua'ane'eca'a, a'u ti caí é'e tí'itiitaca'a, majta a'u ti a'ujrime'eca'a. Majta a'úu mú é'echejca'a a'u ti é'eteasta'a, majta me'újna cuunísta'a, ajta a'u ti na'a ti huacúunijmee tój na'a íyen chaanaca japua.

Mí majta a'íme, jeíhua mú huápi'i jaítze'e tí'ivaire'eca'a í Dios jemi mecaí a'ímej í mej caí huá'axe'eve'eca'a. ³⁹⁻⁴⁰ Dios pu ayén rí'i

tihua'uteájtuaa naíjmi'ica a'íjna jime'e mej té'antzaahua. Mí majta a'íme, camu xi ra'ancuré'a a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i a'íjna jime'e ti Dios ari titaaxí'epi'intari'iri'i itejmi jemi a'íjna ti jaítze'e rí'en ti a'ín ayén téjmi jamuan hua'unajmire'en a'ímej.

A'ij ti ye'í rí'i tí'itiújcha'íi a'íjna ti Círíistu'u jemi seijre'e

12 A'iné jeíhua mú ta jemi huaté'uu í mej tí'iseij, tiché'e tiyen raatéxieehua te'íjna jime'e ti ayén tamuari'eriste'e, tiché'e teajta raatapuá'ajta te'íjna í tej jín até'ítze meta í Dios jemi, te'íjna ti ja'anáj ti na'a tatéji'iqui. Tiché'e tiyen te'utáviicua'i temua'a naa tej ti xí'epi'in rijca te'íjna jime'e í ti jín Dios titaaf'ijca tej ra'antipuá'ajte'en íyen chaanaca japua.

² Tiché'e temíjna jetze arátaca'anen í Jesús, a'íjna ti amuacá taatasejrate a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. A'íi pu ajta ayén taanaíjmire'en í Dios jemi a'íjna jime'e tej tiyen té'antzaahuat'en. A'iné a'íi pu ayén ramua'areereca'a ti ayén tiráaci'iti a'íjna ti jín huataújtemua'ave, a'ij pu jín ayén rá'uviicua'iri'i mej rá'utatan í cúruu jetze. Capu jetzen ruxe'eve'eca'a mej miyen me'íjna jín puaíftzi raatá'an ti ayén ratatévi'ira'aste'eca'a. Ajta íjii, án pu e'ecáca ri'iriínta'a a'íjna í ipuari a'u ti japuan Dios e'ecáca.

³ Setá'aj siyen se'íjna jetze tí'uu-mua'ati a'ij ti a'ín huaríj ti ayén te'utáviicua'iri'i temua'a naa a'ímej í mej jeíhua huápi'i rájcha'íire'eca'a í Dios jemi. Setá'aj siyen se'íjna jetze ra'utámua'a-ree sej si caí cua'ana, ti í caí utévatz-iin í a'amua tzajta'a. ⁴ Caxuu xi siyen á'aviicua'ire ajta sena'a caí ra'iráaxire í á'amuaxuure'e se'íjna jime'e sej se'íjna jamuan á'aviicua'ire'e tój na'a ti a'ij pua'a 'een í Dios jemi. ⁵ Seajta siyen ya'uhua'axi se'íjna í niuucari ti jín Dios ayén ca'aníjra'a ámuatá'aca, tój

hua'atáàta ayén tihuá'a'ixaate'e í ruyauj-
mua'a tǎjǎn:

Niyauj, capej rá'axieehuata
ti tavástar'a ayén tí'imua'itíiii,
capej pajta piyen axieemiste'e
ti pua'a a'ǎn puajǎtzi muaatá'an.

⁶Capej xaa ne'u piyen huárini,
a'iné tavástar'a pu ayén tí'ira'itíiii
a'ǎjna ti raxí'eve'e,

ajta ayén puajǎtzi ratá'aca ja'atǎ ti na'a
ti ayén ra'ancuré'evi'iti tǎj ruyauj.

⁷Ruxe'leve'e sej siyen te'utáviicua'i
a'iné Dios pu á'amua'itíi. Aye'e pu
che'atá na'a á'amuaruure tǎj seǎj
teáata'a ayén huá'aruure í ruyaujmua'a.
Ja'atǎ ti na'a ti ya'upuáara'an
pú'een ayén tihuá'itíiii í ruyaujmua'a
a'achú mej pua'amé. ⁸Tí pua'a ayén
tihuá'uci'iti matǎj mena'a pua'amé í mej
yaǎjmua'ame'en pú'een ti huá'aya'upua
ayén tihuá'itíiii, ajta ti pua'a ja'atǎ
caí ayén tejá'amua'itíiii, a'ǎj xu jǎn
caí yaǎjmua'ame'en pú'een, sino
a'ǎime xu pú'een í mej chá'a mena'a
huanúnú'ihuaca'a, í mej caí tǎya'upua.

⁹Ajta i'í, naǎmi'í tu tetǎj tena'a
pua'amé tiyen tǎya'upuaca'a, teajta tu
tiyen huá'astǎjre'eca'a tel'ǎjna jime'e
mej titá'itíiiri'í. A'ǎj pu jǎn, jeǎhua
pu jaǎtze'e ayén tiraavǎjte'e tej tiyen
ra'ará'astǎjre'en tel'ǎjna í tayá'upua ti
rusén jǎn seǎjre'e, tej ti jemin ruuri
tá'ara'ani. ¹⁰A'ǎime í tayá'upua, ayée
mú a'atzu mena'a a'ateevi'í miyen
titaatá'itíiiri'í a'ǎj ti tihua'aránajche'a'a.

Mí ajta a'ǎn Dios, ayée pu 'een jǎn
ayén tí'ita'itíiii ti ij rǎ'í táaruuren, tej
ti tiyen urarí'ene'acan jǎn huateáturan
tǎj ajta a'ǎjna. ¹¹Jee xaa, capu naa
tiu'ase ti pua'a auj tí'ita'itíiira, sino
teen tu rajpuajǎtzi. Mí ajta, tǎ'ǎj aj-
tahua'a rǎ'í titaatépua'ajte'en tej ti rǎ'í
tí'itacha'ǎ tá'ara'ani tel'ǎjna jime'e ti
ayén titaatá'itíiiri'í a'ǎjna jime'e í tej
rajpuajǎtzica'a.

Mej nu'u caí ti'itǎj jǎn auteáturan

¹²A'ǎj pu jǎn, setá'aj huateújca'a-
nen. Caxu siyen seǎjre'e tǎj ja'atǎ ti
ruxiéemiste'e, ti caí ruca'ané í rumuá-
ca'a jetze, ajta rutunúj jetze. ¹³Setá'aj
rǎ'í huaǎjruuren nain jime'e sej si
temua'a naa titeejú'un í Dios jemi, sej
si caí ché'e a'ǎj pua'a huatzúna'iche'en,
sino sej si huarún temua'a naa. ¹⁴Setá'aj
se'ǎjna jǎn tiu'utatése'en sej ruxiéehua
naa tí'iteseǎjre'e naǎjmi'ica jemi í tetecca.
Setá'aj seajta sej siyen ri'éene'ecán jǎn
huateáturan í a'amua tzajta'a, a'iné ti
pua'a ja'atǎ caí ayén urarí'ene'e í ru tzaj-
ta'a, capu ja'anáj raseǎjran í tavástar'a.

¹⁵Caxu raatá'acare'en ti seǎj mú'een
ayén ti'itǎj jǎn auteáturan ti ij caí ché'e
Dios ayén rǎ'í tiraatá'an. Rǎ'í xu'u mú'een
ti caí ayén huataseǎjre'en mú'ejmi jemi
ja'atǎ ti ayén seicié á'amuaruuren ti
ij ayén tejamua'ǎitziite'en, ti ajta ayén
ca'anǎjra'a hua'utá'an jeǎhua í teite mej
mi miyen ti'itǎj jǎn auté'itzen í Dios jemi.

¹⁶Rǎ'í xu'u seajta, tǎ'ǎj caí ja'atǎ ayén
tiú'ujxana'acira'ate na'ari raatéxieehua
a'ǎjna ti Dios raateájtuuaa itejmi jemi
tǎj a'ǎjna í Esaú. A'ǎj pu ayén ráatuaa
a'ǎjna ti raci'itíiche'en, ti á'are'ara'an
pu'éene'e a'ǎjna jime'e ti Israél jetze
ajtéme'ecan. A'ǎj pu ajta a'ǎn pu'éene'e
ti amuacaí huanú'ihuaca'a. Ajta ayée
pu 'een jǎn ráatuaa a'ǎjna jime'e ti
huatá'icuatata'a.

¹⁷Seajta seri ramua'aree a'ǎj
ti tel'ǎjraa. Tǎ'ǎj ajtahua'a ayén
raataxí'eve ti ayén tí'iraci'iti a'ǎjna ti
jǎn Dios ayén rǎ'í tiraateájtuuaani, ayée
pu raaré'iteca'a a'ǎjna í ya'upuáara'an.
Capu ché'e huatá'iristareca'a ti
caǎjxieehua. Capu amín a'ǎj ti ajta
ruyeyne rájhuau.

A'ǎjna í jǎri, í Sinaí, ajta í seǎj í Sión

¹⁸Ajta, caxu siyen che'etá sena'a
ajteáxiireca'a í Dios jemi matǎj a'ǎime í

mej me'uun a'atanéj jírí jetze a'u ti caí hua'utá'a mej japuan á'ujujhua'ane'en, a'u ti jetzen jeíhua á'ataaca'a, a'u ti a'utíca'aca'a. Huápí'i pu xaa huatíca'acaa, ajta jé'ecan mú viyecaca'a japuutzari jime'e.¹⁹ Ajta ayén ja'atí ucájijhuaca'a trompeeta jetze. Aj pu i sefj ayén tiu'utaxájtaca'a. Huápí'i pu tziíní'ire'eca'a í ti namuajre'eca'a. A'fj mú jín miyen tirájuhaviiri'i í teite ti a'fín caí ché'e ayén tihuá'a'ixaate'e.

²⁰ Ayee mú huarfj a'iné camu a'atzu rá'aviicua'ireca'a me'fjna ti ayén tífua'uta'afj tífjn: "Tí pua'a ti'itfj ayén japuan á'uche'ecane'en í jírí, capu amín a'fj ti'itfj ti pírici, setá'aj siyen raateátu'asixi'in tetej jime'e."²¹ Jee xaa ne'u, huápí'i pu tziínisi'i seijre'eca'a í ti raasefj a'fjna í Moisés teecan. A'fj pu jín ayén tiu'utaxájtaca'a tífjn: "Nénvivej ne'fjna jime'e nej tí'itziíne'e."

²² Mí ajta, caxu siyen se'fjna ajteáxiireca'a, sino sefj xu'u jetze, a'fjna í jírí ti ayén téja'arájtenuaa tífjn Sión, a'u ti é'eseijre'e a'fjna í chajta'a a'u ti á'uca í Dios ti ruuri, a'ujna u Jerusalén ti júte'e é'eseijre'e. A'uu mú majta e'etiújseiire mu'iití í mej ta japua tí'ivaire'e mej mi me'fjna tiú'uyesten. Majta ayée mú pua'amé ti caí ri'írí ti ja'atí ayén hua'uté'itien a'achú mej ará'ase.

²³ Mú'een xu seajta huá'a jamuan ajteáxiireca'a í mej miyen e'etiújseiire me'fjna jime'e ti ayén che'atá tihuá'aci'iti tífj ayén tiráaci'iti a'fjna í yaujra'an ti amuacái huanú'ihuaca'a. A'fí mú majta meri á'ayu'usi'i me'fjna u ta japua. Seajta mú'een, ayée xu jemin ajteáxiireca'a se'fjna jemi ti huá'axijte'e í teite. A'ii pu a'fín pú'een í Dios ti najjmi'ica tí'ajte'e.

Mú'een xu seajta huá'a jamuan e'etiújseij í huá'axiejniu'uca a'fimej í teteca í mej urarí'ene'acan jín

huateájturaa í Dios jemi, a'fíme ti ajta Dios hua'unafjmire.

²⁴ Xu'uri seajta ajteáxiireca'a se'fjna jemi í Jesús, a'fjna ti ayén raaxí'epi'intare a'fjna jime'e í niuucari ti jaítze'e rí'en, ti ajtahua'a jín te'ataújratziiri'i í Dios. Ajta a'fín í xúure'ara'an ti a'fín ra'iráaxire, jaítze'e pu rí'éene'ecán jín seijre'e í Dios jemi caí í ti Abel teecan yá'urie, a'iné a'fjna í ti Jesús ayén ra'iráaxire, a'ii pu a'fín pú'een í ti jín Dios rí'i titaatá'a itejmi.

²⁵ Rí'i xu'u mú'een, sej si caí siyen raatéxieehua se'fjna ti tejá'amua'ixaate'e. Jee xaa ne'u, camu huateújvai a'fimej matf'ij raatéxieehuataca'a a'fjna ti fíyen chaanaca japua tihua'utajé. A'fj pu jín, capu a'atzu a'fj huatári'iristari tej tiyen huatétavaire'en ti pua'a tiyen raatéxieehua te'fjna ti ayén tí'itajee ti júte'e é'eseijre'e.

²⁶ A'ajná'imua, a'fí pu raatáruureajxi í chaanaca tí'fj tiu'utaxájtaca'a. Mí ajta fíji, pu'uri ajtahua'a ayén te'ataújratziiri'i tífjn: "Neajtahua'a nu niyen raatáruureajxi'isin ne'fjna í chaanaca, neajta najjmi'i tífj na'a ti é'eseijre'e u ta japua."

²⁷ A'fjna í niuucari ti jíme'en yee "neajtahua'a nu raatáruureajxi'isin", ayée pu huataúmua'a ti amuacái raatáruureajxi'isin tífj na'a ti tiú'utaavijhuaca'a. Aj pu'i tí'it'asin ti ij ayén huateáturan a'fjna ti caí ri'írí ti ja'atí ayén raatáruureajxi'in.

²⁸⁻²⁹ A'fj pu jín, tiché'e te'fjna jín huatátatemua'ave'en te'fjna jime'e ti ayén tí'itaci'iti tej te'uun a'uteáturan sefj chuéjra'a japua ti caí ja'atí raayí'iti ti raatáruureajxi'in. A'fj pu jín, tiché'e teaajta tiyen raná'amiche'en te'fjna í Dios a'fj ti tira'aránanajche. Tiché'e tiyen rátziiíne'e ra'ará'astijre'en, a'iné a'fjna í Dios í tej rana'amiche, ayée pu 'een tífj tajj ti nain tí'lita'iraca.

A'ij tej nu'u tiyen huárini

13 Setá'aj seuj huaújxe'leve'en tǎj ru'ihuaamua'a. ²Caxu yá'uhua'anan sej temua'a naa hua'ancuré'evi'itǎn í ta'ihuaamua'a í sej caí huá'amua'jte a'iné matǎ'ij seica miyen huarǎj, ayée pu te'irájraa mej caí ramua'areereca'a miyen hua'ancuré'evi'iti a'ímej í mej ta japua tǎ'ivaire'eca'a.

³Setá'aj hua'utámua'aree se'ímej í mej aiteánami'i yee cumu mú'een xu seajta huá'a jamuan aiteánami'i. Setá'aj seajta hua'utámua'aree se'ímej í mej a'ij pua'a huá'aruure a'iné naími'i tu seǎj tena'a jetze ajtéme'ecan.

⁴Míché'e naími'i miyen tǎ'imua'jca ti f'ixi'epǎ'in mej huanéjne'iche í teite. Caxu hua'atá'acare'en mej miyen tǎ'ixana'acire'e í mej meri néjne'iche a'iné Dios pu xaa huá'axijte'en a'ímej í mej a'ij pua'a ti'itǎ'ijcha'íi, majta a'ímej í mej tǎ'ixana'acire'e.

⁵Caxu siyen huataúra'an sej siyen jaítze'e raxǎ'eve'e í tumin secaí máaj ti'iti. Setá'aj siyen se'íjna jǎn huataújte-mua'ave'en se'íjna jime'e sej caj tǎ'ijcha'íi, a'iné ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í tavástar'a tǎ'jǎn: "Canu ja'anáj mé mú'jáuujisin. Canu neajta ja'anáj mú'já'uhuá'axijsin." ⁶A'íj pu jǎn, ri'irí tej tiyen taxiéehua tiu'utaxá'j yee:

Tavástar'a pu nevaire'e, a'íj nu jǎn caí tǎ'itziíine'e a'íj mej neruuren í teite.

⁷Setá'aj hua'utámua'aree a'ímej teteca, í mej tejama'ítǎ'iri'i me'íjna jime'e í niuucari ti Dios jetze a'uvé'emej. Setá'aj se'íjna jetze tiu'umua'ati a'ij ti huá'a jemi te'irájraa sej si siyen che'atá sena'a ra'ará'astjire'en se'íjna í Jesús matǎj a'íime.

⁸Ajta a'íin í Jesús ti ajta Cǎrǎis-tu'u pú'een, ayée pu che'atá seǎjre'e íjii, tǎj ajta seǎjre'eca'a jéjcu'a ímuá,

tǎj ajta ayén seíire'e a'ame tǎj na'a rusén jime'e. ⁹Caxu huataúra'an ti ja'atǎ ayén amuaacuanaman a'íjna jime'e í niuucari mej ché'e mena'a jǎn tejá'amua'ítǎ'ii ti seicié huataújmua'a a'ij tej tejama'ítǎ'iri'i iteen. Mǎ seajta mú'een, setá'aj siyen huateújca'anen í ru tzajta'a se'íjna jime'e ti Dios ti'itǎj jǎn rǎ'i tejama'atá'a. Capu a'atzu a'ij tǎ'iri'iri sej se'íjna jǎn sej huateújca'anen í ru tzajta'a se'íjna jime'e í ye'irá ti ayén tihuá'ajte'e ti'itǎj cua'ira mej ráacua'ani. Capu a'atzu hua'utévai a'ímej í mej me'íjna jǎn ra'ará'astjire.

¹⁰Ajta ayée pu Dios raateájtuaa itejmi jemi í mej japuan tǎ'imua'í'ivajtaca ti jime'en caí ayén hua'atá'aca mej jetzen tiu'ucua'ani a'ímej í mej me'uun tǎ'ivaire'e í inaamua jete. ¹¹Ayee pu che'atá na'a tiráaru a'íjna í Jesús tǎj ajta a'íin ti ve'ecán jǎn ti'itǎjvee í Dios jemi ayén huá'aruurejca'a a'ímej í ye'emuaate í mej hua'utámua'í'ivajtaca'a me'íjna jetze me'ecan í mej jǎn auteájturaa í Dios jemi í teite. Tǎ'íj ari huá'ucuii, aj pu'i a'uun raatétuaacare'e í hua'axuure'e a'u'jna inaamua jete. Ajta í huá'a hua'ira'a, a'íi pu a'uun raatétuaacare'e á pua'acíe a'u mej a'uchéjme'ecaa í teite, ti ij a'uun raateátaiira.

¹²Ajta a'íin Jesús, ayée pu che'atá na'a tirajpua'í'izica'a á pua'acíe í chajta'a jetze ti ij ayén ri'éne'ecán jǎn hua'irávi'itǎn í ruteítetemua'a a'íjna jime'e ti ra'iráaxire í ruxuure'e. ¹³A'íj pu jǎn, tiché'e tiyen jemin ajteáxiire á pua'acíe a'u tej tejmi'i a'uchéjme'ecaa tej ti tiyen che'atá tena'a te'utáviicua'i te'íjna jime'e ti tiu'utévi'iraste'e tǎj ajta a'íin te'utáviicua'iri'i.

¹⁴Ayee xaa ne'u ayén tiraavǎjte'e a'iné capu ayén raateájtuaa itejmi jemi chajta'a ti íiyen seǎjre'e chaanaca japua ti á'ateevi'in sino teuche'e tu ráahuausin te'íjna ti ayén auj huataseǎjre'esin. ¹⁵A'iné Jesús pu ayén ta japua huaniú,

tiché'e tiyen ja'anáj ti na'a niuucajtze'en rí'i tiraateájtuaani í Dios jemi. A'ii pu a'áin pú'een í tej jín tí'imuai'ivajtaca, a'ájna í niuucari í tej jín huatátate-mua'ave'en, í tej teajta jín ra'utámua'a-ree. ¹⁶ Caxu yá'uhua'anan sej siyen rijca se'ájna ti í'ixi'epi'in, seajta siyen ti-hua'utévaire'en í seica se'ájna jime'e í sej tí'ijcha'íi, a'iné temua'a pu ra'aráana-jche í Dios sej siyen se'ájna jín rí'i tiraatá'acare'en a'ij sej rici. Tij siyen tiu'utámuai'ivejta í Dios jemi.

¹⁷ Setá'aj hua'ará'astijre'en se'imej í mej miyen antiújmua'aree teyujta'a. Setá'aj siyen huárini a'ij mej tejá'amua'ajjte'e, a'iné a'íi mú á'amua'aj muá'aye'i me'ájna jime'e sej si siyen ra'ará'astijre'en í Dios. Majta mú miyen ramua'aree ti ayén ruxe'eve'e mej raatánamujriste'en í Dios a'ij mej tí'itj jín huaríj. Miché'e miyen ruxiéehua tejámuuatá'itíiii, a'iné capu a'atzu a'ij tejámuatéva'iri ti pua'a miyen huataújxiemiste'en me'ájna jime'e sej muári'eri hua'atá'aca.

A'ájna ti jín ra'antipúa'ajte

¹⁸ Ayee pu titá'amitiejte'e yú tatza-jta'a tej nain jín xí'epi'in rici, teajta tiyen tí'ijxe'eve'e tej tiyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e. A'íj xu jín, setá'aj seuj rahuaviira í Dios jemi itejmi jime'e. ¹⁹ Neajta nu niyen á'amuajee ca'anín jime'e sej si jaítze'e siyen huárini sej rájhuavii í Dios jemi ti ij ajtahua'a naatá'an nej ca'anacan mú'ejmi jemi a'utéveeca.

²⁰⁻²¹ Tiché'e tiyen rí'i tiraatá'acare'en te'ájna í Dios ti rí'i tu'uhuatépu'a'ajte'en,

ti ajta ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'i-chite a'ájna í tavástara'a a'ájna ti Jesús pú'een. A'ii pu a'áin pú'een ti ayén ve'ecán jín antiújmua'aree a'ájna jime'e ti hua'acha'íi á'ara'ani í rute'ístemua'a tíj se'j ti huá'a cujta'a huamé'en í cáne'axi. Ayee pu éeni'ici'e seijre'e a'ájna jime'e ti ra'iráaxire í ruxuure'e ti ij ayén raaxí'epi'intare'en a'ájna í niuucari ti jín Dios te'ataújratziiri'i tíj na'a rusén jime'e.

Ché'e a'áin Dios ayén amuaanaájmire'en nain jime'e ti xí'epi'in 'een sej si siyen huárini a'ij ti a'áin tí'ijxe'eve'e. Ché'e a'áin ayén amuáaruuren sej si siyen 'eene'en seijre'e a'ij ti tira'aráana-jche a'ájna jime'e ti a'áin Jesús ti ajta Ciriistu'u pú'een ayén a'amua japua huaniú. A'íj pu jín, tiché'e tiyen rí'i tiraatá'acare'en tíj na'a rusén jime'e.

²² Ne'ihuaamua'a, ayée nu tejá'amua'huavii sej siyen rá'uviicua'i se'ájna í niuucari í nej jín ca'aníjra'a amuatá'aca, a'iné c'j nu'u caj niyen tejámuuatá'itíiiri'i. ²³ Setá'aj ráamua'aree mej meri raatátuaa í ta'ihuaara'a a'ájna í Timoteo. Tí pua'a ca'anacan yé ra'asti, nee nu rá'avi'itín neetzi jamuan, aj nu ni a'umé'e na'ame mú'ejmi jemi tej ti naími'i amuaaséj.

²⁴ Setá'aj hua'utateújte'en a'imej í mej nain jín antiújmua'aree mú'ejmi jemi, seajta naíjmi'ica í ti Dios huateúra'ate. Majta a'íime í mej miyun Italia é'eme'e-can, a'íi mú naíjmi'i yé á'amuateujte'e.

²⁵ Ché'e a'áin Dios rí'i teja-muaatá'acare'en naíjmi'ica mú'ejmi. Yee pu'u xaa. Ché'e ayén té'ara'ani.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Santiago

Santiago pu huá'ateujte'e

1 Inee Santiago, i nej tí'ivaire'e í Dios jemi, neajta ne'íjna í tavástarala jemi, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een, ayée nu ne'íjna jetze tejá'amuteujte'e, mi sej huá'a jetze ajtéme'e-can a'fmej í teitejra'a í mej huá'a jetze airaújnejte a'fmej í huá'avaujsimua'aci'i í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, seajta mi ti Dios amuaaré'e'itixi a'u ti na'a sej chuéjra'a japua.

Jíme'en í ja'ati ti xaa té'atzaahuat'e, ti ajta naa tirú'umua'aree

²Ti pua'a ayén tejamuáaci'iti tíj na'a a'íjna í sej jín á'aviicua'ire'e, setá'aj siyen tiú'umua'ati ti xí'epi'in 'een, setá'aj seajta se'íjna jín huataújtemua'ave'en.

³Ayee xu huárini, a'iné xu'uri ramua'aree ti pua'a ayén a'íjna jín amuaáaruuren ti ij Dios ayén amuaatésej ti pua'a siyen rá'astijre'e nusu secaí, a'í pu ajta ayén á'amuaruuren sej si te'utáviicua'i.

⁴Setá'aj seajta siyen rí'i ráaruuren sej si nain jín te'utáviicua'i, a'iné setí'ij siyen se'íjna jín huarín, ayée xu nain jín araúrastejsin í Dios jemi, seajta siyen runaíjmire'en. Capu ti'ti tejamua'utéturaate'esin.

⁵Ti pua'a rá'aturaate'e sej ti ij naa tirú'umua'areere a'ij ti ye'í huárini, ché'e a'íjn ayén raatáhuavii í Dios. Ajta a'íjn Dios, ayée pu a'íjna jín raatá'asin, a'iné a'í pu ruxí'evi'ira'a jín jéfhua huápi'i tihua'atá'aca í ruteftestemua'a. Ajta, a'í pu caí hua'ajteá'axi'isin.

⁶Mi ajta, ché'e a'íjn í ja'ati ayén a'íjna tiraatáhuavii a'íjna jíme'e ti ayén ti'aya-jna ti xaa té'atzaahuat'e, icu. Ché'e a'íjn

caí a'ij mé'e tejé'eti'itiitan, a'iné a'íjna í ja'ati ti xaa a'ij pu pua'a na'a tirá'amitie-jte'e, ayée pu che'atá na'a 'een tíj ajta 'een í jaj ti aujruuréjvee í eeca jíme'e.

⁷⁻⁸Capu a'atzu xí'epi'in mé teuú-mua'aree a'íjna í ja'ati a'íjna jíme'e ti hua'apuaca jín á'ujca'ane ti ij ayén huárini. Capu a'atzu ayén tirá'amitie-jte'e a'ij ti huárini ti'itij jíme'e. Ajta ja'ati ti ayén 'een, capu a'atzu ra'ancuré'asin í tavástarala jemi.

⁹Ajta a'íjn í ta'ihuaara'a ti caí a'ij tí'ijviicua'i, ché'e a'íjn a'íjna jín huataújtemua'ave'en a'íjna jíme'e ti Dios ayén jéfhua huápi'i rí'i tiraatá'asin.

A'í pu tiu'utépu'a'ajte a'íjna ti chíjteaani tí'ijcha'íi

¹⁰Ajta a'íjn í ta'ihuaara'a ti ajta chíjteaani pú'een, ché'e a'íjn ayén rí'i tiratá'acare'en í Dios a'íjna jíme'e ti ayén tiráaci'iti a'íjna ti raatatévi'iraste'esin. A'í pu xaa ayén che'atá na'a tiu'utépu'a'ari tíj ajta a'íjna í xuuxu'u ti tu'upi jetze xuta'a.

¹¹Jee xaa, tí'ij u e'ijnén í xicaj, a'í pu 'i a'íjn tu'upi ayén huatéhuasin í xicaj jíme'e. Ajta a'íjn xuuxu'ura'an, a'í pu cávatzijsin. Ayee pu 'i tiu'utépu'a'ari í ti jín naa seijre'eca'a. Ayee pu che'atá na'a tí'ijruuren a'íjna í chíjteaani. A'í pu á'apua'aren nain jíme'e ti jéfhua huápi'i tí'ijcha'íica'a.

Ti pua'a ti'iti ayén ca'aníjra'a ti'itá'acare'en ti ja'ati a'ij pua'a huárini í Dios jemi

¹²Rí'i pu tiraatá'aca a'íjna í ja'ati ti pua'a ayén rá'aviicua'i a'íjna ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén huárini ti a'ij pua'a een í Dios jemi, a'iné tí'ij ari ayén te'utáviicua'i a'íjna ti jín raatamuári'eriste, Dios pu ayén tiraatá'asin a'íjna ti ayén raamuá'iti, ti ayén rurican huateáturan a'u ti Dios é'eseijre'e tíj na'a rusén jíme'e. Ayee pu

a'fjna jín te'ataújratziiiri'í í Dios ti ayén hua'utá'asin naíjmi'lica a'fmej í mej miyen raxí'eve'e me'fjna í Dios.

¹³ Ti pua'a ayén ca'aníjra'a tiraatá'aca sefj í ja'ati ti ayén ráaruuren a'fjna ti a'ij pua'a een í Dios jemi, ché'e caí a'fín ayén tiu'utaxáj yee Dios pu ayén ca'aníjra'a raatá'aca t'íj ayén huárini a'iné capu ri'írí ti Dios ayén ca'aníjra'a raatá'an ti i a'fín ja'ati ayén a'ij pua'a huárini. Jee xaa ne'u, capu ajta a'atzu ri'írí ti ja'ati ayén ca'aníjra'a raatá'an í Dios t'íj a'fín Dios ayén huárini a'fjna ti a'ij pua'a een. Ajta a'fín í Dios, capu ja'anáj ayén ca'aníjra'a tiraatá'aca í ja'ati t'íj a'fín ja'ati ayén huárini a'fjna ti a'ij pua'a een.

¹⁴ Mi ajta, ti pua'a ayén ca'aníjra'a raatá'an í ja'ati ti ayén huárini a'fjna ti a'ij pua'a een í Dios jemi, ayée pu xaa a'fjna jetze á'ujca'ane a'fjna jetze í ruxí'evi'ira'a ti jetzen airáninei í tzajta'an. A'fí pu a'fjna jín á'ujca'ane ti ayén tirá'amitiejte'e ti naa seijre'e a'fjna í ti'iti ti a'ij pua'a een. ¹⁵ Jíme'en pu'u ayén raaxí'epi'intare ti ayén huárini, aj pu 'i ayén auteáturaasin í Dios jemi. Ajta, ti pua'a ari huataújnaijmire'en a'fjna ti a'ij pua'a een í Dios jemi, aj pu 'i mi'ini a'fjna í ja'ati ti a'uté'itzee í Dios jemi.

¹⁶ Ne'ihuaamua'a, mi nej jeíhua huápi'i já'amuaxe'eve'e, caxu huataúra'an ti ja'ati ti'iti jín amuaacuanaman. ¹⁷ Tíj na'a ti xí'epi'in 'een, ti ajta caí ti'iti jín á'atura ti ayén rí'i tejamuáaci'iti ja'anáj ti na'a, a'úu pu é'eme'ecan u ta japua, a'fjna jemi í tej rájya'upua, a'fjna ti nain tiú'utaahuaca'a a'fjna ti ayén t'í'itatzave'e ti júte'e é'eseijre'e. Mi ajta, a'fjna jemi, ja'anáj ti na'a pu ayén che'atá na'a t'í'iseijre'e itejmi jemi. Capu a'atzu seicié ruruurejca, capu ajta ayén ráaruurejsin t'íj ayén huatética'are itejmi jemi.

¹⁸ Ruxí'evi'ira'a pu jín, ayén taatá'a tej tiyen huatasejre'en í chaanaca japua

a'fjna jime'e ti téjmi jemi raateájtuua í runiuuca ti tzáahuati'ira'a jín seijre'e. Ayee pu 'een jín huaríj tej ti tiyen che'atá tena'a éeni'lici'e seijre'e tá'ara'ani t'íj ajta a'fjna ti amuacaícan jín huatasejre í eloote í mej majta ratatú'irihua'a mú á'aye'i í Dios jemi.

A'fíme í mej rá'astijre'e í niuucari

¹⁹⁻²⁰ A'fj pu jín, setá'aj siyen ráamua'aree a'ij sej ye'í huárini, ne'ihuaamua'a, mi nej já'amuaxe'eve'e. Rí'i xu'u, sej si ráanamua temua'a naa. Mi sea-jta, caxu ca'anacan tihua'utá'ixaate'esin í teite. Caxu seajta ca'anacan huataníni-uucacu, a'iné capu ri'írí ti ja'ati ayén ráaruuren a'fjna ti xí'epi'in 'een í Dios jemi ti pua'a ayén niu'ucara'a jín ti'i-tiújcha'i. ²¹ A'fj pu jín, setá'aj siyen raatapuá'ajta nain jime'e ti a'ij pua'a een, ti ajta xána'avisi'i seijre'e. Mi sea-jta mú'een, setá'aj siyen ruxieemíjte'e ra'ancuré'an se'fjna í niuucari ti mú'e-jmi jemi huatétuihuaca'a, ti ajta jín Dios ayén raayí'iti ti amua'irájtuaani.

²² Seajta mú'een, caxu siyen sena'a ranamuajra a'ij ti ti'ixa í niuucari sino seajta siyen huárini a'ij ti tejá'amua'itiii. Na'ari caí, ayée xu rucuanamuáa xá'aju'un rujímua'a sena'a. ²³ Ayee pu 'een a'fjna í ja'ati ti caí ayén rici a'ij ti ti'ixa í niuucari sino ayée na'a rusefj ranamuajra. Ayee pu 'een t'íj a'fjna í ja'ati ti ruciéenime'e sefj í ájte'ehua jetze. ²⁴ Jíme'en pu'u rusefj, aj pu i tichésin, ajta á'iyen yá'uhua'axijsin a'ij ti seijre'eca'a í ciéenime'ara'an.

²⁵ Ajta a'fín ti temua'a naa tirá'aseij a'fjna í niuucari ti jín Dios t'í'ajta, ti ajta caí ti'iti jín á'atura, ti ajta Dios jín ru'irájtuaani, ayée pu Dios rí'i tiraatá'asin ti pua'a a'fín pu'éene'e a'ame seij ti ayén rí'i ti'itiújcha'i a'ij ti a'fín niuucari ti'ixa. Na'ari caí ti pua'a a'fí na'a pu'éene'e a'ame seij ti ayée na'a ranamuajra, ajta

ca'anacan yá'uhua'axin, capu ri'éene'en huateáturaasin í Dios jemi.

²⁶ Ti pua'a ja'ati ayén tiú'ujxajta í ru tzajta'a yee ti temua'a naa tirá'astijre'e í ruye'irá, ajta ti pua'a a'íin ja'ati caí raatapúa'ajta ti a'ij pua'a tihuá'axajta í ruxí'ej teite, a'íi pu ayén rucuanamua í ru tzajta'a. Capu ti'iti vaire'e a'íjna í ye'irájra'an a'íjna í ja'ati.

²⁷ Ayeé mú rici a'íime í mej miyen ra'ará'astijre'e í ye'irá ti ri'éene'en jín seijre'e í Dios jemi, ti ajta caí ti'itij jín á'atura jemin í tej rájya'upua. Miché'e ayée mena'a rijca: mej mi miyen huá'u-muaare a'ímej í mej ti'iti jín rajpuaíjtzí me'íjna jime'e í mej xí'ejcanta muá'araa nusu mej antiújsejtareca'a; mej mi majta ahuaújcu'uven, mej mi caí huaújx-ana'acira'aten a'ímej jamuan í mej chaanaca japua huachéjme.

Mej mi caí a'ij pua'a huajá'useijra í ruxí'ej teite

2 Ne'ihuaamua'a, a'iné mú'een xu rá'astijre'e í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Círístu'u pú'een, ti ajta nain jín antiújmua'aree í Dios jemi, a'íj pu jín, setá'aj siyen ruxí'ej sena'a huajá'useijra na'íjmi'ica í teite. Capu amín a'ij, ti pua'a seij chíjteaani pú'een nusu caí.

² Tiché'e tiyen tiraataxáj yee hua'apua mú me'uun a'uteáruti a'u sej e'etiújse'iri. Ajta í seij, ayée pu aniira ucárujte'e, ajta naa éene'e ti'itechée. Ajta í seij, a'íi pu caí a'ij tí'ijviicua'i, ajta ayén mí'ime'ecan ucachée.

³ Seajta mú'een, ayée xu temua'a naa ra'ancuré'evi'itin se'íjna ti naa éene'e ti'itéechen, seajta siyen tiraata'ixaate'en tíjín: “Ííye'e jí, patá'aj yé a'ujye'íjxi'in a'u ti jaítze'e á'ujxe'eve'e.” Ajta, jíme'en a'íjna ti ayén mí'ime'ecan ucáachen, siyen che'e na'a xu'u tiraata'ixaate'en tíjín: “Patá'aj mé huatéveeca nusu yé a'ujye'íjxi'i yé ne'íicata'a.”

⁴ Ti pua'a siyen rijca, ¿ni qui siyen ruxí'ej sena'a tihuá'useijra í ruxí'ej teite? ¿Ni qui secá siyen ruruure matj a'íime í mej a'ij pua'a mé titeumuámua'aree, í mej majta huá'axijte'e í ruxí'ej teite? Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ti pua'a siyen caí ruxí'ej sena'a tihuá'useijra í ruxí'ej teite, ayée xu ruruure matj a'íime.

⁵ Casi'i, xáanamujri'i, ne'ihuaa-mua'a. Dios pu ayén hua'avé'ejajpuaxi a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i a'ímej tzajta'a í mej yen japan huachéjme í chaanaca japua, mej mi jeíhua huápi'i tí'ijcha'íica í Dios jemi me'íjna jime'e mej té'atzaahuat'e, ti ij ajta ayén tihuá'uci'iti mej jamuan tiu'uta'áajta tíj na'a Dios ari a'íjna jín te'ataújratziiri'i huá'a jemi í mej raxí'eve'e.

⁶ Mí seajta mú'een, xu'uri raatéxieehu-ataca'a se'íjna ti caí a'ij tí'ijviicua'i. Majta a'íime í mej chíjteaani pú'een, a'íi mú a'íin pú'een í mej puajtzí amuaatá'aca. Majta miyen amuá'avi'itijcica huá'a jemi í mej tí'ixi'epi'íntare'e. ⁷ A'íi mú majta a'ij pua'a tí'ijxa me'íjna í niuucajtze'en sej jín siyen ánte'arua, í sej seajta rí'i tiratá'aca.

⁸ Xí'epi'in xu rici ti pua'a siyen tzáahu-ati'ira'a jín ra'ará'astijre'en se'íjna í niuucari ti jín Dios tí'ajta ti ayén jíme'en tí'ixa í niuucari jetze tíjín: “Patá'aj piyen raxí'eve'e í axí'ej tevi patj asej tí'axe'eve'e.” ⁹ Mí ajta, ti pua'a secá siyen ruxí'ej sena'a tihuá'useijra í teite, ayée xu seri auteájturaa í Dios jemi. Ajta a'íin í niuucari ti jín Dios tí'ajta, ayée pu ari ayén ama'uxijte a'íjna jíme'e sej caí rá'aste se'íjna í niuucari.

¹⁰ Ayeé pu'u na'a, a'iné ti pua'a ja'ati ayén nain jín te'ará'aste a'íjna í niuucari mej jín tí'ajta, ajta ti pua'a ayén se'j jín auteáturan í niuucari jemi, ayée mú rá'axijte'e ti nain jín auteájturaa. ¹¹ A'iné a'íin ti ayén raataxájtaca'a tíjín: “Capej tí'axana'acira'ate”, a'íi pu ajta ayén raataxájtaca'a tíjín: “Capej tí'ite-

cui'ica." A'íj pu jín, ti pua'a piyen caí ti'ihuá'axana'acira'aten, mi pajta piyen xaa tiu'ujé'ica, a'íj pej jín peri auteájturaa a'íjna jemi í niuucari í mej jín tí'aijta.

¹²A'íj pu jín, setá'aj siyen tí'ixa-jta, seajta siyen rí'í ti'tiújcha'íi a'íj ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e ti Dios ayén a'íjna jín amuá'axijte'en a'íjna jemi í niuucari ti jín amua'irájtuaani. ¹³Jee xaa ne'u, ti pua'a ja'ati caí ayén huá'acu'uve í ruxí'ej teite, capu Dios ayén rá'an-cu'uvajxi'isin a'íjna xicáara'an ti jetzen tité'axijte'en. Na'ari caí, ti pua'a ja'ati ayén huá'acu'uve í ruxí'ej teite, Dios pu rí'í tiraatá'asin a'íjna xicáara'an jetze.

A'íjna ti jín ja'ati té'atzaahuat'e, ajta ti jín rí'í ti'tiújcha'íi

¹⁴Ne'ihuamua'a, ¿a'iné ti'titi jín tiratéva'iri seij í ja'ati ti pua'a ayén na'a tí'ixajta yee ti té'atzaahuat'e, ajta caí ayén ti'titi jín rijca í mej jín ramua'aree ti ayén ti'ayajna ti a'íin ja'ati té'atzaahuat'e? ¿Ni rí'íri ti a'íin ayén ru'irájtuaani ti ayén na'a té'atzaahuat'e? Capu xaa ne'u.

¹⁵⁻¹⁶Tiché'e tiyen tiraataxáj yee ti ja'ati ayén huárini ti a'amua jetze ajtémecan. Capu amín a'íj, ti pua'a teáata'a pírici, na'ari íita'a. A'íi pu ayén caí ti'itéechen, ajta caí ti'titi tícha'íi ti ráacua'ani tíj na'a seij xicaj jetze. Ajta a'íin ja'ati ayén á a'ire'enen seij jemi ti ajta mú'ejmi jetze ajtémecan. Aj pu 'i ayén tiraata'ixaate'en a'íjna ti tirá'at-uraate'e. Ajta a'íjna í ja'ati, ayée na'a tiraata'ixaate'en yee "Aricu, ché'e rí'í mu'u timuajé'veaire'e." Ajta caí ti'titi raatá'an ti jín huateújvaire'en. ¿A'iné na'aqui té'eme a'íjna jemi ti caí ti'titi tihua'utá'a, a'íjna í ja'ati ti ayée na'a té'atzaahuat'e? ¿Ni qui temua'a naa? Capu a'atzu xaa ne'u.

¹⁷A'íj pu jín, ti pua'a ja'ati ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí ti'titi jín ayén rici ti jín raatasejrate'esin yee ayej ti'ayajna

ti a'íin ja'ati té'atzaahuat'e, capu a'atzu a'íj ti'itéva'iri.

¹⁸Mi ajta, ja'ati pu ayén tiu'utaxájta tíjín: "Seij pu ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta í seij, a'íi pu ayén ti'titi jín ti xí'epi'in 'éen rici." Mi neajta inee, ayée nu ti'imua'ixaate'e yee patá'aj naatasejrate'en í pej jín té'atzaahuat'e pej caí piyen ti'titi ti xí'epi'in 'een jín tí'iruure.

Mi neajta inee, ayée nu timuaatasejrate'esin ti ayén ti'ayajna nej té'atzaahuat'e ne'íjna jime'e í nej ti'titi jín niyen rici ti xí'epi'in 'een.

¹⁹Ayee pepu'u té'atzaahuat'e ti seij na'a pú'een í Dios. Xí'epi'in pej rici. Ayee mú che'atá mena'a té'atzaahuat'e a'íime í tiyáaru'use, majta ruvivé. ²⁰Mi pej caí rí'í mé teuúmua'aree, ¿ni tzaa piyen raxí'eve'e nej niyen temua'a naa timuaatasejrate'en ti caí ti'titi a'íj ti'itéva'iri ti pua'a ja'ati ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí ti'titi jín ayén rici ti xí'epi'in 'een?

²¹A'íjna í tayá'upuaci'i a'íjna í Abraham teecan, urarí'ene'acan pu jín hu-ateájturaa í Dios jemi a'íjna jime'e ti raatámua'i'ivajtaca'a í ruyauj í tetej japua, a'íjna í Isaac. ¿Ni caí ayén ti'ayajna? Jee xaa ne'u. ²²A'íj pu jín, ayée tu ramua'aree ti a'íjna a'íj ti huaríj, ayée pu jamuan ti'itéva'iri a'íjna ti ajta té'atzaahuat'e. Ajta, ayée pu raanaíjmire ti té'atzaahuat'e'eca'a a'íjna í Abraham a'íjna jime'e a'íj ti huaríj. ²³Ti'iquí ayén araúrate a'íjna ti ayén té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tíjín: "Abraham pu rá'antzaahua a'íjna í Dios, ajta ayée pu tiraaxí'epi'intari'iri'í ti a'íin ayén rí'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi." Mat'íj mi miyen raatamuá'a tíjín: "Ti amiigura'an pú'een í Dios."

²⁴A'íj pu jín, ayée pu ámitieere'e ti seij ayén rí'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi a'íjna jime'e a'íj ti ajta rici, capu a'íi na'a jín ti té'atzaahuat'e.

²⁵ Ayee pu che'atá na'a tiráaruu a'íjna í Rahab teecan, a'íjna í 'íita'a ti ramuá'itícijca í tumin í rutevij jime'e. Tí'íj a'íin ayén rí'i hua'ancuré'evi'iti a'ímej í mej rá'eeve'eca'a, aj pu 'i se'j jetze í juye hua'uta'íteca'a. Tí'íj ayén a'íjna jín huaríj, aj pu 'i ayén urarí'ene'acan jín huatéájturaa í Dios jemi. ²⁶ A'iné, capu rí'írí ti ja'atí ruuri á'ara'ani ti pua'a caí uráxiejniu'uca, ayée pu che'atá na'a caí tí'tíj vaire'e ti pua'a ja'atí ayée na'a té'atzaahuat'e, ajta caí tí'tí a'íj ruure ti xí'epi'in 'een.

A'íj ti tí'tíj jín tí'ivaire'e neanureáara'an í se'j

3 Setá'aj caí siyen huataúra'an se'j mu'íiti se'íjna jín te'enteáruute se'íjna jime'e se'j tihua'amua'atée í seica a'iné xu'uri ramua'aree ti jaítze'e ca'anín jín tá'axijte'en í Dios itejmi, i tej tiyen tí'imua'ata ti caí ayén tihua'axijte'en a'ímej í mej caí miyen tí'imua'ata.

² Jee xaa, naími'i tu tiyen tí'tíj jín tite'uté'ítze'ara. Ajta ti pua'a ja'atí caí ayén tí'tí jín até'ítze'ara'an a'íjna jime'e a'íj ti a'íin tí'ixa, ayée tu tí'íjmua'aree ti a'íin pú'een ti rí'éene'ecán jín se'jre'e, ajta ti a'íin raayí'iti ti ayén á'u-jcu'uvén í rutevij jime'e tí'íj caí tí'tíj jín auteáturan.

³ Casí'i, ayée tu hua'ancárujtí'iraca huá'atene'en í cahuaayu'u te'íjna í xaachin mej mi ta'ará'astijre'en. A'íj tu jín, te'íjna jín tiyen hua'aré'eca'ani.

⁴ Ajta a'íjna í baarcu, ti ajta temua'a tí'ive'ée. A'íi pu eeca ayén ráatajchi ca'anín jime'e. Mi ajta, a'íjna jín í ciyej ti jaata'a atéjvee, ayée pu tí'ivaire'e ti íj a'íin í ti ramuari'e ayén raajájsime'en í baarcu a'u ti a'íin ayén yé'exe'eve'e.

⁵ Ayee pu che'atá na'a cílieene'en se'jre'e í ta jetze a'íjna í taneanúj. Mi ajta, ayée pu á'ujca'ane ti ve'ecán jín ahuaújtzaahuat'en. Teajta iteen, temua'a tu teri tiyen ramua'aree ti ayén

rí'írí ti tajj ti cíj na'a teájtaani, ayée pu ve'ecán jín tiu'uré'ataasin.

⁶ Jee xaa ne'u, ayée pu che'atá na'a se'jre'e í taneanúj tíj tajj. Ayee pu ajta se'jre'e tíj na'a ti a'íj pua'a een í mej jín a'íj pua'a tí'tetiújcha'íi a'íime í mej yen japuan huachéjme í chaanaca japua. A'íi pu tajá'ujipua tíj na'a í ta jetze. A'íjna ti a'íj pua'a een ti jetzen 'a'íjninei í taneanúj, a'íi pu ca'aníjra'a ratá'aca í tiyaaru'u ti ayén huárini. A'íi pu ajta a'íjna jín ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen runiú'ucara'a jín a'íj pua'a tí'itesejre'e matíj mena'a pua'amé miyen yen japuan huachéjme íyen chaanaca japua.

⁷ Jee xaa ne'u, ayée mú tiraayí'iti í teite mej hua'umuá'acante'en matíj mena'a pua'amé yen se'jre'e a'ímej í tí'itén mej íyen xuaa, majta í mej rá'ara'ive, majta í mej sínuurive á chuaata'a, majta í mej jaata'a á'ax-uaa. Mu'uri miyen tihua'umuá'acaante najjmi'ica.

⁸ Mi ajta, capu ja'atí ayén raayí'iti ti ruse'j ayén raamuá'acante'en í runeauj. Ayee pu 'een a'íjna í neanuri tíj a'íjna ti a'íj pua'a een, ti caí ja'anáj tí'tíj jín té'astijre'e. Ajta a'íin ti jetzen 'a'íjninei, ayée pu che'atá na'a 'een tíj huá'ave'eri ti tiu'ujé'ica.

⁹ A'íj tu jín taneanúj tiyen rí'i jín tiratá'aca te'íjna í tavástara'a, te'íjna í tej teajta rájya'upua. Teajta te'íjna jín tiyen a'íj pua'a tihua'axa te'ímej í teteca í ti Dios ayén huá'utaahuaca'a miyen se'ire'e tíj í tévira'an. ¹⁰ Ajta, ayée pu tí'irineca tej a'íj tena'a jín í taneanúj tiyen rí'i tí'itá'aca, teajta tiyen te'íjna jín a'íj pua'a tí'ixa. Ayee nu tejá'a-mua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, ti caí ayén tiraavíjte'e.

¹¹ Niché'e se'j jín niyen tejámuaatá'ix-aaate'en. Jíme'en a'íjna a'u ti e'ejá'íjxa, ¿ni qui rí'írí ti a'uun miijmu ayén ajnén

a'ljna í jaj ti rumua'atí jamuan í jaj ti antzjví'i? Capu a'atzu xaa ne'u.

¹² Ne'ihuamua'a, ayée pu che'atá na'a 'een a'ljna jime'e í huaréj, a'iné capu ri'irí ti a'ljna jetze ayén huatá-ca'an a'ljna í aceituuna. Ajta a'ljna jetze í uuva, capu ri'irí ti ayén jetzen huatá-ca'an a'ljna í huaréj. A'lj pu jín, ayén che'atá na'a caí ri'irí ti jaj ti rumua'atí a'uun ajnéen a'u ti e'ejajxa, ti ajta jetzen ajnéen a'ljna í jaj ta'antzjví'i.

Mua'atzíira'a ti júte'e é'eme'ecan

¹³ Ti pua'a ja'ati mú'ejmi jemi seijre'e ti rí'i mé teuúmua'aree, ti ajta yaú'itie temua'a naa, ché'e a'íin ayén a'ljna jín tejamuaatasejrate'en a'ljna jime'e ti rí'i ti'itijcha'íica'a, ti ajta ayén ruseijrata ti caí ve'ecán jín antiújmua'aree. Ayee xu se'ljna jín ramua'aree ti a'íin ja'ati tzáahuati'ira'a jín rí'i mé teuúmua'aree.

¹⁴ Mi seajta mú'een, ti pua'a siyen huápi'i chueere'e í ru tzajta'a, ajta ti pua'a siyen ca'anín jín tí'itese'eca'a sej siyen ra'antimú'aitin a'ij sej tí'ijxe'eve'e í ru tzajta'a, caxu siyen se'ljna jín á'ujtzaahuat'e. Caxu seajta tí'ihua'ita, se'ljna jime'e a'ij sej rici. ¹⁵ Tíj na'a ti ayén 'een, capu ayén tiraavjíte'e. Capu ajta a'uun a'uvé'emej u ta japua Dios ti é'esiejre'e sino yen pu chaanaca japua huatasejre. A'uu pu eiráninei huá'a mua'atzíira'a jetze a'fime í mej rují-mua'a mena'a a'ij tirájteuve a'ij mej rici.

Jee xaa ne'u, tiyaaru'u pu ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen huárini. ¹⁶ A'u ti na'a mej miyen chueere'e, ajta a'u ti na'a mej miyen ca'anín jín tí'itese'e mej mi miyen ra'antimú'aitin a'ij mej tí'ijxe'eve'e, a'úu mú miyen ché'e mena'a a'ij pua'a ti'itijcha'íi muá'aye'i, majta miyen rá'astjire'e ti'iti ti na'a ti a'ij pua'a een.

¹⁷ Ajta a'íin mua'atzíira'a ti a'uun a'uvé'emej u ta japua Dios ti é'esiejre'e, ayée pu ca'aníjra'a hua'atá'aca

mej miyen ri'éene'ecán jín sefire'e muá'ara'ani, mej mi majta temua'a naa tiú'urihuaamua'atan, majta ruxí'evi'ira'a jín miyen rí'i tí'iteseijre'e. A'íi pu ajta ayén ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi huá'astjire'e a'ímej í mej tihuá'ajjte'e, mej mi majta ruxí'evi'ira'a jín huá'ancu'uvajxi'in í ruxí'ej teite. Nain mú jín miyen rici ti'itij jime'e ti rí'i tí'iseijre'e. Ti pua'a miyen ti'itij jín te'ataújratzii, ayée pu té'eme mej miyen huárini. Camu tí'ihua'itaca.

¹⁸ Ajta a'fime í mej miyen rahuahua'u a'ij mej huárini mej mi hua'utéjpu'a-jte'en í ruxí'ej teite mej mi caí ché'e miyen runé'usi'ite'e, ayée mú tiu'utátui-ire'esin í Dios jemi a'ljna ti ri'éene'ecán jín seijre'e í jemin me'ljna jime'e mej ruxí'evi'ira'a jín rí'i ti'itijcha'íica'a, majta ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi miyen che'atá mena'a huárini.

A'iné 'éen jime'e maújne'usi'ite'e í teite

4 Ayee pu tí'irineca mú'ejmi tzajta'a. Xu'uri jal'ita'a a'utac'íica, seajta runé'usi'ite'e. ¿A'uné jetze e'iraaye'i a'ljna ti ca'aníjra'a amuatá'aca sej si siyen rici? ¿Ni caí a'uun e'iraaye'i í a'amua tzajta'a? Jee xaa ne'u, a'íi pu pírici í á'amuamua'atzíira'a ti ayén ca'aníjra'a amuatá'aca sej runé'usi'ite'e.

² Ayee xu raxí'eve'e sej jé'hua tí'ijcha'íica. Mi seajta caí, caxu siyen tí'ijcha'íi. A'lj xu jín siyen tí'itecui'ica. Seajta jé'hua huápi'i tí'inecua'atze. Mi seajta mú'een, caxu siyen rá'acuí'uvijre'e. A'lj xu jín siyen autéjhuiica sej runé'usi'ite'en, seajta rújaaxiejví'i. Ayee xu 'een jín secaí tí'ijcha'íi se'ljna jime'e sej caí siyen rahuahua'u í Dios jemi.

³ Na'ari caí, ti pua'a siyen raatáhuavii, capu ayén tejamuaatá'aca a'ljna jime'e sej caí siyen jé'iyecan jín raatáhuaviiri'i, a'iné ayée xu éeni'ici'e raxí'eve'eca'a sej si ché'e sena'a raaxjíte'en a'ij ti te-

jamuá'amtiejte'eca'a, sej si se'fjna jín huataújtemua'ave'en.

⁴Mi sej siyen ruxána'acire'e, ¿ni tzaa secá siyen ramua'aree a'ij ti seijre'e í Dios jemi? Ti pua'a ja'ati ayén hua'ajté-jaahuat'e'en a'ímej í mej íiyen chaanaca japua huachéjme, ti pua'a ayén che'atá na'a huárini a'ij mej t'í'ijri'ire, a'íí pu ajta ayén éeni'ici'e huateáturan í Dios jemi ti seij ti rájcha'íire'e. A'íj pu jín, ti pua'a ja'ati ayén raxí'eve'e ti hua'ajtéjaahuat'e'en temua'a naa a'ímej í mej íiyen seijre'e í chaanaca japua, a'íí pu ajta ayén éene'e a'ame t'ij seij ti rájcha'íire'e í Dios.

⁵Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Na'ari caí, capu ti'iti jín a'ij huataúj-mua'a a'íjna í niuucari ti ari á'ayu'usi'i, ayén t'íjín: "Jé'ecan pu chueere'e a'íjna jemi í xiéjniu'ucare'ara'an ti ayén raateájtuaa itejmi tzejta'a."

⁶Mi ajta a'íin Dios, ayée pu jaítze'e rí'i titatá'aca tej ti tiyen ra'ará'astijre'en. A'íj pu jín, ayén té'eyu'usi'i t'íjín: "Dios pu ayén huá'ajcha'íire'e a'ímej í mej á'ujtzaahuat'e'e. Mi ajta, a'íí pu rí'i ti-hua'atá'aca a'ímej í mej ruxieem'íjte'e í jemin."

⁷A'íj pu jín, setá'aj siyen ra'ará'astijre'en í Dios. Setá'aj seajta rájcha'íire'e se'fjna í tiyaaru'u. Ti pua'a siyen huárini, aj pu xaa t'íchesin mú'ejmi jemi. ⁸Setá'aj ajteáxiire vejli'i í Dios jemi. Ti pua'a siyen huárini, aj pu 'i Dios ajta huateáturaasin vejli'i mú'ejmi jemi. Setá'aj caí ché'e ti'iti jín a'ij rijca ti a'ij pua'a seijre'e, mi sej até'ítze'a'ara í Dios jemi. Seajta, setá'aj raatátuiire'en í á'amuaxiejni-u'uca í Dios jemi ti ij a'íin ayén huat'eúra'ate'en mú'ejmi, mi sej siyen ruseijrata sej nu'u caí ti'it'ij jín até'ítze'a'ara í Dios jemi.

⁹Setá'aj a'ij pua'a te'utaújmua'ati se'fjna jime'e í sej jín auteájturaa í Dios jemi, setá'aj seajta huataújxieemiste'en, seajta huaújyeinixi'ín. Setá'aj caí ché'e siyen ti'it'ij jín na'anaa sino setá'aj

siyen huataújxieemiste'en se'fjna jime'e a'ij sej sejmí'i rijcaa. Setá'aj seajta caí ché'e huá'a jemi rutémua'ave'e sino ché'e ayén a'ij pua'a amuaatá'asti. ¹⁰Setá'aj siyen ruyeine setira'ará'astijre'en í tavástar'a jemi. Ti pua'a siyen huárini, aj pu 'i rí'i tejámuaatétuaasin.

Tej nu'u caí rá'axijte'e í ta'ihuara'a

¹¹Caxu a'ij pua'a tiú'ujxajta seij seajta seij, ne'ihuamua'a, a'iné ti pua'a ja'ati ayén a'ij pua'a t'í'ijxajta í ru'ihuara'a, na'ari ayén rá'axijte'e, a'íí pu ajta a'ij pua'a t'í'ijxa a'íjna í yu'uxari í mej jín t'í'ajjta. A'íí pu ajta ayén ruseij raaxí'epi'íntare ti caí ché'e ti'iti vaire'e a'íjna í niuucari. Seajta mú'een, ti pua'a siyen rujímua'a sena'a raaxí'epi'íntare'en ti caí ché'e ti'iti vaire'e í niuucari í mej jín t'í'ajjta, caxu ché'e siyen rá'astijre'e a'ij ti tiraav'íjte'e sino xu'uri siyen huaújrúu t'ij a'íime í mej t'í'ixi'epi'íntare'e.

¹²Mi ajta, seij pu'u a'íin pú'een ti ayén raateájtuaa a'íjna í niuucari í mej jín t'í'ajjta. Ajta, a'ii pu a'íin pú'een ti ajta seij na'a ayén t'í'ixi'epi'íntare'e. A'íí pu'u na'a raayí'iti ti amua'irájtuuani, ajta ayén che'atá na'a, a'íí pu'u na'a raayí'iti ti amua'antipua'ajte'en. Ti pua'a ayén, ¿a'iné 'een jín piyen t'í'imua'atze pej pe'fjna jín anti'amua'aree pe'fjna jime'e pej piyen rá'axijte'e í a'ihuára'a?

Tej nu'u caí ramua'aree a'ij ti te'emé'e a'ame

¹³Rí'i xu'u mú'een, mi sej siyen t'í'ixaxa'a t'íjín sej nu'u se'uun á'uju'u xá'a-ju'un íjii nusu ruijmua'a já'ahua'a chajta'a jetze, sej nu'u se'uun siyen á'ateeri a'achú cumu seij nine'lira'a sej ti'it'ij jín teja'umuári'en sej si se'fjna jín tumin huamuá'itín. ¹⁴Ayee xu t'í'ixaxa'a a'ij sej huárini.

Mi seajta mú'een, caxu ramua'aree a'ij ti té'eme ruijmua'a, ti pua'a seuj ru-

uri xá'aju'un nusu secaí. Ayeé xu 'een t'j a'fjna pixcaari ti a'atzu a'ateevi'i huatasefjre'esin, ajta á'iyen a'upuá'arixi'isin. ¹⁵ A'fj pu jín ayén tiraavjíte'le sej siyen tiu'utaxáj yee ti pua'a nu'u a'fín tavástar'a ayén amuatá'acare'en, sej siyen ruuri huateáturaasin, aj xu si seajta siyen huárini ti'iti jime'e nusu í seij jime'e.

¹⁶ Mi seajta mú'een, caxu siyen t'ixaxa'a sino ayée xu á'ujtzaahuat'e se'fjna jime'e a'ij sej rujímua'a sena'a a'ij tiráj-teu. A'fjna í sej jín á'ujtzaahuat'e, t'j na'a pua'amé ti ayén 'een, ayée pu a'ij pua'a seijre'e í Dios jemi. ¹⁷ Ajta, ja'ati ti na'a ti ayén rú'umua'aree a'ij ti tiraavjíte'le ti ayén huárini ti'iti jime'e, a'fí pu auteáturaasin í Dios jemi ti pua'a caí ayén huárini.

Miché'e nu'u rí'i tiráanamua a'fime í mej chjítealani pú'een

5 Rí'i xu'u mú'een, mi sej chjítealani pú'een. Setá'aj huaújyeine, seajta ruxieemjíte'le huajj'hua se'fjna jime'e ti t'n ari a'ájna teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an jetze sej jetzen rajpuaítzi xá'aju'un. ² Pu'uri ti'ipeti t'j na'a í sej seri t'ijseij á sej é'elche. Ajta, í tejá'amuacixu, mu'uri ti'iráaci'ixi a'fime í tejpuási. ³ Ajta pu'uri tiu'uteújchuitaamua a'fjna í oro í sej je'fhua rájcha'íi. Ajta a'fjna í plata í sej seajta t'ijseij, ayée pu che'atá na'a tiu'uteújchuitaamua.

Ajta a'fjna ti jín tiu'uteújchuitaamua, a'fí pu rusefj amuaatéxajta, ajta t'ij ayén amuá'axijte'le, ayée pu che'atá na'a á'amuaruuren t'j taj ti raateátaiira í á'amuahua'ira'a. Ayeé xu se'fjna jín t'ijseij ti je'fhua huápi'i t'ijnajche sej si se'fjna jín huataújtemua'ave'en fjii ti nain ari te'entipua'ajte.

⁴ Mi seajta mú'een, ayée xu hua'itzi jín huá'ari'iri'i í mej raamuá'iti í teteca, í mej tiu'uré'eviejcheca'a í á'amuavi'ira'ata'a. Ajta a'fín tavástar'a pu'uri ra-

mua'aree a'ij sej huarj' a'iné a'fín ti nain jín antiújmua'aree pu'uri huá'unamua-jri'i í mej me'fjna jín runiúuste'e a'fime í mej t'imuari'eca'a mú'ejmi jemi.

⁵ Ayeé pu caí ti'itj tejamuá'aturaate'e, siyen ruxiéehua ti'itéchejca'a íyen chaanaca japua. Ayeé xu che'atá sena'a ruxiéehua t'licua'acare'e. Cu xiee sej tiú'ujci'imite'e mej mi amuaacui'ini t'j viseáaru'u ti teáruu. ⁶ Mú'een xu seajta ra'uxjíte, seajta raajé'ica se'fjna ti rí'i ti'itijcha'íica'a. Ajta a'fín, capu a'atzu amuaatá'ijmijri'i.

Ca'anfjra'a pu hua'utá'asin mej mi temua'a naa te'utáviicua'i

⁷ A'fj xu jín ne'ihuaamua'a, setá'aj temua'a naa te'utáviicua'i ajta na'a caí yé uvé'enen í tavástar'a'a.

Casi'i, autámua'areeri'i a'ij ti rici a'fjna ti chuej japua t'ímijhuaca. Ayeé pu rachú'leve'e ajta na'a caí tiú'uciire a'fjna ti ájninei á chuaata'a, ti ij ayén ra'ancuré'an í táca'ira'an ti je'fhua huápi'i ruxe'leve'e. Ayeé pu rachú'leve'e mej autejhuiini mej huatéviiye a'ájna víita'ari tzajta'a, ajta mat'ij atácheni.

⁸ Setá'aj siyen che'atá sena'a rachú'leve'en. Setá'aj huatéujca'anen í a'amua tzajta'a, a'iné pu'uri t'n yé uvé'enejsin a'fjna í tavástar'a'a.

⁹ Caxu a'ij pua'a tiú'ujxajta sej seajta sej, ne'ihuaamua'a, ti ij caí Dios ayén che'atá na'a amua'uxjíte'en mú'ejmi. Rí'i xu'u mú'een, a'iné pu'uri t'n yé uvé'enejsin a'fjna ti ayén t'ixi'epi'intare'le.

¹⁰ Setá'aj siyen hua'utámua'aree se'fmej í mej t'ixaxa'ata'a í tavástar'a'a jetze me'ecan. Setá'aj siyen tiráari'iren se'fme jemi a'ij mej huarj' me'fjna jime'e mej te'utáviicua'iri'i í mej jín rajpuaíjtzica'a.

¹¹ Casi'i, xa'utámua'areeri'i mú'een. Ayeé pu titá'amitiejte'le ti Dios rí'i ti-hua'utá'a a'fmej í mej ti'itj jín te'utávi-

icua'iri'i. Xu'uri ráamua'areeri'i sel'jna í ti jín te'utáviicua'iri'i a'jina í Job teecan. Seajta, xu'uri ráamua'areeri'i a'ij ti ti'iti jín tavástar'a ayén tiraaxí'epi'in-tari'iri'i a'jina jemi, ti a'jín tavástar'a ayén rí'i tirájcha'íi já'araa, ajta ayén rá'ancu'uvajxi.

**Seica í niuucari ti jín
ca'aníjra'a hua'atá'aca**

¹² Ajta, a'ii pu a'jín pú'een ti jaítze'e ruxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, sej caí ti'itij jín te'ataújratzi'iracare'en, caxu siyen rijca í ta japua ti é'eme'ecan jime'e, nusu í chaanaca jime'e, ni caxu ti'iti jime'e sino ché'e ayén éene'e á'ara'ani. Ti pua'a siyen raataxáj yee “jee”, ché'e ayén teja'uré'enen. Na'ari, ti pua'a siyen raataxáj yee “capu”, ché'e ajta ayén teja'uré'enen. Aye xu a'jina jín huárini ti ij caí Dios ayén ama'uxájte'en.

¹³ Ti pua'a sej ti mú'ejmi jetze ajtémecan ayén rajpuaíjtzi, ché'e a'jín ayén huaténjuuni í Dios jemi tí'ij Dios ayén rá'ancu'uvajxi'in. Na'ari ti pua'a sej ayén rutémua'ave'e, ché'e a'jín chui-cari jín rí'i tiraatá'acare'en í Dios.

¹⁴ Ti pua'a sej ti mú'ejmi jetze ajtémecan ayén tí'icui'icaa, ché'e a'jín hua'utájeeve a'imej í vaujsi í mej teyu-jta'a tí'ivaire'e mej mi me'jina jín hu-aténjuuni, mej mi majta niuucajtze'en í tavástar'a miyen ra'avé'ehuaate'en me'jina í já'ara'ara'an a'jina í aceitu-una. ¹⁵ Ti pua'a miyen té'atzaahuat'e maaaténjuuni, ayée pu a'jina jín Dios

ayén ru'irátuaasin a'jina ti tí'icui'ica'a. Tavástar'a pu xaa rarújte'en, ajta ayén tiraatá'uuni'ira ti pua'a a'jín ja'ati ti'itij jín auteájturaa í jemin.

¹⁶ A'ij pu jín, setá'aj siyen a'ij tiu'u-taxáj sej seajta sej í sej jín auteájturaa í Dios jemi, seajta siyen huaténjuuni sej jime'e, seajta sej, ti ij Dios ayén amuaarújte'en.

Jee xaa ne'u, jé'ecan pu tí'ivaire'e ti'itij jime'e ti pua'a ja'ati ti urarí'ene'a-can jín seijre'e ayén huaténjuuni í Dios jemi. ¹⁷ Ajta a'jina í Elías, ayée pu che'atá na'a ti'iteáataca'a tetíj iteen. Ajta, ca'anín pu jín huaténjuuve'e mej caí huatéviiye. A'ij pu jín, ayén á'atee a'achú cumu huaíca nine'ira'a japuan já'ita'a mej caí huáviiyeca'a. ¹⁸ Tí'iquí ajtahua'a huaténjuu. Majta á'iye hu-atéviiyeca'a. Ajta a'jín ti tiu'uhuásti'i-huaca'a á chuaata'a ayén tiú'ucii'reca'a.

¹⁹ Ne'ihuaamua'a, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ja'ati ayén ruhuárita'a ti'icáame ti ij caí ché'e ayén té'atzaahuat'e, ayée pu té'eme ti pua'a sej ayén raatémua'itín tí'ij ajtahua'a té'antzaahuat'en. ²⁰ Ja'ati ti na'a ti ayén raatémua'itín a'jina ti auteájturaa í Dios jemi ti ij a'jín ayén raatapuá'ajta a'jina ti jín até'itzea'ara, a'í pu ayén raatévaire'esin a'jina jime'e ti caí yá'urieeni í ruxéjniu'uca ti jín ruuri. A'í pu ajta a'jina jín ayén huárini ti je'hua huápi'i tiraatá'uuni'i a'jina í Dios a'jina ti jín auteájturaa í jemin.

Aye pu'u xaa. Antipuá'areca'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Pedro, í ti seij

Pedro pu huá'ateujte'e a'ímej í mej té'atzaahuat'e

1 Inee, Pedro, ti Dios naata'íteca'a nej tiu'utévaire'en í jemin, yee nu á'amuateteujte'e mú'ejmi, mi seij sejí chuéjra'a japua a'uchéjme a'u mej amuaaré'e'itixi, tǵ na'a a'u ti huatacá'a u Ponto, ajta a'ujna u Galacia, ajta a'ujna u Capadocia, ajta a'ujna u Asia, ajta a'ujna u Bitinia, a'u ti na'a seij a'uté'uu.

²A'í pu ayén amua'antíhua'u a'íjna jime'e ti jéjcuá imuá ayén tejámuaaxí'epi'íntari'iri'i a'ij ti tejamuáaruuren a'íjna í Dios í tej rájya'upua. Ajta a'íin xiéjniu'u-care'ara'an ayén amua'iráavi'iti seij si siyen huateáturan í Dios jemi, a'íjna jime'e seij seri rá'astijre'e se'íjna í Ciriístu'u ti ayén ra'iráaxire í ruxuure'e ti ij ayén mú'ejmi japua huániuuni.

Ché'e a'íin Dios ayén rí'i tejamu-atá'acare'en, ajta ché'e ayén amua'an-puá'ajte'en temua'a naa.

A'íjna ti rachú'eve'e a'íjna ti té'atzaahuat'e

³Tiché'e rí'i tiraatá'acare'en te'íjna í Dios, ti ajta ya'upuáara'an pú'een í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een. A'íné a'íi pu jeíhua huápi'i tá'ancu'uvajxi, a'íi pu ayén taatá'a tej ti jéjcuacan jín huanúnu'ihua tej ti tiyen raachú'eve'en te'íjna, í tej jín ruuri tá'a-ju'un a'íjna jime'e ti a'íin Dios ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een. ⁴A'í pu ajta ayén titaatá'asin ti ayén titáaci'iti a'íjna ti caí ja'anáj huataújtuaasin, ti caí ajta ja'anáj huatéchueemuari, ti ajta

caí ja'anáj e'ehuaújpua'arixi'isin. Dios pu ayén amujtá'are a'ujna u ta japua.

⁵A'í pu ajta ayén rí'i á'amuacha'íi a'íjna jime'e í muári'eri'ire'ara'an, a'íné mú'een xu siyen té'atzaahuat'e. Ajta pu'uri ayén rí'i ruurijhua ti ij a'íin ayén huatase'íjre'en a'íjna ti jín amua'irájtuaani a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen nain jín te'entipuá'ajte.

⁶A'í xu jín siyen temua'a naa rutémua'ave'e se'íjna jime'e ti Dios ayén rí'i tejámuaatá'asin. Mí ajta íjii, ayée pu rux-e'leve'e seij siyen se'íjna jín ruxieemíjte'e seij mu'icáj jín rajpuaijtzí. ⁷Ayee pu 'een jín ayén á'amuaruure mej mi miyen rí'i tiraatá'acare'en í Dios mú'ejmi jime'e a'ájna xicáara'an ti jetzen ajtahua'a huatase'íjre'en a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een.

Jee xaa ne'u, a'íi mú majta miyen rí'i amuaateátuaasin, majta rí'i tejamua'u-tase'íjra a'íné mú'een xu siyen se'íjna jín te'utáviicua'iri'i í seij jín rajpuaijtzica'a se'íjna jime'e seij té'atzaahuat'e. Ayee pu tí'ivaire'e seij siyen rajpuaijtzí ti ij Dios ayén ráamua'aree seij tzáahu-ati'ira'a jín té'atzaahuat'e. A'íj pu jín jaítz'e ayén tí'ivaire'e í Dios jemi seij siyen rajpuaijtzí caí a'íjna í oro, í mej taij jín raaté'uuna ti ij rumua'atí á'ara'ani.

⁸Ajta a'íin Ciriístu'u, mú'een xu caí ja'anáj raase'íj, ayée xu seuj raxí'eve'e. Seajta, caí xi raase'íj íjii, seúche'e xu siyen té'atzaahuat'e, seajta siyen se'íjna jín rí'i rutémua'ave'e. Capu ayén rí'irí ti ja'atí ayén raataxáj yee a'achú ti caj rí'i tiratá'aca a'íjna jime'e ti ayén tejá'amuaci'iti a'íjna ti huápi'i naa se'íire'e a'ame. ⁹Ayee xu ra'ancuré'asin ti Dios ayén amua'irájtuaani a'íjna jime'e seij siyen té'atzaahuat'e.

¹⁰Majta a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, a'íi mú mejmí'i miyen tiu'utaxájtaca'a me'íjna jime'e ti jín Dios ayén rí'i tejámuaatá'aniche'e. A'íi mú majta a'ujca'anéecan jín tí'i-

huauca'a, majta me'fjna jín tí'imua'atze-
jca'a mej mi yaú'itiée muá'ara'ani.

¹¹Ayee mú tí'ihuauca'a tí'itíj ti
xicáara'an jetze ayén teja'uré'enejsin,
ajta a'ij ti éene'e á'ame'enche'e a'ájna
xicáara'an jetze ti jíme'en raataxájtaca'a
a'ájna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti ajta
ayén huateájturaa huá'a jemi. Camu
a'atzu yaú'itieeca'a a'ij ti huataújmua'a
a'ájna ti jíme'en amuacá raataxájtaca'a
yee ti a'fín Ciríistu'u ayén rajpuafítzi
á'ara'ani, ti ajta nu'u á'iyen Dios rí'i
raateátuaasin mej mi rí'i tiye'usefira
muá'ara'ani.

¹²Ayee pu Dios hua'utá'a mej mi
miyen ráamua'aree mej caí rujímua'a
miyen tí'ixajtaca'a sino ayée mú
me'fjna jín tí'ivaire'eca'a mú'ejmi
jime'e, mat'íj miyen jín tiu'utaxájtaca'a
a'ij ti a'fín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios
ayén ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi
miyen tiu'utaxájtaca'a me'fjna jime'e í
niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin a'ij
sej seuchén tiráanamujri'i. Dios pu u
ta japua ya'uta'íteca'a í ruxiéjniu'uca
ti ij a'fín huá'a jamuan huateáturan.
Majta a'fíme í mej ta japua tí'ivaire'e,
mauche'e mú miyen raxí'eve'e mej
miyen yaú'itiée muá'ara'ani a'ájna ti jín
Dios amua'irátuaasin.

Ca'aníjra'a pu hua'utá'asin mej mi rí'i tí'itíjcha'íi muá'ara'ani

¹³A'íj xu jín, setá'aj huateújca'anen
í ru tzajta'a. Setá'aj seajta rí'i te'u-
taújmua'ati sej si temua'a naa nain
jín raachú'eve'en a'ájna ti ayén te-
jamuáaci'iti í ti jín Dios rí'i tejá-
muata'asin a'ájna xicáara'an jetze ti
jetzen huatasefjre'esin a'ájna í Jesús ti
ajta í'i Ciríistu'u. ¹⁴Setá'aj siyen che'atá
sena'a huárini mat'j tí'íríi í mej huá'asti-
jre'e í ruvaújsimua'a. Setá'aj caí ché'e
siyen a'ij pua'a tí'itíjcha'íi a'ij ti ajmí'i
ca'aníjra'a amuaatá'acare'e a'ájna í ti
a'amua tzajta'a huíránineica set'íj caí

xi yaú'itieeca'a a'ij ti tiraavíjte'e í Dios
jemi.

¹⁵⁻¹⁶Jee xaa ne'u, setá'aj caí a'ij
pua'a rijca, sino setá'aj siyen nain
jín rí'éene'ecán jín tí'itesejre'e tíj
ajta rí'éene'ecán jín tí'isejre'e a'ájna
ti amuaatajé. Setá'aj siyen nain jín
huárini a'ij sej tí'itíjcha'íi, a'iné ayée
pu té'eyu'usi'í tíjín: “Setá'aj siyen
rí'éene'ecán jín tí'itesejre'e a'iné nee
nu neajta rí'éene'ecán jín sejre'e.”

¹⁷Ajta a'fín Dios ayén ruxí'ej na'a
huá'axijte'en í teite a'ij ti se'j huaríj.
A'íj pu jín, ti pua'a siyen raatamuá'a-
muate'en yee rutáata, setá'aj rá'ate-
se'e set'j sena'a seuj íiyen típuasearu-
ve'e chaanaca japua. ¹⁸⁻¹⁹Ayee pu
tiraavíjte'e sej siyen rí'i tí'itíjcha'íi
a'iné xu'uri ramua'aree tí'it'j ti pírici ti
jíme'en Ciríistu'u ayén tiu'utanájchita-
ca'a a'ájna í sej jín té'echa'íica'a í Dios
jemi sej si caí ché'e siyen tí'ijrí'irée a'ij
sej sejmí'i tí'ijrí'rejca'a se'fjna jime'e
í ye'irá ti caí tí'it'j vaire'eca'a, í mej
amuata'ítíiri'í í á'amuavaujsimua'aci'í.

Capu Ciríistu'u a'ájna jín tiu'utanájchi-
taca'a a'ájna jime'e í oro, na'ari a'ájna
jime'e í plata, ti ayén á'apua'are, sino a'fí
pu a'ájna jín tiu'utanájchitaca'a a'ájna
jime'e í ruxuure'e ti huáp'i tí'ivaire'e.
Ayee pu Ciríistu'u huataújmuai'ivejta-
ca'a tíj cáne'a, ti caí a'atzu cápita'ina, ti
caí tí'it'j jín á'atura.

²⁰Ayee pu Dios ra'antíhua'u tí'ij caí xi
raatetáhua a'ájna í chaanaca tí'ij ayén
a'ájna jín tiu'utévaire'en. Ajta, íjji ti nain
te'entipua'ajte, Ciríistu'u pu ayén hu-
atasefjre ti ij a'amua japua huániuuni.

²¹Ayee xu 'een jín siyen rá'atzaahu-
ate'e í Dios se'fjna jime'e a'ij ti huaríj
a'ájna í Ciríistu'u. Ajta Dios ayén ra'a-
jjáj huá'a tzajta'a í mí'ichite. Tí'ijta'í
ayén rí'i tiraateájtuaa ti ij ayén nain jín
antiújmua'areere tíj na'a rusén jime'e.
A'íj xu jín siyen té'atzaahuate'e, seajta
tí'ichu'eve'e.

Ca'aníjra'a pu hua'utá'asin mej nu'u huaújxe'eve'en

²² A'iné mú'een xu siyen rá'antzaahua se'íjna í niuucari ti ayén ti'ayajna sej si seajta siyen huá'axe'eve'e í ru'ihuaa-mua'a, a'íj xu jín seri rí'i uhuaújruu í a'mua tzajta'a. A'íj xu jín, setá'aj siyen a'ujca'anéecan jín huaújxe'eve'en sej seajta sej, temua'a naa.

²³ Ché'e ayén teja'uré'enen a'iné caxu jéjcuacan jín huanúnu'ihuaca'a a'íjna jime'e ti á'apuapua'are sino a'íjna jime'e ti caí ja'anáj á'apua'aren. A'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti Dios jemi a'uvé'eye'i. A'íi pu taarújte'eve, ajta ayén rusén jín á'ateeri.

²⁴ Jee xaa ne'u, ayée pu che'atá na'a té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tǎjín:

Matǎj mena'a pua'amé mej ratéhua'ira'a, ayée mú e'en tǎj a'íjna í ixaj.

Ajta í mej jín á'ujtzaahuat'e, ayée pu 'een tǎj a'íjna í xuuxu'ura'an a'íjna í ixaj.

Ayee pu tǎ'irineca ti ayén huatéehuan a'íjna í ixaj,

ajta cávatzijsin a'íjna í xuuxu'ura'an.

²⁵ Mí ajta a'íin í niuucari

ti Dios jemi a'uvé'eye'i,

a'íi pu rusén jín seíre'e a'ame.

Ajta a'íin í niuucari, a'ii pu a'íin pú'een í mej tejámuaatá'ixaa, í sej sea-jta jín huataújtemua'ave.

Ca'aníjra'a pu hua'utá'asin mej mi jaítze'e yaú'itiée muá'ara'ani a'ij ti tiú'ujxe'eve'e

2 A'íj pu jín, ayée pu ruxe'eve'e sej raatapuá'ajta se'íjna jime'e sej a'ij pua'a huá'aruure í ruxí'ej teite nusu sej huá'acuanamua ca'ín sej hua'itzi jín ru-seijrata. Setá'aj seajta caí ruchueere'e sej seajta sej. Seajta setá'aj caí a'ij pua'a tihua'axajta í ruxí'ej teite. ²⁻³ Setá'aj siyen éene'en matǎj í ti'íríi í mej jeíhua huápi'i tzi'icuj mej mi me'íjna jín

huavaújse'en me'íjna jime'e í huá'a tz-i'ime í hua'anáanaj. Setá'aj siyen che'atá sena'a raxí'eve'e ti ij a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén a'íjna jín te-jamuaata'ítii a'íjna jime'e í niuucari ti ri'éene'ecán jín seijre'e ti ij a'íjna jín rí'i amuáaruuren ti ij ayén tejá'amuaci'iti ti a'íin Dios ayén amua'irájtuaani, a'iné xu'uri ráamua'areeri'i ti a'íin tavástara'a ayén rí'i tejá'amuacha'ii á'aye'i.

Jíme'en í Círíistu'u í ti tetej pú'een ti e'ihuateájtuaani

⁴ Ayee xu seri ajteáxiireca'a se'íjna jemi ti ayén 'een tǎj tetej ti i'irúuri. Ma-jta í teteca, meruuhuá'axi me'íjna í tetej. Mí ajta Dios, a'íi pu ra'avé'ehuu a'íjna jime'e ti rí'i huápi'i tiu'utévaire'en.

⁵ Seajta mú'een, ayée pu che'atá na'a Dios rí'i á'amuaruuren sej si siyen che'atá sena'a 'eene'en tiu'utévaire'en tǎj í tetej ti i'irúuri í ti jín chi'i irá'ajtaahua. Ayee pu á'amuaruuren sej si seǎj sena'a seijre'e í teite ti mú'ejmi jamuan huateájturaa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sej si siyen ri'éene'ecán jín seijre'e í Dios jemi, sej si ve'ecán jín tiu'utévaire'en í jemin.

A'íj xu jín, setá'aj siyen rí'i xá'aju'un sej se'íjna jín tiu'utámua'i'ivejta se'íjna jime'e ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén amuaatá'asin, sej si siyen ra'utámua'aree ti ij ajta Dios ayén ra'ancuré'an a'íjna í muai'ivéjri a'íjna jime'e a'ij ti huarǎj a'íjna í Jesús ti Círíistu'u pú'een.

⁶ Ayee pu tǎ'een, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tǎjín:

Casi'i, xaasej.

Nu'uri ra'ateájra a'ujna u Sión, seǎj í tetej,

í nej ra'avé'ehuu

ti i ayén tiu'utévaire'en

nej japuan rá'ajtaahua í chi'ij.

Ajta a'íin í tetej,

jeíhua nu huápi'i rí'i tiraateájtuaa.

Ajta, capu a'atzu ri'irí

mej miyen tiu'utatévi'ire'e
ja'atí ti na'a ti ayén ra'ará'astjire'en
a'íjna í tetej.

⁷ Ajta, mú'ejmi jemi í sej té'atzaahuat'e,
jé'ecan pu naa tejamuá'asejrate'e a'íjna
í tetej. Mí majta a'ímej jemi í mej caí á'u-
jca'ane mej té'antzaahuat'e'en, ayée pu
té'eme a'ij ti té'eyu'usi'i tijín:

A'íjna í tetej í mej mé rúhual'axi
a'íime í mej rá'ajtaahua í chi'ij,
Dios pu ayén ra'avé'ehua
ti ayén tiu'utévaire'en
ti japuan rá'ajtaahua í chi'ij.

⁸ Ajta, ayén tijín:

A'íj pírici í tetej
í mej jetzen a'ijcá'acata í teite,
ajta í mej jetzen a'itávitezj.
Ayee mú 'een jín jetzen a'ijcá'acata
me'íjna jime'e mej caí rá'astjire'e
me'íjna í niuucari í mej ráanamujri'i.
Ayee pu 'een jín ayén tíhua'uxí'epi'intar-
i'iri'i tí'ij Dios ayén huá'uruuren.

Jíme'en a'ímej í mej Dios jetze ajtème'ecan

⁹ Mí seajta mú'een, ayée xu 'een tíj
seica í teite í ti Dios hua'antíhuau, sej
si siyen jamuan huatá'uran. Mú'een
xu seajta se'íin pú'een a'íime í sej sej
chuéjra'a japua é'eme'ecan ti Dios ayén
huatéura'ate. Mú'een xu seajta teiteste-
mua'ame'en pú'een í Dios sej si siyen ti-
hua'utá'ixaate'en í sej jín rí'i tiratá'aca
se'íjna ti ayén amuaatájé. Setá'aj caí
ché'e siyen á'ujuhua'ane'en a'u ti a'utí-
ca'a, sino sej si se'uun a'uteá'uran í
jemin a'u ti á'uneeri'i sej si se'uun rí'i
tiyé'esejra.

¹⁰ A'ájna'ímua, caxu teiteste-
mua'ame'en pú'eene'eca'a í Dios.
Mí seajta íjii, xu'uri mú'een teiteste-
mua'ame'en pú'een í Dios. A'ájna'ímua,
capúu xi amuá'acu'uvejca'a a'íjna
í Dios. Mí ajta íjii, a'íi pu ari
amuá'acu'uve.

A'ij mej ye'í huárini a'íime í mej té'atzaahuat'e

¹¹ Ayee nu tejá'amuahuvii mi nej
já'amuaxe'eve'e sej siyen seijre'e
matj a'íime í mej sej chuéjra'a
japua é'epuaseaaruve'e, na'ari matj
a'íime í mej hua'utamuí. Caxu siyen
taúra'acare'en sej siyen rá'astjire'e
se'íjna ti a'amua tzajta'a huiráninei ti
a'ij pua'a 'een, ti ajta tí'tese'e a'íjna
jetze í á'amuaxiejniu'uca.

¹² Setá'aj siyen rí'i titeetijcha'íica
huá'a jemi í mej sej chuéjra'a japua
é'eme'ecan ti ij xí'epi'in te'irájra'ani
ti pua'a miyen tí'tíj jín a'ij pua'a
tejá'amuaxajta. Tí pua'a siyen rijca,
ayée mú raseíira muá'aju'u sej
xí'epi'in huarfj se'íjna jime'e í mej
jín a'ij pua'a tejá'amuaxajta'a,
majta miyen rí'i tiraatá'asin me'íjna
í Dios a'ájna xicáara'an ti jetzen
ajtahua'a huatasejre'esin itejmi jemi í
tavástara'a.

¹³ Setá'aj siyen huá'astjire'e matj
mena'a pua'amé í teite í mej tí'tíj
jín antiújmua'aree a'iné ayée pu
titaatá'tiiri'i í tavástara'a. Tiché'e
rá'astjire'e te'íjna ti a'íjna jín tí'téjvee
ti nain jín tiu'uta'a'ajta, a'iné a'íi pu a'íin
pú'een ti jaítze'e ve'ecán jín tí'ivaire'e.

¹⁴ Tiché'e teajta huá'astjire'e a'ímej
í tajtúhuaani, a'iné a'íjna ti nain jín
tí'aijta, a'íi pu ayén hua'uta'íteca'a mej
mi puajtzi hua'utá'an a'ímej í mej
a'ij pua'a tí'tiújcha'íi, mej mi ma-
jta rí'i tíhua'atá'acare'en a'ímej í mej
miyen rici a'ij ti tiraavjíte'e. ¹⁵ Ayee
pu xaa tí'ixxe'eve'e í Dios sej siyen rí'i
titeetijcha'íica sej si se'íjna jín hua'an-
timuá'itín a'ímej í mej caí mé úumua'a-
ree, mej mi caí ché'e miyen a'ij pua'a
tí'ixajta, ti caí tí'tíj vaire'e.

¹⁶ Setá'aj siyen rijca matj a'íime í
mej ruxiéehua tí'imijhuaca. Mí seajta
mú'een, caxu siyen titeetaújtutuhua'an

sej a'ij pua'a huárini, seajta siyen jetzen rujpuá'ajte'en sej nu'u xí'epi'in huarj se'íjna jime'e sej ruxiéehua á'ujujhua'an. Setá'aj siyen rí'i titeetiújcha'íica matj a'íime í mej ravaire'e í Dios. ¹⁷ Setá'aj rí'i tihua'ajcha'íi naíjmi'ica a'ij ti tiraavjíte'e. Setá'aj huá'axe'leve'e í ta'ihuaamua'a í mej majta té'atzaahuat'e. Setá'aj rá'atese'e í Dios. Setá'aj seajta rí'i tiraateájtuaami a'íjna í tajtuhuan ti nain jín tí'ajta íiyen chuéjra'a japua.

A'ij ti tiu'utévai í Ciriístu'u

¹⁸ Seajta mú'een, mi sej ca'anéri jín tí'imijhuaca, setá'aj hua'ará'astijre'en a'ij ti tiraavjíte'e a'ímej í mej tejá'amua'aíite'e. Setá'aj huá'astijre'e a'achú mej pua'amé. Caxu a'ímej sena'a ti pua'a miyen rí'i tejamuájcha'íi, na'ari mej rí'i tí'iteteite, na'ari ti pua'a a'ij pua'a metí'iteteite, setá'aj naíjmi'ica á'astijre'e.

¹⁹ Jee xaa ne'u, ayée pu Dios rí'i tiraateátuaasin a'íjna í ja'ati ti pua'a a'íin ayén ra'utámua'aree í Dios, ajta a'íin ayén te'utáviicua'i ti pua'a se'j ayén puaíjtzí raatá'an ti caí ayén tiraavjíte'e. ²⁰ Aru ti pua'a ayén puaíjtzí muáaci'iti a'íjna jime'e pe'j piyen a'ij pua'a huarj, ti pua'a piyen pe'íjna jín te'utáviicua'i temua'a naa, capu a'atzu a'ij timuaaté'va'iri. Na'ari caí, ti pua'a peri xí'epi'in huarj, ti pua'a pe'íjna jín rajpuajtzí, pajta piyen te'utáviicua'i temua'a naa, Dios pu rí'i timuaateátuaasin.

²¹ Jee xaa ne'u, Dios pu ayén a'íjna jín amuaatajé sej siyen rajpuajtzí, seajta te'utáviicua'i, a'íné a'íjna í Ciriístu'u a'amua jetze me'ecan pu rajpuajtzí ja'araa.

Ayee pu a'íjna jín huarj, tí'ij mú'e-jmi huata'ítíi sej si siyen che'atá sena'a huárini a'ij ti a'íin amuacaí huarj.

²² Capu ti'itj jín auteájturaa í Dios jemi. Capu ajta ja'anáj tiu'uhuá'itaca'a. ²³ Mat'íj miyen ra'ajté'axi, a'í pu caí ayén hua'ajté'axi a'ímej. Mat'íj puaíjtzí

raatá'a, ni capu ayén tihua'uxájtzi'iri'i, sino ayée pu huataújtuiiri'i a'íjna jemi ti ayén tzaahuati'ira'a jín tihua'axijte'e.

²⁴ A'í pu ruse'j rajpuajtzí ja'araa í ru jetze í ta jetze me'ecan a'íjna jime'e í tej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayee pu a'íjna jín huarj tej ti tiyen raatapuá'ajta í tej jín até'itzea'ara í Dios jemi. Mú'een xu se'íjna jín huarj se'íjna jime'e ti a'íin rajpuajtzica'a.

²⁵ A'ájná'imua, ayée xu seijre'eca'a matj í cáne'axi ti caí ja'atí huá'aseire'e. Mí ajta íjii, xu'uri se'íjna jemi tiújsej, se'íjna jemi ti a'amua cujta'a huamé'en, ti ajta a'íjna jín antiújmua'aree ti nain jín a'amua japua huániuuni.

A'ij mej ye'í huárini í mej á'uruuvi'itin

3 Seajta mú'een, mi sej víche'ejme, setá'aj siyen che'atá sena'a huá'astijre'e se'ímej í rucína'astemua'a. Ayee xu huárini sej si siyen 'éeni'ici'e hua'an-timua'itin í seica í mej caí rá'aste í niuucari ti jíme'en raxa í Ciriístu'u. Tí pua'a siyen huárini, capu ruxe'leve'e a'ame sej tihua'utá'ixaate'en sej si hua'uté-mua'itin sino siyen sena'a huá'amua'itin se'íjna jime'e sej rí'i ti'itíjcha'íi. ² A'í mú xaa miyen ra'ancuré'asin í niuucari mat'íj raase'j sej siyen tzaahuati'ira'a jín rana'amiche í Dios, seajta sej caí ti'itj jín á'atura a'ímej jemi í rucína'astemua'a.

³ Majta a'íime í mej víche'ejme, capu ayén tiraavjíte'e mej miyen mena'a rí'i huaújruren me'íjna jime'e ti jéjre'e seijre'e, ti pua'a a'íjna jime'e mej miyen rí'i ti'ihuaújcista, nusu mej miyen ti'itj jín ucaújruti'iraxi'in ti oro jín taavjía na'ari mej miyen ri'éene'ecán jín tiu'uteújchejte'en cíixuri jime'e ti tí'tíj.

⁴ Capu a'í na'a ayén tiraavjíte'e sino miché'e miyen rí'i tihua'aseijrate'e me'íjna ti rú'avaa í huá'a tzajta'an, me'íjna ti caí ja'anáj á'apua'aren.

Miché'e caí miyen ti'itj jín huá'amuari'riste'e í rucína'astemua'a. A'íi pu a'ín pú'een ti jéihua huápi'i ruxe'eve'e í Dios jemi.

⁵Ayee mú éeni'ic'e rí'i huaújrúu ajca'ihuá'imua a'íime í 'uuca í mej rí'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi, í mej majta té'antzaahua í Dios jemi.

⁶Ayee mú che'atá mena'a hua'ará'astijre í rucína'astemua'a tjj a'íjna í Sara teecan ayén ra'ará'astijre a'íjna í Abraham teecan. Ajta, pu ayén raatamuá'a tjjín “nevástara'a.” Seajta mú'een, mi sej vífche'ejme, ayée xu yaújmua'ame'en pu'éene'e xá'aju'un a'íjna í Sara ti pua'a siyen nain jín rí'i huárini, seajta caí ti'itj jín tí'itziine'e.

⁷Seajta mú'een, mi sej néjne'iche, setá'aj siyen rí'i tihuá'ajcha'íi í ru'íjta'amua'a. Setá'aj siyen rí'i tihua'uteájtuaani a'iné camu miyen ruca'ané setj mú'een, mi sej toteca pú'een. Naími'i xu seajta siyen che'atá sena'a ra'anuré'asin se'íjna ti jín Dios rí'i tejámuaatá'asin sej si ruuri huateáturan í Dios jemi. Ayee xu rí'i tihuá'ajcha'íi í ru'íjta'amua'a ti ij caí ti'itj jín amuaatamuári'riste'en a'íjna jime'e í sej jín raatáhuaviira í Dios.

Mej mi nu'u ruxiéehua a'uteáturan

⁸Yee pu'u xaa, ayée xu huárini, naíjmi'i mú'een. Setá'aj siyen che'atá sena'a rahuauca í Dios jemi sej si siyen ru'ihuaamua'aca temua'a naa. Setá'aj ahuaújcu'uven seij seajta seij, setá'aj siyen seajta huaújxe'eve'en. Setá'aj seajta siyen ahuaújca'anen a'ímej jemi í mej rajpuaíjtzi sej si rí'i tihua'utá'an. Seajta mú'een, setá'aj caí ti'itj jín á'ujtzaahuate'e.

⁹Tí pua'a ja'atf ayén a'ij pua'a amuáaruuren, caxu siyen che'atá sena'a a'ij pua'a raruure. Na'ari, ti pua'a ja'atf ayén a'ij pua'a tejá'amuaaxajta, caxu siyen che'atá sena'a a'ij pua'a tí'ijxajta, sino setá'aj siyen rí'i tiraatá'an, a'iné

ayée pu a'íjna jín Dios tejámuaatájé sej si siyen huárini ti ij ajta a'ín Dios ayén ti'itj jín rí'i tejámuaatá'an.

¹⁰Ayee pu a'íjna jín té'eyu'usi'i tjjín:

Tí pua'a ja'atf ayén raxí'eve'e

ti á'atevi'in ruuri,

ti ajta rí'i tiraatévaire'en

nain xicaj tzajta'a,

ché'e a'ín ayén huárini

ti caí a'ij pua'a tiú'ujxajtave'e,

ti caí ajta ayén tí'ihua'itacare'en.

¹¹Ché'e a'ín raatapuá'ajta

ti a'ij pua'a ti'itijcha'íi,

ajta ché'e a'ín ayén huárini

ti xí'epi'in jín seijre'e.

Ché'e ajta a'ín ayén rahuauca

ti rí'i tí'iseijre'e huá'a jemi í teite.

Ché'e ahuaújca'anen ti ayén huárini.

¹²Jee xaa, rí'i pu tihuá'aseij í Dios

a'ímej í mej rí'i ti'itijcha'íi.

A'íi pu huá'anamua

matí'ij miyen tí'ijhuaviira í jemin.

Ajta ayée pu tavástara'a

a'ij pua'a tihuá'aseij

a'ímej í mej a'ij pua'a ti'itijcha'íi.

¹³Tí pua'a nu'u siyen rajpuaíjtzi

se'íjna jime'e sej rí'i ti'itijcha'íi, ni

caí ja'atf ayén mé'eseijre'e ti ayén a'ij

pua'a amuáaruuren a'íjna jime'e sej a'uj-

ca'anécan jín tí'itese'e sej siyen huárini

ti'itj jime'e ti í'ixi'epi'in. Capu xaa ne'u.

Capu mé'e ja'atf xaa ne'u. ¹⁴Mí ajta, ti

pua'a siyen se'íjna jín rajpuaíjtzi se'íjna

jime'e sej xí'epi'in jín huaríj, capu amín

a'ij. Dios pu rí'i tejámuaatá'asin. A'íj xu

jín, caxu huá'atziine'e, caxu seajta a'ij

pua'a tité'ujmuajca.

¹⁵Mí seajta mú'een, setá'aj siyen

rí'i tiraateájtuaani í ru tzajta'a se'íjna

í Ciriustu'u, a'iné a'íi pu tavástara'a

pú'een. Ja'anáj ti na'a xu siyen rí'i

huaújrúuren sej si siyen huateújnán

huá'a jemi í mej miyen me'íjna jín tejá'a-

mua'ihua'ura í sej jín tí'ichu'eve'e í ru

jemi.

¹⁶ Mí seajta, setá'aj siyen sena'a rijca, setá'aj caí á'ujtzaahuatate'e siyen tihua'ix-aate'e, setá'aj seajta rá'atese'e se'íjna í sej jamuan ti'ixa. Setá'aj siyen rí'i te'utaújmu'a'ati í rumua'atzíira'a jime'e sej si caí ti'títj jín á'aturaacaj, ti ij ayén tihua'utatévi'iraste'en a'fmej í mej a'ij pua'a á'amuaruure me'íjna jime'e mej miyen a'ij pua'a tejá'amuaxa a'ij sej rici se'íjna jime'e sej rí'i ti'tiújcha'ií í Ciriístu'u jemi.

¹⁷ Ayeé na'a, a'iné ti pua'a Dios ayén tí'ijxe'leve'e sej ti'títj jín rajpuaíjtzi, jaitze'e pu rí'i tejámuatéva'iri sej siyen se'íjna jín rajpuaíjtzi sej xí'epi'in rici caí ti pua'a siyen se'íjna jín rajpuaíjtzi se'íjna jime'e sej a'ij pua'a rici.

¹⁸ Ajta a'íin Ciriístu'u, ayén se'íj na'a huamí'i a'íjna jime'e í mej jín na'íjmi'i miyen auteájturaa í Dios jemi. A'íjna ti caí ti'títj jín auteájturaa, ayén huá'a jetze me'ecan huamí'i a'fmej í mej a'ij pua'a titeetiújcha'iica ti ij ayén huá'anvi'tin í Dios jemi. A'íjna í mej miyen raajé'ica í Ciriístu'u ti ratéhua'ira'aca'a, Dios pu ajta ayén ruxiéjniu'uca jín ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

¹⁹ Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén raatá'a ti tihua'utá'ixaate'en a'fmej í xiéjniu'ucari í mej me'uun tajete aiteánami'ihuaca'a. ²⁰ Majta a'fime í xiéjniu'ucari, a'ájna'ímua mú miyen caí ra'ará'astijre, a'ájna xicáara'a jetze ti jetzen Dios auj ayén té'eviicua'iraca'a, ajta ayén rachú'eve'eca'a tí'ij auj a'íin Noé ratétaahuajme'e a'íjna í baarcu ti ve'ée. Ajta a'íi pu seica huatévai mej mi me'uun uteájrupi í baarcu tzajta'a mej mi caí aujámín í jaj jime'e. Ayeé mú ará'aseca'a aráhuaca.

²¹ Ajta a'íin í jaj ayén huataújmu'a'a í sej jín huámuai'ivijhuaca'a, a'íjna ti ajta jín Dios ayén amua'irájtua. Capu ayén huataújmu'a'a ti Dios ayén amua'ari'iri'i í chuej ti ca'ame'e í a'amua jetze, sino ayée pu huataújmu'a'a sej siyen

rájhuaviiri'i í Dios ti ayén amuaatá'an sej ri'éene'ecán jín huateáturan í rumua'atzíira'a jetze í Dios jemi, a'íjna jime'e ti ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'íjna í Jesús ti Ciriístu'u pú'een.

²² Ajta íjii, án pu a'ujnéj u ta japua ti ari a'uun e'ecájca ri'iríinta'an pújme'en í Dios. A'íi pu ajta ari a'íjna jín antiújmu'a'aree ti tihua'uta'afjte'en a'fmej í mej ta japua tí'ivaire'e, ajta a'fmej í mej ti'títj jín antiújmu'a'aree, ajta a'fmej í mej ve'ecán jín títeté'u'upu'u, matj mena'a pua'amé í mej xiéjniu'ucari pú'een.

A'ij ti tí'ijxe'leve'e í Dios tej tiyen huárini

4 A'iné a'íin Ciriístu'u pu ayén ru jetze rajpuaíjtzi já'araa, setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umu'a'ati sej si siyen che'atá sena'a huárini, a'iné ja'atí ti na'a ti ayén ru jetze rajpuaíjtzi já'araa, ayée pu ari raatapua'ajta'a ti ti'títj jín até'itze meta í Dios jemi. ² Ayeé pu a'íjna jín a'ateevi'i ti ruuri a'íjna í ja'ati a'íjna jime'e ti a'íjna jetze araujca'ane a'ij ti tí'ijxe'leve'e í Dios tój na'a ti auj a'ateevi'i a'ame. Capu ché'e a'íjna jetze a'ujca'anée a'ame a'íjna ti a'ij pua'a 'een ti ajta jetzen huiiránineí.

single line composer ³ Ché'e ayée na'a 'eene'en a'ij ti ari tiu'uríj tój na'a mej amuacá huatase'íjre í tetecca tój na'a ti yú e'iré'ene a'ij ti tihua'aránanajche a'fmej í mej se'ij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Tej ti caí ché'e tiyen tena'a tí'ijri'ire matj a'fime. Ayeé mú ruxána'acira'ate'eca'a, majta á'ujca'ane me'íjna jetze ti a'ij pua'a 'een. Majta rutá'aruajve'e, majta mej huápi'i tí'iyestehua'a. A'íi mú majta e'etiújse'iri mej mi na'ími'i miyen raná'amiche'en a'íjna ti caí Dios pú'een.

⁴ Ajta íjii, ayée mú a'ij pua'a tejá'use'ij sej caí ché'e huá'ajaahuatate'e sej siyen caí ti'títj á'astijre'e sej huá'a jamuan á'uju-

jhua'ane'en. A'íj mú jín miyen a'ij pua'a á'amaruure.

⁵Mí ajta, ayée pu tihua'aci'ti mej miyen tiu'utaxáj a'ij mej titeetiújcha'íica me'íjna jemi ti ari rí'í huaújrúu ti ij ayén hua'uxíjte'en a'ímej í mej ru-
uri, ajta a'ímej í mej meri huácuii.

⁶A'iné a'íi pu ajta ayén che'atá na'a huá'axíjte'en a'ímej í mej meri huácuii t'íj ajta titá'axíjte'en itejmi i tej teuj ru-
uri. A'íj pu jín ajta ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej huácuii a'íjna í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani ti ij a'íin xiéj-
ni-u'ucare'ara'an í Dios ayén tihua'utá'an mej miyen ruuri huateáturan t'íj na'a rusén jime'e t'íj ajta í Dios.

A'ij ti nu'u té'eme t'íj nain te'entipua'ajte

⁷Pu'uri t'ín nain te'entipua'ajte. A'íj xu jín siyen rí'í tirájteuve'en, seajta siyen nain jín á'ujcu'uve sej si siyen tí'i-
jhuauca í Dios jemi a'ij ti tiraavíjte'e.

⁸Ajta, a'íi pu a'íin pú'een ti jaítze'e rux-
e'eve'e sej caí tí'it'íj jín a'aturáa, setá'aj siyen huaújxe'eve'en temua'a naa a'iné ti pua'a siyen huaújxe'eve'en, ayée xu seajta tiu'utá'uuni'lira mu'íicáca jime'e ti se'íj ayén tí'it'íj jín auteájturaa mú'ejmi jemi. ⁹Setá'aj caí a'ij pua'a tí'ixáata sino setá'aj huateújvaire'en se'íj seajta se'íj.

¹⁰Ayee xu seajta huárini a'ij ti tiraavíjte'e a'ímej jemi í mej ravaire'e a'íjna í Dios, a'iné capu tí'iseicaj na'a í ti jín rí'í tejamaatá'a sej si se'íjna jín tiu'utévaire'en. Setá'aj siyen huateújvaire'en se'íj seajta se'íj se'íjna jime'e a'ij ti Dios se'íj tiu'utapua'íjve.

¹¹A'atí ti na'a ti ayén tiu'utaxáj, ché'e a'íin ayén huárini ti ayén Dios jetze me'ecan tí'ixajta. Ajta ja'atí ti na'a ti ayén tí'it'íj jín tí'ivaire'e, ché'e a'íin ayén huárini ti a'íjna jetze arájca'ane í Dios. Ayee xu 'een jín siyen huárini mej mi nain jín rí'í tiraateájtuaani me'íjna í Dios me'íjna jime'e ti a'íin Jesús, ti Ciriís-

tu'u pú'een, ayén hua'utá'a í ca'aníjra'a mej mi miyen huárini. Ayee mú rí'í tiraatá'asin me'íjna í Ciriístu'u, a'iné a'íi pu ajta ayén nain jín antiújmua'aréere a'ame t'íj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen.

A'ij mej ye'í huárini mat'íj tirajpua'íjti muá'aju'u a'íime í mej té'atzaahuat'e

¹²Mú'een, mi nej já'amuaxe'eve'e, ti pua'a siyen tí'it'íj jín á'aviicua'ire'e se'íjna í sej jín huápi'í rajpua'íjti, ti ajta ca'anín jín a'amua japua rájve, caxu siyen a'ij té'ujmuajca, sete'en-tixáata yee ti caí xi ja'anáj ayén tí'i-se'íjre'e í chaanaca japua, a'iné ayée pu 'een jín ayén tejamaáaruu ti ij Dios ayén amuaatése'íj, aísí ti pua'a se-caí urarí'ene'acan jín se'íjre'e nusu se-caí. ¹³Caxu a'ij té'ujmuajca sino ayée xu huataújtemua'ave'en a'iné xu'uri rajpua'íjti í Ciriístu'u jamuan sej si seajta siyen huataújtemua'ave'en se'íjna jime'e ti rí'í tejámuatá'asin a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen huatase'íjre'esin a'íjna í mej jín naa rí'í tira'utase'íjra í tavástara'a.

¹⁴Jee xaa ne'u, ayée pu tí'ayajna. Tí pua'a miyen a'ij pua'a tejá'amuax-ajta me'íjna jime'e sej siyen Ciriístu'u jetze ajtémecan, Dios pu a'íjna jín rí'í tejamaatá'aca. Ajta a'íin xiéj-
ni-u'ucare'ara'an í Dios, í ti ajta ayén ca'aníjra'a tatá'aca tej ti tiyen rí'í tiraateájtuaani í Ciriístu'u, a'íi pu xiéj-
ni-u'ucare'ara'an ajta mú'ejmi jemi se'íjre'e.

¹⁵Mí ajta, jime'en ja'atí ti na'a ti mú'e-
jmi jetze ajtémecan, ché'e amín caí ayén a'íjna jín tirajpua'íjti a'íjna jime'e ti se'íj huajé'ica, na'ari tí'it'íj huanahua nusu ti a'ij pua'a tí'itiújcha'íi, ca'ín ayén rijcaa ti caí jetzen ruxe'eve'e.

¹⁶Mí ajta, ti pua'a se'íj ayén a'íjna jín á'aviicua'ire'e a'íjna ti jín rajpua'íjti a'íjna jime'e ti Ciriístu'u jetze ajtémecan

can, ché'e a'íin caí tí'iteví'ira'atan, sino ché'e rí'i tiraatá'an í Dios a'íjna jíme'e tí Círístu'u jetze ajtème'ecan.

¹⁷Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné pu'uri a'ájna teja'uré'ene tí ij Dios ayén hua'uxíjte'en í teite. Ajta, ayén autéch-esin tí huá'axijte'en í ruteítestemua'a. Ajta, tí pua'a ayén autéjcheni itejmi jemi, ¿a'iquí té'eme í tí huá'aci'iti a'ímej í mej caí rá'astijre'e a'íjna í niucuari tí Dios rí'i titaateájtuaani itejmi jemi?

¹⁸A'íj pu jín ayén té'eyu'usi'i tíjín: “Tí pua'a muári'eri jín Dios ayén ru'iráj-tuaa a'íjna í ja'atí tí rí'i tí'tiújcha'iica'a, ¿a'iquí éene'e a'ame huá'a jemi í mej a'ij pua'a tí'ijxa í Dios, majta a'ímej jemi í mej a'ij pua'a tí'tiújcha'ii? Capu a'atzu a'ij xaa ne'u tihua'utévaire'esin.”

¹⁹A'íj pu jín, miché'e miyen huárini tí'tíj jíme'e tí xí'epi'in 'een, a'ij tí tiraavíjte'e a'íime í mej tí'tíj jín á'avi-icua'ire'e me'íjna í mej jín rajpuaíjtzí me'íjna jíme'e tí Dios ayén tihua'utá'a. Miché'e miyen raatátuiire'en í ruxíejni-u'uca a'íjna jemi tí hua'utéaahuaca'a tí ajta caí ja'anáj tí'tíj jín até'itzaaara.

Pedro pu ca'aníjra'a hua'atá'aca a'ímej í vaujsi

5 Ayee nu ca'aníjra'a hua'atá'aca, ne'ímej í mej vaujsi pú'een, í mej mú'ejmi jetze ajtème'ecan. Nee nu neajta vásta'a pú'een. Neajta nu niyen tiu'uséj a'íjna tí jín rajpuaíjtzica'a a'íjna í Círístu'u. Ayee pu che'atá na'a tí'ineci'iti ineetzi tíj ajta tihua'aci'iti a'ímej í mej majta Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'en a'ájna xicáara'an jetze tí jetzen huatasejre'esin a'íjna tí huáp'i'í naa tí'iseíire'e a'ame í Dios jemi.

²Ayee nu tejá'amua'íjcate'e sej rí'i tihua'ucha'in a'ímej í mej teítestemua'ame'en pú'een í Dios a'ij tí a'íin ari a'íjna jín tejámuaa'íjca. Caxu ca'anéeri jín siyen rijca sino ruxí'evi'ira'a jíme'e xu'u, a'ij tí Dios

tí'ijxe'eve'e. Caxu seajta se'íjna jín siyen rijca sej si tí'tíj jín huamuá'itín, sino ayée xu'u a'ujca'anéecan jín tiu'utévaire'en. Na'ari caí, ayée xu tiu'utatévi'ira'ata se'íjna jíme'e sej tí'tíj huamuá'iti.

³Setá'aj caí á'ujtzaahuat'e sej ve'ecán jín antiújmua'aree sej siyen tíhua'u-ta'ájte'en mej mi ca'anéeri jín miyen tí'tíj jín huárini a'íime í sej huá'acha'ii.

Mí seajta mú'een, setá'aj siyen rí'i títeetújcha'iica huá'a jemi a'ij tí tiraavíjte'e. ⁴Tí pua'a siyen huárini, ayée pu tejá'amua'aci'iti a'ájna xicáara'an jetze tí jetzen huatasejre'esin a'íjna tí nain jín antiújmua'aree tí ayén che'atá na'a rí'i tí'itacha'iica tíj ajta ayén rici a'íjna tí rí'i tihua'acha'ii í rucáne'axistemua'a. A'íi pu ayén amuaatátistejsin a'íjna í curuun tí caí ja'anáj a'upuá'arixi'isin, tí ajta rí'i tí'iseíire'e a'ame í Dios jemi tíj na'a rusén jíme'e.

single line composer ⁵Seajta mú'een, mi sej seuj teemua, setá'aj siyen huá'astijre'e se'ímej í vaujsi. Setá'aj naíjmi'í siyen huárini, sej si siyen huárini secaí á'ujtzaahuat'e sej seajta sej, a'iné ayée pu té'eyu'usi'í tíjín:

Dios pu muári'eri hua'atá'aca a'ímej í mej á'ujtzaahuat'e.

Mí ajta, a'íi pu ayén rí'i tihua'atá'aca a'ímej í mej caí miyen á'ujtzaahuat'e.

Ca'aníjra'a pu hua'atá'aca a'ímej í mej e'etiújse'iri

⁶Setá'aj siyen huataúra'an sej cílieene'ecan jín tiu'utévaire'en í Dios jemi, a'íjna tí nain jín antiújmua'aree, tí ij a'íin ayén ve'ecán jín tejámuaa'íjcate'en ja'anáj tí ayén tejámuaaxí'epi'intari'iri'í. ⁷Setá'aj siyen se'íjna jemi í Dios raateájtuaani tíj na'a í sej jín a'ij té'ujmua'ate a'iné jeíhua pu tí'imua'atze mú'ejmi jíme'e a'ij tí tejá'amuaruuren.

⁸Setá'aj temua'a naa tité'ujcu'uvee, seajta rí'i tí'ite'ixi'ere'e, mú'een, se'íjna jime'e ti a'íin tiyaaru'u, í ti amuájcha'íire'e, ayén éeni'ici'e á'uche'ecan tíj muajye ti á'ujijhuan a'íjna jime'e ti ayén rahuauhau a'íjna ti raatécí'ime.

⁹Setá'aj siyen huatéujca'anen se'íjna jime'e sej té'atzaahuat'e sej si caí ratá'acare'en ti a'íjna í tiyaaru'u amua'antimuá'itin. Aye pu seajta ramua'aree ti ayén huá'aruure a'ímej í á'amua'ihuaamua'a í mej miyen huacájme a'u ti na'a í chaanaca japua. Aye pu éeni'ici'e seijre'e ti ayén huá'anaijmire'en mej mi miyen che'atá mena'a a'íjna jín á'aviicua'ire'e í mej jín rajpuaíjtzi setíj seajta mú'een.

¹⁰Ajta a'íin í Dios ti nain jín rí'i tí'itá'aca, a'íjna ti ayén amuaatajé ti ij ayén tejamuáaci'iti a'íjna í sej jín naa rí'i tiyé'useijra í Ciriístu'u jemi tíj na'a rusén jime'e, ayé pu á'amuaru-uren. Setí'ij a'atzu á'ateevi'in sej tí'tíj jín á'aviicua'ire'e í sej jín rajpuaíjtzi, a'íi pu rusej ayén amuaanaíjmire'en, ajta ayén ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si te'utávi-icua'i. A'íi pu ajta ayén amuaatá'asin sej siyen huatéujca'anen temua'a naa.

¹¹Ché'e a'íin ayén a'íjna jín tí'itéveeca'a ti ayén nain jín antiújmua'areere tíj na'a ti yú auca'tí a'ame, tíj na'a rusén jime'e.

Aye pu ra'antipúa'ajte

¹²Aye nu cij caj tejá'amua'ayuse'e ne'íjna jamuan í Silvano ti ayén tiná'amitiejte'e ti a'íin pú'een se'íj í ne'ihuaara'a ti caí tí'tíj jín até'itzealara. Aye nu ne'íjna jetze tejá'amua'ixaate'e ti a'ii pu a'íin pú'een í ti tzáahuati'ira'a jín Dios ayén rí'i titatá'aca. Neajta ne'íjna jetze niyen ca'aníjra'a amuatá'aca sej si caí ja'anáj yá'uhua'anan a'ij nej tejá'amua'ixaate'e.

¹³A'íime í mej yé huaté'uu íye Babilonia, í ti Dios ajta hua'antíhuau, yé mú á'amuateujte'e. A'íi pu ajta yé á'amuateujte'e í niyauj, a'íjna í Marcos. ¹⁴Setá'aj huaíjteujte'en xu'iteújpi'itze'axi'in se'íjna jime'e sej huaíjxe'eve'e, seij seajta seij. Ché'e a'íin Dios rí'i amua'anpuá'ajte'en naíjmi'ica mú'ejmi mi sej Ciriístu'u jetze ajtémecan. Aye pu'u xaa. Antipúa'areca'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Pedro, í ti hua'apua

A'íi pu huá'ateujte'e a'íjna í Pedro

1 Inee Simón, i nej neajta Pedro pú'een, a'ij nu jetze tejá'amuayu'use'e ne'íjna jime'e nej ravaire'e ne'íjna í Jesús ti ajta Cirístu'u pú'een. A'íi pu na'antíhuau nej ni niyen tiu'utévaire'en í jemin. Seajta mú'een, Dios pu ayén amua'irájtua mú'ejmi, a'íjna í Dios ti urarí'ene'acan jín seijre'e, sej si siyen che'atá sena'a té'atzaahuat'e tetíj iteen. A'ii pu a'íin pú'een ti jéhua huápi'i tejámuatéva'iri.

² Ché'e ayén jaítze'e tejá'amuaci'iti ti rí'i tejamuaatá'acare'en, ajta ti rí'i tejamua'anpuá'ajte'en a'íjna jime'e sej seri ramua'ate í Dios, seajta se'íjna í Jesús, ti ajta tavástara'a pú'een.

A'ij mej rí'i titetiújcha'íi muá'ara'ani a'íime í mej té'atzaahuat'e

³ Rumuári'eri'ira'a pu jín Dios ayén titaatá'a nain ti ruxe'eve'e í tej jín ruri huateáturan í jemin, í tej teajta jín tiyen rí'i ti'itítacha'íi a'ij ti a'íin ayén tí'ijxe'eve'e. Ayee pu 'een jín ayén rí'i titaatá'a a'íjna jime'e tej tiyen raamuá'a te'íjna ti ayén taatajé tej ti tiyen huateáturan í jemin tíj na'a rusén jime'e ti ij ayén titáaci'iti a'íjna í tej jín rí'i tiyé'useijra, te'íjna jime'e ti a'íin ayén nain jín antiújmua'aree.

⁴ A'liné ayén 'een í jemin, a'íi pu ayén titaatá'a a'íjna í niucari ti jín ve'ecán jín te'ataújratziiri'i, ti ajta jéhua huápi'i ta jetze ruxe'eve'e tej ti te'íjna jín huatáta'uuna ti ij caí a'ij pua'a táaruuren a'íjna ti a'ij pua'a 'een ti huá'a tzajta'a seijre'e í teite í mej yen seijre'e chaanaca japua, tej ti teajta tiyen che'atá tena'a rí'éene'ecán jín seijre'e tíj ajta í Dios.

⁵ A'íj xu jín, setá'aj siyen huateújca'anen sej se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej jín té'atzaahuat'e se'íjna jime'e sej seajta tzáahuati'ira'a jín rí'i ti'itíjcha'íi. Seajta setá'aj siyen se'íjna jín ra'ajténaajmire'en sej jín rí'i ti'itíjcha'íi se'íjna jime'e sej temua'a naa tirú'umua'aree.

⁶ Setá'aj seajta se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej jín rí'i tirú'umua'aree se'íjna jime'e sej seajta nain jín á'ujcu'uvée. Setá'aj seajta se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej jín á'ujcu'uvée se'íjna jime'e sej seajta te'utáviicua'i. Setá'aj seajta se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej jín siyen té'eviiicua'i se'íjna jime'e sej tzáahuati'ira'a jín rana'amiche í Dios.

⁷ Setá'aj seajta se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej jín tzáahuati'ira'a jín rana'amiche í Dios se'íjna jime'e sej temua'a naa huateúrihuaamua'ata. Setá'aj seajta se'íjna jín ra'ajténaajmire'en í sej siyen rí'i tiu'uteúrihuaamua'ataca'a se'íjna jime'e sej siyen titehuaújxe'eve'en.

⁸ Setá'aj siyen nain jín ra'ajténaajmire'en a'liné ti pua'a siyen rí'i titeetiújcha'íica temua'a naa, ayée pu á'amuaruure a'ame sej jéhua huápi'i tiu'utévaire'en sej si temua'a naa ti'tíj jín tiu'utátuiire'en í Dios jemi se'íjna jime'e sej tzáahuati'ira'a jín ramua'ate se'íjna í tavástara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Cirístu'u pú'een.

⁹ Na'ari caí, ja'atí ti na'a ti ayén tirá'aturaate'e ti ayén nain jín ra'ajténaajmire'en í ti jín té'atzaahuat'e, ayée pu che'atá na'a 'een tíj ja'atí ti ará-cun, ti caí a'imua' tí'iseijrave. A'íi pu ari ya'uhua'axi ti Dios ayén tiraatá'uuni'iri'i a'íjna ti ajmí'i jín auteájturaa í jemin.

¹⁰ A'íj xu jín, ne'ihuaamua'a, setá'aj siyen jaítze'e huateújca'anen sej si siyen huárini ti ij ayén ámitieere'e ti Dios ayén amuaatajé, ajta amua'antíhua'u. Tí pua'a siyen huárini, capu ja'anáj

ayén á'amuaruuren ti Dios ayén mé amúuhua'axin tǵj na'a rusén jime'e.

¹¹ Mí ajta, ayée pu tejá'amuaci'iti sej si temua'a naa se'uun a'uteároute a'u ti rusén jín teja'uta'áajta a'ǵjna í tavástara'a ti tu'irájtuaa, a'ǵjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pu'een.

A'ij ti 'een jín té'eyu'usi'i a'ǵjna i yu'uxari

¹² A'ǵj nu jín niyen rini nej ja'anáj ti na'a niyen tejá'amua'ixaate'e sej siyen tira'utámua'aree se'ǵjna. Capu amín a'ij sej seri ramua'aree, seajta seri te'utáviicua'iri'i se'ǵjna jime'e sej siyen té'atzaahuat'e.

¹³⁻¹⁴ Ayee pu tiná'amitiejte'e ti ayén tiraavǵjte'e nej niyen huárini tǵj na'a nej nauj yen seijre'e, nej ni ca'anǵjra'a amuaatá'acare'en sej si siyen tira'utámua'aree a'ij sej huárini, a'iné nu'uri niyen ramua'aree ti ari vejli'i pít'irici a'ǵjna xicáara'an jetze nej jetzen mi'ini. Ayee nu ne'ǵjna jín ramua'aree a'iné a'ǵj pu tavástara'a, a'ǵjna í Jesús, ti ajta Ciriístu'u pu'een, ayée pu tinaatá'ixaa.

¹⁵ Neajta nu niyen huaténca'anejsin nej ni niyen tejamuá'itiii ti ij ayén huatári'iristare sej siyen ja'anáj ti na'a tira'utámua'aree netǵj caí ché'e mé'e a'ahua'atan.

Pedro pu te'anxáajta a'ǵjna jime'e ti rí'i tiyé'useijra a'ǵjna í Ciriístu'u

¹⁶ Tetǵj te'ǵjna jamuá'ixa a'ij ti éeni'ici'e huataseǵjre'esin a'ǵjna xicáara'an jetze ti jetzen ajtahua'a yé ve'ecánejsin a'ǵjna í tavástara'a, a'ǵjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pu'een, ti ij ayén nain jín antiújmua'areere, catu rá'astijre'eca'a te'ǵjna í niuucari í mej rujǵmua'a mena'a rájteu, í mej miyen tí'imua'atzejca'a. Catu xaa ne'u tajǵmua'a tena'a rájteu sino tajǵ'isin tu jín naa rǵj ti ye'useíra ta'araa ti a'ǵj pu nain jín antiújmua'aree.

¹⁷ Ajta, Dios ayén rǵj tiraateájtuaa, ajta rǵj tiraatá'a a'ǵjna jime'e ti huápi'i tí'iseijre'e u ta japua tí'ǵj Dios ayén jime'en tiu'utaxájtaca'a tijǵj: "A'ii pu a'ǵj pu'een í niyauj, í nej jeǵhua huápi'i raxǵeve'e. A'ǵj pu ajta rǵj tineetá'aca ineezi."

¹⁸ Teajta iteen, ayée tu ráanamuaǵjri'i te'ǵjna í niuucari ti júte'e je'icánamua-jre tetǵj te'ánna a'uté'uuca'a te'ǵjna jamuan a'ánna í jirǵj jetze ti Dios huateúra'ate.

Í niuucari mej jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan

¹⁹ Ajta a'ǵjna í tej ya'useǵj, a'ǵj pu ayén araúraste a'ǵjna ti ajmǵj ayén té'eyu'usi'ihuaca'a a'ǵjna í yu'uxari jetze í mej jime'en tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan. A'ǵj tu jín teri jaǵtze'e temua'a naa tirú'umua'aree ti ayén ti'ayajna a'ǵjna ti ajmǵj ayén té'eyu'usi'ihuaca'a.

Rǵj pu tejámuaatévaire'esin ti pua'a siyen che'atá sena'a ra'ará'astijre'en tǵj ajta ja'atǵj ayén temua'a naa te'atánee tatzari jime'e a'u ti a'utǵca'a. Setá'aj siyen che'atá sena'a ra'ará'astijre'en tǵj ajta ja'atǵj ti ayén atánee ajta na'a-cai huataseǵjre'en a'ǵjna í xu'ura'ave ti tapuá'arijme'eca u jé'ǵjninei. Setá'aj siyen ra'ará'astijre'en ajta na'acai a'ǵj xǵjniu'ucare'ara'an í Dios ayén huatá-turan í a'amua tzajta'a.

²⁰ Amuacá, ayée pu ruxe'eve'e sej siyen ráamua'aree ti caí ja'atǵj ja'anáj ruseǵj a'ij tirájteu a'ij ti huataújmua'a a'ǵjna í niuucari í mej miyen tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan ti ayén raateájtuaa itejmi jemi.

²¹ Capu ja'atǵj ja'anáj ruseǵj a'ij tirájteu ti ayén tiu'utaxáǵj í Dios jetze me'ecan sino a'ǵjna xǵjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu ca'anǵjra'a hua'utá'a mej miyen tiu'utaxáǵj, a'ǵj í mej me'ǵjna jín tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan.

**A'ñime í mej caí tzáahuati'ira'a
jín tihuá'amua'ate**

2 Aj mú mi huá'a tzajta'a í teite miyen huatasejre seica í mej hua'itzi jín tihuá'u'itiiiri'i. Ayee mú che'atá mena'a huatasejre'esin mú'ejmi jemi a'ñime í mej majta hua'itzi jín teja-muaatá'itiiira. Avíitzi mú jín miyen raateátuaasin mú'ejmi jemi me'ñjna í niucari ti amuá'ujisin, í mej jín mé rúurieni me'ñjna í tavástar'a ti ajta huá'a jetze me'ecan tiu'utanájchitaca'a í mej té'echa'ñica'a í Dios jemi. A'ñj pu jín tihuá'aci'iti ti a'ñin Dios ayén ca'anacan hua'antipua'ajte'en.

² Majta mu'ití mú miyen hua'ará'astijre'esein mej mi miyen che'atá mena'a ti'ihuaújxana'acira'aten matj a'ñime. Ayee mú 'een jín seica miyen a'ij pua'a ti'ijxáata muá'aju'u me'ñjna í niucari í tej jíme'en huajú'un me'ñjna jíme'e a'ij mej rici a'ñime í mej hua'itzi jín tejámuaatá'itiiira.

³ Ayee mú 'een jín miyen mú'e-jmi jíme'en tí'imua'itín me'ñjna jíme'e mej huápi'i raxí'eve'e mej jeñhua tí'i-jcha'ñica. A'ñj mú jín miyen hua'itzi jín amuaatémua'iti. Tj na'a ajca'ihuá'imua tí'ij Dios ayén hua'uxjíte, tj na'a ñjii aúche'e pu araúrastejsin a'ñjna í niucari ti huá'a jíme'en tiu'utaxájtaca'a. Ajta ayén ti'ayajna ti Dios auj ayén hua'antipua'ajte'esin.

Single Line Composer ⁴ Jee xaa ne'u, Dios pu caí tihua'utá'uuni'iri'i a'ñmej í mej mejmí'i ta japua tí'ivaire'eca'a, a'ñmej í mej majta miyen tí'itj jín auteájturaa í jemin, sino a'úu pu ayén huaje'téehua'axi u tajete a'u ti puajjtzi hua'atá'acare'e a'ame. A'uu pu hua'uteájtuaa a'u ti e'etécun mej mi me'uun élenami'ihua a'u ti a'utí-ca'a. A'uu mú e'avíitzi'ihua muá'aju'u ajta na'a caí Dios ayén hua'uxjíte'en

a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen nain te'entipua'ajte.

⁵ Capu ajta tihua'utá'uuni'iri'i a'ñmej í mej jéjcuá imuá yen seijre'eca'a, sino ayée pu tiu'utá'a ti a'ñin jaj ayén tíjste nainjapua í chaanaca ti ij a'ñjna jín puajjtzi hua'utá'an a'ñmej í mej caí a'atzu rá'astijre'eca'a í Dios.

Mí ajta, a'ñi pu xaa raatévai a'ñjna í Noé ti ayén tihua'utá'ixaa a'ij mej ye'í huáriní mej mi x'épi'ín jín seijre'e í Dios jemi. Ajta Dios ayén hua'utévai a'ñmej í seica í mej miyen aráhu'a'apua ará'aseca'a.

⁶ A'ñi pu ajta hua'uxjíte a'ñmej í mej me'uun a'uchéjme'ecaa í chajta'a jetze ti hua'apua, a'ujna u Sodoma, ajta u Gommorra. Nain pu jín hua'uteátaj. Ayee pu 'een jín huá'uruu ti ij ayén titaatá'itii a'ij ti huá'aruuren a'ñmej í mej caí a'atzu rá'astijre'e í Dios.

⁷ Mí ajta, a'ñi pu raatévai a'ñjna í Lot, a'ñjna ti rí'i tí'itíujcha'ñica'a í jemin, a'ñjna ti ajta a'ij pua'a ará'aseca'a a'ij mej rijcaa í mej miyen huaújxana'acira'ate a'ñime í mej caí a'atzu tí'itj á'asteca'a.

⁸ Ajta a'ñin í tevi ti rí'i tí'itíujcha'ñica'a í Dios jemi, a'iné a'ñi pu nain tújca'ari tzajta'a ayén huá'a tzajta'a é'echejca'a, jeñhua pu rajpuajjtzica'a í ru tzajta'a ti rí'éene'ecán jín seijre'eca'a. Ayee pu 'een jín tirajpuajjtzica'a a'ñjna jíme'e ti ayén raasej, ajta ráanamujri'i í mej a'ij pua'a rijcaa a'ñime í mej caí tí'itj á'asteca'a.

⁹ A'ñj pu jín, Dios ayén raayí'iti ti ayén ru'ijrájtuaani a'ñjna jetze ti jín rajpuajjtzi a'ñjna í ja'ati ti rí'i tí'itíujcha'ñi. A'ñi pu ajta ayén raayí'iti ti hua'iteáanan a'ñmej í mej a'ij pua'a tí'itíujcha'ñi ti ij ayén puajjtzi hua'utá'an a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen huá'axijte'en nañjmi'ica.

Single Line Composer ¹⁰ Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, ti ayén tihuá'aci'iti a'ñmej í mej jetzen á'ujca'ane me'ñjna jetze ti jeñhua a'ij pua'a tí'iseijre'e, mej mi miyen ti'ihuaújxana'acira'aten

me'ímej jamuan í ruxí'ej teteca. Ayee pu che'atá na'a a'ij pua'a tí'iseijre'e mej caí a'atzu ti'itíj jín té'aste. Ayee mú á'ujca'ane mej miyen huárini a'ij ti tihuá'amitiejte'e. Jéihua mú á'ujtzaahu-ate'e. A'íi mú majta caí rádziíine'e miyen á'ujca'ane mej a'ij pua'a tihuá'axajta a'ímej í mej ta japua é'eseijre'e.

¹¹Mí majta a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e, camu miyen á'ujca'ane mej miyen a'ij pua'a tihuá'axajta a'ímej í teteca me'íjna jemi í tavástar'a. Mí majta a'íime, jaítze'e mú rucacá'ane, majta jaítze'e ve'ecán jín antiújmua'aree mecaí a'ímej í teteca.

¹²Majta a'íime í teteca, ayée mú a'ij pua'a tí'ixáata muá'aye'i me'íjna jime'e í mej caí a'atzu yaú'itie. A'íj mú jín miyen che'atá mena'a seijre'e matíj a'íime í ye'emuaate í mej caí tivejáu'itie, í mej ché'e mena'a á'ujjuhua'an. Ayee mú 'een jín huanúnu'ihuaca'a mej mi teite hua'u-vívi'in, majta huá'ucui'ini. Majta a'íime í teteca, ayée mú che'atá mena'a antipúa'ari me'íjna jime'e í mej jín a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej amuacáí rí'i titeetiújcha'íica.

¹³Ayee pu che'atá na'a tihuá'utá'asin ti ja'atí ayén tihuá'ari'ira í mej tí'ijcha'íi matíj majta a'íime rujímua'a mena'a miyen tihuá'ari'iri'í í seica í mej tí'ijcha'íica'a. Ajta a'íjna í mej ti'itíj jín huataújtemua'av'e'en, ayée mú tújca'ari tzajta'a ruxiéehua tí'iteseijre'e me'íjna jime'e ti jetzen huiiráninei. Ayee mú che'atá mena'a seijre'e huá'a tzajta'a í teite tíj ti'itíj ti é'ihuameijra, tíj ajta a'íjna ti jín cápita'inaca'a. Ruxiéehua mú rutémua'ave'e me'íjna jime'e mej amuáacuanamua muá'aju'u matí'ij majta miyen tí'iyeste mú'ejmi jamuan.

¹⁴Ayee mú jetzen á'ujca'ane me'íjna jetze í jíita matíj mena'a mej miyen ranecua'atze mej mi miyen jamuan tí'ihuaujxana'acira'aten. Camu majta ja'anáj raatapuá'ajta mej miyen

á'atura í Dios jemi. Majta, ayée mú ca'aníjra'a hua'atá'aca a'ímej í mej caí xi té'eviuca'i, mej mi majta miyen che'atá mena'a auteáturan í Dios jemi. Temua'a mú tíraarí'ire a'ij mej ti'itíj jín huárini mej mi miyen tiraatéevi'i tí'itíj ti na'a mej miyen tí'ijxe'eve'e me'íjna jime'e mej chueere'e. A'íi mú a'íin pú'een í teitejra'a ti Dios puafjtzi hua'utá'asin.

¹⁵Mu'uri ajtacíj í juye jetze í mej japuan huajú'un a'íime í ti rí'i tihuá'amitiejte'e. Majta meri me'íjna jetze ucájrupi tíj ajta ayén ucájrupi a'íjna í Balaam teecan ti yaujra'an pú'eene'e a'íjna í Beor teecan. Ajta a'íjna í Balaam, ayée pu ra'aránajcheca'a ti tí'itíj huamuá'itín a'íjna jime'e ti a'ij pua'a huárini.

¹⁶Mí ajta, puuru'u, ti caí té'anrí'ire, ayée pu tiu'utaniú tíj teáata'a. Aj pu'í ra'ajté'axi a'íjna í Balaam a'íjna jime'e ti a'ij pua'a rijcaa. Ayee pu a'íjna jín huaríj, a'íi pu ayén raatá'ijmíjri'í a'íjna ti ayén rusejirataca'a ti nu'u Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, ti caí tí'itíj jín ayén huárini a'íjna jime'e ti rutámua'í.

¹⁷Ayee mú che'atá mena'a tí'ivaire'e a'íime í teteca tíj a'u ti e'ejajíxa a'u ti caí jaj 'e'ejmí'iyee na'ari í jaitiri ti eeca ráata-jchi, ajta ti jetzen caí víjvi'iyey. Ayee pu tihuá'aci'iti mej me'uun a'uteáturan u tajete a'u ti huápi'í a'utíca'a tíj na'a rusén jime'e.

¹⁸Ayee pu a'íjna jín ayén tí'irineca a'íjna jime'e mej miyen ca'anín jín á'u-jtzaahuate'e me'íjna jime'e í niuucari ti caí a'ij huataújtemua'a. Majta miyen ca'aníjra'a hua'atá'aca í seica mej mi miyen tiú'umua'ati me'íjna jetze ti huá'a jetze huiiráninei ti ayén rusej a'ij tiráj-teu. Ayee mú a'íjna jín huaríj, a'íi mú miyen majta ca'aníjra'a hua'atá'aca a'ímej í mej camuché'e tihuíjsin huá'a jemi mej mi majtáhua'a tí'itíj jín auteá-

turan í Dios jemi me'íjna jime'e mej hua'itzi jín tihua'ajte'e a'ímej í teteca.

¹⁹ Ayee mú ti'itíj jín títe'eteúratziiraca'a mej nu'u tihua'utá'an mej mi ruxiée-hua á'ujuhua'ane'en. Mí ajta, capu ri'irí a'iné a'íí mú rujímua'a mena'a miyen ca'anéeri jín tí'ivaire'e me'íjna jime'e mej a'ij pua'a tí'tiújcha'íi, a'iné ja'atí ti na'a ti ayén ca'anéeri jín tí'ivaire'e, a'íí pu ayén ravaire'e a'íjna í ja'ati ti ari ra'antimúá'ti.

²⁰ Ajta ti pua'a meri miyen raata-puá'ajtaca'a mej miyen che'atá mena'a a'ij pua'a tí'tiújcha'íi matíj í seica í mej yen japuan seijre'e í chaanaca, ti pua'a miyen raatapuá'ajtaca'a me'íjna jime'e mej ra'anuré'a me'íjna í tavástarara'a ti ajta ayén tu'irájtuaani, a'íjna í Jesús ti ajta Cirístu'u pú'een, ti pua'a miyen me'íjna jín huaríj, majtáhua'a mú miyen a'ij pua'a huateáarij ti ij ajtahua'a hua'utémua'itin a'íjna ti a'ij pua'a 'een. Ajta, ayée mú jaítze'e a'ij pua'a tí'itesefire'e muá'aju'u tí'ij nain te'entipué'are caí ti jécua mej imúa seijre'eca'a.

²¹ Mana'ajtzí caí ja'anáj ráamua'ati-jche'en me'íjna í ye'irá ti naa tí'iseijre'e í Dios jemi mecaí miyen ramua'areere, majta yá'uhua'axin a'íjna í niuucari ti jín Dios ayén huateúra'ate, ti ajta ayén raateájtuaa a'ímej jemi ti ij a'íjna jín tí'hua'uta'ajte'en.

²² Ayee pu xaa tihua'uruu a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjín: "A'íjna í tzí'í ajtahua'a pu mú a'uvé'emej a'utí ejjáráj tí'ij ráacua'ani í rujára'iri." Ajta ti ayén tíjín: "A'íjna í tuiixu ti hua'í'ihuaca'a, ajtahua'a pu mú a'uvé'emej a'u ti jaú'í'ihuaca'a í xarij jime'e ti ij ajtahua'a ayén hua'í'ihua."

Tí'ij uvé'enejsin í tavástarara'a

3¹⁻² Mú'een, nej já'amua'axe'eve'e, a'íí pu a'íin pú'een í nej hua'apuaca jetze jín tejá'amua'yuse'e. Ayee nu

che'atá nena'a ne'íjna jime'e í ti hua'a-pua, ca'aníjra'a nu jín amuatá'aca sej si siyen tzáahuati'ira'a jín tiú'umua'ati se'íjna jetze í nej jín niyen amuatá'aca sej ra'utámua'aree a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, setá'aj siyen che'atá sena'a ra'utámua'aree í niuucari í ti jín tejamaaata'aj a'íjna í tavástarara'a ti ajta a'íin pú'een a'íjna ti amua'irátuaasin. A'íi pu a'íin pú'een í niuucari ti a'íin ayén tiraateájtuaa itejmi jemi tej ti tiyen tejámuaatá'ixaate'en mú'ejmi.

³ Ayee xu ramua'aree ti ayén té'eme a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen nain te'entipué'ajte. A'íí mú huatasejre'esin a'íime í mej amúa'axieehuari'i mej mi rá'axieehuari'ira í niuucari ti téjmi jemi raateájtuaa. Ayee mú me'íjna jín á'ujuhua'ane'e muá'aju'u mej miyen rá'astijre'e a'íjna ti ayén tihua'amitiejte'e tíj na'a a'ij ti tihua'aráanajche ti a'ij pua'a 'een.

⁴ Ayee mú tí'ixáata muá'aju'u tíjín: "A'íi tá'uj huaríj a'íjna í ti jín Dios ayén te'ataújratziiri'i ti nu'u yé huatasejre'esin. Tij caí, capu ayén teja'uré'enejsin a'iné aúche'e pu ayén che'atá na'a seijre'e tíj ajta ayén sefire'e á'aye'i tíj na'a a'íjna xicáara'an mej jetzen huácuii í tavaújsimua'aci'i tíj na'a ajta íjii. Ayee pu che'atá na'a aúche'e seijre'e tíj ajta seijre'eca'a a'ájna tí'ij Dios ayén raatétaahuaca'a í chaanaca."

⁵ Ayee mú 'een jín miyen tí'ixa me'íjna jime'e mej miyen ruxí'evi'ira'a jín taúra'aca miyen yá'uhua'axin ti jécua'imua Dios ayén runiuuca jín tiu'uta'ajtaca'a ti ayén huatasejre'en a'íjna í ta japua. Ajta a'íin í chaanaca, ayée pu tiu'utétaavijhuaca'a tí'ij ayén ajnén á jaata'a. Ajta a'íin ti japuan seijre'e, ayée pu ajta a'íjna jín ruuri á'aye'i a'íjna jime'e í jaj.

⁶ Ajta a'íime í mej jécua'imua japuan huachéejme'eca'a í chaanaca japua, a'íí

mú jín e'ehuaújpua'arixi me'ájna jime'e ti a'áin jaj ayén huatámi'iyeca'a, ajta hua'ujámiste.

⁷Mí ajta fjii, ayée pu tí'ijci'iti a'ájna í ta japua ti fjii seijre'e, ajta a'ájna í chaanaca í tej yen japuan seijre'e í tej fjii huáteite, Dios pu ayén racha'íi ti ij ayén raateátiira. Ayee pu ari raaxí'epi'intare ti ayén huárini a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen huá'axijte'en í runiuuca jime'e, ajta huá'apua'ajte'en a'fimej í teite í mej caí a'atzu rá'astijre'e.

⁸Setá'aj caí siyen tiyá'uhua'axin, ti seáj xicaj ayén che'atá na'a tí'titiej í Dios jemi tǵ ajta tí'titiej a'achú cumu seáj vi'ira'ra nine'ira'a. Ajta, seáj vi'ira'ra nine'ira'ra ayén che'atá na'a tí'titiej í Dios jemi tǵ seáj xicájra'a.

⁹Tí pua'a Dios ayén caí ca'anacan araúrasten a'ájna jime'e í ti jín te'ataújratiiri'i, capu ayén huataújmua'a ti caí ja'anáj a'ájna jín araúrasten a'ij mej tí'imua'atze í seica sino temua'a pu ayén té'eviicua'i mú'ejmi jemi a'ájna jime'e ti caí raxí'eve'e ti ja'atí ayén á'uveti. Capu xaa ne'u ayén raxí'eve'e sino ayée pu raxí'eve'e mej naími'i miyen huataújtuiire'en í jemin me'ájna jime'e mej seicié tiú'umua'ati mej mi caí ché'e a'ij pua'a rijca.

Single Line Composer ¹⁰Mí ayée pu che'atá na'a teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen huatasejre'esin í tavástara'a tǵ ajta nahua'ari ayén avíitzi jín huatasejre'en í tíca'ari tzajta'a. Ajta a'áin í ta japua, ayée pu huatánamujre'esin tí'ij antipua'are. Ca'anín pu jín tiu'utátzi'iti. Ajta tǵ na'a ti ayén tiú'utaavijhuaca'a, a'íi pu ayén huataújtuaasin a'ájna jime'e ti rí'i huateátaasin. Ajta a'ájna í chaanaca, ajta nain tǵ na'a japuan tí'iseijre'e u ti tiú'utaavijhuaca'a, naíjmi'i tǵ na'a raateátiira.

¹¹A'iné nain pu ayén huataújtuaasin, ayée pu tiú'ujxe'eve'e sej siyen rí'i titeetiújcha'íica, sej si rí'i tí'titeseijre'e í

Dios jemi nain jime'e a'ij sej rici, sej si seajta nain jín ra'ará'astijre'en í Dios.

¹²Setá'aj siyen rahuauca, seajta siyen a'ujca'anécan jín tí'ijchú'eve'e ayén teja'uré'enen a'ájna xicáara'an jetze ti jetzen Dios te'entipua'ajte. Ayee pu a'ájna jín huataújtuaasin a'ájna í ta japua a'ájna jime'e ti taij raateátiira. Ajta a'ájna ti jín nain tiú'utaavijhuaca'a tǵ na'a ti tí'iseijre'e, a'íi pu ajta huataújtuaasin a'ájna jime'e ti rí'i tiraateátiira.

¹³Mí teajta iteen, a'iné a'íi pu a'ájna jín te'ataújratiiri'i ti ayén huárini, a'ij tu jín tiyen rachú'eve'e seáj í ta japua ti jéjca, ajta seáj í chaanaca ti ajta jéjca a'u ti e'eseíre'e a'ame a'ájna ti rí'éene'ecán jín seijre'e matǵ mena'a me'uun seíre'e muá'aju'u.

Í niucari ti jín ra'antipua'ajte

¹⁴A'ij xu jín siyen huárini, mi nej já'amuxeeve'e, a'iné ayée xu seri rachú'eve'e ti ayén teja'uré'enejsin. Setá'aj siyen títeeteújca'anen sej siyen éeni'ici'e seijre'e í jemin sej temua'a naa ru'ihuaamua'atan, sej si caí tí'itǵ jín á'aturaacaj, ti ij a'áin Dios caí tí'itǵ jín a'amua jetze te'ujpuá'ajte'en.

¹⁵Setá'aj se'ájna jetze tiú'umua'ati ti Dios ayén amua'irátuaasin a'ájna jime'e ti raayí'iti ti te'utáviicua'i mú'ejmi jemi.

Ajta a'áin í ta'ihuaara'a í tej raxí'eve'e, a'ájna í Pablo, Dios pu ayén raatá'a ti yaú'itíeé á'ara'ani temua'a naa. A'íi pu ayén che'atá na'a tejamaatayú'use nain jime'e tetǵ iteen.

¹⁶Ajta a'ájna jetze ti a'áin ra'utéyu'uxaca'a, a'ájna jetze ayén namujre'e seica í niucari ti ayén muári'eri ti ja'atí ayén yaú'itíeé á'ara'ani. Ajta seica í teite í mej caí tí'itǵ ú'umua'aree, í mej majta caí xi té'eviicua'i í mej jín té'atzaahuatete, ayée mú'itítese'e mej mi miyen seicié tiyaú'itíeé muá'ara'ani, mej mi majta ti-huá'itíiira a'ij ti caí ayén tiraavǵte'e a'ájna ti Pablo ra'utéyu'uxaca'a, ajta

a'íjna ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze í yu'uxari ti Dios ayén raateájtuaa itejmi jemi. Tí pua'a miyen me'íjna jín huárini, ayée pu tihuá'aci'iti mej antiújpua'ajte'en.

¹⁷ A'iné xu'uri amuacá siyen ramua'aree, mú'een mi nej já'amuaxe'eve'e, rí'i xu'u mú'een ti ij caí ja'atí ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen che'atá sena'a titecaújxiehuata í Dios jemi matíj a'íime í mej a'ij pua'a tí'teteite, í mej caí ti'itíj á'astijre'e. Rí'i xu'u sej si caí se'íjna tejá'uhua'axin í sej jín té'eviicua'i se'íjna jime'e sej huá'asti-

jre'e se'ímej teitejra'a. Seajta mú'een, setá'aj siyen huaújnaijmi'ire'en í ru tza-jta'a se'íjna jime'e ti a'íin tavástara'a rí'i tejamuatá'aca, a'íjna ti ajta amua'iráj-tua, a'íjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een.

¹⁸ Setá'aj siyen che'atá sena'a huaújnaijmi'ire'en se'íjna jime'e sej ramua'ate. Tiché'e rí'i tiraateájtuaani íjii, teajta títj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen. Yee pu'u. Pu'uri antipua'areca'a.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti seij

í niuucari ti ruurican e'ihuateájtuaani

1 Jíme'en a'íjna í Jesús ti Ciriístu'u pú'een, a'íí pu jécua imuá seijre'eca'a tǵ na'a ti yú e'iré'ene. A'íí pu ajta a'íín pú'een í tej ráanamua'jri'i a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a. Teen tu teajta tajǵi jín raaseǵ, teajta tiyen raamuá'a ja'ati ti pú'ene'e, teajta tiyen tamuá-jca'a jín ra'ajtamua'riej te'íjna ti niuucari pú'een ti ajta ruurican e'ihuateájtuaani. ²Ajta, a'íí pu huataseǵre a'íjna ti ruurican e'ihuateájtuaani.

Teajta iteen, teen tu raaseǵ. Teajta tiyen tiraataxájta, teajta tiyen tejá'amua'ixaate'e te'íjna ti rusén jín i'í ruuri, ti ajta jemin seijre'e í rutáata í Dios. Ajta, a'íí pu téjmi jemi huataseǵre.

³A'íj tu teajta tiyen tejá'amua'ixaate'e te'íjna í tej raaseǵ, teajta í tej ráanamua'jri'i, sej si seajta mú'een siyen che'atá sena'a tiú'umua'ati tetǵ iteen tí'imua'atze tej ti naǵmi'i ta'ihuaa-mua'a tá'ara'ani. Jee xaa ne'u, teen tu jemin seijre'e, te'íjna í Dios jemi í tej rájya'upua. Teen tu teajta tiyen che'atá tena'a jemin seijre'e te'íjna jemi í ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íjna í Jesús, í ti ajta Ciriístu'u pú'een.

⁴Ayee tu 'een jín tiyen tejá'amua'yuse'e ti ij ayén raanaǵmi'ire'en í ti jamuaatá'aca sej jíme'en rutémua'ave'e.

Dios pu téjmi jemi seijre'e ti ayén che'atá na'a 'een tǵ tatzari

⁵A'ii pu a'íín pú'een í niuucari í ti Ciriístu'u ayén titaatá'ixaa ti nu'u a'íín Dios ayén téjmi jemi seijre'e tǵ tatzari ti ayén tátatzavi'i í ta tzajta'a, ajta nu'u capu a'atzu jemin seijre'e ti'itǵ ti a'ij

pua'a 'een, ti ayén che'atá na'a 'een tǵ tíca'ari.

⁶Tí pua'a tiyen te'íjna jetze tiyen mé titejá'ujuhua'ane'en a'u ti a'utíca'a tea-jta rá'antixáata tiyen titeejú'un a'u yee tej Dios jemi seijre'e, catu jé'iyecan jín tiyen ti'itítacha'íi sino tetí'ihua'itaca tu'u.

⁷Mí teajta iteen, ti pua'a tiyen che'atá tena'a te'íjna jetze tiyen titeejú'un, te'íjna jetze ti tátatzavi'i, a'íí pu r'íi taru-ure tej ti tiyen temua'a naa ta'ihuaa-mua'a tá'ara'ani. Ajta, a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íjna í Jesús, a'íí pu ajta tá'ari'lira nain tǵ na'a í tej jín ateátu-raaveca í Dios jemi. A'íí pu ayén taru-ure a'íjna jíme'e ti ari huam'íi ta jetze me'ecan. A'íj pu jín ayén tira'iráaxire í ruxuure'e.

⁸Tí pua'a tiyen tiraataxáj yee tej nu'u caí ti'itǵ jín ateáturaaveca í Dios jemi, ayée tu tajǵmua'a tena'a tacuanamua. Ajta, a'íjna í niuucari ti ayén ti'aya-jna, capu téjmi jemi seijre'e. ⁹Mí tea-jta iteen, ti pua'a tiyen tiraataxáj í tej jín auteájturaa í Dios jemi, ayée tu tí'i-jmua'aree ti Dios ra'ará'astejsin a'íjna jíme'en ti jín te'ataújratiiri'i ti nu'u ayén titaatá'uuni'i nain jíme'e í tej jín auteájturaa í jemin. Teen tu teajta tiyen tí'ijmua'aree ti ayén tiraavǵte'e ti Dios ayén titaatá'uuni'i.

¹⁰Tí pua'a tiyen tiraataxáj yee tej nu'u caí ja'anáj ti'itǵ jín auteájturaa í Dios jemi, ayée pu huataújmua'a í tej teri tiyen te'íjna jíme'en raatamuá'a í Dios ti nu'u a'íín tí'ihua'itaca. Ajta a'íjna í niuucari ti ayén téjmi jemi raateájtuaa, capu xaa ne'u a'atzu téjmi jemi seijre'e.

Ajta a'íjna í Ciriístu'u, a'íí pu tí'ixi'epi'intare'e itejmi jetze me'ecan

2 Mí sej niyaujmua'a, mi nej huápi'i já'amua'xe'eve'e, ayée nu 'een jín tejá'amua'yuse'e sej si caí ti'itǵ jín auteáturan í Dios jemi. Mí ajta, ti pua'a

ja'ati ayén ti'itíj jín teuuteáturan í Dios jemi, seij pu tayá'upua jemin seijre'e ti ta jetze me'ecan tí'ixi'epi'intare'e. A'ii pu a'fín pú'een a'fjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een. A'fí pu urarí'ene'acan jín seijre'e í Dios jemi. ²Círíistu'u pu ajta ta jetze me'ecan rí'i tiraatá'a í Dios ti ij caí puaíjtzí taatá'an a'fjna jime'e í tej jín auteájturaa í jemin. Aye'e pu ajta che'atá na'a huá'a japua huaniú na'fjmi'ica a'achú mej pua'amé í mej yen huachéjme í chaanaca japua.

³Tí pua'a tiyen tirá'astijre'e a'ij ti a'fín titaata'ajj, ayée tu a'fjna jín tiyen tí'ijmua'aree tej jé'iyecan jín tiyen tí'ijmua'ate. ⁴Tí pua'a seij ja'ati caí rá'astijre'e a'ij ti titaata'ajj, ajta ti pua'a a'fjna í ja'ati ayén tiu'utaxáj yee ti nu'u ayén tí'ijmua'ate a'fjna í Jesús, a'fjna í ja'ati, ayée pu tí'ihua'itaca. Ajta, capu jé'iyecan jín ti'itíjcha'íi.

⁵Mí ajta, ti pua'a a'fjna í ja'ati ayén tira'ará'asten a'fjna i niuucari í ti téjmi jemi huatétuihuaca'a, ayée tu te'fjna jín tí'ijmua'aree ti ayén raanaíjmire í tzajta'an a'fjna í ja'ati ti a'fín jé'iyecan jín raxí'eve'e í Dios nain jime'e. Aye'e tu tea'ja te'fjna jín tí'ijmua'aree tej tiyen te'fjna jemi seijre'e í Dios. ⁶Ajta ti pua'a ja'ati ayén tiú'ujseijrata ti a'fí pu miijmu ayén nu'u urarí'ene'acan jín seijre'e jemin í Dios, ayée pu ajta tiú'ujxe'leve'e ti a'fín ja'ati ayén che'atá na'a rí'i ti'itíjcha'íi tíj ajta a'fín Círíistu'u rí'i ti'itíjcha'íica'a.

Ajta a'fjna í niuucari ti jé'cuacan jín tí'ita'ajte'e

⁷Mí nej já'amua'axee'leve'e, canu jé'cuacan jín tejá'amua'ayuse'e í ti jín titaata'ajj í Dios, sino a'fj nu jín tejá'amua'ayuse'e ne'fjna í niuucari ti jé'cuca imuá Dios ayén a'fjna jín titaata'ajj tíj na'a ti jé'cuca imuá seijre'eca'a mú'ejmi jemi tíj na'a ti yú e'iré'ene. Ajta a'fjna ti jé'cuca imuá jín

titaata'ajj í Dios, a'ii pu a'fín pú'een í niuucari í seij ráanamua'ajri'í.

⁸Mí neajta inee, neajta nu jé'cuacan jín tejá'amua'ayuse'e ti ayén ti'ayajna a'fjna jemi, ajta mú'ejmi jemi, a'iné pu'uri te'entipua'ari a'fjna ti a'uun é'e-seijre'e a'u ti a'utíca'a. Ajta pu'uri a'utéjche ti huatatátzave'en a'fjna ti jé'iyecan jín tátatzaví'i.

⁹Tí pua'a ja'ati ayén tiú'ujseijrata ti a'fín miijmu ari nu'u a'uun á'ume a'u ti á'uneeri'í, mi ajta a'fjna í ja'ati, a'fí pu ru'ihuaara'a tícha'íire'e, a'fí pu ajta aúche'e a'uun aumé a'u ti a'utíca'a a'u ti caí á'atatzave'e.

¹⁰Ajta a'fín í ja'ati ti raxí'leve'e í ru'ihuaara'a, a'fí pu xaa a'uun aumé a'u ti á'atatzave'e í tavástara'a. Ajta capu ti'itíj jín a'aturáa í Dios jemi. ¹¹Mí ajta, a'fín í ti rájcha'íire'e í ru'ihuaara'a, a'fí pu a'uun é'eseijre'e a'u ti a'utíca'a. A'fí pu xaa auj aumé a'u ti a'utíca'a, ajta capu ramua'aree a'u ti á'ume a'iné tíca'ari pu ayén ráaru'u ti ij arácun.

Tej nu'u caí tí'ixe'leve'e a'fjna ti yen seijre'e í chaanaca japua

¹²Aye'e nu 'een jín tejá'amua'ayuse'e mú'ejmi mi seij niyaujmua'a a'iné Dios pu ayén tejámuatá'uuni'iri'í í seij jín auteájturaa í jemin a'fjna jime'e a'ij ti huarfj a'fjna í Jesús. ¹³Seajta mú'een, mi seij huá'avaujsimua'a pú'een, ayée nu 'een jín tejá'amua'ayuse'e a'iné mú'een xu ramua'ate se'fjna ti tíj na'a jé'cuca imuá seijre'eca'a, ajta tíj na'a ti yú e'iré'ene seijre'e. Seajta mú'een, mi seij teemua, ayée nu 'een jín tejá'amua'ayuse'e a'iné mú'een xu seri ra'antimua'ítí se'fjna í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een.

Seajta mú'een, mi seij yaújmua'ame'en pú'een, ayée nu 'een jín tejá'amua'ayuse'e a'iné mú'een xu ramua'ate se'fjna í tej rájya'upua. ¹⁴Aye'e nu neajta 'een jín tejá'amua'ayuse'e mi seij

huá'avaujsimua'a pú'een a'iné mú'een xu seri ramua'ate se'íjna ti jécua imuá seijre'eca'a tǵ na'a ti yú e'iré'ene. Ayee nu neajta 'een jín tejá'amuayu'use'e mi sej teemua a'iné mú'een xu temua'a naa té'evicuá'i. Ajta a'íjna í niuucari ti Dios ayén téjmi jemi raateájtuaa, a'íi pu mú'ejmi jemi seijre'e a'iné mú'een xu rá'astijre'e. Mú'een xu seajta seri ra'antimuá'ti se'íjna í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een.

¹⁵ Ayee nu tejá'amua'íjcate'e sej caí siyen tihuá'íjchuej a'ímej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca. Setá'aj caí seajta siyen tí'ijxe'eve'e tǵ na'a í ti tí'i-seijre'e íiyen chaanaca japua. Ja'ati ti na'a ti raxí'eve'e hua'aye'ira í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, capu ajta cui'i raxí'eve'e í Dios.

¹⁶ Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna, a'iné tǵ na'a ti ayén tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua, yen pu me'ecan. Tǵ na'a í mej miyen tité'ujca'ane a'íj ti tzajta'an tá-siseiiri, ajta tǵ na'a í mej rasej ti ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi me'íjna jime'e tí'inecua'atzen, ajta naíjmi'i tǵ na'a í mej jime'en á'ujtzaahuat'e, nain tǵ na'a ti ayén 'een, a'íj pu jetze mé je'evé'eme í huá'amua'atziira'a í mej yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Capu Dios jemi é'eme'ecan. ¹⁷ Ajta tǵ na'a ti huá'a jetze ruxe'eve'e a'ímej í mej yen seijre'e íiyen chaanaca japua, ajta a'íjna tǵ na'a í mej jetzen tité'ujca'ane, a'íi pu xaa te'entipua'ajte'esin.

Mí ajta a'íjna í ti ayén tirá'astijre'e a'íj ti tí'ijxe'eve'e í Dios, a'íi pu ruuri huateáturaasin í jemin tǵ na'a rusén jime'e.

A'íjna ti nu'u ayén ti'ayajna, ajta a'íjna ti nu'u hua'itzi pú'een

¹⁸ Mí sej yaújmua'ame'en pú'een, pu'uri tǵn teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an ti jetzen nain te'entipua'ajte'esin. Mú'een xu seajta seri ráanamujri'i ti a'íin ayén

huataseíjre'esin a'íjna ti rájcha'íire'e í Círíistu'u. Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna mej meri mu'íití huataseíjre í mej rájcha'íire'e í Círíistu'u. A'íj tu jín tiyen tí'íjmua'aree ti ari tímua'a teja'uré'enejsin a'íjna xicáara'an jetze ti nain te'entipua'ajte'esin.

¹⁹ A'íi mú ta jemi tíhuui. Mí majta, camu ta jetze ajtémecantaca'a. Tí pua'a miyen ta jetze ajtémecantache'e, a'íi mú ta jemi huateáturanche'e. Mí majta, ayée mú 'een jín ajtacǵ ti ij ayén huataseíjre'en mej caí naíjmi'i ta jetze ajtémecan.

²⁰ Ajta a'íin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ari huateájturaa mú'ejmi jemi, ajta a'íi pu ayén tejamuaatá'a í mua'atzíira'a sej si nain jé'iyecan jín tiú'umua'ati.

²¹ Canu ne'íjna jín tejá'amuayu'use'e ne'íjna jime'e sej caí jé'iyecan jín ramua'aree se'íjna ti ayén ti'ayajna sino ne'íjna jime'e sej xaa siyen ramua'aree. Ajta ti'tíj ti ayén hua'itzi pú'een, capu a'íránineica a'íjna jetze ti jé'iyecan jín ayén ti'ayajna.

²² ¿Ni secaí ramua'aree ja'ati ti a'íin pú'een ti tí'ihua'itaca? Jee xaa, a'ii pu a'íin pú'een í ti ayén tí'ixa yee ti caí Jesús a'íin pú'een í Círíistu'u. A'ii pu a'íin pú'een ti rájcha'íire'e a'íjna í Círíistu'u, a'íjna í ja'ati ti ayén che'atá na'a mé rúujípua a'íjna í tej rájya'upua, ti ajta mé rúujípua a'íin ti yaujra'an pú'een í Dios. ²³ Ja'ati ti na'a ti mé rúurieni a'íjna ti yaujra'an pú'een, capu ajta ríi tí'iseijre'e a'íjna jemi í tej rájya'upua. Mí ajta, a'íin ti ayén tiraataxáj yee Jesús pu a'íin pú'een a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, ti pua'a ayén huárini, a'íi pu ajta ríi tí'iseíire'e a'ame í Dios jemi.

²⁴ Seajta mú'een, ayée xu huárini. Ché'e a'íin niuucari í sej jécua imuá ráanamujri'i, ché'e ayén mú'ejmi jemi huateáturan. Ajta a'íjna í niuucari í sej jécua imuá ráanamujri'i, ti pua'a

ayén mú'ejmi jemi huateáturan, ayée xu seajta mú'een naími'i rí'i ti'ite-seíre'e xá'aju'un se'íjna jemi ti yaujra'an pú'een í Dios, seajta se'íjna jemi í tej rájya'upua. ²⁵Ajta a'íi pu a'íin pú'een í ti jín te'ataújratiiri'i itejmi jemi ti ayén titáaci'iti tej tiyen rusén jín ruuri tá'ara'ani í jemin.

²⁶Ayee nu tejá'amuayu'use'e ne'ímej jíme'en í mej miyen tejá'amuahua'itze'e.

²⁷Mí seajta mú'een, aúche'e pu mú'ejmi jemi seijre'e a'íjna í mua'atzíra'a ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tejamaatá'a. A'íj pu jín caí ayén tiú'ujxe'eve'e ti ja'ati ayén tejamuá'itíiii, a'íné a'íjna í mua'atzíra'a, ayée pu tejá'amuahua'itíiii nain jíme'e. A'íi pu ajta jé'iyecan jín tejá'amuahua'itíiii, ajta caí tejá'amuahua'itze'e. Setá'aj siyen che'atá sena'a huárini a'íj ti ari tejá'muaatá'itíiiri'i, setá'aj naíjmi'i huateáturan í jemin.

²⁸Ajta i'i, mi sej yaújmua'ame'en pú'een, setá'aj siyen naími'i huateáturan í jemin tej ti tiyen a'ataca'anéecan jín ra'ancuré'evi'itín a'ájna xicáara'an ti jetzen huataseíjre'esin. Setá'aj seajta siyen huárini ti ij caí ta'atatévi'iraste'en í jemin. ²⁹Tí pua'a seri mú'een ramua'aree ti a'íi pu ara'axcáacan jín seijre'e í Dios, xu'uri seajta ramua'aree ti ayén ti'ayajna ti ja'ati ti na'a ti ayén xí'epi'in ti'itíiújcha'ii, a'íjna í ja'ati, a'íi pu xaa a'íin Dios jetze airáane.

Í yaújmua'ame'en í Dios

3 Jee xaa ne'u, setá'aj se'íjna jetze tiú'umua'ati ti a'íin í tej rájya'upua, ayén jeshua huápi'i taataxí'leve a'íné a'íi pu xaa taatéya'upujtaca'a. A'íj tu jín, tu'uri yaújmua'ame'en pú'een í Dios. A'íj mú jín caí tamujte a'íime í mej yen huachéjme í chaanaca japua me'íjna jíme'e mej caí raamuá'a.

²Mí nej já'amuaxe'eve'e, tu'uri yaújmua'ame'en pú'een í Dios. Mí ajta caí

xi a'íj ámitieere'e a'íj tej éene'e tá'aju'un. Mí teajta iteen, ayée tu tí'íjmua'aree ti ayén tí'itaci'iti a'ájna xicáara'an jetze í ti jetzen huataseíjre'esin. A'íi pu seicié taruuren yé ta jetze tej ti tiyen che'atá tena'a éene'e tá'ara'ani t́j ajta a'íin éene'e seijre'e u ta japua a'íné a'ájna tu raseijran te'íjna a'íj ti 'een.

³Ajta, ja'ati ti na'a ti ayén ti'ijchú'eve'e a'íjna ti ayén tiráaci'iti, ayée pu a'íjna jín rí'i ruruuren ti ayén che'atá na'a rumua'atzíra'a jíme'en ri'éene'e seíre'e á'ara'ani t́j ajta a'íjna í Jesús ti ajta Círístu'u pú'een. ⁴Mí ajta, ja'ati ti na'a ti ti'it́j jín até'itzeaaara í Dios jemi, a'íi pu ajta raatéxieehuata a'íjna í niuucari ti jín Dios tí'aijta. Ajta t́j na'a í mej jín até'itzeaaara, ayée pu seijre'e í Dios jemi ti ayén che'atá na'a 'een í mej jín raatéxieehuata me'íjna í niuucari ti ajta jín Dios tí'aijta.

⁵Ajta, xu'uri ramua'aree ti ayén 'een jín huataseíjre a'íjna tí'ij ayén ra'uré'una í tej jín auteájturaa í Dios jemi. Ajta, capu a'atzu ti'it́j jín até'itzeaaara í Dios jemi a'íjna í Jesús, ti ajta Círístu'u pú'een. ⁶Ajta, ja'ati ti na'a ti Dios jemi seijre'e capu ajta á'atura í jemin. Mí ajta, ja'ati ti na'a ti ayén ti'it́j jín até'itzeaaara í Dios jemi, a'íjna í ja'ati capúu xi yaú'itíiee já'araa a'íj ti 'een a'íjna, capu ajta xi raamuá'a.

⁷Mí sej yaújmua'ame'en pú'een, caxu raatá'acare'en ti ja'ati ayén tejá'amuacuanamua. Ja'ati ti na'a ti ayén xí'epi'in ti'itíiújcha'ii, a'íi pu ayén che'atá na'a ri'éene'ecán jín seijre'e í Dios jemi t́j ajta a'íjna í Jesús, ti ajta Círístu'u pú'een.

⁸Mí ajta, ja'ati ti na'a ti ti'it́j jín auté'itzeaaara í Dios jemi, a'íi pu a'íjna jetze ajtéme'ecan í tiyaaru'u, a'íné a'íjna í tiyaaru'u, ayée pu t́j na'a jéjcuá imuá te'utéjche ti ayén te'uté'itzeaaara t́j na'a í ti 'irí yé e'iré'ene. Ayee pu 'een jín huataseíjre a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios

ti ij raat'e'uuna nain í muári'eri'ire'ara'an í tiyaaru'u.

⁹Capu até'itzaara í Dios jemi ja'ati ti na'a ti Dios jetze airáane. Capu ti'itj jín até'itzaara a'fjna jime'e ti jemin seijre'e a'fjna ti Dios ayén raateájtuaa. Capu ri'iri ti a'fín ja'ati ayén ti'itj jín te'uté'itzaara'an a'iné a'fí pu Dios jetze airáane. ¹⁰Ayee pu a'fjna jín té'emitieere'e ja'atén mej pú'een í yaújmua'ame'en í Dios, ajta ja'atén mej pú'een í yaújmua'ame'en í tiyaaru'u. Capu Dios jetze airáane ja'ati ti caí x'epi'in ti'itjicha'ii, ti ajta caí raxí'eve'e í ru'ihuaara'a.

Tej nu'u huátaxe'eve'en seij teajta seij

¹¹Ajta, a'ii pu a'fín pú'een í niucari sej ráanamujri'i tj na'a jécua imuá tj na'a ti yú e'iré'ene ti ayén tiú'ujxe'eve'e tej tiyen titehuátaxe'eve'en seij teajta seij. ¹²Tej ti caí nu'u tiyen huárini a'ij ti ráaruu a'fjna í Caín teecan ti a'fjna jetze airáane a'fjna ti a'ij pua'a 'een. Ajta ayén tiraajé'ica í ru'ihuaara'a. ¿Ni se-caí ramua'aree a'ij ti 'een jín raajé'ica? Ayee pu a'fjna jín tiraajé'ica a'fjna jime'e ti a'ij pua'a ti'itjicha'íica'a a'fjna. Mí ajta, x'epi'in pu ti'itjicha'íica'a a'fjna í ihuáare'ara'an.

¹³Ne'ihuaamua'a, caxu a'ij tité'uj-muajca ti pua'a miyen tejamuájcha'íire'e a'íime í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua. ¹⁴Ayee tu te'fjna jín tí'ijmua'aree tej caí ché'e mi'ichíjta seijre'e í Dios jemi sino tu'uri tiyen ruurican jemin huateájturaa a'fjna jime'e tej huá'axe'eve'e te'ímej í ta'ihuaamua'a.

Mí ajta, ja'ati ti na'a ti caí raxí'eve'e í ru'ihuaara'a, a'fí pu aúche'e ayén mi'ichíjta seijre'e í Dios jemi. ¹⁵Jee xaa ne'u, a'fjna í ja'ati ti rájcha'íire'e í ru'ihuaara'a, a'ii pu a'fín pú'een ti tí'itecui'ica. Seajta mú'een, xu'uri siyen tí'ijmua'aree ti caí rusén jín ruuri huateá-

turaasin í Dios jemi ja'ati ti na'a ti ayén tí'itecui'ica. ¹⁶Ayee tu te'fjna jín tí'ijmua'aree a'ij ti 'een ti pua'a ja'ati jé'iyecan jín raxí'eve'e í ru'ihuaara'a. A'fí pu Jesús ti Círístu'u pírici, a'fí pu ta jetze me'ecan huamí'i. A'fj pu jín, ayén tiú'ujxe'eve'e tej tiyen che'atá tena'a huácu'ini huá'a jetze me'ecan í ta'ihuaamua'a.

¹⁷Mí ajta, ti pua'a ja'ati ti ayén je'fhua huápi'i tí'ijcha'íi í mej jín huateúj-vaire'en íyen chaanaca japua, ti pua'a ajta ayén raseijra ti a'fín ihuáare'ara'an caí a'ij tí'ijviicua'i, ajta ti pua'a caí rá'an-cu'uvajxi'in ti ij ti'itj jín raateváire'en, capu a'atzu a'ij tí'iri'iri ti a'fjna ti je'fhua tí'ijcha'íi ayén ti'ixáata a'ame ti nu'u raxí'eve'e í Dios.

¹⁸Mí sej yaújmua'ame'en pú'een, tiché'e caí tiyen tena'a tí'ixajta tej nu'u taxe'eve'e seij teajta seij. Tiché'e caí te'fjna jín tena'a tiyen tí'ixajta taniuua jime'e sino tiché'e jé'iyecan jín huá'axe'eve'e te'fjna jime'e tej ti'itj jín hua'utévaire'en í ta'ihuaamua'a.

A'ij ti nu'u ye'í tí'iri'iri tej nu'u caí tí'itziíne'e í Dios jemi

¹⁹Tí pua'a tiyen te'fjna jín huárini, aj tu xaa tiyen tí'ijmua'areeren tej tiyen jé'iyecan jín rí'i tí'itfacha'íi te'fjna jemi í niucari ti ayén ti'ayajna. Tí pua'a teajta te'fjna jín tiyen huárini, aj tu ti caí ché'e a'ij pua'a tite'utátamuajte í taxiejniu'uca jetze te'fjna jemi í Dios. ²⁰Tí pua'a ayén tá'axijte'e í taxiejniu'uca, capu rux-e'eve'e tej tiyen tí'itziíne'e a'iné jaítze'e pu ve'ecán jín tí'it'éjvee í Dios caí í taxiejniu'uca. Ajta, a'fí pu nain té'umua'aree.

²¹Mí nej já'amuxaxe'eve'e, ti pua'a caí ti'itj jín tá'axijte'e í taxiejniu'uca, ayée pu 'een jín rí'iri tej caí ti'itj jín tí'itziíne'e í Dios jemi. ²²Ayee tu teajta te'fjna jín tiyen tira'ancuré'asin te'fjna jemi ti'itj ti na'a tej raatáhuaviira. Ayee pu a'fjna jín tí'itaci'ti a'fjna jime'e tej

tiyen tirá'astijre'e a'ij ti a'íin tí'ita'aijte'e, ajta a'íjna jime'e tej tiyen rí'í ti'ití-tacha'íi a'ij ti tira'aráanajche.

²³ A'ii pu a'íin pú'een a'íjna ti jín ayén tí'ita'ajjte'e tej ti tiyen té'antzaahuat'e'en ti a'íin Jesús yaujra'an pú'een í Dios, ajta a'ii pu a'íin pú'een í Círístu'u ti Dios ra'antíhua'u, tej ti teajta tiyen titehuátaxe'eve'en seij teajta seij a'ij ti a'íin titaata'afj. ²⁴ Ajta a'íin ti ayén rá'astijre'e a'ij ti Dios tí'ajjta, a'íi pu ayén che'atá na'a jemin seijre'e í Dios tíj ajta Dios jemin tí'iseijre'e a'íjna í ja'ati. Ayee tu te'íjna jín tí'ijmua'aree ti a'íin Dios ta jemi seijre'e a'íjna jime'e ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén ta jemi huateájturaa.

**A'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios,
ajta a'íjna í xiéjniu'ucari
ti rájcha'íire'e í Círístu'u**

4 Mí nej já'amuaxe'eve'e, setá'aj caí rá'atzaahuat'e'e ja'ati ti na'a ti ayén ruseijrata ti nu'u a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'aníjra'a raatá'a ti tiu'utaxáj, sino setá'aj amuacaícan hua'utéeseij seij si ráamua'aree tí'itíj ti xiejniu'ucarira'a ca'aníjra'a hua'atá'aca mej miyen tiu'utaxáj. Setá'aj siyen huárini a'iné a'íime í mej caí jé'iyecan jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan, mu'íit'í mú meri huá'a tzajta'a huataseijre a'ímej jemi í mej yen seijre'e íyeyen chaanaca japua.

² Ayee tu te'íjna jín tiráamua'aree ti pua'a a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'ati ayén tiu'utaxáj í Dios jetze me'ecan nusu caí. Ja'ati ti na'a ti ayén tiraataxáj yee a'íin Jesús pu Círístu'u pú'een, a'íi pu nu'u ajta ayén tehuá'ira'atacan jín huataseijre íyeyen chaanaca japua, ti pua'a a'íjna í ja'ati ayén tiraataxáj, a'íi pu a'íin pú'een ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan.

³ Mí ajta, ja'ati ti na'a ti ayén seicié tiraataxáj yee ti Jesús caí ayén tehuá'ira'atacan jín huataseijre, a'íi pu caí jé'iyecan jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan, sino a'íi pu ayén ca'aníjra'a ratá'aca a'ij ti tiu'utaxáj a'íjna í xiéjniu'ucari ti rájcha'íire'e í Círístu'u. Xu'uri siyen tiráanamuaajri'í ti a'íin yen huataseijre'esin íyeyen chaanaca japua. Jee xaa ne'u, pu'uri yen seijre'e huá'a tzajta'a í mej yen huachéjme íyeyen chaanaca japua.

⁴ Mí sej yaújmua'ame'en, mú'een xu Dios jetze ajtéme'ecan. Seajta seri hua'utému'a'iti se'ímej í mej hua'itzi jín tí'ixaxa'a se'íjna jime'e ti a'íin í ti mú'ejmi jemi huateájturaa, jaítze'e pu ve'ecán jín antiújmua'aree caí a'íjna ti yen seijre'e íyeyen í chaanaca japua.

⁵ Mí majta a'íime, a'íi mú huá'a jetze ajtéme'ecan a'ímej í mej yen huachéjme íyeyen chaanaca japua. A'ij pu jín, tíj na'a mej miyen tí'ixáata muá'aye'i, a'íi pu ca'aníjra'a hua'atá'aca mej miyen tiu'utaxáj a'íjna í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej yen seijre'e íyeyen chaanaca japua. Majta a'íime í mej yen seijre'e, a'íi mú miyen tihuá'anamua.

⁶ Mí teajta iteen, teen tu Dios jetze ajtéme'ecan. Ja'ati ti na'a ti ayén ramua'ate í Dios, a'íi pu ayén tanamuaj. Ajta a'íjna í ja'ati ti caí ramua'ate í Dios, a'íi pu ajta caí tanamuaj. Ayee tu 'een jín tiyen tí'ijmua'aree ti pua'a ja'ati ayén jé'iyecan jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan na'ari ti pua'a hua'itzi jín tí'ixaxa'a.

Dios pu huápi'i taxe'eve'e itejmi

⁷ Mí nej já'amuaxe'eve'e, tiché'e tiyen titehuátaxe'eve'en seij teajta seij a'iné Dios pu ruseij ayén ca'aníjra'a titatá'aca tej ti tiyen huátaxe'eve'en. Ajta a'íin ti huá'axe'eve'e í ruxí'ej teite, a'íi pu Dios jetze airáne, ajta a'íi pu ramua'ate í Dios. ⁸ Mí ajta, a'íin ti caí huá'axe'eve'e í ruxí'ej teite, a'íi pu caí xi ramua'ate í

Dios, a'iné Dios pu jé'iyecan jín rusej tax'eve'e, nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a.

⁹Ayee pu a'íjna jín téjmi jemi huatasejre ti Dios ayén tax'eve'e a'íjna jime'e ti a'íin ayén ya'uta'íteca'a í ruyauj ti sej na'a pú'een ti ij yé uvé'enen íyén chaanaca japua tej ti ruuri huateáturan í Dios jemi te'íjna jime'e ti a'íin ta japua huaniú.

¹⁰Ayee pu a'íjna jín ayén éeni'ici'e seijre'e ti Dios ayén tax'eve'e. Catu teen amuacá raataxí'eve í Dios, sino a'íi pu amuacá taataxí'eve itejmi, ajta ayén ya'uta'íteca'a í ruyauj ti ij a'íin ayén ra'uré'uuna í tej jín auteájturaa í Dios jemi ti ij caí Dios ayén puaijtzi titaatá'acare'en.

¹¹Mí nej já'amuaxe'leve'e, a'iné Dios pu'uri ayén titaataxí'eve, ayee pu tiú'u-jxe'leve'e tej tiyén che'atá tena'a huá-taxe'leve'en seij teajta seij. ¹²Capu ja'ati ja'anáj raasej í Dios. Mí ajta, ti pua'a tiyén tí'itaxe'leve'e seij teajta seij, Dios pu ayén téjmi jemi seijre'e, ajta a'íi pu téjmi jemi runajmire'e a'íjna ti jín Dios ayén tí'itaxe'leve'e.

¹³Ayee tu 'een jín tiyén tí'ijmua'aree tej tiyén jemin seijre'e, ajta ti ayén a'íin téjmi jemi seijre'e a'íjna jime'e ti ayén téjmi jemi raateájtuaa í ruxfejniu'uca.

¹⁴Teajta iteen, teen tu tiyén tiraasej, teajta tiyén tirataxájtave ti a'íin í tej rájya'upua, a'íin ayén tíya'uta'íteca'a í ruyauj ti ij ayén hua'irájtuaani a'íimej í mej yen huachéjme íyén chaanaca japua.

¹⁵Ja'ati ti na'a ti ayén tiraataxáj yee Jesús pu nu'u ajta Cirístu'u pú'een, a'íi pu ajta a'íin pú'een ti yaujra'an pírici í Dios. Dios pu jemin seijre'e a'íjna í ja'ati. Ajta a'íin í ja'ati, a'íi pu ayén che'atá na'a seijre'e í Dios jemi.

¹⁶A'íj tu jín tiyén tí'ijmua'aree, teajta tiyén tirá'atzaahuat'e ti ayén tí'itax-

e'leve'e í Dios, a'iné Dios pu ayén ja'anáj ti na'a tí'itaxe'leve'e. Ajta a'íin í ja'ati ti ayén seijre'e ti huá'axe'leve'e í ruxí'ej teite, a'íi pu ajta jemin seijre'e í Dios. Ajta Dios pu ayén che'atá na'a jemin seijre'e a'íjna í ja'ati.

¹⁷Ayee pu éeni'ici'e seijre'e ti ayén huaújnajmi'ire itejmi jemi tej ti caí tí'itziine'e a'ájna xicáara'an ti jetzen huá'axijte'en, a'íjna jime'e tej tiyén che'atá tena'a seijre'e íyén chaanaca japua tíj ajta a'íjna, te'íjna jime'e tej huá'axe'leve'e í taxí'ej teite. ¹⁸Tí pua'a ja'ati ayén rachú'leve'e a'ame a'ájna xicáara'an jetze ti Dios jetzen huá'axijte'en, capu ayén tí'itziine'e, a'iné ti pua'a a'íjna í ja'ati nain jín ayén tí'ijxe'leve'e í Dios, a'íj pu jín raatépua'a-jte'esin í ru tzajta'a a'íjna ti jín tí'itziine'e ti Dios puaijtzi raatá'an.

Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna a'iné ti pua'a ja'ati ayén tí'itziine'e, a'íi pu ajta tí'itj jín rajpuaijtzi á'aye'i. Ajta a'íin ti tí'itziine'e, capu u huateújnajmire í ru tzajta'a ti a'íin ayén tí'ijxe'leve'e í ruxí'ej tevi.

¹⁹Ayee tu te'íjna jín tí'ijxe'leve'e í Dios a'iné Dios pu amuacá ayén titaataxí'eve itejmi.

²⁰Tí pua'a ja'ati ayén tí'ixajta yee a'íi pu nu'u raxí'leve'e í Dios, ajta ti pua'a rájcha'íire'e í ru'ihuaara'a, ayee pu tí'ihua'itaca a'íjna í ja'ati. Ayee pu tí'een, a'iné ti pua'a a'íin caí raxí'leve'e í ru'ihuaara'a ti ayén mé tírú'usise'iran, capu a'atzu a'íj tí'irí'irí ti a'íjna í ja'ati ayén raxí'leve'e a'íjna í Dios ti caí ja'anáj rasise'i.

²¹Ajta a'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti jín a'íin ayén titaata'a'áj. Ché'e nu'u a'íin ti ayén tí'ijxe'leve'e í Dios, ché'e a'íin ajta ayén tí'ijxe'leve'e í ru'ihuaara'a.

Tej nu'u teri hua'utémua'iti te'íjna ti a'ij pua'a 'een, ti ajta yen japuan seijre'e íyeyen í chaanaca japua

5 Ja'ati ti na'a ti ayén té'atzaahuat'e ti Jesús a'íin pú'een a'íjna í Círíistu'u ti Dios ra'antíhua'u, a'íjna í ja'ati, a'íi pu ajta Dios jetze huanéj. Ajta a'íin ti ayén tí'ijxe'eve'e a'íjna ti ya'upuáara'an pú'een, a'íi pu ajta ayén huá'axe'eve'e a'íimej í ti ayén hua'utéya'upuajtaca'a.

² Ayee tu 'een jín tiyen tí'ijmua'aree tej jé'iyecan jín huá'axe'eve'e te'íimej í mej yaújmua'ame'en pú'een í Dios te'íjna jime'e tej tiyen tí'ijxe'eve'e í Dios, tea-jta tiyen tirá'astijre'e a'ij ti a'íin tí'ita'ajjte'e. ³ Ajta, ayée pu huataújmua'a a'íjna í tej nu'u raxí'eve'e í Dios tej ti tiyen te'íjna jín ra'ará'astijre'en te'íjna í ti jín tí'ita'ajjte'e. Ajta, capu muári'eri tej tiyen te'íjna jín ra'ará'astijre'en te'íjna ti jín Dios ayén tí'ita'ajjte'e.

⁴ Ayee pu a'íjna jín ayén tí'een a'iné ja'ati ti na'a ti ayén Dios jetze airáne, a'íi pu hua'antimúá'itici a'íimej í mej yen seijre'e íyeyen chaanaca japua. Ajta, ayée tu te'íjna jín hua'antimúá'itici te'íjna jime'e tej té'atzaahuat'e.

⁵ A'ii pu a'íin pú'een ti hua'antimúá'itici a'íimej í mej yen seijre'e íyeyen chaanaca japua. A'íi pu a'íin pú'een ti ayén té'atzaahuat'e ti Jesús a'íin pírici ti yaujra'an pú'een í Dios.

A'íjna ti nu'u raataxájtave a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'íjna jime'en a'íin ti yaujra'an pú'een í Dios

⁶ Ajta a'íjna í Jesús ti Círíistu'u pú'een, a'ii pu a'íin pú'een ti ayén huataseijre itejmi jemi. Ayee tu te'íjna jín ramua'aree ti a'íi pu jé'iyecan jín téjmi jemi huataseijre tí'ij ayén huámuai'ivijhuaca'a, ajta ayén tira'iráaxire í ruxuure'e tí'ij huamí'i. Dios pu ayén tiraataxájtaca'a a'íjna jime'en í Jesús tí'ij a'íin huámuai'ivijhuaca'a. Ajta ayén che'atá

na'a jime'en tiraataxájtaca'a tí'ij Jesús huamí'i, majta raseíreca'a í teite. ⁷ Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ayén raataxájtave a'íjna jime'en a'iné a'íi pu jé'iyecan jín tí'ixaxa'a.

⁸ Jee xaa ne'u, mehuaíca í mej miyen raataxájtave. A'ii pu a'íin pú'een í xiéjniu'ucare'ara'an ti Dios téjmi jemi raateájtuaa. A'ii pu ajta a'íin pú'een í niuucari í tej ráanamauajri'i tí'ij Jesús ayén huámuai'ivijhuaca'a. A'ii pu ajta a'íin pú'een í tej jín ra'utámua'aree ti Círíistu'u ayén tiu'umí'i í cúruu jetze. Majta me'íjna í mej huaíca, naíjmi'i mú miyen che'atá mena'a tiraataxájtave.

⁹ Ajta, ti pua'a tiyen tira'ancuré'an a'ij mej tí'ixa í teite mej yen japuan seijre'e íyeyen chaanaca japua, ayée pu jaítze'e ayén tiraavíjte'e tej tiyen tira'ancuré'an a'ij ti ajta tí'ixa í Dios a'iné jaítze'e pu ruxe'eve'e a'ij ti a'íin tí'ixa. A'ii pu a'íin pú'een ti jime'en Dios raataxájtaca'a, ti raataxájtaca'a a'íjna jime'e í ruyauj.

¹⁰ Ja'ati ti na'a ti rá'atzaahuat'e a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íjna í ja'ati, a'íi pu jemin seijre'e a'íjna ti jime'en huataújxajtaca'a. Ajta ja'ati ti na'a ti caí rá'atzaahuat'e í Dios, a'íi pu ayén tí'ixa ti nu'u tí'ihua'itaca í Dios a'íjna jime'e ti caí rá'antzaahua a'íjna ti jime'en Dios raataxájtaca'a í ruyauj jime'e.

¹¹ Ajta, a'ii pu a'íin pú'een ti jime'en raataxájtaca'a, ti jime'en Dios ayén taatá'a tej ti tiyen ruuri huateáturan í jemin tíj na'a rusén jime'e. Ajta, ayée tu 'een jín ruuri tá'aju'un te'íjna jime'e ti a'íjna jetze ti yaujra'an pú'een, a'íj pu jetze airáninei í tej jín ruuri tá'ara'ani.

¹² Ja'ati ti na'a ti jemin seijre'e a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íi pu ajta jemin ruuri huateáturaasin tíj na'a rusén jime'e. Mí ajta, ja'ati ti na'a ti caí jemin seijre'e a'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, capu ajta ruuri huateáturaasin í jemin tíj na'a rusén jime'e.

**Tej tiyen ruuri huateáturaasin
tíj na'a rusén jime'e**

¹³ Ayee nu 'een jín niyen teja-muaatayú'use sej si siyen tiráamua'aree sej siyen jemin ruuri huateáturaasin tíj na'a rusén jime'e mi sej siyen té'atzaahuate'e se'íjna jemi ti yaujra'an pú'een í Dios.

¹⁴ Ajta, a'ii pu a'íin pú'een ti ca'aníjra'a tatá'a tej ti tiyen taxiéehua ajteáxiire í jemin. Tí pua'a tiyen tí'itíj tiraatáhuavii a'ij ti tiraavíjte'e í jemin, ayée tu tiráamua'aree ti a'íin ayén tí'itanamua. ¹⁵ Ajta ti pua'a tiyen tiráamua'aree ti a'íin ayén tí'itanamua tíj na'a a'ij tej tí'itíj tiraatáhuaviira, a'íj tu jín tiyen teajta tiráamua'aree ti ayén titaatá'asin a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jíme'en í tej raatáhuaviiri'i.

¹⁶ Tí pua'a ja'ati ayén tí'ijseijra ti a'íin ihuáare'ara'an ayén te'uté'itzae'ara'an tí'itíj jime'e ti caí ayén tí'ijci'iti ti huámi'ini, ché'e a'íin ja'ati ayén a'íjna jín tiraatáhuavii í Dios. Tí pua'a ayén a'íjna jín huárini, Dios pu ajta ayén tiraatá'asin ti a'íin ruuri huateáturan í jemin a'íjna í ihuáare'ara'an ti ayén tí'itíj jín te'uté'itzae'ara ti caí ayén a'íjna jíme'en tiráaci'iti ti huámi'ini.

Mí ajta, ayée pu ajta seijre'e í mej jín auté'itzae'ara'a ti a'íjna jín ayén tiráaci'iti ti ja'ati huámi'ini. Canu niyen tejá'amua'íjcate'e sej si se'íjna jín siyen tiraatáhuavii.

¹⁷ Matíj mena'a miyen me'íjna jín a'ij pua'a tí'iterici, a'ii pu ajta a'íin pú'een

í mej jín auté'itzae'ara í Dios jemi. Ajta, aúche'e pu téjmi jemi seijre'e í mej jín auté'itzae'ara ti ajta caí ayén tiráaci'iti ti ja'ati a'íjna jíme'en huámi'ini.

Í ti nu'u jín te'entipua'ajte'esin

¹⁸ Teen tu tiyen tí'ijmua'aree ti caí tí'itíj jín auté'itzae'ara í ja'ati ti ayén Dios jetze airáane, sino a'íjna í ja'ati ti Dios jetze airáane, a'íi pu ayén té'ujcu'uve, ajta caí í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een capu ra'ajtamíjhua a'íjna í ja'ati.

¹⁹ Teen tu teajta tiyen tí'ijmua'aree tej Dios jetze ajtéme'ecan. Majta a'íime í se-ica í mej yen huachéjme íyén chaanaca japua, najjmi'i mú rá'astijre'e me'íjna í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een.

²⁰ Teajta tu tiyen tí'ijmua'aree ti a'íin ti yaujra'an pú'een í Dios yen hu-ataseíjre. A'íi pu ajta ayén taatá'a tej ti tiyen tiyaú'itiíe tá'ara'ani tej ti tiyen tiráamua'ati te'íjna ti ayén ti'ayajna. Teen tu teajta te'íjna jemi seijre'e ti ayén ti'ayajna.

Jee xaa ne'u, teen tu teajta jemin seijre'e te'íjna ti yaujra'an pú'een í Dios, a'íjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een. A'ii pu a'íin pú'een í Dios ti nain jín ajta jé'iyecan jín seijre'e, ti ajta ayén titatá'aca tej tiyen ruuri huateáturan í jemin tíj na'a rusén jime'e.

²¹ Mí sej yaújmua'ame'en pú'een, rí'i xu'u se'íjna jime'e, sej si caí raná'amiche'en tí'itíj ti na'a ti caí Dios pú'een.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti hua'apua

A'íjna ti ayén ti'ayajna, ajta a'íjna ti jín Dios taxe'eve'e

1 Inee, i nej vásta'a pú'een, a'ij nu jetze yé muateujte'e, mú'ee mi pej hua'anáanaj pú'een a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri, mú'ee ti Dios mua'antfhuau. Yee nu neajta huá'ateujte'e í á'ayauj-mua'a í mej rá'astijre'e í niuucari ti ayén ti'ayajna. Ayee nu niyen jé'iyecan jín tejá'amuaxe'eve'e, majta miyen che'atá mena'a tejá'amuaxe'eve'e matj mena'a pua'amé í mej miyen tí'ijmua'aree í niuucari ti ayén ti'ayajna. ²Ayee tu tel'ijna jín tejá'amuaxe'eve'e tel'ijna jime'e ti a'íin niuucari ti ayén ti'ayajna, ayée pu téjmi jemi seijre'e, ajta ayén téjmi jemi seíire'e a'ame tj na'a rusén jime'e.

³Ché'e a'íin Dios í tej rájya'upua, a'íjna jamuan í Jesús ti Círíistu'u pú'een, a'íjna ti ajta yaujra'an pírici í Dios, ché'e a'íin ayén rí'i tejamuaatá'acare'en, ajta jamuá'ancu'uvajxi'in, ajta jamuaatépua'ajte'en sej si siyen jé'iyecan jín rí'i ti'itíújcha'ii, sej si seajta huataújxe'eve'en sej seajta sej.

Tej nu'u tiyen titehuátaxe'eve'en sej teajta sej

⁴Jé'ecan nu netémua'ave'e ne'íjna jime'e nej niyen tiráamua'areeri'i mej seica í mej mú'eetzi jetze ajtéme'e-can miyen che'atá mena'a jé'iyecan jín miyen rí'i ti'itíújcha'ii a'ij ti titaata'a'ij a'íjna í tej rájya'upua.

⁵Ajta íjii, mi pej hua'anáanaj pú'een, ayée nu ti'itj jín tí'imuhavii. Canu jéjcuacan jín tí'imuyu'use'e ne'íjna jime'en ti Dios ayén a'íjna jín titaata'a'ij sino a'ij nu jín tí'imuyu'use'e ne'íjna

jime'en ti jéjcuá imuá téjmi jemi raateáj-tuaa tej nu'u tiyen titehuátaxe'eve'en sej teajta sej.

⁶Ayee pu a'íjna jín té'emitieere'e tej sej teajta sei jé'iyecan jín tira'ará'astijre'en a'ij ti a'íin tí'ita'ajte'e, tej nu'u tiyen titehuátaxe'eve'en. Ajta, a'ii pu a'íin pú'een í ti jín titaata'a'ij. A'íj pu jín, a'iné ayée xu jéjcuá imuá tiráanamuaajri'i tj na'a ti yú e'iré'ene, ayée pu tiú'ujx-e'eve'e sej nu'u siyen titehuaújxe'eve'en.

í mej tí'ucuanamuan

⁷Ayee pu a'íjna jín tiú'ujxe'eve'e sej siyen huárini, a'iné a'íime í mej tiú'ucuanamuaajca, mu'uri mu'ití hu- atasejre huá'a tzajta'a a'ímej í mej yen huachéjme í chaanaca japua. A'í mú miyen avíitzi jín tí'ixaxa'a ti nu'u a'íin Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een ayén nu'u caí tiu'uteújtevistaca'a. A'ii mú a'íin pú'een í mej tiú'ucuanamuaajca, í mej majta rájcha'íire'e í Círíistu'u. ⁸Rí'i xu'u mú'een, ti ij caí ayén amuáaruuren mi a'amua tzajta'a sej si caí yá'urieeni í sej jín tiu'umuáriej sino ti ij ayén na'íjmi'i te- jamuáaci'ti í sej raamuá'ti í Dios jemi.

⁹Ja'atí ti na'a ti ayén rici rusej a'ij ti tirájteuve, ajta ti caí ayén tirá'astijre'e a'íjna í niuucari ti jín Círíistu'u ayén titá'itíiri'i, capu seijre'e í Dios jemi a'íjna í ja'ati.

Mí ajta, ja'atí ti na'a ti ayén tirá'astijre'e a'íjna ti jín ayén titá'itíiri'i, a'íi pu rájya'upua í Dios. Ayee pu che'atá na'a seijre'e a'íjna jemi ti yaujra'an pú'een í Dios.

¹⁰⁻¹¹Tí pua'a ja'atí mú'ejmi jemi mú a'uvé'eme'en ti caí ayén tirá'astijre'e a'íjna í niuucari ti téjmi jemi raateáj-tuaa, caxu rateújte'e, caxu seajta ra'ancuré'e- vi'itijcicare'en a'u sej é'eche, a'iné ja'atí ti na'a ti ayén ra'ancuré'evi'itín, a'íi pu jamuan ajta ayén rici ti a'ij pua'a 'een.

Í ti nu'u jín te'entipúa'ajte'esin

¹² A'iné capu tí'iseicaj na'a í ti tiú'u-jxe'eve'e í nej jín tejámuaatá'ixaate'en, sino ti'imú'íi, a'íj nu jín caí raxí'eve'e nej niyen tejámuaata'íti'i a'íjna i yu'uxari jetze sino ayée nu ti'ijchú'eve'e nej ne-se'íj u á'ume'en mú'ejmi jemi tej ti

na'jmi'i taseíira tá'ara'ani, tej ti tiyen tenaími'i tihua'utá'ixaate'en tej ti nain jín huátatemua'ave'en.

¹³ Majta a'íime í mej yaújmua'ame'en pú'een, í mej jamuan e'etiújse'iri me'íjna á'ajuu í ti Dios ra'antíhua'u, a'íi mú yé á'amuateujte'e. Ayee pu'u, ché'e ayén teja'uré'enen.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Juan, í ti huaíca

Rí'i pu nu'u naa tí'ijxajtaca'a a'íjna í Gayo

1 Inee i nej vásta'a pú'een, yé nu muateaujte'e, mú'ee Gayo mi nej muaxe'eve'e. Jee xaa ne'u, tzáahuati'ira'a nu jín muaxe'eve'e.

² Ayee nu tí'ijhuavii mú'etzi jime'e, mi nej muaxe'eve'e, ti ij temua'a naa timuáavaire'en, pej pi pajta caí tí'ijcuí'ine. Nee nu ramua'aree pej rí'éene'ecán jín seijre'e mua'a tzajta'a. ³ Jéihua nu huatántemua'ave ne'íjna jime'e matí'ij yé ra'áa seica í ta'ihuaamua'a, matí'ij miyen tinaatá'ixaa pej nu'u tzáahuati'ira'a jín rí'i tí'ití'á'acha'íi, a'iné mú'ee pej xaa piyen rá'astijre'e pe'íjna ti ayén tí'ayajna.

Tí nu'u hua'utévaire'en í ru'ihuaamua'a ti nu'u caí huá'amujte

⁴ A'ii pu a'íin pú'een ti huápi'i rí'i naa tinaatá'aca nej ni niyen tiráanamua mej miyen tzáahuati'ira'a jín rí'i tí'ití'ú'jcha'íi muá'aye'i í niyaujmua'a.

⁵⁻⁶ Mí nej muaxe'eve'e, xí'epi'in pej rici tíj na'a pej piyen tí'ití'j jín tihua'atéva'iri í ta'ihuaamua'a. Ajta jaitze'e pu xí'epi'in jín seijre'e í Dios jemi ti pua'a piyen hua'utévaire'en pe'ímej í pej caí huá'amujte a'iné a'íi mú miyen raataxájtaca'a huá'a jemi í mej yé tí'ú'jse'iri mú'etzi jime'en pej nu'u piyen huá'axe'eve'e í a'axí'ej teite. Ayee nu tí'imuahuvii patá'aj piyen tihua'utévaire'en temua'a naa ti ij caí tí'ití'j huá'atúraate'e matí'ij a'ucí'ine a'iné ayéé pu tiraavíjte'e a'íjna jime'e mej miyen tí'ivaire'e í Dios jemi.

⁷ A'í mú me'íjna jetze me'ecan u e'eráaci, majta camu tí'ití'j ancuré'a a'ímej jemi í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. ⁸ A'íj pu jín ayén tí'ú'ujx-e'eve'e tej tiyen temua'a naa tihua'an-curé'evi'itín, teajta hua'utévaire'en tí'ití'j jime'e í mej miyen rici tej ti huá'a jamuan naíjmi'i tíu'umuári'en te'íjna jetze me'ecan ti ayén tí'ayajna.

Diótrefes pu nu'u a'ij pua'a tí'ití'ú'jcha'íi

⁹ Nu'uri tí'ití'j tihua'uta'ítí'iri'i a'ímej í mej me'uun e'eti'ú'jse'iri. Mí ajta a'íin Diótrefes, ti huápi'i ra'aráanajche ti nain jín anti'ú'jmua'areere huá'a jemi, a'íi pu caí ra'ancuré'aca'a a'íjna í niuucari. ¹⁰ A'íj nu jín, netí'ij ne'uun a'atanén mú'ejmi jemi, nee nu niyen tejámuaatá'asin sej ra'utámua'aree a'ij ti a'íin rici, ti ayén a'ij tí'inexa a'íjna jime'e í niuucari ti hua'itzi pú'een. Ajta, capu a'íi na'a ayén tira'aráanajche ti ayén neruure, sino a'íi pu ajta caí hua'an-curé'evi'itíjca í ta'ihuaamua'a.

Jee xaa, a'íi pu ajta ayén huá'ijmii a'ímej í mej miyen tí'ijxe'eve'e mej miyen tihua'ancuré'evi'itín. Ajta, a'íin Diótrefes, a'íi pu ayén tihua'amuarite'e mej mi caí ché'e me'uun e'eti'ú'jse'irihua'an.

Tí nu'u rí'i tí'ití'ú'jcha'íi a'ij ti tiraavíjte'e

¹¹ Mí nej muaxe'eve'e, capej piyen che'atá pena'a rijca tíj a'íjna ti a'ij pua'a tí'ití'ú'jcha'íi, sino patá'aj piyen che'atá pena'a rijca tíj ajta a'íin ti xí'epi'in tí'ití'ú'jcha'íi. Ja'atí ti na'a ti xí'epi'in rici, a'íi pu Dios jetze ajtémecan. Mí ajta, ja'atí ti na'a ti a'ij pua'a rici, a'íi pu caí ja'anáj raamuá'a í Dios.

Demetrio pu nu'u rí'i tí'ití'ú'jcha'íi

¹² Mí ajta, jime'en a'íjna í Demetrio, naími'i mú miyen rí'i tí'ijxa. Jee xaa

ne'u, ayée pu ti'ayajna ti a'ín ayén tzáahuati'ira'a jín ti'tiújcha'ii. Nee nu neajta niyen tiraataxájtave ne'íjna í Demetrio. Seajta mú'een, ayée xu siyen tí'ijmua'aree neetzi jime'e nej jé'iyecan jín niyen tirataxájtave.

Í ti jín te'entipúa'ari

¹³Net'íj tí'imuyau'use'eca'a, ayée pu ca'aníjra'a tineetá'aca nej jeíhua timuaatá'ixaate'en. Mí neajta inee,

canu niyen raataxí'eve nej niyen timuaatayú'use'en i yu'uxari jetze. ¹⁴Ayee nena'a éeni'ici'e tí'ijxe'eve'e nej ca'anacan mú'ejmi jemi a'atanén tej ti naíjmi'i tiu'utaxáj temua'a naa.

¹⁵Ché'e Dios mua'anpuá'ajte'en. A'í mú í ta'amiiigustemua'a yé muateujte'e. Patá'aj mú'ee piyen neetzi jetze me'ecan hua'utatedújte'en naíjmi'ica í ne'amiiigustemua'a í mej me'uun a'uté'uu. Ayee pu'u xaa, nu'uri ra'antipúa'ajte.

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í San Judás

Judás pu tihuá'ayu'use'e a'ímej í ti Dios hua'utajé

1 Inee, i nej i'i Judás, nee nu seij píríci ti tí'ivaire'e a'íjna jemi í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een. Nee nu neajta juutzeájra'an pú'een a'íjna í Jacobo. Ayee nu tejá'amuayu'use'e mú'een mi ti amuaatajé í Dios, a'íjna í tej teaajta rájya'upua. A'íi pu ajta á'amuacha'ii a'ame ti ij ayén tejamuáaci'iti sej siyen seíire'e xá'aju'un jemin í Círíistu'u. ²Ché'e ayén tejamuáaci'iti ti Dios, ayén amuá'ancu'uvajxi'in temua'a naa, ti 'ij ajta nain jín amua'anpuá'ajte'en sej si siyen huápi'i huaújxe'eve'en seíj seajta seij.

Jíme'en a'ímej í mej hua'itzi jín tihuá'itíi

(2 Pedro 2:1-17)

³Ayee pu'u, ne'ihuaamua'a mi nej já'amuaxe'eve'e, ayée nu tí'ijxe'eve'e-ca'a nej niyen ne'íjna jín tejámuaata'ítí'i ne'íjna jime'e ti Dios tu'irátuaasin tetíj tena'a pua'amé tej tiyen rá'astijre'e. Mi ajta, ca'aníjra'a pu naatá'aca nej ni niyen ca'anéeri jín tejámuaatayú'use'en nej ni niyen tejamuaatáhuavii sej siyen tiu'utatése'en sej si seuj ra'ará'astijre'en se'íjna í niucari ti seíj na'a raateájtuaa huá'a jemi í ti Dios huateúra'ate.

⁴Seica mú avíitzi jín ajteújnaxcaca'a mú'ejmi jemi. A'íi mú a'íin pú'een í mej caí rá'astijre'e í Dios. Majta seicié pu ayén tihuá'amitiejte'e a'íjna í niucari í tej jín ráamua'areeri'i ti huáapua'a pu rí'i titaatá'a a'íjna ti tí'ita'ajte'e, a'íjna í tavástar'a, í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een. Ayee pu tihuá'amitiejte'e ti nu'u a'íin tavástar'a ayén rí'i tihua'utá'a mej mi miyen ché'e mana'a a'ij pua'a

titeetújcha'íica a'ij ti tihuá'amitiejte'e. Ayee mú me'íjna jín huarín, a'íi mú majta mé rúujipua í tavástar'a. Ajta ayén tihuá'aci'iti a'ij ti ajmí'i té'eyu'usi'ihua-ca'a í mej jín rajpuaítzi muá'aju'un.

Jíme'en í ti Dios ajmí'i hua'uxíjte

⁵Ayee nu raxí'eve'e nej niyen amuaatá'an sej ra'utámua'aree ti a'íin tavástar'a xaa hua'irájtuaa a'ujna u Egipto a'ímej í ruteftestemua'a. Aj pu'i á'iyen a'íin ayén hua'upuá'ajte a'ímej í mej caí ra'ará'astijre.

⁶Majta a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e, í mej majta caí araúrate me'íjna jime'e í ti jín Dios hua'antíhuau, sino maraatéxieehuataca'a me'íjna jime'e í mej jín títeté'u'upu'uca'a u ta japua a'u mej a'uté'eca'a mej mi pua'amecié tí'iti jín te'enteárute ti jaítze'e jín seijre'e. A'íj pu jín, Dios ayén hua'iteána a'u ti a'utí-ca'a. A'uu mú aiteánami'ihua muá'aju'un tíj na'a ti yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e, ti i a'íin Dios ayén puajítzi hua'utá'an a'íjna xicáara'an tí'ij huá'axijte'en najmí'ica matíj mana'a pua'amé seijre'e.

⁷Ayee pu che'atá na'a Dios hua'uxíjte a'ímej í mej Sodoma é'echejca'a, majta í seica í mej Gomorra é'eme'ecantaca'a, majta seica í mej a'imuá antachéejme'ecaa. Ayee mú huataúra'a a'íime mej mi huaújxana'acira'aten, mej mi majta seicié tí'ihuaújxana'acira'aten a'ij ti caí tiraavijte'e, teáata'a jamuan í ruxí'ej teáata'a. Ayee mú tiu'utasejíriti'ihua'a'a mej me'ín pú'een í mej miyen tira-jpuaíjti muá'aju'un me'íjna jetze í taij ti caí ja'anáj á'amí'ini.

⁸Majta a'íime í mej avíitzi jín ajteújnaxcaca'a mú'ejmi jemi, ayée mú che'atá mana'a me'íjna jetze tí'imua'atze yee mej ruxiéehua ruxána'acira'aten. A'íj mú jín a'ij pua'a raruure í rutevij. Majta miyen mé rúujipua ja'ati ti na'a ti tí'iti jín antiújmua'aree. A'íi mú majta a'ij

pua'a tihuá'axa a'ímej í mej ta japua é'esejre'e, í mej majta rí'i huápi'i naa sejre'e.

⁹Mi ajta a'íin Miguel ti jéshua ti'iti jín tí'ivaire'e í ta japua, capu ayén huataúra'a ti ayén ca'anín jín ra'uxjíte'en a'íjna í tiyaaru'u matí'ij tí'liteseca'a me'íjna jime'e a'ij mej ráaruuren í tévira'an a'íjna í Moisés teecan. Capu xaa ayén ca'anín jín ra'uxjíte sino ayée pu tiraata'ixaa tíjín: “Ché'e a'íin tavástar'a mua'ajteá'axi'in.”

¹⁰Mi majta a'íime í tetecca, ayée mú ché'e mana'a a'ij pua'a tí'ixaxa'a me'íjna jime'e ti'iti ti a'ij mej caí yaú'itie. Ajta ayée mú me'íjna jín rujímua'a aújpu'a-jte'en me'íjna jime'e í mej rujímua'a a'ij tirájteuve, ajta a'íjna ti a'ij pua'a tihuá'amitieje'e. Ayee mú 'een matíj í ti'iti mej caí raayí'iti mej tiú'umua'ati. A'íj mú jín rujímua'a aújpu'a'ajte'en.

¹¹Cui'i xaa, Dios pu puaíjzi hua'utá'asin a'ímej. Ayee mú che'atá mana'a a'ij pua'a titetiújcha'íi tíj ajta a'íjna í Caín. Huáapua'a mú miyen huataúra'a mej mi miyen jéshua huápi'i raamuá'itín í puaíjzi. Ayee mú che'atá mana'a tíj huaríj a'íjna í Balaam teecan ti jéshua huápi'i auté'itze í Dios jemi. Ayee mú che'atá mena'a ehuaújpu'a'arixi'in tíj ajta á'upua'areca'a a'íjna í Coré tí'ij a'íin ca'anín jín raatéxieehuataca'a a'íjna ti jín antiújmua'areerca'a a'íjna í Moisés teecan.

¹²Setíj sena'a e'letíjseire'en sej si naími'i tiú'ucua'ani se'íjna jime'e sej huaújxe'eve'en, a'íime mú a'ij pua'a ríj muá'aye'i. Ayee mu'u, camu a'ij mena'a tí'icua'a mú'ejmi jamuan, majta miyen tí'isejre'e mú'ejmi jemi tíj cáixuri ti tí'icámeijri'i. A'íi mú rujímua'a mena'a tiú'ujmi'icuaaca, majta, camu tihuá'ami'icuaaca í seica. Ayee mú 'een tíj jaitiri mej caí jetze víjvi'iyey sino eeca pu ráatisin. Ayee mú majta 'een tíj

ciyey ti caí taaca tí'ij caí ché'e xíjcata'a pítí'irijca, ti pua'a ja'ati rá'líjcuta. Cu xiee hua'apua pu huatéehua nain jime'e.

¹³Majta miyen 'een tíj í jaj ti á'u-jruuréjvee ca'anín jime'e, ti ajta jetzen aamíxcua'iri ájninei. Ajta a'íjna ti huá'a jetze airáninei a'ímej í teite, ayée pu hua'utatévi'iraste'en. Majta mú miyen 'een tíj xu'ura'ave í mej mauj á'ujujhua'an a'u ti a'utíca'a. Ayee pu tihuá'aci'iti mej me'uun a'uteáturan a'u ti jéshua huápi'i a'utíca'a.

¹⁴Ajta a'íin í Enóc, a'íjna ti aráhua'a-pua jetze tí'ite a'íime í mej Adán jetzen airáne, a'íi pu ayén tiu'utaxájtaca'a a'ímej jime'e tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan tíjín: “Casi'i, xaasej, tavástar'a pu yé ve'ecánejsin huá'a jamuan í mej ravaire'e í ta japua, a'íime ti ajta huatéura'ate. ¹⁵A'íi pu huá'axi'epi'intari'iran naíjmi'ica, ajta a'íj pu jín huá'axijte'en naíjmi'ica í mej rájcha'íire'eca'a í Dios a'íjna jime'e í mej a'ij pua'a ríjcaa ti caí ayén tiraavíjte'e í Dios jemi. A'íi pu ajta a'íjna jín huá'axijte'en a'íjna jime'e mej miyen jéshua huápi'i a'ij pua'a tí'ixajtaca'a í Dios a'íime í mej auteájturaa í jemin mej mi caí miyen huárini a'ij ti tiraavíjte'e í jemin.” Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Enóc.

¹⁶A'íime í teite, a'ii mú a'íin pú'een í mej ti'iti jín runiúuste'e, í mej níni-u'ucacu. Ayee mú ti'itíjcha'íi a'ij ti tihuá'amitieje'e í huá'a tzajta'a. Ca'anín mú jín tí'ixáata muá'aye'i mej mi me'íjna jín á'ujtzaahuate'e. Majta miyen rí'i tihuá'ajee í teite mej mi ti'iti jín hua'utémua'itín.

Ca'aníjra'a pu hua'atá'aca a'ímej í mej té'atzaahuate'e

¹⁷Mi seajta mú'een, mi nej já'amuaax-e'eve'e, setá'aj ra'utámua'aree a'ij mej tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan

a'ñime í ti hua'antíhuau í tavástara'a, a'ñjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een.

¹⁸ Ayee mú tiu'utaxájtaca'a ti ayén teja'uré'enejsin tijín: “A'ájna, tí'ij ari nain te'entipúa'arijme'en, a'ñi mú huatasejre'esin a'ñime í mej tité'exieehuari'ira muá'aju'un, í mej miyen ti'itíujcha'ñi muá'aju'un a'ij ti tihuá'amitiejte'e í huá'a tzajta'a, tíj na'a ti caí ayén tiraavíjte'e í Dios jemi.” ¹⁹ A'ñi mú a'ñin pú'een í mej ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi já'ita'a a'utaci'ica'an. A'ñi mú rujímua'a mena'a a'ij tirájteu a'ij mej rici. Camu a'atzu jetzen araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

²⁰ Mí seajta mú'een, mi nej já'amuaxe'leve'e, setá'aj ca'aníjra'a tiu'utá'an seíj seajta seíj, sej si te'utáviicua'i se'ñjna jime'e sej ra'ará'astijre'en se'ñjna ti Dios ayén huatúra'ate. Setá'aj seajta araujca'anen se'ñjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sej si siyen huatéjniuuni í Dios jemi. ²¹ Setá'aj seuj ra'utámua'aree tíj na'a ti yú auca'ití a'ame ti a'ñin Dios ayén já'amuaxe'leve'e. Setá'aj seajta siyen rachú'leve'e se'ñjna í tavástara'a, a'ñjna í Jesús ti ajta Ciriístu'u pú'een ti ij a'ñin a'ñjna jín amuá'ancu'uvajxi'in a'ñjna jime'e ti ayén tejámuaatá'asin sej siyen jemin ruurican huataturan tíj na'a rusén jime'e.

²² Setá'aj seajta ca'aníjra'a hua'utá'an seica í mej caí rí'ñi té'atzaahuat'e.

²³ Setá'aj seajta hua'irájtuaani seica, muári'eri jime'e. Ayee pu seíre'e a'ame. Cu xiee sej hua'irájtuaani í taij jetze. Seajta seica, í ti tí'itziñni'ire'e jime'e, setá'aj huá'ancu'uvajxi'in. Rí'ñi xu'u mú'een, a'ñine jeíhua mú huápi'ñi xána'avisi'ñi seíre'e muá'aju'un a'ñjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

I niuucari ti jín ra'antipúa'ajte'esin

²⁴⁻²⁵ Ajta a'ñin í Dios ti seij na'a pú'een, a'ñi pu a'ñin pú'een ti tu'irájtuaani. A'ñi pu raayí'iti ti ca'aníjra'a amuaatá'an sej si caí ti'iti jín até'itze'ara'an í jemin. A'ñi pu ajta amuaatéhuiite'esin í jemin a'u ti rí'ñi huápi'ñi naa tí'iseijre'e. Mú'een xu caí ti'iti a'aturáacan jín se'uun huaté'en, seajta huápi'ñi xu huataújtemua'ave'esin. Tiché'e tiyen rí'ñi tiraatá'an, a'ñine a'ñi pu a'ñjna jín ti'itéjvee a'ñjna jime'e ti jaítze'e ve'é. A'ñi pu ajta nain jín tí'aijta, ajta nain jín antiújmua'aree. A'ñi pu ajta ayén téjmi japua huaniú a'ñjna jime'e ti Ciriístu'u tu'irájtuaa tí'ij caí xi huataseíre'e í chaanaca tej japuan seijre'e. Tiché'e tiyen te'ñjna jín rí'ñi tiraatá'an tíj na'a ti yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e. Ché'e ayén teja'uré'enen.

Í niuucari ti jíme'en raxa í Jesús ti a'íin tiraatasejrate a'íjna í Juan

Í niuucari ti jín ra'utéjche

1 Ayeé nu ne'íjna jín tiu'utaxáhta ne'íjna jíme'e í niuucari í ti rú'avaataca'a í Dios jemi, ti ajta jíme'en raxa í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een. Dios pu ayén raatá'a ti a'íin Círíistu'u ajta hua'utasejrate'en a'ímej í mej ravaire'e mej mi ráamua'aree ti Dios ari ayén raaxí'epi'intare a'ij ti ca'anacan teja'uré'enejsin. Ajta a'íin Círíistu'u, ayée pu a'íjna jín hua'utá'ixa a'íjna jíme'e ti sej a'uta'íteca'a ti jemin tí'ivaire'e í júte'e ti ij ayén raatasejrate'en a'íjna í Juan.

² Nee nu niyen tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna a'íjna í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan, ti jíme'en raxa a'ij ti huaríj a'íjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een.

³ Ché'e rutémua'ave'e a'íjna í ja'ati ti ayén huá'anamujriste'e a'íjna i niuucari ti Dios jemi a'uvé'emej. Miché'e majta rutémua'ave'e a'íime í mej miyen ranamua, majta miyen rá'astijre'e a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze, a'iné pu'uri tén teja'uré'enejsin.

Juan pu tihuá'ayu'use'e a'ímej í mej e'etiújse'iri ta'aráhua'apua teyuu

⁴ Neajta inee, i nej i'i Juan, ayée nu tejá'amuyau'use'e mi sej se'uun e'etiújse'iri arahua'apuacié a'u ti huacá'a u Asia. Ché'e a'íin rí'i tejamuaatá'an, ajta amua'anpuá'ajte'en a'íjna ti jécua imuá seijre'eca'a, ti ajta íjii seijre'e, ti ajta ayén auj seíre'e a'ame tíj na'a rusén jíme'e. Ché'e ayén che'atá na'a amuáaruuren a'íjna xiéjniu'ucare'ara'an ti a'uun é'eseijre'e

a'u ti Dios á'ujca ipuari japua. A'íi pu aráhua'apua jín tí'ivaire'e.

⁵ Ché'e ajta a'íin rí'i tejamuaatá'an, ajta amua'anpuá'ajte'en a'íjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een. A'íi pu caí ja'anáj ti'ti jín até'itzea'ara a'íjna jíme'e ti ayén te'anxáhta í Dios jetze me'ecan. A'íi pu ajta a'íin pú'een í ti amuacá a'itáara huá'a tzajta'a a'ímej í mí'ichite. A'íi pu ajta a'íin pú'een ti tihuá'ajte'e naíjmi'ica í mej títetatef íyen chaanaca japua. A'íi pu taxe'eve'e, ajta ruxuure'e jín tacá'ijxi í tej jín auteájturaa í Dios jemi.

⁶ A'íi pu ajta ayén taatá'a tej ti jamuan tiu'uta'aíjta, ajta tej ti teajta raatévaire'en te'íjna í Diojra'an, í ti ajta rájya'upua í Círíistu'u. Tiché'e tiyen rí'i tiratá'acare'en tíj na'a rusén jíme'e. Ché'e a'íin ajta nain jín tiu'uta'aíjta, tíj na'a ti yú aca'ití a'ame tíj na'a rusén jíme'e.

⁷ Casi'i, xaasej, a'íi pu jaitiri jetze ye ve'ecánejsin. Naími'i mú rasejran matíj mena'a mej raajé'ica. Majta naími'i í huá'ateitestemua'a, matíj mena'a pua'amé íyen seijre'e í chaanaca japua, a'íi mú ruyéfinen me'íjna jíme'e mej huataújxiemiste'esin matí'ij raasej.

⁸ Ayeé pu ti'ixa a'íjna í tavástara'a, ti ajta Dios pú'een ti seijre'e, ti ajta jécua imuá seijre'eca'a, ajta ti seíre'e a'ame tíj na'a rusén jíme'e. Ayen tíjín: "Nee nu ne'ín pú'een í ta'amujca, neajta, í netu'uve'eteájtí."

Juan pu raasej í Círíistu'u

⁹ Mi neajta inee, i nej i'i Juan, i nej á'amua'ihuaara'a pú'een, ayée nu che'atá nena'a a'amua jamuan rajpuaíjzti ne'íjna jíme'e nej Círíistu'u jetze ajtémecan. Naími'i tu tiu'uta'aíjta Círíistu'u jamuan. Teajta naími'i tu tiyen té'evicua'i. A'uu nu á'ucatii a'ujna jaata'a ti e'eráhuachi ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Patmos. A'uu nu aiteánami'ihuaca'a ne'íjna jíme'e nej

tihua'utá'ixaa ne'íjna jime'e í niuucari ti jín raxa í Dios, ti ajta a'íjna jín raxa a'íj ti huaríj a'íjna í Jesús.

¹⁰Tí'íj ari a'ájna pí'tí'irijcaa mat'íj rana'amiche í tavástar'a, a'íin xiéjni-u'ucare'ara'an í Dios ayén rájve neetzi jemi. Net'íj ni niyen ráanamujri'i u nehuárita'a ti ja'atí ca'anín jín naatajé. Ayee pu namujre'eca'a t'íj ti pua'a ja'atí ucáajijhua trompeeta jetze.

¹¹Ayen t'íjín:

—Patá'aj hui ra'utéyu'uxa í yu'uxari jetze a'íj pej t'íiseij. Pajta hua'uta'íti huá'a jemi í mej arahua'apuacié e'etiújse'iri í Dios jemi, a'uun ti huacá'a u Asia. T'íj na'a a'ujna u Éfeso, ajta a'ujna u Esmirna, ajta a'ujna u Pérgamo, ajta a'ujna u Tiatira, ajta a'ujna u Sardis, ajta a'ujna u Filadelfia, ajta a'ujna u Laodicea.

¹²Net'íj ni pí a'uré'eve nej ni raasefj ne'íjna í ja'atí ti nejé'ejeeveca'a. Net'íj niyen huaríj, ayée nu éeni'icí'e tiu'uséj ti'ítí ti japuan antitátzajmee, oro ti jín taavíjhuaca'a. Ayee pu pua'amé ará'aseca'a aráhua'apua í cantiira'a.

¹³Ajta, a'úu pu já'ita'a a'íjna ti japuan antitátzajmee, sefj pu a'uun hu-atéveeca'a ti ayén seijre'eca'a t'íj tevi. Ayee pu éene'e te'ucávijjcaa c'íxuri jime'e ti t'ítí'íj, ajta puaasi pu jín avé'e-jí'icí'ihuaca'a ti oro jín taavíjhua.

¹⁴Cuaiínara'an pu huíjmu'ucua, ajta cuaiínavi'ican pu cácipuaca'a. Ayee pu seijre'eca'a t'íj cáne'a muxaj ti cuaiina, ti ajta seijre'e t'íj í seeri. Jé'ecan pu ajta ayén seijre'eca'a í jí'iseáara'an jetze t'íj tají ti á'ataa.

¹⁵Ajta, ayée pu seijre'eca'a í íicá'ra'an jetze t'íj ti'ítí ti cámejri'ihua, ti mesti. Naa pu ti'itemastájye'icaa t'íj cobre mej án yá'uxire í tají tzajta'a. Ajta, t'í'íj a'íin t'í'ixajta'a, ayée pu namujre'eca'a t'íj játe'ana ti sihuájna ti huatámi'iyeca'a.

¹⁶A'íi pu ruri'iríinta'a ru'ité'a'aca'a í rumuájca'a jetze, í xu'ura'ave í mej

aráhua'apua ará'ase. Ajta a'íin í niuucari ti jetzen a'íjnineica'a, ayée pu seijre'eca'a t'íj chun ti ruxí'ejta'a tejcami'imijme. Ajta ayée pu té'ataaca'a í ru jetze t'íj í xicaj ti nain jín airáxi'ixire.

¹⁷Jíme'en nu'u raasefj, aj nu ni e'erájve a'u ti e'era'íicajme. Cu xiee nej cu huámi'íni. Mi ajta a'íin, ruri'iríinta'a jín í rumuájca'a na'ajtamuaríej. Ayee pu tinaatá'ixaa t'íjín:

—Capej hui t'í'itziine'e. Nee nu ne'ín pú'een í nej amuájca, ajta nej uvé'eteajti.

¹⁸Nee nu ne'ín pú'een í nej i'irúuri. Nee nu huam'íi. Mi neajta, íjii, neaj-tahua'a nu i'irúuri t'íj na'a rusén jime'e. Neajta nu ne'íjna jín antínmua'aree nej ni raaxí'epi'íintare'en mej huácui'ini na'ari mej ruuri muá'ara'ani, neajta nej ni hua'iteáanan a'ujna a'u mej é'ecui'ini na'ari nej hua'irájtuaani ne'íjna.

¹⁹Me'ecui xaa, patá'aj pe'íjna autéyu'uxa í pej peri raasefj, í ti íjii seijre'e, ajta í ti auj seijre'e, ajta ti auj ayén teja'uré'enejsin.

²⁰A'íimej jime'e í xu'ura'ave í mej aráhua'apua ará'ase í mej hua'usefj í mej hua'ité'a'aca neri'iríinta'a pújme'en í nemuajca'a jetze, ajta a'íjna í ti aráhua'apua ti japuan antitátzajmee, ayée nu'uri timuaatá'ixaate'esin mat'íj mena'a pua'amé rú'avaataca'a mú'leetzi jemi. Me'íjna í xu'ura'ave í mej aráhua'apua ará'ase, a'íi mú a'íin pú'een í mej me'íjna jín antiújmua'aree mej mi huá'ucha'íin í mej e'etiújse'iri huá'a teyujta'a. Ajta, í ti aráhua'apua ti japuan antitátzajmee, a'íi mú me'ín pú'een í teite í mej arahua'apuacié e'etiújse'iri í mej rana'amiche í Dios.

**Í niuucari ti tihua'ayu'use'e
í ta'aráhua'apua teyuu:
A'íime í mej Éfeso e'etiújse'iri**

2'Patá'aj piyen tiraata'ítí'i pe'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree ti huá'acha'íi a'íimej í mej me'uun

e'etiújse'iri u Éfeso ti jíme'en yee: "Ayeé pu ti'ixa a'íjna í ti hua'ité'a'acaa ruri'iríinta'a a'ímej í xu'ura'ave í mej aráhua'apua ará'ase. Ayeé pu ti'ixa a'íjna ti huá'a tzajta'a án é'eye'ive í ti oro jín taavíjhua, ti ajta antitátzajmee.

²"Nee nu hui niyen tí'ijmua'aree a'ij sej titetiújcha'ii, sej seajta temua'a naa té'eviicua'i. Seajta mú'een, caxu hua'an-curé'evi'itici a'ímej í mej a'ij pua'a titetiújcha'ii sino ayée xu seri huá'u-mua'areeri'i a'ímej í miyen rusefjrata-ca'a mej nu'u a'íjn pú'een í ti Dios hua'antíhuau; mej nu'u tiu'utévaire'en tavástar'a jetze me'ecan. Mi majta a'íime, camu a'íjn pú'een. Ayeé mu'u ruhuá'itaca'a.

³"Nee nu niyen tí'ijmua'aree sej raay'ítiti sej te'utáviicua'i nain jime'e. Mú'een xu seajta rajpuaíjtzi xa'aye'i. Seajta mú'een, caxu raatéxiehuataca'a sej na'ará'astijre'e.

⁴"Mí neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e í sej jín auteájturaa ineetzi jemi. Xu'uri raatéxiehuataca'a sej siyen nexí'eve'e setí'ij amuacaí tí'inexe'eve'eca'a.

⁵"Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati a'ij sej éeni'ici'e mé núurie. Setá'aj siyen seicié tiú'umua'ati sej si siyen che'atá rí'i titetiújcha'ii setí'ij amuacaí rijcaa. Na'ari secaí siyen huárini, nee nu ne'uun mú'ejmi jemi e'etanéjsin nej ni amuá'ari'i a'íjna í ti antitátzajmee í ti ajta mú'ejmi jemi seijre'e. Ayeé nu xaa rini ti pua'a secaí seicié tiú'umua'ati.

⁶"Mí seajta mú'een, xí'epi'in xu rici a'íjna jime'e ti caí a'atzu amua'aráana-jche a'ij mej ye'í rici a'íime í mej miyen hua'atamuá'amua tíjín: í mej ca'anéri jín tí'aijta. Ayeé pu che'atá caí tina'aráana-jche ineetzi.

⁷"Ajta a'íjn í ti huíteájnamua, ché'e a'íjn rí'i tiráanamua a'ij ti a'íjn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tihuá'a'ixaate'e a'ímej

í mej e'etiújse'iri í Dios jemi. Ajta, a'íjna jime'e a'íjna í ja'ati ti tiu'umuá'itín, ayée nu raatá'asin ti a'íjn ja'ati ayén ráacua'ani a'íjna jetze í ti seijre'e í ciyej ti jín i'irúuri á'ara'ani, a'íjna í ciyej í ti a'uun e'etávee a'u mej a'utaújte-mua'ave'en jemin í Dios."

Í mej Esmirna e'etiújse'iri

⁸'Patá'aj pajta piyen tiraata'ítiti pe'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree ti huá'acha'ii a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri u Esmirna ti jíme'en yee: "Ayeé pu ti'ixa a'íjna í ti a'íjn pú'een í ta'amuájca, ajta í ti a'íjn pú'een í tu'uvé'eteajti, a'íjna í ti huamí'i, ti ajta ajtahua'a huatarúj.

⁹"Nee nu niyen tí'ijmua'aree í sej jín rajpuaíjtzi, seajta mú'een, secaí a'ij tí'ijviicua'i. Mi seajta mú'een, neetzi jemi xu chíjteaani pú'een temua'a jé'hua. Nee nu neajta ramua'aree mej jé'hua huápi'i tí'ihua'itaca a'íime í mej miyen rusefjrata-ca'a mej nu'u me'íjna jetze ajtéme'ecan í Israél. Mi ajta, capu ayén ti'ayajna sino a'íí mú' jemin e'etiújse'iri í Satanás.

¹⁰"Caxu rátziiine'e í sej rajpuaíjtzi xá'aju'un. Casi'i, a'íjna í tiyaaru'u, a'íí pu a'uun amua'utéuaasin seica jamuan a'u mej títejé'enaamuaca. Ayeé pu a'íjna jín á'amuaruuren mej mi amuaatéesej ti pua'a siyen tiná'astijre'e nusu secaí. Ayeé xu pua'an xicaj rajpuaíjtzi xá'aju'un a'achú cumu tamuáamuata'a xicaj. Ti pua'a siyen nain jín te'utáviicua'i ineetzi jemi, seajta caí a'ij sena'a ti pua'a miyen amuaacui'ini, nee nu ne'íjna amuaatá'asin ne'íjna í curuun í sej jín i'irúuri xá'aju'un tíj na'a rusén jime'e.

¹¹"Ajta a'íjn í ti huíteájnamua, ché'e a'íjn rí'i tiráanamua a'ij ti a'íjn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tihuá'a'ixaate'e a'ímej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi. Ajta, a'íjna í ja'ati ti tiu'umuá'itín, capu a'atzu raci'iti ti a'íjn ayén che'atá rajpuaíjtzi á'ara'ani

matj a'fime í mej yá'ujisin í ruxéjini-
u'luca í ti auj ruurica'a."

Í mej Pérgamo e'etiújse'iri

¹² Patá'aj pajta piyen tiraata'íti'i
pe'fjna í ti a'fjna jín antiújmua'aree
ti huá'acha'ii a'fmej í mej me'uun
e'etiújse'iri u Pérgamo ti jíme'en yee:
"Aye pu ti'ixa a'fjna í ti ru'itéechui í
chun í ti rux'ejta'a tejcámíimjme.

¹³ "Nee nu hui ramua'aree a'u sej
a'uchéjme, a'ujna a'u ti tejé'ajta a'fjna
í Satanás. Mi seajta mú'een, seúche'e xu
ná'astjire'e ineetzi. Caxu raatéxiehuat-
aca'a sej ná'atzaahuat'e ineetzi se'ájna
xicáara'a ti jetzen seijre'eca'a a'fjna í An-
tipas teecan, a'fjna ti ayén huataújsei-
jrataca'a ti a'fín neetzi jetze me'ecan tí'i-
vaire'eca'a. Capu ti'iti jín auteájturaa in-
eetzi jemi a'fjna í ja'ati. Mi majta, a'fi mú
raajé'ica mú'ejmi tzajta'a, me'újna a'u ti
tejé'ajta a'fjna í Satanás.

¹⁴ "Mi seajta mú'een, ti'iti xu jín
auteájturaa ineetzi jemi. A'uu mú é'e-
seijre'e mú'ejmi jemi seica í mej miyen
tirá'astjire'e me'fjna í niuucari í mej
jín miyen che'atá tihuá'amua'ate t'j
ajta a'fín Balaam teecan tiraamuá'ate
a'fjna í Balac teecan ti ayén hua'itzi
jín hua'utémua'itin a'fmej í mej Israél
jetze ajtéme'ecantaca'a, mej mi miyen
ráacua'ani me'fjna í hua'ira'a í mej ráa-
muai'ivajtaca'a a'fmej jemi í mej caí dios
pú'een, ajta mej tiú'uxana'acire'e.

¹⁵ "Aye mú che'atá mena'a seijre'e
mú'ejmi jemi seica í mej miyen ma-
jta rá'astjire'e í hua'aye'ira a'fmej í mej
ca'anéeri jín tí'ajta, í mej jee nico-
laitas. Mi seajta mú'een, ayé xu seuj
hua'atá'aca mej me'uun é'eseijre'e.

¹⁶ "A'fj nu jín, niyen tejá'amua'ix-
aate'e yee setá'aj seicié tiú'umua'ati.
Na'ari secaí siyen huárini, nee nu
mú'ejmi jemi e'etanéjsin, nej ni
hua'uténe'usi'ite'en a'fmej a'fjna jíme'e

nej niyen tiu'uta'ajta sej ca'anéeri jín
hua'utamuarite'en.

¹⁷ "Ajta a'fín ti huíteájnamua, ché'e
a'fín temua'a naa tiráanamua a'lj ti a'fín
xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tihuá'a'ix-
aate'e a'fmej í mej e'etiújse'iri í Dios
jemi. Ajta a'fín í ti tiu'umuá'itin, ayé nu
raatapuaíjve'esin a'fjna í cua'ira ti júte'e
é'aviitzi'i. Neajta nu tetej raatátistejsin
ti cuaínara'a. Ajta a'fjna jetze í tetej,
jéjcuacan jín pu té'eyu'usi'i a'lj ti ari
ántehuaa a'fjna í ja'ati. Ajta capu mé'e
ja'ati ayén ramua'aree a'lj ti té'eyu'usi'i
sino a'fi pu'u í ja'ati ramua'aree í nej
raatátistejsin ne'fjna í tetej."

Í mej Tiatira e'etiújse'iri

¹⁸ Patá'aj pajta piyen tiraata'íti'i
pe'fjna í ti a'fjna jín antiújmua'aree
ti huá'acha'ii a'fmej í mej me'uun
e'etiújse'iri u Tiatira ti jíme'en yee:
"Aye pu yee ti'ixa a'fjna ti yaujra'an
pú'een í Dios, ti ajta ayén éene'en aj
j'isijmee t'j taj ti atiújmeme, ti ajta
ayén éene'en ti'ficajme t'j cobre ti'iti í
mej tiracámejri'i.

¹⁹ "Nee nu ramua'aree a'lj sej
titetiújcha'ii. Mú'een xu hui siyen
ruxe'eve'e seij seajta seij. Seajta, siyen
rux'evi'ira'a jín tí'ivaire'e. Seajta
té'eviicua'i temua'a naa. Seajta íjii,
jaítze'e xu r'fi titetiújcha'ii secaí sejm'i.

²⁰ "Mi ajta, a'fi pu caí na'aránanajche
a'lj sej rici. Mú'een xu ratá'aca ti a'fín 'fi-
ta'a ayén a'utéveeca mú'ejmi jemi, a'fjna
í 'fita'a ti ayén ántehuaa tíjín Jezabel.
Aye pu ruseijrata ti Dios jetze me'ecan
t'ixaxa'a. Mi ajta, capu a'fín pú'een a'iné
a'fi pu ayén hua'itzi jín tihuá'amua'ate
mej mi ti'ihuaujxana'acira'aten mej mi
majta miyen ráacua'ani me'fjna í hua'i-
ra'a í mej ráamuai'ivajtaca'a a'fmej jemi
í mej caí dios pú'een.

²¹ "Nu'uri á'atee nej raatá'a ti seicié
tiú'umua'ati. Mi ajta a'fín, capu a'atzu

á'ujca'ane ti ayén seicié huárini a'íjna jíme'e ti tí'ixana'acire'e.

²²“Me'ecui xaa, ayéé nu án ye'erájisin utaatzí japua a'u mej é'ecu'ucutzú í mej tí'icucuí'i. Majta a'íime í mej jemin tí'ixana'acire'en, ayéé nu jeíhua huápi'i puaíjtzí hua'utá'asin tí pua'a mecaí raatéxíeehuata mej miyen a'íj pua'a rici t́j ajta a'íjna.

²³“Neajta nu huá'acuí'ini ne'ímej í yaújmua'ame'en a'íjna í 'íita'a. Majta naámi'i, a'achú mej pua'amé e'etiújse'iri í Dios jemi, a'íi mú ramua'aréeren nej ne'ín pú'een í tí rú'umua'aree a'íj tí tirá'amítiejte'e seíj í rumua'atzí'ira'a jetze, ajta a'íj tí té'umua'atze í ru tzajta'a. Neajta, ayéé nu amuaatá'asin seíj neajta seíj a'íj tí ayén tiraavíjte'e a'íjna jíme'e a'íj tí seíj tí'ití'ijcha'íica'a.

²⁴⁻²⁵“Sej seajta mú'een, mí seica, mí sej se'uun Tiatira é'eche, mí sej seajta caí siyen tirá'astijre'e se'íjna í niuucari tí hua'ítzi pú'een, caxu se'íjna rí'íree í mej jee jeíhua huápi'i ruxe'leve'e í Satanás jemi. A'íj nu jín, canu máa a'íj tí'itíj jín tejá'amua'íjcate'e sino setá'aj siyen huárini sej seuj rá'astijre'e a'íj sej seri tíraarí'ire. Setá'aj siyen huárini asta nena'a caí neajtahua'a yé uvé'enen.

²⁶“Ajta a'íin tí tiu'umuá'itín, tí ajta ayén che'atá na'a rí'í tí'ití'ijcha'íi netíj inee, ajta na'a caí nain te'entipua'are, nee nu ne'íjna jín tí'ira'íjcate'en tí ij a'íin tíhua'uta'áíjte'en a'íimej í mej seíj chuéjra'a japua a'uchéjme.

²⁷“Ca'anéeri pu jín tíhua'a'aíite'e a'ame. Ayee pu che'atá na'a tíhua'an-tipua'ájte'esin a'íimej í mej rájcha'íire'e t́j ja'atí ayén tiraatétaaraxí'ín í xa'ari tí xarij jín taavíjhua. Ayee nu che'atá nena'a tí'ití jín tí'ira'íjcate'en t́j ajta a'íin níyá'upua ayén tí'ití jín tínaa'íjca.

²⁸“Neajta níyen huateáturan í jemin tí ij a'íin ayén tátzave'e á'ara'ani t́j a'íjna í xu'ura'ave tí 'aíjninei tapuá'aríjme'eca.

²⁹“Ajta a'íin tí huíteájnamua, ché'e a'íin ja'atí temua'a naa tíraanamua a'íj tí a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tíhua'a'ixaate'e a'íimej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi.”

Í mej Sardis e'etiújse'iri

3 Patá'aj píyen tíraata'ítí'i pe'íjna tí a'íjna jín antiújmua'aree tí huá'acha'íi a'íimej í mej me'uun e'etiújse'iri u Sardis tí jíme'en yee: “Ayee pu tí'ixa a'íjna tí jemin seijre'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tí arahua'apuáca jín tí'imuari'e. Nee nu neajta ru'it'é'aa í xu'ura'ave í mej aráhua'apua ará'ase. Ayee nu níyen tí'íjmua'aree í sej jín tí'imuari'e. Ayee mú tí'ixaxa'a sej nu'u ruuri se'íjna jíme'e sej jeíhua tí'imuari'e. Mí seajta mú'een, neetzi jemi xu siyen mí'íchi.

²“Setá'aj atanéjne'ere, setá'aj seajta rí'í ráaruuren se'íjna tí auj mú'ejmi jemi seijre'e, tí ajta ari tímua'a mí'ini, a'iné ayéé pu tiná'amítiejte'e ineetzi sej caí tí'itíj jín araúraste í Dios jemi.

³“Setá'aj siyen ra'utámua'aree í sej ra'ancuré'a, í sej seajta ráanamua'jri'í. Setá'aj se'íjna jín araúrusten, seajta seicié tíu'umua'atí. Tí pua'a secaí siyen atanéjne'ere, nee nu mú a'uvé'emé'e na'ame mú'ejmi jemi t́j nahua'ari. Seajta mú'een, caxu ramua'aréeren a'atzaj nej pua'a ne'uun e'etanéjsin mú'ejmi jemi.

⁴“Mí majta, seica mú mú'ejmi jemi seijre'e í mej caí miyen tí'ití jín títe'á'atura í ru jetze. A'íi mú á'ujjhua'ane'e muá'aju'u ineetzi jamuan, majta á'ujjhua'ane'e muá'aju'u mej cuaiínavi'in tíu'uchén, a'iné ayéé pu tíhua'uvíjte'e a'íimej.

⁵“A'íjna í tí tí'imua'itín, ayéé pu hui'éene'e tí'ítechée a'ame cuaiínavi'ican. Neajta inee, canu ra'uré'uuna í tí jín ántehuaa í yu'uxari jetze í mej jetzen á'ayu'usi'í a'íimej í mej rusén jín huateá-

turaasin í Dios jemi, sino nee nu neajta niyen tiraataxájta í ti jín ántehuaa jemin í niyá'upua, neajta huá'a jemi í mej jemin tí'ivaire'e í niyá'upua.

⁶“Ajta a'íin í ti huíteájnamua, ché'e a'íin ja'ati temua'a tiráanamua a'ij ti tihuá'a'ixaate'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'ímej í mej e'etiújse'iri jemin í Dios.”

Í mej Filadelfia e'etiújse'iri

⁷Patá'aj pajta tiraata'íti'i pe'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree ti huá'acha'ii a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri u Filadelfia ti jíme'en yee: “Patá'aj piyen ti jíme'en yee, ayée pu ti'ixa a'íjna í Dios í ti rí'i tirájcha'ii, a'íjna í ti ajta tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a. A'íi pu yee ajta a'íjna jín antiújmua'aree ti hua'atá'aca mej mi me'uun a'uteároute a'u ti e'irájca a'íjna í ti jetzen huanéj í David teecan. Ti pua'a a'íin te'antácuuna, capu ri'írí ti ja'ati te'iteáanan. Ajta, ti pua'a a'íin te'iteáanan, capu ajta ri'írí ti ja'ati te'antácuuna.

⁸“Nee nu ramua'aree a'ij sej rici. Casi'i, xaasej. Nu'uri niyen amuaatá'a sej si siyen ruxiéhua se'uun a'uteároute. Ajta, capu ri'írí ti ja'ati amuaatá'ijmii. Nee nu ramua'aree ti caí jéfhua amú'uca'anisti'i. Mí seajta mú'een, seúche'e xu ra'ará'astijre'e a'ij nej tejamuá'ixaa. Caxu seajta nexiéhua.

⁹“Me'ecui xaa, ayée nu huá'aruuren ne'ímej í mej miyen rusejrata mej nu'u Israél jetze ajtémecan. Camu xaa ne'u a'íjna jetze ajtémecan sino metí'ihua'itaca mu'u. A'íi mú jemin e'etiújse'iri í Satanás. Ayee nu ca'anéeri jín huá'aruuren mej mi mú a'uvé'uju'un mej tí'tunutaxi'in mú'ejmi jemi mej mi majta ráamua'aree nej já'amuaxe'eve'e.

¹⁰“A'iné mú'een xu siyen ra'ará'astijre'e a'ij nej neri tejámuaa'íjca, sej siyen che'atá sena'a te'utáviicua'i netíj neajta inee te'utáviicua'iri'i, ayée nu

rí'i tejá'amuacha'íi ti ij caí ayén tejamuá'ac'i'iti a'ájna mej jetzen miyen á'aviicua'ire'e muá'aju'u, a'íjna xicáara'a tí'ij ayén teja'uré'enejsin tí'ij huá'a japua rájveti najmí'ica í mej íiyen huachéjme í chaanaca japua. Mí'i mú a'uvé'uju'un mej tí'tunutaxi'in mú'ejmi jemi mej mi majta ráamua'aree nej já'amuaxe'eve'e.

¹¹“Mu nu e'icáame inee ca'anacan. Rí'i xu'u, setá'aj siyen huárini setá'aj rí'i tirájcha'íi xá'ara'ani í sej seri tí'ijcha'ii í Dios jemi. Caxu raatá'acare'en ti ja'ati á'amuanahua'ira í curuun í sej seri raatémua'iti.

¹²“Ajta a'íin ti tiu'umuá'itín, ayée nu tí'itij jín tiraata'íjcate'esin tí'ij tí'tivee a'ame u téyujra'an í neDioj. A'íi pu a'uun a'uracaíi a'ame tít na'a rusén jime'e. Neajta nu ra'acáchajtza ne'íjna jetze í ti jín ántehuaa í neDioj, neajta í ti jín téja'arájtehuaa chajta'ara'an í neDioj, a'u'jna u Jerusalén í ti jéjca, í ti ajta a'uun e'icaanej u ta japua a'u ti é'esejre'e í neDioj. Neajta nu niyen jetzen ra'acáchajtza í nej jéjcuacan jín ántehuaa.

¹³“Ajta a'íin ja'ati ti huíteájnamua, ché'e temua'a naa tiráanamua a'ij ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tihuá'a'ixaate'e a'ímej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi.”

Í mej Laodicea e'etiújse'iri

¹⁴Patá'aj pajta piyen tiraata'íti'i pe'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree ti huá'acha'ii a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri u Laodicea. Piyen ti jíme'en yee: “Ayee pu ti'ixa a'íjna ti ayén tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a tíjín: Ayen tí'ayajna, a'íjna ti ajta tzáahuati'ira'a jín a'ij ti'ixa Dios jime'e. Ajta capu ayén tí'ihua'itaca. A'íi pu ajta a'íin pú'een í ti Dios jamuan tiú'utaahuaca'a tít na'a ti tí'isejre'e íjii.

¹⁵“Nee nu ramua'aree a'ij sej titetiújcha'ii. Caxu a'ujca'anécan jín na'ancuré'evi'iti ineezi. Caxu seajta

ca'anéeri jín naatamuári, sino chá'ana'a xu'u siyen titetiújcha'íi. Ayee pu tina'aránanajche sej a'ujca'anéecan jín na'ancuré'evi'itin na'ari ca'anéeri jín sej naatamuárite'en.

¹⁶“Ayee xu tí'ivaire'e tǎj jaj tí cǎj na'a tí'ipisti. Caxu siyen tí'ivaire'e tǎj jaj tí jéshua pisti nusu tí jéshua címua-jra. A'ǎj nu jín niyen á'amuaruuren tǎj ja'ati tí ayén jaj aǎjztizee tí caí xǎ'epi'in rá'amencate'e. Nee nu ca'anéeri jín mé amúhua'axijsin.

¹⁷“Ayee xu tí'ixaxa'a yee sej seri chíjteaani sej pú'een, tí yee jéshua huápi'i rǎ'í tejamuáavai, tí yee caí tí'ti tejamuá'aturaate'e. Mǎ seajta mú'een, caxu siyen tí'ijmua'aree sej xána'avisi'i, seajta siyen a'ij pua'a huá'asejrate'e huá'a jemi í teite. Mú'een xu xaa caí a'ij tí'ijviicua'i, seajta aracúcu'unijmee, seajta siyen muámua'avijmé'e.

¹⁸“A'ǎj nu jín, niyen tejá'amuahavii sej si neetzi jemi ráananan se'ǎjna í oro tí taij jetze rutá'ahuaca sej si siyen huateújchijteaanita. Setá'aj siyen neetzi jemi ráananan í cǎxuri tí naa tí'icuaína sej si se'ǎjna jín ucaújchejte'axi'in tí ij caí ayén seijre'e í sej jín tí'itevi'lira'a se'ǎjna jime'e sej muámua'avijmé'e. Setá'aj seajta neetzi jemi ráananan se'ǎjna í tí'ti í sej aráujhuaate'en í rujǎ'i jetze tí'ij rǎ'iristan sej tí'ti huasejǎ.

¹⁹“Ayee nu hua'ajtea'axi'ica'a, neajta puaǎjtzǎ hua'atá'aca a'ǎmej í nej huá'axe'eve'e. A'ǎj pu jín, setá'aj seicǎe tíu'umua'ati, seajta a'ujca'anéecan jín na'ará'astijre'en.

²⁰“Me'ecuí xaa, nee nu a'itéjvee tá'a-pueerta, nete'ejteaatu'axa. Tí pua'a ja'ati ayén náanamua nej rájee, tí pua'a a'ǎjn ajta tina'antácuune'en, aj nu ní jemin uteáruti tej tí naímǎ'i tíu'ucua'ani tajǎmua'a.

²¹“Ajta a'ǎjn í tí tíu'umuá'itin, ayée nu raatá'asin tí ne jamuan a'ujyejǎxi'in a'u nej tejé'ajta a'iné ayée pu tináaruu in-

eetzi. Netǎ'ij tíu'utéemua'iti, aj nu ní án niyá'upua jamuan a'ujyejǎxi a'u tí a'ǎjn tejé'ajta.

²²“Ajta a'ǎjn í ja'ati tí huíteájnamua, ché'e temua'a naa tíráanamua a'ij tí a'ǎjn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén tí-huá'a'ixaate'e a'ǎmej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi.”

A'ǎi mú raná'amiche'e u ta japua

4 Tǎ'ij raatapuá'ajtaca'a tí tíu'uxǎj-taca'a, aj nu ní niyen éeni'icǎe tíu'uséj. Sejǎ nu huasejǎ í puéerta tí antacúuni'ihuaca'a u ta japua. Ajta a'ǎjn í nej amuacáican ráanamua'jri'i, ajtahua'a pu tí'ine'ixaate'eca'a. Ayee pu namua-jre'eca'a tǎj ja'ati tí ucáajijhua trompeeta jetze. Ayen tǎjǎn:

—Yen vejnéechi nej ní timuaatasejrate'en a'ij tí tíu'ujxe'eve'e tí ayén teja'uré'enen méjca'i huáyee.

²Jíme'en pu'u ayén tíu'utaxǎjtaca'a, aj pu a'ǎjn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ǎi pu neetzi jemi ru'uté'aa. Ayee nu éene'en tíu'uséj cumu a'u tí ipuari a'utéjvee u ta japua. Ajta a'ǎjna japua í ipuari, ja'ati pu jetzen acájca.

³Ajta a'ǎjn tí jetzen acájca, ayée pu naa éene'en tí'itéechen. Ayee pu seijre'eca'a tǎj tetej tí huápi'i tí'ijnajche, tí pa'u í tetej, ajta tí teúumua ajta í tí ranaxca. Ajta ayén seijre'eca'a tǎj í seij í tetej í tí pa'u tí ajta naa tí'imesti. Cu'uxaí pu ajta atavǎjca'a a'u tí a'utéveeca'a í ipuari. Ayee pu rú'aravi'i seijre'eca'a tǎj a'ǎjna í tetej mej miyen ratamuá'amua tǎjǎn esmeralda.

⁴Ajta, seica í ipuari atavéejme'ecaa a'u tí a'utéjvee a'ǎjna í ipuari. Seité japuan muáacua pu ará'aseca'a a'ǎjna í ipuari. Majta me'ǎn í vaujsi, a'ǎi mú acaté'etejme'ecaa jetzen í seica í ipuari. Majta miyen seité japuan muáacua ará'aseca'a a'ǎime í vaujsi. Majta cuaiǎnavi'in mú tí'itéchejca'a, ma-

jta curuun te'utearújte'emé'le ti oro jín taavíjhuaca'a.

⁵A'ájna seǵ japua í ipuari miyen témaxcava'ara'a, majta téniuuca'a. Ajta, án ti e'evé'eeve í ipuari, tatzari pu a'atáatime'ecaa ti ayén pua'amé aráhua'apua. Ajta a'áin í tatzari, a'ii pu a'áin pú'een í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti aráhua'apua jín t'ímuuari'e.

⁶Ajta a'ujna a'u ti e'evé'eeve, ayée pu éene'le huámuan á chuaata'a a'ájna jime'le ti naa t'íimesti, ti ajta t'ítatzaj. Ayee pu seǵre'eca'a tǵ a'ájna í tetej mej miyen ratamuá'amua tǵin cristal.

Majta a'áime í mej muáacua ará'ase í mej ruuri, a'úu mú uhua'ú'upu'ujme'ecaa tǵ na'a ti'ipua'amé í ipuari. T'í'ij p'í na'a mú t'íiseij, nain japua, tǵ na'a júte'imua, ajta íiyen chaanaca japua.

⁷Ajta a'áin í ti seǵti, ayée pu araseǵre'le tǵ muajye. Ajta í ti hua'apua, ayée pu araseǵre'le tǵ puuya. Ajta a'áin ti ruuri ti huaíca, ayée pu te'ecánee tǵ teáata'a, ajta a'áin í ti muáacua, ayée pu seǵre'eca'a tǵ cua'ira'ave ti rá'ara'ive.

⁸Majta a'áime í mej muáacua, í mej majta i'li ruuri, a'áii mú arajsevica ajtá'anájme. T'í'ij p'í na'a mú t'íiseij nainjapua tǵ na'a júte'imua, majta íiyen chaanaca japua. Nain tújca'ari tzajta'a, majta nain tǵca'ari tzajta'a, a'áii mú jemin t'íichuicaca'a í Dios. Camu ja'anáj raatapuá'ajta mej miyen ti'ichuúca tǵin: Rí'i pu t'íiseǵre'le, temua'a pu

urari'ene'acan jín seǵre'le, x'í'epi'in pu een seǵre'le tǵ na'a rusén jime'le í tavástara'a, a'ájna í Dios ti nain jín antiújmua'aree, a'ájna í ti ruseǵ seǵre'eca'a, ti ajta seǵre'le íjii, ti ajta seǵre'le a'ame tǵ na'a rusén jime'le.

⁹Majta miyen rí'i tiratá'aca, majta raná'amiche'le, a'áii mú majta t'í'ijteujtzi'ire'le muá'aye'i me'ájna ti a'áin ipuari jetze acájca, ti ajta ruuri tǵ na'a rusén jime'le.

¹⁰Matǵ mena'a miyen rici í mej muáacua, í mej majta ruuri, a'áii mú majta miyen rici a'áime í mej vaujisi í mej seǵte japuan muáacua ará'ase. A'áii mú aicaujútuuxijsin me'ájna jemi í ti ipuari jetze acájca, mej mi raateána-jche me'ájna ti i'li ruuri tǵ na'a rusén jime'le, majta raatátuiire'esin í jemin í tiu'ujcúrun. Majta miyen ti'ichuúca tǵin:

¹¹Ayee pu timuaavǵte'le mú'etzi, mi pej tavástara'a pú'een, mi pej pajta i'li Dios.

Tej ti tiyen rí'i timuaatá'an,

tej ti tiyen muaná'amiche'en.

Pej pi nain jín anti'amua'aréere,

a'iné mú'ee pej nain tiú'utaahuaca'a,

nain í ti seǵre'le íjii.

Ayee mú 'een jín huataseǵre me'ájna jime'le pej piyen tira'utéeca'ane á'axe'evi'ira'a jime'le.

A'íj mú jín miyen huátaavíjhuaca'a.

Í ti jír'i ti jetzen té'eyu'usi'i, ajta í Cáne'a

5 Net'í'ij ni ayén éene'en tiu'uséǵ, ti a'ájna í ti acájca í ipuari jetze, ruri'írínta'a pu ru'itépíjcaa í yu'uxari í ti rux'í'ejta'a té'esiimua'ihuaca'a, ajta, á'avijti'ihuaca'a arahua'apuáca jime'le í xijca.

²Neajta ja'ati huaseǵ ti júte'le t'íivaire'le. A'íjna í ja'ati jé'ecan pu huápi'i uráca'anée. Ca'anín pu jín tiu'utáhau. Ayee pu tǵin:

—¿A'ataani ayén huataújci'ipua ti a'áin ra'ajsiújtza'anaxi'in í ti jín á'av-i'ijti'ihuajmee, ajta í ti raatáxijta í yu'uxari? —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

³Ti'í'iquí ayén te'írájraa. Tǵ na'a a'ujna já'ahua'a u júte'le, ajta íiyen chaanaca japua, ajta u tajete, capu mé'le ja'ati ti ayén tiu'utaúci'ipua í ti ayén tiraatáxijta, ajta ti ra'useǵ a'íj ti té'eyu'usi'ihuaca'a.

⁴Neajta inee, jeíhua nu huápi'i neyene'eca'a ne'ájna jime'le mej caí rateuve'eca'a seǵ ti ayén tiu'utaúci'ipua

í ti ayén tiraatáxijta í yu'uxari nusu ti ra'usej, ajta ti ra'ujjve'en.

⁵Tí'iquí seij ti huá'a jetze ajtém'e-cantaca'a a'ímej í vaujsi, ayée pu tinaatá'ixaa tíjín:

—Capej ayeine. Me'ecui xaa, a'íjna mej miyen ratamuá'amua tíjín í Mua-jye í ti huá'a jetze ajtém'ecan a'ímej í mej Israél jetze airáane, a'íjna í mej majta miyen ratamuá'amua tíjín A'íjna í ti David jetze airaújnejjte, a'í pu ari tiu'utéemua'ítí tí'ij a'íin ayén tira-a-jsiújtza'anaxi'in í ta'aráhua'apuáca jín á'avi'íjti'ihuajmee, ti ajta raatáxijta.

⁶Neajta niyen éene'en tiu'uséj tíj tí'iti í Cáne'a, ayée seijre'eca'a tíj í mej meri raajé'ica. A'uu pu a'utéveeca'a jemin í ipuari. A'í pu ajta huá'a tzajta'a seijre'eca'a í mej muáacua í mej ruuri, majta a'ímej í mej aiteca'íjme'ecaa a'íime í vaujsi.

Ajta a'íjna í Cáne'a, arahua'apuáca pu ájta'ehuájme'ecaa, ajta arahua'apuájmé'en pu ájji'isijme'ecaa. Ajta a'íin jí'iseáara'an í ta'aráhua'apua, a'ii pu a'íin pú'een í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios í ti nainjapua u ya'uta'íteca'a íiyen chaanaca japua.

⁷Ajta a'íin í Cáne'a, a'úu pu a'uvé'e-mej a'íjna jemi í ti e'ecájca í ipuari jetze. Tí'iquí ra'ancuré'epi a'íjna í yu'uxari í ti ri'írínta'a seijre'eca'a a'íjna í ti ipuari jetze acájca.

⁸Tí'ij ra'ancuré'epi a'íjna í yu'uxari, a'íime í mej muáacua í mej ruuri, majta a'íime í vaujsi í mej seité japuan muáacua ará'ase, a'í m'ú miyen a'ímuá aicaújtuuxi me'íjna jemi í Cáne'a. Mat'íj mena'a pua'amé te'ité'í'ica'a me'íjna í aarpa, majta tuxa'a ti oro jín tí'ítaav-ijhuaca'a. Cuaane'e pu avé'ejist'íjme'ecaa a'íjna jetze í tuxa'a. Ajta a'íjna í cuaane'e, a'ii pu a'íin pú'een í mej raatáhuaviiri'í í Dios a'íime í mej rí'í tí'itesejre'e í Dios jemi.

⁹Mat'íj mi miyen jéjcuacan jín tiu'utáchuiicaca'a tíjín:

Ayee pu tiraav'íjte'e pej mú'ee piyen ra'ancuré'epin, pajta raatáxijta a'íne memuaajé'ica.

Pajta mú'ee, pepu'uri tiu'utanájchitaca'a pe'íjna jime'e í á'axuure'e í mej jín té'echa'ica'a í Dios jemi, pej pi tiu'utátuiire'en í Dios jemi í teite mej nainjapua é'eme'ecan.

A'í m'ú huá'a jetze ajtém'ecan mat'íj mena'a se'íj jetze mej airaújnejjte nusu a'achú pua'amé í mej se'íj niuucari jín tí'ixaxa'a

nusu mat'íj mena'a pua'amé í mej teitestemua'ame'en pú'een.

A'u ti na'a mej é'eseijre'e se'íj japua í chuej,

a'úu mú é'eme'ecan.

¹⁰Pajta mú'ee, pepu'uri piyen rí'í huá'uruu

mej mi miyen me'ín teitestemua'ame'en pú'ene'en muá'ara'ani a'íjna í ti tí'áijta, mej mi majta tí'ítij jín tiu'utévaire'en me'íjna jemi í Dios.

Mí majta a'íime, a'í m'ú tiu'uta'a'íjta íiyen chaanaca japua.

Ayee mú tiu'utáchuiicaca'a.

¹¹Net'íj ni atáneereca'a. Net'íj ni huá'unamuajri'í a'ímej í mej u ta japua tí'ivaire'e. Mé mu'íicáa huápi'í. Capu a'atzu rí'írí ti hua'uté'ítien, ni capu ámitieere'e a'achú mej pua'amé. Ayee mú pua'amé mat'íj í xu'ura'ave. A'í m'ú me'luun atavéejme'ecaa me'íjna jetze í ipuari, majta a'ímej jetze í mej muáacua í mej ruuri, majta a'ímej jetze í vaujsi.

¹²A'í m'ú miyen ca'anín jín tiu'utáchuiicaca'a tíjín:

Tiché'e tiyen rí'í tiraatá'an te'íjna í Cáne'a

í mej raajé'ica.

Jee xaa, ayée pu tiraav'íjte'e ti a'íin ayén tira'ancuré'an a'íjna ti Dios jín tira'íjcate'e,

ajta tǎj na'a ti jemin tí'iseijre'e í Dios,
ajta í mua'atziira'a í ti jín tiu'uta'ájta,
ajta í muári'eri'ire'ara'an í ti jín nain jín
tiu'utémua'itin.

Tiché'e rí'i tiraatá'an, teajta ahuátatza-
ahuate'en te'ǎjna jemi,
tiché'e teajta huátatemua'ave'en
te'ǎjna jemi í Cáne'a.
Ayeé mú tiu'utáchuiicaca'a.

¹³ Netí'ij ni niyen tǎhuá'unamujri'i í
mej ti'ichuíca, matǎj mena'a pua'amé
mej u ta japua é'eseijre'e, majta a'ímej
mej íiyen seijre'e í chaanaca japua, ma-
jta a'íme, matǎj pua'amé u tajete mej
é'eseijre'e, majta a'ímej í mej japuan é'e-
seijre'e í jaj ti ve'éé, majta matǎj mena'a
pua'amé a'aseijre'e í jaj tzajta'a. Naími'i
mú miyen tí'ichuiicaca'a tǎjín:

Tiché'e rí'i tiraatá'an te'ǎjna í ti acájca í
ípuari jetze, teajta te'ǎjna í Cáne'a.

Tiché'e rí'i tiraatá'an, tiché'e teajta rí'i
tirájcha'íi,

teajta rí'i tiraateájtuaani,
teajta raatá'an ti nain jín antiújmua'a-
reere á'ara'ani tǎj na'a ti yú auca'ití
a'ame tǎj na'a rusén jime'e.

¹⁴ Majta a'íme í mej muáacua í mej ru-
uri, ayéé mú tiu'utaxájtaca'a tǎjín:

—Ché'e ayén teja'uré'enen.

Majta a'íme í vaujsi, a'íi mú aicaújtu-
uxi, majta raateánajchecha'a í Dios.

Í ti arahua'apuáca jín á'avijti'ihuaca'a

6 Netí'ij ni raasejǎj ti a'íin Cáne'a seij
antína'acaca'a í ti jín á'avijti'ihuaca-
ca'a í yu'uxari. Jíme'en pu'u ayén huarǎj,
aj nu ni ráanamujri'i seijǎj ti huá'a jetze
ajtéme'ecan í mej ruuri, í mej majta
muáacua. Ayeé pu ca'anín jín tiu'utaxáj-
taca'a. Cu xiee mej cuj huatéjnuuni.
Ayen tǎjín:

—Íiya'a jíi.

² Neajtahua'a nu atáneereca'a ti pua'a
á a'utéjvee a'ǎjna í cahuaayu'u í ti cuái-
nara'a. Ajta a'íin ti avé'eca, a'íi pu tú'u-

nami'i huitéhueeca'a rumuájca'a jetze.
Ajta, a'íi pu huirájraa ti ij hua'an-
timuá'itin. A'u ti na'a pu á'uye'icaa ajta
na'a caí naíjmi'ica antimuá'iti.

³ Tǎiquí ajtahua'a ra'antína'acaca'a.
Netí'ij ni niyen tiráanamujri'i tí'ij a'íin
ti hua'apua ti ajta huá'a jetze ajtéme'e-
can í mej ruuri, í mej muáacua, ayéé pu
tiu'utaxájtaca'a tǎjín:

—Íiya'a jíi.

Single Line Comp ⁴ Jíme'en pu'u
ayén tiu'utaxájtaca'a, seij pu huirájraa í
cahuaayu'u ti pa'useáarara'a. Ajta ayéé
pu tiraatá'a a'ǎjna ti avé'eca ti ij a'íin
ayén huaú'itziite'en í teite í mej yen sei-
jre'e i chaanaca japua mej mi caí ché'e
ru'ihuaamua'a muá'ara'ani sino mej mi
huaújcui'ini seij ajta seij. A'íi pu jín, a'íi
pu ra'ancuré'echui seǎj í chun í ti ve'éé,
í ti ajta te'ejcamíimijmee ruxí'ejta'a.

⁵ Aj pu 'i huaíacajetze ra'antína'aca-
ca'a. Netí'ij ni niyen tiráanamujri'i ti
ajta seij ti huá'a jetze ajtéme'ecan í mej
ruuri, í mej muáacua, a'íi pu ayén tiu'u-
taxájtaca'a tǎjín:

—Íiya'a jíi.

Netí'ij ni neajtahua'a atáneereca'a.
Me'ecui xaa, á pu a'utéjvee seij í
cahuaayu'u ti xu'umuara'a. Ajta a'íin í
ti avé'eca, a'íi pu ráachuisime'e í mej jín
te'ecá'ititeera.

⁶ Netí'ij ni ja'ati huánamujri'i. Cu
xiee huá'a tzajta'a á'a teja'utaxájtaca'a í
mej ruuri, a'íme í mej muáacua. Ayen
tǎjín:

—Sei medida í triigu, ayéé pu che'atá
na'a ti'ijnáache a'ame tǎj ja'ati ayén
tiraamuá'itin seǎj xicaj jime'e. Ajta hui
huaíca medida í triigu ti tǎti'ijm'éen
huíjmuaiyujme, ayéé pu che'atá na'a
ti'ijnáache a'ame tǎj ja'ati ayén tira-
muá'itin seǎj xicaj jime'e. Mi seajta
mú'een, caxu yá'ujjipuan a'u mej tejé'e-
huaste'e aceituuna ti'iti na'ari uuva ti'iti
sino miché'e me'ǎjna jín huateújvare'en.
—Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a.

⁷ Tí'iquí ayén í ti muáacua antína'acaca'a. Jíme'en pu'u ayén ra'antína'acaca'a, aj nu ni ráanamuajri'i ti a'fín í ti muáacua ti ajta huá'a jetze ajtémecan í mej ruuri. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijn: —Iiya'a jíi.

⁸ Neajtahua'a nu atáneereca'a. Netí'ij ni raasefj ne'fjna í cahuaayu'u í ti cáj t'íteuumuara'a. Ajta a'fín í ti avé'eca, ayé pu ántehuaa tijn I nej huá'acuí'ica. Ajta í seij í ti cujta'an huamé'ecaa, ayé pu ajta ántehuaa tijn I nej huá'a chi'ij pú'een í mi'ichite. Dios pu ayén hua'utá'a mej mi me'fjna jín antiújmua'areere je'licáj a'imej í mej yen huachéjme í teite íyeyen chaanaca japua mej mi huá'ucuí'ini a'imej í teite me'fjna jime'e mej tiújne'usí'ite'en nusu tujri jime'e na'ari cuí'ini'ira'a jime'e o a'imej jime'e í ti'itén í mej t'íteci'imeca.

⁹ Tí'iquí í ta'anxívi antína'acaca'a. Netí'ij ni ne'imej huasefj í huá'axiejniu'uca a'imej í mej me'fjna jín huácuíhuaca'a me'fjna mej ra'ará'astijre me'fjna í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, majta me'fjna jime'e mej ra'ancuré'a í niuucari Círístu'u ti raateájtuua í huá'a jemi. Majta a'imej, án mú e'ejté'eca'a í ípuari jete.

¹⁰ Majta ca'anín jín jíjhuaaca'a tijn:

—Tavastara'a, mi pej ri'éene'ecán jín seijre'e, mi pej tzáahuati'ira'a jín t'í'ixaxa'a, za'achúni auj á'ateeri ajta pena'a caí piyen tiraaxí'epi'íntare'en pe'imej jime'e í mej táacuí, pej pi puajtzi hua'utá'an pe'imej í mej án japuan huachéjme a'ánna chaanaca japua?

¹¹ Tí'iquí hua'uré'epijte í cfixuri í ti títí'ijme, ti ajta tí'icuaína. Ayee pu tihua'utá'ixaa mej nu'u mauj a'atzu tiu'uchú'eve'en ajta na'a caí ayén te'araúrasten a'achú ti ari huá'uxí'epi'íntari'iri'i a'imej jemi í mej ruxí'ej t'í'itij jín t'í'ivaire'eca'a, ajta a'imej í huá'a'ihuaamua'a í mej miyen

che'atá mena'a éeni'ici'e cui'ini matj a'fime.

¹² Tí'iquí í ta'arájsevi antína'acaca'a. Netí'ij ni neajtahua'a atáneereca'a. Me'ecuí xaa ne'u. Jé'ecan pu huápí'í huatéújca'atzi í chaanaca. Ajta a'fín í xicaj, huatéxu'umuareca'a. Ayee pu seijre'eca'a t'ij a'fjna í cfixuri ti xu'umua í mej jín t'í'iteújche'etehua'a muá'aye'i ti pua'a maújxieemijte'e. Ajta a'fjna í máxcira'i, a'fí pu huatépa'ureca'a. Ayee pu seijre'eca'a t'ij xúure'e.

¹³ Majta a'fime í xu'ura'ave, a'fí mú miyen che'atá mena'a é'ejvatzi'ixi í chuej japua t'ij a'fjna í táca'ira'an í huaréj ti auj seijre'e t'í'ij huáseevi'i á'aye'i. Ti pua'a a'fín cíye'ara'an huataújrurea-jxí'in eeca jime'e, naíjmi'i pu cávaíjzi í táca'ira'an.

¹⁴ Ajta í ta japua ti tejé'eseijre'e, a'fí pu e'ehuaújpua'arixi. Ayee pu che'atá na'a huatéeseijre t'ij ajta ja'ati yu'uxari huatéejire. Ajta t'ij na'a a'utí a'u jirime, ajta t'ij na'a a'utí e'erahuáchijmee í jaj japua, naíjmi'i pu huaré'axi. Capu ché'e mu'u é'e seíre'e já'araa í jirí.

¹⁵ Majta naími'i í mej yen japuan seijre'eca'a íyeyen chaanaca japua, á mú ahuaúravaataca'a já'ahua'a teásta'ana tzajta'a, majta jaj tzajta'a a'ujna jirí jetze. Ayee mú huaréj a'fime í mej t'í'itij jín títetatef, ti pua'a tajtuhuan pú'een nusu presidente pú'een na'ari í mej tihua'ájte'e í xantaaru'u nusu í mecaí mej chíjteaaní pú'een nusu í mej jefhua rucaca'anéjme. Naími'i matj mena'a pua'amé yen seijre'e íyeyen chaanaca japua, miyen huatéuravaataca'a. Capu amín a'ij ti pua'a ruxí'ej mena'a á'ujujhua'ane'e a'ij ti tihua'aráanajche, na'ari ca'anéeri mú jín t'í'imuari'eca'a.

¹⁶ Ayee mú tihua'utajé me'fjna í jirí, majta me'fjna í tetej tijn:

—Setá'aj yeehui ta japua rájveti sej si ta'avé'enan ti ij caí taasefj a'fjna í ti acájca í ípuari japua, ajta ti ij caí

puañtzi táaci'iti a'íjna jemi í Cáne'a í ti ari niu'ucami'i.

¹⁷Jee xaa, pu'uri yeehui ayén teja'uré'ene a'íjna xicáara'a mej jetzen puañtzi taatá'asin me'íjna jime'e mej meri níni'u'ucacu, majta capu ja'ati raayí'iti ti te'utáviicua'i a'íjna jime'e.

A'íime í mej Israél jetze ajtème'ecan, í ti Dios hua'avé'ejajpuaxi

7 Neajta á'iyen muáacuaca huasej í mej tí'ivaire'e u ta japua. Aa mú a'uté'uuca'a. Seij pu a'uun jé'esei-jre'eca'a u jetze pújme'en Teijmata'a, ajta seij a'ujna já'ahua'a Huáahuata pújme'en, ajta seij Cuameche pújme'en. Ajta í seij, a'úu pu a'utéveeca'a Tzareeme'en pújme'en. Majta a'íime í mej muáacua, a'íi mú caí hua'atá'acare'e í eeca ti huatá'eecare í chuej japua na'ari í jaj japua nusu ciyej tzajta'a.

²Netí'ij ni seij huasej ti tí'ivaire'e u ta japua. A'uu pu pújme'en e'evé'eme'ecaa a'u ti 'aíjninei í xicaj. A'íi pu ru'iteátii-ca'a a'íjna í ti jín Dios hua'ajtiyú'uxaxij huá'acuaatze'e ti ayén té'axa mej nu'u teitestemua'ame'en pú'een. Aj pu 'i a'íin tevi ayén ca'anín jín hua'utajé a'íimej í mej me'íjna jín antiújmua'areereca'a mej a'ij pua'a ráaruuren í chaanaca, majta í jaj ti ve'ée.

³Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu xí puañtzi raatá'a í chaanaca na'ari í jaj ti ve'ée nusu í ciyej ajta tena'a caí hua'ajtiyú'uxaxi'in huá'acuaatze'e te'íimej í mej ravaire'e í taDioj. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁴Netí'ij ni niyen tiráanamujri'i a'achú mej pua'amé í ti hua'ajtiyú'uxaxij í huá'acuaatze'e. Ayee mú pua'améca a'achú cumu anxíte japuan hua'apuate japuan muáacua vi'ira'a. A'íi mú huá'a jetze ajtème'ecan matíj mena'a teitestemua'ame'en mej pú'een í mej airaújnejjte me'íjna jetze í Israél.

⁵Majta a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Judá, ayée mú ará'axcaa tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Rubén, ayée mú che'atá ará'axcaa tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Gad, ayée mú majta ará'axcaa a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a.

⁶Majta a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Aser, ayée mú che'atá mena'a ará'axcaa tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Neftalí, ayée mú che'atá mena'a ará'axcaa a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta mú miyen che'atá mena'a ará'axcaa a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a a'íime í mej me'íjna jetze airaújnejjte í Manasés.

⁷A'íimej jime'e í seica, í mej Simeón jetze airaújnejjte, ayée mú majta ará'axcaa a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta a'íime í mej Leví jetze airaújnejjte, ayée mú che'atá mena'a ará'axcaa a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta a'íime í mej Isacar jetze airaújnejjte, ayée mú che'atá ará'axcaa tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a.

⁸Naími'i mú miyen tamuáamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a ara'ástime'ecaa a'íime í teitestemua'ame'en í mej Zabulón jetze airaújnejjte, majta í mej me'íjna jetze airaújnejjte í José, ayée mú che'atá ará'axcaa matíj í seica. Majta a'íime í mej Benjamín jetze airaújnejjte, ayée mú che'atá mena'a ará'axcaa.

Jíime'en í mej mu'íi í mej majta cuaiínavi'in ti'itéechen

⁹Netí'ij ni neajtahua'a atáneereca'a, neajta hua'usej í seica í mej me'uun e'etiújseire'eca'a. Ayee mú temua'a

tí'itemu'iicaa. Capu rí'iríistaca'a ti ja'ati hua'uté'itien. A'u ti na'a mú é'eme'ecantajme'ecaa, matíj mena'a pua'amé me'ín pú'een í teite í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, matíj mena'a pua'amé í teite í mej seicié tí'ijye'ira, majta naijmi'i mej seicié tí'ixaxa'a. A'uu mú a'uté'uuca'a jemin í Cáne'a. A'íi mú cuaiñavi'in tí'itechéjme'ecaa a'íime, majta tacíj mú huiitepijme'ecaa.

¹⁰ Ca'anín mú jín miyen tí'itejihua-ca'a tijn:

Ca'anéri pu jín tu'irájtuua a'íjna í taDioj í ti acájca í ipuari jetze, ajta a'íjna í Cáne'a.

¹¹ Majta a'íime í mej tí'ivaire'e u ta japua, a'íi mú atavéejme'ecaa a'u ti a'utéveeca'a í ipuari, majta a'u mej a'uté'uuca'a a'íime í vaujsi, majta a'íime í mej muáacua í mej ruuri. Matí'ij mi aicaujtuuxi í jemin í ti acájca í ipuari jetze mej mi raateánajche í Dios.

¹² Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijn:

Ché'e ayén teja'uré'enen.

Tu'uri tiyen rí'i tiraatá'asin, teajta tiyen rí'i tiya'usefira tá'aju'un, a'iné a'íi pu nain té'umua'aree. A'íj tu jín tiyen rí'i tiratá'acare'e tá'aju'un, teajta rí'i tiraatetúutuhua'a tá'aju'un. A'íi pu taDioj jemi seíre'e a'ame í muári'eri'ire'ara'an, ajta í ca'aníjra'a tñ na'a ti yú auca'ití a'ame tñ na'a rusén jime'e.

¹³ Aj pu 'i seij í ti vástacira'i ayén tinaata'íhua'uri'i tijn:

—¿A'atéenni mej pú'een a'íime í mej cuaiñavi'in tí'itechéjme? ¿A'uné jetze ma'uvé'eju'un?

¹⁴ Netí'ij ni niyen tiraata'ixaa tijn:

—Mú'ee vásta'a, mú'ee pej ramua'aree pej piyen tinaatá'ixaate'en.

Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tijn:

—A'ii mú hui me'ín pú'een í mej te'utáviicua'iri'i í mej jeshua huápi'i ra-

jpuai'tzi muá'araa. A'ii mú meri tiu'u-já'usi í tiú'ujciixu, majta tiú'ucuai-inare í tihuá'aciixu me'íjna jime'e mej ra'ará'astijre me'íjna í Círíistu'u í ti huá'a jetze me'ecan huamí'i.

¹⁵ A'íj mú hui jín miyen íiye seijre'e jemin í ipuari ti jetzen acájca a'íjna í Dios. A'íi mú majta ravaire'e teyujta'a a'u ti a'ín Dios é'eseijre'e. Nain tújca'ari tzajta'a, majta nain tíca'ari tzajta'a, a'úu mú ravaire'e. Ajta a'ín ipuari jetze ti acájca, a'íi pu huá'acha'íin a'íjna jime'e ti rusej huá'a jemi huateáturaasin.

¹⁶ Camu hui ché'e huatatújritze'esin, camu majta ché'e huata'í'icu. Capu ajta ché'e huá'acucui'i a'ame í hua'a-mu'úu í xicaj jime'e. Capu ajta ché'e hua'ataíixi'ira a'ame í xicaj.

¹⁷ A'iné a'íi pu Cáne'a a'íjna jetze á a'utéjvee í ipuari. A'íi pu huá'acha'íi a'ame. A'íi pu huá'avi'itín a'ájna a'u ti jé'ejmuua í mej jín ruuri muá'ara'ani. Ajta a'ín Dios, a'íi pu rí'i tihua'utá'asin mej mi caí ché'e tí'iti jín ruxiéemiste'e.

Í ti jín aráhua'apua á'avijti'ihuaca'a, ajta í cítzive'eri

8 Tí'iquí a'íin Cáne'a ra'antína'acaca'a a'íjna í ti jín á'avijti'ihuajme'ecaa, a'íjna í ta'aráhua'apua. Aj pu 'i nain-japua tiu'upuá'areajraa u júte'e. Ayee pu á'atee a'achú cumu já'ita'a hora ti caí tí'iti namuajre'eca'a.

² Netí'ij ni hua'usej í mej aráhua'apua, í mej majta tí'ivaire'e u ta japua. A'íi mú a'ín pú'een í mej Dios jemi huaté'uuca. Matí'ij mi te'encuré'i í trompeeta, í ti aráhua'apua.

³ Aj pu 'i seij mú a'uvé'emej ti ajta tí'ivaire'e u ta japua. A'íi pu jetzen ajteechaxi a'íjna í mej japuan tí'imuai'ivaj-taca. Ajta tí'iti huiitéjajnaca'a cítzive'eri. Sej pu raatatíste í cuaane'e tí ij a'íjna rajnájchite'en a'íjna jamuan í niuucari í mej jín raatáhuaucare'e í Dios jemi matíj mena'a pua'amé í mej rí'i tí'iteseijre'e í

Dios jemi. Ajta, a'íjna í hua'aniuuca, án pu jé'esejre'eca'a japuan a'íjna í ti oro jín taavíjhua í mej japuan tí'imuai'ivaj-taca ti ajta jemin a'utéjvee a'íjna í ipuari.

⁴Aj pu 'i temua'a té'ejcitzijtarixi a'íjna í cuaane'e a'íjna jamuan í niucari í mej jín raatáhuauca'e í Dios jemi. A'íj pu jetzen ájczitziujtareca'a a'íjna í muáj-ca'are'ara'an a'íjna í ti tí'ivaire'e u ta japua.

⁵Aj pu 'i rájtii a'íjna í cítzive'eri, ajta ra'avé'ejiste a'íjna í taij ti a'uun a'uvé'emej a'íjna japua í mej japuan tí'imuai'ivajtaca. Aj pu 'i á ya'ucáaxire í chaanaca japua. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj nu ni ráanamujri'i. Cu xiee muatéjnniuu. Jé'ecan pu temua'a tí'ité-ca'arajnajme'e. Majta témaxcava'ara'a. Ajta huatéujca'atzijxi í chaanaca.

Jíme'en í trompeeta í mej te'ité'i'ica'a

⁶Majta a'íime í mej aráhua'apua ará'ase, í mej majta tí'ivaire'e u ta japua, a'íime í mej trompeeta te'ité'i'ica'a, a'íi mú r'íi huaújrúu mej mi me'íjna tzajta'a ucáajijhua.

⁷Ajta a'íjna ta'amuájca, a'íi pu ucáajijhuaca'a a'íjna tzajta'a í trompeeta. Jíme'en pu'u ayén huaríj, mat'íj mi téetej cáavatzi a'íjna jamuan í taij, xúure'e ti ranaxca. Nainjapua pu huavátzi íiyen chaanaca japua. Ajta je'icáj pu tiu'uré'ataa. Ajta a'íin í ciyej, je'icáj pu ajta tiu'uré'ataa. Ajta í íxaj, naími'i pu huaré'ataa a'íjna.

⁸Ajta a'íin í ti hua'apua í ti tí'ivaire'e u ta japua, a'íi pu ajta ucáajijhuaca'a a'íjna tzajta'a í trompeeta. Ajta tí'iti pu atéájrie í jaj jetze í ti ve'ée. Cu xiee jirí na'a a'íjna í tí'iti í ti ajta teátaasime'e. Tí'iquí á a'ucájrúpi á jaata'a. Aj pu 'i je'icáj seicié huaújrúu í jaj tjí xúure'e.

⁹Majta je'icáj mú huácuii í mej me'uun é'echejca'a. Majta, me'ín í baarcu í mej japuan é'eciineca'a í jaj, je'icáj mú majta huatéána'axi.

¹⁰Ajta a'íin í ti huaíca, a'íi pu ajta ucáajijhuaca'a a'íjna tzajta'a í trompeeta. Jíme'en pu'u ucáajijhuaca'a, aj pu 'i xu'ura'ave ti ve'ée e'icájve u júte'e. Ayee pu té'ataaca'a tjí tatzari. Aj pu 'i á e'erájve je'icáca japua í játe'ana, ajta je'icáca japua a'u ti e'ejaxavi'ijme.

¹¹Ajta a'íin í xu'ura'ave, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Ta'antzíjvi'i. Je'icáj pu antzíivi'i já'araa í jaj. Majta í teteca, mu'íití mú huácuii me'íjna jime'e mej ra'í me'íjna í jaj í ti antzíjvi'i.

¹²Ajta a'íin ti muáacua, a'íi pu ajta ucáajijhuaca'a í trompeeta jetze. Jíme'en pu'u ayén huaríj, tí'iti pu ra'ajteátu'a í xicaj, ajta í máxcira'i, ajta je'icáj í xu'ura'ave mej mi caí ché'e miyen a'atáatime'eni. Je'icáj tújca'ari tzajta'a, camu ché'e á'ataaca'a, ajta je'icáj tíca'ari tzajta'a, camu majta ché'e á'ataaca'a.

¹³Net'íj ni niyen á'ujneereca'a. Júte'i-mua pu seáj rá'ara'aca'a í cua'ira'ave. Net'íj ni niyen ráanamujri'i ti ayén tí'ixajtaca'a tíjín:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, cui'i xaa, a'íime hui í mej íiyen japuan huachéjme í chaanaca, a'iné jeíhua mú hui rajpuaíitzi muá'aju'u mat'íj miyen ucáajijhua í seica í mej huaíca í trompeeta jetze. Pu'uri hui tén ayén teja'uré'enejsin.

9 Aj pu 'i a'íin ta'anxívi ayén ucáajijhuaca'a í trompeeta jetze. Jíme'en pu'u ayén huaríj, net'íj ni raasej í xu'ura'ave ti ari e'icájve u júte'e, ajta án e'erájve í chaanaca japua. Ajta a'íin, a'íi pu ra'ancuré'echui a'íjna í yaavi í ti jín ra'antácuuna a'u ti e'etécun ti caí ayén té'emiteere'e a'achú ti ucátee.

²Aj pu 'i a'íi pu ayén ra'antacú a'íjna ti e'etécun ti ayén caí ámitieere'e a'achú ti ucátee. Jíme'en pu'u ra'antacú, ayée pu huitácitziujtareca'a tjí te'itácitziúuta á'aye'i í hoorno tzajta'a ti ve'ée. Ajta a'íin í xicaj, ajta í máxcira'i, a'íi mú a'utánami'ihua muá'araa me'íjna jime'e

í citzij ti aitácitziujtaca'a a'ujna a'u ti e'etécun.

³Matí'ij mi vítzi'ise huiitací citzij tza-jta'a. Ayee mú tihua'utá'a mej mi miyen tiú'uche'eve'en matíj a'íime í teaxcáte.

⁴Ayee mú tihua'u'íjca mej nu'u caí a'ij pua'a raruure í ixaj ti ájninei í chuej japua na'ari tu'upi ti'iti nusu ciyej. A'li mu'u nu'u a'ín pú'een í mej a'ij pua'a huá'aruuren, a'íme í teite í ti caí té'eyu'usi'i huá'acuaatzi jetze mej nu'u teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

⁵Ayee mú tihua'utá'a mej miyen á'a-teeri a'achú cumu anxíj máxcira'i mej puaíjtzí hua'utá'an í teteca. Majta, camu miyen tihua'utá'a mej huá'ucui'ini. Ajta, a'íjna í mej jín puaíjtzí hua'utá'asin, ayée pu che'atá na'a 'een ti pua'a teáxca raache'en í ja'ati.

⁶Ayee pu té'eme a'íjna xicáara'a jetze. Ayee mú rahuauni í teteca mej huá'ucui'ini. Mi ajta, capu a'ij tiu'utári'iristari. Jéihua mú huápi'i jetzen á'ujca'ane mej huá'ucui'ini mej mi caí ché'e rajpuaíjtzí. Mi majta, ca'anéeri mú jín te'utáviicua'ira.

⁷Majta me'ín vítzi'ise, ayée mú seijre'eca'a matíj cahuaayu'use í mej meri hua'acáanajxi mej mi japuan huané'use'en. Ti'iti mú ave'erújte'eme'ecaa í rumu'úu jetze. Ayee pu seijre'eca'a tíj curuun ti oro jín taavíjhuaca'a. Ajta, hua'aneerime ayén seijre'eca'a matíj teite.

⁸Ayee mú majta éene'e cácipuaca'a matíj 'uuca, majta miyen éene'e antátamejca'a matíj muajyéte.

⁹Nainjapua mú ti'icácaujnaca'a ti'itíj jime'e tíj tepúusti'i pú'eene'e. Majta, jeíhua huápi'i cá'arajnaca'a matí'ij tirá'ara'ixi. Yee pu 'eene'e namuajre'eca'a matíj a'íime í cahuaayu'use í mej ca'anín jín ru'uvé'ejapujme'e í carreta í mej tzajta'an huaté'uuca'a a'íime í mej uné'use'en.

¹⁰Ayee mú éene'e huácuasi matíj teaxcáte. Ajta a'íjna í huá'amuari'eri'ira'a í mej jín miyen éene'e á'ateeri anxíj máxcira'i mej puaíjtzí hua'utá'asin í teteca, a'íi pu huá'acuasi seijre'e.

¹¹Ajta a'ín ti tihua'aíjte'e, a'ii pu a'ín pú'een í xiéjniu'ucari ti nain jín antiújmua'aree a'ujna ti e'etécun ti caí ámitieere'e a'achú ti caj ucátee. Ayee pu ántehuaa hua'aniuuca jime'e a'íime í Hebreos tíjín Abadón. Ajta hua'aniuuca jime'e í Griego, ayée pu ántehuaa tíjín Apolión. Ayee pu huataújmua'a tíjín: A'íjna ti e'ihuajé'ica.

¹²Pu'uri seíj mú á'ume í mej jín rajpuaíitzi muá'ara'ani. Ajta aúche'e hua'apua á'atura ti ayén teja'uré'enen.

¹³⁻¹⁴Aj pu 'i a'ín ti arájsevi, a'íi pu ajta ucájijhuaca'a í trompeeta jetze. Jíme'en pu'u ayén ucájijhuaca'a, netí'ij ni ja'ati huánamuajri'i ti a'uun tí'ixajta-ca'a a'u ti a'utéjvee a'íjna í mej japuan tí'imuai'ivajtaca. Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna ti ucájijhuaca'a tíjín:

—Patá'aj huá'ijxistaxi'in a'íme í mej muá'acua í mej majta aiteánami'i a'ujna vejli'i játe'ana jetze ti ve'ée ti ayén té-ja'arájtehuaa tíjín Eufrates.

¹⁵Aj pu 'i huá'uxistaca'a a'íme í mej muá'acua, í mej majta aiteánami'ihua-ca'a ajta na'a caí a'ájna teja'uré'enen í xicáara'an mej jetzen huá'ucui'ini je'icáj í teite í mej yen japuan huachéjme. Pu'uri píti'ihuaújxi'epi'íntare a'atzaj ti pua'a, ti'itáani xicáara'an, ajta ti'itáani máxcira'ira'an, ajta ti'itáani nine'ira'a ti ayén huárini.

¹⁶Majta me'ín í xantaaru'u, í mej avé'ete'ete, ayée mú ará'aseca'a a'achú cumu seité vi'ira'a pua'amé mej mé'e, majta ayée mú pua'amé a'achú cumu tamuáamuata'a vi'ira'a í mej miyen pua'amé mej mé'e. Ayee nu tiú'unamuajri'i a'achú mej pua'amé ará'aseca'a.

¹⁷Neajta, ayée nu éene'e hua'useíj í cahuaayu'u netí'ij niyen tiú'umaaraca'a.

A'ñime í mej avé'ete'ete, ayée mú antéujna í rútaaviitze'e ti'titij jime'e ti ayén seijre'e tǵ taij ti á'ataa, ajta í ti cuatumua, ajta í ti teúumua. Majta a'ñime í cahuaayu'u, ayée mú 'eene'e huíjmu'uu matǵ muajyéte. Ajta í ti án huá'atene'e jetze aǵjninea'ca í taij, jamuan í citzij, ajta a'ǵjna ti teúumua ti ayén té'eeca tǵ tepúusti'i.

¹⁸Matǵ'ij je'icáj huácuihuaca'a í teteca í ti huaíca jetze í mej jǵn puafǵtzi hua'utá'a, a'ǵjna jǵn í taij, ajta a'ǵjna í citzij, ajta a'ǵjna í ti ayén té'eeca tǵ tepúusti'i, tǵ na'a pua'amé aǵjninea'ca án huá'ateni'itze'e í cahuaayu'u.

¹⁹Jee xaa ne'u, ayée mú tiraayi'iti mej titéecui'ini me'ǵjna jime'e í rutene'e. Ayee mú majta éene'e huácuasi matǵ cu'ucu'use, majta miyen éene'e huíjmu'uu. Majta í mej jǵn puafǵtzi hua'utá'a í teteca.

²⁰Majta me'ǵn í seica í mej yen japuan seijre'eca'a íiyen chaanaca japua, í mej caí huácuihuaca'a me'ǵjna jime'e í cu'ini'lira'a, camu raatéieehuataca'a í mej ti'iti huátaahuan í ti caí Dios pú'een. Camu majta raatapuá'ajta'ca'a mej miyen raná'amiche'en me'ǵjna í tiyaaru'u na'ari me'ñime í ti'iti tévira'a ti ayén taavǵhua oro jime'e na'ari plata jime'e nusu cobre jime'e ca'ǵn tetej jime'e o ciyej jime'e, ti'iti ti na'a, mej caí atanéjne'e. Camu majta huiteánajca'amua. Camu majta racǵnivejme.

²¹Majta a'ñime í teite, camu majta raatapuá'ajta'ca'a mej caí tí'itecui'ica. Majta me'ǵjna í chahuaiiri camu majta raatapuá'ajta'ca'a mej caí ramuari'e me'ǵjna í ti tiu'utéhua'itaca'a tǵ'ij araúrasten í hua'aye'lira. Majta í teite, mauche'e mú miyen ruxána'acire'eca'a, majta tiú'unahua'iraca'a.

Í ti ta japua tí'ivaire'e, ajta a'ǵjna ti jír'i ti ajta jetzen té'eyu'usi'i

10Netǵ'ij ni neajtahua'a seǵ huaseǵ ti tí'ivaire'e u ta japua. Jé'ecan pu ruca'ané a'ǵjna, ajta júte'e pu ve'ecáme'ecaa. Jaitiri pu racánajca'a, ajta cu'uxaí ataviǵca'a í mu'úura'an jetze. Ayee pu té'ajtaave'e í néerime'ara'an tǵ í xicaj, ajta ayén seijre'eca'a í iicájra'an tǵ ti'iti ti teátaasin.

²A'ñi pu ru'itépíjcaa í rumuájca'a jetze í yu'uxari ti cǵleen. Pu'uri autácuuri'ihuaca'a. Aj pu 'i e'era'ǵicataca'a í jaj japua í ti ve'ée a'ǵjna jime'e í ru'ǵica ruri'irínta'a pújme'en. A'ñi pu ajta e'era'ǵicataca'a í chuej japua í seǵ jime'e í ru'ǵica ru'úutata'a pújme'en.

³Aj pu 'i ca'anín jǵn huajǵhuaca'a. Ayee pu namuajre'eca'a tǵ muajye tí'ij'ihuaca. Jíme'en pu'u ayén tiu'ujǵhuaca'a, matǵ'ij mi huatéeniu a'ñime í mej aráhua'apua ará'ase.

⁴Matǵ'ij miyen huatéeniu, nee nu ra'ayú'uxache'e. Neajta á'iyen ráanamuajri'i í ja'ati ti júte'e neja'utajé ayén tǵjǵn:

—Patá'aj rú'umua'areere a'ij mej tiu'utaxájtaca'a í mej huatéeniu a'ñime í mej aráhua'apua ará'ase. Capej rá'ayu'uxa.

⁵⁻⁶Ajta a'ǵn í ti ta japua tí'ivaire'e í nej raaseǵ ti jaj japua e'era'ǵicataca'a, ajta chuej japua ajta e'era'ǵicataca'a, a'ñi pu ajmeǵca'ataca'a, ajta ayén te'ataújratziiri'i ti nu'u ari teja'uré'enejsin a'ǵjna xicáara'an ti jetzen nain te'entipú'ari. A'ǵj pu jetze te'ataújratziiri'i í niuucajtze'en a'ǵjna ti rusén jǵn ruri. A'ii pu a'ǵn pú'een í Dios ti ta japua a'utéjmuua huatétaahuaca'a, ajta naǵmi'ica ti a'uun é'eseijre'e. A'ñi pu ajta raatéahuaca'a í chaanaca í tej japuan yen seijre'e. A'ñi pu ajta raatéahuaca'a tǵ na'a ti japuan tí'iseijre'e, ajta í jaj ti ve'ée, ajta tǵ na'a ti a'uun é'eseijre'e.

⁷ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ja'ati ti nu'u a'íjna a'araúratejsin a'íjna í ti rú'avaa í Dios jemi a'ij ti a'íin Dios te'ataújratziiri'li huá'a jemi í mej ravaire'eca'a me'íjna jime'e mej jetzen me'ecan tí'ixaxa'ata'a. A'íjna pu nu'u ayén a'araúratejsin a'íjna xicáara'an ti jetzen ucaájijhua í ti ta japua tí'ivaire'e í ti aráhua'apua pú'leen.

⁸ Aj pu 'i a'íin í nej ráanamua-jri'li ti júte'e teja'utaxájtaca'a, ayée pu tinaatá'ixaa tíjín:

—Aricu, a'íjna jemi patá'aj ra'an-curé'íin í yu'uxari ti autácuuri'li muáj-ca'are'ara'an jetze a'íjna ti ta japua tí'ivaire'e, ti a'uun japuan huatéjvee í jaj japua, ti ajta a'uun japuan huatéjvee í chuej japua.

⁹ Netí'ij ni ne'uun á'ume ne'íjna jemi ti ta japua tí'ivaire'e. Ayee nu tiraata'ixaa ti naata'í'ite'en í yu'uxari ti cílieen. Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Ye'ecui, ne'u. Patá'aj hui raatéjcu'a'ani. A'íi pu mua'atzíivite'e a'ame mua'a jucaatze'e. Ajta, ayée pu mua'améncate'e a'ame mua'aténí'itze'e tíj searate.

¹⁰ Netí'ij ni ra'an-curé'íi ne'íjna í yu'uxari ti cílieen. A'uu nu ye'encuré'íi í muájca'are'ara'an jetze a'íjna ti ta japua tí'ivaire'e. Netí'ij ni raatéjcu'aa. Jé'ecan pu naa tinú'ucacarejca'a í neteni jaítze'e tíj searate. Ajta, netí'ij yá'uxij, jé'ecan pu ná'atá'izjvire'eca'a yé nejucáatze'e.

¹¹ Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Ayee pu ajta ayén tiú'ujxe'eve'e pej pajtáhua'a tiu'utaxáj a'ímej jemi í teite í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan, í mej majta seij niucari jín tí'ixaxa'a, pa-jta huá'a jime'e í mej tihua'ajite'e.

Jíme'en í mej hua'apua í mej te'anxájt

11 Aj pu 'i ja'ati naatáchui ti'iti ciyej í mej jín tí'itieeraca a'achú ti hu-atátee. Ayee pu tinaatá'ixaa tíjín:

—Iiya'a jíi, patá'aj hui raaté'itien a'achú ti antayaúj í teyuu a'u mej yé'ana'amiche í Dios, patá'aj pajta raaté'itien a'achú ti auuyaúj a'íjna í mej japuan tí'imua'í'ivajtaca. Patá'aj pajta hua'uté'itien a'achú mej pua'amé í mej me'uun rana'amiche.

² Pajta, capej hui pe'uun ra'itííe a'achú ti antayaúj a'ujna á pua'acié ti e'eráyaujta'a. Patá'aj rujíimua'a raateáj-tuaani a'iné Dios pu ari hua'utá'a í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan mej mi miyen á'ateere a'achú cumu hua'apuate japuan hua'apua máxcira'li mej me'uun ra'avé'echetzi'inaxi'in me'íjna chajta'a ti Dios ayén rusej huateúra'ate.

³ Neajta inee, ayée nu hui tihua'utá'asin a'ímej í mej hua'apua í mej ca'aníjra'a ti'itá'aca inee jime'e í muári'eri'ira'a mej mi miyen á'ateevi'in a'achú cumu seivi'ira'a japuan tamuáamuata'ate japuan huaícate xicaj mej tihua'utá'ixaate'en neetzi jetze me'ecan. Ayee mú me'íjna jín ti'itíeehen me'íjna jime'e í mej jín ti'iteújche'ete a'íime í mej ruxiéemiste'e me'íjna ti seij huam'íi.

⁴ A'ii mú hui a'íin pú'leen í huaréj í ti tí'ihua'apua í ti jemin e'etávee í tavástar'a ti íiyen tí'ajta chaanaca japua. A'ii mú hui majta me'ín pú'leen í mej hua'apua í meta'antitátzajmee. A'íi mú xaa jemin seijre'e í tavástar'a.

⁵ Ti pua'a ja'ati ayén tí'ijxe'eve'e ti a'ij pua'a huá'uruuren, tajj pu 'aíjninei án huá'atení'itze'e, ajta huá'amua'itici a'ímej í mej huá'ajcha'ire'e. Jee xaa, ti pua'a hui ja'ati ayén tí'ijxe'eve'e ti a'ij pua'a huá'uruuren, ayée pu tí'ihuaújxi'epi'intare a'íjna jemi í ja'ati mej me'ín raajé'ica.

⁶ Majta a'íime í mej hua'apua, a'íj mú hui jín antiújmua'areere muá'aju'u mej hua'utá'íjmi í viite mej mi caí ché'e vi-ye matí'ij mauj tihua'ixaate'e í teite. A'íj mú jín miyen tite'entiújmua'aréere

muá'aju'u mej seicié ráaruuren í jaj tí'ij ayén huataújru'ure'en tíj xúure'e. Ayee mú che'atá mena'a jín tite'en-tiújmua'arére muá'aju'u mej puaíjtzi hua'utá'an a'ímej í teite í mej íyeyen seijre'e í chaanaca japua. Nain mú hui jín puaíjtzi hua'utá'asin í cuí'ini'ira'a jime'e tíj na'a tí ayén tihua'aránanajche.

⁷Matí'ij ra'antipua'ajte'en í mej jín naatéxajta, aj pu 'i tí'ti a'uun a'ítaméj a'u tí e'etécun í tí caí ámitieere'e a'achú tí ucátee. A'íi pu hui hua'uténe'usi'ite'esin, ajta huá'acui'ini, ajta, hua'utému'iti.

⁸A'uu mú majta a'ut'é muá'aju'u í mi'ichite caaye jetze a'ujna já'ahua'a chajta'a jetze tí ve'ée í tí nu'u ayén téja'arájtehuaa tíjín Sodoma, ajta ayén tíjín Egipto. A'uu pu hua'avastara'a á'utataihuaca'a í cúruu jetze.

⁹Ayee mú mi'ichite huáruuren a'íime í teteca mej nain japua huachéjme, a'u tí na'a seíj chuéjra'a japua, a'íime í mej seíj niuucari jín tí'ixaxa'a, a'achú mej pua'amé ará'ase í teitejra'an. Huaíca xicaj japuan já'ita'a mú hua'asefira muá'aju'u í mi'ichite. Majta, camu huatá'acare'e muá'aju'u tí ja'ati hua'avé'enan.

¹⁰Majta a'íime í mej íyeyen huachéjme í chaanaca japua, jeíhua mú huataújtemua'ave'esin me'íjna jime'e í mej meri huá'ucui. A'íi mú majta me'íjna jín tí'iyesten, majta tiu'utaújpuaíjve'esin tí'ti me'íjna jime'e í mej caí ché'e huá'tziite'e a'íime í mej hua'apua í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, í mej majta nu'u puaíjtzi hua'utá'a a'ímej í mej íyeyen seijre'e í chaanaca japua.

¹¹Tí'ij teumé'eca huaíca xicaj japuan já'ita'a, xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu huatéjturaa a'ímej jemi í mej hua'apua. Ajtahua'a pu hua'utatíste í huá'axiejniu'uca í mej jín ruuri. Matí'ij

mi ájhuiixi. Majta jeíhua tiu'utátziin a'íime í mej hua'usefj.

¹²Matí'ij mi ráanamujri'i tí ja'ati ca'anín jín u e'icájijhuaca'a u júte'e ayén tíjín:

—Iiya'a, xá'ajcínichi seyujna júte'e, jaitiri jetze u ta japua.

Matí'ij mi ticíj, mehua'asefíracaa'a í mej huá'ajcha'ire'eca.

¹³Jíme'en mu'u ticíj, aj pu 'i hu-ateújca'atzixi í chaanaca temua'a naa. Ajta je'icáj pu é'evatzixi í tihuá'achi'í tí a'uun a'uvéjme'ecaa. Majta aráhua'a-puavi'ira mú huácui í teite tí'ij huatéjca'atzixi. Majta a'íime í seica í teite, jeíhua mú huápi'i tiu'utátziin, majta rí'i tiraatéje í Dios.

¹⁴Pu'uri mú á'ume í mej jín rajpuaíjtzi í tí hua'apua. Ajta pu'uri tén teja'uré'enejsin í tí huaíca í mej jín rajpuaíjtzi muá'aju'u.

Í trompeeta tí aráhua'apua

¹⁵Aj pu 'i a'íin tí júte'e tí'ivaire'e, a'íjna tí aráhua'apua pú'een, a'íi pu ajta ucájijhuaca'a. Neajta huá'unamujri'i mej ca'anín jín tí'ixajtaca'a u júte'e, miyen tíjín:

Pu'uri xaa te'enteájrupi í tavástara'a, a'íjna í tí Dios ra'antí'fua'u.

Pu'uri nain jín antiújmua'aree tí tífua'uta'aíjte'en

a'ímej í mej huachéjme a'ánna chaanaca japua.

A'íi pu tífua'uta'aíjte'esin tíj na'a tí yú auca'ití a'ame tíj na'a rusén jime'e.

¹⁶Majta a'íime í vaujsi í mej seité japuan muá'acua ará'ase, í mej majta huá'ipuari japua e'eré'etei í Dios jamuan, a'íi mú aicáu'jtuuxi, majta raateá-najcheca'a í Dios.

¹⁷Miyen tíjín:

Rí'i tu timuaatá'aca, tavástara'a,

mi pej Dios pú'een,

mi pej pajta nain jín antí'amua'aree,

mi pej pajta seijre'e íjii,

mi pej pajta seijre'eca'a jéjcuá imuá.

¹⁸ Majta a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, matíj pua'amé, jeíhua mú huápi'i níniu'ucacuca'a.

Pajta mú'ee, pepu'uri huataniú'ucacuca'a. Pu'uri a'ájna teja'uré'ene a'ájna xicáara'a pej jetzen huá'axijte'en a'ímej í mej meri huácuii.

Patá'aj rí'i tihua'utá'an pe'ímej í mej muavaire'e, a'íime í mej mú'etzi jetze me'ecan tí'ixaxa'a,

majta a'íime í mej mú'etzi jemi rí'i tí'teseijre'e.

Patá'aj rí'i tihua'utá'an matíj pua'amé muá'astijre'e.

Capu amín ti pua'a miyen ve'ecán jín títetaté'en na'ari ciliéene'e jín metítetatéin.

Patá'aj pajta hua'antipua'ajte'en a'ímej í mej meri hua'upuá'ajte a'ímej í mej íiyen chaanaca japua huachéjme. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej seité japon muáacua ará'ase.

¹⁹ Aj pu 'i a'íin í teyuu a'u ti Dios é'eseijre'e u ta japua, a'íi pu antácuunareca'a. Ajta a'uun teyujta'a seijre'eca'a a'ájna í chí'ij ti cflieen ti ajta tzajta'an urácatii í niuucari ti jín te'ataújratziiri'i í Dios. Mat'íj mi huatémaxcava'axi a'u-jna teyujta'a, majta téniuuca'a. Jéihua pu ca'anín jín ti'itéca'arajnajme'e. Hu-ateújca'atzijca'a í chuej, majta cáavatzí í tétej.

Í 'íita'a, ajta í cu'ucu'u

12 Aj pu 'i ti'iti huataseijre u júte'e í nej jín rí'i te'utasej. 'íita'a pu seijre'eca'a ti ayén éene'en ti'itéchajca'a c'íixuri jime'e ti naa ti'itetáatiye'i tíj í xicaj. Ajta máxcira'i japua újveeca'a a'ájna í 'íita'a. A'íi pu curuun ajta u'uteárujte'ecaa ti jetzen seijre'eca'a ti'iti cumu xu'ura'ave. Ayee mú ará'aseca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japon hua'apua.

² Pu'uri autájucaca'a, ajta ruyeineca'a a'ájna jime'e ti rá'acui'icaa a'iné pu'uri t'n tiyaúj a'ame.

³ Ajtahua'a seij huataseijre. Me'ecui xaa, a'ájna í cu'ucu'u í ti pa'u, í ti vivéj. Arahua'apuáca pu huíjmu'uu, ajta tamuáamuata'a ave'ehuájme. A'íi pu ajta ru'uteárujte'ecaa í curuun í ti aráhua'apua.

⁴ Ajta, rucuai pu jín hua'aré'ana je'icáca a'ímej í xu'ura'ave í mej júte'e é'eseijre'e. Aj pu 'i hua'ajájuuca'a. Aj pu 'i huaje'icáhua'axi íiyen chaanaca japua. Ajta a'íin í cu'ucu'u, áa pu ve-jli'i jemin a'utéechaxi a'ájna í 'íita'a ti ari t'n tiyaúj a'ame tí'ij raatéc'i'ime tí'ij huanú'ihua í uneeca'i.

⁵ Aj pu 'i tiyaúj já'araa, teáatacan. A'ii pu a'íin pú'een ti ca'anéri jín tihua'u-ta'ajte'esin matíj mena'a pua'amé í mej chaanaca japua é'eme'ecan. Ajta a'íin uneeca'i, Dios pu ya'uví'iti u ta japua a'u ti é'eseijre'e í ipuari ti japon acájca í Dios.

⁶ A'íjna í 'íita'a, áa pu huataúruu a'u-jna pújme'en a'u ti caí é'e ja'ati, a'u ti ajta Dios rí'i yá'uruurijtze. A'uu pu á'ateeri a'achú cumu seivi'ira'a japon tamuáamuata'ate japon huaícate xicaj. Ajta a'íin í Dios, a'íi pu racha'íi a'ame.

⁷ Mat'íj mi autéjhuii mej hu-aténe'use'en í ta japua. A'íjna í Miguel, majta í mej jamuan tí'ivaire'eca'a, a'íi mú rané'usi'ite'eca'a me'íjna í cu'ucu'u, majta me'íjna í mej ravaire'eca'a í cu'ucu'u.

⁸ Mat'íj mi hua'utéemua'iti me'íjna í cu'ucu'u, majta a'ímej í mej ravaire'eca'a. Capu ché'e hua'utá'a mej me'uun a'uté'uuca'a u ta japua.

⁹ Mat'íj mi ye'icájrre me'íjna í cu'ucu'u ti vivéj, a'ájna í cu'ucu'u ti jéjcuá imuá seijre'eca'a, a'ájna í tej tiyen rata-muá'amua tíjín tiyaaru'u, teajta í tej tiyen ratamuá'amua tíjín Satanás. A'ii pu a'íin pú'een a'ájna í ti huá'acua-

namua matíj mena'a pua'amé yen seijre'e íyeyen chaanaca japua. Aj mú mi aye'icájríe íyeyen chaanaca japua, jamuan í mej ravaire'eca'a.

¹⁰Netí'íj ni ráamua'areeri'i ti ja'ati a'uun ta japua a'utéveeca'a. Tí'iquí ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a ayén tíjín:

—Pu'uri hui xaa ayén teja'ur'éene ti a'fín í taDíoj ari hua'irájtuaa a'fmej í mej rá'astijre'e. Pu'uri nain jín antiújmua'aree ti íj tihua'uta'ájt'e'en najmí'ica tíj na'a rusén jime'e. Pu'uri hui nain jín tira'íjca a'fjna í Círíistu'u ti ari ra'antíhua'u, a'iné pu'uri ya'ucájríe a'fjna ti tihua'axajtzi'i í ta'ihuaamua'a. Nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, a'fí pu hui ayén tihua'axajtzi'i a'fjna jemi í Dios.

¹¹Majta me'ín í ta'ihuaamua'a, a'fí mú me'íjna jín ra'antimuá'iti me'íjna jime'e ti a'fín Cáne'a ra'iráaxire í ruxure'e tíj muai'ivéjri í Dios jemi, majta mú ra'antimuá'iti me'íjna jime'e mej miyen tihua'utá'ixaate'eca'a a'fjna jime'e í niuucari í ti jíme'en raxa í Círíistu'u. Camu a'atzu raatéxíehuataca'a mej rá'astijre'e. Capu amín a'íj ti pua'a ja'ati ayén huá'aneche ti huá'ucuí'ini. Maúche'e mú rá'aviicua'i.

¹²Setá'aj siyen huaújtemua'ave'en mí sej seyun seijre'e ta japua, seajta mú'een, mí sej seyun tí'ivaire'e. Seajta mú'een, mí sej seyun huachéjme se'újna chaanaca japua, seajta mú'een, mí sej se'uun a'uté'uuca'a í jaj japua, cui'i xaa, a'iné mú'ejmi jemi ari huatase'íjre a'fjna í tiyaaru'u. Ajta í'iniu'ucami'i huápi'i a'iné pu'uri ramua'aree ti caí ché'e á'ateeri, a'iné Dios pu'uri ra'íteánajsin. —Aye'e pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í Dios.

¹³Ajta a'fín í cu'ucu'u, tí'íj ráamua'areeri'i ti a'uun é'ejve í chaanaca japua, aj pu 'i raatavén a'fjna í 'fíta'a í ti tiyaúj já'araa.

¹⁴Ajta Dios pu ayén tiraatá'a a'fjna í 'fíta'a ti ráavaire'en tí'íj ca'anacan

tícheni a'u ti a'íj éene'e a'fjna jemi í cu'ucu'u. Ajta Dios pu ti'íjmícu'a a'ame. Aj pu 'i a'uun a'ará'a a'u ti caí é'e ja'ati, a'u ti ajta Dios rí'i tiyá'uruuríjze. A'uun pu á'ateeri a'achú cumu hua'íca nine'ira'a japuan já'ita'a.

¹⁵Aj pu 'i a'fín cu'ucu'u je'íhua jaj aixíre án ruténe'etze'e tí'íj ya'ujaújte'en, ajta rá'ujamiste'en a'fjna í 'fíta'a.

¹⁶Ajta a'fín í chuej, a'fí pu raatévai a'fjna jime'e ti a'utátzi'ite tí'íj ateáru'te í jaj, í ti ra'íjxíre í cu'ucu'u án ruténe'etze'e.

¹⁷Aj pu 'i a'fín cu'ucu'u raatá'axíe-jví'iri'i a'fjna í 'fíta'a. Ajta á'uraa. Aj pu 'i a'utéjche ti hua'uténe'usi'ite'en a'fmej í seica, í mej yaújmua'ame'en pú'een a'fjna í 'fíta'a. A'íi mú a'fín pú'een í mej miyen rá'astijre'e a'íj ti tihua'ájt'e'e í Dios, í mej majta te'anxájta me'íjna jime'e í Jesús.

Jíme'en í mej hua'apua í mej majta huápi'i á'atesi'ire'e seijre'e

13 Ajta a'fín í cu'ucu'u, a'fí pu a'uun a'utéchaxi ja'apua'íri japua, a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti ve'ée.

Netí'íj ni ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e huase'íj. A'fí pu í jaj tzajta'a ti ve'ée a'ítamé'eca'a. Tamuáamuata'a pua'améca pu ave'ehuájme'e, ajta arahua'apuáca huíjmu'uu. Curuun pu te'uteárújti'ihuaca'a í ru'e'ehuáj jetze seij ajta seij, ajta ayé'e pu té'eyu'usi'i a'fjna jetze í mu'úura'an a'íj ti ántehuaa ti a'íj pua'a namuajre'e í Dios jemi.

²Aye'e pu seijre'eca'a a'fjna í ti'iti í nej raase'íj. Aye'e pu éene'e seijre'eca'a tíj jíripu. Aye'e pu éene'e ti'íicajme tíj juutze'e. Aye'e pu ajta 'een anténi tíj muajye. Ajta a'fín í cu'ucu'u, a'fí pu nain raatátui a'fjna í ti'iti í rumuári'eri'ire'ara'an, ajta tíj na'a ti jín tí'íajta, ajta í ti jín je'íhua antiújmua'aree.

³Cu xíe'e ti'ípuajti'ihuaca'a seij í mu'úura'an tí'íj huámi'ini. Ajta, aj-

tahua'a pu huarúj a'fjna í ti ti'ipuaájt'i-huaca'a. A'fj pu jín najm'i matj mena'a mej yen huachéjme íyen chaanaca japua, jé'ecan mú r'i tira'utasej, majta ra'ará'astijre me'fjna í ti'ti.

⁴ Majta me'fn í teteca, a'fi mú raateánajcheca'a me'fjna í cu'ucu'u a'iné pu'uri a'fn cu'ucu'u raatáui a'fjna í ti'ti ti huápi'i á'atesi'ire'e í ti jín antiújmua'aree. Majta me'fn teite raateánajcheca'a me'fjna í ti'ti. Ayee mú tijn:

—¿A'ataani ayén 'een tjj amijna mi ti'ti? ¿A'iné auj tí'iri'iri ti ja'ati raaténe'usi'ite'en ti ij raatémua'itin? Capu xaa ne'u ja'ati. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁵ Ca'aníjra'a pu raatá'a t'ij á'ujtzaahuat'e huápi'i í Dios jemi. Ayee pu tiraatá'a ti ayén á'ateevi'in ti a'fjna jín antiújmua'areere ti jé'hua huápi'i a'ij pua'a tí'ixajta. Ayee pu á'ateere a'achú cumu hua'apuate máxcira'i japuan hua'apua.

⁶ Aj pu 'i a'utéjche ti a'ij pua'a tí'ixajta í Dios jemi a'fjna jime'e ti rusej ayén huaújruu tjj í Dios. Jé'ecan pu a'ij pua'a tirá'ixaa a'fjna í Dios, ajta a'imej í mej a'uun é'eseijre'e í Dios jemi u ta japua. A'fi mú tí'ivaire'e matj chí'ira'an í ti tza-jta'an seijre'e í Dios.

⁷ Ajta a'fn í cu'ucu'u, a'fi pu ca'aníjra'a raatá'a t'ij hua'uténe'usi'ite'en a'imej í mej r'i tí'iteseijre'e í Dios jemi. Ajta ayén tiraatá'a t'ij hua'utémua'itin. Ayee pu ajta tiraatá'a ti a'fjna jín antiújmua'areere t'ij t'ihua'uta'ajte'en matj mena'a pua'amé yen seijre'e íyen chaanaca japua, a'fime teitejra'a, matj mena'a mej sej jetze airaújneijte majta a'fime í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan, tjj na'a í ti seijre'e í hua'aniuuca.

⁸ Matj mena'a pua'amé íyen huachéjme í chaanaca japua, a'fi mú raná'amiche'e muá'aju'u, matj

mena'a í mej caí é'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze í ti ra'áa a'fjna í Cáne'a í ti huamé'ere t'ij caí xi huatasejre í chaanaca. A'fjna í yu'uxari, a'ii pu a'fn pú'een ti jetzen té'eyu'usi'i a'ij ti ántehuaa seij ajta seij matj mena'a pua'amé ruuri huateáturaa jemin í Cáne'a tjj na'a rusén jime'e.

⁹ Ti pua'a ja'ati huiteájnamua, ché'e a'fn temua'a naa tiráanamua.

¹⁰ Ti pua'a p'ti'ihuáujxi'epi'intare'en, mej seij huateví'iran mej ra'iteáanan, a'fi mú xaa raatévi'ira. Ti pua'a ja'ati titéecui'ini chun jime'e, ayee pu tiú'ujxe'eve'e ti ayén che'atá a'fjna jín tiú'umi'ini. Ayee pu Dios ayén tihua'utajé a'imej í mej r'i tí'iteseijre'e í jemin mej mi te'utáviicua'i, mej mi majta rá'atzaahuat'e.

¹¹ Net'ij ni sej huasej í ti'ti ti a'itanaj á chuaata'a. Hua'apuaca pu ave'ehuájme tjj cáne'a. Ayee pu ajta tí'ixaxaa tjj í cu'ucu'u.

¹² A'fi pu ra'ará'astijre a'fjna jetze me'ecan í ti'ti í ta'amuájca tjj na'a í ti jín antiújmua'aree. Ayee pu ca'anéri jín tihua'ajte'e matj mena'a mej íyen seijre'e chaanaca japua mej mi raateánajche me'fjna í ta'amuájca ti huarúj í ti ti'ipuaájt'i'ihuaca'a a'fjna jime'e í ti huamí'i.

¹³ Ayee pu tí'imijhuaca a'fjna í ti ravaire'e mej mi ti'itij jín r'i tira'utasej. Jee xaa, ne'u, ayee pu tiraayí'ti ti taij u e'icájrieni u júte'e, mejseíracaa í teite.

¹⁴ A'fi pu huá'acuanamua í teite í mej yen seijre'e íyen chaanaca japua a'fjna jime'e ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ayén huá'ini a'fjna jetze me'ecan í ta'amuájca. Aj pu 'i ayén tihua'ujjca mej mi ratetáahuan ti'ti tévira'a ti ayén seijre'e tjj a'fjna í ti'ti ta'amuájca, a'fjna í ti tiu'upuáijt'i'ihuaca'a a'fjna jime'e í chun, ajta a'fjna í ti'ti ti huarúj.

¹⁵ Ajta a'fn í ta'amuájca, ayee pu ajta tiraatá'a a'fjna í ti ravaire'e t'ij xiéjni-

u'ucari raatátisten a'íjna í ti'iti tévira'a t'íj tiu'utaxáj. Ayee pu ajta tiraatá'a ti a'íjna jín antiújmua'areere ti ayén t'íhua'uta'a'ájte'en mej raajé'ica ja'ati ti na'a í ti caí á'ujca'ane ti raateánajche a'íjna í ti'iti tévira'a.

¹⁶ A'í pu ajta tihuá'ajjte'e mej mi anaújyu'uxaxi'ín í rumuájca'a jetze na'ari mej araujyú'uxaxi'ín í rucuaatzi jetze na'íjmi'í í teite. Capu t'íhua'utá'uuni'ira ti pua'a ja'ati ayén c'lieen jín ti'itéjvee nusu ve'ecán jín ti'itéjvee, ti pua'a ch'íjteaani pú'een nusu caí a'ij t'íjviicua'í. Capu ajta ti pua'a miyen ruxiéehua á'ujjuhua'ane'en na'ari mej ca'anéri jín t'í'imuari'e.

¹⁷ Ti pua'a caí ja'ati é'eyu'usi'ihua a'ij ti ántehuaa a'íjna í ti'iti na'ari í ti jín t'í'itiej, capu ri'iríista a'ame ti a'íjna í ja'ati ti'iti huánanan. Capu ajta ri'iríista a'ame ti ti'iti huátuaani.

¹⁸ A'íj pu jín, ayén tiú'ujxe'eve'e ti ja'ati rí'í mé teuúmua'aree. Ché'e a'íjn yaú'itíee á'ara'ani a'ij ti huataújmua'a a'íjna í ti jín t'í'itiej a'ij ti ántehuaa a'íjna í ti'iti. A'íjna í ti jín t'í'itiej, a'úu pu a'uvé'emej a'ímej tzajta'a í teteca. Ayee pu t'í'itiej a'achú arájsevi sieentu japuan huaícate japuan arájsevi.

Jíme'en í mej mu'íi mej jéjcuacan jín ti'ichuíica

14 Net'íj ni atáneereca'a. ¡Me'ecui xaa! An pu huatéveeca'a a'íjna í Cáne'a jírí japua í ti ayén téja'arájte-huaa t'íjín Sión. A'íj mú majta jamuan me'ánna huaté'uuca í mej anxíte japuan hua'apuate japuan muáacua vi'ira'a ará'ase. Ayee pu té'eyu'usi'ihuaca'a aj huá'acuaatze'e a'ij ti ántehuaa a'íjna í Cáne'a, ajta a'ij ti ántehuaa a'íjna í ti rájya'upua.

² Net'íj ni ráanamujri'í ti ja'ati u ta japua teja'utaxájtaca'a. Ayee pu namuajre'eca'a t'íj jaj ti sihuájna ca'anín. Ayee pu ajta namuajre'eca'a mat'íj mej téni-

uuca'an huápi'í. Ajta í niuucari í ti jín tiu'utaxájtaca'a, ayée pu namuajre'eca'a mat'íj a'íjme í mej t'í'icuiina a'íjna jetze í aarpa.

³ Majta miyen t'í'ichuiicaca'a se'íj jime'e í chuiicari í ti jéjcuca a'íjna jemi í Dios, majta a'íjmej jemi í mej muáacua í mej ruuri, majta a'íjmej jemi í vaujsi í mej seité japuan muáacua ará'ase. Capu ja'ati raay'í'tihua'a ti tiu'utáchuiica a'íjna jime'e í chuiicari sino a'íj mu'u í mej anxíte japuan hua'apuate japuan muáacua vi'ira'a ará'ase, í ti a'íjn Cáne'a tiu'unájchitaca'a í mej jíme'en té'echa'íica'a í Dios jemi. Mat'íj mi mauj iyá'ujjuhua'ane'en íiyen chaanaca japua.

⁴ A'íi mú a'íjn pú'een í mej caí ti'ihuajxana'acire 'úucate jemi a'iné a'íj mú urarí'eneme'eca jín á'ujjuhua'ane'e. A'íi mú a'íjn pú'een í mej miyen á'ujjuhua'ane'e a'íjna jamuan í Cáne'a a'u ti na'a ti á'ume. A'íj pu hua'irájtuua huá'a tzajta'a a'íjmej í mej yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Ajta a'íjn í Cáne'a, a'íj pu ayén che'atá na'a huávi'itiste'esin í Dios jemi t'íj ja'ati tiu'utátuiire'esin í Dios jemi a'íjna í 'l'iciri ti amuacaf ajtanéj. Jamuan í Dios, a'íj pu ajta hua'ancuré'evi'iti.

⁵ Ajta a'íjme, camu a'atzu t'í'ihua'itaca, sino temua'a mú urarí'ene'en seijre'e í Dios jemi.

A'ij mej tiu'utaxájtaca'a í mej huaíca í mej t'í'ivaire'e u ta japua

⁶ Net'íj ni se'íj huase'íj ti ta japua t'í'ivaire'e. Júte'e pu rá'ara'aca'a t'í'ij ti-hua'utá'ixaate'en í niuucari í mej jín huataújtemua'ave'en mat'íj mej na'a rusén jime'e. A'íj pu rá'ara'aca'a t'í'ij ti-hua'utá'ixaate'en mat'íj mena'a pua'amé yen huachéjme i chaanaca japua, mat'íj mena'a pua'amé í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, mat'íj mena'a pua'amé me'ín pú'een í teite, mat'íj mena'a

pua'amé í me'ín pú'een í teiteste-mua'ame'en, majta naíjmi'i a'ímej í mej seicié tí'ixaxa'a.

⁷ Aj pu 'i ca'anín jín ayén tiu'utaxájtaca'a tǵjín:

—Setá'aj rá'atese'e í Dios, setá'aj seajta rí'i tiraateájtuaani a'iné pu'uri ayén teja'uré'ene a'ájna ti jetzen Dios huá'axijte'en naíjmi'ica í teite. Setá'aj raná'amiche'en a'ájna ti raatéaahuaca'a í ta japua, ajta í chaanaca, ajta í jaj ti ve'éé, ajta a'u ti na'a ti huajaíxavi'íjmeé.

⁸ Aj pu 'i seij ti tí'ivaire'e u ta japua í ti hua'apua, a'íi pu cujta'an tiu'uxájtajme'e. Ayen tǵjín:

Single Line Comp —Pu'uri á'ave. Nain pu jín á'ave a'ájna í Babilonia a'ájna í ti hua'utétimua'iraste a'ájna jime'e ti huá'a jamuan huateújxana'acire matǵj mena'a pua'amé seij chuérja'a japua é'eme'ecantaca'a. Dios pu ajta raatéimua'iraste'esin a'ájna jime'e ti huápi'i niu'ucami'i.

⁹⁻¹⁰ Aj pu 'i seij ti ta japua tí'ivaire'e, a'ájna í ti hua'íca, a'íi pu ajta cujta'an tiu'uxájtajme'e ca'anín jime'e tǵjín:

—Tǵi pua'a hui ja'ati raná'amiche'en a'ájna í tevi ti huápi'i á'atesi'ire'e, ajta a'ájna í tevi, ajta ayén tira'utéca'anen mej rá'usiíimua'an í cuaatzeájra'an jetze nusu muájca'are'ara'an jetze a'ij ti ántehuaa a'ájna í tí'iti í ti huápi'i á'atesi'ire'e, Dios pu ajta raatéimua'iraste'esin a'ájna jime'e ti huápi'i niu'ucami'i. Ajta a'íin í ja'ati, tí'iti pu hui antí'isin ti ayén ráaru-uren tǵj a'ájna í huá'ave'eri ti caí tí'iti ranaxca, í mej jín huá'acui'ica. A'íi pu ajta rajpuaíitzi a'ame í taij jime'e, ajta a'ájna jime'e ti ayén té'eeca tǵj tepúusti'i. Ayee pu hui tirajpuaíitzi a'ame huá'a jemi í mej ta japua tí'ivaire'e, ajta a'ájna jemi í Cáne'a.

¹¹ Ajta a'íin í cítzij ti ájcitziu a'ájna jime'e í mej jín rajpuaíitzi, ayée pu hui á'ateeri tǵj na'a rusén jime'e ti ajcitz-iúuta a'ame. Capu ajta hua'atá'aca mej

huaújse'upe'en tǵjca'ari tzajta'a nusu tí-ca'ari tzajta'a. Ayee mú hui tirajpuaíitzi muá'aju'u a'íime í mej rana'amiche me'ájna í tí'itǵj, ajta í tevi, matǵj mena'a mej miyen ra'ancuré'a í mej jín huá'a jetze ra'uyú'uxa a'ij ti ántehuaa a'ájna í tí'iti.

¹² A'íj pu jín, Dios ayén tihuá'ajee a'ímej í mej rí'i tí'iteseijre'e í jemin mej mi te'utáviicua'i, a'ímej í mej rá'astijre'e a'ij ti tiu'uta'ájtaca'a í Dios, a'ímej í mej majta rá'atzaahuatete'e me'ájna í Jesús.

¹³ Netí'ij ni ráanamua'jri'i ti ja'ati júte'e teje'icáxajtaca'a. Ayee pu tinaatá'ixaa tǵjín:

—Patá'aj piyen tira'utéeyu'uxa yee: “Tǵj na'a ti yú auca'tít a'ame, miché'e rí'i titeújmua'jte'e a'íime í mej rá'atzaahuatete'e í tavástara'a.” Ajta a'íin í xiéjnu-u'ucare'ara'an í Dios, ayén tǵjín: “Jee xaa ne'u, rí'i pu Dios tihua'utá'a a'iné pu'uri rí'írí mej huaújse'upe'en, mej mi caí ché'e tí'iti jín á'aviicua'ire'e, a'iné pu'uri tihua'ucí'i í mej raamuá'iti me'ájna jime'e mej tiu'umuá'iej.”

Í ti chuej japua tiú'uciire

¹⁴ Netí'ij ni neajtahua'a atáneereca'a. jMe'ecui xaa! A'íj nu huasej í jaitiri ti cuaiina. Seij pu ajta a'íin japuan újcatii ti ayén seijre'eca'a tǵj teáata'a. A'íi pu cu-ruun uteárujte'ecaa ti oro jín taavíjhua-ca'a, ajta ru'itéchueeca'a ruri'írínta'a pújme'en í chun ti aicaújtuta ti ajta temua'a naa te'entámiimi.

¹⁵ Aj pu 'i seij ti ta japua tí'ivaire'e a'uun a'irájraa u teyujta'a. A'íi pu ca'anín jín ayén tiraatajé a'ájna ti jaitiri japua án á'ujcatii tǵjín:

—Patá'aj hui mi chun jín raaré'evei-jche í ti ari tí'iciire, patá'aj tiu'uré'atza-ana, a'iné pu'uri a'ájna teja'uré'ene í pej jetzen tiu'uré'atzaana. Pu'uri hui jeíhua tí'iciire, ajta ari huaré'eca'anaca'a í chaanaca japua.

¹⁶ Ajta a'ñin í ti jaitiri japua án á'u-jcatii, a'ñi pu ca'anín jín tiu'uré'eveijcheca'a í chaanaca japua, ajta tiu'uré'et-zaj t'ij na'a ti tiú'uciireca'a.

¹⁷ Aj pu 'i seij ti ta japua tí'ivaire'e ajta a'uun e'irájraa u teyujta'a. A'ñi pu ajta ru'itéchueeca'a seij í chun ti aicaújtuta, ti ajta temua'a naa te'entámiimi.

¹⁸ Aj pu 'i seij ti ta japua tí'ivaire'e, a'uun e'irájraa a'u ti a'ut'éjvee a'ñina í mej japuan tí'imuai'ivajtaca. A'ii pu a'ñin pú'een í ti a'ñina jín antiújmua'aree í taij jime'e. Aj pu 'i ayén tiraatajé a'ñina í ti ru'itéchueeca'a í chun ti aicaújtuta, ti ajta antámiimi. Ayen t'ijn:

—Patá'aj hui raaré'eveijche, pajta rájseire'en í táca'ira'an í pi'ista ti a'uun a'uvéjme í chaanaca japua a'iné pu'uri cuasi a'ñina í uuva.

¹⁹ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu 'i a'ñin ayén raaré'eveijcheca'a í chaanaca japua, ajta rájseij a'ñina í ti tiú'uciireca'a í chaanaca japua. Aj pu 'i a'uun ya'ucáahua'axi a'ñina tzajta'a í mej jín rajaachi í uuva a'u ti Dios ya'ujáche a'ñina jime'e ti huápi'i niu'ucami'i.

²⁰ Aa mú ya'ujáche á pua'acilé á chajta'a. Xúure'e pu airámi'iyeca'a a'ñina í mej rá'ajache. Temua'a pu te'utí'i já'araa. Ayee pu te'utí'i a'utí' imuá a'atá'ase í xáachime'ara'an jetze í cahuaayu'u. Ajta, ayée pu a'uyaúcan japua huami'iyéjraa a'achú cumu huaíca ciento kilómetros.

**A'ñime í mej ta japua tí'ivaire'e,
ajta í puaíjtzi ti aráhua'apua**

15 Netí'ij ni neajtahua'a seij huasej í ti ta japua jeñhua ruxe'leve'e. Jé'ecan nu rí'i tira'utasej. A'ii mú a'ñin pú'een í mej tí'ivaire'e u ta japua, í mej aráhua'apua ará'ase. A'ij mú jín antiújmua'aree me'ñina jime'e í puaíjtzi í ti ayén ará'ase a'achú cumu aráhua'apua. A'ii pu a'ñin pú'een í ti nain jín te'entipua'ajte í ti jíme'en Dios ayén

puaíjtzi hua'utá'asin a'ñina jime'e ti huápi'i niu'ucami'i.

² Netí'ij ni ti'iti huasej. Naa pu tí'i-mesti. Aa pu a'umuáanijme'ecaa, cu xiee viidrio na'a, taij ti tzajta'an seijre'e. Majta a'ñime í mej raatéemua'iti me'ñina í tevi ti huápi'i tesí'ire'e, majta í tevi ti ravaire'e, majta í ti jín ti'itiéé á'aye'i í ti jín ayén ántehuaa, a'úu mú hu-até'uuca'a a'utí' e'leve'ástime a'ñina í viidrio ti amuáanijmee. A'ñi mú te'it'í'i-ca'a rumuájca'a jetze me'ñina í aarpa ti Dios hua'utapuajve mej mi me'ñina jín tiu'utácuuina í amín.

³ Majta miyen me'ñina jín tí'ichuiica-ca'a me'ñina jime'e a'ij ti huarj a'ñina í Moisés ti tí'ivaire'eca'a í Dios jemi, majta me'ñina jime'e a'ij ti huarj í Cáne'a. Miyen t'ijn:

Jé'ecan pej huápi'i rí'i naa huarj patí'ij tu'irájtuaa mú'ee, tavástara'a, mi pej Dios pú'een, pej pajta nain jín antí'amua'aree.

A'ij tu jín rí'i te'utasej.

T'ij na'a a'ij pej rici, xí'epi'in pej rici, pajta t'záahuati'ira'a jín raaxí'epi'intare'e,

mi pej piyen tí'ajta

t'ij na'a ti yú auca'ití' a'ame t'ij na'a rusén jime'e.

⁴ Naími'i mú miyen rí'i timuaateájtuaani,

majta rí'i timuaatá'asin, mú'etzi,

mi pej tavástara'a pú'een,

a'iné mú'ee pej asej rí'ee'ecán jín seijre'e í Dios jemi.

Naíjmi'i í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan, a'ñi mú a'uvé'eju'u muá'aju'u mej mi muaateánajche,

a'iné pepu'uri t'ihua'utasejrate pej piyen xí'epi'in huarj a'ij ti tiraavj'te'e.

⁵ Netí'ij ni atáneereca'a ti pua'a ari te'entácuuni'i u teyujta'a a'u ti e'iracatii a'ñina í ti te'anxájta a'ñina jime'e í Dios.

⁶ Matí'ij mi me'uun a'iráaci u teyujta'a a'ñime í mej ta japua tí'ivaire'e í mej

aráhua'apua ará'ase. Mu'uri ráatisime'e í puajtzi í ti ajta aráhua'apua ará'ase. Cíxuri mú majta ti'itechée ti mé'e ti'itetáatiye'i temua'a naa. Majta mú avé'ejí'íci'ihuajme'ecaa án rútaaviitze'e puaasi jime'e ti oro jín taavíjhua.

⁷Ajta seij í mej muáacua í mej ru-
uri, a'íi pu hua'uré'e'í'ipi'ite a'ímej í mej
aráhua'apua ará'ase a'íjna í tuxa'a í ti
avé'ejistijmee í ti jín huápi'i niu'ucami'i
í Dios í ti i'irúuri rusén jime'e. Seij ajta
seij pu hua'uré'e'í'ipi'ite a'íjna í tuxa'a.

⁸Aj pu 'i temua'a téjcitziujtareca'a
u teyujta'a a'íjna jime'e í muári'er-
i'ire'ara'an í Dios. Ajta, jehua pu
huápi'i huatátzareajraa. Aj pu 'i temua'a
te'uhuájisteca'a u teyujta'a a'íjna í citzij.
Capu ché'e huatári'iristareca'a ti seij
a'uun a'uteároute u teyujta'a ajta mena'a
caí ra'antipua'ajte'en í mej aráhua'apua
ará'ase mej puajtzi hua'utá'an í ti ajta
aráhua'apua ará'ase.

**Í cutzape'e ti a'íjna
jín avé'ejiste a'íjna jime'e
ti Dios huápi'i niu'ucami'i**

16 Netí'ij ni seij huasej í ja'ati ti
a'uun a'utéveeca'a u teyujta'a.
Ti'iquí ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Sericu, setá'aj hui á ya'ucáxire'en í
chaanaca japua tíj na'a í ti avé'ejisti í
cutzape'e jetze í ti aráhua'apua ará'ase
mej mi ráamua'aree ti huápi'i niu'u-
cami'i í Dios.

²Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a
a'íjna, aj pu 'i seij u a'uvé'emej. Ti'iquí
á ya'ucájrie í chaanaca japua í cutza-
pe'e jetze ti aramuáacua. Aj pu 'i huá'a
japua rájve a'íjna í ti jín i'icá'atzata í ti
a'ij pua'a té'eeca, ajta í ti a'ij pua'a sei-
jre'eca'a. Ayeé pu tihuá'uruu a'ímej ti
huá'a jetze té'eyu'usi'ihuaca'a a'ij ti án-
tehuaa a'íjna í ti'iti, majta a'ímej í mej
raateánajcheca'a.

³Ajta, í ti hua'apua, a'íi pu ajta á
ya'ucájrie í cutzape'e í ti aramuáacua

japuan í jaj ti ve'ée. Jíme'en pu'u ayén
huaríj, aj pu 'i seicié huaújrúu í jaj
tíj xúure'e ti airámi'iyeca'a tevi jetze ti
huamí'i. Ajta, naíjmi'i í mej jaj tzajta'a
chejca'a, a'íi mú huácuui.

⁴Ajta í ti huaíca, a'íi pu á ya'ucájrie
a'íjna í seij í ti cutzape'e jetzen ara-
muáacua í játe'ana tzajta'a, ajta japuan
a'u ti e'ejaíjxajme. Jíme'en pu'u ayén
huaríj, tíj na'a ti t'íseijre'e seicié pu
huaújrúu tíj xúure'e.

⁵Netí'ij ni ráanamujri'i í ti a'íjna jín
antiújmua'aree í jaj, a'íi pu ayén tiu'u-
taxájtaca'a tijín:

—Xí'epi'in pej hui huaríj pe'íjna jime'e
pej hua'uxájte, mú'ee, mi pej jéjcuu imuá
seijre'eca'a, pajta íjii pej pauj seijre'e.

⁶Naa pu hui xí'epi'in a'íné a'íime
í teteca mu'uri huá'ucuuí a'ímej í mej
mú'etzi jemi rí'i tí'iteseijre'e, majta
a'ímej í mej mú'etzi jetze me'ecan tí'ix-
axa'ata'a. A'íj pej jín peri hua'utá'a mej
majta xúure'e huayé'en. Ayeé mú hui
éeni'ici'e ra'antimuá'iti.

⁷Netí'ij ni ráanamujri'i ti ja'ati ti
a'uun a'utéveeca'a jetzen a'u mej tejé-
muai'ivajtaca. Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a
tijín:

—Jee xaa ne'u, tavástara'a, mi pej
Dios pú'een, mi pej hui pajta nain jín
antí'amua'aree. Tzáahuati'ira'a pej jín
huá'axijte'e. Naa pu tiraavíjte'e a'ij pej
tihua'utá'a.

⁸Ajta í ti muáacua, a'íi pu á ya'ucájrie
í cutzape'e a'íjna japua í xicaj. Ajta ayén
tiraatá'a a'íjna í xicaj ti huá'uta'ixi'iri.

⁹Majta a'íime í teteca, huá'ataxi'i
a'íjna jime'e ti huápi'i téjxicaca'a. Majta
a'ij pua'a tiraatajé í Dios í ti a'íjna jín
antiújmua'aree ti puajtzi hua'atá'aca.
Camu raatéxiehhuataca'a a'íjna ti a'ij
pua'a een a'ij mej rici, camu majta rí'i
tiraatá'a í Dios.

¹⁰Ajta í te'anxívi, a'íi pu ajta á
ya'ucájrie a'íjna í cutzape'e a'íjna japua
a'u ti e'ecájca a'íjna í ti'iti ti a'ij pua'a

een. Jíme'en pu'u ayén huaríj, huápi'i pu huateática'areca'a a'u ti tejé'ajta. Majta a'íime í teteca, a'íi mú avá'ujche'eve'e í runeanu jetze me'íjna jíme'e mej jeíhua huápi'i rajpuaíjtzica'a.

¹¹ Majta jeíhua mú a'ij pua'a tiraatajé me'íjna í Dios í ti ta japua é'esejre'e me'íjna jíme'e mej jeíhua huápi'i rajpuaíjtzica'a. Camu majta a'atzu raatéxiehuataca'a a'ij mej rijcaa ti a'ij pua'a een.

¹² Ajta í ti arájsevi, a'íi pu ajta á ya'ucájrie í cutzape'e a'íjna japua í játe'ana í ti ve'ée ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Eufrates. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj pu 'i nainjapua ateáxi'i í játe'ana. Ayee pu 'een jín ateáxi'i mej mi antáciine a'íime í mej tí'ajta a'u ti 'eíjninei í xicaj.

¹³ Netí'ij ni hua'usej í mej huaíca í mej aijneájxi huá'ateni'itze'e a'íjna í cu'u-cu'u, ajta a'íjna í ti'iti ti a'ij pua'a een, ajta a'íjna ti huá'a jetze me'ecan tí'ix-axa'a hua'itzi jíme'e. Ayee mú seijre'eca'a matj teecujse. A'ii mú a'íin pú'een í xiéjniu'ucari í mej a'ij pua'a 'een.

¹⁴ A'ii mú majta a'íin pú'een í xiéjniu'ucari í mej tiyaaru'u jetze ajtéme'ecan. A'íi mú á'ujujhua'an nainjapua í chaanaca mej mi huá'ajseire'en a'ímej í mej tí'ajta íyey chaanaca japua mej mi huaténe'use'en a'íjna xicáara'an ti huápi'i ruxe'eve'e tí'ij a'íin huatasejre'en í Dios ti nain jín antiújmua'aree.

¹⁵ Ayee pu tíjín: “Me'ecui xaa, yee nu hui uvé'enejsin tíj nahua'ari ti avíitzi jín a'uteáru'ipi í huá'a chi'ita. Rí'i pu tiraatá'a a'íjna ti a'atánee, ajta jín ti'itéechen tí'ij caí mua'avi'i á'uche'ecane'en, mejseífra í teite í ti jín tí'itevi'ira'a.” Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁶ Majta a'íime í mej huaíca, a'úu mú huá'ajsej a'ujna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa hua'aniuuca jíme'e í hebreos tíjín Armagedón.

¹⁷ Ajta í ti aráhua'apua, a'íi pu á ya'ucájrie í cutzape'e. Jíme'en pu'u ayén huaríj, aj pu 'i seij ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a ti a'uun a'utéveeca'a teyujta'a. A'ujna, a'u ti a'utéjvee í mej japuan tí'imua'ivajtaca, ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna tíjín:

—Pu'uri icu, antipua'areca'a.

¹⁸ Matí'ij mi huatémaxcava'axi, majta téniiuaca'a. Jéíhua pu ajta tí'ica'aranaca'a. Ajta jé'ecan huápi'i huatéujca'atzijxi í chaanaca. Tíj na'a ti yú e'iré'ene mej yen huatasejre í teteca íyey chaanaca japua, capu ja'anáj ayén huatéujca'atzijxi. Jé'ecan pu huápi'i xaa huatéujca'atzijxi.

¹⁹ Ajta a'íjna í chajta'a í ti ve'ée, huaíca pu autátzi'iteca'a. Ajta é'evatzijxi í huá'achajta'a í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. A'íi pu Dios, ajta ra'utámua'areeri'i a'ujna u Babilonia tí'ij puaíjtzí raatá'an tí'ij tí'iraci'iti í ti jín huápi'i niu'ucami'i í Dios.

²⁰ Ajta tíj na'a a'u ti e'eráhuachi í jaj tzajta'a, a'íi pu e'ehuaújpua'arixi. Capu ajta ché'e seijre'eca'a a'u ti á'ujríme.

²¹ Majta mú téetej cáavatzi, temua'a mevivejmé'e. Temua'a pu tijetjme'ecaa a'achú cumu huaícate kiilu. A'ímej pu japua rájve í teteca. Majta a'íime í teteca, a'ij mú pua'a tiraatajé me'íjna í Dios me'íjna jíme'e í téetej a'iné jeíhua mú rajpuaíjtzica'a mej miyey cáavatzi í téetej.

Dios pu ra'ujxíte a'íjna í 'íita'a ti rutuaaca'a

17 Aj pu 'i seij ti ta japua tí'ivaire'e, ti ajta seij huatéática'a í cutzape'e ti aráhua'apua ará'ase, a'íi pu mú a'uvé'emej, ajta ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Iiya'a jíi, nee nu muaatasejrate'esin a'íjna ti jín Dios ra'uxíte'en a'íjna í 'íita'a ti ve'ecán jín ti'itéveeca'a, ti ajta ramuá'ítica'a í tumin í ruhuá'ira'a jíme'e. A'ii pu a'íin pú'een í ti a'uun á'ujca í jaj japua ti ve'ée.

²Majta a'íime í mej tí'ajta íyey chaanaca japua, a'íi mú huateújxana'acire me'íjna jamuan í 'íita'a. Majta a'íime í mej íyey huachéjme chaanaca japua, a'íi mú majta huateájta'arua me'íjna jime'e ti a'íin 'íita'a ayén hua'utá'a mej majta jamuan ti'ihuajxana'acira'aten.

³Aj pu 'i a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu neja'uví'iti a'íjna a'u ti caí é'e ti'iti. A'uu nu 'íita'a huasej ti a'íjna japua á'ujcatii í ti'iti ti pa'u. Ajta a'íin í ti'iti, jéihua pu jetzen é'eyu'usi'ihuaca'a í ti jín ayén ántehuaaca'a, ti ajta jín a'ij pua'a tí'ijxa í Dios. Arahua'apuáca pu huíjmu'uu a'íjna í ti'iti, ajta tamuáamuata'a pua'améca ave'ehuájme.

⁴Tí'inacamua í ti ti'téechen, ajta c'ij caj tí'ipa'u. Jéihua pu huápi'i ucárújti'ihuaca'a a'íjna í ti oro jín taavíjhua, ajta tetej ti huápi'i tí'ijnajche, ajta perla ti'iti. A'íi pu ajta ru'iteátiica'a í cutzape'e í ti oro jín taavíjhua. Ajta a'íjna jetze í cutzape'e, ti'iti pu avé'ejisti í ti tiú'uxana'av-iste'e, ajta í ti jín huateújxana'acire a'íjna í 'íita'a.

⁵Ajta ayén té'eyu'usi'ihuaca'a í cuatzeájra'an jetze a'ij ti ántehuaa.

Neajta inee, canu yaú'itiéé na'araa ne'íjna í niuucari ti jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a ti jíme'en yee: "Babilonia, í ti ve'ecán jín ti'itéjvee. Hua'ana'ana a'ímej í 'uuca í mej ramuá'itici í tumin í ruhuá'ira'a jime'e. A'ii pu a'íin pú'een ti jetzen a'uu a'uvé'emej í ti tiú'uxana'av-iste'e íyey chaanaca japua."

⁶Netí'ij ni raasej ti a'íin 'íita'a tahuáaca'a a'íjna jime'e í hua'axuure'e a'íime í mej rí'i tí'itesejre'e í Dios jemi, majta a'íime í mej huácuihuaca'a me'íjna jime'e mej rá'astijre'e me'íjna í Jesús. Jé'ecan nu a'ij te'utasej netí'ij raasej.

⁷Ajta a'íin í ti ta japua tí'ivaire'e, ayéé pu tinaatá'ixaa tíjín:

—¿A'íin é'een jín piyen te'utasej? Nee nu muaatá'ixaate'esin a'ij ti huataúj-

mua'a a'íjna ti caí ámitieere'e a'íjna jime'e í 'íita'a, ajta a'íjna í ti'iti ti japuan avé'eca, í ti ajta arahua'apuáca huíjmu'uu, ajta ti tamuáamuata'a ave'ehuájme.

⁸A'íjna í ti'iti pej hui raasej, a'íi pu ajmí'i huatasejre, ajta íjii, capu ché'e ye'e já'ahua'a. Ajta, aúche'e pu a'itamej a'ujna a'utí e'etécen ti caí a'ij ámitieere'e a'achú ti ucátee. Méjca'i huáyee pu ajta á'apua'aren a'íjna í ti'iti. Majta a'íime í mej yey huachéjme íyey chaanaca japua, í mej caí é'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jetze í yu'uxari a'ij mej ántea'arua, a'íjna í yu'uxari ti jéjcuá imuá jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a matíj mena'a pua'amé ruuri huateáturaa í Dios jemi, ayéé mú rí'i tiya'use'ira muá'aju'u matí'ij raasej me'íjna í ti'iti a'íin a'íi pu ajmí'i huatasejre, ajta a'ájná'imua í'iruurica'a, ajta caí ché'e mé iye'ahua'a. Ajta, aúche'e pu huatasejre'esin.

⁹A'íjna í niuucari, ti hui ja'ati yaú'itiéé á'ara'ani, ruxe'leve'e ti a'íjna jetze tiú'umua'ati temua'a naa. A'íjna í ti arahua'apuáca huíjmu'uu, ayéé pu hui huataújmu'a'a tíjín: A'íjna í jírí ti aráhua'apua ará'ase ti japuan á'ujca a'íjna í 'íita'a.

¹⁰A'íi mú majta a'íin pú'een í mej tí'ajta, í mej majta aráhua'apua ará'ase. Mua'anxívi í mej meri á'upua'areca'a. Seij pu'u auj ti'iti jín ti'itéjvee. Ajta í seij, capu xi seijre'e. Í ti ayén huatasejre'esin, ayéé pu hui tiú'ujxe'leve'e ti c'ij na'a caj té'eteevi'in.

¹¹Ajta, a'íin í ti'iti ti ajmí'i huatasejre, ajta íjii capu ché'e ye'e já'ahua'a, a'ii pu a'íin pú'een í ta'aráhuaiica. A'íi pu ajta huá'a jetze ajtéme'ecan a'íimej í mej aráhua'apua ará'ase. A'íi pu hui ajta á'apua'aren.

¹²Ajta a'íjna í ti tamuáamuata'a ave'ehuájme, ayéé pu hui huataújmu'a'a tíjín tamuáamuata'a mú ará'ase í mej tí'ajta. Majta a'íime, camúu xi

me'fjna jín tite'enteájrupi mej mi tiu'uta'a'ajta. Maúche'e mú ra'ancuré'asin mej mi cáj mena'a caj tité'eteve'i'in a'achú cumu sefj hora mej tiu'uta'a'ajta jamuan í ti'iti.

¹³Na'jmi'li mú miyen ruxí'ej tí'imua'atze. Majta mej raatátuiire'en me'fjna í ti'itij matfj mena'a í mej jín antiújmua'aree, ajta í huá'amuari'eri'ira'a. ¹⁴A'fí mú hui raaténe'usi'ite'esin me'fjna í Cáne'a.

'Ajta a'fín í Cáne'a, a'fí pu hua'utémua'iti a'iné a'ii pu a'fín pú'een í tavástarara'a í ti ajta tihuá'ajjte'e a'fimej í ti hua'avásta'a pú'een í teite. A'ii pu hui ajta a'fín pú'een í tajtuhuan ti na'jmi'ica tí'ajjte'e í seica í tajtúhuaani. Majta a'fíime í mej jemin seijre'e í Cáne'a, a'ii mú a'fín pú'een í ti hua'utajé, ti ajta hua'antíhuau. A'ii mú majta a'fín pú'een í mej caí até'itza'ara í jemin.

¹⁵Aj pu li ayén tinaatá'ixaa tífjn:

—A'fjna í jaj ti ve'ée í pej hui raasefj, í ti ajta japuan á'ujca a'fjna í 'fíta'a ti ramuá'itici í tumin í ruhuá'ira'a jime'e, a'ii mú a'fín pú'een í teitestemua'ame'en a'fjna í 'fíta'a, majta í teitejra'an, majta í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan, í mej majta sefj jín tí'ixaxa'a í niuucari.

¹⁶'Ajta a'fjna ti tamuáamuata'a ave'ehuájmee, í mej tí'ajta a'fjna jamuan í ti'iti, a'fí mú rájcha'fíre'e muá'aju'u me'fjna í 'fíta'a ti ramuá'itici í tumin í ruhuá'ira'a jime'e. Majta hua'aré'e'itixi'isin í teite í mej rá'ajaahuate'eca'a. Majta ca'anéeri jín tiracá'ari'ira tífj na'a í ti ti'itéechen. Majta raatécí'ime í huá'ire'ara'an. Majta ra'ateáaira.

¹⁷'Ayee pu té'eme, a'iné Dios pu ayén ca'aníjra'a hua'utá'asin mej mi miyen tira'ará'asten a'ij ti a'fín tí'ijxe'eve'e me'fjna jime'e mej ruxí'ej mena'a tiú'umua'ati. Majta raatátuiire'en í ti'iti jemi matfj mena'a ti'iti í mej jín antiújmua'aree. Ayee mú raruuren ajta na'a

caí ayén te'araúrasten a'ij ti Dios ari tiraataxájtaca'a.

¹⁸'Ajta, a'fjna í 'fíta'a í pej raasefj, a'ii pu a'fín pú'een í chajta'a ti ve'ée í ti tihuá'ajjte'e a'fimej í tajtúhuaani í mej ti'iti jín títetateí a'u ti na'a íiyen chaanaca japua. —Ayee pu tinaatá'ixaa a'fjna í ti ta japua tí'ivaire'e.

A'uu pu é'evatzijxi a'ujna u Babilonia

18 Neajta sefj huasefj í ti ta japua tí'ivaire'e. Aa pu ta japua ve'ecáme'ecaa a'fjna. Jéihua pu huápi'i ti'itij jín antiújmua'aree. Nain japua pu ajta huatátzareajraa íiyen chaanaca japua a'fjna jime'e ti tétaave'e á ru jetze.

²Aj pu ti ca'anín jín huajíjhuaca'a ayén tífjn:

—Pu'uri hui é'evatzijxi, pu'uri xaa hui é'evatzijxi a'ujna u Babilonia, í chajta'a ti vivéjme. Mu'uri hui me'uun a'uchéjme a'fíime í tiyaaru'u. Pu'uri ajta huá'achi'i pú'een í xiéjniu'ucari í mej xána'avisí'li seijre'e. A'uu mú 'é'le á'aseca, matfj mena'a pua'amé í pina'ase í mej xána'avisí'li seijre'e, í tej caí a'atzu huá'axe'eve'e.

³'Ayee pu hui tiráaruu, a'iné a'fí pu ca'aníjra'a hua'utá'a matfj mena'a pua'amé í mej seij chuejra'a japua é'eme'ecan mej mi miyen che'atá mena'a a'ij pua'a huárini tífj ajta huarfj a'fjna í Babilonia. A'fj pu hui jín Dios ayén che'atá na'a pua'jtzí tihu'utá'asin a'iné jé'ecan pu huápi'i niu'ucami'i a'fjna í Dios. A'fíime í mej íiyen tí'ajta í chaanaca japua, matfj mena'a pua'amé jamuan huateújxana'acire. Majta a'fíime í mej tí'itua'araca íiyen chaanaca japua, a'fí mú hui meri huateújchijteaanitaca'a me'fjna jime'e mej jeíhua huápi'i tí'inecua'atze'ca'a mej huápi'i tí'ijcha'fíca a'fíime. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'fjna í ti ta japua tí'ivaire'e.

⁴Netí'ij ni se'j huánamuajri'i ti júte'le teje'icáxajtaca'a ayén t'jín:

—Setá'aj hui se'uun huiráciine mi sej nete'testemua'a pú'een, sej si caí seajta siyen auté'itzen t'j a'f'jna, ti ij caí pua'jtzí amuaatá'an í Dios a'ij ti a'f'ín raatá'asin a'f'jna í 'f'ita'a.

⁵Jee xaa, a'f'jna í ti jín ayén huaríj, a'f'í pu hui ari nain jín auteájturaa í Dios jemi. Pu'uri xáahuí ámitieere'e f'jii u ta japua Dios ti é'eseyre'e. Ajta a'f'ín Dios, a'f'í pu ari ra'utámua'areeri'i t'j na'a ti jín a'ij pua'a ti'tiújcha'ii.

⁶Ché'e ayén t'íraci'iti t'j ajta a'f'ín pua'jtzí tihua'utá'a í ti hua'utéemua'iti. Ché'e ajta hui hua'apua tiu'utanájchita t'j na'a se'j jime'e ti ayén huaríj ti a'ij pua'a een. Ajta a'f'ín í vaasu ti jetzen raye'eca a'f'jna ti jín huateújtí-mua'ira, ché'e hui ayén ra'avé'ejisten a'f'jna jime'e í ti hua'apua ará'ase í ti jín huateátahuan.

⁷A'f'í pu hui ahuáujtzaahua ruse'j, ajta huataújsejrataca'a a'f'jna jime'e ti je'lhua huápi'i t'íjcha'íica'a. Ché'e ruxí'ej na'a tiráci'iti t'íj rajpua'ítzi á'ara'ani, ajta ti huataújxieemiste'en. Ayee pu hui ti'ixa í ru tzajta'a t'jín yee: “A'f'í pu a'f'jna jín ti'téjvee í 'f'ita'a ti t'íai-jta, ajta ayén t'jín ti caí ruse'jtaca'a, ti caí ja'anáj ruxieemíjte'e a'ame.”

⁸A'f'j pu hui jín ca'anacan japuan rávaijtzí se'j xicaj jime'e ti rajpua'ítzi á'ara'ani. Aj pu xaa tijcu'íini, ajta ruxieemíjte'e a'ame. Ajta ayén tira-jpua'ítzi a'ame tujri jime'e. Ajta huateá-ta'iri'ihua, a'iné je'lhua pu raayí'iti í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e í tavástara'a, a'f'jna í Dios ti ra'uxíjte'en. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'f'jna í ja'ati ti ta japua t'ívaire'le.

⁹Ajta a'f'ime í tajtúhuaani í mej t'íai-jta íiyen chaanaca japua, í mej majta jamuan huateújxana'acire, majta jamuan huateújchijteaanitaca'a, mat'íj raase'j a'utí é'ejcitziu a'f'jna jime'e ti teá-

taasin, a'f'í mú ruyeinixi'in, majta j'jhuan me'f'jna jime'e í chajta'a.

¹⁰Majta me'ín, á mú imuá a'uhuístira'asin me'f'jna jime'e mej rátziiine'e í ti jín rajpua'ítzi a'ame. Ayee mú ti'ixáata muá'aju'u t'jín:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, mú'ee mi hui pej chajta'a pú'een ti ve'ée, mi pej je'lhua ti'itij jín antí'amua'aree, mi pej hui Babilonia pú'een, se'j xicaj pu jín ayén te-ja'uré'ene ti Dios ma'uxíjte'e.

¹¹⁻¹²Majta a'f'ime í mej t'ítu'araca íiyen chaanaca japua, a'f'í mú majta ruyeinixi'in, majta ruxieemíjte'e muá'aju'u me'f'jna jime'e í chajta'a a'iné capu ché'e mé'e ja'ati ti tihuá'unanai í mej t'ítu'araca ti'iti ti na'a mej t'ítici, ti pua'a oro, nusu plata, na'ari tetej ti temua'a t'íjnjache, ti'iti perla. Majta seica c'ixuri t'ítu'araca. Capu ché'e ja'ati tihuá'anairan í ti t'íimesti, í ti nacamua, ti ta'atí, ti pa'u. Camu majta ché'e huá'anairan muá'aju'u í ciyej mej tu'araca ti je'lhua t'íjnjache na'ari ti'iti cobre nusu tepúusti'i nusu a'f'jna í tetej í mej racaamete, í mej jín te'entámiimite'en í tepuaij na'ari í chun.

¹³Camu majta ché'e miyen tihuá'anairan í mej cua'ira t'jnjachite'en ti'iti tzencá, na'ari ti'iti ti na'a ti naa té'eece nusu cuaane'le na'ari ti'iti mirra, na'ari cuaane'le ti cuaiina, ti'iti nahuáj, na'ari aceite, na'ari hariina ti rí'en, ti'iti triigu, ajta ye'emuaate mej se'jre'e huácasi, na'ari cáne'axi, ajta cahuaayu'u. Ajta, a'f'jna í carreta mej ru'uve'ejápuaj muá'aye'i í cahuaayu'u, majta a'ímej í mej ca'anéri jín t'íimuari'e ruxí'ej teite jemi, camu mi ché'e tihuá'anairan.

¹⁴Ayee pu teja'uré'ene a'ij ti ajmí'i té'eyu'usi'ihuaca'a ayén t'jín: “A'f'jna ti temua'a ti'irí'een, í pej huápi'i raxí'eve'eca'a, capu ché'e se'íre'e a'ame mú'ee'tzi jemi. Ajta, na'jmi'i t'j na'a ti huápi'i t'íjnjache, ajta ti naa se'jre'e í

pej jín á'atzaahuat'e asefj, pepu'uri tejá'urie. Capej ché'e tí'ite'uuni.”

¹⁵ Majta a'ñime í mej tí'itu'araca, í mej majta me'fjna jín huateújchijteaanitaca'a me'fjna jime'e mej tihuá'anairaca'a, a'ñi mú a'imuá huahuístira'asin, me'fjna jime'e mej rátziiine'e muá'aju'u ti Dios pua'jtzí raatá'a. Maújyeinixi'ín, majta ca'anín jín huataújxieemiste'esin.

¹⁶ Ayee mú tí'ixáata muá'aju'u tijín:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, mú'ee pej chajta'a pú'een, ti ve'ée, í pej pe'fjna tí'itéchecja'a í ti mesti ti naa 'een, pajta pe'fjna jime'e ti nacamua, pajta í ti pa'u jime'e, í pej uca'arujti'iri'i pe'fjna í ti oro jín taavíjhua, pajta pe'fjna jime'e í tetej ti huápi'i tí'ijnajche, pajta pe'fjna jime'e í perla ti'ti.

¹⁷ 'Sej hora pu hui jín, na'jmi'i tiu'uré'axi t'j na'a ti huápi'i tí'ijnajcheca'a.

Majta a'ñime í mej ram'jhuaca me'fjna í baarcu, majta a'ñime í mej tí'imijhuaca me'fjna jetze í baarcu í mej é'eciine í jaj japua, majta na'jmi'i í mej hua'tit'ivi'i, a'úu mú imuá huahuístiraa.

¹⁸ Mat'ij raasefj me'fjna í citzij ti ajti'imua ájcitzuijtaca'a, ti té'ajtaiira í chajta'a, mat'ij mi huateújyeineajraa. Miyen tijín:

—¿Tí'itájni máa chajta'a seijre'eca'a t'j amijna? Capu hui mé'e é'e chajta'a.

¹⁹ Mat'ij mi ti'ti avá'ujratziiraxi ti'ti ti muiini í rumu'úu jetze, mej ruyein, majta ruxieem'jte'e. Ayee mú tí'iteji-huaca'a tijín:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, mú'ee hui chajta'a ti ve'ée, a'iné mú'eetzi mú jetze huateújchijteaanitaca'a mat'j mena'a pua'amé mej tihuá'a'ajte'eca'a a'ñime í mej baarcu jetze antic'ica í jaj japua. A'ñi mú hui jín huateújchijteaanitaca'a me'fjna jime'e pej jéfhua huápi'i tí'ijcha'ica'a. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'ñime í teite.

²⁰ Seajta mú'een, mi sej ta japua é'eseijre'e, setá'aj huataújtemua'ave'en, sea-jta mú'een, mi sej rí'i tí'iteseijre'e í Dios jemi, seajta mú'een, mi ti Dios amua'an-tíhua'u, sej si'i tihua'utá'ixaate'en í teite, seajta mú'een, mi sej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Setá'aj huataújtemua'ave'en se'fjna jime'e ti Dios ayén tejámuaax'epi'intari'iri'i a'fjna jime'e ti ra'ux'jte a'fjna í 'fita'a.

²¹ Aj pu 'i sej ti ta japua tí'ivaire'e, ti ajta jéfhua huápi'i rucá'ané, a'ñi pu tetej ájtí ti ayén seijre'eca'a t'j a'fjna í mej jín te'á'atí'ixica. Aj pu 'i ra'ateá'jrie í jaj tzajta'a ti ve'ée. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee pu hui che'atá na'a éeni'ici'e raaté'uuna a'fjna í chajta'a ti ve'ée, ti ayén téja'arájtehuua tijín Babilonia. Capu ché'e mé'e é'e seíre'e a'ame.

²² 'Camu ché'e miyen namuáare'e muá'aju'u a'ñime í mej tí'icuinaca a'fjna jetze í aarpa nusu a'ñime í mej tí'icuinaca ruchiucari jime'e. Camu hui majta namuáare'e muá'aju'u mú'ejmi jemi a'ñime í mej tí'ici'isite'e cí'isiti'ira'a jetze na'ari a'ñime í mej uca'ají'ihua muá'aye'i í trompeeta jetze. Majta a'ñime í mej tí'imijhuaca, mat'j mena'a pua'améca, a'lj mej mena'a tiraay'í'ti, camu hui ché'e mú'ejmi jemi seíre'e muá'aju'u. Camu xaa ne'u a'atzu. Camu majta ché'e namuáare'e muá'aju'u a'ñime í mej té'atixica.

²³ 'Ajta, capu hui ché'e a'atáa a'ame mú'ejmi jemi í taij ti huatátza á'aye'i í huá'achi'i tzajta'a. Capu ajta ché'e ayén namuáare'e a'ame mej xahuuani'i jín tiu'utaxájtaca'a a'ñime í mej mauchén huanéjne'icheca'a, ajta mej mauchén huáviiche, a'iné a'ñime í mej mú'ejmi jemi tí'itu'araca'a, a'li mú me'ín pú'eene'e í mej yen japuan seijre'eca'a í chaanaca, í mej majta vivejmé'en jín tí'tetate'eca'a. Pajta piyen tihuá'u-cuanamua mat'j mena'a pua'amé í mej

seij chuéjra'a japua é'eme'ecan pe'fjna jime'e pej piyen huatá'asejrataca'a pej huápi'i naa seijre'e a'fmej jemi mej mi miyen huárini ti a'ij pua'a een í Dios jemi.

²⁴ A'ii pu ajta a'fín pú'een ti huá'ucuii na'fjmi'ica a'fmej í mej Dios jetze me'e-can t'í'ixaxa'ata'a, majta a'fmej í mej r'í'í t'í'tesejre'eca'a í Dios jemi. Jee xaa ne'u, a'fí pu huá'ucuii mat'fj mena'a pua'amé huá'ucuihuaca'a íyien chaanaca japua, t'fj na'a jéjcua imuá, ti ajta íjii.

A'fí mú ti'ichuíca júte'e u ta japua

19 Net'í'jtá ni huá'unamujri'i í mej ta japua ca'anín jín t'í'ichuiica-ca'a. Cu xiee jéihua huápi'i ajteáxiireca'a a'fíme í mej t'í'ichuiicaca'a. Miyen t'í'jín: Aleluuya, tiché'e r'í'í tiraatá'an í taDioj, a'iné a'fí pu ari tu'í'rájtuaa, a'fí pu jetze a'uvé'emej í tej jín r'í'í tira'utase'fj, ajta a'ii pu a'fín pú'een í ti nain jín antiújmua'aree.

² Tzáahuati'ira'a pu jín huá'axijte'e, ajta ayén, tiraav'ijte'e ti a'fín pua'fjtzí hua'atá'aca.

A'fí pu ari ra'uxijte a'fjna í 'fíta'a ti ve'ecán jín t'í'íteveeca'a, a'fjna í 'fíta'a ti ruhuá'ira'a jín ramuá'itica'a í tumin,

ti ajta ca'aníjra'a hua'utá'a a'fmej í mej án japuan

huachéejme'ecaa án chaanaca japua mej mi a'ij pua'a huárini me'fjna jime'e mej jamuan huatéújxana'acire.

Dios pu ajta pua'fjtzí raatá'a a'fjna jime'e ti a'fín 'fíta'a ayén huá'ucuii a'fmej í mej ravaire'e í Dios.

³ Majtahua'a mú huajfjhuaca'a miyen t'í'jín:

—Aleluuya, jé'ecan pu jetzen ajcitz-iúuta a'ame t'fj na'a rusén jime'e. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁴ Majta a'fíme í vaujsi í mej seité japuan muáacua ará'ase, majta í mej

muáacua, í mej majta ruuri, na'fjmi'i mú aicaújtuuxi, mej mi raateánajche me'fjna í Dios í ti e'ecá'ca ipuari japua. Miyen t'í'jín:

—Ché'e ayén teja'uré'enen. Aleluuya.

⁵ T'í'iquí seij huajfjhuaca'a ti a'uun a'utéveeca'a a'ájna vejli'i jetzen í mej japuan t'í'imuai'í'vajtaca. Ayen t'í'jín:

Setá'aj r'í'í tiraatá'an se'fjna í Dios, na'fjmi'i mú'een mi sej ravaire'e.

Capu amín a'ij, ti pua'a siyen vivejmé'en jín títetate'fj na'ari sej ciliéene'e jín títetate'fj.

T'í'fj huaténeiche í Cáne'a

⁶ Net'í'ij ni neajtahua'a huá'unamua-jri'i a'fmej. Cu xiee jéihua huápi'i ajteáxiireca'a. Ajta, mat'í'ij tiu'utaxájtaca'a, ayée pu namuajre'eca'a t'fj jaj ti tetej tzajta'a mi'í'ye. Ayee pu ajta namuajre'eca'a cumu mej téniuuca'an. Miyen t'í'jín:

Aleluuya, tiché'e r'í'í tiraatá'an í Dios, a'iné pu'uri nain jín t'í'aijta a'fjna í tavástarara'a í ti taDioj pú'een.

⁷ Tiché'e tiyen huatátatemua'ave'en, teajta tiyen tiraatateújtzí'ire'en, tej ti r'í'í tiraatá'an a'iné pu'uri a'ájna teja'uré'ene ti a'fín Cáne'a huaténeiche.

Ajta a'fín frá'ara'an pu'uri r'í'í huaújrúu.

⁸ Ayee pu tiraatá'a ti tiu'uteújchejte'en a'fjna jime'e í cí'ixuri ti mesti, ti ajta naa 'een,

ti temastájye'i, ti caí a'atzu chueemua.

Ajta a'fjna í cí'ixuri ti naa 'een, a'ii pu a'fín pú'een a'ij mej meri huaríj a'fjna jime'e í ti x'í'epi'in 'een í Dios jemi. A'fj pu xaa jín ucaújchejte'esin.

⁹ Ajta í ti ta japua t'í'ivaire'e, ayée pu tinaatá'ixaa t'í'jín:

—Patá'aj ra'utéeyu'uxa yee: “R'í'í pu tihua'utá'a a'fmej í ti Dios hua'utá'í'inee mej tiú'ucua'ani jamuan a'fjna í Cáne'a a'fjna xicá'ara'an ti jetzen huaténeichi.”

Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa t'í'jín:

—Ayen ti'ayajna í Dios jemi a'ij nej neuchén timuá'ixaa.

¹⁰ Jíme'en pu'u ayén tinaatá'ixaa, netí'ij ni aicántutzi a'u ti e'era'ícajme nej ni raateánajche. Ajta a'íin, ayée pu tinaatá'ixaa tijín:

—Capej hui piyen neruure a'iné nee nu nuyen che'atá nena'a tí'ivaire'e í Dios jemi patfj me'ee, majta a'íime í a'ihuáa-mua'a í mej miyen te'anxáhta me'íjna jíme'e a'ij ti tiu'utaxáhtaca'a í Jesús, majta a'ij ti a'íin huaríj. Patá'aj pe'íjna hu-teánajche í Dios, a'iné a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa a'ij ti tiu'utaxáhtaca'a í Jesús, a'úu pu jetze a'uvé'emej í xiéjni-u'ucari ti Dios jetzen me'ecan tí'ixaxa'a. —Ayee pu tiu'utaxáhtaca'a a'íjna í ja'ati.

A'íi pu avé'eca japuan í cahuaayu'u ti cuaínara'a

¹¹ Netí'ij ni raasefj ti antacúuni-li-huaca'a u ta japua. Me'ecui xaa, cahuaayu'u pu án a'utéveeca'a. Naa pu tí'icuainara'a, ajta a'íin í ti japuan avé'eca, ayée mú ratamuá'amua tijín: “Í ti nain jín té'aste, ajta ti tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a.” A'íi pu xí'epi'in ayén rici a'íjna jíme'e ti huá'axijte'e í teite a'ij ti tiraavíjte'e. Ajta ayée pu che'atá na'a tí'ine'use'e.

¹² Yee pu seijre'e í jí'iseáara'an jetze tífj tajj ti á'ataa. Jé'ecan pu utearújti'ihua-jmee í curuun í mu'úura'an jetze. Ajta jetzen pu té'eyu'usi'i a'ij ti ántehuaa. Ajta, capu ja'ati yaú'itie a'ij ti huataúj-mua'a, sino a'íi pu'u na'a rusefj yaú'itie.

¹³ Ayee pu éene'e tí'téchejca'a í cíix-uri ti tí'tí'ij, ajta xúure'e raaméiri'ihua-jme'ecaa. Ayee mú majta raatamuá'a tijín: “A'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Dios.”

¹⁴ Majta cujta'an huajú'ucaa a'íime í xantaaru'u mej ta japua é'eme'e-can. Ayee mú éene'e tí'téchejca'a í cíixuri, ti mesti, ti ajta naa 'een. Naa pu tí'icuaina, ajta naa tí'iseijre'e-

ca'a í tihuá'aciixu, ajta capu a'atzu tí'ichueemuavi'icaa. A'íi mú cujta'an huajú'ucaa í mé ta'avé'ete'ete a'ímej japua í cahuaayu'u mej cuaiina.

¹⁵ Ajta a'íin niúucare'ara'an, ayée pu huá'aruuren í teite tífj ja'ati tí'ti anti-síjcheca'a a'íjna jíme'e í chun. Ayee pu puaíjti tihua'utá'asin a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan a'íjna jíme'e í runiuuca. Ca'anéeri pu jín tí'huu-ta'afjte'esin. Ajta, huá'a japua pu rá-vajjti tífj na'a í ti jín huápí'i niu'ucami'í í Dios, ti nain jín antiújmu'a'aree.

¹⁶ Jetzen í cíixure'ara'an, ajta a'u ti ajtavé'e í chun, ayée pu té'eyu'usi'i a'ij mej ratamuá'amua tijín: “Hua'ataj-tuhuan a'ímej í tajtúhuaani, ajta, ti ti-huá'ajte'e a'ímej í mej majta tí'ajta.”

¹⁷ Netí'ij ni ja'ati huasefj ti tí'ivaire'e u ta japua. Anti'ímua pu a'utéveeca'a í xicaj jetze. Ca'anín pu jín hua'utajé matífj mena'a pua'améca í pina'ase í mej cí'icacaj, í mej majta rá'ara'ive u júte'e. Ayen tijín:

—Íy'e'e xu'u hui, mú a'uvé'ejun seij si siyen tiú'ucua'ani se'íjna jíme'e ti Dios ayén tejá'amuamin.

¹⁸ Sej si hui ráacua'ani se'íjna í huá'ahua'ira'a a'ímej í mej tí'ajta na'ari huá'ahua'ira'a í hua'acapítan í xantaaru'u. Seajta siyen ráacua'ani huá'ahua'ira'a se'ímej í teteca í mej jéhua rucacá'ane, seajta hui huá'ahua'ira'a í cahuaayu'u, seajta huá'ahua'ira'a se'ímej í mej avé'ete'ete. Teteca, capu amín a'ij ti pua'a miyen ruxiéehua á'ujuhua'ane'en nusu mej ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a. Capu amín a'ij ajta ti pua'a mej vivejmé'en tí'tetateí nusu miyen ciliéene'e jín tí'ivaire'e. Mú'een xu xaa hui ráacua'ani í huá'ahua'ira'a. —Ayee pu tiu'utaxáhtaca'a a'íjna ti ta japua tí'ivaire'e.

¹⁹Netí'ij ni hua'usej mej e'etiújseire'eca'a a'íjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e, majta a'íime í mej yen tí'ajta i chaanaca japua. Huá'a jamuan í ruxantaaru'ustemua'a, a'íi mú e'etiújseire'eca'a mej mi raaténe'usi'ite'en me'íjna í ti avé'eca í cahuaayu'u japua, majta me'ímej í xantaaru'ustemua'ame'en.

²⁰Ajta a'íjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e, a'íi pu huatévi'iri'ihuaca'a a'íjna jamuan ti hua'itzi jín tí'ixaxa'ata'a a'íjna jetze me'ecan. Ajta, a'íjna í ti huápi'i á'atesi'ire'e, a'íi pu tiu'umuáriej í mej jín rí'i tira'utasej. Ayee pu 'een jín huá'ucuanamua a'ímej í mej ra'ancuré'a me'íjna í mej huá'a jetze á'ayu'usi'i a'ij ti ántehuaa a'íjna í ja'ati. Majta raateánajcheca'a a'íjna í ti'iti ti ayén éene'e seijre'e tíj a'íjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e. Mej jíme'en huaví'iri'ihuaca'a a'ímej í mej hua'apua, matí'ij mi me'an huaje'etéehua'axi ruurica a'ájna já'ahua'a a'alaguun a'u ti azufre jín á'ataa.

²¹Ajta, a'íjna ti cahuaayu'u japua avé'eca, a'íi pu ayén huá'aruu í seica í mej rá'astijre'eca'a me'íjna ti huápi'i á'atesi'ire'e. A'íi pu rusej huá'ucuii a'íjna jíme'e í runiuuca ti ayén tí'ivaire'e tíj chun ti 'afjninei téne'etze'en. Majta naíjmi'i í pina'ase, a'íi mú huáju'uxai temua'a jeíhua me'íjna jíme'e í huá'ahua'ira'a a'ímej í mej huácuiihuaca'a.

Ciríistu'u pu nu'u tiu'uta'ajta sej vi'ira'a nine'ira'a

20Netí'ij ni sej huasej ti ta japua tí'ivaire'e. U jútele pu ve'ecáme'ecaa. A'íi pu ajta yaavi huáchuisime'e a'íjna ti jín te'iteáanan a'u ti e'etécun ti caí a'ij ámitieere'e a'achú ti a'ucátee. A'íi pu ajta huapíjsime'e ti'iti cadeena, ti vivéj.

²Aj pu 'i raatéevi'i a'íjna í cu'ucu'u, a'íjna ti jécua ímuá huatasejre. A'ii pu a'íin pú'een í ti ayén ántehuaa tíjín tiyaaru'u, ajta Satanás. Aj pu 'i ra'lijtápe ti ij á'ateevi'in a'achú cumu sej vi'ira'a nine'ira'a.

³Aj pu 'i a'uun ya'ucájie a'u ti e'etécun. Ajta ra'iteáana. Ti'iti pu ajta ancáavi'ijte tí'ij caí ché'e huá'acuanamua a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'e-me'ecan ajta na'a caí te'entipúa'ajte'en sej vi'ira'a nine'ira'a. Aj pu 'i xaa, ayén tiú'uxje've'e mej rá'ijxijta tí'ij a'atzu á'ateevi'in ti ruxiéehua á'uche'ecane'en.

⁴Netí'ij ni ipuari tiu'uséj, neajta ne'ímej í mej jetzen acáte'ete'e. A'ii mú a'íin pú'een í mej ra'ancuré'a mej me'íjna jín antiújmua'areere mej hua'uxjíte'en í teite. Neajta á'iyen huá'axiejniu'uca huasej a'ímej í mej huá'ijveichixi í hua'amuíu jetze me'íjna jíme'e mej tiu'utaxájtaca'a me'íjna jetze me'ecan í Jesús, majta me'íjna jíme'e mej rá'astijre'eca'a me'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Dios.

Majta a'íime, camu raateánajcheca'a me'íjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e, camu majta raateánajcheca'a í ti ravaire'e. Camu majta ra'ancuré'a í ti té'eyu'usi'ihuaca'a í huá'acuaatze'e nusu í huá'amua'jca'a jetze a'ij ti ye'í ántehuaa a'íjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e. A'íi mú majta huatarúj jamuan í Ciríistu'u, majta me'íjna jín ti'itevéé muá'araa matj tajtúhuaani tíj na'a sej vi'ira'a nine'ira'a jíme'e.

⁵A'ii mú a'íin pírici í mej amuacá huatarújsin í mej meri huácuii. Majta í seica, í mej meri huácuii, camu miyen majtáhua'a huatarúj ajta na'a caí te'entipúa'are sej vi'ira'a nine'ira'a.

⁶Rí'i pu tiraatá'a í ja'ati ti ayén tí'ijci'iti, ti ajta huatarújsin huá'a jamuan í mej anáté'ee aitaju'un huá'a tzajta'a í mi'ichite. Rí'i pu tiraatá'a a'iné Dios pu ari huateúra'ate í ru jemi a'íjna í

ja'ati. Capu ajta ché'e ri'iríista a'ame ti ajtahua'a huámi'ini tǎj na'a rusén jime'e, sino ayée pu a'ǎjna jǎn te'enteáru ti tǎlǎj ti'iti jǎn tǎl'ivaire'e í Dios jemi, ajta jemin í Ciriíistu'u. A'ǎi pu jamuan tiu'uta'a'ǎjta. Ayee pu a'ateevi'i a'achú seǎj vi'ira'a nine'ira'a.

Dios pu ra'antimuá'iti í tiyaaru'u

⁷Tǎl'ij te'entipua'are í seǎj vi'ira'a nine'ira'a, aj pu 'i ayén huatátuihua a'ǎjna í Satanás a'ujna a'u ti aiteánami'ihuaca'a.

⁸Tǎl'iquí a'itaméj tǎl'ij huá'ucuanamuan a'ǎmej í mej seǎj chuéjra'a japua é'eme'e-can, matǎj mena'a pua'amé yen seǎjre'e íyén chaanaca japua, tǎj na'a Teijmata'a pǎjme'en, ajta Huáahuata pǎjme'en, ajta Cuameche, ajta Tzareeme'en. A'ǎmej pu tǎseire'esin í mej miyen huataújmua'a tǎjǎn Gog, ajta a'ǎmej í seica í mej miyen huataújmua'a tǎjǎn Magog. Ayee mú ará'ase a'achú ti caj tǎl'itiej í seǎj ti huaca a'utǎ e'eve'e'ástime í jaj ti ve'ée. Ajta a'ǎin í cu'ucu'u huá'ajseire'esin mej mi huaténe'usen.

⁹Matǎl'ij mi nain japua á'ujujhua'ane'e tǎj na'a ti auuyaúj í chuej japua. Matǎl'ij mi rajnáj a'u mej te'uté'inaamuaca'a a'ǎime í mej rǎl'i tǎl'iteseǎjre'e í Dios jemi, majta rajnáj me'ǎjna í chajta'a ti huápi'i hua'aráanajche a'ǎmej í mej teiteste-mua'ame'en pǎ'leen í Dios. Ajta, taij pu u e'icájve u ta japua. Ajta hua'uteátaij a'ǎmej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e í tiyaaru'u.

¹⁰Ajta a'ǎin í tiyaaru'u ti huá'ucuanamua, a'úu pu e'eteáriihuaca'a a'utǎ a'alaguun a'u ti azufre jǎn á'ataa, a'u ti ajta é'eseǎjre'e a'ǎjna í ja'ati ti huápi'i á'atesi'ire'e, ajta a'ǎjna ti ravaire'eca'a, a'ǎjna ti hua'litzi jǎn tǎl'ixaxa'ata'a a'ǎjna jetze me'ecan ti huápi'i á'atesi'ire'e. A'uu mú mi rajpuáitzi muá'aju'u nain xicaj tzajta'a, ajta nain tǎca'ari tzajta'a tǎj na'a rusén jime'e.

Dios pu huá'axijte'e a'utǎ é'eseǎjre'e í ipuari ti ve'ée

¹¹Netǎl'ij ni ipuari huaseǎj ti ve'ée. Naa pu tǎl'icuainara'a. Neajta ne'ǎjna huaseǎj í ti acájca. Ajta í chaanaca, ajta a'ǎjna í ta japua, é'e huaújpua'arixi me'ǎjna jemi. Camu ché'e mé'e jé'eseǎjre'eca'a.

¹²Netǎl'ij ni ne'ǎmej huaseǎj í mej meri huácuii, í mej vivejmé'en jǎn tǎtetaté'eca'a, majta í mej ciliéene'e jǎn tǎl'ivaire'eca'a. A'uu mú e'eré'eveeca'a me'ǎjna jemi í ipuari. Majta seica ra'utácuura-ca'a í yu'uxari. Majta seǎj autácuura-ca'a í yu'uxari ti jetzen té'eyu'usi'i a'ǎj mej ántea'arua í mej miyen ruuri huateáturaasin í Dios jemi. Dios pu ajta hua'uxǎjte a'ǎmej í mej meri huácuii me'ǎjna jime'e a'ǎj ti té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze, í ti jetzen ayén té'axa a'ǎj mej huarǎj matǎl'ij mauj ruurica'a, seǎj ajta seǎj.

¹³Matǎj mena'a pua'amé í mej aujámi í jaj tzajta'a, a'ǎi mú huatarúj. Majta í seica, í mej huácuii a'utǎ na'a, capu amǎn ti'iti pǎrǎci í ti huá'ucuii na'ari a'utǎ a'uteájturaa í huá'axiejniu'uca, naǎjmi'i mú majtáhua'a huatarúj. Ajta Dios pu naǎjmi'ica a'uxǎjte a'ǎjna jime'e a'ǎj mej titetiújcha'ǎica'a matǎl'ij mauj ruurica'a.

¹⁴Jíme'en pu'u hua'uxǎjte, a'ǎi pu ra'upuá'ajte naǎjmi'ica ti tǎl'itecui'ica, ajta a'ujna a'u mej a'uteájturaa í mej meri huácuii, í ti ayén téja'arájtehuaa tǎjǎn Hades. Naǎjmi'ica pu atéehua'axi a'ujna jetze í a'alaguun ti azufre jǎn á'ataa. A'ii pu a'ǎin pǎ'leen í mej hua'apuaca jetze huácui'ini, mej me'uun a'uteáturaasin a'ujna jetze í a'alaguun ti azufre jǎn á'ataa.

¹⁵Tǎl'ij pua'a caí ayén té'eyu'usi'ihuacajche'e a'ǎj ti seǎj ántehuaa a'ǎjna jetze í yu'uxari ti jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a a'ǎj mej ántea'arua a'ǎime í mej ruuri huateáturaasin í Dios jemi, ayée pu tǎl'ijru-uren a'ǎjna í ja'ati ti caí é'eyu'usi'ihuaca'a

ca'a. Dios pu ra'atéjisin a'ujna jetze í a'alaguun ti azufre jín á'ataa.

Dios pu rajéjcuare'e ta japua ti seijre'e, ajta í chaanaca ti yen seijre'e

21 Netí'ij ni raasej á júte'e ti ari jéjcuacan jín seijre'e. Ajta í chaanaca, ayée pu che'atá na'a jéjcuacan jín seijre'e. Ajta á júte'e ti mí'ime'ecan, ajta í chaanaca ti mí'ime'ecan, capu ché'e mé'e jé'eseijre'eca'a. Ajta í jaj ti ve'ée, capu ajta ché'e seijre'eca'a, a'iné naíjmi'i pu e'ehuaújpua'arixi.

²Netí'ij ni raasej ti á ve'ecáme'ecaa á júte'e a'u ti Dios é'eseijre'e a'ijna í chajta'a ti Dios huateúra'ate. Ayee pu téja'arájtehuua tíjín Jerusalén ti jéjcuca. Ayee pu huaújrúu a'ijna í chajta'a tíj ajta í'ita'a rí'i tiu'uteújchejte tí'ij ari huatéviche'esin.

³Netí'ij ni ráanamujri'i ti ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a í ja'ati ti a'uun a'utéveeca'a jemin í ipuari. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Xaasej, mú'een, a'iné pu'uri hui huatasej're'esin huá'a jemi í toteca a'ijna í chí'ira'an í Dios. A'íi pu huateáturaasin huá'a jemi, majta a'íime, a'íi mú teitejra'an pú'eene'e muá'aju'u. Ajta í Dios, a'íi pu rusej seíre'e a'ame huá'a jemi.

⁴Rí'i pu hui tihua'utá'asin mej mi caí ché'e ti'itij jín ruxiéemiste'e. Camu ché'e cui'ini. Camu ché'e me'ijna jín ruxiéemiste'e muá'aju'u me'ijna jime'e ti seij huamí'i. Camu majta ché'e ruyeine muá'aju'u; camu ché'e miyen tirajpuaíitzi muá'aju'u me'ijna jime'e ti ti'iti huá'acui'i, a'iné a'ijna í ti mí'ime'ecan, a'íi pu ari e'ehuaújpua'arixi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ijna í ja'ati.

⁵Ajta a'íin í ti ipuari jetze acájca, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Me'ecui xaa, naíjmi'i í ti tí'iseijre'e, nee nu hui rajéjcuare'e.

Ajta ayén tíjín:

—Autéeyu'uxa a'íjna, a'iné nee nu tzáahuati'ira'a jín tí'ixaxa'a ne'íjna jime'e ti ayén ti'ayajna.

⁶Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Pu'uri icu. Antipua'areca'a. Nee nu hui ne'ín pú'een i nej amujca, neajta i nej uvé'eteajti. Nee nu jéjcuca imuá huatasej're, neajta nain nu tiú'utaahuaca'a ti yen tí'iseijre'e. Neajta nu nain jín ranaíjmire'e tíj na'a ti ajta tí'iseijre'e. A'ati ti na'a ti neetzi jemi á'ujca'anen nej ni niyen tiraatá'an í ti tirá'aturaate'e í tzajta'an, huáapua'a nu tiraatá'asin ne'íjna í jaj ti a'uun eiráninei a'u ti e'ejaíjxa. Nee nu xaa jaj raatá'asin í ti jín ruuri a'ame tíj na'a rusén jime'e.

⁷Ajta, a'íin ti tiu'uteémua'iti, ayée pu tí'ijci'iti. Nee nu Diojra'an pú'eene'e na'ame, ajta a'íin, niyauj pu pú'eene'e a'ame.

⁸Majta a'íime matíj mena'a pua'amé mej a'ij pua'a titetiújcha'íi neetzi jemi, ayée pu tihua'aci'iti mej me'uun a'uteáturan a'alaguun ti azufre jín á'ataa. A'ii pu a'íin pú'een í mej jín hua'apuca jetze huá'cui'ini. A'uu mú a'uteáturaasin a'íime í mej caí á'ujca'ane mej rajpuaíjtzí neetzi jetze me'ecan, majta a'íime í mej caí té'atzaahuat'e, majta a'íime í mej huá'anahua'aca naíjmi'ica, í tí'írí, mé 'uuca, majta mé toteca. Majta seica me'uun a'uteáturaasin. A'ii mú a'íin pú'een í mej tí'itecui'ica, majta í mej ruxána'acire'e, majta í mej tí'ichahuaara, majta a'íime í mej rana'amiche me'ijna í ti caí Dios pú'een, majta matíj mena'a pua'amé tí'ihua'itaca. Matíj mena'a pua'amé mej miyen 'een, a'úu mú a'uteáturaasin a'alaguun. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ijna í Dios.

Jerusalén ti jéjcuca

⁹Aj pu 'i, seij pu á e'iré'ene ineetzi jemi. A'ii pu a'íin pú'eene'e seij ti ta japua tí'ivaire'e ti huá'a jetze ajtémel'ecan í mej aráhuapua ará'ase, í mej

ru'itetú'utujme'ecaa í cutzape'e ti ajta aráhua'apua ará'ase. Ajta a'íjna tzajta'a í cutzape'e, a'íi pu urámuuaca'a seij ajta seij í cu'ini'ira'a í mej jín rajpuaijtzica'a í teite í mej yen seijre'eca'a japuan í chaanaca, í ti ajta aráhua'apua ará'ase. Ayee pu tinaatá'ixaa tijín:

—Iiyaa jí, nee nu hui timuaatasejrate'esin ne'íjna í ti jemin te'ataújratziiri'i í Cáne'a ti íra'ara'an pú'ene'e a'ame.

¹⁰ Jíme'en pu'u ayén tinaatá'ixaa, aj pu 'i a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios hu-ateájturaa ineetzi jemi. Aj pu 'i a'uun ne-ja'uví'iti a'u ti jírí a'utacá'a, ti huápi'i ájtee, ti ajta ve'etí á a'utacá'a. Aj pu 'i tinaatasejrate a'íjna í chajta'a í Dios ti huateúra'ate ti ayén téja'arájtehuaa tijín Jerusalén. A'uu pu u ta japua e'licáme'e-ca'a a'ujna ti Dios é'eseijre'e.

¹¹ Naa pu ti'itemastájye'icaa tój ajta Dios huápi'i naa seijre'e. Ajta a'íjna í ti temastájye'icaa, ayée pu seijre'eca'a tój tetej ti huápi'i tí'ijnajche, ti ajta naa tí'i-tatzaj tój a'íjna í cristal. Ayee pu ajta seijre'eca'a tój a'íjna í jaspe.

¹² Jaxu'u pu jín tiré'anami'i a'úu ti ve'etí a'utacá'a, ti temua'a té'ej-tee. Tamuáamuata'a japuan hua'apua pu ará'axcaa a'u ti é'epueerta. Majta a'íime í mej majta tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e, a'úu mú a'ité'u'upu-ujme'ecaa a'u ti é'epueertajme seij ajta seij. Ajta, í puéerta jetze, seij jetze ajta seij, ayée pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'ij mej ánte'arua a'íime í teitestemua'ame'en í mej huá'a jetze airaújneijte a'íimej jetze í yaújmua'ame'en a'íjna í Israél teecan.

¹³ U Teijmata'a pújme'en, huaicacién pu é'epueerta, ajta Tzareeme'en pújme'en, ajta huaicacién pu ajta é'epueerta. Ayee pu che'atá na'a, huaicacién tá'apueerta ajta u Cuameche pújme'en, ajta u Huáahuata pújme'en huaicacién pu ajta é'epueerta.

¹⁴ Ajta tamuáamuata'a japuan hua'a-pua pu te'ará'ase í ti tajé'este í ti ajta japuan ájtaavijhuaca'a í jaxu'u ti jín curé'anami'ihuaca'a í chajta'a. Ajta a'íjna jetze í ti tajé'este, ayée pu té'eyu'usi'i a'ij mej ánte'arua a'íime í mej majta tamuáamuata'a japuan hua'a-pua ará'ase, í ti ajta Cáne'a hua'antíhuau mej mi me'ín tejá'uxajtane'en me'íjna jetze me'ecan.

¹⁵ Ajta a'íin ti tí'ine'ixaate'eca'a, a'íi pu tí'iti huitéhueeca'a cumu tí'iti ciyej ti oro jín taavijhuaca'a. A'ii pu a'íin pú'ene'e ti jín raaté'itien a'achú ti au-uyaúj í chajta'a, ajta a'achú ti antayaúj í puéerta, ajta a'achú ti ájtee í jaxu'u.

¹⁶ Ruxí'ej pu huatatí'tí'ijmee. Ayee pu che'atá naa huatátee tój ajta auuyaúj. Ajta a'íin raaté'itíee í chajta'a a'íjna jime'e í ciyej. Ayee pu huatátee í chajta'a a'achú cumu hua'apua vi'ira'a kilómetros. Ayee pu che'atá na'a auuyaúj; ayée pu che'atá na'a ájtee.

¹⁷ A'íi pu ajta raaté'itíee a'íjna í jaxu'u. Ayee pu che'atá na'a tiraaté'itíe matój tí'ijri'ire í tetecca. Ayee pu ájtee a'achú cumu huaícate japuan anxívi meetro.

¹⁸ Ajta í jaxu'u, tetej pu jín ájtaavijhuaca'a mej miyen ratamuá'amua tijín jaspe. Ajta a'íin í chajta'a, nain pu jín taavijhuaca'a a'íjna jime'e í oro ti naa té'ajtaave'e tój í viidrio.

¹⁹ Ajta a'íjna í ti tajé'este, ti ajta japuan ájtaavijhuaca'a a'íjna í jaxu'u í ti jín curé'anami'i í chajta'a, naa pu rí'i tí'irúurijhuaca'a tój na'a ti é'eseijre'e a'íjna jime'e í tetej ti huápi'i tí'ijnajche. A'íjna ti seij, a'íin pú'ene'e í jaspe. Ajta í ti hua'apua, zafiro pu pírici. Ajta í ti huaíca, a'íi pu pú'ene'e a'íjna í ágata ti siíichira'a. Ajta í ti muáacua, a'íi pu pírici í esmeralda, ti rú'aarara'a.

²⁰ Ajta í ta'anxívi, a'ii pu a'íin pú'een a'íjna í ónice ti yú'uxare'e. Ajta í ta'aráj-sevi, a'íi pu pírici a'íjna í cornalina ti í'ipa'u. Ajta í seij, í ti aráhua'apua,

crisolito pu pírici ti teuúmuara'a. Ajta í seij, í ta'aráhuaiica, berilo pu pírici ti rú'aarara'a seijre'e, í ti ajta cáj caj tí'iteuumuara'a. Ajta í ti aramuáacua, a'íi pu pírici í topacio ti naa tí'iteuumuara'a, ti ajta naa tí'itatjaz. Ajta í seica, ayée pu tí'een. Í ti tamuáamuata'a, a'íi pu pírici í crisoprasa ti naa tí'iteuumuara'a, ti ajta cáj tí'iru'aarara'a. Ajta í ti tamuáamuata'a japuan seij, jacinto pu pú'een ti taijravi'in jín nacamua. Ajta a'íin ti tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'ii pu a'íin pú'een'e a'íjna í amatista ti naa tí'ijámua'ara.

²¹ Ajta a'íjna í puéerta ti tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'íi pu jín taavíjhuaaca'a a'íjna jime'e í perla, seij ajta seij í puéerta, seij jime'e í perla. Ajta í caaye jetze, nain pu oro jín taavíjhuaaca'a ti ajta ayén naa tí'itatjaz táj a'íjna í viidrio.

²² Neajta nu niyen raasej ti caí teyuu mé'e é'ehua'acaa a'ujna chajta'a a'iné a'u ti na'a a'ujna chajta'a miyen rana'amiche me'íjna í tavástara'a, í Dios, a'íin ti nain jín antiújmua'aree, majta me'íjna í Cáne'a.

²³ Capu ajta ruxe'leve'e ti a'íin xicaj hua'atátzavi'ira tújca'ari tzajta'a huá'a japua í teite. Capu ajta ruxe'leve'e ti a'íin máxcira'i tátzave'e tíca'ari tzajta'a, a'iné a'íjna í ti Dios jín rusej temastájye'i, a'ii pu a'íin pú'een ti hua'atátzavi'ira huá'a japua. Ajta, a'íjna í Cáne'a, a'ii pu a'íin pú'een í tatzari ti huá'a jemi huatátza.

²⁴ Ajta a'íjna ti hua'atátza huá'a japua í mej me'uun huachéjme chajta'a, a'íi pu hua'atátzavi'ira a'ame huá'a japua a'ímej í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

Majta a'íime í mej tihuá'ajte'e a'ímej í mej yen huachéjme i chaanaca japua, a'úu mú a'uvé'uju'u muá'aju'u u chajta'a mej mi rí'i tiraateájtuaani í Dios nain jime'e í mej jín rutémua'ave'e, ma-

jta nain jín mej tí'ijcha'íi ti jeíhua huápi'i tí'ijnajche.

²⁵ Camu ja'anáj te'iteánajsin tújca'ari tzajta'a a'u ti é'epueerta a'ujna chajta'a. Capu ajta ja'anáj huatética'ari a'ujna.

²⁶ A'uun mú ye'ará'asin í mej ve'ecán jín títetateí, ajta í ti jeíhua huápi'i tí'ijnajche, ti ajta naa tí'iseijre'e. Ayee mú raruuren matj mena'a pua'amé seij chuéjra'a japua mej é'eme'ecan.

²⁷ Capu rí'írísta a'ame ti tí'ti ti xána'avi'ire'e pú'een a'uun a'uteáturan a'ujna chajta'a. Capu ajta hua'atá'acare'en mej mi me'uun a'uteárute a'íime í mej a'ij pua'a tí'itíjcha'íi na'ari a'íime í mej tí'ihua'itaca sino a'íime mu'u me'uun a'uteáruti í mej jíme'en ayén té'eyu'usi'i a'ij mej ánte'arua a'íjna jetze í yu'uxari í mej miyen ruurican huateáturan me'íjna jemi í Cáne'a.

Jíme'en í játe'ana, ajta í ciyej ti a'uun é'eseijre'e

22 Aj pu 'i tinaatasejrate a'íjna í játe'ana ti jetzen 'airáanej a'u ti a'utéjvee í ipuari ti jetzen acájca í Dios, ajta a'íjna í Cáne'a. Ajta a'íjna í jaj ti mí'ie, temua'a pu naa tí'úujmua'ati. Naa pu ajta tí'itatjaz táj í cristal. A'ii pu a'íin pú'een í jaj í ti caí ja'anáj ateáxi'isin.

² Já'ita'a pu mí'ie í caaye jetze ti a'uun a'utaníne'i í chajta'a jetze.

Ajta, ciyej atavéejme'ecaa a'utí e'leve'e'ástime í jaj, seica a'u ti pújme'en, ajta seica u jetze pújme'en. A'ii pu a'íin pú'een a'íjna í ciyej í mej jín ruuri muá'ara'ani. Tamuáamuata'a japuan hua'apua pu ará'ase í ti jín taaca táj na'a seij máxcira'i jetze pítí'iríjca, aj pu 'ij ajta seica jín taca'an a'íjna í ciyej. Ajta í xamua'ira'an, ayée pu tí'ivaire'e mej mi me'íjna jín huaújrujte'en a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

³ Capu ché'e a'uun sefire'e a'ame í ti'ti ti Dios ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén puaíjzi tiraatá'an sino a'úu mú a'ujté'e muá'aju'u í Dios jamuan, majta a'íime í mej me'uun huachéjme me'újna chajta'a jamuan a'íjna í Cáne'a. A'íi mú tiu'uta'aíjta, majta a'íime í mej tí'ivaire'e, a'íi mú raná'amiche'e muá'aju'u.

⁴ A'íi mú jemin sefire'e muá'aju'u, ajta aj pu e'esefire'e a'ame aj huá'acuaatze'e a'ij ti ántehuaa a'íjna.

⁵ Capu ché'e ja'anáj huatética'ari a'ujna. Capu ché'e ruxe'eve'e a'ame mej miyen tatzari jín huateújtatzavi'i na'ari ayén ti hua'utétatzavi'in í xicaj, a'iné a'íi pu tavástara'a ti ajta Dios pú'een, a'íi pu hua'atátzavi'ira a'ame. Majta a'íime, a'íi mú tí'aíta muá'aju'u tíj na'a rusén jime'e.

Tí'ij uvé'enen í Ciriistu'u

⁶ Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Ayee pu hui tí'ayajna a'ij nej tí'imua'ixaate'e a'iné tzáahuati'ira'a nu jín tí'ixa. Ajta a'íin tavástara'a, a'íjna ti u ya'uta'íteca'a í ruxéjniu'uca tí'ij huá'a jemi huateáturan a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, a'íi pu ari naata'íteca'a i nej ta japua tí'ivaire'e nej ni tihua'utasejrate'en a'ímej í mej ravaire'e í Dios a'ij ti tiú'ujxe'eve'e ti ca'anacan ayén teja'uré'enen.

⁷ —Me'ecui xaa, nee nu hui mú a'uvé'eme'e na'ame.

Rí'í pu tiraatá'aca a'íjna ti ayén araúrasten a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna i yu'uxari jetze.

⁸ Neajta inee, i nej i'í Juan, nee nu ne'ín pú'een nej ráanamujri'i, neajta nej raasej a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze i yu'uxari. Jíme'en nu'u niyen tiráanamujri'i, neajta tiu'uséj, aj nu ni niyen aicántutzi a'u ti e'era'íicajme a'íjna í ti ta japua tí'ivaire'e, ti ajta tinaatasejrate nej ni raateánajche. Aj nu ni raatenáachejche'en nicu.

⁹ Ajta a'íin, ayée pu tinaatá'ixaa tíjín:

—Capej hui piyen neruure, mú'ee, a'iné ayée nu che'atá nena'a tí'ivaire'e í Dios jemi patj mú'ee, ajta matj majta a'íime í a'ihuáamua'a í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, majta matj mena'a pua'amé araúxaste a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze i yu'uxari. Patá'aj pe'íjna huateánajche í Dios.

¹⁰ Aj pu 'i ayén tinaatá'ixaa tíjín:

—Capej hui rá'avaata í niuucari ti a'íjna jetze á'ayu'usi'i i yu'uxari, ti ajta Dios jetze me'ecan tí'ixa, a'iné pu'uri tén a'íjna teja'uré'enejsin a'íjna xicáara'an jetze tí'ij najjmi'i te'entipúa'ari.

¹¹ 'Ajta í ti hui a'ij pua'a tí'tiújcha'íi, ché'e auj ayén a'ij pua'a tí'tiújcha'íi. Ajta í ti xána'avi'ire'e, ché'e auj xána'av-isi'i seijre'e. Ajta í ti ri'éene'ecán jín seijre'e í Dios jemi, ché'e auj ayén rí'í tí'isefire'e á'ara'ani.

¹² 'Me'ecui xaa! Nee nu hui ca'anacan mú a'uvé'eme'e na'ame nej ni hua'utá'an a'ij ti tiraamuá'itín, nej ni niyen tihua'utá'an matj mena'a pua'amé í mej tiraamuá'iti, seij ajta seij, a'ij ti tiraavíjte'e.

¹³ 'Nee nu ne'ín pú'een i ta'amuájca, neajta i nej tu'uvé'eteajti, neajta ne'ín pú'een i nej jéjcuá imuá huatasejre, neajta ne'ín pú'een i nej yen sefire'e na'ame tíj na'a rusén jime'e. Nee nu neajta ne'ín pú'een i nej nejmi'i huatasejre tí'ij caí xí tí'ti mé'e seijre'eca'a, neajta nu ne'ín pú'een i nej nain ancuré'asin tí'ij te'entipúa'ari tíj na'a tí'íji tí'iseijre'e.

¹⁴ Rí'í pu tihua'atá'aca a'ímej í mej tí'ija'usica í tiú'ujciixi tí'ij ayén tihua'uci'iti mej me'íjna jetze ráacua'ani í ciyej í mej jín ruuri huateáturan, mej mi majta me'uun a'uteárute me'újna chajta'a me'íjna jetze a'u ti é'epueerta.

¹⁵ Ajta á pua'acié, a'úu mú a'uté'uu muá'aju'un a'íime í mej a'ij pua'a tí'tiújcha'íi, majta a'íime í mej tí'ichahuaara, majta a'íime í mej

ruxána'acire'e. A'íí mú majta á pua'acilé a'uté'uu muá'aju'un a'íime í mej tí'itecui'ica, majta í mej rana'amiche í ti caí Dios pú'een, majta matíj mena'a pua'amé í ti ayén tihua'aráanajche ti hua'itzi pú'een, majta í mej tí'ihua'itaca.

Jesús pu te'anxájta

¹⁶—Inee, i nej Jesús pú'een, nee nu u ya'uta'íteca'a mú'ejmi jemi ne'íjna ti nevaire'e tí'ij a'íin te'anxájta huá'a jemi a'ímej í mej me'uun e'etiújse'iri mej mi raateánajche í Dios. Nee nu ne'íjna jetze huanéj í David teecan. Nee nu huáacix-ara'an pú'een a'íjna í David.

A'íin ti huatéeviche raatá'ineesin ti uvé'enen

¹⁷Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ajta a'íin ti auchén huatéeviche, ayée mú ti'ixa tíjín:

—Ché'e mú a'uvé'eme'en.

Ajta í ti ranamua, ché'e ajta a'íin ayén tiu'utaxáj yee:

—Ché'e a'íin mú a'uvé'eme'en.

Ajta í ti jetzen á'ujca'ane ti ayén tira'ará'astijre'en, ché'e ja'ati ti na'a ayén mú a'uvé'eme'en, ché'e ajta huáa-pua'a ra'ancuré'an í jaj ti jín ruuri huateáturan.

A'íí pu taatájeevi í Jesús

¹⁸Ayee nu niyen tihua'a'íjcate'e ja'ati ti na'a ti ranamua a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna

i yu'uxari jetze ti Dios jetze me'ecan ti'ixa, ti pua'a ja'ati ayén seicié tiu'utaxáj, Dios pu pua'íjzi raatá'asin a'ij ti té'eyu'usi'i a'íjna jetze i yu'uxari.

¹⁹Ajta ti pua'a ja'ati ra'uré'uuna í ti'iti ti a'íjna jetze té'eyu'usi'i ti Dios jetze me'ecan ti'ixa, Dios pu ajta rá'ari'ira a'íjna tí'ij caí ché'e ráaci'iti ti a'íin a'íjna jetze ráacua'ani a'íjna í ciyej ti jín ruuri á'ara'ani. Capu ajta ché'e ayén tí'ijci'iti ti a'íin a'uun a'uteároute í chajta'a jetze a'u ti Dios huateúra'ate. Ayej té'eyu'usi'i a'íjna i yu'uxari jetze.

Juan pu ayén te'evé'eniuuve

²⁰Neajta inee, i nej te'anxájta ne'íjna jime'e, ayée nu ti'ixa ne'íjna jime'e ti ayén ti'ayajna nej ca'anacan mú a'uvé'eme'e na'ame.

Ché'e ayén teja'uré'enen, patá'aj yé uvé'enen, tavástara'a, mi pej Jesús pú'een.

²¹Ché'e a'íin tavástara'a ti ajta Jesús pú'een, ché'e a'íin rí'i tihua'utá'an a'ímej í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios. Ché'e ayén teja'uré'enen. Ayee pu te'entipúá'areca'a í niúucare'ara'an í tavástara'a.